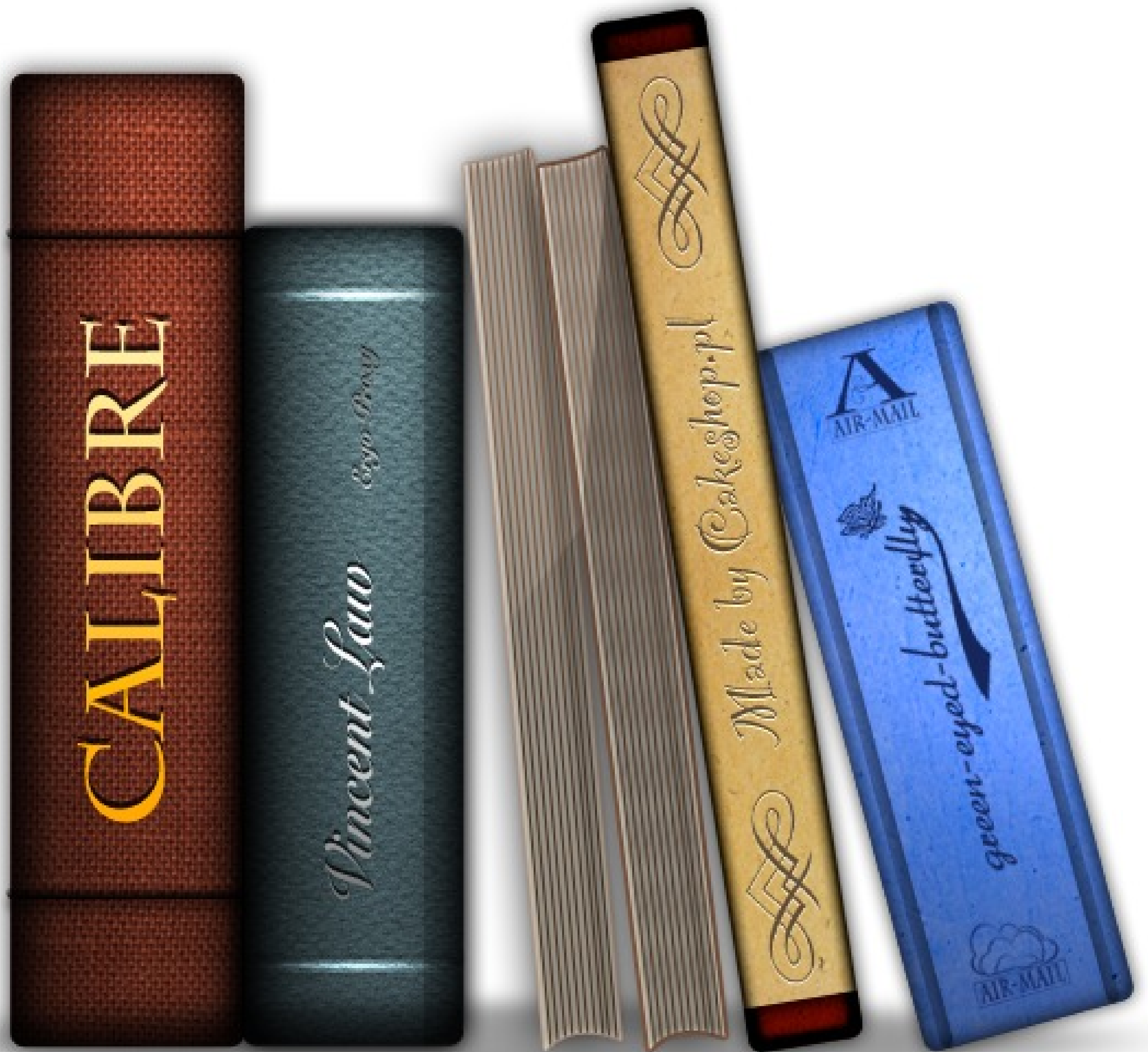
hadis_riyazussalihin

Unknown

calibre 0.8.22

RİYAZUSSALİHİN

İMAM NEVEVİ

İlim Babı

241) İlmin Üstünlüğü

Allah'a Hamd ve Şükür..
242) Allah'a Hamd Ve Şükretmek

Yasaklar..

371) İstiğfar Ve Tevbe

372) Allah’ın Mü’minlere Cennette Hazırladığı Nimetler

Önsöz
Riyazü-s Salihîn Niçin Yazıldı?

Hac Bölümü..

233) Hac İle İlgili Hadisler

10) Hayırlı İşlere Koşmak Ve İyilik Yapmak

Bu bölümdeki iki ayet ve sekiz hadîs-i şerîften hayır işlerinde adeta yarışmamız gerektiğini, cenneti elde edebilmek için bu dünyada hayırlı işlere devam etmek gerektiğini, faydalı işler yapmakta acele etmek gerektiğini, zekat ve infak gibi şeyleri fazla bekletmeyip hemen dağıtmak gerektiğini, cennete kısa yoldan girebilmenin yollarını aramak gerektiğini, can boğaza gelmeden önce yapılacak hayır ve sadakaların faziletli olduğunu, zamanın bela ve sıkıntılarına karşı sabretmek gerektiğini, her gelen günün geçmişten daha kötü olacağını, değişik engeller gelip çatmadan hayırlı amellerde acele etmek gerektiğini, insanlara yapılacak en büyük iyiliğin onların İslâm'la hayat bulmalarını sağlamak olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Her toplumun yöneldiği bir yönü ve yöntemi vardır ki, ona doğru yönelir. Ey Muhammed ümmeti! Siz de hayırlara yönelip bu hususta birbirinizle yarışın. Nerede olursanız olun, Allah sizi kendi katında toplayacaktır. Çünkü Allah'ın herşeye gücü yeter." **(Bakara: 2/148)**

"Rabbinizden bir bağışlanmaya ve genişliği göklerle yer kadar olan, yolunu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışanlar için hazırlanmış cennete ulaşmakta birbirinizle yarışın." **(Âl-i İmrân: 3/133)**

Bu konuda benzeri ayetler için bakınız: (Ali İmran: 3/114, Enbiya: 21/90, Mü'minun: 23/61, Hadid: 57/21, Maide: 5/48, Fatır: 35/32, Tevbe: 9/100, Vakıa: 56/10).

88. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Yararlı işler görmekte acele ediniz. Zira yakın bir gelecekte karanlık geceler gibi birtakım fitneler ortalığı kaplayacaktır. O zamanda insan, mü'min olarak sabahlar, kâfir olarak geceler; mü'min olarak geceler, kâfir olarak sabahlar. Dinini küçük bir dünyalığa satar."*[2]**

*** Hayırlı işlere ve sevap kazandıracak amelleri gecikmeksizin ağırlık verip yapmak gerekir. Çünkü gelecek günlerin ne getireceği belli olmaz. Bu hadîs-i şerîf kalpler, kafalar, evlerimiz ve işyerlerimizde esen küfür, şirk ve irtidad rüzgarlarını anlatıyor adeta. Bu günün müslümanı müslümanla kavga edip birbirlerine mal ve canlarının helal olabileceğini sanıyorlar. Zalim idarecilerin yaptıkları gayri meşru tüm işleri helal ve doğru sayıyorlar. Hatta bazı kurum ve şahıslar bu zulmün meşru olduğuna fetva verebiliyor. Dinimizin haram saydığı içki, kumar, zina, faiz bilhassa teşvik edilip resmen yapılır hale geliyor. Bunların olması gerektiğini söyleyen ağızlar namaz kılıp, oruç tutsalar da hayli çoğalıyor. İlk önce müslüman olmak mecburiyetindeyiz. Hastalık, ölüm, ihtiyarlık ve büyük belalar gelmezden önce hayırlı işler yapmaya acele etmeliyiz, değilse bu bela ve afetlerden biri bizi kuşatır biz de böylelikle dinden döner, küfür şirk ve nifak içerisinde son nefesimizi vermiş oluruz Allah Korusun! [3]**

89. Ebû Sirve'a (veya Serve'a) Ukbe İbni Hâris *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir keresinde Medine'de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in arkasında ikindi namazı kılmıştım. Resûlullah selâm verip namazı bitirdi ve sür'atle yerinden kalktı, safları yararak hanımlarından birinin odasına gitti. Cemaat, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu telaşından endişe ettiler. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kısa sürede döndü, kendisinin bu acele davranışından dolayı meraklanmış olduklarını gördü ve şöyle buyurdu:

***"Odamızda birazcık altın –veya gümüş– olduğunu hatırladım da beni hayırda acele etmekten alıkoymasını istemedim ve derhal dağıtılmasını emrettim."*[4]**

v *Buhârî*'nin bir başka rivayetinde bu ifade şu şekildedir:

***"Odada, sadaka (olarak dağıtılacak) bir miktar altın –veya gümüş– bırakmıştım. Onun gece evde kalmasını uygun görmedim."*[5]**

90. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Uhud Savaşı'nda bir adam Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Eğer öldürülürsem, nerede olurum? diye sordu.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*de:

– *"Cennet'te"* cevabını verdi.

Bunun üzerine adam, (yemekte olduğu) elindeki hurmaları fırlatıp attı; harbe daldı ve şehid düşünceye kadar savaştı.[6]

91. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir adam geldi ve şöyle dedi:

– Ey Allah'ın elçisi! Hangi sadakanın sevabı daha büyüktür?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de şöyle buyurdu:

***– “Güçlü–kuvvetliyken, sıhhatın yerindeyken, cimriliğin üzerinde, fakir düşmekten endişe etmekteyken, daha büyük zengin olmayı düşlerken verdiğin sadakanın sevabı daha büyüktür. (Bu işi) can boğaza gelip de “falana şu kadar”, “filana bu kadar” demeye bırakma. Zaten o mal vârislerden şunun veya bunun olmuştur.”*[7]**

*** İnfakın ne zaman ve nasıl yapılması gerektiği hakkında şu ayetlere bakınız: Bakara: 2/195, 254, 262; Furkân: 25/67; Sebe’: 34/39; Fâtır: 35/29; Hadîd: 57/7; Münafıkûn: 63/10.[8]**

92. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Uhud Savaşı’nda eline bir kılıç alıp:

– *“Bunu benden kim almak ister?”* diye sordu.

Mücahidlerin her biri ellerini uzatıp:

– “Ben, ben” diye cevap verdiler.

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* bu defa:

– *“Hakkını vermek şartıyla onu kim alır?”* buyurdu.

Bunun üzerine hemen herkes duraladı; fakat Ebû Dücâne *radıyallahu anh*:

– Hakkını vermek şartıyla ben alıyorum! dedi, aldı ve onunla müşriklerin kellelerini ikiye ayırdı.[9]

93. Zübeyr İbni Adî şöyle dedi:

Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*’e gittik ve Haccâc’ın zulmünden şikâyet ettik. Enes şöyle dedi:

– “Rabbinize kavuşana kadar sabredin; zira her gelen gün, geçmiş günden daha kötü olacaktır. Ben bunu Peygamberimiz’den duydum.”[10]

94. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Yedi (engelleyici) şey(gelme)den önce iyi işler yapmakta acele ediniz. Yoksa gerçekten siz, unutturan fakirlik, azdıran zenginlik, (her şeyi) bozup perişan eden hastalık, saçma–sapan konuşturan ihtiyarlık, ansızın geliveren ölüm, gelmesi beklenen şeylerin en şerlisi Deccâl, belâsı en müthiş ve en acı olan kıyametten başka bir şey mi beklediğinizi sanıyorsunuz?”[11].

95. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Hayber Savaşı’nda şöyle buyurdu:

“Bu sancağı, Allah’ı ve Resûlünü seven, Allah’ın fethi kendisine nasip edeceği bir yiğide vereceğim.”

***Ömer radıyallahu anh* demiştir ki, “Emirliği o günkü kadar hiçbir zaman arzu etmedim. Beni çağırır ümidiyle Resûlullah’a kendimi göstermeye çalıştım durdum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ali İbni Ebû Tâlib’i çağırdı, sancağı ona teslim etti ve şöyle buyurdu:**

– *“Yürü, Allah fethi müyesser kılıncaya kadar sağa–sola bakınma!”*

Ali derhal hareket etti, sonra durdu ve arkasına dönmeden (gözlerini hedeften ayırmadan) seslendi:

– Ey Allah’ın elçisi, onlarla ne (yapmaları) için savaşayım?

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– “Onlarla, Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Resûlü olduğuna şehâdet getirmelerine kadar savaş. Bunu yaptıkları an, –dinin yasaklarını çiğnemedikçe– kanlarını ve mallarını senden korumuş olurlar. Asıl hesapları(nı görmek ise) Allah’a aittir.”[12]

*** Bu hadîs-i şerîfte Allah Rasûlünden aldığı bir emri yerine getirmek için hiç zaman kaybetmeden yoluna devam eden, hatta soracağı sorusu bile olsa vakit geçirmeksizin geri dönmeden sorup o hayırlı işe koşan ashabından Hz. Ali’nin durumu gözler önüne serilmektedir. Şimdi bu asırda olduğu gibi söylenen ve yapılması gerekenleri bilmelerine rağmen insanlar önce o işin bir başkası tarafından yapılmasını bekledikleri gibi bir tavır ve hareket Peygamber döneminde hiç görülmemiştir. Verilen emir ve hüküm ne ise vakit geçirmeksizin anında yapılma yoluna gidilmiştir. Hz. Ali’nin bu davranışı ve içkinin haram kılınışıyla alakalı haberi duyan ashabın kadehlerdekini içmeden dökmeleri ve küpleri de boşaltmaları gibi.[13]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 40**

[2] **Müslim, Îmân 186. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 30, Zühd 3; İbni Mâce, İkâme 78.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 41.**

[4] **Buhârî, Ezân 158, el–Amel fi’s–salât 18; Nesâî, Sehv 104.**

[5] **Buhârî, Zekât 20.**

[6] **Buhârî, Meğâzî 17; Müslim, İmâre 143. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 31.**

[7] **Buhârî, Zekât 11, Vasâyâ 17; Müslim, Zekât 92.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 42.**

[9] **Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 128.**

[10] **Buhârî, Fiten 6.**

[11] **Tirmizî, Zühd 3.**

Bu hadis ileride 578 numarada tekrar gelecek olup, açıklama orada verilecektir.

[12] **Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 33. Ayrıca bk. Buharî, Fezâilü’l–ashâb 9.**

Bu hadis ileride 177 numarada tekrar gelecektir.

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 42.**

11) Allah'ın Rızası Ve Cenneti Kazanmak İçin Gayret Etmek

Bu bölümdeki altı ayet ve onyedi hadîs-i şerîften Allah yolunda gayret edenlere hayırlı yolların gösterileceğini, Allah'ın iyi davrananlarla beraber olduğunu ve olacağını, ölüm anı gelinceye kadar ibadet ve taata devam edilmesi gerektiğini, her an Rabbimizi anıp O'na yönelmemiz gerektiğini, zerre kadar iyilik yapanın mutlaka karşılığını göreceğini, hayır olarak sağlığımızda ne yaparsak ahirette hesap defterimizde daha fazlasıyla onu bulacağımızı, yaptığımız her hayrı Allah'ın bilip durduğunu, kulun Allah'a yaklaşmasının farzların yanısıra nafilelere de devam etmesiyle mümkün olacağını, Allah'a kullukta bir karış ibadetin arşınla karşılık gördüğünü, yürüyerek Allah yolunda gidene Allah'ın koşarak yardımını göndereceğini, insanların aldandıkları iki nimetten birinin sıhhat, diğerinin boş vakit olduğunu, geçmiş ve gelecek tüm günahları bağışlanan Peygamberimiz (s.a.v.)'in bile geceleri ibadette ayakları şişinceye kadar kulluk yaptığını, niçin böyle yaptığı sorulunca da "Şükreden bir kul olmayayım mı?" buyurduğunu, Rasûlullah (s.a.v.)'in bilhassa ramazanın son on günü ibadet ve taat için kulluğa soyunduğunu, ömür boyu hayırlı şeyleri elde etmek için çalışmamız gerektiğini, cehennemin nefse hoş gelen şeylerle kuşatılmış olduğunu, cennetin ise nefsin hoşuna gitmeyen şeylerle kuşatılmış olduğunu, Rasûlullah (sav)'in nafile namazları uzunca kıldığını, hatta tek bir rekatta yüzyedi Kur'ân sahifesin yani altıyüzaltmışiki ayet okuduğunu, cenazeyi üç şeyin takip ettiğini, mal, evlat ve amel bunlardan mal ve evladın geri döndüğünü, amelin kişiyle

kaldığını, cennet ve cehennemin kişiye ayakkabısının bağından daha yakın olduğunu, cennete girebilmenin kolay yolunun ibadetleri artırmaktan geçtiğini, secdeleri çok yapmakla günahların bağışlanacağını, insanların en hayırlı olanlarının ömrü uzun ameli güzel olanlar olduğunu, mü'minlerin ilk önce Allah'a verdikleri sözde durmaları gerektiğini, herkesin gücünün yettiği kadar ibadet ve sadaka vermekten sorumlu olduğunu, Allah'ın kullarına asla zulmetmediğini, bol bol verip mükafatlandırdığını, Allah'ın hazinelerinin ne kadar büyük ve çok olduğunu ve kullarından hiç birinin ibadet ve kulluğuna muhtaç olmadığını öğreneceğiz. [1]

"Ama davamız uğrunda, üstün gayret gösterenleri, bize varan yollara mutlaka yöneltiriz. Şüphesiz Allah, iyilik ve güzelliği huy edinenlerle beraberdir." **(Ankebût: 29/69)**

"Rabbine olan kulluğunu, ölüm sana gelip erişinceye kadar devam ettir." **(Hıcr: 15/99)**

"Ama hem gece hem gündüz Rabbinin adını an ve bütün varlığınla kendini O'na ada." **(Müzzemmil: 73/8)**

"Artık kim zerre kadar iyilik yapmışsa, karşılığını görecek." **(Zilzâl: 99/7)**

"Çünkü hayır olarak kendi nefsiniz adına ne hazırlarsanız onu Allah yanında daha kıymetli ve mükafatı daha büyük bulursunuz ve Allah'tan bağışlanmanızı dileyin. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayan ve çok acıyandır." **(Müzzemmil: 73/20)**

"Ne iyilik yaparsanız, doğrusu Allah hepsini bilir." **(Bakara: 2/273)**

96. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur"* dedi:

"Her kim (ihlâs ile bana kulluk eden) bir dostuma düşmanlık ederse, ben de ona karşı harb ilân ederim. Kulum kendisine farz kıldığım şeylerden, bence daha sevimli herhangi bir şeyle bana yakınlık kazanamaz. Kulum bana (farzlara ilâveten işlediği) nâfile ibadetlerle durmadan yaklaşır, nihayet ben onu severim. Kulumu sevince de (âdetâ) ben onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Benden her ne isterse, onu mutlaka veririm; bana sığınırsa, onu korurum." [2]

97. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Rabbinden rivâyet ettiği bir hadîs–i kudsîde Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

"Kul(um) bana bir karış yaklaştığı zaman, ben ona bir arşın yaklaşırım; o bana bir arşın yaklaşınca ben ona bir kulaç yaklaşırım; o bana yürüyerek geldiği zaman, ben ona koşarak varırım." [3]

*** Zaten Allah'ın kullarını sevmesi ve lutfuyla muamele etmesi Rahmân yani dünyada herkese Rahîm ahirette sadece mü'minlere şefkatli olması da bunun bir göstergesidir. Yapılan iyiliklere en az on katıyla sevap ve mükafat vermesi, bunun yediyüz ve otuzbine varan nisbetlerle çoğalması yine O'nun merhamet ve kullarına olan iyiliklerindendir. Bu konuda bkz. Bakara: 2/261; Nisâ: 4/40; En'âm: 6/160; Furkân: 25/70; Neml: 27/89, Kadir: 97/3.** [4]

98. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"İki nimet vardır ki, insanların çoğu bu nimetleri kullanmakta aldanmıştır: Sıhhat ve boş vakit."*[5]**

99. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, gece ayakları şişinceye kadar namazı kılardı. Âişe diyor ki, kendisine:

– Niçin böyle yapıyorsun (neden bu kadar meşakkate katlanıyorsun) ey Allah'ın Resûlü? Oysa Allah senin geçmiş ve gelecek hatalarını bağışlamıştır, dedim.

– *"Şükreden bir kul olmayı istemeyeyim mi?"* buyurdu.[6]

*** Yani müslüman hangi konumda (hacı, hoca, sakallı, falan veya filan) olursa olsun Allah'ın emrettiği şeyleri yapmak, yasaklarından kaçınmak zorundadır. Bunun en güzel örneği bu hadiste bize verilmiştir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de bazı zındık ve sapıkların bir kısım ibadetleri yapmadıkları ve Allah bizden onları kaldırdı demelerine inanmamalı, onların sapık olduğunu bilmelidir.[7]**

100. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

"Ramazan ayının son on günü gelince, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleri ibadetle ihyâ eder, ailesini uyandırır, kulluğa soyunup paçaları sıvardı."[8]

101. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kuvvetli mü'min, (Allah katında) zayıf mü'minden daha hayırlı ve daha sevimlidir. (Bununla beraber) her ikisinde de hayır vardır. Sen, sana yararlı olan şeyi elde etmeye çalış. Allah'dan yardım dile ve asla acz gösterme. Başına bir şey gelirse, "şöyle yapsaydım, böyle olurdu" diye hayıflanıp durma. "Allah'ın takdiri bu, O, ne dilerse yapar" de. Zira "eğer şöyle yapsaydım" sözü şeytanı memnun edecek işlerin kapısını açar." [9]

*** Bu hadîs-i şerîf kişinin önce sağlam bir müslüman, sonra da sağlam ve sıhhatli bir bünyeye sahip olması gerekliliğini vurgular. Çünkü bedenî yönde güçlü olan müslüman oruç, hac, cihad gibi ibadetlere güç yetirebileceğinden sevabı çok kazanması yönünden tabii ki daha hayırlıdır.**

Müslüman başına gelen hadiselerde kendisini ihtimallere kaptırıp Allah'ın kazasına razı olmamak, kadere karşı çıkmak ve sonunda Allah'ı inkar etmek gibi kötü bir hale düşebilir. Gerekli tedbirleri aldıktan sonra başa gelen işlerde şöyle olsaydı böyle olurdu gibi sözlere hiç gerek yoktur. Müslüman bu durumda da bu iş Allah'ın takdiridir diyerek güçlü iradesini kullanır ve böylece güçsüz, iradesi zayıf mü'minlerden Allah'a daha hayırlı ve sevimli olmuş olur ve mü'min her hadise karşısında Bakara: 2/156 da belirtildiği gibi *"Biz Allah için varız yani varlığımız Allah içindir sonunda da O'na döneceğiz"* diyerek teslimiyetini, aciz ve zayıflığını ortaya koyup Allah'ın herşeyin üstünde güç ve kuvvet sahibi olduğunu hatırından çıkarmamalıdır. [10]

102. Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cehennem, nefse hoş gelen şeylerle kuşatılmış; cennet ise, nefsin istemediği şeylerle çepeçevre sarılmıştır."*[11]**

*** Bu hadis de ne kadar düşündürücü ve özlü bir hadis. "Zehir teneke kapla sunulmaz" atasözüyle ne kadar da uyum sağlıyor.[12]**

103. Ebû Abdullah Huzeyfe İbnü'l–Yemân *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

"Bir gece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in arkasında namaz kıldım. Bakara sûresini okumaya başladı. Ben içimden herhalde yüz âyet okuyunca rükû eder, dedim. O yüz âyetten sonra da okumaya devam etti. Ben yine içimden bu sûre ile namazı bitirecek, dedim. O yine devam etti. Bu sûreyi bitirip rükû eder dedim, etmedi. Nisâ sûresi'ne başladı; onu da okudu. Sonra Âl–i İmrân sûresi'ne başladı; onu da okudu. Ağır ağır okuyor, tesbih âyetleri gelince tesbih ediyor, dilek âyeti gelince dilekte bulunuyor, istiâze âyeti geçince Allah'a sığınıyordu. Sonra rükûa gitti. "Sübhâne rabbiye'l–azîm (büyük rabbimi tenzîh ederim)" demeye başladı. Rükûu da aşağı–yukarı ayakta durduğu kadar uzun oldu. Sonra "semiallâhu limen hamideh, rabbenâ leke'l–hamd (Allah, kendisine hamd edeni duyar, hamd yalnız sanadır ey rabbimiz)" dedi ve kalktı. Hemen hemen rükûna yakın uzunca bir süre ayakta durdu. Sonra secdeye vardı ve "sübhâne

rabbiye'l–a'lâ (yüce rabbimi tenzih ederim)" dedi. Secdesini de aşağı–yukarı kıyâmı kadar uzattı."[13]

104. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gece Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in arkasında namaz kıldım. Ayakta o kadar uzun durdu ki, en sonunda, içimden hoş olmayan bir şey yapmayı bile geçirdim.

– Ne yapmayı düşündün? dediler.

– Peygamber'i ayakta bırakıp oturmayı düşündüm, dedi.[14]

105. Enes *radıyallahu anh*'den, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

***"Ölüyü (kabre kadar) üç şey takip eder: Çoluk–çocuğu, malı ve ameli. Bunlardan ikisi döner, biri kalır. Çoluk–çocuğu ve malı döner, ameli (kendisiyle) kalır."*[15]**

*** Mezar amellerimizin bir sandığıdır adeta... Çünkü orada ne mal, ne mülk, ne de sevdiğimiz kişilerle beraber olamayacak amelimizle başbaşa kalacağız ve böylece mezarımız bize ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukur olacaktır. Öyleyse bizi mezarda yalnız bırakacak şeylerle ve kimselerle uğraşmak yerine orada bize hayırlı arkadaş olacak ve bizim cennetteki yerimizi ayarlayacak hayırlı işlere ağırlık vermemiz gerekmektedir. Dünya ahiretin tarlasıdır, mezar ise bu hasılatın konduğu sandıktır. (Müslim Zühd 4) de bildirilen bir hadise göre "Kişinin esas malı yiyip tükettiği, giyip eskittiği ve ahireti için yapıp ettiği sevaplardır. Bunun dışındaki**

tüm mallar dünyada kalacak ve varislerin olacaktır ve kişiyle beraber götürülemeyecektir." Buyurulmaktadır. Öyleyse müslüman aklını kullanıp, ahiretteki cenneti elde edecek amellere ağırlık vermeli, boş şeylerle uğraşmaktan vazgeçmelidir. [16]

106. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennet size, ayakkabınızın bağından daha yakındır. Cehennem de öyledir." [17]

107. Resûlullah'ın hizmetkârı ve Ehl–i suffe'den olan Ebû Firâs Rebîa İbni Ka'b el–Eslemî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

"Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte gecelerdim. Abdest suyunu ve öteki ihtiyaçlarını ona getirirdim. Buna karşılık bir keresinde bana:

– *"Dile (benden ne dilersen)"* buyurdu. Ben:

– Cennette seninle beraber olmayı isterim, dedim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Başka bir şey istemez misin?"* buyurdu. Ben:

– Benim dileğim bundan ibarettir, dedim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Öyleyse çok namaz kılıp secde ederek, kendin için bana yardımcı ol!"* buyurdu. [18]

*** Bu hadis sadece dua ile cennete girilemeyeceğini, ibadet ve Allah'a itaatın yanısıra duanın da geçerli olabileceğini bize anlatıyor.**

Mü'min: 40/60 da belirtildiğine göre kulluk ve ibadetten yüz çevirmek ve sadece dua ile yetinmek doğru değildir. Önce Allah'a kul olup O'na yönelip hayatımızı O'nun gönderdiklerine göre ayarlayacak, sonra da dua ile Allah'tan her türlü yardımı bekleyeceğiz. Değilse Ra'd: 13/18 de belirtilen akıbet bizi de bulabilir. [19]

108. Ebû Abdullah (veya Ebû Abdurrahman) Sevbân *radıyallahu anh*'den –ki kendisi Resûlullah'ın azadlı kölesidir– rivayet edildiğine göre o "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim" demiştir:

"Çok secde etmeye bak! Zira senin Allah için yaptığın her secde karşılığında Allah seni bir derece yükseltir ve bir hatânı siler." [20]

*** Yapılan her bir işin hiç bir şekilde boşa gitmeyeceği (Zilzâl: 99/7) de beyan edilmiştir. Bunun için en küçük bir ibadeti ve sevap kazandıran ameli küçük görmemek ve terketmemek gerekir. Çünkü müslümanın yapacağı her bir hayırlı işten dolayı kendisine mutlaka sevap yazılır ve derecesi de yükseltilir.** [21]

109. Ebû Safvân Abdullah İbni Büsr el–Eslemî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanların en kârlısı, ömrü uzun, ameli güzel olandır." [22]

*** Güzel işler yaparak dünyada uzun ömür süren kişiler yaptıkları iyiliklerle hem kendi sevap ve derecelerini artırırlar, hem de insanlara**

faydalı olmuş olurlar. Allah ve Rasûlü'nün güzel dediği ve ma'rûf adı verilen iyilikleri yapan mü'min yapmayandan tabii ki daha hayırlı olacaktır. Uzun ömürlü olmak fazilet değildir. Güzel amel ve yaşantı eklenen uzun ömür kıymet ifade eder. Bunun için hayırlı işler yaparak Allah'tan uzun ömürler isteyelim, iyilik ve güzel yaşantılar ortaya koymak için büyük bir gayretin içine girelim. [23]

110. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Amcam Enes İbni Nadr *radıyallahu anh* Bedir Savaşı'na katılmamıştı. Bu ona çok ağır geldi. Bu sebeple:

– "Ey Allah'ın Resûlü! Müşriklerle yaptığın ilk savaşta bulunamadım. Eğer Allah Teâlâ müşriklerle yapılacak bir savaşta beni bulundurursa, neler yapacağımı elbette Allah Teâlâ görecektir" dedi.

Sonra Uhud Savaşı'nda müslüman safları dağılınca, –arkadaşlarını kastederek– "Rabbim, bunların yaptıklarından dolayı özür beyan ederim" dedi. Müşrikleri kastederek de "Bunların yaptıklarından da uzak olduğumu sana arzederim" deyip ilerledi. Sa'd İbni Muâz ile karşılaştı ve:

– Ey Sa'd! istediğim cennettir. Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, Uhud'un eteklerinden beri hep o cennetin kokusunu alıyorum, dedi. Sa'd (olayı anlatırken) "Ben onun yaptığını yapamadım, ya Resûlallah" dedi.

Enes *radıyallahu anh* devamla şöyle dedi:

Amcamı şehid edilmiş olarak bulduk. Vücudunda seksenden fazla kılıç, süngü ve ok yarası vardı. Müşrikler müsle yapmış, uzuvlarını

kesmişlerdi. Bu sebeple onu kimse tanıyamadı. Sadece kızkardeşi parmak uçlarından tanıdı.

Enes dedi ki, biz şu âyetin amcam ve amcam gibiler hakkında inmiş olduğunu düşünmekteyiz:

***“Mü’minler içinde öyle yiğit erkekler vardır ki, Allah’a verdikleri sözlerinde durdular. Onlardan kimi ahdini yerine getirdi (çarpıştı, şehid düştü), kimi de sırasını bekliyor. Bunlar aslâ sözlerini değiştirmemişlerdir”* (Ahzâb: 33/23).[24]**

111. Ebû Mes’ûd Ukbe İbni Amr el–Ensârî el–Bedrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Sadaka âyeti *“Bunun içindir ki, ey Peygamber! Bundan sonra artık onların mallarından zekat al ki; bununla onları günahlarından temizleyesin, onların sevaplarını artırıp, yüceltesin ve onlar için dua et; çünkü senin duan onlar için bir huzur vesilesi olacaktır; ve bütün bunların da üstünde bil ki; Allah her şeyin ve herkesin özünü bilen, mutlak bilgi sahibi olarak olup biten herşeyi işitmektedir.”* (Tevbe: 9/103) inince, biz sırtımızla yük taşıyarak, (hammallık yaparak) sadaka vermeye başladık. Derken bir adam geldi çokca sadaka verdi. Münâfıklar, “Gösteriş yapıyor” dediler. Bir başkası geldi, bir ölçek hurma getirdi. Yine münâfıklar, “Allah’ın, bunun bir ölçek hurmasına ihtiyacı yoktur” dediler. Bunun üzerine, *“Sadakalar hususunda gönülden veren mü’minleri çekiştiren ve güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanlarla alay edenler yok mu, Allah onları maskaraya çevirmiştir. Onlar için acı bir azab vardır”* (Tevbe: 9/79) âyeti indi.[25]

*** Allah rızası için müslümanlar güçleri nisbetinde fedakarlıkta bulunmalıdır. Yani kalfa, çırak, öğrenci, öğretmen, işci, patron, memur, amir, zengin, fakir herkes durumuna göre mutlaka infak etmek için çaba harcamalıdır.** [26]

112. Saîd İbni Abdülazîz'in Rebîa İbni Yezîd'den; Rebîa'nın Ebû İdrîs el–Havlânî'den, onun Ebû Zer Cündeb İbni Cünâde *radıyallahu anh*'den; Ebû Zer'in Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'den; onun da Allah Tebâreke ve Teâlâ hazretlerinden rivayet ettiğine göre Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

"Kullarım! Ben zulmetmeyi kendime haram kıldım. Onu sizin aranızda da haram kıldım. Artık birbirinize zulmetmeyiniz.

Kullarım! Benim hidâyet ettiklerim dışında hepiniz sapıtmışsınız. O halde benden hidâyet dileyin ki sizi doğruya ileteyim.

Kullarım! Benim doyurduklarım hariç, hepiniz açsınız. Benden yiyecek isteyin ki sizi doyurayım.

Kullarım! Benim giydirdiklerim hariç, hepiniz çıplaksınız. Benden giyecek isteyin ki sizi giydireyim.

Kullarım! Siz gece–gündüz günah işlemektesiniz, bütün günahları afveden de yalnızca benim. Benden af dileyin ki sizi bağışlayayım.

Kullarım! Bana zarar vermek elinizden gelmez ki, zarar verebilesiniz. Bana fayda vermeye gücünüz yetmez ki, fayda veresiniz.

Kullarım! Evveliniz ahiriniz, insanınız cinleriniz, en müttaki bir kişinin kalbi ve duygusuna sahip olsalar, bu benim mülkümde herhangi bir şey arttırmaz.

Kullarım! Evveliniz âhiriniz, insanınız cinleriniz, en günahkâr bir kişinin kalbi ve duygusuna sahip olsalar, bu benim mülkümden en küçük bir şey eksiltmez.

Kullarım! Evveliniz âhiriniz, insanınız cinleriniz bir yerde toplanıp benden istekte bulunacak olsalar, ben de her birine istediğini versem, bu benim mülkümden ancak, iğne denize daldırılıp çıkarıldığında denizden ne kadar eksiltebilirse işte o kadar azaltır. (Yani hiç bir şey eksiltmez.)

Kullarım! İşte sizin amelleriniz. Onları sizin için saklar, sonra onları size iâde ederim. Artık kim bir hayır bulursa Allah'a hamd etsin. Kim de hayırdan başka bir şey bulursa öz nefsinden başka kimseyi ayıplamasın."

Saîd İbni Abdülaziz dedi ki, Ebû İdris el–Havlânî bu hadisi rivâyet ettiği zaman dizleri üzerine çöküverdi.[27]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 43.**

[2] **Buhârî, Rikak 38.**

Bu hadis ileride 387 numarada tekrar gelecektir. Gerekli açıklama orada verilecektir.

[3] **Buhârî, Tevhîd 50. Ayrıca bk. Müslim, Zikir 2, 3, 20–22, Tevbe 1; Tirmizî, Daavât 131; İbni Mâce, Edeb 58.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 44**

[5] **Buhârî, Rikak 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 1; İbni Mâce, Zühd 15.**

[6] **Buhârî, Tefsîru sûre (48), 2; Müslim, Münâfikîn 81. Ayrıca bk. Buhârî, Teheccüd 6, Rikak 20; Müslim, Münâfikîn 79–80; Tirmizî, Salât 187; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; İbni Mâce, İkâme 200.**

Bu hadis ileride 1161 numarada tekrar gelecektir.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 44

[8] Buhârî, Leyletü'l–kadr 5; Müslim, İ'tikâf 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; İbni Mâce, Sıyâm 57.

Bu hadis ileride 1194 ve 1224 numaralarda tekrar gelecektir.

[9] Müslim, Kader 34. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 10.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 45

[11] Buhârî, Rikak 28; Müslim, Cennet 1. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 22; Tirmizî, Cennet 21; Nesâî, Eymân 3.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 45

[13] Müslim, Müsâfirîn 203.

Bu hadis ileride 1176 numarada gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[14] Buhârî, Teheccüd 9; Müslim, Müsâfirîn 204.

Bu hadis ileride 1175 de tekrar gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[15] Buhârî, Rikak 42; Müslim, Zühd 5. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 46; Nesâî, Cenâiz 52.

Bu hadis ileride 461 numarada tekrar gelecektir.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 45-46

[17] Buhârî, Rikak 29.

Bu hadis 446 numarada tekrar gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[18] Müslim, Salât 226. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 22; Nesâî, Tatbîk 79.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 46

[20] Müslim, Salât 225. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 22; Tirmizî, Salât 169; Nesâî, Tatbîk 80, 89.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 46

[22] Tirmizî, Zühd 21, 22.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 46

[24] Buhârî, Cihâd 12; Müslim, İmâre 148.

[25] **Buhârî, Zekât 10; Müslim, Zekât 72.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 47**

[27] **Müslim, Birr 55.**

12) Ömrün Sonlarına Doğru İyilikleri Artırmaya Teşvik

Bu bölümdeki bir ayet ve beş hadîs-i şerîften bizlere: Düşünecek olan kimsenin düşünebileceği kadar bir ömür verildiğini, altmış sene ömür verilen bir kimsenin mazeretine imkan bırakılmadığını, Nasr sûresinden ne anlaşılması gerektiğini, Rasûlullah (s.a.v.)'e son zamanlarında vahyin daha sıkça geldiğini ve her kulun öldüğü hal üzere diriltiliceğini öğreneceğiz.[1]

Onlar cehennemde: "Rabbimiz, bizi buradan çıkar, önce yaptığımızdan başkasını yapalım" diye feryat ederler. O zaman onlara şöyle cevap verilir: "Size düşünmek isteyen herkesin düşünebileceği kadar uzun bir ömür vermedik mi? Ve üstelik size uyarıcı da gelmişti, öyleyse yaptığınız kötülüklerin meyvelerini şimdi tadın bakalım. Yaratılış gayesi dışında yaşayanlar, hiçbir yardımcı bulamayacakladır." **(Fâtır: 35/37)**

Kitabımızın müellifi Nevevî bu ayet-i kerîmeye şu açıklamayı getirmektedir:

Abdullah ibn Abbâs ve meseleyi iyi tetkik eden alimlere göre bu ayetin anlamı: Biz sizi altmış sene yaşatmadık mı? demektir. Nitekim biraz sonra gelecek hadîs-i şerîf de bu manayı pekiştirmektedir.

Bazılarına göre bunun manası: Onsekiz sene, bazılarına göre kırk sene yaşatmadık mı? demektir. Bu son yorum İbn Abbâs, Hasan el Basrî, el Kelbî ve Mesruk'a aittir.

Medineli'lerin kırk yaşına gelince ibadet ve taata ağırlık verdikleri rivayet edilmiştir. Bazıları ayette beyan edilen sürenin büluğ yaşı olduğunu söylemişlerdir. İbn Abbâs ve alimlerin büyük çoğunluğu ayetteki "*Size uyarıcı da geldi*" ifadesindeki uyarıcıdan maksadın Hz. Peygamber (s.a.v) olduğunu da söylemişlerdir.

Her kişiye takdir edilen ömür eğer değerlendirilebilirse, pişmanlığa düşmeyecek kadar uzun ve yeterlidir. [2]

113. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah, altmış yıl ömür verdiği kişinin mazeret gösterme imkânını ortadan kaldırmıştır." [3]

*** Tirmîzî, Deavât 101 de geçen "*Ümmetimin ömrü altmış, yetmiş yıl arasındadır.*" Hadisine göre ömür sınırının alt çizgisi olan altmış yaşa varmasına rağmen hala Allah ve Peygambere dönmemiş kişilere fırsat verseydin, zaman tanısaydın iyi bir müslüman olabilirdim deme fırsatı yoktur. Çünkü bu kadar yıl müslüman olmaya ve müslümanca hareketler yapmaya yetecek en uzun zamandır.** [4]

114. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ömer *radıyallahu anh* Bedir Harbine iştirak etmiş yaşlı sahâbîlerle beraber beni de istişâre meclisine dahil etti. Sahâbîlerden biri buna içerledi ve Hz. Ömer'e:

– Bu, neden bizimle beraber oluyor? Oysa bizim onun yaşıtı çocuklarımız var, dedi. Hz. Ömer:

– Bildiğiniz bir sebepten dolayı, diye cevap verdi. Derken birgün beni çağırdı ve büyük sahâbîlerin meclisine aldı. Bana öyle geliyor ki, o gün beni onlara isbat etmek istiyordu. Sahâbîlere:

– *“Allah’ın yardımı ve fetih geldiğinde…”* diye başlayan Nasr sûresi hakkında ne düşünüyorsunuz? diye sordu. Bir kısmı:

– Yardım görüp fetih gerçekleşince Allah’a hamd ve istiğfar etmekle emrolunmaktayız, dedi. Kimi de hiç bir yorum yapmadı. Hz. Ömer bu defa bana hitaben:

– Ey İbni Abbas! Sen de böyle mi diyorsun? dedi. Ben:

– Hayır, dedim.

– Peki, ne diyorsun? diye sordu. Ben de:

– Bu sûre, Hz. Peygamber’in ecelinin kendisine bildirildiğini ifade etmektedir. “Allah’ın yardımı ve fetih sana gelince – ki, bu senin ecelinin geldiğinin alâmetidir–, Rabbini hamd ile tesbih et, bağışlanma dile. Çünkü o tövbeleri kabul edendir” buyuruluyor, dedim.

Bunun üzerine Hz. Ömer:

– Ben de bu sûreden senin dediğinden başkasını anlamıyorum, dedi.[5]

***** Sahabenin en anlayışlılarından ve dini en iyi bilenlerinden ve dört Abdullah’tan biri sayılan ibn Abbâs’ın zeka, kabiliyet ve anlayış farklılığının diğer sahabiler arasında en güzel şekilde bu hadiste ortaya konduğunu görüyoruz.[6]

115. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

***“Allah’ın yardımı erişip fetih gerçekleşince…”* âyeti indikten sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kıldığı her namazda mutlaka “Rabbimiz, seni tenzih ederim, seni hamd ile anarım. Allahım! Beni bağışla…” derdi.**[7]

Buhârî’nin *Sahîh*’i[8] **ile Müslim’in *Sahîh’inde***[9]. **Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edilen bir başka hadis de şöyledir:**

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* rükû ve secdelerinde:

***“Allahım! Seni tenzîh ederim. Rabbimiz! Sana hamdederim. Allahım! Beni bağışla!”* duasını pek sık tekrarlardı. Bu sözüyle o, Kur’an’a imtisal (ve âyeti fiilen tefsir) ederdi.**

Müslim’in rivayetinde de[10] **şöyle denilmektedir:**

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vefatından önce, *“Seni hamdinle tesbih ve tenzih eder, bağışını diler, tövbe ederim”* duasını sık sık tekrar ederdi.

Hz. Âişe diyor ki:

– Ey Allah’ın Resûlü! Yeni yeni söylediğinizi duyduğum bu cümleler nedir? diye sordum. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Ümmetimle ilgili olarak benim için bir işaret tayin edilmiştir. Onu gördüğüm zaman bu kelimeleri söylerim. Bu işaret, Nasr sûresi’dir”* buyurdu.

Yine Müslim’in bir başka rivayetinde[11]**, bu husus şöyle yer almaktadır:**

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem, “Ben Allah’ı ulûhiyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O’na hamdederim”* sözlerini sık sık söyler olmuştu. ” Hz. Âişe diyor ki:

– “Sübhânallah ve bi hamdihî, estağfirullah ve etûbü ileyh” sözlerini görüyorum ki, pek sık söylüyorsun?” dedim.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

***– “Rabbim bana ümmetim içinde bir alâmet göreceğimi bildirdi. Onu gördüğümden bu yana “sübhânellah ve bi hamdihî estağfirullah ve etûbu ileyh” sözünü çok söylerim. Ben o alâmeti, Mekke’nin fethine işaret eden “Allah’ın yardımı ulaşıp Fetih gerçekleşince ve insanların grup grup Allah’ın dinine girdiklerini gördüğünde Rabbini hamd ile tesbih et ve O’ndan mağfiret dile. Çünkü Allah tövbeleri çok çok kabul edendir” (meâlindeki Nasr) sûresi’nde gördüm, ”* buyurdu.**

116. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

“Allah Teâlâ, Peygamber’in vefatından önce vahyi sıklaştırdı. Öyle ki Peygamber *aleyhisselâm* vahyin en sık geldiği bir sırada vefat etti.”[12]

***** İnsanların gurup gurup İslâm’a girmeleri değişik sorun ve problemleri olması dolayısıyle son dönemde bu ihtiyaçları karşılamak için vahiy sık ve çokca gelmiştir. Çünkü İslâm sistem olarak tamamlanmaktadır. Mâide: 5/3 de belirtildiği gibi.[13]

117. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Her kul öldüğü hal (amel) üzere diriltilir.”[14]

***** Kişi nasıl yaşarsa öyle ölür, nasıl ölürse öyle diriltilir. Bunun açık bir misali kişi gün boyu ne ile meşgul olursa gece rüyasında da aynı şeylerle meşgul olur. Gündüz neyi sayar, neyi hesab eder, ne ile vaktini doldurursa da uykusunda da sayıklaması o iş üzere olur.

Bu sebeble kişinin ölümü de yaşadığı hayat tarzına göre olur. Yani hangi din ve hayat tarzı üzere yaşayarak hayatını bitirmişse o din üzere mahşerde diriltilir ve hesabı ona göre verilir. Öyleyse müslümanca yaşamaya ve müslüman olarak ölmeye gayret etmeliyiz, ölüm geldiğinde bizi müslüman olarak yakalamış olsun. Bu konuda şu duaya devam etmeliyiz:

"Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi bu gerçeklerden bir daha saptırma, katından bize rahmet ver, şüphesiz bağışı ençok olan sensin. Ey Rabbimiz! Geleceğinde hiç şüphe olmayan bir gün için, mutlaka insanları bir araya toplayacaksın. Allah sözünü yerine getirmekten asla kaçınmaz" (Âl-i İmrân: 3/8-9)[15]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 48**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 48**

[3] **Buhârî, Rikak 5.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 49**

[5] **Buhârî, Tefsîru sûre (110), 4; Menâkıb 25. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (110), 1.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 49**

[7] **Buhârî, Ezân 123, 139; Megâzî 5, Tefsîru sûre (110), 1; Müslim, Salât 219, 220.**

[8] **Ezân 139, Tefsîru sûre (110), 2.**

[9] **Salât 217.**

[10] **Salât 218.**

[11] **Salât 220.**

[12] **Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 1; Müslim, Tefsîr 2.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 50**

[14] **Müslim, Cennet 83.**

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 50**

13) Hayır Yollarının Çok Oluşu

Bu bölümdeki dört ayet ve yirmibeş hadîs-i şerîften her işlenen hayrın Allah tarafından bilindiğini, zerre kadar bile olsa işlenen hayır ve iyiliklerin mutlaka karşılığının verileceğini, iyilik işleyenin faydasının kendisine olacağını, amellerin en üstününün cihad olduğunu, sahibi yanında en kaliteli köleyi hürriyetine kavuşturmanın en faziletli amel olduğunu, işini beceremeyen kimseye yardımcı olmanın hayır olduğunu, hiç birşey yapamayan kimsenin ise hiç bir kimseye zarar vermemesinin uygun olduğunu, kişinin her bir eklemi için her gün bir sadaka vermesi gerektiğini, hamdetmenin, tekbir getirmenin ve kelime-i tevhîdi söylemenin de kişiye bir sadaka sevabı kazandırdığını, kuşluk vakti kılınacak kuşluk namazının sevap kazandırıcı amellerden olduğunu, yoldaki yolculara ve vasıtalara rahatsızlık veren malzemeyi kaldırmanın iyi amel olduğunu, mescitteki pislik ve balgamı temizlemeden bırakmanın kötü amellerden olduğunu, iyiliği emredip kötülükten sakındırmanın ve kişinin hanımıyla birlikte olmasının bile kişiye sevap kazandıracağını, din kardeşini güler yüzle karşılamanın bile iyilik olduğunu, güzel söz söylemenin sadaka sevabı kazandırdığını, bineğine binmek isteyene yardımcı olmanın, güzel söz söylemenin, mescide giderken atılacak her adımın da kişiye sevap kazandırdığını, komşunun hediye olarak vereceği bir paça yemeğinin bile küçük görülmemesi gerektiğini, imanın altmış küsur şube olduğunu, utanmanın da imanın bir parçası olduğunu, çok susamış bir köpeği sulamak suretiyle bile Allah'ın rızasının kazanılabileceğini,

yoldaki rahatsızlık veren şeylerin kaldırılmasının kişiye sevap kazandıracağını, güzelce abdest alıp cumaya gidip hutbeyi güzelce dinleyenin haftalık günahlarının bağışlanacağını, abdest alırken her uzuvdan abdest suları akıp dökülürken günahların da döküleceğini, büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde beş vakit namazın arasındaki işlenecek küçük günahlara keffaret olacağını, bir namazı kılıp diğerini beklemenin hayır ve sevap kazandıran amellerden olduğunu, hastalığından ve cihadda olması dolayısıyla kişiye yapamadığı nafile ibadetlerin sevabının aynen verileceğini, Allah'ın emrettiği her işi yapmanın sevap kazandırdığını, ağaçlardan yenen, çalınan, eksiltilen şeylerin ağaç sahibi için sadaka sevabı kazandırdığını, mescide giderken atılacak adımların çokluğunun sevabı artıracağını, sevabını umarak işlenen hayırların kişiyi cennete sokacağını, yemek yiyip içtikten sonra elhamdülillah demenin Allah'ı razı edeceğini, iyilik yapmayı tavsiye etmenin de hayır yollarından olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Siz her ne iyilik yaparsanız, mutlaka Allah onu çok iyi bilir." **(Bakara: 2/215)**

"Her ne iyilik yaparsanız, Allah onun farkındadır." **(Bakara: 2/197)**

"Artık kim zerre kadar iyilik yapmışsa, karşılığını görecek." **(Zilzâl: 99/7)**

"Her kim doğru dürüst işler işlerse, kendi faydasınadır." **(Câsiye: 45/15)**

118. Ebû Zer Cündeb İbni Cünâde ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

– Ey Allah'ın Resûlü! Hangi amel daha üstündür? dedim.

– *"Allah'a iman ve Allah yolunda cihaddır"* buyurdu. Ben:

– Hangi (esir veya) köle (yi âzat etmek) daha faziletlidir? dedim.

– *"Sahiplerine göre en kıymetli ve bedeli en yüksek olanı"* buyurdu.

– (Cihad ve köle âzâdını) yapamazsam? dedim.

– *"(Bir) iş yapana yardım edersin veya işini beceremeyenin işini görürsün"* buyurdu.

– Ey Allah'ın Resûlü! Bunlardan hiçbirini yapamazsam? dedim.

– *"İnsanlara zarar vermezsin. Zira bu da kendi kendine iyilik etmen demektir"* buyurdu.[2]

***** Müslüman içinde bulunduğu duruma göre gücü nisbetinde yaptığı iyiliklerle cennetteki yerini hazırlar, çünkü hayır yolları çoktur. Bu yollardan birine ve birkaçına sarıldık mı bizi mutlaka cennete götürür (Ankebût: 29/69) da belirtildiği gibi. [3]

119. Yine Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her birinizin her bir eklemi (ve kemiği) için bir sadaka gerekir. Binaenaleyh her tesbih sadakadır, her hamd sadakadır, her tehlil sadakadır, her tekbir sadakadır. İyiliği tavsiye etmek sadakadır, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kulun kuşluk vakti kılacağı iki rek'at namaz bütün bunları karşılar."[4].

120. Yine Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ümmetimin iyi–kötü bütün amelleri bana gösterildi. İyi işlerinin içinde, gelip geçenlere eziyet veren şeylerin yollardan kaldırılmasını da buldum. Kötü amelleri arasında da mescidde temizlenmeden bırakılmış balgamı gördüm.”[5]

***** Yolcuya ve vasıtalara eziyet verecek trafiği engelleyecek her türlü eşya, malzeme, araç ve gerecin yollardan kaldırılması ve uzaklaştırılması müslümana hayır ve sevap olarak gösteriliyor. Yani İslâm’da kimsenin kimseye zarar verme hakkı yoktur, bu tür davranışlar müslümanı günaha sokar.

İbadethanelerin kirletilmesi en küçük çer çöp kalıntısı bile olsa kötü amellerden sayılmış ve kişiye günah kazandıracağı bildirilmiştir. Caddeler ve mescitler müslümanlar tarafından temiz tutulmalı ve bu temizleyicilere yardım edilmelidir. İş elbisesi, kirli çorap ve değişik kirli vaziyetlerde camilere girmemek ve gördüğümüz çer çöp vb. şeyleri dışarıya atmak müslümanın vazifelerindendir. Çünkü bunları yapan her kişiye sevap yazılır, kirletene günah yazıldığı gibi.[6]

121. Ebû Zer *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre bazı insanlar:

– Ey Allah’ın Resûlü! Zenginler bütün sevapları alıp götürüyorlar. Zira bizler gibi namaz kılıyor, bizler gibi oruç tutuyor ve ayrıca mallarının fazlasından da sadaka veriyorlar, dediler. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– “Allah size sadaka verme imkânı bahşetmedi mi (sanıyorsunuz)? Her tesbih sadaka, her tekbir sadaka, her tahmid sadaka, her tehlil

sadakadır. İyiliği emretmek sadaka, kötülükten sakındırmak sadakadır. Hatta (her) birinizin eşiyle yatması bile sadakadır" **buyurdu.**

– Ey Allah'ın Resûlü, cinsel arzusunu tatmin eden birine bundan da mı sevap var? dediler. Peygamber ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

– "Bu istek ve ihtiyacını haram yoldan giderseydi, günah olmayacak mıydı? Helâl ve meşrû yoldan gidermesinde de elbette sevap vardır" **buyurdu.**[7]

122. Ebû Zer ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Nebî ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **bana (hitaben) buyurdu ki:**

"Din kardeşini güler yüzle karşılamak gibi (tabiî) bir iyiliği bile sakın küçük görme!"[8].

123. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"İnsanların her bir eklemi için her gün bir sadaka gerekir. İki kişi arasında adâletle hükmetmen sadakadır. Bineğine binmek isteyene yardım ederek bindirmen yahut yükünü bineğine yüklemen sadakadır. Güzel söz sadakadır. Namaz için mescide giderken attığın her adım bir sadakadır. Gelip geçenlere eziyet veren şeyleri yoldan gidermen de sadakadır."[9].

124. Aynı hadisi Müslim'in Hz. Âişe'den rivayetine göre Âişe ***radıyallahu anhâ*, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir:**

“Gerçek şu ki, her insanın vücudunda 360 eklem (ve kemik) bulunmaktadır. Kim bu eklem sayısı kadar Allahü ekber, elhamdülillah, lâ ilâhe illallah der, Allah’dan bağışlanma diler, insanların yolu üzerinden taş, diken veya kemik gibi şeyleri kaldırır, iyiliği emreder veya kötülükten nehyeder ise, o günü kendisini cehennemden uzaklaştırmış olarak geçirir.”[10]

***** Müslüman tüm hareket ve davranışlarında sevap kazanmayı ve insanlara zarar vermemeyi hedeflerse tüm eklemleri adına sadakasını ödemiş ve sevap kazanmış olur. Müslümanın yapabileceği her işin sonunda mutlaka Elhamdülillah denilebilmeli ki hayat müslümanca olmuş olsun ve sonucunda da cennet kazanılmış olsun. Müslümanın hayatındaki tüm işler bismillahirrahmanirrahim ile başlayıp, elhamdülillah ile biter, müslümanın hayatı ancak bu iki kelime arasındadır. İçki içmedim, namaz kıldım, gıybet etmedim, insanlara yardımcı oldum elhamdülillah ve her işime de bismilllahirrahmanirrahim diyerek başladım. Elhamdülillah diyerek bitirdim diyebilmelidir. Çünkü müslümanca yaşamanın başı “Besmeleyle” başlar “Elhamdülillah” ile biter. Hayatımızda Besmeleyle başlanmayacak ve sonunda Elhamdülillah denmeyecek hiç bir hareketimiz olmamalıdır.[11]

125. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Nebî** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Sabah veya akşam camiye giden kimseye, her gidişi için Allah cennette bir ikram hazırla(tı)r.”[12]

126. Yine Ebû Hüreyre ***radıyallanu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Ey müslüman hanımlar! Hiç bir komşu hanım, bir koyun paçası bile olsa, komşusuna vereceğini küçük gör(üp vermemezlik et)mesin."[13]

127. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivâyet edildiğine göre Nebî** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"İman yetmiş (veya altmış) küsur özelliktir (şu'bedir). En yükseği, 'Allah'tan başka ilâh yoktur' demek; en aşağısı ise, eziyet veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Hayâ da imanın bir bölümüdür."[14]

128. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

– "Vaktiyle bir adam yolda giderken çok susadı. Bir kuyu buldu ve içine indi; su alıp dışarı çıktı. Bir de ne görsün, bir köpek, dili bir karış dışarıda soluyor ve susuzluktan nemli toprağı yalayıp duruyordu. Adam kendi kendine "bu köpek de tıpkı benim gibi pek susamış" deyip hemen kuyuya indi, mestini su ile doldurdu ve mesti ağzına alarak yukarıya çıktı ve köpeği suladı. Onun bu hareketinden Allah Teâlâ hoşnut oldu ve adamı bağışladı."

Sahâbîler:

– Ey Allah'ın Resûlü! Bizim için hayvanlardan dolayı da sevap var mı? dediler. Resûl–i Ekrem:

– "*Her canlı sebebiyle sevap vardır*" buyurdu.[15]

Buhârî'nin bir başka rivayetinde ***"Allah ondan memnun oldu ve onu bağışlayıp cennetine koydu"*** **beyânı yer almaktadır.**

Buhârî ve Müslim'in diğer bir rivâyetlerinde de şöyle denilmektedir:

"Susuzluktan ölmek üzere olan bir köpek bir kuyunun etrafında dolaşıp duruyordu. İsrailoğullarından fâhişe bir kadın onu gördü; hemen çizmesini çıkardı ve onunla köpek için kuyudan su çekerek onu suladı. Bu yüzden o kadın bağışlandı." [16]

*** Yine bir kadının bir kediyi hapsedip aç bırakarak ölümüne sebep olduğu da başka bir hadiste belirtilir. Bu iki hadîsi birlikte inceleyecek olursak her canlıya yaptığımız iyilikten dolayı sevap kazanacağımızı, zarar verdiğimizde de cezalandırılacağımızı bileceğiz.** ***"Zararlı olan hayvanları öldürün"*** **hadîsi ile de istisnaî durumlar açığa kavuşturulmuş oluyor. Hayır yolları pek çoktur, ciğer sahibi canlılara yardım da sevaba vesiledir. Müslüman kişi canlılara ilk yardım olarak hidayet ve doğru yolu gösterme yanısıra diğer gereken yardımları da mutlaka yapacaktır, çünkü tüm bu yardımlar onun için müslümanlık borcudur.** [17]

129. Yine Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Nebî** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Müslümanları rahatsız eden yol üstündeki bir ağacı kesen bir kişiyi cennet nimetleri içinde yüzer gördüm." [18]

Bir başka rivayette[19] **şöyle buyurulmaktadır:**

“Adamın biri, yol üzerinde bir ağaç dalı gördü ve ‘Allah’a yemin ederim ki, bunu müslümanları rahatsız etmemesi için buradan kaldıracağım’ dedi (kaldırdı ve) bu yüzden cennete konuldu. ”

Buhârî[20] ve Müslim’in[21] müşterek bir rivayetlerinde de şöyle buyurulmaktadır:

“Bir adam yolda yürürken yol üzerinde bir diken dalı buldu ve onu yoldan uzaklaştırdı. Bu sebeple Allah ondan hoşnut oldu ve onu bağışladı.”

130. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Bir kişi güzelce abdest alır, cuma namazına gider, hutbeyi ses çıkarmadan dinlerse, iki cuma arasındaki ve fazla olarak üç günlük daha günahları bağışlanır. Kim hutbe okunurken çakıl taşlarıyla oynarsa, abesle iştiğal etmiş olur.”[22].

***** İbadetlere hazırlıklar da kişiye sevap kazandıran hayır yollarındandır. Zemini kumla örtülü Rasûlüllah (s.a.v) dönemi mescitlerinde çakıl taşlarıyla oynama diğer cemaatin de dikkatini dağıtacağından ve hutbeyi rahat dinlemelerine engel olacağından cum’anın sevabından mahrum edecek bir meşguliyet olarak hatırlatılmıştır. Şimdi tesbih, anahtarlık, çağrı cihazı, cep telefonu vb. Malzemelerle bu meşguliyet yapılmakta olup hükmü aynıdır. Hutbe okunurken yapılacak iş; susup hiç birşeyle meşgul olmaksızın hatîbi dinlemektir. Bu tip hareketler sanki hutbe okuyanı ve okunan şeyi protesto etmek gibidir, (Fussılet: 41/26) da olduğu gibi. [23]

131. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir müslüman (veya mü’min) abdest aldığı zaman, yüzünü yıkarken gözleriyle işlediği günahlar abdest suyu (veya suyun son damlası) ile dökülür gider. Ellerini yıkadığında elleri ile işlediği günahlar abdest suyu (veya suyun son damlası) ile dökülür (öyle ki kişi bütün günahlardan arınır ve tertemiz olur). Ayaklarını yıkadığında da, ayaklarıyla işlediği günahları abdest suyu (veya suyun son damlaları) ile akıp gider. Nihayet o müslüman günahlarından tamamıyla arınmış olur.”[24]

***** Allah her zaman ve zeminde kullarına lütfuyla muamele ederek onların günahlardan arınmaları için vesileler ortaya koymakta affetmek için fırsatlar kollamaktadır. Yapılan her iyiliğe on katı sevap vermesi cum’anın icabet saati, kadir gecesinin bin aydan hayırlı oluşu bunların örnekleridir. İşte bir namaz ibadeti öncesi yapılan abdest alma işi de günahların temizlenmesindeki Allah’ın lütuflarından biridir.[25]

132. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Büyük günahlardan kaçınılması halinde, beş vakit namaz, iki cuma ve iki ramazan, aralarında (işlenecek küçük) günahlara kefârettir.”[26]

***** (Nisâ: 4/31) ayetinin tefsîri durumunda olan bu hadîs i şerîf büyük günahlardan sakınmak şartıyla küçüklerin affedileceğini beyan ediyor. Bu

ayet ve hadîs-i şerîf kul hakkı için geçerli değildir. Bir kulun hakkını gasbedip ona zulmetmek, salih ameller ile giderilemez, mutlaka o kimseyle helallaşmak lazımdır. Her günah için olduğu gibi büyük günahlar için de daima tevbe ve istiğfara devam etmelidir.[27]

133. Ebû Hüreyre *radıyallanu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

***"Allah Teâlâ'nın hataları bağışlamasına ve dereceleri yükseltmesine vesile olan iyilik ve hayırları size açıklayayım mı?"* diye sordu.**

Ashâb–ı kirâm:

– Evet, (açıkla) ey Allah'ın Resûlü! dediler. Hz. Peygamber:

– *"Meşakkatli de olsa abdesti tam almak, mescidlere doğru adımları çoğaltmak, namazdan sonra gelecek namazı beklemek… İşte sizin ribâtınız (hudut gözcülüğünüz)"* buyurdu.[28]

134. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim iki serinlik namazını kılarsa, cennete girmiş demektir."[29]

***** Hadiste sadece bu iki vaktin zikredilmesi birisi uykunun en tatlı olduğu zamana rastlaması diğeri de iş güç ve dünya telaşının yoğun olduğu zamana rastlamasındandır. Ayrıca gece ve gündüz meleklerinin nöbet değişimi esnasına rastlayan namazlardan olması dolayısıyladır.[30]

135. Yine Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse hastalanması veya (cihad ve hayır için) yola çıkması sebebiyle, yapageldiği nâfile ibadetlerini ifâ edemezse, ona evinde sıhhatli iken yaptığı amellerin sevabı yazılır.”[31]

136. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Her meşrû ve güzel iş sadakadır.”[32]

137. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh’*den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Herhangi bir müslümanın diktiği ağaçtan yenen şey onun için sadakadır. Çalınan şey de sadakadır; eksiltilen de onun için sadakadır.”[33]

Müslim’in bir başka rivâyetinde[34] şöyle buyurulur:

“Müslüman bir kişi bir ağaç diker de ondan insan, hayvan veya kuş yerse, bu yenen şey kıyamet gününe kadar o müslüman için sadaka olur.”

Yine Müslim’in bir rivâyetinde de[35] şöyle buyurulmaktadır:

“Bir müslüman bir ağaç diker veya ekin eker de ondan bir insan veya kurt-kuş yerse, bu o müslüman için sadaka olur.”

Buhârî[36] ve Müslim bu son hadisi Enes İbni Mâlik’ten rivâyet etmişlerdir.

*** Bu hadisi okuyan İslamda sevap ve sadaka kavramının ne kadar kapsamlı olduğunu anlayacak yeşil ve ağaç’ın dinimizdeki yerini daha iyi takdir edecek. Bugünkü çevrecilerin kulakları çınlasın. Bugünkü**

avrupalı ve hayranları çevre temizliğine daha yeni soyunurken, asırlarca önce ağaca ve yeşile verilen önem tam gerçekliğiyle ortadadır. Kıyamet kopuyor bile olsa elindeki fidanı dikmeyi emreden de yine peygamberimiz (s.a.v.)'dir. [37]

138. Câbir İbni *Abdullah radıyallahu anh* şöyle dedi:

Selime oğulları oymağı Mescid–i Nebevî'nin yakınına taşınmak istediler. Durum, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ulaşınca onlara:

– *"Duyduğuma göre mescidin yakınına göçetmek istiyormuşsunuz, (öyle mi?)"* diye sordu. Onlar:

– Evet, ey Allah'ın Resûlü, buna gerçekten niyet ettik, dediler.

Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *Ey Selime oğulları! Yerinizde kalın ki, adımlarınız(ın sevabı) yazılsın. Yerinizde kalın ki, adımlarınız(ın sevabı) yazılsın!"* buyurdu.[38]

Bir başka rivayette[39] Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem "Her adım karşılığında size bir derece vardır"* buyurmuştur.

Buhârî bu hadisi Enes İbni Mâlik'ten bu mânaya gelecek şekilde rivâyet etmiştir.[40]

*** Hayırlı işler yapmak için atılan her adım da sadakadır ve müslümanlara sevap kazandırır. Yani müslüman için her zaman ve zemin hayır ve iyiliktir. Sevap kazanmasına vesiledir. Zorluk ve sıkıntılar ecir ve sevabın artmasına vesiledir. Müslüman içinde**

bulunduğu zor şartları sevap ve mükafat olarak değerlendirmeyi bilmelidir.[41]

139. Ebü'l–Münzir Übey İbni Kâ'b *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam vardı –ki ben mescide ondan daha uzak(ta oturan) bir başkasını tanımıyorum–. Bu kişi cemaatle namazı hiç kaçırmazdı. Kendisine:

– Bir eşek alsan da hava karanlık ve sıcak olduğunda ona binsen! dediler (veya ben dedim).

Adam şöyle cevap verdi:

– Evimin, mescidin yanıbaşında olması beni hiç de memnun etmez. Çünkü ben mescide gidiş ve evime dönüşümün adıma (ecir olarak) yazılmasını diliyorum.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona;

– *"Bunların hepsinin sevabını Allah, senin için derleyip topladı"* buyurdu.[42]

Aynı hadisin bir başka rivayetinde Hz. Peygamber:

– *"Allah'tan beklediğin, sana verilmiştir"* buyurdu.[43]

***** Bu hadiste de sahabenin sevap kazanmaktaki hırs ve gayretini görüyoruz. Böyle hırslı olan seçkin insanlara da peygamberimiz (s.a.v.) mescide gidişte olduğu gibi dönüşte de sevap yazıldığı müjdesini vermiştir.[44]

140. Ebû Muhammed Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Kırk sevap vardır ki bunların en üstünü, birisine sağması için ödünç olarak sütlü bir keçi vermektir. Kim, sevabını umarak ve hakkındaki vaadlere inanarak bu kırk hayırdan birini işlerse, Allah onu, bu sebeple cennete koyar."*[45]**

*** Ayet ve Hadislerle müslümana sevap kazandıracak ameller pek çok kere sayılmıştır. Bu hadiste de imanın şubelerinde olduğu gibi hadisimiz sevaplara sınırlama getirmiyor, çok olduğunu açıklamış oluyor. Mekke'den Medine'ye göç eden muhacirlere Medineli ensarın yaptığı iyiliklerden bir portre sunulmuş oluyor. Çok önceleri bizde de ev yaptıracak kimselere imece usulü bu tür yardımlaşmaların yapıldığı bilinmektedir.[46]**

141. Adî İbni Hâtim *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre "Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" demiştir:

***"Yarım hurma ile de olsa, cehennemden korunmaya bakın!"*[47]**

Buhârî[48] ve Müslim'in[49] Adî İbni Hâtim'den bir başka rivayetlerinde, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah, sizin her biriniz ile tercümansız konuşacaktır. Kişi sağ tarafına bakacak, âhirete gönderdiklerinden başka bir şey göremeyecektir. Soluna bakacak, âhirete gönderdiklerinden başka bir şey göremeyecektir. Önüne bakacak, karşısında cehennemden başka bir şey

göremeyecektir. O halde artık bir hurmanın yarısı ile de olsa, kendinizi cehennem ateşinden koruyun. Bunu da bulamayan, güzel bir söz ile kendisini korusun.”

142. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Allah Teâlâ, yemek yedikten veya bir şey içtikten sonra kendisine hamdeden kuldan hoşnut olur.”*[50]**

143. Ebû Mûsâ (el–Eş’arî) *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* (bir keresinde):

– *“Sadaka vermek her müslümanın görevidir”* buyurdu.

– Sadaka verecek bir şey bulamazsa? dediler.

– *“Amelelik yapar, hem kendisine faydalı olur, hem de tasadduk eder”* buyurdu.

– Buna gücü yetmez (veya iş bulamaz) ise? dediler.

– *“Darda kalana, ihtiyaç sahibine yardım eder”* buyurdu.

– Buna da gücü yetmezse? dediler.

– *“İyilik yapmayı tavsiye eder”* buyurdu.

– Bunu da yapamazsa? dediler.

– *“Kötülük yapmaktan uzak durur. Bu da onun için sadakadır”* buyurdu.[51]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 51**

[2] Buhârî, Itk 2; Müslim, Îmân 136.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 52

[4] Müslim, Müsâfirîn 84, Zekât 56. Ayrıca bk. Buhârî Sulh 11, Cihâd 72, 128; Ebû Dâvûd, Tatavvu' 12, Edeb 160.

Bu hadis ileride 1141 ve 1433 numarada tekrar gelecektir.

[5] Müslim, Mesâcid 57. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 7.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 52

[7] Müslim, Zekât 53, Mesâcid 142.

[8] Müslim, Birr 144. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 24; Tirmizî, Et'ime 30.

Bu hadis ileride 695 ve 892 numarada tekrar gelecektir.

[9] Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Müslim, Zekât 56. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 12, Edeb 160.

[10] Müslim, Zekât 54.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 53

[12] Buhârî, Ezân 37; Müslim, Mesâcid 285.

Bu hadis 1053 de tekrar gelecektir.

[13] Buhârî, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90. Ayrıca bk. Tirmizî, Velâ 6.

İleride 308 numarda gelecek olan bu hadis için gerekli açıklama orada verilecektir.

[14] Müslim, Îmân 58. Ayrıca bk. Buhârî, Îmân 3; Ebû Dâvûd, Sünnet 14; Nesâî, Îmân 16; Tirmizî, Birr 80; Îmân 16; İbni Mâce, Mukaddime 9.

İleride 683 numarada tekrar gelecek olan bu hadisin gerekli açıklaması oarada verilecektir.

[15] Buhârî, Müsâkât 9, Mezâlim 23, Edeb 27; Müslim, Selâm 153. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 44; İbni Mâce, Edeb 8.

[16] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Selâm 155.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 54

[18] Müslim, Birr 129.

[19] Müslim, Birr 128.

[20] Ezân 32, Mezâlim 28.

[21] Birr 127, İmâre 164.

[22] Müslim, Cuma 27. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 203; Tirmizî, Cuma 5; İbni Mâce, İkâme 62, 81.

Bu hadis ileride 1149 numarda tekrar gelecektir.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 54

[24] Müslim, Tahâret 32. Ayrıca bk Tirmizî, Tahâret 2.

Bu hadis ileride 1028 numarada tekrar gelecektir.

[25] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 55

[26] Müslim, Tahâret 16.

Bir benzeri 1045 de aynısı 1150 numarada tekrar gelecektir.

[27] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 55

[28] Müslim, Tahâret 41. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret 39; Nesâî, Tahâret 180; İbni Mâce, Tahâret 49, Mesâcid 14, Cihâd 41.

[29] Buhârî, Mevâkîtü's–salât 26; Müslim, Mesâcid 215.

İleride 1047 numarada tekrar gelecektir.

[30] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 55

[31] Buhârî, Cihâd 134.

[32] Buhârî, Edeb 33; Müslim, Zekât 53. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 60; Tirmizî, Birr 45.

[33] Müslim, Müsâkât 7.

[34] Müsâkât 10.

[35] Müsâkât 9, 12.

[36] Hars 1, Edeb 27.

[37] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 56

[38] Müslim, Mesâcid 280. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (36), 1.

[39] Müslim, Mesâcid 279.

[40] bk. Ezân 33; Medîne 11.

Bu konuda 1053 – 1060 numaralı hadislere de bakılabilir.

[41] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 56

[42] Müslim, Mesâcid 278.

[43] Bu hadis ileride 1055 numarada tekrar gelecektir.

[44] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 56

[45] Buhârî, Hibe 35. Ayrıca bk, Ebû Dâvûd, Zekât 42.

551’de tekrar gelecektir.

[46] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 57

[47] Buhârî, Edeb 34, Zekât 10, Rikak 51, Tevhîd 36; Müslim, Zekât 66–70. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 1, Zühd 37; Nesâî, Zekât 63–64; İbni Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28.

[48] Zekât 10, Rikak 31, Tevhid 36.

[49] Zekât 97.

İleride 406, 546, 693 de tekrar gelecek ve açıklama orada yapılacak.

[50] Müslim, Zikir 89. Ayrıca bk, Tirmizî, Et’ime 18.

Bu hadisi ileride 437 ve 1397’de tekrar gelecek gerekli açıklama orada yapılacaktır.

[51] Buhârî, Zekât 30, Edeb 33; Müslim, Zekât 55.

14) İbadet ve Allah’ın Emirlerine Uymada Ölçülü Olmak

Bu bölümdeki iki ayet ve onbir hadis-i şeriften bu Kur’anın, insanlara meşakkat vermesi için indirilmediğini, Allah’ın biz kulları için kolaylık isteyip zorluk istemediğini, ibadetleri bıkıp usanmaksızın yapmak gerektiğini, her yönde olduğu gibi ibadet ve taatlerde de haddi aşıp gidenlerin helak olduklarını, dinde orta yolu tutmanın gerektiğini, ruhen ve bedenen kendisinde canlılık bulanın nafile ibadete devam etmesi gerektiğini, yorgunluk ve gevşeklik olunca istirahat etmek gerektiğini, uykulu vaziyette namaz kılmamak gerektiğini, namaz ve hutbenin orta uzunlukta olması gerektiğini, gece ibadetinin nasıl olacağını, oruç, namaz ve Kur’anı baştan sona okumada ölçünün ne olduğunu, dünya işleriyle birlikte ahiret işlerinin de yapılması gerektiğini, kişinin kendine zulmederek ibadet ve nezretmesinin uygun olmadığını öğreneceğiz. [1]

“Ta Ha Ey Muhammed! Biz sana bu Kur’anı üzüntü ve sıkıntı çekmen için indirmedik.” **(Taha: 20/1-2)**

“.... Allah size kolaylık diler, zorluk dilemez.” **(Bakara: 2/185)**

144. Âişe *radıyallahu anhâ*’nın bildirdiğine göre, bir kadınla birlikte otururlarken, yanlarına Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* girdi ve:

– “*Bu kadın kim?*” diye sordu. Âişe validemiz:

– Bu filan hanımdır, dedikten sonra, onun çok namaz kıldığından bahsetti. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– “*Bütün bunları sayıp dökmeyi bırak; gücünüzün yettiği nisbette ibadet etmeniz size yeter. Allah’a yemin ederim ki, siz bıkıp usanmadıkça, Allah bıkıp usanmaz*” buyurdu.

Resûl–i Ekrem’in en çok sevdiği ibadet, sâhibinin devamlı yaptığı idi.[2]

145. Enes ibni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber Efendimizin nâfile ibadetlerini öğrenmek üzere, sahâbeden üç kişilik bir grup, Peygamber hanımlarının evlerine geldiler. Kendilerine Efendimiz’in ibadetleri bildirilince, onlar bunu azımsadılar ve

– Allah’ın Resûlü nerede biz neredeyiz? Onun geçmişteki ve gelecekteki günahları bağışlanmıştır, dediler. İçlerinden biri:

– Ben ömrümün sonuna kadar, bütün gece uyumaksızın namaz kılacağım, dedi. Bir diğeri:

– Ben de hayatım boyunca gündüzleri oruç tutacağım ve oruçsuz gün geçirmeyeceğim, dedi. Üçüncü sahâbî de:

– Ben de sağ olduğum sürece kadınlardan uzak kalacak, asla evlenmeyeceğim, diye söz verdi. Bir müddet sonra Peygamberimiz onların yanına geldi ve kendilerine şunları söyledi:

– “Şöyle şöyle diyen sizler misiniz? Sizi uyarıyorum! Allah’a yemin ederim ki, ben sizin Allah’tan en çok korkanınız ve O’na en saygılı olanınızım. Fakat ben bazan oruç tutuyor, bazan tutmuyorum. Gece hem namaz kılıyor, hem de uyuyorum. Kadınlarla da evleniyorum. Benim sünnetimden yüz çeviren kimse benden değildir.”[3]

*** Yani peygamber (s.a.v.)'den daha iyi müslüman olacağım diye aşırı gitmeye gerek yoktur, en güzel örneğimiz O'dur. Bizler ancak gücümüzün yettiğinden sorumluyuz. Sünnetten yüz çeviren bidat ve sapıklığa düşer.** [4]

146. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Söz ve davranışlarında ileri gidip haddi aşanlar helâk oldular."* Resûl–i Ekrem bu sözü üç defa tekrarladı.**[5]

147. Ebû Hüreyre *radıyallanu anh*'dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Din kolaylıktır. Dini aşmak isteyen kimse, ona yenik düşer. O halde, orta yolu tutunuz, en iyiyi yapmaya çalışınız, o zaman size müjdeler olsun; günün başlangıcından, sonundan ve bir miktar da geceden faydalanınız."[6]

Buhârî'nin bir başka rivayeti şöyledir:

"Orta yolu tutunuz, amellerinizi mükemmelleştirmeye ve Allah'a yakın olmaya gayret ediniz. Sabahleyin, öğle ile akşam arası çalışınız. Bir parça da geceden faydalanınız. Aman acelesiz gidin, telaşsız gidin ki, menzilinize, varacağınız hedefe ulaşasınız."[7]

***** Müslüman 24 saatlik gününü ve bir ömürlük hayatının her anında ibadet ederek cenneti kazanma imkanına sahiptir ve bu yolda gayret göstermek mecburiyetindedir. 2/185, 22/78 öğretildiği gibi. [8]

148. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* mescide girmişti. İki direk arasına uzatılmış bir ip gözüne ilişti:

– *"Bu ip nedir?"* diye sorunca, sahâbîler:

– Bu, Zeynep Binti Cahş'a ait bir iptir. Namazda ayakta durmaktan yorulunca ona tutunuyor, dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz:

– *"Onu hemen çözünüz. Sizden biriniz canlı ve istekli olunca nâfile namaz kılsın, yorgunluk ve gevşeklik hissettiği zaman ise yatıp uyusun"* buyurdu.[9]

***** Bu hadiste dinç ve canlı vaziyette ibadet yapılması emrediliyor, uyku, bıkkınlık, isteksizlik gibi durumlarda ibadete devam etmeye izin verilmiyor. [10]

149. Âişe *radıyallahu anhâ'* dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz namaz kılarken uyku hali bastırırsa, kendisinden bu hal gidinceye kadar yatsın. Çünkü uykulu vaziyette namaz kılan kimse, belki de bilmeyerek, istiğfar edip Allah'tan bağışlanma dileyeceğim derken kendine söver, beddua eder."[11].

150. Ebû Abdullah Câbir İbni Semüre *rayıdallahu anhümâ* şöyle dedi:

“Namazlarımı Nebi sallallahu aleyhi ve sellemle birlikte kılardım. Onun namazı da, hutbesi de normal uzunlukta idi.”[12]

***** Her yönde orta yolu tutmak islam ümmetinin hususiyetlerindendir. Namazları uzatan bir sahabiye **sen fitneci misin?** diyerek azarlayan peygamber (Müslim, salat 178) tüm hayatı boyunca her hal ve hareketiyle bize örnek olmuş ve Bakara: 2/143 ayetine uyma yolunu tercih etmiştir.[13]

151. Ebû Cühayfe Vehb İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, Selmân ile Ebü’d–Derdâ’yı kardeş yapmıştı. Bu sebeple Selmân, Ebü’d–Derdâ’yı ziyaret ederdi. Bir ziyaret esnasında onun hanımı Ümmü’d–Derdâ’yı oldukça eskimiş elbiseler içinde gördü. Ona:

– Bu halin ne? diye sorunca, kadın:

– Kardeşin Ebü’d–Derdâ dünya malı ve zevklerine önem vermez, dedi. O esnada Ebü’d–Derdâ eve geldi ve hazırlattığı yemeği Selmân’a ikram edip:

– Buyurun, yemeğinizi yiyin, ben oruçluyum, dedi. Selmân:

– Sen yemedikçe ben de yemem, diye karşılık verdi. Bunun üzerine Ebü’d–Derdâ sofraya oturup yemek yedi. Gece olunca Ebü’d–Derdâ teheccüd namazı kılmaya hazırlandı. Selmân ona:

– Uyu dedi. Ebü’d–Derdâ uyudu, bir müddet sonra tekrar kalkmaya davrandı. Selmân yine:

– Uyu, diyerek onu kaldırmadı. Gecenin sonlarına doğru Selmân:

– Şimdi kalk, dedi ve her ikisi birlikte namaz kıldılar. Sonra Selmân, Ebü’d–Derdâ’ya şöyle dedi:

– Senin üzerinde Rabbinin hakkı vardır, nefsinin hakkı vardır, ailenin hakkı vardır. Hak sahiplerinin her birine haklarını ver.

Sonra Ebü'd–Derdâ, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*' e gidip olup biteni anlattı. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– "*Selmân doğru söylemiş*" buyurdu.[14]

152. Ebû Muhammed Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e benim şöyle dediğim haber verilmiş:

Allah'a yemin ederim ki, yaşadığım sürece gündüzleri muhakkak oruç tutup, geceleri de ibâdet ve tâatle uyanık geçireceğim. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

– "*Bunları söyleyen sen misin?*" diye sordu. Ben de kendisine:

– Anam babam sana feda olsun, ya Resûlallah! Evet, ben böyle söylemiştim, dedim. Buyurdular ki:

– "*Sen buna güç yetiremezsin. Hem oruç tut, hem iftar et; hem uykunu al, hem ibadet et; her aydan üç gün oruç tut; çünkü her iyiliğe on misli ecir ve sevap vardır. Bu ise bütün zamanını oruçlu geçirmek gibidir.*" Bunun üzerine ben:

– Bunun daha çoğunu yapmaya gücüm yeter, dedim. Peygamber Efendimiz:

– "*O halde bir gün oruç tut, iki gün tutma*" buyurdu. Ben:

– Ama ben bundan daha fazlasını yapabilirim, deyince Resûl–i Ekrem:

– “Öyleyse bir gün oruç tut, bir gün tutma; bu Dâvûd aleyhisselâm’ın orucu olup, oruçların en ölçülü olanıdır” buyurdular.

Bir başka rivayette: *“Bu, oruçların en faziletlisidir”* şeklindedir. Ben:

– Bundan daha faziletlisine de gücüm yeter, dedim. Peygamberimiz:

– *“Bundan daha faziletlisi yoktur”* buyurdu.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’*in tavsiye etmiş olduğu, ayda üç gün orucu kabul etmem, bana ehlimden ve malımdan daha sevimli olacakmış.

Bir rivayete göre:

“Senin gündüzleri oruçlu, geceleri uyanık geçirdiğin bana haber verilmedi mi sanıyorsun?” buyurmuştu. Ben de:

– Elbette haber verilmiştir, yâ Resûlallah! dedim. Bunun üzerine:

– *“Böyle yapma, bazı kere oruç tut, bazan tutma; gece hem uyu, hem de teheccüde kalk. Şüphesiz senin üzerinde vücudunun hakkı vardır, iki gözünün hakkı vardır, hanımının hakkı vardır, ziyaretçilerinin hakkı vardır. Şüphesiz her aydan üç gün oruç tutman sana yeter. Çünkü senin için her iyiliğin on misli karşılığı vardır; bu da bütün zamanının oruçlu olması demektir.”* Abdullah der ki:

– Ben artırdıkça iş aleyhime döndü. Sonra ben:

– Yâ Resûlallah! Ben kendimde güç ve kuvvet buluyorum, dedim. Buyurdular ki:

– *“O halde Allah’ın Nebisi Dâvûd’un orucunu tut, daha fazlasını yapma.”*

– Dâvûd orucu nedir? diye sordum.

– “*Senenin yarısını oruçlu geçirmektir*” buyurdu.

Abdullah yaşlandıktan sonra:

– Keşke Allah’ın Resûlü’nün ruhsatını kabul etmiş olsaydım, der dururdu.

Bir başka rivayet şöyledir:

– “*Senin bütün günleri oruçlu geçirdiğinden ve her gece Kur’an’ı okuduğundan haberdar olmadığımı mı sanıyorsun?*” Bunun üzerine ben:

– Elbette haberdarsındır, yâ Resûlallah! Fakat ben bununla sadece hayra ulaşmayı diliyorum, dedim. Peygamber Efendimiz:

– “*Allah’ın Nebîsi Dâvûd’un orucunu tut, çünkü o insanların en çok ibadet edeni idi. Ayda bir defa da Kur’an’ı hatmet*” buyurdu.

Ben ise:

– Ya Resûlallah! Benim bundan daha fazlasına gücüm yeter, dedim. Peygamberimiz:

– “*O halde yirmi günde bir hatmet*” buyurdu. Ben yine:

– Ya Resûlallah! Bundan daha fazlasını yapabilirim, dedim. O:

– “*Öyleyse on günde bir hatmet*” buyurdu. Ben tekrar:

– Bundan daha fazlasına gücüm yeter, yâ Nebîyyallah! diye ısrar edince:

– “*Şu halde yedi günde bir hatim yap, artık bunun üzerine artırma*” buyurdular. Ben artırdıkça, aleyhime artırıldı. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bana dedi ki:

– “*Şüphesiz ki sen bilmiyorsun, belki ömrün uzun olur?*”

Abdullah İbni Amr der ki:

– Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’ in bana söylediği hale döndüm. İhtiyarlayınca, onun ruhsatını kabul etmiş olmayı çok arzu ettim.

Bir başka rivayette ise şöyledir:

"Senin çocuklarının da senin üzerinde hakları vardır."

Bir diğer rivayette:

***"Bütün zamanını oruçlu geçirenin orucu yoktur."* Bu sözünü üç defa tekrarladı.**

Bir diğer rivayette:

"Allah'a en sevimli olan oruç, Dâvûd aleyhisselâm'ın orucudur. Allah'a en sevimli namaz da Dâvûd aleyhisselâm'ın namazıdır. Dâvûd aleyhisselâm gecenin yarısını uyuyarak geçirir, sonra üçte birinde namaz için kalkar, altıda birinde yine uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı. Düşmanla karşılaştığında kaçmazdı."

Başka bir rivayet de şu şekildedir:

Abdullah şöyle demiştir:

Babam beni soyca üstün bir hanımla evlendirdi. Zaman zaman gelininin yanına gelir gider, ona beni sorarmış. O da dermiş ki:

– O ne iyi erkektir, evine geldiğimden beri yatağıma ayak basmadı, ne halde olduğumu da araştırmadı.

Vaziyet böyle devam edip gidince, babam durumu Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e anlatmış, Peygamberimiz:

– *"Onu benimle görüştür"* buyurmuş. Daha sonra ben Resûl–i Ekrem ile karşılaştım. Bana:

– *"Nasıl oruç tutuyorsun?"* diye sordu. Ben de:

– Her gün, dedim. Sonra:

– *"Nasıl hatim yapıyorsun?"* dedi. Ben:

– Her gece, diye cevap verdim.

Abdullah İbni Amr daha önce geçen konuşmalarının benzerini anlattı. O, geceleyin rahat etmek için, okuduğu Kur'an'ın yedide birini, gündüz aile fertlerinden birine okuyup dinletirdi. Güçlü ve kuvvetli olmak istediğinde, bir kaç gün oruç tutmazdı. Sonra oruç tutmadığı günleri sayar, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e verdiği sözden caymış olmamak için, tutamadığı günler kadar orucu kazâ ederdi.[15]

***** 6 değişik rivayetin aktarıldığı bu hadis her türlü aşırılıktan uzak kalarak orta yolu tutup, peygamber (s.a.v.)'in tavsiyelerine uymanın dünya ve ahiret saadet ve selametine vesile olacağını belirtmiş olmaktadır. Ruhbanların yaptığı insanlardan uzak kalmak ve kişinin kendisini bitkin düşürecek ve bıkkınlık verecek derecede ibadet yapması uygun görülmemiştir. Nafile ibadetler kişiyi helal rızık kazanmaktan ve cihadın her türlüsünden alıkoymaz. Müslüman Allah'ın emrettiği ve peygamber (s.a.v.)'in öğrettiği kadar ibadet ve taata ağırlık verecektir. Çünkü rahiplerin yaptığı gibi dünyadan el etek çekme ve insanlardan uzak yaşama İslamda iyi görülmemiştir. Bu konuda Hadid 57/28. ayeti bir kaç tefsirden okunmalıdır. Müslümanın hayatında en fazla ibadet ve insanlardan uzak kalma modeli Ramazan'ın son on gününde yapılan itikafta görülmektedir ki, mescidde kişinin bedeninin ihtiyacı olan iftar, sahur ve uykusunu da yerine getirerek o ibadetle meşgul olur.[16]

153. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kâtiplerinden Ebû Rib'î Hanzala İbni Rebî' el–Üseydî şöyle demiştir:

Ebû Bekir benimle karşılaştı ve bana:

– Nasılsın, ey Hanzala? diye sordu. Ben de:

– Hanzala münafık oldu, dedim. Ebû Bekir:

– Sübhânellah, sen ne diyorsun? dedi. Ben cevaben dedim ki:

– Bizler, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında bulunuyoruz. Bize cennet ve cehennemden bahsediyor, sanki gözlerimizle görüyormuşuz gibi oluyoruz. Onun huzurundan ayrılıp çoluk çocuğumuzun yanına ve işlerimizin başına dönünce, çok şeyi unutuyoruz.

Ebû Bekir *radıyallahu anh* dedi ki:

– Allah'a yemin ederim ki, biz de benzeri şeylerle karşı karşıyayız. Ben ve Ebû Bekir birlikte yola düştük ve Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in huzuruna girdik. Ben:

– Ya Resûlallah! Hanzala münafık oldu, dedim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* :

– *"Bu ne demek?"* dedi. Ben:

– Ya Resûlallah! Senin yanında bulunuyoruz, bize cennet ve cehennemden bahsediyorsun; sanki onları gözümüzle görüyor gibi oluyoruz. Senin huzurundan çıkıp da çoluk çocuğumuzun yanına ve işimizin başına dönünce, çoğunu unutuyoruz, dedim. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* :

– *"Nefsimi gücü ve kudretiyle elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, şayet siz, benim yanımda bulunduğunuz hâl üzere devam edip zikir üzere olabilseydiniz, yataklarınızda ve yollarınızda melekler sizinle musafaha ederlerdi. Fakat ey Hanzala, bir saatinizi ibadete, bir saatinizi de dünya işlerinize ayırınız"* buyurdu ve bu sözünü üç defa tekrarladı. [17]

***** Sahabe Nisa: 4/59 ayetini bildikleri için hemen Rasulullah’a gidip meselelerine çözüm buluyorlardı. Şimdi bizler de yine meselelerimizi ayet ve hadislere götürmek suretiyle halledebiliriz. Bu hadis bize bu yönde örnektir. Müslüman hayatının her kademesinde dünya ile ahireti aynı anda yürütebilme anlayışını göstermelidir.[18]

154. Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* insanlara hitap ederken, ayakta duran bir adam gördü ve onun kim olduğunu sordu. Ashâb:

– O, Ebu İsrâîl’dir. Güneşte durmayı, oturmamayı, gölgelenmemeyi, konuşmamayı ve sürekli oruç tutmayı adamıştır, dediler. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Ona söyleyiniz! Konuşsun, gölgelensin, otursun ve orucunu tamamlasın”* buyurdular.[19]

***** Kur’an ve hadis ile haram ve helallığı kesin belli olan şeylerin yapılması veya yapılmaması konusunda adak yapılamayacağı bildirilmiştir. Allah’a yakınlık maksadı olmayan ve ibadet türlerinden de olmayan hususlarda adak caiz değildir, yasaktır. Bunların adak olduğuna inanmak da sapıklıktır.[20]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 58**

[2] **Buhârî, Îmân 32, Teheccüd 18; Müslim, Müsâfirîn 221. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; Îmân 29.**

[3] **Buhârî, Nikâh 1; Müslim, Nikâh 5. Ayrıca bk. Nesâî, Nikâh 4.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 58**

[5] **Müslim, İlim 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 5.**

Bu hadis de 1738'de tekrar gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[6] **Buhârî, Îmân 29. Ayrıca bk. Nesâî, Îmân 28.**

[7] **Buhârî, Rikâk 18.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 59**

[9] **Buhârî, Teheccüd 18; Müslim, Müsâfirîn 219. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 18; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; İbni Mâce, İkâme 184.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 59**

[11] **Buhârî, Vüdû 53; Müslim, Müsâfirîn 222. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 18; Tirmizî, Mevâkît 146; Nesâî, Tahâret 116; İbni Mâce, İkâme 184.**

Bu hadis 1186'da tekrar gelecektir.

[12] **Müslim, Cum'a 41–42. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 223; Tirmizî, Cum'a 12; Nesâî, Cum'a 35; İbni Mâce, İkâme 85.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 59**

[14] **Buhârî, Savm 51, Edeb 86.**

[15] **Buhârî, Savm 55, 56, 57, Teheccüd 7, Enbiyâ 37, Nikâh 89; Müslim, Sıyâm 181–193.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 62**

[17] **Müslim, Tevbe 12–13. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 59.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 62**

[19] **Buhârî, Eymân 31. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eymân 19.**

[20] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 63**

15) İbadet Ve Hayırlı İşleri Devamlı Yapmak

Bu bölümdeki dört ayet ve dört hadis-i şeriften; ibadet ve kulluğa devam etmek ve kalbleri katılaştırmamak gerektiğini, hıristiyan rahipleri gibi ruhbanlık yaparak dünyadan el etek çekmemek gerektiğini, yapılan ibadet ve taatlerin küfür, şirk, nifak gibi afetlerle iptal edilmemesi gerektiğini, ölüm anına kadar ibadet ve kulluğa devam edilmesi gerektiğini, bıkkınlık getirmeyecek şekilde ibadet edilmesi gerektiğini, alışkanlık haline getirilen nafile ibadetlerin yapılamaması halinde ertesi gün yapılabileceğini, nafile ibadete devam edip sonra bırakıvermenin iyi olmadığını, Rasulullah (s.a.v.)'in gece yapamadığı ibadetini gündüz telafi ettiğini öğreneceğiz. [1]

"İnananlar için hala vakit gelmedi mi ki, kalbleri Allah'ın zikrine ve inen Kur'an'a karşı saygı duyup yumuşasın ve bundan önce kendilerine kitap verilmiş sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle kalpleri katılaşmış çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmasınlar." **(Hadid: 57/16)**

"Ve sonra onların ardından öteki elçilerimizi gönderdik ve zaman içinde arkalarından kendisine İncil verdiğimiz Meryem oğlu İsa'yı gönderdik ona sadık bir şekilde uyanların kalplerine şefkat ve merhamet yerleştirdik. Uydurdukları ruhbanlığa gelince onu biz onlara yazmamıştık. Yalnız Allah'ın rızasını kazanmak için onu kendileri uydurdular ve ona da gereği gibi uymadılar. Biz de onlardan iman

edenlere mükafatlarını verdik. Fakat onların pek çoğu da yoldan çıkmışlardı.” **(Hadid: 57/27)**

“İpini iyice büktükten sonra onu söküp dağıtan kadına benzemeyin.” **(Nahl: 16/92)**

“Rabbine olan kulluğunu ölüm sana gelip erişinceye kadar devam ettir.” **(Hıcr: 15/99)**

1/153: Aişe (r. anha)’nın 142 numarada geçen hadisidir.

155. Ömer İbni Hattâb ***radıyallahu anh*****’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Bir kimse, geceleri okuduğu zikir ve duasını okumadan veya tamamlayamadan uyur da, sonra onu sabah namazı ile öğle namazı arasında okursa, gece okumuş gibi sevap kazanır.”[2]

***** Alışkanlık haline getirilen nafile ibadetler bazı zorunlu mazeretlerle yapılamaz ise ertesi günün öğle vaktine kadar tamamlanması halinde aynı sevabı kazanacağı ifade buyurulmaktadır. Bu hadis Furkan: 25/62 ayetiyle uyum sağlamaktadır. Her şeyde olduğu gibi nafile ibadet ve hayırlı işlerde devamlılık esastır. Çünkü sahabeden biri önceleri gece namazı kılarken sonradan terkedince Rasulullah onu kınamıştır. (155. Hadis) Müslüman ibadet, taat ve hayır işlerinde koşacak ve yarış yapacaktır. Kur’an’da yarışınız, koşunuz diye gelen emirler hayırlı işler ve cennet için söylenmiştir. (Bkz. Al-i İmran: 3/114, Enbiya: 21/90, Mü’minûn: 23/61, Hadid: 57/21, Bakara: 2/148, Maide: 5/48, Fatır: 35/32, Tevbe: 9/100, Vakıa: 56/10) [3]

156. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle dedi:

***"Ey Abdullah! Filan kimse gibi olma, çünkü o gece ibadetine devam ederken, sonra geceleri ibadet etmeyi terketti."*[4]**

***** Hayırlı işlere devam edip bırakmak kınanmış oluyor. Çünkü müslüman; iki günü birbirine denk olan değil daha ileri giden kişi olarak tarif edilir. Müslüman hayırlı amelleri terkedince geri adım atmış olacağından hoş karşılanmıyor. Farz, nafile ve her türlü hayırlı amellerimizi daima artırmak durumundayız ki ahiretteki derecelerimizi artırıp cennete girebilelim. Bu konuda 142. Hadise bakınız. [5]

157. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ağrı, sancı veya benzer bir sebeple gece namazını geçirirse, bir sonraki günün gündüzünde on iki rek'at namaz kılardı.[6]

***** Önceki iki hadiste beyan edilen hususları kendi hayatında bizzat nasıl gösterdiğini ve uygulamayı nasıl yaptığını da bu hadisten öğrenmiş bulunmaktayız. [7]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 63**

[2] **Müslim, Müsâfirîn 142. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 19; Tirmizî, Cum'a 56; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 65; İbni Mâce, İkâme 177.**

1183'de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 63-64**

[4] **Buhârî, Teheccüd 19; Müslim, Sıyâm 185.**

692 ve 1164'de tekrar gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 64**

[6] **Müslim, Müsafirîn 140.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 64**

16) Peygamber Sünnetini Ve Edeblerini Korumak

Bu bölümdeki on ayet ve on iki hadis-i şeriften, peygamber ne getirdiyse alınmalı, yasakladığından da vazgeçilmesi gerektiğini, çünkü onun ancak vahye dayanarak konuştuğunu, Allah'ı sevenlerin mutlaka peygambere uyması gerektiğini, en güzel örneğin Allah'ın Rasülunde olduğunu, peygamberin dediğine tabi olmadıkça asla iman edilmiş olmayacağını, anlaşmazlığa düşülen bir konuda Allah ve Rasülune müracaat edileceğini, Rasule itaat edenin Allah'a itaat etmiş olcağını, çünkü o Rasülun insanları Allah'ın dosdoğru yoluna iletmekte olduğunu, Allah Rasülünün emrine aykırı davrananların bir bela ve azaba uğrayabileceklerini, evlerimizde ayetler okunmasını ve devamlı hatırlanmasını, dini konularda çok soru sormanın helâkı gerektireceğini, son zamanlarda çıkacak pek çok ihtilaflar karşısında insanların sünnete sarılmaları gerektiğini, bidatten uzak durulması gerektiğini çünkü her bidatın sapıklık olduğunu, Rasüle itaat edenlerin cennete gireceğini, isyan edenlerin ise cenneti istememiş olduklarını, safları düzeltmenin gerekliliğini, uyuyacak kimsenin tedbir olarak ateşleri söndürmesi gerektiğini, Allah'ın son peygamberle beraber gönderdiği hidayet ve ilmin bereketli ve bol yağmura benzediğini, Peygamberimizin ve biz ümmetinin durumunun ateş çevresinde dolaşıp yanacak kelebekler ve onları kurtarmaya çalışan kimse gibi olduğunu, bereketin nerede olduğunu yemek ve ekmek parçalarının şeytana bırakılmaması gerektiğini, kıyamet günü çıplak yalınayak ve sünnetsiz mahşer yerinde toplanılacağını, sapan ile atış yapmamanın gerektiğini,

Hz. Ömer'in Hacer-ül Esved'i öpme nedeninin Rasulullah'ın öpmesinden dolayı olduğunu öğreneceğiz. [1]

"... Bu sebeple peygamber size ne verirse ve ne getirirse onu alın ve sizi neden sakındırırsa ondan da elinizi çekin." **(Haşr: 59/7)**

"Ve o peygamber kendi arzu ve hevesine göre de konuşmamaktadır. Onun size aktardığı sözler kendisine indirilen ilahi haberden başkası değildir." **(Necm: 53/3-4)**

"Ey peygamber de ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah'ta sizi sevsin günahlarınızı bağışlasın." **(Al-i İmran: 3/31)**

"Gerçek şu ki Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça ananlar için Allah'ın peygamberinde güzel örnekler vardır." **(Ahzab: 33/21)**

"Hayır, hayır, Rabbine andolsun ki onlar anlaşmazlığa düştükleri her konuda sen peygamberi hakem yapmadıkça ve sonra senin kararına kalplerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle tabi olmadıkça gerçekten inanmış olmazlar." **(Nisa: 4/65)**

"... Herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah'a ve peygambere götürün..." **(Nisa: 4/59)**

"Kim o peygambere itaat ederse Allah'a itaat etmiş demektir." **(Nisa: 4/80)**

"... Ey peygamber şüphesiz ki sen insanları Allah'ın dosdoğru yoluna ulaştıracaksın." **(Şura: 42/52)**

"... O peygamberin buyruğuna karşı gelmek isteyenler başlarına bu dünyada bir belanın, bir güçlüğün ya da öte dünyada can yakıcı biz azabın gelmesinden korkup sakınsınlar." **(Nur: 24/63)**

***“Evlerinizde okunmakta olan Kur’an ayetlerini ve elçisinin sünnetini devamlı hatırlayın, gündeminizden eksik etmeyin.”* (Ahzab: 33/34)**

158. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Herhangi bir konuyu size emredip yasaklamadığım sürece, siz de beni kendi halime bırakınız. Sizden önceki ümmetleri çok sual sormaları ve peygamberlerine karşı münakaşaya dalmaları helâk etti. Size herhangi bir şeyi yasakladığım zaman ondan kesinlikle sakınınız, bir şeyi emrettiğimde de onu, gücünüz yettiği ölçüde yerine getiriniz.”[2]

159. Ebû Necih İrbâz İbni Sâriye *radıyallahu anh* şöyle dedi:

“Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize çok tesirli bir öğüt verdi. Bu öğütten dolayı kalpler ürperdi, gözler yaşardı. Bizler:

– Ey Allah’ın Resûlü! Bu öğüt, sanki ayrılmak üzere olan birinin öğüdüne benziyor, bari bize bir tavsiyede bulun, dedik. Bunun üzerine:

– *“Size, Allah’a çok saygı duymanızı, başınıza bir Habeşli köle bile emir olsa, onu dinleyip itaat etmenizi tavsiye ederim. Benden sonra sağ kalıp uzunca bir hayat sürenler pek çok ihtilaflar görecekler. O zaman sizin üzerinize gerekli olan, benim sünnetime ve doğru yolda olan Hulefâ–yi Râşidîn’in sünnetine sarılmanızdır. Bu sünnetlere sımsıkı sarılınız. Sonradan ortaya çıkarılmış bid’atlardan şiddetle kaçınınız. Çünkü her bid’at dalâlettir, sapıklıktır”* buyurdular.[3]

* (Muvatta Kader 3 de) *“Size iki şey bıraktım, onlara sarıldığınız müddetçe sapıklığa düşmezsiniz. Allah’ın kitabı ve benim sünnetim.”* Nisa: 4/65’de beyan edilen hususun bir açıklaması durumunda olan bu hadisi daha iyi anlamak için Nisa: 4/65’i tefsirlerden genişçe okumak lazımdır. Yine Nur: 24/63 ve Ahzab: 33/36, 45, 46 ayetleri de tefsirlerden okunursa konu daha iyi anlaşılmış olur. Ayrıca itaat edilecek kimseleri öğrenmek bakımından da Ahzab: 33/33, Al-i İmran: 3/32, 132, Nisa: 4/59, Maide: 5/92, Enfal: 8/1, 20, 46, Taha: 20/90, Nur: 24/54, 56, Muhammed: 47/33, Mücadele: 58/13, Teğabün: 64/12, 16, ayetlerine bakılmalıdır. [4]

160. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

***“İstemeyenler dışında, ümmetimin tamamı cennete girer”* buyurdu. Bunun üzerine:**

– Ey Allah’ın elçisi, cennete girmeyi kim istemez ki? denildi. Peygamber Efendimiz:

– *“Bana itaat edenler cennete girer, bana karşı gelenler cenneti istememiş demektir”* buyurdu.[5]

***** Allah’tan sonra peygambere itaat, cennete girmeye sebebtir. Peygambere isyan, dini kabul etmemek anlamında olduğu için ebedi cehennemde kalmayı gerektirir. Peygambere karşı gelmek demek, onun hayatını örnek kabul etmemek, sünnet ve hadislerine hayatta yer vermemek demektir.[6]

161. Ebû Müslim (veya Ebû İyâs) Seleme İbni Amr İbni Ekvâ ***radıyallahu anh*****'ın naklettiğine göre, bir adam Resûl–i Ekrem** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****' in yanında sol eliyle yemek yedi. Peygamber Efendimiz adama:**

– "*Sağ elinle ye*" buyurdu. Adam:

– Bir türlü yapamıyorum, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

– "*Yapamaz ol*" diye beddua etti.

Çünkü adamın Resûl–i Ekrem'i dinlememesi, kibrinden dolayı idi. Bu beddua üzerine, adam elini ağzına götüremez oldu.[7]

162. Ebû Abdullah Nu'mân İbni Beşîr ***radıyallahu anhümâ*****'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Ya saflarınızı düzeltirsiniz, ya da Allah Teâlâ sizin aranıza düşmanlık, buğz ve kalblerinize ihtilâf koyar da birbirinizden yüz çevirirsiniz."[8]

Müslim'in bir başka rivâyeti şöyledir:

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **sanki okları düzeltir gibi saflarımızı düzeltirdi. Bizim buna alıştığımızı görünceye kadar böyle yapmaya devam etti. Kendisi bir gün namaza çıktı ve namaz kıldıracağı yerde durdu. Tam tekbir almak üzere iken göğsü saf hizasından dışarı çıkmış bir adam gördü. Bunun üzerine şöyle buyurdu:**

"Ey Allah'ın kulları! Ya saflarınızı düzeltirsiniz, ya da Allah Teâlâ sizin aranıza düşmanlık, buğz ve kalblerinize ihtilâf koyar da birbirinize

yüz çevirirsiniz.”[9].

163. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Medine’de bir ev, geceleyin ev halkı ile birlikte yanmıştı. Durum Peygamber Efendimiz’e haber verilince:

– *“Ateş size düşmandır. Uyuyacağınız zaman onu söndürünüz”* buyurdular.[10]

164. Yine Ebû Mûsâ el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah’ın benimle göndermiş olduğu hidâyet ve ilim, yeryüzüne yağan bol yağmura benzer. Yağmurun yağdığı yerin bir bölümü verimli bir topraktır: Yağmur suyunu emer, bol çayır ve ot bitirir. Bir kısmı da suyu emmeyip üstünde tutan çorak bir yerdir. Allah burada biriken sudan insanları faydalandırır. Hem kendileri içer, hem de hayvanlarını sular ve ziraatlarını o su sayesinde yaparlar. Yağmurun yağdığı bir yer daha vardır ki, düz ve hiçbir bitki bitmeyen kaypak arazidir. Ne su tutar, ne de ot bitirir. İşte bu, Allah’ın dininde anlayışlı olan ve Allah’ın benimle gönderdiği hidâyet ve ilim kendisine fayda veren, onu hem öğrenen hem öğreten kimse ile, buna başını kaldırıp kulak vermeyen, Allah’ın benimle gönderdiği hidâyeti kabul etmeyen kimsenin benzeridir.”[11].

165. Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Benim ve sizin durumunuz, ateş yakıp da, ateşine cırcır böcekleri ve pervaneler düşmeye başlayınca, onlara engel olmaya çalışan adamın

***durumuna benzer. Ben sizi ateşten korumak için kuşaklarınızdan tutuyorum, siz ise benim elimden kurtulmaya, ateşe girmeye çalışıyorsunuz.”*[12]**

***** Bu hadis peygamber (s.a.v.)’in ümmeti hakkındaki şefkat ve merhametinin ne kadar büyük olduğuna delildir.[13]

166. Câbir *radıyallahu anh*’den rivâyet olunduğuna göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* parmakları yalamayı, yemek tabağını silmeyi emretti ve:

***“Sizler, gerçekten bereketin hangisinde olduğunu bilemezsiniz”* buyurdu.**

Müslim’in bir başka rivayeti şöyledir:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden birinizin lokması düştüğünde hemen onu alsın ve üzerine yapışanları temizleyip yesin, onu şeytana bırakmasın. Parmaklarını yalamadıkça da elini mendile silmesin. Çünkü o kimse, bereketin yemeğin neresinde olduğunu bilemez.”

Yine Müslim’e ait bir diğer rivâyet şöyledir:

Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır:

***“Şüphesiz şeytan sizden birinizin her işinde hazır olur. Hatta yemeği esnasında bile yanında bulunur. Sizin birinizin lokması düşerse, üzerine yapışanları temizleyip yesin. Lokmasını şeytana bırakmasın.”*[14]**

167. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, va'z etmek üzere aramızda doğrulup ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki siz yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak Allah'ın huzuruna toplanacaksınız. 'İlk defa yoktan var ettiğimiz gibi yeniden yaratacağız, bu va'dimizdir. Biz gerçekten bunu yapmaya muktediriz' (Enbiyâ: 21/104) Haberiniz olsun! Kıyamet günü insanların ilk giydirileni İbrahim aleyhisselâm'dır. Haberiniz olsun! Ümmetimden bir takım kimseler getirilip sol tarafa, cehennem tarafına sevk edileceklerdir. Ben:

– Ey Rabbim! Bunlar benim ashâbım, benim ümmetim, derim. Bunun üzerine:

– Sen, bunların senden sonra ne bid'atler ortaya çıkarıp ne kötülükler yaptıklarını bilmezsin, denir. Bunun üzerine ben, sâlih kul İsâ aleyhisselâm'ın dediği gibi derim:

"Ben aralarında bulunduğum sürece durumlarını gözettim; fakat sen beni öldürüp aralarından alınca, onların denetleyicisi ve gözetleyeni sadece sen oldun. Sen her şeye hakkıyla şâhitsin. Onları cezalandıracaksan şüphesiz ki onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlayacaksan, mutlak güçlü ve hikmet sahibi ancak sensin" (Mâide: 5/117–118)

Bunun üzerine bana şöyle denilir:

***Gerçekten onlar, sen kendilerinden ayrıldığından beri, topukları üzerinde geri dönüp, dindarlıktan dinsizliğe yönelmeye devam ettiler."*[15]**

***** Günümüzü ne kadarda güzel tasvir eden bir hadis. 21. asra girdiğimiz şu günlerde sünnete sarılıp bidatlardan uzaklaşmamız gerekiyor.

Çünkü her bidat bir sapıklık olup bir sünneti yok eder, kişiyi günahkar edip cehenneme düşürür. Kişinin peygamberi severim demesi veya onun ümmetinden olduğunu söylemesi kendisini ateşten kurtarmaz. [16]

168. Ebû Saîd Abdullah İbni Mugaffel *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sapan taşı atmayı yasakladı ve:

***“Sapan taşı av avlamaz, düşman öldürmez. Sadece göz çıkarır ve diş kırar”* buyurdu.[17]**

Müslim’in bir başka rivâyeti şöyledir:

İbni Mugaffel’in yakınlarından biri sapanla taş atmıştı. İbni Mugaffel o kimseyi sapanla taş atmaktan nehyetti ve kendisine şunları söyledi:

Şüphesiz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sapanla taş atmayı yasakladı ve:

– *“Bununla av avlanılmaz”* buyurdu. Bu adam daha sonra yine atınca, İbni Mugaffel şunları söyledi:

–Ben sana Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bundan nehyettiğini haber veriyorum, sen ise aynı şeyi yapıyorsun. Eğer bunu bir daha yapacaksan, seninle asla konuşmayacağım.[18]

***** Bu hadisten de kişinin Allah ve Rasülünun emir ve yasaklarına uymaması halinde nasihat ve ikazdan sonra, selam vermemek, konuşmamak, ziyaret etmemek gibi yollarla tehdit ederek onu düzeltebileceğimizi anlayacağız. [19]

169. Âbis İbni Rabîa şöyle dedi:

Ben, Ömer İbni Hattâb'ın Hacerül-esved'i öptüğünü gördüm. O esnada diyordu ki:

Ben senin taş olduğunu, bir fayda ve zarar veremeyeceğini biliyorum. Şâyet Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*' in seni öptüğünü görmeseydim, ben de öpmezdim.[20]

***** Cahiliye döneminden, puta tapıcılıktan yeni dönmüş bir topluma "İslamda da taşlara tapılırmış" zannedilmesin diye korkmuş, böyle bir açıklama yapmaya ihtiyaç duymuştu. Hacer-ül Esvedi öpmesinin sebebi sadece Allah'ın Rasulune uymak olduğunu bildirmişti. (Nisa: 4/80, Al-i İmran: 3/32, 132, Enfal: 8/20, 46, Nur: 24/54).[21]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 64**

[2] **Buhârî, İ'tisâm 2; Müslim, Hac 412, Fezâil 130–131. Ayrıca bk. Tirmizî, İlim 17; Nesâî, Hac 1; İbni Mâce, Mukaddime 1.**

Daha geniş olarak 1273'de gelecek ve gerekli açıklama orada verilecektir.

[3] **Ebû Dâvûd, Sünnet 5; Tirmizi, İlim 16. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 6.**

702'de tekrar gelecektir. İleriye dönük müjdeler veren 457. hadis te okunabilir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 65-66**

[5] **Buhârî, İ'tisâm 2.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 66**

[7] **Müslim, Eşribe 107. Ayrıca bk. Buhârî, Et'ime 2; Ebû Dâvûd, Et'ime 19; Tirmizî, Et'ime 47; İbni Mâce, Et'ime 8.**

İleride 613 ve 741'de tekrar gelecek, açıklama 741'de verilecektir.

[8] **Buhârî, Ezân 71; Müslim, Salât 127. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 93; Tirmizî, Mevâkît 53; İbn Mace, İkâme 50.**

1089'da tekrar gelecek, açıklama orada verilecektir.

[9] **Müslim, Salât 128.**

[10] **Buhârî, İsti'zan 49 ; Müslim, Eşribe 101. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb, 46.**

1655'de tekrar gelecek, açıklama orada verilecektir.

[11] **Buhârî, İlim 20; Müslim, Fezâil 15.**

1379'da tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[12] **Müslim, Fezâil 19. Ayrıca bk. Buhârî, Rikâk 26; Tirmizî, Edeb 82.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 67**

[14] **Müslim, Eşribe 133–135.**

608 ve 751, 753'de tekrar gelecek ve açıklama 753'te verilecektir.

[15] **Buhârî, Enbiyâ 8, Rikâk 45; Müslim, Cennet 58. Ayrıca bk, Tirmizî, Kıyâmet 3; Nesâî, Cenâiz 119.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 68**

[17] **Buhârî, Edeb 122; Müslim, Sayd 54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Diyât 19, Edeb 166; Nesâî, Kasâme 40; İbn Mace, Sayd 11.**

[18] **Müslim, Sayd 56.**

[19] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 68**

[20] **Buhârî, Hac 50; Müslim, Hac 251.**

[21] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 68**

17) Allah'ın Hükmüne Boyun Eğmek

"Hayır Hayır Rabbine andolsun ki onlar aralarında anlaşmazlığa düştükleri her konuda sen peygamberi hakem yapmadıkça ve sonra senin kararına kalblerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle uymadıkça gerçekten inanmış olmazlar." **(Nisa: 4/65)**

"Aralarında ilahi kitap hüküm versin diye Allah'a ve onun elçisine çağrıldıkları zaman mü'minlerin söyleyeceği tek söz işittik ve iman ettik olmalıdır. Gerçek kurtuluşa erenler bunlardır." **(Nur: 24/51)**

170. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****e:** ***"Göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de, Allah sizi o yüzden hesaba çeker ve neticede dilediğini bağışlar, dilediğine de azâb eder. Allah, her şeye gücü yetendir"*** **(Bakara: 2/284) anlamındaki âyet nazil olunca, bu durum Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****in ashâbına ağır geldi. Bunun üzerine sahâbe, Resûl–i Ekrem** ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****in huzuruna gelerek dizleri üzerine çöküp şöyle dediler:**

– Ey Allah'ın Resûlü! Biz, namaz, cihad, oruç ve sadaka gibi gücümüz yeten amellerle mükellef kılınmıştık. Oysa şimdi sana, gönlümüze gelen ve kalbimizden geçen şeylerden de hesaba çekileceğimize dair bu âyet nazil oldu; buna güç yetiremiyoruz. Bunun üzerine Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Sizden önce kendilerine kitap verilen yahudi ve hıristiyanların dediği gibi, işittik ve isyan ettik demek mi istiyorsunuz? Bilâkis siz, işittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Bizi mağfiret eyle, bizi bağışla, nihayet dönüş sadece sanadır, deyiniz.”

Sahâbîler bu sözleri okuyup, dilleri de ona güzelce alışınca, Allah Teâla peşinden şu âyeti indirdi:

***“Resûl, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü’minler de iman ettiler. Hepsi, Allah’a, meleklerine, kitaplarına, resullerine inandılar. Peygamberleri arasında hiç bir ayrım yapmayız, dediler. İşittik ve itaat ettik bağışlamanı dileriz ey Rabbimiz, dönüş de ancak sanadır dediler”* (Bakara: 2/285)**

Ashâb inen âyetin gereğini yapıp, bu sözü söylemeye alışınca, Allah Teâlâ daha önceki âyetin hükmünü neshetti, şu âyeti indirdi: *“Allah hiç kimseye gücünün üstünde bir şey teklif etmez. Herkesin kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır. Ey Rabbimiz! Unutur veya yanılırsak bizi sorguya çekme!” Allah Teâlâ:*

“Evet” buyurdu.

“Ey Rabbimiz, bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize ağır yük yükleme. ” Allah Teâlâ:

“Evet” buyurdu.

“Ey Rabbimiz! Gücümüzün yetmeyeceği şeyleri de bize taşıtma. Bizi bağışla, kusurlarımızı yok say, bize acı. Sen mevlâmızsın, o kâfirler gürûhuna karşı bize yardım et” (Bakara: 2/286) Allah Teâlâ:

***“Evet” buyurdu.*[1]**

---

[1] **Müslim, Îmân 199.**

18) Dinde Meydana Getirilen Yeniliklerden (Bidatlardan) Sakınmak

“... O halde nasıl oluyor da gerçeklerden sapıklığa döndürülüyorsunuz.” **(Yunus: 10/32)**

“... Biz kitapta tek bir şeyi bile ihmal edip eksik bırakmadık.” **(Enam: 6/38)**

“... ve herhangi bir konuda anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah’a ve peygamberine götürün.” **(Nisa: 4/59)**

“Şüphesiz benim dosdoğru yolumdur. O halde ona uyun, diğer yollardan gitmeyin ki sizi onun yolundan ayırıp saptırmış olurlar.” **(Enam: 6/153)**

“Ey peygamber de ki: Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah’ta sizi sevsin ve günahlarınızı affetsin.” **(Al-i İmran: 3/31)**

171. Âişe ***radıyallahu anhâ’*****dan rivâyet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Kim bizim bu dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey kabul edilmez.”

Müslim’in bir rivayeti şöyledir:

“Kim bizim dinimizde olmayan bir şey yaparsa o merduttur, makbul değildir.”**[1]**

172. Câbir ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **hutbe irad ettiği zaman gözleri kızarır, sesi yükselir,** ***“Düşman sabah ve akşam üzerinize hücum***

edecek, kendinizi koruyunuz” **diye** *ordusunu uyaran kumandan gibi öfkesi artar ve şehadet parmağı ile orta parmağını bir araya getirerek:*

“Benimle kıyametin arası şu iki parmağın arası kadar yaklaştığı sırada ben peygamber olarak gönderildim” **derdi. Sonra da sözlerine şöyle devam ederdi:**

“Bundan sonra söyleyeceğim şudur ki: Sözün en hayırlısı Allah’ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’ in yoludur. İşlerin en kötüsü, sonradan ortaya çıkarılmış olan bid’atlardır. Her bid’at dalâlettir, sapıklıktır.” **Sonra da şöyle buyurdu:**

“Ben her mü’mine kendi nefsinden daha ileriyim, daha üstünüm. Bir kimse ölürken mal bırakırsa o mal kendi yakınlarına aittir. Fakat borç veya yetimler bırakırsa, o borç bana aittir; yetimlere bakmak da benim görevimdir.”[2]

3/172: 158 nolu hadis te bu konuyla alakalıdır. Lütfen oraya bakınız.

*** Yukarıdaki her üç hadisten de öğrendiğimize göre kitap ve sünnet esasına uymayan her şey dinden sayılmaz, kabul edilmez, batıldır. Dini tahrif edip bozmak için ortaya atılan yeniliklerle daha dindar olabilmek için yapılan, kitap ve sünnetin ruhuna uymayan her amel de aynen bidattır ve reddedilir. Yani Kur’an ve sünnete dayalı bir temeli bulunmayan din adına delili bulunmaksızın ortaya atılan her türlü yenilik asla kabul edilmez. Çeşit olarak ne olursa olsun yeniliğin=bidatın her türlüsü sapıklıktır, dinden uzaklaşma anlamına gelir. Din adına olmayıp zamanla ortaya çıkan icadlar ve ihtiyaçlar**

bidat sayılmaz. Yukarıdaki ayetler ve Maide: 5/3, Nahl: 16/89 ayetleri dinin tamam olduğunu, kıyamete kadar her ihtiyaca cevap verebileceğini bize bildirir. Her yönde Allah Rasulünun örnek olmasıyla alakalı Ahzab: 33/6-21 ayetleri de gözden uzak tutulmamalıdır. [3]

---

[1] **Buhârî, Sulh 5; Müslim, Akdiye 17, 18. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 2.**

1649'da tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[2] **Müslim, Cum'a 43. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 7.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 70**

19) İyi Veya Kötü Çığır Açanlar

“Onlar ki ey Rabbimiz! Bize göz nuru olacak eşler ve çocuklar bahşet ve bizi yolunu, Allah’ın kitabıyla bulanlara örnek ve öncü yap diye dua ederler.” **(Furkan: 25/74)**

“....Ve onları öyle rehber ve önderler yaptık ki emrimizle toplumu doğru yola sevkederler.” **(Enbiya: 21/73)**

173. Ebû Amr Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Birgün erken vakitlerde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’* in huzurunda idik. O esnada, kaplan derisine benzeyen alaca çizgili elbise veya abalarını delerek başlarından geçirmiş ve kılıçlarını kuşanmış, tamamına yakını, belki de hepsi Mudar kabilesine mensup neredeyse çıplak vaziyette bir topluluk çıkageldi. Onları bu derece fakir görünce, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem’* in yüzünün rengi değişti. Eve girdi ve sonra da çıkıp Bilâl’e ezan okumasını emretti; o da okudu. Bilâl kâmet getirdi ve Allah Resûlü namaz kıldırdı. Daha sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir hutbe irad etti ve şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan eşini var eden ve ikisinden pek çok kadın ve erkek meydana getiren Rabbinize hürmetsizlikten sakının. Allah şüphesiz hepinizi görüp gözetmektedir” **(Nisâ: 4/1)**

Sonra da Haşr suresinin sonundaki şu âyeti okudu:

“Ey iman edenler! Allah’dan korkun, herkes yarın için ne hazırladığına baksın” **(Haşr: 5/18). Sonra:**

“Her bir fert, altınından, gümüşünden, elbisesinden, bir sa’ bile olsa buğdayından, hurmasından sadaka versin; hatta yarım hurma bile olsa sadaka versin” **buyurdu.**

Bunun üzerine ensardan bir adam, ağırlığından dolayı neredeyse kaldırmaktan aciz kaldığı, hatta kaldıramadığı bir torba getirdi. Ahali birbiri peşine sökün edip sıraya girmişti. Sonunda yiyecek ve giyecekten iki yığın oluştuğunu gördüm. Baktım ki Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem’* **in yüzü gülüyor, sanki altın gibi parlıyordu. Sonra Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:**

“İslâm’da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayırılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.”[1].

174. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh’***den rivayet edildiğine göre, Peygamber** *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

“Haksız olarak öldürülen her kişinin kanından bir pay, Âdem’in ilk oğluna ayrılır. Çünkü o, insan öldürme çığırını ilk başlatan kişidir.”[2].

*** İyilikle, güzellikle insanlara yardımcı olmakta çığır açanlar açtıkları o çığır sayesinde devamlı sevap kazanırlar, defterlerine devamlı sevap yazılır. Kötülükte örnek olup kötü çığır açanlar ise o**

kötülükler işlendikçe günahları artar. Her kötülük dinden bir sapmadır. 174. Hadis Fatır: 35/18 ayetiyle aykırılık arzetmez. Ayet suçun şahsîliği prensibini ortaya koymakta. Hadis ise suça azmettirme tahrik ve teşvik ettirmenin vebalini bildirmektedir. [3]

---

[1] **Müslim, Zekât 69. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 64.**

[2] **Buhârî, Cenâiz 33, Enbiyâ 1, Diyât 2, İ'tisâm 15; Müslim, Kasâme 27. Ayrıca bk. Tirmizî, İlm 4; Nesâî, Tahrim 1; İbn Mâce, Diyât 1.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 71**

20) Hayır Ve İyiliklere Öncülük Etmek

Bu bölümdeki dört ayet ve dört hadis-i şeriften insanların Rablerinin sistemine güzel öğütlerle davet edilmesi gerektiğini iyilik ve Allah'a karşı sorumluluk bilincinde yardımlaşılması gerektiğini, insanları iyiliğe çağıracak ekipler kurulması gerektiğini, bir iyiliğe öncülük edenin o iyiliği yapanlar gibi sevap kazanacağını, kötülük için çığır açanlara da aynı şekilde günah yükleneceğini, bir müslümanın vasıtasıyla bir kimsenin doğru yolu bulmasının vadiler dolusu develerden daha hayırlı bir iş olacağını herkesin gerçek niyetine göre ecir ve mükafat alacağını öğreneceğiz.[1]

***"... Rabbinin yoluna çağırmaya devam et..."* (Kasas: 28/87)**

***"Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır..."* (Nahl: 16/125)**

***"... İyi ve güzel olan şeylerde ve yolunuzu Allah'ın kitabıyla bulmada yardımlaşın..."* (Maide: 5/2)**

***"İçinizde iyi ve yararlı olana davet eden doğru olanı emreden bir topluluk çıksın..."* (Al-i İmran: 3/104)**

175. Bedir ehlinden ve ensardan olan Ebû Mes'ûd Ukbe İbni Amr *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir iyiliğe öncülük eden kimseye o iyiliği yapanın ecri gibi sevap vardır."[2]

176. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"İnsanları doğru yola çağıran kimseye, kendisine uyanların sevabı gibi sevap verilir. Ona uyanların sevaplarından da hiçbir şey eksilmez. Başkalarını sapıklığa çağıran kimseye de, kendisine uyanların günahı gibi günah verilir. Ona uyanların günahlarından da hiçbir şey eksilmez."**[3]**

***** Hayra kılavuz olmak söz, iş, işaret ve her türlü şekilde olabilir. Şerre, kötülüğe, sapıklığa kılavuzluk ta yine her türlü şekilde olabilir. Bugün basın, yayın, TV kanallarıyla bunun açık örneklerini görüyoruz.

Kur'an ve peygamberimizin sahih sünneti insanlığı hayra iyiliğe dünya ve ahiret saadetine çağırır. Bu ikisinin dışındaki tüm şeytani güçler ise insanlığı sapıklığa kötülüğe ve bozguncu olmaya çağırırlar. Biz müslümanlar olarak hangi konumda olursak olalım, alim, abid, memur, işçi, hoca, talebe, fakir, zengin daima insanların iyiliğine ve hayırlarına koşmak durumundayız bu konuda bize şu ayetler emir vermekle ve yapacağımız işi tarif etmektedir. Araf: 7/157, Tevbe: 9/71, Lokman: 31/17, Al-i İmran: 3/110, Nahl: 16/90. [4]

177. Ebü'l–Abbâs Sehl İbn Sa'd es–Sâidî ***radiyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre, Hayber Gazvesi gününde Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Yarın sancağı, Allah'ın kendisinin eliyle fethi nasib edeceği, Allah'ı ve Resûlü'nü seven, Allah'ın ve Resûlü'nün de kendisini sevdiği bir kişiye

vereceğim.”

Gazveye iştirak edenler, sancağın aralarından kime verileceğini düşünüp konuşarak geceyi geçirdiler. Sabah olunca, sancağın kendisine verileceği ümidi ile bütün sahâbîler Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem’* in huzuruna koştular. Peygamber Efendimiz:

– *“Ali İbni Ebû Tâlib nerede?”* diye sordu. Sahâbîler:

– Ey Allah’ın Resûlü! O gözlerinden rahatsız, dediler.

Bunun üzerine Peygamberimiz:

– *“Ona haber verecek birini gönderiniz”* buyurdular. Ali derhal getirildi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun gözlerini tükürüğüyle tedavi ederek kendisine dua etti. O kadar ki, hiç ağrısı yokmuş gibi oldu. Peygamber sancağı ona verdi. Ali:

– Ya Resûlallah! Onlar da bizim gibi mü’min oluncaya kadar mı savaşacağım? dedi. Resûl–i Ekrem:

***“Acele etmeden, gayet sakin bir şekilde onların yanına var, kendilerini İslâm’a davet et, uymaları gereken ilâhî yükümlülükleri kendilerine haber ver. Allah’a yemin ederim ki, senin vasıtanla Allah’ın bir tek kişiye hidâyet vermesi, senin için kırmızı develere sahip olmakdan daha hayırlıdır”* buyurdu.[5]**

178. Enes *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre, Eslem kabilesinden bir delikanlı şöyle dedi:

–Ey Allah’ın Resûlü! Ben gazveye katılmak istiyorum, fakat harb için gerekli olan malzemelerim yok. Hz. Peygamber:

– *“Filan kişiye git; o harbe gitmek üzere hazırlanmıştı, fakat hastalandı”* buyurdu. Delikanlı o kişiye gitti ve:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sana selam ediyor ve harb için hazırladığın malzemeleri bana vermeni söylüyor, dedi. Bunun üzerine adam hanımına:

– Hanım! Hazırladığım harb malzemelerinin hepsini bu delikanlıya ver; onlardan hiçbir şey geriye bırakma. Allah hakkı için, onlardan hiçbir şey bırakma ki, berekete nâil olalım, dedi.[6]

***** Medinede ilk dönemlerde muhacir denilen Mekke'den gelenler, tüm varlıklarını Mekke'de bırakmışlar, Medineliler de ziraatle uğraşıp ancak kendi kendilerini idare edecek durumda idiler. Sonraki yıllarda İslam coğrafyasının gelişmesi sonucu mal varlıkları çoğalan müslümanlar ilk zamanlarda cihad için kendi imkanlarıyla harp hazırlıklarını bile yapamayacak kadar fakir idiler. Çünkü İslam devletinin bu yönde yeterli bütçesi teşekkül etmemişti. Gücü yetmeyenler zengin sahabiler tarafından binit ve techizat temin edilerek harbe hazırlanır veya bu hadiste görüldüğü üzere mazereti olup savaşa katılamayanlara gönderilirdi. Böylece her iki kimse de alacakları sevapta ortak olurlardı.[7]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 71**

[2] **Müslim, İmâre 133. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 115; Tirmizî, İlim 14.**

[3] **Müslim, İlim 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 6; Tirmizî, İlim 15; İbni Mâce, Mukaddime 14**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 72**

[5] **Buhârî, Fezâilü's–sahâbe 9; Müslim, Fezâliü's–sahâbe 34.**

Bu hadis 94 numarada geçmişti, açıklama orada verilmişti.

[6] **Müslim, İmâre 134.**

1309'da tekrar gelecektir.

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 73**

21) İyilik Ve Hayırlarda Yardımlaşma

***“... İyi ve güzel olan şeylerde ve yolunuzu Allah’ın kitabıyla bulmada yardımlaşın...”* (Maide: 5/2)**

***“İnsanların tek sermayesi olan zaman birimine andolsun ki, Allah’ın gösterdiği yolda yürümeyen tüm insanlar mutlaka zarardadır. Ancak inanarak doğru dürüst işler yapanlar, birbirlerine hakdan gelen gerçekleri ve her türlü sıkıntı ve zorluklara karşı dirençli olmayı tavsiye edenler bu ziyandan kurtulmuşlardır.”* (Asr 103/1-3)**

*** İmam Şafii: “İnsanların çoğu bu sureyi düşünmede gafildirler”, demiştir.** [1]

179. Ebû Abdurrahman Zeyd İbni Hâlid el–Cühenî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim Allah yolunda cihada gidecek bir gaziyi techiz eder, cihad için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılarsa, âdeta cihada gitmiş gibi sevab kazanır. Cihada giden gazinin arkada bıraktığı ailesine güzelce bakıp onların ihtiyaçlarını karşılayan kimse de sanki cihad yapmış gibi sevap kazanır.” [2]

180. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Hüzeyl kabilesinin Lihyânoğulları üzerine ordu sevketmek istedi. Bu sebeple şöyle buyurdu:

“İki kişiden biri cihada gitsin. Kazanılacak sevap ikisi arasında ortaktır.” [3]

181. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Ravha mevkiinde bir deve kervanına rastladı ve:

– *“Sizler kimlersiniz?”* dedi. Onlar:

– Biz müslümanlarız, sen kimsin? diye sordular.

Peygamber efendimiz:

– *“Ben Allah’ın Resulüyüm”* dedi. İçlerinden bir kadın, küçük bir çocuğu Peygamberimiz’e doğru kaldırarak:

– Bu çocuğun haccı olur mu? diye sordu. Resûlullah Efendimiz:

– *“Evet, ayrıca sana da sevap vardır”* buyurdu. [4]

***** Memleketimizde pek rağbet görmeyen bu adet şu anda diğer İslam memleketlerindeki müslümanlar tarafından tatbik edilmektedir. Üzerine hac farz olmayan çocuklara da hac yaptırılabilir, aynı sevap anne ve babasına da verilir. [5]

182. Ebû Mûsâ el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kendisine emredileni tamı tamına, eksiksiz olarak ve gönül hoşluğu ile yerine getirip verilmesi istenilen kişiye veren güvenilir müslüman kasadar, sadaka veren iki kişiden biridir.” [6]

Bir rivayette: *“Emredileni veren”* şeklindedir.

***** Her konuda olduğu gibi sadaka ve zekat dağıtma konusunda da müslümanların birbirlerini vekil tayin etmeleri caizdir. Alışkanlık haline getirmemek şartıyla bazı zaruretler halinde bu vekalet caizdir. Esasen herkes bu işi kendisi yapmalıdır. Çünkü zenginlik nimeti verilen kimse fakiri de arayıp bularak zekat ve sadakasını bizzat kendisi vererek Allah'ın o nimetini verme zevkini de tadacaktır. Ben verilecek yeri bilemem, bulamam demek mazeret olmaz, onu da bilmek ve bulmak mecburiyetindeyiz. Bu da bir görevdir hem de zevkli bir görev. Böylece sevapta ortaklık mutlak eşitliği de gerektirmiyor, sevabın aslında ortaklık esas olmuş oluyor. [7]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 73**

[2] **Buhârî, Cihâd 38; Müslim, İmâre 135–136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 20; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 6; Nesâî, Cihâd 44.**

1307'de tekrar gelecektir.

[3] **Müslim, İmâre 137.**

1310'da tekrar gelecek açıklama orada verilecektir.

[4] **Müslim, Hac 409. Ayrıca bk. Ebu Dâvûd, Menâsik 7.**

1283'de gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 74**

[6] **Buhârî, Vekâlet 16; Müslim, Zekât 79. Ayrıca bk. Buhârî, Zekât 25, İcâre 1; Nesâî, Zekât 57, 67.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 74**

22) Nasihat İkaz Ve Hatırlatma

“ Bütün mü’minler kardeştirler.” (Hucurat: 49/10)

“Allah Nuh (a.s.)’dan haber vererek şöyle buyuruyor: *“... Ben size öğütler veriyorum.”* (Araf: 7/62)

“... Size dürüst ve güvenilir öğütler veriyorum.” (Araf: 7/68)

183. Ebû Rukayye Temîm İbni Evs ed–Dârî *radıyallahu anh’* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* :

***“Din nasihattır”* buyurdu. Biz kendisine:**

– Kimin için nasihattır? dedik. Peygamber Efendimiz:

– *“Allah, Kitabı, Resûlü, mü’minlerin yöneticileri ve tüm müslümanlar için nasihattır”* buyurdu.[1]

*** Nasihat:** Öğüt vermek iyi ve hayırlı işlere davet edip kötü ve şerli işlerden yasaklamak demektir. Yani nasihat, dinin temeli ve direği demektir. Yani din ve İslam ile nasihat bir yönden aynı anlamdadırlar.

Hac Arafattır hadisinde de, Haccın ana temel esası ve şartının Arafatta durmak olduğu bildirildiği gibi. Bu hadis de az sözle çok mana ifade edilen hadislerdendir. Hadis-i şerifi ana hatlarıyla açıklayacak olursak:

Allah için demek, önce Allah’a, kendisine nasıl iman edilmesi gerektiğini kitabında ve elçisi vasıtasıyla nasıl bildirmişse ve kendisini nasıl tanıtmışsa o şekilde tanımak ve hayatını bu inanç ve yaşantı üzere devam

ettirip son nefesini de bu inanç ve yaşantı üzere vermek demektir. Değilse sadece iman ettim demekle bu iş bitmez Ankebut: 29/2 ‘de olduğu gibi.

Allah’ın kitabı için: öncelikle Allah’ı tanıyıp bilen kimsenin ikinci olarak onun gönderdiği kitaba ve önceki geçen kitapların bozulmamış şekline de inanması gerekir. Kitabında, kitabını tanıttığı şekilde inanıp, kitabı o şekilde kabul edip hayat tarzı olan kitaba göre yaşamak ve aileden başlayarak toplumun da bu kitabın hayat tarzına göre yaşamasını temin edecek gayretin içinde olmak demektir. Bunu daha iyi anlamak için şu ayetlere bakınız. Alak: 96/1-5, Neml: 27/92, Fatır: 35/29, Zümer: 39/71, Bakara: 2/121, Araf: 7/175, Enfal: 8/2, Hac: 22/72, Mü’minun: 23/66-67.

Allah’ın Rasulü için: Sadece Allah ve Kitabını tanımak kâfi değildir. O’nun gönderdiği son peygambere de inanılması ve sünnetine uyulması da gerekir. Nisa: 4/80 ve Al-i İmran: 3/31, 32, 132, Nisa: 4/59, 80, Muhammed: 47/33, Mücadele: 58/13, Teğabün: 64/12, 16, belirtildiği gibi. Yani gönderilen kitabın nasıl yaşanacağını bizzat hayatında gösteren peygamber gibi olmak için.

Mü’minlerin yöneticileri için: Mü’minleri yöneten, idare eden, emir ve komuta yetkisi kendinde olan ve mü’min olan kimselere de itaat edilip sözlerinin dinlenmesi de Nisa: 4/59’da beyan edilmiştir. Bu tip şahsiyetlerden dürüst olup adil davranmalarını istemek hakkımızdır. Namaz kıldıkları sürece itaat edebiliriz. Alimler ve amirler diyebileceğimiz bu gruba da hatırlatma ve ikaz görevimizdir. Tirmizi Beyat 37’de *“En büyük cihad zalim idareciye karşı hakkı söylemektir”*, hadisi bize bunu emreder.

Tüm müslümanlar için: İslam Dininin tüm emir ve yasaklarını İslam ümmeti diyebileceğimiz halkın her birimine ulaştırılması da bir görevdir. Yani toplum, dinini öğrenmek için bir gayretin içine girmeli, meslek ve

konumu ne olursa olsun herkes dinini, kitabını, peygamberini tanıyıp, öğrenip müslümanca yaşamak mecburiyetindedir. [2]

184. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* e namazı tam olarak kılmak, zekâtı hakkıyla vermek, her müslümana nasihat etmek üzere biat ettim.[3]

***** Bugünkü müslümanlar da aynen Cerir İbn-i Abdullah gibi olmalı her an ve her zamanda mü'minlerin her kesimine nasihat etmeli, bunu bir vazife bilmelidir. Değilse İslami kardeşlik ve İslam ümmetinin kurulması mümkün olmaz. Cerir, İslam'ın temel esaslarından ve kendisince en önemli kabul ettiği üç hususu burada zikretmiştir ki, biri bedeni, biri mali, üçüncüsü ise hem beden hem de mal ile yapılabilecek bir vazife ve ibadet türüdür. [4]

185. Enes *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz, kendisi için arzu edip istediği şeyi, din kardeşi için de arzu edip istemedikçe, gerçek anlamda iman etmiş olmaz."[5]

***** Bu hadis gerçek İslam kardeşliğinin ne derece ileri seviyede olduğunun bir göstergesidir. Mü'min, kardeşi için daima hayır ve bereketler istemeli, onun adına hayır duada bulunmalıdır ki bu ahlak onun imanının gerçek olgunluğa eriştiğinin bir göstergesidir. Gerçek müslüman kendisi için arzu ettiği şeyleri din kardeşi için de arzu etmelidir. Hased ve kıskançlık yapmamalıdır. Mü'minler için istediğimiz hayırlı şeylerde bir

bakıma dinde nasihattan sayılır. Ben cennete gireyim kardeşim de girsin, ben sevap kazanayım kardeşim de kazansın, ben iyi olayım kardeşim de iyi olsun, gibi.[6]

---

[1] **Müslim, Îmân 95. Ayrıca bk. Buhârî, Îmân 42; Ebû Dâvûd, Edeb 59; Tirmizî, Birr 17; Nesâî, Bey'at 31, 41.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 74-75**

[3] **Buhârî, Îmân 42, Mevâkît 3, Zekât 2; Müslim, Îmân 97–98. Ayrıca bk. Nesâi, Bey'at 6, 17.**

1214'de tekrar gelecektir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 74-75**

[5] **Buhârî, Îmân 7; Müslim, Îmân 71–72. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 59; Nesâî, Îmân 19, 33; İbn Mâce, Mukaddime 9.**

238'de tekrar gelecektir.

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 74-75**

23) İslamın İyi Dediklerini Emretmek, Kötü Dediklerinden Sakındırmak

Bu bölümdeki 8 ayet ve ondört hadis-i şeriften; müslümanlar içerisinden bir grubun mutlaka bu görevi üstlenmesi gerektiğini, en hayırlı ümmetin vasıflarının bu olduğunu, iyilikleri emredip affetmeyi prensip haline getirip cahillerden uzak durulması gerektiğini, müslümanların erkek ve kadın daima bu görevlerine devam edeceklerini, önceki toplumlarda bu görevi yaşamayanlara lanet edildiğini, gerçek ve doğruların Rabbimizden olduğunu, dileyenin iman edip dileyenin inkar ettiğini, emrolunduğumuz islami hüküm ve bilgileri beyinleri çatlatırcasına duyurmamız gerektiğini, kötülükten sakındıranların kurtulduklarını, bu işi yapmayan ve kötülüklere batıp gidenlerin azaplandırıldığını, kötülük gören kimsenin gücü doğrultusunda eliyle, diliyle değiştirmesi gerektiğini bunlara gücü yetmeyenin kalbiyle buğzetmesi gerektiğini, bunun da imanın en zayıf derecesi olduğunu, cihadın el ile, dil ile, kalb ile olabileceğini, cihad fikri ve şuuru olmayan kimsede hardal ağırlığı kadar imanın olmadığını, küfür sayılacak bir işi işlemedikleri sürece idarecileri dinleyip itaat edeceğimizi, geminin alt katındakilerin su almak için üsttekileri rahatsız etmemek için geminin tabanına bir delik açarak bu ihtiyaçlarını gidermelerine üst kattakiler engel olmazlarsa hepsinin birden boğulacaklarını, dine uygun olmayan işler yapan idarecilere engel olmaya çalışanların kurtuluşa ereceklerini, namaz kıldıkları sürece onlara savaş açılamayacağını, kötülük ve günahlar çoğaldığı

vakit insanların topyekün helak olacaklarını, yollarda oturmamak gerektiğini oturmak mecburiyeti varsa yolun hakkı olan gözü haramlardan korumak gerektiğini selam almak, kimseye eziyet etmemek, kötülüklerden sakındırma vazifesini yerine getirmek gerektiğini, haram kılınan bir şeyden başka yönlerden istifade edilebileceğini, en kötü yöneticinin insanlara katı ve kaba davrananlar olduğunu, Allah ve Rasulunun iyi dediklerini emretmek, kötü dediklerinden sakındırmanın bir vazife olduğunu, yapılmadığı takdirde azabın gerçekleşeceğini, en faziletli cihadın zalim hükümdara karşı hakkı söylemek olduğunu, İsrail oğullarında dinden sapmanın nasıl ve ne şekilde olduğunu, doğru yolda olduğumuz sürece sapıtanların bize zarar veremiyeceklerini öğreneceğiz. [1]

***"İçinizden iyi ve yararlı olana davet eden doğru olanı emreden bir topluluk çıksın. İşte gerçek kurtuluşa kavuşanlar onlardır."* (Al-i İmran: 3/104)**

***"Siz müslümanlar insanlığın iyiliği için çıkarılmış bir topluluksunuz, doğru olanı emreder, eğri olandan insanları alıkorsunuz."* (Al-i İmran: 3/110)**

***"Affetme yolunu tut, iyilik ve güzel davranışla emret, kendini bilmeyen cahillerden yüz çevir."* (Araf: 7/199)**

***"Erkek ve kadın mü'minlere gelince onların birbirlerinin yakını ve dostlarıdır. Hep iyi ve doğru olanın yapılmasını emrederler, kötü ve zararlı olanın yapılmasına engel olurlar."* (Tevbe: 9/71)**

"Allah'tan gelen gerçekleri örtbas etmeye şartlanmış olan şu İsrailoğulları zaten Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle

lanetlenmişlerdir. Bu onların isyan etmeleri ve hak adalet sınırlarını aşmalarından dolayıdır.” **(Maide: 5/78)**

“De ki: Hak olan bu Kur’an Rabbinizden gelmiştir. Artık dileyen inansın dileyen inkar etsin...” **(Kehf: 18/29)**

“Artık sen sana emrolunanı açıktan açığa bildir...” **(Hıcr: 15/94)**

“... Biz de kötü eylemleri önlemeye çalışan kimseleri kurtardık. Varoluş gayesine aykırı hareket edenleri, yapmakta oldukları kötülüklerden dolayı şidetli bir azap ile yakaladık.” **(Araf: 7/165)**

*** Maruf: İslamın yani Kur’an ve Sünnetin iyi kabul ettiği Allah’a itaat etmenin içinde saydığı kişiye sevap kazandıran tutum ve davranışların bütünüdür.**

Münker ise Kur’an ve Hadiste iyi sayılmayan Allah’ın ve Rasulünün günah saydığı hoş karşılanmayan şeylerdir. (Al-i İmran: 3/105)’de olduğu gibi kişi Allah ve peygamber tarafından ortaya konan esasları yok sayıp ayrılığa düşerse büyük bir azaba çarptırılacaktır. Dinin temeli olan farzlardan biri olan marufu emir ve münkerden nehiy her müslümana düşen görevlerdendir. Bu görev yerine getirilirse bir önderin önderliğinde ümmet toplumuna ulaşılır. Ferdî müslüman olarak kalınmaz mutlaka kişi İslam ümmetinin bir parçası olmak zorundadır. Değilse Tevbe: 9/67 hükmüne girmiş oluruz. Halbuki müslüman Tevbe: 9/71’in kapsamına girer ve toplum olarak ta İslam ümmetini teşekkül ettirmeleri için Hac: 22/41 ayetine uymalıdırlar ayrıca Bakara: 2/44 ve Saf: 61/3 ayetleri de unutulmamalıdır. Çünkü bu iş tüm müslümanlara farzı ayndır.[2]

186. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’* i şöyle buyururken işittim dedi:

“Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanın en zayıf derecesidir.” [3]

***** Ayetler bölümünde maruf ve münker’in ne demek olduğu açıklamıştık. Emredilmesi ve yasaklanması gereken hususlar herkesin bildiği ve bilmek mecburiyetinde olduğu meselelerden ise bunda tüm müslümanlar ortaktır. Bu işi yaparken de tebliğ metoduna uygun olarak yapılmalı kibarlık, hoş muamele, yumuşak davranış esas olmalıdır. **Kötülüğü el ile değiştirmek demek** ona fiili müdahalede bulunmak ve işe el atmak demektir. Şayet kişinin içinde bulunduğu durum ve konum bu şekilde o kötülüğü düzeltmeye kafi gelmiyorsa bunu **dili ile söyleyerek** yapmalı büyük fitnelere sebep olmamalıdır. Yine bir tehlike yani kargaşa ve fitne olacaksa **kalbiyle o şeyden tiksinsin** ve uzak dursun denilmekle tebliğ ve ikaz zaman ve zemine göre ayarlanmalıdır. Herkesin çoban olduğu, yönetimi ve idaresini elinde bulundurduğu kimselerden sorumlu olduğu hadisi de gözden uzak tutulmamalıdır. Aile reisi ev halkına bir işyeri idaresinde bulunan oradaki çalışanlara, devleti idare eden de tebaasına karşı, bu konuda gerekli yükümlülüğü vardır. Bu işi yaparken de Allah’ın ve Rasulünün razı olacağı her vasıtayı kullanmak da bir gereklilikdir. [4]

187. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ’nın benden önceki her bir ümmete gönderdiği peygamberin, kendi ümmeti içinde sünnetine sarılan ve emrine uyan ihlâslı ve seçkin yakın çevresi ve ashâbı vardı. Bu samimi çevre ve ashâbından sonra, yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler onların yerini aldı. Böyle kimselerle eliyle cihad eden mü’mindir, diliyle cihad eden mü’mindir; kalbiyle cihad eden de mü’mindir. Bu kadarcığı da bulunmayanda hardal tanesi ağırlığında bile iman yoktur.”[5]

***** Bu hadiste de her peygamberin kendilerini dine davet ettikleri insanların hepsinin bir olmadığını öğreniyoruz. Bazısının bizzat o peygamber gibi yaşamayı prensip edinen ve o gibi olan kimselerden çoğunluğunun da Meryem: 19/59’da belirtildiği gibi Allah ve Peygamberler tarafından istenmeyen insanlar olduklarını; bunların düzeltilmesi için elleriyle, dileriyle ve kalbleriyle çaba sarfedenlere mü’min denilebileceğini, değilse hardal tanesi kadar bile imanın olmadığını öğreniyoruz. Bu hadiste cihadın **el, dil** ve **kalb**le olabileceği de bizlere öğretilmiş oluyor. Şeriatın emirlerine uymayanlarla yapılan mücadele cihad sayılır. Dinin haram, günah, yasak kabul ettiğini kabul etmeyenin imanı yok hükmündedir. Bugün hem müslümanım deyip hem de müslümanca yaşamayan, müslümanlık hayatlarında gözükmeyen kimseleri her türlü vasıta ve imkanlarla düzeltmeye çalışmak ta müslümanların görevleri cümlesindedir. [6]

188. Ebü’l–Velid Ubâde İbni Sâmit *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* e zorlukta ve kolaylıkta, sevinçli ve kederli anlarda, başkaları bize tercih edildiği zamanlarda kendisini dinleyip itaat etmeye, açıkça küfür sayılan bir şey yapmadıkları sürece devleti yönetenlerin işlerine karışmamaya, nerede olursak olalım hakkı söyleyeceğimize ve Allah hakkı için hiçbir kınayıcının kınamasından korkmayacağımıza dair bey'at ettik.[7]

***** Pek çok hadislerde Ashabın değişik prensipler üzerine biat ettikleri bellidir. Burada da bu değişik şeylere biat edilmiş oluyor.[8]

189. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ın çizdiği sınırları aşmayarak orada duranlarla bu sınırları aşıp ihlâl edenler, bir gemiye binmek üzere kur'a çeken topluluğa benzerler. Onlardan bir kısmı geminin üst katına, bir kısmı da alt katına yerleşmişlerdi. Alt kattakiler su almak istediklerinde üst kattakilerin yanından geçiyorlardı. Alt katta oturanlar:

Hissemize düşen yerden bir delik açsak, üst katımızda oturanlara eziyet vermemiş oluruz, dediler.

Şayet üstte oturanlar, bu isteklerini yerine getirmek için alttakileri serbest bırakırlarsa, hepsi birlikte batar helâk olurlar. Eğer bunu önlerlerse, hem kendileri kurtulur, hem de onları kurtarmış olurlar."[9]

***** Günümüzde de İslam adına İslamdan tavizler vererek bazı işler yapanlar aynen bu hadisteki misalde olduğu gibi gemiyi delmekteler fakat diğer müslümanlardan hiçbir tepki ve engelleme de gelmemekte böyle

olduğu için batıl ve geçersiz olan şeyler müslümanlar tarafından müslümanca bir hareket ve tavır gibi görülmekte ve sergilenmektedir. Bugün hepimizin yapacağı tek iş, İslamı Kur'an ve hadislerden en güzel şekliyle öğrenip yapılacak ve yapılmayacak işleri o bilgiler doğrultusunda yapmak veya yapmayıp engel olmak şeklinde bir tavır ortaya koymak olacaktır. Böylece İslami isim ve imajlar altında gayri islami işler yapılmamış ve İslam tatmin vasıtası olarak kullanılmamış olacaktır. Bugün batıl bidat, hurafe ve haram olan pek çok şey İslami elbise giydirilerek meşru imiş gibi gösterilmekte ve kimse tarafından hiçbir engelleme olmadığı için yapılıp gitmekte ve kafalarda meşru bir iş gibi kalmaktadır. Kitap ve sünnet gözlüğüyle bakanlar böylece yapılan pek çok gayrimeşru işi bugün İslami isimler altında görebilecektir. Gücümüz yettiğince bunlara engel olunmalıdır.[10]

190. Mü'minlerin annesi, Ümmü Seleme Hint Binti Ebû Ümeyye Huzeyfe *radıyall*ahu *anhâ'*dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Sizin üzerinize birtakım emirler, yöneticiler tayin olunacaktır. Onların dine uygun olan işlerini iyi bulur, uygun olmayanlarını ise hoş karşılamaz, tenkit edersiniz. Kim hoş karşılamaz, kerih görürse günahdan korunmuş olur. Kim de tenkit eder, onların kötülüklerine engel olmaya çalışırsa, kurtuluşa erer. Fakat kim de razı ve hoşnut olur, onlara uyarsa isyan etmiş olur."* Bunun üzerine sahâbe–i kirâm:**

– Ya Resûlallah! Onlarla savaşmayalım mı? dediler.

Peygamber Efendimiz:

–*"Aranızda namaz kıldıkları sürece hayır"* buyurdu.[11]

***** Müslüman idareci ve başkana karşı yapılacak tutum bu hadiste böylece özetlenmiş oluyor. Müslüman bozguncu değildir, ıslah edicidir. Hadisi tekrar okumak kafidir, fazla söze hacet yoktur. [12]

191. Mü'minlerin annesi, Ümmü'l–Hakem Zeyneb Binti Cahş *radıyallahu anhâ'* nın anlattığına göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem,* korkudan titreyerek onun yanına girdi ve:

***"Allah'dan başka ilah yoktur. Yaklaşan şerden dolayı vay Arabın haline! Bugün Ye'cûc ve Me'cûc'un seddinden şu kadar yer açıldı"* buyurdu ve baş parmağı ile şehadet parmağını birleştirerek halka yaptı. Bunun üzerine ben:**

– Ey Allah'ın Resûlü! İçimizde iyiler de olduğu halde helâk olur muyuz, dedim? Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* :

– *"Kötülük ve günahlar çoğaldığı vakit, evet"* buyurdu.[13]

192. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*:

***"Yol ve sokaklara oturmaktan sakınınız"* buyurdu. Sahâbîler:**

– Ya Resûlallah! Bizim yol ve sokaklara oturmaktan vazgeçmemiz mümkün değil, çünkü lüzumlu işlerimizi orada konuşuyoruz, dediler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* :

–*"Vazgeçemiyorsanız ve mutlaka oturmak zorunda kalıyorsanız, o halde yolun hakkını veriniz"* buyurdular. Bunun üzerine:

– Yolun hakkı nedir ki, ya Resûlallah? diye sordular. Peygamberimiz:

***–”Gözü haramlardan korumak, gelip geçene eziyet vermemek, verilen selâma mukabelede bulunmak, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırma vazifesini yerine getirmek”* buyurdular.[14]**

193. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre; Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* bir adamın elinde altın bir yüzük gördü, onu çıkardı ve attı. Sonra da şöyle buyurdu:

***“Sizden biriniz ateşten bir köze yönelip, onu eline mi alıyor?”* Hz. Peygamber gittikten sonra o adama:**

– Yüzüğünü al da ondan uygun bir şekilde faydalan, denildi. Bu kişi ise:

– Hayır Allah’a yemin ederim ki, Allah Resûlü onu attıktan sonra onu ebediyyen almayacağım, dedi.[15]

***** Altın ve ipek kullanmak erkeklere haram kılınmış olup zaruri hallerde yani vücudun bir uzvuna (burun, diş vs.) altından ek konulması ve kaplanması tedavi ve tamir niteliği taşıdığından caizdir, süs ve zinet olarak kullanılması haramdır. Yine ipek elbiseyi de savaşta ve uyuz hastalığına yakalanan bir kimsenin kullanması caizdir. Bu hadisten gücü yeten kimsenin kötülüğü eliyle giderebileceğini de öğrenmiş oluyoruz.[16]

194. Ebû Saîd Hasan el–Basrî’den rivayet edildiğine göre, Âiz İbni Amr *radıyallahu anh* Ubeydullah İbni Ziyâd’ın yanına girdi ve:

– Ey oğlum! Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’* in *“Yöneticilerin en kötüsü, idaresi altındaki insanlara karşı katı ve kaba davrananlardır”* buyurduğunu işittim, sakın sen onlardan olma, dedi.

Ubeydullah İbni Ziyâd, Âiz'e:

– Sen otur! Çünkü sen Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem'* in ashabının, unun kepeği gibi döküntü takımındansın, dedi. Âiz İbni Amr:

– Onlar arasında unun kepeği gibi döküntü takımından olan mı var ki? Unun kepeği gibi döküntü takımından olanlar onlardan sonra ve onlar dışındakilerin arasından çıktı, dedi.[17]

195. Huzeyfe *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, ya iyilikleri emreder ve kötülüklerden nehyedersiniz, ya da Allah kendi katından yakın zamanda üzerinize bir azab gönderir. Sonra Allah'a yalvarıp dua edersiniz ama, duanız kabul edilmez."[18]

***** Allah'ın iyi dediklerini emredip kötülüklerden sakındırma görevi yerine getirilmezse Allah mutlaka azabını gönderir, herkes bu işi yapmalıdır. Bakınız bu işi yapmayanların duaları bile kabul edilmiyor.[19]

196. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cihadın en faziletlisi, zâlim sultanın karşısında hakkı ve adaleti söylemektir."[20]

197. Ebû Abdullah Târık İbni Şihâb el–Becelî el–Ahmesî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ayağını özengiye koymuş vaziyette iken, bir adam:

– Hangi cihad daha faziletlidir, diye sordu? Peygamberimiz:

– “*Zâlim sultan katında söylenen hak söz*” buyurdular.[21]

***** 196-197: İslam, insanlığı diriltmek için gelen bir sistemdir. Bu sebeple cihaddaki prensip şudur: Bir kişiyi müslüman edip kurtarmak, binlerce kafiri yok edip ortadan kaldırmaktan daha hayırlıdır. Maide: 5/32’de olduğu gibi. Cihad sadece cephede düşmana karşı yapılan savaş değildir. Cihad gayret etmek demektir. Kişi İslamı yüceltmek ve Allah’ın dinini yeryüzüne hakim kılmak için her ne türlü gayret ederse etsin hepsi cihad kapsamındadır. El, dil, kalem, basın yayın ve pek çok değişik yöntemlerle cihad yapılabilir. Yöneticilere doğru ve adaleti tavsiye etmek de cihadın bir türüdür.[22]

198. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İsrailoğulları arasında dinden sapma, ilk defa şöyle başladı:

Bir adam bir başka adama rastlar ve:

Bana baksana! Allah’dan kork ve yapmakta olduğun şeyi terket. Çünkü bu sana helâl değildir, derdi. Ertesi gün, aynı işi yaparken o adamla tekrar karşılaşır ve kendisini yaptığı kötü işten nehyetmediği gibi, onunla yiyip içmekten ve birlikte olmaktan da çekinmezdi. Onlar böyle yapınca Allah Teâlâ kalblerini birbirine benzetti. Sonra Resûl–i Ekrem şu âyeti okudu:

“İsrâiloğullarından kâfir olanlar Dâvud’un ve Meryem oğlu İsâ’nın diliyle lânetlenmişlerdir. Bunun sebebi, baş kaldırmaları ve aşırı gitmeleriydi. Birbirlerinin yaptıkları fenalıklara mani olmuyorlardı. Yapmakta oldukları ne kötü idi! Onlardan çoğunun inkâr edenleri dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin onlara âhiret hayatı için hazırladığı şeyler ne kötüdür! Allah onlara gazab etmiştir, onlar azab içinde temelli kalacaklardır. Eğer Allah’a Peygamber’e ve ona indirilen Kur’an’a inanmış olsalardı, onları dost edinmezlerdi, fakat onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir” **(Mâide: 5/77–81).**

Hz. Peygamber bu âyetleri okuduktan sonra şöyle buyurdu:

“Hayır, Allah’a yemin ederim ki, ya iyiliği emreder, kötülükten nehyeder, zâlimin elini tutup zulmüne mani olur, onu hakka döndürür ve hak üzerinde tutarsınız; ya da Allah Teâlâ kalblerinizi birbirine benzetir, sonra da İsrâiloğullarına lânet ettiği gibi size de lânet eder.”[23]

Yukarıdaki tercüme Ebû Dâvûd’un metnine aittir. Tirmizî’nin metninin tercümesi ise şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İsrâiloğulları günahlara daldıklarında, âlimleri onları nehyettiyse de onlar işledikleri günahları terketmediler. Bu defa âlimleri de onlarla birlikte oturdular, beraberce yediler, içtiler. Bunun üzerine Allah Teâlâ da onların kalblerini birbirine benzetti. Dâvûd ve Meryem oğlu İsâ’nın diliyle onlara lânet etti. Bu onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyle idi.”

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yaslandığı yerden doğrulup oturarak:

***“Hayır! Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, onları hakka boyun eğdirinceye kadar bu böyle devam edecektir”* buyurdular.**

***** Ne kadar günümüzü yansıtıyor Allah Rasulü (s.a.v.).[24]

199. Ebû Bekir es–Sıddîk *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ey insanlar! Şüphesiz siz şu âyeti okuyorsunuz:

***“Ey inananlar! Siz kendinize bakın, doğru yolda iseniz sapıtan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah’adır. İşlemekte olduklarınızı size haber verecektir”* (Mâide: 5/105) Oysa ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken işittim:**

“Şüphesiz ki insanlar zâlimi görüp de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah’ın kendi katından göndereceği bir azabı hepsine umumileştirmesi yakındır.”[25]

***** Şahsi ihmallerden doğacak zarar tüm toplumu etkiler, sapık toplumlara gelen felaketler içlerindeki iyi kimseleri de içerisine alır. Çünkü o iyi olanlar toplumu düzeltmek için gerekeni yapmamışlardır.[26]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 76**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 77**

[3] **Müslim, Îmân 78. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 11; Nesâî, Îmân 17.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 77**

[5] **Müslim, Îmân 80.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 77-78**

[7] **Buhârî, Ahkâm 42; Müslim, İmâre 41. Ayrıca bk. Nesâî, Bey’at 1, 2, 3; İbn Mâce, Cihâd 41.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 78**

[9] **Buhârî, Şirket 6; Şehâdât 30. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 12.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 78**

[11] **Müslim, İmâre 63.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 79**

[13] **Buhârî, Fiten 4, 28; Müslim, Fiten 1. Ayrıca bk. Buhârî, Enbiyâ 7, Menâkıb 25; Ebû Dâvûd, Fiten 1; Tirmizî, Fiten 23; İbn Mâce, Fiten 9.**

Benzeri 2 numarada geçmiş olup izahat verilmişti, yine bir benzeri 1832’de gelecektir.

[14] **Buhârî, Mezâlim 22, İsti’zân 2; Müslim, Libâs 114. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 12.**

1625 ve 1626’da tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[15] **Müslim, Libâs 52.**

Yasak giysi ile alakalı 1801’e bakınız.

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 79**

[17] **Müslim, İmâre 23.**

Benzeri 657’de tekrar gelecektir. Daha iyi anlayabilmek için 654 ve 658 arasındaki hadislere bakınız.

[18] **Tirmizî, Fiten 9.**

[19] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 80**

[20] **Ebû Dâvûd, Melâhim 17; Tirmizî, Fiten 13. Ayrıca bk. Nesâî, Bey’at 37; İbni Mâce, Fiten 20.**

[21] **Nesâî, Bey’at 37. Ayrıca bir önceki hadisin kaynaklarına bakınız.**

[22] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 80**

[23] **Ebû Dâvûd, Melâhim 17; Tirmizî, Tefsîru sûre (5), 6, 7.**

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 81**

[25] **Ebû Dâvûd, Melâhim 17; Tirmizî, Fiten 8; Tefsîru sûre (5), 17. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 20.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 81**

24) Dinin İyi Dediklerini Emredip Kötü Dediklerinden Sakındırdığı Halde Sözü İle İşi Birbirine Benzemeyenin Cezasının Şiddeti

"Siz kendinizi unutarak diğer insanlara iyilik yapmayı ve erdemli olmayı mı emredersiniz? Hem de ilahi kelamı okuyup duyduğunuz halde; siz hiç aklınızı kullanmaz mısınız." **(Bakara: 2/44)**

"Ey iman edenler niçin yapmayacağınız şeyleri söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyi söylemeniz Allah katında en sevilmeyen şeydir." **(Saff: 61/2-3)**

"Allah Şuayp (a.s.)'dan bahsederek şöyle buyuruyor: ***"Ben size yasakladığım şeyleri kendim yaparak size aykırı davranmak istemiyorum."*** **(Hud: 11/88)**

200. Ebû Zeyd Üsâme İbni Zeyd İbni Hârise ***radıyallahu anhümâ*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem'*** **i şöyle buyururken işittim:**

"Kıyamet günü bir adam getirilir ve cehennem ateşine atılır. Bağırsakları karnından dışarı çıkar ve onlarla birlikte değirmen döndüren merkeb gibi döner durur. Cehennem halkı onun yanına toplanırlar ve derler ki:

– Ey filân! Sana ne oldu? Sen iyiliği emredip kötülükten nehyetmez miydin? O kişi de:

– Evet, iyiliği emrederdim, fakat kendim yapmazdım, münkerden nehyederdim, fakat kendim yapardım, der."[1]

***** Davetçi ve tebliğci yani insanlara doğru yolu göstermekle yükümlü olanlar, önce kendileri doğru yolda ve kurtuluşa ermeliler. Peygamberler gerçek mürşidlerdir. Onların hayatı tetkik edildiğinde görülecek olan şudur: Onlar söylediklerini daima yapagelmişlerdir. Bundan dolayı Kur’an ve Sünnet en güzel örnekler olarak peygamberleri canlı bir tablo olarak bizlere sunar.

Bu hadisten öğrendiğimiz, cehennemdeki azap şekilleri değişik ve kademe kademedir. Bilgisiyle yaşamayanların cezaları böylece daha şiddetlidir. İslamın iyi dediklerini emredip, kötü dediklerinden yasaklayıp kendisi de söylediği gibi olanlar cehennemden kurtulurlar.[2]

---

[1] **Buhârî, Bed’ül–halk 10; Müslim, Zühd 51.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 82**

25) Emaneti Yerine Getirmek

Bu bölümdeki iki ayet ve dört hadisten, Allah'ın emanetleri ehline teslim etmemizi emrettiğini, Allah'ın emaneti göklere, yere, dağlara sunmuştuk, fakat hiçbirinin kabul etmeyip zalim ve cahil olan insanoğlunun kabul ettiğini, Münafıkın alametinden birinin de emanete hıyanet etmek olduğunu, insanların Kur'an'dan ve sünnetten emaneti öğrendiklerini ve bir gün emanetin ortadan kalkacağını emanet edilecek bir kişi bile bulunmaz hale geleceğini, kalbinde hardal tanesi kadar imanı olmayan kişilere akıllı, cesur denilip güvenilir kimse sayılacağını, mahşerde insanların sırattan nasıl geçeceklerini, sıratın üzerinde bulunan engelleri, cehenneme yuvarlanacak kimseleri, Abdullah ibn-i Zübeyr'in oğluna vasiyeti ve borçlarını ödemesindeki tavsiyelerini öğreneceğiz.[1]

"Gerçekten Allah size emanetleri ehil olanlara vermenizi emreder..." (Nisa: 4/58)

"Gerçek şu ki biz akıl ve irade emanetini göklere, yere ve dağlara sunmuştuk, ama sorumluluğundan korktukları için onu yüklenmeyi reddettiler. O emaneti insan üstlendi. Zaten o her zaman kendisine haksızlık etmeye yatkın bir yaratık olup işlerin sonucu hususunda da sağlam bilgiden yoksundur." (Ahzap: 33/72)

201. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Münafığın alâmeti üçtür: Konuşunca yalan söyler, söz verince sözünden cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde hıyanet eder.”[2].

Bir rivayette: *“Oruç tutsa, namaz kılsa ve kendini mümin zannetse bile”* buyurulur.[3]

***** Münafık içinden kafir, dışından müslüman görünen kimsedir. Bu hadis ikinci bölümüyle de açıklamaktadır ki, bugün camilerde namaz kıldığı halde yalan söyleyen, verdiği sözde durmayan ve hainlik yapan kimseler vardır. 1400 sene önce Medine’de peygamber mescidinde de aynı şekilde peygamberimizin ardında namaz kılıp müslümanların kuyusunu kazan Abdullah ibn-i Übey ve benzeri kimselerin olduğu gibi münafık deyince bizlerin dışında başka kimseleri algılamaktayız ve aramızdaki münafıkları görmemekteyiz. *“Oruç tutsa, namaz kılsa ve kendisini mü’min zannetse bile”* yalan söyleyerek, sözünün bozuk oluşu, sözünden dönerek niyetin bozuk oluşu, hıyanet ederek de davranışın bozuk oluşu kişiyi münafık eder. Münafıklıkta gerçekten kafirlikten beterdir ve ceza yönünden de cehennemde daha berbattır. Nisa: 4/145’de olduğu gibi Müslümana yaraşan odur ki sayılan bu alametleri kendisinde bulundurmamak üzere bir gayretin içine girmek hangi iş ve konumda olursa olsun böyle muamelelere asla yanaşmamak ve inanç yönünden en tehlikeli durum olan münafıklığa düşmemektir. [4]

202. Huzeyfe İbni’l–Yemân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize iki olayı haber verdi. Bunlardan birini gördüm, diğerini de bekliyorum. Hz. Peygamber bize

şunları söyledi:

"Şüphesiz ki emanet, insanların kalblerinin ta derinliklerine kök salıp yerleşti. Sonra Kur'an indi. Bu sayede insanlar Kur'an'dan ve sünnetten emaneti öğrendiler." **Sonra Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **bize emanetin kalkmasından bahsetti ve şöyle dedi:**

"İnsan bir kere uyur ve kalbinden emanet çekilip alınır, ondan belli belirsiz bir iz kalır. Sonra bir kere daha uyur, yine kalbinden emanet alınır; bu defa da ayağının üzerinde yuvarladığın korun bıraktığı iz gibi bir eseri kalır. Sen onu içinde hiçbir şey olmadığı halde kabarık görürsün." **Daha sonra Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **eline çakıl taşları alarak ayağının üzerinde yuvarladı. Sözlerine de şöyle devam etti:**

"Neticede insan o hale gelir ki, insanlar alış–veriş yaparlar da, neredeyse emaneti yerine getirecek bir kişi bile kalmaz. Hatta şöyle denilir:

"Filan oğulları arasında emin bir adam varmış." Bir başka kişi hakkında da: "Ne kadar cesur, ne kadar zarif, ne kadar akıllı bir kişi" denilir. Oysa kalbinde hardal tanesi kadar bile iman yoktur. "

Şüphesiz ki bir zamanlar, sizin hanginizle alış–veriş yapacağıma aldırmazdım. Çünkü alış–veriş yaptığım kişi müslümansa, dini kendisini benim hakkımı vermeye yöneltirdi. Şayet hıristiyan veya yahudi ise, valisi benim hakkımı vermeye onu sevkederdi. Fakat bugün sizden sadece belli birkaç kişiyle alış–veriş yapıyorum.[5]

***** Kalblerin derinliğine yerleşen emanete riayet hukuku yani Allah'a verilen sözler ve bunun yanısıra da insanlar arası münasebetlerde yerini

bulan emanet hukuku; dinin kendisi ve özü olmuş oluyor. Kur'an ve sünnet kültürüne vâkıf olanlar ve vakıf oldukları bilgileri yaşamaya çalışanlar imanı tam ve emanete riayet eden kimselerdir.

Zamanla imanın zayıflaması müslümanların her iş ve ibadette olduğu gibi emanete riayet hususunda da hassasiyetleri kalmayacaktır. Bugün piyasanın her kesiminde (memur, işçi, esnaf, sanatkar)'da bunun getirdiği olumsuz neticeleri görüyoruz.

İnsan kitap ve sünnet bilgisinden yoksun ve gafil olduğu vakit haramlara dalar, günah işler, imanı zayıflar ve kalbi kararır (Müsnet III. 135)'de *Emaneti olmayanın imanı da yoktur,* hadisiyle peygamberimiz emanetin önem ve büyüklüğünü bize hatırlatmış oluyor.

Kitap ve sünnetle irtibatı kopuk olan veya gafleti olan kimsenin imanı zayıflar Eminliği kaybolur, dini hassasiyeti ve hak hukuka riayeti de yok olur, böylece kalbine işlediği günahlardan dolayı konan nokta ve lekeler çoğalarak kalbi simsiyah kesilir ve o zaman insan hainleşir. Ticaret, alışveriş ve her işde hainlik yapmayan dürüst insan parmakla gösterilecek kadar az olur ve dillere destan olacak kadar şöhret bulur. O gün Huzeyfe alışveriş yapacak kimse bulamadığından bahsediyor. Bugün biz de dürüst ve güvenilir alışveriş yapacak yerler ve kimseler bulamamaktayız. İslami yaşantının ve imanın görüntüleri ahir zamanda daha da zayıflayacağına ve azalacağına hadis-i şerif işaret etmektedir.[6]

203. Huzeyfe ve Ebû Hüreyre ***radıyallahu anhümâ'*** **dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah** *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

"Şanı yüce ve üstün olan Allah, insanları bir araya toplar. Mü'minler ayağa kalkarlar ve cennet kendilerine yaklaştırılır. Âdem

aleyhisselâm'a gelirler ve derler ki:

– Ey babamız! Bize cennetin açılmasını iste! Âdem der ki:

– Sizi cennetten çıkaran, babanızın hatasından başka ne ki? Ben bu işin ehli değilim. Siz, Allah'ın dostu olan oğlum İbrahim'e gidiniz. Bunun üzerine İbrahim'e giderler, o da:

– Ben bu işin ehli değilim. Ben geriden geriye, uzaktan halîl idim. Siz, Allah Teâlâ'nın kendisiyle konuştuğu Mûsâ'ya gidiniz der. Onlar Mûsâ'ya giderler. Mûsâ kendilerine:

– Ben bu işin ehli değilim. Siz Allah'ın kelimesi ve ruhu olan İsâ'ya gidiniz, der. İsâ'ya geldiklerinde:

– Ben bu işin ehli değilim, diye karşılık verir. Bunun üzerine onlar, Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e giderler. O da hemen ayağa kalkar ve kendisine şefaat için izin verilir. Emanet ve rahim (akrabalık bağı) gönderilir ve bu ikisi sıratın sağ ve solunda dururlar. Sizin ilk kafileniz şimşek gibi geçer. Ben:

– Annem babam feda olsun, şimşek gibi geçmek nedir? dedim. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

–"Şimşeği görmediniz mi? Göz açıp yumacak kadar bir zamanda geçip gidiverir!" buyurdu. Sonrakiler rüzgâr gibi, kuş gibi, koşucular gibi geçerler. Onları amelleri böyle süratli geçirir. Peygamberiniz sırat üzerinde durup şöyle der:

–"Ey Rabbim! Selâmete çıkar, selâmete çıkar. "

Neticede, kulların amelleri kendilerini sırattan geçirmede âciz kalır. O kadar ki, yürümeye gücü yetmeyen bir adam oturağı üzerinde sürünerek gelir. Sıratın iki tarafında emrolunduklarını yakalamakla

memur asılı çengeller vardır. Bazıları yaralanmış vaziyette kurtulur, bazıları da cehenneme yuvarlanır.”

Ebu Hüreyre’nin nefsi elinde olan Allah’a yemin ederim ki, cehennemin dibi yetmiş yıllık mesafe kadar derinliktedir.[7]

204. Ebû Hubeyb Abdullah ibni Zübeyr *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Cemel vak’ası gününde, (muharebe) durunca (babam) Zübeyr beni çağırdı. Ben de hemen ayağa kalkıp yanına vardım, dedi ki:

– Ey oğulcuğum! Bugün öldürülenler ya zâlim veya mazlumdur. Bana gelince, bugün mazlum olarak öldürüleceğim kanaatindeyim. En büyük düşüncelerimden biri, elbetteki borçlarımdır. Ne dersin, borçlarımızı ödedikten sonra malımızdan geriye birşey kalır mı? Sonra şöyle devam etti:

– Ey oğulcuğum! Malımı sat, borcumu öde. Malının kalanı olursa üçte birini vasiyet etti. Vasiyet ettiğinin üçte birinin de Abdullah’ın çocukları olan torunlarına verilmesini istedi ve:

– Borçları ödedikten sonra malımızdan birşey kalırsa, üçte biri senin oğullarına aittir, dedi.

Hişâm diyor ki:

– Abdullah’ın çocukları, Zübeyr’in Hubeyb ve Abbâd gibi bazı çocuklarının akranı idiler. O gün onun dokuz oğlu ile dokuz kızı bulunuyordu.

Abdullah der ki:

– Borcunu bana vasiyet edip duruyor ve:

– Ey oğulcuğum! Şayet borcumdan bir kısmını ödemekten aciz kalırsan, Mevlâm'dan yardım dile, diyordu. Allah'a yemin ederim ki, ben ne demek istediğini tam anlayamadım ve:

– Babacığım, Mevlân kim? dedim. O:

– Mevlâm, Allah! dedi.

– Allah'a yemin ederim ki, onun borcunu ödemekte sıkıntıya düştükçe:

– Ey Zübeyr'in Mevlâsı! Onun borcunu öde, derdim. Hemen ödeyiverirdi.

Zübeyr'in oğlu Abdullah sözüne devamla der ki:

Zübeyr, altın ve gümüş bırakmadan öldürüldü. Sadece bir bölümü Gâbe'de bulunan arazi bıraktı. Bir de on biri Medine'de, ikisi Basra'da, biri Kûfe'de ve biri de Mısır'da evler bıraktı. Abdullah sözüne şöyle devam etti:

Babamın üzerindeki borçlar şöyle olmuştu: Bir kimse kendisine gelir, ona bir emanet bırakmak ister, babam Zübeyr ise:

– Hayır, emanet olmaz, fakat borç olarak bırak. Çünkü ben onun zayi olmasından korkarım, derdi.

Zübeyr hayatı boyunca ne bir valilik, ne harac toplama memurluğu, ne de başka bir idârî görevde bulunmadı. Sadece Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* veya Ebû Bekir, Ömer ve Osman ile birlikte cihada iştirak etti.

Abdullah diyor ki:

Babamın üzerindeki borçları hesapladım, iki milyon iki yüzbin rakamını buldum.

Hakîm İbni Hizâm, Abdullah İbni Zübeyr ile karşılaştı ve:

– Ey kardeşimin oğlu! Kardeşimin borcu ne kadar? diye sordu. Borcu gizledim ve:

– Yüzbin, dedim. Bunun üzerine Hâkim:

– Allah'a yemin ederim ki, malınızın buna yeteceği kanaatinde değilim, dedi. Abdullah:

– İki milyon iki yüzbine ne dersin? deyince, Hâkim:

– Buna güç yetirebileceğinizi zannetmiyorum. Borçtan ödeme yapmakta âciz kalacak olursanız benden yardım isteyin, dedi. Abdullah diyor ki:

Zübeyr, Gâbe mevkiindeki araziyi yüz yetmişbine satın almıştı, Abdullah orayı bir milyon altı yüzbine sattı. Sonra kalktı ve:

– Kimin Zübeyr'de alacağı varsa, Gâbe'de bize gelsin! diye ilan etti. Bunun üzerine Zübeyr'den dörtyüz bin alacaklı olan Abdullah İbni Ca'fer, Zübeyr'in oğlu Abdullah'a geldi ve:

– Dilerseniz alacağımdan vazgeçip bağışlayayım, dedi. Abdullah:

– Hayır, dedi. Bunun üzerine Abdullah İbni Ca'fer:

– Şayet borcunuzdan bir bölümünü te'hir etmek isterseniz, benim alacağımı geri bırakabilirsiniz, dedi. Zübeyr'in oğlu Abdullah:

– Hayır, bunu da istemiyoruz deyince, Abdullah İbni Ca'fer:

– O halde bana araziden bir parça ayırın, dedi. Abdullah İbni Zübeyr de:

– Şuradan şuraya kadar olan arazi senin olsun, dedi.

Abdullah, kalan araziden bir bölümünü de sattı. Babası Zübeyr'in kalan borçlarını ödeyip bitirdi. Araziden dört buçuk sehim de arttı. Abdullah kalkıp Muâviye'nin huzuruna gitti. Orada Amr İbn Osman,

Münzir İbni Zübeyr ve İbni Zem’a da vardı. Muâviye, Abdullah İbni Zübeyr’e:

– Gâbe’ye ne kadar değer biçildi? diye sordu. Abdullah:

– Her sehim için yüzbin, dedi. Muâviye:

– Bunlardan ne kadarı kaldı? dedi. Bunun üzerine Münzir İbni Zübeyr:

– Ben ondan bir sehimi yüzbine aldım dedi. Amr İbni Osman :

– Bir sehimini de ben yüzbine aldım dedi. İbni Zem’a:

– Bir sehimini de ben yüzbine aldım, dedi. Muâviye:

– Şimde geriye ne kadar kaldı? diye sordu. Abdullah İbni Zübeyr:

– Bir buçuk sehim, dedi. Muâviye:

– Kalan bir buçuk sehimi de ben yüz ellibine satın aldım, dedi. Abdullah İbni Ca’fer, kendi hissesini Muâviye’ye altı yüzbine sattı.

Abdullah İbni Zübeyr, babasının borçlarını ödeyip bitirince, Zübeyr’in diğer çocukları, Abdullah’a:

– Mirasımızı aramızda taksim et, dediler. Abdullah:

– Allah’a yemin ederim ki, dört sene süreyle hac mevsiminde:

Kimin Zübeyr’de alacağı varsa bize gelsin, borcunu ödeyelim, diye ilan etmedikçe, Zübeyr’in mirasını paylaştırmayacağım, dedi. Dört sene boyunca bu şekilde ilan etti. Dört sene geçince, mirası taksim etti ve (babası Zübeyr’in vasiyeti olan) üçte birini ayırdı. Zübeyr’in dört karısı vardı. Onlardan her birine bir milyon ikiyüzbin düştü. Buna göre Zübeyr’in bütün malı elli milyon iki yüzbin tutmaktadır.[8]

*** Bu mevkuf hadis diyeceğimiz kıssada Zübeyr kimseden emanet olarak bir şey almıyor borç olarak alıyor ve borcu da muhafaza ediyor.**

Böyle bir çarpışma vuku bulunca da oğluna vasiyette bulunuyor, o da babası vefat edince tüm bu borçları (emanetleri) yerli yerince dağıtılmadan mirası bile paylaştırmıyor. Emanete riayette ne kadar hassas davranan bir baba ve oğul örneği... [9]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 82**

[2] **Buhârî, Îmân 24; Müslim, Îmân 107–108. Ayrıca bk. Buhârî, Şehâdât 28, Vesâyâ 8, Mezâlim 17, Cizye 17, Edeb 69; Tirmizî, Îmân 14.**

[3] **Müslim Îmân 109.**

Benzeri hadis 690 , 1544 ve 1586'da tekrar gelecektir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 83**

[5] **Buhârî, Rikak 35, Fiten 13; Müslim, Îmân 230. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 17; İbn Mâce, Fiten 27.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 83**

[7] **Müslim, Îmân 329.**

Daha geniş bir şekilde 1868'de gelecektir.

[8] **Buhârî, Farzü'l–humus 13.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 86**

26) Zulmün Haram Oluşu

Bu bölümdeki iki ayet ve on dokuz hadis-i şeriften, zalimlerin yani yaratılış maksatları dışında hareket edenlerin hiçbir dostlarının ve sözü dinlenecek hiçbir şefaatçilerinin ve yardımcılarının olmayacağını, zulüm ve cimrilikten sakınmak gerektiğini, kıyamet günü boynuzsuz koyun için boynuzlu koyundan kısasla hakkının alınacağını, Rasulullah'ın Deccali nasıl tarif ettiğini, müslümanın müslümana kanı, malı ve ırzının haram olduğunu, bir kara toprağa zulmen sahip olana yedi kat yerin kıyamet günü boynuna geçirileceğini, Allah'ın bu dünyada zalimlere mühlet verdiğini ama yakalayınca da kıskıvrak yakaladığını, mazlumun bedduasından sakınmak gerektiğini, devlet memurlarının aldığı hediyenin rüşvet ve zulüm olduğunu, kul hakkı olan kimselerin kıyamet günü günah ve sevapların takas edilmesi ile ödeştirme yapılacağını, müslümanın elinden, dilinden kimsenin zarar görmeyeceği kimse olduğunu, muhacirin ise Allah'ın yasaklarından uzak olan kimse olduğunu, savaşta elde edilen ganimetten çalan kimselerin cehennemlik olduğunu, veda hutbesinden bir bölümü, yeminle bir müslümanın hakkını yiyen kimseye Allah'ın cennetini haram kılacağını, tahsildarlık yapan bir kimse iğne kadar bile bir şeyi zimmetine geçirirse bunun hıyanet olduğunu, şehitliğin kul borcu dışında her şeye keffaret olduğunu, gerçekten müflis kimsenin kıyamet günü alacaklılarına sevaplarını vererek sevabı tükenen kimse olduğunu, haksız yollarla hüküm veren kimseyi aldatıp başkasının hakkını gasbedenin cehennemlik olduğunu öğreneceğiz.[1]

***“... O gün yaratılış gayesi dışında sürdürenler ne bir dost bulacaklar ne de sözü dinlenecek bir şefaatçi.”* (Mü’min: 40/18)**

***“... Yaratılış gayelerine aykırı yaşayanlara hiçbir yardımcı da yoktur.”* (Hacc: 22/71)**

205. Câbir *radıyallahu anh’* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Zulümden sakınıp kaçınınız. Çünkü zulüm, kıyamet gününde zâlime zifiri karanlık olacaktır. Cimrilikten de sakınınız. Çünkü cimrilik sizden önceki ümmetleri helâk etmiş, onları birbirlerinin haksız yere kanlarını dökmeye, haramlarını helâl saymaya sevketmiştir.”[2]

***** Zulmün en güzel tarifı: Yaradılış gayesi dışında yaşamak demektir. Haddi aşmak başkalarının hukukuna tecavüz etmektir. Zulüm kıyamet günü karanlıklarda kalmak demektir. Cimriliğin en şiddetli olanına da **şuh** denilir ki her işte ve her konumda cimri davranmak demektir. İsra: 17/29 ve 100 ayetlerde bu durum en güzel biçimde açıklanır. İnsanlar cimrileştikçe yeryüzünde fakirle zengin arası açılmış olur bu mesafe çoğaldıkça da zulüm her çeşidiyle toplumlarda görülmeye başlar. Bugünkü toplumlarda olduğu gibi zulme sebeb ve vasıta olmak ta aynen günahtır. Zulüm ve cimrilik dinden sapmanın önde gelen sebeblerindendir.[3]

206. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde, haklar sahiplerine mutlaka verilecektir. Hatta boynuzsuz koyun için, boynuzlu koyundan kısas alınacaktır.” [4].

***** Bu hadis kıyamet günü hayvanların da mahşer yerine getirileceğine delildir. Tekvir: 81/5 de olduğu gibi yani kıyamet günü her türlü hak, hak sahibine verilecektir. Kendilerine teklif yüklenmeyen hayvanlara böyle adil davranılırsa her hareketinden sorumlu olan insana yapılacak muamelenin ne derece adil olacağı kolayca anlaşılabilir. O gün bu adaleti ve dehşetli manzarayı gören kafirler keşke toprak olsaydık diyecekler. Nebe: 78/40 ayetinde belirtildiği gibi. [5]

207. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* aramızda iken Vedâ haccı’ndan söz ediyorduk, ama Vedâ haccı’nın ne olduğunu bilmiyorduk. Nihayet, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah’a hamd ve senada bulundu, sonra da deccâldan bahsederek onun hakkında uzunca bilgi verdi. Şunları söyledi:

“Allah Teâlâ’nın gönderdiği her peygamber, ümmetini deccâl konusunda uyarmıştır. Nuh ve ondan sonraki peygamberler, ümmetlerini bu konuda uyarıp sakındırdılar. Şüphesiz ki o sizin aranızda çıkarsa, onun durumu ve hali size gizli kalmaz. Rabbinizin tek gözü kör olmadığı size gizli kalan, bilmediğiniz bir şey değildir. Deccalin ise, sağ gözü kör olup, sanki salkımından dışarı fırlamış yaş bir üzüm tanesi gibidir. Uyanık olunuz! Allah Teâlâ birbirinizin kanlarını ve mallarını, şu ayınızda bugününüzü haram kıldığı gibi, birbirinize haram kılmıştır. Dikkat ediniz, sizlere tebliğ ettim mi?”

Ashâb–ı kirâm:

– Evet tebliğ ettin, dediler. Peygamberimiz:

–*”Allahım! Şahit ol”* diye üç defa tekrarladı. Sonra da:

***“Size yazık olur, bakınız, sakın benden sonra birbirinizin boynunu vurup da küffara dönmeyiniz”* buyurdular.[6]**

208. Âişe *radıyallahu anhâ’* dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim bir karış mikdarı bir yere haksız olarak zulümle sahip olursa, o yerin yedi katı boynuna geçirilir.”[7]

***** Bir kimsenin arazisine tecavüz ve malını gasbetmek de en büyük zulümlerdendir. Her zulmün olduğu gibi bunun da kıyamette cezası şiddetlidir. Bugün kırsal kesimlerde çok olarak rastlanan arazi tecavüzleri ve bunun neticesinde ortaya çıkan pek çok kötülük ve kan dökmeleri kırgınlık ve dargınlıkları önlemek için bu işin ahiretteki cezası hatırlatılmış ve ne büyük bir zulüm işlendiği ortaya konulmuştur. [8]

209. Ebû Mûsâ el–Eş’arî *radıyallahu anh’* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Hiç şüphesiz Allah zâlime mühlet verir. Onu yakalayınca da kaçmasına fırsat vermez.”* Sonra şu âyet–i kerîmeyi okudu:**

***“Rabbin, zâlim bir kasaba halkını yakalarken işte böyle yakalar. O’nun yakalaması gerçekten çok acı ve çetindir.”* (Hûd: 11/102)[9]**

* Allah kötülüklerinden belki vazgeçerler diye tevbe ederler ve pişmanlık duyarlar diye süre tanır, bazılarının ise cezalarını kıyamete tehir eder. Bunun için bkz. Al-i İmran: 3/178, İbrahim: 14/42, Al-i İmran: 3/196, 197. [10]

210. Muâz *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni (yönetici olarak Yemen'e) gönderdi ve şunları söyledi:

"Sen kitap ehli olan bir topluma gidiyorsun, Onları, Allah'dan başka ilah olmadığına ve benim Allah'ın Resûlü olduğuma şahitlik etmeye dâvet et. Eğer onlar, bu dâvete uyup itaat ederlerse, Allah'ın kendilerine her bir gün ve gecede beş vakit namazı kesin olarak farz kıldığını bildir. Şayet buna da itaat ederlerse, Allah Teâlâ'nın, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere, kendilerine zekâtı mutlak surette farz kıldığını bildir. Buna da itaat edip uydukları takdirde, onların mallarının en gözde ve kıymetli olanlarını almaktan sakın. Mazlumun bedduasını almaktan da son derece çekin, çünkü onun bedduası ile Allah arasında bir perde yoktur."[11]

211. Ebû Humeyd Abdurrahman İbni Sa'd es–Sâidî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Ezd kabilesinden İbni Lütbiyye denilen bir adamı zekât toplamak üzere görevlendirmişti. Bu zât vazifesini yapıp Resûlullah'ın huzuruna gelince:

Şu mallar sizindir, şunlar da bana hediye edilenlerdir, dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* minberde ayağa kalkdı ve

Allah'a hamd ü senâdan sonra şöyle buyurdu:

"Size söyleyeceğime gelince: Allah Teâlâ'nın benim idareme verdiği işlerden birine sizlerden birini görevli tayin ediyorum, sonra da o kişi dönüp geliyor ve bana diyor ki:

Şunlar size ait olanlardır; şunlar da bana hediye edilenler.

Eğer o kişi sözünde doğru ise, babasının veya anasının evinde otursaydı da kendisine hediyesi gelseydi ya! Allah'a yemin ederim ki, sizden biriniz haksız olarak bir şey alırsa, kıyamet gününde o aldığı şeyi yüklenmiş vaziyette Allah'ın huzuruna çıkar. Ben sizden herhangi birinizin, Allah'ın huzuruna böğüren bir deve veya bir inek yahut da meleyen bir koyun yüklenmiş vaziyette mi çıkacağınızı kesinlikle bilemem."

Sonra Resûlullah koltuklarının altının beyazı görülecek kadar ellerini yukarıya kaldırıp:

***"Allahım! Tebliğ ettim mi?"* buyurdu.[12]**

***** Devlet işiyle uğraşanların aldıkları hediyeler de rüşvettir. Adı hediye olsa bile caiz değildir. Rasulullah bu gerçeği ashabına duyurmuş ve sonunda da tebliğ ettim mi diyerek dikkatleri çekmiştir. Yani devlet memurlarının işlerini yaparken alacakları her şey haramdır, ganimetten mal çalmak gibi günahtır.[13]

212. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kimin üzerinde din kardeşinin ırzı, namusu veya malıyla ilgili bir zulüm varsa altın ve gümüşün bulunmayacağı kıyamet günü gelmeden

önce o kimseyle helalleşsin. Yoksa kendisinin sâlih amelleri varsa, yaptığı zulüm mikdarınca sevaplarından alınır, (hak sahibine verilir.) Şâyet iyilikleri yoksa, kendisine zulüm yaptığı kardeşinin günahlarından alınarak onun üzerine yükletilir.”[14]

***** Müslümanın her türlü zulüm ve haksızlıktan uzak durması gerekir. Bilerek veya bilmeyerek zulüm ve haksızlık yapmış olan bir kimse haksızlık ettiği kimselerle bu dünyada helallaşıp hesaplaşmalıdır. Çünkü kıyametteki hesaplaşma sevapların alınması veya günahların karşı tarafa yüklenmesi şeklinde olacaktır. İlahi adalet gereği kıyamette böyle yapılacaktır. [15]

213. Abdullah İbni Amr İbni Âs ***radıyallahu anhümâ'*** **dan rivayet edildiğine göre, Nebî** *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

“Müslüman, dilinden ve elinden müslümanların zarar görmediği kimsedir. Muhâcir ise, Allah'ın yasakladığı şeylerden uzak duran kimsedir.”[16]

***** İnsanoğlunun en çok kullandığı el ve dil ve bunlarla yapılan zararlar ve kötülüklerden uzak durulması emredilen hadisimiz gerçek mümin olma özelliğini bize kazandırmayı hedefliyor. Gerçek fazilet kötülüklerden uzak durmaktır.

***** Muhacir ise önce günah ve suçlardan uzak durup müslümanca yaşıyamıyacağı bölgeden yaşayabileceği yere göç etmektir. Kişi hayatı boyunca günah ve kötülüklerden uzak durmak durumundadır. Gerekirse vatanını da terkedecektir. [17]

214. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhüma* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in seferde bazı yükleme hizmetlerini gören ve kendisine Kirkire denilen bir adam vardı. Adam öldü. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

***"O cehennemdedir"* buyurdu.**

Sahâbe gelip adamın evindeki eşyalarına baktılar; ganimet malından çaldığı bir abâ buldular.[18]

***** Rasulullah (s.a.v.) efendimize Kur'an dışında da vahiy gelmiştir. Bu gaybe dair haberi ile bu kimsenin paylaşılmadan önce ganimet malından bir şey çalması ve bu büyük günahtan dolayı da cehennemlik olması bildiriliyor. Ganimet, İslam devletinin geneline ait bir maldır. Bu genel mala ihanet ve onu çalmak büyük günahlardan olup cezası cehennemdir. [19]

215. Ebû Bekre Nüfey' İbni Hâris *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü şekliyle dönmektedir. Bir yıl on iki aydır. Bunlardan dördü haram olan aydır. Üçü birbiri ardınca gelen, zilkade, zilhicce ve muharremdir. Biri ise cemaziyelâhir ile şâbân arasında bulunan ve Mudar kabilesinin daha çok değer verdiği receb ayıdır. " Peygamberimiz:

– *"Bu hangi aydır?"* diye sordu. Biz:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber sustu. O kadar ki, biz aya başka bir ad vereceğini zannettik.

–”*Bu ay zilhicce değil mi?*” dedi, biz:

– Evet, dedik.

– “*Bu hangi beldedir?*” diye sordu, biz:

– Allah ve Resulü daha iyi bilir, dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber bir süre sustu. Biz, bu şehre başka bir ad vereceğini zannettik:

– “*Burası Belde–i Haram (Mekke) değil mi?*” dedi, biz:

– Evet, dedik.

– “*Bu hangi gün?*” diye sordu, biz:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedik. Bir müddet sustu. Öyle ki biz o güne başka bir ad vereceğini zannettik.

– “*Bugün kurban günü değil mi?*” dedi, biz:

– Evet, diye cevap verdik. Sonra Resulullah sözlerine şöyle devam etti:

***“Şüphesiz ki, sizin kanlarınız, mallarınız, ırz ve namusunuz, şeref ve haysiyetiniz, şu gününüzün, şu beldenizin ve şu ayınızın haram olduğu gibi, birbirinize haram kılınmıştır. Rabbinize kavuşacaksınız ve o size amellerinizi soracak. Sakın benden sonra birbirinizin boynunu vurarak kâfirlere dönmeyiniz. Dikkat ediniz! Burada bulunanlar bulunmayanlara sözlerimi ulaştırsın. Umulur ki, sözlerim kendilerine ulaştırılan bazı kimseler, sözümü işiten bazı kimselerden daha iyi anlayıp koruyabilirler.”* Hz. Peygamber, sonra:**

– “*Dikkat edin, tebliğ ettim mi?*” diye sordu, biz:

– Evet, diye cevap verdik. Resûl–i Ekrem:

– “*Allahım! Şahit ol*” buyurdular.[20]

***** Veda haccındaki son hutbede cahiliye döneminin her türlü inanç ve amelleri İslamla ortadan kaldırılmıştır. Birbirinin boynunu vurmak kafir adeti olup müslüman müslümana silah çekemez öldüremez. İslamı tebliğ etmek her müslümanın başta gelen vazifelerindendir. Rasulullah dikkatleri çekmek için veya konunun önemini bildirmek için Tebliğ ettim mi sorusunu sorar ve Allah'ı da şahid tutardı. Bu hutbede de önemli konular anlatılıp aynı şekilde sorulmuştur. [21]

216. Ebû Ümâme İyâs İbni Sa'lebe el–Hârisî *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yemin ederek bir müslümanın hakkını alan kimseye, Allah cehennemi vâcip kılar, cenneti de haram eder."

Bir adam dedi ki:

– Ya Resûlallah! Şayet o küçük ve değersiz bir şey ise?

Bunun üzerine Peygamberimiz:

***"Misvak ağacından bir dal bile olsa böyledir"* buyurdu.[22]**

217. Adî İbni Amîre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in şöyle buyurduğunu duydum:

"Mal tahsili için memur tayin ettiğimiz bir kimse, bizden bir iğneyi veya ondan daha küçük bir şeyi gizlese, bu hıyanet olur ve o şeyi kıyamet günü getirir."

Bunun üzerine ensardan siyah tenli bir adam ayağa kalktı, –ben sanki onu görüyor gibiyim–:

– Ya Resûlallah! Benden görevlendirmeni geri al, dedi.

Peygamberimiz:

– “*Sana ne oldu?*” buyurdu. Adam:

– Senin söylediklerini işittim, dedi. Peygamber efendimiz:

***– “Ben o sözü şimdi de söylüyorum: Sizden kimi mâlî bir göreve tayin edersek, o malın azını da çoğunu da getirsin. O maldan kendisine verileni alır, yasaklanandan ise vazgeçer.”*[23]**

* İslami devlette görev almaya düşkün olmamak, ancak vazife verilmişse bunu dürüst biçimde yerine getirmek İslamın önemli kurallarındandır. İslami devlette görevli memur ve işçi ücreti ve maaşı dışında bir şey alma hakkına sahip değildir. [24]

218. Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hayber Gazvesi günü idi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ashabından bir grup geldi ve:

– Falanca şehittir, falanca da şehittir, dediler.

Sonra bir adamın yanından geçtiler:

– Falanca kimse de şehittir, dediler. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

– *“Hayır, ben onu, ganimetten çaldığı bir hırka –veya bir abâ– içinde cehennemde gördüm”* buyurdu.[25]

*** Ashabın savaşlardaki şehidleri haber vermelerinin sebebi imrenme duygusundandır. Çünkü Ashab Bakara: 2/154 ayetini çok iyi biliyorlar ve o ölümsüzlerden olmayı istiyorlardı. Amme malı ve kul**

hakkı dışındaki tüm günahlara keffaret olan şehitliğin ne kadar yüce bir makam olduğu bildirilmiştir. [26]

219. Ebû Katâde Hâris İbni Rib'î ***radıyallahu anh'*** **den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **ashâbın arasında ayağa kalkarak, onlara, Allah yolunda cihadın ve Allah'a imanın amellerin en üstünü olduğundan bahsetti. Ashâbdan bir kişi ayağa kalkarak:**

– Ya Resûlallah! Eğer ben Allah yolunda öldürülürsem, bu şehitlik benim günahlarıma keffâret olur mu, ne dersiniz? diye sordu. Bunun üzerine Rasûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****:**

"Evet, eğer sabrederek, karşılığını sadece Allah'tan umarak, cepheden kaçmaksızın Allah yolunda öldürülürsen, günahlarına keffâret olur" **buyurdu.**

Sonra Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **:**

– ***"Nasıl demiştin?"*** **diye sordu. Adam:**

– Eğer ben Allah yolunda öldürülürsem, bu şehitlik benim günahlarıma keffâret olur mu, ne dersiniz? demiştim.

Rasûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

– ***"Evet, eğer sen sabrederek, ecrini sadece Allah'tan bekleyerek ve cepheden kaçmaksızın, Allah yolunda öldürülürsen, günahlarına keffâret olur. Ancak borçların bunun dışındadır. Bunu bana Cibrîl söyledi"*** **buyurdu.**[27]

220. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

***“Müflis kimdir, biliyor musunuz?”* diye sordu. Ashâb:**

– Bizim aramızda müflis, parası va malı olmayan kimsedir, dediler. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

***“Şüphesiz ki ümmetimin müflisi, kıyamet günü namaz, oruç ve zekât sevabıyla gelip, fakat şuna sövüp, buna zina isnâd ve iftirası yapıp, şunun malını yiyip, bunun kanını döküp, şunu dövüp, bu sebeple iyiliklerinin sevabı şuna buna verilen ve üzerindeki kul hakları bitmeden sevapları biterse, hak sahiplerinin günahları kendisine yükletilip sonra da cehenneme atılan kimsedir”* buyurdular.[28]**

***** Gerçek iflas eden dünyada malı, mülkü, serveti, makamı, atı, arabayı kaybeden kimse değildir. Çünkü bu iflas ölümle bitebilir veya tekrar zengin olmakla telafi edilebilir, ama gerçek müflis hadiste bildirilen kimsedir. Çünkü orada o kimse tamamen mahvolmuş ahirete götürdüğü sevap, hayır ve hasenattan hiç bir şeyi kalmamıştır. Çünkü hepsi alacaklıları olan kimselere verilip yetişmeyen yerde de o kimsenin günahları buna yükletilmiştir ki işte gerçek iflas da budur. Allah İslam ümmetini böyle olmaktan muhafaza buyursun, Amin!... [29]

221. Ümmü Seleme *radıyallau anhâ’* dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ben sadece bir beşerim. Sizler bana yargılanmak üzere geliyorsunuz. Belki sizin biriniz, delilini getirmekte diğerinizden daha becerikli ve daha üstün anlatımlı olabilir. Ben de dinlediğime göre o kimsenin lehinde hüküm veririm. Kimin lehine kardeşinin hakkını alıp hüküm vermişsem, ona cehennemden bir parça ayırmış olurum.”[30]

***** Gerçekten de peygamberimiz bizim gibi bir insandır. İbrahim: 14/11, Kehf: 18/110, Fussılet: 41/6. Her insan gibi peygamberimiz de Allah bildirmedikçe gaybı ve olayların arka planını bilemez ve böylelikle de başkaları gibi görünürdeki hale göre hükmetmesi gerekmektedir. Bunun için şahidlerin ifadesi belgeler, deliller ve yemin gibi esaslara dayanarak hüküm vermekle mükellef kılınmıştır. Peygamberimiz din olarak bir şeyde yanılırsa bu hemen Allah tarafından düzeltilir ve hata üzere bırakılmaz. (Abese: 80/1, En'am: 6/52, Hud: 11/29, Şuara: 26/114'de olduğu gibi) (Ebu Davud Akdiye 7)'de geçen bir hadiste: *"Ben bana vahiy indirilmeyen konularda aranızda kendi görüşümle hükmederim."* Peygamberimiz peygamberliği tebliğde haramları işlememekte ve günaha düşmeme de masumdur. Allah tarafından korunmuştur, böyle bir hataya düşerse anında hatası düzeltilir. Ama vahiy nazil olmayan konularda görünüşe göre ve şeriatın gösterdiği kaide ve kurallara göre hüküm verilir. Bu hüküm zahire göre verilmiş uygun ve adil bir hükümdür. Kişi ve şahitler yalan söylemiş, yalan yere yemin etmişler ve sahte belgeler kullanmışlarsa, hüküm veren peygamber bile olsa verdiği hükümde hata etmiştir, denilemez. Böylece haksız yollardan biriyle başkasının hakkını yiyen kimse cehennemi hak eder. [31]

222. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Haram kan dökmediği müddetçe mü'min, Allah'ın rahmetini ummaya devam eder."[32]

***** Nisa: 4/93 ayetinde belirtildiği gibi haksız yere cana kıymak büyük günahlardan olup bu günahı işleyenin yeri cehennemdir. Ama yine de Zümer: 39/53 ve Hıcr: 15/56'da beyan edildiğine göre dinimizde Allah'tan ümid kesme yasaklanmış olup tevbe kapısının daima açık olduğu bildirilmiştir. (13 ve 24 hadisler arasına bilhassa 20 numaralı hadise bakınız. [33]

223. Hamza'nın eşi Havle Binti Sâmir el–Ensârîye *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*' in şöyle buyurduğunu işittim:

"Şüphesiz ki, haksız olarak Allah'ın malını kullanan kimseler, kıyamet gününde cehennemi hak ederler."[34].

*** İslam devletinin hazinesinden veya ganimet mallarından zekat, haraç, cizye gibi gelirlerden haksız yere hangi yollarla olursa olsun elde edilen ve yenilen tüm mallar haramdır, cezası da cehennemdir. Çünkü bunlar kamu malları olup bunlarda toplumun her ferdinin hakkı vardır, dolayısıyle bunlar kul hakkıdır, cezası ise cehennemdir. [35]**

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 87

[2] Müslim, Birr 56.

İleride 563'te tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 87

[4] **Müslim, Birr 60. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 2.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 88**

[6] **Buhârî, Meğâzî 77. Bir bölümü için bk. Müslim, Îmân 274, Fiten 100.**

Benzeri uzunca 215 ve 698’de gelecektir. Deccalle alakalı 1810-1821 arası hadisler okunmalıdır.

[7] **Buhârî, Mezâlim 13, Bed’ül–halk 2; Müslim, Müsâkât 139–142. Ayrıca bk. Tirmizî, Diyât 21.**

1507’de tekrar gelecektir.

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 88**

[9] **Buhârî, Tefsîru sûre (11); Müslim, Birr 61. Ayrıca bk. Tirmizî Tefsîru sûre (11); İbni Mâce, Fiten 22.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 88**

[11] **Buhârî, Zekât 41, 63, Meğâzî 60, Tevhîd 1; Müslim, Îmân 29, 31. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 5; Tirmizî, Zekât 6; Nesâî, Zekât 46; İbni Mâce, Zekât 1.**

1077’de tekrar gelecektir.

[12] **Buhârî, Hiyel 15, Zekât 3, Hibe 17, Cihâd 189, Eymân 3, Ahkâm 24; Müslim, İmâre 26–27. Ayrıca bk. Ebû Davûd, İmâre 11; Nesâî, Zekât 6.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 89**

[14] **Buhârî, Mezâlim 10, Rikak 48.**

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 89**

[16] **Buhârî, Îmân 4–5, Rikâk 26; Müslim, Îmân 64–65. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 2; Tirmizî, Kıyâmet 52, Îmân 12; Nesâî, Îmân 8, 9, 11.**

1567’de tekrar gelecektir.

[17] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 89**

[18] **Buhârî, Cihâd 190. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 34.**

[19] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 90**

[20] **Buhârî, Hac 132; Müslim, Kasâme 29.**

Kısa şekliyle 207'de geçmişti. 698'de daha kısa olarak tekrar gelecektir.

[21] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 90**

[22] **Müslim, Îmân 218. Ayrıca bk. Nesâî, Kudât 30; İbni Mâce, Ahkâm 8.**

1715'de tekrar gelecek açıklama orada verilecektir.

[23] **Müslim, İmâre 30. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Akdiye 5.**

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 91**

[25] **Müslim, Îmân 182. Ayrıca bk. Dârimî, Siyer 48.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 91**

[27] **Müslim, İmâre 117.**

1314'de tekrar gelecek gerekli açıklama orada verilecektir.

[28] **Müslim, Birr 59. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 2.**

[29] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 92**

[30] **Buhârî, Şehâdât 27, Hıyel 10, Ahkâm 20; Müslim, Akdiye 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Akdiye 7, Edeb 87; Tirmizî, Ahkâm, 11, 18; Nesâî, Kudât 12, 33; İbni Mâce, Ahkâm 5.**

Dava halledilmesine dair 1829'da bir benzeri gelecektir.

[31] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 92**

[32] **Buhârî, Diyât 1.**

[33] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 92**

[34] **Buhârî, Hums 7.**

[35] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 92**

27) Müslümanların Haklarına Saygı Göstermek

Bu bölümdeki dört ayet ve onsekiz hadis-i şeriften, Allah'ın haram kıldığı şeylere saygıda bulunmanın hayırlı bir iş olduğunu, kim de Allah'ın dininin sembollerine saygı gösterirse bunun dindarlık alameti olduğunu, mü'minlere şefkat kanatları germenin gerekliliğini, bir cana kıyıp öldürenin bütün insanları öldürmüş gibi günah kazanacağını aksini yapanların da bütün insanları yaşatmış gibi olacağını, birinin rahatsızlığını hepsinin hissetme durumunda olduğunu, üzerinde ve vasıtasında insanlara zarar verici eşyalarla dolaşmanın yasak oluşunu, merhamet etmeyene merhamet edilmeyeceğini, kalbden merhamet duygusu alınmışsa o kimseye kimsenin bir şey yapamayacağını, insanlara merhamet göstermeyen kimseye Allah'ın da merhamet etmeyeceğini, insanların hastalık ve ihtiyarlık durumlarına göre ibadetin bile hafif tutulacağını, Rasulullah'ın farz kılınır korkusuyla bazı ibadetleri yapmaktan vazgeçtiğini, ibadetle kişinin kendisine eziyet etmemesi gerektiğini, sorguya çekilenin mutlaka cezalandırılacağını, kim bu dünyada bir müslümanın sıkıntısını giderirse Allah'ın da ahirette o kimsenin bir sıkıntısını gidereceğini, bir kimseye günah olarak müslüman kardeşini hor ve hakir görmesinin yeteceğini, haset etmemek müşteri kızıştırmak bir kardeşinin satışı üzerine satış yapmamak, kardeşimizi hakir görüp yardımı kesmemek gerektiğini, kendimiz için arzu ettiğimiz bir şeyi Müslüman kardeşimiz için de arzu etmemiz gerektiğini din kardeşimiz zalim de olsa mazlum da olsa ona yardım etmemiz gerektiğini,

müslümanın müslüman kardeşi üzerindeki haklara riayet etmesi gerektiğini, Rasulullah (s.a.v.)'in yasakladığı bazı şeylerin yapılmaması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

"... Her kim Allah'ın mukaddes emirlerine saygı gösterirse bu Rabbinin katında kendi iyiliğinedir." **(Hacc: 22/30)**

"İşte bu akılda tutulmalıdır. Kim Allah'ın ibadet için koyduğu alamet sembol ve simgelere uyup saygı gösterirse şüphe yok ki bu inananların kalblerinde bulunan Allah'a karşı duydukları sorumluluk bilincindedir." **(Hacc: 22/32)**

"... Mü'minlere kol kanat ger, onları koru." **(Hicr: 15/88)**

"... Kim bir kişiyi, daha evvel öldürülen bir kişi karşılığında veya yeryüzünde fesat ve bozgunculuk çıkarma suçundan ayrı olarak haksızca öldürülürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir kişinin hayatını kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur." **(Maide: 5/32)**

224. Ebû Mûsâ el–Eş'arî ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Mü'minin mü'mine karşı durumu, bir parçası diğer parçasını sımsıkı kenetleyip tutan binalar gibidir."

Hz. Peygamber bunu açıklamak için, iki elinin parmaklarını birbiri arasına geçirerek kenetledi.[2]

***** Mü'minler maddi ve manevi her yönden birbirleriyle yardımlaşmaları gerekir ki benzetilen sağlam bina gibi olsunlar. Ferd olarak

İslamı yaşamak çok zordur. Ferdler dışarıdan gelen baskılara karşı koyamazlar bu sebeple birlik ve beraberlik içinde olmalı ve İslam cemaat olarak yaşanmalıdır. [3]

225. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Yanında ok varken mescidlerimize veya çarşı–pazarımıza uğrayan kimse, müslümanlardan herhangi birine onlardan bir zarar gelmemesi için, okunun ucunun demirlerini eliyle tutsun."*[4].**

***** Bugün uzun geniş ve havaleli yük yüklenmiş araçlarla trafiği aksatmak veya telefon ve elektrik tellerini koparmak veya ağır giden araçlar veya biçer ve traktör gibi vasıtalarla umuma ait yerleri engellememek de gerekmektedir. [5]

226. Numân İbni Beşir *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Mü'minler birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerini korumakta bir vücuda benzerler. Vücudun bir uzvu hasta olduğu zaman, diğer uzuvlar da bu sebeple uykusuzluğa ve ateşli hastalığa tutulurlar."*[6].**

***** Tüm ateşli hastalıklar ve şiddetli ağrı ve sancılardan nasıl vücud rahatsız olursa müslümanlar da birbirlerinin rahatsızlıklarından aynen rahatsız olmalı ve o hastalığın tedavisi için gayret etmelidirler. [7]

227. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, Ali *radıyallahu anh*'in oğlu Hasan'ı öpmüştü. O sırada Akra İbni Hâbis de Peygamberimiz'in yanında bulunuyordu. Akra:

Benim on tane çocuğum var, onlardan hiç birini öpmedim, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona hayretle bakıp:

***"Merhamet etmeyen kimseye merhamet olunmaz"* buyurdular.[8]**

228. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Çölde yaşayan bedevîlerden bir grup Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in huzuruna geldiler ve:

– Siz çocuklarınızı öpüyor musunuz? diye sordular. Peygamberimiz:

– "*Evet*" buyurdu. Onlar:

– Fakat biz, Allah'a yemin ederiz ki, onları öpmüyoruz, dediler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Allah sizin kalblerinizden merhamet duygusunu çıkarıp almışsa, ben ne yapabilirim ki!"* buyurdu.[9]

***** Allah'ın vermediği bir şeyi kulların vermesi söz konusu değildir. Merhamet Allah'ın seçkin kullarına verdiği bir fazilettir.[10]

229. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlara merhamet göstermeyen kimseye Allah da merhamet etmez."[11]

230. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Sizden biriniz, insanlara namaz kıldırdığı zaman, hafif tutsun. Çünkü onların arasında zayıf, hasta ve yaşlılar vardır. Herhangi biriniz kendi başına namaz kıldığında ise dilediği kadar uzatsın."*[12]**

***** Hayatın her bölümünde olduğu cemaatle yapılan ibadetlerde bile görevli imamlara bu talimat verilerek en zayıf olanlara uyulması gereği sistemleştirilmiştir. Tek başına kılınan namazda kişi serbesttir. İstediği kadar uzatabilir.[13]

231. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir işi yapmayı çok istediği halde, onu ahali de yapmaya kalkar da üzerlerine farz kılınır diye korktuğu için, yapmaktan vazgeçerdi.[14]

***** Ümmetine ve ashabına merhametten dolayı nafile ibadetlerin bazısını terkederdi çünkü dinde aslolan kolaylaştırmaktır, zorlaştırma değil.[15]

232. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, kendilerine acıdığı için, sahâbenin iftar etmeksizin peşpeşe oruç tutmalarını yasakladı. Onlar:

– Fakat sen bunu yapıyorsun, dediklerinde:

***– “Ben sizin durumunuzda değilim. Ben, Rabbim beni yedirmiş ve içirmiş vaziyette geceliyorum”* buyurdular.**[16]

233. Ebû Katâde Hâris İbni Rib’î *radıyallahu anh’* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ben, uzatmayı arzu ederek, namaza dururum da, bir çocuğun ağlamasını işitir, onun annesine güçlük çıkarıp üzmekten hoşlanmadığım için, namazı kısa keserim.”[17]

***** Tavsiyesiyle örnek olan yüksek şahsiyet örneği peygamberimiz burada da bizzat tatbikatıyla bize örnek oluyor. Bilhassa memurların bulunduğu cami imamları ve otogar ve istasyonlardaki camilerde namaz kıldıran kardeşlerimizin dikkat etmeleri gereken bir husustur.[18]

234. Cündüb İbni Abdullah *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sabah namazını kılan kimse Allah’ın himâyesindedir. Allah, bizzat himâyesinde olan bir konuda sizi sorguya çekmesin. Allah, himâyesindeki bir konudan sorguya çektiği kimseyi cezalandırır, sonra da onu yüzüstü cehenneme atar.”[19]

235. Abdulah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, haksızlık yapmaz, onu düşmana teslim etmez. Müslüman kardeşinin ihtiyacını gideren kimsenin Allah da ihtiyacını giderir. Kim bir müslümandan bir

sıkıntıyı giderirse, Allah Teâlâ o kimsenin kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Kim bir müslümanın ayıp ve kusurunu örterse, Allah Teâlâ da o kimsenin ayıp ve kusurunu örter.”[20]

236. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona hiyânet etmez, yalan söylemez ve yardımı terketmez. Her müslümanın, diğer müslümana ırzı, malı ve kanı haramdır. Takvâ buradadır. Bir kimseye şer olarak müslüman kardeşini hor ve hakir görmesi yeter.”[21]

237. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Birbirinizle hasetleşmeyiniz. Almayacağınız bir malın fiyatını müşteri kızıştırmak için artırmayınız. Birbirinize kin ve nefret beslemeyiniz. Birbirinize darılıp yüz çevirmeyiniz. Birinizin satışı üzerine başka biriniz satış yapmasın. Ey Allah’ın kulları, böylelikle kardeş olunuz. Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulüm ve haksızlık yapmaz, yardımı kesmez ve onu hakir görmez.* –Peygamberimiz üç defa göğsüne işaret ederek buyurdular ki– *Takvâ buradadır. Müslüman kardeşini hor ve hakir görmesi, bir kimseye şer olarak yeter. Her müslümanın kanı, malı ve ırzı, başka müslümana haramdır.”[22]

238. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz kendisi için sevip arzu ettiği şeyi din kardeşi için de sevip arzu etmedikçe gerçek anlamda iman etmiş olmaz. ”[23]

239. Enes ***radıyallahu anh*****’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Din kardeşin zalim de mazlum da olsa ona yardım et.”

Bir adam:

– Ya Resûlallah! Kardeşim mazlumsa ona yardım edeyim. Ama zâlimse nasıl yardım edeyim, söyler misiniz? dedi. Peygamberimiz:

– ***“Onu zulümden alıkoyar, zulmüne engel olursun. Şüphesiz ki bu ona yardım etmektir”*** **buyurdu.[24]**

***** En büyük zulüm yani yaradılış gayesi dışında yaşamak şirktir. (Lokman: 31/13) öyle olunca tüm insanların kafir, müşrik, münafık olan kimselerin içinde bulundukları durumlardan kurtarılmaları, onlara yardım etmek demektir. [25]

240. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh*****’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Müslümanın müslüman üzerindeki hakkı beştir: Selâmı almak, hastayı ziyaret etmek, cenazeye iştirak etmek, dâvete icabet etmek, aksırana “yerhamukellah” demek.”[26]

Müslim’in bir başka rivayeti şöyledir:

“Müslümanın müslüman üzerindeki hakkı altıdır: Karşılaştığın zaman selâm ver, seni dâvet ederse git, senden nasihat isterse nasihat et,

aksırınca Allah'a hamdederse yerhamukellah de, hastalandığında onu ziyaret et, öldüğü zaman cenazesinin ardından git."[27]

241. Ebû Ümâre Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize yedi şeyi emretti, yedi şeyi de yasakladı. Bize şunları emretti: Hastayı ziyaret etmek, cenazeye katılmak, aksırana "yerhamükellah" demek, yeminini bozmayıp yemin üzere devam etmek, zulme uğrayana yardım etmek, dâvet edenin dâvetine katılmak, selâmı yaygınlaştırmak. Resûlullah bize şunları da yasakladı: Altın yüzükler veya yüzük takmak, gümüş kaptan su içmek, ipek minder kullanmak, ipekten yapılmış elbise giymek, ince ipek giymek, kalın ipek giymek, hâlis ipek kumaştan elbise giymek.[28]

Müslim'in bir rivâyetinde: Yitiği ilân etmek, ilk yedi şey arasında sayılmıştır.[29]

*** Tüm Riyazüs-salihin ve Buhari nüshalarında yasakladıkları şeyler beş olarak sayılmış (Müslim Libas 4)'de geçen birkaç hadisi şerife göre bu iki maddeye 6- Sarı boyalı şeyler giymek, 7- Ruku ve secdede Kur'an okumayı ilave edebiliriz. Altın zinet eşyası erkeklere ve altın, gümüş kaplardan yemek içmek bu dünyada tüm müslümanlara haram kılınmıştır. Çünkü onlar bu dünyada kafirlerin ahirette ise sadece müslümanlara ait olacaktır. Fakat bu dünyada bazı uzuvların tamir ve kaplamasında altının kullanılmasında bir mahzur olmadığı da yine hadis-i şeriflerle belirtilmiştir.**[30]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 93**

[2] **Buhârî, Salât 88, Mezâlim 5; Müslim, Birr 65. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 18; Nesâî, Zekât 67.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 94**

[4] **Buhârî, Salât 66, Fiten 7; Müslim, Birr 120–124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 65; Nesâî, Mesâcid 26; İbn Mâce, Edeb 51.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 94**

[6] **Buhârî, Edeb 27; Müslim, Birr 66.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 94**

[8] **Buhârî, Edeb 18; Müslim, Fezâil 65. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 145; Tirmizî, Birr 12.**

229'da bir benzeri geçecek ve 893'de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[9] **Buhârî, Edeb 18; Müslim, Fezâil 164. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 3.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 94**

[11] **Buhârî, Edeb 18, Tevhîd 2; Müslim, Fezâil 66. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 16, Zühd 48.**

227'de benzeri geçti, bir benzeri de 893'de gelecektir.

[12] **Buhârî, İlim 28, Ezân 62; Müslim, Salât 183–186. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 61; Nesâî, İmâmet 35; İbni Mâce, İkâme 48, 49.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 95**

[14] **Buhârî, Teheccüd 5; Müslim, Müsâfirîn 77. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 12.**

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 95**

[16] **Buhârî, Savm 20, 48; Müslim, Sıyâm 55, 61.**

1767'de tekrar gelecektir ve gerekli açıklama orada verilecektir.

[17] **Buhârî, Ezân 61, 163. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 123; İbni Mâce, İkâme 49.**

Bazan namazı uzatmayla alakalı 700 nolu hadise bakınız.

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 95**

[19] **Müslim, Mesâcid 262. Ayrıca bk, Tirmizî, Salât 51, Fiten 6; İbn Mâce, Fiten 6.**

390 ve 1049'da tekrar gelecek ve gerekli açıklama 390'da verilecektir.

[20] **Buhârî, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 38, 60; Tirmizî, Hudûd 3, Birr 19; İbni Mâce, Mukaddime 17.**

246'da tekrar gelecektir.

[21] **Tirmizî, Birr 18.**

1576'da daha kısa olarak benzeri gelecek.

[22] **Müslim, Birr 32. Ayrıca bk. Buhârî, Edeb 57; Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Birr 24; İbni Mâce, Duâ 5 (Müslim rivayeti dışındakiler, Enes İbni Mâlik'ten gelmiştir)**

[23] **Buhârî, Îmân 7; Müslim, Îmân 71–72. Ayrıca bk. Tİrmizî, Kıyâmet 59; Nesâî, Îmân 19, 33; İbn Mâce, Mukaddime 9.**

185'de geçti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[24] **Buhârî, Mezâlim 4; İkrâh 6. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 68.**

[25] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 96**

[26] **Buhârî, Cenâiz 2; Müslim, Selâm 4. Ayrıca bk. İbn Mâce, Cenâiz 1.**

895'de tekrar gelecektir.

[27] **Müslim, Selâm 5.**

[28] **Buhârî, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Nikâh 71, Eşribe 28; Müslim, Libâs 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 45; Nesâî, Cenâiz 53.**

[29] **Müslim, Libâs 4.**

[30] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 97**

28) Müslümanların Ayıplarını Örtmek

***"Müminler arasında kötü şeylerin yayılmasından hoşlananlara bu dünyada da ahirette de can yakıcı bir azap vardır."* (Nur: 24/19)**

242. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Bir kul, bu dünyada başka bir kulun ayıbını örterse, kıyamet gününde Allah da onun ayıbını örter."*[1].**

243. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İşlediği günahları açığa vuranlar dışında, ümmetimin tamamı affedilmiştir. Bir adamın, gece kötü bir iş yapıp, Allah onu örttüğü halde, sabahleyin kalkıp:

***"Ey falan! Ben dün gece şöyle şöyle yaptım", demesi, açık günahlardandır. Oysa o kişi, Rabbi kendisinin kötülüğünü örttüğü halde geceyi geçirmişti. Fakat o, Allah'ın örttüğünü açarak sabahlıyor."*[2].**

244. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir câriye zina eder ve zina yaptığı da kesinleşirse, sahibi ona had cezası uygulasın. Fakat suçunu başına kakmasın. Sonra ikinci defa zina yaparsa, aynı şekilde had uygulasın, ama yine de suçunu yüzüne vurup

kötü sözlerle kınamasın. Sonra bu câriye üçüncü defa zina ederse, artık efendisi onu kıldan bir ip bedeline bile olsa satsın."[3]

245. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'* in huzuruna şarap içmiş bir adam getirdiler. Peygamber Efendimiz:

***"Ona had vurunuz"* buyurdu. Ebû Hüreyre der ki:**

Bizden eliyle vuran, ayakkabısıyla vuran ve elbisesiyle vuranlar oldu. Had icra edildikten sonra adam ayrılıp gidince, ashâbdan biri:

– Allah seni kahretsin, rezil etsin, dedi. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Böyle demeyiniz, onun aleyhine şeytana yardım etmeyiniz"* buyurdular.[4]

---

[1] Müslim, Birr 72. Ayrıca bk. Buhârî, Mezâlim, 3; Ebû Dâvûd, Edeb 38; Tirmizî, Birr 19; İbni Mâce, Mukaddime 17.

[2] Buhârî, Edeb 60; Müslim, Zühd 52.

[3] Buhârî, Itk 17, Hudûd 35, 36 Büyû' 66, 110; Müslim, Hudûd 30. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 32; Tirmizî, Hudûd 8; İbn Mâce, Hudûd 14.

[4] Buhârî, Hudûd 4, 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 35.

1564'de tekrar gelecek, gerekli açıklama 1565'de verilecektir.

29) Müslümanların İhtiyaçlarını Karşılamak

“... Ey mü’minler hayır işler işleyin ki kurtuluşa eresiniz.” **(Hacc: 22/77)**

246. Abdullah İbni Ömer ***radıyallahu anhümâ’*****dan rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Müslüman müslümanın kardeşidir. Ona zulmetmez, onu düşmana teslim etmez. Din kardeşinin ihtiyacını karşılayanın, Allah da ihtiyacını karşılar. Müslümandan bir sıkıntıyı giderenin Allah da kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir. Bir müslümanın ayıbını örtenin, Allah da kıyamet gününde ayıplarını örter.”[1]

247. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre, Nebî** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Bir kimse, bir mü’minden dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah da kıyamet gününde o mü’minin sıkıntılarından birini giderir. Bir kimse darda kalana kolaylık gösterirse, Allah da ona dünya ve âhirette kolaylık gösterir. Bir kimse, bir müslümanın ayıbını örterse, Allah da onun dünya ve âhiretteki ayıplarını örter. Mü’min kul, din kardeşinin yardımında olduğu sürece, Allah da o kulun yardımındadır. Bir kimse ilim elde etmek için bir yola girerse, Allah da ona cennetin yolunu kolaylaştırır. Bir cemaat, Allah Teâlâ’nın evlerinden bir evde toplanıp Allah’ın kitabını okur ve onu aralarında müzakere eder, anlayıp kavramaya çalışırlarsa, üzerlerine sekinet iner ve kendilerini rahmet

***kaplar. Melekler onları kuşatırlar, Allah Teâlâ da onları kendi nezdinde bulunanların arasında anar. Amelinin kendisini geride bıraktığı kişiyi, nesebi öne geçirmez.”*[2].**

*** Giderilecek olan sıkıntı ve nefes aldırma dar ve zor durumda olana yardım meselesi İslamca sıkıntı ve darlık olarak kabul edilen şeylerden olmalıdır. Ayet ve hadislerle meşru olarak kabul edilen şeylerden dolayı kişi zor duruma düşerse ve sıkıntıya uğrarsa ona yardım edilebilir. İslamın tasvib etmediği bir şeyden dolayı kişi sıkıntıya düşerse ona yardım edilmesi gerekmez. Belki de yardım eden de aynı günaha iştirak edip cehennemliklerden olabilir. Ölçümüz Kur’an ve hadis olmalı, bu iki ölçünün kabul etmediği hususları yaparak darlığa düşenlere yardım etmemeliyiz. [3]**

---

[1] **Buhârî, Mezâlim 3; Müslim, Birr 58. Ayırca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 38; Tirmizî, Hudûd 3, Birr 19; İbn Mâce, Mukaddime 17.**

235’de geçmişti.

[2] **Müslim, Zikr 38. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 17.**

Kısa bir şekli 1023 ve 1382’de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 98**

30) Şefaat (Yardım Ve Aracılık Yapmak)

***"Kim haklı bir dava uğrunda üstün çaba gösterirse onun kazandıracağı nimetlerden bir pay alacaktır..."* (Nisa: 4/85)**

248. Ebû Mûsâ el–Eş`arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *aleyhisselâm*'a sıkıntı içinde bulunan biri geldiği zaman, yanındakilere döner:

***"Bu adama yardım ediniz, sevap kazanırsınız. Allah Teâlâ istediği şeyi Peygamberi'ne söyletir"* buyururdu.[1]**

***** Sıkıntıya düşenin derdini halletmeye çalışmak peygamberimizin çok haz duyduğu şeylerdendi. Kendisi bizzat halledemezse ashabını bu işe teşvik ederdi bu hadiste olduğu gibi.

Yani sizler bu sıkıntıdaki kimseye yardım ederseniz, ben de size hayırlı dualar ederim. Peygamberimizin dua, niyaz ve dileğini kabul eden Allah da sizlerin sevabınızı ve mükafatınızı hem dünyada hem de ahirette bol bol verecektir. [2]

249. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* Berîre ile kocası arasında geçen olaya dair şunları söyledi:

Peygamber *aleyhisselâm* Berîre'ye:

– "*Keşke tekrar kocana dönsen!*" buyurdu.

Berîre:

– Yâ Resûlallah! Böyle yapmamı bana emrediyor musun? diye sordu.

Resûl-i Ekrem Efendimiz:

– *“Hayır, sadece aracılık yapıyorum”* buyurdu.

Bunun üzerine Berîre:

– Benim ona ihtiyacım yok, dedi.[3]

*** Gerçek yönetici durumunda olan peygamberimiz ümmeti arasındaki kimselerin sıkıntılarına ve dertlerine çözüm bulmak için daima gayret ederdi. İşte bu hadiste de kocası Muğis’ten ayrılan Berire’ye peygamberimiz arabulucu olmak istiyor ve perişan halini arzeden Muğîs’in teklifi üzerine; Keşke tekrar kocana dönsen, diyor. O da peygamberimizin emir mi ettiğini öğrenmek istedi. Emir değil de sadece aracılık yaptığını öğrenince Berire bu işin kesinlikle olmayacağını belirtmişti. Sahabenin peygamberimize hürmeti ve söylediği şeyin emir mi? yoksa aracılık mı? olduğunu sorması edebleri gereğidir. Emretmiş olsaydı o kocası ile ömrünü geçirecekti ama aracılık yaptığını anlayınca görüşünü belirtmiştir. Evlilik gibi gönül işlerinde hiçbir kimse zorlanmamalı ve duygulara değer verilmelidir. Bir yuvanın yıkılmaması için aracı olmaya çalışmak ta iyi bir davranıştır.** [4]

---

[1] **Buhârî, Zekât 21, Edeb 36, 37, Tevhîd 31; Müslim, Birr 145. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 117; Tirmizî, İlim 14; Nesâî, Zekât 65.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 99**

[3] **Buhârî, Talâk 16. Ayrıca bk. Buhârî, Talâk 15; Ebû Dâvûd, Talâk 21; Nesâî, Âdâbü’l–kudât 28; İbni Mâce, Talâk 29.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 99**

31) İnsanların Arasını Bulma

***“Yardımlaşmayı iyi ve yararlı davranışları ve insanların arasını düzeltmeyi öngören bunları gerçekleştirmeye çalışan kimselerin yaptığı toplantılar dışında gizli toplanmaların pek çoğunda hayır yoktur.”* (Nisa: 4/114)**

***“Karşılıklı anlaşma en iyi yoldur....”* (Nisa: 4/128)**

***“... öyleyse yolunuzu Allah’ın kitabıyla bulmaya çalışın ve aranızda ki kardeşlik bağlarını canlı tutun...”* (Enfal: 8/1)**

***“Bütün mü’minler kardeştir. O halde her ne zaman araları açılırsa kardeşlerinizin arasını düzeltin...”* (Hucurat: 49/10)**

250. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İnsanın her bir eklemi için her Allah’ın günü bir sadaka vermek gerekir:

İki kişinin arasını bulman, (haklarında adaletle hükmetmen) bir sadakadır.

Bir kimseye bineğine binerken yardımcı olman veya yükünü hayvanına yüklemesine yardım etmen bir sadakadır.

Güzel bir söz söylemek sadakadır.

Namaza giderken attığın her adıma bir sadaka sevabı vardır.

***Gelip geçenleri rahatsız eden bir şeyi yoldan alıp atman bir sadakadır.”*[1]**

***** Bu söylenenler sadece müslümana özel Allah'ın lütfudur. Böylece Allah'ın yap dediğini yapmak, yapma dediğini yapmamak müslümana sevap kazandırır. [2]

251. Ümmü Külsûm Binti Ukbe İbni Ebû Muayt *radıyallahu anhâ,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

***"İnsanların arasını bulmak için hayırlı haber götüren (veya hayırlı söz söyleyen) kimse yalancı sayılmaz."*[3]**

Müslim'in rivayetinde şöyle bir fazlalık vardır:

Ümmü Külsûm dedi ki, Peygamber *aleyhisselâm*'ın halkın söyleyip durduğu yalanlardan sadece üçüne izin verdiğini işittim. Bunlar da:

Savaşta (düşmanı aldatmak için),

İki kişinin arasını bulmak maksadıyla,

Kocanın karısına, karının da kocasına (aile düzenini korumak düşüncesiyle) söylediği yalandır.[4]

***** Büyük günah sayılan yalan söylemek aile yapısının ve toplum yapısının iyiliği ve korunması için bir de savaşta islamın zafer kazanması için söylenebiliyor. Diğer yerlerde yasaktır.[5]

252. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* birbiriyle kavgalı iki kişinin kapıda bağırıp çağırdıklarını duydu.

Borçlu adam, alacaklı olandan, alacağının bir kısmını bağışlamasını ve kendisine anlayışlı davranmasını istiyordu. Alacaklı olan ise:

– Vallahi yapmayacağım, diyordu.

Onların yanına çıkan Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

– “Nerede o iyilik yapmayacağım diye yemin eden adam?” diye sordu.

Alacaklı olan:

– Buradayım ey Allah’ın Resûlü! Nasıl istiyorsa öyle olsun, dedi. [6]

***** Hayırlı bir işi yapmamaya yemin etmemeli, borçluya ödeme kolaylığı gösterilmeli, gerekirse bir kısmı veya tamamı da bağışlanmalıdır. [7]

253. Ebü’l–Abbas Sehl İbni Sa`d es–Sâidî ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **Amr İbni Avf oğulları arasında bir kavga çıktığını duydu. Aralarını bulmak için bir grup sahâbî ile birlikte oraya gitti. Onları barıştırmak için bir müddet orada kaldı.**

Bu arada namaz vakti gelmişti. Bilâl, Ebû Bekir ***radıyallahu anh*****’â**

– Ebû Bekir! Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **gelemedi. Namaz vakti de girdi. İmam olup namaz kıldırır mısın? diye sordu.**

Hz. Ebû Bekir de:

– Peki, istersen kılalım, dedi.

Bilâl ezan okudu. Ebû Bekir de öne geçip tekbir aldı. Müslümanlar da ona uydular.

Derken Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **geldi; safların arasından öne geçti.**

Bunun üzerine cemaat (Hz. Peygamber'in geldiğini imama haber vermek için) el çırpmaya başladı.

Ebû Bekir namaz kılarken başını çevirip hiçbir yana bakmazdı. Cemaat durmadan el çırpınca dönüp bakmak zorunda kaldı. Yanında Resûlullah'ı görüverdi.

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem,*** **ona yerinde kalması için işaret etti. Fakat Ebû Bekir ellerini kaldırarak Allah'a hamd etti ve arkadaki safa girinceye kadar geri gitti. O zaman Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **öne geçerek namazı kıldırdı. Namaz bitince, halka dönerek şunları söyledi:**

– "İnsanlar! Namazda bir durum meydana gelince niçin el çırpmaya başladınız? El çırpmak kadınlara mahsustur. Namazda bir durumla karşılaşan kimse sübhânallah desin. Onun sübhânallah dediğini duyan kimse, kendisine dönüp bakar."

Sonra Ebû Bekir'e dönerek:

– "Ebû Bekir! Yerinde kal diye işaret ettiğim halde niçin namazı kıldırmadın?" diye sordu.

Hz. Ebû Bekir:

– Ebû Kuhâfe'nin oğluna Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in önüne geçip namaz kıldırmak yakışmazdı, diye cevap verdi.**[8]

* En büyük idareci ve yönetici durumunda olan peygamberimiz anlaşmazlığa düşen insanların arasını bulmak için Mescidi Nebevi'ye uzak olan bir yerdeki bölgeye gidip çabalıyor ve bu hususta bize en güzel örnek oluyor.[9]

---

[1] **Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Müslim, Zekât 56. Ayrıca bk. Müslim, Müsâfirîn 84, Ebû Dâvûd, Tatavvu 12, Edeb 160.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 100**

[3] **Buhari, Sulh 2, Müslim, Birr 101.**

[4] **Müslim, Birr 25.**

1548'de tekrar gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 100**

[6] **Buhârî, Sulh 10; Müslim, Müsâkât 19.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 100**

[8] **Buhârî, Ezân 48, Amel fi's–salât 3, 16, Sehv 9, Sulh 1, Ahkâm 36; Müslim, Salât 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 169; Nesâî, İmâmet 7.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 101**

32) Güçsüz Müslümanlar İle Fakirlerin Ve Adı Sanı Anılmayanların Değeri

Bu bölümdeki ayetten Rabbimizin peygamberimize o garib müslümanlarla birlikte olması gerektiğini emretmiş olduğunu (ayrıca bk: Hud: 11/29-30, Enam: 6/52, Abese: 80/1-6) Hadislerden de cennetliklerin ve cehennemliklerin hangi vasıfta kimseler olduklarını, fakir ricası kabul edilmeyen sözü dinlenmeyen bir kimsenin dünya dolusu hatırı sayılıp sözü dinlenen zenginlerden daha hayırlı olduğunu, cehennemde zorba ve kibirli ve kadınlar olduğunu, cennette ise zayıf ve yoksullar olduğunu, dünyada büyük tanınıp bilinen kimselerin ahirette Allah yanında sinek kanadı kadar bile değeri olmadığını, Rasulullah (s.a.v.)'in fakir ve kimsesiz bir kişiyi göremeyince araştırıp soruşturduğunu, nice fakir garib ve kapılardan kovulmuş kimseler vardır ki yemin etseler Allah'ın onların yeminini yerine getirdiğini, beşikte konuşan üç çocuktan Cüreyc'in hikayesini öğreneceğiz." [1]

"Ve Rabbinin hoşnutluğunu umarak sabah ve akşam ona yalvarıp yakaranlarla birlikte sen de sabret. Dünya hayatının cazibesine kapılarak gözlerini onlardan ayırma..." (Kehf: 18/28)

***** Allah görüntü ve kalıplara bakmaz, kalblere ve samimiyete bakar. [2]

254. Hârise İbni Vehb *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'i* şöyle buyururken işittim dedi:

“Size cennetlikleri bildireyim mi? Onlar hem zayıf oldukları hemde halk tarafından zayıf görüldükleri için kimsenin önemsemediği ve fakat şöyle olacak diye yemin etseler, isteklerini Allah’ın gerçekleştireceği kimselerdir.

Size cehennemliklerin kimler olduğunu söyleyeyim mi? Katı kalbli, kaba, cimri ve kurularak yürüyen kibirli kimselerdir.”[3]

255. Ebü’l–Abbas Sehl İbni Sa`d es–Sâidî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün Hz. Peygamber’in yanından bir adam geçti. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* yanında oturan kimseye:

– “*Şu adam hakkında ne dersin?*” diye sordu. O da:

– Bu zât ileri gelen hatırlı kişilerden biridir. Vallahi böyle bir adam bir kıza tâlip olsa evlendirilmeye, birine aracılık yapsa sözü dinlenmeye lâyıktır, diye cevap verdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir şey söylemedi.

Sonra oradan biri daha geçti. Peygamber *aleyhisselâm* yine yanında oturana:

– “*Ya bu adam hakkında ne dersin?*” diye sordu. Bu defa o zât:

– Yâ Resûlallah! Bu adam fakir müslümanlardan biridir. Bir kıza tâlip olsa, istediği kız verilmez. Birine aracılık etse, ricası kabul edilmez. Konuşmaya kalksa, sözü dinlenmez, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Bu sonuncu adam, öteki gibi dünya dolusu adamdan daha hayırlıdır.”*[4]

256. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennet ile cehennem münakaşa ettiler.

Cehennem:

– Bende zorbalar ve kibirliler var, dedi.

Cennet:

– Bende yalnız zayıflar ve yoksullar var, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ onların çekişmesini şöyle halletti:

– Ey cennet! Sen benim rahmetimsin, dilediğime seninle merhamet ederim. Ey cehennem! Sen de benim azâbımsın. Dilediğime seninle azâb ederim. Ben her ikinizi de dolduracağım." [5]

257. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü, dünyada büyük diye tanınan iriyarı bir adam çıkagelir. Halbuki onun Allah yanında sinek kanadı kadar bile değeri yoktur." [6]

258. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, siyah bir kadın – veya siyah bir genç– Mescid–i Nebevî'yi süpürürdü. Bir ara Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* o kadını –veya genci– göremeyince onun nerede olduğunu sordu.

– Öldü, dediler. Hz. Peygamber:

– *"Bana haber verseydiniz ya!"* buyurdu. Sahâbîler o kadını –veya genci– önemsememişlerdi. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*

sözüne devamla *“Bana mezarını gösterin”* buyurdu. Mezarını gösterdiler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun cenaze namazını kıldıktan sonra şöyle buyurdu:

***“Bu kabirler orada yatanlar için zifirî karanlıktır. Üzerlerine kılacağım namaz sebebiyle Allah Teâlâ onların kabirlerini aydınlatır.”*[7].**

259. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle buyurduğunu söyledi:

***“Saçı başı dağınık, eli yüzü tozlu, kapılardan koğulmuş öyleleri vardır ki, bu şöyle olacak diye yemin etseler, Allah onların dediğini yapar.”*[8].**

260. Üsâme *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Cennetin kapısında durup baktım. Bir de gördüm ki, içeri girenlerin çoğu yoksullardı. Zenginler ise hesap görmek için alıkonulmuştu. Cehennemlik olduğu kesinleşenlerin de ateşe girmesi emrolunmuştu.

***Cehennemin de kapısında durup baktım. Bir de gördüm ki, cehenneme girenlerin çoğu kadınlardı.”*[9].**

261. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Beşikte sadece üç kişi konuştu. Bunlardan biri Meryem’in oğlu Hz. Îsâ, diğeri Cüreyc ile macerası olan çocuktur.

Cüreyc ibadete düşkün bir kimseydi. Bir mâbede yerleşip orada ibadet etmeye başladı. Birgün annesi geldi:

– Cüreyc! diye seslendi.

Cüreyc kendi kendine: "Yâ Rabbî anneme cevap mı versem, yoksa namazıma devam mı etsem" diye söylendi. Sonra namazına devam etti. Annesi de dönüp gitti.

Ertesi gün annesi yine Cüreyc namaz kılarken geldi ve:

– Cüreyc! diye seslendi.

Cüreyc yine kendi kendine: "Rabbim! Anneme mi cevap vermeliyim, yoksa namazıma mı devam etmeliyim" diye söylendi. Sonra namazına devam etti. Birgün sonra annesi yine Cüreyc namaz kılarken geldi ve:

– Cüreyc! diye seslendi.

Cüreyc içinden: "Rabbim! Anneme cevap mı versem, yoksa namazıma devam mı etsem" diye söylendi. Sonra da namazına devam etti.

Bunun üzerine annesi:

– Allahım! Fâhişelerin yüzüne bakmadan onun canını alma! diye beddua etti.

Birgün İsrailoğulları Cüreyc ve ibadete düşkünlüğü hakkında konuşuyorlardı. Güzelliği ile meşhur bir fâhişe de oradaydı:

– Eğer isterseniz ben onu baştan çıkarabilirim, dedi. Vakit kaybetmeden Cüreyc'in yanına gitti. Fakat Cüreyc onun yüzüne bile bakmadı.

Cüreyc'in ibadethânesinde yatıp kalkan bir çoban vardı. Kadın onunla ilişki kurarak çobandan hâmile kaldı. Çocuğunu dünyaya getirince, onun Cüreyc'den olduğunu ileri sürdü. Bunu duyan halk

Cüreyc'in yanına gelerek onu alaşağı ettiler ve ibadethânesini yıkarak kendisini dövmeye başladılar. Cüreyc:

– Niçin böyle davranıyorsunuz? diye sorunca:

– Sen bu fâhişe ile zina etmişsin ve senin çocuğunu doğurmuş, dediler. Cüreyc:

– Çocuk nerede? diye sordu. Çocuğu alıp ona getirdiler. Cüreyc:

"Yakamı bırakın da namaz kılayım" dedi. Namazını kılıp bitirince çocuğun yanına geldi ve karnına dokundu:

"Söyle çocuk! Baban kim?" diye sordu.

Çocuk:

– Babam falan çobandır, diye cevap verdi.

Bunu gören halk Cüreyc'in ellerine kapanarak öpmeye ve ellerini onun vücuduna sürerek af dilemeye başladılar:

– Sana altın bir mâbed yapacağız, dediler. Cüreyc:

– Hayır, eskiden olduğu gibi yine kerpiçten yapın, dedi. Ona kerpiçten bir mâbed yaptılar.

(Beşikte konuşan üçüncü şahsın macerası şöyledir:)

Çocuğun biri annesini emerken cins bir ata binmiş ve iyi giyinmiş yakışıklı bir adam oradan geçti. Onu gören anne:

– Allahım! Benim oğlumu da böyle yap! diye dua etti.

Emmeyi bırakan çocuk o adama bakarak:

– Allahım! Beni onun gibi yapma! dedi ve yine emmeye koyuldu.

Ebû Hüreyre der ki:

– Çocuğun emmesini anlatırken, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sel–lem*'in şehâdet parmağını ağzına alıp emişi hâlâ gözümün önündedir. Resûl–i Ekrem sözüne şöyle devam etti:

“Câriyenin birini:

– Zina ettin, hırsızlık yaptın diye döverek oradan geçirdiler. Câriye ise:

– Bana Allah’ım yeter; O ne güzel vekildir (hasbiyellâhü ve ni`mel vekîl) diyordu.

Bunu gören anne:

– Allahım! Çocuğumu onun gibi yapma! diye dua etti.

Memeyi bırakan çocuk câriyeye baktı ve:

– Allahım! Beni onun gibi yap! dedi.

Bunun üzerine anne ile çocuğu konuşmaya başladılar. Anne:

– Yakışıklı bir adam geçti. Ben de “Allahım! Benim oğlumu da böyle yap!” diye dua ettim. Sen ise “Allahım! Beni onun gibi yapma!” dedin. O câriyeyi zina ettin, hırsızlık yaptın diye döverek götürdüler. Ben “Allahım! Çocuğumu onun gibi yapma!” diye dua ettim. Sen ise “Allahım! Beni onun gibi yap!” dedin. Niçin? diye sordu.

Çocuk dedi ki:

– O adam zâlimin tekiydi. Onun için ben “Allahım! Beni onun gibi zorba yapma!” diye dua ettim. O câriye zina etmediği hâlde zina ettin diye dövüyorlardı. Hırsızlık yapmadığı hâlde, hırsızlık yaptın diyorlardı. Bunun için de “Allahım! Beni onun gibi yap!” diye dua ettim.[10]

*** Bu hadisin sadece üç çocuğun konuştuğu belirtilmekle beraber çocukluk yaşta yedi ve on çocuğun konuştuğuna dair rivayetler vardır. Hadisten öğreneceklerimiz: Ana babaya itaatın önemli görevlerden olmasıdır. Kılınan namaz farz olmadığı takdirde ana babanın çağrısına kulak verilmelidir.** [11]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 101**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 101**

[3] **Buhârî, Eymân 9, Tefsîru sûre (68), 1, Edeb 61; Müslim, Cennet 47. Ayrıca bk. Tirmizî, Cehennem 13; İbni Mâce, Zühd 4.**

Kısa şekliyle 614'de gelecektir.

[4] **Buhârî, Nikâh 15, Rikak 16. Hadis Müslim'de yoktur. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 5.**

[5] **Müslim, Cennet 34; Buhârî, Tefsîru sûre (50), 1, Tevhîd 25. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 22.**

615'de tekrar gelecek ve gerekli bilgi orada verilecektir.

[6] **Buhârî, Tefsîru sûre (18), 6; Müslim, Münâfikûn 18.**

[7] **Buhârî, Salât 72, Cenâiz 67; Müslim, Cenâiz 71. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 57; İbni Mâce, Cenâiz 32.**

[8] **Müslim, Birr 138, Cennet 48.**

[9] **Buhârî, Rikak 51, Nikâh 87; Müslim, Zikir 93.**

489'da tekrar gelecektir gerekli açıklama orada verilecektir.

[10] **Buhârî, Amel fi's–salât 7, Mezâlim 35, Enbiyâ 48, 54; Müslim, Birr 7, 8.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 104**

33) Yetim Kimsesiz Ve Zayıfları Koruyup Gözetmek

Bu bölümdeki dört ayet ve on üç hadisten mü'min kimselere kol kanat gerileceğini, dünya hayatının süsüne aldanarak Rablerine yakaran kullardan uzak durulmaması gerektiğini, yetimi üzmeyip bir şey isteyeni azarlamamak gerektiğini, dini yalanlayan kimselerde görülen ahlaki bozukluğun öksüzü incitip yoksulu doyurmaya önayak olmamak olduğunu, Enam: 6/52. ayetin sebebi nüzülünü, Hz. Ebubekir'in yoksul müslümanlara karşı tavrının ne olduğunu, yetimi himaye edenle peygamber (s.a.v.)'in cennette birlikte olacağını, yoksul ve dilencinin kim olduğunu, kimsesiz ve muhtaç kimselere yardım eden kimsenin cihad gibi sevap kazanacağını, devamlı oruç tutan ve namaz kılan gibi sevap kazanacağını, yemeklerin en fenasının ihtiyacı olmayanların çağrılıp muhtaçların çağrılmadığı yemek olduğunu, iki kız çocuğunu müslümanca yetiştirip terbiye edenin cennette peygamberle birlikte olacağını, kız çocukları yüzünden sıkıntıya uğrayıp onlara iyi bakıp müslümanca terbiye ederse onların cehenneme karşı bir siper olacaklarını, Rasulullah (s.a.v.)'in iki zayıf kimse olan yetimle kadının hakkının gözetilmesini emrettiğini, Allah'ın bizlere verdiği rızıkların aramızdaki zayıflar sayesinde olduğunu böylece de zayıfları kollamamız gerektiğini öğreneceğiz. [1]

***"... Mü'minlere kol kanat ger ve onları koru."* (Hıcr: 15/88)**

"Ve Rabbinin hoşnutluğunu umarak sabah akşam O'na yalvarıp yakaranlarla birlikte sen de sabret. Dünya hayatının cazibesine kapılarak

***gözlerini onlardan ayırma”* (Kehf: 18/28)**

***“O halde yetime haksızlık yapma ve yüzünü ekşitme, yardım isteyeni de hangi çeşit olursa olsun boş çevirme...”* (Duha: 93/9-10)**

***“Gördün mü şu dini veya ahiretteki ceza ve mükafatı yalan sayanı. İşte o tip kimseler yetimi itip kakarlar. Fakir ve muhtaçları doyurmaya çalışmadığı bir yana başkalarına bu iş için ön ayak bile olmazlar.”* (Maun: 107/1-3)**

262. Sa`d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz altı kişi Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte oturuyorduk. Bu hâli gören müşrikler Peygamber *aleyhisselâm*’a:

– Şunları yanından def’et! Bize karşı saygısızlık etmeye kalkmasınlar, dediler.

Orada benden başka Abdullah İbni Mes`ûd, Hüzeyl kabilesinden biri, Bilâl ve adlarını vermek istemediğim iki kişi daha vardı.

Müşriklerin bu teklifi üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kalbinden (kendisine kırılmayacağımızdan emin olduğu için) bizleri oradan uzaklaştırma düşüncesi geçti. Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyeti indirdi:

***“Sabah akşam Rablerinin rızâsını dileyerek ona yalvaranları huzurundan kovma!”* (En`âm: 6/52)[2]**

***** Peygamberimiz insan olması hasebiyle bazen yanlış karar verme noktasında olabilir. Bu gibi durumlarda Allah hemen düzeltmek üzere vahiy gönderir, Abese suresinde olduğu gibi. [3]

263. Bey`atü'r–rıdvân'a katılan sahâbilerden Ebû Hübeyre Âiz İbni Amr el–Müzenî ***radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre birgün Ebû Süfyân, aralarında Selmân–ı Fârisî, Suheyb–i Rûmî ve Bilâl–i Habeşî'nin de bulunduğu bir gurup müslümanın yanından geçti. Onu gören bu müslümanlar:**

– Allah'ın kılıcı Allah düşmanını haklamadı, dediler.

Bunu duyan Ebû Bekir ***radıyallahu anh*:**

– Bu sözü Kureyş'in büyüğüne ve efendisine mi söylüyorsunuz? dedi. Sonra da Peygamber ***aleyhisselâm*'ın yanına gelerek bu olayı anlattı.**

O zaman Resûl–i Ekrem ***sallallahu aleyhi ve sellem*:**

– *"Ebû Bekir! Bu sözünle belki de onları gücendirdin. Eğer onları gücendirdiysen, Rabbini de gücendirdin demektir"*, buyurdu.

Hz. Ebû Bekir hemen o yoksul müslümanların yanına gelerek:

– Kardeşlerim! Yoksa sizleri gücendirdim mi? diye sordu.

Onlar:

– Hayır sana gücenmedik. Allah seni bağışlasın, kardeş! dediler.[4]

***** Fakir, garip müslümanlara iyi davranmalı ve onlar gücendirilmemelidir. Yine müslümanlar diğer kardeşlerinin iyi niyetle söylediği sözlere gücenmemeli ve hoş görüp bağışlamalıdırlar.[5]

264. Sehl İbni Sa`d ***radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*:**

"Ben ve yetimi himâye eden kimse cennette şöylece beraber bulunacağız" **buyurdu ve işaret parmağıyla orta parmağını, aralarını**

biraz aralayarak, gösterdi.[6]

265. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kendi yetimini veya başkasına ait bir yetimi himâye eden kimseyle ben, cennette şöyle yanyana bulunacağız. "

Hadisin râvisi Mâlik İbni Enes, –Peygamber *aleyhisselâm'*ın yaptığı gibi– işaret parmağıyla orta parmağını gösterdi.[7]

266. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir iki hurma veya bir iki lokmayla savuşturulan kimse yoksul değildir. Asıl yoksul, muhtaç olduğu hâlde dilenmeyen kimsedir."[8].

***Sahîh–i Buhârî* ve *Sahîh–i Müslim'*deki diğer bir rivayete göre ise Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:**

"Kapı kapı dolaşıp bir iki lokma, bir iki hurma ile savuşturulan kimse yoksul değildir. Asıl yoksul, kendisine yetecek malı bulunmayan, muhtaç olduğu bilinip de kendisine sadaka verilmeyen ve kimseden bir şey dilenmeyen kimsedir."[9].

***** Kendi yakınlarının veya başkalarının yetimlerini koruyanlar Allah'ı hoşnut ederler ve cennette Allah'ın sevgili peygamberleriyle birlikte olmaya hak kazanabilirler.[10]

267. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kocasız kadınlarla, yoksulların işlerine yardım eden kimse, Allah yolunda cihâd etmiş gibi sevap kazanır."

Râvi diyor ki, hatta Hz. Peygamber'in:

***"O kimse tıpkı geceleri durmadan namaz kılan, gündüzleri hiç ara vermeden oruç tutan kimse gibidir"* buyurduğunu da sanıyorum.[11]**

268. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Yemeklerin en fenası, davet edildiği zaman gelecek olan kimselerin çağırılmadığı, gelmeye pek arzulu olmayanların dâvet edildiği düğün yemekleridir. (Canı istemediği için) dâvete gitmeyen kimse, Allah'a ve Resûlü'ne karşı gelmiş sayılır."[12]

***Sahîh–i Buhârî* ve *Sahîh–i Müslim*'de Ebû Hüreyre'nin şöyle dediği rivayet olunmuştur:**

"Zenginlerin dâvet edilip fakirlerin çağırılmadığı düğün yemeği ne fena bir yemektir."[13]

***** Maalesef bugünkü düğün yemeklerinin pek çoğu bu şekildedir. Dikkat edilip bu duruma düşülmemeli fakir ve yoksullardan da çağırılmalıdır.[14]

269. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Her kim iki kız çocuğunu yetişkinlik çağına gelinceye kadar büyütüp terbiye ederse, kıyamet günü o kimseyle ben şöyle yanyana bulunacağız”* buyurdu ve parmaklarını bitiştirdi.[15]**

270. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Yanında iki kız çocuğu bulunan bir kadın gelerek bir şeyler istedi. Evde bir hurmadan başka bir şey yoktu. Onu çıkarıp kadına verdim. Kendisi hiç tatmadan hurmayı ikiye bölerek çocuklarına verdikten sonra kalkıp gitti. Bu sırada Peygamber *aleyhisselâm* yanımıza geldi. Ben bu olup biteni kendisine anlatınca şöyle buyurdu:

“Her kim kız çocukları yüzünden bir sıkıntıya uğrar da onlara iyi bakarsa, bu çocuklar onu cehennem ateşinden koruyan bir siper olurlar.”[16]

271. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Sırtına iki çocuğunu almış yoksul bir kadın çıkageldi. Ona üç hurma verdim. O da çocuklarına birer hurma verdi; öteki hurmayı yemek için ağzına götürmüştü ki, çocukları onu da istediler. Kadıncağız yemek istediği bu hurmayı çocuklarına bölüştürdü. Kadının bu tutumuna hayran kaldım ve yaptığını Resûlullah’a anlattım. Şöyle buyurdu:

“Bu şefkati sebebiyle Allah Teâlâ o kadına mutlaka cenneti vermiş (veya) bu sebeple onu cehennemden âzâd etmiştir.”[17]

***** Güzelce islami terbiye ile büyütülüp yetiştirilen kız çocuklarının anne ve babaları cennetlik olacaklar ve Rasulullah ile komşu olacaklardır.

Bu büyütme ve himaye işi sıfır yaştan başlayarak evleneceği ana kadar devam edecektir.[18]

272. Ebû Şüreyh Huveylid İbni Amr el–Huzâ`î *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

***"Allahım! İki zayıf kimsenin, yetimle kadının hakkını yemekten herkesi şiddetle sakındırıyorum."*[19]**

273. Sa`d İbni Ebû Vakkâs'ın oğlu Mus`ab *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

(Babam) Sa`d, daha aşağı seviyedekilere göre kendisinin üstün olduğunu düşünürmüş. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuş:

***"Allah size yardım edip rızık veriyorsa, bu, aranızdaki zayıflar sâyesinde değil midir?"*[20]**

274. Ebü'd–Derdâ Uveymir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken duydum:

***"Fakirleri kollayıp gözetiniz. Aranızdaki zayıflar sâyesinde Allah'dan yardım görüp ve rızıklandığınızdan şüpheniz olmasın."*[21]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 104**

[2] **Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 46.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 104**

[4] **Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 170.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 105**

[6] **Buhârî, Talâk 25, Edeb 24. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Birr 14.**

[7] **Müslim, Zühd 42.**

[8] **Buhârî, Tefsîru sûre (2), 48; Müslim, Zekât 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 24; Nesâî, Zekât 76.**

[9] **Buhârî, Zekât 53; Müslim, Zekât 101. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 76.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 105**

[11] **Buhârî, Nafakât 1, Edeb 25, 26; Müslim, Zühd 41. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 44; Nesâî, Zekât, 78; İbni Mâce, Ticârât 1.**

[12] **Müslim, Nikâh 110. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 1.**

[13] **Buhârî, Nikâh 72; Müslim, Nikâh 107. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 25.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 106**

[15] **Müslim, Birr 149. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 13.**

[16] **Buhârî, Zekât 10, Edeb 18; Müslim, Birr 147. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 13.**

[17] **Müslim, Birr 148.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 106**

[19] **Nesâî, es–Sünenü’l–kübrâ, ‘İşretü’n–nisâ, 64, (V, 363). Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 6.**

[20] **Buhârî, Cihâd 76.**

84’de bir benzeri geçmişti.

[21] **Ebû Dâvûd, Cihâd 70. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 24; Nesâî, Cihâd 43.**

84’de bir benzeri geçmişti ve gerekli açıklama orada verilmişti.

34) Kadınlara İyi Davranmak

Bu bölümdeki iki ayet ve sekiz hadis-i şeriften kadınlarla iyi geçinmenin gerektiğini, birden fazla evlilik yapan erkeklerin bu işe daha fazla önem vermesi gerektiğini, kadınların yaradılışlarının kaburga kemiğinden olduğunu onun da en eğri tarafının üst tarafı olduğunu, bu eğri kemiği doğrultmanın zor olduğu kendi haline bırakıldığında da eğri kaldığını, faydalanmak isteyenin o haliyle faydalanması gerektiğini, kadınların zorda kalınmadıkça dövülmemesi gerektiğini, kadınlara kin beslenmemesi gerektiğini, bir huyu hoşa gitmezse hoşa giden bir huyunun olabileceğini, kadınların erkekler üzerinde, erkeklerin de kadınlar üzerinde haklarının neler olduğunu, en hayırlı kimselerin hanımlarına karşı hayırlı olan kimselerin olduğunu, dünyanın geçici bir menfaatlenmeden ibaret olduğunu, bu dünyada fayda sağlayan en hayırlı varlığının da dindar hanımlar olduğunu öğreneceğiz. [1]

“... ve hanımlarınızla güzel bir şekilde geçinin...” **(Nisa: 4/19)**

“Ne kadar isteseniz de eşlerinize adaletle davranmak elinizde değildir. Dolayısıyle diğerlerini dışlayarak ve onları kocası hem var hem de yokmuş gibi bir durumda bırakarak içlerinde sadece birine yönelmeyin. Eğer arayı düzeltir, yolunuzu da Allah’ın kitabıyla bulmaya çalışırsanız bilin ki Allah çok bağışlayan ve çok acıyandır.” **(Nisa: 4/129)**

275. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ediyorum; vasiyyetimi tutunuz. Zira kadın kısmı kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Kaburga kemiğinin en eğri yeri üst tarafıdır. Eğri kemiği doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Kendi hâline bırakırsan, yine eğri kalır. Öyleyse kadınlar hakkındaki tavsiyemi tutunuz."[2]

Buhârî ile Müslim'deki diğer bir rivayete göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kadın kaburga kemiği gibidir. Onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Eğer ondan faydalanmak istersen bu hâliyle de faydalanabilirsin."[3]

Müslim'deki bir başka rivayete göre ise Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Kadın kaburga kemiğinden yaratılmıştır. Hep seni hoşnut edecek şekilde davranamaz. Eğer ondan faydalanmak istersen bu hâliyle de faydalanabilirsin. Şayet doğrultayım dersen kırarsın. Kadının kırılması da boşanmasıdır."[4]

276. Abdullah İbni Zem`a *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm*'ı birgün hutbe okurken dinledi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Sâlih *aleyhisselâm*'ın dişi devesinden ve onu öldüren adamdan bahsederek:

“Onların en azgını ileri atıldı” **âyetini okudu ve Semûd kavminde gücü kuvveti ile tanınan ve son derece fena olan bir adam deveyi öldürmek için ileri fırladı, diye açıkladı.**

Sonra kadınlardan bahsetti. Onlar hakkında nasihat ederek şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz karısını köleyi döver gibi dövmeye kalkışıyor. Belki de o akşam onunla aynı yatakta yatacaktır.”

Sonra yellenmeden ötürü gülmemelerini tavsiye ederek şöyle buyurdu:

“İnsan bizzat kendisinin de yaptığı bir şeye ne diye güler?”[5].

277. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’**den rivayet edildiğine göre Resûlullah** *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

“Bir kimse karısına kin beslemesin. Onun bir huyunu beğenmezse, bir başka huyunu beğenir.”[6].

278. Amr İbni Ahvas el–Cüşemî *radıyallahu anh*, **Vedâ haccı’nda Peygamber** *aleyhisselâm*’**ı dinlediğini, Allah’a hamd ü senâ edip halka öğüt verdikten sonra Resûlullah’ın şöyle buyurduğunu söylemektedir:**

“Ashâbım! Kadınlara iyi davranmanızı tavsiye ediyorum. Vasiyyetimi tutunuz. Zira onlar sizin idarenize ve himâyenize verilmişlerdir.

Kesin olarak bildiğiniz bir ahlâksızlık yapmadıkları takdirde, onlar üzerinde zorbalık kurmaya hakkınız yoktur. Eğer ahlâk dışı bir hareket yaparlarsa, onları yataklarında yalnız bırakın. Bir yerlerini incitmeyecek

şekilde dövün. Şayet size itaat ederlerse, artık onlara zarar verecek bir şey yapmayın.

Şunu bilin ki, sizin kadınlar üzerinde haklarınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır.

Sizin onlar üzerindeki haklarınız, yatağınızı yabancılardan korumaları, istemediğiniz kimseleri evinize almamalarıdır.

Onların sizin üzerinizdeki hakları ise, giyim kuşam ve yeme içme konularında kendilerine iyi imkânlar sağlamanızdır.”[7]

279. Muâviye İbni Hayde *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Kadınlarımızın bizim üzerimizdeki hakkı nedir? diye sordum. Şöyle buyurdu:

–”*Yediğiniz ölçüde yedirmek, giydiğiniz seviyede giydirmek, yüzlerine vurmamak, yaptıkları işin ve kendilerinin çirkin olduğunu söylememek, onları yataklarında yalnız bırakmak gerekirse, bu işi sadece evde yapmaktır.”*[8]

* İslamiyetin kadına verdiği değeri anlamak istemeyenlere gösterilecek hadislerden biri... Kadının ruhi cephesini ve hassaslığını ele alan bu ve benzeri hadisler 20. Asrın feministlerine ithaf olunur. [9]

280. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Mü’minlerin îmân bakımından en mükemmeli, huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı hayırlı olanlardır.”[10]

281. İyâs İbni Abdullah İbni Ebû Zübâb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kadınları dövmeyiniz"* buyurmuştu.

Hz. Ömer Peygamber aleyhisselâm'ın huzuruna çıkarak:

– Kadınlar kocalarını dinlemez oldular, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber kadınların dövülmesine izin verdi.

Bu defa birçok kadın Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hanımlarına gelerek kocalarını şikâyete başladılar.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***–"Birçok kadın Muhammed ailesine gelerek kocalarını şikâyet ediyorlar. Kadınlarını döven o kimseler, sizin hayırlınız değildir."*[11]**

282. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Dünya geçici bir faydadan ibarettir. Onun fayda sağlayan en hayırlı varlığı dindar kadındır."*[12]**

***** Kadın dört şeyi için nikahlanır. En hayırlı olanı eşin dindar olmasıdır hadisine göre dünyada her şeyin geçici olması (Mü'min: 40/39 olduğu gibi) Sadece dindar kadın, rahat bir ev ve iyi bir binek insanı bu dünyada mutlu edebilir. Çünkü bize peygamberimiz tarafından tavsiye edilenler bunlardır. [13]

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 107**

[2] **Buhârî, Enbiyâ 1, Nikâh 80; Müslim, Radâ’ 60. Ayrıca bk. Tirmizî, Radâ` 11, Tefsîru sûre (9) 2; İbni Mâce, Nikâh 3.**

[3] **Buhârî, Nikâh 79; Radâ` 65.**

[4] **Müslim, Radâ` 59.**

[5] **Buhârî, Tefsîru sûre (91)1; Müslim, Cennet 49. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre 91; İbni Mâce, Nikâh 51.**

[6] **Müslim, Radâ` 61.**

[7] **Tirmizî, Radâ` 11. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 3.**

[8] **Ebû Dâvûd, Radâ` 41. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 3.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 108**

[10] **Tirmizî, Radâ` 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet, 15; İbni Mâce, Nikâh 50.**

628’de tekrar gelecektir.

[11] **Ebû Dâvûd, Nikâh 42. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 51.**

[12] **Müslim, Radâ` 64. Ayrıca bk. Nesâî, Nikâh 15; İbni Mâce, Nikâh 5.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 109**

35) Kocanın Karısı Üzerindeki Hakları

Bu bölümdeki bir ayet ve sekiz hadis-i şeriften erkeklerin kadınlar üzerine hakim ve koruyucu olduklarını, kadının kocasına her an itaat etmesi gerektiğini değilse lanete maruz kalacağını, kocasının izni olmadan kadının nafile oruç bile tutamayacağını, herkesin çoban olduğunu ve gütmesi gerekenlerden sorumlu olduğunu, kocanın ihtiyacını karşılamak için kadının ocak başında bile olsa o işi bırakıp kocasının yanına gelmesi gerektiğini, insanın insana secde edilmesi emredilmiş olsaydı kadının kocasına secde etmesi gerekeceğini, kocasını memnun ederek ölen kadının cennette olacağını, Hurilerin kocasını üzen kadına nasıl söz söyleyeceklerini, en zararlı imtihan unsurunun kadın cinsi olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması ve mallarından mehir ve her türlü harcamada bulunması sebebiyle erkekler kadınlar üzerine yönetici ve koruyucudurlar. Dürüst ve erdemli kadınlar gerçekten itaatli olanlardır. Allah kendi haklarını nasıl koruduysa onlarda öylece kocalarının yokluğunda onların malını ev sırlarını namus ve iffetlerini koruyanlardır..." **(Nisa: 4/34)**

283. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Bir erkek karısını yatağına çağırır da karısı gelmez ve erkek ona dargın olarak gecelerse, melekler o kadına sabaha kadar lânet

***ederler.”*[2].**

Buhârî ile Müslim’in bir başka rivayeti şöyledir:

***“Kadın geceyi kocasının yatağını terk ederek geçirirse, melekler sabaha kadar ona lânet ederler.”*[3].**

Müslim’in değişik bir rivayet de şöyledir:

“Canımı kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki bir erkek karısını yatağa çağırır da kadın gelmezse kocası ondan memnun oluncaya kadar kainatın sahibi olan Allah o kadına gazab eder.”[4].

***** Nur, Nisa, Ahzab surelerinin kadınlarla ilgili ayetleri de okunduğunda insanlar kadın haklarını islamın kadına verdiği değeri daha iyi anlıyacaklardır. Çünkü bu dünyada karı ve kocalar birbirleri için elbise hükmünde olur, her türlü kötülüklerden birbirlerini daima korurlar. (Bakara: 2/187) [5]

284. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Bir kadın kocası yanındayken onun izni olmadan oruç tutamaz. Kocasının izni olmadan bir kimseyi evine alamaz.”*[6].**

285. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Hepiniz çobansınız. Hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz. Âmir memurlarının çobanıdır. Erkek ailesinin çobanıdır. Kadın da evinin

ve çocuğunun çobanıdır. Netice itibariyle hepiniz çobansınız ve hepiniz idâre ettiklerinizden sorumlusunuz.” [7].

286. Ebû Ali Talk İbni Ali *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir koca karısına ihtiyaç duyup da onu yanına çağırdığında, kadın ocak başında bile olsa, hemen kocasının yanına gelsin.” [8].

287. *Ebû Hüreyre* radıyallahu anh’den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“İnsanın insana secde etmesini emredecek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim.” [9].

*** Bu hadisin sebebi vürudu (söylenmesine sebep) olarak; Muaz ibni Cebel Şamdan veya Yemen’den dönüşünde veya Kays ibni Sa’d Hîre’den döndüğünde oralarda hrıstiyanların başkan ve kumandanlarına secde ettiklerini görmüşlerdi. Bu sebeble peygamberimizin secde edilmeye daha layık olduğunu düşünerek secde etmek istemişlerdi. Bunu yasaklayan Rasulullah (s.a.v.) Rabbinize ibadet edin, müslümanlara iyilik yapın, bir kimsenin diğerine secde etmesini isteseydim kadının kocasına secde etmesini emrederdim, dedi. (Müsned, II – 76)**

Secde hiçbir zaman ölmeyecek, saltanatı yok olmayacak olan Allah’a yapılır. Ama kadının kocasına itaatın önemini belirtmek için peygamberimiz böyle söylemiştir. [10]

288. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Kocasını memnun ederek ölen kadın cennetliktir.”*[11]**

289. Muâz İbni Cebel *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Dünyada bir kadın kocasını üzerse, o kimsenin hûrilerden olan hanımı o kadına şöyle seslenir:

***– Allah canını alsın! Üzme onu! O senin yanında şimdilik misafirdir. Yakında senden ayrılıp bize kavuşacaktır.”*[12]**

290. Üsâme İbni Zeyd *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

***“Benden sonra erkeklere kadınlardan daha zararlı bir fitne sebebi bırakmadım.”*[13]**

*** İslamın aile yapısında kadın ve erkeğin ayrı ayrı görevleri ve sorumlulukları vardır. Geçen hadislerde erkeğin aile üzerindeki otorite ve sorumluluğuyla kadının durumu apaçık gözler önüne serilmişir. Erkek vazife ve sorumluluğunu bilip yuvadaki vazifesini layıkıyla yapar, kadın da ayet ve hadislerle belirtilen şekliyle kocasını razı eder ev işlerini yerine getirirse cenneti elde etmiş olacaklardır.**

Son hadisle bazı problemli kadınlara ve kadın cinsinin hususiyetine işaret edilmekte ve Teğabün: 64/14 ayeti bize hatırlatılmaktadır. Bu ayetin sebebi vücudu (söylenme gereği) hicret edecek kimselere karıları ve çocukları “Sen gidersen biz sensiz ne

yaparız." Demişler ve onların hicret etmelerini geciktirmişlerdi. Gecikmeden dolayı günaha girdiklerini zanneden sahabiler hanım ve çocuklarını cezalandırmaya kalkmışlar ve onları daha hoşgörülü olmaya çağıran Teğabün: 64/14 ayeti nazil olmuşlardır. Al-i İmran: 3/14 de belirtildiğine göre insanlar bazı dünya zevk ve nimetlerine düşkün yaratılmışlardır. Bunlardan ilki kadın ve erkeğin birbirlerine olan ilgi ve alakalarıdır. Bu ilginin ölçülü kullanılmaması her iki taraf için de tehlike doğurabilir. Hadis-i şerif bu tehlikeye dikkatleri çekip erkeklerin daha uyanık olmalarını istemektedir. [14]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 109**

[2] **Buhârî, Bed'u'l–halk 7; Müslim, Nikâh 122. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 40.**

[3] **Buhârî, Nikâh 85; Müslim, Nikâh 120.**

1751'de tekrar gelecektir.

[4] **Müslim, Nikah 121**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 110**

[6] **Buhârî, Nikâh 84, 86; Müslim, Zekât 84. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 73; Tirmizî, Savm 64; İbni Mâce, Sıyâm 53.**

[7] **Buhârî, Cum`a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27.**

302 ve 653 de tekrar gelecektir.

[8] **Tirmizî, Radâ` 10; Nesâî, es–Sünenü'l–kübrâ, İşretü'n–nisâ bâbı.**

[9] **Tirmizî, Radâ` 10. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 40; İbni Mâce, Nikâh 4.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 110**

[11] **Tirmizî, Radâ` 10. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 4.**

[12] **Tirmizî, Radâ` 19. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 62.**

[13] **Buhârî, Nikâh 17; Müslim, Zikir 97, 98. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 31; İbni Mâce, Fiten 31.**

Bir benzeri 70 numarada geçmişti. 459 da benzeri gelecektir.

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 111**

36) Ailenin Geçimi

Bu bölümdeki üç ayet ve sekiz hadis-i şeriften aile içerisinde kadının yiyecek ve içeceğinin kocaya ait olduğunu, varlıklı kimsenin durumuna göre fakirin de durumuna göre harcamada bulunacağını, Allah rızası kazanmak için ne harcanırsa Allahın onun yerine yenisini vereceğini harcamalar içinde en çok sevap kazandıran harcamanın çoluk çocuğa yapılan harcama olduğunu, cihad atına harcanan para ve beraberce cihad ettiği arkadaşlarına harcanan paranın da en değerli para olduğunu, çocuklara yapılan harcamanın sevabının harcayana ait olduğunu, Allah rızası umularak yapılan her harcamadan mutlaka mükafat alınacağını, geçimini sağlaması gereken kimseleri ihmal etmenin günah olarak insana yetebileceğini, kölelerin de buna dahil olduğunu, her gün yeryüzüne inen iki melekten birisinin infak edene yenisini ver dediğini, diğerinin ise cimrilik edenin malını yok et diye beddua ettiğini, veren elin alan elden üstün olduğunu, sadakanın hayırlısının ihtiyaçtan fazlasından vermek olduğunu, kim ki insanlardan bir şey istemezse Allah'ın onu kimseye muhtaç etmeyeceğini, tok gözlü olanın Allah tarafından zengin kılınacağını öğreneceğiz. [1]

***"... Süt annelerinin ve çocuğun emzirme süresi içinde her türlü masraflarını karşılamak çocuğun babasına aittir..."* (Bakara: 2/233)**

"Geniş imkanlara sahip olan kişi durumuna göre nafaka versin. Rızık imkanları dar olan kimse ise Allah'ın kendisine verdiğine uygun

***biçimde nafaka vermiş olun...”* (Talak: 65/7)**

***“... Siz Allah rızası için başkalarına ne harcarsanız Allah onun yerini daima doldurur...”* (Sebe’: 34/39)**

291. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Allah yolunda (cihâd edilmesi için) sarfettiğin para, köle âzâd etmek için harcadığın para, fakire sadaka verdiğin para ve bir de aile fertlerinin ihtiyaçları için harcadığın para var ya! İşte bunların içinde sana en çok sevap kazandıracak olanı, ailen için harcadığın paradır.”*[2].**

292. Resûli Ekrem’in âzadlı kölesi Ebû Abdullah (Ebû Abdurrahman da denilir) Sevbân İbni Bücdüd’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Bir kimsenin harcadığı paraların en değerlisi ailesinin ihtiyaçlarına harcadığı para, Allah yolunda cihâd etmek için beslediği atına harcadığı para ve bir de beraberce Allah yolunda cihâd ettiği arkadaşlarına sarfettiği paradır.”*[3].**

293. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

– Ey Allah’ın Resûlü! (Eski kocam) Ebû Seleme’nin çocuklarına para harcamak bana sevap kazandırır mı? Onları öyle muhtaç durumda bırakacak değilim ya! Onlar benim kendi çocuklarımdır, diye sordum.

Resûlullah şöyle buyurdu:

– *“Evet, onlara yaptığın harcamanın sevabı senindir.”*[4].

294. Sa`d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği, bu kitabın baş tarafındaki ihlâs ve niyet konusunda geçen uzun hadiste Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Sa`d'e hitâben şöyle buyurmuştu:

"Allah rızasını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiğin lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın." [5].

295. Ebû Mes`ûd el–Bedrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Bir adam Allah'ın rızasını umarak ailesinin geçimini sağlarsa, harcadıkları onun için birer sadaka olur." [6].

296. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Geçimini sağlaması gerekenleri ihmâl etmek, insana günah olarak yeter." [7].

Müslim'in diğer bir rivayetinde ise şöyledir:

"Bakmakla yükümlü olduğu kimselerin nafakasını kısıp vermemek günah olarak bu kişiye yeter."

***** Müslüman her zaman ve zeminde cömert olmalı, bilhassa kendilerini geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerden harcamaya başlamalı sonrada bu daireyi genişleterek üvey evlatlara komşulara ve akrabalara uzanmalıdır.

Savaş ve cihad için gerekli her şeye yapılan harcamalar da mutlaka sevap kazandıran işlerdendir.

İşveren durumunda olan, sanayici olan, işletmelerinde adam çalıştıran kimseler kendi çoluk çocuklarının yanısıra işçilerine de gerekli geçinebilecek kadar meblağı vermek durumundadır. Piyasa şartlarına göre geçinebilecek meblağı vermek zorundadır değilse günün şartlarına göre ilan edilen asgari geçim fiyatlarıyla geçinmek veya geçinmeye mecbur etmek gerçek müslüman olan sanayici ve işverene yakışmaz. Böyle yapanlar zulmetmiş olurlar, başka kimselerin haklarını gasbetmiş olurlar. [8]

297. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Her Allah'ın günü iki melek iner. Bunlardan biri:

– Allah'ım! Malını verene yenisini ver! diye dua eder. Diğeri de:

– Allahım! Cimrilik edenin malını yok et! diye beddua eder."[9]

***** Veren de alan da daraltan da bolca veren de hep Allah'tır. Yüce Allah vereceği ve alacağı her şeyde melekleri vasıta kılar. İşte bu hadiste melekleri infak edilen Allah rızasını kazanmak için verilen her şey için melekler aracı kılınıp dua veya beddua ediyorlar. Öyleyse Allahın verdiği malı onun istediği ve razı olduğu yerlere vermek gerekir. Çünkü Allah fakir ve muhtaç kullarını destekleyen kimseleri sever ve onların mallarını bereketlendirir. Fakirlerin hakkını vermeyenler meleklerin bedduasını aldıkları için o mallarından hayır göremezler, başka yerlerden daha fazlası mallarından çıkarak zarar görmüş olurlar. Bu konuda Zariyat: 51/19, Meariç: 70/25 ve Sebe': 34/39 ayetlerinin tefsirine bakınız. [10]

298. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

***"Veren el alan elden hayırlıdır. Yardım etmeye, geçimini üstlendiğin kimselerden başla! Sadakanın hayırlısı, ihtiyaç fazlası maldan verilendir. Kim insanlardan bir şey istemezse, Allah onu kimseye muhtaç etmez. Kim de tokgözlü olursa, Allah onu zengin kılar."*[11]**

*** Allahın kendisine verdiğinden başkalarına vermeyen ve infak etmeyen kimseler Allahın Zariyat: 51/19, Meariç: 70/24, Duha: 93/10 nolu ayetlerini görmemiş aç gözlü kimselerdir. Bu ayetleri bilip onların gereklerine göre hareket eden, veren, infak eden tok gözlü kimseleri Allah kimseye muhtaç etmez. Zira nefs yuları çekilirse baş eğer itaat eder. Dizginleri serbest bırakılırsa sahibini peşinden sürükler tehlikeli yerlere götürür. Kendi nefsinden ve aile efradından başka kimseleri düşünmeyen kimseler sadece biriktirmek ve yığmak üzere mal kazananlar Araf: 7/176, Hümeze: 104/3 ayetleriyle Kasas: 28/82 ayetinin öncesi ve sonrasını okumalı ve yeryüzünde mal biriktirmek suretiyle tek başına sarayıyla birlikte helak edilen şahsı öğrenip ibret almalıdır. [12]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 111**

[2] **Müslim, Zekât 39.**

[3] **Müslim, Zekât 38. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 42; İbni Mâce, Cihâd 4.**

[4] Buhârî, Nefekât 14; Müslim, Zekât 47.

[5] Buhârî, Îmân, 41, Cenâiz 36, Vesâyâ 2, Nefekât 1, Merdâ 16, Daavât 43, Ferâiz 6; Müslim, Vasıyyet 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ferâiz 3; Tirmizî, Vesâyâ 1; Nesâî, Vesâyâ 3; İbni Mâce, Vesâyâ 5.

[6] Buhârî, Îmân 41, Megâzî 12, Nefekât 1; Müslim, Zekât 49. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 60.

[7] Ebû Dâvûd, Zekât 45.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 112

[9] Buhârî, Zekât 27; Müslim, Zekât 57.

548'de tekrar gelecektir.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 112-113

[11] Buhârî, Zekât 18, Nefekât 2; Müslim, Zekât 94–97, 106, 124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 28, 39; Tirmizî, Zekât 38, Birr 77, Zühd 32; Nesâî, Zekât 53, 60.

527' de tekrar gelecektir.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 113

37) Mü’min İyi Ve Değerli Şeyleri İnfak Etmeli

“Siz sevdiğiniz şeylerden Allah rızası için başkalarına harcamadıkça gerçek erdemliliğe ve hayra ulaşmış olamazsınız.” **(Al-i İmran: 3/92)**

“Ey iman edenler, kazandığınız güzel şeylerden ve topraktan sizin için bitirdiğimiz ürünlerden başkaları için harcayın ama harcama için utanma ve iğrenmeden dolayı göz yummadan alamayacağınız kötü şeyleri seçmeyin.” **(Bakara: 2/267)**

299. Enes *radıyallahu anh* **şöyle dedi:**

Medine’de ensar arasında en fazla hurmalığı bulunan Ebû Talha idi. En sevdiği malı da Mescid–i Nebevî’nin karşısındaki Beyruhâ adlı hurma bahçesiydi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* **bu bahçeye girer ve oradaki tatlı sudan içerdi.**

Enes (sözüne devamla) dedi ki:

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, en iyiye eremezsiniz” **(Al-i İmran: 3/92) âyet–i kerîmesi nâzil olunca, Ebû Talha Resûlullah** *sallallahu aleyhi ve sellem* **in yanına geldi ve:**

– Yâ Resûlallah! Cenâb–ı Hak sana ***“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, en iyiye eremezsiniz”*** **âyetini gönderdi. En sevdiğim malım Beyruhâ adlı bahçedir. Onu Allah rızâsı için sadaka ediyorum. Allah’dan onun sevabını ve âhiret azığı olmasını dilerim. Beyruhâ’yı Allah’ın sana göstereceği şekilde kullan, dedi.**

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

– “Âferin sana! Kârlı mal dediğin işte budur! Seni duydum, Ebû Talha. Onu akrabalarına vermeni uygun görüyorum.”

Ebû Talha:

– Öyle yapayım, yâ Resûlallah, dedi ve bahçeyi akrabaları ve amcasının oğulları arasında taksim etti.[1]

*** Birr: Cennete girmek, Allah’ın rahmeti ve rızası, hayır ve iyiliği, en mükemmeli, hayırda bol ve geniş olmak, kulun Rabbine bol itaatte bulunması gibi anlamlara gelir.**

İyi olabilmek ve iyiyi elde edebilmek için iman etmek kafi değildir. Sahip olduğu imkan ve nimetlerin içinden en sevdiklerini Allah yolunda sarfetmesi gerekir. Ashabtan Ebu Talha bunun en güzel örneğini vermiştir. İkinci Ömer denilen Ömer ibni Abdülaziz ise çuval çuval şeker alır dağıtırmış. Kendisine niçin para dağıtmıyorsun? diye sorduklarında: “Ben şekeri çok severim onun için infak etmek isterim”, demiş. Ashabın hayatında bu tür sahneleri çok görmek mümkündür. Bunun için Yusuf el Kandehlevi’nin Hayatüs Sahabe isimli kitabının bu konularla ilgili bölümüne bakılabilir.[2]

---

[1] **Buhârî, Zekât 44, Vekâlet 14, Vesâyâ 10, 17, 26, Tefsîru sûre (3) 5, Eşribe 13; Müslim, Zekât 42, 43.**

322’de Tekrar gelecektir.

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 114**

38) Ailede Din Eğitimi

***"Ümmetine ve yakınlarına namazı emret. Kendin de o namaza sımsıkı sarıl veya namazı emretmede dirençli ve dayanıklı ol..."* (20 Taha 132)**

"Ey iman edenler, kendinizi ve çoluk çocuğunuzu cehennem ateşinden koruyun ki onun yakıtı insanlar ve tutuşturulmaya yarayan taşlar veya taştan yapılmış tüm putlardır..." (66 Tahrim 6)

300. *Ebû Hüreyre radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hz. Ali'nin oğlu Hasan *radıyallahu anhümâ*, sadaka edilen hurmalardan birini alıp ağzına atmıştı.

Bunu gören Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kaka, kaka! At onu!. Bizim sadaka edilen şeyleri yemediğimizi bilmiyor musun?"* buyurdu.[1]

Bir rivayete göre şöyle buyurdu:

***"Bize sadaka helâl değildir, bilmiyor musun?"*[2]**

*** Ağaç yaşken eğilir atasözü uyarınca ailede din eğitimi daha küçük yaşlardan başlamalıdır demek isteyen peygamberimiz yeme içme konusunda evde bulundurulması yasak olan resim, heykel, köpek gibi şeylerin haramlığında yemek yerken besmele çekilerek başlanıp sağ eliyle ve önünden yenmesi gerektiğine kadar pek çok husus ve ahlaki kaideler daha küçük yaşta iken verilmeli ve öğretilmelidir.**

Büyüyünce öğrenir veya öğrensin demek suretiyle bu eğitim verilecek yaşta bu alışkanlıklar ve dini vecibeler öğretilmezse bunların yerini gazete ve TV den bozuk ve yanlış şeyler dolduracağından uygun olanı İslami eğitime küçük yaşta başlamaktır.

Hayatımızda doğruların yer almadığı zeminleri batıl ve hurafeler doldurmuştur. Her sünnetin eksikliği bir bidatı doğurduğu gibi. [3]

301. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in üvey oğlu, Ebû Seleme Abdullah İbni Abdülesed'in öz oğlu Ebû Hafs Ömer'şöyle dedi:

Ben Hz. Peygamber'in himâyesinde yetişen bir çocuktum. Yemek yerken, elim yemek tabağının her yanına giderdi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:

"Oğul, besmele çek! Sağ elinle ye! Hep önünden ye!"

O günden sonra buyurduğu gibi yedim.[4]

302. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlemiştir:

"Hepiniz çobansınız; hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz. Devlet reisi de bir çobandır ve sürüsünden sorumludur. Erkek ailesinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Kadın kocasının evinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Hizmetkâr efendisinin malının çobanıdır; o da sürüsünden sorumludur. Netice itibariyle hepiniz çobandır ve güttüğü sürüden sorumludur."[5].

*** Toplum olarak en küçük birim olan aileden başlıyarak devlete kadar herkes çobandır ve idare etmekle sorumlu olduğu kişilerden**

sorumludur. Yani hiç kimse çobanlık konumundan dışarı çıkamaz. Az da olsa çok da olsa mutlaka idare ettiği bir grup vardır. Çocukların ve gençlerin eğitiminden ve bilgisizliklerinden dolayı kötü yollara düşmeleri ve kötülüklere bulaşmaları halinde toplumun her kesimi anne baba ve diğer sorumlular bu işin günahını yükleneceklerdir. Her müslüman bu sorumluluk bilinci altında hayatını sürdürmeli ve islami eğitim ve bilgilendirme işinde ihmal ve tavize hiç yer vermemelidir.[6]

303. Amr İbni Şuayb babası Şuayb'dan, o da dedesi Abdullah İbni Amr İbni Âs ***radıyallahu anh*'den Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:**

"Çocuklarınıza yedi yaşındayken namaz kılmalarını söyleyiniz. On yaşına bastıkları hâlde kılmazlarsa kendilerini cezalandırınız yataklarını da ayırınız."[7].

*** Namaz hususunda 20 Taha 132 ayeti daima gözönünde bulundurulmalı evde yediden yetmişe herkese namaz kılma emri uygulanmalıdır. Yine Tahrim: 66/6 ayeti de hiçbir zaman gözden ve gönülden uzak tutulmamalıdır. Namaz kılma konusunda kitabımızın 1078-1081 numaralı hadisleri de daima hatırlanmalı ve gözden uzak tutulmamalıdır.**

Yataklarının ayrılması da cinsi sapmalara yol açabileceğinden peygamberimiz böyle bir problemi daha ortaya çıkmadan önlemek düşüncesiyle bu yasaklamayı getirmişti. Oda ve yatak imkanı olmazsa bile vücutlarının birbirine temasları önlenmiştir. [8]

304. Ebû Süreyye Sebre İbni Ma`bed el–Cühenî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Çocuğa yedi yaşındayken namaz kılmayı öğretiniz. On yaşına bastığı hâlde kılmazsa, cezalandırınız."*[9]**

Ebû Dâvud'daki hadis şu meâldedir:

"Çocuk yedi yaşına girince, namaz kılmasını söyleyiniz."

---

[1] **Buhârî, Zekât 60, Cihâd 188; Müslim, Zekât 161.**

589'da benzeri gelecektir. Ehli Beyt'e sadakanın haramlığı bkz. 347

[2] **Müslim, Zekât 161.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 114**

[4] **Buhârî, Et`ıme 2, 3; Müslim, Eşribe 108. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ıme 8.**

728 ve 740'da tekrar gelecektir.

[5] **Buhârî, Cum`a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27.**

285'de geçmişti, 653'de tekrar gelecektir.

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 115**

[7] **Ebû Dâvûd, Salât 26.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 115**

[9] **Ebû Dâvûd, Salât 26; Tirmizî, Mevâkît 182.**

39) Komşu Ve Komşuluk Hakkı

Bu bölümdeki bir ayet ve dokuz hadis-i şeriften Allah'a ibadet edip ona hiçbir şeyi ortak koşmayacağımızı, ana baba, akraba yoksul yakın ve uzak komşuya ve emrimiz altındakilere iyi davranacağımızı, Cebrail'in Rasulullah (s.a.v.)'e komşuyu mirasçı kılacak şekilde tavsiyede bulunduğunu, komşular arası yemek yedirme ve ikramda bulunmanın gerekliliğini hatta bu ikram bir koyun paçası olsa bile, komşularına eziyet veren kimsenin cennete giremeyeceğini, ip çekmek ve başka maksatlarla komşuların birbirlerinin duvarına ağaç koyma veya çivi çakmalarına engel olmamaları gerektiğini, komşuyu rahatsız etmemenin Allah ve ahiret gününe imanın bir gereği olduğunu, hayırlı komşunun komşusuna faydalı olan kimse olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Yalnızca Allah'a kulluk eden ve ondan başka hiçbir şeye ilahlık yakıştırmayın. Ana babaya yakın akrabaya, yetimlere, muhtaçlara, kendi çevresinden olan komşulara; uzak komşulara, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve elinizin altındaki hizmetçi ve işçilere iyilik yapın ve iyi davranınız." **(Nisa: 4/36)**

*** Uzak komşu evi uzak olan veya akrabalık ve din bağı olmayan komşudur. Yakın komşu evi yakın veya akrabalık ve din bağı olan komşu demektir.** [2]

305. İbni Ömer ve Âişe *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cebrâil bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye edip durdu. Neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım."*[3].**

*** Komşu ev halkından sonra en fazla görülen ve birbirlerinin sesini duyacak kadar yakın olan kimselerdir. Bundan dolayı müslüman ve iyi ahlaklı olması temenni edilir. Komşuların da kendi aralarında değişik haklara sahip olanları vardır. Bir hakkı olan komşular dini ayrı olan kimselerdir. İki hak sahibi olanlar hem müslüman hem de komşuluk hakkı vardır. Üç hakkı olanlar ise müslüman, akraba ve komşu olanlardır. Dolayısıyla bu üç tabaka komşuların hepsine zarar vermeksizin iyi geçinmeli, sevinç ve kederlerine ortak olunmalıdır. [4]**

306. Ebû Zer *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Ey Ebû Zer! Çorba pişirdiğin zaman suyunu çok koy ve komşularını gözet!"*[5].**

Müslim'in Ebû Zer'den diğer bir rivayeti şöyledir:

Dostum Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle vasiyet etti:

***"Çorba pişirdiğin zaman suyunu çok koy. Sonra da komşularını gözden geçir ve gerekli gördüklerine güzel bir şekilde sun!"*[6].**

307. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Vallâhi imân etmiş olmaz. Vallâhi imân etmiş olmaz. Vallâhi imân etmiş olmaz"* buyurdu.

Sahâbîler:

– Kim imân etmiş olmaz, yâ Resûlallah? diye sordular.

– *"Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse!"* buyurdu.[7]

Müslim'in bir rivayetine göre ise:

***"Yapacağı fenalıklardan komşusu güven içinde olmayan kimse cennete giremez"* buyurdu.**[8]

308. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ey müslüman kadınlar! Komşu hanımlar birbiriyle hediyeleşmeyi küçümsemesin! Alıp verdikleri şey bir koyun paçası bile olsa!.."[9]

*** Komşular arasında alınıp verilmesi gerekli olan her türlü şeyin veren açısından küçük görünüp verilmemesi alan açısından da yine küçük görülüp alınmaması veya çöpe atılması gibi davranışların uygun olmadığını bu hadis bize haber vermektedir. Her komşu gücü nisbetinde komşularına ikram, hediye ve yardımda bulunacaktır. Bu yardımı küçük görüp yapmamazlık etmeyecek, karşı komşular da bu ikram ve hediyeyi küçük ve değersiz görüp almamazlık veya burun kıvırma gibi hallere düşmeyecektir. Bu gün katlar, apartmanlar, siteler**

mutfakları birbirine simetrik nice yapılar içerisinde insanlar yiyip içmekte yaptıkları yemek, kızartma v.b. şeylerin kokusundan rahatsız ettikleri komşularına bir damla bile bir şey vermemekte hatta hastasından ve ölüsünden bile habersiz yaşamaktadırlar. Komşu hakkıyla alakalı: *"Cibril komşu hakkıyla alakalı o kadar şeyler söyledi ki komşuyu komşuya varis edecek sandım."* Hadisi şerifi bugün duyulmamış ve bilinmemektedir. İslama göre komşular arası münasebetler çok yakın ve düzgün olmalıdır. Coğrafi yönden bazan da her yönde hatta akrabadan daha yakın olan komşularla akrabalık bağları gibi bağlar kesilmemeli, insani ve islami bağlar koparılmamalıdır. Ra'd: 13/21-25, Bakara: 2/27'deki ayetlerinde emredildiği gibi. [10]

309. Yine Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz duvarına ağaç çakmak isteyen komşusuna engel olmasın"

Ebû Hüreyre hadisi rivayet ettikten sonra oradakilere:

Neden bu sünneti yerine getirmekten çekiniyorsunuz? Vallahi ben bu sünneti size benimsetene kadar uğraşacağım, dedi.[11]

310. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse komşusunu rahatsız etmesin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram

etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!"[12]

311. Ebû Şüreyh el–Huzâ`î ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***aleyhisselâm*** **şöyle buyurdu:**

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse komşusuna iyilik etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!"[13]

312. Hz. Âişe ***radıyallahu anhâ*****'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:**

– Yâ Resûlallah! İki komşum var. Hangisine hediye vereyim? diye sordum.

– "*Kapısı sana daha yakın olana ver*" buyurdu.[14]

313. Abdullah İbni Ömer ***radıyallahu anhümâ*****'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah s*allallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:**

"Allah Teâlâ'ya göre arkadaşların hayırlısı, arkadaşına faydalı olandır. Yine Allah Teâlâ'ya göre komşuların hayırlısı, komşusuna faydalı olandır."[15]

*** Akrabalar arası müslümanlar arası ve komşular arası hediyeleşmek sevaptır. Bu hediyeyi küçük görmek ve burun kıvırmak doğru değildir. Komşusuna güvenmeyen ve onu rahatsız eden kimselerin imanları son derece zayıftır. Yoksul komşuları gözetmek**

gücü yeten komşuların görevidir. Hediyeleşmek komşular arasında sevgi bağı oluşturur. Komşusu aç iken diğer komşuların damak zevki araması hoş olmaz. Çorbanın suyunu artır denmesi bundandır. Ayrıca *“Komşuları aç iken tok yatan bizden değildir.”* Hadisi de bunu destekler. [16]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 115**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 115**

[3] **Buhârî, Edeb 28; Müslim, Birr 140–141. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 28; İbni Mâce, Edeb 4.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 116**

[5] **Müslim, Birr 142. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ıme 58; Tirmizî, Et`ıme 30.**

[6] **Müslim, Birr 143.**

[7] **Buhârî, Edeb 29; Müslim, Îmân 73. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 60.**

[8] **Müslim, Îmân 73.**

[9] **Buhârî, Hibe 1, Edeb 30; Müslim, Zekât 90. Ayrıca bk. Tirmizî, Velâ’ 6.**

Önceden 124’de geçmişti.

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 116**

[11] **Buhârî, Mezâlim 20, Eşribe 24; Müslim, Müsâkât 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Akdıye 31; Tirmizî, Ahkâm 18; İbni Mâce, Ahkâm 15.**

[12] **Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rikak 23; Müslim, Îmân 74, 75. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbni Mâce, Edeb 4.**

Benzerleri 1512 ve 1513’de gelecektir.

[13] **Müslim, Îmân 77.**

316, 706, 1512’de tekrar gelecektir.

[14] **Buhârî, Şüf`a 3, Hibe 16, Edeb 32.**

[15] **Tirmizî, Birr 28.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 117**

40) Ana Babaya İyilik Ve Akrabayı Ziyaret

Bu bölümdeki 6 ayet ve 24 hadisten ortak koşmaksızın Allah'a ibadet edip ana, baba, akraba ve yetimlere iyi davranma gereğini, Rabbimizin ana babaya iyiliği emrettiğini, ana ve babamız yanımızda ihtiyar durumuna gelirlerse onlara öf bile demeyip tevazu kanadını açarak merhametle muamele etmemiz ve o şekilde Allah'a dua etmemiz gerektiğini, vaktinde kılınan namazdan sonra en hayırlı amelin ana babaya iyilik olduğunu, babalık hakkını ödemenin çok zor olduğunu, misafir ve akrabaya iyilik etmek gerektiğini, akrabalık bağını gözeteni Allah'ta gözetir, ilgiyi kesenden Allah'ın da ilgiyi keseceğini, kişinin iyilik etmekteki sırasını; Rasulullah'ın Anan Anan Anan sonra baban sonra yakın akrabandır diye sıraladığını, yaşlılık günlerinde anne ve babasına ulaşıp ta cenneti kazanamayanın burnu sürtülsün bedduasına muhatap olduğunu, kötülük yapan akrabaya bile iyilik yapmakla o kişinin Allah'ın yardımına mazhar olacağını, rızkının çoğalmasını ve ömrünün uzamasını isteyen kimsenin akrabasını kollayıp gözetmesi gerektiğini, yakın akrabanın kollanmasının önce olduğunu, kimsesi olmayan anne ve babalara bakmanın cihada gitmekten hayırlı olduğunu, akrabası kendisiyle ilgiyi kestiği zamanlarda onlarla ilgilenmenin akrabayı koruyup gözetme sayılacağını, bir köleyi hürriyetine kavuşturmaktan akrabalarına hediye etmenin daha sevap olacağını, müşrik bile olsa kişinin ana babasına iyi davranması gerektiğini, sadakanın yakın akrabaya verilmesiyle hem sadaka hem de yakınları himaye sevabı

kazanılacağını, iki tür bağdan birinin de akrabalık bağı olduğunu, akrabalık bağlarının kesilmeyeceğini, cennete götürecek amellerden birinin de akrabalık bağlarını korumak olduğunu, evlilik ve boşamalarda basiretli anne babaların sözünün tutulabileceğini, teyzenin anne sayılabileceğini, peygamberimizin gönderiliş gayelerinden birinin de akrabayı kollayıp gözetlemek ve putları kırmak olduğunu öğreneceğiz.[1]

“Yalnızca Allah’a kulluk edin ve O’ndan başka hiçbir şeye ilahlık yakıştırmayın. Ana babaya yakın akrabaya, yetimlere, muhtaçlara kendi çevrenizde olan yakın komşulara ve uzak komşulara, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve elinizin altındaki hizmetçi ve işçilere iyilik yapın iyi davranın.” **(Nisa: 4/36)**

“...Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah’a karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun ve akrabalık bağlarını gözetin.” **(Nisa: 4/1)**

“Onlar ki Allah’ın ulaştırılmasını istediği şeyi ulaştırırlar. Yani akraba mü’minlerle ilgiyi kesmezler.” **(Ra’d: 13/21)**

“Biz insana yapacağı hayırlı işlerden biri olarak anne ve babasına iyi davranmasını emrettik...” **(Ankebut: 29/8)**

“Çünkü Rabbin kendisinden başkasına kulluk etmemenizi ve anaya babaya iyilik etmenizi buyurmuştur. Eğer onlardan biri yahut her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına erişecek olurlarsa onlara öf bile deme, azarlama onları ve onlara güzel ve iyi söz söyle ikisine karşı da merhamet kanatlarını indir. Mütevazi ol veya Rabbi de: “Onlar çocukluğumda beni

***nasıl büyütüp yetiştirdilerse sen de onlara öylece merhamet et.”* (İsra: 17/23-24)**

***“Allah diyor ki: Biz insana anne babasına karşı iyi davranmasını emrettik. Annesi onu nice acılara ve zayıflığa katlanarak karnında taşıdı. O’nun sütten kesilmesi de iki yıl sürdü. Öyleyse ey insanoğlu bana ve sonra da ana ve babana şükret...”* (lokman: 31/14)**

314. Ebû Abdurrahman Abdullah İbni Mes`ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *aleyhisselâm’*a:

– Allah’ın en çok beğendiği amel hangisidir? diye sordum.

– *“Vaktinde kılınan namazdır”* diye cevap verdi.

– Sonra hangi ibadet gelir? dedim.

– *“Ana ve babaya iyilik ve itaat etmek”* buyurdu.

– Daha sonra hangisi gelir? diye sordum.

– *“Allah yolunda cihâd etmek”* buyurdu.[2]

315. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Hiçbir evlâd babasının hakkını ödeyemez. Şayet onu köle olarak bulur ve satın alıp âzâd ederse, babalık hakkını ödemiş olur.”[3]

*** Babanın evlat üzerindeki hakkı ödenemeyecek kadar büyüktür. Hayatta kolay kolay meydana gelmeyecek bir olaya yani köle azadına bağlanması bunu göstermektedir. Halen islamda Allah, Rasulu ve**

sonra ana babaya hürmet ve ikramın zikredilmesi de bunu göstermektedir. [4]

316. Yine Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse akrabasına iyilik etsin. Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!"[5].

*** Gerçekten müslüman olduğunu iddia eden kimse mutlaka bu iki şıktan birincisini tercih ederek sevap kazanmalı insanlara yardımcı olmalıdır veya susmak suretiyle kimseye zarar vermemelidir.** [6]

317. Yine Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Allah Teâlâ varlıkları yaratma işini tamamlayınca, akrabalık bağı (rahim) ayağa kalkarak:

– (Huzurunda) bu duruş, akrabalık bağını koparan kimseden sana sığınanın duruşudur, dedi.

Allah Teâlâ:

– Pekâlâ, seni koruyup gözeteni gözetmeme, seninle ilgisini kesenden rahmetimi kesmeme râzı değil misin? diye sordu.

Akrabalık bağı:

– Evet, râzıyım, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ:

– Sana bu hak verilmiştir, buyurdu.

Bunları anlattıktan sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

***– İsterseniz (bunu doğrulayan) şu âyeti okuyunuz,* buyurdu:**

***“Ey münâfıklar! Siz iş başına geçecek olursanız, yeryüzünde fesat çıkarır, akrabalarla ilginizi kesersiniz, değil mi? İşte Allah’ın lânete uğrattığı, kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimseler bunlardır”* (Muhammed: 47/22–23)[7]**

Buhârî’nin bir rivayetine göre Cenâb–ı Hak şöyle buyurdu:

“Ey akrabalık bağı! Seni gözeteni gözetirim. Seninle ilgiyi kesenden ben de ilgimi keserim.”[8].

318. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gelerek:

– Kendisine en iyi davranmam gereken kimdir? diye sordu.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Anan!”* buyurdu.

Adam:

– Ondan sonra kimdir? diye sordu.

– *“Anan!”* buyurdu.

Adam tekrar:

– Ondan sonra kim gelir? diye sordu.

– *“Anan!”* dedi.

Adam tekrar:

– Sonra kim gelir? diye sordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– “*Baban!*” cevabını verdi.[9]

Bir rivayete göre o adam:

– Ey Allah’ın Resûlü! Kendisine en iyi davranılması gereken kimdir? diye sordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– “*Anan, sonra anan, daha sonra yine anan, sonra baban, sonra da sana en yakın olan akraban*” buyurdu.[10]

*** Saygı, iyilik ve itaate en layık olan kimselerin sıralaması yapılan bu hadislerde her zaman ve heryerde her kimseye karşı iyi davranması gereken müslümanın kime nasıl davranması gerektiği bildirilmiştir. [11]**

319. Yine Ebû Hüreyre’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Anne ve babasına veya onlardan sadece birine yaşlılık günlerinde yetişip de cennete giremeyen kimse perişan olsun, perişan olsun, perişan olsun”[12].

*** Bugün bakım ve paraya ihtiyacı olmayan huzurevlerinde nice anne ve babalar vardır ki hizmetçileri de var. Ama sevgi dolu bir bakış candan sevgiyle kucaklayıştan mahrumdurlar, bu ise para ile elde edilemez Bu hadis anne ve babasına hayırsızlık yapan bir evladın acıklı sonucundan bahsetmektedir. (İsra: 17/24 nolu ayete bakınız) [13]**

320. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre bir adam:

– Yâ Resûlallah! Benim akrabam var. Ben kendilerini ziyaret ediyorum, onlar bana gelip gitmiyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötülük ediyorlar. Ben onlara anlayışlı davranıyorum, onlarsa bana kaba davranıyorlar, dedi.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "Eğer dediğin gibi isen, onlara sıcak kül yutturmuş oluyorsun. Sen böyle davrandıkça, Allah'ın yardımı seninledir."[14]

321. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rızkının çoğalmasını, ömrünün uzamasını isteyen kimse, akrabasını kollayıp gözetsin."[15]

*** Rızık ve ömür bereketine sebeb olan amellerden biri olarak anlatılan akraba ziyareti ve bağları koparmamak kişinin dünya hayatında yaşantı ve geçim olarak rahat bir hayat ve geçim sürmesini temin etmiş olur. [16]**

322. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Medine'de ensâr arasında en fazla hurmalığı bulunan Ebû Talha idi. Ebû Talha'nın en sevdiği malı da Mescid–i Nebevî'nin karşısındaki Beyruhâ adlı hurma bahçesiydi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu bahçeye girer ve oradaki tatlı sudan içerdi.

Enes (sözüne devamla) dedi ki: *“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, en iyiye eremezsiniz”* âyet–i kerîmesi nâzil olunca, Ebû Talha Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanına geldi ve:

– Yâ Resûlallah! Cenâb–ı Hak sana *“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, en iyiye eremezsiniz”* âyetini gönderdi. En sevdiğim malım Beyruhâ adlı bahçedir. Onu Allah rızası için sadaka ediyorum. Allah’dan onun sevabını ve âhiret azığı olmasını dilerim. Beyruhâ’yı Allah’ın sana göstereceği şekilde kullan, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Âferin sana! Kârlı mal dediğin işte budur! Seni duydum, Ebû Talha. Onu akrabalarına vermeni uygun görüyorum.”*

Ebû Talha:

– Öyle yapayım, yâ Resûlallah, dedi ve bahçeyi akrabaları ve amcasının oğulları arasında taksim etti.[17]

*** Ebu Talha değerlendirmeye göre yirmi bin koyun eden bir mal varlığını Allah yolunda harcamasını bilen bir sahabidir. Kendilerine bakarak yolumuzu tayin edeceğimiz yıldızlardan biridir. [18]**

323. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir adam Peygamber *aleyhisselâm*’ın yanına gelerek:

– Hicret ve cihâd etmek üzere sana bîat ediyorum. Bunların sevabını Allah’tan dilerim. dedi.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Ana ve babandan hayatta olanlar var mı?”* diye sordu.

Adam:

– Evet, her ikisi de hayatta, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Allah’tan sevap kazanmak istiyorsun değil mi?”* diye sordu.

Adam:

– Evet, deyince:

– *“Ana ve babanın yanına dön. Onlara iyi bak!”* buyurdu.[19]

Bu rivayet *Sahîh–i Müslim’*den alınmıştır. Buhârî ile Müslim’in bir başka rivayeti ise şöyledir:

Bir adam Resûlullah’ın yanına gelerek cihâd etmek üzere ondan izin istedi. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Anan, baban sağ mı?”* diye sordu.

Adam:

– Evet, deyince:

– *“Öyleyse onlara hizmet etmeye çalış!”* buyurdu.[20]

*** Cihad iki türlüdür. Birisi genel seferberlik dediğimiz her eli silah tutanın katılması gereken zorunlu cihad, bir diğeri de küçük birlikler ve gönüllülerden oluşan ufak çapta olan cihad hareketidir. Bu sahabinin buradaki durumu nafile cihad diyebileceğimiz bir cihad çeşididir ki anne ve babadan izin almak gerekir. [21]**

324. Yine Abdullah İbni Amr İbni Âs’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Akrabasının yaptığı iyiliğe aynıyla karşılık veren, onları koruyup gözetmiş sayılmaz. Akrabayı koruyup gözeten adam, kendisiyle ilgiyi kestikleri zaman bile, onlara iyilik etmeye devam edendir.”[22]

*** İyilik üç türlüdür. 1- İyiliğe iyilik 2- Karşılık beklemeksizin yapılan iyilik 3- Kötülük edene iyilik etmektir ki en değerlisi budur. Bkz. Fussılet: 41/34.**[23]

325. Hz. Âişe’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Akrabalık bağı Arş-ı âlâ’ya tutunarak şöyle demiştir: Beni koruyup gözeteni, Allah koruyup gözetsin. Benimle ilgisini kesenden Allah rahmetini kessin.”[24]

326. Mü’minlerin annesi Meymûne Binti’l–Hâris *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre, Hz. Meymûne Peygamber *aleyhisselâm*’a haber vermeden bir câriye âzâd etmişti. Kendi nöbet gününde Resûl–i Ekrem yanına gelince:

– Yâ Resûlallah! Farkına vardın mı, câriyemi âzâd ettim, dedi. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Gerçekten mi?”* diye sordu. Hz. Meymûne:

– Evet, gerçekten âzâd ettim, deyince:

– “Eğer câriyeyi dayılarına hediye etseydin daha çok sevap kazanırdın” buyurdu.[25]

*** Her türlü yardımda öncelikle fakir ve yardıma muhtaç akraba düşünülmelidir. Önceki hadislerde de görüldüğü üzere fakir, komşu ve akrabalara yapılacak yardımlarda en değerlisi her üçü de bir arada olandır. Daha sonra iki şartı taşıyan kimselerdir.**[26]

327. Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

İslâmiyet'i kabul etmemiş olan annem Resûlullah zamanında yanıma gelmişti. Resûlullah'ın görüşünü almak için:

– Annem, beni özleyip gelmiş. Ona ikramda bulunabilir miyim? diye sordum.

Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Evet, annene iyi davran!"* buyurdu.[27]

*** Bu konuda Lokman 31/14 ve Ankebut 29/8 ayetlerin tefsirine bakınız.** [28]

328. Abdullah İbni Mes\`ûd *radıyallahu anh*'ın karısı Zeynep es–Sekafiyye *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre birgün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Ey kadınlar! Zînet eşyânızdan bile olsa sadaka veriniz"* buyurmuştu.

Zeynep sözüne devamla dedi ki: Bunun üzerine ben Abdullah İbni Mes\`ûd'un yanına dönerek:

– Sen eli dar bir adamsın. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize sadaka vermemizi emretti. Ona git de bir soruver. Sadakamı sana

vermekle bu emri yerine getiriyorsam ne âlâ. Şayet olmuyorsa başkasına vereyim, dedim. Abdullah:

– Kendin git sor, deyince ben de gittim. Hz. Peygamber'in kapısına varınca, ensârdan bir kadının orada beklediğini gördüm. Meğer onun derdi de benimkinin aynıymış. Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in huzuruna girmeye de pek çekinirdik.**

İçeriden Bilâl çıkıverince ona:

– Hz. Peygamber'e git de, "Kapıda iki kadın bekliyor ve kocalarıyla kendi yetimlerine verecekleri sadakanın kabul olup olmadığını soruyorlar, de!. Ama bizim kim olduğumuzu söyleme!" dedik.

Bilâl hemen Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in huzuruna girerek meseleyi anlattı.**

Resûl–i Ekrem ***sallallahu aleyhi ve sellem*****:**

– "*Kim onlar?*" diye sordu.

Bilâl de:

– Ensârdan bir kadınla Zeynep, deyince, Resûlullah ***salllallahu aleyhi ve sellem*****:**

– "*Hangi Zeynep'miş o?*" diye sordu. Bilâl:

– Abdullah'ın karısı, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

– "Onlar –böyle yapmakla– iki sevap birden kazanırlar. Biri yakınlarını himâye sevabı, diğeri de sadaka sevabı."**[29]**

*** Rasulullah bir bayram günü kadınlara va'z ederken onlardan sadaka vermelerini istemişti. Bu hadiste de bir kadının koca ve çocuklarına bakma zorunluluğu olmadığı için onlara yaptığı harcama sadaka yerine geçtiğini yine bir erkek de bakmak zorunda olmadığı yakınlarına sadaka verebileceğini karısının kendi malını kocasına danışmaksızın harcayıp infak edebileceğini yine bir kadının dinini öğrenebilmesi için evinden dışarı çıkmasında da bir mahzur olmadığını öğrenmiş oluyoruz. [30]**

329. Ebû Süfyân Sahr İbni Harb *radıyallahu anh*'den –Herakliyus kıssasına dair uzun hadiste– rivayet edildiğine göre, Herakliyus Ebû Süfyân'a Peygamber *aleyhisselâm*'ı kastederek:

– O size ne emrediyor? diye sordu.

Ebû Süfyan der ki:

– Ben de onun bize, sadece Allah'a ibadet ediniz; ona hiçbir şeyi denk tutmayınız; dedelerinizin taptığı şeyleri bırakınız dediğini, bize namaz kılmayı, doğru ve iffetli olmayı, akrabayı görüp gözetmeyi emrettiğini söyledim.[31]

330. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz (bir para birimi olan) kîrâtın kullanıldığı bir yeri mutlaka fethedeceksiniz."

Diğer bir rivayete göre ise şöyle buyurdu:

"Siz kîrâtın kullanıldığı Mısır'ı fethedeceksiniz. Oranın halkına iyi davranmanızı tavsiye ediyorum; vasiyetimi tutunuz. Zira onlara bir ahid

ve eman görevimiz, bir de akrabalık bağımız vardır.”

Bir diğer rivayete göre şöyle buyurdu:

***“Siz orayı fethettiğiniz zaman, halkına iyi davranın. Zira onlara bir ahid ve eman görevimiz, bir de akrabalık bağımız vardır”* veya *“ahid ve eman görevi ve hısımlık bağı vardır”* buyurdu.[32]**

*** Mısırlılarla Mekkelilerin akrabalık bağı Hz. İsmail’in annesi Hacer’in Mısırlı olması dolayısıyla, hısımlık bağı ise peygamberimizin oğlu İbrahim’in annesi olan Mariye’nin Mısırlı olması sebebindendir. [33]**

331. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

***“Yakın akrabalarını uyar!”* (Şu`arâ: 26/214) âyeti nâzil olunca, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Kureyş kabilesini toplantıya çağırdı. Onlar da geldiler. Peygamber *aleyhisselâm* kimine genel, kimine de özel olarak şöyle hitâb etti:**

“Ey Abdüşems oğulları! Ey Ka`b İbni Lüey oğulları! Kendinizi cehennemden kurtarınız!

Ey Abdümenâf oğulları! Kendinizi cehennemden kurtarınız!

Ey Hâşim oğulları! Kendinizi cehennemden kurtarınız!

Ey Abdülmuttalib oğulları! Kendinizi cehennemden kurtarınız!

Ey Fâtıma! Kendini cehennemden kurtar! Çünkü sizi Allah’ın azâbından kurtarmaya benim gücüm yetmez. Ama aramızdaki akrabalık bağı sebebiyle sizinle ilgimi kesmeyeceğim.”[34]

*** Bu hususta Şuara 26/214 ayetinin tefsiri ve Leheb suresinin tefsiri ve sebebi nüzülüne tefsirden bakılmalıdır. Her inanç ve görüşe sahip akraba ile ilgi kesilmemeli, onlara dini bilgi ve şuur verilmeye çalışmalıdır. Bu aslî ve ilk görevlerimizdendir. Kişinin büyük bir insanın akrabası olduğunu söylemesi ve ona güvenmesi ona hiçbir fayda sağlamayacağı gibi cehennemden de kurtaramaz. Kişiyi kurtaracak olan şey iman, ibadet ve amellerdir. Bunun için bakınız: (Fatır: 35/18, ve Necm: 53/39) ayetleri. [35]**

332. Ebû Abdullah Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i gizli değil açıkca şöyle buyururken dinledim:

"(Akrabam olan) Falan oğulları ailesi benim dostlarım değildir. Benim dostlarım Allah Teâlâ ile iyi mü'minlerdir. Fakat ötekilerle aramızda akrabalık bağı bulunduğu için kendileriyle ilgimi kesmeyeceğim."[36]

*** Dost olunmaya layık Allah ve gerçek mü'minlerdir. (Tahrim: 66/4) Yani ben Allah'ı ve mü'minleri severim ama müşrik akrabalarımla da ilgimi kesmem, onların da müslüman olmalarına çalışırım, gayret ederim. [37]**

333. Ebû Eyyûb Hâlid İbni Zeyd el–Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre bir adam:

– Yâ Resûlallah! Beni Cennete götürüp cehennemden uzaklaştıracak davranışı haber ver, dedi.

Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

– *"Allah'a ibadet edip ona hiçbir şeyi denk tutmazsın. Namazı kılar, zekâtı verir ve akrabanı koruyup gözetirsin."*[38].

*** Akrabayı görüp gözetmekte cennete sokan amellerden sayılıyor. Bugün çok ihmal edilen bu ahlaki meziyete de uymak ve akrabalarla ilgilenmek gerekir. [39]**

334. Selmân İbni Âmir *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Biriniz orucunu açacağı zaman hurma ile açsın; çünkü hurma bereketlidir. Eğer hurma bulamazsa orucunu su ile açsın; çünkü su temizdir."

Peygamber *aleyhisselâm* sözüne devamla şöyle buyurdu:

"Yoksula verilen sadaka bir sadaka, akrabaya verilen sadaka ise iki sadaka yerine geçer: Biri sadaka sevabı, öteki de akrabayı koruyup gözetme sevabıdır."[40].

335. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Çok sevdiğim bir kadınla evliydim. Babam Hz. Ömer o kadını beğenmiyordu. Bu sebeple bana:

– Onu boşa! dedi.

Ben de boşamak istemedim.

Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh* Peygamber *aleyhisselâm'*a gelerek durumu anlatmış.

Peygamber *aleyhisselâm* da:

– *“O kadını boşa!”* diye emretti.[41]

*** 1869 numaralı hadiste İbrahim peygamberin oğlunun hanımını boşamasıyla alakalı tavsiyeleri gelecektir. Burada da Hz. Ömer oğlunun aşık olduğu ve kusurunu göremediği karısından boşanması gerektiğini anladığı için bu tavsiyede bulundu. Aşırı sevgi insanı kör ve sağır yapar. Seven kimse sevdiğinin kusurunu farkedemez. Hz. Ömer’in gelininde gördüğü kusur bağışlanacağı cinste olmadığı için ve oğlunun manevi hayatına zarar verecek mahiyette olduğu için oğlunu boşamasını emretti hem babasından hem de peygamberden emir alan ibni Ömer bu iki buyruğa karşı gelmemiş ve karısını boşamıştı. Bugün islamı gereği gibi bilmeyen anne ve babaların oğullarına “karını boşa” diye emir vermeleri yerine getirilmeli mi yoksa getirilmemeli mi? sorusunun cevabı İslami eğitim ve anlayış yönüyle değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Hz. Ömer’e gelince; o çok dindar, Allah korkusu ve kul hakkına saygısı itibarıyla üstün bir şahsiyettir. Hatta Hz. Ömer’in görüş ve kanaatine uygun ayet inmesi yani “Tevafukatı Ömer” denilen 15 ve 21 hadise zikredilmektedir. Bunun için Tecridi Sarih tercemesi cild: 2 s: 349-353, cild: 11 s. 48-50 ye bakılmalıdır.** [42]

336. Ebü’d–Derdâ *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre, bir adam ona gelerek:

– Benim bir karım var. Annem ise onu boşamamı emrediyor. Ne yapmalıyım? diye sordu.

Ebü’d–Derdâ *radıyallahu anh* ona şu cevabı verdi:

– Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in:

“Anne ve baba, cennete en ortadaki kapıdan girmeye vesile olur” **buyurduğunu işittim. Artık sen o kapıyı ister bırak, ister elinde tut.[43]**

*** Anne ve babaya saygı gösterilmesi gereği Allah’ın emridir. Ebu’d Derda: “Ben sana hanımını ne boşa derim ne de boşama ama anne ve babaya itaat konusunda şu hadisi bilirim ve sana da hatırlatırım,” demek suretiyle soruyu soran kimseye adeta eğer anne ve babaya itaatın gereği gibi, hanımında da Allah ve Rasulünün istemediği bir hal varsa onu kendin daha iyi bilirsin ona göre hareket et demek istemiştir. Cennetin orta kapısı demek en değerli kapısı demektir. Anne ve babalarına iyilik edenler bu değerli kapıdan cennete gireceklerdir. Başka birine zulüm ve haksızlık edilmeyecek durumlarda anne ve babaya itaat edip onların gönlünü hoş etmek iyidir.**

Allah’a isyan olacak yerde kula itaat caiz değildir. Bu kaide daima müslümanın aklında olmalıdır. [44]

337. Berâ’ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Teyze anne sayılır.”[45]

Ana babaya iyilik ve akrabayı ziyaretle alakalı hadis çoktur. 12 numaralı mağara hadisi ve 261 nolu Cüreyc hadisi gibi. En önemlilerinde biri de ileride 439 no da gelecek olan uzunca Amr ibni Abese hadisidir.

*** Bu hadiste annesi ölen çocuğa teyzesinin daha iyi sahip olacağını ve onun daha iyi yetiştirilebileceğini göstermektedir. Çocuğun kendisine emanet edileceği kadın ablası teyzesi gibi yakın biri olacaktır. [46]**

25/337/1: Amr bin Abese (r.a.) anlatıyor. "Mekke'de iken peygamberliğinin ilk zamanında O'nun yanına vardım ve

"sen kimsin?" dedim. O da:

***"Peygamberim"* dedi.**

"Peygamber ne demektir?" dedim. O da:

***"Allah beni vazifeli olarak gönderdi"* dedi. Ben**

"hangi şey ile gönderdi?" deyince:

***"Akrabayı görüp gözetmek, putları kırmak, Allah'ın birliğini kabul edip O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak üzere"* buyurdular.**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 118**

[2] **Buhârî, Mevâkît 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; Müslim, Îmân 137–139. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 14, Birr 2; Nesâî, Mevâkît 51.**

Benzeri faziletlerle alakalı hadisler 1274, 1277 ve 1286'da tekrar gelecektir

[3] **Müslim, İtk 25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Birr 8; İbni Mâce, Edeb 1.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 119**

[5] **Buhârî, Edeb 85; Müslim, Îmân 74, 75. Ayrıca bk. Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, Rikak 23; Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbni Mâce, Edeb 4.**

311'de geçmişti, 706 ve 1512'de tekrar gelecektir.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 119

[7] Buhârî, Tefsîru sûre 47, Edeb 13, Tevhîd 35; Müslim, Birr 16.

[8] Buhârî, Edeb 13.

[9] Buhârî, Edeb 2; Müslim, Birr 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Vesâyâ 4; Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Birr 1.

[10] Müslim, Birr 2.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 120

[12] Müslim, Birr 9, 10.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 120

[14] Müslim, Birr 22.

648’de tekrar gelecek, açıklama orada verilecektir.

[15] Buhârî, Edeb 12, Büyû` 13; Müslim, Birr 20, 21. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 45.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 120

[17] Buhârî, Zekât 24, Vekâlet 14, Vesâyâ 10, 17, 26, Tefsîru sûre (3) 5, Eşribe 13; Müslim, Zekât 42, 43.

299’da geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[18] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 121

[19] Buhârî, Cihâd 138, Edeb 3; Müslim, Birr 6.

[20] Buhârî, Cihâd 138; Müslim, Birr 5. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 2; Nesâî, Cihâd 5.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 121

[22] Buhârî, Edeb 15. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 45; Tirmizî, Birr 10.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 121

[24] Buhârî, Edeb 13; Müslim, Birr 17.

Benzeri geniş olarak 317’de geçmişti.

[25] Buhârî, Hibe 15, 16; Müslim, Zekât 44.

[26] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 122

[27] Buhârî, Hibe 29, Cizye 18, Edeb 8; Müslim, Zekât 50. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 34.

[28] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 122

[29] Buhârî, Zekât 48; Müslim, Zekât 45. Ayrıca bk. Buhârî, Zekât, 44; Nesâî, Zekât 82; İbni Mâce, Zekât 24.

[30] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 122

[31] Buhârî, Bed'ü'l–vahy 6, Salât 1, Zekât 1, Cihâd 102, Şehâdât 28, Edeb 8, Tefsîru sûre (3) 4; Müslim, Cihâd 74.

Önceden 56 numarada geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[32] Müslim, Fezâilü's–sahâbe, 226, 227.

[33] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 123

[34] Müslim, Îmân 348, 351. Ayrıca bk. Buhârî, Tefsîru sûre (26) 2; Tirmizî, Tefsîru sûre (27) 2; Nesâî, Vesâyâ 6.

[35] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 123

[36] Buhârî, Edeb 14; Müslim, Îmân 366.

[37] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 123

[38] Buhârî, Edeb 10; Müslim, Îmân 14. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 10.

1212'de tekrar gelecektir.

[39] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 123

[40] Tirmizî, Zekât 26. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 21; Nesâî, Zekât 82; İbni Mâce, Sıyâm 25, 28.

1240'da kısa şekliyle tekrar gelecektir.

[41] Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Talâk 13. Ayrıca bk. İbni Mâce, Talâk 36.

[42] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 124

[43] Tirmizî, Birr 3. Ayrıca bk. İbni Mâce, Talâk 36.

[44] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 124

[45] **Tirmizî, Birr 6. Ayrıca bk. Buhârî, Sulh 6, Megâzî 43; Ebû Dâvûd, Talâk 35.**

[46] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 124**

41) Ana Babaya Karşı Gelmenin Ve Akraba İle İlgiyi Kesmenin Haramlığı

“Siz ey münafıklar işbaşına gelecek olursanız yeryüzünde fesat çıkarmak akrabalık bağlarını parçalamak sizden umulur değil mi? Onlar öyle kimselerdir ki, Allah onları lanetleyip sağır yapmış ve gözlerini de kör etmiştir.” **(Muhammed: 47/22-23)**

“Fakat yaradılışlarının gereği olan doğal bir anlaşmaya dayanır olmalarına rağmen, Allah’la olan bağlantılarını bozup, Allah’ın sıkı tutulmalarını emrettiği bağları kesen ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaran kimselere gelince. İşte Allah’ın laneti böylelerinedir. Öte dünyada varılacak yerlerin en kötüsü de onlara ayrılmıştır.” **(Ra’d: 13/25)**

“Çünkü Rabbin kendisinden başkasına kulluk etmemenizi ve anaya babaya iyilik etmenizi buyurmuştur. Eğer onlardan biri yahut her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ererse onlara öf bile deme, azarlama onları ve onlara güzel ve iyi söz söyle ikisine karşı da merhamet kanatlarını indir, mütevazi ol veya Rabbim, de: Onlar çocukluğumda beni nasıl büyütüp yetiştirdilerse sen de onlara öylece merhamet et.” **(İsra: 17/23-24)**

338. Ebû Bekre Nüfey İbni Hâris ***radıyallahu anh*****’den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****:**

– ***“Büyük günahların en ağırını size haber vereyim mi?”*** **diye üç defa sordu.**

Biz de:

– Evet, yâ Resûlallah, dedik.

Resûl–i Ekrem:

– *“Allah’a şirk koşmak, ana babaya itaatsizlik etmek”* buyurduktan sonra, yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve *“İyi dinleyin, bir de yalan söylemek ve yalancı şâhitlik yapmak”* buyurdu. Bu sözü durmadan tekrarladı. Daha fazla üzülmesini istemediğimiz için keşke sussa, diye arzu ettik.[1]

339. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Büyük günahlar şunlardır: Allah’a ortak koşmak, ana babaya itaatsizlik etmek, haksız yere adam öldürmek ve yalan yere yemin etmek.”[2]

*** Pek çok ayeti kerime ve hadisi şeriflerde günahların büyükleri sayılmakta ve bazı eserlerde bunların sayısı 467’ye kadar çıkarılmaktadır.**[3] **Kur’an’da Lokman: 31/13’de en büyük zulüm olarak belirtilen şirk, günahların en büyüğü olarak zikredilir. Hadislerde de şirk: Allah’ın yanı sıra kanun koyucu ve ilah tanımak olarak ilk sırada zikredilmiştir.** [4]

340. Yine Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahü anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Bir kimsenin kendi ana babasına sövmesi büyük günahlardandır”* buyurmuştu.

Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! İnsan kendi ana babasına hiç söver mi? deyince:

– *"Evet, tutar birinin babasına söver, o da onun babasına söver. Birinin anasına söver, o da onun anasına söver"* buyurdu.[5]

Başka bir rivayete göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"İnsanın kendi ana babasına lânet etmesi en büyük günahlardandır"* buyurmuştu.

Ashâb–ı kirâm:

– "Yâ Resûlallah! Bir kimse kendi ana babasına nasıl söver?" deyince:

– *"Birinin babasına söver, o da onun babasına söver. Adamın anasına söver, o da onun anasına söver"* buyurdu.[6]

*** Önceki iki hadiste ana babaya itaatsizlik etmenin büyük günahlardan olduğu zikredildi. Burada ise bir nevi itaatsizlik demek olan ana babaya sövme konusu ele alınmaktadır. Ana babasına sövdürecek evlatların da olabileceğini Rasulullah bildirmiştir. Bir kimseye sövmenin doğuracağı kötülükler En'am: 6/108 ayette anlatılmaktadır. Günaha girme yollarının kapatılması hedeflenen bu ayet ve hadisler müslümanlara bu ahlaki prensipleri de öğretmektedir.** [7]

341. Ebû Muhammed Cübeyr İbni Mut'ım *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Akrabasıyla ilgisini kesen kimse cennete giremez."[8]

*** Akraba ve müslümanlarla alakayı kesmemek gerekir. Kesenlere cennet haram kılınmış oluyor.** [9]

342. Ebû Îsâ Mugîre İbni Şu'be *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ size ana babaya itaatsizlik etmeyi, verilmesi gerekeni vermeyip almaya hakkı olmayan şeyi istemeyi ve kız çocuklarını diri diri toprağa gömmeyi haram kılmış; dedi kodu yapmayı, çok soru sormayı ve malı israf etmeyi de mekruh kılmıştır." [10]

*** Üçü haram üçü mekruh olan altı meseleden söz edilmiş olan hadiste peygamberimiz;**

1- Ana babaya saygısızlık. Büyük günahlardan olduğunu önceki hadislerden öğrenmiştik.

2- Zekat ve her türlü infakı vermeyip cimrilik yapmak veya borcunu vermemek ve bile bile geciktirmek,

3- Başkalarından borç istemek veya ihtiyacı olmadığı halde dilenmek yasaklanmış yani haram kılınmıştır.

1- Kız çocuklarını bazı menfaatler uğruna toplum bataklığına gömmek. Nahl: 16/58-59.

2- Dedikodu yapıp çok soru sormayı. Maide: 5/101.

3- Malı har vurup harman savurmayı. Furkan: 25/67, İsra: 17/27, hoş karşılamayıp mekruh saymıştır. [11]

---

[1] **Buhârî, Şehâdât 10, Edeb 6, İsti'zân 35, İstitâbe 1; Müslim, Îmân 143. Ayrıca bk. Tirmizî, Şehâdât 3, Birr 4, Tefsîru sûre (4) 5.**

1552'de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[2] **Buhârî, Eymân ve'n–nüzûr 16, Diyât 2, İstitâbetü'l–mürteddîn 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (4) 6; Nesâî, Tahrîm 3, Kasâme 48.**

[3] **Bkz. Ez-Zevacir an itikafil kebair ibni Hacer el-Heytemi. Kayıhan Yayınları tarafından iki cild halinde Büyük Günahlar olarak tercüme edilmiştir.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 125**

[5] **Müslim, Îmân 146. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 4.**

[6] **Buhârî, Edeb 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 120.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 126**

[8] **Buhârî, Edeb 11; Müslim, Birr 18, 19. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 45; Tirmizî, Birr 10.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 126**

[10] **Buhârî, İstikrâz 19, Edeb 6, Zekât 53; Müslim, Akdıye 10–14.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 126**

42) Ana Babaya Dostlarına Ve İkrama Layık Kimselere İkram Etmek

343. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"En makbul iyilik, baba dostunu koruyup gözetmektir."

Abdullah İbni Dînâr'dan rivayet edildiğine göre, Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bedevilerden biri Abdullah İbni Ömer'le Mekke yolunda karşılaştı. Abdullah İbni Ömer ona selâm verdi; kendi bindiği eşeğe onu bindirdi ve başındaki sarığı da ona verdi.

Abdullah İbni Dinâr sözüne devamla dedi ki: Biz İbni Ömer'e:

– Allah iyiliğini versin, bu adam bedevilerden biri. Onlar aza kanaat ederler, deyince bize şunları söyledi:

– Bu zâtın babası, (babam) Ömer İbni Hattâb'ın dostuydu. Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in şöyle buyurduğunu duydum:

"En makbul iyilik, baba dostunun ailesini koruyup gözetmektir."

Abdullah İbni Dînâr'ın Abdullah İbni Ömer'den bir başka rivayeti de şöyledir:

Bir defasında İbni Ömer Mekke'ye gitmek üzere yola çıktı. Deveye binmekten usandığı zaman üzerinde istirahat edeceği bir merkebiyle, başına sardığı bir de sarığı vardı. Birgün İbni Ömer eşeğin üzerinde dinlenirken bir bedeviye rastladı. Ona:

– Sen falan oğlu falan değil misin? diye sordu.

Adam:

– Evet, deyince eşeği ona verdi ve:

– Buna bin, dedi. Sarığı da ona uzatarak, bunu da başına sar, dedi.

Arkadaşlarından biri İbni Ömer'e:

– Allah seni bağışlasın. Üzerinde dinlendiğin eşek ile başına sardığın sarığı şu bedeviye boşuna verdin, deyince İbni Ömer şunları söyledi:

– Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i *"İyiliklerin en değerlisi, insanın babası öldükten sonra, baba dostunun ailesini kollayıp gözetmesidir"* buyururken duydum. Bu adamın babası, (babam) Ömer *radıyallahu anh*'in dostuydu.[1]

*** Kapitalizmin çarkları arasında eriyip yok olan toplum bireyleri değil, ana baba dostlarına değer vermek, akraba, komşu ve müslümanlara bile değer verip ilgilenmemektedir. İnsanı insan yapan önemli özelliklerinden biri de vefa duygusudur. Vefa duygusuna sahip olmayanlar sadece kendilerini, zevklerini ve çıkarlarını düşünen bencil kimselerdir. Böylesi kimselerden ne kendilerine ne de ana babalarının hatıralarına hürmet ve fedakarlık beklemek boşunadır. İşte hadisteki ibni Ömer'in baba dostuna gösterdiği bu sıcak davranış çok ibretlidir.**

Ana babanın ölümlerinden sonra onların sevdiği kimseleri görüp gözetmek faziletli davranışlardandır. Onları arayıp hal ve hatırlarını sormak ana babaya iyilik ve ikram edilmiş gibi sayılır. [2]

344. Ebû Üseyd Mâlik İbni Rebîa es–Sâidî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzurunda otururken Selemeoğulları kabilesinden bir adam çıkageldi ve:

– Yâ Resûlallah! Anamla babam öldükten sonra onlara yapabileceğim bir iyilik var mı? diye sordu.

Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– *“Evet, onlara dua eder günahlarının bağışlanmasını dilersin; vasiyetlerini yerine getirirsin; akrabasını koruyup gözetirsin; dostlarına da ikramda bulunursun.”*[3]

*** Bugün müslümanım diyenlerin hiç yapmadıkları, yapanları enayilikle ve küçümser tavırlarla karşıladıkları unutulmuş bir ahlak ve sünnet...[4]**

345. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Peygamber *aleyhisselâm*’ın hanımlarından hiçbirini Hatice’yi kıskandığım kadar kıskanmadım. Üstelik onu (Resûl–i Ekrem’in yanında) hiç görmedim. Fakat Resûl–i Ekrem onu sık sık

Resûl–i Ekrem:

– *“O şöyle şöyleydi”* diye özelliklerini sayar ve *“Çocuklarım ondan oldu”*, derdi.[5] anardı. Bir koyun kesip etini parçaladığında, çoğu zaman Hatice’nin dostlarına gönderirdi. Bazan (dayanamayıp) Resûl–i Ekrem’e:

– Sanki dünyada Hatice’den başka kadın kalmadı! derdim.

– Resûl–i Ekrem koyun kesecek olursa, Hatice’nin arkadaşlarına yeteri kadar gönderirdi, dedi.

Bir rivayete göre Hz. Âişe:[6]

Başka bir rivayete göre ise Hz. Âişe şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem koyun kestiği zaman, *“Ondan Hatice’nin arkadaşlarına da gönderin”* derdi.[7]

Başka bir rivayete göre Hz. Âişe şöyle dedi:

Hatice’nin kızkardeşi Hâle Binti Huveylid birgün Resûlullah’ın huzuruna girmek için izin istemişti. Resûl–i Ekrem Hatice’nin sesini hatırladı ve:

***“Allahım, bu Huveylid kızı Hâle!”* diye heyecanlandı.[8]**

*** Bir dost ve sevgilinin ölümüyle her şey son bulmamalı güzel hatıralarla anılmalı ve sevgiler gönülde yaşatılmalıdır. Bunun en güzel örneğini Rasulullah (s.a.v.) böylece bize göstermiş oldu.[9]**

346. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Cerîr İbni Abdullah el–Becelî ile bir yolculuğa çıkmıştım. (Benden yaşlı olduğu hâlde) Cerîr bana hizmet ediyordu. Ona:

– Böyle yapma! deyince bana şunları söyledi:

– Ben ensarın Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e pek çok hizmet ettiğini gördüm ve kendi kendime “Şâyet ensardan biriyle arkadaşlık edersem ben de ona hizmet edeceğim” diye yemin etmiştim. [10]

*** Hz. Peygambere hizmet eden kimseler her türlü ikrama layıktır. Rasulullah’ı seveni sevmek ona saygısızlık edene nefret etmek dini bir vecibedir. Hadisin ravisi Cerir, kavminin reisi ve kahraman birisi olduğu halde alçak gönüllülüğü elden bırakmazdı. [11]**

---

[1] **Müslim, Birr 11–13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 120; Tirmizî, Birr 5.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 127**

[3] **Ebû Dâvûd, Edeb 120. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 2.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 127**

[5] **Buhârî, Menâkıbü’l–ensâr 20; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 74–76. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 70, Menâkıb 70.**

[6] **Buhârî, Menâkıbü’l–ensâr 20; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 74.**

[7] **Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 75.**

[8] **Buhârî, Menâkıbü’l–ensâr 20; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 78.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 128**

[10] **Buhârî, Cihâd 71; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 181.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 128**

43) Rasulullah'ın Soy Ve Sopuna İkram

***"... Ey Peygamberin ev halkı Allah sizin üzerinizden her türlü çirkinliği ve kirliliği gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor."* (Ahzab: 33/33)**

***"İşte bu akılda tutulmalıdır. Kim Allah'ın ibadet için koyduğu alamet sembol ve simgelere uyup saygı gösterirse şüphe yok ki bu inananların kalblerinde bulunan Allah'a karşı sorumluluk bilincindendir."* (Hacc: 22/32)**

347. Yezîd İbni Hayyân şöyle dedi:

Birgün Husayn İbni Sebre ve Amr İbni Müslim ile beraber Zeyd İbni Erkam'ın evine gittik. Yanına oturduğumuzda Husayn İbni Sebre dedi ki:

– Zeyd! Sen pek çok lutfa nâil olmuş bir kimsesin. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i gördün, sözünü dinledin, onunla birlikte savaşlara katıldın ve arkasında namaz kıldın. Doğrusu büyük saâdete erdin, Zeyd! Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den duyduklarını bize de anlat!

Bunun üzerine Zeyd şunları söyledi:

– Yiğenim! Vallahi çok yaşlandım. Aradan çok zaman geçti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den duyup öğrendiklerimin bir kısmını unuttum. Bu sebeple size anlattıklarımı öğrenin. Anlatmadıklarım hususunda da beni zorlamayın.

Zeyd sözlerine devamla dedi ki:

Birgün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Mekke ile Medine arasındaki Hum suyu başında ayağa kalkarak bize bir konuşma yaptı. Allah'a hamd ü senâdan sonra bize öğüt verdi. Sonra da şöyle buyurdu:

– "Ey insanlar! Ben de bir insanım. Yakında Rabbimin elçisi bana da gelecek ve ben onun dâvetine uyup gideceğim. Size iki önemli şey bırakıyorum. Biri, insanı doğruya götüren bir rehber ve nur olan Allah'ın Kitâbı Kur'an'dır. Ona yapışın ve sımsıkı sarılın!"

Peygamber aleyhisselâm Kur'an'a sarılma ve ona bağlanma konusunda tavsiyelerde bulundu. Sonra sözüne şöyle devam etti:

"Size bir de Ehl–i beyt'imi bırakıyorum. Allah'dan korkun da Ehl–i beyt'ime saygılı davranın! Allah'dan korkun ve Ehl–i beyt'ime saygılı davranın!."

Husayn İbni Sebre:

– Zeyd! Peygamber'in Ehl–i beyt'i kimdir? Hanımları da Ehl–i beyt'inden değil midir? diye sorunca Zeyd dedi ki:

– Hanımları da Ehl–i beyt'indendir. Fakat onun asıl Ehl–i beyt'i, kendisinden sonra da sadaka almaları haram olanlardır.

Husayn:

– Sadaka almaları haram olanlar kimlerdir? diye sordu.

Zeyd:

– Ali'nin ailesi, Akîl'in ailesi, Ca`fer'in ailesi ve Abbas'ın ailesidir, dedi.

Husayn:

– Bunların hepsine sadaka almak haram mıdır? diye sorunca Zeyd İbni Erkam:

– Evet, cevabını verdi.[1]

Bir başka rivayete göre Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– "Size iki önemli şey bırakıyorum. Bunlardan biri Allah'ın Kitâb'ıdır. O Allah'ın ipidir. Ona yapışan doğru yolu bulur. Onu bırakan da yolunu sapıtır."[2]

348. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* Ebû Bekri's–Sıddîk *radıyallahu anh*'ın şöyle buyurduğunu rivayet etti:

Ehl–i beyt'ini sevip sayma konusunda Peygamber *aleyhisselâm*ın emrini tutunuz.[3]

*** Ehli Beyt: Peygamberimiz bütün hanımları kızı Fatıma, torunları, Hasan ve Hüseyin ile amcası Abbas ve amcazadeleri, Hz. Ali, Âkîl ve Cafer'in ailelerinden ibarettir. Tüm peygamberler hayatları boyunca toplumlarından menfaat beklememişler, mal varlıklarının tamamını bile insanlara dağıtmışlardır. Peygamberimiz soyundan gelenlere sadaka almayı yasaklamak suretiyle onların peygambere yakın olmayı kötüye kullanmalarına izin vermemiştir.**

Bize bırakılan iki emanetten ilki Kur'an'dır. ona sarılıp onu okuyup onun içindeki hükümlere göre amel etmemiz gerekir. O kitabı mezarlıklar kitabı haline getirmemeliyiz, o kitap diriler kitabıdır. Ne yapıp yapmayacağımızı ne yiyip ne yemeyeceğimizi, hayatımızın her kesimini o kitaba göre ayarlayacağız. Yaşadığımız sürece onu kendimize rehber edineceğiz. Buyruklarına uyup yasaklarından uzak duracağız.

İkinci emanet Peygamberimizin **ehli beytidir.** Peygamberimizin hatırasıdır diyerek onları da her zaman sevip sayacağız, aşırı gidip onları ilahlaştırmayacağız.[4]

---

[1] **Müslim, Fezâilü's–sahâbe 36.**

[2] **Müslim, Fezâilü's–sahâbe 37.**

Biraz kısa şekliyle 712'de gelecektir.

[3] **Buhârî, Fezâilü's–sahâbe 12, 22.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 129**

44) Âlimlere Saygı (Âlimlere, Büyüklere Ve Fazilet Sahibi Kişilere Saygı Göstermek, Onları Başkalarına Üstün Tutmak, Toplantılarda Öne Geçirmek Ve Üstünlüklerini Belirtmek, Takdir Etmek)

Bu bölümdeki bir ayet ve on iki hadis-i şeriften bilenlerle bilmeyenlerin bir olmadığı, ancak akıl sahiplerinin bildiğini, imamlığa ehliyetin şartlarını, safların tertib ve düzenlenmesinin imam tarafından yapılacağını, ilk saflara kimlerin durması gerektiğini, sözcülük etmek durumunda olanların yaşça büyük olması gerektiğini, islamda saç sakal ağartan Kur'an hafızı asil hükümdara saygı göstermenin Allah'a saygıdan ileri geldiğini, küçüklere acımayan büyüklerin hakkını tanımayanların bizden olmadığını, insanlara kültür ve seviyelerine göre muamele edilmesi gerektiğini, affedip iyiliği emretmenin cahilleri cezalandırmaktan vazgeçilmesi gerektiğini, Allah ihtiyarların saygı gösteren gençlere yaşlandıklarında hizmet ve hürmet edecek kimseler vereceğini öğreneceğiz. [1]

"...De ki bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Bu gerçeği ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alır." **(Zümer 39/9)**

349. Ebû Mes'ûd Ukbe İbni Amr el–Bedrî el–Ensârî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cemaata Kur'an'ı en iyi bilen ve okuyanları imam olsun. Kur'an bilgisinde eşit iseler, sünneti en iyi bilen; eğer sünnet bilgisinde de denk

olurlarsa, önce hicret etmiş olan; hicret etmekte de aynı iseler, yaşca en büyükleri imam olsun. Hâkim ve yetkili olduğu yerde kişiye, izni olmadıkça bir başkası imam olmaya kalkmasın. Hiç kimse, başkasının evinde, izni olmadıkça ev sahibinin özel yerine oturmasın."[2]

Müslim'in bir rivayetinde, *"yaşca en büyük olan"* yerine *"ilk evvel müslüman olan"* kaydı bulunmaktadır.

Yine bir rivâyette[3], *"Cemaata, Allah'ın kitabını en iyi bilen ve kıraatta en ileri gelen imam olsun. Eğer okuyuşları aynı ise, önce hicret eden imam olsun. Eğer hicrette de aynı iseler, yaşça en büyükleri imam olsun"* buyurulmuştur.

*** Kur'anı iyi okuyup iyi anlamak, sünnet bilgisi, hicret ve yaşça büyük olmak gibi ölçüler imamlıktaki tercih sebebleridir. İlim ve fazilet sahibi yaşlılara saygılı davranmak da bir fazilettir. Kişinin izni olmadan sorumluluk sahası olan yerde (ev, müessesse vs.) öne geçilmemesi ve izin vermedikçe onun evinde ona imam olunmaması da tenbih edilmiştir. [4]**

350. Yine Ebû Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* namaza başlayacağımız zaman omuzlarımıza dokunarak şöyle buyururdu:

–"Düz durun, karışık durmayın. Sonra kapleriniz de karmakarışık olur. Namazda benim arkama yaşlı–başlı olanlar dursun. Onların

arkasına kendilerinden sonra gelenler, daha sonra da onlardan sonra gelenler dursun."[5]

*** İmam olacak kimse namaza durmadan önce safları tanzim etmeli ve bu uyarıya her zaman devam etmelidir. Namazda imamın arkasında büluğ çağına ermiş akıllı ve ehil kişiler durmalıdır. Organlarla kalb arasında iletişim bulunmaktadır. Kalb ve kafaları düşünceleri dağınık insanlardan düzgün saf düzeni beklenemez. Kalben ve ruhen birlikte ve aynı safta olanların namazlarındaki safları da düzgün olur, değilse safları da hayatları gibi düzensiz olur aynen bugünkü camilerimizde olduğu gibi ilk saflara ipler çekilmesine ve özel halılar döşenmesine rağmen yine de düzen sağlanamamaktadır. Bunun da tek sebebi kalb ve kafaların düzensiz oluşudur.** [6]

351. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh'*den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Aklı başında (ve imamlık yapacak durumda) olanlarınız (namazda) benim hemen arkama dursun. Sonra bu vasıflarda onları takip edenler dursunlar.* (Peygamber *aleyhisselâm* bu cümleyi üç defa tekrarladı. Namazda) *Çarşı–pazarlardaki keşmekeş (ve kargaşaya benzemek) den sakının!"[7]

*** Gerçekten çarşı pazar hayatı karmakarışıktır. Alim, cahil, kadın, erkek, küçük, büyük hep bir aradadır. Mescidlerde böyle olamaz, bir düzen olmalıdır. Ehil kişiler imamın arkasına, sonra**

erkekler, sonra çocuklar, daha sonra da kadınlar yer alır. Camideki cemaat düzeni çarşı pazar düzensizliği gibi olmaz ve olmamalıdır. [8]

352. Ebû Yahyâ (veya Ebû Muhammed) Sehl İbni Ebû Hasme el–Ensârî r*adıyallahu anh* şöyle dedi:

Abdullah İbni Sehl ve Muhayyısa İbni Mes'ûd, sulh günlerinde Hayber'e gitmişlerdi. (İşlerini görmek için birbirlerinden) ayrıldılar. Neticede Muhayyısa, (buluşma yerine geldiğinde) Abdullah İbni Sehl'i kanlar içinde can çekişirken buldu. Onu defnetti ve sonra Medine'ye döndü. (Abdullah'ın kardeşi) Abdurrahman İbni Sehl (durumu öğrenince yanına) Mes'ûd'un oğulları Muhayyısa ve Huvayyısa'yı da alarak Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e gitti. Oradakilerin yaşça en küçüğü olan Abdurrahman, olayı anlatmaya başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

***"Sözü büyüğünüze bırak, sözü büyüğünüze bırak!"* buyurdu.**

Abdurrahman sustu ve olayı ötekiler anlattı. Neticede Hz. Peygamber:

***"Kâtil üzerinde hakkınız olabilmesi için yemin eder misiniz?"* buyurdu.**

(Ebû Yahyâ, hadisin tamamını nakletti.)[9]

*** Dava ve söze başlamayı yaşça büyük olanlara bırakmak büyüklere saygının bir neticesidir. Müslümanlar çevrelerinde olup biten olaylara karşı duyarlı davranmalıdır. Aksi takdirde faili meçhul cinayetlerin sorumluluğuna iştirak etmek zorunda kalırlar.** [10]

353. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Peygamber s*allallâhu aleyhi ve sellem*, Uhud Gazvesi'nde şehid düşenleri her mezara iki kişi konacak şekilde toplattı ve sonra:

***"Bunların hangisi daha çok Kur'an bilirdi?"* diye sordu.**

Şehidlerden hangisi gösterilirse, önce onu kıbleden yana kordu. [11]

*** İlim her yerde öncelik ve saygı sebebidir. Kabre definde bile... [12]**

354. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rüyamda dişlerimi misvaklıyordum. Yanıma biri diğerinden daha yaşlı iki kişi geldi. Ben misvakı küçüğüne vermek istedim." Bana:

"Büyüğe ver denildi. Ben de büyüğe verdim."[13]

*** Yaşça büyük olanlara her zaman öncelik tanımalıdır. Bir toplantıda, otobüs ve ulaşım vasıtalarında. [14]**

355. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Saçı–sakalı ağarmış müslümana, aşırı gitmeyip ahkâmıyla amel etmekten kaçınmayan Kur'an hâfızına ve âdil hükümdara saygı göstermek, Allah Teâlâ'ya duyulan saygı ve ta'zimden ileri gelir."[15]

356. Amr İbni Şuayb'ın, babası aracılığı ile dedesinden rivâyet ettiğine göre Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu.

***"Küçüklerimize acımayan, büyüklerimizin (büyüklük) şerefini tanımayan bizden değildir."*[16].**

Hadisin son kısmı Ebû Dâvûd'un rivayetinde *"büyüklerin hakkını tanımayan"* şeklindedir.

357. Meymûn İbni Ebû Şebîb *rahimehullah'*dan rivâyet edilmiştir. Demiştir ki:

Birgün Hz. Âişe'ye bir dilenci geldi. Aişe *radıyallahu anhâ* ona bir parça ekmek verdi. Kılığı kıyâfeti düzgün bir başka adam geldi. Onu da sofraya oturtarak yemek ikram etti. Bu (farklı) davranışının sebebini soranlara Âişe şöyle cevap verdi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem, "İnsanlara mevki, makam ve seviyelerine göre muamele ediniz"* buyurmuştur.[17]

Ebû Dâvûd, Meymûn İbni Ebû Şebîb'in Hz. Âişe ile görüşmediğini söylemektedir.

Müslim, *Sahîh'*inin baş kısmında[18] bu hadisi senedsiz olarak nakleder:

Âişe *radıyallahu anhâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bize "İnsanlara seviyelerine göre muamele etmemizi tavsiye buyurdu" demiştir.

Hâkim Ebû Abdullah bu hadisi *Ma'rifetü ulûmi'l–hadîs* adlı eserinde[19] nakletmiş ve "sahih" olduğunu söylemiştir.

*** İnsanların durumlarına göre tavır almak bir ayrımcılık ve iltimas değil; insanları seviyelerine göre değerlendirmektir. Hz. Aişe'nin yaptığı da budur. İslam hukuku karşısında insanlar eşittirler. Beşeri ilişkilerde insanların sosyal durumlarına göre muamele görmesi normal karşılanır. Bir alime cahil gibi, bir çocuğa büyük gibi, bir yöneticiye bir şahıs gibi davranmak doğru olmaması yanı sıra hakaret bile sayılabilir. Peygamberimizin elçilerine kavim ve kabilesi arasında mevki sahibi olanlara özel ikramlarda bulunduğu bilinmektedir. Hz. Aişe'nin bu iki ayrı tavrı da peygamberimizin bu konudaki tavsiyelerinin bir uygulamasından ibarettir. Bugün bizler bile kapımıza gelen bir dilenciye yaptığımız yardımla yakinen bildiğimiz bir fakire yaptığımız yardımın değişik olması da bu sebebtendir.** [20]

358. Abdullah İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Uyeyne İbni Hısn Medine'ye geldi ve yeğeni Hür İbni Kays'a misafir oldu. Hür, Hz. Ömer'in danışma meclisi üyelerindendi. Zaten genç olsun yaşlı olsun âlimler (Kurrâ) Hz. Ömer'in danışma meclisinde bulunurlardı. Bu sebeple Uyeyne, yeğeni Hür İbni Kays'a:

– Yeğenim, senin devlet başkanı yanında itibarın yüksektir. Beni kendisiyle görüştür, dedi.

Hür, Ömer'den izin aldı. Uyeyne Hz. Ömer'in yanına girince:

– Ey Hattab oğlu! Allah'a yemin ederim ki, bize fazla bir şey vermiyorsun. Aramızda adâletle de hükmetmiyorsun, dedi.

Ömer hiddetlendi. Uyeyne'ye ceza vermek istedi. Bunu sezen Hür:

– Ey mü'minlerin emiri! Allah, peygamberine *"Affı seç, iyiliği emret, câhillerin kusuruna bakma"* (A'râf: 7/199) buyurdu. Benim amcam da câhillerdendir, dedi.

(Râvi diyor ki:) Allah'a yemin ederim ki, Hür bu âyeti okuyunca Ömer, Uyeyne'yi cezalandırmaktan vazgeçti. Zaten Ömer, Allah'ın kitabına son derece bağlı idi.[21]

*** Hz. Ömer yaşlı ve genç oluşuna bakmadan ilim sahiplerine saygı gösterirdi. Hatta 113 numaralı hadiste de görüldüğü gibi ilim sahibi kimselere hürmeti ortadaydı. Bilen insanlara değer verip onları önde tutmak toplunun dirlik ve düzeninin temini bakımından pek önemlidir. İslam medeniyeti değer ve kıymeti bilinen yetişmiş kimselerin eseridir. Alimlerini gücendirmiş toplumlar felaketlerden kurtulamazlar. Bilgili insanlar yaşları ne olursa olsun takdir edilmelidir. Bilgi sahiplerine saygı göstermeyenler kendilerini cahillerin eline teslim ederler. [22]**

359. Ebû Saîd Semüre İbni Cündeb *radıyallânu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hayattayken ben çocuk denecek yaştaydım. Bu sebeple kendisinden (duyduklarımı) ezberliyordum. Ne var ki, burada hazır bulunan yaşlı kimselere duyduğum saygı, onları söylemekten beni alıkoyuyor.[23]

*** Sahabe alim, yaşlı kimselerin hatırını sayar ve onlara gerekli saygıyı gösterirlerdi. Beşeri ilişkilerde *"Söz, bilen büyüğün"* veya *"Bilen kimsenin"* dir anlayışıyla hareket etmek en uygun davranıştır. [24]**

360. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Allah Teâlâ, yaşından ötürü bir ihtiyara saygı gösteren gence, yaşlılığında hizmet edecek kimseler lutfeder.”*[25]**

*** Herkes kendi serdiği mindere oturur. Saygı beklenmez, kazanılır. Hizmet eden hizmet görür, atasözleri bu hadisi en güzel biçimde açıklar. Yaşlı kimselere hürmet edenlere Allah yaşlandıklarında kendilerine hizmet edecek kimseler yaratacağını bildirmektedir.** [26]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 129**

[2] **Müslim, Mesâcid 290.**

[3] **Müslim, Mesâcid 291.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 130**

[5] **Müslim, Salât 122. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 95; Nesâî, Salât 54.**

1086’da tekrar gelecektir.

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 130**

[7] **Müslim, Salât 123. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 95; Nesâî, Salât 54; İmâmet 23, 26; İbni Mâce, İkâmet 45.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 130**

[9] **Buhârî, Cizye 12, Edeb 89, Diyât 22; Müslim, Kasâme 1, 3, 6. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Diyât 8; Tirmizî, Diyât 4, 22; Nesâî, Kasâme 3, 4, 5; İbni Mâce, Diyet 28.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 131**

[11] **Buhâri, Cenâiz 72, 75, 78, Meğâzî 26. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 27; Nesâî, Cenâiz 62; İbni Mâce, Cenâiz 28; Tirmizî, Cenâiz 31.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 131**

[13] **Müslim, Rü’yâ 19, Zühd 70 (senedli), Buhârî, Vudû’ 74 (senedsiz)**

Misvakla alakalı 1197—1206 arası hadislere bakınız.

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 131**

[15] **Ebû Dâvûd, Edeb 20.**

[16] **Ebû Dâvûd, Edeb 58; Tirmizî, Birr 15.**

[17] **Ebû Dâvûd , Edeb 20.**

[18] **I, 6.**

[19] **s. 49.**

[20] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 132**

[21] **Buhârî, Tefsîru sûre (7) 5, İ’tisam 2.**

Bu hadis 50 numarada geçmişti.

[22] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 132**

[23] **Buhârî, Hayz 29; Müslim, Cenâiz 88.**

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 132**

[25] **Tirmizî, Birr 75.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 133**

45) İyi Kişileri Ziyaret Edip Sohbette Bulunmak

Bu bölümdeki iki ayet ve onbeş hadis-i şeriften, Musa ile Hızır kıssasını, Allah rızasını arayan garib müslümanlarla birlikte olmanın gerekliliğini, peygamber dostlarının yine peygamber dostları tarafından nasıl ziyaret edildiğini, sadece Allah rızasını kazanmak için uzak mesafelerdeki din kardeşlerin de ziyaret edilmesi gerektiğini, hasta ziyaretine gidenin cennette kendine barınak hazırladığını, iyi arkadaşla kötü arkadaşın benzerinin misk ve duman gibi olduğunu, kadının dört sebebten biri için nikahlanabileceğini, Meleklerin bile Rablerinin emri ve müsadesi olmadan yeryüzüne inemeyeceklerini, mü'minlerin dost edinilip yolunu Allah ve kitap ile bulanlara yemek yedirilmesi gerektiğini, insanın arkadaştan etkilendiğini dolayısıyla kişinin kimi arkadaş edineceğine dikkat etmesi, gerektiğini, kişinin sevdiğiyle beraber olacağını, kişinin kıyametin ne zaman kopacağını değil ora için ne hazırladığını bilmesi gerektiğini, insanların da aynen madenler gibi olduğunu islam öncesi dönemde hayırlı olanların islam döneminde de islamı kavradıklarında hayırlı olacaklarını, Hz. Ömer ile Yemen'li Üveys'in konuşmalarını, Hac ve Umre yapmak için gidenlere bizi de duadan unutma denileceğini, Rasulullah (s.a.v.)'in yaya ve binitli olarak Kuba mescidini ziyaret edip iki rekat namaz kıldığını öğreneceğiz. [1]

"Bir vakit Musa genç arkadaşına demişti ki "İki denizin birleştiği yere kadar yola devam edeceğim yahut da yıllarca bu uğurda

uğraşacağım." İki denizin kavuştuğu yere vardıkları zaman balıklarını unutmuşlardı. Balık denize atlamış dalıp bir yol tutmuş gitmişti. Orayı geçtiklerinde, Musa genç arkadaşına "Kuşluk yemeğimizi getir" dedi. Gerçekten de şu yolculuk yordu bizi. Arkadaşı gördün mü? dedi. Kayanın yanında oturduğumuz zaman balığı unutmuştum, onu bana unutturan ve sana söylememe engel olan da ancak şeytandır. Tuhaf şey nasıl da yol bulup suya ulaştı. Musa: "Buydu aradığımız işte ya!" dedi ve izleri üzerinde hemen geri döndüler ve orada kullarımızdan bir kul buldular ki biz katımızdan ona rahmet verip özel bilgiyle donatmıştık onu. Musa o'na sana öğretilen hakiki ilimden bana öğretmek üzere senin peşinden gelebilir miyim, dedi." **(Kehf: 18/60-66)**

"Ve Rabbinin hoşnutluğunu umarak sabah akşam O'na yalvarıp yakaranlarla birlikte sen de sabret..." **(Kehf: 18/28)**

361. Enes ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in vefâtından sonra Ebû Bekir, Ömer'e:**

– Kalk, Ümmü Eymen ***radıyallahu anhâ*****'ya gidelim, Resûlullah s*****allallahu aleyhi ve sellem*****'in yaptığı gibi biz de onu ziyâret edelim, dedi. (Kalkıp gittiler.)**

Yanına vardıklarında Ümmü Eymen ağladı. Onlar:

– Niçin ağlıyorsun? Allah katındaki nimetin Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **için çok daha hayırlı olduğunu bilmiyor musun? dediler. Ümmü Eymen:**

– Ben onun için ağlamıyorum. Ben Allah katındaki nimetlerin Peygamber ***aleyhisselâm*** **için elbette daha hayırlı olduğunu biliyorum.**

Ben, vahyin kesilmiş olmasından dolayı ağlıyorum, dedi; Ebû Bekir ve Ömer'i de duygulandırdı. Ümmü Eymen ile birlikte onlar da ağlamaya başladılar.[2]

362. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den, Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

"Adamın biri, bir başka köydeki (din) kardeşini ziyâret etmek için yola çıktı. Allah Teâlâ, adamı gözetlemek için onun yolu üzerinde bir meleği görevlendirdi. Adam meleğin yanına gelince, melek:

– Nereye gidiyorsun? dedi. Adam,

– Şu (ileriki) köyde bir din kardeşim var, onu ziyârete gidiyorum, cevabını verdi. Melek:

– O adamdan elde etmek istediğin bir menfaatin mi var? dedi. Adam:

– Yok hayır, ben onu sırf Allah rızası için severim, onun için ziyâretine gidiyorum, dedi. Bunun üzerine melek:

– Sen onu nasıl seviyorsan Allah da seni öylece seviyor. Ben, bu müjdeyi vermek için Allah Teâlâ'nın sana gönderdiği elçisiyim, dedi."[3]

*** Allah'ın rızasını kazanmak her zaman ve her yerde olduğu gibi beşeri ilişkilerde de mümkündür. Allah için sevmek ve ziyaret etmek de büyük fazilettir. En büyük ticaret ve kazanç da budur.[4]**

363. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den nakledildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Bir insan, bir hastanın halini hatırını sormaya gider veya Allah için sevdiği bir kişiyi ziyâret ederse, ona bir melek şöyle seslenir:

Sana ne mutlu! Güzel bir yolculuk yaptın. Kendine cennette barınak hazırladın!”[5].

*** Allah kullarını memnun edenleri memnun eder, hasta ziyareti de Allah’ın rızasını kazandırıcı amellerdendir. Allah rızası için yapılan işler karşılıksız kalmaz.** [6]

364. Ebû Mûsâ el–Eş’arî ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurmuştur:**

“İyi ve kötü arkadaşın hali, güzel koku satanla körük çekenin haline benzer: Misk satan, ya sana güzel kokusundan bir miktar meccanen verir ya sen satın alırsın, ya da (hiç değilse onunla beraber olduğun sürece) güzel koku koklamış olursun. Körük çeken kimse ise, ya elbiseni yakar ya da (en azından) körüğün kötü kokusundan rahatsız olursun.”[7].

*** Her arkadaşın iyi veya kötü mutlaka bir tesiri olur. Körle beraber olan şaşı olur, ata sözü arkadaşlar arası etkileşimi ne güzel anlatır.** [8]

365. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Kadın dört sebepten biri için alınır: Malı, soyu, güzelliği ve dindarlığı. Sen (diğerlerini geç), dindar olanı seç. (Aksi halde) sıkıntıya düşersin.”[9].

*** Geçici arkadaşlıklarda bile iyi ve hayırlı kimseleri tercih etmeyi tavsiye eden hadislerden sonra bir hayat boyu beraber olacağı eşini seçerken de aynı noktayı dikkat etmesi elbette ki kişinin mutluluğu için fevkalade önem taşımaktadır. İyi ve hayırlı olabilmek dindar olmakla mümkündür. Şüphesiz eş seçimi dost seçiminden daha önemlidir. Dünya ve ahiret mutluluğu peşinde olanlar için eş seçimi iyilerle beraber olma niyetinin ilk ve en ciddi göstergesidir. Her dönemde eş seçimindeki ölçüler aynıdır. Güzellik, soy-sop, mal ve dindarlık. Peygamberimiz ilk üçünün geçici ve yok olabileceğini veya geçerliliğini kaybedeceğini bildiği için dindarlığı tercih sebebi olarak göstermiştir. Hz. Peygamber toplumdaki eğilim ve gerçekleri görür, onlar içinden müslümana en faydalı olanı tavsiye eder. Giderek zorlaşan hayat şartları içinde daha dindar insanlara ve onların meydana getireceği ailelere ihtiyaç olduğu gün gibi açık hale gelmiştir.** [10]

366. Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Cebrâil *aleyhisselâm'*a:

– *"Bizi daha sık ziyaret etmeni engelleyen nedir?"* diye sordu. Bunun üzerine:

– *"Biz ancak senin Rabbinin emriyle ineriz; önümüzde, arkamızda ve bunların arasında ne varsa hepsi Rabbinindir"* (Meryem: 19/64) âyeti indi.[11]

*** Peygamberimiz Cebrail ile birlikte olmayı daha çok arzu ettiğinden bu istekte bulunmuştu. Halbuki Melekler Allah'ın irade ve isteğiyle hareket ettikleri için böyle özür beyan etmiş oldular. [12]**

367. Ebû Said el–Hudrî r*adıyallahu anh*'den Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Mü'minden başkasını dost tutma, yemeğini müttakîlerden başkasına tattırma!"[13]

*** Kimlerle beraber olunacağının en güzel tavsiyesi. [14]**

368. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsan, dostunun yaşayış tarzından etkilenir. O halde her biriniz dost edineceği kişiye dikkat etsin!"[15]

*** Dostlar ve dostluklar kişileri bu dünyada etkiledikleri gibi öteki dünyada da etkiler. İnsanı en çok dostları etkiler. Müslüman müslümanları dost edinir. [16]**

369. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kişi sevdiği ile beraberdir."[17]

Bir başka rivayette Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e :

Bir kişi bir topluluğu sevdiği halde onların seviyesine erişemezse, böyle biri hakkında ne buyurursunuz? diye sorulduğu, onun da:

***“Kişi, sevdiği ile beraberdir”* buyurduğu nakledilmiştir.[18]**

*** Kişi dünyada sevdiği ve benzemeye çalıştığı kimselerle ahirette de beraber olacaktır. Kişi içinde bulunduğu ortamın tesiri altında kalır ve onlara benzer. (20 numaralı hadisi gözden geçiriniz.) [19]**

370. Enes *radıyallahu anh’*den şöyle dediği rivayet olunmuştur:

Bir bedevi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e:

– Kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu. Efendimiz:

– *“Kıyamet için ne hazırladın?”* buyurdu.

– Allah ve Resûlünün sevgisini, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *“O halde sen, sevdiğin ile berabersin”* buyurdu.[20]

Bu rivâyet Müslim’indir. Buhârî[21] ve Müslim’in[22] rivâyetlerinde, bedevînin cevabı, “Âhiret için öyle çok oruç, namaz ve sadaka hazırlayabilmiş değilim. Ancak ben Allah’ı ve peygamberini seviyorum” şeklindedir.

*** Asıl lazım olan kıyametin ne zaman kopacağı değil oraya neler hazırladığımızdır. Bunun için peygamberimiz gerekli olan şeye dikkat çekmek için *Oraya ne hazırladın?* Buyurmuştur. Önemli olan müslümanın oraya ne hazırladığını düşünmesi gerekir ve o hazırlığı da her gün çoğaltmak gerekir. [23]**

371. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir adam geldi ve:

– Ey Allahın Resûlü, bir topluluğu seven fakat onların işlediği amelleri işleyemeyen bir insan hakkında ne buyurursunuz? dedi. Hz. Peygamber de:

– "*Kişi, sevdiği ile beraberdir*" cevabını verdi.[24]

372. Ebû Hüreyre r*adıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlar, altın ve gümüş madenleri gibidir. İslâm öncesi dönemde hayırlı olanlar, İslâm döneminde de İslâm'ı kavramak kaydıyla hayırlıdırlar. Ruhlar, askerî birlikler gibidir. Birbirleriyle tanışan ruhlar, birbirleriyle kaynaşırlar, tanışmayanlar da ayrılığa düşerler."[25]

373. İbni Cabir diye bilinen Üseyr ibni Amr şöyle demiştir: Yemen'den yardımcı askerler cihad için geldikçe Hz. Ömer:

-Üveys ibni Amir aranızda var mı? diye sorardı. Nihayet Üveys gelince onun yanına gitti ve:

-Üveys ibni Amir sen misin? diye sordu. O da

- Evet dedi.

-Murad kabilesi karen kolundan mısın?

-Evet.

-Sende alaca hastalığı vardı, şimdi iyileştin, ondan bir dirhem büyüklüğünde yer kaldı öylemi?

-Evet öyledir.

-Annen var mı?

-Evet.

-Ben Rasulullah (s.a.v.)'den bizzat işittim: *"Yemen'den destek birlikleri içinde Murad kabilesinin Karen kolundan Üveys ibni Âmir isimli biri gelecektir. Alaca hastalığına tutulmuşsa da iyileşmiştir. Vücudunda iz olarak sadece bir dirhem miktarı yer kalmıştır. Onun bir annesi var, ona çok iyi bakardı. Eğer o bir şey hususunda yemin etse Allah onun yeminini doğru çıkarır. Eğer becerebilirsen bağışlanman için yalvarıp dua etmesini iste ve yaptır"*, buyururken işittim. Bundan dolayı benim için dua ediver, dedi.

Üveys de Hz. Ömer için bağışlanma talebinde bulunup dua etti. Daha sonra Ömer:

Nereye gitmek istiyorsun diye sordu. Üveys:

Kufe'ye, dedi. Ömer:

-Senin için Kufe valisine bir mektup yazayım mı? dedi. O da:

-Fakir halk arasında bulunmayı daha çok severim, diye cevap verdi.

Aradan bir yıl geçtikten sonra Kufe ileri gelenlerinden bir kimse hacca gelmişti. Ömer'le karşılaştı. Ömer kendisine Üves'i sordu. O da:

-Ben buraya gelirken o tamtakır denecek yıkık dökük bir evde barınmakta idi, dedi. Ömer (r.a.)'da: Ben Rasulullah (s.a.v.)'i:

"Üveys ibni Amir size Yemen destek birlikleri içinde gelecektir. Kendisi Murad kabilesi Karen kolundandır. Alaca hastalığına tutulmuşsa da iyileşmiştir. Sadece bir dirhem miktarı kadar bir yerde hastalığın izi kalmıştır. Onun bir annesi var, ona çok iyi bakardı. Eğer o bir şey hakkında yemin etse Allah onun yeminini yerine getirir, duasını kabul

eder. Kendin için dua ve istiğfar ettirebilirsen bunu yap, fırsatı kaçırma”, **diye buyururken işittim, dedi.**

O Kufeli adam da Kufe’ye dönünce Üveys’e varıp:

-Benim için mağfiret dile! diye ricada bulundu. Üveys:

-Sen mübarek ve güzel bir yolculuktan yeni geldin. Benim için sen dua et, dedi. Adam dua isteğinde ısrar edince:

-Sen Ömer’le mi karşılaştın? dedi. Adam:

-Evet, dedi.

Bunun üzerine Üveys o kişi için af ve bağışlanma talebinde bulundu. Bu olay üzerine insanlar Üveys’in nasıl bir kimse olduğunu anladılar, o da orayı bırakıp gitti.[26]

Müslim’in yine Üseyr ibni Cabir’den rivayetine göre aralarında Üveys ile alay eden eşraftan bir kişinin de bulunduğu Kufeli bir grup Ömer’e geldiler. Ömer: Burada Karenilerden kimse var mı? diye sordu. Hemen o alaycı adam Ömer’in yanına geldi. Ömer (r.a.) şöyle dedi: Şüphesiz ki Rasulullah (s.a.v.) :

“Yemen’den size Üveys adında biri gelecek. Annesinden başka kimsesi olmayan bu adam anasına hizmet için Yemen’den ayrılmıyordu. O alaca hastalığına tutulmuştu. Allah’a dua etti de dinar ve dirhem büyüklüğünde bir yer dışında Allah onu hastalığından kurtardı. Ona hanginiz rastlarsa sizin için bağışlanma talebinde bulunsun.”[27]

Yine Müslim’in başka bir rivayetinde Hz. Ömer’in şöyle dediği nakledilmiştir. Ben Rasulullah (s.a.v.)’in şöyle buyurduğunu işittim. ***“Hiç şüphesiz tabiilerin en hayırlısı Üveys adındaki bir kimsedir. Onun***

bir anası vardır. Alaca hastalığı geçirmiştir. Onunla karşılaşırsanız sizin için istiğfar etmesini isteyiniz."[28]

*** Hayır ve fazilet sahibi kimselerden dua istemek uygundur. Üveys el Karani de tabiin neslinin en faziletli kişilerindendir. Ana babaya itaat ve ulaştığı manevi mertebeyi herkesten gizlemek güzel harekettir. İnsanları dış görünüşlerine göre değerlendirmemek ve onlarla alay etmemek gerekir.**[29]

374. Ömer İbnü'l–Hattâb *radıyallahu anh*'den şöyle dediği rivayet olunmuştur:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den umre yapmak için izin istedim, verdi ve:

***"Sevgili kardeşim, bizi de duadan unutma!"* buyurdu.**

Bu sözüyle Hz. Peygamber bana öyle bir şey söylemiş oldu ki, benim için dünyaya bedeldir.

Bir rivâyette[30] **Hz. Peygamber, *"Sevgili kardeşim, bizi de duana ortak et!"* buyurmuştur.**[31]

*** Mübarek yer ve makamlara gidecek kimselerden dua istemenin gerektiğini ümmetine bizzat öğretmektedir. O halde her müslüman hac ve umre yolculuğuna çıkanlardan, hayır ve fazilet sahibi olduğuna inandığı kimselerden kendisi için dua etmesini istemelidir.** [32]

375. Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* binekle veya yaya olarak Kubâ Mescidi'ni ziyâret eder ve orada iki rek'at namaz kılardı.[33]

*** Kuba mescidine cumartesi günü gidip 2 rekat namaz kılmak sünnettir. Peygamberimizin yaptığı bu işi ashab-ı kiram da hiç tereddüt etmeden yaparlardı. [34]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 133**

[2] **Müslim, Fezâilü's–sahâbe 103. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 65.**

453'de tekrar gelecek, açıklama orada verilecektir.

[3] **Müslim, Birr 38.**

380'de tekrar gelecektir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 133**

[5] **Tirmizî, Birr 64. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 2.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 134**

[7] **Buhârî, Zebâih 31, Büyû' 38; Müslim, Birr 146. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 16.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 134**

[9] **Buhârî, Nikâh 15, Müslim, Radâ 53. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 2; Nesâî, Nikâh 13; İbni Mâce, Nikâh 6.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 134-135**

[11] **Buhârî, Tefsîru sûre (19), 2.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 135**

[13] **Ebû Dâvûd, Edeb 16; Tirmizî, Zühd 56.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 135**

[15] Ebû Dâvûd, Edeb 16; Tirmizî, Zühd 45.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 135

[17] Buhârî, Edeb 96; Müslim, Birr 165. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 50; Daavât 98.

[18] Bu hadis, 370 ve 371 nolu hadislerle birlikte açıklanacaktır.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 135

[20] Buhârî, Edeb 96; Müslim, Birr 161, 163.

[21] Edeb 96.

[22] Birr 164.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 135

[24] Buhârî, Edeb 96; Müslim, Birr 165. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 50, Daavât 98.

Bu geçen üç hadis önceden 19 numaralı uzunca bir hadis içerisinde geçmişti.

[25] Buhârî, Enbiyâ 2 (Sadece ruhlar ile ilgili kısım Hz. Âişe’den rivayet edilmiştir.); Müslim, Birr 159, 160. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 16.

Bu hadise benzer bir hadis 69 numarada geçmişti.

[26] Müslim, Fezailüs Sahabe 225.

[27] Müslim, Birr 223.

[28] Müslim, Birr 224.

[29] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 137.

[30] Ebû Dâvûd, Vitr 23; Tirmizî, Daavât 109.

[31] Ebû Dâvûd, Vitr 23; Tirmizî, Daavât 109. Ayrıca bk. İbni Mâce, Menãsik 5.

714’de tekrar gelecektir.

[32] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 137.

[33] Buhârî, es–Salât fî mescidi Mekke ve’l–Medîne 4; Müslim, Hac 516.

[34] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 138.

46) Allah İçin Sevmek Ve Bunu Yaymak

Bu bölümdeki iki ayet ve onbir hadis-i şeriften, mü'minlerin birbirlerine karşı merhametli, kafirlere karşı ise şiddetli olmaları gerektiğini, Medineli Ensarın hicret edenleri sevdiklerini, imanın tadını tadabilecek üç özelliğin ne olduğunu, hiçbir gölgenin bulunmadığı bir günde arşın gölgesinde barınacakların kimler olduğunu, iman edip birbirimizi sevip selamı yaygınlaştırdığımız takdirde iyi bir müslüman olacağımızı, her şeyde olduğu gibi ziyaretleri de Allah rızası için yapacağımızı, mü'minlerin Medineli ensarı sevdiğini, sevmesi gerektiğini, Allah rızası için birbirleriyle sevişenlere ahirette nurdan minberler verileceğini, birbirlerini Allah için sevenlerin Allah'ın sevgisini hak edeceklerini, din kardeşini Allah rızası için seven kimsenin bunu ona bildirmesi gerektiğini, Rasulullah'ın bizzat Muaz'ı sevdiğini haber verdiğini öğreneceğiz.[1]

"Muhammed, Allah'ın elçisidir. O'nun yanında bulunan mü'minler Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlerin tümüne karşı kararlı, tavizsiz ve çetin; ama birbirlerine karşı daima merhametlidirler. Onların namazda eğilerek ve yere kapanarak Allah'ın lütuf ve rızasını aradıklarını görürsün, yüzlerinde secde izi görünmektedir. Tevratta da İncilde de onların vasıfları şudur: "Bir ekin gibidirler ki filizini çıkardı derken filizi kuvvetlenmiştir, derken kalınlaşmıştır, derken gövdesinin üzerinde dümdüz boy vermiştir. Ekincileri şaşırtır ve sevindirir. Peygamberin ashabı hakkındaki bu benzetme kafirleri öfkelendirmek içindir. Ama yine

de onlar içinden inanıp doğru ve yararlı işler yapanlara Allah bağışlanma ve büyük bir mükafat vadetmiştir.” **(Feth: 48/29)**

“Ve onlardan önce Medine’yi yurt ve iman evi edinmiş olanlar kendilerine göç edip gelenleri severler.” **(Haşr: 59/9)**

376. Enes İbni Mâlik ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Üç özellik vardır; bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını tadar:

Allah ve Resûlünü, (bu ikisinden başka) herkesden fazla sevmek.

Sevdiğini Allah için sevmek.

Allah kendisini küfür bataklığından kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi, ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek.”[2].

377. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır:

Âdil devlet başkanı,

Rabbına kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç,

Kalbi mescidlere bağlı müslüman,

Birbirlerini Allah için sevip buluşmaları da ayrılmaları da Allah için olan iki insan,

Güzel ve mevki sahibi bir kadının beraber olma isteğine “Ben Allah’tan korkarım” diye yaklaşmayan yiğit,

Sağ elinin verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse,

Tenhâda Allah'ı anıp göz yaşı döken kişi."[3].

378. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

Hiç şüphesiz Allah Teâlâ kıyâmet günü:

"Nerede benim rızâm için birbirlerini sevenler? Gölgemden başka gölgenin bulunmadığı bugün onları, kendi arşımın gölgesinde gölgelendireceğim" buyurur.[4].

*** Selamlaşmak mü'minler arasındaki sevgi bağlarının kuvvetlenmesine sebeptir.** [5]

379. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız!"[6].

380. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Adamın biri, bir başka köydeki (din) kardeşini ziyâret etmek için yola çıktı. Allah Teâlâ, adamı gözetlemek için onun yolu üzerinde bir meleği görevlendirdi."* Ebû Hüreyre önceki konuda geçen 362 numaralı hadisi *"Sen onu nasıl seviyorsan Allah da seni öylece seviyor"* cümlesine kadar rivâyet etti.**[7]

381. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* Medineli müslümanlar hakkında şöyle buyurdu:

***"Ensarı (Medineli müslümanları) ancak mü'min olan sever, onlara ancak münâfık olan düşmanlık eder. Ensarı seveni, Allah da sever; onlara düşmanlık edene de Allah düşmanlık eder."*[8].**

*** Allah'ın sevdiği Ensara sevgi beslemek iman gereğidir. İslama yaptıkları hizmetlerden dolayı düşmanlık etmek münafıklık alametidir. [9]**

382. Muâz *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

***Allah Teâlâ; "Benim rızâm uğrunda birbirlerini sevenler için peygamberlerin ve şehidlerin bile imreneceği nurdan minberler vardır"* buyurmuştur.[10]**

*** Dünyevi maksatlar dışında sadece Allah rızası için sevenlere böyle güzel nimetler verilecektir. [11]**

383. Ebû İdris el–Havlânî *rahımehullah*'dan şöyle dediği nakledilmiştir:

Dımaşk mescidine girmiştim. Bir de ne göreyim, güleç yüzlü bir delikanlı ve başına toplanmış bir grup insan. Bunlar bir konuda görüş ayrılığına düştüler mi hemen o delikanlıya başvuruyor ve fikrini

kabulleniyorlardı. Bu gencin kim olduğunu sordum. “Bu Muâz İbni Cebel *radıyallahu anh*’tır” dediler.

Ertesi gün erkenden mescide koştum. Baktım ki o genç benden evvel gelmiş namaz kılıyor. Namazını bitirinceye kadar bekledim sonra önüne geçerek selâm verdim ve:

– Allah’a yemin ederim ki ben seni seviyorum, dedim.

– Allah için mi seviyorsun? dedi.

– Evet Allah için, dedim. O yine:

– (Gerçekten)Allah için mi seviyorsun? dedi. Ben de:

– Evet, (gerçekten) Allah için seviyorum, dedim.

Bunun üzerine elbisemden tutarak beni kendisine doğru çekti ve şöyle dedi.

– Kutlarım seni. Zira ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim:

***“Allah Teâlâ, “Sırf benim için birbirini seven, benim rızâm için toplanan, benim rızâm uğrunda birbirini ziyaret eden ve sadece benim rızâm için sadaka verip iyilik edenler, benim sevgimi hakederler” buyurmuştur.”*[12].**

*** Sevdiği kimseye ben seni Allah için seviyorum demek sünnettir. Birbirini Allah için sevenler Allah sevgisini kazanmışlardır. [13]**

384. Ebû Kerîme Mikdâd İbni Ma’dîkerib *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Din kardeşini seven kişi, ona sevdiğini bildirsin!”*[14].**

*** İslam toplumu birbirini Allah için seven insanların bir araya geldiği toplumdur.** [15]

385. Muâz İbni Cebel ***radıyallanu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem,*** **Muâz'ın elini tutmuş ve şöyle buyurmuştur:**

"Ey Muâz, Allah'a yemin ederim ki, ben seni gerçekten seviyorum. Sonra da ey Muâz sana her namazın sonunda: "Allahım! Seni anmak, sana şükretmek ve sana güzelce kulluk etmekte bana yardım et!" duasını hiç bırakmamanı tavsiye ediyorum." [16]

386. Enes İbni Mâlik ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Peygamber ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****in huzurunda bir adam vardı. Bir başka şahıs ona uğrayıp geçti. (Arkasından, Hz. Peygamber'in huzurundaki kimse):**

– Ey Allahın Resûlü! Ben bu kişiyi gerçekten seviyorum, dedi. Peygamber ***aleyhissalâtü ve's–selâm:***

– ***"Peki, sevdiğini ona bildirdin mi?"*** **buyurdu. Adam:**

– Hayır, dedi. Hz. Peygamber:

– ***"Ona bildir",*** **buyurdu.**

Adam derhal kalkıp o şahsın arkasından yetişti ve:

– ***Ben seni Allah için seviyorum,*** **dedi. O da:**

– Beni kendisi için sevdiğin Allah da seni sevsin, karşılığını verdi. [17]

*** Din kardeşini Allah için seven kimsenin ona bu sevgisini bildirmesi güzel olur. Peygamberimiz hem sözleriyle hem de tatbikatıyla bu konuya verdiği önemi göstermiştir. Ashab sevdikleri kimseleri sevgilerinden haberdar ederlerdi. Böyle bir haber vermeye verilecek en güzel cevap ta *“Allah ta seni sevsin”* demektir.** [18]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 138.**

[2] **Buhârî, Îmân 9, 14, İkrah 1, Edeb 42; Müslim, Îmân 67. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 10.**

[3] **Buhâri, Ezan 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekât 91. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53; Nesâî, Kudât 2.**

450 ve 659’da tekrar gelecektir.

[4] **Müslim, Birr 37. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 139.**

[6] **Müslim, Îmân 93–94. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ime 45, Kıyamet 56; İbni Mâce, Mukaddime 9, Edeb 11.**

848’de tekrar gelecektir.

[7] **Müslim, Birr 38.**

[8] **Buhârî, Menâkıbu’l–ensâr 4; Müslim, Îmân 129. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 65.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 139.**

[10] **Tirmizî, Zühd 53.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 139.**

[12] **Muvatta’, Şa’r 16.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 140.**

[14] **Ebû Dâvûd, Edeb 113 ; Tirmizî, Zühd 54.**

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 140.**

[16] **Ebû Dâvûd, Vitr 26; Nesâî, Sehv 60. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 30.**

1423’de tekrar gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[17] **Ebû Dâvûd, Edeb 113.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 140.**

47) Allah'ın Kulunu Sevmesinin İşaretleri

***"Ey peygamber de ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah ta sizi sevsin ve günahlarınızı affetsin, zira Allah çok affeden ve çok acıyandır."* (Al-i İmran: 3/31)**

***"Ey iman edenler, sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah yakında öyle bir toplum getirecek ki, O onları sever, onlar da O'nu severler, mü'minlere karşı alçak gönüllü, Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlere karşı onurlu ve şiddetlidirler. Allah yolunda cihad ederler, hiçbir kınayanın kınamasından korkmazlar. Bu Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Allah lütfunda sınırsız olup her şeyi bilendir."* (Maide: 5/54)**

387. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, şöyle buyurdu:

***"Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:"Her kim bir dostuma düşmanlık ederse, ben ona karşı harb ilân ederim. Kulum, kendisine emrettiğim farzlardan, bence daha sevimli herhangi bir şeyle bana yakınlık sağlayamaz. Kulum bana (farzlara ilâveten işlediği) nâfile ibadetlerle durmadan yaklaşır; nihâyet ben onu severim. Kulumu sevince de (âdeta) ben onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Benden ne isterse, onu mutlaka veririm, bana sığınırsa, onu korurum."*[1]**

*** Bir kul Allah'a olan farz görevlerine ek olarak nafileleri de yaparsa Allah'a yakınlık ve dostluk kazanır ve Allah o kulunu yardımsız bırakmaz. Bütün hayatını kapsayacak anlamında o kişinin adeta gören gözü işiten kulağı, tutan eli ve yürüyen ayağı olur. Böyle bir kimseye düşmanlık yapanlar Allah'ın düşmanlığıyla karşı karşıya kalırlar ve Allah sevdiklerini düşmanlarına karşı destekler ve korur.**

Kuran ayetleriyle dost ve yardımcı kimdir? Kim olmalıdır? Kim kimin dostudur? gibi soruların cevaplarını bulmak için aşağıdaki ayetlere bakınız.

a. Kim dost edinilemez?

60 Mümtahine 1	**18 Kehf 102**
4 Nisa 89	**25 Furkan 18**
3 Al-i İmran 68	**29 Ankebut 41**
5 Maide 57, 81	**39 Zümer 3**
9 Tevbe 23	**42 Şura 6, 9.**

b. Şeytan dost, veli ve koruyucu kabul edilirse ne olur, şeytan kimin dostudur?

4 Nisa 76,119, 139, 144; 5 Maide 51; 6 En'am 121, 128; 7 Araf 27, 30; 3 Al-i İmran 175; 16 Nahl 63; 19 Meryem 45.

c. Gerçek dostlar ve dostluklar: 8 Enfal 34-72; 9 Tevbe 71.

d. Allah'ın yardımcıya ihtiyacı yoktur: 17 İsra 111.

e. Zalimler ve kafirler birbirlerinin dostlarıdır: 2 Bakara 257; 8 Enfal 73, 45 Casiye 19.

f. Dost olarak Allah yeter: 4 Nisa 45, 18 Kehf 17.

g. Allah mü'minlerin dostudur: 2 Bakara 257; 3 Al-i İmran 68.

h. Allah'tan başka gerçek dost, yardımcı, sahip çıkan, sırdaş, vekil, kayıran ve koruyan olamaz:

2 Bakara 107-120 12 Yusuf 101 41 Fussılet 31

3 Al-i İmran 122 13 Ra'd 16-37 42 Şura 8-9-28-31-44

4 Nisa 123-173 17 İsra 97 45 Casiye 19

5 Maide 55 18 Kehf 26-44-50 46 Ahkaf 32

6 En'am 14-51-70-127 29 Ankebut 22

7 Araf 3-155-196 32 Secde 4

9 Tevbe 74-116 33 Ahzab 17-65

10 Yunus 62 34 Sebe' 41

11 Hud 20-113

*** Dolayısıyla bu hadis "Kim benim dostluğumu kabul eder, bana dost olur, benim himayemi kabul ederse o kişi benim dostum ve veli kulumdur" şeklinde anlaşılacaktır.** [2]

388. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

Allah Teâlâ bir kulu sevdiği zaman Cebrâil'e:

"Allah filanı seviyor, onu sen de sev!" diye emreder. Cebrâil de o kulu sever, sonra gök halkına:

– Allah filanı gerçekten seviyor; onu siz de seviniz! diye hitâbeder.

Göktekiler de o kimseyi severler. Sonra da yeryüzündekilerin gönlünde o kimseye karşı bir sevgi uyanır. [3]

Müslim'in rivâyetinde[4] Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu kaydedilmektedir:

Allah Teâlâ bir kulu sevdiği zaman Cebrâil'e:

– "Ben filanı seviyorum onu sen de sev!" diye emreder. Cebrâil onu sever ve sonra gök halkına:

– Allah filanı seviyor, onu siz de seviniz, diye seslenir. Gök halkı da o kimseyi sever, sonra yeryüzündekilerin kalbinde o kimseye karşı bir sevgi uyanır.

Allah Teâlâ bir kula buğzettiği zaman, Cebrâil'e:

– "Ben, filanı sevmiyorum, onu sen de sevme!" diye emreder. Cebrâil de onu sevmez. Sonra Cebrâil gök halkına:

– Allah filan kişiyi sevmiyor, onu siz de sevmeyin, der. Göktekiler de o kimseyi sevmezler. Sonra da yeryüzündekilerde o kimseye karşı bir kin ve nefret uyanır.

*** Allah sevdiği kulunu meleklere ve salih insanlara da sevdirir. İnsanlar toplumdaki durumlarına bakarak Allah katındaki yerlerinin nasıl olduğunu tahmin edebilirler. [5]**

389. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbtan bir kişiyi askerî bir bölüğe komutan tayin edip gazaya göndermişti. Bu zat bölüğe her namaz kıldırışında (ikinci rekâtta) İhlâs sûresini okuyarak kıraatını bitirirdi. Dönüşte, komutanın namazı İhlâs sûresi ile bitirmeyi âdet edinmiş olduğunu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e haber verdiler. O da:

– "*Niçin böyle yaptığını ona sorunuz!*" buyurdu. Sordular.

– İhlâs sûresi, Rahmân'ın sıfatlarını ihtivâ ediyor. Bu sebeple ben onu okumayı severim, dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"Allah Teâlâ'nın da onu sevdiğini kendisine müjdeleyiniz!"* buyurdu.[6]

*** Allah'ı en özlü biçimde açıklayan, tek oluşunu izah eden İhlas suresini seven bu sahabiyi Allah da seviyor. Bugün bizler hangi sureyi muhtevasını sevdiğimizden dolayı sık okuyoruz. Öyleyse hiç olmazsa namazda okuduğumuz sureleri tefsir ve meallerden iyice belleyip manasını düşünerek okuyalım ki hem sevabımız artsın hem de onları düşünerek namaz kılmamız dolayısıyla namazda başka şeyler düşünmez ve huşu içerisinde kılmış oluruz.[7]**

---

[1] **Buhârî, Rikak 38.**

95 numarada geçmişti

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 141-142.**

[3] **Buhârî, Bedü'l–halk 6, Edeb 41, Tevhîd 33; Müslim, Birr 157. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (19), 7.**

[4] **Birr 157.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 142.**

[6] **Buhârî, Tevhîd 1; Müslim, Salâtü'l–müsâfirîn 263. Ayrıca bk. Nesâî, İftitâh 69.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 142.**

48) Fakir Ve Güçsüzlere Eziyet Etmemek

***"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları yapmadıkları bir işten dolayı suçlayanlara gelince onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece günaha girmiş olurlar."* (Ahzab: 33/58)**

***"O halde yetime haksızlık yapma ve yüzünü ekşitme, yardım isteyeni de hangi çeşit olursa olsun boş çevirme."* (Duha: 93/9-10)**

390. Cündeb İbni Abdullah *radıyallahu anh'*den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

***"Sabah namazını cemaatle kılan kimse Allah'ın güvencesindedir. Sakın Allah, güvencesi altında olan bir şeyden dolayı sizi takibe almasın. Çünkü Allah güvence verdiği bir şeyden dolayı kimi takib ederse, onu yakalar sonra da onu yüzüstü cehennem ateşine atar."*[1].**

*** İyileri zayıfları ve fakirleri incitmekten sakındırma konusuyla bu hadisi şerifin alakası, sabah namazını kılan kimsenin Allah'ın himayesinde olması dolayısıyla böyle bir müslümanı incitecek olanların Allah'ın koruması altında olan bir kimseye saldırmış kabul edilmesindendir. Allah'ın teminatı ve güvencesi altında olan bir kimseye yöneltilen bir saldırı ise mutlaka Allah tarafından takibe alınır ve cezasız bırakılmaz. Böylece de Allah'ın sorumlu tutup takibe aldığı kimsenin de asla kurtulması mümkün değildir. Bu sebeple müslümanları sahipsiz sanıp onları üzmeye kalkmamak gerekir. Bu manasıyla hadisimiz Allah'ın dostlarına düşmanlık edenlere harb ilan**

edeceğini, fakir fukarayı incitenlerin Allah'ı incitmiş ve gazabını üzerine çekmiş olacağını bildiren (387. Hadis 263. Hadislere bkz.) hadislerle tam bir uyum içindedir ve birbirlerini desteklemektedirler. Sabah namazını kılan müslüman misali ibadet ve kulluğuyla Allah'ın himayesine giren kimselere yapılacak haksızlıklar Allah'ın takibiyle karşılaşır ve sonuç mutlaka yakayı ele vermektir.

Nevevi merhum (234, 390 ve 1049 numaralarda) geçen bu hadis-i şerifi; müslümanlara eziyet etmeye kalkacakların bu ilahi koruma ve takibi hatırdan çıkarmamalarını tenbih için ilgili bölümlerde zikretmiştir.

Uykudan uyanır uyanmaz ilk yapılan ibadet sabah namazı olduğu için hadiste oradan başlanmıştır. Vazife ve iş icabı gece bekçisi veya vardiyeli çalışan kimselerde uykuları ve istirahatlerini müteakip ilk kılacakları namazla yine Allah'ın himayesine girmiş oluyorlar.

Allah bir kulu ne zaman takibe alırsa artık onun için kurtulma ümidi yoktur.[2]

---

[1] Müslim, Mesâcid 261, 262. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 51, Fiten 6; İbni Mâce, Fiten 6.

234'de geçmişti, 1049'da tekrar gelecektir.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 143.

49) Görünüşe Göre Hüküm Vermek Kalblerdekini Allah'a Bırakmak

***"... Eğer dönüp tevbe ederlerse, tevbe ve imanlarının gereği namazı kılarlar zekatı da verirlerse artık onları serbest bırakın..."* (Tevbe: 9/5)**

391. Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Ben, Allah'tan başka bir ilâh bulunmadığına, Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet edip, namazı dosdoğru kılıncaya ve zekâtı hakkıyla verinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunları yaptıkları takdirde, kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. İslâm'ın gerektirdiği haklar ise bunların dışındadır. Onların gizli hallerinin hesabı Allah'a âittir."*[1]**

*** İslamın hakkı denilerek istisna edilen kısım, işlediği suçtan dolayı ölümü hak edenin öldürülmesi diğer cezalara uğrayanın cezasını çekmesi demektir. [2]**

392. Ebû Abdullah Târık İbni Eşyem *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

***"Kim Allah'tan başka ilâh yoktur der ve Allah'tan başka ibadet edilenleri inkâr ederse, o kimsenin malı ve kanı haram olur. Gizli hallerinin hesabı ise Allah'a âittir."*[3]**

*** Gizli hallerin niyet, düşünce ve özel halleridir. Bunların hesabını sormaya kalkmak fitne ve zulümlere yol açabilir. Hükümler görüntülere göre verilir, niyet ve düşüncelere göre değil.** **[4]**

393. Ebû Ma'bed Mikdâd İbni Esved ***radıyallahu anh*** **şöyle demiştir:**

– Ben, Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*'e dedim ki :**

– Kâfirlerden bir adamla karşılaşsam ve onunla vuruşsak, o benim ellerimden birini kılıçla vurup koparsa, sonra da benim elimden kurtulmak için bir ağacın arkasına sığınsa ve:

– Ben, Allah için müslüman oldum, dese, onu böyle dedikten sonra öldürebilir miyim, yâ Resûlallah! Ne dersin?

Resûl–i Ekrem ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

– *"Sakın onu öldürme"* buyurdu. Ben :

– Ey Allah'ın Resûlü! Adam benim iki elimden birini kopardı, ondan sonra bu sözü söyledi, dedim. Bunun üzerine :

– *"Sakın öldürme, eğer onu öldürürsen, o, senin kendisini öldürmezden önceki durumundadır. Sen ise, onun o sözü söylemeden önceki durumuna düşersin"* buyurdu.[5]

*** Hüküm görüntüye göredir niyet ve düşüncelere göre değil. Müslüman his ve heyecanına kapılıp böyle bir işi yapmamalıdır. Peygamberimiz hadisin sonundaki çarpıcı ifadeyle bunu anlatmak istemiştir. Böyle bir kimseyi bilerek öldürene kısas uygulanır. Korkudan veya canını kurtarmak için böyle yaptığını zannederek öldüren kimse öldürülenin diyetini ödemelidir.[6]**

394. Üsâme ibni Zeyd *radıyallahu anhümâ* şöyle demiştir :

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* bizi Cüheyne kabilesinin Huraka kolu üzerine göndermişti. Sabahleyin onlar sularının başında iken üzerlerine hücum ettik. Ben ve ensardan bir kişi onlardan bir adama ulaştık. Biz onun üzerine yürüyünce, adam: "Lâ ilâhe illallah: Allah'tan başka ilâh yoktur" dedi. Bunun üzerine ensardan olan arkadaşım ona hücumdan vazgeçti; ben ise mızrağımı ona sapladım ve adamı öldürdüm. Biz Medine'ye gelince bu olay Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kulağına gitti ve bana:

– *"Ey Üsâme! Lâ ilâhe illallah dedikten sonra adamı öldürdün mü?"* buyurdu. Ben:

– Yâ Resûlallah! O, bu sözü sadece canını kurtarmak için söyledi, dedim. Peygamber Efendimiz tekrar :

– *"Lâ ilâhe illallah dedikten sonra adamı öldürdün mü?"* diye yine sordu ve bu sözü o kadar çok tekrarladı ki, ben, daha önce müslüman olmamış olmayı bile temenni ettim.[7]

Müslim'in bir rivâyeti şöyledir :

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Adam lâ ilâhe illallah dedi ve sen de onu öldürdün, öyle mi?"* Ben :

– Yâ Resûlallah! O, bu sözü sadece silahtan korktuğu için söyledi, dedim. Peygamber Efendimiz :

– *"Kalbini mi yardın ki, bu sebeple söyleyip söylemediğini bilesin?"* buyurdu.

Bu sözü o kadar çok tekrarladı ki, ilk defa o gün müslüman olmuş olmayı temenni ettim.[8]

395. Cündeb İbni Abdullah *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* müslümanlardan müteşekkil bir askerî birliği müşriklerden bir kavme göndermişti. Müslüman askerler, müşriklerle karşılaştılar. Müşriklerden bir adam, müslüman askerlerden istediğine saldırıp öldürüyordu. Müslümanlardan biri de onun boş bulunduğu anı gözlüyordu. Biz bu müslümanın Üsâme İbni Zeyd olduğunu konuşup duruyorduk. Üsâme, kılıcını çekip de adamı öldüreceği sırada o:

– Lâ ilâhe illallah, dedi; fakat Üsâme onu yine de öldürdü. Peygamber Efendimiz'e müjdeci geldi. Peygamberimiz ona ordunun durumunu sordu, o da olup biteni kendisine haber verdi. Hatta o adamın durumunu ve Üsâme'nin ona ne yaptığını da anlattı. Bunun üzerine Hz. Peygamber Üsâme'yi çağırdı ve ona :

– *"Adamı niçin öldürdün?"* diye sordu. Üsâme :

– Yâ Resûlallah! O adam müslümanların canını yaktı; falanı ve falanı öldürdü, diyerek bir kaç şehidin adını saydı. Sözüne devamla şunları söyledi:

– Ben ise onun üzerine yürüdüm. Kılıcı görünce:

– Lâ ilâhe illallah, dedi.

Resûl–i Ekrem Efendimiz:

– *"Böyle diyen adamı öldürdün mü?"* diye sordu. Ben:

– Evet, dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *“Lâ ilâhe illallah kıyamet günü karşına geldiğinde ne yapacaksın?”* dedi. Üsâme ibni Zeyd:

– Yâ Resûlallah! Cenâb–ı Hak’dan beni bağışlamasını dile, dedi. Resûl–i Ekrem durmadan:

– *“Lâ ilâhe illallah kelimesi kıyamet günü huzuruna geldiğinde ne yapacaksın, söyle?” “Lâ ilâhe illallah sözü kıyamet günü huzuruna geldiğinde ne yapacaksın?”* diyor, başka bir söz söylemiyordu.[9]

396. Abdullah İbni Utbe İbni Mes’ûd der ki: Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh*’ı şöyle derken işittim:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında Allah katından gelen vahiy sayesinde insanlar gizli hallerinden de sorumlu tutuluyorlardı. Hiç kuşkusuz vahyin arkası kesilmiştir. Biz ise şu anda sizleri, bize apaçık belli olan davranışlarınız sebebiyle hesaba çekeriz. Dolayısıyla bize iyi davranışlar gösteren kimseyi, güvenilir kimse bilir ve ona yaklaşırız. Onun gizli hallerinden hiçbir şeyi araştırmak bize düşmez. O kişinin gizli halleriyle ilgili hesabını Allah görür. Bize karşı kötü davranışlar sergileyen bir kimseyi de güvenilir bulmayız. O kişi, gayesinin iyi olduğunu söylese bile ondan emin olmaz ve kendisini doğrulamayız.[10]

---

[1] Buhârî, Îmân 17, 28, Salât 28, Zekât 1, İ’tisâm 2, 28; Müslim, Îmân 32–36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 95; Tirmizî, Tefsîru sûre (88); Nesâî, Zekât 3; İbni Mâce, Fiten 1–3.

1076 ve 1210’da tekrar gelecektir.

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 143.**

[3] **Müslim, Îmân 37.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 143.**

[5] **Buhârî, Meğâzî 12; Müslim, Îmân 155. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Cihâd 95.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 144.**

[7] **Buhârî, Diyât 2, Meğâzî 45; Müslim, Îmân l58–159. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre(11).**

[8] **Müslim, Îmân 158.**

[9] **Müslim, Îmân 160.**

[10] **Buhârî, Şehâdât 5.**

50) Allah'ın Güç Ve Azabına Karşı Devamlı Sorumluluk Bilincinde Olmak

Bu bölümdeki yedi ayet ve onaltı hadis-i şeriften Allah'a verilen kulluk sözü tutulursa Allah ta cennete sokma sözünü tutacağını, Rabbimizin azabı ve yakalamasının pek şiddetli olduğunu ve Allah'ın izni olmadan kimsenin bile konuşamayacağını, herkesin en yakını olan kimselerden bile o gün kaçacağını, emziren kadın bile o gün emzirdiği çocuğunu bırakacağını, Rablerine karşı devamlı korkanlara iki cennet bahşedileceğini, cennetliklerin cennetlerinden konuşacaklarını, Yaradılışın ana karnında oluşumuna kadar denilen yazgının da çok öncelerden yazıldığını, cehennemi çeken yetmiş bin dizgin ve yetmiş bin melek olduğunu, cehennemde azabı en hafif olan kimsenin durumunu, cehennem ateşinin insanları nasıl kuşatacağını, mahşerdeki ter oranının kişilere göre durumunu, Rasulullah'ın bildiğini bilsek az güler çok ağlardık gerçeğini, cehennemin dibine yetmiş yılda ulaşılabileceğini, Rabbimizin kıyamette hepimizle konuşacağını, yarım hurma ile de olsa cehennemden korunmamız gerektiğini, gökyüzünde sayısız melekler olduğunu, kıyamette herkesin tüketilen ömürden elde edilen ilimden, elde edilen malın nerede kazanılıp nerede harcanıldığından, vücudun nerelerde yıpratıldığından sorguya çekileceğini, yine o kıyamet gününde yer yüzünün her türlü haberleri vermek suretiyle şahitlik yapacağını, İsrafil'in sura üfürme vaktinin çok yaklaştığını, Allah'ın azabından korkan kimsenin geceleri ibadetle yol alması gerektiği böylece de cenneti elde edeceğini, insanların

kıyamet günü çırılçıplak ve sünnetsiz haşrolacaklarını ve günün dehşetinden dolayı birbirine bile bakamayacaklarını öğreneceğiz.[1]

***“... Ey insanlar yalnızca bana karşı sorumluluk bilinci taşıyın.”* (Bakara: 2/40)**

***“Şüphesiz Rabbinin yakalaması son derece çetindir.”* (Büruc: 85/12)**

***“İşte senin Rabbin varoluş gayesine aykırı hareket eden kentlerin toplumlarını böylece kıskıvrak yakalayıverir. Şüphesiz ki onun yakalaması çok şiddetli ve çok zorludur. Gerçek şu ki, bütün bu anlatılanlarda ahiret azabından korkanlar için apaçık bir ders ve uyarı vardır. O gün ki bütün insanlık bir araya gelecektir ve o gün her şey tüm açıklığıyla ortaya konacaktır. O günü ancak bizim bildiğimiz bir vakte kadar geciktiririz. O gün gelince Allah’ın izni olmaksızın kimse konuşamayacaktır. O gün bir araya getirilenlerden kimileri felakete uğramış üzüntülü ve mutsuz, kimileri de mutlu ve sevinçli olacaklardır. O gün mutsuz olanlar dünyadayken yaptıklarından dolayı ateşte yaşayacaklar ve orada ah çekip inleyeceklerdir.”* (Hud: 11/102-106)**

***“Allah ancak kendisine karşı dikkatli olmanızı ister.”* (Al-i İmran: 3/28)**

***“O gün kişi kaçar kardeşinden, annesinden ve babasından, eşinden ve çocuklarından. O gün her kişinin kendine yetecek bir derdi ve meşguliyeti vardır.”* (Abese: 80/34-37)**

“Ey İnsanlar Rabbinize karşı sorumluluk bilinci taşıyın. Çünkü son saatin sarsıntısı gerçekten korkunç olacak. Onu gördüğünüz gün emziren analar çocuklarını bırakıp unutacaklar ve her gebe kadın da vakitsiz

doğuracaktır. İnsanları sarhoş olmadıkları halde sarhoş gibi alıklaşmış göreceksin. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir." **(Hacc: 22/1-2)**

"Hesap vermek için Rabbinin huzurunda durmaktan korkan kula iki cennet vardır." **(Rahman: 55/46)**

"Cennetlikler birbirlerine dönüp sorarlar ve derler ki "Bakın dünyada iken çoluk çocuğumuzun arasında yaşarken Allah'ın bizden razı olmayacağını düşünerek sonumuzdan korku içindeydik. Allah bize bol bol lütufta bulundu da ta iliklere işleyen cehennem azabından korudu. Biz bundan önce dünyada da O'na yalvarıp ibadet ederdik. Çünkü o iyiliği bol ve rahmeti geniştir." **(Tur: 52/25-28)**

397. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* dedi ki :

Bize, doğru söyleyen, doğruluğu tasdîk ve kabul edilmiş olan Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* haber verdi ve şöyle buyurdu :

"Sizden birinizin yaratılışının başlangıcı, annesinin karnında kırk günde derlenir toplanır. Sonra ikinci kırk günlük süre içinde pıhtı hâline döner. Sonra da bir o kadar zaman içinde bir parça et olur. Daha sonra Allah bir melek gönderir ve melek, ona ruh üfler. Bu melek dört şeyle; anne rahmindeki canlının rızkını, ecelini, amelini, iyi biri mi, yoksa kötü biri mi olacağını yazmakla emrolunur."

Abdullah İbni Mes'ûd der ki: Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemîn ederim ki, sizden biri, cennetliklerin yaptığı işleri yapar ve kendisi ile cennet arasında sadece bir arşın mesâfe kalır da, sonra anne karnında yazılan yazının hükmü öne geçer, cehennemliklerin yaptığı işleri yapar ve cehenneme girer. Yine sizden biri cehennemliklerin yaptığı işleri yapar ve kendisi ile cehennem arasında

bir arşın mesâfe kalır; sonra anne karnında yazılan yazının hükmü öne geçer ve o kişi cennetliklerin yaptığı işleri yapmaya devâm eder de, neticede cennete girer.[2]

*** Herkesin yazgısı boynunda asılıdır.** ***"Her insanın kuşunu (amelini) boynuna astık. Kıyamet günü onun için bir kitap çıkaracağız ki, ona açılmış olarak kavuşacaktır. (Kendisine) "Oku kitabını! Hesaba çekici olarak bugün nefsin sana yeter!" denilecektir*** **(İsra: 17/13-14) Hiç kimse yaptığı iyi amellere güvenmemeli, yaptığı kötülükler sebebiyle de Allah'dan ümit kesmemelidir. Kişinin dünyadaki son haline göre muamele yapılır. Bizler ölümün bizi müslüman olarak yakalaması için hep müslümanca yaşamalı ve müslüman olarak can vermeliyiz. İyi ve hayırlı amellere ağırlık vermeli kötü ve çirkin işlerden uzak durmalıyız.** [3]

398. İbni Mes'ûd ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Hesap gününde cehennem getirilir. Cehennemin yetmiş bin dizgini ve her bir dizgini çeken yetmiş bin de melek vardır."[4].

*** Hesap gününde cennet ve cehennem de hazır bulunacaktır. Fecr: 89/23, Kaf: 50/31.** [5]

399. Nu'mân İbni Beşîr ***radıyallahu anhümâ'*****dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'i şöyle buyururken işittim demiştir:**

“Şüphesiz kıyamet gününde cehennemliklerin azâbı en hafif olanı, ayaklarının altına iki kor konulup da bu sebeple beyni kaynayan kişidir. Oysa o, hiç kimsenin kendisinden daha şiddetli azâb gördüğünü zannetmez. Halbuki kendisi, cehennemliklerin azâbı en hafif olanıdır.”[6]

*** Herkes kendi derdine düştüğü için başkasının ne halde olduğunu bilmez. Herkes kendi azabını en şiddetli sanır. Cehennem azabı haktır ve derece derecedir. [7]**

400. Semüre İbni Cündeb *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cehennem ateşi, cehennem ehlinin bazısının topuklarına, bazısının dizlerine, bazısının kuşak yerlerine, bazısının da köprücük kemiklerine kadar çıkar.”[8].

*** Cehennem azabı insanları yiyip tüketecek bir azab değildir. Yanma işi devam ederken cennetlikler cehennemlikleri, cehennemlikler de cennetlikleri görecek ve tanıyacaklardır. (Bkz. Nisa. 4/56, Araf: 7/44) [9]**

401. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İnsanlar, âlemlerin Rabbi huzurunda hesap vermek üzere kabirlerinden kalkarlar. Onlardan bazıları kulaklarının yarısına kadar ter içindedirler.”[10].

*** İnsanlar hesaplarının zorluğu sebebiyle hissettikleri büyük sıkıntı, güneşin ve cehennemin yakıcı sıcaklığıyla o derece terlerler ki dünyadaki yaşayışlarına göre değişik sıkıntılara girerler çünkü o günün sıkıntıları çok büyüktür.** [11]

402. Enes ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **bizlere benzerini hiç duymadığım bir konuşma yaptı ve şöyle buyurdu:**

"Eğer sizler benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız." **Bunun üzerine Resûlullah'ın ashâbı yüzlerini kapatarak hıçkıra hıçkıra ağladılar.**[12]

Müslim'in rivayeti şöyledir:

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **ashâbının durumuyla ilgili bir haber alınca şöyle bir konuşma yaptı:**

"Cennet ve cehennem gözlerimin önüne serilip bana gösterildi. Hayır ve şer açısından bugün gibisini görmedim. Eğer sizler benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız" **buyurdu. Resûlullah'ın ashâbına bundan daha ağır gelen bir gün olmamıştı. Başlarını örterek hıçkıra hıçkıra ağladılar.**[13]

*** Tevbe: 9/82. Ayette olduğu gibi mü'minler cehennem manzaralarını çok hatırlayıp az gülmeli ve çok ağlamalıdır. Miraç gecesinde pek çok değişik ahiret manzaraları gören peygamberimiz**

(s.a.v.) böyle söylemiş, böylece bizleri gafletten uzak durmaya teşvik etmiştir. [14]

403. Mikdâd *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Güneş, kıyamet gününde insanlara bir mil mesâfe kalıncaya kadar yaklaştırılır."

Hadisi Mikdâd'tan rivayet eden Süleym İbni Âmir:

Allah'a yemin ederim ki, Resûlullah mil ile yeryüzündeki mesafe ölçüsünü mü yoksa göze sürme çekmek için kullanılan mili mi kastetti bilmiyorum, demiştir. Resûl–i Ekrem:

***"İnsanlar, işledikleri kötü amelleri kadar tere batarlar. Onlardan bir kısmı topuklarına, bir kısmı dizlerine, bazıları kuşak yerlerine kadar ter içinde kalır; bazılarının da ter âdeta ağızlarına gem vurur"* buyurarak eliyle ağzına işaret etti.[15]**

*** Ahiretin ne derece dehşetli oluşuna bir tablo daha... [16]**

404. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Kıyamet gününde insanlar o kadar terlerler ki, onların teri yerin yetmiş arşın derinliğine ulaşır. Ter onların ağızlarına âdetâ gem vurur da tâ kulaklarına kadar çıkar."*[17]**

*** Değişik bir ahiret manzarası daha... [18]**

405. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikteydik. O sırada düşen bir şeyin gümbürtüsünü duyduk. Bunun üzerine:

– *"Bu gümbürtünün ne olduğunu biliyor musunuz?"* diye sordu. Biz:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedik. Resul–i Ekrem Efendimiz:

– *"Bu, yetmiş sene önce cehenneme atılmış olan bir taştır. O, şimdiye kadar cehennemde yuvarlanıp yol alıyordu, nihayet onun dibine ulaştı; siz onun gümbürtüsünü işittiniz"* buyurdu.[19]

*** Aynen bu hadiste olduğu gibi ashap bazı fevkalade hadiselere de şahid olmuşlardı. Mesciddeki kütüğün inlemesi, peygamberimizin elindeki çakıl taşlarının tesbihlerinin duyulması gibi burada da cehennemin derinliği anlatılmış olmaktadır.[20]**

406. Adî İbni Hâtim *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Rabbiniz arada bir tercüman bulunmaksızın, her birinizle konuşacaktır. Kişi sağına bakar, önceden gönderdiği iyi işleri görür; soluna bakar vaktiyle yaptığı kötü işleri görür. Önüne bakar, önünde sadece cehennemi görür. Yarım hurma ile de olsa cehennemden korununuz."*[21]**

407. Ebu Zer *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Şüphesiz ben sizin görmediklerinizi görüyor ve biliyorum. Gök yüzü gıcırdayıp inledi ve gıcırdayıp inlemekte de haklı idi. Gökyüzünde, alnını Allah’a secde için koymuş bir meleğin bulunmadığı dört parmaklık bile boş yer yoktur. Allah’a yemin ederim ki, eğer benim bildiklerimi sizler bilmiş olsaydınız az güler çok ağlardınız. Yataklarda kadınlardan da zevk almazdınız. Yüksek sesle Allah’a yalvararak yollara ve kırlara çıkardınız.”[22]

408. Ebû Berze Nadle İbni Ubeyd el–Eslemî *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre, *Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, vücudunu nerede yıprattığından sorulmadıkça bulunduğu yerden kıpırdayamaz.”[23]

*** Burada sayılanlar sorulacak olanların en önemlileridir, kişi her türlü nimetten sorguya çekilecektir. Dolayısıyla mal mülk helal yoldan kazanılmalı, haramlardan sakınmak suretiyle sağlık ve sıhhatimizi korumalıyız. Bu dünyada haramlardan sakınmak suretiyle sıhhatimizi, dolayısıyla ahirette de cehennemden vücudumuzu korumuş olmalıyız. [24]**

409. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: *“İşte o gün yer haberlerini söyler”* (Zelzele: 99/4) âyetini okudu, sonra:

– *“Yerin haberlerinin ne olduğunu biliyor musunuz*?” diye sordu. Sahâbe:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Hz. Peygamber:

– *“Onun haberleri, her erkek ve kadının yeryüzünde neler yaptığına şâhitlik ederek, sen şu günde şöyle yapmıştın, demesidir. İşte yerin haberleri budur”* buyurdu.[25]

*** Allah izin verirse dağlar, taşlar, ağaçlar her şey konuşacak ve gereken haberleri verecektir. [26]**

410. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Sûr sahibi boruyu ağzına koymuş, ne zaman üflemekle emrolunursa hemen üfleyeceği ânın iznini bekleyip durmakta iken ben nasıl sevinebilirim?”* Bu haber, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ashabına ağır geldi. Bunun üzerine Resûlullah:**

***“Hasbünallah ve ni’me’l-vekîl: Allah bize yeter, o ne güzel vekildir, deyiniz”* buyurdu.[27]**

*** Bu dua her türlü dehşet ve tehlikeli anlarda yapılmalıdır. [28]**

411. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Korkan kimse, geceleyin yol alır. Gece yol alan kimse de varacağı yere ulaşır. İyi biliniz ki, Allah’ın metâı çok pahalıdır. İyi biliniz ki, Allah’ın metâı cennettir.”*[29]**

*** Günahtan ve azaptan korkmak müslümanın vazifesidir. Mü'min canını ve malını Allah için feda etmeye daima hazır olmalıdır.** [30]

412. Âişe ***radıyallahu anhâ,*** **Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****i şöyle buyururken işittim demiştir:**

"İnsanlar, kıyamet gününde, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak Allah'ın huzurunda toplanırlar." **Bunun üzerine ben:**

– Yâ Resûlallah! Kadınlar ve erkekler birlikte olunca, birbirlerine bakmazlar mı, dedim? Peygamber Efendimiz:

– ***"Âişe! Durum, onların bunu akıllarına getiremeyecekleri kadar ciddidir"*** **buyurdu.**

Bir başka rivayette:

"İş, birbirlerine bakamayacakları derecede şiddetlidir", **buyurdu.** [31]

*** Abese: 80/37 ayetinde olduğu gibi ahirette insanlar, doğdukları hal üzere haşrolacaklar ve sıkıntı ve dehşetten birbirlerine bakacak halleri bile olamayacaklardır.** [32]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 145.**

[2] **Buhârî, Bed'ü'l–halk 6, Enbiyâ 1, Kader 1; Müslim, Kader 1. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 16; Tirmizî, Kader 4; İbni Mâce, Mukaddime 10.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 147.**

[4] Müslim, Cennet 29. Ayrıca bk. Tirmizî, Cehennem 1.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 147.

[6] Buhârî, Enbiyâ 1, Rikak 51; Müslim, Îmân 362–364. Ayrıca bk. Tirmizî, Cehennem 12.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 147.

[8] Müslim, Cennet 33.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 147.

[10] Buhârî, Rikak 47, Tefsîru sûre 83; Müslim, Cennet 60. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 2, Tefsîru sûre (83); İbni Mâce, Zühd 33.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 147.

[12] Buhârî, Tefsîru sûre (5), 12; Müslim, Fezâil 134.

448’de tekrar gelecektir.

[13] Müslim, Fezâil 134.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 148.

[15] Müslim, Cennet 62. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 6.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 148.

[17] Buhârî, Rikak 47; Müslim, Cennet 61.

[18] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 148.

[19] Müslim, Cennet 31.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 148.

[21] Buhârî, Zekât 9; Müslim, Zekât 67. Ayrıca bk. Buhârî, Menâkıb 25, Tevhîd, 24, 36; Tirmizî, Kıyamet 1; İbni Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28.

Bu hadis 139’da geçmişti. İleride 546 ve 693’de tekrar gelecek, açıklama orada verilecektir.

[22] Tirmizî, Zühd 9. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 19.

402’deki açıklamaya bakınız.

[23] **Tirmizî, Kıyamet 1.**

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 149.**

[25] **Tirmizî, Kıyamet 7.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 149.**

[27] **Tirmizî, Kıyamet 8; Tefsîru sûre (39).**

[28] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 149.**

[29] **Tirmizî, Kıyamat 18.**

[30] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 149.**

[31] **Buhârî, Rikak 45; Müslim, Cennet 56, 59. Ayrıca bk. Buhârî, Enbiyâ 8, 48, Tefsîru sûre (5), 14; Tirmizî, Kıyamet 3, Tefsîru sûre (80), 2; Nesâî, Cenâiz 118–119; İbni Mâce, Zühd 33.**

[32] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 150.**

51) Allah'ın Rahmetini Ümid Etmek

Bu bölümdeki dört ayet ve yirmi sekiz hadis-i şeriften Allah'ın bağışlayıcı ve affedici olduğunu, ancak kafirleri, yalanlayıp yüz çevirenleri cezalandıracağını, rahmetinin her şeyi kapsadığını, gerçekten inanılması gerekenlere, inananlara Allah'ın cehennemi haram kılacağını, Allah'a ortak koşmaksızın dünya dolusu günahla varılsa bile Allah'ın hepsini bağışlayacağını, sevaplara bire on, günahlara bire bir verileceğini, cennete girip cehennemden uzak olmanın tek çaresinin şirke düşmemek olduğunu, Allah'a ve Rasulüne gerçekten inanan kimselere cehennemin haram kılınacağını, sırf Allah rızasını isteyerek kelime-i tevhide göre yaşayanlara cehennemin haram kılındığını, Allah'ın kullarına şefkatinin kadının yavrusuna şefkatinden daha çok olduğunu, Allah'ın rahmetinin gazabını geçtiğini, rahmetini yüz parçaya ayırıp birini yeryüzüne gönderdiğini bu sebeple yeryüzünde insanların ve hayvanların yavrularına ve birbirlerine merhamet ettiklerini, kulun günahkar ve hata işleyebileceğini, Allah'ın da daima bağışlayıcı olduğunu, insanlar hiç günah işlememiş olsalardı Allah onları yok edip yerlerine günah işleyip bağışlanma talebinde bulunan kimseleri getireceğini ve bağışlayacağını, Allah'tan başka ilah tanımayanın mutlaka cennete gireceğini, Allah'ın kulları üzerindeki hakkının onların sadece Allah'a kulluk etmeleri, kulların Allah üzerindeki hakkı ise kendisine ortak koşmayanlara azap etmemesi olduğunu, Mü'minin yaptığı iyilikler karşılığında Allah tarafından hem dünyada hem de ahirette mükafatlandırılacağını, kafirin ise dünyada

rızıklandırılıp fakat ahirette mükafat olarak hiçbir şeyinin kalmayacağını, beş vakit namazın kişinin günde beş sefer yıkandığı bir ırmağa benzediğini, cenaze namazında Allah'a şirk koşmayan 40 kişi bulunursa Allah'ın o kimseyi bağışlayacağını, müslümanların mutlaka cennete gireceklerini, kıyamette her müslümana kurtuluş fidyesi olarak bir yahudi ve hıristiyan verileceğini, kıyamette dağlar gibi günahlarla gelen mü'minlerin de mutlak affedileceğini, dünyada Allah tarafından örtülen günahların ahirette bağışlanacağını, her vakit kılınan namazın ikisi arasındaki küçük günahlara keffaret olacağını ve silip süpüreceğini, Allah'ın kulunun yiyip içmesinden sonra hamdetmesini sevdiğini, rahmet kapısının gece gündüz daima açık bulunduğunu, Allah'ın peygamberlere ve ümmetlerine geçerli olan sünnetini öğreneceğiz. [1]

"De ki, Allah şöyle buyuruyor: "Ey nefislerine uyup ta sınırlarımı aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin. Allah bütün günahlarınızı bağışlar, şüphesiz ki o çok bağışlayan ve çok acıyandır." **(Zümer: 39/53)**

"Allah'tan gelene gerçekleri örtbas etmelerinden dolayı o kafirleri böylece cezalandırdık. Biz bizden gelen gerçekleri örtbas edenlerden başkasını hiç cezalandırır mıyız?" **(Sebe: 34/17)**

"Bize vahyedilerek bildirildi ki: Allah'ın azabı peygamberleri yalan sayıp onlara sırt çevirenlere erişir." **(Taha: 20/48)**

"Allah: "Benim rahmetim her şeyi kuşatmıştır" buyurur." **(Araf: 7/156)**

413. Ubâde İbni'sSâmit ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Kim, Allah'dan başka ilâh yoktur, yalnız Allah vardır, şeriki yoktur; Muhammed, Allah'ın kulu ve resûlüdür. İsâ da Allah'ın kulu ve elçisi, Meryem'e bıraktığı kelimesi ve Allah tarafından (hayat verilen) bir ruhtur. Cennet, haktır ve gerçektir, cehennem de haktır ve gerçektir" diye şehâdet ederse, Allah o kimseyi, ameli ne olursa olsun, cennete koyar."[2]

Müslim'in bir başka rivâyetinde[3]**;**

"Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed Allah'ın resûlüdür" diye şehâdet eden kimseye Allah cehennemi haram kılar" buyurulmaktadır.

*** Böylece söyleyip hayatını da bu doğrultuda yaşamak şartıyla... Değilse sadece iman ettim demekle iş bitmiyor, ameli salih dediğimiz yaşama tarzı da imanla beraber mutlaka olmalıdır. İsa'yı tanımakla Nisa: 4/171-172 de olduğu gibi olmalıdır.** [4]

414. Ebû Zer ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **Allah Teâlâ'nın şöyle buyurduğunu haber vermiştir:**

"Kim bir hayır işlerse, ona onun on misli vardır veya daha da artırırım. Kim bir kötülük işlerse, ona da onun misli vardır. Ya da tamamen affederim. Kim bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım; kim bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak varırım. Kim bana hiçbir

***şeyi ortak koşmamak şartıyla dünya dolusu günahla gelirse, ben kendisini o kadar mağfiretle karşılarım.”*[5].**

*** Allah kulunun ibadetlerine en az on katıyla başlıyarak 700 ve 30.000’e varan nispetlerde sevap verir. Şirke düşmediği sürece kişi Allah’ın rahmetinden ümid kesmemelidir. Çünkü Allah’ın rahmeti gazabını geçmiştir. Allah kullarının ümidlerini boşa çıkarmaz. (Bkz. En’am: 6/160, Bakara: 2/261, Kadr: 97/3) [6]**

415. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e bir bedevî geldi ve:

– Ey Allah’ın Resûlü! Kişinin cennete veya cehenneme girmesini gerektiren iki etken nedir? diye sordu.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Allah’a ortak koşmadan ölen cennete girer; Allah’a şirk koşarak ölen de cehennemi boylar”* buyurdu.[7]

*** Tevhid (bir olan Allah’a inanma) inancı ve Allah’ın yanısıra başka şahıs ve nesnelere de ilahlık yakıştırarak yaşanan müşrikliğin sonucu... [8]**

416. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, (bir sefer esnâsında) terkisine aldığı Muâz’a hitâben üç defa:

– *“Ey Muâz!”* diye seslenmiş, o da her defasında:

– Buyur, ey Allah'ın Resûlü! emrine âmâdeyim, diye cevap vermiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– "*Kim Allah'dan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in, Allah'ın kulu ve peygamberi olduğuna içinden gelerek şehâdet ederse, Allah onu cehenneme haram kılar*" buyurmuştur. Muâz:

– Bu müjdeyi müslümanlara haber vereyim de sevinsinler mi, ey Allah'ın Resûlü? diye izin istemiş; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– "*O zaman onlar buna güvenir (hayırlı işler yapmakta) tembel davranırlar*" buyurmuştur.

Muâz (İbni Cebel) böylesi bir bilgiyi gizleme günahından sıyrılmak için onu vefatına yakın bir zamanda haber vermiştir.[9]

*** Bu tür müjdelere güvenip ameli salih yapmama endişesinden dolayı peygamberimiz haber verilmesine müsaade etmemiş imanla ameli salih'in mutlaka birlikte olması gerektiğini vurgulamıştır. [10]**

417. Ebû Hüreyre veya Ebû Said el–Hudrî *radıyallahu anhümâ* – burada râvi, hadisin bu iki sahâbîden hangisinden rivâyet edildiğinde tereddüt etmiştir. Sahâbîlerin hepsi de âdil olduğu için sahâbînin kimliği hakkındaki tereddüt hadisin sıhhatine zarar vermez– şöyle dedi:

Tebük Gazvesi'nde şiddetli açlık çektikleri için sahâbîler:

– Ey Allah'ın Resûlü! İzin verseniz de develerimizi kesip yesek ve iç yağı elde etsek? dediler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Peki öyle yapın!”* buyurdu. Derken Ömer *radıyallahu anh* geldi ve şöyle dedi:

– Ey Allah’ın Resûlü! Eğer sen develeri kesmelerine izin verirsen, orduda binek azalır. Fakat (isterseniz), onlara ellerinde bulunan azıklarını getirmelerini emrediniz ve sonra da ona bereket vermesi için Allah’a dua ediniz. Umulur ki Allah, bereket ihsan eder.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Peki öyle yapalım!”* buyurdu ve deriden bir yaygı getirtip serdirdi. Sonra da elde mevcut erzakın getirilmesini emretti.

Askerlerden kimi bir avuç darı, kimi bir avuç hurma ve kimi de ekmek parçacıkları getirdi. Yaygı üzerinde gerçekten pek az bir şey birikmişti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bereket vermesi için Allah’a dua etti ve sonra:

– *“Kaplarınızı getirip bundan alınız!”* buyurdu. Askerler kaplarını doldurdular. Öylesine ki doldurulmadık bir tek kap bırakmadılar. Sonra da doyuncaya kadar yediler yine de bir hayli yiyecek arttı.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Allah’dan başka ilah olmadığına ve benim Allah’ın resûlü olduğuma şehâdet ederim. Allah’ın birliğine ve Muhammed’in peygamberliğine şeksiz şüphesiz inanmış olarak Allah’a kavuşmayan kimse, cennet(e girmek)ten mutlaka alıkonur.”*[11]

*** Müslüman en sıkıntılı anlarda bile Allah tarafından bir çıkış yolu verilebileceği ümidi içinde olması gerekir. [12]**

418. Bedir Gazvesi'ne katılmış sahâbîlerden İtbân İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Kendi kabilem olan Sâlim oğullarına imamlık yapıyordum. Benim (evim)le onlar arasında bir vâdi bulunuyordu. Yağmur yağdığı zaman o vâdiyi geçip mescidlerine gitmek benim için çok güçleşiyordu. Bu sebeple Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldim ve şöyle dedim:

– Ey Allah'ın Resûlü! Gözlerim iyi seçmiyor. Onlarla benim aramdaki vâdinin deresi yağmur yağdığı zaman taşıyor, benim için onu geçmek çok güçleşiyor. Binaenaleyh evimi teşrif edip bir yerinde namaz kılsanız, Ben sizin namaz kıldığınız yeri namazgâh edinmek istiyorum.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"(İnşallah) bu isteğini yerine getiririm"* buyurdu.

Ertesi sabah, güneş yükseldiği bir vakitte, Ebû Bekr ile birlikte Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana geldi. İçeri girmek için izin istedi, verdim. İçeri girdi, daha oturmadan:

– *"Evinin neresinde namaz kılmamı istersin?"* buyurdu. Namaz kılmasını istediğim yeri gösterdim, Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orada tekbir alıp namaza durdu. Biz de arkasında saf bağladık. İki rek'at namaz kıldırdı sonra selâm verdi, biz de selâm verdik. Namazı bitirince Resûlullah *sallallahu aleyhi ve selem*'i, kendisi için hazırlanmış olan hazireyi yemesi için alıkoyduk. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bizde olduğunu duyan mahalle halkının erkeklerinden bir grup geldi. Evde epeyce insan toplandı. İçlerinden biri:

– Mâlik (İbni Duhşum) ne yaptı? Onu göremiyorum, dedi. Bir başkası:

– O, Allah ve Resûlünü sevmeyen bir münâfıktır, dedi.

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****, derhal müdâhale ederek:**

– ***“Öyle deme! Görmüyor musun o, Allah’ın rızâsını dileyerek lâ ilâhe illallah diyor”*** **buyurdu.**

Bunun üzerine adam:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir. Ancak biz, Allah’a yemin olsun ki, kendisini münâfıkları sever ve onlarla düşer–kalkar olarak görüyoruz, dedi.

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

– ***“Allah Teâlâ, rızâsını umarak lâ ilâhe illallah diyen kimseyi cehenneme haram kılmıştır.”[13].***

*** Gözü görmeyen kimse de imamlık yapabilir. Cemaatle de nafile namaz kılınabilir. Ev sahibinin izni ile misafir imamlık yapabilir. Haksız yere tenkid edilen ve ithamda bulunulan bir kimseyi de savunmak gerekir. Herhangi sebeple olursa olsun Allah’dan asla ümid kesilmez. [14]**

419. Ömer İbnü’l–Hattâb ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

“(Bir keresinde) Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’e (ayrı düştüğü) çocuğuna duyduğu özlemden dolayı rastladığı her çocuğu kucaklayan, göğsüne bastırıp emziren bir kadının da aralarında bulunduğu bir esir grubunu getirdiler. Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **çevresindekilere (o kadını işaretle):**

– ***“Bu kadının çocuğunu ateşe atacağına ihtimal verir misiniz?”*****diye sordu.**

– Aslâ, atmaz! dedik.

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *“İşte Allah Teâlâ kullarına, bu kadının yavrusuna olan şefkatinden daha merhametlidir”* buyurdu.[15]

*** Allah’ın Rasulü yaşanan ve bilinen gerçekleri örnek getirmek suretiyle daha kolay anlaşılmasını temin etmiş oluyor. Allah kullarına herkesten daha merhametlidir. [16]**

420. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah varlıkları yarattığı zaman, kendi katında arşın üstünde bulunan kitabına, “Rahmetim gerçekten gadabıma gâlibtir” diye yazmıştır.”

Bir rivâyette[17] *“Rahmetim gadabıma üstün geldi”*; bir başka rivayette de[18] *“Rahmetim gadabımı aştı”* ifadeleri yer almıştır.[19]

*** Zümer: 39/53’de belirtildiği gibi Rabbimizden ümid kesmemeliyiz, çünkü onun rahmeti herşeyi kuşatmıştır. [20]**

421. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre “Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’*i şöyle buyururken dinledim” demiştir:

“Allah, rahmetini yüz parçaya ayırmıştır. Doksan dokuz parçasını kendi katında alıkoymuş, birini yeryüzüne indirmiştir. İşte varlıklar bu bir

parça rahmet sebebiyle biribirlerine acırlar. Hatta hayvanlar, yavrusunun üzerine basacağı endişesiyle ayağını çekip kaldırır.”

Bir başka rivâyette[21] şöyle buyurulmuştur:

***“Allah Teâlâ’nın yüz rahmeti vardır. Bunlardan birini insanlar, cinler, hayvanlar ve böcekler arasına indirmiştir. Onlar bu sebeple birbirlerini sever ve birbirlerine acırlar. Yabani hayvan yavrusuna bu sebeple şefkat gösterir. Allah, o doksan dokuz rahmeti kıyamet günü kullarına merhamet etmek için yanında alıkoymuştur.”**[22]*

Müslim’in Selmân–ı Fârisî’den naklettiği bir başka hadiste[23], Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Hiç şüphesiz Allah Teâlâ’nın yüz rahmeti vardır. Bu rahmetten bir tanesi sebebiyle varlıklar birbirlerine merhamet ederler. Doksan dokuzu ise, kıyamet gününe alıkonmuştur.”

Yine Müslim’deki bir başka rivâyette[24] Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

“Allah, gökleri ve yeri yarattığı gün, yüz rahmet halketmiştir. Her bir rahmet göklerle yer arasını dolduracak enginliğe sahiptir. Bunlardan sadece bir rahmeti yeryüzüne indirmiştir. İşte anne yavrusuna bu sâyede şefkat gösterir. Yabani hayvanlar ve kuşlar bunun sonucu olarak birbirlerine merhamet ederler. Allah Teâlâ kıyamette bu biri doksan dokuza katarak rahmetini yüze tamamlayacaktır.”

*** Merhameti bol olan Rabbimizin bağışını kazanmak için hep ümid içinde olmak gerekir. Çünkü o merhametlilerin en merhametlisidir. [25]**

422. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem,* Allah Tebâreke ve Teâlâ'dan naklederek şöyle buyurmuştur:

Bir kul bir günah işledi de "Allahım, günâhımı bağışla" dedi mi, Allah Tebâreke ve Teâlâ:

– "Kulum bir günah işledi ve (fakat) günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi" der.

Sonra kul tekrar günâh işledi de " Rabbim, günâhımı bağışla" dedi mi, Allah Tebâreke ve Teâlâ:

– "Kulum bir günah işledi ve (fakat) günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi" der.

Sonra kul tekrar günah işledi de "Rabbim, günahımı bağışla" dedi mi Allah Tebâreke ve Teâlâ:

– "Kulum bir günah işledi ve fakat günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi. Ben kulumu affettim, artık dilediğini yapsın" buyurur. [26]

423. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Canım, kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, siz hiç günah işlememiş olsaydınız, Allah sizi yok eder, yerinize günah işleyip Allah'dan bağışlanma dileyecek bir millet getirir de onları bağışlardı." [27]

424. Ebû Eyyûb Halid İbni Zeyd radıyallahu anh, "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*i şöyle buyururken dinledim" demiştir:

“Eğer siz hiç günah işlemeseydiniz, Allah, günah işleyen ve günahlarından tövbe ve istiğfar eden bir topluluk yaratır da onları bağışlardı.” [28]

425. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Aramızda Ebû Bekir, Ömer ve bir kaç kişi daha bulunduğu halde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte oturuyorduk. Bir ara Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kalkıp aramızdan ayrıldı. Dönmesi gecikince bir şey mi oldu diye endişelendik. Bu endişeyi ilk duyan bendim. Kalktım ve onu aramaya başladım. Neticede, Medineliler’e ait bir bahçeye geldim. – Ebû Hüreyre olayı baştan sona anlattı–. En sonunda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in kendisine şöyle buyurduğunu haber verdi:

“Git, bu bostanın dışında, Allah’dan başka ilâh olmadığına gönülden inanıp şehâdet getiren kime rastlarsan, ona cennetlik olduğu müjdesini ver!” [29]

426. Abdullah İbni Amr İbni’l–Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah Teâlâ’nın, İbrahim *alehisselâm* hakkındaki:

“*Rabbim, putlar insanlardan birçoğunun sapmasına sebep oldular. Şimdi kim bana uyarsa o bendendir*” (İbrâhim: 14/36) âyetini ve Îsâ *aleyhisselâm*’ın:

“*Eğer kendilerine azâb edersen, şüphesiz onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan şüphesiz sen izzet ve hikmet sahibisin*” meâlindeki sözünü (Mâide: 5/118) okudu, ellerini kaldırdı ve:

"Allahım, ümmetimi koru, ümmetime acı!" **diye dua etti ve ağladı.**

Bunun üzerine Allah Teâlâ:

"Ey Cebrâil! – Rabbin herşeyi daha iyi bilir ya – git, Muhammed'e niçin ağladığını sor, **buyurdu. Cebrâil geldi, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **de ümmeti için duyduğu endişeden dolayı ağladığını söyledi. Zaten Allah her şeyi en iyi bilendir. (Cebrâil'in dönüp durumu haber vermesi üzerine) Allah Teâlâ:**

"Ey Cebrâil! Muhammed'e git ve ona şu sözümüzü ilet" **buyurdu:**

"Ümmetin konusunda seni razı edeceğiz ve seni asla üzmeyeceğiz."[30]

*** İnşaallah Allah'ın razı olduğu kullarından oluruz ve Allah'ın bize vereceği cennetlerde nimetler içinde yaşarız. [31]**

427. Muâz İbni Cebel ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Ben, merkeb üzerinde Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****in terkisinde idim. Hz. Peygamber:**

– ***"Ey Muâz! Allah'ın kullar üzerinde, kulların da Allah üzerinde ne hakkı vardır, bilir misin?"*** **buyurdu. Ben:**

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedim. Bunun üzerine Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem:***

– ***"Allah'ın, kulları üzerindeki hakkı, onların sadece Allah'a kulluk etmeleri ve hiçbir şeyi O'na ortak tutmamalarıdır. Kulların da Allah üzerindeki hakkı, kendisine hiçbir şeyi ortak tutmayan(lar)a azâb etmemesidir"*** **buyurdu. Ben hemen:**

– Ey Allah'ın Resûlü! Bunu insanlara müjdeleyeyim mi? dedim.

– *“Müjdeleme, onlar buna güvenip tembellik ederler”* buyurdu.[32]

428. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhumâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Müslüman kabirde sorguya çekildiği zaman, Allah’dan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın resûlü olduğuna şehâdet eder. İşte bu şehâdet, Kur’ân–ı Kerîmdeki “Allah, kendisine iman edenleri hem dünyada hem de âhirette sağlamlaştırır.” (İbrâhim: 14/27) âyetinin delâlet ettiği mânâdır.”[33]

*** Kabir azabı haktır, ahiretteki cehennem azabından önce dünyada da kabir azabı gerçekleşmektedir. Tevbe: 9/101, Mü’min: 40/45’de anlatıldığı gibi yine Aişe validemiz bir yahudi kadınından kabir azabının olduğunu öğrenmiş ve Rasulullah’tan da teyidi almıştır. [34] Kabir azabından önce de azab edileceği de yine En’am: 6/93 ve Muhammed: 47/27 de belirtilmektedir. [35]**

429. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Gerçek şudur ki kâfir bir iyilik yaptığı zaman, onun karşılığında kendisine dünyalık bir nimet verilir. Mümine gelince, Allah onun iyiliklerini âhirete saklar, dünyada da yaptığı kulluğa göre ona rızık verir.”[36]

Bir rivâyete göre de[37] Resûl–i Ekrem şöyle buyurmuştur:

“Şüphesiz ki Allah, hiçbir mü’minin işlediği iyiliği karşılıksız bırakmaz. Mümin, yaptığı iyilik sebebiyle hem dünyada hem de âhirette mükâfatlandırılır. Kâfire gelince, dünyada Allah için yaptığı iyilikler karşılığında kendisine rızık verilir. Âhirete vardığında ise, kendisiyle mükâfatlandırılacağı herhangi bir hayrı kalmaz.”

430. Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Beş vakit namaz, herhangi birinizin kapısı önünden gürül gürül akan ve içinde günde beş defa yıkandığı ırmağa benzer.”[38].

*** Görülen kirler yıkanmakla temizlenir, manevi kirler, günahlar ise beş vakit namaz ve diğer ibadetlerle temizlenir. (130 nolu hadise bkz) Nisa: 4/31’de de büyüklerden sakınılırsa küçüklerin bu gibi vesilelerle bağışlanacağı anlatılmaktadır. [39]**

431. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*, “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken işittim” demiştir:

“Hangi müslümanın cenâzesinde Allah’a şirk koşmamış kırk kişi hazır bulunup namazını kılarsa, Allah, onların ölü hakkındaki şefaatini mutlaka kabul eder.”[40].

*** Cenaze namazına iştirak edecek Allah’a şirk koşmamış 40 kişi başka bir rivayetle yüz kişinin cenaze hakkındaki şefaatlerinin kabul edileceği haberi verilmektedir. [41]**

432. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Deriden yapılmış bir çadır içinde kırk kadar kişi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte bulunuyorduk. Hz. Peygamber bize:

– *"Siz cennetliklerin dörtte biri olmaya razı mısınız?"* diye sordu. Biz:

– Evet, dedik. Hz. Peygamber:

– *"Cennetliklerin üçte biri olmaya razı mısınız?"* buyurdu. Biz:

– Evet, dedik.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Muhammed'in canı, kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki ben, sizin cennetliklerin yarısı olacağınızı umarım; çünkü cennete müslüman olmayan kimse giremez. Siz, müşriklere nisbetle kara öküzün derisindeki beyaz benek ya da kırmızı (beyaz) öküzün derisindeki siyah benek gibisiniz."* buyurdu.[42]

*** Öküz derisindeki benek benzetmesi Muhammed ümmetinin dünyadaki müşriklere oranıdır. Müşriklerin sayısının mü'minlerden çok fazla olduğu görülmektedir. Müslüman büyük bir umutla cenneti ümid etmelidir. [43]**

433. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Kıyamet günü Allah, her müslümana bir yahudi veya hıristiyan verir ve Bu senin cehennemden kurtuluş fidyendir buyurur."*[44]**

Müslim'in yine Ebû Mûsâ *radıyallahu anh*'den bir başka rivayetinde[45], Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet günü bazı müslümanlar dağlar kadar günahlarla gelir, Allah da onları affeder."

*** Ne büyük lütuf... ne büyük merhamet... Günahın çokluğu müslümanı ümidsizliğe düşürmemelidir. [46]**

434. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* "Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim" demiştir:

Mü'min kıyamet günü Rabbinin lutuf ve keremine o kadar yakın olur ki, Allah onu halktan gizler ve günahlarını itiraf ettirir:

– Şu günahını biliyor musun, şu günahını biliyor musun? der. Mü'min:

– Biliyorum yâ Rab, der. Cenâb–ı Hak da:

– "Ben bu günah(ların)ı dünyada örtmüş gizlemiştim, bugün de bağışlıyorum" buyurur.

Bunun üzerine o kimseye iyiliklerinin kaydedildiği defter verilir.[47].

435. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir kadını öpmüş olan bir kişi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek olayı anlattı. Bunun üzerine Allah Teâlâ, "*Gündüzün iki yanında ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Gerçekten iyilikler, kötülükleri silip süpürür*" (Hûd: 11/114) âyetini indirdi. O kişi:

– Ey Allahın Resûlü! Bu hüküm bana mı aittir? dedi. Resûl–i Ekrem s*allallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Bütün ümmetime aittir”* buyurdu.[48]

436. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e geldi ve:

– Ey Allah’ın Resûlü! Ben cezayı gerektiren bir iş işledim, cezâmı ver! dedi.

Tam o sırada namaz vaktiydi. Adam, Resûlullah ile birlikte namazı kıldı. Namazdan sonra:

– Ey Allah’ın Resûlü! Ben cezayı gerektiren bir iş yaptım, cezamı ver! dedi.

Hz. Peygamber:

– *“Sen bizimle birlikte namaz kıldın mı?”* buyurdu. Adam:

– Evet, dedi. Hz. Peygamber de:

– *“Öyleyse sen affolundun”* buyurdu.[49]

*** Abdest, namaz gibi günlük ibadetler işlenen küçük günahlara keffarettir. Belli bir ceza tayin edilmemiş suçlar yapılacak iyilik ve sevaplarla ortadan kaldırılabilir. Hud: 11/114’de olduğu gibi belli bir olay vesilesiyle vahyolmuş hükümler aynı türden olayların tamamı için geçerlidir. Başka bir ifadeyle sebebin özel olması hükmün genel olmasına engel değildir. [50]**

437. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ, kulunun bir şey yedikten sonra hamdetmesinden, bir şey içtikten sonra hamdetmesinden hoşnut olur.”[51]

438. Ebû Musâ *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Azîz ve celîl olan Allah, gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gece rahmet kapısını açık tutar; gece günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gündüz rahmet kapısını açık tutar. Bu uygulama güneş batıdan doğuncaya kadar böylece devam eder.”[52]

*** Allah günahları affetmeyi, tevbeleri kabul etmeyi sever. Tevbe kapısı güneşin batıdan doğmasına yani kıyamete kadar açıktır. [53]**

439. Ebû Necîh Amr İbni Abese es–Sülemî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Câhiliye devrindeyken, halkın sapıklık üzere bulunduğunu ve doğru bir yolda olmadığını biliyordum. Çünkü onlar putlara tapıyorlardı. Derken Mekke’de bir kişinin önemli haberler verdiğini duydum. Bineğime atlayıp derhal o zâta geldim. Bir de baktım, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gizlenmiş, Mekkeliler onun aleyhinde cür’etkar bir vaziyette… Onunla görüşmenin yolunu aradım, Mekke’de kendisine ulaştım ve:

– Sen kimsin, necisin? dedim.

– *“Ben peygamberim”* cevabını verdi.

– Peygamber ne demek? dedim.

– *“Beni Allah gönderdi”* dedi.

– Ne ile gönderdi seni? dedim.

– “*Hısım ve akrabanın gözetilmesi, putların kırılması, Allah’ın bir bilinmesi, O’na hiçbir şeyin ortak koşulmaması vazifesiyle gönderdi*” buyurdu.

– Sana bu konuda yardımcı olacak yanında kim var? dedim.

– “*Hür bir erkek ve bir köle*” cevabını verdi. O gün yanında müminlerden sadece Ebû Bekir ile Bilâl vardı. Ben:

– Sana ben de tâbî olup yardım etmek için yanında kalmak istiyorum, dedim.

– “*Sen bugün, bu dediğini yapamazsın. Benim halimi ve ortalığın durumunu görmüyor musun? Şimdi sen ailene dön. Ne zaman benim meydana çıktığımı duyarsan, yanıma gel*” buyurdu.

Ben ailemin yanına döndüm. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Medine’ye hicret etti. Ben hâlâ ailemin yanındaydım. Onun Medine’ye gelişini bekliyor ve haberlerini almaya gayret ediyordum. Derken Medinelilerden bir kaç kişi yanıma geldi.

– Medineye gelen o zât ne yaptı? diye sordum.

– Halk ona koşuyor; kavmi onu öldürmek istemiş, başaramamış, cevabını verdiler.

Bunun üzerine Medine’ye gelip Peygamber’in huzuruna çıktım ve:

– Ey Allahın Resûlü, beni tanıdınız mı? dedim.

– “*Evet, Mekke’de sen benimle görüşmüştün*” buyurdu.

– Evet, cevabını verdim. Sonra da:

– Ya Resûlallah! Allah’ın sana öğrettiği ve benim bilmediğim şeyleri bana öğret; bana namazı öğret! dedim.

– “Sabah namazını kıl. Sonra güneş doğup bir mızrak boyu yükselinceye kadar namaz kılma. Çünkü güneş, şeytanın iki boynuzu arasından (tepesinden) doğar. Kâfirler de ona o zaman secde ederler. Sonra dikilmiş mızrağın gölgesi azalıp bitinceye kadar (nâfile olmak üzere) namaz kıl. Çünkü namaz isbatlı şahitlidir. Sonra namaza ara ver. Çünkü o vakit cehennem kızdırılır. Sonra gölge döndüğü zaman öğle namazını kıl. Çünkü namaz isbatlı şahitlidir. Onu İkindiye kadar kılmaya devam et. İkindi namazını kıldıktan sonra güneş batıncaya kadar namaza ara ver; çünkü güneş şeytanın iki boynuzu arasından (tepesinden) batar, kâfirler de o zaman güneşe secde ederler” **buyurdu. Ben:**

– Yâ Nebiyyallah! Bana abdestten de bahset, dedim.

– “İçinizden her kim, abdest suyunu hazırlayıp ağzına burnuna su verir ve burnunu temizlerse, mutlaka yüzünün, ağzının ve burnunun günahları dökülür! Sonra Allah’ın emrettiği gibi yüzünü yıkarsa, yüzünün günahları su ile birlikte sakalının etrafından dökülür. Sonra dirsekleriyle birlikte ellerini yıkarsa, elinin günahları su ile beraber parmak uçlarından akar gider. Sonra başını meshederse, başının günahları su ile birlikte saçlarının ucundan dökülür. Sonra topuklarıyla beraber ayaklarını yıkarsa, ayaklarının günahları su ile beraber ayak parmaklarının ucundan akar. Eğer (böylece abdest alan) bu adam, kalkıp namaz kılar, Allah’a hamd ve senâ eder, O’nu layık olduğu vasıflarla yüceltir ve gönlünü tam anlamıyla Allah’a bağlarsa, mutlaka anasından doğduğu günkü gibi günahlarından arınmış olur” **buyurdu.**

Amr İbni Abese bu hadisi, sahâbî Ebû Ümâme’ye haber vermiş. Ebû Ümâme:

– Ey Amr, bir işten dolayı şu kişiye verilen büyük mükâfat konusundaki sözlerini iyi düşün, ikâzında bulunmuştur. Bunun üzerine Amr:

– Ey Ebû Ümâme! Yaşım ilerledi, kemiklerim zayıfladı, ecelim yaklaştı. Ne Allah'a ne de Resûlullah'a yalan söyleme ihtiyacındayım. Ben bu hadisi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bir, iki, üç hatta yedi kere işitmemiş olsaydım aslâ rivâyet etmezdim. Bu hadisi ben, Resûlullah'dan bundan da fazla duymuş bulunmaktayım" demiştir.[54]

440. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, bir ümmete rahmetle muamele etmek isterse, o ümmetin peygamberini onlardan önce öldürür. Onu, kendileri için âhirette öncü ve kılavuz yapar. Allah Teâlâ, bir ümmeti de helâk etmek isteyince, daha peygamberleri sağ iken o millete azâbeder, onun gözü önünde onları mahveder. Peygamberi yalanlayıp emrine karşı gelmeleri yüzünden onları helâk etmek suretiyle peygamberini de memnun ve teselli eder."[55]

*** Son peygamber ümmeti için ahirette de öncü ve rehberdir. Peygamberimizin ümmetinden önce ahirete intikal etmesi Allah'ın bu topluma rahmetle muamele etmek istediğini bildirir. Bu da müslümanlar için başka bir ümid kaynağıdır. Çünkü peygamberlerinin gözü önünde helak edilen ümmetlerin bağışlanması düşünülemez.[56]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 150.**

[2] **Buhârî, Enbiyâ 47; Müslim, Îmân 46.**

[3] **Îmân 47.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 151.**

[5] **Müslim, Zikir 22.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 151.**

[7] **Müslim, Îmân 151.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 151.**

[9] **Buhârî, İlim 49; Müslim, Îmân 53.**

427'de tekrar gelecektir

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 152.**

[11] **Müslim, Îmân 45.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 152.**

[13] **Buhârî, Salât 45, 46, Ezân 4, 5, 153, 154, Teheccüd 25, 33, 36, Meğâzî, 12, 13, Et'ime 15, Rikak 6, İstitâbetü'l–mürteddîn 9; Müslim, Îmân 54, 55, Mesâcid 263, 264, 265, Fezâilü's–sahâbe 178. Ayrıca bk. Nesâî, İmâme 10, 46, Sehv 73; İbni Mâce, Mesâcid 8.**

1530'da kısa olarak bir daha gelecek

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 153.**

[15] **Buhârî, Edeb 18; Müslim, Tevbe 22. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 1; İbni Mâce, Zühd 35.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 153.**

[17] **Buhârî, Bed'ü'l–halk 1.**

[18] **Buhârî, Tevhid 22, 28, 55; Müslim, Tevbe 15.**

[19] Buhârî, Tevhîd 15, 22, 28, 55, Bed'ü'l–halk 1; Müslim, Tevbe l4–l6. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 35.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 153.

[21] Müslim, Tevbe 19.

[22] Buhârî, Edeb 19; Müslim, Tevbe 17, 19. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 99; İbni Mâce, Zühd 35.

[23] Tevbe, 20.

[24] Tevbe, 21.

[25] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 154.

[26] Buhârî, Tevhîd 35; Müslim, Tevbe 29.

[27] Müslim, Tevbe 11.

1873'de tekrar gelecek açıklama orada verilecektir.

[28] Müslim, Tevbe 10.

13-25 arası hadislere ve 222'ye bkz.

[29] Müslim, Îmân 52.

[30] Müslim, Îmân 346.

[31] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 155.

[32] Buhârî, Cihâd 46; Müslim Îmân 48, 49. Ayrıca bk. Buhârî, Libâs 101, İsti'zân 30, Tevhîd 1; Tirmizî, Îmân 18; İbni Mâce, Zühd 35.

416'da geçmişti.

[33] Buhârî, Cenâiz 87, Tefsîru sûre (14), 2; Müslim, Cennet 73.

[34] Buhari, Cenaiz 87, Müslim, Cennet 4.

[35] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 155.

[36] Müslim, Münâfıkîn 57.

[37] Müslim, Münâfıkîn 56.

[38] Müslim, Mesâcid 284.

1042-1043’de tekrar gelecektir.

[39] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 156.**

[40] **Müslim, Cenâiz 59.**

933’de tekrar gelecektir.

[41] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 156.**

[42] **Buhârî, Rikak 45, 46, Enbiyâ 7, Eymân 3, Tefsîru sûre (22), 1; Müslim, Îmân 377. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 13; İbni Mâce, Zühd 34.**

[43] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 156.**

[44] **Müslim, Tevbe 49.**

[45] **Tevbe 51.**

[46] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 156.**

[47] **Buhârî, Mezâlim 3, Tefsîru sûre (11), 4, Edeb 60, Tevhîd 36; Müslim Tevbe 52. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 13.**

[48] **Buhârî, Mevâkît 4; Tefsîru sûre (11), 6; Müslim, Tevbe 39–43. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (11), 6.**

1044’de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[49] **Buhârî, Hudûd 27; Müslim, Tevbe 44, 45. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 10.**

[50] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 157.**

[51] **Müslim, Zikir 89. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ime 18.**

Bu hadis 140’da geçmiş ve 1397’de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[52] **Müslim, Tevbe 31.**

Bu hadis 16 numarada geçmişti.

[53] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 157.**

[54] **Müslim, Müsâfirîn 294.**

[55] **Müslim, Fezâil 24.**

[56] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 159.**

52) Allah’tan Rahmetini Ümid Etmek

“Allah salih kuldan bahsederek: “Ben işimi ve durumumu Allah’a bırakıyorum. Muhakkak ki Allah kullarının her halini görür.” İman eden o adamı Allah kavminin kurduğu tüm tuzaklardan korudu...” **(Mü’min: 40/44-45)**

441. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

Azîz ve celîl olan Allah, “Ben, kulumun beni düşündüğü gibiyim; beni andığı (her) yerde, onunlayım (rahmet ve yardımım onunla beraberdir)” buyurmuştur.

Allah’a yemin ederim ki Allah’ın, kulunun tövbe etmesinden dolayı duyduğu hoşnutluk, herhangi birinizin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğu zamanki sevincinden daha büyüktür. ” (Nitekim Allah şöyle buyurmuştur):

“Bana bir karış yaklaşana ben bir arşın yaklaşırım, bir arşın yaklaşana bir kulaç yaklaşırım. Bana yürüyerek gelene ben koşarak giderim.”**[1]**

Bu, Müslim’in rivâyetlerinden birinin metnidir[2] ve önceki konuda açıklaması geçmiştir[3] ***Sahihayn’*****da[4],** ***“kulum beni andığı zaman”*** **şeklinde rivâyet edilmişken burada “beni andığı yerde” diye geçmektedir. Her ikisi de doğrudur, sahihtir.**

442. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Vefâtından üç gün önce Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim:

***"Her biriniz (başka şekilde değil) ancak Allah'a hüsnüzan ederek ölsün."*[5]**

443. Enes *radıyallahu anh*, ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

"Allah Teâlâ:

Ey âdemoğlu! Sen bana dua ettiğin ve benden affını umduğun sürece, işlediğin günahlar ne kadar çok olursa olsun onların büyüklüğüne bakmadan seni bağışlarım.

Ey âdemoğlu! Günahların gökleri dolduracak kadar olsa, sen benden bağışlanmanı dilersen, günahlarını affederim.

***Ey âdemoğlu! Sen yeryüzünü dolduracak kadar günahla huzuruma gelsen, fakat bana hiçbir şeyi ortak tutmamış, şirke bulaşmamış olsan, ben de seni yeryüzü dolusu mağfiretle karşılarım"* buyurmuştur.[6]**

*** Müslüman kulun Allah hakkında beslediği kanaat böylesine olmalı ve Allah'ın kendisine merhametle muamele edeceğini bilmelidir ve o şuurda hareket etmelidir. Bu demek değildir ki kul boşu boşuna avunup aldanmamalı, gücü yettiği kadar ibadet ve kulluğuna devam edip Allah'ın rahmetini ümid ederek tam anlamıyla Allah'a hüsnü zan etmelidir. Şirke bulaşmadan yaşamak her türlü mutluluğun başıdır.[7]**

---

[1] Buhârî, Tevhîd 15, 35, 55; Müslim, Tevbe 1, Zikir 2, 19. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 51, Daavât 131; İbni Mâce, Edeb 58.

[2] Tevbe 1.

[3] 414 numaralı hadis.

[4] Buhârî, Tevhîd 15; Müslim, Zikir 2.

Bu hadisin benzeri 15 ve 414 numarada geçmişti, 1436'da gelecek.

[5] Müslim, Cennet 81, 82. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 13.

[6] Tirmizî, Daavât 98.

1880'de tekrar gelecektir.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 160.

53) Korku İle Ümit Arasında Yaşamak

***"Allah'ın önceden kestirilemeyen kurduğu ince tertip ve düzeninden kim kendini güvenlik içinde görebilir? Fakat büyük zararı göze alanlardan başka hiçbir kimse bu tür tertip ve düzenden kendini güvenlik içinde göremez."* (Araf: 7/99)**

***"Ancak Allah'tan gelen gerçekleri örtbas eden toplumlar O'nun rahmetinden ümidlerini keserler."* (Yusuf: 12/87)**

***"Bazı yüzlerin mutluluktan parladığı bazı yüzlerin de ızdırap ile karardığı o hesap günü..."* (Al-i İmran: 3/106)**

***"... Doğrusu Rabbin, cezayı çabucak verendir, aynı zamanda da çok acıyan ve bağışlayandır."* (Araf: 7/167)**

***"Gerçekten hayırlı ve iyi olanlar imanlarında sadık ve samimi olup doğru dürüst işler işleyenler nimet cennetlerindedirler. Kafirler ve günahlara dadananlar ise yakıcı bir ateş içindedirler."* (İnfitar: 82/13-14)**

***"Artık o zaman iyiliklerinin tartısı ağır basan kendisini mutlu bir hayatın içinde bulacak, kimin de iyiliklerinin tartısı hafif gelirse onun ana kucağı gibi sığınacağı yeri ana yurdu cehennem uçurumu olacaktır."* (Karia: 101/6-9)**

444. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Eğer mü'min, Allah'ın azabının nitelik ve niceliğini bilseydi, cennet ümidine kapılmazdı. Kâfir de Allah'ın rahmetinin nitelik ve

niceliğini tam olarak kavrayabilseydi, O'nun cennetinden asla ümidini kesmezdi."[1]

*** Yani mü'min korku ile ümid arasında yaşamalıdır. Allah'ın rahmeti yanı sıra gazabı da vardır.** [2]

445. Ebû Saîd el–Hudrî ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Ölü tabuta konulup da insanlar (veya erkekler) onu omuzladığı zaman, eğer iyi bir kişi ise "Beni çabuk götürünüz, beni çabuk götürünüz!" diye seslenir. Eğer iyi olmayan biri ise, "Eyvah!. Bu tabutu nereye götürüyorsunuz?" der. O cenâzenin sesini insandan başka her şey duyar. Eğer insan bu sesi duysaydı, bayılırdı."[3].

*** Gelecek hakkında önceden uyarılmış olmak müslümanlar için büyük bir şanstır.** [4]

446. Abdullah İbni Mes'ûd ***radıyallahu anh*****'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Cennet size ayakkabılarınızın bağından daha yakındır. Cehennem de öyledir."[5].

*** Kişi imanı tercih edip müslüman olmak suretiyle cenneti elde edebileceği gibi, kişi yıllarca müslüman olarak yaşayıp söyleyeceği bir söz veya yapacağı bir hareketle şirke küfre düşebileceğinden sürekli olarak söylediklerine ve yaptıklarına dikkat etmek zorundadır. Çünkü**

yapacağı iyi bir hareket, davranış ve sözle Allah'ın sevgisini ve rızasını kazanıp o halde vefat ederek cennete ulaşan nice kimseler olduğu gibi bir söz bir davranışla cehennemi boylayan nicelerini de tarih bize göstermektedir. [6]

---

[1] **Müslim, Tevbe 23.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 160.**

[3] **Buhârî, Cenâiz 50, 53, 90. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 44.**

942'de tekrar gelecektir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 161.**

[5] **Buhârî, Rikak 29.**

Bu hadis 105 numarada geçmişti.

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 161.**

54) Dini Heyecan Ve Ahiret Endişesinden Dolayı Ağlamak Ve Ağlamanın Değeri

Bu bölümdeki iki ayet ve on hadis-i şeriften; mü'minlerin Kur'an okunurken ağlayarak secdeye kapandıklarını, kişinin günahlarından dolayı gözyaşı dökerek ağlaması gerektiğini, Rasulullah (s.a.v.)'in ashabından Kur'an okumasını isteyip dinleyince ağladığını, gerçekten; Peygamber (s.a.v.)'in bildiğini bilsek az güler çok ağlardık gerçeğini, Allah korkusuyla gözyaşı dökenin süt memeye girmedikçe cehenneme girmeyeceğini, cihad tozu ile cehennem dumanının bir araya gelmeyeceğini, hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Allah'ın arşının gölgesinde barınacaklardan birinin de tenhada Allah'ı anıp gözyaşı döken kimse olduğunu, Rasulullah namaz kılarken kaynayan su sesi gibi ağladığını, isminin Allah tarafından anıldığını duyan Übey ibni Ka'b'ın duygulanarak ağladığını, Ümmü Eymen'in vahyin kesildiğine ağladığını, Ebu Bekir (r.a.)'ın Kur'an okurken kendini tutamayıp ağladığını, oruçlu olan Abdurrahman ibni Avf'a yemek getirilince yemek çeşidine bakıp eski kıtlık dönemlerini ve şehidlerin durumunu hatırlayıp iyiliklerimizin karşılığı dünyada peşin olmasın diye iftar yemeğini yemediğini öğreneceğiz. [1]

"İşte böyle deyip ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar da Kur'anı dinleyişleri onların gönül alçaklığını ve itaatlerini artırır." **(İsra: 17/109)**

"Siz bu Kur'anı ve haberlerini mi tuhaf buluyorsunuz, ağlayacağınız yere gülüyorsunuz." **(Necm: 53/59-60)**

447. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Bana Kur'an oku!"* buyurdu. Ben:

– Ey Allah'ın Resûlü, Kur'an sana indirilmişken ben mi sana Kur'an okuyayım? dedim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kur'an'ı başkasından dinlemekten pek hoşlanırım"* buyurdu.

Bunun üzerine ben kendilerine Nisâ sûresini okumaya başladım." *"Her ümmetten bir şâhit getirip seni de bütün bunlara şâhit tuttuğumuz zaman onların durumu nice olur?"* anlamındaki âyete (Nisâ: 4/41) geldiğimde:

– *"Şimdilik yeter!"* buyurdu. Bir de baktım Resûlullah, iki gözü iki çeşme ağlıyordu.[2]

*** Kur'an okuyan herkes okuduğu bölümü anlamalı ve her namazda ve diğer zamanlarda okuduğu kısmı anlamalıdır ki Kur'an'ın niçin indiği ve gayesinin ne olduğu ortaya çıkarmış olsun. (Bunun için bkz. Alak: 96/1-5 ve ileride gelecek olan 1001 numaralı hadisten sonraki makale) [3]**

448. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir benzerini daha önce asla duymadığım pek etkili bir hitâbede bulundu ve şöyle buyurdu:

"Eğer siz, benim bildiklerimi bilseydiniz, mutlaka az güler, çok ağlardınız."

Enes, bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbı, yüzlerini kapatıp hıçkıra hıçkıra ağladılar, demiştir.[4]

449. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah korkusuyla gözyaşı döken kişi, sağılmış süt memeye dönmedikce cehenneme girmez. Cihad tozu ile cehennem dumanı asla bir araya gelmez."[5].

*** Bir işin asla mümkün olmayacağını belirtmek için böyle örnekler verilir. Araf: 7/40'da olduğu gibi cimrilikle imanın bir arada bulunmayacağı gibi Haşr: 59/9'da olduğu gibi Allah korkusundan dolayı ağlamak da değerli bir ameldir. [6]**

450. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi sınıf insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır:

Âdil devlet başkanı,

Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç,

Kalbi mescidlere sevgi ile bağlı müslüman,

Birbirlerini Allah için sevip birliktelikleri ve ayrılıkları Allah için olan iki insan,

Güzel ve mevki sahibi bir kadının gayr–i meşru davetine "Ben Allah'tan korkarım" diye yaklaşmayan yiğit,

Sağ elinin verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse,

Tenhâda Allah'ı anıp göz yaşı döken kişi."[7]

451. Abdullah İbni Şıhhîr *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Bir keresinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gitmiştim. Namaz kılıyor ve ağlamaktan dolayı göğsünden kaynayan kazan sesi gibi sesler geliyordu.[8]

*** Namazda bile okuduğu Kur'an'ın içerisindeki cennet ve cehennem manzaralarına karşı ağlayan son peygamber, son örnek şahsiyet...** [9]

452. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Übey İbni Kâ'b *radıyallahu anh*'e hitaben şöyle buyurmuştur:

– *"Allah Teâlâ, lem yekünillezine keferû suresini sana okumamı bana emretti."*

Übey İbni Kâ'b:

– Allah benim ismimi andı mı? dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*;

– *"Evet,"* buyurdu.

Übey İbni Kâ'b duygulanarak ağladı.[10]

Müslim'in bir başka rivâyetinde[11] **"Übey ağlamaya başladı" ifadesi yer almaktadır.**

453. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in vefâtından sonra Ebû Bekir, Ömer'e:

Kalk, Ümmü Eymen *radıyallahu anhâ'*ya gidelim, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in yaptığı gibi biz de onu ziyâret edelim, dedi.

Yanına vardıklarında Ümmü Eymen ağladı. Onlar:

– Niçin ağlıyorsun? Allah katındaki nimetin Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* için çok daha hayırlı olduğunu bilmiyor musun? dediler. Ümmü Eymen:

– Ben onun için ağlamıyorum. Ben Allah katındaki nimetlerin Peygamber *aleyhisselâm* için elbette daha hayırlı olduğunu biliyorum. Ben, vahyin kesilmiş olmasından dolayı ağlıyorum, dedi; Ebû Bekir ve Ömer'i de duygulandırdı. Ümmü Eymen ile birlikte onlar da ağlamaya başladılar.[12]

*** Fazilet sahibi kişileri ziyaret etmek islami edeb gereğidir. Dostluk, dostların dostlarını arayıp sormayı gerektirir. Hadis-i şerif Ebubekir ve Ömer'in tevazu ve faziletlerini Ümmü Eymen'in de takdire şayan olgunluğunu göstermektedir. [13]**

454. Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in hastalığı ağırlaşınca kendisine, namaz(ı kimin kıldırmasını istediği) soruldu:

– "*Ebû Bekir'e söyleyin, namazı kıldırsın!*" buyurdu.

Bunun üzerine Âişe *radıyallahu anhâ*:

– Ebû Bekir yufka yüreklidir. Kur’an okurken kendisini tutamaz, ağlar. (Başkasına emretseniz). dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Söyleyin Ebû Bekir’e, namazı kıldırsın!”* buyurdu.[14]

455. İbrahim İbni Abdurrahman İbni Avf’dan rivayet edildiğine göre, oruçlu olduğu bir gün Abdurrahman İbni Avf *radıyallahu anh*’ın önüne (mükellef bir iftar) sofrası getirdiler. O (sofraya şöyle bir baktı ve sonra) şunları söyledi:

Mus’ab İbni Umeyr Uhud Savaşı’nda şehit edildi. O benden daha iyi idi. Ama kefen olarak bir kaftandan başka bir şeyi yoktu. Onunla da başı örtülse ayakları, ayakları örtülse başı açıkta kalıyordu. Sonra dünyalık olarak her şey önümüze kondu –ya da dünyalık olarak her şey bize verildi– (Şimdi bunca nimetler önüme getiriliyor). İyiliklerimizin karşılığı dünyada peşin verilmiş olmasın! Bundan endişelenmekteyiz, deyip ağlamaya başladı. Hatta iftar yemeğini de yemedi, terketti.[15]

*** Eldeki nimetlerin şükrünü yerine getirip geçmişi unutmamak gerekir. Kazanılan nimetlerin birer peşin ödül olup olmadıklarını merak edip ona göre davranışları ayarlamak gerekir. (Bkz. Ahkaf: 46/20) [16]**

456. Ebû Ümâme Suday İbni Aclân el–Bâhilî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle

buyurdu:

“Allah katında hiçbir şey, iki damla ve iki izden daha sevimli değildir: Allah korkusuyla akıtılan gözyaşı damlası ve Allah yolunda dökülen kan damlası. İki iz ise, Allah yolunda çarpışırken alınan yara izi ve Allah’ın emrettiği farzlardan birini yerine getirmekten kalan kulluk izidir.”[17]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 161.**

[2] **Buhârî, Tefsîru sûre (4), 9, Fezâilü’l–Kur’ân 33, 34; Müslim, Müsâfirîn 247. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İlim 13; Tirmizî, Tefsir 5.**

1008’de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 162.**

[4] **Buhârî, Küsûf 2, Tefsîru sûre (5), 12, Nikâh 107, Rikak 27, Eymân 3; Müslim, Salât 112, Küsûf 1, Fezâil 134. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 9; Nesâî, Sehv 103, Küsûf 11. 23; İbni Mâce, Zühd 19.**

402’de geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti.

[5] **Tirmizî, Fezâilu’l–cihâd 8; Zühd 9. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 8; İbni Mâce, Cihâd 9.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 162.**

[7] **Buhârî, Ezân 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekât 91. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53; Nesâî, Kudât 2.**

377’de geçmişti, 659’da tekrar gelecektir.

[8] **Ebû Dâvûd, Salât 158. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 18.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 162.**

[10] **Buhârî, Menâkıbu’l–ensâr16, Tefsîru sûre (98), 1, 3; Müslim, Müsâfirîn 246.**

[11] Müsâfirîn 245.

[12] Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 103. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 65.

361’de geçmişti.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 163.

[14] Buhârî, Ezân 39; Müslim, Salât 94.

[15] Buhârî, Cenâiz 27, Meğazî 26.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 163.

[17] Tirmizî, Fezâilü’l–cihâd 26.

55) Zühdün Üstünlüğü (Dünyaya Karşı Zühdün Fazileti Dünyalığa Düşkünlüğü Azaltmaya Teşvik

Dünyada İhtiyaçtan Fazlasına Sarılmamanın Gerekliliği Ve Fakirliğin Üstünlüğü)

Bu bölümdeki 7 ayet ve 34 hadis-i şeriften; dünya hayatının geçici fani ve çok kısa oyun, eğlence, süs, aldatıcı bir geçimlilikten ibaret olduğunu, dünyanın değişik görüntü, eşya ve her şeyiyle insanlara yaldızlı ve yakışıklı gösterildiğini, esas varılacak güzel yerin ahirette cennet olacağını, dünya hayatı ve şeytanın aldatmacasına aldanılmaması gerektiğini, çokluk kuruntusunun insanları oyalayıp ahiret hazırlığını unutturduğunu, Rasulullah'ın biz ümmeti için fakirlikten korkmadığını, fakat dünyalık nimetler içerisinde boğulup kaybolup gideceğimizden korktuğunu, dünyanın tatlı ve manzarasının hoş olduğunu, Allah'ın bizi bu dünyaya imtihan için gönderdiğini, dünyanın ve kadınların saptırmalarından korunmamız gerektiğini, gerçek hayatın ahiret hayatı olduğunu, ölen kimseyi malı, çoluk çocuğu ve amelinin takip ettiğini, mal ve çoluk çocuğunun geri dönüp ölünün ameliyle başbaşa kaldığını, ahiretteki azap karşısında kişinin dünyada rahat ve huzur görmediğini söylemesini, dünyada sıkıntı çekenin de ahirette cenneti görünce hiçbir sıkıntı çekmediğini beyan edeceğini, ahiretteki imkan ve nimetlerin dünyadakine göre durumunun parmağın denize daldırılmasındaki bulaşan su kadar olduğunu, Allah katında dünyanın bir oğlak ölüsü kadar bile değerli olmadığını,

Rasulullah'ın Uhud dağı kadar altını olsa hemen dağıtacağını, dünyada varlığı çok olanların ahirette sevabı az olanlar olduğunu, infak ve tasadduk edenlerin bunun dışında olduğunu, Allah'a ortak koşmaksızın ölenin zina da etse hırsızlık ta etse, mutlaka cennete gireceğini, yaşantı konusunda; şartları kendimizden daha düşük olanlara bakmamız gerektiğini, üstün olanlara bakılırsa hemen ardından bir de düşük seviyede olanlara bakılması gerektiğini, altın, gümüş ve kumaşa kul olanların helak olduklarını, Ehli Suffe denilen sahabenin giyim kuşamlarının neden ibaret olduğunu, dünyanın mü'minin zindanı kafirin cenneti olduğunu, dünyada yolcu ve garib gibi olunması gerektiğini, dünyalıklardan yüz çevirince bizi Allah'ın seveceğini, insanların elinde olandan yüz çevirince de bizi insanların seveceğini, Rasulullah'ın günler boyu yiyecek bulamayıp açlıktan kıvrandığını, peygamberimizin hanımlarının kıt kanaat geçindiklerini, Rasulullah (s.a.v.)'in bıraktığı miras mallarını, ashabın kefen bile bulamadan kabirlere konulduklarını, Allah'ın yanında dünyanın sivrisinek kanadı kadar değeri olsaydı kafirlere bir yudum su bile içirmeyeceğini, dünyanın değersiz ve kıymetsiz olduğunu, Allah'ı anma ve dini öğrenme işlerinin bundan müstesna olduğunu, fazla gayrimenkul edinerek dünyaya bağlanmamak gerektiğini, ecelin bir binayı tamir etmekten bile daha yakın olacağını, ahir zaman ümmetinin imtihanının mal olduğunu, Adem oğlunun oturacağı ev, giyeceği elbise ve ekmekle su kabından başka bir hakkı olmadığını, Adem oğlunun yiyip tükettiği, giyip eskittiği ve sadaka olarak verdiğinden başka malının olmadığını, Allah Rasulünü seven kimseye fakirliğin selden daha çabuk ulaşabileceğini, bir koyun sürüsüne

salınmış iki aç kurdun sürüye verdiği zararın mal ve mevkiye düşkün bir adamın dinine verdiği zarardan daha büyük olmadığını, müslümanın dünyadaki durumunun ağaç altında istirahat edip yoluna devam eden kimsenin durumu gibi olduğunu, fakirlerin cennete zenginlerden beş yüz sene önce gireceklerini, cennetin çoğunluğunun fakirlerden olduğunu, cehennemin çoğunluğunun ise kadınlardan oluştuğunu, Allah'tan başka her şeyin yok olacağını, dünya ve içindekilerinin yok olacağını öğreneceğiz[1]

"Dünya hayatının örneği tıpkı şuna benzer: Gökten indirdiğimiz su sebebiyle insan ve hayvanların yediği yeryüzündeki bitkiler onunla birbirine karışır ta ki yeryüzü bütün güzelliklerini takınıp süslendiği, yeryüzü ehli de kendilerini onun ürününü biçip toplamaya güç yetireceklerini zannettikleri bir sırada geceleyin ve gündüzün o yere emrimiz gelir de sanki bir gün önce o hiç bitkisiyle süslenip zengin olmamış gibi onu kökünden biçilmiş yapıverdik, süs ve zenginliğini yok ettik. İşte biz düşünen bir toplum için ayetleri böyle geniş geniş açıklıyoruz." **(Yunus: 10/24)**

"Onlara örnek olarak anlat: Dünya hayatı gökten yağdırdığımız yağmura benzer ki onunla yeryüzünün bitkileri büyüyüp birbirine karışır derken çok geçmeden bu canlılık ve çeşitlilik rüzgarın savurup götürdüğü çer çöpe döner. Allah'ın gücü her şeye yeter. Mal mülk ve çocuklar dünya hayatının süsleridir. Edebi ve sürekli olan dürüst ve erdemli davranışlar ise karşılığı bakımından Rabbinin katında daha değerli ve bir ümid kaynağı olarak da daha hayırlıdır." **(Kehf: 18/45-46)**

“Bilin ki ey insanlar bu dünya hayatı ve yaşantısı sadece bir oyundan, geçici bir eğlence ve bir süs ve aranızda bir övünme ve böbürlenme aracıdır. Mal ve evlat çoğaltma yarışından ibarettir. Bu dünyanın durumu hayat getiren yağmurun hikayesine benzer. Yağmurun yeşerttiği bitki toprağı ekenlere sevinç verir ama sonra kurur ve sen onun sarardığını görürsün. Sonra kül ufak olmuş dağılıp gitmiştir. Ve ahirette ise Allah’tan gelen gerçekleri örtbas edenler için çetin bir azap, itaat edenler için ise bağışlanma ve hoşnutluk vardır. Ve dünya hayatı aldatıcı bir geçimlik ve yararlanmadan ibarettir.” **(Hadid: 57/20)**

“Kadınlara, çocuklara altın ve gümüş cinsinden birikmiş hazinelere soylu atlara, sığırlara ve arazilere yönelik dünyevi zevkler insanoğlu için çekici kılınmıştır. Bütün bu zevkler bu dünya hayatının geçici şeyleridir. Ama hedeflerin en güzeli Allah katında olandır.” **(Al-i İmran: 3/14)**

“Ey insanlar! Şüphe yok ki, Allah’ın her konudaki verdiği söz gerçektir ve mutlaka gerçekleşecektir. O halde dünya hayatı nimet ve süsleriyle sizi ahiret hayatından alıkoyup aldatmasın. Çok aldatıcı olan şeytan da sakın sizi aldatıp Allah’ın lütuf ve bağışlamasına ümidlendirmesin.” **(Fatır: 35/5)**

“Aç gözlülük saplantısı içinde mal mülk çokluğuyla övünmek oyaladı sizleri. Öyle ki mezarlarınıza girinceye kadar bu oyalanmaya devam ettiniz veya çokluk için mezarları bile soymaya kalktınız. Ama zamanı geldiğinde bunların boş olduğunu anlıyacaksınız. İş öyle değil ama zamanı geldiğinde ahirette azapla karşılaşınca daha iyi bilip anlıyacaksınız. Hayır Hayır kesin bir bilgiyle yaptıklarınızın ne kazandırdığını bir bilseydiniz.” **(Tekasür: 102/1-5)**

***“Bu dünya hayatı eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, işte asıl hayat odur. Keşke bu gerçeği tüm insanlar bilselerdi.”* (Ankebut: 29/64)**

457. *“Allah korkusundan ağlamak”* konusuyla ilgili pek çok hadis bulunmaktadır. Meselâ, bid’atlardan sakındırma konusunda geçen İrbâz İbni Sâriye *radıyallahu anh*’ın, “ Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize kalpleri ürperten, gözleri yaşartan bir va’z ve nasihatta bulundu” anlamındaki rivayeti bunlardandır.

458. Amr İbni Avf el–Ensârî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Ebû Ubeyde İbnü’l–Cerrâh *radıyallahu anh*’i cizye tahsili için Bahreyn’e gönderdi. Ebû Ubeyde, cizye olarak topladığı mal ile Bahreyn’den geldi. Ensar, Ebû Ubeyde’nin geldiğini duyup, sabah namazını Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile kılmak üzere geldiler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazı kılıp gitmeye kalkınca, Ensar önüne durdular. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onları bu vaziyette görünce gülümsedi ve:

– *“Ebû Ubeyde’nin Bahreyn’den malla geldiğini duyduğunuzu zannediyorum?”* dedi. Ensar:

– Evet, yâ Resûlallah! diye cevap verdiler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz:

– *“Sevininiz ve sizi sevindirecek şeyler ümid ediniz. Allah’a yemin ederim ki, sizler için fakirlikten korkmuyorum. Fakat ben, sizden öncekilerin önüne serildiği gibi dünyanın sizin önünüze serilmesinden,*

***onların dünya için yarıştıkları gibi sizin de yarışa girmenizden, dünyanın onları helâk ettiği gibi sizi de helâk etmesinden korkuyorum”* buyurdular.**[2]

*** İnsan zengin bile olsa zühd ve tevazu içinde yaşamalı dünya malına kapılıp kalmamalıdır. Zenginliğin sorumluluğu fakirlikten ağırdır.** [3]

459. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* minbere oturmuş biz de onun etrafına oturmuştuk. Resûlullah şöyle buyurdu:

“Benden sonra size dünya nimetlerinin ve zînetlerinin açılmasından ve onlara gönlünüzü kaptırmanızdan korkuyorum.”[4].

*** 20. Asrın insanını tek aldatan dünya nimetleri ve dünya saltanatıdır. Dolayısıyla bu dünya ve içindekiler İnsanlığı devamlı aldatıp ahiret amellerinden geri bırakmaktadır.** [5]

460. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Dünya tatlıdır ve manzarası hoştur. Şüphesiz ki Allah dünyanın idaresini size verecek ve nasıl davranacağınıza, ne gibi işler yapacağınıza bakacaktır. O halde dünyadan sakının ve kadınlardan korunun.”[6]

*** Kadınlar da tıpkı dünya gibi çekici ve saptırıcıdır. Pek çok kavgaların, kan dökmelerin bela ve musibetlere uğramanın sebeplerinden biri de kadındır dolayısıyla kadın erkek ilişkilerini islama göre ayarlamalıdır ki rahat ve huzura kavuşulsun. [7]**

461. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ım! Gerçek hayat sadece âhiret hayatıdır."[8].

*** Dünya hayatı geçici olup imtihan için burada bulunmaktayız. Gerçek ve ebedi olan hayat ise ahiret hayatı olup bu dünyada ahireti kazanmaya çalışmalıyız. [9]**

462. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ölen kimseyi peşinden üç şey takip eder: Aile çevresi, malı ve yaptığı işler. Bunlardan ikisi geri döner, biri ise kendisiyle birlikte kalır. Aile çevresi ve malı geri döner; yaptığı işler kendisiyle birlikte kalır."[10].

*** Öyleyse bizimle birlikte olacak amellere ağırlık verip bizi cennete götürecek, cehennemden uzaklaştıracak hayırlı işlerimizle ahiretteki cenneti elde etme yolunda olmalıyız yani arzu ve emellerimizi değil amellerimizi arttırmalıyız. [11]**

463. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cehennemliklerden olup, dünyada pek müreffeh hayat yaşayan bir kişi kıyamet gününde getirilip cehenneme bir kere daldırılır. Sonra:

– Ey âdemoğlu! Sen hayırlı bir gün gördün mü? Herhangi bir nimete nâil oldun mu? denilir. O kişi:

– Hayır, vallahi Rabbim! Öyle bir şey görmedim, der. Cennetliklerden olup, dünyada insanların en yoksul olanı getirilir cennete bir kere daldırılır. Ona da:

– Ey âdemoğlu! Sen herhangi bir yoksulluk ve sıkıntı gördün mü? Hiç zorluk ve darlık çektin mi? denilir. O kişi de:

– Hayır, vallahi Rabbim! Hiçbir yoksulluk ve sıkıntı görmedim, zorluk ve darlık çekmedim, der.”[12]

*** Cehennemde rahat ve mutluluk olmayacağı gibi cennette de yokluk ve yoksulluk, yorgunluk ve sıkıntı olmayacaktır. Cehennem azabı o kadar korkunç ve dehşetlidir ki kişi girer girmez tüm gördüğü iyilik ve rahatlıkları unutuverecektir. Cennette o kadar tatlı ve zevkli bir yerdir ki oraya giren dünyadaki tüm sıkıntılarını unutuverecektir. [13]**

464. Müstevrid İbni Şeddâd ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Âhirete göre dünya, sizden birinizin parmağını denize daldırmasına benzer. O kişi parmağının ne kadarcık bir su ile döndüğüne baksın.”[14].

*** Ebedi olan ahiret hayatının dünya ile kıyası (büyüklük ve nimet bakımından) kabul edilmeyecek kadar farklıdır. [15]**

465. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir gün pazar yerine uğradı. Etrafında ashâbı da vardı. Resûlullah, küçük kulaklı bir oğlak ölüsüne rastladı. Onun kulağından tutarak:

– *"Hanginiz bunu bir dirheme satın almak ister?"* buyurdu. Ashâb:

– Daha az para ile de olsa biz almayız, onu ne yapalım ki, dediler!. Sonra Resûl–i Ekrem:

– *"Size bedava verilse ister misiniz?"* diye sordu. Onlar:

– Allah'a yemin ederiz ki, o diri bile olsa, kulaksız olduğu için kusurludur. Ölüsünü ne yapalım? diye cevap verdiler. Bunun üzerine Resûlullah:

– *"Allah'a yemin ederim ki, Allah'a göre dünya, önünüzdeki şu ölü oğlaktan daha değersizdir"* buyurdu.[16]

466. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'le birlikte Medine'nin Harra mevkiinde yürüyordum. Derken Uhud dağı karşımıza çıkıverdi. Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem:*

– *"Ey Ebû Zer!"* dedi. Ben:

– Buyur yâ Resûlallah! Emrine âmâdeyim, dedim. Resûlullah:

"Yanımda şu Uhud dağı kadar altın olsa, bu beni sevindirmez. Bir borcu ödemek için ayırdığımdan başka da yanımda bir dinar bulunarak üç gün geçmesini istemem. –Resulullah, önüne, sağına, soluna ve arkasına elleriyle verme işareti yaparak–yanımda bulunanı Allah'ın

***kullarına şöyle şöyle dağıtmak isterim”* buyurdu. Sonra yoluna devam etti ve:**

***“Dünyada varlığı çok olanlar âhirette sevapları az olanlardır. Yalnız sağına, soluna ve ardına şöyle, şöyle ve şöyle verenler müstesnadır. Fakat onlar da ne kadar azdır”* buyurdu. Sonra da bana:**

“Ben yanına gelinceye kadar yerinden ayrılma” diye tenbih ederek gecenin karanlığında yürüyüp gözden kayboldu. Yüksek bir ses işittim bir kimsenin Nebî *sallallâhu aleyhi ve sellem*’e saldırmasından korktum. Onun yanına varmak istedim, fakat *“Ben yanına gelinceye kadar yerinden ayrılma”* buyruğunu hatırlayarak yerimden ayrılmadım. Resûl–i Ekrem yanıma gelince:

– Bir ses işittim ve ondan korktum, diye duyduğum sesten bahsettim. Hz. Peygamber:

– *“Sen o sesi duydun mu?”* diye sordu. Ben:

– Evet, diye cevap verdim. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– *“O gelen Cebrâil idi; bana ümmetinden Allah’a ortak koşmayarak ölen kimse Cennet’e girer, dedi.”* Ben:

– Zina edip hırsızlık yapsa da mı? dedim. Resûl–i Ekrem:

– *“Zina da etse, hırsızlık da yapsa neticede cennete girer”* buyurdular.[17]

*** Allah’a şirk dışında tüm günahlar ya bağışlanır ya da cezası çekilerek cennete girilir. [18]**

467. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Eğer Uhud dağı kadar altınım olsa, borç ödemek için sakladığım dışında, ondan yanımda bir miktar bulunduğu halde üzerimden üç gece bile geçmemesi beni sevindirir.”*[19].**

*** Müslüman kul borcuna karşı duyarlı olmalı ve çok dikkat etmelidir. Borçlanmamalı, eğer borçlandıysa onu da gününde ödemelidir. [20]**

468. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Hayat şartları sizinkinden daha aşağı olanlara bakınız; sizden daha iyi olanlara bakmayınız. Bu, Allah’ın üzerinizdeki nimetini hor görmemenize daha uygun bir davranıştır.”*[21].**

Buhârî’nin rivayeti şöyledir:

***“Sizden biriniz mal ve yaratılış itibariyle kendisinden üstün olan kimseye bakarsa, ardından kendinden daha düşük derecede olana baksın.”*[22].**

*** Müslüman ekonomik açıdan daima kendinden aşağıda olanlara bakmalı, ibadet ve kullukta ise kendisinden önde olanlara bakıp onlara ulaşmaya çalışmalıdır. [23]**

469. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Altın, gümüş, kumaş ve abaya kul olanlar helâk oldular. Eğer onlara istedikleri verilirse hoşnut olur, verilmezse hoşnut olmazlar.”[24]

*** Altın, gümüş, kumaş vs. şeylere aşırı düşkün olup onlara taparcasına bağlanmak lüks ve kapitalistçe bağımlılık insanı helak eder, ahiretini perişan eder. [25]**

470. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Suffe ehlinden yetmiş kişiyi gördüm. Onlardan bir tek kişinin bile üzerinde bütün vücudunu örtecek bir elbise yoktu. Ya belden aşağı giyilen bir izâr ya da belden yukarı giyilen bir kisâ vardı. Elbiselerini boyunlarına bağlarlardı. Bunların bir kısmı baldırlarının yarısına, bir kısmı da topuklarına erişirdi de, avret yerinin görülmemesi için elbisesini eliyle toplardı.[26]

471. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Dünya mü’minin zindanı, kâfirin de cennetidir.”[27]

*** Mü’min başına gelen sıkıntı ve üzüntülerden dolayı daima bu hadisi hatırlayıp ahireti kazanmaya çalışmalıdır. Kafirlere özenerek dünyanın geçici eğlence ve zevklerine dalmak insanın ebedi hayatını perişan eder. [28]**

472. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* benim iki omuzumu tuttu ve:

“Dünyada sanki bir garip veya bir yolcu gibi ol” **buyurdu. İbni Ömer** ***radıyallahu anhümâ*** **şöyle derdi:**

Akşama ulaştığında sabahı gözetme, sabaha kavuştuğunda da akşamı bekleme. Sağlıklı anlarında hastalık zamanın için, hayatın boyunca da ölümün için tedbir al.[29]

*** Yolcu ve garip demek çoluk çocuğundan ve memleketinden uzak kimse demektir. Dolayısıyla müslüman dünyaya ve insanlara aşırı meyledip bağlanmaması gerektiğini, tükenmez arzularının esiri olmaması ve Allah’a kulluk ve taatte her anını sıhhat, sağlık ve hayatını değerlendirmeyi iyi bilmelidir denmektedir. Allah Rasulünün tavsiyesi ardından hadisi rivayet eden Hz. Ömer’in oğlu Abdullah’ın ne zaman öleceğin belli olmaz. Sabahın işini akşama, akşamın işini sabaha bırakma diyerek boş hayallere kapılmadan ahiretin tedbirini vaktiyle almanın gerekliliğini vurgulamaktadır. [30]**

473. Ebü’l–Abbâs Sehl İbni Sa’d es–Sâidî ***radıyallahu anh*****’in söylediğine göre, Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’e bir adam geldi ve:**

–Yâ Resûlallah! Bana, yaptığım zaman hem Allah’ın hem de insanların beni seveceği bir iş söyle, dedi. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– ***“Dünya ve dünyalıklardan yüz çevir, Allah seni sevsin; halkın elinde olandan yüz çevir, insanlar seni sevsin”*** **buyurdu.[31]**

*** Gerçek akıl sahibi düşünen kimse biraz düşünürse çok iyi anlar ki insanların ve Allah'ın sevgisi bu iki yoldan geçermiş. Fazla izaha gerek yok.** [32]

474. Nu'mân İbni Beşîr ***radıyallahu anhümâ*** **şöyle dedi:**

Ömer İbni Hattâb ***radıyallahu anh,*** **insanların dünyalıklardan elde ettiklerinden bahsetti ve:**

Ben, Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in gün boyu açlıktan kıvranıp, karnını doyuracak âdi hurma bile bulamadığını gördüm, dedi.**[33]

475. Âişe ***radıyallahu anhâ*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **vefât etmişti. O sırada benim evimin rafında, bir parça arpadan başka bir canlının yiyeceği hiçbir şey yoktu. Ben ondan uzun süre yedim. Sonra ölçtüm de tükeniverdi.** [34]

*** Bitiverecek endişesiyle evdeki yiyecek ve gıda maddelerini ölçüp hesaplamak tevekküle engel olabileceğinden bereketi giderir ve çabucak tükeniverir.** [35]

476. Mü'minlerin annesi Cüveyriye binti Hâris'in erkek kardeşi Amr İbni Hâris ***radıyallahu anhumâ*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **vefat ettiğinde, geride, bindiği beyaz katırı, silahı, yolcular için vakfettiği arazi dışında, ne altın, ne gümüş, ne köle, ne câriye ve ne de başka bir şey bıraktı.**[36]

*** Vefatı anında arkada bıraktıkları peygamberimizin hayatının nasıl geçtiğinin göstergesidir. İşte bu miras olarak bırakılan şeyler hayatın devamı için zaruri olan şeylerdir.** [37]

477. Habbâb İbni Eret ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Biz, Allah Teâlâ'nın hoşnutluğunu kazanmayı arzu ederek, Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **ile birlikte Medine'ye hicret ettik. Allah'ın ecrimizi vereceği kesinleşti. Bizden bazıları ecrinden hiçbir şey yemeden vefat etti. Onlardan biri de Mus'ab İbni Umeyr** ***radıyallahu anh*****'dir. O, Uhud günü şehit edilmişti. Arkada, yünden yapılmış çizgili bir kaftan bıraktı. O kaftanla başını örttüğümüzde ayakları açılıyor, ayaklarını örttüğümüzde de başı açıkta kalıyordu. Neticede Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **başını örtmemizi, ayaklarına da bir miktar Mekke ayrığı koymamızı emretti. Bizden bazılarının da hicretinin meyvesi olgunlaşmış ve onu devşirmiştir.**[38]

*** Tüm sahabi yaptığımız iyiliklerin bize dünyada peşin verilmesinden korkuyoruz diyerek endişelerini dile getirmişler ve o şekilde yaşamışlardır. (Bkz. Ahkaf: 46/20)** [39]

478. Sehl İbni Sa'd es–Sâidî ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Eğer dünya, Allah katında sivrisineğin kanadı kadar bir değere sahip olsaydı, Allah hiçbir kâfire dünyadan bir yudum su bile içirmezdi."[40]

*** Dünya ve dünyalıkların Allah katında ne derece kıymetsiz olduğu bildirilen bu hadis bizim de aynı şekilde olmamızı istemektedir. (Bkz. Zuhruf: 43/33, Hıcr: 15/88, Taha: 20/131)** [41]

479. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim demiştir:

"Uyanık olunuz! Şüphesiz dünya değersizdir. Dünyada olan mal mülk de kıymetsizdir. Ancak Allah Teâlâ'nın zikri ve O'na yaklaştıran şeylerle, öğretici ve öğrenici olmak müstesnadır." [42]

*** Müslümanı Allah'tan ve Allah'a yakın olmaktan uzaklaştıran dünya ve dünyalık şeylerin lanetlenmesi caizdir. Sadece Allah'ın emirlerini yerine getirme ve yasaklarından kaçınma ve bilginin üstünlüğü bu lanetleme dışında tutulmuştur. İlim, bilgi öğrenme, öğretme ve islamı öğrenmenin kıymeti dünyalık hiçbir şeyle kıyas edilemeyecek kadar kıymetli ve değerlidir. Müslümanın yapacağı bu dünyada dinini öğrenmek için daima ya öğrenici ya da öğretici durumda olmalıdır. Dolayısıyla Kur'an'ı ve Peygamberimiz (s.a.v.)'in sünnetini içeren kitaplar olan hadis kitaplarını bol bol okumalı ki müslümanın hayatı onlara göre şekillensin. Bu konuda 1001 numaralı hadis-i şerifin sonundaki makaleyi tekrar gözden geçirelim.** [43]

480. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Çiftlik ve akar edinerek dünyaya rağbet etmeyiniz." [44]

*** Müslümanı dünyaya bağlıyacak ve aşırı meşgul edip ahiretten uzaklaştıracak her şeye rağbet edilmemesi gerekir, bu davranış hoş görülmemiştir. Helal yoldan kazanca teşvik vardır.** [45]

481. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Kendimize ait kulübeyi tamir ederken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanımıza uğramıştı.

– *"Bu yaptığınız nedir?"* diye sordu. Biz:

– Yıkılmak üzereydi de onarıyoruz, dedik. Bunun üzerine:

– *"Ecelin bundan daha aceleci olacağını zannederim"* buyurdular. [46]

*** Kalıcı olmadığımız bu dünyadaki evimizi tamir ediyorsak; ecelin nasıl ve ne zaman geleceği belli olmadığı için bu dünyaya aşırı bel bağlayıp ahirette cenneti elde edecek amelleri ihmal etmememiz bize tavsiye ediliyor.** [47]

482. Kâ'b İbni İyâz *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

"Şüphesiz her ümmetin bir fitnesi vardır. Ümmetimin fitnesi (imtihan vesilesi) de maldır." [48]

*** Dünya malı biz müslümanların imtihan vesilesi olduğuna göre, bu imtihan vasıtası bizi dinimizi öğrenme ve ahiretimizi kazanmaya vesile olacak amelleri yapmamıza engel olursa Allah korusun**

ahiretimizi perişan ederiz. (bkz. Enbiya: 21/35, Al-i İmran: 3/186, Bakara: 2/155, Araf: 7/168, Kehf: 18/7, Mülk: 67/2, Enfal: 8/17) [49]

483. Ebû Amr –ki Ebû Abdullah ve Ebû Leylâ da denilir– Osmân İbni Affân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Âdem oğlunun şunlar dışında bir hakkı yoktur: Oturacağı ev, bedenini örtecek elbise, yiyecek ekmek ile su koyacak kap."[50]

*** Zaruret ve zaruri ihtiyaçların sayıldığı bu hadis-i şerife göre ev, elbise ve kap kacak dışında kullanmakta olduğumuz pek çok alet ve eşyanın alımı ve bedelini ödemede ne zorluklarla karşılaştığımız meydanda. Depremzedelerin çadırdaki eşyaları ve bizim eşyalarımız... bak ve kıyasla... zaruret ve ihtiyaç neymiş iyi tesbit et.** [51]

484. Abdullah İbni Şihhîr *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gelmiştim. O, *"Elhâkümü't–tekâsür"* sûresini okuyordu. Sûreyi okuyup bitirince şöyle buyurdu:

"Âdemoğlu, malım malım deyip duruyor. Ey âdemoğlu! Yeyip tükettiğin, giyip eskittiğin veya sadaka olarak verip sevap kazanmak üzere önden gönderdiğinden başka malın mı var ki?"[52]

*** Yediğimiz, giydiğimiz ve verdiğimiz sadakalar bizim; diğer kasadaki kesedeki raftaki ve tüm ev eşyaları bizden sonraya kalan**

varislerindir. Öyleyse ne için ve kimin için çalıştığımıza bir bakalım ve iyi düşünerek yaşayalım. [53]

485. Abdullah İbni Mugaffel *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Ey Allah'ın Resûlü! Allah'a yemin ederim ki, ben seni seviyorum, dedi. Resûlullah o kişiye:

– *"Sen ne söylediğini iyi düşün?"* buyurdu. Adam:

– Allah'a yemin ederim ki, ben seni seviyorum, dedi ve bu sözünü üç defa tekrarladı. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– *"Eğer beni seviyorsan, o halde fakirliğe karşı kendine bir zırh hazırla. Çünkü fakirlik, beni sevene yüksekten inen bir selden daha çabuk ulaşır"* buyurdu.[54]

*** Peygamberi seven o gibi olmaya çalışandır. O gibi olanın da bıraktığı mirası (475'de okuduk) öyle olmalı. Eline geçen her şeyi Allah'ın rızasını kazanmak için dağıtıvermelidir. Böylece de fakirlik sel gibi hızlıca onu yakalar. Medine döneminde harblerden pek çok ganimetler gelmesine, bu günkü değerle tirilyonlar eline geçmesine rağmen hemen dağıtıp hiç birini bırakmamıştır. [55]**

486. Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir koyun sürüsünün içine salıverilmiş iki aç kurdun o sürüye verdiği zarar, mala ve mevkiye düşkün bir adamın dinine verdiği zarardan daha büyük değildir."[56]

*** Mal ve servete gömülmüş nice din tacirlerini bu hadis ne güzel açıklar. Dinini ticaretine araç yapan kimse müslüman sayılamaz. Din perdesi arkasına saklanıp işlerini yürüten sahtekarlar her dönemde bulunagelmiş; bilhassa asrımızda.... [57]**

487. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir hasır üzerinde yatıp uyumuştu. Uykudan uyandığında, hasır vücudunun yan tarafında iz bırakmıştı. Biz:

–Yâ Resûlallah! Sizin için bir döşek edinsek, dedik. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

***"Benim dünya ile ilgim ne kadar ki? Ben bu dünyada bir ağacın altında gölgelenen, sonra da oradan kalkıp giden binitli bir yolcu gibiyim"* buyurdular.[58]**

*** Dünyaya ne derece bağlanacağımıza en özlü biçimde bu hadiste yer verilmiş, düşünüp anlayana... [59]**

488. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Fakirler, cennete zenginlerden beşyüz sene önce girerler."[60]

*** Seneler konusunda Kur'an'daki Hac: 22/47, Secde: 32/5, Meariç: 70/4 ayetlerin tefsirine bakılmalıdır. Kıyamet günü fakirlerin hesabı zenginlere göre daha kolay olacaktır. [61]**

489. İbni Abbâs ve İmrân İbni Husayn *radıyallahu anhüm'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cenneti yakından tanıdım; orada bulunanların çoğunluğunun fakirler olduğunu gördüm. Cehennemi de yakından tanıdım; orada bulunanların çoğunluğunun da kadınlar olduğunu gördüm."*[62]**

*** Toplumda içki ve kadın her türlü kötülüğün ana malzemesidir. Dolayısıyla cehennemin çoğunluğu da kadınlardan oluşmuş oluyor. [63]**

490. Üsâme İbni Zeyd *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cennetin kapısında durdum, oraya girenlerin çoğunluğu dünyada bir şeyleri bulunmayan yoksullardı. Varlıklı kimseler ise, hesaba çekilmek üzere alıkonulmuşlardı. Şu kadar var ki, onlardan cehennemlik olanların cehenneme sevkedilmeleri emrolunmuştu. "*[64]**

*** Zenginlik ve fakirlik ikisi de imtihan vesilesi olan birer unsurdur. Zenginlik çoğunlukla insanı azdırır ve kişiyi orta yoldan alıkor. Fakir haline şükreder ve sabrederse ve Allahın rızasını kazanmaya çalışırsa cenneti elde edebilir. [65]**

491. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Şâirlerin söylediği sözlerin en doğrusu, Lebîd’in şu sözüdür: Biliniz ki, Allah’tan başka her şey yok olacaktır.”[66]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 164.**

[2] **Buhârî, Rikak 7; Müslim, Zühd 6. Ayrıca bk. Buhârî, Cizye 1, Meğâzî 12; Tirmizî, Kıyamet 28; İbni Mâce, Fiten 18.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 166.**

[4] **Buhârî, Zekât 47, Cihâd 37; Müslim, Zekât 121–123. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 81; İbni Mâce, Fiten l8.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 166.**

[6] **Müslim, Zikr 99.**

Bu hadis 70 numarada geçmişti bir benzeri ise 290 numaradadır.

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 166.**

[8] **Buhârî, Rikak 1, Cihâd 33, 110, Menâkibu’l–ensâr 9, Megâzî 29; Müslim, Cihâd 126, 129. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 55; İbni Mâce, Mesâcid 3.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 166.**

[10] **Buhârî, Rikak 42; Müslim, Zühd 5. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 46; Nesâî, Cenâiz 52.**

Bu hadis 104 numarada geçmişti ve gerekli açıklama orada verilmişti.

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 166.**

[12] **Müslim, Münâfikîn 55.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 167.**

[14] **Müslim, Cennet 55.**

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 167.**

[16] **Müslim, Zühd 2.**

[17] **Buhârî, İstikrâz 3, Rikak 14; Müslim, Zekât 32.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 168.**

[19] **Buhârî, Temennî 2, İsti'zân 30, Rikak l4; Müslim, Zekât 31. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 8.**

[20] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 168.**

[21] **Müslim, Zühd 9. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 58, Libâs 38; İbni Mâce, Zühd 9.**

[22] **Buhârî, Rikak 30. Ayrıca bk. Müslim, Zühd 8.**

[23] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 168.**

[24] **Buhârî, Rikak 10. Ayrıca bk. Buhârî, Cihâd 70; İbni Mâce, Zühd 8.**

[25] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 168.**

[26] **Buhârî, Salât 58.**

506'da tekrar gelecek açıklama orada verilecek.

[27] **Müslim, Zühd 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd l6; İbni Mâce, Zühd 3.**

[28] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 168.**

[29] **Buhârî, Rikak 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 25; İbni Mâce, Zühd 3.**

574'de tekrar gelecektir.

[30] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 169.**

[31] **İbni Mâce, Zühd 1.**

[32] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 169.**

[33] **Müslim, Zühd 36. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 10.**

495'de gelecektir.

[34] **Buhârî, Humus 3, Rikak 16; Müslim, Zühd 27. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et'ıme 49.**

[35] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 169.**

[36] **Buhârî, Vasâyâ 1, Cihâd 61, 86, Humus 3, Megâzî 83. Ayrıca bk. Nesâî, İhbâs 1.**

[37] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 169.**

[38] Buhârî, Cenâiz 27, Menâkıbu’l–ensâr 45, Megâzî 17, 26, Rikâk 16; Müslim, Cenâiz 44. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 40.

[39] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[40] Tirmizî, Zühd 13. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 3.

[41] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[42] Tirmizî, Zühd 14. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 3.

1385’de tekrar gelecektir.

[43] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[44] Tirmizî, Zühd 20. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 377, 426, 443.

[45] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[46] Ebû Dâvûd, Edeb 169; Tirmizî, Zühd 25.

[47] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[48] Tirmizî, Zühd 26.

[49] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 170.

[50] Tirmizî, Zühd 30.

[51] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 171.

[52] Müslim, Zühd 3–4. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 31, Tefsîru sûre (102) 1; Nesâî, Vesâyâ 1.

[53] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 171.

[54] Tirmizî, Zühd 36.

[55] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 171.

[56] Tirmizî, Zühd 43.

[57] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 171.

[58] Tirmizî, Zühd 44.

[59] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 171.

[60] Tirmizî, Zühd 37. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 6.

[61] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 172.**

[62] **Buhârî, Nikâh 88, Rikak l6, 5l, Bed’ü’l–halk 8; Müslim, Zikr 94. Ayrıca bk. Tirmizî, Cehennem 11.**

[63] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 172.**

[64] **Buhârî, Nikâh 87, Rikak 51; Müslim, Zikr 93.**

260 da geçmişti.

[65] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 172.**

[66] **Buhârî, Menâkıbu’l–ensâr 26, Edeb 90, Rikak 29; Müslim, Birr 2–6. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 70; İbni Mâce, Edeb 41.**

56) Açlık Ve Sade Yaşamanın Üstünlüğü

Bu bölümdeki dört ayet ve otuzbir hadis-i şeriften sonradan gelecek toplumların nefislerinin arzu ve heveslerine uyup ceza çekeceklerini, Karun isimli zenginin dünyayı tercih edip akıbetinin ne olduğunu, bu dünyadaki verilen nimetlerden mutlaka hesaba çekileceğimizi, kim ki dünyayı istedi ona hemen verileceğini ahirette ise kınanma olarak cehenneme gireceğini, Rasulullah ve aile efradının üç gün arka arkaya buğday ve arpa ekmeğiyle karınlarını doyurmadıklarını, yine birkaç ay evde ocak yanmayıp sadece su ve hurma ile günlerini geçirdiklerini, Rasulullah'ın masa ve yükseltilmiş sofralarda yemek yemediğini, çoğu zaman karnını doyuracak adi bir hurma bile bulamadığını, Rasulullah (s.a.v.)'in bir ömür boyu elenmiş un görmediğini, açlıktan Rasulullah, Ebubekir ve Ömer'in geceleyin dışarıya çıkıp bir sahabiye misafir olduklarını, ashabın ne büyük kıtlıklar çekip sonradan birer şehre vali olduklarını, Rasulullah'ın içerisinde vefat ettiği elbisesinin şeklini, harblerde ağaç yaprağı yiyip başka yiyecekleri olmadığını, Rasulullah (s.a.v.)'in ailelerine yetecek kadar rızık ve azık için dua ettiğini, Ebu Hüreyre'nin açlıktan bayılıp ne durumlara girdiğini, Rasulullah'ın otuz ölçek arpa karşılığında zırhını bir yahudiye rehin verdiğini, dokuz hane olan Rasulullah'ın evlerinin bir ölçek yiyecek bulamadan sabahlayıp akşamladıklarını, yine yokluktan giyecek elbise ayakkabı bulamayan ashabın durumlarını, Rasulullah'ın yatağının durumunu, asrı saadetten sonraki dönemlerde insanların ne hale geleceklerini, ihtiyaç fazlasının

infak edilmesi gerektiğini harcamaya bakmakla yükümlü olunanlardan başlanacağını, çok büyük nimetler içinde yüzdüğümüzü, kanaatkar müslümanın kurtuluşa ereceğini ve bu dünyada da mutlu olduğunu, Rasulullah (s.a.v.)in birkaç gün üstüste aç gecelediğini, namaz kılarken açlık ve takatsızlıktan bayılıp düşenlere ne gibi müjdeler verildiğini, mideden daha tehlikeli bir kap olmadığını ve yemek yeme şeklinin nasıl olması gerektiğini, sade hayat sürdürmenin imandan olduğunu, Allah'ın savaşa giden ashaba anber balığı ikram edişini, hendek savasındaki erzak çoğalması mucizesini, yine bir başka yemek çoğalma mucizesini öğreneceğiz.[1]

***"Onların ardından öyle nesiller geldi ki, namazı bıraktılar, şehvetlerine uydular. Bunlar da azgınlıklarının cezasını bulacaklardır. Ancak pişman olup Allah'a yönelen, iman edip doğru ve dürüst işler işleyenler cennete girerler ve hiçbir haksızlığa uğramazlar."* (Meryem: 19/59-60)**

***"Kârûn, görkem ve debdebesi içinde milletinin karşısına çıktı. Dünya hayatına gözünü dikenler: "Ne olurdu bize de, Kârûn'a verilenin bir benzeri verilseydi, şüphe yok ki, o ne zengin, ne büyük devlet sahibiymiş!" dediler. Kendilerine vahiyden bilgi verilen ise: Yazıklar olsun size, iman edip doğru dürüst işler yapanlar için Allah'ın mükafatı daha hayırlıdır. Bu mükafata da, ancak her türlü güçlüklere göğüs gerebilenler kavuşabilir."* (Kasas: 28/79-80)**

***"Sonra o gün size verilen tüm nimetlerden iğneden ipliğe mutlaka sorguya çekileceksiniz."* (Tekasür: 102/8)**

***“Her kim bu çarçabuk geçen dünya hayatını ve içindekileri tercih ederse, ona dilediğimiz kadarını verir sonrada onu kınanmış ve mahrum bırakılmış olarak gireceği cehenneme sokarız.”* (İsra: 17/18)**

492. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ailesi, onun vefât ettiği ana kadar, iki gün arka arkaya arpa ekmeğiyle karnını doyurmadı.[2]

Müslim’in bir rivayeti şöyledir:

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’in aile efradı, Medine’ye geldiği günden vefat ettiği ana kadar, üç gün arka arkaya buğday ekmeğiyle karnını doyurmadı.[3]

*** Rasulullah sabrı ve şükrü yerine getirecek derecede bir hayat yaşamış olup lüks ve konfor içinde yaşamamıştır. İsraflı bir hayatı hiç olmamıştır. Çünkü israfçılar ve savurganlık yapanlar şeytanın kardeşleridir. İsra: 17/27 ayetinde olduğu gibi.** [4]

493. Urve’nin Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet ettiğine göre o:

Ey kız kardeşimin oğlu! Allah’a yemin ederim ki, biz bir hilâli, sonra diğerini, sonra bir başkasını, yani iki ayda üç hilâli görürdük de, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in evlerinde hiç ateş yakılmazdı, demişti. Ben:

– Teyzeciğim! O halde geçiminiz ne idi? dedim. Teyzem:

– İki siyah, yani hurma ve su. Ancak şu var ki, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ensardan sağmal hayvanları bulunan

komşuları vardı. Onlar Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bu hayvanların sütlerinden gönderirlerdi; o da bize içirirdi, dedi.[5]

*** Peygamber evi ve mutfağı ile evlerimiz ve mutfaklarımızı kıyas yapıp düşünelim.** [6]

494. Ebu Saîd el–Makbürî'nin Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet ettiğine göre, Ebû Hüreyre, önlerinde kızartılmış koyun bulunan bir topluluğa rastladı. Topluluk kendisini davet etti; fakat o yemek istemedi ve:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, arpa ekmeğine bile doymadan dünyadan çıkıp gitti, dedi.[7]

*** Peygamberimizin az yeme ve açlık hatırasına hürmeten Ebu Hureyre (r.a.) o hatırayı yâdetmiş ve yememiştir.** [8]

495. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* vefâtına kadar kibir sofrası üzerinde yemek yemedi. Yine o, vefât edinceye kadar katıksız undan yapılmış ekmek de yemedi.

Buhârî'nin bir rivayeti şöyledir:

Hz. Peygamber, kızartılmış bir koyunu gözüyle hiç görmedi.[9]

*** Lüks israf ve kibirli kimselerin gösteriş merakı olan insanların arasında yaygın olan masa veya yüksek ayaklı sini üzerinde yemek yememiştir. Çünkü o müstekbirleri ve kafirleri taklitten sakınır ve**

ümmetinin de sakınmasını isterdi. Mütevazi bir hayatı tercihlerinden ve o gün Mekke ve Medine'de lüks sayılan elenmiş undan yapılmış ekmek de yememiştir. Kendisi ve aile efradı için özel kızartılmış koyun da yememiştir. Başka kimseler yanında yediği rivayetleri de vardır. [10]

496. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ben, Peygamberiniz *sallallahu aleyhi ve sellem*'in karnını doyuracak âdi hurma bile bulamadığını gördüm.[11]

*** Dünya ve dünyanın nimetlerine aşırı bağlanıp kalmayan peygamberimiz, hanımlarında bir kısmına yiyecek ne var diye sorar hiçbir şey yok dediklerinde de oruca niyet ederdi. Bu sebeple pek çok günler gıda maddesi ve hurma bile bulamadığı çok olurdu. Hadisimiz bu gerçeği bize duyurmaktadır. [12]**

497. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah'ın kendisini peygamber olarak gönderdiği andan vefat ettirdiği zamana kadar elekten elenmiş has un görmedi. Sehl'e:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında siz elek kullanır mıydınız? diye soruldu. Sehl:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Allah Teâlâ'nın kendisini peygamber gönderdiği andan vefât ettirdiği ana kadar elek de görmedi, dedi. Sehl İbni Sa'd'a:

– Elenmemiş arpa ununu nasıl yiyordunuz? denildi. O:

– Biz arpayı öğütür ve savururduk. Kepeğin uçanı uçardı; kalanını da ıslatıp hamur yapardık, dedi.[13]

*** İslam toplumunda eleğin icadı veya kullanımı asrı saadete kadar uzanıyor. Dolayısıyla peygamberimizin o gün lüks özlemi içinde olmayan mütevazi hayatı tercih ettiği sergilenmiş oluyor.** [14]

498. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün –veya bir gece– evinden dışarı çıkmıştı. Baktı ki, Ebu Bekir ve Ömer *radıyallahu anhümâ* oradalar. Onlara:

– *“Bu saatte sizi evinizden dışarı çıkaran sebep nedir?”* diye sordu. Onlar:

– Açlık, yâ Resûlallah, dediler!. Peygamberimiz:

***“Gücü ve kudretiyle canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, sizi evinizden çıkaran sebep beni de evimden çıkardı; haydi kalkınız”* buyurdu. İkisi de kalkıp, Resûl–i Ekrem’le birlikte ensârdan birinin evine geldiler. Fakat o zât da evinde değildi. Ama hanımı Resûlullah’ı görünce:**

– Hoş geldiniz, buyurunuz, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Falan nerede?”* diye sordu. Kadın:

– Bize tatlı su getirmek için gitti, dedi. Tam o sırada evin sahibi olan Medine’li sahâbî geldi, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e ve iki arkadaşına baktıktan sonra:

– Allah’a hamdolsun, bugün, hiç kimse misafir yönünden benden daha bahtiyar değildir, dedi. Hemen gidip onlara içinde koruğu, olgunu ve yaşı bulunan bir hurma salkımı getirdi:

– *Buyurun, yiyiniz,* dedi ve eline bıçak aldı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

– *“Sağılan hayvanlara sakın dokunma”,* dedi. Ev sahibi onlar için bir koyun kesti. Onlar da koyunun etinden ve hurmadan yediler; tatlı sudan içtiler. Hepsi yemeğe doyup suya kanınca, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ebû Bekir ve Ömer *radıyallahu anhümâ*’ya şöyle dedi:

– *“Gücü ve kudretiyle canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, kıyamet gününde bu nimetlerden sorguya çekileceksiniz. Sizi evinizden açlık çıkardı, sonra evinize dönmeden şu nimetlere kavuştunuz”* buyurdu.[15]

*** 494 numaralı hadiste belirtildiği gibi kendisi aile efradı içinde özel olarak kızartılmış kuzu görmediği fakat çok nadir olarak başka dostları ve ashabı yanında yediği gerçektir. Açlıklarını kimseye söylemeyen ve gezinti için çıktıklarında birbirinden haberdar olan üç arkadaş üç sevgili ahlakları birbirine benzeyen bu kişiler şahsi ihtiyaç ve hallerini başkalarından gizlemeyi tercih ediyorlar. Misafire ikrama büyük değer veren dinimizin bu hususiyetini ev sahibi olan Ebul Heysem Malik ibn-i Tayyihan’da görmekteyiz. Fakat sonunda verilen tüm nimetlerden sorumluyuz ve sorguya çekileceğiz. (Bkz. Tekasür: 102/1-8) [16]**

499. Hâlid İbni Ömer el–Adevî şöyle dedi:

Basra Emîri olan Utbe İbni Gazvân bize bir konuşma yaptı. Önce Allah'a hamd ve senâda bulundu. Sonra sözlerine şöyle devam etti:

Şüphesiz dünya geçici olduğunu bildirdi ve durmaksızın arkasını dönüp gitmektedir. Ondan kalan, sahibinin içip de kabın dibinde bıraktığı kalıntı su kadar bir miktardır. Siz bu dünyadan, gelip geçici olmayan bir diyara taşınacaksınız. Oraya hayırlı, iyi ve güzel işlerinizle taşınmaya çalışınız. Çünkü bize anlatıldığına göre, cehennemin kenarından atılan bir taş, yetmiş sene yol alıp yine de onun dibine ulaşmayacaktır. Allah'a yemin ederim ki, cehennem mutlaka doldurulacaktır. Siz buna şaşırdınız mı? Yine bize anlatıldığına göre, cennetin kapılarının iki kanadı arasında kırk senelik mesafe vardır. Cennette öyle bir gün gelecek ki, yoğunluktan kapısına kadar dolacaktır. Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi vesellem*'le birlikte olan yedi kişinin yedincisi olduğumu görmüşümdür. Bizim ağaç yaprağından başka yiyeceğimiz yoktu. Bu yüzden dudaklarımız yara olmuştu. Ben giyecek bir örtü bulmuştum da ikiye bölüp Sa'd İbni Mâlik'le paylaşmıştık. Yarısını ben, diğer yarısını da Sa'd beline dolamıştı. Bugün her birimiz bir şehre vâli olmuş bulunmaktayız. Ben, kendimi büyük görüp de Allah katında küçük olmaktan Cenâb–ı Hakk'a sığınırım.[17]

*** Yöneticiler geçmiş günlerini de hatırlatarak başkalarına nasihat edebilirler.** [18]

500. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Âişe *radıyallahu anhâ* bize bir omuz örtüsü ile kalın bir peştemal çıkardı ve:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu ikisi arasında vefât etti, dedi.[19]

*** Yiyeceklerde olduğu gibi giyeceklerde de israftan uzak durup azla yetinen bir peygamber örnek alınmaya değer.** [20]

501. Sa'd İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Allah yolunda ok atan arapların ilki benim. Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'le birlikte harbederdik de, şu bildiğiniz Huble ve Semür ağacı yapraklarından başka yiyeceğimiz olmazdı. Hatta bu ağaç yapraklarını yediğimiz için, tıpkı koyununki gibi birbirine karışmayacak şekilde abdest bozardık.[21]

*** Peygamberimiz ve ashabı çok büyük sıkıntılara göğüs gererek zafere ulaşmışlar ve yeryüzü hakimiyetinin müslümanlara geçmesini sağlamışlardır.** [22]

502. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ım! Muhammed ailesinin rızkını kendilerine yetecek kadar ihsân eyle."[23].

*** Başkasına muhtaç olmayacak derecede rızk istemek bu hadisdekine uygun bir istektir. Her Müslüman aile efradına yetecek**

rızk istemek üzere dua edebilir ve edecektir. Bu demektir ki Ya Rabbi beni ve aile efradımı zenginliğin sebep olduğu felaketlerden ve fakirliğin doğuracağı musibetlerden koru. Bizi yolundan ayırma kulluğumuza engel olacak şeylerden bizi muhafaza et demiş oluyoruz. [24]

503. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Kendisinden başka ilâh bulunmayan Allah'a yemin ederim ki, ben bazan açlıktan karnımı yere dayar, bazan da mideme taş bağlardım. Bir gün sahâbîlerin geçtikleri yol üzerine oturmuştum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* benim yanımdan geçti ve beni görünce gülümsedi. Kalbimden geçeni yüzümden anladı ve:

– *"Ebû Hüreyre!"* dedi. Ben:

– Buyurunuz, yâ Resûlallah! dedim. Resûl–i Ekrem:

– *"Beni takip et"* buyurdu ve yoluna devam etti. Ben de peşinden yürüdüm. Hz. Peygamber evine girdi; ben de girmek için izin istedim; izin verdi; içeri girdim. Bir kap içinde süt buldu ve:

– *"Bu süt nereden geldi?"* diye sordu.

–Falan erkek veya falan kadın onu size hediye etti, dediler. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– *"Ebû Hüreyre!"* diye seslendi. Ben:

– Buyurunuz, yâ Resûlallah! dedim.

– *"Suffe ehline git, onları bana çağır"* buyurdu. Ebû Hüreyre der ki:

Suffe ehli İslâm konuklarıydı. Onların ne sığınacak aileleri, ne malları, ne de bir kimseleri vardı. Peygamber'e bir sadaka geldiğinde

onlara gönderir, kendisi ondan hiçbir şey almazdı. Şayet gelen bir hediye ise, onlara da gönderir, kendisi de ondan bir parça alır ve böylece gelen hediyeyi onlarla paylaşırdı. Hz. Peygamber'in Suffe ehlini davet etmesi hoşuma gitmedi. Kendi kendime: Bu süt, Suffe ehli arasında kime yetecek ki! O sütü içmek suretiyle kuvvetlenmeye ben daha çok hak sahibiyim. Oysa onlar geldiğinde Resûlullah bana emreder, ben de onlara veririm; belki de o sütten bana kalmaz. Fakat Allah'ın ve Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrine itaat etmemek de olmaz, dedim. Neticede onlara gittim ve kendilerini davet ettim. Onlar bu daveti kabul ettiler ve içeri girmek için izin istediler, kendilerine izin verildi ve onlar da evde yerlerini aldılar. Hz. Peygamber:

– "Ebû Hüreyre!" diye seslendi. Ben:

– Buyurunuz, yâ Resûlallah! dedim.

– "Al, onlara ver!" buyurdu. Ben de süt kabını aldım, herkese vermeye başladım. Verdiğim kişi kanıncaya kadar içiyor, sonra kabı geri veriyor, ben bir başkasına veriyordum, o da kanıncaya kadar içiyor sonra geri veriyordu. En sonunda kabı Nebî *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e verdim. Topluluğun hepsi süte kanmışlardı. Resulullah kabı alıp elinde tuttu ve bana bakıp gülümsedi. Sonra:

– *"Ebû Hüreyre!"* dedi.

– Buyurunuz, yâ Resûlallah! dedim.

– *"Bir ben kaldım, bir de sen"* buyurdu. Ben:

– Doğru söylediniz, yâ Resûlallah, dedim.

– *"Otur da iç"* buyurdular. Ben de oturdum ve içtim. Sonra yine:

– *"Otur, iç"* buyurdu. Yine oturdum ve içtim. Resûl–i Ekrem durmadan:

– *"İç, iç"* buyuruyordu. Sonunda ben:

– Hayır. Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, artık içecek yerim kalmadı, dedim.

– *"Bana ver"* buyurdu. Kabı Resûl–i Ekrem'e verdim, Allah Teâlâ'ya hamdetti, besmele çekti ve kalan sütü kendisi içti.[25]

*** Peygamberimiz ashabının fakirlerine karşı son derece merhametli idi ve onlara özel ilgi gösterirdi.** [26]

504. Muhammed İbni Sîrîn'den nakledildiğine göre Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in minberi ile Âişe'nin odası arasında bayılıp düştüğümü biliyorum. Biri gelir, beni deli zannederek ayağını boynumun üzerine koyardı. Oysa ben deli değildim ve açlıktan başka da bir derdim yoktu.[27]

*** Şahsiyetli müslümana düşen, tüm sıkıntı ve güçlükler karşısında iffetli davranması ve insanlardan bir şey isteme zilletine düşmemesi ve sabretmesidir.** [28]

505. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, zırhı otuz ölçek arpa karşılığı bir yahudinin yanında rehin bulunmakta iken vefât etmiştir. [29]

*** Peygamberimiz sadece o günün temel gıda maddesi olarak ekmek yaptıkları arpa için borçlanmış ve borcu karşılığında da o yahudiye zırhını rehin bırakmıştı.** [30]

506. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, arpa karşılığında zırhını rehin bırakmıştı. Ben Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir arpa ekmeği ve erimiş bayat içyağı götürmüştüm. Onun şöyle buyurduğunu işittim:

"Muhammed ailesi dokuz ev oldukları halde, yanlarında bir ölçek yiyecek bulunmadan sabahlayıp akşamladıkları olur." [31]

*** Mütevazi ve stokçu olmayan bir hayatı yaşayan Peygamber ve hanımları...** [32]

507. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Suffe ehlinden yetmiş kişiyi gördüm. Hiçbirinin üzerinde bütün vücudunu örten bir elbise yoktu. Ya bir izârları ya da boyunlarına bağladıkları bir kisâları vardı. Bunların bir kısmı baldırlarının yarısına, bir kısmı da topuklarına erişirdi de, avret yerleri görülmesin diye elbiselerini elleriyle toplarlardı.[33]

*** Mescide bitişik yerde günlerini geçiren ehli Suffe'nin yaşantıları böyle idi.** [34]

508. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yatağının yüzü tabaklanmış deriden, içi de yumuşak hurma lifindendi.[35]

*** Dünyalıkların en azıyla yetinen peygamberimizin yatağı da işte böyleydi. [36]**

509. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Biz, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile oturuyorduk. O sırada ensardan bir kişi gelip kendisine selam verdi, sonra da geri döndü. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Ey ensardan olan kardeş! Kardeşim Sa’d İbni Ubâde nasıl?”* diye sordu. O da:

– İyiye gidiyor, cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*:

***“Sizden kim onu ziyaret edecek?”* buyurarak ayağa kalktı. Biz de, on onbeş kişi onunla birlikte kalktık. Ne ayağımızda ayakkabı ve mest, ne başımızda bir giyecek, ne de üstümüzde gömlek vardı. Biz bu çorak arazide yürüyorduk. Nihayet Sa’d’ın yanına geldik. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ve beraberindeki arkadaşlarının yaklaşması için kavmi onun etrafından geri çekildiler.[37]**

*** Ashabın fakirlik ve ihtiyaç içinde olmaları üzerlerine düşen vazifeleri yapmaktan onları alıkoymamıştır. [38]**

510. İmrân İbni Husayn *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizin hayırlılarınız, benim zamanımda yaşayanlarınızdır. Sonra zamanımda yaşayanlara yakın olanlar, sonra da onlara yakın olanlardır.”
İmrân der ki:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in *“Sonra onlara yakın olanlardır”* sözünü iki defa mı veya üç defa mı söylediğini bilemiyorum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sözüne şöyle devam etti:

“Onlardan sonra öyle bir topluluk gelir ki, kendilerinden şâhitlik istenmediği halde şâhitlik yaparlar; hiyânet ederler de kendilerine güvenilmez; bir adakta bulunurlar fakat yerine getirmezler; onlarda şişmanlık başgösterir.”[39]

*** Yeme içmeden başka bir şey düşünülmediği için şişmanlık hastalığı yaygınlaşır bu günlerde olduğu gibi... Ve şişmanlık için zayıflama çayları, ilaçları, aletleri, elbiseleri de bir sektör oluşturur. [40]**

511. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ey âdemoğlu! İhtiyacından fazla olan malını sadaka vermen senin için hayırlıdır. Eğer vermeyip elinde tutarsan, senin için kötüdür. Yeterli miktarda mala sahip olmaktan dolayı Allah katında sorumlu tutulmazsın. Harcamaya, bakmakla yükümlü olduklarından başla.”[41]

*** Mal ve servetin ihtiyaçtan fazla olanını dağıtmak büyük hayırlı işlerdendir. Malın hakkını vermemek cimrilik göstermek haramdır.**

Çünkü malı elde biriktirirsen sen onun için bir bekçi durumundasın infak edip dağıttığın zaman mal senin olur. [42]

512. Ubeydullah İbni Mihsan el–Ensârî el–Hatmî ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Sizden hanginiz canı ve malı emniyet içinde, vücudu sıhhat ve afiyette, günlük azığı da yanında olduğu halde sabahlarsa, sanki bütün dünya kendisine verilmiş gibidir."[43].

*** Ne kadar özlü ve kanaati tarif eden bir hadis.** [44]

513. Abdullah İbni Amr İbni Âs ***radıyallahu anhümâ'*****dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Müslüman olan, kendisine yeteri kadar rızık verilen, Allah'ın kendisine verdiği nimete kanâat eden kimse şüphesiz kurtuluşa ermiştir."[45]. **514. Ebû Muhammed Fedâle İbni Ubeyd el–Ensârî** ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"İslâm'ın dosdoğru yoluna ulaştırılan ve geçimi yeterli olup da buna kanaat eden kimse, ne kadar mutludur!"[46].

*** Önce müslüman olmak sonra rızkın yeter miktarda olması ve buna kanaat gerçek kurtuluşa ermiş olmanın delilidir. Kafası, gönlü ve midesi selamette olan insandır. Kanaatsizlik sömürgeciliğin temelini oluşturur.** [47]

515. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* yemek yemeksizin peşpeşe bir kaç gün aç olarak gecelerdi. Ailesi de yiyecek akşam yemeği bulamazdı. Çoğu zaman ekmekleri arpa ekmeği idi.[48]

516. Fedâle İbni Ubeyd şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâba namaz kıldırırken, onlardan bazıları açlığın verdiği takatsızlıktan dolayı ayakta duramayarak düşüp bayılırlardı. Bunlar Suffe ashâbı idi. Çölden gelen Bedevîler: Bunlar deli, derlerdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazı bitirince açlıktan bayılanların yanına gider ve onlara:

***"Allah Teâlâ'nın yanında sizin için neler hazırlandığını bilseydiniz, daha fazla yoksul ve muhtaç olmayı isterdiniz"* buyururdu.[49]**

*** Tüm zorluklara sabredenler neticede Allah katında büyük mükafatları elde ederler. [50]**

517. Ebû Kerîme Mikdâd İbni Ma'dîkerib *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Hiçbir kişi, midesinden daha tehlikeli bir kap doldurmamıştır. Oysa insana kendini ayakta tutacak bir kaç lokma yeter. Şayet mutlaka çok yiyecekse, midesinin üçte birini yemeğe, üçte birini içeceğe, üçte birini de nefesine ayırmalıdır."*[51]**

*** Yemek yeme modeline islamın gerektirdiği usul budur bu gün tüm otoriteler ve doktorlar buna riayet edilse hiç hastalık olmayacağından bahsederler.** [52]

518. Ebû Ümâme İyâs İbni Sa'lebe el–Ensârî el–Hârisî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbı onun yanında dünyadan bahsettiler. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz işitmiyor musunuz? İşitmiyor musunuz? Sade yaşamak imandandır; sâde hayat sürmek imandandır."[53].

*** Yeme içme giyim kuşam ve tüm ev eşyaları konumunda azıyla iktifa edip sade yaşamak islamın prensiplerinden biridir. Peygamberimiz ve ashabının ve ondan sonraki insanların yaşantılarını okuduğumuzda varlık içinde olmalarına rağmen sade yaşamışlar lükse ve israfa hayatlarında yer vermemişlerdir.** [54]

519. Ebû Abdullah Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Ebû Ubeyde *radıyallahu anh*'ı başımıza kumandan tayin ederek, Kureyş kervanının karşısına çıkmak üzere bizi gönderdi. Bize azık olarak bir dağarcık hurma verdi. Verecek başka bir şey bulamamıştı. Ebû Ubeyde hurmayı bize tane tane veriyordu. Dinleyenlerden biri:

– O hurmalarla nasıl geçinebiliyordunuz? diye sordu. Câbir:

– Onları çocuğun meme emmesi gibi emer, sonra üzerine su içerdik, o gün geceye kadar bize yeterdi. Sopalarımızla ağaç yapraklarını silker, sonra onları su ile ıslatıp yerdik, dedi. Sonra da sözüne şöyle devam etti: Biz deniz sahili boyunca yürüdük. Sahil boyunda önümüze büyük kum tepesi gibi bir şey çıktı. Onun yanına kadar geldik, bir de baktık ki, Anber denilen bir balık. Ebû Ubeyde:

– Bu, ölü bir hayvandır, (yenilmez) dedi. Sonra da: Hayır, bizler Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in elçileriyiz ve Allah yolundayız. Siz son derece zorda kalmış bulunuyorsunuz, o halde yiyiniz, dedi. Biz üç yüz kişi idik ve bir ay süreyle onun etinden yiyerek orada kaldık, hatta kilo da aldık. Balığın göz çukurundan testilerle yağ aldığımızı biliyorum. Biz ondan öküz büyüklüğünde parçalar kesiyorduk. Ebû Ubeyde bizden onüç kişiyi alıp onun göz çukuruna oturttu, onun kaburga kemiklerinden birini de alıp dikti. Sonra yanımızdaki en büyük deveyi semerledi ve deve ile kaburga kemiğinin altından geçti. Balığın etinden pastırma da yaptık. Medine'ye gelince, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gidip olup bitenleri anlattık. Resûl–i Ekrem:

***"O, Allah'ın sizin için çıkardığı bir rızıktır. Onun etinden yanınızda bir miktar var mı, bize de yedirseniz?"* buyurdu. Biz de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ondan bir parça gönderdik, o da yedi.[55]**

*** Peygamberimizin ashabı her türlü sıkıntıya karşı çok tahammüllü idiler. [56]**

520. Esmâ Binti Yezîd *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gömleğinin kolu bileğine kadardı.[57]

521. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz Hendek Savaşı gününde siper kazıyorduk. Önümüze son derece sert bir kaya çıktı. Sahâbîler, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelip:

– Siperde önümüze bu kaya çıktı, dediler. Resûl–i Ekrem:

***"Ben hendeğe ineceğim"* buyurdu, sonra ayağa kalktı, açlıktan karnına taş bağlamıştı. Biz üç gün müddetle yiyecek hiçbir şey tatmaksızın orada kalmıştık. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kazmayı eline aldı ve sert kayaya vurdu, o kaya un ufak olup kum yığınına döndü. Ben:**

– Yâ Resûlallah! Eve gitmeme izin veriniz, dedim. Evde eşime:

– Ben, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'i dayanılmayacak bir halde gördüm, yanında yiyecek bir şey var mı? diye sordum. Eşim:

– Biraz arpa ile bir de oğlak var, dedi. Ben oğlağı kestim, arpayı da öğüttüm. Eti tencereye koyduk. Sonra ben, ekmek pişmekte, tencere de taşlar üzerinde kaynamakta iken, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldim.

– Ey Allah'ın Resûlü! Birazcık yemeğim var, bir iki kişiyle birlikte bize gidelim, dedim. Resûl–i Ekrem:

– *"O yemek ne kadar?"* diye sordu. Ben de olanı söyledim. Bunun üzerine:

– *"Ooo! Hem çok, hem güzel. Hanımına söyle de, ben gelinceye kadar tencereyi ateşten indirmesin, ekmeği de fırından çıkarmasın!"*

buyurdu. Sonra ashâba:

– “*Kalkınız*” dedi, muhacirler ve ensar hep birlikte kalktılar. Ben telaşla eşimin yanına varıp:

– Vay başımıza gelenler! Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yanında muhacirler, ensâr ve beraberlerinde olanlarla birlikte geldi, dedim. Karım:

– Sana ne kadar yemeğimiz olduğunu sordu mu? dedi, ben:

– Evet, dedim.

Resûl–i Ekrem sahâbîlere:

– “*Giriniz, birbirinizi sıkıştırmayınız*” buyurdu. Resûl–i Ekrem ekmeği koparıyor, üzerine et koyuyor ve her defasında tencereyi ve fırını kapıyor, ondan aldığını ashâbına veriyordu. Sonra yine aynını yapıyordu. Onların hepsi doyuncaya kadar, ekmeği koparıp üzerine et koymaya devam etti. Neticede bir miktar yiyecek arttı. Resûl–i Ekrem karıma:

– “*Bunu ye, konu komşuya da hediye et, çünkü insanları açlık perişan etti*” buyurdu.[58]

Bir başka rivayette Câbir şöyle demiştir:

Hendek kazıldığı zaman ben Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’de açlık gördüm. Hemen eşimin yanına dönüp:

– Yanında bir şey var mı? Çünkü ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in çok acıktığını gördüm, dedim. Eşim bana içinde bir ölçek arpa olan bir dağarcık çıkardı. Bizim bir de besili kuzucuğumuz vardı. Hemen ben onu kestim, arpayı da eşim öğüttü. Ben işimi bitirinceye

kadar, o da işini bitirmişti. Eti parçalayıp tencereye koydum. Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına dönerken eşim bana:

– Sakın beni Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ve yanındakilere rezil etme, dedi! Bu sebeple Resûl–i Ekrem'e durumu gizlice söyleyerek:

– Yâ Resûlallah! Küçük bir kuzumuz vardı onu kestik, bir ölçek de arpa öğüttüm. Bir kaç kişi birlikte buyurunuz, dedim. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Ey Hendek ehli! Câbir bir ziyafet hazırlamış, haydi buyurun!"* diye yüksek sesle bağırdı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bana dönerek:

***"Ben gelinceye kadar sakın tencerenizi ateşten indirmeyin, hamurunuzu da ekmek yapmayın"* buyurdu. Ben eve geldim, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de halkın önünden geldi. Ben eşimin yanına varınca bana:**

– Ah seni seni, dedi. Ben de:

– Senin bana söylediğini aynen yaptım, dedim. Eşim hamuru çıkardı. Resûl–i Ekrem ona püfledi ve bereketli olması için dua etti; sonra tenceremize yönelip ona da püfledi ve bereketlenmesi için dua etti. Sonra da karıma:

***"Bir ekmekçi hanım çağır da seninle beraber ekmek yapsın. Tencerenizden yemeği kepçe ile al, onu ateşten de indirmeyiniz"* buyurdu. Gelenler bin kişi idiler. Allah'a yemin ederim böyle. Güzelce yediler, hatta kalanı bırakıp gittiler. Tenceremiz eksilmeden kaynıyor, azalmayan hamurumuzdan da iki hanım tarafından sürekli ekmek yapılıyordu.[59]**

*** Ashabına yaptırdığı her işte Rasulullah (s.a.v.)de ortak olurdu yokluk ve kıtlık zamanlarında yapılan davet ve ikram daha faziletli olup Ashabın şahid olduğu bir mucize de burada yemeğin artması ve o kadar kişiye yetmesidir.** [60]

522. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

(Üvey babam) Ebû Talha, (annem) Ümmü Süleym'e:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sesi kulağıma pek zayıf geldi; kendisinin aç olduğunu da biliyorum. Yanında yiyecek bir şey var mı? dedi. Ümmü Süleym:

– Evet, var dedi ve arpa ekmeğinden yapılmış bir kaç çörek çıkardı. Sonra kendisine ait bir başörtüsü aldı; onun bir tarafına çörekleri sarıp dürdü ve elbisemin altına yerleştirdi. Örtünün bir kısmını da belime sardı, sonra beni Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gönderdi. Ben ekmeği götürdüm. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i mescidde, cemaatle birlikte otururken buldum. Ben de yanlarında ayakta durdum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– "*Seni Ebû Talha mı gönderdi?*" buyurdu. Ben:

– Evet, dedim.

– "*Yemek için mi?*" buyurdu.

– Evet, diye cevap verdim. Resûlullah *sallalahu aleyhi ve sellem* yanında bulunanlara:

– "*Kalkınız*" buyurdu, onlar da kalkıp yürüdüler, ben önlerinden yürüdüm. Ebû Talha'ya gelerek durumu bildirdim. Bunun üzerine Ebû Talha:

– Ey Ümmü Süleym! Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* cemaatle birlikte geldi, oysa bizim yanımızda onları doyuracak bir şey yok? dedi. Ümmü Süleym:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedi. Ebû Talha da hemen gidip Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i karşıladı. Resûl–i Ekrem, Ebû Talha ile birlikte geldi ve eve girdiler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– "*Ey Ümmü Süleym! Yanında olanları getir*" buyurdu. O da bu ekmeği getirdi. Resûlullah *sallalahu aleyhi ve sellem* emredip ekmekleri parçalattı. Ümmü Süleym, yağ tulumunu sıkarak o ekmek parçaları üzerine yağ sürdü. Sonra, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de onun içine Allah'ın söylemesini dilediği duayı okudu. Bundan sonra:

– "*On kişiye izin ver!*" buyurdu. Ebû Talha on kişiye izin verdi, onlar doyuncaya kadar yediler, sonra çıktılar. Resûl–i Ekrem:

– "*On kişiye daha izin ver!*" buyurdu. Ebû Talha onlara da izin verdi, onlar da yiyip çıktılar. Hz. Peygamber:

– "*Bir on kişiye daha izin ver!*" buyurdu. Neticede cemaatin hepsi yiyip doydular. Bu cemaat yetmiş veya seksen kişi idi.[61]

Bir rivayet de şöyledir:

On kişi durmadan giriyor, on kişi de çıkıyordu. Neticede onlardan içeri girip karnını doyurmayan hiç kimse kalmadı. Sonra Ebû Talha sofrayı yeniden düzenledi. Bir de ne görsün, yemekler sanki cemaatin yemeğe başladığı andaki gibi duruyordu.[62]

Bir başka rivayet de şöyledir:

Onar onar yediler. Seksen kişiye böyle yaptılar. Sonra Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ile ev sahipleri yediler. Yine de artanını bıraktılar.[63]

Başka bir rivayet şöyledir:

Sonra komşularına yetecek kadarını artırdılar.[64]

Enes bir rivayetinde şöyle demiştir:

Bir gün, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelmiştim. Kendisini ashâbı ile otururken buldum. Karnına bir sargı sarmıştı. Ashâbından bazılarına:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* karnını niçin sardı? diye sordum. Onlar:

– Açlıktan, diye cevap verdiler. Bunun üzerine, annem Ümmü Süleym Binti Milhân'ın eşi Ebû Talha'ya gittim ve:

– Ey babacığım! Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i karnını bir sargı ile bağlamış vaziyette gördüm. Ashâbından bazılarına bunun sebebini sordum, açlıktan olduğunu söylediler, dedim. Ebû Talha annemin yanına girdi ve:

– Yiyecek bir şey var mı? diye sordu. Annem de:

– Evet, evde bir parça ekmek ve bir kaç hurma var. Eğer Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize tek başına gelirse, kendisini doyururuz. Eğer onunla birlikte başkası da gelirse, onlara az gelir, dedi. Enes hadisin tamamını zikretti.[65]

*** Ashabın şahid olduğu pek çok mucizelerden biri de işte budur. Peygamberler ve etrafındaki ümmeti pek çok değişik sıkıntılarla imtihan olmuşlar ve bu imtihanlardan başarıyla çıkmışlardır. Sahabe ellerinde bulunanları bulunmayanlarla paylaşırlardı.** [66]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 173.**

[2] **Buhârî, Eymân 22; Müslim, Zühd 22. Ayrıca bk. Buhârî, Et'ıme 23, 27; Nesâî, Dahâyâ 37; İbni Mâce, Et'ıme 48, 49.**

[3] **Müslim, Zühd 20. Ayrıca bk. Buhârî, Rikak 17.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 174.**

[5] **Buhârî, Hibe 1; Rikak 17; Müslim, Zühd 28.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 174.**

[7] **Buhârî, Et'ıme 23.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 174.**

[9] **Buhârî, Et'ıme 8, Rikak 16. Ayrıca bk. Tirmizî, Et'ıme 1, Zühd 38; İbni Mâce, Et'ıme 20.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 174.**

[11] **Müslim, Zühd 34, 36. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 39; İbni Mâce, Zühd 10.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 174.**

[13] **Buhârî, Et'ıme 23.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 175.**

[15] **Müslim, Eşribe 140.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 175.**

[17] **Müslim, Zühd 14.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 176.**

[19] **Buhârî, Humus 5; Libas 19; Müslim, Libâs 35. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 5; Tirmizî, Libâs 10; İbni Mace, Libâs 1.**

[20] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 176.**

[21] **Buhârî, Et’ıme 23, Rikak 17; Müslim, Zühd 12–13. Ayrıca bk. , Tirmizî, Zühd 39; İbni Mâce, Zühd 12.**

[22] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 176.**

[23] **Buhârî, Rikak 17; Müslim, Zühd 18, l9. Ayrıca bk. , Tirmizî, Zühd 38.**

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 176.**

[25] **Buhârî, Rikak 17.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 177.**

[27] **Buhârî, İ’tisâm 16. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 39.**

[28] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 177.**

[29] **Buhârî, Cihâd 89, Megâzî 86; Müslim, Müsâkât 124–126. Ayrıca bk. Tirmizî, Büyû 7; Nesâî, Büyû 58, 83; İbni Mâce, Rühûn 1.**

[30] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 177.**

[31] **Buhârî, Büyû 14, Rehin 1, Meğâzî 29. Ayrıca bk. Tirmizî, Büyû 7.**

[32] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 177.**

[33] **Buhârî, Salât 58.**

[34] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 178.**

[35] **Buhârî, Rikak 17. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 42; Tirmizî, Libâs 27; İbni Mâce, Zühd 11.**

[36] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 178.**

[37] **Müslim, Cenâiz 13.**

[38] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 178.**

[39] Buhârî, Şehâdât 9, Fezâilu ashâbi'n–Nebî 1, Rikak 7, Eymân 10, 27; Müslim, Fezâilu's–sahâbe 214. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 45, Şehâdât 4, Menâkıb 56; İbni Mâce, Ahkâm 27.

[40] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 178.

[41] Tirmizî, Zekât 32. Ayrıca bk. Müslim, Zekât 97.

[42] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 178.

[43] Tirmizî, Zühd 34. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 9.

[44] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 179.

[45] Müslim, Zekât 125. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 35; İbni Mâce, Zühd 9.

[46] Tirmizî, Zühd 35.

[47] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 179.

[48] Tirmizî, Zühd 38. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et'ıme 49.

[49] Tirmizî, Zühd 39.

[50] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 179.

[51] Tirmizî, Zühd 47. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et'ıme 50.

[52] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 179.

[53] Ebû Dâvûd, Tereccül 2. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 4.

[54] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 179.

[55] Müslim, Sayd 17.

[56] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 180.

[57] Ebû Dâvûd, Libâs 3; Tirmizî, Libâs 27.

[58] Buhârî, Megâzî 29.

[59] Müslim, Eşribe 141.

[60] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 181.

[61] Buhârî, Menâkıb 25; Müslim, Eşribe 142.

[62] Müslim, Eşribe 143.

[63] **Müslim, Eşribe 143.**

[64] **Müslim, Eşribe 143.**

[65] **Müslim, Eşribe 143.**

[66] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 182.**

57) Kanaat Tok Gözlülük Ve Orta Yolu Seçmek (Kanaat, Tok Gözlülük, Geçimde Orta Yolu Seçmek, İnfâk Etmek Ve Zorda Kalmadıkça Dilenmeyi Kötülemek)

Bu bölümdeki dört ayet ve on altı hadisten, her canlının rızkının Allah'a aid olduğunu, sadakanın kimlere verileceğini, cimrilik ve israfcılığın ikisinin de kötü olduğunu, orta yolu tutmak gerektiğini, insanlar ve cinlerin sadece kulluk ve ibadet için yaratıldıklarını, bu yüzden Allah'ın insan ve cinler topluluğundan hiçbir rızık istemeyip sadece kulluk istediğini, gerçek zenginliğin mal çokluğu ile olmayıp gönül zenginliğiyle olacağını, müslüman, geçimi yeterli kanaatkar kimsenin kurtulduğunu, dünya malını hırs göstermeksizin elde edene bereket verileceğini, göz dikerek hırs ile alınırsa bereketi olmayacağını, Rasulullah (s.a.v.)'in ve ashabının savaşlarda ne sıkıntılar çektiklerini, kanaatkar olmanın iyi olduğunu, istemekten sakınanları Allah'ın iffetli kıldığını, halka karşı tok gözlü davranmak isteyenleri de Allah'ın insanlara muhtaç olmaktan kurtardığını, dilenmemek gerektiğini, zorla alınan şeylerde bereket olmadığını, dilenciliğin ne kadar kötü olduğunu, veren elin alan elden üstün olduğunu, mal biriktirmek için dilenen kimsenin kor istemiş olduğunu, dilenmenin yüz karası olduğunu kişinin dilenmekle kendisini lekelediğini, ihtiyacını insanlara açanın ihtiyacının kapanmayacağını, ihtiyacını Allah'a açanın ise Allah'ın rızık vermesiyle ödüllendirileceğini, bir şey istememeye söz verilirse cennetin garanti edildiğini, dilenmenin kimlere helal olduğunu, miskin ve yoksul kime denir? Onları öğrenmiş olacağız.[1]

***"Yer yüzünde yaşayan hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın."* (Hud: 11/6)**

***"Sadakalarınızı şu fakirlere verin ki, Allah yolunda savaş için bedenî ve fikrî çabalarıyla kapanıp kalmışlardır. Yer yüzünde rızık aramak için çıkıp dolaşamazlar. Onlar yüz suyu dökmediklerinden; durumlarını bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları görünce yüzlerinden tanırsın. Çünkü onlar yüzsüzlük ederek, insanlardan istemezler. Onlara ne iyilik yaparsanız, doğrusu Allah hepsini bilir."* (Bakara: 2/273)**

***"Ve onlar ki, harcadıkları zaman, ne saçıp savururlar, ne de cimrilik yaparlar bu ikisi arasında dengeli bir yol tutarlar."* (Furkan: 25/67)**

***"Ve iyi bilin ki, ben insanları ve cinleri ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Ve ben onlardan ne rızık istiyorum, ne de beni doyurmalarını."* (Zariyat: 51/56-57)**

523. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Gerçek zenginlik, mal çokluğu değil, gönül tokluğudur."*[2]**

*** Maddi beklentilerin esiri olmamak için gönül tokluğu gereklidir. Dünya elimizde olmalı ama kalbimize girmemelidir. Gönlü tok olmayan ne kadar zengin olursa olsun fakirdir. Mal kazanma hırsı insanı sınır tanımazlığa götürür. [3]**

524. Abdullah İbni Amr *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Müslüman olan, yeterli geçime sahip kılınan ve Allah'ın kendisine verdiklerine kanaat etmesini bilen kurtulmuştur."*[4].**

525. Hakîm İbni Hizâm *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den (mal) istedim, verdi. Bir daha istedim, yine verdi. Tekrar istedim, tekrar verdi. Sonra şöyle buyurdu:

– "Ey Hakîm! Gerçekten şu mal çekici ve tatlıdır. Kim onu hırs göstermeksizin alırsa, o malda kendisine bereket verilir. Kim de ona göz dikerek hırs ile alırsa, o malın bereketi olmaz. Böylesi kişi, yiyip yiyip de bir türlü doymayan obur gibidir. Üstteki (veren) el, alttaki (alan) elden daha hayırlıdır."

Hakîm diyor ki, bunun üzerine ben:

– Ey Allah'ın Resûlü! Seni hak din ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, yaşadığım sürece senden başka kimseden bir şey kabul etmeyeceğim, dedim.

Gün geldi, Hz. Ebû Bekir, Hakîm'i kendisine ganimet malından hisse vermek için çağırdı. Fakat Hakîm, onu almaktan uzak durdu. Daha sonra Hz. Ömer, kendisini bir şeyler vermek için davet etti. Hakîm yine kabul etmedi. Bunun üzerine Ömer:

– Ey müslümanlar! Sizi Hakîm'e şahit tutuyorum. Ben kendisine şu ganimetten Allah'ın ona ayırdığı hissesini veriyorum, fakat o almak istemiyor, dedi.

Netice itibariyle Hakîm, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatından sonra, ölünceye kadar kimseden bir şey kabul etmedi.[5]

*** İstememek en büyük fazilettir. Başkalarının ellerindekine göz dikmek müslümana yakışmayan düşük bir tavırdır. [6]**

526. Ebû Bürde'den, Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'ın şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte bir savaşa çıkmıştık. Altı kişilik bir grup olarak biz nöbetleşe bir deveye biniyorduk. Ayaklarımız delindi. Benim de ayaklarım delinmiş ve tırnaklarım düşmüştü. Ayaklarımıza bez parçaları sarıyorduk. Ayaklarımıza böyle bez parçaları bağladığımız için o savaşa Zâtürrikâ' ismi verildi.

Ebû Bürde diyor ki; "Ebû Mûsâ bunları söyledi sonra da yaptığından hoşlanmadı ve; "*Bunları söylemekle hiç de iyi etmedim*" diye pişmanlığını dile getirdi.

Ebû Bürde, Ebû Mûsâ'nın bu tavrını, "Herhalde o bunu, yaptığı bir yiğitliği ifşâ etmiş olduğu için hoş görmedi" diye yorumladı.[7]

*** Ashap ne zor şartlar altında ve büyük fedakarlıklarla İslam'a hizmet etmişlerdir. Mal ve mülke karşı tok gözlü olmak gerektiği gibi şan ve şöhrete karşı da tenezzül etmemek gerekir. [8]**

527. Amr İbni Tağlib *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ganimet malları – ya da esirler– getirilmişti. O bunları kimine verip kimine vermemek suretiyle dağıtmıştı. Mal vermediği kişilerin ileri geri söylendikleri kendisine ulaşınca, Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

"Allah'a yemin ederim ki, ben kimilerine veriyor, kimilerine vermiyorum. Aslında mal vermediğim kimseler, verdiklerimden bence daha sevgilidir. Ben bazı kimselerin kalbinde sabırsızlık ve tama' gördüğüm için veririm. Bazı kimseleri de, Allah'ın kalblerinde yarattığı kanaat ve hayırla baş başa bırakırım. Amr İbni Tağlib de bunlardan biridir."

Amr İbni Tağlib der ki, "Vallahi Hz. Peygamber'in hakkımda söylediği bu söz, benim için bütün dünyaya bedeldir."[9]

*** Kanaat en büyük zenginliktir. [10]**

528. Hakîm İbni Hizâm *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üstteki el, alttaki elden daha hayırlıdır. Harcamaya, geçimini üstlendiklerinden başla! Sadakanın iyisi, ihtiyaç fazlası maldan verilendir. Dilenmekten sakınmak isteyenleri, Allah iffetli kılar. Halka karşı tok gözlü davranmak isteyenleri de Allah, insanlara muhtaç olmaktan kurtarır."[11]

529. Ebû Abdurrahman Muâviye İbni Ebû Süfyân Sahr İbni Harb *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Dilenmekte ısrar etmeyiniz. Allah’a yemin ederim ki, sizden biri benden bir şey ister de, hoşuma gitmemesine rağmen, benden bir şey koparırsa, verdiğim malın bereketini görmez.”*[12]**

*** Israrla dilenerek elde edilen malın kimseye hayrı olmaz. İstemeden verileni almak sakıncalı değildir. [13]**

530. Ebû Abdurrahman Avf İbni Mâlik el–Eşca’î *radıyallah anh* şöyle dedi:

Biz dokuz, veya sekiz yahut yedi kişilik bir grub Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanında oturuyorduk. Bize:

– “*Allah’ın elçisine bîat etmez misiniz?*” buyurdu. Oysa biz, yeni bîat etmiştik. Bu sebeple:

– Ey Allah’ın Resûlü! Biz sana bîat ettik ya! dedik. Sonra tekrar:

– “*Allah’ın elçisine bîat etmeyecek misiniz?*” buyurdu.

Bu defa bîat için ellerimizi uzatarak:

– Ey Allah’ın Resûlü! Biz sana bîat etmiştik. Şimdi ne üzerine bîat edeceğiz? dedik.

– “*Allah’a kulluk edip O’na hiçbir şeyi ortak koşmamak, beş vakit namazı kılmak, itaat etmek* – sesini alçaltarak bir cümle söyledi ve – *kimseden bir şey istememek üzere bîat edeceksiniz!*” buyurdu.

Avf İbni Mâlik diyor ki: Yemin ederim ki bu gruptan bazılarını görürdüm; kamçısı yere düşerdi de kimseden onu kendisine vermesini istemezdi.[14]

*** Peygamberimiz ashabını istememeye alıştırmıştır. Gerçek müslüman kendi yağıyla kavrulup kimseden bir şey beklemeyen kimsedir. [15]**

531. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İçinizden birilerinin, yüzünde bir parça et bile kalmamış olduğu halde Allah'ın huzuruna çıkacağı güne kadar dilencilik aranızda sürüp gidecektir."[16]

*** Dilenciliği sanat haline getirenlerin kıyamet gününde hiçbir itibarı olmayacaktır ve yüz karası olacaktır. İslam ve insan onuru dilenmeye manidir. [17]**

532. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* minber üzerinde iken sadaka vermekten, dilenmeyip iffetli yaşamaktan bahsetmiş ve şöyle buyurmuştur:

"Üstteki el, alttaki elden hayırlıdır. Üstteki el, veren; alttaki el ise, dilenip alan eldir."[18]

*** Fakir dilenmemeli, yardım yerine iş istemelidir. [19]**

533. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Mal biriktirmek için dilenen, gerçekte kor istiyor demektir. Artık ister az, ister çok dilensin.”[20].

*** Mal biriktirmek için dilenmek ateş toplamak demektir. Peygamberimiz dilenciliği şiddetle yasaklamıştır. Müslüman izzet ve şerefini korumalıdır. [21]**

534. Semüre İbni Cündeb *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Dilenmek, yüz karasıdır. Kişi dilenmek suretiyle kendi yüzünü lekeler. Sadece devlet başkanından hakkını istemesi ya da zaruret sebebiyle dilenmek böyle değildir.”[22]

*** Zaruret derecesindeki sıkıntıyı atlatmak için bir sefere mahsus istemek mahzurlu değildir. Dilencilik yüz karasıdır. [23]**

535. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim ihtiyaç içine düşer de bunu insanlara açarsa, ihtiyacı kapanmaz. Kim de ihtiyacını Allah’a arzederse, Allah’ın, hemen veya ileride o kimseye rızık vermesi umulur.”[24].

*** Bu hususta Nisa: 4/32, Yunus: 10/107, Talak: 65/2-3 ayetlerine bakınız. Allah’a tam güven beslemek lazımdır. Dua kulluğun gereği ve özüdür. Kişi her şeyi Allah’tan istemelidir. Bkz Fatiha: 1/5. [25]**

536. Sevbân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Kim bana, halktan hiçbir şey dilenmeyeceğine dair söz verirse, ben de ona cenneti garanti ederim”* buyurdu. Bunun üzerine

– Ben söz veriyorum, dedim.

Râvi diyor ki, Sevbân hiç kimseden hiçbir şey istemiyordu.[26]

*** Halktan hiçbir şey istemeyen cennete girmeye hak kazanır. Sevban bu konuda örnek olan bir sahabidir. [27]**

537. Ebû Bişr Kabîsa İbni’l–Muhârik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Yüklendiğim bir kefâlet borcu yüzünden Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e başvurdum. Bana;

– *“Bekle biraz. Sadaka malı gelsin, ondan sana verilmesini emrederiz!”* dedi. Sonra da şöyle buyurdu:

– “Ey Kabîsa! Dilenmek yalnızca üç kişi için helâldir:

Kefâlet üstlenen kişi ki, borcunu ödeyinceye kadar dilenmesi helâldir. Sonra dilenmekten vazgeçer.

Bütün mal varlığını yok eden büyük bir felâkete uğramış kişinin geçimini yoluna koyacak kadar –yahut ihtiyacını giderecek kadar– dilenmesi helâldir.

Hakkında, kendisini tanıyanlardan aklı başında üç kişinin “filan fakir düştü” diyecekleri kadar fakr u zarûrete uğramış kişinin geçimini temin edecek kadar dilenmesi helâldir. Ey Kabîsa! Bu hallerin dışında dilenmek haramdır, dilenen haram yemiş olur.”[28]

*** Bu üç şık dışında istemek, dilenmek haramdır. Zenginler dilenen kimseleri o işten vazgeçirmek durumunda olmalılar. Yüksek meblağlar verip o kişinin dilenciliğine son vermelidirler. [29]**

538. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Miskin, bir iki lokma veya bir iki hurma için kapı kapı dolaşan kimse değildir. Asıl miskin, ihtiyacını karşılayacak bir şeyi bulunmadığı halde, durumu bilinmediği için kendisine sadaka verilemeyen ve kendisi de kalkıp insanlardan bir şey istemeyen kimsedir."[30]

*** Utandığı için iffetli davranıp kimseye el açmayan fakir, üstün sıfatlı insandır. Sadaka ve yardımları ehline vermeye çalışmak gerekir. [31]**

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 183.

[2] Buhârî, Rikak 15; Müslim, Zekât 130. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 40; İbni Mâce, Zühd 9.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 183.

[4] Müslim, Zekât 125. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 35.

[5] Buhârî, Vasâyâ 9, Cihâd 27, Zekât 47, 50, Humus 19, Rikak 7, 11; Müslim, Zekât 96. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 26, Zühd 41; Nesâî, Zekât 50, 80, 93; İbni Mâce, Fiten 19.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 184.

[7] Buhârî, Meğazî 31; Müslim, Cihâd 149.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 184.

[9] Buhârî, Cum'a 29, Humus 19, Tevhîd 49.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 184.

[11] Buhârî, Zekât 18, Vasâyâ 9, Nafakât 2; Müslim, Zekât 95. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 39; Nesâî, Zekât 53, 60.

298'de geçmiş, açıklama orada verilmişti.

[12] Müslim, Zekât 99.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 185.

[14] Müslim, Zekât 108. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 27; Nesâî, Salât 5; Bîat 18; İbni Mâce, Cihâd 41.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 185.

[16] Buhârî, Zekât 52; Müslim, Zekât 103, 104.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 185.

[18] Buhârî, Zekât 18, 50; Müslim, Zekât 94, 95, 96, 97, 106. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 28. Tirmizî, Zühd 32, Kıyâmet 39; Nesâî, Zekât 50, 52, 53, 93.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 185.

[20] Müslim, Zekât 105. Ayrıca bk. İbn Mâce, Zekât 25.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 186.

[22] Tirmizî, Zekât 38. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 93.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 186.

[24] Ebû Dâvûd, Zekât 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 18.

[25] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 186.

[26] Ebu Davud, Zekat 27.

[27] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 186.

[28] Müslim, Zekât 109. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 26; Tirmizî, zekât 23; Nesâî, Zekât 80.

[29] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 186.**

[30] **Buhârî, Zekât 25; Tefsîru sûre (2) 18; Müslim, Zekât 101, 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 24; Nesâî, Zekât 76.**

266’da geçmişti.

[31] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 187.**

58) Göz Dikmeksizin Ve İstemeyerek Sadaka Almanın Caiz Oluşu

539. Sâlim İbni Abdullah İbni Ömer, babası Abdullah İbni Ömer'den, o da Ömer *radıyallahu anhüm*'den rivayet ettiğine göre Ömer şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* arada sırada bana gâzilik bahşişi verirdi. Ben de kendisine:

Bunu benden daha fakir ihtiyaç içinde kıvranan birine verseniz, derdim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de cevaben:

***– "Sen bunu al! Göz dikmediğin ve istekli de olmadığın halde sana gelen böylesi malı al. Kendine mal et, ister ye ister tasadduk et! Fakat böyle olmayan bir malın peşine de düşme!"*[1].**

---

[1] **Buhârî, Zekât 51; Ahkâm 17; Müslim, Zekât 110. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 94.**

59) Elinin Emeğiyle Geçinip Kimseden Bir Şey İstememek (Elinin Emeğiyle Geçinerek İffetli Yaşamayı Ve Hiç Kimseden Bir Şey Dilenmemeyi Teşvik)

***“Ve Cuma namazı kılınıp bittiğinde, yeryüzüne serbestçe dağılın ve Allah’ın lütfundan rızkınızı aramaya devam edin ve Allah’ı namaz dışında da daima hatırlayın ki, gerçek mutluluğa erişebilesiniz.”* (Cuma: 62/10)**

540. Ebû Abdullah Zübeyr İbni’l–Avvâm *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Herhangi birinizin iplerini alıp dağa gitmesi ve sırtına bir bağ odun yüklenip getirerek onu satması ve Allah’ın bu sebeple onun yüzsuyunu koruması, verseler de vermeseler de insanlardan bir şeyler dilenmesinden çok hayırlıdır.”*[1]**

541. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Sizden herhangi birinizin sırtına bir bağ odun yüklenip satması, herhangi bir kişiden dilenmesinden hayırlıdır. O da ya verir, yahud vermez.”*[2]**

542. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Davud aleyhisselâm ancak elinin emeğiyle kazandığını yerdi.”[3]

543. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Zekeriyyâ aleyhisselâm marangozdu.”[4]

544. Mikdâm İbni Ma’dîkerib *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Hiçbir kimse, asla kendi kazancından daha hayırlı bir rızık yememiştir. Allah’ın Peygamberi Dâvûd aleyhisselâm da kendi elinin emeğini yerdi.”[5]

*** Yüz karası dilencilik asla yapılmamalı, kişi kendi elinin emeğiyle geçinip başkasından bir şey istememeye çalışmalıdır. Başkalarının eline bakarak onlardan isteyerek yaşamayı Rasulullah 538. hadiste yasaklamıştır. [6]**

---

[1] Buhârî, Zekât 50, 53; Büyû‘ 15, Müsâkât 13. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 85; İbni Mâce, Zekât 25.

[2] Buhârî, Zekât 50, 53; Müslim, Zekât 106. Ayrıca bk. Tirmizî, Zekât 28.

[3] Buhârî, Büyû’ 15.

[4] Müslim, Fezâil 169. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ticârât 5.

[5] Buhârî, Büyû’ 15, Enbiyâ 37.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 188.

60) Cömertlik Ve Hayır Yollarına Harcamak

Bu bölümdeki üç ayet ve on dokuz hadis-i şeriften; hayra ne harcanırsa Allah'ın yerine yenisini vereceğini ve karşılığının da sevap olarak eksiksiz verileceğini, yaptığımız her hayrı Allah'ın bildiğini, Allah yolunda malını harcayan kimseye gıpta edilip imrenilebileceğini, kendi malımızın hangisi mirasçıların malının hangisi olduğunu, yarım hurma ile de olsa ateşten korunma gerektiğini, Rasulullah'tan ne istenirse asla yok demediğini, Yeryüzüne inen iki meleğin, her gün nasıl dua ettiklerini, Ey insan oğlu ver ki sana da verilsin gerçeğini, tanıdık tanımadık herkese yedirip içirmenin hayırlı amellerden olduğunu, kırk iyilikten birinin de sütünü sağıp içmesi için ödünç keçi vermek olduğunu, ihtiyaçtan fazla olanın sadaka olarak verilmesinin iyi olduğunu, Rasulullah (s.a.v.)'in ne varsa herşeyi verip dağıttığını, ve bu işte ırk, meslek, meşreb gözetmediğini; Huneyn ganimetlerini dağıtırken Rasulullah (s.a.v.)'in söylediği sözlerini, Sadaka vermenin malı eksiltmeyeceğini, kulun insanların hatasını bağışlamasıyla Allah tarafından şerefinin artırılacağını, Uğradığı haksızlıklara sabredenin de şerefinin artırılacağını dilenme kapısını açana Allah'ın fakirlik kapısı açacağını, Dünyadaki dört kısım insan ve hususiyetlerini, sadaka olarak verdiklerimizin bizim malımız olduğunu, cüzdanın ağzını sıkmamanın gerekliliğini değilse Allah'ın da sıkarak vereceğini, Cimri ile cömert kişinin neye ve nasıl benzetildiğini helâlinden yapılan hayır ve teberruların Allah katında sevapça çok büyütüleceğini, cömert olan

kimseye Allah'ın özel muamele ederek mal ve servet verdiğini öğreneceğiz.[1]

***"... Siz Allah rızası için, başkalarına ne harcarsanız, onun yerini daima doldurur."* (Sebe': 34/39)**

***"... Ve Allah'ın rızasını kazanmak için harcamanız şartıyla başkalarına her ne iyilik yaparsanız, bu kendi yararınızadır. Çünkü yapacağınız her iyilik size olduğu gibi geri dönecek ve size de hiçbir şekilde haksızlık edilmeyecektir."* (Bakara: 2/272)**

***"... Hayırdan her ne iyilik yapar harcamada bulunursanız doğrusu Allah hepsini bilir."* (Bakara: 2/273)**

545. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ancak iki kişiye gıbta edilir:

Allah'ın verdiği malı hak yolunda harcamayı başaran kimse.

Yine Allah'ın kendisine verdiği ilim ve hikmet ile yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına öğreten kimse."[2]

*** Bu hadisi açıklamaya girmezden önce Kuran'da Hased kelimesiyle ifade edilen Nisa: 4/54, Bakara: 2/109, Feth: 48/15, Felak: 113/5 ayetleri ve Kalem: 68/51'de de yüzlikûneke ifadesiyle hasedin daha hınçlı ve kapsamlısıyla ifade edildiğine ve pek çok hadis-i şeriflerin bu konuda bize bildirdiklerine göre: Hased yani çekememezlik, yani yapılan iyi hareket ve davranışlara karşı olup kin kusmak o nimetin o kimseden yok olmasını istemek gibi tutumlar**

ancak; iman üzere olup, iyilikler yaparak güzel örnek olanlara yapılıyor. Dolayısıyla bu hadis-i şerifte de iki iyilikten bahsediliyor ve bu iyilikleri yapanlar karşı güçler tarafından daima hased edilebilecek hareketleri yapıyorlar demektir. Bu yüzden bu tip kimseler böyle şerleri dokunacak kimselerden çekinmeli, dikkatli olmalı ve Allah'a sığınmalıdırlar. Hadisimiz bize bu gerçeği anlatmış oluyor. [3]

546. Yine İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ashabına:

– *"Hanginize mirasçısının malı, kendi malından daha sevimlidir?"* diye sordu. Onlar:

– Ey Allah'ın Resûlü! Hepimiz malımızı herşeyden fazla severiz, dediler.

Hz. Peygamber de:

– *"Kişinin kendi malı hayır yaparak önceden gönderdiği, mirasçısının malı ise, harcamayıp geriye bıraktığıdır!"* buyurdu.[4]

*** Öyleyse kendi malımızın ne olduğunu bilmeli ve onu artırmaya gayret etmelidir. Değilse başkalarının mallarıyla oyalanmamalıyız.** [5]

547. Adî İbni Hâtim *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yarım hurma ile de olsa cehennemden korunun!"[6]

548. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bir şey istendiği zaman asla "yok" demezdi.[7]

*** Yani kimseyi reddetmez varsa verir yoksa hayır demez sükut ederdi. [8]**

549. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğne göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* âlâ şöyle buyurdu:

"Her sabah iki melek iner. Biri:

– Ya Rabb!. Cimrilik edene malının karşılığını (halef) ver, der. Diğeri de:

– Ya Rabb!. Cimrilik edenin malını telef et, diye dua eder."[9]

550. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğne göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah Teâlâ şöyle buyurdu" demiştir:*

"Ey âdemoğlu! (Allah için) infak et ki, sana da infak olunsun!"[10]

*** Ey kulum sen ver ben de sana vereyim demekle Rabbimiz, yapılan iyiliklerin karşılıksız kalmayacağını bildirir. [11]**

551. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhumâ*'dan rivayet edildiğine göre bir kimse Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Müslümanın hangi ameli daha hayırlıdır? diye sordu. Hz. Peygamber de:

– "*Tanıdık tanımadık herkese yemek yedirmen ve selâm vermendir*" buyurdu.[12]

*** Yemek ikramı ve selamı yayma işi hayır yapmakta iki önemli adımdır. İnsanlar arası sosyal ilişkilerde bu iki hareket çok olumlu neticelerin elde edilmesini sağlar, kimseyi ayırdetmeksizin selam vermek ve yemek yedirmek cömertlik ve iyilikseverliğin en alt sınırıdır. Müslüman ayırdetmeksizin herkese iyilik yapmak durumundadır. Toplumda sıcak ilişkilerin bu vasıtalarla kurulmasına öncülük etmelidir.** [13]

552. Yine Abdullah İbni Amr İbni Âs ***radıyallahu anhumâ'*****dan rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Kırk iyilik vardır. Bunların en üstünü, birisine sağıp sütünden faydalanması için ödünç olarak sütlü bir keçi vermektir. Kim, sevâbını umarak ve mükâfâtını Allah'ın vereceğine inanarak bu kırk hayırdan birini işlerse, Allah Teâlâ onu bu sebeple cennete koyar." [14]

553. Ebû Ümâme Suday İbni Aclân ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Ey âdemoğlu! İhtiyâcından fazla olan malını sadaka olarak vermen senin için iyi; vermemen kötüdür. İhtiyacına yetecek kadarını elinde tutmandan dolayı ayıplanmazsın. İyiliğe, geçimini üstlendiklerinden başla. Veren el, alan elden üstündür (unutma)." [15]

554. Enes ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, İslâm için kendisinden ne istenirse onu mutlaka verirdi. Hele bir keresinde yanına gelen bir adama iki dağ arasını dolduran bir koyun sürüsü verdi… Adam kabilesine dönünce:

– Ey milletim! (Koşun) müslüman olun. Çünkü Muhammed, fakirlik ve ihtiyaç korkusu duymadan çok büyük ikrâm ve ihsanlarda bulunuyor, dedi.

(Hadisin râvisi Enes diyor ki), kimileri sırf dünyalık elde etmek için müslüman olurlardı. Fakat çok geçmeden müslümanlık onların gözünde, dünyadan ve dünya üzerindeki her şeyden daha değerli hale gelirdi.[16]

*** Zekat, ganimet gibi devlet gelirlerini insanların gönüllerini islama ısındırmak için harcamanın neticeleri ne güzel sonuçlar doğuruyor. [17]**

555. Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mal taksim etti. Ben:

– Ey Allah'ın Resûlü! Kendilerine mal verdiğiniz şu kimselerden başkaları o mala daha layıktır!" dedim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Onlar beni iki durumla karşı karşıya bıraktılar: Ya çirkin sözlerle benden mal isteyecekler, vereceğim. Ya da vermeyeceğim bu defa da beni cimrilikle suçlayacaklar. Ben cimri değilim"* buyurdu.[18]

*** Kaba saba cahil kimseleri idare etmek ve onların kabalıklarını önlemek için tedbir alıp ikramda bulunmak uygundur. Bazen kişilere ikram layık olduklarından değil kötülüklerinden korunmak için de yapılabilir.** [19]

556. Cübeyr İbni Mut'im *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Huneyn Gazvesi'nden dönüşte Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte yürürken bedevi arablar ganimetin taksimini ısrarla istemeye başladılar. Neticede Hz. Peygamber'i Semüre ağacının altında durdurdular. Cübbesi ağaca takılıp kaldı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* devesini durdurup:

***"Cübbemi verin bana! Şayet şu gördüğünüz ağaçlar kadar hayvanım olsaydı, onların tamamını size paylaştırırdım. Siz de benim cimri, yalancı ve korkak olmadığımı görürdünüz!"* buyurdu.**[20]

*** Ne cömert ve ne âdil insan, taşlar arasındaki yakut ve mercan gibi.** [21]

557. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sadaka vermek malı eksiltmez. Kul başkalarının hatalarını bağışladıkca Allah da onun şerefini arttırır. Kim Allah için alçak gönüllü davranırsa, Allah da onu yükseltir."[22]

*** Allah rızası için sarfedilen sadaka malı noksanlaştırmaz bilakis bereketlendirir.** [23]

558. Ebû Kebşe Amr İbni Sa'd el–Enmârî ***radıyallahu anh*****'den rivayet edildiğine göre o, Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'i şöyle buyururken dinlemiştir:**

"Haklarında yeminle söz söyleyebileceğim üç haslet vardır; iyi belleyiniz!

Sadaka vermekle kulun malı eksilmez.

Uğradığı haksızlığa sabredenin Allah şerefini arttırır.

Dilenme kapısını açan kimseye Allah, fakirlik kapısını açar. **(Veya buna benzer bir cümle söyledi).**

"Yine size bir söz daha söyleyeceğim, onu da iyi belleyiniz" **dedi ve şöyle buyurdu:**

"Dünyada dört kısım insan vardır:

(Birincisi) Allah'ın kendisine mal ve ilim verdiği kimsedir. Bu kişi Allah'a karşı saygılı davranır, hısımlarını görüp gözetir, o maldaki Allah'ın hakkını yerine getirir. Bu, en üst derecedir.

(İkincisi), Allah'ın kendisine ilim verip mal vermediği iyi niyetli kimsedir. O, iyi niyetle, "Eğer malım olsaydı ben de falan adam gibi davranırdım" der. Bu, iyi niyetinin karşılığını görür. İkisinin sevabı eşittir.

(Üçüncüsü), Allah'ın mal verip ilim vermediği kimsedir. O bilgisizliği yüzünden malını gelişi güzel harcar, Allah'a karşı sorumlu davranmaz, hısımlarını görüp gözetmez, o malda Allah'ın hakkı olduğunu idrak etmez. Böylesi kişi, en kötü durumdadır.

(Dördüncüsü), Allah'ın ne mal ne de ilim verdiği kimsedir. Bu kişi der ki, "Eğer malım olsaydı, ben de falan gibi yer–içerdim". Bu da

niyetinin karşılığını görür. Binaenaleyh bu iki kişinin vebâli eşittir. ”[24].

559. Âişe *radıyallahu anhâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûl–i Ekrem'in ailesi bir koyun kesmişlerdi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir ara:

– *"Ondan geriye ne kaldı?"* diye sordu. Hz. Aişe:

– Sadece bir kürek kemiği kaldı, cevabını verdi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber;

– *"Desene bir kürek kemiği hariç, hepsi duruyor!"* buyurdu.[25]

*** Bizim olan mal elimizle dağıttığımızdır mealindeki 545 numaralı hadise müracaat. [26]**

560. Esmâ Binti Ebû Bekir *radıyallahu anhumâ'*dan rivayet edildiğine göre Esmâ, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu" demiştir:

– "Kesenin ağzını sıkma! Allah da sana sıkarak verir!"

Bir rivayette[27] şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

"İnfak et sayıp durma, Allah da sana karşı nimetini sayıp esirger. Paranı çömlekte saklama, Allah da senden saklar."[28].

*** Cimrilik mahrumiyet sebebidir. İkram ve infak edene Allah bol bol verir. [29]**

561. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre o, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

“Cimri ile cömerdin durumu, göğüsleri ile köprücük kemikleri arasına zırh giyinmiş iki kişinin durumuna benzer. Cömert, sadaka verdikce, üzerindeki zırh genişler, uzar, ayak parmaklarını örter ve ayak izlerini siler. Cimri ise, bir şey vermek istediğinde zırhın halkaları birbirine iyice geçer, onu sıkıştırır; genişletmek için ne kadar çalışsa da başaramaz.”[30]

*** Cömert kimse içinde bir sıkıntı duymadan verebilir. Cimri ise elini kıpırdatmayacak derecede kendisini sıkıntı ve baskı altında hisseder ve iyilik yapmayı vermeyi başaramaz. Cömertlik bu dünyada ve öteki dünyada huzur demektir.** [31]

562. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim, helâl kazancından bir hurma kadar sadaka verirse, – ki Allah, helâlden başkasını kabul etmez – Allah o sadakayı kabul eder. Sonra onu dağ gibi oluncaya kadar, herhangi birinizin tayını büyüttüğü gibi, sahibi adına ihtimamla büyütür.”[32]

*** Allah helal maldan verilen sadaka ve hayırları kabul eder. Değeri ne kadar az da olsa Allah katında geçerlidir ve Allah kabul ettiği sadakayı tahmin ve tasavvurların ötesinde büyütür. Bir dağ gibi hatta daha fazla büyüterek kulunun sevabını artırır.** [33]

563. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

Sahrada yolculuk yapmakta olan adamın biri, yolculuk esnâsında, bulut içinden "falanın bahçesini sula!" diye bir ses duydu. Bunun üzerine o bulut, kara taşlık bir yere saptı ve oraya suyunu boşalttı. Adam derelerden birinin o suyun tamamını topladığını hayretle gördü ve suyu takip etti. Bir de baktı ki, adamın biri bahçesinde elindeki kürekle suyu oraya buraya çevirip bahçesini suluyor. Ona:

– Ey Allahın kulu! Adın nedir? diye sordu.

Adam, daha önce buluttan duyduğu ismi söyledi, peşinden de:

– Ey Allahın kulu! Adımı niçin soruyorsun? dedi. O da:

– Ben şu suyu yağdıran buluttan, "senin adını vererek falanın bahçesini sula!" diye bir ses duymuştum da onun için soruyorum. Sen ne yapıyorsun ki bu lutfa mazhar oluyorsun? dedi. Bahçe sahibi:

– Madem ki merak ediyorsun söyliyeyim; "Ben bu bahçenin ürününü hesap ederim; üçte birini sadaka olarak dağıtırım, üçte birini çoluk–çocuğumla birlikte yerim, üçte birini de tohumluk olarak ayırırım" dedi.[34]

*** Allah rızasını kazanmak için yapılan her türlü harcama en olumsuz ortamlarda bile olsa ihsan ve lütuf sebebidir. Allah, infak eden, malını Allah rızası için dağıtan kullarını ikramıyla ödüllendirir. İyilik eden mükafatını görür, mahrumiyet çekmez.**[35]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 188.**

[2] Buhârî, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temennî 5, İ'tisâm 13, Tevhîd 45; Müslim, Müsâfirîn 268.

571 – 997 – 1378'de tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 189.

[4] Buhârî, Rikak 12.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 189.

[6] Buhârî, Zekât 9, 10, Menâkıb 25, Rikak 49, 51, Edeb 34, Tevhîd 36; Müslim, Zekât 66–68. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 1, Zühd 37; Nesâî, Zekât 63, 64; İbni Mâce, Mukaddime 13; Zekât 28.

Bu hadis önceden 139 ve 406'da geçmişti. 693'de tekrar gelecek ve gerekli açıklama orada verilecektir.

[7] Buhârî, Edeb 39; Müslim, Fezâil 56.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 189.

[9] Buhârî, Zekât 27; Müslim, Zekât 57.

297'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[10] Buhâri, Tefsîru sûre (11) 2; Nefekât 1; Tevhid 35; Müslim, Zekât 36, 37. Ayrıca bk. İbni Mâce, Keffârât 15.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 189.

[12] Buhârî, Îmân 6, 20; İsti'zân 9, 19; Müslim, Îmân 63. Ayrıca bk. Nesâî, Îmân 12; İbni Mâce, Et'ime 1.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 190.

[14] Buhârî, Hibe 35. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 42.

138'de geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti.

[15] Müslim, Zekât 97. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 32.

510'da geçmiş, açıklama orada verilmişti.

[16] **Müslim, Fezâil 57–58.**

[17] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 190.**

[18] **Müslim, Zekât 127.**

[19] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 191.**

[20] **Buhârî, Cihâd 24, Humus 19.**

[21] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 191.**

[22] **Müslim, Birr 69. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 82.**

[23] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 191.**

[24] **Tirmizî, Zühd 17.**

[25] **Tirmizî, Sıfatu’l–kıyâme 35.**

[26] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 192.**

[27] **Müslim, Zekât 88.**

[28] **Buhârî, Zekât 21; Müslim, Zekât 88. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd. Zekât 46; Tirmizî, Birr 40; Nesâî, Zekât 62.**

[29] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 192.**

[30] **Buhârî, Cihâd 89; Zekât 28, Talâk 24; Libâs 9; Müslim, Zekât 76–77. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 61.**

[31] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 192.**

[32] **Buhârî, Zekât 8; Tevhîd 23; Müslim, Zekât 63, 64. Ayrıca bk. Tirmizî, Zekât 28, Nesâî, Zekât 48; İbni Mâce, Zekât 28.**

[33] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 192.**

[34] **Müslim, Zühd 45.**

[35] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 193.**

61) Cimrilik Ve Açgözlülükten Sakınmak

“Sizden her kim de malını başkaları için harcamayıp cimrilik eder ve kendi kendine yeterli olduğunu zannedip Allah’a ibadet ve sığınma ihtiyacı duymazsa, kelime-i tevhidi, cenneti ve islam dinini yalanlarsa ona da güçlük, zorluk ve sıkıntıya giden yolu kolaylaştıracağız. Ve o kimse kabir çukuruna veya cehennem çukuruna düştüğünde malı ona bir fayda sağlamayacaktır.” **(Leyl: 92/8-11)**

“... Kim nefsinin aç gözlülüğünden, hırsından ve cimriliğinden korunursa işte onlar kurtuluşa erip umduğuna nail olanlardır.” **(Teğabün: 64/16)**

564. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh’***den rivâyet edildiğine göre Resûlullah** *sallallahu aleyhi ve sellem* **şöyle buyurdu:**

“Zulüm yapmaktan sakının. Çünkü zulüm kıyamet gününde zâlime zifirî karanlık olacaktır. Cimrilikten de sakının. Zira cimrilik sizden önce yaşayan insanları, birbirini boğazlamaya ve dokunulmaz haklarını çiğnemeye götürmek suretiyle perişan etmiştir.”[1].

---

[1] **Müslim, Birr 56.**

62) Başkalarını Kendine Tercih Etmek

***“... ve kendilerini yoksulluk içinde bulunsalar bile, diğerlerini kendilerine tercih ederler.”* (Haşr: 59/9)**

***“Allah’a olan sevgileri için veya mala olan sevgilerine rağmen yemeklerini, yoksula, yetime ve tutsağa verirler, onları doyururlar.”* (İnsan: 76/8)**

565. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gelerek:

– Ben açım, dedi.

Allah’ın Resûlü hanımlarından birine haber salarak yiyecek bir şey göndermesini istedi. O da:

– Seni peygamber olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki, evde sudan başka bir şey yok, dedi.

Hz. Peygamber bir başka hanımından yiyecek bir şeyler istedi. O da aynı cevabı verdi. Daha sonra Resûl–i Ekrem’in öteki hanımları da: Seni peygamber olarak gönderene yemin ederim ki, evde sudan başka bir şey yok, diye haber gönderince, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbına dönerek:

– *“Bu gece bu şahsı kim misafir etmek ister?”* diye sordu.

Ensardan biri:

– Ben misafir ederim, yâ Resûlallah, diyerek o yoksulu alıp evine götürdü. Eve varınca karısına: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in misafirini ağırla, dedi.

Bir başka rivayete göre karısına:

– Evde yiyecek bir şey var mı? diye sordu.

Hanımı:

– Hayır, sadece çocuklarımın yiyeceği kadar bir şey var, dedi.

Sahâbî:

– Öyleyse çocukları oyala. Sofraya gelmek isterlerse onları uyut. Misafirimiz içeri girince de lambayı söndür. Sofrada biz de yiyormuş gibi yapalım, dedi.

Sofraya oturdular. Misafir karnını doyurdu; onlar da aç yattılar.

Sabahleyin o sahâbî Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gitti. Onu gören Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***– "Bu gece misafirinize yaptıklarınızdan Allah Teâlâ memnun oldu."*[1]**

*** Her müslüman yoksul ve fakire sahip çıkmalı, imkanı elvermiyorsa başkalarından yardım istemelidir. Misafiri kendilerine tercih etmek büyük bir olgunluktur. [2]**

566. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"İki kişinin yiyeceği üç kişiye, üç kişinin yiyeceği de dört kişiye yeter."*[3]**

Müslim'in Câbir İbni Abdullah'tan rivayet ettiği bir hadise göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Bir kişinin yiyeceği iki kişiye, iki kişinin yiyeceği dört kişiye, dört kişinin yiyeceği ise sekiz kişiye yeter.”*[4]**

*** Yiyenlerin sayısı arttıkça yemeğin de bereketi artar. Ayrı ayrı kaplardan yiyince insanlar doymuyorlar. Kaplarını birleştirince hem doyuyorlar hem de bereket görüyorlar. [5]**

567. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir defasında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir seferde bulunuyorduk. Bu sırada devesine binmiş bir adam çıkageldi. Bir şeyler umarak sağa sola bakınmaya başladı.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

***“Yanında ihtiyacından fazla binek hayvanı olanlar, olmayanlara versinler. Fazla azığı olanlar, azığı olmayanlara versinler”* buyurdu.**

Hz. Peygamber daha birçok mal çeşidi saydı. İşte o zaman kimsenin ihtiyacından fazla bir şey bulundurmaya hakkı olmadığını anladık.[6]

*** Yolculukta yol arkadaşları birbirlerine yardım edip kollamalıdır. Bu kimse kendisi veya devesinin açlıktan halsiz düştüğü anlaşılan veya tüm eşyasını tek deveye yüklediği için binit bulamadığından yorulmuş olan bir kimse de olabilir. Bu durumunu anlıyan peygamberimiz şefkat ve merhametinden dolayı müslümanlardan yardım etmeleri istenmiş ve islam kardeşliği böylesine cömertlik istediği için o bedevinin de işi görülmüş oldu. [7]**

568. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir kadın dokuduğu kumaşı (bürdeyi) Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e getirip verdi ve:

– Bunu giyesin diye kendi ellerimle dokudum, dedi.

Böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onu aldı, izâr olarak (belden aşağısına) giyinip yanımıza geldi.

Bunu gören falanca, Hz. Peygamber'e:

– Ne kadar da güzelmiş! Bunu ver de ben giyineyim, dedi.

Resûl–i Ekrem:

– *Peki,* dedi. Orada biraz oturduktan sonra evine döndü. Kumaşı katlayıp o adama gönderdi.

Ashâb–ı kirâm o sahâbîye:

– Hiç de iyi yapmadın. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* öyle bir kumaşa ihtiyacı olduğu için onu giyinmişti. Üstelik sen, Hz. Peygamber'in, kendisinden bir şey isteyeni geri çevirmediğini bile bile o kumaşı istedin, dediler.

O şahıs şunları söyledi:

– Vallahi ben o kumaşı giyinmek için değil, kendime kefen yapmak için istedim.

Hadisin râvisi Sehl İbni Sa'd'ın dediğine göre o kumaş bu zâtın kefeni oldu.[8]

*** Hediye, hediye edilebilir. Bunu bu hadisten öğreniyoruz.** [9]

569. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Eş’arîler, gazâda azıkları tükenmeye yüz tuttuğu veya Medine’de ailelerinin yiyeceği azaldığı zaman, yanlarında ne varsa getirip bir yaygıya dökerler. Sonra bunu bir kapla aralarında eşit olarak paylaşırlar. İşte bu sebeple Eş’arîler bendendir, ben de onlardanım.”[10]

---

[1] **Buhârî, Menâkıbü’l–ensâr 10, Tefsîru sûre (59), 6; Müslim, Eşribe 172.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 194.**

[3] **Buhârî, Et’ıme 11; Müslim, Eşribe 178. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ıme 21.**

[4] **Müslim, Eşribe 179–181. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ıme 21; İbni Mâce, Et’ıme 2.**

756’da tekrar gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 194.**

[6] **Müslim, Lukata 18. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 32.**

969’da tekrar gelecektir.

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 194.**

[8] **Buhârî, Cenâiz 28, Büyû’ 31, Libâs 18, Edeb 39. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 97; İbni Mâce, Libâs 1.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 194.**

[10] **Buhârî, Şirket 1; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 167.**

63) Ahirete Yarışırcasına Hazırlanmak

***"... Öyleyse değerli şeylere ulaşmak için can atanlar, yarışanlar bunca nimetlerin bulunduğu cennete girmek için yarışsınlar."* (Mutaffifin: 83/26)**

(Bu konuda Hadid: 57/21, Bakara: 2/148, Maide: 5/48, Fatır: 35/32, Mü'minûn: 23/61, Vakıa: 56/10 ayetlerine ve tefsirlerine bakılabilir.) [1]

570. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e içecek bir şey getirdiler. O da içti. Bu sırada sağ tarafında bir çocuk, sol tarafında yaşlılar oturuyordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* çocuğa dönerek:

– *"Bunu yaşlılara verebilir miyim?"* diye sordu.

Çocuk:

– Hayır, vallahi olmaz yâ Resûlallah! Senden kazanacağım hayrı kimseye bağışlayamam, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de kabı çocuğun eline verdi. [2]

571. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir gün Eyyûb peygamber çıplak yıkanırken, üzerine altın çekirgeler düşmeye başladı. Eyyûb da onları toplayıp elbisesine doldurdu.

Bunun üzerine Cenâb–ı Mevlâ:

– Eyyûb! Ben seni bu gördüklerine dönüp bakmayacak kadar zengin kılmadım mı? diye seslendi.

Eyyûb da:

– Evet, izzetine yemin ederim ki, beni çok zengin kıldın. Fakat ben senin lutfettiğin berekete doyamam, dedi."[3]

*** Uzun yıllar boyu hem malıyla hem bedeniyle imtihan olunan ve her ikisi de elinden alınan Eyyub peygambere bu uzun süren sabrından sonra Allah hem sağlığını hem de servetini fazlasıyla geri verdi. İşte bu çekirgeler bu imtihanı başarı ile bitirdikten sonra meydana gelmiştir. 538 numaralı hadiste açıklandığına göre kendiliğinden gelen mal konusunda kişi teşekkür edip o malı almalı ve kendisi kullanmak istemezse istediği şekilde başkalarına verebilmelidir. Almam diye kendini beğenmişlik etmemelidir.**[4]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 195.**

[2] **Buhârî, Şirb ve'l–müsâkât 1, 10, Mezâlim 12, Hibe 22, 23; Eşribe, 19; Müslim, Eşribe 127.**

761'de tekrar gelecek ve gerekli açıklama orada verilecek.

[3] **Buhârî, Gusül 20, Enbiyâ 20, Tevhîd 35. Ayrıca bk. Nesâî, Gusül 7.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 195.**

64) Şükreden Zenginin Fazileti

***“Sizden her kim başkaları için harcar ve yolunu Allah’ın kitabıyla bulmaya çalışırsa ve o en güzel kelimeyi yani kelime-i tevhidi tasdik eder ve doğrularsa artık ona en kolay yolu kolaylaştırıp o yolda başarılı kılacağız.”* (Leyl: 92/5-7)**

***“Yolunu gerektiği biçimde Allah ve kitabıyla bulmaya çalışanlar o cehennem ateşinden uzak kalacaklardır. Onlar ki, mallarını ve öz benliklerini arındırmak için başkalarına harcarlar. Böyleleri iyiliğine karşı hiçbir kimseden karşılık beklemez. Verdiğini sadece yüce Rabbinin rızasına ermek için verir. İşte böyleleri de zamanı geldiğinde, Allah’ın vereceği nimet ve ikramlara razı olacaklardır veya Rabbi de onlardan razı olacaktır.”* (Leyl: 92/18-21)**

***“Yardımları açıktan yapmanız iyidir, güzeldir. Ama muhtaç kimseye gizlice vermeniz sizin için daha hayırlı olur. Böylelikle Allah o sadaka ile günahlarınızdan bir kısmını örter. Allah yapmakta olduklarınızdan haberi olandır.”* (Bakara: 2/271)**

***“Size gelince ey mü’minler! sevdiğiniz şeylerden Allah rızası için başkalarına harcamadıkça, gerçek erdemliliğe ve hayra ulaşamazsınız. Ve her ne harcamışsanız Allah mutlaka onu bilir.”* (Al-i İmran: 3/92)**

572. Abdullah İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Yalnız şu iki kimseye gıpta edilmelidir:

Biri, Allah'ın kendisine verdiği malı hak yolunda harcayıp tüketen kimse, diğeri, Allah'ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına öğreten kimse."[1].

573. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yalnız şu iki kişiye gıpta edilmelidir:

Biri, Allah'ın kendisine verdiği Kur'ân ile gece gündüz meşgul olan kimse, diğeri, Allah'ın kendisine verdiği malı gece gündüz harcayan kimse."[2].

*** Gıbta: Hayır işleyen, iyilikler yapan bir kimsenin elindeki nimetin yok olmasını düşünmeden öyle bir imkana sahip olmayı arzu etmek demektir. Allah bunu yasaklamamış ve hele hele böyle hayırlı işlerde teşvik bile etmiştir. Bkz. 83 Mutaffifîn 26. Sahip olduğu nimetleri yerli yerince kullanıp sevap kazanan kimseler gibi olmak istenebilir. İlmin şükrü bildiğini yaşayıp başkalarına öğretmektir. [3]**

574. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Mekke'den Medine'ye hicret eden müslümanların fakirleri Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– Varlıklı müslümanlar cennetin yüksek derecelerini ve ebedî nimetleri alıp götürdüler, dediler.

O zaman Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Hayrola! Onlar ne yaptılar ki?"* diye sordu.

Fakir muhâcirler:

– Bizim kıldığımız namazı onlar da kılıyorlar. Tuttuğumuz oruçları onlar da tutuyorlar. Üstelik onlar sadaka veriyorlar, biz veremiyoruz. Köle âzâd ediyorlar, biz edemiyoruz, dediler.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara:

– *“Sizden önde gidenlere yetişebileceğiniz, sizden sonra gelenleri geçebileceğiniz, sizin yaptığınızı yapanlar dışında herkesten üstün olacağınız bir şeyi haber vereyim mi?”* diye sordu.

– Evet, söyle yâ Resûlallah! dediler.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Her farz namazın peşinden otuz üçer defa sübhânallah, Allâhü ekber, elhamdülillah dersiniz.”*

Birkaç gün sonra fakir muhâcirler Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e tekrar gelerek:

– Zengin kardeşlerimiz bizim yaptığımız tesbihleri duymuşlar. Aynını onlar da yapıyorlar, dediler.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Ne yapalım! Artık bu Allah’ın bir lutfudur; Allah lutfunu dilediğine verir.”*[4].

*** Her müslüman yapabildiği ibadetlerle yetinmemeli daha fazla ibadet ve taat etmek için gayret etmeli ve bu uğurda her yola başvurmalıdır.[5]**

---

[1] **Buhârî, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, İ'tisâm 13; Müslim, Müsâfirîn 268. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 22.**

544'de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti, 997 ve 1378'de tekrar gelecektir.

[2] **Buhârî, Temennî 5, Tevhîd 45; Müslim, Müsâfirîn 266, 267. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 22.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 196.**

[4] **Buhârî, Ezân 155; Daavât 18; Müslim, Mesâcid 142. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 24.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 197.**

65) Ölümü Devamlı Hatırlamak Ve Nefsin Arzularını Dizginlemek

Bu bölümdeki 6 ayet ve yedi hadisten; her canın ölümü tadacağını, bu dünya hayatının aldatıcı olduğunu, hiçbir kimsenin yarın ne kazanacağını ve nerede öleceğini bilmediğini, ecel gelince ne bir saat ileri ne de bir saat geri kalacağını, mallar ve çocukların bizi Allah'ın yolundan alıkoymaması için çalışmamız gerektiğini, ölüm gelmezden önce Allah'ın verdiği rızıktan harcamamız gerektiğini, kafir ve müşriklerin ahirette ne durumlara düşeceklerini, müminlerin Allah'ı hatırlayarak kalblerinin yumuşaması gerektiğini, dünyada garib gibi veya yolcu gibi olunacağını, vasiyete değer bir şeyi bulunanın mutlaka vasiyet etmesi gerektiğini, insanların arzu ve isteklerini ecelin daima kestiğini, yedi şey gelip çatmadan hayırlı işler yapılması gerektiğini, lezzetleri kesen ölümü hatırlamak gerektiğini, ölüm gelmezden evvel hayırlı amellere ağırlık vermek gerektiğini öğreneceğiz.[1]

***"Her canlı ölümü tadacaktır. Böylece kıyamet günü yapıp ettiklerinizin karşılığı size tam olarak ödenecektir. Orada ateşten uzaklaştırılıp cennete sokulacak olanlar, gerçek kurtuluşa ermişlerdir. Zira bu dünya hayatına düşkünlük, aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir."* (Al-i İmran: 3/185)**

***"... Hiçbir kimse yarın ne kazanacağını sevgi mi, nefret mi, günah mı, sevap mı, kâr mı, zarar mı bilemez yine hiçbir kimse hangi toprak parçasında ve nasıl öleceğini de asla bilemez."* (Lokman: 31/34)**

"... O insanların dünyadaki yaşama süreleri dolduğu zaman bu sonlarını bir an olsun ne geciktirebilirler ve ne de öne alabilirler." **(Nahl: 16/61)**

"Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah'ı anmaktan meşgul edip alıkoymasın. Kim böyle yaparsa yani dünya ve şeytan kimi Allah'a ibadet ve itaatten alıkorsa ziyana uğrayanlar onlardır.

Birinize ölüm gelip de "Rabbim ne olur beni yakın bir süreye kadar erteleseydin de sadaka verip iyilerden olsaydım!" Demesinden önce, size verdiğimiz rızıktan hemen şimdi O'nun yolunda harcayın. Ama ölüm vakti geldiği zaman hiçbir kimseye mühlet tanımaz. Allah tüm yaptıklarınızı tam olarak bilir." **(Münafikûn: 63/9-11)**

"Ölümden sonraki hayata inanmamakta diretip, kendi kendilerini aldatanlardan herhangi birisine, ölüm gelip çatınca: "Ey Rabbim beni hayata geri döndür ki, terkettiğim dünyada belki yararlı bir iş yaparım." Hayır, bu onun söylediği boş ve anlamsız bir sözden ibarettir. Çünkü dünyayı terketmiş olanların ardında, yeniden diriltilecekleri güne kadar aşılması imkansız bir engel vardır. Ve kıyamet günü sûra üfürüldüğü zaman, ne aralarındaki kan bağları işe yarayacaktır, ne de birbirlerine olup biten hakkında soru sorabileceklerdir. Ve o gün iyi eylem ve davranışları tartıda ağır gelen kimseler, işte kurtuluşa erişecek olanlar bunlardır. Ve kimin de iyilikleri hafif gelirse, işte cehennemde ebedi kalmak üzere, kendi kendilerine yazık edenler de bunlardır. Ateş onların yüzlerini yalayarak yakar da, ateşin içinde yüz etleri sıyrılmış olarak sırıtan dişleriyle kalıverirler. Ve Allah onlara: siz değil miydiniz size ayetlerim okunurken onları yalanlayanlar..." **(Mü'minûn: 23/99-105)**

***“Allah inkarcılara, yeryüzünde kaç yıl kaldınız ? diye sorar. Onlar da orada bir gün veya bir günden daha az. Bunu zamanı sayanlara ve bilenlere sor diyecekler. Bunun üzerine Allah: orada sadece az bir süre kaldınız. Keşke bunu bir bilseydiniz, dünyaya sarılıp kalmazdınız. Sizi boşuna yarattığımızı ve bize döndürülemeyeceğinizi mi sandınız?”* (Mü’minûn: 23/112-115)**

***“İnananlar için hala vakit gelmedi mi ki, Allah’ın zikrine ve inen Kur’ân’a karşı saygı duyup yumuşasın ve bundan önce kendilerine kitap verilmiş, sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle, kalpleri katılaşmış çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmasınlar.”* (Hadid: 57/16)**

575. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* omuzumu tutarak şöyle buyurdu:

“Dünyada tıpkı bir garip hatta bir yolcu gibi davran!”

İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle derdi:

Akşamı ettiğinde, sabahı bekleme!

Sabaha çıktığında, akşamı bekleme!

Sağlıklı günlerinde, hastalanacağın vakit için; hayatın boyunca da öleceğin zaman için tedbir al![2]

576. Yine İbni Ömer radıyallahu anhümâ’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Vasiyet etmeye değer bir şeyi bulunan müslümanın, vasiyeti yanında yazılı olmadan iki gece geçirmesi doğru değildir.”[3].

Müslim'in bir rivayetinde: *"üç gece geçirmesi"* şeklindedir.

İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* dedi ki:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu sözünü duyduğumdan beri, yanımda vasiyetim olmadan bir gece bile geçirmedim.[4]

*** Herkesin sıkıntı ve problemi değişik olduğu için vasiyetnamede değişik olabilir. Önemlileri Allah'a ait borçlardan namaz, oruç, zekat, hac gibi borçlar varsa onları kaydetmek. İnsanlara olan borç alacak emanet vs. varsa onları zikretmek ve malının üçte birini aşmamak üzere nereye sarfedileceğini de kaydetmek ve ölüme hazırlıklı şekilde yaşamaktır. [5]**

577. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yere birtakım çizgiler çizdi. Sonra da çizgileri göstererek şöyle buyurdu:

"Bunlar insanın istek ve arzuları, şu da onun ecelidir. İnsan hayal içinde yaşayıp giderken bir de bakar ki, en yakın ölüm çizgisi karşısına gelivermiş."[6]

578. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yere bir dörtgen çizdi. Dörtgenin ortasına, onu bir kenarından keserek dışarı çıkan bir çizgi çekti. Ortadaki bu çizginin iki yanından ona doğru birtakım küçük çizgiler daha çizdi. Sonra çizgileri göstererek şöyle buyurdu:

"Şu insan, şu da onu kuşatan (veya "kuşatmış olan") ecelidir. Dörtgeni keserek dışarı çıkan, insanın arzularıdır. Ortadaki çizgiye

yönelik küçük çizgiler, dert ve ıstıraplardır. İnsan bu dertlerin birinden kurtulsa, öteki gelip çarpar. Şundan kurtulsa, beriki gelip yakalar.”[7].

*** Rüya gibi gelip geçecek olan bu dünyada kader çizgimizin önüne geçemeyecek her can gibi biz de ölümü tadacaksak vücudumuz ve tüm imkanlarımızı ahireti kazanacak işlerde harcamalıyız. Gerisi boş ve yaldızlı bir eğlenceden ibarettir.** [8]

579. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Yedi şey gelip çatmadan iyi işler yapmaya bakın. Yoksa siz insana görevlerini unutturan fakirlikten, azdıran zenginlikten, halsiz bırakan hastalıktan, bunaklaştıran ihtiyarlıktan, ansızın yakalayan ölümden, gelmesi beklenen şeylerin en fenası deccâlden, belâsı daha büyük ve daha acı olan kıyametten başka bir şey mi gözlüyorsunuz?”[9].

*** Dünya imtihan yeridir. Daima imtihan oluyoruz. Bu sebeble inandık demekle iş bitmiyor. Ankebût: 29/2, Bakara: 2/155, Enfal: 8/28 ayetlerinde olduğu gibi bu sıkıntılardan yedisine bu hadis-i şerifle işaret edilmektedir. Bunlar insanı her türlü gaflete düşürebilecek fakirlik ve azdırma hususiyeti olan zenginlik olabilir. Ümidsiz ve halsiz bırakan hastalıkla bunaklaştıran ihtiyarlık ta dengeyi bozan iki imtihan sebebidir. Ölüm Deccal ve kıyametin de ne kadar dehşetli olduğu açıktır. Bu sebeble bu dünyanın geçici şeyleriyle oyalanıp gaflete düşmekten uzak kalmalıdır. Bunun için sıhhat ve tüm**

imkanlarımızı ahirette bize cenneti kazandıracak işlerde harcamalıyız. Değilse ömür çok çabuk geçip gidiyor. [10]

580. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Zevkleri bıçak gibi keseni –ölümü– çok hatırlayın!"*[11]**

*** Geleceğe ait hayatında nice planlar kuranlar fakat beceremeden ölüp gidenler pek çoktur. Bu sebeble ölümü hatırlayıp ölümden sonrası için hazırlık yapan zeki insanlardan olmalıyız. [12]**

581. Übey İbni Kâ'b *radıyallahu* şöyle dedi:

Gecenin üçte biri geçince, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uyanıp kalktı ve şöyle buyurdu:

"İnsanlar! Allah'ı zikredin! Yeri yerinden oynatan birinci sûr üflenecek. Arkasından ikincisi gelecek. Ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak. Ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak."

Übey diyor ki, Hz. Peygamber'e:

– Yâ Resûlallah! Ben sana çok salavât–i şerîfe getiriyorum. Acaba bunu ne kadar yapmam gerekir? diye sordum.

– *"Dilediğin kadar"*, buyurdu.

– Dualarımın dörtte birini salavât–i şerîfeye ayırsam uygun olur mu? diye sordum.

– *"Dilediğin kadarını ayır. Ama daha fazla zaman ayırırsan senin için iyi olur"*, buyurdu.

– Öyleyse duamın yarısını salavât–i şerîfeye ayırayım, dedim.

– *“Dilediğin kadar yap. Ama daha fazla zaman ayırırsan senin için hayırlı olur”*, buyurdu.

Ben yine:

– Şu halde üçte ikisi yeter mi? diye sordum.

– *“İstediğin kadar. Ama artırırsan senin için hayırlı olur”*, buyurdu.

– Öyleyse duaya ayırdığım zamanın hepsinde sana salavât–ı şerîfe getirsem nasıl olur? deyince:

– *“O takdirde Allah bütün sıkıntılarını giderir ve günahlarını bağışlar”* buyurdu. [13]

582. Büreyde *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kabirleri ziyaret etmenizi yasaklamıştım. Ama artık ziyaret edebilirsiniz.”[14]

Başka bir rivayete göre şöyle buyurdu:

“Kabirleri ziyaret etmek isteyen ziyaret etsin. Çünkü kabir ziyareti bize âhireti hatırlatır”[15]

583. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Âişe’nin yanında kaldığı gecelerin sonuna doğru Bakî mezarlığına giderek şöyle derdi:

“Selâm size, ey mü’minler diyârı! Başınıza geleceği söylenen şeylerle nihâyet karşılaştınız. Şimdilik ileri bir tarihe bırakıldınız. İnşallah yakında biz de aranıza katılacağız.

Allahım! Bakîü’l–garkad mezarlığında yatanları bağışla!”[16]

* 1398-1408 numaralarda salevat bölümü gelecektir. Allah bize peygamberimize salevat getirmemizi emrediyor. Bu salevatlar bize kıyamet günü Rasulullaha yakın olmamızı sağlayacaktır.[17]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 197.**

[2] **Buhârî, Rikak 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 25; İbni Mâce, Zühd 3.**

471'de geçmiş ve açıklama orada verilmişti.

[3] **Buhârî, Vesâyâ 1; Müslim, Vasiyyet 1, 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vesâyâ 1; Tirmizî, Vesâyâ 3; Nesâî, Vesâyâ 1; İbni Mâce, Vesâyâ 2.**

[4] **Müslim, Vasiyyet 4.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 198.**

[6] **Buhârî, Rikak 4.**

[7] **Buhârî, Rikak 4. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyamet 22; İbni Mâce, Zühd 27.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 199.**

[9] **Tirmizî, Zühd 3.**

Bu Hadis 93 numarada geçmişti.

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 199.**

[11] **Tirmizî, Zühd 4. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 3; İbni Mâce, Zühd 31.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 199.**

[13] **Tirmizî, Kıyamet 23.**

[14] **Müslim, Cenâiz 106, Edâhî 37. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 77; Tirmizî, Cenâiz 60; Nesâî, Cenâiz 100.**

[15] **Tirmizî, Cenâiz 60; Ebû Dâvûd, Cenâiz 77.**

[16] **Müslim, Cenâiz 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 79; Nesâî, Cenâiz 103; İbni Mâce, Cenâiz 36, Zühd 36.**

Benzeri 584'de gelecek, genişçe 1029'da tekrar gelecektir.

[17] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 200.**

66) Kabir Ziyareti Ve Bu Ziyarette Ne Denileceği

584. Büreyde *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hz. Peygamber ashâb–ı kirâma, kabristana gittikleri zaman şöyle demelerini öğretirdi:

***"Selâm size, ey bu diyârın mü'min ve müslim halkı! İnşallah yakında biz de aranıza katılacağız. Allah'ın bizi de sizi de bağışlamasını dilerim."*[1].**

585. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Medine'de bazı kabirlere uğradı. Yüzünü onlara dönerek şöyle buyurdu:

***"Selâm size, ey bu kabirlerde yatanlar! Allah bizi de sizi de bağışlasın. Siz bizden önce gittiniz. Biz peşinizden geleceğiz."*[2].**

*** İslamın ilk yıllarında kabir ziyareti cahiliye dönemi adetlerinden dolayı yasaklanmıştı. Sonradan bu durum ortadan kalkınca serbest bırakıldı. Kabir ziyaretinden maksat ölümü hatırlamaktır. Başka bir maksadı yoktur. dünyaya bağlanıp kalan ve katılaşan kalblerimiz belki yumuşar diye kabirler ziyaret edilir ve oraya kadar gidilmişken onlara da selam verilip tavsiye edilen dualar yapılır. Başka dualar ve merasimlerin sonradan çıktığı peygamber ve ashabı ve ondan sonraki asırların insanlarının bu dualardan başka dua ve merasim yaptıkları bizlere nakledilmemiştir. Kendi kafamızdan bazı şeyler yapmak yerine veya atalarımızın yapageldiklerini yapmak yerine sünnette tarif edilen**

modeli yapıp hem sevap kazanmalıyız hem de peygamberimizi memnun etmeliyiz. Bir sürü bidat ve hurafelerle dinimizi bozmamalıyız. [3]

---

[1] **Müslim, Cenâiz 104. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 103; İbni Mâce, Cenâiz 36.**

[2] **Tirmizî, Cenâiz 59.**

582'de benzeri geçti, 1029'da daha genişçe gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 201.**

67) Başa Gelenlerden Dolayı Ölümü İstemenin Doğru Olmadığı

586. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Hiçbiriniz ölmeyi istemesin. Zira ölmeyi isteyen kimse eğer iyi biriyse, belki daha çok hayır ve iyilik yapar. Şayet kötü biriyse, olabilir ki, tövbe edip Allah'ın rızâsını kazanmaya çalışır."[1].

Müslim'in Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den bir başka rivayetine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Hiçbiriniz ölmeyi istemesin. Ölüm kendiliğinden gelmeden önce de öleyim diye dua etmesin. İnsan ölünce hiçbir iyilik yapamaz. Mü'minin hayatta kalması iyiliklerini çoğaltır."[2].

587. Enes ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Başa gelen bir sıkıntı sebebiyle hiçbiriniz ölmeyi istemesin. Eğer ölümü istemek zorunda kalırsa şöyle desin:

Allahım! Yaşamak benim için hayırlı olduğu sürece hayat ver. Ölmek benim için daha hayırlı olduğu zaman canımı al!"[3].

588. Kays İbni Ebû Hâzim şöyle dedi:

Habbâb İbnü'l–Eret'i hastalığından dolayı ziyaret etmek için yanına gittik. Vücudunu yedi yerden dağlamıştı.

Habbâb dedi ki:

Eski dostlarımız dünyaya kapılmadan göçüp gittiler. Biz ise o kadar çok mala sahip olduk ki, koyacak yer bulamayıp toprağa gömdük. Şayet Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ölmek için dua etmeyi yasaklamasaydı, Allah'tan canımı almasını isterdim.

(Râvi Kays İbni Ebû Hâzim diyor ki:)

Bir başka zaman Habbâb'ın yanına gittiğimizde duvar örüyordu. Bize şunları söyledi:

Müslüman, Allah için harcadığı her şeyden sevap kazanır. Yalnız şu çamura verdiklerinden eline bir şey geçmez.[4]

*** Pek çok hadis kitaplarında geçen bu ve buna benzer hadislerden infak edilen yani her türlü harcamadan dolayı kişi sevap kazanır. Ama bina yapmak toprağa parayı gömmek böyle değildir denmektedir. Ama zaruri olan müstesna, onun dışındakiler kişiye günah kazandırır.[5] buyurulmaktadır.**

Peygamberimiz, dağlanma insana fazla ızdırap verdiği için bu can yakıcı tedaviyi sevmediğini belirterek yasaklamıştır ve mecbur kalınmadıkça bu yöntemle tedaviye başvurulmamasını istemişti.[6]

---

[1] **Buhârî, Temennî 6; Müslim, Zikir 10. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 1; İbni Mâce, Zühd 31.**

[2] **Müslim, Zikir 13. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 1.**

[3] **Buhârî, Merdâ 19, Daavât 30; Müslim, Zikir 10. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 9; Nesâî, Cenâiz 1, 2; İbni Mâce, Zühd 31.**

Bu hadis 40 numarada geçmişti.

[4] **Buhârî, Merdâ 19, Daavât 30, Rikâk 7, Temennî 6; Müslim, Zikir 12. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 40, Nesâî, Cenâiz 2.**

Benzeri bir rivayet için 1522'ye bakınız.

[5] **Ebu Davud, Edeb 157.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 201.**

68) Günahtan Sakınıp Şüpheli Şeylerden Uzak Durmak

***"Siz iftirayı günahsız ve kolay bir iş sanıyorsunuz. Halbuki o Allah katında büyük bir günahtır."* (Nur: 24/15)**

***"Çünkü Rabbin her an ve zamanda herkesi ve her şeyi gözetleyip durmaktadır."* (Fecr: 89/14)**

589. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

"Helâl olan şeyler belli, haram olan şeyler bellidir. Bu ikisinin arasında, halkın birçoğunun helâl mi, haram mı olduğunu bilmediği şüpheli konular vardır.

Şüpheli konulardan sakınanlar, dinini ve ırzını korumuş olur. Şüpheli konulardan sakınmayanlar ise gitgide harama dalar. Tıpkı sürüsünü başkasına ait bir arâzinin etrafında otlatan çoban gibi ki, onun bu arâziye girme tehlikesi vardır.

Dikkat edin! Her padişahın girilmesi yasak bir arâzisi vardır. Unutmayın ki, Allah'ın yasak arâzisi de haram kıldığı şeylerdir.

***Şunu iyi bilin ki, insan vücudunda küçücük bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası iyi olursa, bütün vücut iyi olur. Eğer o bozulursa, bütün vücut bozulur. İşte bu et parçası kalbdir."*[1]**

*** Şüpheli işlerle birlikte olanlar kısa bir zaman sonra kendilerini haramın içinde bulabilirler. Kalbin sıhhati ise Ra'd: 13/28'de buyurulduğu üzere ancak Allah'ı hatırlamakla huzura kavuşur. Kitap**

ve sünnette hükmü olmayan ve kalbe kıcık veren her şüpheliden uzak durulmalı ki harama girilmesin. [2]

590. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre:

Peygamber *aleyhisselâm* yolda bir hurma buldu ve:

***"Bu hurmanın sadaka olması ihtimâlinden korkmasaydım, onu yerdim"* buyurdu.**[3]

591. Nevvâs İbni Sem'ân *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"İyilik güzel ahlâktan ibarettir. Günah ise kalbini tırmalayıp durduğu halde insanların bilmesini istemediğin şeydir."[4].

592. Vâbisa İbni Ma'bed *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in huzûruna varmıştım. Bana:

– *"İyiliğin ne olduğunu sormaya mı geldin?"* buyurdu.

– Evet, dedim.

O zaman şunları söyledi:

– *"Kalbine danış.*

İyilik, nefsin uygun gördüğü ve yapılmasını kalbin onayladığı şeydir.

Günah ise içini tırmalayan ve başkaları sana yap diye nice nice fetvâlar verse bile içinde şüphe ve tereddüt uyandıran şeydir."[5].

*** İyilik ve günahı ne güzel tarif etmiş Allah Rasulü.** [6]

593. Ebû Sirva'a Ukbe İbni Hâris *radıyallallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, kendisi Ebû İhâb İbni Azîz'in kızı ile evlenmişti. Bu olay üzerine bir kadın çıka geldi ve:

– Ben Ukbe'yi de, evlendiği kadını da emzirmiştim, dedi.

Ukbe o kadına:

– Beni emzirdiğini bilmiyorum. Üstelik bunu bana hiç söylemedin, dedi. Sonra da bineğine atlayıp Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*e danışmak üzere Medine'ye gitti. Oraya varır varmaz meseleyi Peygamber *aleyhisselâm'*a açtı.

Allah'ın Resûlü:

– *"Mâdemki böyle deniyor; o kadınla nasıl evli kalabilirsin?"* buyurunca, Ukbe ile karısı ayrıldı ve kadın bir başkasıyla evlendi.[7]

*** Günaha girme ve devamlı günah işleme korkusu varsa kişi hemen o işten uzaklaşmalı. İşte sahabe böyle bir şeyin fetvasını alır almaz hemen o işi bitiriveriyor, şüphe ve tereddüd göstermeden. [8]**

594. Hasan İbni Ali *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in şöyle buyurduğunu kendisinden duyup ezberledim:

***"Sana şüphe veren şeyi bırak, şüphe vermeyene bak!"*[9].**

*** Helal mi haram mı belli olmayan ve şüpheli gözüken şeylerden uzak durmalı ve harama götüren bu yolu terketmelidir. [10]**

595. Âişe *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ebû Bekir es–Sıddîk *radıyallahu anh*'ın bir kölesi vardı. Bu köle kazancının belli bir kısmını Ebû Bekir'e verir, o da bundan yerdi.

Yine bir gün köle kazandığı bir şeyi getirdi, Ebû Bekir de onu yemeğe başladı. Köle Ebû Bekir'e:

– Yediğin şeyin ne olduğunu biliyor musun? diye sordu. Ebû Bekir de:

– Söyle bakalım, neymiş? diye açıklamasını istedi. Köle şunları söyledi:

– Falcılıktan anlamadığım halde, Câhiliye devrinde birine falcılık yaparak adamı aldatmıştım. Bugün onunla karşılaştık. Adam o yaptığım işe karşılık, işte bu yediğin şeyi çıkarıp verdi.

Bunun üzerine Ebû Bekir parmağını ağzına sokarak yediklerinin hepsini kustu.[11]

*** Haram ve haram ihtimali bulunan şeylerden daima uzak durmalı gerekirse ve mümkün olursa Ebu Bekir gibi o işe hemen son vermelidir. [12]**

596. Nâfi'den rivayet edildiğine göre:

Ömer İbnü'l–Hattâb *radıyallahu anh* ilk hicret eden sahâbîlere dörder bin, oğlu Abdullah'a da üç bin beş yüz dirhem maaş bağlamıştı.

Hz. Ömer'e:

– Oğlun da ilk hicret edenlerden biridir. Onun hakkını niçin kıstın? diye sordular.

Hz. Ömer şunları söyledi:

– Oğlum babasıyla birlikte hicret etti. Bu sebeple yalnız başına hicret edenlerle bir tutulamaz. [13]

*** Sorumluluk mevkiine gelenler yakınlarını kayırma yoluna gitmemelidir. [14]**

597. Atıyye İbni Urve es–Sa'dî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Bir kul günaha girerim korkusuyla, yapılması sakıncalı olmayan bazı şeylerden bile uzak durmadıkça, müttakîler derecesine çıkamaz."*[15].**

*** Al-i İmran: 3/102'de belirtildiği gibi müslüman sadece günahlardan değil günah ihtimali olan davranışlardan uzak durmalıdır. [16]**

---

[1] Buhari, iman 39, Müslim Müsakat 109.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 202.

[3] Buhârî, Büyû' 4, Lukata 6; Müslim, Zekât 164–166. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 29.

Bir benzeri 300'de geçmiş gereken açıklama orada verilmişti. Ehli beyte sadakanın haramlığı hk. 347'ye bkz.

[4] Müslim, Birr 14, 15. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 52.

624'de tekrar gelecektir. Açıklama orada verilecektir.

[5] **Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, IV, 227–228; Dârimî, Büyû' 2.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 203.**

[7] **Buhârî, İlim 26, Büyû' 3, Şehâdât 4, 13, 14, Nikâh 23. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Akdiye 18; Tirmizî, Radâ' 4.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 203.**

[9] **Tirmizî, Kıyâmet 60. Ayrıca bk. Buhârî, Büyû' 3; Nesâî, Kazâ 11.**

Bu hadisin tamamı 55 numarada geçmişti.

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 203.**

[11] **Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 26.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 203.**

[13] **Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 45.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 203.**

[15] **Tirmizî, Kıyâmet 19. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 24.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 204.**

69) İnsanlar Bozulup Bozukluk Artınca Bir Kenara Çekilmenin İyi Olacağı (Zaman Bozulduğunda Veya Dindarca Yaşayamamaktan Ve Haramlara Düşmekten Korkulduğunda Bir Köşeye Çekilmenin İyi Olacağı)

***"Ey insanlar, boş, anlamsız, sahte ve kötü olan her şeyden kaçıp Allah'a sığının. Gerçekten ben, onun tarafından gönderilmiş bir uyarıcıyım."* (Zariyat: 51/50)**

598. Sa'd İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

***"Allah Teâlâ müttakî, gönlü zengin, kendi halinde işiyle ve ibadetiyle uğraşan kulunu sever."*[1]**

*** Nasıl bir kul olacağımızı en özlü bildiren bir hadis-i şerif. [2]**

599. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir sahâbî:

– Yâ Resûlallah! Hangi insan daha değerlidir? diye sordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Canıyla, malıyla Allah yolunda savaşan mü'min"* buyurdu. O sahâbî:

– Sonra kimdir? diye sordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Dağ aralarına çekilip Rabbine ibadet eden kimse"* buyurdu.

Bir başka rivayete göre ise:

***"Allah'a karşı gelmekten sakınan ve kimseye zararı dokunmayan adam"* buyurdu.**[3]

600. Yine Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Pek yakında müslümanın en hayırlı malı, dinini fitnelerden korumak için yanına alıp dağ başlarına ve otlak yerlere gideceği koyun olacaktır."[4]

*** Cihadın önemi 1286 ile 1353 numaralı hadisler arasında genişçe açıklanmıştır. Dini yaşamanın zorlaştığı, helal lokma bulmanın imkansız olduğu zamanlarda bir köşeye çekilip dinini yaşamaya çalışması kişi için en doğru yoldur.** [5]

601. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Allah Teâlâ'nın gönderdiği her peygamber mutlaka koyun gütmüştür"* buyurdu. Bunun üzerine sahâbîleri:

– Sende mi güttün, yâ Resûlallah? diye sordular. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Evet, Mekkelilerin koyunlarını Karârît mevkiinde güderdim"* buyurdu.[6]

*** Her peygamber çobanlık yaparak insanların nasıl güdüleceğini yani idarecilik sanatını öğrenmişlerdir.** [7]

602. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"En hayırlı geçim yolunu tutanlardan biri, Allah için savaşmak üzere atının dizginlerine yapışan kimsedir. O kimse savaşa çağıran veya yardım isteyen bir ses duyunca, ölümü göze alıp atının sırtında o yana doğru uçar veya ölümün kol gezdiği yerlere dalar.

***Yahut bir tepenin başında veya bir vâdinin içinde koyunlarını otlatan kimsedir. Bu zât namazını kılar, zekâtını verir, ölünceye kadar Rabbine ibadet eder ve insanlara hep iyilik yapar."*[8]**

---

[1] **Müslim, Zühd 11.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 204.**

[3] **Buhârî, Cihâd 2, Rikak 34; Müslim, İmâre 122, 123. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 5; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 24; Nesâî, Cihâd 7; İbni Mâce, Fiten 13.**

1290'da tekrar gelecektir.

[4] **Buhârî, Îmân 12, Bed'ü'l–halk 15, Menâkıb 25, Rikak 34, Fiten 14. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Fiten 4, Nesâî, Îmân 30, İbni Mâce, Fiten 13.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 204.**

[6] **Buhârî, İcâre 2, Enbiyâ 29, Et'ıme 50. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ticâret 5.**

609'da tekrar gelecektir.

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 204.**

[8] **Müslim, İmâret 125. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 13.**

1300'de tekrar gelecektir.

70) İnsanlarla Bir Arada Yaşamanın Kıymeti

Altmış dokuzuncu bölümden hemen sonra onunla son derece ilgili olan insanlarla bir arada yaşamanın kıymet ve değeri konusunu ele almış bu konuyu kitabın muhtelif bölümlerinde ele aldığını burada tekrara gerek duymadığını beyan ederek *"İyi güzel olan şeyler ve yolunuzu Allah'ın kitabıyla bulmada yardımlaşın."* (Maide: 5/2) hatırlatılarak insanların arasına katılmanın tüm peygamberlerin ve son peygamberin ve onun kıymetli halifelerinin, sahabe ve tabiin ve daha sonra gelen tüm müslümanların tuttuğu yoldur. Mezhep imamları da bu görüşleri benimsemişlerdir. Kitabımızdaki değişik pek çok bölümlerde de bu husus belirgin olarak ortaya konmuştur. (20 –21. bölümler gibi)

Yani 5 hadis-i şerifte son çare son çözüm olarak bildirilen 69. bölüm muhtevası, kitabın genel muhtevasıyla ters düşer gibi görülmekteyse de yapılması gereken işin insanlarla beraber olup onların eziyetlerine katlanmak, onlara iyiliği emredip, kötülükten alıkoyacak bir hareketin içine girmek Cuma ve cemaatlere katılmak, insanlarla beraber olup hayır ve zikir meclislerini artırmak, hasta ziyareti, cenazeye katılmak, muhtaçlarla ilgilenmek, cahillere yol göstermek ve daha başka iyiliklerde bulunma yolları müslümanın ilk yapacağı işlerden olduğunu öğrenmekteyiz. Fakat bozukluk artıp rahat yaşama imkanı kalmadığı anlarda ise son çare olarak insanlardan uzaklaşıp dağ başlarına çıkmanın gereği vurgulanmaktadır. Yani 69. bölüm son çare, sonuncu çaredir. 70. bölümdeki hususlar ise kitabın

genel muhtevası olarak yapılacak ilk yardım ve ilk işler cümlesinden hareket ve davranışlardır.[1]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 205.**

71) Alçak Gönüllü Olup Mü’minlere Kol Kanat Germek

Bu bölümdeki beş ayet ve on hadis-i şeriften, mü’minlere karşı alçak gönüllü olmanın gerektiğini, kafirlere karşı da sert ve zorlu olunacağını, Allah katında en değerli olan kimsenin yolunu yordamını Allah ve kitabıyla bulan kimse olduğunu, her şeyi bilen Allah’ın kötülükten sakınanları da en iyi bildiğini, dünyada büyüklük taslamanın insana ahirette günahtan başka bir şey kazandırmayacağını, Allah’ın alçak gönüllü olmamızı emrettiğini, Allah’ın alçak gönüllü olanları yücelteceğini, küçük büyük demeyip herkese selam vermenin gerekliliğini, peygamberimizin ne büyük tevazu örneği verdiğini, hatta ailesinin hizmetinde bulunduğunu, ve yine hutbesini bile kesip insanlarla ilgilendiğini hatta yemek yerken üç parmağını da yaladığını, yere düşen ekmek ve taam parçalarını temizleyip yediğini, koyun bile güttüğünü, paça veya kürek eti yemeğine bile davet edilse Rasulullah’ın icabet edebileceğini, dünyada yükselen bir şeyi alçaltmanın Allah’ın değişmez bir kanunu olduğunu öğreneceğiz.[1]

“Ey peygamber senin yolunda giden mü’minlere, kol kanat ger.” **(Şuara: 26/215)**

“Ey iman edenler! sizden kim dininden dönerse bilsin ki, Allah yakında öyle bir toplum getirir ki O, onları sever, onlar da O’nu severler. Mü’minlere karşı alçak gönüllü, Allah’tan gelen gerçekleri örtbas edenlere karşı, onurlu ve şiddetlidirler.” **(Maide: 5/54)**

“Ey insanlar! Bakın biz sizi, bir erkekten ve kadından yarattık. Sizi birbirinizi tanıyasınız diye, milletlere ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz Allah katında şerefli ve itibarlı olanınız; yaşantısını, yolunu, yordamını Allah’ın kitabıyla bulmaya çalışanınızdır. Çünkü Allah, her şeyi bilendir, her şeyden haberdar olandır.” **(Hucurat: 49/13)**

“... O halde ey insanlar siz, kendinizi temize çıkarmaya kalkışmayın O, kimin yolunu kendi kitabıyla bulmaya çalıştığını daha iyi bilir.” **(Necm: 53/32)**

“Yine A’raftakiler yüzlerindeki işaretlerinden tanıdıkları kimselere şöyle seslenecekler: Ne sağladı size, mal mülk biriktirmeniz ve büyüklük taslamanız. Allah’ın rahmetine erişemeyecekler diye yemin ettiğiniz, bu cennete giren kimseler değil miydi? Onlara: Girin cennete size korku yok, hüzün de duymayacaksınız, diye sesleniliyor.” **(Araf: 7/48-49)**

603. İyâz İbni Himâr ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Allah Teâlâ bana: O kadar mütevâzi olun ki, kimse kimseye böbürlenmesin; kimse kimseye zulmetmesin, diye bildirdi.” [2]

*** Tevazu sahibi yani alçak gönüllü olmayan insan kendini beğenmiş zavallı bir zalim olmaktan öteye geçemez. Allah peygamberine gönderdiği kitap haricinde de vahyedebilir. Bu hadiste olduğu gibi.** [3]

604. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh’*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem şöyle*** **buyurdu:**

“Sadaka vermekle mal eksilmez. Allah Teâlâ affeden kulunun değerini artırır. Allah rızâsı için alçak gönüllü olanı Allah yüceltir.” **[4]**

*** Veren kimsenin malı devamlı bereketlenir. Bu dünyada bereketinin yanı sıra ahirette ise sevabı artar. Alçakgönüllü davrananı ise Allah yüceltir. [5]**

605. Enes *radıyallahu anh* çocukların yanından geçerken onlara selâm verdi ve:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de çocuklara böyle selâm verirdi, dedi.[6]

*** Selam herkese verildiği gibi bilhassa çocuklara da verilmelidir ki İslami kurala alışmış olsunlar. [7]**

606. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Medineli bir adamın hizmetçisi Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem’*in elinden tutar, onu istediği yere kadar götürürdü.[8]

*** Toplumun her kesimine olduğu gibi kölelere de alçak gönüllü davranan peygamberimizin ne kadar hoşgörülü davrandığını, kimsenin durum ve seviyesine bakmaksızın ona faydalı olmaya çalıştığını görmekteyiz. Kibirden zerre bile olmayan örnek şahsiyet son peygamber. [9]**

607. Esved İbni Yezîd şöyle dedi:

Hz. Âişe'ye:

– Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* evinde ne yapardı? diye sordular.

O da şu cevabı verdi:

– Ailesinin hizmetinde bulunurdu. Namaz vakti gelince de namaza giderdi.[10]

*** İşte gerçek örnek şahsiyet peygamberin evi içerisindeki yaşantısından bir kesit... Çarşıdan aldığı bir malzemeyi kendisi taşıyıp başkalarına vermeyen "sahibinin taşıması daha uygundur" diyen peygamber. Namaz vakti gelince her işini bırakan peygamber... [11]**

608. Ebû Rifâ'a Temîm İbni Üseyd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hutbe okurken yanına vardım ve:

Yâ Resûlallah! Dinini bilmeyen bir garip geldi. Dinini sorup öğrenmek istiyor, dedim.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana dönüp baktı. Hutbeyi kesip yanıma geldi. Hemen ona bir sandalye getirdiler. Üzerine oturdu ve Allah Teâlâ'nın kendisine öğrettiği bazı şeyleri bana öğretmeye başladı. Sonra tekrar hutbesine dönerek konuşmasını tamamladı.[12]

*** İslamı öğrenmek isteyen bir kimseye verdiği hutbeyi bile kesen ve o kimseyle ilgilenen bir peygamber... Davet ve islamî tebliğin ne derece önemli olduğu da burada belli olmuş oluyor. [13]**

609. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yemek yediği zaman üç parmağını da yalardı ve bu konuda şöyle buyururdu:

"Herhangi birinizin lokması yere düştüğü zaman, bulaşan şeyi temizleyip lokmayı yesin. Onu şeytana bırakmasın."

Resûl–i Ekrem tabağın sıyrılmasını emrederek:

***"Zira bereketin yemeğin neresinde bulunduğunu bilemezsiniz"* buyurdu.[14]**

610. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– "Allah Teâlâ'nın gönderdiği her peygamber mutlaka koyun gütmüştür" buyurdu.

Bunun üzerine sahâbîleri:

– Sende mi güttün, yâ Resûlallah? diye sordular.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Evet, Mekkelilerin koyunlarını Karârît mevkiinde güderdim"* buyurdu.[15]

611. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem şöyle* buyurdu:

***"Eğer paça veya kürek eti yemeğe davet edilsem, derhal giderim. Şayet bana kürek veya paça hediye edilse, hemen kabul ederim."*[16]**

612. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah'ın devesi Adbâ, yarışta birinciliği başkasına vermezdi; yahut yarışı başkasına kolay kolay bırakmazdı. Bir gün binek devesine binmiş bir bedevi geldi ve yarışta onu geçti. Bu durum müslümanlara pek ağır geldi. Bu hali farkeden Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Dünyada yükselen bir şeyi alçaltmak, Allah'ın değişmez kanunudur."*[17]**

*** Yükselen her şeyin bir gün düşeceği gerçeğini ve ilahi bir sırrı açıklayan bu hadiste de insanlar, devletler ve herşeyin bir başlangıcı, yükselişi ve düşüşü olduğunu bize haber vermektedir. Allah'ın değişmez kanunlarından birinin de bu olduğu bize duyurulmuş oldu. [18]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 206.**

[2] **Müslim, Cennet 64. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 40; İbni Mâce, Zühd 16, 23.**

1591'de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 206.**

[4] **Müslim, Birr 69. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 82.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 206.**

[6] **Buhârî, İsti'zân 15; Müslim, Selâm 15. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 136; Tirmizî, İsti'zân 8; İbni Mâce, Edeb 14.**

862'de tekrar gelecektir.

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 207.**

[8] **Buhârî, Edeb 61. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 16.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 207.**

[10] **Buhârî, Ezân 44, Nefekât 8, Edeb 40. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 45.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 207.**

[12] **Müslim, Cum’a 60. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 122.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 207.**

[14] **Müslim, Eşribe 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et’ıme 49; Tirmizî, Et’ıme 11.**

165’de geçmişti. 751-753’de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecek

[15] **Buhârî, İcâre 2, Enbiyâ 29, Et’ıme 50. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ticâret 5.**

600’de geçmişti.

[16] **Buhârî, Hibe 2, Nikâh 73; Müslim, Nikâh 104.**

[17] **Buhârî, Cihâd 59, Rikak 38. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 8; Nesâî, Hayl 14.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 208.**

72) Kibir Ve Kendini Beğenmenin Haram Oluşu

Bu bölümdeki dört ayet ve dokuz hadis-i şeriften ahiret nimetlerinin kendini beğenip büyüklük taslamayan ve böbürlenmeyenlere ait olacağını, yeryüzünde büyüklük ve gösteriş yaparak yürünmeyeceğini, Allah'ın bu tip kimseleri sevmeyeceğini, yeryüzünde Karun'un böyle kibirli olması dolayısıyla kendi başına sarayı ile birlikte yok edildiğini, kalbinde zerre kadar kibir bulunanın cennete giremeyeceğini, kibrin tarifinin: Hakkı kabul etmeyip insanları küçümsemek olduğunu, kibrinden dolayı sol eliyle yemek yiyen birisine Rasulullah'ın sağ elinle ye tavsiyesine yiyemem diye diretince yiyemez ol bedduasına maruz kalıp bir daha sol elini ağzına götüremediğini, cehennemliklerin katı kalbli, kaba, zorba, cimri ve kibirli kimseler olduklarını, kibir alametlerini üzerinde taşıyan kimselere Allah'ın kıyamet günü rahmet nazarıyla bakmayacağını ve korkunç azab hazırladığını, büyüklüğün Allah'a mahsus olduğunu kendisinde bu sıfatın olduğunu kabul edenlere Allah'ın cezalarını vereceğini öğreneceğiz. [1]

"Ahiret yurduna gelince, biz orayı yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmak istemeyen kimselere ayırmış bulunuyoruz. Çünkü sonuç, yolunu Allah'ın kitabıyla bulanlarındır." **(Kasas: 28/83)**

"Yeryüzünde kibirlenerek yürüme; çünkü ne yeri yarabilirsin ve ne de boyca dağlara ulaşabilirsin." **(İsra: 17/37)**

***“Kibirlenerek halka surat asma ve yeryüzünde çalımlı çalımlı yürüme. Şüphe yok ki Allah, kibirlenip övünenlerin hiç birini sevmez.”* (Lokman: 31/18)**

“Kârûn’da Musa’nın kavmindendi. Zenginliğiyle böbürlenerek toplumu-na karşı şımardı da şımardı. Biz kendisine öyle hazineler vermiştik ki, sadece anahtarlarını taşımak bile bir grup adama zor gelirdi. Soydaşları ona demişti ki: “Servetinden dolayı böyle şımarma, Allah şımarıkları sevmez. Öyleyse Allah’ın sana verdiklerinden yararlanarak, yalnızca ahiret yurdunda iyi bir yer tutmanın yolunu ara; bu arada tabii olarak dünyadaki nasibini de unutma ve Allah sana nasıl iyilikte bulunduysa, sen de başkalarına öyle iyilikte bulun; yeryüzünde bozgunculuk etmeyi isteme, çünkü Allah, bozguncuları sevmez.” Kârûn onlara: “Bu servet, bendeki bilgi sayesinde bana verildi, dedi.” Oysa Allah’ın ondan önceki kuşaklardan ondan daha güçlü ve ondan daha fazla servet toplamış nicelerini, kibirleri yüzünden yok ettiğini bilmiyor muydu sanki? Ama şu bir gerçektir ki; Allah her suçlunun günahını bilir. Böyle azgın suçlular, günahlarından dolayı sorguya çekilmezler, sorgulanmadan azaplandırılırlar.

Kârûn görkem ve debdebesi içerisinde toplumunun karşısına çıktı. Dünya hayatına gözünü dikenler: “Ne olurdu bize de Kârûn’a verilenin bir benzeri verilseydi. Şüphe yok ki, o ne büyük devlet sahibi”, dediler. Kendile-rine vahiyden bilgi verilenler ise: “Yazıklar olsun size, iman edip doğru dürüst işler yapanlar için, Allah’ın mükafatı daha hayırlıdır. Bu mükafata da ancak her türlü güçlüklere göğüs gerebilenler kavuşabilir.” Ve sonunda Kârûn’u da sarayını da yerin dibine geçirdik. Ona Allah’a

***karşı yardım edecek bir kimse bulunmadı. Kendisinin de kendisine bir yardımı dokunamadı.”* (Kasas: 28/76-81)**

613. Abdullah ibni Mes’ud (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

***“Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete giremez.”* Bunun üzerine sahabiden biri: -İnsan elbise ve ayakkabısının güzel olmasını arzu eder, deyince Rasullullah şunları söyledi:**

***“Allah güzeldir, güzeli sever, kibir ise hakkı kabul etmemek ve insanları küçük görmektir.”*[2]**

*** Kibir kelimesinin gerçek tarifi ve güzel elbise ve ayakkabı giymenin kibirle alakalı olmadığı ne güzel açıklanıyor.[3]**

614. Seleme İbni Ekva’ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Adamın biri Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanında sol eliyle yemek yiyordu. Resûl–i Ekrem ona:

– *“Sağ elinle ye!”* buyurdu. Adam:

– Yapamıyorum, diye cevap verdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* adama:

– *“Yapamaz ol!”* buyurdu.

Seleme’nin dediğine göre adam kibirinden dolayı böyle söylemişti. Resûlullah’ın bedduasını alınca, elini ağzına götüremez oldu.[4]

615. Hârise İbni Vehb *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

“Size cehennemliklerin kimler olduğunu söyleyeyim mi? Katı kalbli, kaba, cimri ve kurularak yürüyen kibirli kimselerdir.”[5]

616. Ebû Saîd el–Hudrî ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Cennet ile cehennem münakaşa ettiler.

Cehennem:

– Bende zorbalar ve kibirliler var, dedi.

Cennet:

– Bende yalnız zayıflar ve yoksullar var, dedi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ onların çekişmesini şöyle halletti:

– Ey cennet! Sen benim rahmetimsin, dilediğime seninle merhamet ederim.

Ey cehennem! Sen de benim azâbımsın. Dilediğime seninle azâb ederim. Ben her ikinizi de dolduracağım.”[6]

*** Müslüman fırsat elde iken hayatını gözden geçirmeli, davranışlarına çeki düzen verip yapılacak iyiliklerle cenneti elde etme yolunda gayretini artırmalı cehenneme gitmemelidir.** [7]

617. Ebû Hüreyre ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

“Böbürlenerek elbisesini yerde sürüyen kimsenin suratına Allah Teâlâ kıyamet gününde bakmaz.”[8]

618. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ kıyamet gününde üç kişiyle konuşmaz, onları temize çıkarmaz, suratlarına bile bakmaz; üstelik onlar korkunç bir azâba uğrarlar.

***Bunlar; zina eden ihtiyar, yalan söyleyen hükümdar, kibirlenen fakirdir."*[9]**

*** Kibirli kimse de kıyamet günü yüzüne bakılmayacak kimselerden olacaktır. [10]**

619. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi:

"Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

***Yücelik ve kudret (izzet) benim izârım, büyüklük de benim ridâm sayılır. Bunlardan biri kendisinde de varmış gibi davranan olursa, onun cezasını veririm."*[11]**

*** Büyüklük ve yücelik sadece Allah'a ait bir sıfattır. Bu sıfatı kendinde görmek isteyenler büyüklük tasladıklarından Allah'ın azabına uğrarlar. [12]**

620. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Vaktiyle kendini beğenmiş bir adam güzel elbisesini giymiş, saçını taramış, çalım satarak yürüyordu. Allah Teâlâ onu yerin dibine

***geçiriverdi. O şahıs kıyamete kadar debelenerek yerin dibini boylamaya devam edecektir."*[13]**

*** Peygamberimiz "Allah güzeldir, güzeli sever" demekle güzellikleri yasaklamamış ve yine "Allah kuluna verdiği nimeti onun üstünde görmekten hoşlanır" demekle kişinin içinde bulunduğu durumu dışa aksettirmesinin mahzurlu olmadığını da bildirmiştir. Kasas: 28/76-81 de belirtildiği gibi kendi başına sarayı ve hazineleriyle birlikte yerin dibine batırılan Karun ve aynı dönemin müstekbir idarecileri olan Firavun ve Haman'ın sonları da helâkle neticelenmiştir. Müslüman böyle zalimlere imrenmemelidir. [14]**

621. Seleme İbni Ekva' *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem şöyle* buyurdu:

***"Bir kimse kibirlene kibirlene sonunda zalimler grubuna kaydedilir. Böylece zalimlere verilen ceza ona da verilir."*[15]**

*** Zalim ve müstekbirlere imrenmemeli, çünkü *"Bir topluma benzeyen onlardan sayılır"* hadisine göre kibirlilerle beraber o kişi cehenneme yuvarlanır, onlarla beraber olur. [16]**

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 208.

[2] Müslim, İman 147.

1577'de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 209.**

[4] **Müslim, Eşribe 107.**

160'da geçmişti, ileride 741'de tekrar gelecek ve açıklama orada verilecektir.

[5] **Buhârî, Eymân 9, Tefsîru sûre (68), 1, Edeb 61; Müslim, Cennet 47. Ayrıca bk. Tirmizî, Cehennem 13; İbni Mâce, Zühd 4.**

Geniş olarak 254'de geçmişti.

[6] **Müslim, Cennet 34; Buhârî, Tefsîru sûre (50), 1, Tevhid, 25. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 22.**

Önceden 256'da geçmişti

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 209.**

[8] **Buhârî, Libâs 1, 2, 5, Fezâilü's–sahâbe 5; Müslim, Libâs 42–48. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 25–27; Tirmizî, Libâs 8–9; İbni Mâce, Libâs 6, 9.**

792'de tekrar gelecektir.

[9] **Müslim, Îmân 172. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 25; Nesâî, Zekât 75, 77.**

794'de ve benzerleri 1590, 1854 de gelecektir.

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 210.**

[11] **Müslim, Birr 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 26; İbni Mâce, Zühd 16.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 210.**

[13] **Buhârî, Enbiyâ 54, Libâs 5; Müslim, Libâs 49, 50. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 47; Nesâî, Zînet 101.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 210.**

[15] **Tirmizî, Birr 61.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 210.**

73) Güzel Ahlak

Bu bölümdeki iki ayet ve onbir hadisten, peygamberimizin büyük bir ahlak üzere olduğunu, gerçek ahlaklı mü'minlerin insanları affedip öfkelerini yutan kimseler olduğunu, insanların en güzel ahlaklısının Rasulullah olduğunu, hatta yıllarca hizmet eden bir kimseye bile niçin böyle yaptın bile demediğini, ve her türlü hediyeyi kabul ettiğini, iyilik ve günahın nasıl tarif edildiğini, en hayırlı kimsenin ahlakı en güzel olan kimse olduğunu, kıyamet günü kulun terazisinde en ağır şeyin güzel ahlak olduğunu, Allah'ın çirkin hareket ve sözlerden hoşlanmadığını, cennete götürecek şeylerden birisinin güzel ahlak olduğunu, cehenneme götürecek şeylerden ikisinin de dil ve cinsel organ olduğunu, en mükemmel insanın iman sahibi ve huyu iyi olup kadınlara karşı hayırlı olan kimse olduğunu, güzel ahlaklı kişinin çok büyük derecelere ulaşacağını, iyi huylu kimseye cennetin en yüksek yerlerinden köşk verileceğini ve peygambere en yakın kimselerden olacağını öğreneceğiz.[1]

***"Ey peygamber! Sen üstün bir hayat tarzına ve yüksek bir karaktere sahipsin."* (Kalem: 68/4)**

***"... O mü'minler ki öfkelerini kontrol altında tutarlar ve insanları affederler. Çünkü Allah iyilik yapanları sever."* (Al-i İmran: 3/134)**

622. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* insanların en güzel ahlâklısı idi.[2]

*** Enbiya: 21/107 ve Kalem: 68/4 de olduğu gibi görünüşte de "İnsanların en güzeli ve en yakışıklısı idi."[3] Kendisi ahlaklı olup iyi ahlaklı çocuk yetiştirmek isteyenler peygamberi örnek almalılar. [4]**

623. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah'ın ellerinden daha yumuşak ne bir atlasa ne de bir ipeğe dokundum.

Resûlullah'ın kokusundan daha hoş bir râyiha koklamadım.

Resûlullah'a tam on yıl hizmet ettim. Bana bir defa bile "öf!" demedi. Yaptığım bir şeyden dolayı "Niye böyle yaptın?", demediği gibi, yapmadığım bir şey sebebiyle "Şöyle yapsan olmaz mıydı?" da demedi.[5]

*** Rasulullah'ın kendisine hizmet eden bu sahabi Peygamberimiz (s.a.v.)'in her yönüyle fiziki, ruhi, ahlaki güzelliklerden bize bahsetmiş oldu. [6]**

624. Sa'b İbni Cessâme *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir yaban eşeği hediye etmiştim. Fakat Resûlullah onu kabul etmeyip bana geri verdi. Yüzüme bakıp da üzüldüğümü görünce:

***"Hediyeni ihramda olduğumuz için almadık"* buyurdu. [7]**

*** Hac ve umre için ihramda olan kimseye yasak olan şeylerden (avlanmak ve av eti yemek yasak) olduğu için kabul etmemiştir.** [8]

625. Nevvâs İbni Sem'ân ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'e iyilik ve kötülüğün ne olduğunu sordum. Buyurdu ki:**

"İyilik güzel ahlâktan ibarettir.

Günah ise kalbini tırmalayıp durduğu halde insanların bilmesini istemediğin şeydir." [9]

*** Kalbi tırmalayan ve başkasına sorma ihtiyacı duyulan her şey şüphelidir, uzak durmak gerekir değilse kişi o şüphelilere yaklaştıkça harama düşer.** [10]

626. Abdullah İbni Amr İbni Âs ***radıyallahu anhümâ*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in sözlerinde ve hareketlerinde hiçbir çirkinlik bulunmadığı gibi, çirkin olan hiçbir şeye de özenmezdi. Şöyle buyururdu:**

"Hayırlınız, ahlâkı güzel olanınızdır." [11]

*** Yeryüzünde en iyi en hayırlı kimselerden mi olmak istiyorsun? Öyleyse islam ahlakıyla ahlaklan, Kur'an ahlakıyla yaşa, en güzel kimselerden olursun.** [12]

627. Ebu'd Derda (r.a.)'den bildirildiğine göre Rasulullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde mü’minin terazisinde güzel ahlaktan daha ağır bir şey bulunmaz. Allah çirkin hareketler yapan ve kötü sözler söyleyen her kişiden nefret edip buğzeder ve onları sevmez.” [13]

628. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle *dedi:*

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’*e:

– İnsanları cennete en fazla götürecek şey nedir? diye soruldu.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Allah’a saygı (takvâ) ve güzel ahlâktır”* buyurdu.

– İnsanları cehenneme en fazla götürecek şey nedir? diye sorulunca da:

– *“Ağız ve cinsel organdır”* buyurdu. [14]

*** İşte cehenneme ve cennete götürecek iki huy ve iki organ. Öyleyse o iki organı Allah’ın istediği şekilde ve yerlerde kullanalım ki cennete girmiş olalım.** [15]

629. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Mü’minlerin iman bakımından en mükemmeli, huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı hayırlı olanlardır.” [16]

*** Müslüman bütün insanlara özellikle aile ferdlerine iyi davranır. Eşine iyi davranan kimseler hayırlı kimselerdir.** [17]

630. Âişe *radıyallahu anh*â Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

"Bir mü'min, güzel ahlâkı sayesinde, gündüz oruç tutup gece namaz kılan kimselerin derecesine ulaşır."[18]

*** Güzel ahlak sahibi de bu özelliğiyle namaz kılıp oruç tutan kimseler gibi sevap kazanır. [19]**

631. Ebû Ümâme el–Bâhilî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Haklı bile olsa çekişip didişmeyen kimseye cennetin kenarında bir köşk verileceğine ben kefilim.

Şakadan bile olsa yalan söylemeyen kimseye cennetin ortasında bir köşk verileceğine kefilim.

İyi huylu kimseye de cennetin en yüksek yerinde bir köşk verileceğine kefilim."[20]

*** Cennette köşk sahibi olmak istersen bu hadisteki hususiyetlere sahip olup faydasız münakaşalardan uzak durulup şaka bile olsa yalan söylememeli ve iyi huylu olmalıdır. [21]**

632. Câbir ibni Abdullah *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İyi huylu olanlarınız, içinizde en çok sevdiğim ve kıyamet günü bana en yakın mesafede bulunacak kimselerdir. Güzel sohbet ediyor dedirmek için uzun uzun konuşanlar, sözünü beğendirmek için avurdunu

şişire şişire laf edenler ve bilgiçlik etmek için lugat paralayanlar ise en sevmediğim ve kıyamet günü bana en uzak mesafede bulunacak kimselerdir.”

Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Güzel sohbet ediyor dedirmek için uzun uzun konuşanları, sözünü beğendirmek için avurdunu şişire şişire laf edenleri biliyoruz. Fakat bilgiçlik taslamak için lugat paralayanlar (mütefeyhik) dediğiniz kimlerdir? diye sorduklarında:

– “*Kibirlenen kimselerdir*” cevabını verdi.[22]

*** Peygamberimize cennette en yakın olan kimselerden olmak istiyorsan iyi ahlaklı olmalısın. 1739 numaralı hadiste belirtildiği gibi yapmacık tavırlarla konuşan kimseleri Allah sevmez. Değişik kimselere benzemeye çalışarak özentili konuşmak iyi bir huy değildir.**[23]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 211.**

[2] **Buhârî, Edeb 112; Müslim, Mesâcid 267, Edeb 30. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 1; Tirmizî, Birr 69.**

[3] **Buhari, Menakıb 22.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 211.**

[5] **Buhârî, Savm 53, Menâkıb 23; Müslim, Fezâil 82.**

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 211.**

[7] **Buhârî, Cezâü’s–sayd 6, Hibe, 6, 17; Müslim, Hac 50–54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 40; Tirmizî, Hac 26; Nesâî, Menâsik 79; İbni Mâce, Menâsik 92.**

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 211.

[9] Müslim, Birr 14, 15. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 52.

590’da geçmişti.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[11] Buhârî, Menâkıb 23, Fezâilü ashâbi’n–nebî 27, Edeb, 38–39; Müslim, Fezâil 68. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 47, 69.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[13] Tirmizi, Birr 61.

[14] Tirmizî, Birr 62. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 29.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[16] Tirmizî, Radâ’ 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünne, 15; İbni Mâce, Nikâh 50.

280’de geçmişti.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[18] Ebû Dâvûd, Edeb 7. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 62.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[20] Ebû Dâvûd, Edeb 7. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 58; İbni Mâce, Mukaddime 7.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 212.

[22] Tirmizî, Birr 71.

1740’da gelecektir.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 213.

74) Acele Etmemek Yumuşak Huyluluk Ve Acımak

Bu bölümdeki dört ayet ve on bir hadis-i şeriften; öfkesine sahip olan ve insanları bağışlayan kimselere cennetin hazırlandığını, affetmek ve iyilik yolunu bulup kendini bilmezlere aldırmamamız gerektiğini kötülükleri iyiliklerle önlemek gerektiğini sabredip bağışlamanın en değerli bir davranış olduğunu, yumuşak huyluluk ve acele etmeksizin sabırla hareket etmeyi, Allah'ın sevdiğini; her işte kolaylık getirilmesinin Allah'ı memnun edeceğini, Allah'ın zorluk çıkaranlara vermediği başarı ve sevabı kolaylık gösterenlere vereceğini, kolaylığın bulunduğu yerde güzelliğin de olduğunu, kolaylık göstermek üzere gönderilmiş bir ümmet olduğumuzu, müjdeleyip nefret ettirmememiz gerektiğini, yumuşak davranmayan kimsenin bütün hayırlardan mahrum kalacağını, kızmamanın en büyük ahlâki değerlerden olduğunu. Her yerde ve her işte güzellikle muamele edilmesi gerektiğini hatta bir hayvanı boğazlarken bile bıçağı bileyip hayvana eziyet edilmemesi gerektiğini, Rasûlüllah'ın serbest bıraktığı işlerde günah değilse en kolay olanın seçildiğini, Cehennem'in yakmayacağı kimselerin hangi ahlakta olduklarını, öğreneceğiz. [1]

"...Onlar ki öfkelerini kontrol altında tutarlar ve insanları affederler. Çünkü Allah iyilik yapanları sever." **(Al-i İmran: 3/134)**

"Ey Peygamber! Sen affetmek yolunu tut, iyilik ve güzel davranışla emret, cahillerden yüz çevir." **(Araf: 7/199)**

“İyilikle kötülük asla bir olmaz, sen kötülüğü en güzel olan şeyle sav. O vakit seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, candan bir dost gibi olur. Bu güzel davranış ve duyguya, ancak öfkesine engel olmak ve eziyetlere katlanmak suretiyle nefsiyle cihad edip sabreden kimse elde eder. Bu güzel davranışı da ancak hayır ve mutluluktan bol nasibi olan elde eder.” **(Fussılet: 41/34-35)**

“Kim yapılan eziyetlere sabreder, yapılan kötülüklere de intikam almayıp affetme yolunu tutarsa, şüphesiz bu hareketi yapılmaya değer işlerdendir.” **(Şura: 42/43)**

633. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Abdülkaysoğullarından Eşecc’e:

“Sende Allah’ın sevdiği iki özellik vardır: Yumuşak huyluluk ve ihtiyatkârlık” **buyurdu.[2]**

*** Allah’ın sevdiği huylardan ikisi de bu hadis-i şerifte sayılmış oldu. [3]**

634. Âişe *radıyallahu anhâ’*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ kullarına lutufkârdır. Onlara her işte kolaylık gösterilmesine memnun olur.”[4]

635. Yine Âişe *radıyallahu anhâ’*dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ kullarına lutufkârdır. Onlara kolaylık gösterilmesine memnun olur. Zorluk çıkaranlara ve başkalarına vermediği başarıyı ve sevabı, kolaylık gösterenlere verir.”[5].

636. Yine Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Nerede kolaylık varsa, orada güzellik vardır. Kolaylığın bulunmadığı her şey çirkindir.”[6].

637. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bedevînin biri Mescid–i Nebevî’de küçük abdestini bozmuştu. Sahâbîler onu azarlamaya kalkıştı. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Adamı kendi haline bırakın. Abdest bozduğu yere bir kova (veya büyük bir kova) su dökün. Siz kolaylık göstermek için gönderildiniz, zorluk çıkarmak için değil.”[7].

638. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız. Müjdeleyiniz, ürkütmeyiniz.”[8].

639. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

“Yumuşak davranamayan kimse, bütün hayırlardan mahrum kalmış sayılır.”[9].

640. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre bir adam Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Bana öğüt ver, dedi. O da:

– *"Kızma!"* buyurdu.

O zât isteğini birkaç defa tekrarladı.

Resûl–i Ekrem de her defasında *"Kızma!"* buyurdu.[10]

641. Ebû Ya'lâ Şeddâd ibni Evs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ her varlığa iyi davranılmasını emretmiştir. Öyleyse canlı bir varlığı öldürmeniz gerektiğinde, bu işi can yakmayacak şekilde yapın. Bir hayvanı boğazlayacağınız zaman, ona eziyet vermeyecek güzel bir şekilde kesin. Bu işi yapacak olan kimse bıçağını iyice bilesin, hayvana acı çektirmesin."[11]

*** Her türlü yaratığa yumuşak bir tarzda davranılmalıdır. Hayvanları bile boğazlarken sıkıntı çektirilmemesi de tavsiye edilen iyi huylardandır.** [12]

642. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* iki şeyden birini yapma konusunda serbest bırakıldığı zaman, günah olmadığı takdirde mutlaka onların en kolayını seçerdi. Yapılacak şey günah ise, ondan en uzak duran kendisi olurdu. Allah'ın yasakları çiğnenmediği sürece şahsı adına hiçbir şeyden dolayı intikam almamış; Allah'ın yasağı çiğnenmişse, onun cezasını mutlaka vermiştir.[13]

643. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cehenneme kimin girmeyeceğini veya cehennemin kimi yakmayacağını size haber vereyim mi? Cana yakın olan, herkesle iyi geçinen, yumuşak başlı olup insanlara kolaylık gösteren kimseleri cehennem yakmaz."*[14]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 213.**

[2] **Müslim, Îmân 25, 26. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 149; Tirmizî, Birr 66; İbn; Mâce, Zühd 18.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 214.**

[4] **Buhârî, İstitâbe 4, İsti'zân 22, Edeb 35; Müslim, Birr 48, Selâm 10. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 12; İbni Mâce, Edeb 9.**

[5] **Müslim, Birr 77. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 10; İbni Mâce, Edeb 9.**

[6] **Müslim, Birr 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 10.**

[7] **Buhârî, Vudû' 58, Edeb 80. Ayrıca bk. Müslim, Tahâret, 98–100; Ebû Dâvûd, Tahâret 136; Tirmizî, Tahâret 112; İbni Mâce, Tahâret 78.**

[8] **Buhâr, İlim 11, Edeb 80, Cihâd 164; Müslim, Cihâd 6–7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 17.**

[9] **Müslim, Birr 74–76. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 10; Tirmizî, Birr 67; İbni Mâce, Edeb 9.**

[10] **Buhârî, Edeb 76. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 73.**

Bu hadis önceden 48 numarada geçmişti. Gerekli açıklama orada yapıldı.

[11] **Müslim, Sayd 57. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edâhî 11; Tirmizî, Diyât 14; Nesâî, Dahâyâ 22, 26, 27; İbni Mâce, Zebâih 3.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 215.**

[13] **Buhârî, Menâkıb 23, Edeb 80, Hudûd 10; Müslim, Fezâil 77, 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 4.**

[14] **Tirmizî, Kıyâmet 45.**

75) Hataları Bağışlayıp Bilgisizlere Uymamak

“Sen af yolunu tut, iyilik ve güzel davranışlarla emret, cahillerden yüz çevir.” **(Araf: 7/199)**

“...Güzellikle suç bağışla ve hoşça vazgeç onlardan.” **(Hıcr: 15/85)**

“....Affedip bağışlayıp, aldırış etmeyin... Allah’ın sizi bağışlamasını sevip arzu etmez misiniz?” **(Nur: 24/22)**

“O müminler ki, öfkelerini kontrol altında tutarlar ve insanları affederler, çünkü Allah iyilik yapanları sever.” **(Al-i İmran: 3/134)**

“Kim eziyetlere sabreder, yapılan kötülüklere de intikam almayıp affetme yoluna tutarsa, şüphesiz bu hareketi yapmaya değer işlerdendir.” **(Şura: 42/43)**

644. Âişe *radıyallahu anh*â’dan rivayet edildiğine göre bir gün Peygamber *aleyhisselâm*’a:

– Uhud Gazvesi’nin yapıldığı günden daha zor bir gün yaşadın mı? diye sordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap verdi:

– *“Evet, senin kavminden çok kötülük gördüm. Bu kötülüklerin en fenası, onların bana Akabe günü yaptığıdır. Tâifli Abdükülâl’in oğlu İbni Abdüyâlîl’e sığınmak istemiştim de beni kabul etmemişti. Ben de geri dönmüş derin kederler içinde yürüyüp gidiyordum. Karnüsseâlib’e varıncaya kadar kendime gelemedim. Orada başımı kaldırıp baktığımda, bir bulutun beni gölgelediğini gördüm. Dikkatlice bakınca, bulutun içinde Cebrâil aleyhisselâm’ı farkettim. Cebrâil bana seslenerek:*

– Allah Teâlâ kavminin sana ne söylediğini ve seni himâye etmeyi nasıl reddettiğini duymuştur. Onlara dilediğini yapması için de sana Dağlar Meleği'ni göndermiştir, dedi.

Bunun üzerine Dağlar Meleği bana seslenerek selâm verdi. Sonra da:

– Ey Muhammed! Kavminin sana ne dediğini Cenâb–ı Hak işitti. Ben Dağlar Meleği'yim. Ne emredersen yapmam için Allah Teâlâ beni sana gönderdi. Ne yapmamı istiyorsun? Eğer dilersen şu iki dağı onların başına geçireyim, dedi. O zaman:

– Hayır, ben Cenâb–ı Hakk'ın onların soylarından sadece Allah'a ibadet edecek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim, dedim."[1]

645. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah yolunda savaşma hali dışında, ne bir kadına ne bir hizmetçiye, kısacası hiçbir kimseye eliyle vurmadı. Kendisine fenalık yapan kimseden intikam almaya kalkmadı. Yalnız Allah'ın yasak ettiği şeyler çiğnenince, o yasağı çiğneyenden Allah adına intikam alırdı.[2]

646. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber yürüyordum. Üzerinde Necran kumaşından yapılmış, kenarları sert ve kalın bir hırka vardı. Bir bedevî Resûl–i Ekrem'e yetişerek hırkasını sertçe çekti. Hırkanın boynuna gelen kısmına baktım, bedevînin sertçe

çekmesinden dolayı hırkanın kenarı boynuna oturmuştu. Daha sonra bedevî:

– Ey Muhammed! Elinde bulunan Allah'a ait mallardan bana da verilmesini söyle, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bedevîye dönüp güldü. Sonra da ona bir şeyler verilmesini emretti.[3]

647. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, peygamberlerden birinin halini anlatışı hâlâ gözümün önündedir. O peygamberi kavmi dövüp kanlar içinde bırakmışlardı. O bu haldeyken bile yüzündeki kanları silerken şöyle diyordu:

***"Allah'ım kavmimi bağışla! Çünkü onlar doğruyu bilmiyorlar."*[4]**

648. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Yiğit dediğin, güreşte rakibini yenen kimse değildir; asıl yiğit kızdığı zaman öfkesini yenen adamdır."*[5]**

---

[1] **Buhârî, Bed'ü'l–halk 7; Müslim, Cihâd 111.**

[2] **Müslim, Fezâil 79. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 4; İbni Mâce, Nikâh 51.**

[3] **Buhârî, Humüs 19, Libâs 18, Edeb 68; Müslim, Zekât 128. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 1; Nesâî, Kasâme, 24; İbni Mâce, Libâs 1.**

[4] **Buhârî, Enbiyâ 54, İstitâbetü'l–mürteddîn 5; Müslim, Cihâd 105. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 23.**

Bu hadis daha önce 36 numarada geçmişti.

[5] **Buhârî, Edeb 76; Müslim, Birr 107, 108.**

Bu hadis 45 numarada geçmişti.

76) Allah Rızası İçin Eziyet Ve Sıkıntılara Katlanma

***“O mü’minler ki, öfkelerini kontrol altında tutarlar ve insanları affederler çünkü Allah iyilik yapanları sever”* (Al-i İmran: 3/134)**

***“Kim eziyetlere sabreder yapılan kötülüklere de intikam almayıp affetmek yolunu tutarsa, şüphesiz bu hareket yapılmaya değer işlerdendir.”* (Şura: 42/43)**

649. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre bir adam:

– Yâ Resûlallah! Benim akrabam var. Ben kendilerini ziyaret ediyorum, onlar bana gelip gitmiyorlar. Ben onlara iyilik ediyorum, onlar bana kötülük ediyorlar. Ben onlara anlayışlı davranıyorum, onlarsa bana kaba davranıyorlar, dedi.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***– “Eğer dediğin gibi isen, onlara sıcak kül yutturmuş oluyorsun. Sen böyle davrandıkça, Allah’ın yardımı seninle beraberdir.”*[1]**

*** Güzel bir benzetmeyle kötü durumu anlatılan böyle bir kimse nasıl ızdırap çeker mide ve barsakları yanıp kavrulmaya başlar susuzluk hisseder ne kadar su içerse içsin susuzluğu ve harareti bir türlü dinmez böylelikle de sıkıntı ve ızdırabı hiçbir türlü hafiflemez.**

Akrabasının yaptığı iyiliklere teşekkür etmesi gerekirken fenalık yapan nankör kimse Allah’a da şükretmiyor demektir. Böyle kimsenin

yedikleri karnında ateş olup kendisini perişan edecektir. Böyle davranmaya devam eden kimsenin yanında daima Allah yardımcıdır veya Allah'ın görevlendireceği bir yardımcı olacaktır.

Akraba ile ilgiyi kesmemek dinimizin emirlerindendir. Onlar ziyaret etmese ve iyilik yapmasa bile bizim onlarla bağımızı koparmamamız gerekmektedir. İlgi kesenlerin dünyada ateş ve sıcak kül yemiş gibi ızdırap duydukları ahirette ise Allah'ın azabına çarptırılacakları kesindir. [2]

---

[1] **Müslim, Birr 22.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 217.**

77) Allah'ın Dini İçin Kızmak Ve Allah'ın Dinine Yardım Etmek

***"...Her kim Allah'ın mukaddes emir ve buyruklarına saygı gösterip o haramlara dokunmaktan korkup sakınırsa bu durum Allah katında daha hayırlıdır."* (Hacc: 22/30)**

***"Ey iman edenler! Eğer siz, Allah'ın dinine ve davasına yardım ederseniz, Allah da size yardım eder, ayaklarınızı İslam hakkını koruma yolunda sağlam tutar."* (Muhammed: 47/7)**

650. Ebû Mes'ûd Ukbe İbni Amr el–Bedrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Peygamber *aleyhisselâm*'a gelerek:

– Filanca bize namaz kıldırırken o kadar uzatıyor ki, bu yüzden bazan sabah namazına gelemiyorum, dedi.

Ben Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i hiçbir konuşmasında o günkü kadar öfkeli görmedim. Şöyle buyurdu:

– *"İnsanlar! İçinizde nefret ettiren kimseler var! Kim imamlık yaparsa, namazı kısa kıldırsın; zira arkasındaki cemaatin içinde yaşlısı var, çocuğu var, iş güç sahibi olanı var."*[1]

*** Namaz kıldıran kimselere ve imamlara bir uyarı niteliğinde kendi başına ve nafile namaz kılanlara istedikleri kadar uzun okuyabilecekleri serbertisini vermiştir. Öfkelenme her zaman kötü bir davranış olmasına rağmen dini bir sebep olursa meşru sayılabilir. [2]**

651. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Evimin sofasını üzerinde resimler bulunan bir perde ile ayırdığım gün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir seferden dönmüştü. Resimli örtüyü görünce yüzü renkten renge girdi ve onu çekip kopardı. Sonra da bana şunları söyledi:

***– "Âişe! Kıyamette insanların en şiddetli azâb görenleri, yaptıklarını Allah'ın yarattığına benzetenlerdir."*[3]**

*** Tevhid inancına gölge düşüren hiç bir şeye tahammül edemeyen peygamberimiz perdeyi imha etti saygı duyulmayacak şekilde kullanılmasına yani yastık yapılıp üzerine yaslanılmasına veya pas pas yapıp ayak altında çiğnenmesine müsaade edilebilirler (yine bu konuda 1682 hadise bakınız). [4]**

652. Yine Hz. Âişe'den rivayet edildiğine göre, Mahzûm kabilesinden hırsızlık yapan bir kadının durumu Kureyşlileri pek üzmüştü. Bunun üzerine:

– Bu konuyu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile kim görüşebilir? diye kendi aralarında konuştular. Bazıları:

– Buna Resûlullah'ın sevgilisi Üsâme İbni Zeyd'den başka kimse cesaret edemez, dediler.

Üsâme de onların istekleri doğrultusunda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile konuştu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* Üsâme'ye:

– *"Allah'ın koyduğu cezalardan birinin uygulanmaması için aracılık mı yapıyorsun?"* buyurduktan sonra kalkıp bir konuşma yaptı ve

şunları söyledi:

***"Sizden önceki milletlerin yok olmasına sebep, içlerinden soylu biri hırsızlık yapınca ona dokunmayıp, zayıf ve kimsesiz biri hırsızlık yapınca ona cezasını vermeleriydi. Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık yapsaydı, onun da elini keserdim."*[5]**

*** Allah'a ait bir hakkı affetmeye ne devlet reisinin ne de bir peygamberin yetkisi yoktur. Ceza verilirken kadın erkek zengin fakir garip şerefli ayrımı yapmak yoktur. Bu ayrım toplumların helakine sebeptir. Geçmiş toplumlar bu tip hareketlerinden dolayı helak olmuşlardır. Onlardan ibret almak gerekir. [6]**

653. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Mescid'in kıble duvarında bir tükürük gördü. Buna pek üzüldüğü yüzünden belli oldu. Hemen kalkıp onu eline aldığı bir çakıl taşıyla kazıdı. Sonra da şunları söyledi:

***"İnsan namaza durduğu zaman Rabbine yönelmiş olur. Rabbi ise kendisiyle kıble arasındadır. O halde hiçbiriniz kıbleye karşı tükürmesin. Mecbur kalınca (cami dışında iken) sol tarafına veya ayağının altına tükürsün."* Sonra cübbesinin bir ucunu tuttu, içine tükürüp kumaşı katladı *"Veya böyle yapsın"* buyurdu.[7]**

*** Tüm cami ve mescidler ibadethane oldukları için oralara saygı göstermek kirli elbiselerle ve kirletecek şeylerle oralara girmemeli ve gerekli temizliğe riayet edilerek tükürük ve benzeri şeylerle oraları**

kirletmemelidir. Mendil, peçete vb. şeyler kullanılabileceğini bizzat peygamberimiz (s.a.v.) göstererek tarif ediyor. [8]

---

[1] **Buhârî, İlim, 28, Ezân 61–63, Edeb 75, Ahkâm 13; Müslim, Salât 182–185. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâme 48.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 217.**

[3] **Buhârî, Libâs 91; Müslim, Libâs 91–92. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 45; Nesâî, Zînet 111.**

1681 de tekrar gelecektir.

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 217.**

[5] **Buhârî, Enbiyâ 54, Megâzî 53, Hudûd 11, 12; Müslim, Hudûd 8, 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 4; Tirmizî, Hudûd 6; Nesâî, Sârık 6; İbni Mâce, Hudûd 6.**

1772 de tekrar gelecektir.

[6] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 218.**

[7] **Buhârî, Salât 34–36, 39, Ezân 94, el–Amel fi's–salât 12, Edeb 75; Müslim, Mesâcid 50–53, Zühd 74. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 22; Nesâî, Mesâcid, 32, 35; İbni Mâce, Mesâcid 10, İkâme 61.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 218.**

78) İdarecilerin Emri Altındakilere Şefkatli Davranmaları Aldatıp Kötü Davranmaktan Uzak Olmaları

***“Sana uyup seni izleyen mü’minlere, kol kanat ger.”* (Şuara: 26/215)**

***“Şühesiz ki Allah adaleti ve iyilik yapmayı, yakınları karşı cömert olmayı emredip aklen ve dinen çirkin olan ve kötü görünen şeylerle, haksızlığı ve taşkınlığı yasaklıyor ve size böylece düşünesiniz diye öğüt veriyor.”* (Nahl: 16/90)**

654. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

***“Hepiniz çobansınız; hepiniz güttüğünüz sürüden sorumlusunuz. Devlet reisi de bir çobandır ve sürüsünden sorumludur. Erkek, ailesinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Kadın, kocasının evinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Hizmetkâr, efendisinin malının çobanıdır; o da sürüsünden sorumludur. Netice itibariyle hepiniz çobansınız ve güttüğünüz sürüden sorumlusunuz.”*[1]**

655. Ebû Ya’lâ Ma’kıl İbni Yesâr *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

***“Cenâb–ı Hakk’ın, yönetici yaptığı bir kimse, yönettiği insanları aldatarak ölürse, Allah Teâlâ ona cennet yüzü göstermez.”*[2]**

Bir başka rivayette:

“Onlara sahip çıkıp korumazsa, cennetin kokusunu duyamaz”, **şeklindedir.[3]**

Müslim’in bir rivayetinde de şöyledir:

“Müslümanların işlerini üstlenip de onlar için çalışıp çabalamayan hiçbir yönetici, onlarla birlikte cennete giremez.”[4].

*** Aileyi toplumu yöneten kimselere çok önemli bir iş yüklenmiştir. Sorumluluktan kurtulabilmek için idaresi altında bulunan kimseleri kollayıp gözetmeli ve her türlü zarardan korumaları gerekir. Müslüman idareciler yönettikleri kimselere zulmederlerse samimi düşünce taşımayıp, haksızlık ederlerse cennete giremeyeceklerdir. [5]**

656. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Benim şu evimde, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle buyurduğunu işittim:

“Allahım! Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara zorluk çıkaran kimseye sen de zorluk çıkar. Ümmetimin yönetimini üstlenip de onlara yumuşak davrananlara sen de yumuşaklık göster.”[6].

*** Ümmetini çok seven bir peygamber, onların incinmesini istemediği için böyle dua ediyordu. Bizi bu kadar seven peygamberimize devamlı salavat getirmeliyiz**

Böyle kötü ve merhametsiz idarecilere peygamberimizin bedduası hemen tesirini gösterir. [7]

657. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"İsrâiloğullarını peygamberler yönetirdi. Bir peygamber ölünce, yerine bir başka peygamber geçerdi. Fakat benden sonra peygamber gelmeyecek, birçok halifeler gelecektir."*

Bunun üzerine ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Bize bu konuda ne yapmamızı emredersin? diye sordular.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Halifelere başa geçiş sırasına göre bîat edin. Sonra onlara karşı görevinizi yapıp itaat edin. Onlar size karşı görevlerini yapmazlarsa, Allah'tan size yardım etmesini isteyin. Zira size karşı görevlerini yapıp yapmadıklarını Cenâb–ı Hak onlardan soracaktır."*[8]

*** Yöneticileri bu dünyada yönettiklerine karşı sorumlu tutacak bir makam yoksa bile Allah kıyamet günü onlara bu işin hesabını mutlaka soracaktır. [9]**

658. Âiz İbni Amr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, kendisi Ubeydullah İbni Ziyâd'ın yanına girmiş ve ona şunları söylemiştir:

– Oğlum! Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i *"Yöneticilerin en kötüsü insafsız ve katı kalpli olanlardır"* buyururken dinledim. Sakın sen o yöneticilerden olma![10]

*** Zulmeden yöneticiler bazen ikaz edilip uyarılmalı ve kendilerinden halka iyi davranmaları istenmelidir. Bu da idare edilenlerin idarecilere karşı görevleri arasındadır.** [11]

659. Ebû Meryem el–Ezdî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, kendisi Muâviye *radıyallahu anh*'a şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim:

– "*Allah Teâlâ bir kimseyi müslümanların başına idareci yapar, o da halkın işlerinin bitirilmesine, ihtiyaç ve sıkıntılarının giderilmesine engel olmaya kalkarsa, kıyamet gününde Allah Teâlâ da onun işlerinin bitirilmesine, ihtiyaç ve sıkıntılarının giderilmesine engel olur.*"

Bunun üzerine Muâviye, halkın ihtiyaçlarını tesbit etmek için bir adamını görevlendirdi.[12]

*** İdareci halktan kopuk vaziyette yaşamamalı onlarla iç içe olup dertlerini sıkıntılarını öğrenip yardımlarına koşmalıdır. Topluma kapılarını kapayan onlarla ilgilenmeyen idareciler kıyamette Allah'dan hiç bir yardım göremeyeceklerdir.**[13]

---

[1] **Buhârî, Cum'a 11, İstikrâz 20, İtk 17, 19, Vesâyâ 9, Nikâh 81, 90, Ahkâm 1; Müslim, İmâret 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâret 1, 13; Tirmizî, Cihâd 27.**

[2] **Buhârî, Ahkâm 8; Müslim, Îmân 227–228, İmâre 21.**

[3] **Buhârî, Ahkâm 8.**

[4] Müslim, Îmân 229, İmâre 22.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 219.

[6] Müslim, İmâre 19. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, VI, 93, 258.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 219.

[8] Buhârî, Enbiyâ 50; Müslim, İmâre 44. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 42.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 219.

[10] Müslim, İmâre 23. Hadîsin müttefekun aleyh olduğu söylenmişse de, bu rivayet *Sahîh–i Buhârî*’ de mevcut değildir.

Bir benzeri için 194 numaralı hadisi okuyunuz.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 219.

[12] Ebû Dâvûd, İmâre 13; Tirmizî, Ahkâm 6.

Benzeri hadisler için 186 ve 199 arasına bakınız.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 220.

79) Adaletli Devlet İdarecisi

***"Şüphesiz Allah adaleti ve iyilik yapmayı emrediyor..."* (Nahl: 16/90)**

***"Ey mü'minler her zaman ve zeminde hep insaflı olun ve inanalara eşit davranın. Şüphesiz Allah insaflı olan ve eşit davrananları sever."* (Hucurat: 49/9)**

660. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yedi kimseyi Allah Teâlâ kendi gölgesinden başka gölge bulunmayan kıyamet gününde, gölgesinde barındıracaktır. Bunlar:

***Adaletli devlet reisi, Rabbine ibadet ederek yetişen genç, gönlü mescidlere bağlı kimse, birbirlerini Allah rızâsı için seven ve buluşmaları da ayrılmaları da bu sevgiye dayalı olan iki şahıs, itibarlı ve güzel bir kadın kendisiyle beraber olmak isteyince 'Ben Allah'tan korkarım' diyerek buna yanaşmayan erkek, sağ elinin verdiğini sol eli bilmeyecek kadar gizli sadaka veren adam, tenhâda Allah'ı anıp gözleri yaşla dolan kişidir."*[1]**

*** Mahşerin dehşetli sıcağında ve gölgenin bulunmadığı yerde Allah bu yedi tür insanı kendi özel gölgesinde barındıracaktır.[2]**

661. Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Verdiği hükümlerde, ailesinin ve halkın yönetiminde adaletli davranan yöneticiler, kıyamet gününde Allah Teâlâ’nın yanında nurdan yüksek koltuklar üzerinde otururlar.”[3].

662. Avf İbni Mâlik ***radıyallahu anh*** **Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’i şöyle buyururken dinledim, dedi:**

“Devlet başkanlarınızın en hayırlısı, sizi seven ve sizin tarafınızdan sevilen, size dua eden ve sizin duanızı alan kimselerdir. Devlet başkanlarınızın en kötüsü de, size buğzeden ve sizin buğzunuza hedef olan, size lânet eden ve lânetinizi alan kimselerdir.”

Bunun üzerine:

– Yâ Resûlallah! Onlara karşı tavır takınalım mı? diye sorduk. Bize şu cevabı verdi:

– *“Aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır. Aranızda namaz kıldıkları sürece, hayır.”*[4].

*** İslam devletinin yöneten kimseler dinin direği olan namazı kıldıkları ve açıkça Allah’a karşı gelmedikleri sürece onlara isyan etmemelidir.** [5]

663. İyâz İbni Himâr ***radıyallahu anh*** **Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’i şöyle buyururken dinledim, dedi:**

“Cennetlikler üç gruptur. Bunlar:

Âdil ve başarılı devlet başkanı,

Yakınlarına ve müslümanlara karşı merhametli ve yufka yürekli olan kişi,

Ailesi kalabalık olduğu halde haram kazançtan sakınıp kimseden bir şey istemeyen adamdır.”[6]

*** Geçindireceği kimseleri geçindirirken harama el uzatmadan dilenmeksizin hayatını devam ettiren kimselerde cenneti kazanacaklardır.**[7]

---

[1] **Buhârî, Ezân 36, Zekât 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekât 91. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 53; Nesâî, Kudât 2.**

377 ve 450 de geçmişti.

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 220.**

[3] **Müslim, İmâre 18. Ayrıca bk. Nesâî, Âdâbü’l–kudât 1.**

[4] **Müslim, İmâre 65, 66.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 220.**

[6] **Müslim, Cennet 63.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 221.**

80) Günah Olmayan Koşullarda Yöneticiye İtaat

Bu bölümdeki bir ayet ve on bir hadis-i şeriften Allaha, Rasûlüne ve müslüman olan idarecilere itaat edilmesi gerektiğini, günah işlemesi emredilmediği sürece müslüman idarecilere itaatin gerektiğini ve bu itaatin gücümüz yettiği kadar olacağını siyasi otoritesini kabul edip elini sıktığımız müslüman idareciye sebepsiz yere itaatsizlik edersek Allah'ın huzuruna tutunacağımız bir delil bulunmaksızın çıkacağımızı müslümanların müslüman olan devlet başkanlarına bağlılık sözü vermeden ölen kimselerin cahiliye devrinde ölmüş gibi muamele göreceğini, islam cemaatinden ayrılarak ölen kimsenin de yine cahiliye döneminde ölmüş gibi muamele göreceğini, ırkı ve şekli ne olursa olsun tayin olunan müslüman yöneticiye itaatin gerektiğini, İslam devletinin devamı için her durumda itaatin devam edeceğini, İslami yönetimde birden fazla idareci ortaya çıkarsa ikincisinin başının vurulacağını, idareci idarecilikten, idare edilenlerin de kendilerinden sorumlu olduğunu, müslüman idarecilere karşı hakkımız gasp edilirse hakkımızı Allah'tan isteyeceğimizi müslüman devlet başkanına itaat edenin peygambere itaat etmiş gibi olacağını peygambere itaat edenin de Allah'a itaat etmiş gibi olacağını müslüman devlet başkanından hoşa gitmeyen bir şey görenin sabretmesi gerektiğini kim de devlet başkanına ihanet ederse Allah'ın onun cezasını vereceğini, öğreneceğiz. [1]

***“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Rasûlune itaat edin ve sizin gibi müslüman olan, kendilerine otorite emanet edilmiş olanlara da itaat edin.”* (Nisa: 4/59)**

664. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Bir müslümanın, günah işlemesi emredilmediği sürece, sevdiği veya sevmediği bütün konularda devleti yöneten kimseye itaat etmesi şarttır. Bir günah işlemesi emredildiği zaman ise kimseyi dinleyip itaat etmez.”*[2].**

***** Allah’a ve onun emirlerine karşı gelmek söz konusu olduğu zaman hiçbir kula itaat edilmez. Bu kişi anne baba ve idareci bile olsa (bkz. Ankebût: 29/8, Lokman: 31/15). [3]

665. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e sözünü dinleyip itaat etmek üzere bîat ettiğimiz zaman bize:

***“Gücünüz yettiği kadar”* buyururdu.[4]**

*** Ümmetine karşı pek şefkatli olan peygamberimiz kendisine biat ederlerken “gücümüz yettiği kadar” demelerini isterdi. [5]**

666. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

“Kim bağlılık sözü verdiği devlet başkanına karşı sebepsiz yere itaatsizlik ederse, kıyamet gününde Allah Teâlâ’nın huzuruna, tutunacağı hiçbir delili bulunmaksızın çıkar. Devlet başkanına bağlılık sözü vermeden ölen kimse, Câhiliye devrinde ölmüş gibi olur.”[6].

Yine Müslim’in bir başka rivayeti şöyledir:

“Cemaatten ayrılarak ölen kimse, Câhiliye devrinde ölmüş gibi olur.”[7].

*** İslam cemaati dediğimiz aynı ruh aynı şuur aynı inanç etrafında kenetlenmiş insan topluluklarından bir kimse bu cemaatten ayrılacak olursa, İslamdan önceki hal üzere ölmüş sayılır. Çünkü cahiliye döneminde herkes kendi başına bir buyruktu, bağlı oldukları sözünü dinleyecekleri bir başkan reis vs. yoktu. O devir kargaşa ve Allaha inanmamanın sembolü olduğu için müslüman bir devlet başkanının siyasi otoritesini kabul etmeden ölen kimse cahiliyye döneminde ölen bir kimseye benzetilmiştir. Bundan dolayı, her zaman ve her zeminde müslüman bir devlet başkanı halifeyi tanımak onu ortaya çıkarabilmek için bir gayretin içinde olmalıdır. Kafa ve kalbinde bu düşünce ve inanç olmadan ölen kimse Allah korusun cahiliye döneminde ölmüş gibi sayılır.** [8]

667. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Üzerinize tâyin edilen yönetici, başı kuru üzüm gibi siyah bir köle de olsa sözünü dinleyip kendisine itaat ediniz.”[9].

*** Müslümanların başına geçen müslüman halife ve başkan ırkı ve cinsi ne olursa olsun müslüman olduğu ve namaz kıldığı sürece itaat edilmek zorundadır.** [10]

668. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zenginken, fakirken; neşeliyken, kederliyken ve başkası sana tercih edilirken bile söz dinleyip itaat etmen şarttır." [11]

*** Müslüman farklı zamanlarda islam devletinin başındaki müslüman idareciye karşı tutumunu değiştirmeyecektir. Kendisine zulüm edilse yani başkaları kendisine tercih edilse bile İslam ümmetinin huzuru bozulmaması için buna sabredecektir ve itaatini sürdürecektir. Fitne ve fesada yol açmayacaktır.** [12]

669. Abdullah İbni Amr *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir seferde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraberdik. Bir yerde konakladık. Kimimiz çadırını düzeltiyor, kimimiz ok atış tâlimleri yapıyor, kimimiz de otlayan hayvanların başında bulunuyorduk. Derken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in müezzini "Haydin namaza!" diye seslendi. Biz de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında toplandık. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

"Benden önceki bütün peygamberlerin görevi, ümmetlerini iyi olduğunu bildikleri şeye dâvet etmek, kötü olduğunu bildikleri şeyden de sakındırmaktı. Sizin içinde bulunduğunuz ümmetin huzur ve sükûnu, önce gelenler zamanında olacaktır. Daha sonrakilerin başına çeşitli

belâlar ve bilmediğiniz kötülükler gelecektir. Öyle fitneler çıkacak ki, bu fitnelerin bir kısmı diğerinden daha hafif olacaktır. Yine öyle fitne ve kargaşa çıkacak ki, onu gören mü'min, işte beni bu mahveder diyecektir. Sonra ortalık sakinleşecek; arkasından öyle müthiş bir fitne çıkacak ki, mü'min, işte bundan kurtuluş yok, diyecektir."

"Bir kimse cehennemden kurtulup cennete girmeyi istiyorsa, Allah'a ve âhiret gününe imân etmiş olarak ölmelidir. Kendine yapılmasını istediği şeyleri o da başkalarına yapmalıdır. Bir kimse devlet başkanına bîat eder, elini tutup ona samimiyetle bağlanırsa, elinden geldiği kadar ona itaat etmelidir. Bu arada bir başkası ortaya çıkarak yönetimi ele geçirmeye çalışırsa, derhal onun boynunu vurunuz." [13]

*** Peygamberlerimiz geleceğe dair bir haberi olan bu hadisten sonraki zamanlarda fitne ve fesadın çoğalacağını böyle zamanlarda imanı korumaya gayret edip müslümanlara düşman gözüyle bakmamalıdır. Kendisi için istediğini müslüman kardeşi için de istemeli sonradan ortaya çıkan ve kendisinin siyasi otoritesinin kabul edilmesi isteyenlere yüz vermemelidir.** [14]

670. Ebû Hüneyde Vâil İbni Hucr ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Seleme İbni Yezîd el–Cu'fî Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'e:**

– Yâ Nebiyyallah! Başımıza kendi haklarını bizden isteyen, fakat bizim hakkımızı bize vermeyen yöneticiler tâyin edilirse, bize ne yapmamızı emredersin? diye sordu.

Resûl–i Ekrem onun bu sorusuna cevap vermedi. Bir daha sorunca Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

– “Onların sözünü dinleyip kendilerine itaat edin. Onlar yapmaları gerekenden, siz de yapmanız gerekenden sorumlusunuz.” [15]

*** Müslüman idareciler namaz kıldıkları sürece adam kayırmalar ve bazı zulümler yapsalar bile itaat edilecektir. Çünkü idare edilenler kendi görevleri olan itaatleri idareciler de zulmetmeksizin toplumu idare etmekten sorumludurlar. İslam toplumunun üyelerine sabredip haklarının kendilerine verilmesi için Allah’tan yardım dilemesi gerekmektedir.** [16]

671. Abdullah İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Benden sonra adam kayırma olayları ve görmeye alışmadığınız işler meydana gelecektir”* buyurdu. Bunun üzerine ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Bizden o günleri görenlere ne emredersiniz? diye sordular.

Şöyle cevap verdi:

– “Yapmanız gereken görevleri yaparsınız, hakkınız olan şeyin size verilmesini Allah’tan niyâz edersiniz.” [17]

672. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bana itaat eden Allah’a itaat etmiş, bana karşı gelen Allah’a karşı gelmiş olur. Devlet başkanına itaat eden bana itaat etmiş, devlet başkanına karşı gelen bana karşı gelmiş olur.” [18]

673. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Devlet yöneticisinden hoşa gitmeyen bir şey gören kimse sabretsin. Zira kim devlet başkanına itaatten bir karış dışarı çıkarsa, Câhiliye devrinde ölmüş gibi olur."*[19].**

674. Ebû Bekre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

***"Kim devlet başkanına ihânet ederse, Allah da ona ihânetinin cezasını verir."*[20].**

*** Önceki birkaç hadis ve açıklamalara müracaat ederek konuyu bütünü içinde tekrar gözden geçirmelidir. [21]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 221.**

[2] **Buhari, Ahkam 4 Müslim İmare 38.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 221.**

[4] **Buhârî, Ahkâm 43; Müslim, İmâre, 90. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 24; İbni Mâce, Cihâd 41.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 221.**

[6] **Müslim, İmâre 58.**

[7] **Müslim, İmâre 53, 54.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 222.**

[9] **Buhârî, Ezân 54, 56, Ahkâm 4. Ayrıca bk. Buhârî, Cihâd 39.**

[10] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 222.**

[11] **Müslim, İmâre 35, 41, 42. Ayrıca bk. Buhârî, Fiten 2; Nesâî, Bey’at 1–5; İbni Mâce, Cihâd 41**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 222.**

[13] **Müslim, İmâre 46. Ayrıca bk. Nesâî, Bey’at 25; İbni Mâce, Fiten 9.**

Kısa bir şekilde 1568 de gelecektir.

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 223.**

[15] **Müslim, İmâre 49–50. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 30.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 223.**

[17] **Buhârî, Fiten 2, Müslim, İmâre 45. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 25.**

51 de geçmişti.

[18] **Buhârî, Cihâd 109, Ahkâm 1; Müslim, İmâre 32, 33. Ayrıca bk. Nesâî, Bey’at 27; İbni Mâce, Mukaddime 1, Cihâd 39.**

[19] **Buhârî, Fiten 2; Müslim, İmâre 56.**

[20] **Tirmizî, Fiten 47. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, V, 42, 49.**

[21] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 223.**

81) Görev Verilmedikçe İdareciliğe İstekli Olmamak

***“Ama ahiret yolundaki cennete gelince biz orayı yer yüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmak istemeyen kimselere ayırmış bulunuyoruz.”* (Kasas: 28/83)**

675. Ebû Saîd Abdurrahman İbni Semüre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:

“Abdurrahman İbni Semüre! Kimseden yöneticilik görevi isteme! Zira bu görev sen istemeden verilirse, Allah yardımcın olur. Eğer sen istediğin için verilirse, Allah’dan yardım göremezsin.

***“Bir de bir şeye yemin ettikten sonra başka bir davranışı daha hayırlı görürsen, hayırlı olanı işleyip yeminin için keffâret öde!”*[1]**

676. Ebû Zer *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Ebû Zer! Senin gerçekten zayıf olduğunu görüyorum. Kendim için ne istiyorsam senin için de onu isterim. İki kişiye bile olsa sakın başkan olma! Yetim malına da yöneticilik yapma!”*[2]**

*** Peygamberimiz şu gök kubbe altında en doğru sözlü kimse Ebu Zer’dir demiştir. Böyle bir kimseye bu tür mesuliyeti işlerden uzak durmasını vasiyet etmiştir. [3]**

677. Yine Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Beni vali tayin etmez misin? demiştim.

Eliyle omuzuma vurarak şöyle buyurdu:

***– "Ebû Zer! Sen zayıf bir adamsın. İstediğin görev ise bir emanettir. Bu emaneti ehil olarak alan ve üzerine düşeni yapanlar müstesna, aslında bu görev kıyamet gününde bir rezillik ve pişmanlıktır."*[4]**

*** Huyunu ve karakterini en iyi bildiği Ebu Zer'e bu hususta nasihatta bulunuyor. [5]**

678. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem şöyle* buyurdu:

***"Siz memuriyet alma konusunda pek istekli davranacaksınız. Halbuki o yanıp tutuştuğunuz görev, kıyamet gününde bir pişmanlık sebebi olacaktır."*[6]**

*** Allah Rasûlü ehil olarak memuriyet görevini yapmayan kimseler yaptıkları haksızlıklar sebebiyle kıyamette pişmanlık duyacakları şimdiden bu dünyada haber vermiş olmaktadır.[7]**

---

[1] **Buhârî, Ahkâm 5, 6, Eymân 1, Keffârât 10; Müslim, Eymân 19, İmâre 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 2; Tirmizî, Nüzûr 5; Nesâî, Âdâbü'l–kudât 5.**

Bir benzeri 1718 ve 1721 de gelecektir. Yeminden dönme konusu 72 nolu hadiste geçmişti.

[2] **Müslim, İmâre 17. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vesâyâ 4; Nesâî, Vesâyâ 10.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 224.**

[4] **Müslim, İmâret 16.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 224.**

[6] **Buhârî, Ahkâm 7. Ayrıca bk. Nesâî, Bey’at 39, Kudât 5**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 224.**

82) Yöneticilerin Hayırlı Kimseleri Yardımcı Edinmesi

"O kıyamet günü tüm dost olanlar birbirlerine düşman kesilecekler. Ancak yolunu yordamını Allahın kitabıyla bulanlar müstesna..." **(Zuhruf: 43/67)**

679. Ebû Saîd el–Hudrî ve Ebû Hüreyre *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ'nın gönderdiği her peygamberin ve başa geçirdiği her halifenin mutlaka iki yardımcısı olmuştur. Bunlardan biri ona doğru yolu gösterir ve buna teşvik eder. Diğeri kötü yolu gösterir ve ona teşvik eder. Günahtan uzak duran, Allah'ın koruduğu kimsedir."[1].

*** İdareciler ve devlet başkanları kendilerine iyi ve doğruları bildirecek sağ duyulu elemanlar seçmelidirler.** [2]

680. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bir devlet başkanı hakkında hayır dilediği zaman, ona unuttuğunu hatırlatan, hatırladığını yapmaya yardım eden doğru sözlü bir yardımcı verir. Şayet Allah Teâlâ o devlet başkanı için hayır dilemezse, ona unuttuğunu hatırlatmayan, hatırladığını yapmaya yardım etmeyen kötü bir yardımcı verir."[3].

*** Her müslüman her zamanda ihlas ve samimiyeti elde bırakmamalı Allah'tan yardım beklemelidir. Allah iyi niyetli kullarına her zaman yardım eder.[4]**

---

[1] **Buhârî, Ahkâm 42, Kader 8. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 32.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 225.**

[3] **Ebû Dâvûd, İmâre 4. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 33.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 225.**

83) Yöneticilik İstemekte Hırslı Olana Görev Vermemek

681. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Amcamın oğullarından ikisiyle Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'*in huzuruna girmiştim. Onlardan biri:

– Yâ Resûlallah! İdaresini Cenâb–ı Hakk'ın sana verdiği görevlerden birine bizi âmir tayin et! dedi. Öteki amca oğlu da benzeri bir şey söyledi.

Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Vallahi biz isteyeni veya görev hırsı bulunanı yönetici yapmıyoruz."*[1].**

*** Devleti ve toplumu yöneltmek isteyenler genellikle şahsi menfaatlerini ön planda tutan kimselerdir. İslamda bu cins kimselere prensip olarak görev verilmez. [2]**

---

[1] **Buhârî, Ahkâm 7, İcâre 1, İstitâbetü'l–mürteddîn 2; Müslim, İmâre 15.**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 225.**

EDEP BÖLÜMÜ

84) Utanma Duygusu (Hayâ), Değeri Ve Bu Duyguya Sahip Olmaya Teşvik Etmek

682. İbni Ömer *radıyallâhu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, utangaç kardeşine bu huyunu terketmesini söyleyen Medine'li bir müslümanın yanından geçerken ona:

"Onu kendi haline bırak; zira hayâ imandandır" buyurdu.[1]

***** Utanma başın yere eğilmesi yüz kızarması gibi değişik şekillerde ortaya çıkan ahlaki bir vasıf olup imanlı olan kimselerde bulunur. İmanı olmayan veya zayıf olanlarda görülmez.**[2]**

683. İmrân İbni Husayn *radıyallâhu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Hayâ ancak hayır kazandırır."****[3]***.

Müslim'in bir rivayetine göre ise:

"Hayânın hepsi hayırdır", buyurdu.[4]

684. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İman yetmiş (veya altmış) kadar daldan ibarettir. Bunların en yükseği lâ ilâhe illallah demek, en aşağısı da insana zarar veren şeyleri yoldan kaldırmaktır. Utanmak da imanın dallarından biridir.”[5].

***** İman etmiş olmanın gerçeklerinden en aşağı derecede olanları sıralanan bu hadis-i şerif; utanmanın da imandan bir parça olduğunu belirterek İslam da imanla alakası olmayan hiçbir davranışın olmadığını ortaya koymaktadır.

Beyhaki ve bazı alimlerimizin **“imanın şubeleri”** ile alakalı kitaplarında sıraladıkları 77 bölümden 30 kadarı inançla alakalı olup 47 kadarı dil ve bedeni amelleri kapsamaktadır. Bunlar içerisinde devlet idaresinden ve ona itaatten cihada kadar hepsi mevcuttur. İmanla alakası olmayan hiçbir şey yoktur kişi iman etti mi hem dini hem de devleti, hem dünyayı hem de ahireti her şeyi kabul etmiş demektir. İman edenin hayatında laiklik veya şirk unsurları gibi din-dünya ikilemi veya dünya-ahiret ikilemi olamaz islam bir bütündür her şeyiyle beraber yaşanır.[6]

685. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’ şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* örtünme çağına girmiş bir genç kızdan daha utangaçtı. Hoşlanmadığı bir şey gördüğünde bunu yüzüne bakınca anlardık.[7]

---

[1] Buhârî, Îmân 16, Edeb 77; Müslim, Îmân 57–59. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 7; Nesâî, Îmân 27; İbni Mâce, Mukaddime 9, Zühd 17.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 226.

[3] Buhârî, Edeb 77; Müslim, Îmân 60.

[4] Müslim, Îmân 61.

[5] Buhârî, Îmân 3; Müslim, Îmân 58. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 14; Tirmizî, Birr 80; Nesâî, Îmân 16; İbni Mâce, Mukaddime 9.

Önceden 125’de geçmişti. Bir benzeri 1737’de gelecektir.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 226.

[7] Buhârî, Menâkıb 23, Edeb 72, 77; Müslim, Fezâil 67. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 17.

85) Sır Saklama

“...Verdiğiniz her sözü yerine getirin; çünkü verdiğiniz her sözden hesap gününde mutlaka sorguya çekileceksiniz.” (İsra: 17/34)

686. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kıyamet gününde Allah Teâlâ’ya göre en fena insan, karısıyla mahremiyetini paylaştıktan sonra onun sırrını ifşâ eden kimsedir.”[1]

***** İslam aile mahremiyetine gereken önemi vermiş olup bunun korunmasını istemiştir. İşte bundan dolayı da **en şerli olan** kimse olarak nitelendirilmiştir. Bu husus Nisa: 4/21de en güzel şekilde ve *“birbirinizden çok sağlam sözler almıştınız”* sözüyle ifade edilmiş oluyor. [2]

687. Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Hz. Ömer, kızı Hafsa’nın dul kaldığı zamandan bahisle dedi ki:

– Osman İbni Affân ile karşılaştım ve ona Hafsa’dan söz ederek “İstersen sana Hafsa’yı nikâhlayayım” dedim. Osman:

– Hele bir düşüneyim, cevabını verdi. Aradan birkaç gün geçtikten sonra karşılaştığımızda, “Şimdilik evlenemeyeceğim” dedi. Sonra Ebû Bekir’e rastladım. Ona da:

– İstersen sana kızım Hafsa’yı nikahlayayım, dedim. O ise sustu; ağzını açıp da bir söz söylemedi. Bu sebeple ona Osman’a gücendiğimden daha fazla kızdım.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra Hafsa'ya Nebiyy–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* talip oldu. Ben de kızımı ona nikâhladım. O sıralarda Ebû Bekir'le karşılaştığımızda bana:

– Hafsa'yla evlenmemi istediğin, benim de sana cevap vermediğim zaman herhalde bana gücenmişsindir, dedi. Ben:

– Evet, diye cevap verdim. Ebû Bekir şunları söyledi:

– Bana bu konuyu açtığında sana bir cevap vermeyişimin sebebi, Hz. Peygamber'in Hafsa ile evlenmekten söz etmesidir. Elbette Resûlullah'ın sırrını ifşâ edemezdim. Şayet Nebiyy–i Muhterem Hafsa ile evlenmekten vazgeçseydi, elbette onunla evlenirdim.[3]

***** Hayırlı ve faziletli gördüğü birine kızıyla kardeşiyle veya bir yakınıyla evlenme teklifinde bulunmak İslam büyüklerinin adetlerindendir. Bu konuyu utanıp sıkılma konusu yapmayıp rahat ve tabii olmalıdır. Her konuda olduğu gibi evlenme konusunda da sır bir emanettir. Bu emanete hıyanet etmemek gerekir. [4]

688. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hanımları onun yanında otururlarken Fâtıma tıpkı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gibi yürüyerek çıkageldi. Resûl–i Ekrem onu görünce sevindi ve "*merhaba kızım*" diyerek sağ veya sol yanına oturttu. Sonra Fâtıma'nın kulağına bir şeyler fısıldadı. Fâtıma yüksek sesle ağlamaya başladı. Onun aşırı üzüntüsünü görünce kulağına bir şey daha fısıldadı. Bu defa Fâtıma güldü. Fâtıma'ya:

– Hanımları yanındayken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sadece sana bir sır verdi; sen de ağladın, dedim ve Resûlullah kalkıp gidince, ona: “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sana ne söyledi?” diye sordum. Fâtıma:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sırrını kimseye söyleyemem, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat edince de:

– Senin üzerindeki analık hakkıma dayanarak Resûlullah’ın sana verdiği sırrı bana söylemeni istiyorum, dedim. Fâtıma:

– Şimdi olabilir, dedi ve şunları söyledi: Resûl–i Ekrem kulağıma ilk defa bir şey söylediğinde, Cebrâil’in nâzil olan Kur’an âyetlerini baştan sona okumak üzere her yıl bir –veya iki– defa geldiğini, fakat bu yıl aynı maksatla iki defa geldiğini söyledi ve *“Ecelimin yaklaştığını anlıyorum; Allah’a karşı saygıda kusur etme ve sabırlı ol! Benim senden önce gitmem ne iyi!”* buyurdu. Bunun üzerine gördüğün gibi çok ağladım. Benim çok üzüldüğümü görünce, kulağıma tekrar bir şeyler fısıldayarak: *“Fâtıma! Mü’min hanımların – veya bu ümmetin kadınlarının– hanımefendisi olmak istemez misin?”* buyurdu. O zaman da gördüğün gibi güldüm.[5]

***** Hazreti Fatıma anamızın hadiste görüldüğü gibi sır saklamakta ne kadar hassas davrandığını görüyoruz. [6]

689. Sâbit el–Bünânî’nin rivayet ettiğine göre Enes İbni Mâlik ona şunları söyledi:

Ben çocuklarla oynarken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanıma geldi; bize selâm verdi ve beni bir işe gönderdi. Bu sebeple

annemin yanına geç döndüm. Eve varınca annem:

– Niye geç kaldın? diye sordu.

– Resûlullah beni bir işe göndermişti; onun için geciktim, dedim. Annem:

– Neymiş o iş? diye sorunca:

– Bu bir sırdır, dedim. Bunun üzerine Annem:

– Resûlullah'ın sırrını kimseye söyleme, dedi.

Enes bu olayı anlattıktan sonra Sâbit el–Bünânî'ye şunları söyledi:

– Şayet bu sırrı birine açacak olsaydım, vallahi sana söylerdim, Sâbit! [7]

***** Sır saklamada iki değerli şahsiyet; biri çocuk denecek yaşta Enes bir diğeri de annesi Ümmü Süleym.

***** Emanet edilen sırrı saklamak karakterli dürüst ve soylu insanların işidir. [8]

---

[1] Müslim, Nikâh 123, 124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 32.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 227.

[3] Buhârî, Nikâh 33, 36, 46, Megâzî 12. Ayrıca bk. Nesâî, Nikâh 30.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 227.

[5] Buhârî, Menâkıb 25, Fezâilü ashâbi'n–nebî 12, Megâzî, 83, İsti'zân 43; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 97–99. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 64.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 228.

[7] Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 145, 146.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 228.

86) Sözünde Durup Vadini Yerine Getirmek

“... Verdiğiniz her sözü yerine getirin; çünkü verdiğiniz her sözden, kıyamet günüde mutlaka sorguya çekileceksiniz.” (İsra: 17/34)

“Ve sözleşme yaptığınızda Allah’ın sözleşmesinin yerine getiriniz.” (Nahl: 16/91)

“Ey İman edenler! Bağlandığnız akitlerinizi titizlikle yerine getirin.” (Maide: 5/1)

“Ey İman edenler! Niçin yapmayacağınız şeyi söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında en nefret edilen şeydir.” (Saff: 61/2-3)

690. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Münâfığın alâmeti üçtür:

Konuşunca yalan söyler.

Söz verince sözünde durmaz.

Kendisine bir şey emanet edilince hiyanet eder.”[1]

Müslim’in bir rivayetinde şu ilâve vardır:

“Oruç tutsa, namaz kılsa, müslüman olduğunu söylese de”[2]

***** Münafık içinden kafir, dışından müslüman görünen kimsedir. Bu hadis ikinci bölümüyle de açıklamaktadır ki, bugün camilerde namaz kıldığı halde yalan söyleyen, verdiği sözde durmayan ve hainlik yapan kimseler

vardır. 1400 sene önce Medine'de peygamber mescidinde de aynı şekilde peygamberimizin ardında namaz kılıp müslümanların kuyusunu kazan Abdullah ibn-i Übey ve benzeri kimselerin olduğu gibi; münafık deyince bizlerin dışında başka kimseleri algılamaktayız ve aramızdaki münafıkları görmemekteyiz. **"***Oruç tutsa, namaz kılsa ve kendisini mü'min zannetse bile***"** yalan söyleyerek sözünün bozuk oluşu, sözünden dönerek niyetinin bozuk oluşu, hıyanet ederek de davranışın bozuk oluşu kişiyi münafık eder. Münafıklıkta gerçekten kafirlikten beterdir ve ceza yönünden de cehennemde daha berbattır. (Nisa: 4/145'de olduğu gibi) müslümana yaraşan odur ki sayılan bu alametleri kendisinde bulundurmamak üzere bir gayretin içine girmek hangi iş ve konumda olursa olsun böyle muamelelere asla yanaşmamak ve inanç yönünden en tehlikeli durum olan münafıklığa dönüşmemektir. [3]

691. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dört huy kimde bulunursa, o adam tam münafık olur. Bir kimsede bu huylardan biri bulunursa, o huydan vazgeçinceye kadar onda münafığın özelliklerinden biri var demektir. O dört huya sahip olan kimse:

Kendisine bir şey emanet edilince hiyânet eder.

Konuşunca yalan söyler.

Bir antlaşma yapınca sözünde durmaz.

Düşmanlık yapınca da aşırı gider." **[4]**.

692. Câbir *radıyallahu anh*'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Bir gün Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

“Eğer Bahreyn’den zekât malı gelirse sana şöyle şöyle şöyle doldurup veririm” buyurdu. Fakat Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat edene kadar Bahreyn’den mal gelmedi.

Bahreyn’den mal geldiği zaman Ebû Bekir *radıyallahu anh*:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in birine va’di veya borcu varsa bize baş vursun, diye ilân etti. Bunun üzerine onun huzuruna vararak:

– Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bana böyle böyle demişti, dedim.

Ebû Bekir elini ganimet malına daldırıp bir avuç aldı. Bunları sayınca 500 tane olduğunu gördüm. O zaman Ebû Bekir bana:

– Bunun iki mislini daha al, dedi.[5]

***** Verilen söz mutlaka tutulmalıdır. Söz veren va’dini yerine getirmeden vefat ederse vekili, yakını ve mirasçısı onun va’dini yerine getirmelidir. [6]

---

[1] Buhârî, Îmân 24, Şehâdât 28, Vesâyâ 8, Edeb 69; Müslim, Îmân 107–108. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 14; Nesâî, Îmân 20.

[2] Müslim, Îmân 109–110.

Benzeri hadis 690 , 1544 ve 1586’da tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 228-229.

[4] Buhârî, Îmân 24, Mezâlim 17, Cizye 17; Müslim, Îmân 106. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 14; Nesâî, Îmân 20.

[5] Buhârî, Kefâle 3, Hibe 18, Şehâdât 28, Farzu'l–humüs 15, Cizye 4, Megâzî 73; Müslim, Fezâil 60–61.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 229.

87) Alışılan İyiliklere Devam Etmek

“... Gerçek şu ki insanlar kendi iç dünyalarını değiştirmedikçe Allah onların genel durumunu değiştirmez...” (Ra’d: 13/11)

“İpliğini iyice büküp sonra onu söküp dağıtan kadına benzemeyin...” (Nahl: 16/92)

“...Ey iman edenler, bundan önce kendilerine kitap verilmiş sonra üzerlerinden uzun zaman geçmekle kalbleri katılaşmış çoğu da yoldan çıkmış kimseler gibi olmayın.” (Hadid: 57/16)

“Fakat o ruhbanlığı ortaya çıkaranlar kendileriydi, ona da gereği gibi uymadılar.” (Hadid: 57/27)

693. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Abdullah! Falan adam gibi olma! Çünkü o, gece ibadetine devam ederken artık kalkmaz oldu.”[1]

***** İbadetin hepsinde de aynı kaide geçerlidir az da olsa devamlı olanı makbuldur. Bizler ibadetten usanıp bıkmadıkça Allah sevap vermekten usanıp bıkmaz. (142 numaralı hadise bakınız.) [2]

---

[1] Buhârî, Teheccüd 19; Müslim, Sıyâm 185. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 59; İbni Mâce, İkâme 174.

155’de geçmişti, 1164’de tekrar gelecektir.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 229.

88) Müslümanlara Karşı Güler Yüzlü Ve Tatlı Dilli Olmak

“... Fakat mü’minlere kol kanat ger.” (Hıcr: 15/88)

“... Ey peygamber eğer onlara karşı kırıcı, huysuz, katı yürekli ve sert olsaydın etrafından dağılır giderlerdi.” (Al-i İmran: 3/159)

694. Adî İbni Hâtim *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyunuz. O kadarını da bulamayanlar, güzel bir sözle olsun kendilerini korusunlar.”[1].

***** Ahirette tüm insanlar hesaba çekilecek ve orada sağına soluna bakarak yardımcı ve işe yarayacak amellerini arayacaktır. Kişi bu dünyada cehennem ateşini söndürecek amellere yani sadaka vermeye teşvik ediliyor. Pek az bir şey olan yarım hurmayı küçük görmemek gerektiği vurgulanıyor. Mali yönden bu kadar bir şey bulamayan kimse ise güzel ve tatlı sözlerle bu kazanca ulaşıp kendisini ateşten korumaya çalışmalıdır. Zilzal: 99/7-8’de beyan edildiği gibi. [2]

695. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Güzel söz sadakadır.”[3].

***** Müslümanlıkta iyi niyetle yapılan her davranış sevap vasıtasıdır. [4]

696. Ebû Zer *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Din kardeşini güler yüzle karşılamaktan ibaret bile olsa, hiçbir iyiliği küçümseme.”[5].

---

[1] Buhârî, Edeb 34, Zekât 10, Rikak 49, 51, Tevhîd 36; Müslim, Zekât 66–70. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 37, Kıyâmet 1; Nesâî, Zekât 63–64; İbni Mâce, Mukaddime 13, Zekât 28.

Bu hadis önceden 139, 406 ve 546’da değişik şekillerde geçmişti

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 229.

[3] Buhârî, Edeb 34, Cihâd 128, Müslim, Zekât 56.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 229.

[5] Müslim, Birr 144. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 30, Birr 45.

Bu hadis 121’de geçmiş olup 892’de tekrar gelecektir.

89) Anlaşılır Şekilde Konuşmak Dinleyenin Anlıyabilmesi İçin Açık Konuşmak (Karşısındakine Sözü Açık Seçik Söylemek Ve İyi Anlaması İçin Gerektiğinde Tekrarlamak)

697. Enes *radıyallahu anh*'in belirttiğine göre:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sözünün iyi anlaşılması için konuşmasını üç defa tekrarlardı. Bir topluluğun yanına varıp onları selâmlayacağı zaman üç defa selâm verirdi.[1]

698. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in konuşması, herkesin anlayacağı şekilde açık seçikti.[2]

***** Toplumda her zeka seviyesindeki insanlara hitap eden onlarla konuşan peygamberimiz her eğitim seviyesindeki insanların anlayabilmeleri için konuştuklarını tekrar ederdi. Bir eve gireceğinde de selamı tekrarlardı.[3]

---

[1] Buhârî, İlim 30, İsti'zân 13. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 28.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 18.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 230.

90) Konuşan Kimsenin Dinleyenleri Susturması

699. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh*'den:

Vedâ haccında Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

"Halkı sustur da dinlesinler" dedikten sonra şöyle buyurdu:

"Benden sonra, birbirinin boynunu vuran kâfirlere benzemeyin"[1]

***** Bir topluluğa bir şey konuşulacaksa önce onları konuşulan şeyleri dinleyecek hale getirmeli yani susturmalı sonra da söylenecekler söylenmelidir. [2]

---

[1] Buhârî, İlim 43, Megâzî 77, Diyât 2, Edâhî 5; Müslim, Îmân 118–120, Kasâme 29. Ayrıca bk. Buhârî, Hac, 132, Hudûd 9, Tevhîd 24; Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Fiten 28.

207 ve 215'de geçti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 231.

91) Öğüt Verirken Ölçülü Olmak

“Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır.” (Nahl: 16/125)

700. Ebû Vâil Şakîk İbni Seleme şöyle dedi:

İbni Mes`ûd *radıyallahu anh* bize perşembe günleri vaaz ederdi. Adamın biri ona:

– Ebû Abdurrahman! Keşke bize her gün vaaz etsen, dedi.

İbni Mes`ûd ona şunları söyledi:

– Sizi usandırmamak için her gün vaaz etmiyorum. Nitekim Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de, bıkıp usanmayalım diye, dinlemeye istekli olduğumuz günleri kollardı.[1]

***** Bıktırmamak esas olmalıdır. Peygamberimiz ashabı da bu yolu izlerdi. [2]

701. Ebü’l–Yakzân Ammâr İbni Yâsir *radıyallahu anhümâ*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim, dedi:

“Bir adamın namazı uzun kıldırıp hutbeyi kısa kesmesi dini iyi bildiğini gösterir. Bu sebeple namazı uzun kıldırıp hutbeyi kısa kesiniz.”[3]

702. Muâviye İbni Hakem es–Sülemî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in arkasında namaz kılarken cemâatten biri aksırdı. Ben de hemen “yerhamükellah” dedim. Cemaat bana dik dik bakmaya başladı. Bunun üzerine:

– Vay başıma gelenler! Yâhu bana niye öyle bakıyorsunuz? deyince de, ellerini uyluklarına vurmaya başladılar. Onların beni susturmaya çalıştıklarını görünce kızdım; ama yine de sustum.

Anam, babam Resûl–i Ekrem'e fedâ olsun. Ne ondan önce ne de ondan sonra kendisinden daha iyi bir öğretici görmedim. Vallahi beni ne azarladı ne dövdü ne de sövdü. Namazı kıldırıp bitirince bana:

– *"Bu ibadetin adı namazdır. Namaz kılarken dünya kelâmı konuşulmaz. Çünkü namaz tesbih, tekbir ve Kur'an okumaktan ibarettir"* dedi veya buna benzer bir şey söyledi. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Ben yeni müslüman oldum. Allah Teâlâ İslâmiyet'i gönderdiği halde hâlâ kâhinlere gidenlerimiz var! dedim. Bana:

– *"Sen kâhinlere gitme!"* buyurdu. Ben tekrar:

– Aramızda uğursuzluğa inanan adamlar var, deyince de:

– *"Bu onların gönüllerinde hissettikleri bir duygudur. Bu duygu onları işlerinden alıkoymasın"* buyurdu.[4]

703. İrbâz İbni Sâriye *radıyallahu anh*:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize çok tesirli bir öğüt verdi. Bu öğütten dolayı kalpler ürperdi, gözler yaşardı, diyerek devamı ve tamamı "Sünneti Koruma" bahsinde geçen hadisi rivayet etti. [5]

---

[1] Buhârî, İlim 11, 12, Daavât 69; Müslim, Münâfikîn 82, 83. Ayrıca bk. Tirmizî Edeb 72.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 231.

[3] Müslim, Cum`a 47.

Gerektiğinde namazın kısa kesilebileceği için 233 nolu hadise bakınız.

[4] Müslim, Mesâcid 33. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 167.

[5] Tirmizî, İlim 16; Ebû Dâvûd, Sünnet 5. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 6.

158’de geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti. Benzeri bir hadis için 457. hadise de bkz.

92) Vakar Ve Ağırbaşlılık

“Rahman’ın has kulları, yeryüzünde alçak gönüllü olarak yürürler ve her ne zaman kötü niyetli dar kafalı kimseler kendilerine laf atacak olsa “selam” derler geçerler.” (Furkan: 25/63)

704. Âişe *radıyallahu* anhâ şöyle dedi:

Hz. Peygamber’in küçük dili görünecek şekilde kahkahayla güldüğünü hiç görmedim. O sadece tebessüm ederdi.[1]

---

[1] Buhârî, Tefsîru sûre (46) 2, Edeb 68; Müslim, İstiskâ 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 104.

93) Namaza, İlim Meclisine Ve Benzeri İbadetlere Ağırbaşlı Ve Vakur Bir Şekilde Çağırmak

“Kim Allah’ın koyduğu sembol ve simgelere uyup saygı gösterirse şüphe yok ki bu; inananların kalblerinde bulunan Allah’a karşı sorumluluk bilincindedir.” (Hac: 22/32)

705. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinlediğini söyledi:

“Kâmet getirildiği zaman namaza koşarak değil, ağırbaşlı bir şekilde yürüyerek geliniz. Yetişebildiğiniz kadarını imamla birlikte kılınız; yetişemediğiniz rekâtları da kendiniz tamamlayınız.”

Müslim’in rivayetinde şöyle bir ilâve vardır:

“Herhangi biriniz namaz kılmaya karar verdiği zaman artık namazda sayılır.”[1]

***** Cuma: 62/9’da bildirildiği gibi müslüman ibadetlere koşmalı ama başkalarını rahatsız etmeksizin sükunet ve ağırbaşlı olarak gitmelidir. [2]

706. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre o, Arefe günü Peygamber *aleyhisselâm* ile birlikte (Arafat’tan Müzdelife’ye) dönüyordu. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* arka tarafta bazı kimselerin bağırıp çağırdığını, devesini dövdüğünü ve develerin böğürdüğünü duyunca, onlara kamçısıyla işaret ederek şöyle buyurdu:

“İnsanlar! Yavaş olun! Acelecilik yapmakla sevap kazanılamaz.”[3]

---

[1] Buhârî, Ezan 20, 21, Cum`a 18; Müslim, Mesâcid 151–155. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 54; Tirmizî, Salât 127; Nesâî, İmâme 57; İbni Mâce, Mesâcid 14.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 232.

[3] Buhârî, Hac 94; Müslim, Hac 268. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 63; Nesâî, Menâsik 203.

94) Misafire İkram Etmek

“İbrahim’in meleklerden ağırlanan misafirlerinin haberi sana geldi mi? O elçiler, İbrahim’e gelip O’na selam verdiklerinde, size de selam olsun demişti ve kendi kendine, bunlar tanınmayan kimseler diye düşünmüştü. Hemen ailesinin yanına giderek, ikram etmek için kızartılmış bir semiz buzağı eti ile gelmişti ve önüne yaklaştırıp “yemez misiniz?” dedi.” (Zariyat: 51/24-27)

“Ve Lut’un kavmi çirkin arzularla koşarak, soluk soluğa Lut’a geldiler. Bunlar daha önce de zaten bu tür kötülükleri işlemeye alışmış kimselerdi. Lut: “Ey kavmim, işte kızlarım, dedi. Onlar erkeklerden daha uygun olur sizler için. Allah’tan korkun da, konuklarıma saldırarak beni rezil rüsvay etmeyin, aranızda hiç mi aklı başında adam yok?” (Hud: 11/78)

707. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

“Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine ikram etsin. Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse akrabasına iyilik etsin. Allah’a ve âhiret gününe iman eden kimse ya faydalı söz söylesin veya sussun!”[1]

***** Gerçekten müslüman olduğunu iddia eden kimse mutlaka bu iki şıktan birincisini tercih ederek sevap kazanmalı insanlara yardımcı olmalıdır veya susmak suretiyle kimseye zarar vermemelidir. [2]

708. Ebû Şüreyh Huveylid İbni Amr el–Huzâ`î *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlediğini söyledi:

– *"Allah'a ve âhiret gününe iman eden kimse misafirine câizesini versin"*.

Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Misafirin câizesi nedir? diye sordular.

Peygamber *aleyhisselâm* da:

– *"Onu bir gün ve bir gece ağırlamaktır. Misafirlik üç gündür. Misafiri üç günden fazla ağırlamak ise sadakadır."*[3].

Müslim'in bir başka rivayetine göre şöyle buyurdu:

– *"Bir müslümanın din kardeşinin yanında onu günaha sokacak kadar kalması helâl değildir."*

Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! İnsan din kardeşini nasıl günaha sokar? diye sorunca:

– *"Misafirini ağırlayacak bir şeyi bulunmayan kimsenin yanında oturup kalmakla"* buyurdu.[4]

***** Misafiri bir gün bir gece ağırlamak ona yapılacak ikram ve ağırlamanın esası ve temelidir. Üç gün ağırlamak misafirliğin gereği olan ağırlama ve sadaka yapma sevabı kazandırır. Durumu imkanı müsait olmayan kimsenin yanında üç günden fazla kalmakla da ev sahibi günaha sokulmuş olur. Misafirlik yapacak kimseler bu hususlara riayet etmelidirler.[5]

---

[1] Buhârî, Nikâh 80, Edeb 31, 85, Rikâk 23; Müslim, Îmân 74, 75, 77. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50; İbni Mâce, Edeb 4.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 233.

[3] Buhârî, Edeb 31, 85, Rikâk 23; Müslim, Lukata 14. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 5; Tirmizî, Birr 43; İbni Mâce, Edeb 5.

[4] Müslim, Lukata 15, 16.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 233.

95) Hayırlı İşler Dolayısıyla Müjdelemek Ve Tebrik Etmek

"... Sözü dinleyip en güzeline uyan o kullarımı müjdele." (Zümer: 39/17-18)

"Rableri onları, kendi katından bir rahmet ve ebedi hoşnutluğuyla sonsuz ve devamlı nimet bulunan cennetlerle müjdeler." (Tevbe: 9/21)

"...Korkmayın, üzülmeyin işte alın size vadedilmiş olan cennet müjdesini..." (Fussılet: 41/30)

" Biz de ona uslu ve uysal bir oğul müjdesini verdik." (Saffat: 37/101)

"Andolsun ki melek elçilerimiz İbrahim'e müjdeyle geldiler ve selam olsun dediler..." (Hud: 11/69)

"O esnada ayakta bekleyen İbrahim'in hanımına biz de İshak'ı ve onun ardından da torunu Yakub'un doğacağını müjdeledik." (Hud: 11/71)

"Melekler demişti ki: Ey Meryem! Allah kendisinden bir söz ile sana Meryem oğlu İsa Mesih adıyla bilinecek bu dünyada öteki dünyada da itibarlı Allah'a yakınlardan olacak bir oğul müjdeliyor." (Al-i İmran: 3/45)

709. Ebû İbrâhim veya Ebû Muhammed yahut Ebû Muâviye Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Hatice *radıyallahu anhâ*'yı cennette, içinde hiçbir gürültünün duyulmayıp hiçbir yorgunluğun hissedilmeyeceği, inciden yapılmış bir köşkle müjdeledi.[1]

***** Bu gün de insanlar cenneti kazanacak iyi işler yaptıklarında onlara Kur'an'dan ve hadisten öğrendiklerimizle cennet müjdeleri vermek ve

tebrik etmek islamın kaidelerindendir. [2]

710. Ebû Mûsâ el–Eş`arî *radıyallahu anh*'ın anlattığına göre bir gün evinde abdest alıp dışarı çıkarken kendi kendine: "Bugün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den hiç ayrılmayacağım; hep onun yanında bulunacağım", dedi. Sonra Mescid'e gidip oradaki sahâbîlere Peygamber *aleyhisselâm*'ın nerede olduğunu sordu. Onlar da:

– Şu tarafa doğru gitti, dediler.

Ebû Mûsâ olanları şöyle anlattı:

Resûl–i Ekrem'in gittiği yeri sora sora nihayet Eris Kuyusu'nun bulunduğu bahçede olduğunu öğrendim. Ben de bahçe kapısının yanına oturdum. Peygamber *aleyhisselâm* tuvalet ihtiyacını giderip abdest aldı. Ben de kalkıp yanına vardım. Baktım ki Eris Kuyusu'nun kenarındaki taşların üzerine, kuyu ağzındaki bileziğin tam ortasına oturmuş, baldırlarını açarak ayaklarını kuyuya sarkıtmış. Kendisine selâm verdikten sonra geri dönüp kapının yanına oturdum. Kendi kendime: "Bugün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kapıcısı olacağım", dedim. O sırada Ebû Bekir *radıyallahu anh* gelerek kapıyı çaldı.

– Kim o? diye sordum.

– Ebû Bekir, dedi.

– Biraz bekle, dedikten sonra Peygamber *aleyhisselâm*'ın yanına vardım ve: Yâ Resûlallah! Ebû Bekir geldi, huzura girmek için izin istiyor, dedim.

– *"İzin ver ve onu cennetle müjdele",* buyurdu.

Geri dönüp Ebû Bekir'e:

– İçeri gir, Resûlullah seni cennetle müjdeliyor, dedim.

Ebû Bekir içeri girdi. Peygamber *aleyhisselâm*'ın sağ tarafına geçip onun yanına, kuyunun ağzındaki taşın üzerine oturdu ve tıpkı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gibi baldırlarını açarak ayaklarını kuyuya sarkıttı.

Ben de geri dönüp yerime oturdum. Ben evden çıkarken abdest almakta olan kardeşim arkamdan yetişecekti. Onu düşünerek kendi kendime: "Eğer Allah Teâlâ falanın hayrını dilerse onu buraya getirir", dedim. O sırada birinin kapıyı ittiğini gördüm.

– Kim o? diye sordum.

– Ömer İbnü'l–Hattâb, dedi.

– Biraz bekle, dedikten sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına giderek selâm verdim ve: Ömer geldi, huzura girmek için izin istiyor, dedim.

– *"İzin ver ve onu cennetle müjdele",* buyurdu.

Ömer'in yanına dönerek:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* içeri girmene izin verdi ve seni cennetle müjdeledi, dedim.

Ömer içeri girdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sol tarafına geçerek kuyunun ağzındaki taşın üzerine oturdu ve ayaklarını kuyuya sarkıttı.

Ben de dönüp kapının yanına oturdum. Kardeşimi düşünerek kendi kendime: "Eğer Allah Teâlâ falanın hayrını dilerse onu buraya getirir", dedim. Bu sırada biri gelip kapıyı itti.

– Kim o? diye sordum.

– Osman İbni Affân, dedi.

– Biraz bekle, diyerek Peygamber *aleyhisselâm*’ın yanına gittim ve onun geldiğini haber verdim.

– *“İzin ver ve başına gelecek belâ ile birlikte onu cennetle müjdele”*, buyurdu.

Geri döndüm ve:

– İçeri gir, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başına gelecek belâ ile birlikte seni cennetle müjdeliyor, dedim.

Osman içeri girdi. Kuyu bileziğinde oturacak yer kalmadığını görünce, onların karşılarında bir başka yere oturdu.

Saîd İbnü’l–Müseyyeb dedi ki: Ben bu oturuş şeklini onların kabirlerine yordum.[3]

Buhârî’nin bir rivayetinde şu fazlalık vardır:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana kapıyı korumamı emretti.

O rivayette şu ilave de vardır:

Osman müjdeyi duyunca Allah’a hamd etti, sonra da: Allah yardımcım olsun, dedi.[4]

711. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in etrafında, Ebû Bekir ve Ömer *radıyallâhu anhümâ*’nın da bulunduğu bir grup insanla oturuyorduk. Bir ara Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* aramızdan kalkıp gitti. Uzunca bir süre dönmeyince, başına kötü bir iş gelmesinden korktuk ve telaşla yerimizden kalktık. Bu endişeyi ilk duyan bendim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i araya araya ensardan Neccâr oğullarına ait bir bahçeye geldim. Giriş kapısını arayarak bahçenin etrafını dolandım; fakat bir kapı

bulamadım. Bahçenin dışındaki bir kuyudan içeriye su veren küçük bir ark gördüm ve oradan büzülerek Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına girdim.

– *"Ebû Hüreyre! Sen misin?"* diye sordu.

– Evet, yâ Resûlallah! dedim.

– *"Ne haber?"* dedi.

– Aramızda otururken kalkıp gittin; geri dönmediğini görünce, sana bir kötülük yapılmasından korkup telaşlandık. İlk endişe duyan da ben oldum. Kalkıp bu bahçeye geldim ve tilki gibi iki büklüm içeri girdim. Diğerleri de arkadan geliyor, dedim.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Ebû Hüreyre!"* diye seslendikten sonra ayakkabılarını çıkarıp verdi ve şunları söyledi: *"Şu ayakkabılarımı alıp geri dön. Bu duvarın arkasında, gönülden inanarak "Lâ ilâhe illallah" diyen kime rastlarsan, onu cennetle müjdele!"*[5].

712. İbni Şümâse şöyle dedi:

Amr İbni Âs ölüm döşeğindeyken yanına gittik. Yüzünü duvara döndü, uzun uzun ağladı. Bunun üzerine oğlu:

– Babacığım! Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sana şu müjdeyi vermedi mi? Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* seni şöyle müjdelemedi mi? demeye başladı.

O zaman Amr İbni Âs yüzünü bize dönerek dedi ki:

– Âhiret için hazırladığımız en değerli azık "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" sözüdür. Hayatımda üç devir vardır. Bir zamanlar Resûlullah'a benden fazla kin besleyen yoktu. Bir yolunu bulup

da onu öldürmek benim en çok arzu ettiğim şeydi. Şayet bu haldeyken ölseydim, mutlaka cehennemlik olurdum. Allah Teâlâ gönlüme İslâm sevgisini koyunca, Peygamber *aleyhisselâm*'a gelerek: Elini uzat, sana biat edeceğim, dedim. O elini uzatınca, ben elimi geri çektim.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– *"Ne oldu, Amr?"* diye sordu.

– Şart koşmak istiyorum, dedim.

– *"Neyi şart koşacaksın?"* buyurdu.

– Bağışlanmamı, dedim.

– *"Müslüman olmanın daha önceki günahları silip süpürdüğünü, hicret etmenin daha önce işlenen günahları yok ettiğini, haccetmenin daha önce yapılan günahları ortadan kaldırdığını bilmiyor musun?"* buyurdu.

Artık Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den daha çok sevdiğim biri yoktu. Gözümde ondan daha büyük biri mevcut değildi. Ona duyduğum saygıdan dolayı gözlerimi kandıra kandıra yüzüne bakamazdım. Biri bana onu anlatmamı isteseydi, yüzüne doya doya bakamadığım için bunu yapamazdım. Şayet bu haldeyken ölseydim, cennetlik olmayı umabilirdim. Sonra öyle işlere karıştık ki, o işler karşısında halimin nasıl olduğunu bilemiyorum.

Öldüğüm zaman arkamdan ne ağıt, ne de ateş yakılsın. Beni gömdüğünüz zaman üzerime toprağı yavaş yavaş atınız. Sonra bir deveyi boğazlayıp etini taksim edecek kadar bir zaman kabrimin yanından ayrılmayın ki, siz yanımdayken yerime alışayım ve Rabbimin elçilerine nasıl cevap vereceğimi düşüneyim.[6]

---

[1] Buhârî, Umre 11, Menâkıbü’l–ensâr 20, Nikâh 108, Edeb 23, Tevhîd 32, 35; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe, 71–74. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 61; İbni Mâce, Nikâh 56.

1882 ve 1898 arasına bkz.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 234.

[3] Buhârî, Fezâilü’s–sahâbe 5, Edeb 119, Fiten 17, Ahbâru’l–âhâd 3; Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 29. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 18.

[4] Buhârî, Fezâilü’s–sahâbe 6.

[5] Müslim, Îmân 52.

[6] Müslim, Îmân 192.

96) Vedâlaşma (Yolculuk Ve Benzeri Sebeplerle Ayrılıp Gidecek Kimsenin Arkadaşıyla Vedâlaşması, Ona Vasiyet Ve Dua Etmesi, Onun Duasını İstemesi)

“Yakup da İbrahim de çocuklarına şu vasiyette bulundu: Evlatlarım! Bakın Allah size en saf ve en temiz inancı bahşetti. Öyleyse ona teslim olmadan ölümün sizi altetmesine izin vermeyin. Yoksa siz Yakup’a ölüm anı geldiğinde orada mı idiniz? O zaman Yakup oğullarına: “Benden sonra neye kulluk edeceksiniz?” demişti. Onlar da: “Senin ilâhın ve ataların İbrahim, İsmail, İshak’ın gerçek ilahı olan, tek ilaha kulluk edeceğiz, biz ona teslim olanlarız”, dediler.” (Bakara: 2/132-133)

713. Zeyd İbni Erkam *radıyallahu anh*, şöyle dedi:

Bir gün Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ayağa kalkarak bize bir konuşma yaptı. Allah’a hamd ü senâdan sonra bize öğüt verdi. Sonra da şöyle buyurdu:

– *“Ey insanlar! Ben de bir insanım. Yakında Rabbimin elçisi bana da gelecek ve ben onun davetine uyup gideceğim. Size iki önemli şey bırakıyorum. Biri, insanı doğruya götüren bir rehber ve nur olan Allah’ın Kitabı Kur’an’dır. Allah’ın kitabına yapışın ve sımsıkı sarılın!”*

Peygamber *aleyhisselâm* Kur’an’a sarılma ve ona bağlanma konusunda tavsiyelerde bulundu. Sonra sözüne şöyle devam etti:

“Size bir de Ehl–i beyt’imi bırakıyorum. Allah’tan korkun da Ehl–i beyt’ime saygılı davranın!”.[1]

714. Ebû Süleyman Mâlik İbni Huveyris *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz aynı yaşlarda bir grup genç Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelmiş ve yirmi gün boyunca yanında kalmıştık. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* çok merhametli ve şefkat dolu bir kimseydi. Bizim yakınlarımızı özlediğimizi anlayınca, geride ailemizden kimleri bıraktığımızı sordu. Biz de kendisine söyledik. O zaman şöyle buyurdu:

"Haydi ailenizin yanına dönün ve onların yanında kalarak kendilerini bilgilendirin. Onlara şu namazı şu vakitte, bu namazı bu vakitte kılmalarını söyleyin. Namaz vakti geldiğinde içinizden biri ezan okusun, en yaşlınız da size imam olsun."[2].

Buhârî bir rivayetinde şunu ilâve etmiştir:

"Benim nasıl namaz kıldığımı gördüyseniz, siz de öyle namaz kılın."[3].

***** Ashab ve önceki dönem müslümanları dinlerini öğrenmek için uzun yolculukları göze almışlardır. Peygamberimiz birileriyle vedalaşırken onların ihtiyaçları olabilecek konularda onlara tavsiyede bulunurlardı. [4]

715. Ömer İbnü'l–Hattâb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den umre yapmak için izin istedim. İzin verdi ve:

"Bizi duadan unutma, sevgili kardeşim!" buyurdu. Onun bu sözüne karşılık bana dünyayı verseler, bu kadar sevinmezdim. [5]

Bir başka rivayete göre şöyle buyurdu:

“Sevgili kardeşim! Bizi de duana ortak et!”[6].

716. Sâlim İbni Abdullah İbni Ömer’in söylediğine göre, (babası) Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* bir yolculuğa çıkacak kimseye şöyle derdi:

Yanıma gel de, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bizimle vedalaştığı gibi seninle vedalaşalım. Resûl–i Ekrem şöyle vedalaşırdı:

“Dinini koruyup emanetlerini ifa etmen ve amellerini hayırla sonuçlandırman hususunda seni Allah’a emanet ediyorum.”[7].

***** Yolculuk ve diğer vedalaşmalarda sünnette bize ulaştırılan bu duayı yapmamız uygun olur, hem sevap kazanırız hem de en iyi dilekte bulunmuş oluruz. [8]

717. Sahâbî Abdullah İbni Yezîd el–Hatmî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orduyla vedâlaşmak istediği zaman:

“Dininizi koruyup emanetlerinizi ifa etmeniz ve amellerinizi hayırla sonuçlandırmanız hususunda sizi Allah’a emanet ediyorum.” derdi.[9]

718. Enes r*adıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Peygamber *aleyhisselâm*’a gelerek:

– Yâ Resûlallah! Yolculuğa çıkıyorum; bana dua et, dedi. Resûl–i Ekrem de:

– *“Allah sana takvâ nasib etsin”* buyurdu. Adam tekrar:

– Bana dua et, deyince:

– “*Allah günahını bağışlasın*” buyurdu. O yine:

– Bana dua et, deyince de:

– “*Bulunduğun her yerde, kolayca hayır yapmanı sağlasın*” buyurdu. [10]

***** Müslümanlar yolculuk ve benzeri vedalaşmalarda bu hadislerde yapılan duaları birbirine yapmalı ve hem hayırlı işler yapmış olmaları hem de sünneti işlemeleri yönünden iki tür kazancı elde etmelidirler. [11]

---

[1] Müslim, Fezâilü’s–sahâbe 36.

Geniş olarak 347’de geçmişti

[2] Buhârî, Ezân 17, 18, 49, 140, Cihâd 42, Edeb 27, Âhâd 1; Müslim, Mesâcid 292. Ayrıca bk. Nesâî, Ezân 8.

[3] Buhârî, Âhâd 1.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 237.

[5] Ebû Dâvûd, Vitir 23.

374’de geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti.

[6] Tirmizî, Daavât 110. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 23; İbni Mâce, Menâsik 5.

[7] Tirmizî, Daavât 44. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 73; İbni Mâce, Cihâd 24.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 237.

[9] Ebû Dâvûd, Cihâd 73.

[10] Tirmizî, Daavât 45.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 237.

97) İstihare Ve İstişare

“...Ey peygamber! Toplumu ilgilendiren her konuda ümmetine danış görüşlerini al;...” (Al-i İmran: 3/159)

“...O mü’minler ki işlerini aralarında danışarak yaparlar.” (Şûra: 42/38)

719. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tıpkı bir Kur’an sûresini öğretir gibi, bize her iş için istihâre yapmayı öğretirdi. Şöyle buyururdu:

“Herhangi biriniz bir iş yapmak istediğinde, farz namazlardan ayrı olarak iki rekât namaz kılsın, sonra da şöyle desin:

Allahım! Sen her şeyi bildiğin için, hakkımda hayırlı olanı bana da bildirmeni, senin gücün her şeye yettiği için, beni başarılı kılmanı ve hayırlı olanı nasip etmeni, senin o büyük kereminden niyaz ederim. Çünkü senin gücün her şeye yeter, benimki yetmez; sen her şeyi bilirsin, ben bilemem. Şüphesiz sen görülüp bilinmeyenleri de bilirsin.

Allahım! Eğer bu işin benim dinim, dünyam ve âhiretim için hayırlı olduğunu biliyorsan (râvi, sözün burasında Hz. Peygamber’in hangi ifadeyi kullandığında tereddüt etti. Onun şöyle demiş olabileceğini söyledi: “şimdi veya daha sonrası için hayırlı olduğunu biliyorsan”) *onu yapmayı nasip et, kolaylık ver ve onu bana mübarek kıl. Şayet bu işin benim dinim, dünyam ve âhiretim için kötü olduğunu biliyorsan* (yine râvi, sözün burasında Hz. Peygamber’in hangi ifadeyi kullandığında tereddüt etti. Onun şöyle demiş olabileceğini söyledi: “*şimdi veya daha sonrası için kötü olduğunu*

biliyorsan") onu benden, beni ondan uzaklaştır. Hayır nerede ise onu bana nasip et, sonra da gönlümü bu sonuca râzı kıl!" der ve isteyeceği şeyi söylerdi.[1]

***** İyi kötü helal veya haram olduğu bilinen konularda istihare yapılmaz, hakkında kesin kanaat uyanmayan meselelerde yapılır ve o işte Allah'ın bize hayırlısını göstermesini ve hayırla sonuçlandırılmasını istemeli ve sonucuna da razı olmalıyız.[2]

---

[1] Buhârî, Teheccüd 28, Daavât 48, Tevhîd 10. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitr 18; İbni Mâce, İkâme 188.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 238.

98) Bazı İbadetleri Yapmak İçin Farklı Yolları Kullanarak Gidip Gelmek (Bayram Namazına, Hasta Ziyaretine, Hac, Cihad, Cenaze Namazı Ve Benzerlerine, Fazla Sevap Kazanmak Maksadıyla Bir Yoldan Gidip Başka Bir Yoldan Dönmek)

720. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bayram günlerinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* farklı yollardan gidip dönerdi.[1]

721. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (Medine'den çıkarken) Şecere yolundan çıkar, Mu`arres yolundan dönerdi. Mekke'ye de Seniyyetü'l–`ulyâ'dan (yukarı Seniyye yolundan) girer, Seniyyetü's–süflâ'dan (aşağı Seniyye yolundan) çıkardı.[2]

***** Değişik yollardan ibadetler için gidip gelmek sevap kazanmamıza vesiledir. Atılan her adımda ayak basılan yerler o kimse için şahidlikte bulunacaktır. (Zilzal: 99/3) [3]

---

[1] Buhârî, Îdeyn 24.

[2] Buhârî, Hac 15; Müslim, Hac 223. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 44.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 238.

99) Bazı İşlerde Sağdan Başlamak

Bu bölümdeki iki ayet ve yedi hadis-i şeriften; Ahirette hesabın kimilerine sağdan kimilerine de soldan verileceğini, Rasulullah'ın temizlik, taranma, ayakkabı giyme gibi işlere sağdan başladığını yemek için sağ elini, tuvalet temizliği için sol elini kullandığını, cenaze yıkanırken bile sağ taraftan başlanacağını, elbise giymek ve abdest almak gibi işlerde sağdan başlanacağını, traş olmakta bile sağdan başlanacağını öğreneceğiz. [1]

Kimin kitabı sağ tarafından verilirse, haykırarak der ki: "Gelin, hepiniz gelin şu kitabımı okuyun" (Hakka: 69/19)

"Hesabı sağ tarafından görülen insanlar; kimdir o uğurlu ve mutlu kimseler?" (Vakıa: 56/8)

722. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* temizlenmeye, taranmaya, ayakkabısını giymeye varıncaya kadar her işe sağdan başlamayı pek severdi.[2]

723. Yine Âişe *radıyallâhu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sağ elini temizlik ve yemek için, sol elini de tuvalette temizlenmek ve benzeri işler için kullanırdı.[3]

724. Ümmü Atıyye *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kızı Zeyneb *radıyallahu anh*â'yı

yıkayan kadınlara şöyle buyurdu:

“Sağ tarafından ve abdest organlarından başlayın.”[4]

725. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Biriniz ayakkabısını giyeceği zaman önce sağ ayağından, ayakkabısını çıkaracağı zaman da önce sol ayağından başlasın. Böylece sağ ayak ilk önce giyilen, en sonra çıkarılan ayak olsun.”[5]

726. Hafsa *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yerken, içerken ve giyinirken sağ elini, diğer işleri yaparken de sol elini kullanırdı.[6]

727. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Elbise giydiğiniz ve abdest aldığınız zaman sağ tarafınızdan başlayınız.”[7]

728. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Mina’ya gelince hemen cemreye gitti ve taşları attı. Sonra Mina’daki dinlenme yerine gitti ve kurbanını kesti. Bu işler bitince berberi çağırdı ve ona önce başının sağ tarafını, sonra sol tarafını göstererek:

“Buralardan kes!” buyurdu. Daha sonra kesilen saçlarını halka dağıttı.[8]

Diğer bir rivayet ise şöyledir:

Resûl–i Ekrem cemrede taşları atıp, kurbanını kestikten sonra tıraş olmak istedi. Başının sağ yanını berbere uzattı; o da tıraş etti. Peygamber *aleyhisselâm* Ebû Talha el–Ensârî'yi çağırarak kesilen saçlarını ona verdi. Sonra başının sol tarafını berbere uzatarak:

"Tıraş et!" buyurdu. Berber de tıraş etti. Resûl–i Ekrem kesilen saçları yine Ebû Talha'ya vererek:

"Bunları halka taksim et!" buyurdu.[9]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 239.

[2] Buhârî, Vudû' 31, Salât 47, Et`ime 5, Libâs 38, 77; Müslim, Tahâret 66, 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 41; Tirmizî, Cum'a 75; Nesâî, Tahâret 90, Gusül 17, Zînet 8, 63; İbni Mâce, Tahâret 42.

[3] Ebû Dâvûd, Tahâret 18.

[4] Buhârî, Vudû' 31, Cenâiz 10–11, Müslim, Cenâiz, 42–43. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 29; Nesâî, Cenâiz 31; İbni Mâce, Cenâiz 8.

[5] Buhârî, Libâs 39; Müslim, Libâs 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 41; Tirmizî, Libâs 37; İbni Mâce, Libâs 28.

[6] Ebû Dâvûd, Tahâret 18.

[7] Ebû Dâvûd, Libâs 41; Tirmizî, Libâs 37 (mânen). Ayrıca bk. İbni Mâce, Tahâret 42.

[8] Buhârî, Vudû' 33 ; Müslim, Hac 323–325. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 78.

[9] Müslim, Hac 326. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 73.

YEMEK YEME EDEBİ BÖLÜMÜ

100) Yemek Yeme Usûl Ve Âdâbı

Yemeğe Başlarken Besmele Çekmek, Sonunda Elhamdülillah Demek

729. Ömer İbni Ebû Seleme *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:
Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:
"Besmele çek! Sağ elinle ye! Hep önünden ye!"[1].

730. Âişe *radıyallahu anhâ* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu söyledi:

"Biriniz yemek yerken besmele çeksin. Şayet yemeğe başlarken besmele çekmeyi unutursa, hatırladığı anda 'baştan sona bismillah' desin."[2].

731. Câbir *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

"Kişi evine girerken ve yemek yerken besmele çekerse, şeytan adamlarına, "Burada ne geceleyebilir ne de yemek yiyebilirsiniz" der. Eğer o kimse eve girerken besmele çekmezse, şeytan adamlarına, "Geceyi geçirecek bir yer buldunuz" der. O şahıs yemek yerken besmele çekmezse, şeytan kendi adamlarına, "Hem barınacak yer hem de yiyecek yemek buldunuz" der."[3].

732. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte yemek yiyeceğimiz zaman, o, yemeğe dokunmadan elimizi yemeğe sürmezdik. Yine bir gün onunla birlikte yemek yiyecektik. Derken küçük bir kız çocuğu geldi. Sanki biri onu arkasından itiyormuş gibiydi. Hemen elini yemeğe uzattı; fakat Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* elini tuttu. Daha sonra bir bedevî geldi; o da arkasından itiliyormuş gibiydi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun da elini tuttu ve sonra şöyle buyurdu:

“Şeytan besmele çekilmeden başlanan bir yemeğe katılmayı pek arzu eder. O, şu yemeğe katılmak için bu câriyeyi getirdi. Fakat ben elini tuttum. Bu bedevî sayesinde yemeğe katılmak için onu alıp getirdi; onun da elini tuttum. Nefsimi kudretiyle elinde bulunduran Allah’a yemin ederim ki, şeytanın eli, onların eliyle birlikte avucumdaydı.”

Sonra Peygamber *aleyhisselâm* besmele çekip yemeğe başladı.[4]

***** Şeytanlar peygamberlerin bulunduğu sofradan bile faydalanma yoluna giderler hiçbir sefer hiçbir şeytan tatile çıkmaz, izin kullanmaz. Herkesi nasıl Allah yolundan ayırabilecek, onun yollarını araştırır ve oradan faaliyete devam eder. En’am: 6/112’de beyan edildiğine göre herkes ve her peygamber için düşman olarak bir şeytan tayin edilmiştir. [5]

733. Sahâbî Ümeyye İbni Mahşî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanında birisi yemek yiyordu. Adam son lokmaya kadar besmele çekmedi. Son lokmayı ağzına götürürken “bismillâhi evvelehû ve âhirehû” (baştan sona bismillâh) dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* güldü ve şöyle buyurdu:

"Şeytan onunla birlikte yemek yiyordu. Adam besmele çekince, şeytan yediklerini kustu."[6].

734. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbından altı kişiyle birlikte yemek yiyordu. Bu sırada bir bedevî geldi ve yemeği iki lokmada bitiriverdi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şayet o besmele çekseydi, yemek hepinize yeterdi."[7].

735. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* sofrasını kaldırdığı zaman şöyle derdi:

"Ey Rabbimiz! Sana tertemiz duygularla, eksilmeyip artan, huzurundan geri çevrilmeyip kabul edilen sayısız hamd ile hamd ederiz."[8].

736. Muâz İbni Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse yemek yedikten sonra: Bana bu yemeği yediren, sonucu etkileyecek bir güç ve kudretim olmaksızın onu bana nasip eden Allah'a hamd olsun, derse, geçmiş günahları bağışlanır."[9].

***** Besmele müslümanın her yerde ve her zaman silahıdır. Besmelesiz yenen yemeğe şeytan ortak olur. Besmele şeytandan gelecek zararları yok eder ve yemeğin bereketini korur. [10]

---

[1] Buhârî, Et`ime 2, 3; Müslim, Eşribe 108. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 47; İbni Mâce, Et`ime 8.

[2] Ebû Dâvûd, Et`ime 15; Tirmizî, Et`ime 47.

[3] Müslim, Eşribe 103. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 15; İbni Mâce, Duâ 19.

[4] Müslim, Eşribe 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 15.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 240.

[6] Ebû Dâvûd, Et`ime 15; Nesâî, *es–Sünenü’l–kübrâ*, Âdâbü’l–ekl, 15.

[7] Tirmizî, Et`ime 47. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 7.

[8] Buhârî, Et`ime 54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 52; Tirmizî, Daavât 55; İbni Mâce, Et`ime 16.

[9] Ebû Dâvûd, Libâs 1; Tirmizî, Daavât 56. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 16.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 241.

101) Yemekte Kusur Aramayıp Onu Beğendiğini Söylemek

737. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yemekte hiçbir zaman kusur aramazdı. İştahı varsa yer, canı çekmiyorsa yemezdi.[1]

738. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün Peygamber *aleyhisselâm* ev halkından ekmekle birlikte yiyeceği bir katık istedi. Onlar da:

– Evde sirkeden başka bir şey yok, dediler.

Resûl–i Ekrem onu getirmelerini söyledi. Sonra da:

– *"Sirke ne güzel katık; sirke ne güzel katık!"* diyerek yemeğini yemeye başladı.[2]

***** En basit bir katık bile olsa onu küçümsememeli ve kötülememelidir. Kişi hoşlanırsa yemeli değilse kusur aramamalıdır. Sofraya konan herhangi bir yemek ne kadar az ve sade olursa olsun Allah'ın bir lütfu olduğunu bilmeli, şükrederek o yemek hakkında iyi şeyler söylemelidir. [3]

---

[1] Buhârî, Menâkıb 23; Et`ime 21; Müslim, Eşribe 187, 188. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 13; Tirmizî, Birr 84.

[2] Müslim, Eşribe 167–169. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 39; Tirmizî, Et`ime 35; İbni Mâce, Et`ime 33.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 241.

102) Yemek Sofrasında Bulunan Oruçlunun Yemek Yemediği Takdirde Ne Diyeceği

739. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz yemeğe davet edildiği zaman gitsin; şayet oruçluysa yemek sahibine dua etsin; oruçlu değilse yesin." [1]

---

[1] Müslim, Nikâh 106. Ayrıca bk. Müslim, Sıyâm 159; Ebû Dâvûd, Et`ime 1, Savm 75.

103) Davete Giden Kimsenin Yanına Biri Takılırsa Ne Diyeceği

740. Ebû Mes`ûd el–Bedrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Sahâbeden biri Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* için yemek hazırladı ve onu dört kişiyle birlikte davet etti. Fakat bir adam peşlerine takılıp geldi. Kapıya gelince Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ev sahibine:

– *"Bu bizim peşimize takılıp geldi. İstersen girmesine izin verirsin. İstemezsen geri dönüp gitsin"* dedi.

Ev sahibi:

– Hayır, ona izin veriyorum, yâ Resûlallah! dedi.[1]

***** Herkese açık olmayan bir davete çağrılmadan gelen bir kimseyi davet sahibi kabul etmeyebilir. İmkanı varsa ve kabul ederse nezaketli davranmış olur. Davet mutlaka kabul edilmeli, mazereti yoksa mutlaka gidilmelidir. Çünkü bu müslümanın müslüman üzerindeki haklarındandır.[2]

---

[1] Buhârî, Büyû` 21, Mezâlim 14, Et`ime 34, 57; Müslim, Eşribe 138.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 242.

104) Yemeği Kendi Önünden Yemek, Sofra Edebini Bilmeyene Öğretmek

741. Ömer İbni Ebû Seleme *radıyallahu anh*ümâ şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in himâyesinde yetişen bir çocuktum. Yemek yerken, elim yemek tabağının her yanına giderdi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:

"Oğlum, besmele çek! Sağ elinle ye! Hep önünden ye!"[1]

742. Seleme İbni Ekva` *radıyallahu anh*'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Adamın biri Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında sol eliyle yemek yedi. Resûl–i Ekrem ona:

– *"Sağ elinle ye!"* buyurdu.

Adam:

– Yapamıyorum, diye cevap verdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* o adama:

– *"Yapamaz ol!"* diye beddua etti.

Seleme'nin dediğine göre adam kibirinden dolayı böyle söylemişti. Resûlullah'ın bedduası üzerine elini ağzına götüremez oldu.[2]

***** Büyüklenmesi sebebiyle Rasûlullah (s.a.v.)'in ikazına kulak asmayan ve *"sol el ile yemek yemeyin, bir şey içmeyin çünkü şeytan sol eliyle yer ve içer"* (Müslim, Eşribe 105) hadisin hükmüne girmiş olan bu kimse Allah Rasulüne muhalefet edip isyan etmiş olduğundan bedduasına

uğramıştı. Kibir ve inadından dolayı Rasûlullah (s.a.v.)'in bedduasına uğrayan bu şahsın üzerinde bedduanın tesirini ashab ta görmüş oldular. Mazeretsiz sağ el ile büyüklenmesinden dolayı yemeyen kişi kibir ve inadından dolayı büyük günah işlemiş oldu. [3]

---

[1] Buhârî, Et`ıme 2, 3; Müslim, Eşribe 108. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ıme 8.

[2] Müslim, Eşribe 107.

Önceden 160 ve 613'de geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 242.

105) Hurma Gibi Birer Birer Yenecek Meyveleri Sofradakilerin İzni Olmadan İkişer İkişer Yememek

743. Cebele İbni Sühaym şöyle dedi:

İbni Zübeyr ile birlikte savaştığımız sene kıtlık oldu. Bize erzak olarak hurma dağıtıldı. Hurmayı yerken Abdullah İbni Ömer yanımızdan geçer ve bize şöyle derdi:

Hurmayı çifter çifter yemeyiniz. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bize hurmayı çifter çifter yemeyi yasakladı. Sonra İbni Ömer sözlerine devamla: Fakat arkadaşı izin verirse, çifter çifter yiyebilir, derdi. [1]

***** Başkalarıyla birlikte yemek yiyen kimseler onların hakkına da riayet etmelidir. Oburluk ve açgözlülük müslümanın üstün şahsiyetiyle bağdaşmayan kötü bir huydur. [2]

---

[1] Buhârî, Et`ime 44, Şirket 4, Mezâlim 14; Müslim, Eşribe 150. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 43; Tirmizî, Et`ime 16; İbni Mâce, Et`ime 41.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 242.

106) Yemeğe Doymayan Kimse (Yediğinden Doymayan Kimsenin Ne Söyleyeceği Ve Nasıl Davranacağı)

744. Vahşî İbni Harb şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in ashâbı:

– Yâ Resûlallah! Yemek yiyoruz, fakat doymuyoruz, dediler.

Resûl–i Ekrem onlara:

– *"Herhalde ayrı ayrı yiyorsunuz!"* diye sorunca:

– Evet, öyle yapıyoruz, dediler.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– *"Yemeği birlikte yiyiniz; besmele çekiniz; yemeğiniz bereketlenir"* buyurdu.[1]

***** Toplu yemekler hep bir kaptan yenilmeli ki bereket hasıl olsun ve böylece herkes doysun. Yemeğe başlanırken de mutlaka besmele herkes tarafından söylenilmelidir. [2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Et`ime 14. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 17.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 243.

107) Yemeğin Tabağın Ortasından Değil Kenarlarından Yeneceği

745. İbni Abbas *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bereket yemeğin ortasına iner. Bu sebeple tabağın ortasından değil, kenarlarından itibaren yiyiniz."[1].

746. Abdullah İbni Büsr *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in dört kişinin taşıyabildiği garrâ adlı bir yemek kabı vardı. Kuşluk vakti girip kuşluk namazı da kılındıktan sonra, içinde tirit bulunan bu yemek kabını getirdiler. Ashâb–ı kirâm da etrafına toplandı. Sahâbîler çoğalınca Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* diz çöktü.

Bunu gören bir bedevî:

– Bu nasıl oturuş? diye sordu.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

"Allah Teâlâ beni inatçı bir zorba değil, şerefli bir kul olarak yarattı" buyurdu. Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sözüne şöyle devam etti: "*Yemek kabının kenarlarından itibaren yiyin. Üstünden yemeyin ki, yemek bereketli olsun."*[2].

***** Yemeğin bereketinin ortasında ve üst kısmında olduğu unutulmamalıdır. Topluca bir kaptan yenirken herkes kendi önünden yemelidir. Sofrada kişi kendi zevk ve menfaatini düşünmemeli, başkalarının da kendisi kadar o yemekte ve o yerde hakkı olduğunu bilmelidir. [3]

---

[1] Ebû Dâvûd, Et’ime 17; Tirmizî, Et’ime 12. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et’ime 12.

[2] Ebû Dâvûd, Et`ime 17. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 6.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 243.

108) Bir Yere Dayanarak Yemek Yemenin Mekruh Olduğu

747. Ebû Cühayfe Vehb İbni Abdullah *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ben bir yere dayanarak yemek yemem."[1].

748. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i dizlerini dikerek oturmuş hurma yerken gördüm.[2]

***** Yemek yemek; kişinin fazla vaktini alan işlerden olmamalı, bilakis hemen yiyip kulluk işlerine devam etmeye yönelmelidir. İbadet, taat, kulluk, cihad, ilim tahsili gibi hususlara fazla zaman ayırmalı, yemek, çok zaman kaybına sebep olacak işlerden olmamalıdır. O nedenle çabucak yiyecek şekilde oturmalı, fazla rahata bakmamalıdır. [3]

---

[1] Buhârî, Et`ime 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 16; Tirmizî, Et`ime 28; İbni Mâce, Et`ime 6.

[2] Müslim, Eşribe 148.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 244.

109) Sofra Ve Yemek Adabı

Üç Parmakla Yemek Yemek (Üç Parmakla Yemek Yemenin, Parmakları Yalayıp Yemek Kabını Sıyırmanın, Düşen Lokmayı Alıp Yemenin, Yemek Kabını Sıyırdıktan Sonra Silmenin Sünnete Uygun Olduğu, Yemek Kabını Sıyırmadan Önce Silmenin İse Sünnete Uymadığı)

749. İbni Abbas *radıyallahu anh*ü*mâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz yemek yediği zaman parmağını yalamadıkça (veya emmedikçe) silmesin."[1]

750. Kâ`b İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in üç parmağıyla yemek yediğini, yemekten sonra da parmaklarını yaladığını gördüm.[2]

751. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* parmakları yalayıp tabağı silmeyi emrederek şöyle buyurdu:

"Yemeğinizin neresinde bereket bulunduğunu bilemezsiniz."[3]

752. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Herhangi birinizin lokması yere düştüğü zaman, onu alıp bulaşan şeyi temizledikten sonra yesin. Lokmasını şeytana bırakmasın. Parmaklarını yalamadıkça da elini beze silmesin. Zira yemeğinin neresinde bereket bulunduğunu bilemez.”[4].

753. Yine Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Şüphesiz şeytan sizden birinizin her yaptığı işte hazır olur. Hatta yemek yerken bile yanında bulunur. Birinizin lokması yere düştüğünde onu alsın, üzerine yapışan şeyleri temizledikten sonra yesin; onu şeytana bırakmasın. Yemeğini bitirince parmaklarını yalasın; çünkü o yemeğinin neresinde bereket bulunduğunu bilemez.”[5].

* Yemek yiyen yemeğinin neresinde bereket olduğunu bilemediği için parmaklarını yalamalı, yemek kaplarını temizce temizlemelidir. Her şeyde olduğu gibi yemekte de kibirden uzak olup alçak gönüllü olmak tavsiye edilmektedir. [6]

754. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yemek yediği zaman üç parmağını da yalar ve şöyle buyururdu:

“Herhangi birinizin lokması yere düştüğü zaman onu alsın; üzerine yapışan şeyleri temizledikten sonra da yesin; onu şeytana bırakmasın.”

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bize tabağın sıyırılmasını emrederek:

“Çünkü yemeğin neresinde bereket olduğunu bilemezsiniz” derdi.[7]

***** Maddi ve manevi temizlik ancak islam dinindedir. Başka sistemlerde ikisini bir arada bulmak mümkün değildir. İsrafın her türlüsü haramdır. İsrafçılar şeytanın kardeşi sayılırlar. (İsra: 17/27) Yediğimiz şeylerin parçalarını ve yemek kaplarını temizlemek de yapmamız gereken işler cümlesindedir. Berekete ulaşmak için yenecek şeylerin hiçbir parçasını telef etmemek, yemek kaplarını ve parmakları iyice temizlemek de emredilmektedir. Bolluk ve konforlu hayat, aklını bozmuş devamlı tokluk da, hayatlarını değiştiren nice insanlar parmak yalamayı ve yemek kaplarını temizlemeyi hoş karşılamayabilirler. Ama onlar bilmezler ki o parmaklarındaki bulaşan ve tabaktaki bulaşan şey yediklerinin bir parçasıdır. Bunları yapmaktan sadece kibirli ve sünneti terkeden varlıklı kimseler kaçınırlar. Düşen yemek ve meyve parçasındaki toz toprak vs. üflemek, yıkamak, silmek suretiyle giderilmek suretiyle yenmeli ve Allah'ın verdiği her türlü rızka hürmet edilmelidir. Yemekten önce ve sonra da elleri yıkamak yine dinimizin emirleri arasındadır. [8]

755. Saîd İbni Hâris, Câbir İbni Abdullah'a:

– Ateşte pişen bir şey yedikten sonra abdest almak gerekir mi? diye sordu. O da:

– Hayır, gerekmez. Biz Peygamber *aleyhisselâm* zamanında ateşte pişen bir yemeği pek az görürdük. Onu yediğimiz zaman da, elimizi silecek bez olmadığından avuçlarımıza, bileklerimize ve ayaklarımıza silerdik. Yemekten sonra da abdest almadan namaz kılardık, diye cevap verdi.[9]

* Her sözü kendi şartları içinde değerlendirmek gerekir. Karnı tok sırtı pek, her yanda şakır şakır sular akan ve su bulamama imkanı olmayan bu günün insanı için belki bu anlatılanlar garip ve manasız gelebilir. O devirde Arabistan'da yaşayan kimseler için su altın kadar kıymetli olup içecek suyu bile binbir zahmetle elde ediyorlardı. Kırk yılın başında bir yemek bulsalar bile su bulamıyorlardı. Yemekten sonra ellerini yıkamayışları böyle bir zaruretin sonucuydu. İlk zamanlarda et yemeğinden önce abdest alınırdı. Sonradan yemekten sonra el yıkama alışkanlığı yerleşince abdest almanın şart olmadığı fakat isteyenin abdestini yenileyebileceği söylendi. Bu yeni uygulamayı herkes duymadığı için peygamberimizin vefatından sonra bu konu biraz tartışıldı. Fakat sonra ateşte pişen bir şey yendikten sonra abdest alınmayacağı konusunda kesin fikir birliği sağlandı. [10]

---

[1] Buhârî, Et`ime 52; Müslim, Eşribe 129. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 51; İbni Mâce, Et`ime 9.

[2] Müslim, Eşribe 131, 132. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 49; Tirmizî, Et`ime 11.

[3] Müslim, Eşribe 133.

165 ve 608'de geçmişti, 753'de açıklama verilecek.

[4] Müslim, Eşribe 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 49; Tirmizî, Et`ime 11.

[5] Müslim, Eşribe 133–135. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 49; Tirmizî, 10, 11; İbni Mâce, Et`ime 9.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 244.

[7] Müslim, Eşribe 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et`ime 49; Tirmizî, Et`ime 11.

165, 608, 751’de geçmişti.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 244-245.

[9] Buhârî, Et`ime 53. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 15.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 245.

110) Kalabalıkla Yemek Yemek

756. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İki kişilik yemek üç kişiye, üç kişilik yemek de dört kişiye yeter."[1].

757. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Bir kişinin yiyeceği iki kişiye, iki kişinin yiyeceği dört kişiye, dört kişinin yiyeceği de sekiz kişiye yeter" buyururken işittim.[2]

---

[1] Buhârî, Et`ime 11; Müslim, Eşribe 179–181. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 21; İbni Mâce, Et`ime 2.

[2] Müslim, Eşribe 179–181. Ayrıca bk. Tirmizî, Et`ime 21; İbni Mâce, Et`ime 2.

565'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

111) İçeceklerle İlgili Edepler (Kabın İçine Üflemeden Üç Defa Nefes Alarak İçmenin Ve İlk İçenden İtibaren Kabı Sağ Tarafta Oturanlara Sırayla Vermenin Uygun Olduğu)

758. Enes *radıyallahu anh*'ın söylediğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* suyu ve diğer meşrûbâtı üç nefeste içerdi.[1]

759. İbni Abbas *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Deve gibi bir nefeste içmeyin. İki, üç nefeste için. Bir şey içeceğiniz zaman besmele çekin; içtikten sonra da elhamdü lillah deyin."[2]

760. Ebû Katâde *radıyallahu anh*'ın söylediğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kabın içine solumayı yasakladı.[3]

761. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, içine su katılmış süt getirildi. O sırada Peygamber *aleyhisselâm*'ın sağında bir bedevî, solunda da Ebû Bekir *radıyallahu anh* oturuyordu. Sütten içtikten sonra onu bedevîye verdi ve:

"Herkes sağındakine versin!" buyurdu.[4]

***** Kişi sayısı kadar bardak bulunmadığından bir tasdan herkes sırayla içiyor. [5]

762. Sehl İbni Sa`d *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e içecek bir şey getirdiler. O da içti. Bu sırada sağ tarafında bir çocuk, sol tarafında yaşlılar oturuyordu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* çocuğa dönerek:

– *"Bunu yaşlılara verebilir miyim?"* diye sordu.

Çocuk:

– Hayır, vallahi olmaz, Yâ Resûlallah! Senden kazanacağım hayrı kimseye bağışlayamam, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de kabı çocuğun eline verdi.[6]

***** Hayır ve bereket söz konusu olunca herkesin öncelikle kendini düşünmesi bencillik değildir. Ahirete doğru uzanıp giden şu fani dünyada hepimizin yapması gereken hayırda yarış yapmaktır. Burada da genç bu yarışta önde olmayı isteyerek hayır defterini doldurmak istemiştir.[7]

---

[1] Buhârî, Eşribe 26; Müslim, Eşribe 123. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 19; Tirmizî, Eşribe, 13; İbni Mâce, Eşribe 18.

[2] Tirmizî, Eşribe 13.

[3] Buhârî, Vudû' 19; Müslim, Tahâret 65, Eşribe 121. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 20; Tirmizî, Eşribe 15, 16; Nesâî, Tahâret 42.

[4] Buhârî, Eşribe 14, 18; Müslim, Eşribe 124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 19; Tirmizî, Eşribe 19; İbni Mâce, Eşribe 22.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 246.

[6] Buhârî, Şirb ve’l–müsâkât 1, 10, Mezâlim 12, Hibe 22, 23; Eşribe, 19; Müslim, Eşribe 127.

569’da geçmişti.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 246.

112) Su Tulumunun Ağzından Su İçilmemesi (Su Tulumu Gibi Kapların Ağzından Su İçmenin Doğru Olmadığı, Bunun Haram Değil Mekruh Olduğu)

763. Ebû Saîd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ağzı kırık su tulumlarından su içmeyi yasakladı.[1]

764. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* su tulumu yahut kırbanın ağzından su içmeyi yasakladı.[2]

765. Hassân İbni Sâbit'in kız kardeşi Ümmü Sâbit Kebşe Binti Sâbit *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* evime geldi. Duvara asılı duran kırbanın ağzından ayakta su içti. Ben de hemen kalkıp kırbanın ağzını kestim.[3]

***** Su kaplarında her bölge ve iklime göre yılan akrep ve değişik haşerat bulunabileceğinden bu tür kaplardaki sudan küçük bardaklara dökerek içmek uygundur. Su tası ve bardağı olmayan yerlerde ve zamanlarda avuç içi ile veya bu hadiste görüldüğü gibi içilebilir. [4]

---

[1] Buhârî, Eşribe 23; Müslim, Eşribe 110, 111. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 15; Tirmizî, Eşribe 17; İbni Mâce, Eşribe 19.

[2] Buhârî, Eşribe 24; Müslim, Müsâkât 136 (Buhârî'deki rivayetin benzeri). Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 14; Nesâî, Dahâyâ 44; İbni Mâce, Eşribe 20.

[3] Tirmizî, Eşribe 18.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 246.

113) İçilecek Şeylere Üflememek Gerektiği

766. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* içilecek şeylere üflemeyi yasaklamıştı.

Bunun üzerine bir adam:

– Kaba çerçöp düştüğünü görürsem ne yapayım? deyince:

– *"Kaba düşen şeyi dök!"* buyurdu.

Bu defa adam:

– Bir nefeste içince suya kanmıyorum, dedi.

Resûl–i Ekrem de:

– *"O takdirde su kabını ağzından çek!"* buyurdu.[1]

767. İbni Abbas *radıyallahu anh*ümâ'nın rivayetine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kabın içine solumayı veya kaba üflemeyi yasakladı.[2]

***** Başka kimselerin midesini bulandırmamak için su kabına veya içilecek şeylere üflememek gerekir. Bu husus hadislerle yasaklanmıştır. Tüm bu sayılanlar ve tavsiye edilenler İslamın sağlık ve sağlık kurallarına ne derece önem verdiğinin bir belgesidir. [3]

---

[1] Tirmizî, Eşribe 15.

[2] Tirmizî, Eşribe 15. Ayrıca bk. 760 numaralı hadisin kaynakları.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 247.

114) Ayakta Su İçilebileceği, Oturarak İçmenin İse Daha Uygun Olduğu

768. İbni Abbas *radıyallahu anh*ümâ şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e zemzem verdim. Onu ayakta içti.[1]

769. Nezzâl İbni Sebre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ali *radıyallahu anh* Bâbü'r–rahbe'ye geldi ve ayakta su içti. Sonra da:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in benim içtiğimi gördüğünüz gibi su içtiğini gördüm, dedi.[2]

770. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zamanında, yürürken bir şey yer, ayakta iken de su içerdik.[3]

771. Amr İbni Şuayb'ın babasından onun da dedesinden rivayet ettiğine göre, dedesi (*Abdullah İbni Amr İbni Âs*) şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ayaktayken de otururken de su içtiğini gördüm.[4]

772. Enes *radıyallahu anh*'ın rivayetine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bir kimsenin ayakta su içmesini yasaklamıştır.

Râvi Katâde şöyle dedi:

– Biz Enes'e, ya ayakta yemek nasıldır? diye sorduk. Enes:

– Ayakta yemek daha beter (veya kötüdür), dedi.[5]

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* “Ayakta su içmeyi yasaklamıştır” ifadesi, Müslim’in bir başka rivayetinde “Ayakta su içmekten men etmiştir” (zecere) şeklinde geçmektedir.[6]

773. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Hiçbiriniz ayakta su içmesin. Unutarak içen de kussun!”**[7]***.

***** Ayakta su içmenin caiz oluşuna dair rivayet edilen hadisler yasaklayan hadislerden daha çoktur. İmam-ı Buhari ayakta su içmenin bir sakıncası olmadığı kanaatine varmıştır.[8] Müslümanlara su ve benzeri şeylerin alışkanlık haline getirmemek şartıyla ayakta içilebileceğini fakat oturarak içmenin daha uygun olacağı öğretilmek istenmiştir. *“Ayakta su içen kussun”* sözü kesin bir emir olmayıp haramı gerektirecek şekilde bir sakındırma değildir, demişler hadisleri nakleden alimlerimiz. Sonuç olarak çarşıda pazarda, otogar ve terminallerde, hava meydanlarında ve benzeri dünyanın değişik yerlerinde oturacak yer bulamayanlar ayakta da su ve meşrubatlarını içebilirler. Ama oturarak içmenin sağlığa daha elverişli olduğu da gözden uzak tutulmamalıdır. [9]

---

[1] Buhârî, Hac 76, Eşribe 76; Müslim, Eşribe 117–119. Ayrıca bk. Nesâî, Menâsik 166; İbni Mâce, Eşribe 21.

[2] Buhârî, Eşribe 16.

[3] Tirmizî, Eşribe 12. Ayrıca bk. İbni Mâce, Et`ime 25.

[4] Tirmizî, Eşribe 12. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 100.

[5] Müslim, Eşribe 113. Ayrıca bk. Tirmizî Eşribe 11.

[6] Müslim, Eşribe 112, 114.

[7] Müslim, Eşribe 116.

[8] Tecrid tercümesi 12/55.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 247.

115) Topluma Su Dağıtanın En Sonra İçeceği

774. Ebû Katâde'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Halka su dağıtan kimse, suyu en sonra içer."[1].

***** Her türlü meşrubatı ikram eden kimsenin en sonra içmesi de bu hadiste bir edep olarak bildirilmiştir. [2]

---

[1] Tirmizî, Eşribe 20. Ayrıca bk. Müslim, Mesâcid 311; Ebû Dâvûd, Eşribe 19; İbni Mâce, Eşribe 26.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 248.

116) Temiz Kaplardan Su İçmek (Altın Ve Gümüş Olmayan Bütün Temiz Kaplardan Ve Bardak Veya Elini Kullanmadan Nehirden Ağzıyla Su İçmenin Câiz; Altın Ve Gümüş Kaplardan Yemek Yemenin, Onları Temizlik Ve Başka İşlerde Kullanmanın Haram Olduğu)

775. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Namaz vakti girince evi yakın olanlar evlerine gittiler. Bazıları da oldukları yerde kaldılar. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e taştan yapılma bir kap getirdiler. İçine Resûl–i Ekrem’in eli sığmayacak kadar dar olan bu kaptan orada bulunanların hepsi abdest aldı.

Bazıları Enes’e:

– Orada kaç kişi vardınız, diye sorunca, Enes:

– Seksen kişiden fazlaydık, dedi.[1]

Buhârî ve Müslim’in diğer bir rivayeti de şöyledir:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir su kabı istedi. İçinde birazcık su bulunan, fakat derin olmayan geniş bir kap getirdiler. Resûl–i Ekrem elini suya soktu.

Enes şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem’in parmaklarının arasından kaynayan suya bakmaya başladım. O sudan, yetmiş, seksen kadar adam abdest aldı.[2]

***** Yiyecek ve içecek kıtlığında Allah’ın izniyle yemek ve içecekler Peygamberimiz (s.a.v)’in eliyle bir mucize olarak bereketlenmiştir. [3]

776. Abdullah İbni Zeyd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bize geldi. Kendisine bakır bir kap içinde su getirdik, abdest aldı.[4]

777. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir sahâbîsi ile beraber ensârdan birinin yanına gitti ve şöyle buyurdu:

"Bu gece kırbada soğumuş suyun varsa getir; yoksa eğilip dereden içeriz."[5].

***** Soğuk ve tatlı suyu seven peygamberimiz ashabına gecelemiş soğuk su varsa getir değilse normal sudan daha soğuk olan dereden içeriz demiştir. [6]

778. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bize hâlis ipek ve atlas kumaştan elbise giymeyi, altın ve gümüş kaplarla su içmeyi yasakladı ve şöyle buyurdu:

"Bunlar dünyada kâfirlerin, âhirette de sizin olacaktır."[7].

779. Ümmü Seleme *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gümüş kaplarla su içen kimse, karnına cehennem ateşi doldurmuş olur."[8].

Müslim'in bir rivayetine göre:

“Gümüş ve altın kaplardan yiyip içen kimse” buyurdu.[9]

Yine Müslim’in bir rivayetine göre:

“Altın veya gümüş kapla su içen kimse, karnına cehennem ateşi doldurmuş olur” buyurdu.[10]

---

[1] Buhârî, Vudû’ 32, 45, Menâkıb 25; Müslim, Fezâil 5.

[2] Buhârî, Vudû’ 46; Müslim, Fezâil 4. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 61; Tirmizî, Menâkıb 6.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 248.

[4] Buhârî, Vudû’ 45. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 47; İbni Mâce, Tahâret 61.

[5] Buhârî, Eşribe 14, 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 18; İbni Mâce, Eşribe 25.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 248.

[7] Buhârî, Eşribe 28, Libâs 27; Müslim, Libâs 3, 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 17; Tirmizî, Eşribe 10; İbni Mâce, Eşribe 17.

804-809 nolu hadislere bakınız. 1798’de tekrar gelecektir.

[8] Buhârî, Eşribe 28; Müslim, Libâs 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Eşribe 17.

[9] Libâs 1.

[10] Eşribe 2.

1804-1810 numaralı hadislere bakınız. 1797’de tekrar gelecektir.

GİYİM KUŞAM BÖLÜMÜ

117) Yasaklanan Ve Tavsiye Edilen Renkler Ve Elbise Türleri

Beyaz Renk Elbise Giymenin Müstehablığı, Kırmızı, Yeşil, Sarı Ve Siyah Renk İle, İpek Dışında Pamuk, Keten, Kıl, Yün Ve Başka Bir Maddeden Yapılan Elbiselerin Giyilmesinde Bir Sakınca Olmadığı

"Ey Ademoğulları! Size şeytanın açmak istediği çirkin yerlerinizi örtecek bir elbise ve kıyafetler yarattık veya sizlere giyim kuşam yapma bilgisini öğrettik." (Araf: 7/26)

"Sizi sıcağa ve soğuğa karşı koruyacak elbiseler verdik..." (Nahl: 16/81)

780. İbni Abbâs *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Beyaz renk elbiseler giyiniz; çünkü elbiselerinizin hayırlısı beyaz olanlardır. Ölülerinizi de beyaz kefene sarınız."[1]

781. Semüre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Beyaz renk elbise giyiniz. Çünkü beyaz daha temiz ve daha hoş görünümlüdür. Ölülerinizi de beyaz kefene sarınız."[2]

782. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orta boylu idi. Ben onu kırmızı bir elbise içinde gördüm; hayatımda Resûl–i Ekrem'den daha güzel hiçbir şey görmedim.[3]

***** Ağırlık kırmızı fakat başka renkten çizgileri olan elbisedir. (Bkz. Tirmizi, Şemail 49-50 nolu hadisler). [4]

783. Ebû Cuhayfe Vehb İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i Mekke'de Ebtah denilen yerde deriden yapılmış kırmızı çadırında gördüm. Bilâl, elinde Resûl–i Ekrem'in abdest aldığı su kabı ile çadırdan çıktı. Sahâbîlerden bazısı o su ile vücudunu ıslatıyor, bazısı da avuçla alıyorlardı. O esnada Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* üzerinde kırmızı bir elbise ile dışarı çıktı. Bembeyaz baldırları hâlâ gözümün önündedir. Sonra abdest aldı; Bilâl ezan okudu; ben de şuraya ve şuraya, yani sağa ve sola dönerken, Bilâl'in ağzını takip etmeye başladım: Hayye 'ale's–salâh, hayye 'ale'l–felâh diyordu. Sonra Resûl–i Ekrem'in önüne sütre olarak ucu sivri demirli bir asâ dikildi. Peygamberimiz öne geçip namaz kıldırdı. Sütrenin önünden köpek ve eşek geçiyordu da onların geçmesine engel olunmuyordu.[5]

784. Ebû Rimse Rifâa et–Temîmî *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i üzerinde iki yeşil elbise ile gördüm.[6]

785. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Mekke'nin feth edildiği gün başında siyah bir sarıkla Mekke'ye girdi.[7]

786. Ebû Saîd Amr İbni Hureys *radıyallahu anh* şöyle der:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in başında siyah bir sarık, sarığın iki ucunu omuzları arasına sarkıtmış hâli hâlâ gözümün önündedir.

Müslim'in bir başka rivayeti şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başında siyah bir sarık olduğu halde halka hutbe okudu.[8]

787. *Âişe radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, pamuktan mâmül üç parça beyaz Sehûliyye bezi ile kefenlendi. Bu üç parça arasında gömlek ve sarık yoktu.[9]

788. Yine *Âişe radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir sabah, üzerinde deve semerlerinin resimleri bulunan siyah kıldan dokunmuş desenli bir elbise olduğu halde evden dışarı çıktı.[10]

789. Mugîre İbni Şu''be *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gece Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yolculukta idim. Bana:

"– Yanında su var mı?" dedi. Ben:

– Evet, diye cevap verdim. Bunun üzerine devesinden inip yürüdü ve gecenin karanlığında gözden kayboldu. Sonra geldi. Ben tulumdan eline su döktüm; yüzünü yıkadı. Üzerinde yünden yapılmış bir cübbe vardı.

Kollarını yeninden çıkaramadı da cübbenin altından çıkarmak suretiyle yıkadı ve başını meshetti. Ben mestlerini çıkarmak için elimi uzattım:

“– Onları bırak çünkü ben mestlerimi abdestli iken giydim” buyurdu ve üzerlerine meshetti.

Bir başka rivayette: “Üzerinde yenleri dar bir Şam cübbesi vardı” denilir.[11]

Başka bir rivayette ise: Bu olay Tebük Gazvesi’nde idi, denilmiştir. [12]

---

[1] Ebû Dâvûd, Tıb 14, Libâs 1; Tirmizî, Cenâiz 18, Edeb 46. Ayrıca bk. Nesâî, Ce nâiz 38, Zînet 97; İbni Mâce, Cenâiz 12, Libâs 5.

[2] Nesâî, Cenâiz 38, Zînet 97; Hâkim, *Müstedrek* IV, 185. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 46; İbni Mâce, Libâs 5.

[3] Buhârî, Menâkıb 23, Libâs 35; Müslim, Fezâil 91. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 59.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 249.

[5] Buhârî, Salât 17; Müslim, Salât 249. Ayrıca bk. Buhârî, Vüdû 40, Libâs 42; Ebû Dâvûd, Salât 34.

[6] Ebû Dâvûd, Libâs 19; Tirmizî, Edeb 48.

[7] Müslim, Hac 451. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 21; Tirmizî, Libâs 11; Nesâî, Menâsik 107, Zînet 109; İbni Mâce, Libâs 14.

[8] Müslim, Hac 452–453. Ayrıca bk. 785 no’lu hadisin kaynakları.

[9] Buhârî, Cenâiz 19, 24; Müslim, Cenâiz 45. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 39.

[10] Müslim, Libâs 36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 5; Tirmizî, Edeb 49.

[11] Nesâî, Tahâret 66.

[12] Nesâî, Tahâret 63.

Buhârî, Salât 7, Libâs 11, Rikak l4; Müslim, Tahâret 77. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 66.

118) Gömlek Giymek

790. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in en sevdiği elbise gömlek idi. [1]

---

[1] Ebû Dâvûd, Libâs 3; Tirmizî, Libâs 27.

119) Giysilerin Uzunluk Ve Kısalığı (Gömleğin Yeninin, Elbisenin Ve Sarığın Ucunun Uzunluğu, Bunlardan Herhangi Birinin Kibir Ve Büyüklük Taslamak İçin Uzatılmasının Haramlığı, Böyle Bir Gaye Olmadan Uzatılmasının Mekruhluğu)

Bu bölümdeki on iki hadis-i şeriften Rasulullah (s.a.v.)'ın giydiği gömleğinin kolunun bileğine kadar olduğunu, kibir için elbisesini uzatana Allah'ın kıyamet günü yüzüne rahmet bakışıyla bakmayacağını, elbisenin topuklardan aşağı olmaması gerektiğini, belden yukarısı için giyilen gömleği, belden aşağısı için giyilen izarı ve başa sarılan sarığını da büyüklük taslamak için uzatanların kıyamette Allah'ın yüzlerine bakmayacağını, topuklardan aşağı elbise uzatmanın kibirden dolayı olduğunu, elbisesini yerde sürükleyen kimsenin namazını Allah'ın kabul etmeyeceğini, elbisenin ve zülüf (favori) lerin uzatılması Rasulullah tarafından beğenilmeyen bir adet olduğunu, elbisenin topuktan aşağıda olmaması gerektiğini kadınlarda da durumun daha uzunca olduğunu öğreneceğiz. [1]

791. Esmâ Binti Yezîd el–Ensâriye *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gömleğinin kolu bileğine kadardı.[2]

***** Elbise örtünmeyi sağlayacak ve hareket etme, iş yapmaya engel teşkil edecek şekilde olmayacaktır. Diğer hususiyetleri lüks ve israfa davetiye çıkardığından haramdır. [3]

792. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Taâlâ kibirlenip büyüklük taslayarak elbisesinin eteğini yerde sürüyen kimsenin kıyamet gününde yüzüne bakmaz. ” Bunun üzerine Ebû Bekir:

– Yâ Resûlallah! Dikkat etmediğimde benim de elbisemin eteği yerde sürünüyor, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Şüphesiz sen bunu büyüklük taslamak için yapmıyorsun”* buyurdular.[4]

793. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah, büyüklük taslayarak elbisesinin eteklerini yerde sürüyen kimsenin kıyamet gününde yüzüne bakmaz.”[5].

***** Kibirli kimse de kıyamet günü yüzüne bakılmayacak kimselerden olacaktır. [6]

794. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Elbisenin topuklardan aşağı olan kısmı ateştedir.”[7].

***** Büyüklük taslama ve kendini beğenme büyük ruhi hastalıklardan olup Allah’ın rahmetinden ve bağışlamasından mahrumiyete ve cehenneme girmeye sebep olur. [8]

795. Ebû Zer *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Üç sınıf insan vardır ki, Allah Teâlâ kıyamet gününde onlarla konuşmaz, onların yüzüne bakmaz ve kendilerini temize de çıkarmaz. Onlar için can yakıcı bir azâb vardır.”

Hadisin râvisi diyor ki:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu sözünü üç defa tekrarladı. Bunun üzerine Ebû Zer :

– Ziyana uğradılar ve zarar ettiler; onlar kimlerdir yâ Resûlallah? dedi. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

“Elbisesinin eteğini yerde sürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve ticaret malını yalan yere yeminle satmaya çalışan kimsedir.”

Müslim’in bir başka rivayetinde: *“Kaftanını sürüyen”* denilmiştir. (Aynı numaralı hadisin, aynı yerde bir başka tarikidir)[9]

796. İbni Ömer *radıyallahu anh*ümâ’dan rivâyet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Uzatılabilecek elbiseler, izar, gömlek ve sarıktır. Kim bunlardan birini büyüklük taslayıp çalım satmak için uzatırsa, Allah Teâlâ kıyamet gününde o kimseye bakmaz.”[10]

797. Ebû Cürey Câbir İbni Süleym *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Fikirlerine insanların başvurduğu bir zat gördüm; onun her söylediğini kabul edip yerine getiriyorlardı.

– Bu zat kimdir? diye sordum.

– Allah’ın Resûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*dir, dediler. Ben iki defa:

– Aleyke’s–selâm yâ Resûlallah=Sana selâm olsun ey Allah’ın Resûlü, dedim. Resûl–i Ekrem:

“– Aleyke’s–selâm deme; aleyke’s–selâm, ölülere verilen selâmdır. es–Selâmü aleyke=selâm sana olsun, de” buyurdu. Ben:

– Sen Allah’ın Resûlü müsün? diye sordum. Resûl–i Ekrem:

“– Ben, sana bir sıkıntı ve darlık geldiği zaman dua ettiğinde senden o sıkıntı ve darlığı gideren, sana bir kıtlık yılı isâbet ettiğinde dua edince senin için mahsul bitiren, çölde veya sahrada deven kaybolduğu zaman dua edince deveni sana geri getiren O Allah’ın Resûlüyüm” buyurdu. Bunun üzerine ben:

– Bana tavsiyede bulunsanız, dedim. Hz. Peygamber:

“– Hiç kimseye sövme” buyurdu. Ben de ondan sonra ne hür ne köle hiçbir kimseye, ne deve ne koyun hiçbir hayvana sövmedim. Sonra tavsiyesine şöyle devam etti: “Hiçbir iyiliği küçük görme; kardeşinle güler yüzlü bir vaziyette konuş; çünkü bu da bir iyiliktir. Elbisenin eteklerini dizinin aşağı tarafına kadar kaldır. Eğer bundan hoşlanmazsan topuklarına kadar indir. Fakat elbiseni yerde sürünecek kadar uzatma, çünkü bu kibirden ve kendini beğenmekten ileri gelir; Allah kibirlenip kendini beğenenleri sevmez. Eğer bir kimse sana söver veya sende bulunduğunu bildiği bir şey sebebiyle seni ayıplarsa, sen o kişi hakkında bildiğin şeyler sebebiyle onu ayıplama. Onun bu davranışının vebâli kendine aittir.”[11]

798. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam, elbisesinin eteklerini yerde sürüyerek namaz kılıyordu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

– *“Git abdest al!”* buyurdu. O da gidip abdest alıp geldi. Hz. Peygamber ona tekrar:

– “*Git abdest al!”* diye emretti. Bunun üzerine orada bulunanlardan bir kişi:

– Yâ Resûlallah! Niçin ona abdest almasını emrettiniz de sonra sustunuz? diye sordu. Resûl–i Ekrem de:

– *“O, elbisesini yerde sürüyerek namaz kılıyordu. Şüphesiz ki Allah, elbisesinin eteğini yerde sürüyen kimsenin namazını kabul etmez”* buyurdular.[12]

799. Kays İbni Bişr et–Tağlibî şöyle demiştir:

Bana, Ebü’d–Derdâ’nın arkadaşı olan babam haber verdi ve şöyle dedi:

Dımaşk’da, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ashâbından İbnü’l–Hanzaliyye denilen bir zat vardı. Bu adam yalnız başına yaşayan ve insanlarla çok az görüşen bir kimse idi. Hep namaz kılar, namazdan ayrılıp çoluk çocuğunun yanına giderken de tekbir ve tesbih ile meşgul olurdu. Biz Ebü’d–Derdâ’nın yanında otururken bu zat yanımıza uğradı. Ebü’d–Derdâ ona:

– Bize fayda sağlayacak, sana zararı dokunmayacak bir söz söyle dedi. İbnü’l– Hanzaliyye de şunları söyledi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir seriyye göndermiş, bir süre sonra seriyyeye katılanlar seferden dönmüşlerdi. Onların içinden bir asker gelip Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in oturduğu yere oturdu; yanındaki adama şöyle dedi:

– Düşmanla karşılaştığımız zaman bizi bir görmeliydin; filân kimse düşmana saldırdı, mızrağını sapladı ve:

– Al benden sana! Ben Gıfarlı delikanlıyım, dedi. Sen onun bu sözünü nasıl buluyorsun? diye sordu. Öbür adam:

– Benim kanaatim, o adamın bütün sevabının boşa gittiğidir, diye cevap verdi. Bu sözü işiten bir başkası:

– Bunda bir sakınca görmüyorum, dedi. Bunun üzerine ikisi münakaşa ettiler. Neticede olup biteni Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* duydu ve:

“Sübhânellah! Bu kişinin sevap kazanmasında ve övülmesinde bir sakınca yoktur!” buyurdu. Ben Ebü’d–Derdâ’nın buna sevindiğini ve başını kaldırıp adama:

– Sen bunu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’den bizzat kendin işittin mi? diye sorduğunu gördüm. Adam:

– Evet, bizzat işittim, dedi. Ebü’d–Derdâ adama aynı soruyu tekrar edip duruyordu. Hatta ben kendi kendime: Dizlerinin üzerine çökecek, diyordum. Babam sözlerine şöyle devam etti:

– İbnü’l–Hanzaliyye, başka bir gün yine yanımıza uğramıştı. Ebü’d–Derdâ bu defa ona:

– Bize fayda sağlayacak, sana zararı dokunmayacak bir söz söyle, dedi. O da şunu söyledi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize şöyle buyurdu:

“Cihad için hazır tuttuğu atı yedirip içirip ona güzelce bakan kimse, sadaka vermek için elini açıp hiç kapatmayan kişi gibidir.”

Bu zat, başka bir gün bize yine uğramıştı. Ebü’d–Derdâ yine ona:

– Bize fayda sağlayacak, sana zararı dokunmayacak bir söz söyle dedi. Bunun üzerine İbnü’l–Hanzaliyye şunları söyledi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Hüreym el–Üseydî ne iyi adamdır! Keşke zülüfleri ile elbisesinin eteklerini uzatmasaydı.” Resûl–i Ekrem’in bu sözü Hüreym’e ulaşınca, hemen eline bir ustura alıp zülüflerini kulak memesi hizasından kesti; elbisesinin eteğini de baldırlarını örtecek şekilde kısalttı. İbnü’l–Hanzaliyye bir gün yine bize uğramıştı. Ebü’d–Derdâ kendisine:

– Bize fayda sağlayacak, sana da zararı olmayacak bir söz lutfetseniz, dedi. O da şu cevabı verdi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’ i şöyle buyururken işittim:

“Sizler kardeşlerinizin yanına varacaksınız; binek hayvanlarınızı düzene koyun, elbiselerinize çeki düzen veriniz ki, insanlar arasında yüzdeki güzellik timsali ben gibi olunuz. Çünkü Allah çirkin görünüşü ve kötü sözü sevmez.”[13].

800. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir müslümanın güzelce giyinmesi, elbisesinin eteklerinin, baldırlarını örtecek şekilde olmasıyladır. Elbisesini topuklarına kadar uzatmasında bir günah yoktur. Topuklardan aşağıda olan kısım ise ateştedir. Allah, büyüklük taslayarak elbisesinin eteğini yerde sürüyen kimsenin yüzüne bakmaz.”[14].

801. İbni Ömer *radıyallahu anh*ümâ şöyle dedi:

Elbisemin etekleri topuklarımdan aşağı sarkmış vaziyette Resûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*’in huzuruna uğramıştım. Resûl–i Ekrem:

“Abdullah, elbisenin eteklerini yukarıya kaldır!” buyurdular. Ben de hemen kaldırdım. Sonra:

“Biraz daha kaldır!” buyurdu, ben biraz daha kaldırdım. Ondan sonra elbisemin Resûl–i Ekrem’in tasvip ettiği şekilde olmasına daima dikkat etmişimdir. Topluluktan biri:

– Nereye kadar kaldırmıştın? diye sordu. İbni Ömer:

– Baldırlarımın yarısına kadar kaldırmıştım, diye cevap verdi.[15]

802. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse, kendini beğendiği için elbisesini yerde sürürse, Allah kıyamet gününde o kimsenin yüzüne bakmaz.” Bunun üzerine Ümmü Seleme:

– Kadınlar eteklerini nasıl yapacaklar? diye sordu. Resûl–i Ekrem:

– *“Onlar bir karış aşağı uzatırlar”* buyurdu. Ümmü Seleme:

– O durumda ayakları açılır, dedi. Peygamber Efendimiz:

– *“Öyleyse bir arşın uzatırlar, daha fazla uzatamazlar”* buyurdular. [16]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 251.

[2] Ebû Dâvûd, Libâs 3; Tirmizî, Libâs 27.

519’da geçmişti

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 251.

[4] Buhârî, Libâs 2, Fezâilü’s–sahâbe 5; Müslim, Libâs 43–44. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 25.

[5] Buhârî, Libâs 1, 5; Müslim, Libâs 43 (Ayrıca bk. 617 numaralı hadisin kaynakları)

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 251.

[7] Buhârî, Libâs 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Libâs 27.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 251.

[9] Müslim, Îmân l71. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 25; Nesâî, Büyû 5.

[10] Ebû Dâvûd, Libâs 27; Nesâî, Zînet 104. Ayrıca bk. İbni Mâce, Libâs 9.

[11] Ebû Dâvud, Libâs 24; Tirmizî, İsti’zân 27 (Tirmizî’nin rivayeti muhtasardır)

[12] Ebû Dâvûd, Libâs 25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 83; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, V, 379.

[13] Ebû Dâvûd, Libâs 25. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, IV, 179–180.

[14] Ebû Dâvud, Libâs 26. Ayrıca bk. İbn Mâce, Libâs 8; *Muvatta*, Libâs 12.

[15] Müslim, Libâs 47.

[16] Ebû Dâvûd, Libâs 36; Tirmizî, Libâs 9. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 105; İbni Mâce, Libâs 15.

120) Tevazu Sebebiyle Lüks Elbise Giymemek

Bu konuyla alakalı 56. bölümde otuzdan fazla hadis geçmişti. (Bkz. 491-521. hadisler).[1]

803. Muâz İbni Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse, gücü yettiği halde mütevazî davranarak lüks elbise giymeyi terkederse, Allah kıyamet gününde o insanı yaratıklarının en başında huzuruna çağırır ve onu îman ehlinin giyeceği elbiselerden dilediğini giymede serbest bırakır."[2].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 254.

[2] Tirmizî, Sıfatu'l–kıyâmet 39. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 338, 339.

121) Orta Halli Elbise Giymek (Bir İhtiyaç Olmaksızın Ve Şer'î Bir Maksat Bulunmaksızın Alay Edilecek Derecede Basit Elbise Giyilmemesi)

804. Amr İbni Şuayb babasından, o da dedesi *radıyallahu anh*'den rivayet ettiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki Allah, verdiği nimetinin eserini kulunun üzerinde görmekten hoşlanır."[1].

---

[1] Tirmizî, Edeb 54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 14.

122) İpek Giymenin Erkeklere Haram Olduğu (İpeğe Oturma Ve Dayanmalarının Erkeklere Haram, Kadınlara Helâl Olduğu)

805. Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İpek elbise giymeyiniz. Çünkü ipeği dünyada giyen âhirette giyemez."[1].

806. Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i :

"İpek elbiseyi sadece ondan nasibi olmayanlar giyer" buyururken işittim.

Buhârî'nin bir rivayetinde: *"Âhirette ondan nasibi olmayan"* şeklindedir.[2]

807. Enes *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dünyada ipek giyen kimse âhirette onu giyemez."[3].

808. Ali *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i gördüm; sağ eline ipeği sol eline altını almıştı; sonra da:

"Şüphesiz bu ikisi ümmetimin erkeklerine haram kılınmıştır" buyurdular.[4]

809. Ebû Mûsâ el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İpek giymek ve altın kullanmak ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına ise helâl kılındı.”[5].

810. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* altın ve gümüş kaplardan içmemizi ve onların içinde yemek yememizi, ipek ve atlas giymemizi ve üzerinde oturmamızı bize yasakladı.[6]

---

[1] Buhârî, Libâs 25; Müslim, Libâs 11. Ayr. bk. Tirmizî, Edeb 1; İbni Mâce, Libâs 16.

[2] Buhârî, Edeb 66; Müslim, Libâs 7, 10. Ayrıca bk. İbni Mâce, Libâs 16.

[3] Buhârî, Libâs 25; Müslim, Libâs 11. Ayr. bk. Tirmizî, Edeb 1; İbni Mâce, Libâs 16.

[4] Ebû Dâvûd, Libâs 11. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 40; İbni Mâce, Libâs 19.

[5] Tirmizî, Libâs 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Libâs 19.

[6] Buhârî, Libâs 27. Pek çok rivayetten bir kısmı için ayrıca bk. Buhârî, Et’ime 29, 32, Eşribe 27, 28; Müslim, Libâs 4, 5; Ebû Dâvûd, Eşribe 17; Tirmizî, Eşribe 10.

123) Uyuz Hastalığı Olanın İpekli Giymesi Câizdir

811. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Zübeyr ve Abdurrahman İbni Avf *radıyallahu anh*ümâ'ya, yakalandıkları uyuz hastalığı sebebiyle ipek elbise giyme ruhsatı verdi.[1]

***** Harpte zırhın altına da giyilebileceğini, hastalık mazeretinin giyilmeyi caiz kıldığını öğreniyoruz. Din zorluk değil kolaylık emreder. Bir şeyin yasaklığı kesin olsa bile ruhsatının olduğu haller de vardır. Hastalık ve savaşta zırh altına ipek elbise giymek gibi. [2]

---

[1] Buhârî, Libâs 29; Müslim, Libâs 24–25. Ayrıca bk. Buhârî, Cihâd 91; Ebû Dâvud, Libâs 9; Nesâî, Zînet 92.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 255.

124) Kaplan vb. Yırtıcı Ve Vahşi Hayvan Derisi Kullanımı (Kaplan Derisinden Yatak Yapmanın Ve Onu Eğerlerin Üzerine Koymanın Yasak Olduğu)

812. Muâviye r*adıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İpek yüz geçirilmiş ve kaplan derisiyle kaplanmış eğer üzerine binmeyiniz."[1]

813. Ebü'l–Melîh, babası (Üsâme İbni Umeyr) *radıyallahu anh*'den rivayet ettiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yırtıcı hayvanların derilerini kullanmayı yasakladı.[2]

***** Kibirlilik ve gösteriş sebebi olması dolayısıyla yasaklanan hayvan derileri kullanımı bu maksatla olmadığı takdirde tabaklanırsa, (domuz ve köpek derisi hariç) sergi, çadır, ayakkabı vb. şeylerde kullanılabilir. Yırtıcı hayvan derileri bir sektör haline gelmiş olup bu derilerin ticaret ve kullanımı bugün için kesin haram olmasa bile tahrimen mekruhtur ve en azından şüphelidir. Müslüman şüpheliden uzak durmalıdır ki harama atlayıvermesin. [3]

---

[1] Ebû Dâvud, Libâs 39. Ayrıca bk. İbni Mâce, Libâs 47.

[2] Ebû Dâvûd, Libâs 40; Tirmizî, Libâs 31, 32; Nesâî, Fer' 7.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 256.

125) Yeni Elbise Ayakkabı Ve Benzeri Bir Şey Giyince Nasıl Dua Edileceği

814. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yeni bir elbise giydiği zaman, sarık, gömlek, ridâ gibi giydiği şeyin adını anarak şöyle dua ederdi:

"Allahümme leke'l–hamdü ente kesevtenîhi, es'elüke hayrahü ve hayra mâ sunia lehü, ve eûzü bike min şerrihi ve şerri mâ sunia lehü:

"Allahım! Hamd sana mahsustur. Onu bana sen giydirdin. Senden onu hayırlı kılmanı ve yapılışına uygun kullanmanın hayrını nasip etmeni dilerim. Şerrinden ve yaratılış gayesi dışında kullanılmasının şerrinden de sana sığınırım."[1].

---

[1] Ebû Dâvûd, Libâs 1; Tirmizî, Libâs 28.

126) Elbise Giyerken De Sağdan Başlamanın Müstehap Oluşu

Bu konu ile ilgili hadisler (99 bölüm 721-727) hadislerde geçmişti.

UYKU ÂDÂBI BÖLÜMÜ

127) Uyumanın, Yaslanıp Yatmanın, Oturmanın, Bir Toplulukta Bulunmanın Ve Rüyânın Âdâbı

815. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına uzandığında sağ tarafı üzerine yatar ve şöyle dua ederdi:

"Allahümme eslemtü nefsî ileyke, ve veccehtü vechî ileyke, ve fevvadtü emrî ileyke, ve elce'tü zahrî ileyke, rağbeten ve rehbeten ileyke, lâ melcee ve lâ mencê minke illâ ileyke. Âmentü bi kitâbikellezî enzelte ve nebiyyikellezî erselte:

"Allahım! Kendimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. İşimi sana ısmarladım. Rızanı isteyerek, azabından korkarak sırtımı sana dayadım, sana sığındım. Sana karşı yine senden başka sığınak yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere inandım."[1]

816. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

"Yatağına gideceğin zaman namaz abdesti gibi abdest al, sonra sağ yanın üzerine yat ve şu duayı oku ve bu duanın sözlerini yatmadan önce son sözün yap" buyurdu.[2]

817. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gece on bir rek’at namaz kılardı. Sabah tan yeri ağarınca da kısaca iki rek’at namaz kılar, sonra müezzin gelip sabah ezanını okuyuncaya kadar sağ yanı üzerine yaslanıp uzanırlardı. [3]

818. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin uyumak istediği zaman elini yanağının altına koyar sonra da:

"Allahümme bismike emûtü ve ahyâ: “Allahım! Senin isminle ölür, senin isminle dirilirim” derdi. Uykudan uyandığı zaman: *“Elhamdülillâhillezî ahyânâ min ba‘di mâ emâtenâ ve ileyhin–nüşûr. ” “Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah’a hamdolsun. Diriltmek sadece O’na mahsustur”* buyururdu.[4]

819. Yaîş İbni Tıhfe el–Gıfârî *radıyallahu anhümâ*, babam bana şöyle dedi, diyerek nakletmiştir:

Bir ara ben mescitte yüzükoyun yatmıştım. Baktım ki bir adam beni ayağıyla kımıldatıyor ve:

“Bu, Allah’ın kızgınlığına sebep olan bir yatış tarzıdır” diyor. Bir de ne göreyim, o Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* değil mi![5]

820. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse bir mecliste oturur da orada Allah Teâlâ’nın ismini anmazsa, Allah’a karşı eksik bir iş yapmış, bir günah işlemiş olur. Bir kimse

yatağa yatar da orada Allah Teâlâ'yı zikretmezse, yine eksik bir iş yapmış, bir günah işlemiş olur." **[6]**

---

[1] Buhârî, Daavât 5. Ayrıca bk. Buhârî, Vudû' 75; Müslim, Zikir 56–58; Ebû Dâvud, Edeb 98.

Bu hadis 80 numarada geçmişti, bir benzeri de 1463 numarada gelecektir.

[2] Buhârî, Vudû 75; Müslim, Zikİr 56.

[3] Buhârî, Daavât 5; Müslim, Müsâfirîn 121–122.

Benzeri için 1174'e bakınız

[4] Buhârî, Daavât 7, 8, 16. Ayrıca bk. Müslim, Zikr 59; Ebû Dâvûd, Edeb 98; Tirmizî, Edeb 28; İbni Mâce, Duâ 16.

Benzeri için bkz. 1459, 1461

[5] Ebû Dâvûd, Edeb 95. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 21.

[6] Ebû Dâvûd, Edeb 25. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 422.

837'de tekrar gelecek

128) Yatma Ve Oturma Âdâbı (Sırt Üstü Yatmak, Avret Mahallinin Açılma Korkusu Olmayınca Ayak Ayak Üstüne Atmak, Bağdaş Kurarak Ve Bir Şeye Bürünerek Oturmak Câizdir)

821. Abdullah İbni Yezîd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, o, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i mescidde bir ayağını diğer ayağı üzerine atmış, sırt üstü yatarken görmüştür.[1]

822. Câbir İbni Semure *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, sabah namazını kıldıktan sonra güneş iyice doğuncaya kadar, yerinde bağdaş kurarak otururlardı.[2]

823. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i Kâbe'nin avlusunda elleriyle dizlerini tutarak şöyle otururken gördüm, dedi ve uyluklarını karnına dayayıp kolları ile dizlerini tutarak ve kaba etleri üzerine oturarak Resûlullah'ın oturuş tarzını tarif etti.[3]

824. Kayle Binti Mahreme *radıyallahu anh*â şöyle der:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i dizlerini karnına dayamış, ellerini koltuklarının altına koyup, kaba etleri üzerine oturmuş vaziyette gördüm. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i böyle huşû ve huzû içinde mütevazi bir vaziyette oturur görünce, korkudan irkildim.[4]

825. Şerîd İbni Süveyd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün sol elimi arkaya atmış ve elimin ayasına dayanmış otururken, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana uğradı ve:

“Allah’ın gazabına uğramış olanlar gibi mi oturuyorsun?” buyurdu. [5]

***** Bu hadislerden Rasûlullah (s.a.v)’in mescidde nasıl oturup yattığını öğreniyoruz. Mescidde yatılmaz kanaatinin bir dayanağı yoktur. Kişi yorulunca istirahat için namaz vakti haricinde mescidde uzanıp yatabilir. Herkes ve her mescid için geçerli olmasa bile istasyon, otogar ve terminallere yakın cami ve mescidlerde yatanlar görülürse nahoş karşılanmamalı, diğer mescid ve camilerde münasip bir şekilde yatıp uyuyan yolcu ve otel parası olmayan birkaç saatlik bekleyiciler için de hoşgörülü davranmalıdır. Mescidlerde yatılabileceğine dair pek çok hadis ve deliller var fakat yatılmayacağına dair hiçbir delil yoktur.

Allah’ın gazabına uğramış olan yahudiler ve diğer kafirlerin oturuş şekli olan bir elin içine dayanarak oturmak kibirli ve büyüklük taslayan kimselerin oturma şeklini yansıttığından yasaklanmıştır. Allah’ın gazablandığı kimselerin şiarı olan oturma yaslanma vb. davranışlar görüldüğünde onlar akla geliyorsa zihnimizde onlar canlanıyorsa müslümanlar bu şekillere benzemekten sakınmalıdır. *“Kim kime benzemeye çalışırsa o onlardandır”* hadisine de uyulmuş olacağından kafir davranış ve adetlerinden uzak durulmalıdır. [6]

---

[1] Buhârî, Salât 85 İsti’zân 44; Müslim, Libâs 75. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 19; Nesâî, Mesâcid 28.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 26. Benzer rivâyetler için bk. Müslim, Mesâcid 286; Tirmizî, Salât 412.

[3] Buhârî, İsti’zân 34.

[4] Ebû Dâvud, Edeb 22.

[5] Ebû Dâvûd, Edeb 24.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 258.

129) Meclis Âdâbı (Meclis Ve Mecliste Oturma Âdâbı)

Bu bölümdeki on üç hadis-i şeriften; bir toplulukta bir kimseyi kaldırıp onun yerine oturulmaması gerektiğini, sıkışıp araya alınması gerektiğini, oturduğu yerden kalkıp tekrar dönüp gelenin oraya herkesten daha fazla hak sahibi olduğunu, bir mecliste nerede boşluk varsa oraya oturulması gerektiğini, Cuma günü mescide erken gidenin fazla sevap kazanacağını, iki kişi arasına oturmanın caiz olmadığını, halka teşkil edilerek oturulan bir yerde ortaya oturmanın lanetlendiğini, meclislerin en hayırlısının en geniş olanı olduğunu, faydasız işler ve sözlerle bir oturum bitirilirse sonunda nasıl dua edilmesi gerektiğini ve yine değişik bir duayı, Allah'ı hatırlamadan bitirilen toplantılarının eşek leşinden kalkmış gibi olacağını, pişmanlık olacağını ve Allah'a karşı eksik bir iş yapılmış olacağını öğreneceğiz. [1]

826. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz bir kimseyi oturduğu yerden kaldırıp sonra onun yerine kendisi oturmasın. Fakat açılarak halkayı genişletiniz."

İbni Ömer, bir kimse kendisi için oturduğu yerden kalktığında onun yerine oturmazdı.[2]

827. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz oturduğu yerden kalkar, sonra tekrar dönüp gelirse oraya oturmaya herkesten fazla hak sahibidir.”[3]

828. Câbir İbni Semüre *radıyallahu anhümâ* şöyle demiştir:

Biz Nebiyy–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in huzuruna vardığımız zaman, her birimiz nerede yer bulursa oraya otururdu.[4]

829. Ebû Abdullah Selmân el–Fârisî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse cuma günü gusül abdesti alır, elinden geldiği kadar temizlenir, ya kendi özel kokusundan veya evinde bulunan güzel kokudan sürünür ve evinden çıkar, iki kişinin arasına girmez, sonra üzerine farz olan namazı kılar, imam hutbe okurken susup onu dinlerse, o cuma ile öteki cuma arasındaki günahları bağışlanır.”[5]

830. Amr İbni Şuayb, babası vasıtasıyla dedesi Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anh*’den rivayet ettiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

“Kendileri müsaade etmedikçe, iki kişinin arasına oturmak bir kimseye helâl olmaz” buyurdu.[6]

Ebû Dâvûd’un bir rivayetinde şöyledir:

“İzinleri olmadıkça iki kişinin arasına oturulmaz.”[7]

831. Huzeyfe İbni Yemân *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* halka teşkil eden bir topluluğun

ortasına oturan kimseye lânet etmiştir.[8]

Tirmizî'nin Ebû Miclez'den rivayetine göre, bir adam gelip halkanın ortasına oturmuştu. Bunun üzerine Huzeyfe:

Halkanın ortasına oturan kimse, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in lisanıyla veya Allah tarafından Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in lisanıyla lânetlenmiştir, dedi.[9]

832. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Meclislerin en hayırlısı en geniş olanıdır" buyururken işittim.[10]

***** Rahat edilmesi ve hoşlanılmayacak hareketlere sebep olmadığı için geniş yerler tercih edilmelidir. [11]

833. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim bir mecliste oturur ve orada bir sürü faydasız ve mânasız sözlerle vakit öldürür de, o meclisten kalkmadan önce, Sübhâneke Allahümme ve bihamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbu ileyke: Allahım! Seni her türlü noksan sıfatlardan tenzih ve hamdinle tesbih ederim. Senden başka bir ilâh olmadığını kesinlikle belirtirim. Senden bağışlanmamı diler ve sana tövbe ederim, derse, o mecliste yapmış olduğu hataları bağışlanır."[12].

834. Ebû Berze *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* meclisten kalkmak istediğinde, son söz olarak şöyle dua ederlerdi:

"Sübhâneke Allahümme ve bihamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbu ileyke": " Allahım! Seni her türlü noksan sıfatlardan tenzih ve hamdinle tesbih ederim. Senden başka bir ilâh olmadığını kesinlikle belirtirim. Senden bağışlanmamı diler ve sana tövbe ederim." Bunun üzerine bir adam:

– Ey Allah'ın Resûlü! Şüphesiz ki sen, daha önce söylemediğin bir söz söylüyorsun! dedi. Resûl–i Ekrem:

"Bu söylediğim sözler, mecliste işlenen hata ve kusurlara keffârettir" buyurdu.[13]

835. İbni Ömer *radıyallahu anh*ümâ şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu duaları yapmadan önce bir meclisten kalktığı pek az olurdu:

"Allahım! Bize, günahla aramıza engel olacak kadar korkundan hisse ver. Bizi, cennetine ulaştıracak kadar tâatini nasib eyle. Dünya musîbetlerini hafifletecek güçlü iman ver. Allahım! Bizi yaşattığın müddetçe kulaklarımız, gözlerimiz ve kuvvetimizden faydalandır; ölümümüze kadar da onları devamlı kıl. Bize zulmedenlerden öcümüzü sen al. Bize düşmanlık edenlere karşı bize yardım et. Bizi dinimizde musîbete uğratma. Dünyayı en büyük düşüncemiz ve gayemiz, ilmimizin sonu kılma. Bize acımayanları üzerimize musallat etme."[14].

***** İnsanlar sabah erkenden işlerine güçlerine başlayıp akşama kadar dünyalık peşinde koşarlar. Akşamları bir araya geldiklerinde ise yine

dünyalık, yine mal, mülk, servet, dünya istikballerini konuşarak zamanlarını geçirirler. Gündüz dünyalığa koşan insanlar geceleyin bari Allah'ın dinini öğrenmek üzere sohbetler edip ayet ve hadisleri öğrenmeye çalışsalar ve dünya-ahiret dengeli gitse ne iyi olur. Bu konuda 485 nolu hadisle birlikte 55. bölümün tüm hadislerini ve ayetlerini bir daha okumak çok iyi olur. [15]

836. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Herhangi bir topluluk oturdukları meclisten Allah'ı zikretmeden kalkarlarsa, merkep leşi yanından kalkmış gibi olurlar. O meclis de onlar için bir pişmanlık olur." ***[16]***.

837. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir cemaat oturduğu mecliste Allah'ı anmaz ve peygamberlerine salât ve selâm getirmezlerse, bu meclis onlar için bir nedâmet olur. Allah dilerse onlara azâb eder, dilerse mağfiret eder." ***[17]***.

838. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse bir mecliste oturur da orada Allah Teâlâ'nın ismini anmazsa, Allah'a karşı eksik bir iş yapmış, bir günah işlemiş olur. Bir kimse yatağa yatar da orada Allah Teâlâ'yı zikretmezse, yine eksik bir iş yapmış, bir günah işlemiş olur." ***[18]***.

***** Müslüman yahudiler gibi sadece dünyayı tercih edip ahireti ihmal ederek Allah'ın gazabını kazanan insanlar gibi olmamalı. Din ile dünyayı birlikte götürüp her iki tarafı da ihmal etmemelidir. Allah rızası için hiçbir şey konuşulmadan onun ismi, kitabı, peygamberi ve sünneti anılmadan kalkılan toplantılar sanki merkep leşinin başından dağılan yırtıcı, vahşi ve pis tabiatlı hayvanlar gibi kabul edilirler. Çünkü zamanları iftira, gıybet, dedikodu ve cenneti kazandırmayacak işler ile geçmiş demektir. [19]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 258.

[2] Buhârî, Cum'a 20, İsti'zân 31; Müslim, Selâm 28–29. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 9.

[3] Müslim, Selâm 31.

[4] Ebû Dâvûd, Edeb 14; Tirmizî, İsti'zân 29.

[5] Buhari, Cuma 6.

1155'de tekrar gelecektir.

[6] Ebû Dâvûd, Edeb 21; Tirmizî, Edeb 11.

[7] Ebû Dâvud, Edeb 21.

[8] Ebû Dâvud, Edeb 14.

[9] Tirmizî, Edeb 12.

[10] Ebû Dâvûd, Edeb 12. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 18, 69.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 259.

[12] Tirmizî, Daavât 39.

[13] Ebû Dâvûd, Edeb 27.

[14] Tirmizî, Daavât 80.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 260.

[16] Ebû Dâvûd, Edeb 25.

[17] Tirmizî, Daavât 8.

[18] Ebû Dâvûd, Edeb 25, 98.

819’da geçmişti.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 260.

130) Rüya Ve Rüya İle İlgili Esaslar

839. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim, dedi:

– *"Ümmete, nübüvvetten sonra sadece mübeşşirât kalmıştır"*. Ashâb:

– Mübeşşirât nedir? diye sorunca, Resûl–i Ekrem:

– *"Sâlih rüyadır"* buyurdu.[1]

840. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zaman yaklaşınca mü'minin rüyası yalan çıkmaz. Mü'minin rüyası nübüvvetin kırk altı cüzünden biridir."[2].

Müslim'in bir rivayeti de şöyledir:

"Sizin en doğru rüya görenleriniz, en doğru söyleyenlerinizdir."[3].

841. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Beni rüyada gören kimse, uyanıkken de öylece görecektir –veya sanki beni uyanıkken görmüş gibidir–. Çünkü şeytan bana benzeyen bir şekle giremez."[4].

842. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir:

“Sizden biriniz hoşuna giden bir rüya görünce, o Allah Teâlâ’dandır. Bu sebeple Allah’a hamdetsin ve o rüyasını anlatsın.”

Başka bir rivayet şöyledir:

“O rüyayı sadece sevdiğine söylesin. Hoşlanmadığı bir rüya görürse o şeytandandır. Onun şerrinden Allah’a sığınsın ve onu hiç kimseye söylemesin. O zaman o rüya kendisine zarar vermez.”[5]

***** Ebu’d Derda peygamberimize Yunus suresi 64. ayeti olan *“Dünya hayatında da Ahiret hayatında da müjde onlara”* ayeti hakkında sormuş. Efendimiz de müslümanın gördüğü veya kendisine gösterilen saf rüyadır, buyurmuşlardır.[6] Gördüğü korkunç rüyalarla günahkar halini terkeden, tevbeye dönen insanlar hiç de az değildir. Peygamberlik salih ve sadık rüyalarla başlamıştı. Rüyasında gördüğü şey aynen çıkardı. Bu durum altı ay devam etmiştir. Peygamberlik süresi yirmi üç yıl olduğuna göre bu tür sadık rüyalar nübüvvetin kırk altı bölümünden biri olarak sayılmıştır. (839. Hadis) Sadık rüyalar peygamberlikten sonra ümmetine kalan en önemli bir özelliktir. [7]

843. Ebû Katâde *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sâlih rüya –bir rivayete göre *güzel rüya– Allah’tandır. Fena rüya da şeytandandır. Kim hoşuna gitmeyen bir rüya görürse, sol tarafına üç defa üflesin ve şeytandan Allah’a sığınsın. O takdirde o rüya kendisine zarar vermez.”*[8]

844. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz hoşlanmadığı bir rüya görünce, sol tarafına üç defa tükürsün; şeytanın şerrinden de üç defa Allah'a sığınsın; yattığı tarafından da öbür yanına dönsün".[9]

***** Görülen rüya çirkin ve korkunç olunca sol tarafa üç defa tükürmek o rüyada hazır bulunan şeytanı kovalamak ve onu hor hakir görmek aşağılıklardan olduğunu kabul etmek gereğindendir. Sol taraf sevilmeyen, hoşlanılmayan ve şeytanın çoğunlukla o taraftan gelebileceği inancından dolayıdır. Tükürmeden sonra hemen Allah'a sığınılması tavsiye ediliyor. Biz de öyle yapıp Allah'tan gafil olmadığımızı ortaya koymalıyız. [10]

845. Ebü'l–Eska' Vâsile İbnü'l–Eska' *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"En büyük iftiralar, bir kimsenin babasından başkasına neseb iddiasında bulunması, görmediği rüyayı gördüğünü iddia etmesi ve Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in söylemediği bir sözü ona nisbet etmesidir."[11]

***** Nesebi inkar etmek soysuzluğu kabul etmek demektir. Rüyasında görmediği bir şeyi gördüğünü iddia eden de Allah'ı yalanlamış ve Allah'ın göstermediği bir rüyayı gösterdi demek suretiyle Allah'ı yalancı çıkarmış olacağından büyük günah işlemiş olur. Rüyada yalan söylemek uyanıkken yalan söylemekten daha büyük bozgunculuğa sebep olur. Çünkü bu yolla insan diğer insanları kandırmış kendinde olmayan bir değeri kendine

yakıştırmış ve başkalarının bakış açılarını ve düşüncelerini değiştirerek daha büyük bir bozgunculuk yapmış olur. Peygamberimizin söylemediği bir sözü ona izafe etmek ise en büyük günahlardan olup bu kimse dinde sapıklık ortaya çıkarmayı istemiş olur. Yani eldeki mevcut Kur'an ve sünnetle yetinmeyerek onlara ilavede bulunmayı istemiş olacağından bu da en büyük günahlardan ve cehennemlik olmayı gerektiren işlerdendir. [12]

---

[1] Buhârî, Ta'bîr 5. Ayrıca bk. Müslim, Salât 207–208; Ebû Dâvûd, Salât 143; Tirmizî, Rü'yâ 2; Nesâî, Tatbîk 9; İbni Mâce, Rü'yâ 1.

[2] Buhârî, Ta'bîr 26; Müslim, Rü'yâ 6. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 8; Tirmizî, Rü'yâ 1; İbni Mâce, Rü'yâ 9.

[3] Müslim, Rü'yâ 6.

[4] Buhârî, İlm 38; Ta'bîr 10; Müslim, Rü'yâ 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 88; Tirmizî, Rü'yâ 4, 7; İbni Mâce, Rü'yâ 2.

[5] Buhârî, Ta'bîr 3, 46; Müslim, Rü'yâ 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 52; İbni Mâce, Rü'yâ 3.

[6] Tirmizi, Rüya 3.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 261.

[8] Buhârî, Ta'bîr 4; Müslim, Rü'yâ 1.

[9] Müslim, Rü'yâ 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 88; İbni Mâce, Ta'bîr 4.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 261.

[11] Buhârî, Menâkıb 5. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, II, 118.

Kısa bir şekli 1546'da gelecektir.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 261-262.

SELÂM BÖLÜMÜ

“Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, sahiplerinden izin almadan, selam vermeden girmeyin...” (Nur: 24/27)

“... Evlere girdiğiniz vakit, Allah tarafından bolluk bereket ve esenlik dileyerek, birbirinize mutlaka selam verin...” (Nur: 24/61)

“Bir selam aldığınızda daha güzel bir selam ile karşılık verin veya en azından benzeri ile...” (Nisa: 4/86)

“İbrahim (a.s.)’ın meleklerden ağırladığı misafirlerinin haberi sana geldi mi? O elçiler İbrahim (a.s.)’a gelip ona selam verdiklerinde size de selam olsun demişti...” (Zariyat: 51/24-25)

131) Selâmın Ve Selâmlaşmayı Yaygınlaştırmanın Fazîleti

846. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir adam, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– İslâm'ın hangi özelliği daha hayırlıdır, diye sordu? Resûl–i Ekrem:

"Yemek yedirmen, tanıdığın ve tanımadığın herkese selâm vermendir" buyurdu.[1]

847. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ Âdem sallallahu aleyhi ve sellem'i yaratınca ona:

– Git şu oturmakta olan meleklere selâm ver ve senin selâmına nasıl karşılık vereceklerini de güzelce dinle; çünkü senin ve senin çocuklarının selâmı o olacaktır, buyurdu. Âdem aleyhi's–selâm meleklere:

– es–Selâmü aleyküm, dedi. Melekler:

– es–Selâmü aleyke ve rahmetullâh, karşılığını verdiler. Onun selâmına "ve rahmetu'l–lâh"ı ilâve ettiler."[2]

***** Nisa: 4/86 ayetiyle öğretilen selamlaşma şeklini Allah burada da melekle Hz. Adem arasında tatbikatlı olarak göstermiştir. [3]

848. Ebû Umâre Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize şu yedi şeyi emretti: Hasta ziyaretini, cenâzeye iştirak etmeyi, aksırana hayır dilemeyi, zayıfa yardım

etmeyi, mazluma yardımcı olmayı, selâmı yaygın hale getirmeyi ve yemin edenin yemininin yerine gelmesini temin etmeyi.[4]

849. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz, iman etmedikçe cennete giremezsiniz; birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olamazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız."[5]

***** Çünkü selam barışıklığın, dostluğun, karşılıklı konuşma ve anlaşmaya hazır oluşun ilk göstergesidir. [6]

850. Ebû Yûsuf Abdullah İbni Selâm *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Ey insanlar! Selâmı yayınız, yemek yediriniz, akrabalarınızla alâkanızı ve onlara yardımınızı devam ettiriniz. İnsanlar uyurken siz namaz kılınız. Bu sayede selâmetle cennete girersiniz" buyururken işittim.[7]

851. Tufeyl İbni Übey İbni Kâ'b, söylediğine göre Abdullah İbni Ömer'e gelir ve onunla birlikte çarşıya çıkarlardı. Tufeyl sözüne şöyle devam etti:

Biz çarşıya çıktığımızda, Abdullah, eski eşya satan, değerli mal satan, yoksul veya herhangi bir kimseye uğrasa mutlaka selâm verirdi. Bir gün yine Abdullah İbni Ömer'in yanına gelmiştim. Çarşıya gitmek için kendisine arkadaş olmamı istedi. Ona:

– Çarşıda ne yapacaksın? Alış verişe vâkıf değilsin, malların fiyatlarını sormuyorsun, bir şey satın almak istemiyorsun, çarşıdaki sohbet yerlerinde de oturmuyorsun? Şurada otur da, birlikte konuşalım, dedim. Bunun üzerine Abdullah:

– Ey Ebû Batn! –Tufeyl, iri göbekli bir kişi olduğu için böyle hitap etmiştir– Biz, sadece selâm vermek üzere çarşıya çıkıyoruz; karşılaştığımız kimselere de selâm veriyoruz, cevabını verdi.[8]

***** Sadece selam verip almak suretiyle sevap kazanmak için çarşı ve pazara çıkıyor İbni Ömer. Şimdi ise ne maksatlarla çarşı ve pazara çıkılıyor.[9]

---

[1] Buhârî, Îmân 20; İsti‘zân 9, 19; Müslim, Îmân 63. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 131; Nesâî, Îmân 12.

550’de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[2] Buhârî, Enbiyâ 1; İsti’zân 1; Müslim, Cennet 28.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 262.

[4] Buhârî, Mezâlim 5; Müslim, Libâs 3. Ayrıca. bk. Tirmizî, Edeb 45; Nesâî, Cenâiz 53.

Benzeri 894’de tekrar gelecek olan bu hadis 241’de geçmişti.

[5] Müslim, Îmân 93. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 131; Tirmizî, İsti‘zân 1; İbni Mâce, Mukaddime 6, Edeb 11.

379’da geçmişti

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 263.

[7] Tirmizî, Kıyâmet 42. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 174, Et’ime 1.

1167’de tekrar gelecektir.

[8] Mâlik, *Muvatta*’, Selâm 6.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 263.

132) Selam Alıp Vermenin Şekli

852. İmrân İbni Husayn *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir adam geldi ve:

– es–Selâmü aleyküm, dedi. Hz. Peygamber onun selâmına aynı şekilde karşılık verdikten sonra adam oturdu. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"On sevap kazandı"* buyurdu. Sonra bir başka adam geldi, o da:

– es–Selâmü aleyküm ve rahmetullah, dedi. Peygamberimiz ona da verdiği selâmın aynıyla mukâbelede bulundu. O kişi de yerine oturdu. Hz. Peygamber:

– *"Yirmi sevap kazandı"* buyurdu. Daha sonra bir başka adam geldi ve:

– es–Selâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berekâtüh, dedi. Hz. Peygamber o kişiye de selâmının aynıyla karşılık verdi. O kişi de yerine oturdu. Efendimiz:

– *"Otuz sevap kazandı"* buyurdular.[1]

***** Selamdaki ifadeler arttıkça sevap ta artıyor. [2]

853. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

– *"Şu zât Cibrîl aleyhi's–selâm'dır; sana selâm ediyor"* buyurdu. Ben de:

– Ve *aleyhi's–selâm* ve rahmetullâhi ve berekâtüh, dedim.[3]

Bu hadis, Buhârî ve Müslim’in bir kısım rivayetlerinde buradaki şekilde *“ve berekâtüh”* ziyadesiyle, bazı rivayetlerde ise “ve berekâtüh” olmaksızın nakledilmiştir. Kaide olarak, güvenilir râvilerin ziyadesi makbuldür.

854. Enes r*adıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bir söz söylediği zaman, onunla ne kasdettiğinin iyice anlaşılması için sözünü üç defa tekrarlardı. Bir topluluğun yanına geldiğinde onlara üç defa selâm verirdi.[4]

855. Mikdâd *radıyallahu anh*, uzun bir hadisinde şöyle dedi:

Biz, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in süt hissesini ayırıp kaldırırdık. Resûl–i Ekrem geceleyin gelir, uyuyanı uyandırmayacak, uyanık olanlara işittirecek şekilde selâm verirdi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gece geldi, yine her zamanki gibi selâm verdi.[5]

***** Hiç kimseyi rahatsız etmemek peygamberimizin adetlerindendi, selamla bile olsa... [6]

856. Esmâ Binti Yezîd *radıyallahu anh*â’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün mescide uğradı. Kadınlardan oluşan bir cemaat orada oturmaktaydı. Hz. Peygamber onlara eliyle işaret ederek selâm verdi.[7]

857. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İnsanların Allah katında en makbulü ve O'na en yakın olanı, önce selâm verendir."**[8]**.*

***** Yakın olduğu zaman sesle selam verdiğine dair rivayetler vardır. Burada ise kadınlar biraz uzakta olmuş olacaklar ki eliyle de onları işaret ederek uyarmıştır. El ile işaret ederek selam verip almak gayri müslimlerin adetidir. Fitne korkusu olmadığı takdirde kadınlara da selam verilebilir. [9]

858. Ebû Cürey el–Hüceymî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldim ve:

– Aleyke's–selâm yâ Resûlallah! dedim. Peygamber Efendimiz:

– *"Aleyke's–selâm deme; çünkü aleyke's–selâm ölülere verilen selâmdır"* buyurdu.[10]

---

[1] Ebû Dâvûd, Edeb 132; Tirmizî, İsti'zân 2.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 263.

[3] Buhârî, Bed'ü'l–halk 6; İsti'zân 16; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 90–91.

[4] Buhârî, İlm 30; İsti'zân 13. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 28.

696'da geçmişti.

[5] Müslim, Eşribe 174. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 26.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 264.

[7] Tirmizî, İsti'zân 9. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, VI, 458.

865'de tekrar gelecektir.

[8] Ebû Dâvûd, Edeb 133. Benzer bir rivayet için bk. Tirmizî, İsti'zân 6.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 264.

[10] Ebû Dâvûd, Libâs 24; Tirmizî, İsti'zân 27.

Uzun olarak 796'da geçmişti, 858'de tekrar gelecek

133) Selâmın Âdâbı

859. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Binitli olan yürüyene, yürüyen oturana, sayıca az olan çok olana selâm verir."[1]

Buhârî'nin bir rivayetinde: *"Küçük büyüğe selâm verir"* ilâvesi vardır. [2]

860. Ebû Ümâme Suday İbni Aclân el–Bâhilî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanların Allah katında en makbul olanları, selâma ilk başlayanlardır."[3]

Tirmizî'nin Ebû Ümâme *radıyallahu anh*'den rivayetine göre bir adam:

– Yâ Resûlallah! İki kişi birbirleriyle karşılaşınca onlardan hangisi daha önce selâm verir? diye sordu. Peygamber Efendimiz de:

– *"Allah Teâlâ'ya daha yakın olan"* buyurdu.[4]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 5, 6; Müslim, Selâm 1; Âdâb 46. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 134; Tirmizî, İsti'zân 14.

[2] Buhârî, İsti’zân 7.

[3] Ebû Dâvûd, Edeb 133.

Uzun olarak 796 ve 856’da geçmişti.

[4] Tirmizî, İsti’zân 6.

134) Selâmı Tekrarlamak (Bir Yere Tekrar Girip Çıkan Veya Aralarına Ağaç Gibi Bir Engel Girmesi Sebebiyle Birbiriyle Tekrar Karşılaşan Kimselerin Her Defasında Selâm Vermelerinin Müstehap Oluşu)

861. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, namazını, namazın gerektirdiği edeplere riâyet etmeyerek kılan kimse hakkındaki hadisinde belirttiğine göre, o kişi mescide gelip namaz kıldı, sonra Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına geldi ve ona selâm verdi; Resûl–i Ekrem onun selâmına mukâbelede bulundu ve:

"Dön ve namaz kıl, çünkü sen namaz kılmadın" buyurdu. Adam dönüp yeniden namaz kıldı, sonra Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzuruna gelip tekrar selâm verdi. Neticede bu durum üç defa tekrarlandı. [1]

862. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz din kardeşine rastladığında ona selâm versin. Eğer ikisinin arasına ağaç, duvar ve taş girer de tekrar karşılaşırlarsa, tekrar selâm versin."[2].

---

[1] Buhârî, Ezân 95, 122; Eymân 15; İsti'zân 18; Müslim, Salât 45. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 110; İsti'zân 4; Nesâî, İstiftâh 7; Tatbîk 15; Sehv 67; İbni Mâce, İkâmet 72.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 135.

135) Evine Giren Kimsenin Selâm Vermesi

“... evlere girdiğiniz vakit, Allah tarafından bolluk, bereket ve esenlik dileyerek, birbirinize mutlaka selam veriniz...” (Nur: 24/61)

863. Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

“Yavrucuğum! Kendi ailenin yanına girdiğinde onlara selâm ver ki, sana ve ev halkına bereket olsun” buyurdu.[1]

---

[1] Tirmizî, İsti’zân 10.

136) Çocuklara Selâm Verilmesi

864. Enes *radıyallahu anh*, çocuklara rastladığı zaman onlara selâm verir ve:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapardı, derdi.[1]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 15; Müslim, Selâm 15. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 136; Tirmizî, İsti'zân 8; İbni Mâce, Edeb 14.

604'de geçmişti

137) Erkeğin Kadına Selâm Vermesi (Erkeğin Kendi Hanımına, Mahremlerinden Bir Kadına, Haklarında Fitne Korkusu Bulunmayan Yabancı Bir Kadına Veya Kadınlara Selâm Vermesi Ve Bu Şartlarla Kadınların Da Selâm Vermesi)

865. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Aramızda bir kadın –bir başka rivayette yaşlı bir kadın– vardı. Pazı köklerini alır, onları güvecin içine koyup pişirir, biraz da arpa öğütürdü. Biz cuma namazını kılıp döndüğümüz zaman ona selâm verirdik. O da hazırladığı yemeği bize ikram ederdi.[1]

866. Ümmü Hânî Fâhite Binti Ebû Tâlib *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Mekke'nin fethi günü Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelmiştim. Resûl–i Ekrem yıkanıyor, Fâtıma da elinde bir örtüyle ona perde tutuyordu. Ben selâmımı verdim.[2]

867. Esmâ Binti Yezîd *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Kadınlarla birlikte otururken, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* yanımıza uğradı ve bize selâm verdi.[3]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 16, Cum'a 40; Hars 21; Et'ime 17.

[2] Müslim, Hayz 70–71, Salâtü'l–müsâfirîn 81–82. Ayrıca bk. Buhârî, Gusül 21; Salât 4; Tirmizî, İsti'zân 34.

[3] Ebû Dâvûd, Edeb 137; Tirmizî, İst'zân 9. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 14.

138) Îman Etmeyenlere Selâm Verip Almak (İnanmayanlara İlk Olarak Bizim Selâm Vermemizin Haram Olduğu, Onların Selâmlarına Nasıl Karşılık Verileceği, Müslümanlarla Müslüman Olmayanların Bir Arada Oturduğu Meclise Selâm Vermenin Müstehap Olduğu)

868. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yahudi ve hıristiyanlara öncelikle siz selâm vermeyin. Yolda onlardan biriyle karşılaştığınız zaman, eziyet etmemek şartıyla, onları yolun kenarından yürümeye zorlayınız."[1]

***** Hadislerin genel muhtevası ve İslam tarihindeki tatbikata göre müslümanlar ehli kitap denilen hristiyan ve yahudilere selam vermemişler, onlar verirlerse *"ve aleyküm"* diye alınması uygun görülmüştür. Onlara saygı ifadesi olarak yol vermek uygun değildir. Allah'tan gelen son mesaja, İslama kulak vermedikleri ve kabul etmediklerinden dolayı oların yeryüzünün gerçek sahibi olan müslümanlara da hürmet edip yol vermeleri gerekir. Müslüman olmamız hasebiyle yoldan ve umumi olarak istifade edilen yerlerden istifade hakkına ilk olarak Allah'ın son mesajına itaat edenler layıktır. Diğerleri kenara zorlanarak müslümanlar yoldan geçerler. [2]

869. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kitap ehli olanlar size selâm verdiklerinde, onlara: Ve aleyküm, deyiniz.”[3]

870. Üsâme *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, müslümanlar, müşrikler –puta tapanlar– ve yahudilerden oluşan bir topluluğa rastladı ve onlara selâm verdi.[4]

---

[1] Müslim, Selâm 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 138; Tirmizî, İsti‘zân 12; İbni Mâce, Edeb 13.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 266.

[3] Buhârî, İsti’zân 22, Mürteddîn 4; Müslim, Selâm 6–9.

[4] Buhârî, İsti’zân 20; Müslim, Cihâd 116.

139) Ayrılırken Selâm Vermek (Bir Kimsenin Meclisten Kalktığı Bir Veya Daha Çok Arkadaşından Ayrıldığı Zaman Selâm Vermesinin Müstehap Olduğu)

871. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz bir meclise vardığında selâm versin. Oturduğu meclisten kalkmak istediği zaman da selâm versin. Önce verdiği selâm, sonraki selâmından daha üstün değildir."[1]

***** Bir yere girerken ve çıkarken selam verilmesi peygamberimizin hem sözüyle hem de davranışıyla öğrendiğimiz sünnetlerdendir. Her ikisi de fazilet ve sevap yönünden birbirinden farklı değildir. Bu selam vermeler müslümanlar arasında iyi ilişkilerin geliştirilmesi ve devamını sağlayan ahlaki kurallardandır.

İlk gelindiğinde verilen selam gelen kişinin iyi niyet ve hayır için geldiğinin ve kötülük ve şer bulunmadığının bir ilanıdır. Ayrılırken verilen selam ise kendisinin o kimseler yanında bulunmadığı sürece hem kendi kötülüklerinden hem de her türlü kötülüklerden emniyette olmaları arzusunun bir ilanı olduğunun işaretidir. Böylelikle iki selam arasında bir fark yoktur.[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Edeb 139; Tirmizî, İsti'zân 15.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 267.

140) Bir Eve Girerken İzin İstemenin Gereği Ve Uyulması Gereken Edepler

"Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere sahiplerinden izin almadan, selam vermeden girmeyin..." (Nur: 24/27)

872. Ebû Mûsa el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İzin istemek üç defadır. İzin verilirse girersin, verilmezse geri dönersin."***[1]**

873. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İzin istemek göz(ün evin ayıplarını görmemesi) için şart kılınmıştır."***[2]**

***** Bu hadisi daha iyi anlamak için (Müslim, Adab 43) de geçen *"Bir kimse izni olmaksızın bir kimsenin evinin içine bakarsa o kimsenin gözünü çıkarmak onlara helal olur."* Bugünkü ismiyle röntgencilik yapmak haramdır. Çünkü bu iş bakan kimse için ahlaki düşüklük ve hasta ruhluluk alameti, bakılan için ise mahcubiyet kaynağıdır. Eve girmek için izin istemek böyle bir gerekçeden dolayıdır. [3]

874. Rib'î İbni Hirâş şöyle dedi:

Benî Âmir'den bir adamın bize haber verdiğine göre, bu zât, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* evde iken, "İçeri gireyim mi?" diye izin istemişti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hizmetçisine:

"Çık, bu adama izin istemeyi öğret. Önce es–Selâmü aleyküm desin, sonra gireyim mi diye sorsun?", buyurdu. Adam Peygamberimizin söylediklerini duyarak:

es–Selâmü aleyküm, girebilir miyim? dedi. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ona izin verdi o da içeri girdi.[4]

875. Kilde İbni Hanbel *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gittim ve selâm vermeden huzuruna girdim. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Geri dön ve es–selâmü aleyküm, gireyim mi de" buyurdu.[5]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 13; Müslim, Edeb 33–37. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb 127, 130; Tirmizî, İsti'zân 3; İbni Mâce, Edeb 17.

[2] Buhârî, İsti'zân 11; Müslim, Edeb 41. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 17.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 267.

[4] Ebû Dâvûd, Edeb 127. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, V, 369.

[5] Ebû Dâvûd, Edeb 127; Tirmizî, İsti'zân 18.

141) İzin İsterken İsmini Söylemek (İzin İsteyene “Kim O?” Denildiğinde, Bilinen Adı Veya Künyesi İle Ben Filanım Demesinin Sünnet Olduğu, Ben Veya Buna Benzer Bir Cevap Vermesinin İse Mekruh Olduğu)

876. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, meşhur mi’rac hadisinde, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*Sonra Cibrîl beni en yakın semâya çıkardı ve kapının açılmasını istedi.”*

– Kim o denilince:

– Ben Cibrîl’im, dedi.

– Yanındaki kim denildi.

– Muhammed, dedi. Sonra ikinci kat semâya çıkardı ve kapının açılmasını istedi.

– Kim o denildi.

– Ben Cibrîl’im, diye karşılık verdi.

– Yanındaki kim denildi.

– Muhammed, dedi. Üçüncü, dördüncü ve diğer semâlara yükseldikçe, her birinin kapısında:

– Kim o deniliyordu. O da:

– Ben Cibrîl’im cevabını veriyordu.[1]

877. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gece dışarı çıkmıştım. Bir de ne göreyim, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tek başına yürüyor. Ben de ay ışığında yürümeye başladım.

Resûlullah başını çevirdi ve beni gördü:

– “*Kim o?*” diye seslendi. Ben:

– Ebû Zer, dedim.[2]

878. Ümmü Hânî (Fâhite Binti Ebû Tâlib) *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

(Mekke’nin fethi günü) Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’e gelmiştim. Resûl–i Ekrem yıkanıyor, Fâtıma da onu insanların gözünden perdeliyordu. (Ben selâmımı verdim.) Peygamberimiz:

– “*Kim o?*” dedi. Ben:

– Ümmü Hânî’yim, diye cevap verdim.[3]

879. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’e geldim ve kapısını çaldım. Resûl–i Ekrem:

– “*Kim o?*” dedi.

– Benim, diye cevap verdim. Hz. Peygamber:

– “*Benim benim!*” diye tekrar etti. Galiba bu cevaptan hoşlanmamıştı. [4]

***** Kapı çalarken veya bir yeri telefonla ararken kim o, kimsiniz, sorusuna kendimizi tanıtacak şekilde ismimizi söylemeliyiz. Aksi takdirde “Benim” diye cevap vermek uygun olmuyor. Hadislerde yasaklanmış oluyor. Çünkü bu ifadeler kapalı oluyor. Gerekirse isim, soyisim, memleket ve benzeri ifadelerle kendimizi tanıtarak takdim etmeliyiz. [5]

---

[1] Buhârî, Bed'ü'l–halk 6; Enbiyâ 43; Menâkıbü'l–ensâr 42; Müslim, Îmân 259–264. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 1.

[2] Buhârî, Rikak 13; Müslim, Zekât 33.

[3] Müslim, Hayz 70–71; Müsâfirîn 81–82. Ayrıca bk. Buhârî, Gusül 21; Salât 4; Tirmizî, İsti'zân 34.

[4] Buhârî, İsti'zân 17; Müslim, Âdâb 38–39. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 128.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 268.

142) Aksırana Yerhamükellah Demek (Aksıran Elhamdülillah Dediğinde Yerhamükellah Demenin Müstehap, Allah'a Hamdetmediğinde Yerhamükellah Demenin Mekruh Olduğu Aksırana Cevap Vermenin Aksırmanın Ve Esnemenin Edepleri)

880. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah aksıranı sever, fakat esneyeni sevmez. Sizden biriniz aksırır ve Allah Teâlâ'ya hamdederse, onun hamdini işiten her müslümanın yerhamükellah demesi üzerine bir vecîbedir. Esnemeye gelince, o şeytandandır. Sizden birinizin esnemesi geldiği zaman, onu gücü yettiği kadar engellemeye çalışsın. Çünkü sizden biriniz esnediği zaman şeytan ona güler."[1]

***** Esnemek bir sıhhat alameti olmayıp şeytandan olduğunun söylenmesi insanların gaflet ve tenbelliğinin belirtisi olduğu duyurulmuş oluyor. Esnemenin sebebi: Çok yiyip içme suretiyle vücudun hareket kabiliyetinin azalması, uyku ve gafletin öne geçmesidir. Bu duruma şeytan sevinir ve güler. O kişiyi esir aldığından ve dünyalık şeylere muhtaç ettiğinden dolayı. Bu sebeple esnemek hoş karşılanmamış ve önüne geçilmesi emredilmiştir. Dolayısıyla el ile ağız kapatmak gerekir. [2]

881. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz aksırdığı zaman: Elhamdülillah desin. Kardeşi veya arkadaşı da ona: Yerhamükellah desin. Aksıran da: Yehdîkümullahu ve yuslihu bâleküm = Allah sizi hidayette kılsın ve kalbinizi ıslah etsin, desin.”[3].

***** Aksırmak bir nimet olup sıhhatli olmanın alametidir. Her türlü nimete hamdettiğimiz gibi aksırma bu nimetine de hamdetmemiz gerekir.[4]

882. Ebû Mûsa *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i:

“Sizden biriniz aksırdığı zaman elhamdülillah derse, ona yerhamükellah deyiniz. Şayet Allah’a hamdetmezse siz de yerhamükellah demeyiniz” buyururken işittim.[5]

***** Bir sünneti terkedene hatırlatmak ve yapmaya teşvik için bu tehdit konulmuş oluyor. [6]

883. Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanında iki kişi aksırdı. Efendimiz onlardan birine *yerhamükellah* dedi, diğerine ise söylemedi. Kendisine yerhamükellah demediği kişi:

– Filân kişi aksırdı, ona yerhamükellah dedin; ben aksırdım, bana ise demedin, deyince Peygamberimiz:

– *“O kişi elhamdülillah dedi, sen ise demedin”* buyurdular.[7]

884. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* aksırdıkları zaman elini veya mendilini ağzına tutar, böylelikle sesini azaltmaya –veya ağzını yummaya– çalışırdı.[8]

885. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Yahudiler, kendilerine yerhamükümullah diyeceğini ümit ederek, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında yapmacıktan aksırırlardı. Peygamber Efendimiz de onlara:

"Yehdîkümüllah ve yüslıhu bâleküm = Allah size hidayet versin ve hâlinizi ıslah etsin" buyururdu.[9]

886. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz esnediği zaman eliyle ağzını tutsun. Çünkü şeytan onun ağzına girer."[10]

***** Gaflet halinin belirtisi olan esnemekten sakındırmak için söylenen bu hadiste de ağzımızı kapamamız emrediliyor. Ağzı açarak karşımızdakilere çirkin bir durum sergilemekten bizi uzaklaştırıyor. Şeytanın güleceği, sevineceği her türlü davranıştan uzak durma gayreti böylece bize öğretilmiş oluyor. [11]

---

[1] Buhârî, Edeb 125, 128; Bed'ü'l–halk 11. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 7.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 268.

[3] Buhârî, Edeb 126. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 3; İbni Mâce, Edeb 20.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 268.

[5] Müslim, Zühd 54.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 268.

[7] Buhârî, Edeb 127; Müslim, Zühd 53. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 94; Tirmizî, Edeb 4.

[8] Ebû Dâvûd, Edeb 90; Tirmizî, Edeb 6.

[9] Ebû Dâvûd, Edeb 93; Tirmizî, Edeb 3.

[10] Müslim, Zühd 57–58. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb 89.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 269.

143) Musafaha Yapmak (Müslümanların Birbirleriyle Karşılaşınca Musâfaha Yapmaları, Güleryüzlü Davranmaları, Sâlih Bir Kimsenin Elini Öpmenin, Çocuğunu Şefkatle Öpmenin, Yolculuktan Dönenle Kucaklaşmanın Mübah, Birinin Önünde Eğilmenin Mekruh Olduğu)

887. Ebü'l–Hattâb Katâde şöyle dedi:

Ben Enes'e:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbı arasında el sıkışma âdeti var mıydı diye sordum. O da:

– Evet, diye cevap verdi.[1]

888. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Yemen halkı gelince, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Size Yemen halkı geldi, el sıkışma âdetini ilk başlatan onlardır."[2].

889. Berâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İki müslüman karşılaştıklarında el sıkışırlarsa, birbirlerinden ayrılmadan önce günahları bağışlanır."[3].

890. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Bir adam:

– Yâ Resûlallah! Bizden bir kişi kardeşi veya arkadaşıyla karşılaştığında onun için eğilebilir mi, diye sordu. Peygamberimiz:

– *“Hayır eğilemez”* buyurdu. Adam:

– Ona sarılıp öpebilir mi, diye sordu. Efendimiz:

– *“Hayır”* buyurdular. Bu defa adam:

– Elini tutup musâfaha edebilir mi, dedi. Peygamberimiz:

– *“Evet”* buyurdu.[4]

***** Saygı ve hürmet maksadıyla rükû eder gibi veya baş eğmek şeklinde bir kimsenin önünde eğilmek İslam’da caiz değildir. Uzaktan gelen ve çoktandır görüşmeyen kimselerin veya uzun yolculuklardan dönen kimsenin yakınlarıyla **muanaka** denilen kucaklaşması caizdir. Bu kucaklaşma birbirine haram olan kimseler arasında olamaz. Yani nikahlanabileceği kimselerden olmaması gerekir. **Musafaha** = Tokalaşmak ise müslümanlar arasında sevgi ve saygıyı artıran sünnetlerden biridir. [5]

891. Safvân İbni Assâl *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir yahudi kendisi gibi yahudi olan arkadaşına:

– Gel şu peygambere gidelim, dedi. İkisi birlikte Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e geldiler ve müslümanlarla yahudiler arasında ortak olan dokuz kesin âyeti sordular. Peygamberimiz cevapladıktan sonra onun elini ve ayağını öperek:

– Şehâdet ederiz ki, sen gerçekten bir peygambersin, dediler.[6]

***** Kur’an’da İsra: 17/101 ve Neml: 27/12’de geçen dokuz ayet dokuz mucize veya Hz. Musa’ya Allah’ın bildirdiği on emirden birini saklayıp dokuzunu öğrenmek istemişlerdi. Peygamberimizin dokuzunu ve sakladıkları onuncuyu da bildirince elini ve ayağını öpmüşlerdi. Bu on emir

ve on husus şunlardır. **(1)** Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, **(2)** Hırsızlık yapmamak, **(3)** Zina etmemek, **(4)** Haksız yere adam öldürmemek, **(5)** Bir kimseyi öldürtmek için güç kuvvet sahibi bir kimsenin yanına gitmemek, **(6)** Sihir, büyü yapmamak, **(7)** Faiz yememek, **(8)** Evli ve namuslu bir kadına iffetsizdir diye iftira etmemek, **(9)** Savaş meydanından kaçmamak, **(10)** Bilhassa sizin gizlediğiniz cumartesi yasağına saygısızlık etmemek. Peygamberimizin el ve ayaklarını öpen bu yahudileri yasaklamayışından dolayı bazı alimler el öpmenin bazı durumlarda caiz olabileceğini çıkarmışlardır. [7]

892. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*, başından geçen bir olayı anlatırken şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yaklaştık ve elini öptük.[8]

***** Bir seriyye dönüşü cephede cereyan eden bazı olayları ibni Ömer peygamberimize anlattıktan sonra özel bir durum olan el öpme hadisesini anlatır. [9]

893. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* benim evimde iken Zeyd İbni Hârise Medîne'ye gelmişti. Sonra Resûl–i Ekrem'e gelip kapıyı çaldı. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de elbisesini sürüyerek ayağa kalktı, onu kucakladı ve öptü.[10]

***** Çoktandır görüşmedikleri kölesi ve evlatlığı olan çok sevdiği Zeyd'e böylece muamele etti. Bu özel muamele de böylece bize aktarıldı. [11]

894. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

“Kardeşini güleryüzle karşılamak şeklinde bile olsa, hiçbir iyiliği küçük görme” buyurdu.[12]

***** Her şey müslümana sevap kazandırır. İşte güler yüzle bir kardeşini karşılamak da sevap kazandıran amellerdendir. [13]

895. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hz. Ali’nin oğlu Hasan *radıyallahu anhümâ*’yı öpmüştü. Bunun üzerine Akra‘ İbni Hâbis:

– Benim on tane oğlum var, fakat bunlardan hiçbirini öpmedim, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Merhamet etmeyene merhamet olunmaz”* buyurdu.[14]

***** Büyükler küçüklere karşı daima şefkat ve merhametle muamele etmeli, onları sarıp kucaklamalıdırlar. Efendimiz bu davranışı hiç ihmal etmez ashabına da göstererek güzel örnek olurdu. Cahiliyye döneminde arap toplumu o günlerde bu üstün insânî vasıflardan yoksun bulunmaktaydılar. Bu yönde onları eğitip bu insani vasıfları kazandırmayı hedeflemişti. Akra’ ibni Habis bunlardan biriydi. İçinde bulunduğu durumu dile getirip açığa vurmuştu. Küçük çocukları sevgi ve şefkat gereği öpmek caizdir. Bu merhametten mahrum olanlar sevaptan da mahrum kalırlar. Dünyada insanlara merhamet etmeyenlere Allah ta kıyamet günü acımaz. [15]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 27.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 143.

[3] Ebû Dâvûd, Edeb 143. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 31; İbni Mâce, Edeb 15.

[4] Tirmizî, İsti'zân 31. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 15; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 198.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

[6] Tirmizî, İsti'zân 33. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 16; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, IV, 240.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

[8] Ebû Dâvûd, Cihâd 96; Edeb 148. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 36; İbni Mâce, Edeb 16.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

[10] Tirmizî, İsti'zân 32.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

[12] Müslim, Birr 144. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 24; Tirmizî, Et'ime 30.

Önceden 121 ve 695'de geçmişti.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

[14] Buhârî, Edeb 18; Müslim, Fezâil 65. Ayrıca. bk. Ebû Dâvûd, Edeb 145; Tirmizî, Birr 12.

227'de geçmişti.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 270.

HASTA ZİYARETİ BÖLÜMÜ

144) Hastayı Ziyaret Etmek, Cenâzeyi Uğurlamak, Cenâze Namazını Kılıp Kabre Konulurken Orada Bulunmak Ve Gömüldükten Sonra Mezarın Başında Bir Süre Beklemek

896. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhumâ*'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize, hasta ziyaretini, cenâzenin arkasından gitmeyi, aksırana "yerhamükellah" demeyi, yemin edenin yeminini yerine getirmesini, haksızlığa uğrayana yardım etmeyi, davet edenin davetini kabul etmeyi ve selâmı yaygınlaştırmayı tavsiye etti.[1]

897. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslümanın, müslüman üzerindeki hakkı beştir: Selâm almak, hasta ziyaret etmek, cenâzenin arkasından yürümek, davete icâbet etmek ve aksırana "yerhamükellah" demek."[2]

898. Yine Ebû Hüreyre r*adıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

" Allah Teâlâ kıyâmet gününde şöyle buyurur:

–"Ey âdemoğlu! Hastalandım, beni ziyaret etmedin". Âdemoğlu:

– Sen âlemlerin Rabbi iken ben seni nasıl ziyaret edebilirdim? der. Allah Teâlâ:

– “Falan kulum hastalandı, ziyaretine gitmedin. Onu ziyaret etseydin, beni onun yanında bulurdun. Bunu bilmiyor musun? Ey Âdemoğlu! Beni doyurmanı istedim, doyurmadın” buyurur. Âdemoğlu:

– Sen âlemlerin Rabbi iken ben seni nasıl doyurabilirdim? der. Allah Teâlâ:

– “Falan kulum senden yiyecek istedi, vermedin. Eğer ona yiyecek verseydin, verdiğini benim katımda mutlaka bulacağını bilmez misin? Ey Âdem oğlu! Senden su istedim, vermedin” buyurur. Âdemoğlu:

– Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbi iken ben sana nasıl su verebilirdim? der. Allah Teâlâ:

– “Falan kulum senden su istedi, vermedin. Eğer ona istediğini verseydin, verdiğinin sevâbını katımda bulurdun. Bunu bilmez misin?” buyurur.[3].

899. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Hastayı ziyaret edin, aç olanı doyurun, esiri kurtarın!”[4].

900. Sevbân *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir müslüman, hasta bir müslüman kardeşini ziyarete gittiğinde, dönünceye kadar cennet hurfesi içindedir.”

– Ey Allah’ın elçisi, cennet hurfesi nedir? dediler. Resûl–i Ekrem;

– *“Cennet yemişidir,”* buyurdu.[5]

***** Cennet hurmalığı, cennet yemişleri, cennet nimetleri anlamına gelen hurfe, harif, mahrefe kelimeleriyle hasta ziyaretine giden kimsenin cennette yemiş toplar gibi sevap toplayacağı anlamına gelmektedir. Hasta ziyaretini yapan kimseye yetmiş bin meleğin rahmet okuması ve istiğfar etmesini aşağıdaki hadis-i şeriften öğreneceğiz. [6]

901. Ali *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim demiştir:

"Bir müslüman, hasta olan bir müslüman kardeşini sabahleyin ziyarete giderse, yetmiş bin melek akşama kadar ona rahmet okur. Eğer akşamleyin ziyaret ederse, yetmiş bin melek onun için sabaha kadar istiğfar eder. Ve o kişi için cennette toplanmış meyveler de vardır."[7]

902. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hizmetinde bulunan yahudi bir çocuk vardı. Bir gün hastalandı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onu ziyarete gitti, başucuna oturdu ve ona:

– *"Müslüman ol!"* buyurdu. Çocuk, düşüncesini öğrenmek için, yanında bulunan babasının yüzüne baktı. Babası:

– Ebü'l–Kâsım'ın çağrısına uy, dedi. Çocuk da müslüman oldu.

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

"Şu yavrucağı cehennemden kurtaran Allah'a hamdolsun" diyerek dışarı çıktı.[8]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 2, Mezâlim 5, Nikâh 71, Eşribe 28; Müslim, Libâs 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 45; Nesâî, Cenâiz 53.

241 ve 847'de geçmişti.

[2] Buhârî, Cenâîz 2; Müslim, Selâm 4. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 1.

240'da geçmişti.

[3] Müslim, Birr 43.

[4] Buhârî, Cihâd 171, Et'ime 1, Nikâh 71, Merdâ 4.

[5] Müslim, Birr 40–42. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 2.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 271.

[7] Tirmizî, Cenâiz 2. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 3; İbni Mâce, Cenâiz 2.

[8] Buhârî, Cenâiz 80, Merdâ 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 2.

145) Hastaya Dua Etmek (Hastaya Ne Diye Dua Edilir?)

903. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre, bir kimsenin herhangi bir yeri ağrıdığında veya yara bere olduğunda Hz. Peygamber parmağıyla şöyle yapar – râvi Süfyân İbni Uyeyne, şehâdet parmağını yere değdirip kaldırarak Hz. Peygamber'in nasıl yaptığını gösterdi– ve:

– *"Bismillah, bu birimizin tükrüğüyle karışmış bizim yurdumuzun toprağıdır, Rabbımız'ın izniyle hastalarımıza iyi gelir"* buyururdu.[1]

***** İnsan hammaddesinin toprak olması dolayısıyla bazı müslümanların tükrüğüyle yeryüzü toprağının karışımı da hastalıklara şifa vasıtası olabilir. [2]

904. Yine Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, aile fertlerinden biri hastalanınca, sağ eliyle hastayı sıvazlar ve şöyle dua buyururdu:

"Bütün insanların rabbı olan Allahım! Bunun ıstırabını giderip, şifa ver. Şifayı veren ancak sensin. Senin şifandan başka şifa yoktur. Buna, hiçbir hastalık izi bırakmayacak şekilde şifa ihsan et!"[3]

905. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, (talebesi) Sâbit'e –Allah ona rahmet etsin–

– Sana, Hz. Peygamber'in hastaya okuduğu duayı okuyayım mı? diye sordu. Sâbit de:

– Oku!. dedi. Bunun üzerine Enes şu duayı okudu:

“Ey insanların, ıstırabları gideren Rabbi, Allahım! Senden başka şifa verecek yoktur. Buna, hiçbir iz bırakmayacak şekilde şifa ver; şifa veren ancak sensin.”[4].

906. Sa’d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Hastalığımda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni ziyarete geldi ve üç defa:

“Rabbim, Sa’d’ı iyileştir” diye dua buyurdu.[5]

907. Ebû Abdullah Osman İbni Ebül–Âs *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, (müslüman olduğundan beri) vücüdunda hissettiği bir ağrıdan dolayı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e şikâyette bulundu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona şunu tavsiye etti:

– *“Vücudunun ağrıyan yerine elini koy ve üç kere “bismillah” de, yedi kere de ‘bendeki bu hastalığın şerrinden ve ileride yenileyip elem ve hüzün vermesinden Allah’ın izzet ve kudretine sığınırım’ de!”*[6].

908. İbni Abbas *radıyallahu anh*umâ’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim, henüz eceli gelmemiş bir hastayı ziyaret eder de onun başucunda yedi kere; “büyük arşın sahibi yüce Allah’dan seni iyi etmesini dilerim” diye dua ederse, Allah o hastayı iyi eder.”[7].

909. İbni Abbâs *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, hasta bir bedevîyi ziyaret etti. Her hastayı

ziyaret ettiğinde yaptığı gibi ona da, *"Geçmiş olsun, hastalığın günahlarına keffâret olur inşallah"* buyurdu.[8]

910. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Cebrâil aleyhisselâm, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– Ey Muhammed, hasta mısın? diye sordu. Hz. Peygamber de:

– *Evet*, dedi. Cebrâil *aleyhisselâm*:

– Allah'ın ismiyle seni rahatsız eden her şeyden sana okurum. Her nefsin veya hasetçi her gözün şerrinden Allah sana şifâ versin. Allah'ın adıyla sana okurum" diye dua etti.[9]

911. Ebû Said el–Hudrî ve Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre, bunlar Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğuna şahit oldular:

–"Kim, Allah'tan başka ilah yoktur ve Allah büyüktür", derse; Allah onu doğrulayarak: – "Benden başka ilah yoktur, ben büyüğüm" buyurur. Kul:

– "Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir, ortağı yoktur", dediğinde, Allah Teâlâ, (o kulunu tasdik ederek) – "Benden başka ilah yoktur, ben tekim, eşim–ortağım yoktur" buyurur. Kul:

– "Allah'tan başka ilah yoktur. Mülk de O'nun, hamd de O'nundur", dediğinde Allah Teâlâ:

– "Benden başka ilah yoktur, hamd de benimdir, mülk de benimdir" buyurur. Kul:

– "Allah'tan başka ilah yoktur, güç kudret yalnız Allah'ındır", dediği zaman Allah Teâlâ;

– *“Benden başka ilah yoktur, kuvvet ve kudret ancak benimdir, benimledir” buyurur.*

Bu açıklamalardan sonra Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* sözüne devam ederek; *“Bu duaları bir kimse hastalığında söyler de sonra ölürse, cehennem ateşi ona dokunmaz”* buyurdu.[10]

***** Dua gerçek şifa verene direkt başvurmak demektir. Peygamberimiz hastalıklara şifa vermesi için hem kendisi Allah’a dua eder hem de nasıl dua edilmesi konusunda ümmetine tavsiyelerde bulunurdu. 901, 909 numaralı hadisler bunların örnekleridir. [11]

---

[1] Buhârî, Tıb 38; Müslim, Selâm 54. Ayr. bk. Ebû Dâvûd, Tıb 19; İbni Mâce, Tıb 36.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 272.

[3] Buhârî, Merdâ 20, 38, 40; Müslim, Selâm 46–49. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 18, 19; Tirmizî, Daavât 111; İbni Mâce, Cenâiz 64, Tıb 36, 39.

[4] Buhârî, Tıb 38, 40. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 19.

[5] Müslim, Vasâyâ 8. Ayrıca bk. Buhârî, Merdâ 13, 30.

[6] Müslim, Selâm 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 19; Tirmizî, Tıb 29, Daavât 125; İbni Mâce, Tıb 36.

[7] Ebû Dâvûd, Cenâiz 8; Tirmizî, Tıb 32.

[8] Buhârî, Tevhîd 31, Menâkıb 25, Merdâ 10, 14.

[9] Müslim, Selâm 40.

[10] Tirmizî, Daavât 36.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 273.

146) Hastanın Halini Yakınlarından Sormak

912. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Ali İbni Ebû Tâlib *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefat ettiği hastalığı zamanında yanından çıktı. Sahâbîler:

Ey Ebü'l–Hasan! Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* nasıl oldu, geceyi nasıl geçirdi ? dediler. O da:

– Allah'a hamdolsun, hastalığı atlattı! dedi.[1]

---

[1] Buhârî, Megâzî 83, İsti'zân 29.

147) Öleceğini Anlayan Kimsenin Yapacağı Dua

913. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle demiştir:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bana yaslanarak:

–*"Allahım, beni bağışla, bana merhamet et ve beni refîk–i a'laya ilet!"* diye dua ettiğini duydum.[1]

914. Yine *Âişe radıyallahu anh*â şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i, ölüm döşeğinde, yanıbaşındaki su kabına elini daldırıp yüzüne sürerken gördüm. O, böyle yapıyor sonra da *"Allah'ım ölümün şiddet ve sıkıntılarına karşı bana yardım et"* diye dua ediyordu.[2]

---

[1] Buhârî, Merdâ 19, Fezâilüs–sahâbe 5, Megâzî 83, 84, Rikâk 42, Daavât 28; Müslim, Selâm 46, Fezâilu's–sahâbe 85, 87. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 76; İbni Mâce, Cenâiz 64.

[2] Tirmizî, Cenâiz 7. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 64.

148) Hastaya Ve Ölüm Mahkûmlarına İyi Bakmak

(Hastanın Yakınlarına Ve Bakıcılarına, Ona İyi Bakmalarını Ve Ondan Görecekleri Tepkilere Sabretmelerini Tavsiye Etmek; Yine Had, Kısas Ve Benzeri Cezalar Sebebiyle Ölümü Yaklaşmış Olanlara İyi Davranılmasını Hatırlatmanın Güzelliği)

915. İmrân İbni Husayn *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Cüheyne kabilesinden bir kadın, zina sonucu gebe kalmış olduğu halde Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve:

– Ey Allah'ın Resûlü! Had cezasını gerektiren bir suç işledim. Cezamı ver! dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kadının velisini çağırtıp getirtti ve ona:

–*"Bu kadına iyi bak. Çocuğunu doğurunca bana getir!"* buyurdu.

Adam, aldığı talimatın gereğini yaptı ve kadını doğumdan sonra getirdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kadının üzerine elbisesinin iyice bağlanmasını söyledi, sıkı sıkı bağladılar. Sonra Hz. Peygamber'in emri üzerine taşlanarak öldürüldü. Sonra da Resûl–i Ekrem kadının cenâze namazını kıldı.[1]

***** Ölmesi kesinlikle muhtemel hastalara ve ölümüne karar verilmiş mahkumlara iyi bakmak ve iyi bakılma tavsiyesinde bulunmak peygamberimizin tavsiyelerindendir. Evli olup zina eden kimseye recm

cezası uygulamasını da böylece görmüş olduğumuz peygamberimiz; bu tür bir suçu işleyen ve recm cezasını hak eden kimseye toplum ve yakın çevresi tarafından psikolojik baskılar kınama ve benzeri bir takım kaba, olumsuz davranışlara girilmemesi için cezadan önce ceza anlamına gelebilecek bu tür davranışlardan uzak durulması gereğini hatırlatarak düşene düşman olmamalı prensibini ortaya koymuştur.[2]

---

[1] Müslim, Hudûd 24. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 24; Tirmizî, Hudûd 9; Nesâî, Cenâiz 64.

Bu hadis 22 numarada geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 274.

149) Hastanın Hâlini Anlatması (Hastanın, “Hastayım, Ağrım Şiddetli, Yanıyorum, Vay Başım” Gibi Sözler Söylemesinin Câiz Olduğu, Şikâyet Etmediği Sürece Böyle Dertlenmesinde Kerahet Bulunmadığı)

916. İbni Mes‘ûd r*adıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bir keresinde Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanına girdim, kendisi sıtmaya yakalanmıştı, elimi vücuduna dokundurdum ve:

– Gerçekten şiddetli bir sıtma nöbetine tutulmuşsunuz, dedim.

–”*Evet, sizden iki kişinin çekebileceği kadar ıstırap çekiyorum*” buyurdu.[1]

917. Sa’d ibni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Yakalandığım şiddetli bir hastalık dolayısıyla Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ziyaretime geldi. Ona:

– “Gördüğün gibi çok rahatsızım. Ben zengin bir adamım. Bir tek kızımdan başka mirasçım da yok…” dedim.

[Râvi, hadisin tamamını nakletmiştir.][2]

918. Kâsım İbni Muhammed’den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Âişe *radıyallahu anhâ*, bir keresinde şiddetli baş ağrısına tutulduğundan dolayı, “vay başım, ölüyorum” dedi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–”*Asıl ben, ‘vay başım’ demeliyim*” buyurdu.

(Râvi hadisin tamamını nakletti)[3]

---

[1] Buhârî, Merdâ 3, 13, 16; Müslim, Birr 45.

Bu hadis 38 numarada geçmişti.

[2] Buhârî, Cenâiz 36, Vasâyâ 2, Merdâ 16, Daavât 43, Ferâiz 6; Müslim, Vasâyâ 5. Ayr. bk. Ebû Dâvûd, Ferâiz 3; Tirmizî, Vasâyâ 1; Nesâî, Vasâyâ 3; İbni Mâce, Vasâyâ 5.

Bu hadis geniş şekliyle 6 numarada geçmiş ve gerekli açıklama da orada verilmişti.

[3] Buhârî, Merdâ 16.

150) Ölmek Üzere Olan Kimseye Kelime–i Tevhid Telkini

919. Mu'âz *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kimin son sözü, "Allah'tan başka ilah yoktur" (Lâ ilâhe illallah) cümlesi olursa, o kişi cennete girer."[1]

***** Hayatı boyunca yaşantısı Kelime-i Şehadetin muhtevasına göre olan ve müslümanca yaşayan kimsenin otomatik olarak son nefesindeki son sözü de aynen Kelime-i Şehadet olacak ve cennete girecektir. Bir ömür boyu para ve benzeri şeylerle ömür tüketen kimsenin son nefesinde bu kelimeyi söylemesi de mümkün değildir. [2]

920. Ebû Sa'îd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Ölmek üzere olanlarınıza Lâ ilâhe illallah demeyi telkin ediniz!"***[3]**

***** Ölüm esnasında yapılabilecek en büyük yardım Kelime-i Şehadet söylemeye yardımcı olmaktır. Bu hareket o kimseye çok değerli bir ahiret armağanı sunmak demektir. İlk konuşmaya başlayan çocuğa *"la ilahe illallah"* öğretiniz buyurmuş, bizzat Rasûlullah (s.a.v.) kendisi de İsra: 17/111 ayetini yeni konuşmaya başlayan çocuklara yedi sefer tekrarlatarak öğretip belletirdi. Bu da doğumdan ölüme tevhid çizgisinde oluşu gösterir. [4]

---

[1] Ebû Dâvûd, Cenâiz 20; Hâkim, *el–Müstedrek*, I, 351.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 275.

[3] Müslim, Cenâiz 1, 2. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 16; Tirmizî, Cenâiz 7; Nesâî, Cenâiz 4; İbni Mâce, Cenâiz 3.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 276.

151) Ölünün Gözlerini Kapadıktan Sonra Söylenecek Söz

921. Ümmü Seleme *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, (vefat etmiş olan) Ebû Seleme'nin yanına girdi. Gözleri açık kalmıştı, onları kapattı. Sonra şöyle buyurdu:

"Ruh çıkınca gözler onu izler."

Tam bu sırada Ebû Seleme'nin aile fertlerinden bazıları bağıra–çağıra ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*;

"Kendinize hayırdan başka bir şeyle dua etmeyin. Çünkü melekler dualarınıza âmin derler" buyurdu. Sonra şöyle dua etti:

"Allah'ım! Ebû Seleme'yi bağışla. Derecesini hidâyete ermişler seviyesine yükselt! Geride bıraktıkları için de sen ona vekil ol! Ey âlemlerin Rabbı! Bizi de onu da bağışla!. Kabrini genişlet ve nurla doldur!"[1]

***** Bu dua başka hadis-i şeriflerden de öğrendiğimize göre her hâdise karşısında yapılmalıdır. Hatta ayağımıza bir taş takılsa bile, başa gelen her türlü sıkıntı, musibet, dert, bela vs. her şeyde aynen söylenmelidir. *Biz Allah'ın mülkünde yaşamaktayız ve sonunda da ona ulaşacağız,* denmelidir. Dilimiz bu söze devamlı alıştırılmalı ve her başa gelen sıkıntı ve işte söylenmelidir. [2]

---

[1] Müslim, Cenâiz 7.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 277.

152) Ölünün Başında Söylenecek Söz (Ölünün Başında Söylenecek Söz Ve Cenaze Sahibinin Söyleyeceği Söz)

922. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"– Hasta veya ölünün başında bulunduğunuz zaman güzel sözler söyleyiniz. Zira melekler sizin dualarınıza âmin derler".

Ümmü Seleme dedi ki, Ebû Seleme vefat edince Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldim ve:

– Ey Allahın Resûlü! Ebû Seleme öldü, dedim. Bana şöyle buyurdu:

"Allahım, beni ve onu bağışla! Ve bana ondan daha iyi birini nasip et!" diye Allah'a yalvar." Hz. Peygamber'in dediği gibi yaptım. Neticede Allah Teâlâ bana Ebû Seleme'den daha hayırlı olan Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'i eş olarak verdi.[1]

923. Yine Ümmü Seleme *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim:

"Herhangi bir kul sıkıntıya düşer de "Biz Allah'dan geldik, Allah'a döneceğiz. Allahım, başıma gelen musibetin ecrini ver ve bana bundan daha hayırlısını lutfet" diye dua ederse, Allah Teâlâ onu uğradığı sıkıntıdan dolayı mükâfatlandırır ve ona kaybettiğinden daha hayırlısını verir."

Ümmü Seleme dedi ki, Ebû Seleme öldüğünde ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in öğrettiği gibi dua ettim. Allah da bana Ebû

Seleme'den daha hayırlısını, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i verdi. [2]

924. Ebu Musa (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

Bir kulun çocuğu ölünce Allah meleklerine şöyle der:

- *Kulumun çocuğunun ruhunu mu kabzettiniz? buyurur. Melekler:*

- *Evet, derler. Allah:*

- *Kulumun ciğerparesini gönlünün meyvesini mi kopardınız? Buyurur. Melekler:*

- *Evet, derler. Allah:*

- *Peki kulum ne dedi, buyurur. Melekler:*

- *Sana hamdetti ve inna lillah ve inna ileyhi râciûn = Biz senin mülkündeyiz ve sana döneceğiz dedi, derler. Bunun üzerine Allah:*

O halde kulum için cennette bir ev yapın ve adını da hamd evi koyun, buyurur.[3].

925. Ebu Hüreyre (r.a.)'den rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.), Allah'ın şöyle buyurduğunu söylemiştir:

"Mü'min bir kulumun dünyada sevdiklerinden birini aldığım zaman buna sabredip sevabını Allah'tan beklerse onun mükafatı ancak cennettir."[4].

926. Üsâme İbni Zeyd *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah'ın kızlarından biri (Zeynep), Nebî *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e adam göndererek, çocuğunun (veya oğlunun) ölmek üzere olduğunu haber verdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* haber getiren kimseye:

–*"Ona dön ve şunu bildir ki, alan da veren de Allah'tır. Onun katında her şeyin belli bir eceli vardır. Sabretsin ve ecrini Allah'tan beklesin"* buyurdu.

Râvi hadisin tamamını nakletti.[5]

---

[1] Müslim, Cenâiz 6. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 15; Tirmizî, Cenâiz 7; Nesâî, Cenâiz 3; İbni Mâce, Cenâiz 4.

[2] Müslim, Cenâiz 4.

[3] Tirmizi, Cenaiz 36.

1396'da tekrar gelecek.

[4] Buhari, Rikak 6.

Bu hadis önceden 32 numarada geçmişti.

[5] Buhârî, Cenâiz 33, Müslim, Cenâiz, 9, 11. Ayrıca bk. Buhârî, Eymân 9, Merdâ 9, Tevhîd 25; Ebû Dâvûd, Cenâiz 24, Edeb 58; Nesâî, Cenâiz 22; İbni Mâce, Cenâiz 53.

Bu hadisin tamamı 29 numarada geçmişti.

153) Bağırıp Çağırmadan Ölüye Ağlamak

927. İbni Ömer *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, yanında Abdurrahman İbni Avf, Sa'd İbni Ebû Vakkâs ve Abdullah İbni Mes'ûd *Allah onlardan razı olsun* bulunduğu halde Sa'd İbni Ubâde'yi ziyaret etti. Durumunu görünce Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ağladı. Onun ağladığını gören sahâbîler de ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– "*Bilmez misiniz, gerçekten Allah, gözyaşı ve kalbin elemi sebebiyle kişiye azap etmez. Fakat* – dilini işâret ederek– *bunun yüzünden azap eder veya bağışlar*" buyurdu.[1]

928. Üsâme İbni Zeyd r*adıyallahu anhumâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, ölmek üzere olan kızının oğlunu verdikleri zaman, Peygamber'in gözleri doldu. Bunun üzerine Sa'd İbni Ubâde:

– Ey Allahın Resûlü! Bu ne haldir? dedi. Hz. Peygamber de:

– "*Bu, Allah'ın, kullarının kalbine koyduğu acıma duygusu, rahmettir. Allah, acımasını bilen kullarına merhamet eder*" buyurdu.[2]

929. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ruhunu teslim etmek üzere olan oğlu İbrahim'in yanına girince gözlerinden yaşlar boşanmaya başladı. Bunun üzerine Abdurrahman İbni Avf:

– Ey Allah’ın Resûlü! Siz de mi ağlıyorsunuz?” diye sordu. Hz. Peygamber ona:

– “*Ey İbni Avf! Bu gördüğün gözyaşları rahmet ve şefkat eseridir*” cevabını verdi. Sonra şunları ilave etti:

–”*Göz yaşarır, kalp hüzünlenir. Biz ancak Rabbimiz’in razı olacağı sözleri söyleriz. Ey İbrahim! Seni kaybetmekten dolayı gerçekten üzgünüz.*”[3].

---

[1] Buhârî, Cenâiz 44, Talak 24; Müslim, Cenâiz 12.

1665 de tekrar gelecektir.

[2] Buhârî, Cenâiz 33, Müslim, Cenâiz, 9, 11. Ayrıca bk. Buhârî, Eymân 9, Merdâ 9, Tevhîd 25; Ebû Dâvûd, Cenâiz 24, Edeb 58; Nesâî, Cenâiz 22; İbni Mâce, Cenâiz 53.

[3] Buhârî, Cenâiz 43; Müslim, Fedâil 62. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 53.

154) Ölenin Hâlini Gizlemek (Ölüde Görülen Hoşa Gitmeyen Halleri Söylemekten Kaçınmak)

930. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in âzad ettiği kölesi Ebû Râfi' Eslem *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ölüyü yıkayıp da onda gördüğü hoş olmayan halleri gizleyen kimseyi Allah Teâlâ kırk kere bağışlar."[1]

***** Çokluktan kinaye olarak *"kırk kere bağışlar"* denmektedir. Cenaze yıkayan kimselerin bazı sırları saklamaları gerektiği böylece anlatılmış oldu. Müslümanın ayıbını örtmeyi başaranı Allah ta bağışlar olumlu durumları söylemekte bir sakınca yoktur. [2]

---

[1] Hâkim, *Müstedrek*, I, 362. Ayrıca bk. Beyhakî, *es–Sünenü'l–kübrâ*, III, 395.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 278.

155) Cenaze Namazı Kılmak (Cenaze Namazı Kılmanın, Kabre Kadar Giderek Cenazenin Mezara Konulmasında Hazır Bulunmanın İyi, Kadınların Cenazeye İştirak Etmelerinin İse Mekruh Olduğu)

931. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim bir cenazede, cenaze namazı kılınıncaya kadar bulunursa, bir kîrat, gömülünceye kadar kalırsa, iki kîrat sevap alır."

– İki kîrat ne kadardır? diye sordular. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*;

– *"İki büyük dağ kadar!"* cevabını verdi.[1]

932. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, sevâbına inanarak, karşılığını sadece Allah'tan bekleyerek bir müslüman cenazesi ile birlikte gider ve namazı kılınıp gömülünceye kadar beklerse, her biri Uhud dağı kadar olan iki kîrât sevapla döner. Kim de cenaze namazını kılar, defnolunmadan önce ayrılırsa bir kîrât sevapla döner."[2].

933. Ümmü Atıyye *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Biz hanımlar cenazeye iştirak etmekten men edildik. Fakat cenâze teşyii bize kesin olarak haram kılınmadı.[3]

[1] Buhârî, Cenâiz 59; Müslim, Cenâiz 52, 53. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 79; İbni Mâce, Cenâiz 34.

[2] Buhârî, İmân 35. Ayrıca bk. Müslim, Cenâiz 56; İbni Mâce, Cenâiz 79.

[3] Buhârî, Cenâiz 29, İ'tisam 27; Müslim, Cenâiz 34–35. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 40; İbni Mâce, Cenâiz 50.

156) Cenaze Namazında Saflar (Cenaze Namazı Kılanların Çok Olması, Cemaatin Üç Veya Daha Fazla Saf Teşkil Etmesi)

934. Âişe *radıyalallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Herhangi bir ölüye, sayıları yüzü bulan bir cemaat namaz kılar ve hepsi de ona şefaatçi olursa, onların bu duaları kabul olunur."[1].

935. İbni Abbas *radıyallahu anh*ümâ'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

"Bir müslüman ölür de cenaze namazını Allah'a şirk koşmamış kırk kişi kılarsa, Allah onların cenaze hakkındaki dualarını kabul eder."[2].

936. Mersed İbni Abdullah el–Yezenî'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Mâlik İbni Hübeyre *radıyallahu anh*, cenaze namazı kılacağı zaman cemaatı az bulursa, onları üç saf hâlinde dizer sonra da şöyle derdi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem, "Üç saf cemaatin cenaze namazını kıldığı kişi, cenneti hakeder"* buyurdu.[3]

---

[1] Müslim, Cenâiz 58. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 40; Nesâî, Cenâiz 78.

[2] Müslim, Cenâiz 59. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 41; İbni Mâce, Cenâiz 19.

431 de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[3] Ebû Dâvûd, Cenâiz 39; Tirmizî, Cenâiz 40.

157) Cenâze Namazında Okunacak Dualar

Cenaze namazı dört tekbir ile kılınan bir namaz olup Birinci tekbir alınınca Eûzu besmele ile Fatiha suresi okunur, İkinci tekbirden sonra Salli ve Barik denilen her namazın oturuşunda okunulan dualar okunur. Üçüncü tekbirden sonra ilerideki hadislerde gelecek olan ölüye ve tüm müslümanlara yapılacak dualardan biri ile dua edilir. Dördüncü tekbirden sonra en güzel dualardan biri olan *"Allahümme la tahrimna ecrehû ve la teftinna ba'dehü vağfirlena ve lehu = "Allah'ım bunun sevabından bizi mahrum etme bundan sonra da bizi fitneye düşürme. Bizi ve onu bağışla"* diye dua edilerek sağa sola selam verilip cenaze namazı bitirilmiş olur.

Üçüncü tekbirden sonra okunacak dualardan değişik rivayetleri de şunlardır. [1]

937. Ebû Abdurrahman Avf İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir cenaze namazı kıldı. Onun şöyle dua ettiğini duydum ve ezberledim:

"Allahım! Onu bağışla, ona rahmet et, onu azap ve sıkıntılardan koru. Kusurlarını affet. Cennetten nasibini ihsan et, gireceği yeri(kabrini) genişlet! Onu su ile, karla ve buzla yıka. Beyaz giysileri kirden (ve pisten) temizler gibi onu günahlarından arındır. Kendi evinden daha güzel bir ev, ailesinden daha hayırlı bir aile, eşinden daha hayırlı bir eş ver. Onu cennete koy, kabir ve cehennem azabından koru."

İbni Avf diyor ki, bu güzel duaları duyunca “keşke ölen ben olsaydım” diye içimden geçirdim.[2]

938. Ebû Hüreyre, Ebû Katâde ve Ebû İbrahim el–Eşhelî’nin sahâbî olan babasından *radıyallahu anhüm* rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bir cenaze namazı kıldı ve şöyle dua etti:

“Allahım! Dirilerimizi ve ölülerimizi, küçüklerimizi ve büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı, burada bulunanlarımızı ve bulunmayanlarımızı bağışla! Allahım! Bizden hayatta bırakacaklarını İslâm üzre yaşat. Öldüreceklerini iman ile öldür. Bizi bu cenazede bulunmanın sevabından mahrum etme ve ondan sonra bizi fitneye düşürme!”[3]

939. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim” demiştir:

“Cenaze namazı kıldığınız zaman, ölen kimseye ihlâsla dua ediniz!”[4]

940. Yine Ebû Hüreyre’den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* cenaze namazında şöyle dua etmiştir:

“Allahım! Bu cenazenin Rabbi sensin, onu sen yarattın, İslâm’a sen hidâyet ettin. Şimdi onun ruhunu da sen aldın. Onun gizlisini–açığını en iyi sen bilirsin. Biz senin huzuruna, ona şefaatçi olarak geldik, onu bağışla!”[5]

941. Vâsile İbnü'l–Eska' *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bize müslümanlardan birinin cenaze namazını kıldırmıştı. Onun şöyle dua ettiğini duydum:

"Allahım! Falan oğlu falan sana emanettir ve senin güvencene sahiptir. Artık onu kabir fitnesinden ve cehennem azabından koru. Sen sözünde duran ve hamde lâyık olansın. Allahım! Onu bağışla ve ona rahmet et. Şüphesiz bağışlayan ve merhamet eden sensin."[6].

942. Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre o, kızının cenaze namazında dört defa tekbir aldı. Dördüncü tekbirden sonra, iki tekbir arasında durduğu kadar durup kızının bağışlanmasını diledi ve ona dua etti. Sonra da "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapardı" dedi.

Bir başka rivayette şu ifadeler yer almaktadır: "Dört tekbir aldıktan sonra o kadar bekledi ki, biz onun beşinci defa tekbir alacağını sandık. Sonra sağına ve soluna selâm verdi. Namazdan sonra; "Bu yaptığın nedir?" dedik. O da bize, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yaptığını gördüğüm şeye bir ilave yapmış değilim, " ya da "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapardı" diye cevap verdi.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 279.

[2] Müslim, Cenâiz 85. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 38 ; İbni Mâce, Cenâiz 23.

[3] Tirmizî, Cenâiz 38 (Eşhelî ve Ebû Hüreyre'den); Ebû Dâvûd, Cenâiz 56 (Ebû Hüreyre ve Ebû Katâde'den). Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 77; İbni Mâce, Cenâiz 23.

[4] Ebû Dâvûd, Cenâiz 56.

[5] Ebû Dâvûd, Cenâiz 56.

[6] Ebû Dâvûd, Cenâiz 56; İbni Mâce, Cenâiz 23.

[7] Hâkim, *el–Müstedrek*, I, 360 (Hâkim, "*hadis sahihtir*" der). Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 24.

158) Cenazeyi Süratli Taşımak

943. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

" Cenâzeyi süratli taşıyın. Eğer o iyi bir kişi ise, bu onun için bir hayırdır; onu bir an evvel kabirdeki hayır ve sevabına kavuşturmuş olursunuz. Yok eğer iyi bir kişi değilse, bu da bir şerdir; onu çabucak omuzlarınızdan atmış olursunuz."[1]

944. Ebû Sa'îd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyururdu:

"Ölü tabuta konup da erkekler onu omuzlarına aldıkları zaman, eğer o iyi bir kişi ise; "beni bir an önce yerime ulaştırınız!" der; eğer iyi biri değilse, "eyvah, beni bu tabut ile nereye götürüyorsunuz?" diye feryat eder. Ölünün bu seslenişini insanlardan başka her yaratık işitir. Şayet insan bu sözleri işitecek olsaydı, düşüp bayılırdı."[2]

***** Ölümle birlikte karşılaşılacak olan bu ikili ihtimali düşünerek hayatımızı korku ve ümid arasında yaşamamız gerekir. Kainatta her şeyin ibret alınacak bir yönü vardır. [3]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 51; Müslim, Cenâiz 50, 51. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 46; Tirmizî, Cenâiz 30; İbni Mâce, Cenâiz 15.

[2] Buhârî, Cenâiz 50, 52, 90. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 44.

445 de geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 281.

159) Ölünün Borcunu Hemen Ödemek (Ölünün Borcunu Hemen Ödemek, Onu Bir An Önce Defne Hazırlamak, Ancak Ansızın Ölmüş İse Öldüğü İyice Anlaşılıncaya Kadar Bekletmek)

945. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mü'minin ruhu, ödeninceye kadar borcuna bağlı kalır"[1].

946. Husayn İbni Vahvah *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Talha İbni'l–Berâ İbni'l–Âzib *radıyallahu anhümâ* hastalanmıştı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* onu ziyarete geldi. (Çıkarken) şöyle buyurdu:

"Talha'ya ölümün yaklaştığını görüyorum. Ölecek olursa bana haber verin; techiz ve tekfini işinde elinizi çabuk tutun. Çünkü bir müslümanın cesedini ailesi yanında bekletmek uygun değildir."[2]

***** Cenazenin evde bekletilmesi; cesedde meydana gelecek değişiklikler sebebiyle etrafındaki kimselerin ondan tiksinmesine ve ölünün geride bıraktıkları üzerindeki saygınlığının ortadan kalkmasına sebep olur.

Cîfe : Hayvan ölüsüne verilen bir isim olup burada insan ölüsü hakkında kullanılması cenazenin uzun süre bekletilmesi halinde özellikle sıcak mevsimde onun da hayvan leşi gibi kokacağını hatırlatmak ve dolayısıyla cenazeyi evde bekletmekten ciddi şekilde sakındırmak maksadına yöneliktir. [3]

---

[1] Tirmizî, Cenâiz 74. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sadakât 12.

Bkz. 1371. hadisin açıklaması

[2] Ebû Dâvûd, Cenâiz 34.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 281.

160) Mezar Başında Vaaz Ve Nasihat Etmek

947. Ali *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Bakîü'l–ğarkad Kabristanı'nda bir cenazenin defni için bulunuyorduk. Derken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* elinde baston olduğu halde yanımıza geldi, oturdu. Biz de çevresine oturduk. Başını eğdi ve bastonuyla yere birşeyler çizmeye başladı. Sonra da şöyle buyurdu:

– *"İçinizde, cennet veya cehennemdeki yeri önceden bilinmeyen kimse yoktur."* Orada bulunanlar:

– Ey Allahın Resûlü! Biz akıbetimizi ezeldeki o yazıya havale edip ameli bırakalım mı? dediler. Hz. Peygamber:

"– (Hayır) siz görevinizi yapmaya bakın. Herkes niçin yaratıldı ise onu kolayca elde eder" buyurdu.

Râvi hadisin bundan sonraki kısmını da rivayet etti.[1]

***** Kaza ve kader meselesi uyarınca herkesin yeri belirtilmiştir. Bir ömür boyu neyi nasıl yapacağı hepsi yazıldığı gibi neticesi de yani sonucu da yazılıdır.[2]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 83, Tefsîru sûre(92)3, 4, 5, 7, Kader 4, Tevhîd 54; Müslim, Kader 6–8. Ayrıca bk. Tirmizî, Kader 3; İbni Mâce, Mukaddime 10.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 282.

161) Mezar Başında Dua (Ölüyü Defnettikten Sonra Dua Ve İstiğfar Etmek, Kur'an Okumak İçin Bir Süre Mezar Başında Oturmak)

948. Ebû Abdullah veya Ebû Leylâ künyeleriyle de bilinen Ebû Amr Osman İbni Affân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir ölü defnedildikten sonra kabri başında durdu ve şöyle buyurdu:

"Kardeşinizin bağışlanmasını isteyiniz ve Allah'tan ona başarılar dileyiniz. Çünkü o şu anda sorgulanmaktadır".[1]

949. Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

"Beni kabrime defnettiğiniz zaman, bir deve kesip etini parçalayacak kadar mezarımın başında bekleyin ki, sizin varlığınızla yeni hayatıma alışma imkânı bulayım ve Rabbimin elçilerine vereceğim cevapları hazırlayayım."[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Cenâiz 69.

[2] Müslim, îmân 192.

162) Ölü Adına Sadaka Vermek Ve Ona Dua Etmek

“Muhacir ve Ensar denilen ilk müslümanlardan sonra gelenler: Ey Rabbimiz! diye yalvarırlar: “Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla.” (Haşr: 59/10)

950. Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e bir adam;

– Annem ansızın öldü. Öyle sanıyorum ki, şayet konuşabilseydi, sadaka verilmesini vasiyyet ederdi. Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı? diye sordu. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– “*Evet”* buyurdu.[1]

***** Cenaze arkasından yapılacak her türlü hayır hasenat ve iyiliklerin ona faydası vardır. [2]

951. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İnsan ölünce, şu üçü dışında bütün amellerinin sevabı kesilir: Sadaka–i câriye, kendisinden istifade edilen ilim, arkasından dua eden hayırlı evlat.”[3]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 95, Vasâyâ 19; Müslim, Zekât 51. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vasâyâ 15; Nesâî, Vasâyâ 7; İbni Mâce, Vasâyâ 8.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 282.

[3] Müslim, Vasiyyet 14. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vasâyâ 14; Tirmizî, Ahkâm 36; Nesâî, Vasâyâ 8.

Ölümden sonra yapılmaması gerekenler için bkz. 711 nolu hadis.

Allah yolunda olmak nedir için 1386'ya bkz.) Bu hadis 1384'de tekrar gelecektir.

163) Müslüman Ölüleri Hayırla Anmak

952. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *aleyhisselâm* ile bazı sahâbîler birlikte bulunurlarken onların yanından bir cenaze geçti. Ashâptan bazıları o cenazeyi hayırla andı. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kesinleşti"* buyurdu.

Sonra bir cenaze daha geçti. Orada bulunanlar onu da kötülükle andılar. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* yine:

– *"Kesinleşti"* buyurdu.

Bunun üzerine Ömer İbnu'l–Hattâb:

– Ne kesinleşti Ya Resûlallah? diye sordu. Peygamber *aleyhisselâm* da şöyle buyurdu:

– *"Şu önce geçen cenazeyi hayırla andınız; bu sebeple onun cennete girmesi kesinleşti. Bu berikini kötülükle andınız; onun da cehenneme girmesi kesinleşti. Çünkü siz (mü'minler), yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz."*[1]

***** Müslüman herkes hakkında diri veya ölü daima doğru şehadette bulunmalıdır. [2]

953. Ebü'l–Esved'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Medine'ye gelmiş Hz. Ömer'in yanında oturuyordum. Yanımızdan bir tabut geçti. İçindeki hayırla anıldı. Bunun üzerine Ömer; "kesinleşti" dedi. Sonra bir başka tabut daha geçti, onun içindeki de hayırla anıldı. Ömer yine

“kesinleşti” dedi. Daha sonra üçüncü bir tabut geçti, onun içindeki kötülükle anıldı. Ömer yine; “kesinleşti” dedi.

Bu defa ben kendisine:

– Ne kesinleşti, ey mü’minlerin emiri? dedim. Ömer şöyle cevap verdi:

– Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in buyurduğu gibi söyledim. O:

– *“Herhangi bir müslüman hakkında dört kimse hayırla şahitlik ederse, Allah onu cennetine kor”* buyurmuştu. Biz kendisine:

– Peki üç kişi şehâdet ederse? dedik.

– *“Üç kişi şehâdet ederse de aynıdır”* buyurdu. Biz;

– Ya iki kişi şâhitlik ederse? dedik.

– *“İki kişi de şahitlik etse yine aynıdır”* buyurdu.

Artık bir kişinin şahitliğini de sormadık.[3]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 86, Şehâdât 6; Müslim, Cenâiz 60. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 76; Tirmizî, Cenâiz 63; Nesâî, Cenâiz 50; İbni Mâce, Cenâiz 20, Zühd 25.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 283.

[3] Buhârî, Cenâiz 86; Şehâdât 6. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 50.

164) Küçük Çocukları Ölen Annelerin Kazanacağı Sevap

954. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Henüz ergenlik çağına ulaşmamış üç çocuğu ölen her müslümanı Allah, çocuklara olan rahmet ve şefkati sebebiyle cennete koyar."[1]

955. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Herhangi bir müslümanın (ergenlik çağına ermemiş) üç çocuğu ölürse, o kimseye cehennem ateşi ancak Allah'ın yemini yerine gelecek kadar kısa bir süre dokunur."[2]

* **Tehilletül kasem:** Yemini helal kılmak manasına gelen bu ifade çok kısa süreden kinaye olarak kullanılmaktadır. Bu konuda bkz. Meryem: 19/71, Araf: 7/18, Hud: 11/119, Secde: 32/13, Sad: 38/85. [3]

956. Ebû Sâid el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir kadın Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve:

– Ey Allah'ın Resûlü! Senin sözlerinden hep erkekler yararlanıyor. Biz kadınlara da bir gün ayır, o gün toplanalım, Allah'ın sana öğrettiklerinden bize de öğret!" dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– "*Peki şu gün şurada toplanınız!*" buyurdu.

Kadınlar toplandılar. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de gidip Allah'ın kendisine öğrettiklerinden onlara öğretti. Sonra onlara:

– *“Sizden (henüz ergenlik çağına gelmemiş) üç çocuğunu âhirete gönderen her kadın için bu çocuklar cehenneme karşı mutlaka siper olur”* buyurdu.

İçlerinden bir kadın:

– “Bu durum iki çocuk gönderenler için de geçerli midir?” dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* :

– *“Evet, iki çocuk gönderen için de durum aynıdır”* cevabını verdi.[4]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 6, 91; Müslim, Birr 153. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 64; Nesâî, Cenâiz 25; İbni Mâce, Cenâiz 57.

[2] Buharî, Cenâiz 6, Eymân 9; Müslim, Birr 150. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 64; Nesâî, Cenâiz 25; İbni Mâce, Cenâiz 57.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 284.

[4] Buhârî, İlim 36, Cenâiz 6, 91; İ’tisam 9; Müslim, Birr 152. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 13.

165) Zâlimlerin Kabirleri (Zâlimlerin Mezarları Yanından Ve Helâk Edildikleri Yerlerden Geçerken Korkup Ağlamak, İhtiyacını Allah'a Arzetmek Ve Bu Gibi Hallerde Gâfil Davranmaktan Sakındırmak)

957. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Semûd kavminin ülkesi Hicr denilen yere varınca ashâbına şöyle hitâp etti:

– *"Azâba uğratılmış olan şu milletin yurduna ancak ağlayarak girin. Ağlayamıyorsanız girmeyin ki, onların başına gelen sizin de başınıza gelmesin."*[1]

Başka bir rivayette Hicr'e vardığı zaman Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu bildirilmektedir:

– *"Kendilerine zulmedenlerin yurduna ağlayarak girin. Yoksa onların başına gelenler sizin de başınıza gelebilir."*

Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başını örttü; o vadiyi geçinceye kadar süratle yürüdü.[2]

***** Yine bir seferinde o mıntıkada bulundukları bir gece peygamberimiz *"Bu gece şiddetli bir fırtına çıkacak, herkes devesini sıkı bağlayıp otursun, ayağa kalkmasın"* buyurmuş o gece çıkan kasırga abdest almak için ayağa kalkan birini yere çarpmış, devesini aramaya giden bir başkasını da tay dağına fırlatıp atmıştır.[3] Zalimler hayatlarında olduğu gibi ölümlerinden sonra da kendilerinden sakınılan kimselerdir. Zalimlerin hatıra ve kalıntılarında felaket izleri bulunur. [4]

---

[1] Buhârî, Salât 53, Enbiya 17, Tefsîru sûre (15), 2, Meğâzî 80; Müslim, Zühd 38–39.

[2] Buhârî, Enbiyâ 17, Tefsîru sûre (15), 2; Müslim, Zühd 39.

[3] Bkz. Müslim, Fedail 11.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 284.

YOLCULUK EDEPLERİ BÖLÜMÜ

166) Perşembe Günü Erkenden Yolculuğa Çıkmak

958. Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebük Gazvesi'ne perşembe günü çıktı. Zaten Hz. Peygamber genellikle perşembe günü yolculuğa çıkmayı severdi. [1]

Sahîhayn'daki bir rivayet şöyledir:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, perşembe günü dışında yolculuğa çıktığı pek nâdirdir.[2]

959. Sahâbî Sahr İbni Vedâa el–Gâmidî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Allahım! Ümmetimin erkenciliğini bereketli kıl" diye dua etmiştir.

Râvi (Sahr) diyor ki; Peygamber *aleyhisselâm*, seriyye veya ordu gönderdiği zaman, sabahleyin erkenden gönderirdi.

Tüccardan olan Sahr da, ticaret mal ve kervanlarını sabah erkenden yola çıkarırdı. Bu sebeple malı çoğaldı, zengin oldu.[3]

***** Sünnete uymak bereket ve zenginlik vesilesidir. Helal kazanç ve bereket isteyenler mesailerine dikkat etmelidirler. Kazanç ve kalkınma ve ileri gitmenin temel ilkelerinden biri de erken işe başlamaktır. [4]

---

[1] Buhârî, Cihâd 103.

[2] Buhârî, Cihâd 103, Ebû Dâvûd, Cihâd 77.

[3] Ebû Dâvûd, Cihâd 78; Tirmizî, Büyû’ 6. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ticârât 41.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 285.

167) Yalnız Yolculuk Yapmamak (Yolculuğa Çıkacak Olanın Arkadaş Araması Ve Aralarından Birini İtaat Etmek Üzere Başkan Seçmeleri)

960. İbni Ömer *radıyallahu anhumâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Eğer insanlar, yalnız başına yolculuk yapmakta ne sakıncalar olduğunu benim kadar bilselerdi, hiç bir binek sahibi (yolcu) gece yolculuğuna yalnız çıkmazdı."[1].

961. Amr İbni Şuayb'ın babası yoluyla dedesinden rivayet ettiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir yolcu bir şeytan, iki yolcu iki şeytan sayılır. Üç yolcu ise, kâfiledir."[2].

***** Yolcular üç kişi olunca şeytanın yanlış yönlendirmesinden uzak kalırlar. İstişare ile işlerini hallederler. Tek kişi ve iki kişi de bu istişare işi mümkün olmayabilir. [3]

962. Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç kişi yolculuğa çıkarlarsa, aralarından birini başkan seçsinler!"[4].

***** Hayatın her cephesinde cemaat olmaya bakmak gerekir ki küçük cemaatlerden en büyük İslam cemaati oluşabilsin. [5]

963. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“(Yolculukta) arkadaşların en iyisi dört kişiden oluşandır. Askerî birliklerin en iyisi dört yüz kişilik olandır. Orduların en iyisi ise dört bin kişiden meydana gelendir. Mevcudu on iki bine ulaşan ordunun mağlûp olması sayı azlığından değil başka sebeplerdendir.”[6].

***** Yolculukta her ihtiyacın en güzel şekilde görülmesi ancak dört kişiyle daha muntazam olduğu için yolculukta dört kişi en ideal sayıdır.

Dört yüz kişilik askeri birlikler de en ideal olandır. İslam tarihi tetkik edilirse bu rakamla yapılan savaşların neticeleri meydandadır. On iki bin kişiden oluşan orduya hiçbir gücün karşı gelmeyeceği de bir mucize olarak bildirilmiştir. Böyle bir ordu mağlup olursa sayıda değil başka unsurlarda mağlubiyeti sebeplerini araştırmalıdır. Tevbe: 9/25’de Huneyn gazvesi anlatılırken bu husus anlatılmıştır. [7]

---

[1] Buhârî, Cihâd 135. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 4; İbni Mâce, Edeb 45.

[2] Ebû Dâvûd, Cihâd 79; Tirmizî, Cihâd 4.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 285.

[4] Ebû Dâvûd, Cihâd 80.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 286.

[6] Ebû Dâvûd, Cihâd 83; Tirmizî, Siyer 7. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 25.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 286.

168) Yürüyerek Yolculuk Yapmak, Konaklamak

(Yolculukta Yürüme, Konaklama, Gece Yatıp Uyuma Kuralları… Gece Yürümenin, Hayvanlara Yumuşak Davranmanın, Haklarını Gözetmenin Ve Bu Konuda Kusurlu Davrananları Uyarmanın Güzelliği, Eğer Hayvan Taşıyabilecekse, Terkisine Adam Almanın Câiz Olduğu)

964. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Otu bol yerlerde yolculuk yaptığınız zaman, otlardan istifade etmeleri için develere imkân verin. Çorak ve otsuz yerlerde yolculuk ederseniz, takattan düşmeden gidilecek yere varmaları için develeri sür'atlice sürün. Gece mola verip yatacağınız zaman yoldan ayrılıp bir kenara çekilin. Zira yol hayvanların geçeceği ve böceklerin geceleyeceği yerdir."[1].

***** Yollar asırlar öncesi motorlu taşıtlara değil hayvanlara aitti. Bu sebeple sulak ve otlaklı yerlerden geçerken onlara fırsat tanımak kurak yerlerde ise hızla geçmek tavsiye ediliyor. Geceleri mola verilirse yollarda değil, yollardan uzak yerlerde gecelemek uygun olur. Çünkü yollar geceleyin yırtıcı hayvanların ve haşeratların geçtiği yerlerdir. Çünkü yolda geçen kafilelerden düşen yiyecek kırıntıları ve hayvan pisliklerini yiyerek karınlarını doyururlar. Hem onlara mani olmamak hem de onlardan zarar görmemek için yollar üzerine değil kenarlarda konaklamak uygun

görülmüştür. Bu günkü trafik kurallarında da yaklaşık aynı kaideler geçerlidir. [2]

965. Ebû Katâde *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculuğa çıkar da geceleyin konaklayacak olursa, sağ yanının üzerine yatardı. Sabaha karşı mola verirse, sağ dirseğini diker, (bileğini büküp) başını avucunun içine alırdı.[3]

***** Sahabi her zaman Rasûlullah'ı dikkatle izler, nasıl istirahat, nasıl seyahat ettiğini takip ederlerdi. Gece mola verdiğinde sağ yanı üzerine yatıp istirahat eden, sabaha yakın bir zamanda mola verildiğinde ise sağ dirseği üzerinde başını avucunun içine alarak yatmadan dinlenmeyi tercih ederlerdi. Bunu uykuya dalıp da sabah namazını geçirmemek için yaparlardı. [4]

966. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gece yolculuğunu tercih ediniz. Zira geceleyin yeryüzü dürülür (rahat yolculuk yapılır)."[5]

***** Gece yolculuğunda rahat yol alınır. Serinliğinden istifade edilir. Gündüz yolculuğuna nazaran gece daha az yorgunlukla daha uzun yol alınır ve yol adeta dürülmüş gibi olur ve kısalır. Kur'an'da da İsra: 17/1, Hûd: 11/81, Hıcr: 15/65, Taha: 20/77, Şuara: 26/52, Duhan: 44/23 ayetlerinde de geceleyin yol almaktan bahsedilip adeta tavsiye edilmiş oluyor. [6]

967. Ebû Sa’lebe el–Huşenî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

“Sahâbîler bir yerde konakladılar mı, dere boylarına ve dağ yollarına dağılırlardı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*;

– “Sizin bu şekilde dağ yollarına ve dere boylarına dağılmanız şeytandandır!” buyurdu.

O günden sonra sahâbîler, konakladıkları yerlerde birbirlerinden hiç ayrılmadılar.[7]

***** Yolcuların merkezi denetim ve yönetimi zorlaştıracak şekilde dağılmaları ve disiplinsiz olmaları şeytanın istediği bir durumdur. Peygamber uyarmış ashab da uymuşlardır. [8]

968. Rıdvân Bey’atinde bulunanlardan olup İbnü’l–Hanzaliyye diye bilinen Sehl İbni Amr – veya Sehl İbni Rebî’ İbni Amr el–Ensârî– *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* karnı sırtına yapışmış (böğürleri göçmüş) bir devenin yanından geçti ve:

– *“Konuşamayan bu hayvanlar hakkında Allah’tan korkun! Besili olarak binin, besili olarak kesip yiyin!”* buyurdu.[9]

969. Ebû Ca’fer Abdullah İbni Ca’fer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün beni terkisine bindirdi ve hiçbir kimseye söylemeyeceğim bir sır verdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in abdest bozacağı zaman gizlenmek için en beğendiği yer kum tepesi veya hurma bahçesi idi.[10]

***** Konuşamayan, ağzı dili olmayan hayvanlara şefkatle davranılması ne güzeldir. Hiçbir dinde ve hiçbir liderde bulunmayan şefkat ve merhamet örneği... Ayrıca susuzluktan ölmek üzere olan bir hayvana su veren fahişenin bağışlandığını, aç bırakılarak öldürülen bir kedi yüzünden cehennemlik olan bir kadın da bu konunun çarpıcı örneklerindendir.

Her canlıya iyi davranılması emredilen dinimizde, çevre bakanlığı, hayvan sevenler dernekleri kurmaya hiç gerek yoktur. Çünkü İslam toplumu gerçekten her canlıya merhametli olan bir toplumdur. Tüm hayvanlar gibi bilhassa eti yenen ve binilerek kullanılan hayvanlara daha iyi bakıp besili ve semiz olmalarına özen göstermek gerekir. Binmeye ya da kesilip yenmeye elverişli hale gelmeyen hayvanlardan yararlanmamalıdır. Hayvanları güçleri yetmeyecek işlerde kullanmak Allah'ın gazabını ve peygamberimizin de hoş karşılamadığını bu hadis bize gösteriyor. [11]

970. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz bir yerde konakladığımız zaman develerin yüklerini çözüp onları rahatlatmadan namaza durmazdık.[12]

***** Hayvanlara acımak ve şefkat göstermek namaz kılmaktan önce zikredildiğine göre, böyle yapılınca kişinin namazdaki huzur ve huşusu da artar ve daha sağlıklı namaz kılınmış olur. Müslümanın namazına önem verdiği kadar konuşup derdini anlatamayan hayvanları da rahatlatmaya önem verdiğini öğrenmiş oluyoruz. [13]

---

[1] Müslim, İmâre 178. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 57; Tirmizî, Edeb 75.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 286.

[3] Müslim, Mesâcid 313.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 286.

[5] Ebû Dâvûd, Cihâd 57.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 286.

[7] Ebû Dâvûd, Cihâd 88.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 287.

[9] Ebû Dâvûd, Cihâd 44.

[10] Müslim, Hayz 79, Fezâilü’s–sahâbe 68.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 287.

[12] Ebû Dâvûd, Cihâd 44.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 287.

169) Yol Arkadaşına Yardım Etmek

(Bu konuyla ilgili pek çok hadis önceki 956-968 arasındaki hadislerde geçmişti.) [1]

971. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hz. Peygamber ile bir yolculukta bulunuyorken devesi üzerinde bir adam çıkageldi. Sağına soluna bakınmaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Yanında fazla binek hayvanı olan, hayvanı olmayana versin. Fazla azığı olan da azığı olmayana versin!"* diyerek hemen hemen her çeşit malı saydı. Öyle ki biz, hiçbir malın fazlasında, bizden hiçbirimizin hakkı olmadığı düşüncesine kapıldık.[2]

972. Câbir *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gazveye çıkacağı zaman:

– *"Ey muhacirler ve ensar topluluğu! Malı ve akrabası olmayan kardeşleriniz vardır. Her biriniz onlardan iki veya üç kişiyi yanına alsın"* buyurdu.

Aslında bizlerin de ancak bir kişi ile nöbetleşecek devemiz vardı. (Câbir) dedi ki, "Ben nöbetleşe binmek üzere iki (veya üç) kişi aldım. Benim de ancak onlardan biri gibi deveme nöbetleşe binme hakkım vardı."[3]

***** Yolculuk, binit ve azık konusunda insan belki de pek cimri davranacağı bir ortama girmiş sayılır. Peygamberimiz bu yüzden iyilik ve fedakarlık yapmak gerektiğine ısrarla işaret etmiştir. [4]

973. Yine Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculuk esnasında arkadan yürür, yürümekte güçlük çeken, kimseleri terkisine bindirir ve onlara dua ederdi.[5]

***** Sevgili peygamberimiz, ashab ve ümmetine neyi tavsiye etmişse onu önce kendisi uygulamıştır. Yapmadığı şeyleri hiçbir şekilde tavsiye etmemiştir. Çünkü o, yaşanan bir hayatın örneği ve önderi idi. Böylece Rasûlullah'ın şefkat ve duasının insanlarla sınırlı kalmadığı hayvanları bile kapsadığı ortaya çıkıyor. [6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 288.

[2] Müslim, Lukata 18. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 32.

566'da geçmişti. Gerekli açıklama orada verildi.

[3] Ebû Dâvûd, Cihâd 34.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 288.

[5] Ebû Dâvûd, Cihâd 94.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 288.

170) Yola Çıkarken Yapılacak Dua (Yola Çıkmak Üzere Bineğine Binerken Okunacak Dua)

“Ve Allah bütün karşıt çiftleri de yaratandır ve bindiğiniz hayvanları ve gemileri de yaratan Odur ki böylece onların üzerlerine binip yerleşince Rabbinizin bunca nimetlerini hatırlayıp; bütün bunları bizim emrimize ve hizmetimize veren Allah ne yücedir, yoksa biz onu zaptedip kendimize yanaştıramazdık.” (Zuhruf: 43/12-13)

974. İbni Ömer *radıyallahu anhumâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculuğa çıkarken hayvanı üzerine binip iyice yerleşince üç kere tekbir getirir sonra da şöyle dua ederdi:

“Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz; yoksa biz buna güç yetiremezdik. Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz.”

Ey Allahım! Biz, bu yolculuğumuzda senden iyilik ve takvâ, bir de hoşnut olacağın ameller işlemeyi nasip etmeni dileriz.

Ey Allahım! Bu yolculuğumuzu kolay kıl ve uzağını yakın et!

Ey Allahım! Seferde yardımcı, geride çoluk çoçuğu koruyucu sensin.

Ey Allahım! Yolculuğun zorluklarından, üzücü şeylerle karşılaşmaktan ve dönüşte malımızda, çoluk çocuğumuzda kötü haller görmekten sana sığınırım.”

Râvi diyor ki, Hz. Peygamber yolculuktan döndüğünde de aynı sözleri söyler ve onlara şu cümleleri de eklerdi:

“Biz yolculuktan dönen, tövbe eden, kulluk yapan ve Rabbimiz’e hamd eden kişileriz.”[1]

975. Abdullah İbni Sercis *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculuğa çıkarken, "Yolculuğun güçlüklerinden, üzücü manzaralarla karşılaşmaktan, iyiyken kötü olmaktan, mazlumun bedduasından ve dönüşte mal ve çoluk çoçuğu kötü hallerde bulmaktan Allah'a sığınır"dı.[2]

976. Ali İbni Rebîa şöyle dedi:

Ali İbni Ebû Tâlib'i gördüm, binsin diye hayvanını getirdikleri zaman ayağını üzengiye koyunca '*Bismillah'* dedi. Hayvanın üzerine yerleşip doğrulunca; '*Bunu bizim hizmetimize vereni tesbih ve takdis ederiz, yoksa biz buna güç yetiremezdik. Biz şüphesiz Rabbimize döneceğiz'* dedi. Üç defa 'el–Hamdülillah', üç defa 'Allahu ekber' dedi. Sonra da *'Ey Rabbim, seni tesbih ederim. Ben kendime zulmettim, beni bağışla. Çünkü senden başka günahı bağışlayacak kimse yoktur'* âyetini okudu ve güldü.

Bunun üzerine,

– Ey mü'minlerin emiri! Niçin güldün? dediler. O da şu cevabı verdi:

– Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, benim yaptığım gibi yaptığını ve benim güldüğüm gibi güldüğünü görmüş ve 'Niçin güldün ey Allah'ın Resülü?' diye sormuştum.

– "*Yüce Rabbin, benden başka günahları bağışlayacak bir kimsenin olmadığını bilerek, günahlarımı bağışla! diye dua eden kulundan hoşnut olur,"* buyurmuştu.[3]

***** Her işimizde olduğu gibi yolculukta da nasıl dua edeceğimizi, nelerden Allah'a sığınacağımızı bize Rasûlullah böylece öğretmiştir. Biz de

yolculuklara çıkarken bu duaları yaparak bu sünneti yaşatabiliriz. [4]

---

[1] Müslim, Hac 425. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihad 72; Tirmizî, Daavât 45–46.

[2] Müslim, Hac 426. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 41; Nesâî, İsti'âze 41–42; İbni Mâce, Dua 30.

[3] Ebû Dâvûd, Cihâd 74; Tirmizî, Daavât 46.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 289.

171) Yolculukta Tekbir Ve Tesbih

(Yolcunun Tepelere Ve Benzeri Yüksek Yerlere Çıktıkca Allahüekber, Vadilere Ve Benzeri Düz Yerlere İndikce Sübhânellah Demesi, Tekbir Ve Tesbih Getirirken Yüksek Sesle Bağırmaktan Kaçınması)

977. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz (sahâbîler yolculukta) yokuş çıktığımızda Allahüekber; iniş indiğimizde de sübhânellah derdik.[1]

978. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ile askerleri tepelere çıktıklarında Allahüekber derler, düzlüklere indiklerinde de sübhânellah diye tesbih ederlerdi.[2]

979. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

“Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* hac veya umreden dönerken her yokuş veya yüksek yere çıktığında üç kere *“Allahüekber”* der sonra:

– *‘Allah’tan başka ilâh yoktur, O’nun ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd O’na hastır. O, her şeye gücü yetendir. Biz yolculuktan dönen, tövbe eden, kulluk yapan ve Rabbimiz‘e hamd eden kişileriz. Allah verdiği sözü yerine getirdi, kuluna yardım etti ve o toplulukları hezimete uğratıp perişan etti’* buyururdu.”[3]

980. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, bir adam Hz. Peygamber'e:

– Ey Allah'ın elçisi! Sefere çıkmak istiyorum, bana öğüt ver, dedi. Hz. Peygamber ona:

– *"Allah'a karşı saygılı ol ve her tepeye çıktığında Allahü ekber de!* buyurdu.

Adam gittikten sonra arkasından:

– *"Allahım, ona uzakları yakın et ve bu seferi ona kolay kıl"* diye dua etti.[4]

981. Ebû Musâ el–Eş'arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz bir yolculukta Hz. Peygamber ile birlikte idik. Tepelere çıktıkça Allahüekber, lâ ilâhe illallah diye yüksek sesle tekbir ve tehlil getirdik. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Ey müslümanlar! Kendinizi zorlamayınız. Zira siz sağıra veya burada olmayan birine seslenmiyorsunuz. Allah daima sizinle beraberdir, işitir ve size sizden daha yakındır"* buyurdu.[5]

* Yolculuklarda da **tesbih =** Subhanellah ve **tekbir =** Allahüekber demek bize belletilmiştir. Kişi her zaman ve her zeminde Allah hatırlanmalı ve fazla bağırıp çağırmamalıdır. Çünkü Allah bize şah damarımızdan daha yakındır. Bkz. Kaf: 50/16, Vakıa: 56/85. [6]

---

[1] Buhârî, Cihâd 132, 133. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 72.

[2] Ebû Dâvûd, Cihâd 72.

[3] Buhârî, Cihâd 158; Müslim, Hac 428.

[4] Tirmizî, Daavât 45; İbni Mâce, Cihâd 8

[5] Buhârî, Cihâd 131, Meğazî 38, Daavât 51, Tevhîd 9; Müslim, Zikr 44. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 26.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 290.

172) Yolculukta Dua Etmek

982. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Makbul olduğunda şüphe bulunmayan üç dua vardır:

Mazlumun duası; misafirin duası; babanın çocuğuna duası."[1]

***** Yolcu nerede olursa olsun garib ve mazlum gibidir. Dolayısıyla duası makbul olan kimselerdendir. Misafirlikte ve yolculukta yapılacak dualarda dikkatli davranmak lazımdır. [2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Vitr 29; Tirmizî, Birr 7, Daavât 47. Ayrıca bk. İbni Mâce, Dua 11.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 290.

173) Korku Anında Yapılacak Dua (Bir Kimsenin Yolculukta İnsanlardan Ya Da Başkalarından Korktuğu Zaman Yapacağı Dua)

983. Ebû Musâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir topluluktan kuşkulandığı zaman şöyle dua ederdi:

– "*Allahım! Senden, onların önünü kesmeni istiyoruz. Onların verecekleri zarardan sana sığınıyoruz*".[1]

* Herhangi bir toplumdan korkan kimse onların zararından kuşkulandığı takdirde Allah'a dua edip, Allah'a sığınması sünnettir. Peygamberimiz bile bazan kuşkulanır ve korku duyardı. Onun da insânî yönü korkmaya müsaittir. [2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Vitr 30.

1328'de tekrar gelecektir.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 290.

174) Konaklama Duası (Yolcunun Bir Yerde Konakladığı Zaman Yapacağı Dua)

984. Havle Binti Hakîm *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

"Kim bir yerde konaklar da sonra "Yarattıklarının şerrinden Allah'ın mükemmel kelimelerine (âyet, sıfat ve isimleri) sığınırım derse, konakladığı o yerden ayrılıncaya kadar hiçbir şey ona zarar vermez."[1].

***** Cahiliye döneminde insanlar bir yerde konakladıklarında o vadinin efendisi olan bir cinne sığınırlardı. (Cin: 72/6'da bahsedilir.) En güzel güvenlik sistemi Allah'a güvenmektir. Her zaman ondan yardım beklenmeli. [2]

985. İbni Ömer r*adıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculukta iken gece olunca şöyle derdi:

– *"Ey yeryüzü! Benim Rabbim de senin Rabbin de Allah'tır. Senin ve sendekilerin şerrinden, sende yaratılanların ve üzerinde dolaşıp duranların şerrinden Allah'a sığınırım. Arslanın, büyük yılanın, (öteki) yılan ve akreplerin şerrinden, burada yaşayanların, doğuran ve doğanların şerrinden Allah'a sığınırım."*[3].

***** Burada peygamberimiz yeryüzüne canlı varlık imiş gibi hitap etmektedir. Hud: 11/44'de de yeryüzüne ve gökyüzüne canlı varlık gibi

hitap edilmiştir. Müslümanlar değişik zaman ve zeminlerde peygamberimizin yaptığı bu tür duaları yapmaları uygun olur. [4]

---

[1] Müslim, Zikir 54, 55. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 40.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 291.

[3] Ebû Dâvûd, Cihâd 75.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 291.

175) Çabuk Dönmek (Yolcunun, İşini Bitirdikten Sonra Ailesinin Yanına Dönmekte Acele Etmesi)

986. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yolculuk bir çeşit azâbtır. Doğru dürüst yiyip içmekten ve uyumaktan sizi alıkor. Herhangi biriniz işini bitirince, evine dönmekte acele etsin!."[1].

***** Yolculuk ne kadar konforlu vasıtalarla yapılsa bile yine de sıkıntı ve azap durumundadır. Günlük alışılagelmişin dışında olduğu için kişinin rahat ve huzuru kaçar, dolayısıyla bir an önce evine dönmesi uygundur. [2]

---

[1] Buhârî, Umre 19, Cihâd 136, Et'ime 30; Müslim, İmâre 179. Ayrıca bk. İbni Mâce, Menâsik 1.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 291.

176) Eve Gündüz Dönmek (Yolcunun, Evine Gündüz Dönmesi, Bir Zorunluluk Olmadıkça Gece Gelmemesi)

987. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Uzun bir süre ailesinden ayrı kalan kimse, evine gece vakti ansızın gelmesin!"

Bir başka rivayette[1], Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, yolculuktan dönen kimsenin evine geceleyin dönmesini yasakladı denilmektedir.[2]

988. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yolculuktan döndüğü zaman evine gece girmezdi. Kuşluk vakti veya akşam üstü gelirdi.[3]

***** Haber verilme imkanı olmayan yerlerde gündüz gelmek suretiyle evdekilerin şeklen ve ruhen hazırlanmaları ve eve çeki düzen vermeleri uygundur. Belki de uygunsuz ve sürpriz bir durumla da karşılaşılabilir. Uzun yolculuklarla duygusal olarak kırılmış ve soğumuş olan hanımın yeniden sıcak aile ortamını hazırlaması önceden bilgilendirmekle ve haber vermekle toparlanma zamanı olan gündüz saatlerinde eve gelmesine bağlıdır. [4]

---

[1] Müslim, İmâre 184.

[2] Buhârî, Nikâh 130, Umre 16; Müslim, İmâre 183. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti'zân 19.

[3] Buhârî, Umre 15; Müslim, İmâre 180.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 292.

177) Yolcunun Dönüşte Söyleyeceği Söz (Yolcunun Yolculuktan Dönüp Memleketini Gördüğü Zaman Söyleyeceği Söz)

989. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in maiyyetinde (bir seferden) dönüyorduk. Medine'yi görebilecek bir yere gelince Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şunları söyledi:

"Yolculuktan dönüyor, tövbe ediyor, kulluk yapıyor ve Rabbimiz'e hamdediyoruz."

Hz. Peygamber bu sözleri Medine'ye gelinceye kadar söylemeye devam etti.[1]

***** Rasûlullah (s.a.v.)'in her türlü yolculuktan –ki bunların pek çoğu savaş idi- dönüşte ve yolculuğa çıkarken ve yolculuk esnasında savaş esnasında Allah'a sığınmak, tevbe ve istiğfar edip sadece Allah'a olan kulluğunu ortaya koymaları adetleri idi. Yaptığı dualarla bu durum bugün bizlere kadar nakledilmiştir. Bu da demektir ki kulluk sürekli olacaktır. Hazarda, seferde, savaşta, barışta her zaman ve her yerde kulluk şuuru ve sorumluluğu altında bulunmalıyız. [2]

---

[1] Müslim, Hac 429. Ayrıca bk. Buhârî, Umre 12, Cihâd 133, 197, Meğâzî 29, Daavât 53; Ebû Dâvûd, Cihâd 72, 158; Tirmizî, Hac 102, Daavât 42, 46.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 292.

178) Yoldan Dönüşte Mescide Uğramak (Yolculuktan Dönen Kişinin Doğruca En Yakın Mescide Gidip Orada İki Rek'at Namaz Kılması)

990. Kab İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir yolculuktan döndüğü zaman ilk iş olarak mescide uğrar ve iki rek'at namaz kılardı.[1]

***** Böylece hem Medine'de kalan müslümanların hoş geldiniz demesine fırsat vermiş olurdu, hem de müslümanların görülecek bir işi ve dâvâsı varsa onu da halletmiş olurdu. Böylece kıldığı namazla da döndüğü seferden sağ salim geldiği için şükretmiş de olurdu. [2]

---

[1] Buhârî, Meğâzî 79; Müslim, Tevbe 53. Ayrıca bk. Ebû Davûd, Cihâd 166.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 292.

179) Kadının Yolculuk Yapması (Kadın İçin Tek Başına Yolculuk Yapma Yasağı)

991. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a ve âhiret gününe inanmış bir kadının, yanında, kendisiyle evlenmesi haram olan bir yakını bulunmadan bir gün–bir gecelik yolculuğa çıkması helâl değildir."[1]

***** Bir kadın yanında kocası, oğlu, kardeşi veya akrabasından nikahlanması haram olan birisi olmaksızın yolculuğa çıkması haramdır. Bu günkü modern vasıtalarla bile olsa bu hüküm geçerliliğini kaybetmemiştir. Kıyamete kadar her şartta geçerlidir. Bu kadının seyahat hakkını kısıtlama değildir. Bizzat onu her türlü fitne, fesat ve sıkıntılardan ve tehlikelerden korumak için tedbir almak demektir. [2]

992. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Bir erkek, yanında mahremi olmayan kadınla yalnız kalmasın; hiçbir kadın da yanında mahremi bulunmaksızın (tek başına) yolculuğa çıkmasın"* buyurdu. Bunun üzerine bir sahâbî:

– Ey Allah'ın Resulü! Karım hac için yola çıkmak üzere, ben de falanca savaşa katılmak için yazıldım" dedi.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Git, karınla birlikte haccet!"* buyurdu.[3]

***** Bir erkeğin kendisine nikahı helal ve mümkün olan bir kadınla tek başına bir arada kalması haramdır, yasaktır. Bu kısıtlama kadının ırzı ve iffetini korumaya yönelik bir tedbirdir. Bir başka hadiste *“Üçüncüleri şeytandır”* denilmek suretiyle bu tedbirli adım ve hareket tarzı ortaya konmuş oluyor.

Her düşenin bir kapanı bulunacağı gerçeğini de dikkatlerden uzak tutmamak gerekir. Bu hadis kişinin karısını hacca götürmesi farz olan cihaddan daha önemli bir iş olduğunu bize bildirmektedir. İslam getirdiği esaslarla hayatın her kademesini güvence altına almıştır. İnsanlar hanımlarını yalnız başına yolculuğa bırakmamak için baştan fedakarlık göstermeliler ki sonradan pişmanlık duyacak bir şeyle karşı karşıya kalmamış olsunlar. Bu gün müslümanlar bu işlere daha çok dikkat etmek mecburiyetindedirler. Taksi, dolmuş, servis, asansörler ve sekreterlik müessesesiyle okullarda ve resmi dairelerde özel duman odaları ve öğretmenler odası gibi yerlerde daha fazla dikkat edilecek yerler cümlesindendir. [4]

---

[1] Buhârî, Taksîr 4, Mescidu Mekke 6, Sayd 26, Savm 67; Müslim, Hac 423; Ebû Dâvûd, Menâsik 2; Tirmizî, Rada’ 10; İbni Mâce, Menâsik 7.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 292.

[3] Buhârî, Nikâh 111, Cihâd 140; Müslim, Hac 424.

Kısa şekli 1631’de gelecektir.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 293.

FAZİLETLER BÖLÜMÜ

180) Kur'ân-ı Kerîm Okumanın Fazileti

993. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*, ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Kur'an okuyunuz. Çünkü Kur'an, kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaatçı olarak gelecektir" buyururken işittim, demiştir.[1]

994. Nevvâs İbni Sem'ân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Kıyamet gününde Kur'an ve dünyadaki hayatlarını ona göre tanzim eden Kur'an ehli kimseler mahşer yerine getirilirler. Bu sırada Kur'an'ın önünde Bakara ve Âl–i İmrân sûreleri vardır. Her ikisi de kendilerini okuyanları müdafaa için birbiriyle yarışırlar" buyururken işittim.[2]

995. Osmân İbni Affân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem şöyle* buyurdu:

"Sizin en hayırlılarınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğretenlerinizdir."[3]

996. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kur'an'ı gereği gibi güzel okuyan kimse, vahiy getiren şerefli ve itaatkâr meleklerle beraberdir. Kur'an'ı kekeleyerek zorlukla okuyan

kimseye de iki kat sevap vardır.”[4].

997. Ebû Mûsa el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kur’an okuyan mü’min portakal gibidir: Kokusu hoş, tadı güzeldir. Kur’an okumayan mü’min hurma gibidir: Kokusu yoktur, tadı ise güzeldir. Kur’an okuyan münâfık fesleğen gibidir: Kokusu hoş fakat tadı acıdır. Kur’an okumayan münâfık Ebû Cehil karpuzu gibidir: Kokusu yoktur ve tadı da acıdır.”[5].

998. Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah şu Kur’an’la bazı kavimleri yükseltir; bazılarını da alçaltır.”[6].

***** Tarihe baktığımızda bunun örneklerini görmemiz mümkündür. Kur’an’a sarılıp ona göre hayat tanzim edildiğinde devletler ve insanlar rahat içinde ve huzurla yükselmişler. Kur’an’dan uzak kaldığında da alçalmışlardır. [7]

999. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sadece şu iki kimseye gıpta edilir: Biri Allah’ın kendisine Kur’an verdiği ve gece gündüz onunla meşgul olan kimse, diğeri Allah’ın kendisine mal verdiği ve bu malı gece gündüz O’nun yolunda harcayan kimse.”[8].

***** Taklit edilecek örnek alınacak iki tür şahsiyet ancak bunlar olmalıdır. Bunun dışındaki şahsiyetler takdir edilemez, örnek alınamaz.[9]

1000. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir adam Kehf sûresini okuyordu. Yanında iki uzun iple bağlanmış bir at vardı. O adamın üzerini bir bulut kapladı ve yaklaşmaya başladı. Atı da o buluttan ürkmeye başlamıştı. Sabah olunca, adam Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve bu durumu anlattı. Bunun üzerine Peygamberimiz:

"O sekînedir; okuduğun için inmiştir" buyurdu.[10]

1001. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim Kur'ân–ı Kerîm'den bir harf okursa, onun için bir iyilik sevabı vardır. Her bir iyiliğin karşılığı da on sevaptır. Ben, elif lâm mîm bir harftir demiyorum; bilâkis elif bir harftir, lâm bir harftir, mîm de bir harftir."[11]

1002. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kalbinde Kur'an'dan bir miktar bulunmayan kimse harap ev gibidir."[12]

***** Allah'ın yarattığı insanın harabe haline gelmemesi mamur olması ancak onu yaratan Allah'ın indirdiği Kur'an'ın onun hafızasında ve kalbinde yer almasıyla mümkündür. Kalbin süsü zineti doğru inançlar ve doğru sözlerdir. En doğru söz ise Kur'an olduğu için o insanı bir harabeye dönmekten Kur'an kurtarır.[13]

1003. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her zaman Kur'an okuyan kimseye şöyle denecektir: Oku ve yüksel, dünyada tertîl ile okuduğun gibi burada da tertîl ile oku. Şüphesiz senin merteben, okuduğun âyetin son noktasındadır."[14].

* Kur'an'ın ve surelerin faziletiyle alakalı pek çok hadisler vardır. Tüm hadis kitaplarının Fezailü'l-Kur'an bölümünde pek çok rivayetler zikredilir. Ayrıca kaleme alınan bu eserlerde değişik bölümler ve kısımlar vardır. En meşhuru İbn Kesir tefsirinin yazarı Ebul Fida İsmail ibni Kesirin Fedailü'l-Kur'an'ıdır. Bu konuda biraz hadis ve pek çok ayetlerle Kur'anın nasıl okunup nasıl anlaşılacağını anlatmak için kaleme aldığımız makaleyi burada veriyoruz. [15]

---

[1] Müslim, Müsâfirîn 252. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, V, 249, 251.

[2] Müslim, Müsâfirîn 253. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 5.

[3] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 21. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Salât 349; Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 15; İbni Mâce, Mukaddime 16.

[4] Buhârî, Tevhîd 52; Müslim, Müsâfirîn 243. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Salât 349; Tirmizî, Fezâilu'l–Kur'ân 13; İbni Mâce, Edeb 52.

[5] Buhârî, Et'ime 30 Fezâilü'l–Kur'ân 17, Tevhîd 36; Müslim, Müsâfirîn 243. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb 16; Tirmizî, Edeb 79; İbni Mâce, Mukaddime 16.

[6] Müslim, Müsâfirîn 269. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 16.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 294.

[8] Buhârî, İlm 15, Zekât 5, Ahkâm 3, Temennî 5, İ’tisâm 13, Tevhîd 45; Müslim, Müsâfirîn 266– 268. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 24; İbni Mâce, Zühd 22.

544 ve 571’’de geçmiş, 1378’de tekrar gelecektir.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 295.

[10] Buhârî, Fezâilü’l–Kur’ân 11; Müslim, Müsâfirîn 240

[11] Tirmizî, Fezâilü’l–Kur’ân 16.

[12] Tirmizî, Fazâilü’l–Kur’ân 18. Ayrıca bk. Dârimî, Fezâilü’l–Kur’ân 1; Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 223.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 295.

[14] Ebû Dâvûd, Vitr 20; Tirmizî, Fezâilü’l–Kur’ân 18.

Bkz. Sad: 38/29, Zümer: 39/23.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 295.

Kur’ân’ımızı, Kitabımızı Niçin Okuyoruz, Niçin Okuyacağız?

İlk inen ayetlere uymuş olmak için; Allah’ın adına ve O’nun gönderdikleri olduğu için[1], Allah tarafından Kur’ân okumamız emredildiği için okumaktayız![2] Peygamberimizin tüm hayatı boyunca ve veda hutbesindeki son tavsiyesinde Allah’ın kitabına ve benim sünnetime tutunun diye vasiyet ettiğinden dolayı[3]; gıpta edilmesi gereken iki tür insandan birisi olmak için ki; onlardan biri Allah’ın kendisine mal verdiği, onunla gece gündüz Allah yolunda infak edip sevap kazanan, diğeri kendisine kitap verilen geceleri O kitabı okuyarak gündüz de hayatına uygulayarak ve o yolda olan kimse gibi olmak için Kurân’la beraber olacağız![4]

İnsanların en hayırlısı ve en faziletlisi olmak için;[5] okuduğumuz Kur’ân’ın herbir ayetinden istifade edip hayatımızda yaşama prensipleri olarak kabul edip okuyacağız. Değilse okuduğu boğazından öteye geçmeyen sadece edası ve sedasıyla yetinip okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkanlardan olmamak için bu ilâhî mesajı kulluk prensipleri olarak kabul edip hayatımıza yön vermesi için okuyup, öğrenip iyi ve doğru hareketler olarak hayatımıza aktarmak için okumalıyız![6]

Okuduğumuz Kur’ân’la amel eden mü’minlerden olup, tadı ve kokusu güzel meyve gibi olmak için okumalıyız. Değilse tadı acı, kokusu kötü Ebu cehil karpuzu gibi olan münafıklardan olmayalım diye[7], Kur’ân üzerinde kalplerimiz birleştiği müddetçe okuyacak, ayrılığa düştüğümüz zaman okumayı bırakacak şekilde[8], sekinenin bize inmesi, meleklerin bizi

dinlemesi için gece gündüz devamlı[9]; haftada veya on onbeş günde bir hatim edecek derecede Kur'ân'ı okuyup anlamaya çalışacağız.[10]

Allah'a yakın olanlardan olmak için[11], misk dolu kaplar gibi olmak ve çevremize faydalı kokular saçmak için; Kur'ân'ın hakkını verenlerden olmak için[12], Allah'ın kitabıyla yükselteceği toplumlardan olmak[13], bir ayet öğrenmenin yüz rekat namaz kılmaktan daha hayırlı olması hasebiyle[14]; en hayırlı ilaç ve tedavi yöntemi Kur'ân olduğu için O'nu çok okuyup O'nunla tedavi olmak için[15], hayız ve cünüp olmadığımız hallerde[16] abdestli ve abdestsiz bile olsa[17] Kur'ân'ı okuyup okutacağız.

Öğrenip unutmamak için, devamlı tekrar ederek[18], bir ayet bile olsa öğrenip başkalarına ulaştırmak[19], seçkin sahabilerin birbirlerine Kur'ân, hadis öğrettikleri gibi olmak için[20], ilmin en büyük felaketi unutmak olması dolayısıyla kitabımızı unutmamak için[21], harabe bir ev gibi olmamak için Allah'ın ziyafet sofrası olan Kur'ân'dan nasibimizi almak için[22]; ve herbir harfine en az on sevap alacağımızı bildiğimiz için bu Kur'ân'ı okuyup okutacağız.

Evlerimiz bereketle dolsun, tüm şeytanlar evlerimizi ve işyerlerimizi terketsin için, ahirette şeref elbisesi giyebilmek ve Allah'ın rızasını kazananlardan olmak için, pekçok semiz develere sahip olmaktan daha hayırlı bir iş yapmış olmak için, melekler hakkımızda bağışlanmada bulunsunlar için ve Allah'ın sapasağlam ipine tutunmuş olmak için, Allah'ın azap etmeyeceği kalplerden olan Kur'ân'ı belleyen ve saklayan kalplilerden olmak için ve Allah'ın himayesinde ve terbiyesinde kalabilmek için Kur'ân'ı okuyup anlayacağız.

Kur'ân'ı sevip ebedi kurtuluşa erenlerden olmak için, aleyhimizde değil lehimizde şahitlik yapması için ve Allah dostlarından olmak için

Kur’ân’a uyup cennete girenlerden ve cehenneme düşmeyenlerden olmak için, dünya ve münakaşa için değil Allah rızasını kazanmak için, hükmü Kur’ân’dan alıp bizi haksızlık ve sertlikten uzaklaştıracağı için Kur’ân’ı okuyup anlayacağız.

Bizden öncekilerin haberlerini, bizden sonrakilerin bilgilerini öğrenmek, büyüklenerek Kur’ân okumayı terkedip Allah’ın azabına düşenlerden olmamak, doğru yolu Kur’ân’dan başka yerlerde arayıp sapıtanlardan olmamak için, okumakla alimlerin doymadığı çok okumadan dolayı eskimeyen ve bıkkınlık vermeyen olağanüstü güzellikleri bitmeyen bir kitap olduğu için Kur’ân’ı okuyup okutacağız.

Kur’ân’a uygun görüş ortaya koyup doğru söyleyenlerden olmak ve Kur’ân’la hükmedip adil davrananlardan olmak için, Kur’ân’la amel edip sevap kazanmak için, insanları Kur’ân’a çağırıp doğru yola eriştirmek için Kur’ân’ı okuyup okutacağız.

Her gün en azından üç ayet okumamıza hiçbir engel olmadığı için kalplerimizi Kur’ân’la bayındır hale getirmek, evlerimiz O’nunla şenlendirmek, ihmal edilen bir kitap olmaması ve gönüllerimizde elbisenin eskimesi gibi eskimemesi için en çok okunacak kitabın Kur’ân olması için bu Kur’ân’ı okuyup okutacağız. Çünkü Allah sözü olan Kur’ân’ın diğer kitap ve sözlere üstünlüğü Allah’ın kullara olan üstünlüğü gibidir.

Gafil olanlardan değil, ibadet edenler olarak yazılmak için her gece ve gündüzde imkanımıza göre mutlaka on, elli, yüz, ikiyüz ayet de olsa mutlaka okuyup Kur’ân’la konup Kur’ân’la göçen kimse gibi olalım diye Kur’ân’ı baştan sona her zaman tekrar ederek okuyacağız.

Rabbimizi her an hatırlamak, Kur’ân’a yakışmayacak yorumlar yapıp kâfir olmamak, Kur’ân’ı vasıta kılıp dünyalığımızı çoğaltıp menfaat temin

etmemek için okuyup anlayacak ve yaşayacağız.[23]

Bu dünyada en büyük şan ve şerefimiz olduğu için, cennette rahatlığımıza sebeb olacağı için okumaya devam edeceğiz.[24]

Ezberlemek için değil, bildiğimizi yaşamak, hayata aktarmak ve Kur’ân ahlakıyla ahlaklanmak için okumalıyız. Maalesef bugün pekçok Kur’ân hafızımız o kıymetli kitabımızı ezbere bilmekte fakat bir Türkçe meal ve tefsir okuyup ezbere bildiği Kur’ân’ı anlamadan tekrar edip durmaktadır. Bu tip kimselere Abdullah ibn Mes’ûd’un şu sözünü hatırlatmak istiyoruz: “Kur’ân hafızının Kur’ân’ın hükümlerini bilmesi gerekir. Böylece Allah’ın ne istediğini ve kendisine neyi emrettiğini anlar ve okuduğundan yararlanmış olur. Ve onlarla amel edip pratik hayatına o ayetleri aktarır. Kur’ân hafızının Kur’ân’ın emir ve hükümlerini ezbere okuyup neyi okuduğunu anlamaması ne çirkindir. Anlamadığı şeylerle nasıl amel edebilir. Onları pratik hayatına nasıl aktarabilir? Okuduklarından ne kasdedildiği kendisine sorulduğunda, cevap verememesi ne çirkindir. Böyle biri kitap yüklenmiş merkepten farksızdır.”[25]

Ve yine nakledilir ki, Basra valisi Ebu Mûsâ el-Eş’arî halife olan Hz. Ömer’e Basra’da bir çok kişinin Kur’ân’ı ezberlediğini bunlara Beytü’l-Mâl’den yardım edilmesini ister. Ertesi yıl Kur’ân’ı ezberleyenlerin kat kat çoğaldığını yine bunlara yardım yapılmasını isteyince; halife Ömer şu karşılığı verir: “Onları kendi hallerine başbaşa bırak. Korkarım ki insanlar Kur’ân ezberlemekle uğraşır ve O’nu anlayıp, kavramayı ve pratik hayatlarına aktarmayı terkederler.”[26]

Okuyan bir elçi, tebliğci, görevli olmak için[27], Allah’ın kitabını okuyan, namazı ikame eden yani devamlı kılıp kötülüklere bulaşmayan Allah için gizli açık infak eden, hiç zarara uğramayan bir kazancı elde

etmek için[28]; Allah’ın ayetlerini okuyan ve bizi ahiretteki azaptan uyaran bir elçiye uymak ve böyle bir elçinin yolundan gitmek için[29], Rabbimizden gelen kitabımızı gereği biçimde okumuş olmak için[30], Bel’am gibi (yani bilip amel etmeyen türde kişiler) olmamak yani okuduğu bildiği vahyî gerçeklerden ayetlerden sıyrılıp çıkıp şeytana uymamak ve dosdoğru yolda olmak için[31], Rabbimizden bize gönderilen, vahyolan şeyleri öğrenmek için okuyup, okutacağız![32]

Nuh, İbrahim ve diğer örnek şahsiyetleri, peygamberleri öğrenip onlar gibi olmak, onlar gibi yaşamak ve örneğimiz onlar olsun diye[33], okuduğumuz Kur’ân’la imanımız artsın ve güvenceyi sadece Allah’la ve Allah’ın yolunda bulalım, başka yerlerde ve kimselerde güvence aramayalım diye[34], tüm hadis-i şerifleriyle peygamberimiz adeta aramızda iken her soracağımıza cevap bulma imkanımız varken hadis kitaplarından hadis-i şerifleri öğrenip, okuyup, anlayıp hadislere göre günlük hayatımızı ayarlamak için okuyacağız. Kâfirlerin bu gün radyolarında Kur’ân okutup sadece edasıyla, sedasıyla müslümanları oyalayıp, radyo kanallarında Kur’ân’ı maske olarak kullanıp zehirleriyle müslümanları bozmaya çalışan radyo ve medyaya karşı anlamak, yaşamak, hayatımızı Kur’ân’a göre düzenlemek için okuyacak ve okutacağız[35], başkalarının huzurunda değil, Allah’ın huzurunda secde etmek, başka sebebler için değil, Allah’ın azabından korkarak cennetini ümit ederek, ağlayarak secdeye kapanan kimseler gibi olmak için[36], apaçık ayetler okununca, yüzlerinde hoşnutsuzluk beliren kafirler gibi olmamak, okuyunca memnun olmak, hayatımızı Kur’ân’a göre değiştirmek ve hayırlı amellere koşmak ve kötü sonuçlardan korunmak için[37], bize kadar ulaşan, milyonlarca basılan, çoğaltılan, ezberlenen Kur’ân ayetlerine arkamızı

dönmeyelim diye ve ayetlere karşı saçma sapan konuşmuş olmamak için[38], Allah'ın ayetlerini yalanlamış olmamak, yalanlayanlardan olmamak ve tüm okuduğumuz ayetleri kabul etmek, tasdik etmek için[39], musiki dinler gibi dinlememek, kulaklarında ağırlık olup ta büyüklük taslayanlar gibi olmamak, Kur'ân'a arkasını dönenler gibi olmamak ve kıyamet günü azapla müjdelenenlerden olmamak için bu Kur'ân'ı okuyacağız.[40]

Apaçık ayetler kendilerine okunduğunda peygamberimiz için bu adam bizi atalarımızın ibadet ettiği, uyduğu ilahlardan, sistemlerden çevirmeye çalışan biridir diyenler gibi olmamak, onların dilleriyle söylediklerini, amel ve davranışlarımızla söylememek için hayatımız ve yaşantımız Kur'ân'la düzelsin diye okuyoruz ve okuyacağız. Çünkü 21. asrın bu günkü insanı da aynı cahîlî sistemlere, beşerî sistemlere bağlanmaktadırlar.[41] (Parayı, kadını, makamı putlaştıranların yanısıra, beşeri sistemleri savunan onlarla idare olunmak isteyen cahil ve müşriklerin sayısı da hiç küçümsenecek kadar değildir.)

Okunan ayetler karşısındaki tavrımız, kafirler gibi olmasın, ahiret inancımız sağlam olsun ve ona göre amel edelim diye[42], işittik ve isyan ettik diyen yahudiler gibi olmayalım, işittik ve itaat ettik diyen müslümanlardan olalım diye[43], kendilerine gelen Kur'ân gerçeğine ve Allah'ın vahyine karşı; "Bu Kur'ân bizim içinde bulunduğumuz hayatı değiştirecek, gerçekten büyüleyici bir kitaptır" diyen kafir ve müşrik insanlar gibi olmamak ve içinde bulunduğumuz bozuk hayatı Kur'ân'a göre değiştirmek ve düzeltmek için bu Kur'ân'ı okuyacağız![44]

Geçmişlerin masallarıdır diyen kafirler gibi olmamak, hayatımızı tanzim edecek olan esasları belirleyen kitabımız, anayasamız olduğundan

dolayı[45], bilgi sahibi olmak gerçek bilgiyi elde etmek ve sadece Allah'ın huzurunda eğilmek, secdeye varmak, başka yaratıklara kul olmamak, kula kulluktan kurtulup yaratana kul olmak için diğer tüm kulluk ve köleliklerden kurtulup Allah'a kul ve köle olmak için[46], okunan Kur'ân karşısında bunlar Allah'tan gelen doğru ve gerçeklerdir deyip iman etmek, önceden de iman ettiğimizi itiraf etmek için okuyup, okutacağız ve okumaya devam edeceğiz![47]

Rahmet ve öğütlerinden nasip almak, bize kafi gelen tek kitap Kur'ân'dır diyebilmek için[48], kadın ve erkekler olarak evlerimizde okunan başka kitaplar olmasın, başka kitap, mesaj ve kanallarla kafalar ve kalbler harab olmasın, sadece ve sadece okunan ve hafızalarda tutulan tek kitap Kur'ân olsun, elimizden düşmeyecek olan kitap Kur'ân olsun için başucu ve müracaat kitabımız Kur'ân olsun diye devamlı gündemimizi Kur'ân meşgul etsin diye[49], Kelime-i Şahadet ve Kelime-i Tevhid'le Allah'ın dışında ilah, itaat edilecek kimse kabul etmeyeceğimizi beyan etmiş olmak ve inancımızda devamlı olduğumuzu beyan için okuyup, okutacağız![50]

---

[1] Alak: 96/1-5.

[2] Neml: 27/92.

[3] Buhari, Fedâilü'l-Kur'ân, 18.

[4] Buhari, Fedâilü'l-Kur'ân, 20.

[5] Buhari, Fedâilü'l-Kur'ân, 21.

[6] Buhari, Fedâilü'l-Kur'ân, 36.

[7] Buhari, Fedâilü’l-Kur’ân, 17-36.

[8] Buhari, İ’tisam, 26.

[9] Buharî, Menakıb, 15-25.

[10] Buharî, Fedâili-l-Kur’ân, 34; Muvatta’, Kur’ân, 15.

[11] İbn-i Mâce, Mukaddime, 16.

[12] İbn-i Mâce, Mukaddime, 16.

[13] İbn-i Mâce, Mukaddime, 16.

[14] İbn-i Mâce, Mukaddime, 16.

[15] İbn-i Mâce, Tıb, 28.

[16] Tirmizî, Tahâra, 98; İbn-i Mâce, Tahâra, 105.

[17] Muvatta’, Kur’ân, 15; Ebû Dâvut, Tahâra, 90; Tirmîzi, Tahâra, 112; İbn-i Mâce, Tahâra, 105.

[18] Muvatta’, Kur’ân, 15.

[19] Dârimî, Mukaddime, 46.

[20] Dârimî, Mukaddime, 46.

[21] Dârimî, Mukaddime, 51.

[22] Bundan sonraki bölümler Dârimî, Fedâilü’l-Kur’ân’dan aynen aktarılmıştır.

[23] Müsned, III, 428, 444.

[24] Müsned, II, 325.

[25] Tefsîr’u Kurtubî, Mukaddime, 1/21.

[26] Kettânî, et-Terâtibü’l-İdariyye, II, 280.

[27] Beyyine: 97/2.

[28] Fâtır: 35/29.

[29] Zümer: 39/71.

[30] Bakara: 2/121.

[31] A’raf: 7/175.

[32] Kehf: 18/27; Ankebût: 29/45.

[33] Yûnus: 10/71; Şuarâ: 26/69.

[34] Enfâl: 8/2.

[35] Âl-i İmrân: 3/104.

[36] Meryem: 19/58.

[37] Hacc: 22/72.

[38] Mü’minûn: 23/66-67.

[39] Mü’minûn: 23/105.

[40] Lokman: 31/7; 45 Câsiye 8, 31.

[41] Sebe’: 34/43.

[42] Câsiye: 45/25.

[43] Nisâ: 4/46.

[44] Ahkâf: 46/7.

[45] Kalem: 68/15; Mutaffifîn: 83/13.

[46] İsrâ: 17/107.

[47] Kasas: 28/53.

[48] Ankebût: 29/51.

[49] Ahzâb: 33/34.

[50] Enbiyâ: 21/25.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 295-299.

Neye Ve Kime Uyacağız Ve Kimin Arkasından Gideceğiz?

Allah'tan gelen apaçık bir nur olan, selamet yollarına ileten, karanlıklardan tek aydınlığa çıkaran mübarek bir kitap olan Kur'ân'a uyup O'nun gösterdiği doğrultuda hareket edip Allah'a ve Rasûlüne uyup O tek önderin arkasından gidecek[1]; ne dünyada ne de ahirette korku ve üzüntüye düşmemek, hidayeti ve Allah'ın dosdoğru yolunu bulmak ve o yolda devamlı olmak için Kur'ân'a uyacak ve O'nun çizdiği yolda gideceğiz![2]

Aciz, zayıf, hatalı, kusurlu, günahkar kimseler değil Allah'ın gönderdiği örnek şahsiyet olarak bize gösterilen peygamberlere uyacak[3], kafasını ve kalbini Allah'ı anmaktan uzaklaştırıp, alıkoyup nefislerinin arzusuna uyan kimselere, aletlere (TV, radyo, gazete, medya) değil Allah'ın kitabına uyup hayatımızı O kitapla tanzim edip,[4] () nefsinin arzularına uyup helak olanlara değil ancak Allah'ın kitabına ve Allah'ın şeriatı olan Kur'ân'a uyarak kurtulacağız![5]

Sıkıntılara düşürmeyen, saptırmayan bir kitap olan, tek kitap olan, Allah sözü olan Kur'ân'a[6], Allah'tan bir yol gösterici olmaksızın arzu ve isteklerinin esiri olarak sapıtanların ve sapıkların yollarına değil Allah'ın yoluna, kitabına ve hidayetine uyup dosdoğru yolu bulmuş[7], toplumun ve fertlerin değil Allah'ın rızasını elde etmek için Kur'ân'a uyacak zikir, öğüt ve nasihat kitabı olduğu için de Kur'ân'ı okuyacağız![8]

Firavunların, Nemrutların, Tağutların, tüm beşerî sistemlerin hiçbirine değil, sadece Allah'ın sistemi ve şeriatı olan Kur'ân'a uyacağız. Çünkü beşerî sistemlerin hiçbirisi dosdoğru ve huzurlu yola iletici sistemler

değillerdir. Şer sistemleridir. Huzur, rahat ve stressiz bir hayat yaşama arzusundan dolayı Allah'ın kitabına uymalı[9], şehvetlerine arzu ve isteklerine uyup namazı terkedenlerin yoluna değil Allah'ın kitabına, şeriatına ve sistemine[10], bâtıllara değil hakka ve hakikate[11], Rabbimizden inen sağlam delile Kur'ân'a uyup arzu ve heveslerinin yolunda giderek helak olanlara[12], kalbleri mühürlenen keyf ve zevklerine düşenlere değil, Allah'ın kitabına ve yoluna uyacağız![13]

Allah'ı kızdıran şeylerin ardından değil O'nun rızası olan işlere iman ve itaate götüren amelleri öğreten Kur'ân'a[14], malı, çoluk çocuğu (ekonomik ve sayısal çoğunlukları) ahiretteki zarar ve ziyanlarını artırmaktan başka bir işe yaramayan kimselerin yollarına değil Allah'ın kitabı ve gönderdiği peygamberlere[15], şeytanın zannını doğrulayıp mü'minler haricinde kendine uydurup arkasına taktığı büyük guruplara değil Allah'a ve peygambere uyarak şeytan ve yolundan uzaklaşıp[16], kendisine vahyedilen kitaba uyan Peygambere ve O'nun uyduğu kitap olan Kur'ân'a uyacağız![17]

Doğruya ulaştırmayacak metod olan arzu ve heveslerine uyanların, insanları saptıranların yoluna değil[18], Rabbinden vahyolunana uyan peygamberlere uyup onların yolundan gideceğiz ve örnek aldığımız şahsiyetler onlar olacak[19], Peygamberlere indirilen diğer kitaplara da uyacağız, çünkü onlardan daha doğru kitap olamaz![20]

Ayetleri dilleriyle ve yaşantılarıyla yalanlayanlara değil kitaba ve peygambere[21], dosdoğru yol olan Allah'ın yoluna, vahiyden bilgisi olmayan bilgisiz cahil kimselerin yoluna ve sistemine değil[22], daima kötülüğü emreden şeytanın adımlarına ve izine değil Allah'ın yolu, şeriatı,

sistemi olan Kur'ân'a[23], sapıtmış ve saptırıcı toplumlara milletlere kişilere değil tek olan Allah'ın yoluna uymaya devam edeceğiz![24]

Allah tarafından indirilene uyup onun dışındakileri dost edinenlerden olmamak için[25], zan tahmin ve saçmalar peşinde gidenlere değil (çünkü zan ve tahmin gerçeklerin yerini tutamaz) Allah'ın dinine ve şeriatına[26], babalar ve ataların (cahili toplumların) dinine değil Allah'ın dinine İslâm'a kitaba şeriate ve peygamberlere[27], bizim gibi aciz, zayıf insanlara değil Allah tarafından gönderilen peygamberlerin hepsine ve son peygambere uyup[28], mü'minlerin gittiği yol olan İslâm, Kur'ân'ı şeriat yolu olan Allah yoluna uyacak, başka yolları tanımayacak ve reddedeceğiz![29]

Allah'ın yolu haricindeki tüm yol ve sistemler zan ve tahminlere uyarlar. Çoğunlukta olsalar bile biz müslümanlar o yollara değil Allah'ın yoluna ve sistemine[30], kaypak insanların ve cin şeytanlarının yollarına değil Allah'ın yoluna[31], ümmî olan peygambere indirilen kitaba uyacağız![32]

Ana baba dahi olsa vahye, Allah'ın sistemine karşı bizi ortak koşmaya zorlarlarsa onlara da uymayacak[33], 14 asırdır okunan Kur'ân'a ve İslâm'a uyacağız başkalarına değil![34]

İbrahim (as)'ın hanif olan, bozukluğa uğramamış gerçek İslâm diyeceğimiz dinine[35], bizim arkamızdan gelin ve bize uyun diyen kafirlere değil, Allah'ın sistemine[36], ücret istemeyen peygamberlere ve tebliğcilere[37], yaratıkların en şerlisi olmamak için Allah'a ve O'nun gönderdiği kitaba, sisteme, şeriata[38], zalimlerden olmamak, nefsine zulmedip helak olanlardan olmamak için varoluş gayemize aykırı hareket etmemek için Allah yoluna, vahye ve kitaba[39], kişileri, sahısları, azizleri,

efendileri putlaştırmamak için Allah'ın kitabını okuyup O'nun yolunda olacak ve ancak O'na itaat ederek hayatımızı sürdüreceğiz![40]

---

[1] En'am: 6/155.

[2] Bakara: 2/38.

[3] İbrahim: 14/36.

[4] Kehf: 18/28.

[5] Tâha: 20/16.

[6] Tâha: 20/123.

[7] En'am: 6/153; Kasas: 28/50; Rûm: 30/29.

[8] Tâha: 20/99.

[9] Hûd: 11/97.

[10] Meryem: 19/59; Kamer: 54/3.

[11] Muhammed: 47/3.

[12] Muhammed: 47/14.

[13] Muhammed: 47/16.

[14] Muhammed: 47/28.

[15] Nûh: 71/21.

[16] Sebe': 34/20.

[17] En'am: 6/56.

[18] En'am: 6/56.

[19] A'raf: 7/200; Yûnus: 10/15; Ahkâf: 46/9.

[20] Kasas: 28/49.

[21] En'am: 6/150.

[22] Yûnus: 10/89.

[23] Bakara: 2/168, 208; En'am: 6/142.

[24] En'am: 6/153.

[25] A'raf: 7/3; Ahzâb: 33/2.

[26] En'am: 6/148; Necm: 53/23, 28.

[27] Bakara: 2/170; Lokman: 31/21.

[28] Kamer: 54/24.

[29] Nisa: 4/115.

[30] En'am: 6/116; Yûnus: 10/36, 66.

[31] Hacc: 22/3.

[32] A'raf: 7/157.

[33] Lokman: 31/15; Ankebût: 29/8.

[34] Kıyâme: 75/18.

[35] Âl-i İmrân: 3/95.

[36] Ankebût: 29/12.

[37] Yâsîn: 36/20-21.

[38] Enfâl: 8/22, 55; Beyyine: 98/6.

[39] Hûd: 11/101, 116.

[40] Tevbe: 9/31.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 299-301.

Allah’a Verdiğimiz Sözü Yerine Getirmek İçin Okuyacağız

Kelime-i Şahadet ve Kelime-i Tevhid’i söylediğimizde Allah’a verdiğimiz bir söz vardı yani hiçbir kanun koyucu yok, hiçbir ilah yok, hiçbir ibadet edilecek kimse yok, hiç itaat edilecek yok ancak Allah var. Rab olarak, yaratıcı olarak, kanun koyucu olarak tek Allah’a inanıp O’na verdiğimiz sözü tutmak için O’nun mesajı olan, O’nun anayasası olan Kur’ân’ı okuyup, kitap yüklü eşekler gibi olmamak için okuyup O’nunla amel ederek[1], kalben ve ruhen rahatlayıp huzuru bulmak için[2], boş lakırtı ve sohbet etmiş olmamak, vaktimizi boşa verip günah kazanmamak, sevabımızı artırıp hayatımızı düzeltmek için[3], Allah’a verdiğimiz sözü yerine getirmiş olmak için, ahde vefa edenlerden olmak için Allah’ın kitabını okuyup okutacağız![4]

İyi ve doğru olan şeyleri emretmiş olmak için, kötülüklerden sakındırmak için, her ikisini de önce Kur’ân’dan öğrenip sonra insanlara duyurmak, aktarmak, nasihat etmek, ikaz etmek, irşad etmek, tebliğ etmek için Kur’ân’ı okuyup, Peygamberin bu konuda yapmış olduğunu örnek alıp yaşamak için okuyup anlayıp anlatmaya çalışacağız. Düşünerek, aklederek okunması gereken kitap olduğu için Kur’ân’ı okuyacağız![5]

Nasihat, öğüt ve istifade edilmesi en kolay kitap olduğu için ve Rabbimizin bu kolaylığı bize bildirip yok mu istifade eden, yok mu öğüt almak isteyen? diyerek ikaz ettiği kitap olduğu için Kur’ân’ı okuyup anlamaya ve anlatmaya çalışacağız, kolay ve kolaylaştıran bir kitap olduğu için[6], hakkı görmeyen, hakkı anlamayan kafirlerden, müşriklerden, zalimlerden olmamak için, Allah tarafından gönderilmiş en açık ifadeli

kitap olduğu için[7], alim, avam, esnaf, tüccar, memur, işci, seyyar her kesimden müslümanlar olarak kitabımız olduğu için, dinimiz olduğu için, anlamadığımız yerler, bölümler ve ayetler olursa yine ayet-i kerîme gereği olarak bilmiyorsanız bilenlerden sorunuz hükmüne göre sorarak, öğrenerek yaşamaya çalışıp hayata aktarmak için okuyup anlamaya çalışacağız.[8]

Gösteri yapmış olmak için değil, şov olsun için değil haftada ve belirli günlerde sohbete katıldım demek ve tatmin olmak için değil Allah rızasını kazanmak ve hayatımızı İslâmlaştırmak, Kur'ân'î bir hayatı nefsimizde ve ailemizde oluşturmak için okuyup, dünyevi mal temini ve makam elde etmek için değil Allah'ın rızasını kazanmak için, siyasi ve ekonomik çıkarlar için değil sadece Allah'ın emri olduğu için Allah'ın rızası kazanılacağı için, sevabını ve ücretini sadece Allah'tan bekleyerek peygamberler modeli bir eğitim yapmak için okumalı, okutmalı, öğretmeli, yardımcı olunmalı ve bu yoldaki eğitim ömür boyu devam etmeli diyerek okuyacak ve okutacağız![9]

Konuştuğumuz ve yaşadığımız herşey Kur'ân ve hadise uygun olsun için[10], tek öğülecek zatın Allah olduğu şuuruna ermek için efendiyi (Allah'ı) tanımak köleyi (kulu-kendimizi) bilmek kul olabilmek, kulluk prensiplerini Allah'ın kitabından öğrenmek için[11], sermayesi olan ömrünü boşa harcayan insanlardan olmamak iman eden imanının gereklerini yaşantı ve amel olarak sergileyen hakkı ve sabrı tavsiye edenlerden olmak için, fert olarak aile olarak ve toplum olarak doğrulardan yana olmak için bu Kur'ân'ı okuyacağız![12]

---

[1] Cum'a: 62/5.

[2] Ra'd: 13/20.

[3] Nisâ: 4/114.

[4] Bakara: 2/177; En'am 152; 13 Ra'd 20; 16 Nahl 91, 95; 17 İsrâ 34; 70 Meâriç 32.

[5] Âl-i İmrân: 3/104, 110; Nisa: 4/82; Tevbe: 9/71, 112; Mü'minûn: 23/68; Lokman: 31/17; Sa'd: 38/29; Muhammed: 47/24.

[6] Meryem: 19/97; Duhan: 44/58; Kamer: 54/17, 22, 32, 40.

[7] A'raf: 7/179; Saffât: 37/117.

[8] Nahl: 16/43; Enbiyâ: 21/7.

[9] Şuarâ: 26/109, 127.

[10] Âl-i İmrân: 3/53.

[11] Fatiha: 1/1-7.

[12] Asr: 103/1-3.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 301-302

En Doğru Ve Kestirme Cennete Ulaştıran Yolun Allah Yolu Olduğu İçin Kur’ân Okuyup Okutacağız

Bizi dosdoğru yoluna iletmesi için[1], ki o doğru yol ne Allah’ın gazaplandığı yahudilerin yolu ne de sapık hristiyanların yolu olmaması dosdoğru Allah’ın yolu olması için[2], Rabbimiz Allah olduğu tüm hayatımızın proğramını Allah çizdiği ve ne yapacağımızı ve nasıl yaşayacağımızı nasıl hayat süreceğimizi belirleyen Allah olduğu için O’na itaat ibadet ve kulluk yapmak için[3], Allah’a ve Allah’tan gelene sarılmak suretiyle dosdoğru yolu bulanlardan olmak için kitabımızı okuyoruz, okuyacağız, anlayacak ve anlatacağız![4]

O kitaba sarılıp O Allah’ın mesajlarıyla hayatımızı tanzim etmeye çalıştığımızdan dolayı Allah bizi dosdoğru yoluna ulaştıracaktır diye okuyup[5], en sağlam hayat tarzı en güzel din ve dosdoğru yol olduğu için diğer hayat tarzları, yaşama biçimleri ve sistemleri yani “izm”leri terk edip sadece Allah’ın dinine uymuş olmak için okuyacak belleyecek yaşayacak ve başkalarını da bu doğrultuda düzeltmeye çalışacağımız için[6], insanları başka din başka hayat tarzı ve “izm”lerle aldatanlardan olmamak sadece ve sadece hayatımızı tanzim eden esasları Allah indirdiği için ve diğer tüm sistem ve hayat tarzlarından uzak durmak için doğruları öğrenip öğretmek; fert olarak aile olarak ve toplum olarak doğrulardan yana olmak için[7], Allah’ın hidayete eriştirmesini dilediği kimselerden olabilmek için[8], her türlü eksiksiz övgülere layık gücüne hiçbir gücün erişemediği tüm güçlere sahip olan insanları küfrün şirkin ve her türlü kötülüklerin karanlığından

aydınlığına çıkaran Allah'ın kitabını öğrenmek ve tüm karanlıklardan kurtulmak için okuyacağız ve okutacağız![9]

Verdiği sayısız nimetlere şükredebilmek ve seçkin kullarından olabilmek ve doğru yola girip o yolda devamlı kalabilmek için[10], bütün kainatın yaratanı ve hayatlarını tanzim eden Allah'a ibadet ve kulluk yapabilmek için ve O'nun dosdoğru yolunda olabilmek için[11], sadece iman etmek kafi olmadığı için hayırlı ve doğru ameller işlenmesi gerektiği ve böyle olanları da Allah'ın dosdoğru yoluna yöneltip o yolda devamlı kılacağını bildiğimiz ve böylece öğrenmek ve yaşamak için okuyup okutacağız![12] insanları hak olan doğru olan Allah'ın yoluna çağıran peygamberlerin yolu olduğu için[13], gerçekleri örtbas eden inanmayan kimseler gibi olmayalım diye Allah'ın dosdoğru yolunda olalım onun dışına çıkıp sapanlardan olmayalım diye[14], en doğru ve gerçek sözlerin içinde bulunduğu hak olan kitaba sarılmış olmak için ve O kitabında bizleri Allah'ın dosdoğru yoluna ileteceğini bildiğimiz için O hak kitabı Hakkın kitabını okuyup anlayıp[15], dosdoğru yolda olan peygamberlere uymak onlar gibi olmak ve onlara benzemek onların ahlakıyla ahlaklanmış olmak için[16], Allah'ın dışında kendilerine ilahlık yakıştırılan tüm rejimleri, tüm sistemleri, tüm hayat tarzlarını terkedip Allah'a itaat ve ibadet etmiş olmak için ve O'nun dosdoğru yolunda devamlı kalabilmek için okuyup okutacak ve okumaya devam edeceğiz![17]

Hiçbir şeyi bilmeyen kimseler olarak Allah'tan gelen vahye sarılmak ve aydınlık olan aydınlatıcı olan O kitapla yolumuzu bulmak için yolunu Allah ve kitabıyla bulan kullardan olmak için[18], Allah'ın rahmet ve merhametine nail olabilmek için bizi dosdoğru yoluna iletmesini istemek ve ne isteyeceğimizi öğrenmek için[19], bize olan nimetini Allah'ın çoğaltması

ve tamamlaması için ve bizi dosdoğru yoluna iletmesi için bu Kur'ân'ı okuyup okutacak anlayıp anlatacağız inşaallah…[20]

---

[1] Fatiha: 1/6.

[2] Fatiha: 1/7.

[3] Âl-i İmrân: 3/51.

[4] Âl-i İmrân: 3/101.

[5] Maide: 5/16.

[6] En'am: 6/161.

[7] A'raf: 7/86.

[8] Yûnus: 10/25.

[9] Nahl: 16/121.

[10] Meryem: 19/36.

[11] Meryem: 19/36.

[12] Hacc: 22/54.

[13] Mü'minûn: 23/73.

[14] Mü'minûn: 23/74.

[15] Sebe': 34/6.

[16] Yâsîn: 36/4.

[17] Şûrâ: 42/52.

[18] Nisâ: 4/175.

[19] Feth: 48/2.

[20] Feth: 48/20.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 302-303

181) Kur’an’ı Sık Sık Tekrarlamak Ve Unutulmaya Terketmekten Sakınmak

1004. Ebû Mûsa *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Şu Kur’an’ı hâfızanızda korumaya özen gösteriniz. Muhammed’in canını kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, Kur’an’ın hâfızadan çıkıp kaçması, bağlı devenin ipinden boşanıp kaçmasından daha hızlıdır.”[1]

***** (Müslim, Müsafirin 230)’da geçen bir hadiste şöyle buyurulur: *“Filan veya falan sureyi unuttum demek ne kadar çirkindir. Belki de bana unutturulmuştur”*, demesinin uygun olacağı hatırlatılır. Bilerek ve ihmalkar davranıp Kur’an’ı unutmanın çok çirkin davranış olduğu hatırlatılmıştır. Kaçan deveyi yakalayıp tekrar zaptetmek ne kadar zor ise Kur’an’ı hafızada tutmak da o kadar zordur. Bu yüzden hafız olanlar ve ezberinde ayetler ve sureler bulunan kimseler her zaman tekrarlamalı ve unutmamaya gayret etmelidirler.[2]

1005. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kur’an hâfızı, bağlı devenin sâhibine benzer. Deve sahibi devesini sürekli gözetirse elinde tutar. Eğer onunla ilgilenmezse kaçıp gider.”[3]

---

[1] Buhârî, Fazâilü'l–Kur'ân 23; Müslim, Müsâfirîn 231.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 303.

[3] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 23; Müslim, Müsâfirîn 226. Ayrıca bk. Nesâî, İftitâh 37.

182) Sesi Kur'an'la Süslemek (Sesi Kur'an'la Süslemenin, Sesi Güzel Olandan Kur'an Okumasını İstemenin Ve Onu Dinlemenin Müstahaplığı)

1006. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Allah, güzel sesli bir peygamberin, Kur'an'ı tegannî ile yüksek sesle okumasından hoşnut olduğu kadar hiçbir şeyden hoşnut olmamıştır" buyururken işittim, demiştir.[1]

*** Teğanni,** birden çok anlama gelen kelimelerden olup, Kur'an'ı okuyup güzelleştirmek, okurken sevinç ve hüznü belli etmek demektir. Ayrıca yetinmek, başka bir şeye ihtiyacı olmamak, Kur'an okuyan kimsenin geçmiş milletlerin haberlerinden ve eski kitaplardan uzak kalıp ihtiyaç duymaması anlamına da gelir. Meşgul olmak, zenginlik anlamlarına da gelen teğanni, açıktan ve yüksek sesle okumak anlamına da gelir. Bu kelimenin kullanıldığı yerlerde duruma göre bu anlamlardan biri kabul edilebilir. (Bunun için bkz. Yunus: 10/61, Ankebut: 29/48-51, Alak: 96/1-5) [2]

1007. Ebû Mûsa el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Dâvûd'a verilen güzel seslerden bir nağme de sana verilmiştir."[3]

Müslim'in bir rivayeti şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ebû Mûsâ'ya şöyle dedi:

"Dün gece senin okuyuşunu dinlerken beni bir görmeliydin!"

1008. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'i yatsı namazında "Ve't–tîni ve'z–zeytûni" sûresini okurken dinledim. Ondan daha güzel sesli bir kimse işitmedim.[4]

1009. Ebû Lübâbe Beşîr İbni Abdülmünzir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kur'an'ı tegannî ile okumayan kimse bizden değildir."[5]

1010. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* der ki: Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Bana Kur'an oku"* buyurdu.

–Yâ Resûlallah! Kur'an sana indirilmişken ben sana nasıl Kur'an okurum? dedim.

– *"Ben Kur'an'ı başkasından dinlemeyi gerçekten çok severim"* buyurdular. Bunun üzerine ben kendilerine Nisâ sûresini okudum. "*Her ümmetten gerçek bir şahit, seni de bunlara hakkıyla şahit getirdiğimiz zaman halleri nice olur"* (Nisa: 4/41) anlamındaki âyete gelince:

– *"Şimdilik yeter"* buyurdular. Kendisine dönüp baktım, iki gözünden yaşlar boşanıyordu.[6]

***** Manayı düşünerek dinleyen peygamberimizin gözü önüne kıyamet manzaraları geldiği için ağlıyordu.[7]

[1] Buhârî, Fezâilü’l–Kur’ân 19; Tevhîd 32; Müslim, Müsâfirîn 232–234. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Vitr 20; Tirmizî, Fezâilü’l–Kur’ân 17; Nesâî, İftitâh 83.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 304.

[3] Buhârî, Fezâilü’l–Kur’ân 31; Müslim, Müsâfirîn 235–236. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 55; Nesâî, İftitâh 83; İbni Mâce, İkâme 176.

[4] Buhârî, Ezân 102; Müslim, Salât 177. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 10.

[5] Ebû Dâvûd, Vitr 20. Ayrıca bk. Buhârî, Tevhîd 44; İbni Mâce, İkâmet 176.

[6] Buhârî, Tefsîru sûre(4), 9; Fezâilü’l–Kur’ân 33, 35; Müslim, Müsâfirîn 247. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İlm 13; Tirmizî, Tefsîr 5.

447’de geçmişti.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 304.

183) Belirli Bazı Sûre Ve Âyetleri Okumaya Teşvik

Bu bölümdeki ondört hadis-i şeriften; Fatiha suresinin Kur'an'ın en büyük suresi olduğunu, İhlas suresinin Kur'an'ın 1/3'ine denk olduğunu ve İhlas suresindeki gibi Allah'ı tanıyarak bir ömür sürdüren kimsenin mutlaka cennete gireceğini, cin, şeytan vb gibi şeylerden korunmak için nas ve felak surelerinin okunması gerektiğini, mülk suresinin içerisindekilere göre yaşayan kimseye o surenin şefaat edip bağışlanacağını, Bakara suresi son iki ayeti okunduğunda ve gereği gibi yaşandığında o kimseye her yönden kafi geleceğini, evlerimizi Kur'an okumamak suretiyle kabir haline getirmememiz gerektiğini, Bakara suresi okunan ve içerisindekilere göre yaşanan evden şeytanın kaçacağını Ayet-el Kürsi'nin çok kıymetli ve değerli bir ayet olduğunu, şeytanın bazen doğru söz söyleyebileceğini, Kehf suresinin baştan veya sondan on ayeti okunduğunda deccal şerrinden korunulabileceğini öğreneceğiz. [1]

1011. Ebû Saîd Râfi' İbni Muallâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

– *"Mescidden çıkmazdan önce sana Kur'an'daki en büyük sûreyi öğreteyim mi?"* buyurdu ve elimi tuttu. Çıkmak istediğimizde ben:

–Yâ Resûlallah! Bana Kur'an'daki en büyük sûreyi sana öğreteyim mi demiştiniz? dedim. Bunun üzerine:

– *"Elhamdülillâhi Rabbi'l–âlemîn'dir. O seb'ul–mesânîdir; bana verilen Kur'ân–ı Azîmdir"* buyurdular.[2]

***** Fatiha suresi Kur’an’ın en kapsamlı suresidir. Kur’an’ın anası, kitabın anası isimleri de verilir. Tevhid inancı Allah’a kulluk ve Allah’ın tüm kainatın işlerini ayarladığı da bu sure ile bildirilmiştir. Kur’an’ın tamamı bu surede gizlidir. Çünkü bu sure çok kısa olmasına rağmen Allah’tan, kuldan ve kulluk prensiplerinden bahseden tek kısa suredir. Tefsirlerde faziletiyle alakalı çok bilgiler verilen bu sure için “Fatiha suresi tefsiri” adı altında pek çok müstakil eserler yazılmıştır.

Kur’an’daki sure ve ayetler birbirinden farklı ve faziletli olabilir.

Şifa olması dolayısıyla tedavi için okunacak surelerdendir.

Hıcr: 15/87 ayetine göre Kur’an’ın tamamına denk bir sure olduğu da beyan edilir. [3]

1012. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem “Kul hüvallahü ahad”* sûresi hakkında şöyle buyurdu:

“Canımı gücü ve kuvvetiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, bu sûre Kur’an’ın üçte birine denktir.”[4]

Bir başka rivayete göre: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashabına şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz bir gecede Kur’an’ın üçte birini okumaktan âciz mi kalıyor?” Bu onlara gerçekten zor geldi ve:

–Buna hangimizin gücü yeter ki, yâ Resûlallah! dediler. Bunun üzerine Efendimiz:

“Kul hüvellahü ahad Allahü’s–samed, Kur’an’ın üçte biridir” buyurdular.[5]

1013. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, bir adam başka bir adamın "Kul hüvellahü ahad"'ı tekrar tekrar okuduğunu duydu. Sabah olunca Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelip bu durumu anlattı. Adamın kendisi bunu azımsıyordu. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

"Canımı gücü ve kudretiyle elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki, o sûre Kur'an'ın üçte birine denktir" buyurdu.[6]

1014. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem "Kul hüvellahü ahad"* sûresi hakkında:

"Şüphesiz ki o sûre Kur'an'ın üçte birine denktir" buyurdu.[7]

1015. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, bir adam:

–Ben şu *"kul hüvellahü ahad"* sûresini seviyorum, dedi. Peygamberimiz:

"Şüphesiz ki onun sevgisi seni cennete sokar" buyurdular.[8]

***** Bu surede Fatiha suresi gibi birden fazla isimle anılır.

Tevhid suresi: İnsanları şirk ve küfürden kurtarıp tek Allah'a yöneltir.

Marifet suresi: Allah'ı en özlü biçimde tanıtan sure.

Necat suresi: Küfür ve şirkten kurtaran sure.

İslam dininin üç temel esasa dayandığı Kur'an'ın pek çok ayetleriyle sabittir. Bunlar;

Tevhid: Allah'ın birliği.

Risalet: Peygamberlik ve peygamberler.

Ahiret: Öteki dünya hayatı.

Bu üç esastan **“Tevhid”**i en güzel ve kısa bir şekilde izah ettiği için anlam ve mana itibarıyla Kur’an’ın üçte birine denktir. Dolayısıyla kişi bu sureyi sever hayatını küfür ve şirkten uzak olarak devam ettirirse mutlaka cennete girecektir. Çünkü Allah iyiliklere en az 10 karşılık sevap veriyor[9] veya yedi yüz katı ve fazlasını veriyor.[10] Veya otuz bin kat ve derece fazlasıyla lütufta bulunuyor.[11] Böyle olunca bu sure de değişik yönlerden Kur’an’ın üçte birine denk olabilir. Çünkü Allah Rasulü yalan ve yanlış söylemez, onun söyledikleri mutlaka vahye dayanır.[12] Her şeyin bir özü ve mayası olduğu gibi bu surede **es Samed** ismi geçmektedir ki çok geniş anlamları içermektedir. Mesela: Geniş ve yüksek makam, açlık ve susuzluk hissetmeyen, zor durumda başvurulan reis, kendisine danışılmadan hiçbir karara varılamayan, herkesin her ihtiyacını istediği kişi eksiği bulunmayan, kendisinden üstün hiçbir kimse ve şey olmayan, hiçbir kimseye muhtaç olmayan fakat herkesin ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu zat gibi pek çok anlamlarda Rabbimiz, kendisini bu surede tanıtmış oluyor. [13]

1016. Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh*‘den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Bu gece indirilen âyetleri görmedin mi? Onların benzerleri asla görülmemiştir: Kul eûzü birabbi’l–felak ve kul eûzü birabbi’n–nâs.”**[14]***.

1017. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* cinlerden ve göz değmesinden Allah’a sığınırdı. Nihayet Muavvizeteyn (Kul eûzü birabbi’l–felak ve kul

eûzü birabbi’n–nâs) nâzil oldu. Ondan sonra Muavvizeteyn ile Allah’a sığınmaya başladı ve diğer duaları bıraktı.[15]

***** Bu iki sureye iki sığındırıcı sure anlamına gelen **muavvizeteyn** adı verilir. İhlas suresi de ilave edilirse üçüne birden **muavvizât** denilir. Rasûlullah her gece yatağına girdiklerinde bu üç sureyi okuyup avuçlarına üfleyerek başından ayağına kadar tüm vücudunu sıvazlar ve bunu üç sefer yaparlardı.[16] Medine’de peygamberimize yahudi Lebid ibn A’sam’ın sihir yapması üzerine bu iki sure nazil olmuş kendisindeki sihrin tesiri bu iki sureyi okumak suretiyle Allah’ın izniyle giderilmiştir. Önceden okumakta olduğu ayet ve sureleri bırakıp en tesirli ve güçlü olan bu iki sure ile nazar değmesi ve cin şeytan işlerine yani büyüye karşı bu iki sureyi bir silah olarak veya bir sigorta olarak kullanmışlardır ve bize de tavsiyeleri bu doğrultudadır. İslamda dualarla da Rabbimize sığınmamız emredilmiştir. Hadis kitaplarında **“Rukye”** denilen bölüm hep bundan bahseder zaten Kur’an’da da şifa ile ilgili ayetler bu maksatla okunup kişinin kendisini emniyete alıp Allah’a sığındırması uygun görülmüştür. Şifa ayetleri şunlardır: (Tevbe: 9/14, Şuara: 26/80, Yunus: 10/57, İsra: 17/82, Fussilet: 41/44) Ayrıca hadis kitaplarında zikredilen ve ileride 1020 numarada gelecek olan Ayet-el Kürsi (Bakara: 2/255) ayeti ile de kişi her türlü kötülüklerden korunabilir. Sihir hadislerde büyük günahların ikincisi olarak belirtilir ve haram olan bir iştir. Yapmak, yaptırmak, vasıta olmak küfür, şirk ve haram olan işlerdendir.[17]

1018. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kur’an’da otuz ayetten ibaret bir sûre bir adama şefaat etti; neticede o kişi bağışlandı. O sûre: Tebârekellezî biyedihi’l–mülk’dür.”[18]

***** Bu surenin faziletine ve özelliklerine dair tefsirlerimizde pek çok bilgiler verilmektedir. Hadis kitaplarının Fezailül Kur’an bölümünde yine pek çok malumatla karşılaşmaktayız. Hatta bu sureye **Mülk** ismi yanı sıra **Mania ve Münciye** isimleri de verilir ki kabir azabından ve cehennemden koruyan kurtaran engel olan anlamındadır. Yani surenin tümünü mana ve mahiyetini kavrayarak inanıp Allah’ı o şekilde tanıyıp o şekilde bir hayat süren kimseye Allah’ın izni ile bu sure şefaat edecek ve onun affına sebep olacaktır. Değilse kuru kuru anlamadan muhtevasından habersiz bir yaşantı içerisinde yaşayarak okuyanlara şefaatçi değil belki de şikayetçi olacaktır. Çünkü yüzlerce ayet Kur’an’ın bize okunmak, anlaşılmak ve yaşanmak üzere indirilen bir kitap olduğunu bize bildirmektedir.[19]

1019. Ebû Mes’ûd el–Bedrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bakara sûresinin sonundan iki âyeti geceleyin okuyan kimseye bunlar yeter.”[20]

***** Bakara suresinin sonundaki bu iki ayet halk arasında **Amenerrasulü** diye bilinen ve başlanan iki ayettir. Hadis kitaplarımızdan (Müslim, İman 199-200)’de bildirildiğine göre peygamberimiz bu iki ayetin ikincisini okurken yedi ayrı dua cümlesini okudukça Rabbimizin “Duanı kabul ettim” buyurduğu aktarılır.

Her müslümanın kendi başına mutlaka yatmazdan önce okuması gereken ve tavsiye edilen bu iki ayet hakkında hadis kitaplarımızda: “Bu iki ayeti belleyiniz, çoluk çocuğunuza belletiniz. Çünkü bunlar hem dua hem namaz sevabına denk hem de Kur’andır” denilmektedir. Memleketimizde yatsı namazı sonrası imamlar tarafından okunması da bir hatırlatma kabilindendir. Herkes kendisi evde yatmazdan önce okuyup, manasını düşünüp imanını kuvvetlendirmelidir. Çünkü ilk ayet imanın temel şartlarını, ikincisi ise yedi ayrı dua cümlesinden oluşmaktadır. (Darimi Fedailül Kur’an 14)’de Hz. Ömer ve Hz. Ali *“Akıllı olan müslüman mutlaka Bakara suresinin son iki ayetini okuyarak uyur”* dediklerini de öğreniyoruz. Müslüman manasıyla birlikte her gün okumalı ve Allah’a bu iki ayetle yönelmeli ki gündüz işlediği günahlara ve her şeyine karşı bu iki ayet kafi gelmiş olsun.[21]

1020. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Şüphesiz şeytan, içinde Bakara sûresi okunan evden kaçar.”[22]

***** Kabirler canlılık ve hayat olmayan yerlerdir. Issız ve sessizdir. Kuran okunup namaz kılınmayan evler de Rasûlullah (s.a.v) tarafından kabirlere benzetilmiştir ve mezarlıklara benzemesin diye müslümanlar uyarılmıştır. Nafile namazları evde kılınız diye emretmesi de bu sebepledir. Çünkü kabirlerde namaz kılınmaz. Biz de böylece evlerimizde Kuran okuyup farz dışındaki namazları evlerimizde kılmak suretiyle evlerimizi kabirler haline

çevirmeyeceğiz. Hepimizin evi birer eğitim yeri mektep ve kreş olacak adeta...

Bu sure Kur'an'ın tüm surelerinin özü durumundadır. Çünkü içerisinde emir, yasak, hüküm ve haber olarak pek çok özellik bulunmaktadır. Sahabeden pek çoğunun da bu sureyi çok uzun zamanlarda okuyup hazmettikleri de anlatılır. Dolayısıyla böyle bir sureyi bilen kimseyi şeytanın aldatması veya aldatmak için o evde oyalanması düşünülemez. Mutlaka o evden şeytan iş yapamayacağı için kaçar.[23]

1021. Übey İbni Kâ'b *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

"Ey Ebü'l–Münzir! Allah'ın kitabından ezberinde bulunan âyetlerden hangisinin daha büyük olduğunu biliyor musun?" diye sordu. Ben:

–Allâhü lâ ilâhe illâ hüve'l–hayyu'l–kayyûm, dedim. Bu cevabım üzerine elini göğsüme vurdu ve:

– *"İlim sana mübarek olsun, ey Ebü'l–Münzir"* buyurdu.[24]

***** Bu hadis hakkındaki açıklama bir sonraki 1020 nolu hadisle birlikte verilecektir.

Hadisin ravisi Übey ibni Ka'b Rasûlullah döneminde Kur'an'ı baştan sona ezbere bilen kimselerdendir. Ebu-l Münzir onun künyesidir. Ezbere bilmekle birlikte manaya aşina oluşu ve Allah'ın yüce saltanatının izah edildiği bu ayeti hemen cevap vererek bilmesi; bizlerin de ezbere bilmediğimiz yerleri manasıyla birlikte anlamamız gerektiğini ve öyle değilsek bile öyle olmamız gerektiğini bize öğretmiş oluyor.[25]

1022. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni ramazan zekâtı olan sadaka–i fıtrı korumakla görevlendirmişti. Bir adam gelip yiyecek şeylerden avuçlamaya başladı. Adamı tuttum ve:

– Vallahi seni Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzuruna götüreceğim, dedim. Adam:

– Şüphesiz ben muhtacım, çoluğum çocuğum ve pek çok ihtiyacım var, dedi. Bunun üzerine ben adamı salıverdim. Sabaha çıkınca, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– "*Yâ Ebâ Hüreyre! Dün gece tutsağını ne yaptı?*" buyurdu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! İhtiyaç içinde bulunduğunu ve çoluk çocuğu olduğunu söyledi, ben de acıdım ve salıverdim, dedim. Resûl–i Ekrem:

– "*O sana yalan söyledi, tekrar gelecek*" buyurdu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu sözü üzerine tekrar geleceğini anladım ve onu gözetlemeye koyuldum. Adam geldi ve yine yiyecek şeylerden avuçlamaya başladı. Bunun üzerine:

– Seni Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzuruna çıkaracağım, dedim. Adam:

– Beni bırak, çünkü ben gerçekten muhtacım. Çoluk çocuğum da var. Bir daha gelmem, dedi. Ben de acıdım ve salıverdim. Sabah olunca yine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

– "*Yâ Ebâ Hüreyre! Dün gece tutsağın ne yaptı?*" diye sordu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Bana yine ihtiyaç içinde bulunduğunu ve çoluk çocuğu olduğunu söyledi, ben de acıdım ve salıverdim, dedim. Peygamberimiz:

– “*O kesinlikle sana yalan söyledi, ama tekrar gelecek*” buyurdu. Ben de üçüncü defa gelmesini bekledim. Gerçekten geldi ve yine yiyecek şeylerden avuçlamaya başladı. Onu tekrar yakaladım ve:

– Seni mutlaka Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in huzuruna çıkaracağım; artık bu üçüncü ve son gelişindir. Bir daha gelmeyeceğine söz veriyorsun sonra tekrar geliyorsun, dedim. Bu defa bana:

– Beni bırak! Allah’ın seni faydalandıracağı bazı kelimeleri ben sana öğreteyim, dedi. Ben:

– O kelimeler nelerdir? dedim. O:

– Yatağına girdiğinde Âyetü’l–kürsî’yi oku. O takdirde, senin yanında Allah tarafından sürekli bir koruyucu bulunur ve sabaha kadar şeytan sana yaklaşamaz, dedi. Bunun üzerine ben onu salıverdim. Sabah olunca Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

– “*Tutsağın dün gece ne yaptı?*” diye sordu. Ben de:

–Yâ Resûlallah! Allah’ın beni faydalandıracağı birtakım kelimeleri bana öğreteceğini söyledi, ben de onu salıverdim, dedim. Peygamber Efendimiz:

– “*O kelimeler neler?*” diye sordu, ben de o kimsenin bana:

–Yatağına girdiğin zaman Âyetü’l–kürsî’yi, “Allahü lâ ilâhe illâ hüve’l–hayyü’l–kayyûm” âyetini başından sonuna kadar oku; senin yanında Allah tarafından sürekli bir koruyucu bulunur ve sabaha kadar şeytan sana asla yaklaşamaz, dediğini söyledim. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– “*Bak hele! Kendisi yalancı olduğu halde bu sefer sana doğruyu söylemiş. Üç gecedir kiminle konuştuğunu biliyor musun, ey Ebû Hüreyre?*” dedi. Ben:

– Hayır, bilmiyorum, dedim. Resûl–i Ekrem:

– *“O şeytandır”* buyurdular.[26]

***** Tefsirlerde ve hadis kitaplarının Fezailül Kur’an bölümlerinde Ayet-el Kürsi’nin fazilet ve faydalarına dair pek çok hadis-i şerifler vardır.

Allah’tan gelen doğruların tam karşısında olan şeytan ve şeytani güçler her zaman yalan söylerler. Bu onların esas görevleridir ama böyle nadiren de olsa doğru söyledikleri de bir gerçektir. İnsan ve cin şeytanlarından oluşan bu güçlerin bazan söyledikleri bu tür doğruları esas alıp onlara uymak, onların arkasından gitmek doğru olmaz. Bu hadisteki olayda vahiyle desteklenen ve haber verilen Peygamberimizin bu işaretinden bunları anlayacak ve ölünceye dek şeytani güçlerin bazı kere söyledikleri doğrularla yolumuzu değiştirmeyeceğiz. Allah’ın kitabıyla, Rasûlullah (s.a.v)’in sünneti ile bize gösterilen dosdoğru yolda yürümeye devam edeceğiz.

Kitabımızın, hayatımızın gece ve gündüzlerini küfre şirke ve şeytani güçlerin aldatmasına karşı birer sigorta hükmünde olan sure ve ayetlerine sıkı sarılıp onların emirleri doğrultusunda yaşamak yasaklarından da kaçınmak suretiyle kendimizi küfre, şirke ve şeytani güçlerin şerlerine karşı her zaman koruma altına almalıyız.

Bu sebeple yatarken **felak-nas** sureleri ve **Ayet-el Kürsiyi,** Bakara suresinin son iki ayeti olan **Amenerrasulü** ayetlerini manalarını da öğrenip anlayarak okumalıyız ki ibadetlerimiz de bilerek ve şuurlu biçimde yapılmış olsun.

Bugün yirminci asrın insanının hayatından, kafasından, kalbinden ve gündeminden çıkan **ayetlerle korunma ve sığınma = rukye** modelini

yeniden diriltip hayatımıza hakim kılmalıyız ki çağın ve materyalizmin bizlere verdiği stres, bunalım, sıkıntı ve buhranlardan kurtulup huzurlu bir hayata kavuşmuş olalım. Bu hususta gayret bizden olmalı, yardım da Allah'tan beklenmelidir.[27]

1023. Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kehf sûresi'nin başından on âyet ezberleyen kimse deccâlden korunmuş olur."

Bir rivayette: "Kehf sûresi'nin sonundan" buyurulmuştur.[28]

***** Bu surenin ilk on ve son on ayetlerini gözden geçirdiğimizde çıkan ayette Allah'ın kullarına indirdiği eğrilik olmayan kitaptan insanların bu kitapla uyarılıp gerçek karşılıklarını alacaklarından ve onun da cennet olduğundan. Allah'a oğul isnad edenlerin ne büyük sapıklıkta olduğundan. Dünyadaki her şeyin imtihan için yaratıldığından ve geçmiş toplumlardan zalim ve diktatör islam düşmanlarına karşı gelip hicrette ve mağaraya sığınmada kurtuluşu arayan gençlerin durumlarını görüyoruz.

***** Son on ayetlerde ise dünyada Allah'ın kitabına karşı gözleri perdeli olan kafirleri ve onların Allah'ın dışındaki kulları Allah'ın yerine koyduklarını cehennemin o tip kişilere konak olduğunu, dünyada iyi iş yaptıklarını sanıp ahirette zararda olanları ve bunlar için terazi bile kurulmayacağını direkt cehenneme gireceklerini, iyi iş yapanların ise firdevs cennetlerinde ebedi kalacaklarını, Rabbimizin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa bir katı daha olsa biteceğini fakat Rabbimizin sözlerinin bitmeyeceğini, Rabbimizin tek olduğunu kimin ona kavuşma

isteği varsa iyi işler yapması ve kimseyi ona ortak koşmaması gerektiğini öğreniyoruz.

Surenin başında ve sonunda onar ayetten anlaşılan budur. Böyle olunca bir kimse bunları bilerek ve bildiği gibi de yaşayarak ömrünü tüketirse deccal denilen hakkı batıla karıştıranlardan veya her türlü dini istismar ederek aldatanların şerrinden ve kendisinden korunmuş olacağı bildirilmektedir. Yani Allah'ın gönderdiği eğrilik olmayan kitabın muhtevasıyla iman üzere olup şirke ve küfre bulaşmaksızın hayatı devam ettirmek gerekiyor.[29]

1024. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, bir keresinde Cebrâil *aleyhisselâm* Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında oturmakta iken, Resûl–i Ekrem yukarı taraftan kapı gıcırtısına benzer bir ses işitti ve başını kaldırdı. Cebrâil:

– Bu, şimdiye kadar hiçbir şekilde açılmayıp sadece bugün açılan bir gök kapısıdır, dedi. Peşinden o kapıdan bir melek indi. Bunun üzerine Cebrâil:

– Bu, yeryüzüne inen bir melektir. Bugüne kadar hiç inmemişti, dedi. Melek selâm verdi ve Peygamberimiz'e şöyle dedi:

– Müjde! Sana, senden önce hiçbir peygambere verilmeyen iki nur verildi. Biri Fâtiha sûresi, diğeri Bakara sûresi'nin son âyetleri. Bunlardan okuyacağın her harfe karşılık sana sevap ve ecir verilir.[30]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 305.

[2] Buhârî, Tefsîr 1; Fezâilü'l–Kur'ân 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 15; Nesâî, İftitâh 26; İbni Mâce, Edeb 52.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 305.

[4] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 18; Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 11.

[5] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 13. Ayrıca bk. Müslim, Müsâfirîn 259; Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 11.

[6] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 13.

[7] Müslim, Müsâfirîn 261.

[8] Buhârî, Ezân 106. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilu'l–Kur'ân 11.

[9] Enam: 6/160.

[10] Bakara: 2/261

[11] Kadr: 97/3.

[12] Necm: 53/4.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 306.

[14] Müslim, Müsâfirîn 264. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 12.

[15] Tirmizî, Tıb 16. Ayrıca bk. İbni Mâce, Tıb 33.

[16] Ebu Davut, Tıb 19, Buhari Fezailül Kur'an 14, Müslim, Selam 51.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 306.

[18] Ebû Dâvud, Salât 327; Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 9. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 52.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 307.

[20] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 10, 27, 34; Müslim, Müsâfirîn 255. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Ramazan 9; Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 4; İbni Mâce, İkâmet 183.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 307.

[22] Müslim, Müsâfirîn 212. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–Kur'ân 2.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 307.

[24] Müslim, Müsâfirîn 258.

[25] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 307-308.

[26] Buhârî, Vekâlet 10, Fezâilü’l–Kur’ân 10, Bed’ü’l–halk 11.

[27] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 309.

[28] Müslim, Müsâfirîn, 257. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Melâhim 14; Tirmizî, Fezâilu’l–Kur’ân

6.

[29] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 309.

[30] Müslim, Müsâfirîn 254. Ayrıca bk. Nesâî, İftitâh 25.

184) Kur’an Okuyup Müzakere Etmek Üzere Toplanmak

Bu bölümdeki hadis-i şeriften; Müslümanların her zaman bir araya gelip mescid, salon, ev gibi yerlerde Kuran-ı okuyup mütalea ve müzakere yapmaları gerektiğini ve neticesinde de o anlaşılan şekilde hayat tanzim etmeleri gerektiğini anlıyoruz. [1]

1025. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir cemaat Allah’ın evlerinden bir evde toplanır, Allah’ın kitabını okur ve aralarında müzakere ederlerse, üzerlerine sekînet iner, onları rahmet kaplar ve melekler etraflarını kuşatır. Allah Teâlâ da o kimseleri kendi nezdinde bulunanların arasında anar.”[2].

***** Müslümanlar her zaman bir araya gelerek Rablerinden gelen Kur’an’ın öğretimini ve eğitimini yapmalılar ve bu sebeple ilim ve bilgilerini arttırmalılar. Kuran her türlü bilgilenme ve kültürün önüne geçirilmeli ve ilk öğrenilmesi anlaşılması gerekenin Kur’an olduğu bilincinde olmalıdır.

Kuran’ın sadece metnini okumayı öğrenip ve bazı sureleri ve ayetleri veya tamamını ezberlemek yeterli değildir. Bunlarla beraber şuur kazanma bilinç yenileme maksadıyla Kur’an tedrisatı yapmak aklımızı kalbimizi ve düşünme hasletlerimizi işin içine katarak her bir sure ve ayeti derinlemesine incelemek o ayetlerden çıkan hüküm ve esasların hayatımıza nasıl yansıyacağını karşılıklı müzakere ederek; fikir, anlayış ve davranış birliğinde karar kılmak gerekir.

Böylece Kur’an ve sünnetin genel çizgileri içerisinde kalarak İslamı bir bütün olarak anlamalı ve yaşamalıyız. Bu da ilk kaynak Kur’an ve ikinci kaynak sünnet birlikteliğiyle her ikisini de Allah’ın ve elçisinin işlediği gibi anlayıp bellemekle mümkün olur. Böylelikle okunan Kur’an ve sünnetin ahkamı hayata aktarılmış olur.

Böylece Kur’an nuruyla kalpler temizlenmiş huzurlu bir hayat stres ve bunalımlardan uzak bir hayat Allah tarafından bu kullarına bağışlanmış olur ve böylece derecelerin en üstünü olan Allah’ın yanındaki meleklere Benim kullarımdan filan kimselere bakınız kitabımı müzakere ediyorlar diye hatırlatması da gerçekleşmiş olur. [3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 310.

[2] Müslim, Zikr 38. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 14; Tirmizî, Kırâat 12; İbni Mâce, Mukaddime 17.

247’de uzunca geçen ve açıklama verilen bu hadis 1382’de tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 310.

185) Abdesti Güzelce Almanın Fazileti

Bu bölümdeki bir ayet ve 9 hadis-i şeriften; abdestin farzlarını tarif edilen ayetle abdestin nasıl alınacağını, yıkanması gereken yerlerin daha ötesinde yıkamanın kıyametteki nurlu oluşu daha da artıracağını, bu nurlu yerin miktarına göre cennette ziynetler takınılacağını, abdestle birlikte küçük günahların döküleceğini, abdesti güzelce almanın günahların bağışlanmasına sebep olacağını, mahşer yerinde müslümanların abdest uzuvlarının parlaklığıyla tanınacaklarını, güzelce abdest alıp mescidlere giderken adımları çoğaltmanın ve bir namazı kıldıktan sonra öteki namazı iştahla beklemenin faziletini iman ve temizliğin bir bütünün iki parçası olduğunu, abdestten sonra okunması gereken duayı okuyanın cennetin 8 kapısından hangisini isterse oradan gireceğini öğreneceğiz. [1]

“Ey iman edenler! Namaz kılacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklerinize kadar ellerinizi; ve başlarınızı meshedip, topuklara kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer boy abdestini gerektirecek bir halde iseniz guslediniz. Eğer hasta iseniz veya seyahatte iseniz, yahut tabii ihtiyacınızı gidermişseniz veya kadınlarınızla cinsi birleşme yapmışsanız ve bu halde su bulamamışsanız, o zaman temiz toprağa ellerinizi ve onunla yüzünüzü ve kollarınızı hafifçe ovun. Allah sizi zora koşmak istemez; ama sizi tertemiz kılmak ve size olan nimetini tamamlamak istiyor ki; şükredenlerden olasınız.” (Maide: 5/6)

1026. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Şüphesiz ki benim ümmetim, kıyamet gününde, abdest izlerinden dolayı yüzleri nurlu, elleri ve ayakları parlak olarak çağırılacaktır. Yüzünün nûrunu artırmaya gücü yeten kimse bunu yapsın" buyururken işittim.[2]

***** Yani abdest uzuvlarındaki beyazlığın ve nurluluğun artmasını isteyenler onları farz olan yerlerin ötesine de geçerek dirsek ve topuklardan daha yukarını da yıkamaları gerekmektedir.[3]

1027. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben dostum *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim:

*"Mü'minin nuru ve beyazlığı, abdest suyunun ulaştığı yere kadar varır."***[4]**

***** İnsan: 76/21, Kehf: 18/31, Hac: 22/23, Fatır: 35/33 ayetlerinde de ifade olunduğuna göre mü'minler cennete ziynet eşyası olarak bilezikler takınacaklardır, abdest uzuvları ne kadar geriden itibaren yıkanırsa orada el ve ayaklara takılacak bileziklerde o kadar çok olacaktır.[5]

1028. Osman İbni Affân *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Kim güzelce abdest alırsa, o kimsenin günahları tırnaklarının altına varıncaya kadar bütün vücudundan çıkar."***[6]**

***** Kişi içinde bulunduğu durum, zamana ve imkana göre farz ve sünnetlerine uygun biçimde abdest alırsa kul hakları dışındaki Allah'ın

hakkını ilgilendiren küçük günahları ve bilmeden işlediği günahları affedilir. Büyük günahların affedilmesi ise şartına uygun tevbe ile mümkün olacaktır.[7]

1029. Osman İbni Affân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i benim şu abdestime benzer şekilde abdest alırken gördüm. Sonra da şöyle buyurdu:

"Bir kimse bu şekilde abdest alırsa geçmiş günahları bağışlanır. Onun namazı ve mescide kadar yürümesi de fazladan kazanç sayılır."[8]

***** Sahabi abdest, namaz ve her şeyini Rasûlullah'tan gördüğü gibi yapıyor ve başkalarına da aynen göstererek örnek oluyorlar biz de öğrendiğimiz doğruları bizden sonrakilere örnek olarak öğretmeliyiz.[9]

1030. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslüman –veya mü'min– bir kul abdest alır ve yüzünü yıkarsa, gözleri ile bakarak işlediği her günah abdest suyu –veya suyun son damlası– ile yüzünden çıkar. İki elini yıkadığında, elleriyle tutarak işlediği her günah abdest suyu –veya suyun son damlası– ile ellerinden çıkar. Ayaklarını yıkadığı zaman, ayaklarıyla yürüyerek işlediği her günah abdest suyu –veya suyun son damlası– ile ayaklarından çıkar. Neticede o mü'min kul günahlardan temizlenmiş olur."[10]

1031. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kabristana geldi ve:

“Selâm size ey mü’minler diyarı! İnşâallah biz de size katılacağız. Kardeşlerimizi görmemizi çok isterdim” dedi. Ashâb–ı kirâm:

– Biz senin kardeşlerin değil miyiz, yâ Resûlallah? dediler. Resûl–i Ekrem:

– *“Sizler benim ashâbımsınız, kardeşlerimiz henüz gelmemiş olanlardır”* buyurdular. Bunun üzerine ashâb:

– Ümmetinden henüz gelmemiş olanları nasıl tanıyacaksın, ey Allah’ın Resûlü? dediler. Peygamber Efendimiz:

– “Ne dersiniz? Bir adamın alnı ak ve ayakları sekili bir atı olsa, yağız ve doru at sürüsü içinde kendi atını tanımaz mı?” diye sordu. Sahâbe:

– Evet, tanır, ey Allah’ın Resûlü, dediler. Resûl–i Kibriyâ:

“İşte onlar da abdestten dolayı yüzleri nurlu, el ve ayakları parlak olarak gelecekler. Ben havzın başına onlardan önce varacağım” buyurdular.[11]

1032. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* ‘den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

“Size, Allah’ın kendisiyle günahları yok edip, dereceleri yükselteceği hayırları haber vereyim mi?” buyurdular. Ashâb:

– Evet, yâ Resûlallah! dediler. Resûl–i Ekrem:

– *“Güçlükler de olsa abdesti güzelce almak, mescidlere doğru çok adım atmak, bir namazı kıldıktan sonra öteki namazı beklemek. İşte ribâtınız, işte bağlanmanız gereken budur”* buyurdular.[12]

1033. Ebû Mâlik el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Temizlik imanın yarısıdır.”[13]

***** İmansız yapılan ibadetin bir faydası olmayacağı gibi abdestsiz pek çok ibadette yapılamaz. (Namaz – Tavaf) Müslüman’ın hayatında şirk ve küfürden temizlenmek yani iman ve gözle görülen pisliklerden temizlenmek bir bütün teşkil eder.[14]

1034. Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh’*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz güzelce abdest alır –onu tastamam yapar– sonra da: Eşhedü en lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh. Ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlüh, derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı açılır. O da dilediği kapıdan girer.”[15]

Tirmizî’nin rivayetinde şu ziyade vardır: *“Allahümme’c‘alnî mine’t–tevvâbîn ve’c–alnî mine’l–mütetahhirîn”* duasını da okur.

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 311.

[2] Buhârî, Vudû‘ 3; Müslim, Tahâret 35.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 311.

[4] Müslim, Tahâret 40. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 109.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 311.

[6] Müslim, Tahâret 33. Ayrıca benzer rivayetler için bk. Nesâî, Tahâret 84; İbni Mâce, Tahâret 6.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 311.

[8] Müslim, Tahâret 8. Benzerleri içi bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 50; Nesâî, Tahâret 84; İbni Mâce, Tahâret 6.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 312.

[10] Müslim Tahara 32.

129 da geçmişti ve gerekli açıklama orada verilmişti.

[11] Müslim, Tahâret 39. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 36.

528 ve 584 de kısaca geçmişti. Gerekli açıklama 584 de verildi.

[12] Müslim, Tahâret 41. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret 39; Nesâî, Tahâret 180; İbni Mâce, Tahâret 49, Cihâd 41.

Önceden 131 numarada geçmiş ileride 1059 da tekrar gelecektir.

[13] Müslim, Tahâret 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 86.

Bu hadis 25 numarada geçmiş ve gerekli açıklama orada verilmişti, 1414 numarada tekrar gelecektir.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 312.

[15] Müslim, Tahâret 17. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Tahâret 65; Tirmizî, Tahâret 55; İbni Mâce, Tahâret 60.

186) Ezanın Fazileti

Buradaki 8 hadis-i şeriften; Ezan okumanın İslam'ın vazgeçilmez esaslarından olduğunu birinci safta namaz kılmanın diğer saflara göre daha faziletli olduğunu cemaata yetişmenin de faziletli olduğunu, sabah ve yatsı namazlarının da münafıklara ağır gelen iki namaz olduğunu müezzinlerin kıyamette boylarının uzun olacağını, Ezan seslerinin ulaştığı yerlerin kıyamette okuyan kişiye şahadetlik edeceğini şeytanın ezan okunurken kaçtığını namaz esnasında da vesvese vermek üzere bazı şeyleri hatırlattığını ezan okunurken yapılması gereken tavır ve duaları ezan ve kamet arasında yapılacak duaların reddedilmeyeceğini öğreneceğiz.[1]

1035. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur'a çekmek zorunda kalsalardı kur'a çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi. Eğer yatsı namazı ile sabah namazındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek ve sürünerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi."[2]

1036. Muâviye *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Kıyamet günü boyunları en uzun olanlar müezzinlerdir" buyururken işittim, demiştir.[3]

1037. Abdullah İbni Abdurrahman İbni Ebû Sa‘saa’dan rivayet edildiğine göre, Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* ona şöyle dedi:

“Ben senin koyunu ve kır hayatını sevdiğini görüyorum. Koyunlar arasında veya kırda iken, namaz için ezan okuduğunda sesini iyice yükselt. Çünkü müezzinin sesinin ulaştığı yere kadarki alanda olup da onu işiten cin, insan ve her varlık, kıyamet gününde ezan okuyanın lehine şahitlik yaparlar.” Ebû Saîd:

Ben bunu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’den işittim, dedi.[4]

***** Kırda bayırda çölde bile olsa her namaz için ezan okumak gereklidir. Ezan sesini insan cin ve diğer varlıklar da duyarlar.[5]

1038. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Namaz için ezan okunduğu zaman, şeytan ezanı duymamak için arkasını dönüp yellenerek kaçar. Ezan bitince tekrar geri gelir. Namaz için kamet edilince yine arkasını dönüp kaçar. Kamet bittiğinde yine gelir ve kişi ile nefsi arasına sokulur ve ona: Filân şeyi hatırla, filân şeyi hatırla diyerek, namazdan önce aklında olmayan şeyleri hatırlatır da, neticede insan kaç rek’at namaz kıldığını bilemez olur.”[6].

1039. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ezanı işittiğiniz zaman, müezzinin söylediklerinin aynısını siz de söyleyin. Sonra bana salâvat getirin. Çünkü bir kimse bana bir defa salâvat

getirirse, Allah buna karşılık ona on defa salât eder. Daha sonra benim için Allah'tan vesîleyi isteyin. Çünkü vesîle, cennette Allah'ın kullarından bir tek kuluna lâyık olan bir makamdır. O kulun ben olacağımı umuyorum. Benim için vesîleyi isteyen kimseye şefatim vâcip olur."[7].

1040. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ezanı işittiğiniz zaman siz de müezzinin söylediklerini söyleyiniz."[8].

1041. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim ezanı işittiği zaman: Ey şu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın rabbi Allahım! Muhammed'e vesîleyi ve fazîleti ver. Onu, kendisine vaadettiğin makâm–ı mahmûda ulaştır, diye dua ederse, kıyamet gününde o kimseye şefâatim vâcip olur."[9].

1042. Sa'd İbni Ebî Vakkas *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim müezzini işittiği zaman: Tek olan ve ortağı bulunmayan Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna şahitlik ederim. Rab olarak Allah'tan, resûl olarak Muhammed'den, din olarak İslâm'dan razı oldum, derse, o kimsenin günahları bağışlanır."[10].

1043. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ezan ile kamet arasında yapılan dua reddedilmez.” ***[11]***

***** Halk arasında ezan okunmaya başlarken veya ezanı duyan kimseler **azizallah** ve benzeri ifadeler kullanıyorlar bunların sünette yeri yoktur yapmamak lazımdır yukarıdaki hadislerden öğrendiğimiz şekilde ezana karşılık vermelidir. Yani müezzinin sözleri aynen tekrar edilmeli **“Hayyealessalah”** ve **“hayyealelfelah”** sözlerine gelince **“la havle vela kuvvete illa billahilaliyyil azim”** denilmeli kamet yapılırken de aynen yapılmalıdır sadece **“essalatü hayrun minenevm”** denilirken **“sadakte ve bererte”** denilmeli **“kad kametis salatu”** denirken de **“ekamehallahü ve edameha”** denilmelidir.

*** “la havle vela kuvvete illa billahilaliyyil azim”** Çaba ve güç gösterebilmemiz yüce Allah tarafındandır.

*** “ekamehallahü ve edameha”** Allah bu dini ve bu namazı hep ayakta tutsun ve devam ettirsin.

*** “sadakte ve bererte”** Doğru söyledin ve iyi ettin. [12]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 313.

[2] Buhârî, Ezân 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salât 129. Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 52; Nesâî, Mevâkît 22, Ezân 31.

[3] Müslim, Salât 14. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ezân 5.

[4] Buhârî, Ezân 5, Tevhîd 52, Bed’ü’l–halk 12. Ayrıca bk. Nesâî, Ezân 14.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 313.

[6] Buhârî, Ezân 4, Amel fis'–salât 18, Sehv 6, Bed'ü'l–halk 11; Müslim, Salât 19, Mesâcid 83. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 31; Nesâî, Ezân 20, 30.

[7] Müslim, Salât 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Salât 36; Tirmizî, Menâkıb 1; Nesâî, Ezân 37.

[8] Buhârî, Ezân 7; Müslim, Salât 10–11. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 40; Menâkıb 1; Nesâî, Ezân 33, 35, 37; İbni Mâce, Ezân 4.

[9] Buhârî, Ezân 8, Tefsîru sûre (17), 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 37; Tirmizî, Mevâkît 43; Nesâî, Ezân 38; İbni Mâce, Ezân 4.

[10] Müslim, Salât 13. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 42; Nesâî, Ezân 38; İbni Mâce, Ezân 4.

[11] Ebû Dâvûd, Salât 35; Tirmizî, Salât 158.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 314.

187) Namazların Fazileti

Bu bölümdeki tek ayet ve 5 hadisten; namazın kişiyi tüm kötülüklerden alıkoyduğunu, alınan her abdest ve kılınan her namazla kişinin günahlarının silindiğini namazlar arasında işlenen günahlara namazların keffaret olduğunu büyük günahlardan sakınıldığı sürece beş vakit namazın küçük günahlara keffaret olacağını öğreneceğiz.[1]

“Kitaptan sana vahyedileni oku ve insanlara ulaştır. Namazında dikkatli ve devamlı ol çünkü namaz insanı çirkin işlerden, vahye ve ona teslim olan akla aykırı her türlü şeyden alıkoyar. Allah'ı gündemde tutmak elbette en büyük ibadettir. Allah ne işlerseniz hepsini bilir. (Ankebut: 29/45)

1044. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken işittiğini söyledi:

– *“Ne dersiniz? Birinizin kapısının önünde bir nehir olsa da, o kimse her gün bu nehirde beş defa yıkansa, kirinden bir şey kalır mı?”* Sahâbîler:

– O kimsenin kirinden hiçbir şey kalmaz, dediler. Resûl–i Ekrem:

– *“Beş vakit namaz işte bunun gibidir. Allah beş vakit namazla günahları silip yok eder”* buyurdular.[2]

1045. Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Beş vakit namazın benzeri, sizden birinizin kapısı önünden akıp giden ve her gün içinde beş defa yıkandığı bol sulu bir ırmak gibidir.”[3]

***** Hem ayetlerde Rabbimiz hem de hadislerde peygamberimiz bizlere bazı şeyleri örneklerle açıklamışlardır yukarıdaki iki hadis-i şerifte bu şekilde gelmiştir bizleri büyük günahlardan Ankebut: 29/45 ayeti gereği namaz koruyacaktır namaz kılmamak kişiyi küfre götürecek kadar büyük günahlardandır. (Bak 1078 – 1079 – 1080 numaralı hadisler) Bu bilinçle günde beş vakit namaza devam eden kişinin küçük günahları da kıldığı namazlarla temizlenmiş olur. Müslüman bilerek günah işlemez bilmeyerek işlediği günahlarına da namaz ve abdest keffarettir.[4]

1046. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, bir adam bir kadını öptü. Sonra Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelip durumu haber verdi. Bunun üzerine: *"Gündüzün iki yanında ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Şüphesiz iyilikler kötülükleri giderir"* (Hûd: 11/114) anlamındaki âyet nâzil oldu. Adam:

– Bu sadece bana mı mahsus yâ Resûlallah, dedi? Resûl–i Ekrem:

– *"Ümmetimin tamamı içindir"* buyurdular.[5]

***** Bu ve benzeri hadiselerde sahabiler işledikleri bir suçu ve günahı pişmanlık duyarak Rasûlullah'a gelip itiraf ederler cezasını çekmek isterlerdi. Bu husus onların ahirete olan inançlarının bir göstergesiydi bu dünyada işledikleri suçun cezasını çektikleri taktirde ahiretteki cehennem azabından kurtulacakları veya cezanın hafifletileceği inancına sahiplerdi. Rasûlullah'ta önceden bir hüküm gelmişse ona hüküm verir yoksa vahiy gelmesini beklerdi burada da önceden hüküm gelmediği için (Hud: 11/114) ayeti nazil oldu.[6]

1047. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Büyük günahlardan kaçınıldığı müddetçe, beş vakit namaz ile iki cuma, aralarında işlenen küçük günahlara keffârettir." **[7]**

***** İbadetleriyle hayatına düzen vermiş olan müminler abdest, namaz v.b. ibadetlerle tüm hayatına da düzen vermiş olurlar günahlardan uzak stres, bunalım, sıkıntı olmayan huzurlu bir hayat sürerler ve gerçek kurtuluşa ermişlerdir. Mü'minun: 23/1-2 ayetlerinde belirtildiği gibi. [8]

1048. Osman İbni Affân *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söyledi:

"Bir müslüman, farz namazın vakti geldiğinde güzelce abdest alır, huşû içinde ve rükûunu da tam yaparak namazını kılarsa, büyük günah işlemedikçe, bu namaz önceki günahlarına keffâret olur. Bu her zaman böyledir." **[9]**

***** Peygamberimiz başka bir hadislerinde *"Nasıl namaz kıldığımı görüyorsanız sizde öylece kılınız."* buyurmaktadır. Dolayısıyla tavuğun yem topladığı gibi değil başka şeylerle meşgul olmaksızın huzur ve huşu içerisinde kılınan namaz önceden işlenmiş günahların silinmesine vesile olur. Kalp huşu içerisinde olursa vücut ve azalar da huşu içinde olacağından öncelikle namaza başlamadan kalbi huzursuzluklardan temizlemek, meşguliyetlerinden arındırmak gerekir ki namazımız gerçekten namaz olsun. [10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 315.

[2] Buhârî, Mevâkît 6; Müslim, Mesâcid 283. Ayrıca bk. Tirmizî, Emsâl 5; Nesâî, Salât 7; İbni Mâce, İkâmet 193.

[3] Müslim, Mesâcid 284.

430 da geçmişti.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 315.

[5] Buhârî, Mevâkît 4, Tefsîru sûre (11) 6; Müslim, Tevbe 39. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (11).

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 315.

[7] Müslim, Tahâret 14. Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 46; İbni Mâce, İkâmet 79.

Benzeri 130 da geçmişti 1046 – 1150’de tekrar gelecek.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 316.

[9] Müslim, Tahâret 7.

Benzeri bir hadis 130 da geçmişti 1150 de tekrar gelecektir.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 316.

188) Sabah Ve İkindi Namazlarının Fazileti

Bu bölümdeki 6 hadis-i şeriften; Bu iki vakitte fedakarlık yapıp uyku ve ticaretini veya işlerini bırakarak namaza devam etmenin kişiyi cennete ulaştıracağını, cehennemden kurtaracağını ve o kişinin Allah'ın himayesi altında olacağını, meleklerin nöbet devir teslim vakitlerinin sabah ve ikindi vaktinde olduğunu Rabbimizi cennette apaçık göreceğimizi öğreneceğiz.[1]

1049. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İki serinlik namazını, sabah ve ikindiyi kılan kimse cennete girer."[2]

1050. Ebû Züheyr Umâre İbni Ruveybe *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söyledi:

"Güneş doğmadan ve batmadan önce namaz kılan bir kimse cehenneme girmeyecektir." Resûl–i Ekrem bu sözüyle sabah ve ikindi namazlarını kastetmişti.[3]

***** Nur: 24/37 ayetine göre; "Gerçek müminleri ne ticaret ne de alışveriş Allah'ı anmaktan, namaz kılmaktan, zekat vermekten alıkoymaz."

Uyku ve ticari meşgaleler vasıtasıyla en çok terk edilen namaz bu ikisi olduğu için dikkatler bu iki namaza çekiliyor değilse diğer vakit namazları da bunlardan farklı değildir. Rızık temini için yapılan çalışmalar ve aşırı uyku sever olmamız bizi bu ibadetlerden alıkoymamalıdır.[4]

1051. Cündüb İbni Süfyân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sabah namazını kılan kimse Allah'ın himayesindedir. Dikkat et, ey Ademoğlu! Allah, bizzat himayesinde olan bir konuda seni sorguya çekmesin."[5]

***** Bir kimse önce Allah'a verdiği sözü yerine getirmelidir eğer verdiği sözü yerine getirmez veya gücü yeten işleri yapmaz güzel davranışlarda bulunmazsa mutlaka hesaba çekilir kim de hesaba çekilecek işler yapmışsa mutlaka azap görür. Hesaba çekilecek işlerden kul uzak olmalıdır bu hadis bize bunu anlatmaktadır. Belki de bu iki namazın vaktine fazla değer verilmesi bir sonraki hadisten öğreneceğimiz üzere meleklerin de şahit olmalarından dolayıdır.[6]

1052. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Birtakım melekler geceleyin, diğer birtakımı da gündüz vakti birbiri ardınca gelip sizin aranızda bulunurlar. Onlar sabah namazı ile ikindi namazında bir araya gelirler. Geceleyin aranızda kalmış olanlar Allah'ın huzuruna çıkarlar. Allah Teâlâ, kullarının halini çok iyi bildiği halde, meleklere:

–Kullarımı ne halde bıraktınız? diye sorar. Melekler:

–Onları namaz kılarken bıraktık; yanlarına da namaz kılarken varmıştık, derler."[7]

1053. Cerîr İbni Abdullah el–Becelî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında idik. Dolunay halindeki aya bakarak şöyle buyurdu:

"Siz şu ayı güçlük çekmeden gördüğünüz gibi, Rabbinizi de açıkça göreceksiniz. Güneş doğmadan ve batmadan önceki namazları kaçırmamak elinizden geliyorsa, kesinlikle kaçırmayıp kılınız."

Buhârî'nin bir rivayetinde: "Resûl–i Ekrem, ayın on dördüncü gecesi aya bakmıştı" denilmektedir.[8]

***** Uyku ve dünyevi işlerin yoğun olduğu saatlere rastlayan bu iki vakit namazın kaçırılma tehlikesi diğerlerinden fazla olduğu için dikkatler bu iki namaza çekilmektedir.[9]

1054. Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İkindi namazını terkeden kimsenin işlediği amelleri boşa gider."[10]

***** Namazı bile bile terk etmek (uyku, unutma ve baygınlık) dışında ya dünyevi çalışma ticaret vs. olur veya bilerek terk etmekle olur. Bilerek namazları terk eden ise küfre girecek kadar büyük günah işlemiş olur. İleride gelecek (1078-1079-1080) nolu hadisler bu hadis-i şerife ışık tutmaktadır. Böylece kişi namazı dünyevi işleri bahane ederek veya bile bile terk etme durumuna düşerse tüm yaptığı ameller boşa gitmiş olur çünkü kafir olarak ölümle karşı karşıya gelmiştir. (Bakara: 2/217 ayetin hükmüne girmiş olur.)[11]

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 316.

[2] Buhârî, Mevâkît 26; Müslim, Mesâcid 215.

132 de geçmişti.

[3] Müslim, Mesâcid 213–214. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 9.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 316.

[5] Müslim, Mesâcid 261–262. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 51, Fiten 6; İbni Mâce, Fiten 6.

234 ve 390 da geçmişti açıklama 390’da verilmişti.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 317.

[7] Buhârî, Mevâkît 16, Tevhîd 23, 33; Müslim, Mesâcid 210. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 21.

[8] Buhârî, Mevâkît 16, Tefsîru sûre (50) 2, Tevhîd 24; Müslim, Mesâcid 211. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 19; Tirmizî, Cennet 16; İbni Mâce, Mukaddime 13.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 317.

[10] Buhârî, Mevâkît 15. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 15; İbni Mâce, Salât 9.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 317.

189) Camilere Gitmenin Fazileti

Bu bölümdeki 8 hadis-i şeriften; mescidlere ibadet için gelip gidişlerimiz cennetteki bize yapılacak ikramı arttırır. Mescide giderken attığımız her adım bir küçük günahımızı silip derecemizi yükseltir. Cemaatle kılınan namaz tek başına kılınandan daha büyük sevap kazandırır, karanlık gecelerde mescide giden kimselerin kıyamet gününde tam bir aydınlığa kavuşacaklarını, gerçek müminlerin bir sıfatlarının da mescidlere gitmelerinin olduğunu, öğreneceğiz. [1]

1055. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim sabah akşam camiye gider gelirse, her gidip gelişinde Allah Taâlâ o kimseye cennetteki ikramını hazırlar." **[2]**

1056. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse evinde güzelce temizlenir, sonra Allah'ın farzlarından bir farzı yerine getirmek için Allah'ın evlerinden birine giderse, attığı adımlardan her biri bir günahı silip yok eder; diğer adımı da onu bir derece yükseltir." **[3]**

1057. Übey İbni Kâ'b *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ensardan bir adam vardı. Evi mescide ondan daha uzak olan bir kimse bilmiyorum. Buna rağmen hiçbir namazı kaçırmıyordu. Kendisine:

– Keşke bir merkep satın alsan! Karanlık ve sıcak günlerde ona binerdin? denildi. Adam:

– Evimin mescide yakın olması beni sevindirmez. Ben mescide gelip giderken attığım her adıma sevap yazılmasını istiyorum, dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Allah Teâlâ bunların hepsinin sevabını senin için bir araya topladı"* buyurdu.[4]

1058. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Mescidin etrafındaki arsalar boş kalmıştı. Benî Selime, mescidin yakınına taşınıp yerleşmek istediler. Bu arzu Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ulaşınca, onlara:

– *"Bana gelen bilgiye göre, mescidin yakınına taşınıp yerleşmek istiyormuşsunuz, öyle mi?"* buyurdu. Onlar:

–Evet, ey Allah'ın Resulü! Böyle arzu etmiştik, dediler. Resûl–i Ekrem iki defa:

– *"Ey Selime oğulları! Yurtlarınızdan ayrılmayınız ki, adımlarınıza sevap yazılsın"* buyurdu. Onlar da:

– Şu halde yerlerimizden göçmek bizi sevindirmeyecek, dediler.[5]

1059. Ebû Mûsa *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz namazdan en çok sevap kazanacak insanlar, uzak mesafelerden camiye yürüyerek gelenlerdir. Namazı imamla birlikte kılmak için bekleyen kimsenin sevabı, namazı tek başına kılıp sonra uyuyan kimseden daha büyüktür."[6]

1060. Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Karanlık gecelerde mescidlere yürüyerek giden kimselere, kıyamet gününde tam bir nura kavuşacaklarını müjdeleyiniz."[7]

1061. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Size, Allah'ın kendisiyle günahları yok edip, dereceleri yükselteceği hayırları haber vereyim mi?"* buyurdular. Ashâb:

– Evet, yâ Resûlallah! dediler. Resûl–i Ekrem:

– *"Güçlükler de olsa abdesti güzelce almak, mescidlere doğru çok adım atmak, bir namazı kıldıktan sonra öteki namazı beklemek. İşte ribâtınız, işte bağlanmanız gereken budur"* buyurdular.[8]

1062. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mescidlere devam etmeyi alışkanlık haline getiren bir adamı gördüğünüz zaman, onun gerçek mü'min olduğuna şahitlik ediniz". Allah Taâlâ şöyle buyurur: "Allah'ın mescidlerini, ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazı kılan, zekâtı veren ve Allah'tan başka kimseden korkmayanlar onarırlar. İşte onlar, doğru yolu bulanlardan olabilirler" (Tevbe: 9/18)[9]

***** Camilerin imarı; tamiratı ve bakımı olabileceği gibi, Allah ve Resulünün istediği şekilde cemaat olmak aynı gaye ve hedef uğrunda

toplanan insanlar grubunun, camiyi yine aynı maksatlarla kullanmaları demektir. Cemaatin tarifi de zaten budur. İçerisinde namaz kılınmayan mescidler ve gaye hedef birliği olmayanların toplandıkları mescitler de harap sayılırlar. Tuvalet ve banyo ve benzeri yerler dışında her yer dinimize göre mescid sayılırlar buna göre düşünecek olursak sahraların veya namazgah denilen etrafı dört duvarla çevrili yerlerin imarı, oradaki toplanan insanların gaye ve hedef birliği içerisinde olmaları ve bu şuurda bir araya gelmeleri ve hazır bir güç olmaları demektir. Bu maksat ve gayelerle cemaatler oluşturulmamışsa tüm mescidlerimiz harap halde ve kuru kalabalıklara meydan okuyor demektir.[10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 318.

[2] Buhârî, Ezân 37; Müslim, Mesâcid 285.

123 de geçmişti.

[3] Müslim, Mesâcid 282.

[4] Müslim, Mesâcid 278. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 48.

137 de geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti.

[5] Müslim, Mesâcid 280. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (36) 1.

1065 de benzeri var.

[6] Buhârî, Ezân 31; Müslim, Mesâcid 277. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 48; İbni Mâce, Mesâcid 15.

[7] Ebû Dâvûd, Salât 50; Tirmizî, Salât 166. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mesâcid 15.

Bu hadis bir nevi Tahrim: 66/8 ve Hadid: 57/13 ayetlerinin tefsiri durumundadır.

[8] Müslim, Tahâret 41. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret 39; Nesâî, Tahâret 180; İbni Mâce, Tahâret 49, Cihâd 41.

Önceden 131 ve 1030 numaralarda geçmişti.

[9] Tirmizî, Îman 8, Tefsîru sûre(9). Ayrıca bk. İbni Mâce, Mesâcid 19.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 319.

190) Namazı Beklemenin Fazileti

Bu bölümdeki üç hadisten, niyet namaz için beklemek olduktan sonra kişinin daima namazda sayılacağını, abdestini bozmaksızın mescidlerde oturanlara meleklerin rahmet ve bağışlanma dualarına layık olacaklarını, namaz için beklendiği sürece namazda olma sevabı yazılacağını öğreneceğiz.[1]

1063. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kılacağı namaz sizden birini yerinde tuttuğu, ailesine dönmesine engel olduğu sürece, o kişi namazda sayılır."[2]

1064. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz, abdestini bozmadan namaz kıldığı yerde oturduğu müddetçe, melekler kendisine:

– Allahım! Bunu bağışla, buna rahmetinle muamele et, diye dua ederler."[3]

***** Bu maksatlarla mescidde oturan kişi mutlaka namazda imiş gibi sevap kazanacağı Kur'an ve hadis okumak vb. işlerle meşgul olacağı için yani camiyi o anda islami bilgilenme ve bilgisini yenilemede kullanacağı için ileride bir güç ve hareket olacak olan bu bilgilenmelerde camiyi

kullandığı için aynen namazda imiş gibi sevap kazanacak ve meleklerin duasını da kazanacaktır.[4]

1065. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gece yatsı namazını gece yarısına kadar geciktirmişti. Namazı kıldıktan sonra yüzünü bize döndü ve:

"Halk namaz kıldı ve uyudular. Sizler ise, namazı beklediğinizden bu yana hep namazda gibi olmaya devam ettiniz" buyurdular.[5]

***** Mevsim ve hava şartlarına ve kişilerin iş durumlarına göre yatsıyı ilk vaktiyle veya böylece son vaktine kadar beklemekte bir mahsur yoktur. Her namaz gibi bu namaz da ilk vaktinde ve son vaktinde veya her ikisinin arasındaki her hangi bir vakitte kılınabilir fakat faziletli olanı ilk vaktinde kılmaktır.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 319.

[2] Buhârî, Ezân 36; Müslim, Mesâcid 275. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 20.

[3] Buhârî, Ezân 36. Ayrıca bk. Müslim, Mesâcid 276; Ebû Dâvûd, Salât 20; Tirmizî, Salât 245; Nesâî, Salât 40; İbni Mâce, Mesâcid 19.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 320.

[5] Buhârî, Mevâkît 25.

1750 de tekrar gelecektir.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 320.

191) Cemaatle Namaz Kılmanın Fazileti

Bu bölümdeki 7 Hadis-i Şeriften; cemaatle kılınana namazın tek başına kılınandan 27 kat daha faziletli oluşunu, ezanın okunuşu işitilirse mutlaka cemaate gitmenin gerekli oluşunu, cemaate gelmeyenlerin Peygamberimiz tarafından evlerinin yakılması isteğini içinden geçirdiğini, cemaate devam etmenin peygamberimizin sünneti olduğunu münafıkların cemaatı terk ettiklerini, kırda ve yolda da olsa üç kişi cemaatle namaz kılmazlarsa şeytana mağlup olabileceklerini öğreneceğiz.[1]

1066. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."[2]

1067. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimsenin cemaatle kıldığı namazın sevabı, evinde ve çarşı pazarda kıldığı namazdan yirmi beş kat daha fazladır. O kimse abdestini güzelce alıp, sonra sadece namaz kılmak maksadıyla mescide giderse attığı her adım sebebiyle bir derece yükseltilir, bir hatası da silinir. Namazını kıldıktan sonra abdestini bozmadan namaz kıldığı yerde kaldığı müddetçe, melekler ona:

Allahım! Ona rahmetinle muamele et, ona acı! diyerek dua etmeye devam ederler. O kimse namazı beklediği sürece namazda imiş gibidir."[3]

1068. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’e âmâ bir adam gelip:

– Yâ Resûlallah! Beni mescide götürecek bir kimsem yok, diyerek namazı evinde kılabilmek için Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’den kendisine müsaade etmesini istedi. Peygamber Efendimiz de müsaade etti. Âmâ dönüp giderken Resûl–i Ekrem onu çağırarak:

– *“Sen namaz için ezan okunduğunu işitiyor musun?”* diye sordu. Âmâ:

–Evet, cevabını verdi. Peygamber *aleyhisselâm*:

– *“O halde davete icâbet et, cemaate gel”* buyurdular.[4]

1069. Kendisine Amr İbni Kays da denilen meşhur müezzin Abdullah İbni Ümmü Mektûm *radıyallahu anh :*

–Yâ Resûlallah! Muhakkak ki Medine’nin zehirli haşereleri ve yırtıcı hayvanları çoktur, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Hayye ‘ale’s–salâh, hayye ‘ale’l–felâh’ı işitiyor musun? Öyleyse mescide gel”* buyurdu.[5]

***** İslam toplumunda devlet başkanı veya yetkili bir makamdan namazın evde kılınabileceğine dair (aşırı soğuk ve yağmur gibi sebepler) bildiri yapılmadığı taktirde namaz mutlaka camilerde cemaatle kılınacaktır. [6]

1070. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederek söylüyorum, içimden öyle geçiyor ki, odun toplamayı emredeyim, odun yığılsın. Sonra namazı emredeyim, ezan okunsun. Daha sonra bir adama cemaate imam olmasını emredeyim. En sonunda cemaate gelmeyen adamlara gidip onlar içindeyken evlerini yakayım.”[7].

***** Hadisin tamamından anlayacağımız şudur ki, camilere ve cemaate gelmeyenler dünya malını ve menfaatini arttırmayı düşünüyorlar da ahireti hiç hesaba katmıyorlar paça ve etli kemik hesabı basit menfaatler olduğunu sezseler buraya da gelirlerdi denmek suretiyle insan oğlunun aşırı bir şekilde dünyaya meylettiği gözlenilmektedir. (Kıyame: 75/20-21 A'la: 87/16-17 ve benzeri ayetlerde olduğu gibi).[8]

1071. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

“Yarın Allah’a müslüman olarak kavuşmak isteyen kimse, şu namazlara ezan okunan yerde devam etsin. Şüphesiz ki Allah Teâlâ sizin peygamberinize hidayet yollarını açıklamıştır. Bu namazlar da hidayet yollarındandır. Şayet siz de cemaati terkedip namazı evinde kılan şu adam gibi namazları evinizde kılacak olursanız, peygamberinizin sünnetini terketmiş olursunuz. Peygamberinizin sünnetini terkederseniz sapıklığa düşmüş olursunuz. Vallahi ben, nifakı bilinen bir münafıktan başka namazdan geri kalanımız olmadığını görmüşümdür. Allah’a yemin ederim ki, bir adam iki kişi arasında sallanarak namaza getirilir ve safa durdurulurdu”.

Müslim’in bir rivayetinde İbni Mes’ûd şöyle demiştir: “Şüphesiz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize hidayet yollarını öğretmiştir.

İçinde ezan okunan mescidde namaz kılmak da hidayet yollarındandır”.[9]

1072. Ebu’d–Derdâ *radıyallahu anh* şöyle dedi: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i:

“Bir köy veya kırda üç kişi birlikte bulunur da namazı aralarında cemaatle kılmazlarsa, şeytan onları kuşatıp yener. Şu halde cemaate devam ediniz. Muhakkak ki sürüden ayrılan koyunu kurt yer” buyururken işittim. [10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 320.

[2] Buhârî, Ezân 30; Müslim, Mesâcid 249. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 42; İbni Mâce, Mesâcid 16.

[3] Buhârî, Ezân 30; Müslim, Mesâcid 272. Ayrıca bk. Buhârî, Salât 87, Büyû‘ 49; Ebû Dâvûd, Salât 48; İbni Mâce, Tahâret 6, Mesâcid 14.

10 ve 1056’da benzeri geçmişti.

[4] Müslim, Mesâcid 255. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 50.

[5] Ebû Dâvûd, Salât 47. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 50.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 321.

[7] Buhârî, Ahkâm 52, Ezân 29; Müslim, Mesâcid 251–254. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 48; Nesâî, İmâmet 49.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 321.

[9] Müslim, Mesâcid 256–257. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 46; Nesâî, İmâmet 50; İbni Mâce, Mesâcid 14.

[10] Ebû Dâvûd, Salât 46. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 48.

192) Sabah Ve Yatsı Namazlarında Cemaatte Bulunmayı Teşvik Eden Hadisler

Bu bölümde üç Hadis-i Şeriften; Yatsı namazını cemaatle kılanın gece yarısına kadar namaz kılmış sayılacağını sabah namazını cemaatle kılanın ise bütün geceyi namaz kılmış gibi olacağını, insanlar yatsı ve sabah cemaatlerindeki sevabı bilselerdi topyekün emekleyerek de olsa cemaate gelmiş olacaklarını münafıklara sabah ve yatsıdan daha ağır bir namaz olmadığını öğreneceğiz.[1]

1073. Osman İbni Affân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Yatsı namazını cemaatle kılan kimse, gece yarısına kadar namaz kılmış gibidir. Sabah namazını cemaatle kılan kimse ise bütün gece namaz kılmış gibidir"[2].

Tirmizî'nin Sünen'deki rivayeti şöyledir:

Osman İbni Affân *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yatsı namazında cemaatte bulunan kimseye, gecenin yarısına kadar namaz kılmış gibi sevap vardır. Yatsı ve sabah namazlarında cemaatte bulunan kimseye ise, bütün gece namaz kılmış gibi sevap vardır."[3].

1074. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İnsanlar yatsı namazı ile sabah namazındaki fazilet ve sevabı bilselerdi, emekleyerek bile olsa mutlaka camiye, cemaate gelirlerdi.”[4]

1075. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* ‘den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Münafıklara sabah ve yatsı namazından daha ağır gelen hiçbir namaz yoktur. İnsanlar bu iki namazda ne kadar çok ecir ve sevap olduğunu bilselerdi, emekleyerek de olsa cemaate gelirlerdi.”[5]

***** Birisi uykunun tatlı olduğu vakte diğeri de yorgunluğun galip geldiği vakitlere rastlayan bu iki vakit namaz ikisinin bu iki gaflet halini yenmesi karşılığında sevabı da arttırılmıştır ki müslüman her vakit namazında olduğu gibi bilhassa bu iki vakitte de cemaate devam etmelidir ki bilinç ve şuur yenilemesi gün boyu devam etmiş olsun değilse iki yüzlü insanlara ağır gelen bu iki vakitte cemaate gitmemeyi alışkanlık haline getirenler Allah korusun onlara benzemiş olurlar kişi kime benzerse onlardan olacağına göre benzeyeceğimiz kimse ve kişileri iyi tesbit edip en güzel örneklere uymaya çalışmalıyız.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 322.

[2] Müslim, Mesâcid 260.

[3] Tirmizî, Salât 165. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 47.

[4] Buhârî, Ezân 9, 32; Müslim, Salât 129. Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 52; Nesâî, Mevâkît 22, Ezân 31.

[5] Buhârî, Mevâkît 20, Ezân 34; Müslim, Mesâcid 252. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 47; Nesâî, İmâmet 45; İbni Mâce, Mesâcid 18.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 322.

193) Farz Namazlara Devam Etmenin Önemi (Farz Namazlara Devam Etmenin Emredilmiş Terketmenin İse Ciddi Biçimde Yasaklanmış Olduğu)

Bu bölümde 2 ayet ve 8 hadisten; Vakit namaza devamın gerekliliğini, müşriklerin tevbe edip, İslama girip, namazı kılıp zekatı verdikleri taktirde mü'min olacaklarını, en faziletli amelin vaktinde kılınan namaz olduğunu islamın beş temel üzerine kurulduğunu bunlardan birinin de namaz olduğunu, insanlarla kelime-i şahadet namaz ve zekat görevlerini yerine getirenlerle savaşılmayacağını, İslama girişin kelime-i şahadetten sonraki ilk şartının namaz olduğunu, kişi ile şirk ve küfr arasındaki ilk şartının namaz olduğunu, namazı terk edenin küfre düşeceğini, namazdan başka herhangi bir amelin terk edilmesinin küfür sayılmadığını ancak namazı terk etmenin küfür sayılacağını, kıyamette ilk hesaba çekilecek hususun namaz olduğunu, kıyamette hesap görülürken müslümanın namazında eksiklik varsa nafile namazlarıyla bunun tamamlanacağını öğreneceğiz.[1]

"Tüm namazlarınıza ve özellikle sabah ve ikindi namazınıza devam edin ve Allah'ın huzurunda içten bir bağlılıkla durun" (Bakara: 2/238)

"Eğer kafirlik ve müşriklikten dönüp tevbe ederlerse tevbe ve imanlarının gereği namazı kılarlar, zekatı da verirlerse artık onları serbest bırakın." (Tevbe: 9/5)

1076. İbni Mes'ud *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Hangi ameller daha faziletlidir? diye sordum.

– *“Vaktinde kılınan namaz”* buyurdu.

– Sonra hangisi? dedim.

– *“Ana babaya iyilik etmek”* cevabını verdi.

– Daha sonra hangisidir? diye sordum.

– *“Allah yolunda cihâd etmektir”* buyurdular.[2]

***** Sahabiler pek çok vesilelerle hangi amelin faziletli olduğunu sormuşlardır burada da verilen cevapla namaz ön sırayı almıştır. Birkaç sahife sonra kelime-i şahadetten hemen sonra namaz gelmektedir ki namaz Müslümanlığın ilk şartı durumundadır.[3]

1077. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“İslâm beş temel üzerine bina kılınmıştır: Allah’tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın Resulü olduğuna şahitlik etmek. Namazı dosdoğru kılmak, zekâtı hakkıyla vermek, Allah’ın evi Kâbe’yi haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak.”**[4]***

1078. Abdullah İbni Ömer *radıyallahü anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ben, insanlarla Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed’in Allah’ın Resulü olduğuna şehâdet edip, namazı tastamam kılıp, zekâtı hakkıyla verinceye kadar savaşmakla emrolundum. Bunları yaptıkları zaman kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. İslâm’ın gerektirdiği

haklar bunların dışındadır. Onların kalplerinde gizledikleri şeylerin hesabı da Allah'a aittir."[5]

1079. Muâz *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* beni Yemen'e (vali ve kadı olarak) gönderdi ve şöyle buyurdu:

"Muhakkak ki sen Ehl–i kitap olan bir topluma gidiyorsun.

Onları, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve benim Allah'ın Resulü olduğuma şehâdet etmeye davet et. Şayet buna itaat ederlerse, Allah'ın kendilerine bir gündüz ve gecede beş vakit namazı farz kıldığını bildir. Bunu kabul edip itaat ederlerse, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilmek üzere kendilerine zekâtın farz kılındığını haber ver. Buna da itaat ettikleri takdirde, onların mallarının en kıymetlilerini almaktan sakın. Mazlumun bedduasını almaktan çekin. Çünkü onun bedduası ile Allah arasında bir perde yoktur."[6]

1080. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Gerçekten kişi ile şirk ve küfür arasında namazı terketmek vardır" buyururken işittim.[7]

1081. Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bizimle onlar arasındaki ayırıcı temel unsur namazdır. Namazı terkeden kimse küfre düşer."[8]

1082. Büyük bir şahsiyet olduğunda herkesin görüş birliği bulunan, tâbiînden Şakîk İbni Abdullah *rahimehullah* şöyle dedi:

Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbı, namazdan başka herhangi bir amelin terkini küfür saymazlardı.[9]

***** Yukarıdaki Hadis-i Şeriften ve son tabiin alimlerinden Şakîk ibni Abdullah'ın sözü göz önüne alınacak olursa namaz dinimizin kaçınılmaz tek emridir. İnsanların iman yönünden değerlendirilmeleri bu ibadete bağlıdır. Müslümanım diyen mutlaka namazı kılmalıdır uyku, baygınlık ve unutma gibi insana arız olan haller dışında namazın terk edilebileceğini gösterecek hiçbir zaman ve zemin yoktur. Rasûlullah tüm savaşlarda namazı savaş esnasında bile kılmış sadece Hendek savaşında birkaç vakit namazlarını kılamamışlar ve sonradan *"Bizi namazdan alıkoydular"* diye düşmanlara lanet okuyup hemen kaza etmişlerdir. Savaş, hastalık bile namazın terkedilmesi için mazeret olmadığına göre müslümanım diyen bir kimse namazı bilerek terk ederse veya namaz kılmamayı alışkanlık haline getirirse bu hadislerin ve sahabinin görüşlerine göre kafir olurlar din dairesinden dışarı çıkarlar ikinci ve üçüncü asırların insanları ve alimleri de aynı görüşleri benimsemişler sadece Hanefi mezhebinde namaz kılmayan kimseye verilen ceza tevbe edinceye kadar hapis olup namaz kılan müslümanlar arasında dolaşmasına izin verilmemiş eğer tevbe eder ve namaz kılmaya başlarsa hapisten çıkarılır diğer üç mezhep olan Şafi, Maliki, Hanbeli ve Davudi Zahiri, İbni Hazm gibi mezhep imamları ise namazı bile bile terk edenin kafir olduğuna hükmetmişler ve öldürülmesi gerektiğini söylemişlerdir. Namaz dinin direğidir her kim dinin direğini ayakta tutmazsa dinini yıkmış olur dinini yıkan da kafir olacağından ölümü

hak eder. Namaz kılmak kişinin mümin olduğunun delili ve göstergesidir. Namazı terk etmek ise kişinin küfre düşmesini gerektirir. Müslüman hata eder. Bazı günahları işleyebilir ama namazı asla terk edemez. Zira hırsızlık vb. günahları işleyen müslüman olabilir fakat namaz kılmayan bir müslüman modeli yoktur olmamıştır ve olamaz. Namazı ancak müslümanlar kılar.[10]

1083. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde kulun hesaba çekileceği ilk ameli onun namazıdır. Eğer namazı düzgün olursa, işi iyi gider ve kazançlı çıkar. Namazı düzgün olmazsa, kaybeder ve zararlı çıkar. Şayet farzlarından bir şey noksan çıkarsa, Azîz ve Celîl olan Rabb'i:

– Kulumun nâfile namazları var mı, bakınız? der. Farzların eksiği nafilelerle tamamlanır. Sonra diğer amellerinden de bu şekilde hesaba çekilir."[11]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 323.

[2] Buhârî, Mevâkît 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; Müslim, Îmân 137–139. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 14, Birr 2; Nesâî, Mevâkît 51.

314 de geçti 1274 ve 1286 da gelecek.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 323.

[4] Buhârî, Îmân 1, 2, Tefsîru sûre(2) 30; Müslim, Îmân 19–22. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 3; Nesâî, Îmân 13.

1207 ve 1272 de tekrar gelecek.

[5] Buhârî, Îmân 17, 28, Salât 28, Zekât 1, İ'tisâm 2, 28; Müslim, Îmân 32–36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 95; Tirmizî, Tefsîru sûre(88); Nesâî, Zekât 3; İbni Mâce, Fiten 1–3.

391 de geçmişti 1210 da tekrar gelecek.

[6] Buhârî, Zekât 41, 63, Megâzî 60, Tevhîd 1; Müslim, Îmân 29–31. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 5; Tirmizî, Zekât 6; Nesâî, Zekât 46; İbni Mâce, Zekât 1.

210 da geçmişti.

[7] Müslim, Îmân 134. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Îmân 9; İbni Mâce, İkâmet 17.

[8] Tirmizî, Îmân 9. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 8; İbni Mâce, İkâmet 77.

[9] Tirmizî, Îmân 9.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 324.

[11] Tirmizî, Mevâkît 188. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 149; Nesâî, Salât 9; İbni Mâce, İkâmet 202.

194) Namazı İlk Safta Kılmanın Sevabı (Namazı İlk Safta Kılmanın Sevabı, Öndeki Safları Doldurmayı, Safları Düzgün Ve Sık Tutmayı Emretme)

Bu bölümde 15 Hadis-i Şeriften; namazda safların melekler gibi düzenli tutulmasını, ezan okuma ve ilk safta durmanın sevabı bilinseydi kura çekilmesi gerektiğini erkeklerin en sevaplı safları ilk saf az sevaplı safların son saf olduğunu kadınlar ise en sevaplı olan son saf en az sevap kazanacakları saffında erkeklere yakın saf olduğunu, safları sıklaştırmak için ilerlemenin gerekliliğini, safların eğri büğrü değil dosdoğru tutulmasını, eğri olursa kalplerimizin de farklılaşacağını, saffın düzgün olmasının namazın mükemmel oluşunun işareti olduğunu, Rasulullah'ın arkadan da gördüğünü, safların düzgün olmamasıyla Allah'ın aramıza düşmanlık sokacağını, ilk safta bulunanlara Allah'ın rahmet meleklerinin dua ettiklerini, safları düzene koyanlara hoş davranılacağını, saflar sık tutulmaz ise araya şeytanın gireceğini, boşluk kalacaksa en son safta kalacağını saf düzenlemesinin imamın ortaya alınarak yapılmasını öğreneceğiz. [1]

1084. Câbir İbni Semüre *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* evinden çıkıp yanımıza geldi ve şöyle buyurdu:

– *"Meleklerin Rableri huzurunda saf bağlayıp durdukları gibi saf bağlasanız ya!"*

Bunun üzerine biz:

– Yâ Resûlallah! Melekler Rablerinin huzurunda nasıl saf bağlayıp dururlar? diye sorduk. Şöyle buyurdu:

– “*Onlar öndeki safları tamamlayıp birbirine perçinlenmiş gibi bitişik dururlar.”*[2]

***** Saff suresi ilk ayeti ve 165. ayetinde Meleklerin saf saf dizilip Allah'ın emrini beklediklerini öğreniyoruz. Hadis-i Şerifte de bizim o melekler gibi birbirimize kenetlenmemiz gerektiğini öğrenmekteyiz. Kalplerdeki düzgünlüğün veya yamukluğun kalıplara bedenlere intikali diyebileceğimiz saf düzeni müslümanın şuur uyanıklık ve birlikteliğinin de bir göstergesidir.[3]

1085. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İnsanlar ezan okumanın ve namazda ilk safta bulunmanın sevabını bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur’a çekmek zorunda kalsalardı, mutlaka kur’a çekerlerdi.”[4]

1086. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Erkeklerin en çok sevap kazanacağı saf ilk saf, en az sevap kazanacakları saf son saftır. Kadınların en çok sevap kazanacağı saf son saf, en az sevap kazanacakları saf ise ön saftır.”[5]

***** Ahzab: 33/33.ayetiyle evde oturmaları gereken kadınlara ibadet için mescidlere çıkmalarına cevaz verildiğinde bile yine erkeklerden uzak

durmalarının daha fazla sevap kazandıracağı belirtilmektedir.[6]

1087. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbının gerilerde saf tutmaya çalıştığını gördü; bunun üzerine onlara:

"Öne doğru gelin ve bana uyun! Sizden sonrakiler de size uysunlar. Bir topluluk devamlı surette gerilerse, Allah onları geri bırakır" buyurdu. [7]

***** İlim öğrenme ve sevap kazanma yerlerinden uzak durulmamalı mümkün oldukça yakından yer almalıdır. İlim, fazilet ve sevaptan uzak durmayı alışkanlık haline getirenleri Allah her yönüyle geri bırakır. Dinden ve dini işlerden uzak kalmayı tercih ettiğimiz şu günlerde Allah'ın bizi her şeyden mahrum ettiği gibi.[8]

1088. Ebû Mes`ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namaza başlayacağımız zaman omuzlarımıza dokunarak şöyle buyururdu:

"Safları düz tutunuz. İleri geri durmayınız. Sonra kalpleriniz de birbirinden farklı olur. Aklı başında ve bilgili olanlarınız benim arkamda, onlardan sonra gelenler daha arkada, daha sonra gelenler daha arkada dursunlar."[9]

1089. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Saflarınızı düz tutunuz. Zira safların düz olması namazın tamam olmasını sağlayan hususlardan biridir.”[10]

Buhârî’nin bir rivayetine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Zira safların düz olması, namazın mükemmel olmasını sağlayan hususlardan biridir.”

1090. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir defasında namaz kılmak için kamet getirilmişti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize yüzünü döndü ve şöyle buyurdu:

“Saflarınızı dümdüz tutunuz ve birbirinize sımsıkı yapıştırınız. Zira ben sizi arkamdan da görüyorum.”[11]

Buhârî’nin başka bir rivayetinde[12] Enes, *her birimiz omuzunu arkadaşının omuzuna, ayağını arkadaşının ayağına yapıştırırdı*, demiştir.

***** Bu hadisin son bölümünde “omuzlarımızı ve ayaklarımızı birbirine yapıştırdık” bölümüyle saflardaki düzenleme yerde ayaklarla yukarıda da omuzlarla yapılıyor. Bu gün bu hadisi tatbikatta koyan bazı müslümanlar Hacc ve Umre maksadıyla geldikleri Mekke ve Medine’de ayaklarını ayaklarına bitiştiren kimseleri kınayıp ayıplıyorlar. Bu Hadisi görmedikleri için böyle düşünüyorlar. Mekke Medine ve diğer ülkelerde ayaklarını birbirine yapıştıran kimseleri görürsek kınamayalım bu sünneti yerine getirdikleri için takdir edelim biz de öyle yapmaya çalışalım.[13]

1091. Nu`mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

"Saflarınızı düzeltiniz, yoksa Allah Teâlâ'nın aranıza düşmanlık sokacağını iyi biliniz."[14].

Müslim'in bir başka rivayeti şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* okları düzeltir gibi saflarımızı düzeltirdi. Bizim buna alıştığımızı görünceye kadar böyle yapmaya devam etti. Kendisi birgün namaza çıktı ve namaz kıldıracağı yerde durdu. Tam tekbir almak üzere iken göğsü saf hizasından dışarı çıkmış bir adam gördü. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

"Ey Allah'ın kulları! Saflarınızı düzeltiniz; yoksa Allah Teâlâ'nın aranıza düşmanlık sokacağını iyi biliniz."[15].

* Bu konuda hadisler pek çoktur. İslam dini; insanın iç dünyasındaki düzen ve ahengi dış dünyasına da yansıtmayı hedeflemiştir. Ümmet ve ümmetin küçük birimi cemaatte safların düzgün ve tertipli olması doğruluğun, dürüstlüğün, hedef ve gaye birliğinin alameti sayılır. (Saf: 61/4)de belirtildiği üzere Allah bu tip nitelikleri sever. Eğrilik, bölünmüşlük, parçalanmışlık, dağınıklık arzu ve emellerden meydana gelen gayesizliği de sevmez. "Safların düzenli olmayışı ruh, düşünce ve niyetlerin de düzenli olmadığının bir göstergesidir. Aynı zamanda safların tertip ve düzenine verilen değer Rasûlullah (s.a.v) in estetik ve görüntüye verdiği değeri de bize bildirmiş olur oğlu İbrahim'in vefatında kabir kazıcılarına o delikleri toprakla dolduruverin her ne kadar zararı yoksa da bakan göze zarar verir demesi de bunun bir delilidir.[16]

1092. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* göğüslerimize ve omuzlarımıza dokunarak bir baştan diğer başa safın arasında dolaşır ve şöyle buyururdu:

"İleri geri durmayınız. Sonra kalpleriniz de birbirinden farklı olur". Ve sözlerine şöyle devam ederdi: *"İlk saflarda bulunanlara Allah rahmet, melekler de dua eder."*[17]

1093. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Saflarınızı düz tutunuz. Omuzları bir hizaya getiriniz. Aralıkları kapayınız. Saf düzeni için elinizden tutup çeken kardeşlerinize yumuşak davranınız. Şeytanın girebileceği boşluklar bırakmayınız. Allah, safları bitişik tutanların gönlünü hoş eder. Safları bitişik tutmayanlara Allah nimetlerini lutfetmez."[18]

1094. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Saflarınızı sık tutunuz. Safların arasını yanaştırınız. Boyunlarınızı bir hizâya getiriniz. Canımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, saffın boş kalmış aralıklarından şeytanın bodur, kılsız siyah koyun gibi girdiğini görüyorum."[19]

***** Tevhid inancı ve birlik beraberliğin yani cemaat olmanın gereği olarak saflarda görülmesi gereken bu ahengi peygamber efendimiz sözleriyle, elleriyle sağlamaya çalışmışlardır. Kalıpların düzene

sokulmasıyla kalplerin de düzene gireceği ifade edilmiştir. Dış görünümleriyle bir araya gelemeyenlerin kalp ve kafalarıyla bir araya gelmeleri mümkün görünmemektedir. Dağınıklığımızın ve birbirimizden kopukluğumuzun sırları burada yatmaktadır. Çünkü Allah'ın dışındaki beşeri sistemler insanları parçalara cemaatlere ayırmak suretiyle daha kolay yenebileceklerini biliyorlar. En'am: 6/159 ve Kasas: 28/4 ve Rum: 30/32 ayetlerde belirtildiği gibi.[20]

1095. Yine Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Önce ilk safı tamamlayınız; sonra arkadaki safları doldurunuz. Şayet eksik kalırsa, son safta kalsın."[21]

1096. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah safların sağ tarafında bulunanlara rahmet eder; melekleri de dua ederler."[22]

1097. Berâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in arkasında namaz kıldığımız zaman, yüzünü bize döndüğünde sağına döndüğü için onun sağ tarafında olmayı arzu ederdik. Bir defasında bize dönünce şöyle buyurduğunu işittim:

"Rabbim! Kullarını diriltip bir araya topladığın gün, beni azâbından koru!"[23]

1098. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İmamı ortanıza alınız ve saflardaki boşlukları doldurunuz."[24].

***** Safların tertip ve tanzim edilmesinde ehil olan kişi tam imamın arkasına durur sonraki gelenler bu kimsenin sağına sonra soluna durarak ilk saffı oluştururlar. İkinci saffa ilk duracak kimse ise imamın arkasında duranın tam arkasında yerini alacak ve gelenler aynen birinci saf gibi safları sağ taraftan başlamak üzere dolduracaklardır. Herkes sevabı fazla kazanmak için tüm safların sağ taraflarına durmak istediklerinde peygamberimiz (s.a.v.); *"Saffın sağı dolduktan sonra sol tarafa geçenlere iki kat sevap verileceğini müjdelemişlerdir."*[25]. Müslümanın camide saf düzeni bu on beş hadiste öğretildiği gibi olmalı ki önce cami içerisindeki birlikteliğimizi sağlayalım sonra da dışarıda birleşip tek bir cemaat haline gelebilelim.[26]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 325.

[2] Müslim, Salât 119. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 93; Nesâî, İmâmet 28; İbni Mâce, İkâmet 50.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 325.

[4] Buhârî, Ezân 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salât 129. Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 52; Nesâî, Mevâkît 22, Ezân 31.

[5] Müslim, Salât 132. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 97; Tirmizî, Mevâkît 52; Nesâî, İmâmet 32; İbni Mâce, İkâmet 52.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 325.

[7] Müslim, Salât 130. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 97; Nesâî, İmâmet 17; İbni Mâce, İkâmet 45.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 325.

[9] Müslim Salât 122. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 95; Tirmizî, Salât 54; Nesâî, İmâmet 23, 25, 26; İbni Mâce, İkâmet 45.

350 de geçmişti, açıklama orada verilmişti.

[10] Buhârî, Ezân 74; Müslim, Salât 124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 93; İbni Mâce, İkâmet 50.

[11] Buhârî, Ezân 72; Müslim, Salât 125. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 28, 47.

[12] Ezan: 76.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 326.

[14] Buhârî, Ezân 71; Müslim, Salât 127. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 93; Tirmizî, Mevâkît 53; İbni Mâce, İkâmet 50.

[15] Müslim, Salât 128.

[16] İbn Sa’d – Tabakat I – 142-143.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 326.

[17] Ebû Dâvûd, Salât 93. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 25.

[18] Ebû Dâvûd, Salât 93, 98.

[19] Ebû Dâvûd, Salât 93. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 28.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 327.

[21] Ebû Dâvûd, Salât 93. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 30.

[22] Ebû Dâvûd, Salât 95. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkamet 55.

[23] Müslim, Müsâfirîn 62. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 71, Edeb 98; Tirmizî, Daavât 18.

[24] Ebû Dâvûd, Salât 98.

[25] İbni Mace İkamet 55

[26] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 327.

195) Sünnet Namazların Fazileti (Farz Namazlarla Birlikte Kılınan Sünnetlerin Fazileti Ve Miktarı)

Bu bölümdeki üç hadis-i şeriften; her gün farz namazların ön ve arkasında on iki rekat sünnet kılana cennette bir köşk yapılacağını, bu on iki rekatın vakitlere göre dağılımını, her ezanla kamet arasında mutlaka sünnet olarak kılınması gereken bir namaz olduğunu öğreneceğiz.[1]

1099. Mü'minlerin annesi Ümmü Habîbe Remle Binti Ebû Süfyân *radıyallahu anhümâ*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim, dedi:

"Müslüman bir kimse, farzların dışında nâfile olarak her gün Allah rızası için on iki rek`at namaz kılarsa, Allah Teâlâ ona cennette bir köşk yapar" veya "Ona cennette bir köşk yapılır."[2]

1100. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte öğle namazından önce iki, öğle namazından sonra iki rek`at, cumadan sonra iki rek`at, akşam namazından sonra iki rek`at ve yatsı namazından sonra da iki rek`at namaz kıldım.[3]

1101. Abdullah İbni Mugaffel *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Her ezan ve kamet arasında namaz vardır. Her ezan ve kamet arasında namaz vardır. Her ezan ve kamet arasında namaz vardır"

buyurdu. Üçüncü defasında *“kılmak isteyene”* dedi.[4]

***** Bundan sonraki bölümlerde gelecek olan otuzdan fazla hadis-i şeriften bu üç hadisi açıklar mahiyettedir. Ama biz günlük beş vakit farz namazlarımızın öncesinde ve sonrasında kılınması gereken bu 12 rekat nafilelere devam eder isek ilk önce hesaba çekileceğimiz namaz meselesinden eksiklerimiz olacak olana bu kıldığımız nafilelerle takas yapılmak suretiyle denkleştirilecektir. Yani bu nafileler bizler için bir nevi yedek veya sigorta hükmündedir. Vaktin çok dar olduğu veya zaruri diyebileceğimiz durumlarda önünde ve arkasında kılınması gereken bu sünnetler bazen terk edilebilir ama alışkanlık haline getirmemek de bir müslümandan beklenen en olumlu harekettir.

Sabah farzından önce	2
Öğle farzından önce	2 veya 4
Öğle farzından sonra	2
Akşam farzından sonra	2
Yatsı farzından sonra	2

	12

Bu dağılımı gelecek hadislerden daha net öğreneceğiz.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 328.

[2] Müslim, Müsâfirîn 103. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 1; Tirmizî, Salât 189; Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 66, 67.

[3] Buhârî, Teheccüd 25, 29; Müslim, Müsâfirîn 104. Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 189, 205; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 66; İbni Mâce, İkâmet 100.

[4] Buhârî, Ezân 14, 16; Müslim, Müsâfirîn 304. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 11; Tirmizî, Salât 22; Nesâî, Ezân 39; İbni Mâce, İkâmet 110.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 328.

196) Sabah Namazının Sünnetinin Önemi

Dört hadis-i şeriften sabah namazının sünnetinin hiç terk edilmeden kılınacağını, fazilet ve sevabının çok olduğunu Rasulullah'ın hiç terk etmemiş olduğunu öğreneceğiz. [1]

1102. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* öğle namazının farzından önceki dört rek`at ile sabah namazının farzından önceki iki rek`atı hiç terk etmezdi.[2]

1103. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının iki rek`at sünnetine diğer nâfile namazlardan daha fazla önem verirdi.[3]

1104. Yine Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Sabah namazının iki rek`at sünneti, dünya ve dünyadaki her şeyden daha hayırlıdır."***[4]**

Yine Müslim'in bir rivayetine göre sabah namazının sünneti hakkında:

"O bana bütün dünyadan daha değerlidir" buyurdu.[5]

***** Ebu Davut Tatavvu: 3; Müsned II/405'de geçen bir diğer bir hadiste de Peygamberimiz *"Atlı kimseler sizi arkanızdan kovalasalar bile bu iki*

rekat sünneti terk etmeyin" buyurmaktadır.[6]

1105. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in müezzini Ebû Abdullah Bilâl İbni Rebâh *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, birgün kendisi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e sabah namazı vaktinin girdiğini haber vermeye gelmişti. Hz. Âişe, Bilâl'e bazı şeyler sorarak onu ortalık iyice ağarıncaya kadar meşgul etti. Bunun üzerine Bilâl Resûlullah'a namaz vaktinin girdiğini haber verdi. Hz. Peygamber namaza çıkmayınca, Bilâl namaz vaktinin girdiğini ona bir kere daha haber verdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mescide gelerek sabah namazını kıldırdı. O zaman Bilâl Resûlullah'a durumu anlattı. Kendisini Hz. Âişe'nin, sorduğu bir şey sebebiyle, ortalık ağarıncaya kadar meşgul ettiğini, Peygamber *aleyhisselâm* namaza gelmeyince, ikinci defa haber verdiğini söyledi.

O zaman Resûlullah:

– *"Ben sabah namazının iki rek`at sünnetini kılıyordum"* buyurdu.

Bilâl:

– (İyi ama) Yâ Resûlallah! Namaza çok geç geldiniz, deyince Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Şayet daha geç kalsaydım, yine de bu iki rek`at sünneti bütün gereklerini yerine getirerek mükemmel şekilde kılardım"* buyurdu.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 328.

[2] Buhârî, Teheccüd 34. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 56.

1114’de kısaca gelecek.

[3] Buhârî, Teheccüd 27; Müslim, Müsâfirîn 94. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu, 2.

[4] Müslim, Müsâfirîn 96.

[5] Müslim, Müsâfirîn 97.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 329.

[7] Ebû Dâvûd, Tatavvu 3.

197) Sabah Namazının Sünnetinin Nasıl Kılınacağı (Sabah Namazının Sünnetinin Fazla Uzatmadan Kılınacağı, Bu Sırada Ne Okunacağı Ve Ne Zaman Edâ Edileceği)

Bu bölümdeki 6 hadis-i şeriften; Peygamber (s.a.v.)in sabah namazının sünnetini bazen çok hafif sureler okuyarak kıldığını bu iki rekatta okuduğu ayetleri sureleri öğrenmiş olacağız.[1]

1106. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının ezanı ile kameti arasında fazla uzatmadan iki rek'at namaz kılardı.[2]

Buhârî ile Müslim'in diğer bir rivayetine göre Hz. Âişe şöyle dedi:

Resûlullah sabah namazının iki rek`at sünnetini o kadar hafif kılardı ki, acaba Fâtiha sûresini okudu mu diye kendi kendime sorardım.[3]

Müslim'in bir rivayetine göre Hz. Âişe şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem sabah ezanını duyduğu zaman sabah namazının sünnetini fazla uzatmadan kılardı.[4]

Diğer bir rivayette Hz. Âişe, tanyeri ağardığı zaman kılardı, dedi.[5]

1107. Hafsa *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre, müezzin sabah ezanını okuduğu ve tan yeri de ağardığı zaman Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* fazla uzatmadan iki rek`at namaz kılardı.[6]

Müslim'in diğer bir rivayetine göre Hz. Hafsa şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tan yeri ağardığı zaman hafifçe kıldığı iki rek`at namazdan başka nâfile kılmazdı.[7]

1108. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* gece namazlarını ikişer rek`at kılar, gecenin sonunda ise bir rek`at vitir kılardı. Sabah namazının farzından önce de, kulağı kamette olduğu halde, çabucak iki rek`at namaz kılardı.[8]

***** Rasûlullah (s.a.v.) zaman ve durumuna göre bazen hafif, bazen de çok uzatarak kılarlardı, bu da bize gösteriyor ki, tüm ibadetlerde olduğu gibi namazların önünde ve sonunda kılınan nafilelerde de belli bir kalıplaşma yoktur. Müslüman zamanın ve kendi durumunun elverdiği şekle göre uzun veya kısa kılabilir.[9]

1109. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının iki rek`at sünnetini kılarken birinci rek`atta, Bakara sûresindeki *"Biz Allah'a ve bize indirilen Kur'an'a… inandık"* anlamındaki âyeti, ikinci rek`atta da *"Biz Allah'a inandık; şâhid ol ki, biz müslümanlarız"* anlamındaki âyeti okurdu.[10]

Diğer bir rivayete göre ise, ikinci rek`atta Âl–i İmrân sûresindeki *"Söyle onlara: Ey kendilerine kitap verilenler! Gelin, aramızda müşterek olan bir kelime etrafında toplanalım"* âyetini okurdu.[11]

1110. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının iki rek`at sünnetinde Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu.[12]

1111. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir ay boyunca Peygamber *aleyhisselâm*'ın namazına dikkat ettim, sabah namazının sünnetinde Kâfirûn ve İhlâs sûrelerini okurdu.[13]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 330.

[2] Buhârî, Ezân 12; Müslim, Müsâfirîn 91.

[3] Buhârî, Teheccüd 28; Müslim, Müsâfirîn 92. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 3; Nesâî, İftitah 40.

[4] Müslim, Müsâfirîn 90. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 60.

[5] Müslim, Müsâfirîn, 93.

[6] Buhârî, Ezân 12; Müslim, Müsâfirîn 87.

[7] Müslim, Müsâfirîn 88. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 60.

[8] Buhârî, Vitir 2; Müslim, Müsâfirîn 157. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitir 8.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 330.

[10] Müslim, Müsâfirîn 99. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 3; Nesâî, İftitah 38.

[11] Müslim, Müsâfirîn 100.

[12] Müslim, Müsâfirîn 98. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 3; Nesâî, İftitah 39; İbni Mâce, İkâmet 102.

[13] Tirmizî, Mevâkît 191. Ayrıca bk. Nesâî, İftitah 68; İbni Mâce, İkâmet 102.

198) Sabah Namazının Sünnetinden Sonra Birazcık Uzanmak (Bir Kimse Teheccüd Namazı Kılsa Da Kılmasa Da, Sabah Namazının Sünnetini Kıldıktan Sonra Sağ Tarafına Uzanarak Yatmasının Müstehab Olduğu)

Bu bölümde üç hadis-i şeriften, Rasulullah (s.a.v)in sabah namazının iki rekat sünnetini kıldıklarında sağ taraflarına uzandıklarını, yatsı ile sabah namazı arasında kıldıkları nafile namazın on bir rekat olduğunu ve bizlerin de sabah namazının önünde kılınması gereken bu iki rekatı kıldıktan sonra sağ yanımız üzerine uzanmamızı emrettiğini öğreneceğiz.[1]

1112. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının iki rek`at sünnetini kıldıktan sonra sağ tarafına uzanarak yatardı.[2]

1113. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yatsı namazı ile sabah namazı arasındaki sürede on bir rek`at namaz kılardı. İki rek`atta bir selâm verir ve sonunda bir rek`at vitir kılardı. Müezzin, sabah ezanını okuduktan sonra tanyeri ağarmaya başlayınca Resûl–i Ekrem'i uyandırır, o da kalkıp fazla uzatmadan iki rek`at namaz kılar, sonra müezzin tekrar gelip namaza başlanacağını haber verinceye kadar sağ tarafına uzanıp yatardı.[3]

1114. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Biriniz sabah namazının iki rek`at sünnetini kılınca sağ tarafı üzerine yatsın.”[4].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 331.

[2] Buhârî, Teheccüd 23. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 26.

[3] Müslim, Müsâfirîn 121, 122. Ayrıca bk. Buhârî, Ezân 15; Ebû Dâvûd, Tatavvu 26; Tirmizî, Mevâkît 208; Nesâî, Ezân 41; İbni Mâce, İkâmet 126.

[4] Ebû Dâvûd, Tatavvu 4; Tirmizî, Mevâkît 194.

199) Öğle Namazının Sünneti

Bu bölümdeki altı hadis-i şeriften, Rasulullah (s.a.v)in öğle farzından önce ve sonra ikişer rekat sünnet kıldığını bazen farzdan önce dört rekat kıldığını, öğlenin farzından önce ve sonra dörder rekat sünnet kılana cehennemin haram olacağını, farzdan önce kılamadığı dört rekat sünneti farzdan sonra kıldığını öğreniyoruz.[1]

1115. İbni Ömer *radıyallâhu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber öğle namazının farzından önce iki, farzından sonra da iki rek`at namaz kıldım.[2]

1116. Âişe *radıyallâhu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *aleyhisselâm* öğle namazının farzından önce dört rek`at namaz kılmayı hiç ihmal etmezdi.[3]

1117. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Peygamber *aleyhisselâm* öğle namazının farzından önce benim evimde dört rek`at namaz kılar, sonra mescide çıkıp halka öğle namazının farzını kıldırırdı. Daha sonra eve gelerek iki rek`at namaz kılardı. Cemaate akşam namazını kıldırdıktan sonra evime gelerek iki rek`at sünnet kılardı. Yatsı namazının farzını kıldırdıktan sonra yine evime gelerek iki rek`at sünnet kılardı.[4]

1118. Ümmü Habîbe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse öğle namazının farzından önce dört, farzından sonra da dört rek`at sünneti devamlı olarak kılarsa, Allah Teâlâ onu cehenneme haram kılar."[5].

1119. Abdullah İbni's–Sâib *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zeval vaktinden sonra ve öğle namazının farzından önce dört rek`at sünnet kılar ve şöyle buyururdu:

"Bu vakit, gök kapılarının açıldığı bir zamandır. O saatte iyi bir amelimin Allah'ın huzuruna çıkmasını isterim."[6].

1120. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* öğle namazının farzından önce dört rek`at sünnet kılamadığı zaman, onu farzdan sonra kılardı.[7]

***** Hadislerden anladığımıza göre nafile namazlardan farz namazlar gibi belli bir kalıplaşma ve standartlık yoktur. Kişi iş ve zamanının müsaitliğine göre herhangi bir şekilde yani değişik rekatlarda kılabilir. Hepsi sünnettir ve bize örnektir. Farz namazlar gibi belli bir sayıya şartlanıp kalmamak lazımdır.[8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 331.

[2] Buhârî, Teheccüd 29, 34; Müslim, Müsâfirîn 104. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 189, 199, 205; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 66; İbni Mâce, İkâmet 100.

[3] Buhârî, Teheccüd 34. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 56.

Benzeri 1100 de geçmişti.

[4] Müslim, Müsâfirîn 105. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 1.

[5] Ebû Dâvûd, Tatavvu 7; Tirmizî, Salât 200. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 67; İbni Mâce, İkâmet 108.

[6] Tirmizî, Vitir 16. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 105.

[7] Tirmizî, Salât 200. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 106.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 332.

200) İkindi Namazının Sünneti

Bu bölümdeki üç hadis-i şeriften; Rasûlullah (s.a.v.)'ın ikindiden önce dört rekat başında iki rekat kıldığını dört rekat kılanlara Allah rahmet etsin diye dua ettiğini öğreneceğiz.[1]

1121. Ali İbni Ebû Tâlib *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ikindi namazının farzından önce dört rek`at namaz kılardı. İkinci rek`atın tahiyyatında Allah Teâlâ'ya en yakın meleklere ve onların yolunca giden müslüman ve mü'min kimselere selâm ederdi.[2]

1122. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'nın rivayetine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İkindi namazının farzından önce dört rek`at namaz kılan kimseye, Allah rahmetini ihsân etsin."**[3]***

1123. Ali İbni Ebû Tâlib *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ikindi namazının farzından önce iki rek`at namaz kılardı.[4]

***** Müslümanlar bu hadislerde de görüleceği üzere kalıplaşmış bir model olmaksızın nafileleri bazen 2 + 2 bazen 4 bazen de 2 rekat olarak kılabilmeliler farzlar dışındaki tüm nafile ibadetlerde de zamana ve durumlarına göre herhangi birini tercih etmelidir.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 332.

[2] Tirmizî, Mevâkît 201, Cum`a 66. Ayrıca. bk. Nesâî, İmâmet 5; İbni Mâce, İkâmet 109.

[3] Ebû Dâvûd, Tatavvu 8; Tirmizî, Salât 201.

[4] Ebû Dâvûd, Tatavvu 8.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 332.

201) Akşam Namazının Öncesi Ve Sonrası Kılınan Sünnetler

Bu bölümdeki dört hadisten, Akşam namazının farzından önce iki rekat sünnet kılınmasının emredildiğini, Ashabın büyüklerinin bu namaza koştuklarını ve akşam namazının sonunda ve önünde de sünnet kılındığını öğreneceğiz.[1]

1124. Abdullah İbni Mugaffel *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* üç defa:

"Akşamın farzından önce (iki rek`at) namaz kılınız" buyurdu. Üçüncü defasında *"Dileyen kılsın"* diye ekledi.[2]

1125. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahâbîlerinden büyük zevâtın akşam olunca aceleyle direklere doğru durup (iki rek`at) namaz kıldıklarını gördüm.[3]

1126. Yine *Enes radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında güneş battıktan sonra ve akşam namazından önce iki rek`at namaz kılardık.

Ashaptan biri Enes'e:

– Bu namazı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de kılar mıydı? diye sordu.

Enes ona şu cevabı verdi:

– O bizim kıldığımızı görür, fakat bize kılın veya kılmayın, demezdi. [4]

1127. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz Medine'de iken, müezzin akşam ezanını okuyunca, ashap aceleyle direklere doğru durup iki rek`at namaz kılarlardı. Öyleki yabancı biri mescide gelirdi de, bu iki rek`at namazı kılanların çokluğuna bakarak akşam namazının kılındığını zannederdi.[5]

***** Yine bizdeki alışılagelmiş akşamın farzından sonraki iki rekat sünnetin tersine hadislerin ve sahabenin tatbikatına göre ve her ezanla kamet arasında bir sünnet namaz vardır hadisine göre akşamdan önce de sünnet kılınabileceği bir gerçektir. Kişi zaman ve zemine göre kalıplaşmış bizdeki şeklin dışına da çıkarak akşamdan önce de sünnet kılabilmelidir veya kılanlara ters bakmamalıdır.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 333.

[2] Buhârî, Teheccüd 35, İ`tisâm 27. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 11; İbni Mâce, İkâmet 110.

[3] Buhârî, Ezân 14, Salât 95. Ayrıca bk. Nesâî, Ezân 39.

[4] Müslim, Müsâfirîn 302. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 11.

[5] Müslim, Müsâfirîn 302.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 333.

202) Yatsı Namazının Sünneti (Yatsı Namazının Farzından Önce Ve Sonra Kılınan Sünnetler)

Bu bölümde Peygamberimizin yatsıdan sonra iki rekat sünnet kıldığını cumadan sonra da yine iki rekat sünnet kılıp dört rekat sünnet kılınmasını emrettiğini öğreneceğiz.[1]

Bu konuyla ilgili olarak daha önce iki hadis geçti.

Biri İbni Ömer'in "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte yatsının farzından sonra iki rek`at namaz kıldım" dediğine dair (1100 numaralı) hadistir.

İkincisi de Abdullah İbni Mugaffel'in Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'den rivayet ettiği ve üç defa *"Her ezan ve kamet arasında namaz vardır"* buyurduğunu belirttiği (1101 numaralı) hadistir.

***1099 nolu hadiste de Her ezan ve kamet arasında mutlaka kılınacak bir sünnet namazı vardır buyurulmaktadır. Yatsıdan önce kılınan ve kılınacak olan belli bir namaza ne hadis kitaplarında ne de başka yerlerde fazla bilgi bulunmamaktadır.[2]**

Cuma ile ilgili İbni Ömer (r.a.)ın 1098 nolu hadiste görüldüğü üzere cumadan sonra iki rekat kılındığını öğrenmiştik.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 333.

[2] Tecrid Terc. IV. 160-161.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 333.

203) Cuma Namazının Sünneti

1128. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz cumanın farzını kılınca, ardından dört rek`at namaz daha kılsın."[1]

1129. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* cumanın farzından sonra evine gitmedikçe namaz kılmazdı. Sonra evinde iki rek`at namaz kılardı.[2]

***** Bu iki hadisten başka Cuma namazının önünde ve sonunda kılınacak namazları bildiren bir kaynağa sahip değiliz yalnızca 1099 numarayla öğrendiğimiz her ezanla kamet arası namaz vardır hadisine göre cumadan önce 2 veya 4 rekat namaz kılınabilir kılınmadığında bir sakınca yoktur. Cumadan sonra ise Peygamber (s.a.v.)in evinde iki rekat kılmasını veya bize olan emrini örnek alacak olursak 2 veya 4 veya 2+4 = 6 şeklinde cumadan sonra sünnet kılabiliriz böylece hem Peygamberimizin emrini hem de kendi yaptığını yapmış oluruz.[3]

---

[1] Müslim, Cum`a 67–69. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 238; Tirmizî, Cum`a 24; Nesâî, Cum`a 42; İbni Mâce, İkâmet 95.

[2] Müslim, Cum`a 71. Ayrıca bk. Buhârî, Cum`a 39; Nesâî, İmâmet 64; Cum`a 43.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 334.

204) Nâfile Namazları Evde Kılmak

(Farzlardan Önce Ve Sonra Kılınan Sünnetleri Veya Diğer Nâfile Namazları Evde Kılmanın Müstehap Olduğu, Nâfile Namazları Farz Kılınan Yerden Başka Bir Yerde Kılmanın Veya Farzla Nâfilenin Arasında Konuşarak Onları Birbirinden Ayırmanın Emredildiği)

Buradaki dört hadis-i şeriften; Evlerimizde de namaz kılmamızın gerekliliğini farz dışındaki kılınan namazın en faziletli olanının kişinin evinde kıldığı namaz olduğunu, Evlerimizi namaz kılınmayan kabirlere çevirmememizi, nafileleri evlerde kılmak suretiyle evlerimize de namazdan bir pay ayırmamız gerektiğini, Cuma'nın farzından sonra mescidden çıkarak konuşmak suretiyle ara vererek sünnet namazını kılmamız gerektiğini öğreniyoruz.[1]

1130. Zeyd İbni Sâbit *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ey İnsanlar! Evinizde namaz kılınız. Zira farz namaz dışındaki namazların en makbûlü, insanın evinde kıldığı namazdır."[2]

1131. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Namazınızın bir kısmını evlerinizde kılınız da oraları kabirlere çevirmeyiniz."[3]

1132. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz farz namazını mescidde kıldığı zaman, o namazından evine de bir pay ayırsın. Zira Allah Teâlâ bu namaz sebebiyle evinde hayır yaratır."[4].

1133. Ömer İbni Atâ'dan rivâyet edildiğine göre, Nâfi` İbni Cübeyr onu Sâib İbni Yezîd İbni Uhti Nemir'e göndererek, Muâviye'nin namaz kılarken kendisinde gördüğü durum hakkında bilgi istedi.

Sâib de şunları söyledi:

– Evet, Muâviye ile birlikte maksûrede cuma namazı kıldım. İmam selâm verince ben olduğum yerde ayağa kalkıp cumanın sünnetini kıldım. Muâviye evine gidince bana haber gönderdi ve şunları söyledi:

– Bir daha öyle yapma. Cuma namazını kıldıktan sonra biriyle konuşmadıkça veya mescidden çıkmadıkça cuma namazına bir başka namaz ekleme. Zira Resûlullah bize, konuşmadıkça veya mescidden çıkmadıkça farz namaza bir başka namazı eklememeyi emretti.[5]

***** Cuma'nın farzından sonra sünnet kılacak kardeşlerimiz ya biriyle konuşmalı veya farz kıldığı yeri değiştirip sünnetleri orada kılmalıdır ki bu sünnete de uyulmuş olur.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 334.

[2] Buhârî, Ezân 81, İ`tisâm 3; Müslim, Müsâfirîn 213. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 186, 198.

[3] Buhârî, Salât 52, Teheccüd 37; Müslim, Müsâfirîn 208, 209. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 199, Vitir 11; Tirmizî, Salât 213; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 1.

[4] Müslim, Müsâfirîn 210. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 186.

Benzeri 1435 de gelecek.

[5] Müslim, Cum`a 73.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 335.

205) Vitir Namazı (Vitir Namazı Kılmaya Teşvik, Vitrin Sünnet–i Müekkede Olduğu Ve Vitrin Vakti)

Bu bölümde yedi hadis-i şeriften, Allah'ın tek oluşunu ve vitir namazının tek olarak kılınacağını, vitir namazının kılınacağı vakti, vitir namazının gecenin son namazı olacağını ve sabah vakti girmeden vitirin kılınması gerektiğini Rasulullahın gece namazlarını kılıp arkasına da vitri ekleyip hanımlarını uyandırdıklarını, gece kalkabilecek kimselerin gecenin sonunda vitri kılmalarını kalkamayacak kimselerin ise gecenin baş tarafında kılmalarının uygun olacağını öğreneceğiz.[1]

1134. Ali *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Vitir namazı, farz namazlar gibi kesin şekilde emredilmiş bir namaz değildir. Fakat Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onu devamlı surette kılmış ve şöyle buyurmuştur:

“Allah tekdir; tek olanı sever. Ey Kur’an ehli! Siz de vitir namazını kılınız!”[2]

1135. *Âişe radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gecenin her vaktinde vitir namazı kıldı. Bazan gecenin ilk saatlerinde, bazan gece yarısı, bazan da gecenin sonuna doğru kıldı. Sonraları vitir namazını hep seher vaktinde kıldı.[3]

1136. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Gece kıldığınız namazınızın sonuncusunu vitir yapınız.”[4]

1137. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sabah namazı vakti girmeden vitri kılınız.”[5]

1138. Âişe *radıyallahu anh*â’dan rivayet edildiğine göre, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hz. Âişe önünde uzanıp yatmış olduğu halde gece namazını kılardı. Son olarak vitri kılacağı zaman Âişe’yi uyandırır, o da vitir namazını kılardı.[6]

Müslim’in bir başka rivayeti ise şöyledir:

Geriye sadece vitir kalınca şöyle derdi:

“Âişe kalk! Vitir namazını kıl!”[7]

***** Yani vitir namazı gece namazlarının sonucu olacaktır.[8]

1139. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sabah vakti girmeden çabucak vitir kılmaya bakın!”[9]

1140. Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Gecenin sonuna doğru namaza kalkamayacağından endişe eden kimse, vitir namazını gecenin baş tarafında kılsın. Gecenin sonunda kalkacağına güvenen kimse de, vitir namazını gecenin sonunda kılsın. Çünkü gecenin sonunda kılınan namazda melekler de bulunduğundan vitri bu saatte kılmak daha sevaptır.”[10]

*** Vitir namazı farzlar ayarında kuvvetli emredilmiş olmadığından ve Peygamber (s.a.v.) devamlı kıldığından dolayı sünnet veya vacip denilmiştir. *“Vitir her müslümanın üzerinde Allah'ın bir hakkıdır. Onu beş rekat kılmak isteyen beş kılsın üç rekat kılmak isteyen üç kılsın. Bir rekat kılmak isteyen de öylece kılsın.”*[11]**

Gündüzün son namazı olan akşam namazı da tek rekatlıdır. Gecenin son namazı olan vitir de tek rekatlı olarak kılınacaktır. (1-3 – 5-7) olarak ya ikişer ikişer kılıp son rekatı tek kılmak veya tek bir selamla 3-5-7 kılmak gibi[12] hepsi yapılacağından vitir çeşitlidir.

Bir evde gece namazı kılmak suretiyle vitri sona bırakan kimseler varsa bu aile reisi de olabilir hane halkından bir diğeri de olabilir bu kimseler vitri kılmadan yatan diğer hanedeki bireyleri yani eş ve çocuklarını da namaza kaldırmalı ve kullukta ve sevapta yardımlaşmalıdırlar. Bu bölümden bunu da öğrenmiş oluyoruz. Yani vitir namazı gece namazlarının sonuncusudur. Bir gecede iki vitir olmaz.[13]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 335.

[2] Ebû Dâvûd, Vitir 1; Tirmizî, Vitir 2. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 27; İbni Mâce, İkâmet 114.

[3] Buhârî, Vitir 2; Müslim, Müsâfirîn 136. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitir 4; İbni Mâce, İkâmet 121.

[4] Buhârî, Salât 84, Vitir 4; Müslim, Müsâfirîn 151.

[5] Müslim, Müsâfirîn 160, 161. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitir 12; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 31; İbni Mâce, İkâmet 122.

[6] Müslim, Müsâfirîn 135. Ayrıca bk. Buhârî, Salât 103, Vitir 3; Müslim, Salât 267–269; Ebû Dâvûd, Salât 111; Nesâî, Kıble 10.

[7] Müsâfirîn 134.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 335.

[9] Ebû Dâvûd, Vitir 8; Tirmizî, Vitir 12. Ayrıca bk. Müslim, Müsâfirîn 149.

[10] Müslim, Müsâfirîn 162, 163. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitir 3; İbni Mâce, İkâmet 121.

[11] Ebu Davut, Vitir 3.

[12] Buhari Vitr 1.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 336.

206) Kuşluk Namazının Fazileti (Kuşluk Namazının Fazileti, En Azının, En Çoğunun Ve Yeteri Kadarının Kaç Rek`at Olduğu Ve Devamlı Kılınması)

Bu iki bölümdeki beş hadisten, Rasûlullah 2 rekat Kuşluk namazını tavsiye ettiğini, her bir eklememiz için verilmesi gereken sadaka türlerinden birinin de kuşluk namazı kılmak olduğunu Rasulullah'ın kuşluk namazının dört ve daha fazla olarak sekiz rekatta kıldığını bu namazın kılınma zamanının sıcaktan deve yavrularının ayaklarının yanması vakti olduğunu öğreneceğiz.[1]

1141. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Dostum Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana her ay üç gün oruç tutmayı, iki rek`at kuşluk namazı kılmayı ve uyumadan önce vitri edâ etmeyi tavsiye buyurdu.[2]

***** İbadetlerimizden farz olanların yanı sıra nafile olanlarına da dikkat edip yapmamız gerektiğini pek çok hadislerinde beyan eden efendimiz burada da üç nafileyi tavsiye ediyor. Her Kameri ayında 13-14-15inde (1259-1260 hadislerde gelecek) üç günlük oruçla gündüz nafilelerinden kuşluk ve gece nafilelerinden vitr olmuş oluyor.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 336.

[2] Buhârî, Teheccüd 33, Savm 60; Müslim, Müsâfirîn 85, 86. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 7; Nesâî, Sıyâm 81; Kıyâmü'l–leyl 28.

1259 da tekrar gelecek.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 336.

207) Kuşluk Namazının Vakti (Kuşluk Namazı Güneşin Yükselmesinden Zeval Vaktine Kadar Kılınabilir. Sıcağın Arttığı, Güneşin İyice Yükseldiği Vakitte Kılmak Daha Sevaptır)

1142. Ebû Zer *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Her birinizin her bir eklemi için günde bir sadaka vermesi gerekir. İşte bu sebeple her tesbih bir sadaka, her hamd bir sadaka, her tehlîl (lâ ilâhe illallah demek) bir sadaka, her tekbîr bir sadaka, iyiliği tavsiye etmek sadaka, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kuşluk vakti kılınan iki rek`at namaz bunların yerini tutar."[1]

***** İbadet ve hayırlı ameller yapabilmek sağlıklı bir beden ve afiyet içerisinde olmakla mümkündür bu sebeple insan vücudunda bulunan 360 eklem (124. hadise bkz.) ve oynamakta olan hareketli kemik vardır hareket edene tüm bu kemiklerin hepsi için şükretmek üzere her gün her birine bir sadaka vermek gerektiği hadiste bildirilmektedir. Kişinin diliyle söyleyeceği Sübhanallah (Tesbih) elhamdülillah (Tahmid) la ilahe illallah (Tehlil) Allahuekber (Tekbir) lafızlarının her biri birer sadaka yapmış sevabı kazandırır. İyiliği tavsiye ve kötülükten sakındırma da bir sadaka sevabı kazandıran amellerdendir. Yani hayır yolları çoktur. (118 ve 144 nolu hadislere bkz.)[2]

1143. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kuşluk namazını dört rek`at kılar, Allah'ın dilediği kadar da artırırdı.[3]

1144. Ümmü Hânî Fâhite Binti Ebû Tâlib *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Mekke'nin fethedildiği yıl Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i ziyarete gittim. O sırada yıkanıyordu. Yıkanması bitince sekiz rek`at namaz kıldı. Vakit kuşluk zamanıydı.[4]

***** Tüm nafilelerde olduğu gibi bu namazda da kalıplaşmış bir model yok herkes zamana ve durumuna göre 2-4-6-8-10 rekatlarından biriyle de bu nafileyi geri getirebilir.[5]

1145. Zeyd İbni Erkam *radıyallahu anh* kuşluk namazını erken kılan bazı kimseleri gördü de şöyle dedi:

Şüphesiz bunlar da bilirler ki, kuşluk namazını sonraki bir saatte kılmak daha sevaptır. Zira Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Tövbe edip Allah'a dönenlerin (evvâbînin) namazı, sıcaktan deve yavrularının ayağı yandığı zamandır."[6]

***** Bu namazın kılınma zamanını daha net belirlemek gerekirse güneşin doğmasından 45 dakika sonrası yani bayram namazı kılınma vaktinden başlayarak öğle namazına yarım saat kalana kadar ki zaman diliminde kılınabilir. Güneş sıcaklığının kumlara ve taşlara fazla tesir ettiği zamanda kılmanın da daha sevap olduğunu öğrenmekteyiz.[7]

---

[1] Müslim, Müsâfirîn 84, Zekât 56. Ayrıca bk. Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Ebû Dâvûd, Tatavvu 12, Edeb 160.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 337.

[3] Müslim, Müsâfirîn 78, 79.

[4] Buhârî, Teheccüd 31; Müslim, Hayz 71, Müsâfirîn 81. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 12; Tirmizî, Vitir 15; Nesâî, Tahâret 143; İbni Mâce, İkâmet 187.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 337.

[6] Müslim, Müsâfirîn 143.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 337.

208) Tahiyyetü’l–Mescid Namazı (Câmiye Girince Tahiyyetü’l–Mescid Namazı Kılmak, Tahiyyetü’l–Mescid Veya Farz Yahut Sünnet Kılmadan Oturmamak)

Bu iki bölümdeki üç hadisten, bir mescide girildiğinde iki rekat namaz kılmadan oturulmaması gerektiğini, bu namazı kılmayan kimseye Rasulullah’ın 2 rekat kıl diye emrettiğini ve her abdest alıştan sonra mümkünse iki rekat namaz kılmanın cennetteki derecemizi artıracağını öğreneceğiz.[1]

1146. Ebû Katâde *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Biriniz mescide girdiğinde, iki rek`at namaz kılmadan oturmasın.”[2]

Birgün Peygamber *aleyhisselâm* mescidde iken yanına gittim. Bana:

“İki rek`at namaz kıl” buyurdu.[3]

***** Hadis kitaplarımızda pek çok hadisler Tahiyyetül Mescid namazının kılınması gerektiğini bize haber vermektedir. Nevevi, burada ikisini bize aktarmış oldu. Tahiyyetül Mescid mescidi selamlama veya mescidde oturma ve mescidden istifade etme hakkı demektir. Alimlerimizin büyük çoğunluğu da bu namazın her vakit mescide girildiğinde kılınabileceğini, mekruh vakitler bile olsa kılınması gerektiğini belirtmişlerdir. Unutarak oturan kimse kalkıp tekrar bu iki rekatı kılabilir.[4]

1147. Cabir (r.a)'den şöyle rivayet edilmiştir. Rasûlullah (s.a.v) mescidde iken yanına girmiştim, bana: *"İki rekat namaz kıl"* buyurmuştu. [5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 338.

[2] Buhârî, Salât 60, Teheccüd 28; Müslim, Müsâfirîn 69, 70. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 118; Nesâî, Mesâcid 37; İbni Mâce İkâmet 57.

[3] Buhârî, Salât 59, İstikrâz 7; Müslim, Müsâfirîn 72, 73.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 338.

[5] Buhari, Salat 59, Müslim, Müsafirin 69.

209) Abdest Aldıktan Sonra İki Rek`at Namaz Kılmanın Sevabı

1148. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Bilâl'e:

"Bilâl! Müslüman olduktan sonra yaptığın ibadetler arasında en fazla sevap beklediğin hangisidir? Çünkü ben cennette, senin ayakkabılarının tıkırtısını önümde duydum" diye sordu.

Bilâl de:

– Gece veya gündüz abdest aldıktan sonra bu abdestle kılabildiğim kadar namaz kılarım. En fazla sevap beklediğim ibadet budur, dedi.[1]

***** Başka hadis kitaplarında her abdest alıştan sonra iki rekat kıldığı rivayetleri de vardır. Bu namaza kitaplarımızda abdest şükrü adı verilir. Kur'an'a ve sünnete aykırı olmayan bir ibadet şekli sahabiden biri tarafından işlenmişse peygamberimiz de bunu yasaklamamış, teşvik de etmişse bu tür sünnetlere de Hadis Usulü ilminde Takriri sünnet = Başka birinin yaptığı ve peygamberimizin de değiştirmeyip aynen bıraktığı ibadet şekli denir.[2]

---

[1] Buhârî, Teheccüd 17, Tevhîd 47; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 108.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 338.

210) Cuma Gününün Fazileti

(Cuma Gününün Fazileti Ve Cuma Namazının Farz Oluşu, Cuma Namazı İçin Boy Abdesti Almanın, Güzel Koku Sürünüp Erkenden Câmiye Gitmenin, Cuma Günü Dua Etmenin, Resûl–i Ekrem'e Salavât Getirmenin, O Gün Duaların Kabul Olunduğu Zamanı Beklemenin Ve Cuma Namazından Sonra Allah Teâlâ'yı Çok Zikretmenin Sevabı)

Bu bölümdeki bir ayet ve 12 hadisten Cuma namazını müteakip yeryüzüne dağılıp rızık aranabileceğini, Cuma'nın en hayırlı gün olduğunu, Adem (a.s.)'ın yaradılışı, cennete girişi ve cennetten çıkarılışının Cuma günü olduğunu, güzelce abdest alıp Cuma'ya gelen hutbeyi güzelce dinlerse, bir haftalık günahlarının bağışlanacağını, hutbe esnasında başka şeylerle meşgul olmanın hoş olmadığını, Cuma'yı terk edenlerin kalblerinin mühürleneceğini, akıl baliğ olan herkese Cuma günü boy abdesti almanın gerekliliğini, Cuma'ya giderken temiz elbiseler ve kokular sürünerek gitmenin iyi olacağını, Cuma için camiye erken gidenlerin büyük baş hayvan kurban etmiş gibi sevap kazanacaklarını geç kalanların sevabının yumurta infak etmiş gibi küçüleceğini, meleklerin de hutbeyi dinlemek üzere cemaatin arasına katılacağını, Cuma günü icabet saatinde dua edenin duasının hemen kabul edileceğini, bu faziletli günde çok salevat getirmenin gerektiğini öğreneceğiz.[1]

"Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrıldığınızda her türlü dünyevi alışverişi bırakıp Allah'ı anmaya yani hutbeyi dinleyip namazı

kılmaya koşun. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Ve Cuma namazı kılınıp bittiğinde yeryüzüne serbestçe dağılın ve Allah'ın lütfundan rızkınızı aramaya devam edin ve Allah'ı namaz dışında da daima gündemde tutun ki mutluluğa erişebilesiniz." (Cuma: 62/9-10)

1149. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üzerine güneş doğan en hayırlı gün cuma günüdür. Âdem o gün yaratıldı, o gün cennete konuldu ve yine o gün cennetten çıkarıldı."[2].

1150. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse güzelce abdest alarak cuma namazına gelir, hutbeyi ses çıkarmadan dinlerse, iki cuma arasındaki ve fazla olarak üç günlük daha günahları bağışlanır. Kim hutbe okunurken çakıl taşlarıyla oynarsa, boş ve mânasız bir iş yapmış olur."[3].

1151. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Büyük günahlardan kaçınıldığı sürece, beş vakit namaz ile iki cuma ve iki ramazan, aralarında geçen günahlara keffaret olur."[4].

***** Cuma hutbesi aynen namaz gibidir. Namazda nasıl başka şeylerle meşgul olmak namazın bozulmasına veya sevabının azalmasına sebep olursa, hutbe esnasında da çakıl taşlarıyla, tesbihle veya başka şeylerle meşgul olup hutbeyi dinlememek ecrin azalmasına sevabın yok olmasına

sebep olabilir. 1150 hadis-i şerifde ise büyük günahlardan olan (şirk, sihir, ana babaya isyan vb.) şeylerden sakınmak şartıyla Cuma namazını geçen Cuma namazıyla ikisinin arasındaki Allah'a yönelik hata ve günahlara keffaret oluyor. Allah dilerse o günahları silebilir ama kul hakkı dediğimiz cinsten günahlar ise onların bu dünyada helallaşılması gerekir, onları Allah affetmez.[5]

1152. Ebû Hüreyre ile *İbni Ömer radıyallahu anhüm*'den rivayet edildiğine göre bu iki sahâbî Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in minber üzerinde şöyle buyurduğunu duymuşlardır:

"Bazı kimseler cuma namazlarını terketmekten ya vazgeçerler veya Allah Teâlâ onların kalplerini mühürler de gafillerden olurlar."[6]

***** Müslümanların her hafta buluşup ibadet etmesi gerekir. Haftalık Müslümanların mesaj alma gününden istifade etmesi ve bu günü kaçırmaması ve böylece manevi bir çöküntüye uğramaması için böyle bir tehdit getirilmiştir. Değilse Cuma'yı küçümsediği ve inkar ettiği için kılmayan kafir olduğundan dinden çıkmış olur. Hataen Cuma'ya gitmeyenler tevbe ve istiğfara devam edip Cuma namazına devam etmelidirler.[7]

1153. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz cuma namazına gideceği zaman boy abdesti alsın."[8]

1154. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her bâliğ olan kimseye cuma günü boy abdesti almak gereklidir."[9]

1155. Semüre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her kim cuma günü abdest alırsa ne iyi eder; hele boy abdesti alırsa, o daha iyidir."[10]

***** Cuma günü mü'minlerin haftalık bayramları olduğu, bu münasebetle de camiye tertemiz gusül abdesti alarak temiz kıyafet ve kokularla gitmenin gerekli olduğu vurgulanmaktadır. Terli ve pis kokulu vaziyette Cuma'ya gelip müminleri rahatsız etmektense namazdan önce duş alıp tertemiz elbiseleri giyinip gelmek her yönden uygun ve sevabı bol bir harekettir.[11]

1156. Selmân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse cuma günü boy abdesti alarak elinden geldiğince temizlenir, saçını sakalını yağlayıp tarar veya evindeki güzel kokudan süründükten sonra câmiye gider, fakat orada yan yana oturan iki kimsenin arasını açmaz, sonra Allah Teâlâ'nın kendisine takdir ettiği kadar namaz kılar, daha sonra sesini çıkarmadan imamı dinlerse, o cumadan öteki cumaya kadar olan günahları bağışlanır."[12]

1157. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse cuma günü cünüplükten temizleniyormuş gibi boy abdesti aldıktan sonra erkenden cuma namazına giderse bir deve kurban etmiş gibi sevap kazanır. İkinci saatte giderse bir inek, üçüncü saatte giderse boynuzlu bir koç kurban etmiş gibi sevap kazanır. Dördüncü saatte giderse bir tavuk, beşinci saatte giderse bir yumurta sadaka vermiş gibi sevap elde eder. İmam minbere çıkınca melekler hutbeyi dinlemek üzere topluluğun arasına katılır.”[13]

***** Cuma günü Cuma namazı için camiye toplanma saatinin her zamana ve bölgeye göre ilk vakitlerinden başlayarak imamın hutbeye çıkışına kadarki zaman dilimlerinden bahseden bu hadiste Rasûlullah’ın *“Cünüblükten dolayı alınan boy abdesti gibi”* demesinden de kişinin o gün gönlünü her türlü dış etkilerden koruyup tam bir huzur ve güven içinde Cuma’yı kılabilmesi için eşiyle beraber olduktan sonra boy abdesti almasını uygun gördüğü ve bunu da üstün edebi ve nezaketi sebebiyle ancak bu şekilde ima ettiği de anlaşılabilir.[14]

1158. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* cuma gününden söz ederek şöyle buyurdu:

“Cuma gününde bir zaman vardır ki, şayet bir müslüman namaz kılarken o vakte rastlar da Allah’tan bir şey isterse, Allah ona dileğini mutlaka verir.”

Resûl–i Ekrem o zamanın pek kısa olduğunu eliyle gösterdi.[15]

***** Cumadaki duaların kabul olma saati, Kadir gecesi, yapılan iyiliklere en az 10 katı verilerek 700 ve katlarıyla sevap verilmesi Allah'ın biz Müslüman kullarına verdiği sayısız imkan ve fırsatlardan bazılarıdır. Bu vakit hutbeye başlama vaktiyle namazın bitimi arasında olabileceği gibi kametle namaz bitimi arasında veya o gün batıncaya kadarki zaman diliminde olduğu da söylenmiştir. Bu zaman dilimi hakkında kırktan fazla rivayet kitaplarımızda bulunmaktadır.[16]

1159. Ebû Bürde İbni Ebû Mûsâ el–Eş`arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Birgün Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* bana:

– Cuma günü duaların kabul edildiği zaman hakkında babanın Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bir hadis rivayet ettiğini duydun mu? diye sordu. Ben de:

– Evet, duydum. Babam, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söyledi:

"O vakit, imamın minbere oturduğu andan namazın kılındığı zamana kadar olan süre içindedir." ***[17]***.

1160. Evs İbni Evs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Günlerinizin en faziletlisi cuma günüdür. Bu sebeple o gün bana çokca salâtü selâm getiriniz; zira sizin salâtü selâmlarınız bana sunulur." ***[18]***.

* İleride gelecek olan 1398-1408 numaralı hadislerde peygamberimize salavat getirme bölümüne bakınız.)[19]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 339.

[2] Müslim, Cum`a 17, 18. Ayrıca bk. Tirmizî, Cum`a 1, 2; Nesâî, Cum`a 4, 45

[3] Müslim, Cum`a 27. Ayrıca bk. Müslim, Cum`a 26; Ebû Dâvûd, Salât 203; Tirmizî, Cum`a 5; İbni Mâce, İkâmet 62, 81.

128’de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[4] Müslim, Tahâret 16. Ayrıca bk. Müslim, Tahâret 14, 15.

130 numarada geçen bu hadisin bir benzeri 1045, 1046’da geçmişti.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 339.

[6] Müslim, Cum`a 40. Ayrıca bk. Nesâî, Cum`a 2; İbni Mâce, Mesâcid 17.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 340.

[8] Buhârî, Cum`a 2, 5, 12; Müslim, Cum`a 1, 2, 4; Tirmizî, Cum`a 3; Nesâî, Cum`a, 7, 25; İbni Mâce, İkâmet, 80.

[9] Buhârî, Ezan 161, Cum`a 2, 3, 12; Müslim, Cum`a 5, 7; Ebû Dâvûd, Tahâret 127; Nesâî, Cum`a 2, 6, 8, 11; İbni Mâce, İkâmet 80.

[10] Ebû Dâvûd, Tahâret 128; Tirmizî, Cum`a 5. Ayrıca bk. Nesâî, Cum`a 9.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 340.

[12] Buhârî, Cum`a 6, 19.

828’de geçmişti.

[13] Buhârî, Cum`a 4; Müslim, Cum`a 10. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 127; Tirmizî, Cum`a 6; Nesâî, Cum`a 14.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 340.

[15] Buhârî, Cum`a 37, Talâk 24, Daavât 61; Müslim, Müsâfirîn 166, 167, Cum`a 13–15. Ayrıca bk. Tirmizî, Cum`a 2; Nesâî, Cum`a 45; İbni Mâce, İkâmet 99.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 341.

[17] Müslim, Cum`a 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 202; Nesâî, Cum`a 45.

[18] Ebû Dâvûd, Salât 201, Vitir 26. Ayrıca bk. Nesâî, Cum`a 5; İbni Mâce, İkâmet 79, Cenâiz 65.

1400’de tekrar gelecektir.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 341.

211) Şükür Secdesi (Bir Nimete Kavuşunca Veya Bir Sıkıntıdan Kurtulunca Şükür Secdesi Yapmanın İyi Bir Davranış Olduğu)

1161. Sa`d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber Medine'ye gitmek üzere Mekke'den yola çıkmıştık. Azverâ denen yere yaklaştığımızda Resûl–i Ekrem bineğinden indi. Sonra ellerini kaldırarak bir süre dua etti. Sonra secdeye kapandı, uzunca bir süre secdede kaldı. Tekrar ayağa kalktı, yine ellerini kaldırıp bir müddet dua etti. Sonra secdeye kapandı. Bunu üç defa tekrarladı. Buyurdu ki:

"Rabbimden dilekte bulundum ve ümmetim için şefaat niyaz ettim. O da ümmetimin üçte birini bana bağışladı. Ben de Rabbime şükretmek için secdeye kapandım. Sonra tekrar başımı kaldırıp Rabbimden ümmetimi bağışlamasını diledim; O da bana ümmetimin üçte birini bağışladı. Ben de bunun üzerine Rabbime şükür secdesine kapandım. Sonra tekrar başımı kaldırıp Rabbimden ümmetimi diledim; O da bana ümmetimin geri kalan üçte birini bağışladı. Ben de Rabbime şükretmek üzere secdeye kapandım."[1].

*** Yapılan iyiliklere teşekkür etmek iyi kimselerin sıfatlarındandır. Gördüğü iyilik sebebiyle insanlara teşekkür etmeyen bir kimsenin Allah'a şükretmiş sayılmayacağını da yine Rasûlullah (s.a.v)'den öğrenmekteyiz.**[2]

Allah'ın lütfu ve bize verdiği nimetler sayılamayacak kadar çoktur.[3] **Tüm bu nimetler karşılığında Allah'a şükretmek, onun istediği gibi**

olmak, onun gönderdiği kitaba ve peygambere uymakla mümkündür. Rasûlullah (s.a.v) hayatı boyunca bir nimetle karşılaşınca daima secdeye kapanır, Allah'a şükrederdi.

Bu hadis-i şeriften şükür secdesinin nasıl yapılacağını ve duanın da nasıl yapılacağını öğreniyoruz. Zaten ayetlerde de belirtildiğine göre bağırıp çağırmaksızın içten ve yalvararak ve korkarak dua etmelidir.[4]

---

[1] Ebû Dâvûd, Cihâd 152.

[2] Ebu Davud, Edep 1.

[3] İbrahim: 14/34.

[4] Araf: 7/55-205, En'am: 6/63.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 341-342.

212) Gece Namazının Fazileti

Bu bölümdeki 3 ayet ve 27 hadis-i şeriften gece teheccüd kılmanın peygamberimize emredildiğini, gerçek mü’minlerin yataklarından ayrılarak gece ibadet edip uykuyu azalttıklarını, Rasulullah’ın ayakları şişinceye kadar namaz kılıp şükreden bir kul olmayayım mı dediğini, gece ibadeti için aile fertlerinin uyandırılabileceğini, gece namazı kılmakla kişinin daha mükemmel olacağını ve bu ibadetin devamlı yapılması gerektiğini, sabaha kadar devamlı uyuyan kimsenin kulağına şeytanın işemiş olduğunu, uyuyan kimsenin boyun köküne şeytanın üç düğüm vurduğunu, gece uyanıp Allah'ı anarsa bir düğüm, abdest alırsa ikinci düğüm, namaz kılarsa üçüncü düğümün çözülüp sabaha dinç olarak çıkacağını, selamlaşmak, yemek yedirmek ve insanlar uyurken geceleri namaz kılmakla cennete selametle girileceğini, farz namazdan sonra en faziletli namazın gece namazı olduğunu, gece namazlarının ikişer rekat kılınacağını, gece namazlarında Rasulullah (s.a.v)’in elli ayet okuyacak kadar miktar secdede kaldığını, Rasulullah (s.a.v)’in ne Ramazan ne de başka zamanlarda gece namazını sekiz rekattan fazla kılmadığını, yine Rasulullah (s.a.v)’in gecenin ilk kısmında yatıp uyuduğunu, son kısmında da gece namazı kıldığını ve gece namazlarında çok uzun sure ve ayetler okuduğunu, bir rekatta bazan 660 ayete varan Kur’an’ın 104 sayfasını okuduğunu, ayakta durması uzun olan namazın daha faziletli olduğunu, Allah'ın en çok sevdiği namaz ve oruç modelinin Davut peygamberin tuttuğu oruç ve kıldığı namaz olduğunu, gecelerde de duaların kabul edileceği bir vakit olduğunu, gece namaz için kalkınca önce hafif 2 rekatlı kılınmasının gerektiğini, Rasulullah (s.a.v)’ın

gece kılamadığı namaz yerine gündüz 12 rekat namaz kıldığını, gece yapılamayan ibadetin gündüz telafi edilebileceğini, aile bireylerinden karı kocanın birbirlerini gece namaza kaldırmalarının Allah'ın merhametine vesile olacağını ve Allah'ı çok anan kimseler olarak yazılacaklarını, uyuklar vaziyette namaz kılmamak ve Kuran okumamak gerektiğini öğreneceğiz. [1]

“Gecenin bir kısmında da uyanıp namaz kıl. Bu sadece sana mahsustur. Farz namazlardan fazla olarak kılınan bir namazdır. Bundan dolayı Rabbin Ahirette seni övgüye değer bir konuma yükseltir.” (İsra: 17/79)

“Onlar yataklarından geceleri kalkarak, korku ve ümid içinde Rablerine yalvaranlardır ve kendilerine geçinmeleri için verdiğimiz rızıktan başkalarına harcayanlardır.” (Secde: 32/16)

“O müminler geceleri pek az uyurlardı.” (Zariyat: 51/17)

1162. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin kalkıp ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Bunun üzerine ona:

– Yâ Resûlallah! Senin geçmiş ve gelecek bütün hataların bağışlandığı halde niye böyle kendini yoruyorsun? dedim.

Bana cevâben:

– *“Allah’a şükreden bir kul olmayayım mı?”* buyurdu.[2]

1163. Mugîre İbni Şu`be’den bu hadisin benzeri rivayet edilmiştir.[3]

***** Verilen tüm nimetlere bilhassa İman, İslam, sıhhat ve afiyet nimetlerine her an şükretmek ve gerekli ibadetlerde bulunmak vazifelerimiz cümlesindendir. (Feth: 48/2)'de belirtildiğine göre geçmiş ve gelecek günahları bağışlanan peygamberimiz bu ve benzeri nimetlere şükür için ayakları şişinceye kadar namaz kılıyordu.[4]

1164. Alî *radıyallahu anh*'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Bir gece Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* Ali ile Fâtıma'nın kapısını çaldı ve onlara:

"Namaz kılmayacak mısınız?" buyurdu.[5]

***** Burada sadece hadisin baş tarafı alınmıştır. Devamında Hz. Ali Allah bizi ölü gibi uyutakaldı demek istercesine Zümer: 39/42 ayetine göre itiraz etmek istedi ve peygamberimiz de Kehf: 18/54 ayetini okuyarak *"Ama insan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür"* diyerek oradan ayrılmıştır. Taha: 20/132'de yakınlarına namazı emret buyurulmaktadır. Bu sebeble bizler de evde çoluk çocuğumuzu öncelikle farz namazlara sonra da nafileler için teşvik etmeli ve uyandırmalıyız.[6]

1165. Ömer İbnü'l–Hattâb'ın torunu Sâlim'in, babası Abdullah İbni Ömer'den rivayet ettiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Abdullah ne iyi adam! Keşke bir de gece namazı kılsa!" buyurdu.

Sâlim diyor ki:

O günden sonra Abdullah geceleri pek az uyurdu.[7]

***** Rasûlullah (s.a.v) 1162. hadiste kızı ve damadını, bu hadiste de kayınbiraderinin gece namaz kılmasını teşvik etmiştir.[8]

1166. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Abdullah! Falan kimse gibi olma! Çünkü o gece ibadetine devam ederken artık kalkmaz oldu."[9]

***** Her ibadet ve taat de olduğu gibi gece namazında da az da olsa devamlı olanı makbuldur.[10]

1167. İbni Mes`ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında, bütün gece sabaha kadar uyuyan bir adamdan söz edilince Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

"Öyleyse o adamın kulaklarına –veya kulağına– şeytan işemiştir."[11]

***** Hadiste kişinin yatmazdan önce boş şeylerle, anlamsız işlerle zaman geçirmesinin kulak veya kalbini kirletmiş olacağından bahsedilmektedir. Çünkü bu tip kişiler Allah'tan gelen sözleri ve ezanı bile duymayacak kadar kulakları kirlenmiştir. Kafalarını ve kalblerini lehviyyat ve lağviyyat dediğimiz boş şeylerle dolduran bu kimseler müslümanlığın bir gereği olan namaza ve ibadetlere yaklaşamazlar.[12]

1168. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Biriniz uyuduğu zaman şeytan onun ense köküne üç düğüm atar. Her bir düğümü attığı yere, “Gecen uzun olsun, yat, uyu!” diye eliyle vurur. Şayet o kimse uyanarak Allah’ı anarsa, düğümlerden biri çözülür. Abdest alırsa, bir düğüm daha çözülür. Bir de namaz kılarsa, şeytanın attığı bütün düğümler çözülür ve böylece neşeli ve huzurlu bir şekilde sabahlar. Allah’ı anmaz, abdest alıp namaz kılmazsa uyuşuk ve tembel bir halde sabahlar.”[13]

***** Bu hadiste ise şeytan yine gece ibadeti ve sabah namazına insanları uyandırmamak için Allah yolundan alıkoymak için telkinler yaptığını, yat, uyu diyerek Allah'a karşı yapacağı ibadetlerdeki azim ve iradesini felce uğratıp ve sabaha bitkin, yorgun, tembel bir şekilde çıkmasına sebep olduğunu bildiriyor.[14]

1169. Abdullah İbni Selâm *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Birbirinize selâm veriniz, yemek yediriniz, insanlar uyurken geceleyin namaz kılınız. Böyle yaparsanız selâmetle cennete girersiniz.”[15]

***** Nisa: 4/86 ve Nur: 24/61 sonunda belirtildiği üzere müslümanın yapması gereken en hayırlı amellerden biri de başka hadislerde de bildirildiğine göre tanıyıp tanımadığına selam verip, yedirip içirmektir.[16]

1170. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ramazandan sonra en faziletli oruç, Allah’ın ayı olan muharremde tutulan oruçtur. Farz namazlardan sonra en faziletli namaz da gece namazıdır.”[17].

1171. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* söyle buyurdu:

“Gece namazları ikişer ikişer kılınır. Sabah namazı vaktinin girmesinden endişe ettiğin zaman bir rek’at daha kılarak vitri tamamla.”[18].

1172. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* gece namazlarını ikişer rek’at kılar ve bir rek’at da vitir kılardı.[19]

***** Bu iki hadis-i şerif bize vitir namazının son vaktinin sabah namazından öncesine kadar devam ettiğini bildirmektedir. (1133-1139 nolu hadislerde vitir namazı anlatılmıştı.).[20]

1173. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in günlerce oruç tutmadığı olurdu; öyleki artık o ay oruç tutmayacak zannederdik. Bazan da o kadar çok oruç tutardı ki, artık o ay orucu hiç bırakmayacak zannederdik. Onu gece namaz kılarken görmek istersen, mutlaka öyle görürdün. Uyurken görmek istersen öyle görürdün.[21]

***** Hayatının hiçbir bölümünde aşırılık bulunmayan peygamberimiz (s.a.v.)'in farzlar dışında kendini zorladığı, kural haline getirdiği bir nafile ibadetinin olmadığı, ölçülü ve dengeli biçimde hayatı boyu nafile ibadetler yaptığını, kendisi üzerinde hakkı bulunan kimselere yani kendi öz canına, hanımına, çoluk çocuğuna haksızlık yapmaksızın nafile ibadetlere devam ettiğini öğreniyoruz. Yani sahabi onun dengesiz biçimde oruç tutup namaz kıldığını veya dengesiz bir şekilde yiyip içtiğini görmüş değillerdi. Gördükleri bu hadiste de açıklandığı şekilde orta yolu tutmuş vaziyette ve dengeli biçimdeydi. Aşırılıklara hayatında yer vermezdi.[22]

1174. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin on bir rek'at namaz kılardı. O namazın bazı rek'atlerinde, sizden birinizin elli âyet okuyacağı kadar bir zaman başını kaldırmadan secdede dururdu. Sabah namazının farzından önce iki rek'at namaz kılar, sonra müezzin gelip namaz kılınacağını haber verene kadar sağ yanı üzerinde yatardı.[23]

Gece namazlarında okuduğu ayetlerin fazlalığı, rüku ve secdelerdeki yaptığı tesbihatın uzun ve kısalığına göre Rasûlullah (s.a.v) gece namazları her gün aynı rekatla kılmaz. Bu sayı bazan 7-9-11 rekat şeklinde olurdu. Kişinin Rabbine en yakın olacağı secde mahallinde uzun süre kalan Peygamber (s.a.v.) bu konuda da bize en güzel örnek olmuştur.[24]

1175. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ne ramazanda ne başka zamanda gece on bir rek'attan fazla namaz kılmazdı. Önce dört rek'at kılardı ki, onların güzelliği ve uzunluğu anlatılacak gibi değildi! Sonra dört

rek'at daha kılardı. Onların da güzelliğini ve uzunluğunu hiç sorma! Sonra üç rek'at daha kılardı. Ben:

– Yâ Resûlallah! Vitri kılmadan mı uyuyorsun? diye sordum. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

– *"Âişe! Benim gözlerim uyur ama kalbim uyumaz."* ***[25]***.

* Gözleri uyuyup kalbin uyumaması peygamberimize mahsus özelliklerdendir. Kendisine güvenen kimse gece namazını kıldıktan sonra vitri son vaktine geciktirmeli, biraz daha yatıp uyumalıdır. Uykusu ağır olup vitri kaçırma tehlikesi olursa gece namazının hemen arkasında kılmalıdır. [26]

1176. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* gecenin ilk kısmında yatıp uyur, son kısmında kalkarak namaz kılardı.[27]

* Yatsıdan hemen sonra yatıp gecenin sonunda da seher vaktinde gece ibadeti yapmak sıhhate daha uygundur. Rasûlullah (s.a.v) bu konuda da bize böyle örnek olmuştur. [28]

1177. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Bir gece Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber namaz kıldım. O kadar uzun süre ayakta kaldı ki, fena bir şey yapmayı düşündüm.

Biri ona:

– Ne düşündün? diye sorunca:

– Peygamber *aleyhisselâm*’ı yalnız bırakıp oturmayı düşündüm dedi. [29]

***** Rasûlullah (s.a.v) farz namazlarda imam olacak kimselere cemaatin içinde hasta, yaşlı, özür sahibi kimselerin bulunabileceğini, bunun için de bunları gözeterek namazın kısa tutulması gerektiğini bildirmiş, hatta bir seferinde safların arkasından ağlayan bir çocuk sesi işitince çocuğun annesine sıkıntı vermemek için namazı çabucak bitirdiği de bir gerçektir. Ama nafile namazlarda kişi ezber bildiği sureler ve kendi gücüne göre istediği kadar namazlarının kıyam, rükû ve secdelerini uzatabileceğini de böylece Rasûlullah (s.a.v.) bize göstermiş oluyor. Kendisine böyle bir gece namazında uyan kimseleri engellememesinden dolayı nafile namazların da cemaatle kılınabileceği çıkarılmıştır. [30]

1178. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gece Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in arkasında namazı kıldım. Bakara sûresini okumaya başladı. Ben içimden, yüz âyet okuyunca herhalde rükû eder dedim. O yüz âyetten sonra da okumaya devam etti. Ben yine içimden, bu sûre ile namazı bitirecek dedim. O yine devam etti. Ben bu sûre ile rükûa varır dedim, varmadı. Nisâ sûresine başladı; onu da okudu. Sonra Âl–i İmrân sûresine başladı, onu da okudu. Ağır ağır okuyor, tesbih âyeti gelince tesbih ediyor, dilek âyeti gelince dilekte bulunuyor, Allah’a sığınmaya dair âyet gelince Allah’a sığınıyordu. Sonra rükûa vardı. *“Sübhâne rabbiye’l–azîm” (Ben yüce Rabbimi ulûhiyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim)* demeye başladı. Rükûu da aşağı yukarı kıyâmı kadar uzun oldu. Sonra *“Semiallâhü limen hamideh, rabbenâ*

leke'l–hamd (Allah, kendisine hamd edeni duyar, hamd yalnız sanadır ey Rabbimiz)" dedi ve kalktı. Hemen hemen rükûuna yakın uzunca bir süre ayakta durdu. Sonra secdeye vardı ve *"Sübhâne rabbiye'l–a'lâ" (Ben ulu Rabbimi ulûhiyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim)* dedi. Secdesini de aşağı yukarı kıyâmı kadar uzattı.[31]

*** Bu hadis-i şerif bize Rasûlullah (s.a.v)'in nafile kıldığı namazların uzunluğunu anlatır. Şöyle ki bir rekatta okuduğu Bakara suresi, elimizdeki Kur'an'a göre 48 sahife ve 286 ayet, Nisa suresi 29,5 sahife ve 176 ayet, Al-i İmran suresi ise 26 sahife ve 200 ayetten oluşur. Yani toplam bir rekatta 104 sahife Kuran okuyup toplam 662 ayetle bir rekatı kılmış oluyor. Bu hadiste dikkatimizi çeken bir husus ta okurken önce Bakara suresinden başlayıp sonra sıra Al-i İmran olmasına rağmen atlayıp Nisa suresini okuyup sonra tekrar Al-i İmran'a dönmüş olmalarıdır. Yani tertib dediğimiz sıralamaya uymadıkları ve denk geldiği şekilde okudukları da bir gerçek olmuş oluyor.**

İmam, cemaate namaz kıldırırken en zayıf ve yaşlı olanları gözeterek kıldırması gerekir. Fakat kişi nafile namaz kılarken serbesttir, istediği kadar uzun ayetler okuyabilir.[32]

1179. *Câbir radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Hangi namaz daha faziletlidir? diye sordular.

– *"Kıyâmı uzun olan"* cevabını verdi.[33]

***** Burada da uzatılması istenen bölüm namazda Kur’an’ın okunduğu bölüm olan ayakta durma süresidir. Çünkü Kur’an okumayı uzatmak diğer rükû ve secdelerdeki tesbihatı uzatmaktan daha sevaplı ve faziletli olduğu bildirilmiştir.[34]

1180. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Allah Teâlâ’nın en çok beğendiği namaz Dâvûd aleyhisselâm’ın namazı, Allah Teâlâ’nın en çok beğendiği oruç da yine Dâvûd aleyhisselâm’ın orucudur. Dâvûd gecenin ilk yarısında uyur, üçte birinde namaz kılardı. Gecenin altıda birinde yine uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı.”****[35]***

***** Rasûlullah (s.a.v.)'ın ibadetinden kendisininkini az gören ve devamlı oruç tutmaya niyetlenen, geceleri devamlı ibadetle karısını dahi ihmal edecek derecede kararlı olan bu sahabiyle yapılan sohbetin son bölümü budur. En çok namaz kılmak isteyen ve çok oruç tutmak isteyen bu Davud modelinden daha fazlasını yapmamalıdır. Çünkü Allah'a en sevimli olan model de budur. [36]

1181. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem’i:*

“Geceleyin öyle bir zaman vardır ki, müslüman bir kimse o zamana rastlayıp Allah’dan dünya ve âhirete daair hayırlı bir şey dilerse, Allah ona dilediğini verir. Bu her gece böyledir” buyururken dinledim.[37]

***** Cuma günü icabet saatı Kadir gecesi ve her gece olan bu gibi durumlar, Allah'ın biz kullarına lütfu ve merhameti dolayısıyladır. [38]

1182. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Biriniz geceleyin kalktığında, önce gayet hafif iki rek'at namaz kılsın."****[39]***.

***** Gece namazına bir nevi hazırlık gibi olan bu hafifçe kılınan iki rekatlık namazla uzun ve yorucu olabilecek şeylere hafif bir girişle başlamanın uygun olduğu öğretilmektedir. [40]

1183. Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin kalktığında, namazına fazla uzatmadan kıldığı iki rek'atla başlardı.[41]

1184. Yine Âişe *radıyallahu anh*â şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* rahatsızlık gibi bir sebeple gece namazı kılamadığında, ertesi gün on iki rek'at namaz kılardı.[42]

***** Önceden 156'da geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti. [43]

1185. Ömer İbnü'l–Hattâb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse geceleri okuduğu zikir ve duasını okumadan veya tamamlayamadan uyur da, sonra onu sabah namazı ile öğle namazı

arasında okursa, gece okumuş gibi sevap kazanır.”[44]

154'de geçmişti, geniş açıklama orada verilmişti.

***** Alışkanlık haline getirilen ibadetler elde olmayan sebeplerden dolayı yapılamadığı takdirde ertesi günü telafi edilebileceği ve böylece de hiçbir kayba yol açmadığı bize bildirilmektedir.[45]

1186. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Geceleyin kalkıp namaz kılan, karısını da kaldıran, kalkmazsa yüzüne su serperek uyandıran kimseye Allah merhamet etsin. Aynı şekilde geceleyin kalkıp namaz kılan, kocasını da uyandıran, uyanmazsa yüzüne su serperek uykusunu kaçıran kadına da Allah merhamet etsin.”[46]

1187. Yine Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse geceleyin karısını uyandırır da beraberce veya her biri kendi başına iki rek’at namaz kılarlarsa, *Allah’ı çok anan erkekler ve Allah’ı çok anan kadınlar* arasına yazılırlar.[47]

***** Karı-koca arasında hayat müşterektir diyoruz, bu birlikteliği ibadet ve taatlarda da göstermemiz gerektiğini bu iki hadis bize bildirmektedir. Ebedi saadeti ahiretteki dereceyi artırmak için de karı-koca birbirlerini teşvik etmeli ve yardımcı olmalılar. İnsan ve cin şeytanları nasıl ki müslümanları gece ibadetine kaldırmamak sabah namazını kıldırmamak

için işbirliği yapıyorlarsa bizler de karı-koca olarak ana-baba evlat olarak birbirimizle yardımlaşıp tüm şeytani güçlere karşı ittifak kurmalıyız ki "Allah merhamet etsin" duasına hak kazanabilelim. Allah'a karşı yapılması gereken işlerde kadın-erkek arasında hiçbir fark yoktur, hepsi aynı emrolundukları şeyi yapmak durumundadır. (En'am: 6/14, 163, Araf: 7/143, Şuara: 26/51, Ankebut: 29/12 ayetlerinde olduğu gibi) [48]

1188. Âişe *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz namaz kılarken uyuklayacak olursa, uykusu dağılana kadar yatsın. Çünkü uyuklayarak namaz kılarsa, Allah'tan bağışlanma dileyim derken belki de kendine beddua eder." ***[49]***

***** Zihni ve bedeni yorgunluktan dolayı uyku ağır basarsa bu durumda kişi yanlış ve eksik okuma ihtimali olduğundan sevap yerine günah kazanabilir. Herşeyde olduğu gibi, ibadetlerimizde de uyanık vaziyette ve çok dikkatli olmalıyız. [50]

1189. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz geceleyin namaz kılmak üzere kalkıp da Kur'an'dan ne okuduğunu bilmeyecek derecede dili dolaşırsa, yatıp uyusun." ***[51]***

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 342.

[2] Buhârî, Tefsîrû sûre (48), 2; Müslim, Münâfikîn 81. Diğer kaynaklar için bk. 1163 numaralı hadis.

98'de geçmişti

[3] Buhârî, Teheccüd 6, Rikâk 20; Müslim, Münâfikîn 79–80. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 187; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; İbni Mâce, İkâmet 200.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[5] Buhârî, Teheccüd 5, Tefsîru sûre (18), 1, İ`tisâm 18, Tevhîd 31; Müslim, Müsâfirîn 206.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[7] Buhârî, Teheccüd 2, 21, Fezâilü's–sahâbe, 19, Ta`bîr 25, 36; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 139, 140.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[9] Buhârî, Teheccüd 19; Müslim, Sıyâm 185. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 59; İbni Mâce, İkâmet 174.

155 ve 692'de geçmişti. 155'de gerekli açıklama verildi.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[11] Buhârî, Teheccüd 13, Bed'ü'l–halk 11; Müslim, Müsâfirîn 205. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 5.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[13] Buhari, Teheccüd 12, Müslim, Müsafirin 207.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 343.

[15] Tirmizî, Et`ime 45, Kıyâmet 42. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 174, Et`ime 1.

849'da geçmişti.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 344.

[17] Müslim, Sıyâm 202, 203. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 56; Tirmizî, Mevâkît 207; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 6.

1247’de tekrar gelecektir.

[18] Buhârî, Teheccüd 10, Salât 84; Müslim, Müsâfirîn 146, 147, 159. Ayrıca. bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 24; Tirmizî, Salât 206; Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 26, 35, İbni Mâce, İkâmet 171.

[19] Buhârî, Vitir 2; Müslim, Müsâfirîn 157. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 26; Tirmizî, Vitir 8.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 344.

[21] Buhârî, Teheccüd 11, Savm 52, 53. Ayrıca bk. Müslim, Savm 178–180; Ebû Dâvûd, Savm 59; Tirmizî, Savm 57; Nesâî, Sıyâm 34, 70; İbni Mâce, Sıyâm 30.

[22] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 344.

[23] Buhârî, Vitir 1, Teheccüd 3. Ayrıca bk. Nesâî, Ezân 41, Sehv 74; İbni Mâce, İkâmet 181.

[24] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 344.

[25] Buhârî, Teheccüd 16, Terâvih 1, Menâkıb 24; Müslim, Müsâfirîn 125. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 26, Tirmizî, Mevâkît 208; Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 36.

[26] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 345.

[27] Buhârî, Teheccüd 15, Müslim, Müsâfirîn 129. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 17, 30, İbni Mâce, İkâmet 182.

Benzeri için 816’ya bkz

[28] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 345.

[29] Buhârî, Teheccüd 9; Müslim, Müsâfirîn 204. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 200.

Bu hadis 103 numarada geçmişti.

[30] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 345.

[31] Müslim, Müsâfirîn 203.

Bu hadis önceden 102 numarada geçmişti.

[32] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 345.

[33] Müslim, Müsâfirîn 165. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvû 23; Tirmizî, Salât 168; Nesâî, Zekât 49; İbni Mâce, İkâmet 200.

[34] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[35] Buhârî, Teheccüd 7, Enbiyâ 37, 38; Müslim, Sıyâm 189, 190. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 66; Nesâî, Sıyâm 69, 76–78, 80; İbni Mâce, Sıyâm 31.

[36] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[37] Müslim, Müsâfirîn 166, 167.

[38] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[39] Müslim, Müsâfirîn 198.

[40] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[41] Müslim, Müsâfirîn 197.

[42] Müslim, Müsâfirîn 140.

[43] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[44] Müslim, Müsâfirîn 142. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 19; Tirmizî, Cum'a 56; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 65; İbni Mâce, İkâmet 177.

[45] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 346.

[46] Ebû Dâvûd, Tatavvu 18, Vitir 13. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 5; İbni Mâce, İkâmet 175.

[47] Ebû Dâvûd, Tatavvu 18, Vitir 13. Ayrıca bk. İbni Mâce, İkâmet 175.

[48] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 347.

[49] Buhârî, Vudû 53; Müslim, Müsâfirîn 222. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 18; Tirmizî, Mevâkît 146; Nesâî, Tahâret 116; İbni Mâce, İkâmet 184.

147'de geçmişti.

[50] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 347.

[51] Müslim, Müsâfirîn 223. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu 18; İbni Mâce, İkâmet 184.

213) Ramazan Gecelerinde Terâvih Namazı Kılmak

Bu bölümdeki iki hadisten gündüzü oruçla geçirilen ramazan ayının gecesini de namaz kılarak geçirmenin geçmiş günahlarımızın bağışlanmasına vesile olacağını öğreneceğiz.[1]

1190. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim ramazanın faziletine inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek terâvih namazını kılarsa, geçmiş günahları bağışlanır."[2]

1191. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kesin emir vermeksizin ramazan gecelerinde ibadet etmeyi tavsiye eder ve şöyle buyururdu:

"Kim ramazanın faziletine inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek terâvih namazını kılarsa, geçmiş günahları bağışlanır."[3]

***** Nafile namazlar cinsinden olan bu Ramazan namazı yani Teravih, Peygamberimizin hayatı boyunca kıldığı gece namazlarının Ramazan ayındaki aldığı isimdir. Teravih mevzuunda Türkçede derli toplu malumatı Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi, Cild: 4, sh. 70-96 arasında bulmaktayız. Tüm hadislerle açıklanan bu meselenin özetini vermek gerekirse şöylece alıntı yaparak aktarabiliriz.

Rasûlullah (s.a.v.) ne Ramazanda ne de başka aylarda kıldığı gece namazı onbir rekatı geçmemiştir. (592 no'lu Aişe (r.anha) hadisi)

Sabah namazının iki rekat sünnetiyle vitir namazı da bu sayıya dahildir. (586 no'lu hadis.)

Zeyd ibni Sabit (r.a.)'den rivayete göre Rasûlullah (s.a.v.) mescidde hasırdan edindiği hücresinden çıkarak bir kez gece hem farz namaz olan yatsıyı hem de teravihi cemaatle kılmıştı. Cemaatin teravih namazına hücum ettiğini görünce, yatsıyı kıldırıp odasına çekilerek teravihi kendi başına kılmıştır.

Buhari'nin Aişe'den rivayetine göre Rasûlullah (s.a.v.)'in teravih namazını böyle cemaatle kılması iki ve üçü geçmez. Cemaatın aşırı arzu ve taleplerine binaen *"Üzerinize farz kılınacağından ve sizin de muktedir olamayacağınızdan korktum"* buyurmuşlardır.

Peygamberimizin vefatından sonra halifelerden Ebubekir (r.a.) döneminin tamamında ve Hz. Ömer (r.a.) döneminde herkes kendi başına kılıyordu. Hz. Ömer dağınık vaziyette teravih namazını kılan insanları bir imam arkasında toplasam iyi olacak dedi ve Übey ibni Ka'b'ı teravih imamı tayin ederek cemaatı onun arkasında topladı ve bir seferinde de *"Bu şekilde teravih kılma ne güzel adet oldu"* buyurdular.

İbn-i Ebi Şeybe'nin, Taberani'nin, Beyhaki'nin İbn Abbas'tan yaptıkları zayıf bir rivayette 20 rekat kılındığı da haber verilmektedir.

Asrı saadet ve sonraki dönemlerde 8 ile 36 rekata varan teravih kılındığı da bize gelen haberler arasındadır. Ebu Davut'ta rivayet edilen *“Ashabım! Benim sünnetime ve benden sonra da Hulefa-i Raşidin'in sünnetine uyunuz”* emrine göre bizler 8 rekatı kılmak suretiyle Peygamberimizin sünnetine +12 rekatla 20 rekat kılarak Halifelerden Hz. Ömer'in sünnetine uymuş oluyoruz. İsteyen 8 rekat kılabilir, isteyen 20 rekata tamamlayabilir. İsteyen 36 rekat da kılabilir. Nafile namazdır, her

müslüman içinde bulunduğu durum ve şartlara göre hangisini isterse kılabilir. Hiçbir kimse de değişik rekatlarda kıldığından dolayı da kınanmaz, kınanamaz. Din ve ibadet konusu kınama konusu yapılamaz. [4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 347.

[2] Buhârî, Îmân 37 ; Müslim, Müsâfirîn 173, 174. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Tirmizî, Savm 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 3, Savm 39, 40, Îmân 31, 32; İbni Mâce, İkâmet 173, Sıyâm 3, 39, 40.

[3] Müslim, Müsâfirîn 174. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Tirmizî, Savm 82.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 348.

214) Kadir Gecesini İhyâ Etmek (Kadir Gecesini İhya Etmenin Fazileti Ve Daha Ziyade Ramazanın Hangi Gecelerinde Olduğunun Açıklanması)

Bu bölümdeki bir sure, bir ayet ve yedi hadisten; Ramazandaki bu gecenin bin ay yani 83 sene 4 aydan daha hayırlı olduğunu, inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek bu geceyi değerlendirenin günahlarının bağışlanacağını, bu gecenin Ramazanın son on veya yedi gününün tek olanlarında aranması gerektiğini, bu gecede Rasûlullah (s.a.v.)'ın bize en çok okunmasını tavsiye ettiği duayı ve hayatı boyunca Ramazanın son on gününde ibadeti artırıp itikaf yaptığını öğreneceğiz. [1]

"Şüphesiz biz o Kur'an'ı Kadir gecesinde indirdik. Kadir gecesi nedir bilir misin? Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. O gece melekler ve ruh Rabbinin emriyle herbir iş için veya herbir kişi için inerler de inerler. O gece tan yeri ağarıncaya kadar selam ve esenliktir." (Kadir: 97/1-5)

"Biz o Kur'an'ı mübarek bir gecede indirdik, zaten biz insanlığı her zaman uyarmaktayız." (Duhan: 44/3)

1192. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Kadir gecesini değerlendiren kişinin geçmiş günahları bağışlanır."[2]

1193. Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, bir grup sahâbî, rüyalarında Kadir gecesinin ramazan'ın son yedi gecesinde olduğunu görmüşler (ve bunu Hz. Peygamber'e bildirmişler)di. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Kadir gecesi ile ilgili rüyalarınızın, ramazanın son yedi gecesi üzerinde toplandığını görüyorum. O halde Kadir gecesini arayan onu ramazanın son yedi gecesinde arasın!"*[3].

1194. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ramazan ayının son on gününde câmiye kapanır ibadete soyunur ve şöyle buyururdu:

"Kadir gecesi'ni ramazanın son on günü içinde arayınız!"[4].

1195. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyururdu:

"Kadir gecesi'ni ramazanın son on günündeki tek gecelerde arayın!" [5].

1196. Yine Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Ramazan ayının son on günü girdiğinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleri ihyâ eder, ev halkını uyandırır, ciddiyetle ibadete soyunur ve eşleriyle ilişkiyi keserdi.[6]

1197. Yine Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ramazanda diğer aylardan daha fazla

(kulluk yapmaya) çalışırdı. Ramazanın son on gününde de ramazanın öteki günlerinden daha fazla ibadet ederdi.[7]

1198. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resulü! Kadir gecesinin hangi gece olduğunu bilecek olursam, o gece nasıl dua edeyim? diye sordum.

– *"Allahım! Sen çok affedicisin, affetmeyi seversin. Beni bağışla! diye dua et"* buyurdu.[8]

***** Yukarıdaki ve diğer hadis kitaplarından öğrendiğimiz tüm hadisi şeriflere göre Kadir gecesinin hangi gece olduğu hakkında 40 civarında görüş nakledilmiştir ve ifadelerden de "Son yedi geceden dokuz geceden biri" şeklinde gibi esneklik bırakılmıştır.

Rasûlullah (s.a.v.)'in hayatına baktığımızda Ramazanda senenin diğer aylarından daha çok kendini ibadete verdiğini, Ramazanın da son on gününde mescide kapanarak ailesinden ve dünyalıklardan uzaklaşarak itikafa çekildiğini görmekteyiz ki, bu geceyi yakalayabilme Ramazanın son 1/3'de olacağı, bunun da sadece gecelerine değil, gündüzlerini de değerlendirmek gerekecektir. Çünkü yeryüzünün bir kısmı gece iken diğer yarı kürenin gündüz olması dolayısıyla icabında bu gecenin gündüz de olabileceğine ihtimal verilmelidir. Ramazanı ve bilhassa son on gününü geceli gündüzlü değerlendirmek için müslümanın tam bir gayret içinde olması da gerekmektedir. Bu konuda daha geniş bilgi için tefsirlerden Kadr suresinin tefsirini gözden geçirmek faydalı olacaktır kanaatindeyiz. [9]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 348.

[2] Buhârî, Îmân 25, 27, 28, 35, Savm 6, Terâvih 1, Leyletü'l–kadr 1; Müslim, Müsâfirîn 173–176. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Tirmizî, Savm 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 3, Savm 39–40; İbni Mâce, İkâmet 173, Sıyâm 2, 39.

[3] Buhârî, Leyletü'l–kadr 2, Ta'bîr 8; Müslim, Sıyâm 205 –206. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 5; Tirmizî, Savm 71.

[4] Buhârî, Leyletü'l–kadr 3; Müslim, Sıyâm 219. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 72.

[5] Buhârî, Leyletü'l–kadr 3.

[6] Buhârî, Leyletül–kadr 5; Müslim, İ'tikaf 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 17; İbni Mâce, Sıyâm 57.

Bu hadis 99 numarada geçmişti. 1224 numarada tekrar gelecektir.

[7] Müslim, İ'tikâf 8. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 72; İbni Mâce, Sıyâm 57.

[8] Tirmizî, Daavât 84. Ayrıca bk. İbni Mâce, Dua 5.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 349.

215) Misvak Kullanmak (Misvak Kullanmanın Ve Yaratılış Özelliklerinin Faydası)

Buradaki 10 hadis-i şeriften, müslümanlara zor gelmeseydi peygamberimizin (s.a.v.) ağız ve diş sağlığı konusunda kesin emirler vereceğini ve kendisinin sabah kalkınca ilk işinin ağzını misvaklamak olduğunu ve tüm peygamberlerin sünnetlerinden olan fıtrî hususiyetleri öğreneceğiz. [1]

1199. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Ümmetimi (veya insanları) zora sokmaktan endişe etmeseydim, onlara her namaz vaktinde misvakla dişlerini temizlemelerini emrederdim." **[2]***.

1200. Hüzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uykudan uyanınca misvakla dişlerini temizlerdi.[3]

1201. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in misvakını ve abdest suyunu akşamdan hazırlardık. Allah onu, gecenin dilediği saatinde uyandırırdı. Hz. Peygamber uyanınca hemen misvakla dişlerini temizler, abdest alır ve namaz kılardı.[4]

1202. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Misvak kullanma hakkında size pek çok tavsiyede bulundum."[5].

1203. Şüreyh İbni Hânî şöyle dedi: Hz. Âişe'ye;

– Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* evine girdiği zaman ilk önce ne yapardı? diye sordum.

– "Dişlerini misvaklardı" dedi.[6]

***** Ağız ve diş sağlığı konusundaki bu konunun tüm hadisleri bugünkü modern tıbbın daha yeni keşfettiği bir gerçeği 14 asır önce ortaya koymuştur. Ağız kokusu ve dişlerin bakımı ile alakalı tüm bu tavsiyeler insan sağlığının korunması için atılan adımlardan birisi olup, hem temizlik, hem de dinimizin yapılması gereken işlerindendir. Uykudan kalkınca her abdest ve namaz başlangıcında yapılan bu temizlik sayesinde hem ağız kokusunu gidermiş olacak insanları ve böylece de Rabbimizi hoşnut etmiş olacağız.

Buradaki ağız ve diş sağlığının yanısıra mide sağlığı ve yeme içme yüzünden de nasıl hareket edeceğimizi bildiren 491-521 no'lu hadisler tekrar gözden geçirilmelidir. [7]

1204. Ebû Mûsa *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına girdim. Misvağın ucu ağzındaydı.[8]

1205. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Misvak kullanmak ağzın temiz kalmasına ve Rabbın razı olmasına sebeptir."[9].

1206. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Peygamberlerin sünneti (fıtrat) beştir – yahut beş şey fıtrat gereğidir– :Sünnet olmak, kasıkları tıraş etmek, tırnakları kesmek, koltuk altını temizlemek, bıyıkları kırpmak."[10].

1207. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"On şey fıtrat gereğidir: Bıyıkları kırpmak, sakal bırakmak, misvak kullanmak, burna su çekmek, tırnakları kesmek, parmak boğumlarını temizlemek, koltuk altı kıllarını gidermek, apış arasını temizlemek, istinca yapmak."

Râvî "onuncuyu unuttum; ancak onun da mazmaza (ağıza su vermek) olması muhtemeldir" dedi.[11]

1208. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bıyıklarınızı kırpınız, sakallarınızı bırakınız!"[12].

***** İnsanların yaratılışı ve Peygamberlerle birlikte ortaya çıkan yaratılışın gerekleri cümlesinden on haslet sayılmaktadır ki hepsi insan

sağlığı ve temizlik yönünden mutlaka gerekir. Müslüman olmayan toplumlarda sünnet olmamak, tırnakları uzatmak, etek ve koltuk traşlarına riayet etmemek, bıyıkları dudaklarından aşağıya salıvermek suretiyle ne kadar pis ve sağlıksız bir durumda oldukları görülmektedir. Müslüman erkeklerin sakallarını kesmeleri bu hadis ve Nisa Suresi 119. ayeti gereğince pekçok alim ve mezhep imamı tarafından haram olarak kabul edilmiştir. Sadece İmam-ı Şafi mekruh sayar. Sakal hakkında daha geniş bilgi için tüm tefsirlerin Nisa suresi 119. tefsirine bilhassa Elmalı Tefsirine bakılabilir. [13]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 350.

[2] Buhârî, Cum'a 8, Temennî 9, Savm 27; Müslim, Tahâret 42. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 25; Tirmizî, Tahâret 18; Nesâî, Tahâret 6, Mevâkît 20; İbni Mâce, Tahâret 7.

[3] Buhârî, Vudû' 73, Teheccüd 9; Müslim, Tahâret 46, 47. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 30; Nesâî, Tahâret 1, Kıyâmü'l–leyl 10, 11; İbni Mâce, Tahâret 7.

[4] Müslim, Müsâfirîn 139. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 67, Kıyâmü'l–leyl 2, 25, 43; İbni Mâce, İkâmet 123.

[5] Buhârî, Cum'a 8. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 5.

[6] Müslim, Tahâret 43, 44. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 7.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 350.

[8] Buhârî, Vudû 73; Müslim, Tahâret 45. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 2.

[9] Nesâî, Tahâret 4; İbn Huzeyme, *Sahih*, I, 70. Ayrıca bk. Buhârî, Savm 27; İbni Mâce, Tahâret 7.

[10] Buhârî, Libâs 51, 62, 64; Müslim, Tahâret 49, 50. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 16; Tirmizî, Edeb 14; Nesâî, Tahâret 8–10; İbni Mâce, Tahâret 8.

[11] Müslim, Tahâret 56. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 29; Tirmizî, Edeb 14; Nesâî, Zîynet 1; İbni Mâce, Tahâret 8.

[12] Buhârî, Libâs 63, 64; Müslim, Tahâret 52–54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 16; Tirmizî, Edeb 18; Nesâî, Tahâret 14, Zînet 2, 56.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 351.

216) Zekâtın Fazileti (Zekâtın Farz Olduğunu Pekiştirme, Faziletini Ve Hükümlerini Açıklama)

Bu bölümdeki 3 ayet ve dokuz hadis-i şeriften, zekatın Allah'tan gelen dosdoğru dinin ortaya koyduğu mali bir ödev olduğunu, kişi bu ödevi yerine getirince kafa ve kalbini cimrilik pisliğinden ve günahlardan temizleyeceğini, zekatın İslamın beş esasından biri olduğunu, farz ibadetlerin yanı sıra bir de nafilelerin olduğunu, Rasulullah'ın tayin ettiği valilere ilk fırsatta emrettiği hususlardan birinin de zekat olduğunu, diğer farzlar gibi zekat vermeyi reddeden kimseyle dinden çıkıp mürted olduğu için savaşılabileceğini, diğer ibadetlerle birlikte zekatın da cennete sokacak amellerden olduğunu, zekatı verilmeyen altın gümüş ve paralarla deve, sığır ve koyunun kıyamette sahibine nasıl işkence edeceğini ve Atların üç sınıf olarak bakılıp beslendiklerini öğreneceğiz. [1]

"Namaza dikkatli ve devamlı olun, karşılıksız yardım denilen zekatı da verin." (Bakara: 2/43)

"Oysa kendilerine; yalnızca Allah'a ibadet etmeleri ve bütün içtenlikleriyle yalnız O'na iman ederek batıl olan herşeyden uzak durmaları, namazlarında dikkatli ve devamlı olmaları ve mallarının bencillik kirinden arındırılması için zekat denilen karşılıksız harcamada bulunmaları emrolunmuştur. İşte dosdoğru din budur." (Beyyine, 98/5)

"Bunun içindir ki, ey Peygamber! bundan sonra artık o mü'minlerin mallarından karşılıksız harcama denilen zekatı al ki bununla onları

günahlarından temizleyesin, onların sevaplarını artırıp yüceltesin." (Tevbe, 9/103)

***** İslam'da zekat ve nispetleri şöyledir:

1. Madenler, defineler ve hazineler, 1/5 % 20

2. Yağmurla veya dere sularıyla sulanan arazilerden çıkan ürünler, 1/10 % 10

3. Kuyu veya masraf edilerek sulama teşkilatıyla sulanan arazi ürünleri, 1/20 % 5

4. Altın, gümüş, nakit para, ticaret eşyası vb. mallar. 1/40 % 2.5

Bir müslüman bu mallardan hangisine sahip olursa o oranda zekatı vermek mecburiyetindedir, bu farzdır. Bunun yanısıra bir de nafile tatavvu dediğimiz fazladan infak ve harcamalar da vardır ki bu da mutlaka verilmelidir. Böylece müslümana Allah tarafından verilen her türlü nimete bir teşekkür olmak üzere Allah'ın rızasını kazanmak için mutlaka harcamada bulunulmalıdır çünkü Kur'an'da zekatın dışında yüzden fazla infak edilmesiyle alakalı ayetler vardır.[2]

1209. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İslâm dini beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın resulü olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek ve ramazan orucunu tutmak."[3]

1210. Talha İbni Ubeydullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Uzaktan sesini duyup ne dediğini anlayamadığımız saçı başı dağınık Necidli bir adam Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzuruna geldi. Resulullah'a yaklaştı. Bir de baktık ki, İslâm'ın ne olduğunu soruyor. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Bir gün bir gecede beş vakit namaz kılmaktır"* buyurdu. Adam:

– Kılmam gereken başka namaz var mı? dedi.

– *"Hayır yok! Nâfile olarak kılarsan o başka"* buyurdu. Resûlullah *sallahu aleyhi ve sellem* sözüne devam ederek:

– *"Bir de ramazan ayı orucunu tutmaktır"* buyurdu. Adam yine:

– Tutmam gereken başka oruç var mı? dedi. Resûl–i Ekrem Efendimiz:

– *"Hayır yok. Nâfile olarak tutarsan o başka!"* buyurdu.

Râvî Talha *radıyallahu anh* diyor ki, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* adama zekât vermeyi söyledi. Adam:

– Vermem gereken başka sadaka var mı? dedi.

– *"Hayır yok. Nâfile olarak verirsen o başka"* buyurdu.

Bu defa Adam:

– Bu söylediklerinden ne fazla ne eksik yaparım" diyerek Resûlullah'ın huzurundan ayrıldı.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Eğer sözüne sahip çıkarsa, kurtuldu gitti"* buyurdu.[4]

***** Bu hadisle İslam'ın temel direkleri olan bedenî ve malî ibadetlerden soru üzerine cevap verilmiştir. Temel ve esas unsurlar yerine getirildikten sonra şirke ve küfre bulaşmadan hayat sürdürülürse kurtuluş ümidi belirmiş demektir. Böylece Necidli adama da bu müjde verilmiş oluyor. Buna benzer

örnekler hadislerimizde çoktur, sorulan soru üzerine teferruata girmeksizin ana hatlarıyla konu açıklanmıştır.[5]

1211. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* Muaz'ı Yemen'e (vali ve zekât âmili olarak) göndermiş ve ona şu tâlimâtı vermiştir:

– *"Onları önce Allah'tan başka tanrı olmadığına ve benim, Allah'ın elçisi olduğuma şehâdet getirmeye davet et. Eğer bunu itiraf ile sana itaat ederlerse, Allah'ın, onlara günde beş vakit namazı farz kıldığını açıkla. Buna da itaat ederlerse, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek olan zekâtı Allah'ın farz kıldığını onlara bildir."*[6].

***** Yine bu hadiste de İslam'ın temel unsurlarına işaret edilerek nasıl bir sıra takip edileceği bildiriliyor. Değilse İslam sadece bunlar demek değildir. Bunlar İslam dairesine girmenin temel şartlarıdır.[7]

1212. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in, Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet edinceye, namazı kılıp zekâtı verinceye kadar insanlarla savaşmam bana emrolundu. Bunları yaparlarsa, –İslâm'ın hakkı olan hadler hariç– canlarını, mallarını benden korumuş olurlar. Gerçek durumlarının hesabını görmek ise Allah'a kalmıştır."[8].

1213. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* dedi ki, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vefatı üzerine, yerine Ebû Bekir halife seçilip de

Araplar’dan kimileri dinden dönünce, Ebû Bekir bunlara karşı savaş açtı. Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh* :

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve* sellem *"Ben insanlarla Allah'tan başka ilâh yoktur deyinceye kadar savaşmakla emrolundum. Kim kelime–i tevhîdi söylerse, –İslâm'ın hakkı olan hadler hariç– mal ve canını benden korumuş olur. Gerçek hesabını görmek ise Allah'a kalmıştır"* buyurmuşken şimdi sen onlarla nasıl savaş edersin? diye karşı çıktı.

Ebû Bekir:

– Allah'a yemin ederim ki, namazla zekâtın arasını ayıranlarla mutlaka savaşırım. Çünkü zekât, malın (ödenmesi gerekli) hakkıdır. Allah'a yemin ederim ki, Resûlullah'a verdikleri bir deve yularını bile bana vermekten kaçınırlarsa, sırf bu sebepten dolayı onlarla savaşırım" cevabını verdi.

Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

"Yemin ederim ki, zekât vermek istemeyenlerle savaş konusunda Allah Teâlâ'nın, Ebû Bekir'in kalbine tam bir kararlılık vermiş olduğunu gördüm ve doğrunun bu olduğunu anladım."[9]

***** İslâmî yönetimin savaşından korunmak için mutlaka yapılması gerekenlerin sınırı çizilmektedir. Bunlar kelime-i şehadet, namaz ve zekattır. Bedenin hakkı olan namazla malın hakkı olan zekat aynı derecede görülmüş, Hz. Ebubekir de böylece uygulamıştır. Hz. Ömer de bu gerçeği anlamakta gecikmemiştir. [10]

1214. Ebû Eyyûb *radıyallahu anh* demiştir ki bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e:

– Beni cennete götürecek bir amel söyle! dedi. Resûl–i Ekrem de:

– *"Allah'a ibadet eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Namazı kılar, zekâtı verir ve akrabanı görüp gözetirsin!"* buyurdu.[11]

1215. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* dedi ki, bedevînin biri Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve:

– Ey Allah'ın Resulü! İşlediğim takdirde cennete gireceğim bir amel söyle bana, dedi. Resûl–i Ekrem:

– *"Allah'a, hiçbir şeyi ortak koşmaksızın kulluk edersin. Farz olan namazları kılarsın. Yine farz olan zekâtı verirsin ve ramazan orucunu tutarsın"* buyurdu. Bedevî:

– Canım kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bu söylediklerine hiçbir şey ilâve etmem, dedi.

Adam dönüp gidince Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Cennetlik birini görmek kimi mutlu ediyorsa, şu kişiye bakıversin!"* buyurdu.[12]

***** Bu hadis te 1208 no'lu hadisin bir benzeri olup Rasûlullah (s.a.v.)'e davet ve tebliğdeki metodunu eğitim ve öğretimdeki inceliğini göstermiş oluyor. Çünkü o soru soran kimselere birinci derecede lazım olan noktalara işaret eder, fazla teferruata girmeksizin özlü konuşurdu.

Belki de Rasûlullah (s.a.v.) bu kişilerin cennetlik oldukları Allah tarafından kendisine bildirilmiş olan kimselerdendir. Çünkü cennetle müjdelenen kimseler sadece aşere-i mübeşşere dediğimiz on kişiden ibaret değildir. Çeşitli vesilelerle bu şekilde cennetlik olduğu söylenen sahabiler de vardır. [13]

1216. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

"Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e, namaz kılmak, zekât vermek ve bütün müslümanların iyiliğini istemek üzere biat ettim."[14]

***** Bu hadisten de zekatın ferd ve devlet ilişkisindeki önemini anlamış oluyoruz. Çünkü sahabiler çoğu sefer önemli gördükleri konular üzerinde Peygamberimiz (s.a.v.)'e söz verirler ve güçlerimiz yettiği sürece kaydını koyarak bağlayıcı taahhütlerde bulunurlardı.[15]

1217. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zekâtı verilmeyen her altın ve gümüş, kıyamet günü ateşte kızdırılarak plaka haline getirilip sahibinin yanları, alnı ve sırtı bunlarla dağlanır. Bu plakalar soğudukça, süresi elli bin sene olan bir günde kullar arasında hüküm verilinceye kadar sahibine azap için tekrar kızdırılır. Neticede kişi, yolunun ya cennete ya da cehenneme çıktığını görür."

– Ey Allah'ın elçisi! Peki zekâtı verilmeyen develerin durumu nedir? dediler. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Hakkı ödenmeyen her deve sahibi, –ki su başlarına geldikleri zaman sağılıp sütünün muhtaçlara dağıtılması da bu haklar arasındadır– kıyamet günü düz ve geniş bir sahaya yatırılır. O develer de en semiz hallerinde ve bir tek yavru bile dışarıda kalmamak şartıyla o kişiyi ayaklarıyla çiğner ve dişleri ile ısırırlar. Öndekiler geçtikçe arkadakiler gelir (aynı şeyi yapar). Süresi elli bin sene olan bir günde insanlar hakkında hüküm verilinceye kadar bu böyle devam eder. Neticede kişi, yolunun ya cennete veya cehenneme çıktığını görür."*

– Ey Allah’ın elçisi! Peki zekâtı verilmeyen sığırlar ile koyunların durumu ne olacak? dediler. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Hakkı (zekâtı) verilmemiş her sığır ve koyun sahibi, kıyamet günü düz ve geniş bir yere yatırılır. İçlerinde eğri boynuzlu veya boynuzsuz veya boynuzu kırık bir tane bile hayvan bulunmaksızın o hayvanlar o kişiyi boynuzları ile süser, tırnakları ile çiğnerler. Öndeki geçince arkadaki onu takip eder ve bu durum süresi elli bin yıl olan bir günde kullar arasında hüküm verilinceye kadar devam eder. Neticede kişi, yolunun ya cennete veya cehenneme çıktığını görür."*

– Ey Allah'ın elçisi! Ya atların durumu nedir? dediler. Resûlullah *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

– *"Atlar üç sınıftır. Kişi için yük olan at vardır; örtü olan at vardır, ecir ve sevap olan at vardır. Yük ve vebal olan at sahibinin sırf çalım satmak ve İslâm'a düşmanlık yapmak için beslediği attır. Bu, o adam için vebaldir, Örtü olan at sahibinin Allah rızâsı için beslediği ve binit ve koşum olarak üzerindeki Allah'ın hakkını ödediği, iyice bakıp gözettiği attır; bu sahibi için bir perde ve örtüdür. Ecir ve sevap olan ata gelince, o da sahibinin müslümanlara yardımcı olmak maksadıyla Allah yolunda besleyip çayır ve bahçelerde otlattığı attır. Atın o çayır veya bahçeden yediği ve çıkardığı şeyler sayısınca sahibine iyilik yazılır. Hatta at ipini koparıp da bir–iki tur atarsa, onun izleri ve pislikleri adedince sahibine iyilik yazılır. Ya da sahibi sulamak niyeti olmadığı halde onu bir nehir kenarından geçirirken at su içecek olsa, Allah onun içtiği su yudumları adedince sahibine iyilik yazdırır."*

– Ey Allah'ın elçisi! Peki ya eşeklerin durumu nedir? dediler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Kim zerre kadar bir hayır işlerse onun karşılığını görür. Kim zerre kadar kötülük yaparsa onun karşılığını görür" meâlindeki umûmi mânalı âyetten başka bana eşekler hakkında özel bir bilgi verilmedi."*[16]

***** Bu hadis-i şerifte bize zekatın diğer ibadetler gibi ihmale gelmeyen bir ibadet olduğunu, bu dünyada verilmediği takdirde malın cinsine göre ahirette azabının olacağını bildirmektedir. Hadisin son bölümündeki at ve eşeklerle ilgili kısmı bugün arabalar ve değişik vasıtalar için de düşünebiliriz. Çalım satmak ve gösteriş için kullanılanlara vebal ve günah kazandıracağını İslam davası uğruna ve Allah rızası kazanılacak işlerde kullanılanlara da ecr ve sevap olacağı muhakkaktır

Bu konuyla alakalı Kur'an'ın Zariyat: 51/19, Meariç: 70/24-25, Zilzal: 99/7-8 ve Lokman: 31/16. ayeti tefsirlerden okunmalıdır.[17]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 351.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 352.

[3] Buhârî, Îmân 1, 2; Tefsîru sûre (2), 30; Müslim, Îmân 19–22. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 3; Nesâî, Îmân 13.

1075'de geçmişti, 1272'de tekrar gelecek.

[4] Buhârî, Îmân 34, Savm 1, Şehâdât 26, Hiyel 3; Müslim, Îmân 8, 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 1; Tirmizî, Mevâkît 4; Sıyâm 1; Nesâî, Sıyâm 1, Îmân 23.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 352.

[6] Buhârî, Zekât 1, Tevhîd 1; Müslim, Îmân 29. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 5; Nesâî, Zekât 46; İbni Mâce, Zekât 1.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 353.

[8] Buhârî, Îmân 17, 28, Salât 28, Zekât 1, İ'tisâm, 2, 28; Müslim, Îmân 33–36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 95; Tirmizî, Tefsîru sûre (88); Nesâî, Zekât 3; İbni Mâce, Fiten 1–3.

391 ve 1076'da geçmişti.

[9] Buhârî, İ'tisâm 2, Zekât 1, 40, İstitâbe 3; Müslim, Îmân 32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 1; Tirmizî, Îmân 1; Nesâî, Zekât 3, Cihâd 1.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 353.

[11] Buhârî, Zekât 1, Edeb 10; Müslim, Îmân 12, 14. Ayrıca bk. Nesâî, Salât 10.

[12] Buhârî, Zekât 1; Müslim, Îmân 15, Fezâilü's–sahâbe 150. Ayrıca bk. İbni Mâce, Rü'yâ 10.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 354.

[14] Buhârî, Îmân 42, Mevâkîtü's–salât 3, Zekât 2, Şurût 1; Müslim, Îmân 97–98. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 6, 17.

184'de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 354.

[16] Müslim, Zekât 24; Buhâri, Cihâd 48 (kısmen)

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 355.

217) Ramazan Orucu (Ramazan Orucunun Farz Oluşu, Fazileti Ve Oruçla İlgili Konular)

Bu konudaki bir ayet ve yedi hadisten oruç tutmanın geçmiş ümmetlere olduğu gibi bize de farz kılındığını, orucun diğer ibadetlerden farklı muamele göreceği, orucun kalkan gibi koruyucu olduğunu, oruçlunun iki sevinçli anı olduğunu, oruçlunun ağız kokusunun Allah katında misk kokusundan daha güzel olduğunu, oruç tutanların cennete reyyan kapısından gireceklerini, Allah rızası için tutulan bir günlük orucun cehennem ateşinden yetmiş yıl uzak tutacağını, inanıp sevabını Allah'tan bekleyerek tutulan orucun geçmiş günahları bağışlayacağını, Ramazan ayı geldiğinde cennet kapılarının açılıp cehennem kapılarının kapanacağını ve şeytanların bağlanacaklarını, oruca başlarken ve bitirirken aya bakarak tesbitin gerekliliğini, hava bulutlu olunca Şaban ayını otuza tamamlamak gerektiğini öğreneceğiz. [1]

“Siz ey iman edenler! Oruç sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı, ki böylece yolunuzu Allah ve kitap ile bulmuş olursunuz. Sayılı günlerde oruç... Ancak sizden kim hasta veya seyahatte olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruç tutmaya gücü yetmeyenlere veya zorla güç yetirip de orucu tutamayıp yiyenlerin üzerine, fidye vererek bir yoksulu doyurması da bir yükümlülüktür. Her kim yapmaya yükümlü olduğundan daha fazla iyilik yaparsa, kendisine iyilik yapmış olur. Oruç tutmak sizin için daha yararlıdır, keşke bunu bilseydiniz. Kur’an bir rehber, bu rehberliğin apaçık bir delili ve doğruyu yanlıştan ayırt edici bir ölçü

olarak insanoğluna ilk defa bu Ramazan ayında indirilmiştir. Bundan dolayı, sizden her kim bu ayı görürse veya bu aya oruç tutabilecek durumda iken ulaşırsa, baştan sona oruç tutsun. Ancak hasta veya seyahatte olan, başka günlerde tutamadığı kadarını aynı sayıda tutsun. Allah sizin için kolaylık diler, zorluk çekmenizi istemez. Allah size bunları açıkladı ki, o sayıyı tamamlayasınız. Ve size doğru yolu gösterdiği için Allah'ı yüceltmenizi ister, gerekir ki şükredersiniz." (Bakara: 2/183-185)

1218. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

Aziz ve celîl olan Allah "İnsanın oruç dışında her ameli kendisi içindir. Oruç benim içindir, mükâfatını da ben vereceğim" buyurmuştur.

Oruç kalkandır. Biriniz oruç tuttuğu gün kötü söz söylemesin ve kavga etmesin. Şayet biri kendisine söver ya da çatarsa: 'Ben oruçluyum' desin.

Muhammed'in canı kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha güzeldir.

Oruçlunun rahatlayacağı iki sevinç anı vardır: Birisi, iftar ettiği zaman, diğeri de orucunun sevabıyla Rabbine kavuştuğu andır."[2]

***** Oruç ibadeti gösterişten uzak tek ibadet olması dolayısıyla Kur'an'da nispetleri bildirilen (10-700) arasındaki sevaplarla sınırlandırılmayacak kadar miktarda Allah tarafından mükafatlandırılacaktır.[3]

1219. Yine Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah yolunda çift sadaka veren kimse, cennetin muhtelif kapılarından, 'Ey Allah'ın (sevgili) kulu! Burada hayır ve bereket vardır', diye çağırılır. Sürekli namaz kılanlar namaz kapısından, mücahidler cihad kapısından, oruçlular reyyân kapısından, sadaka vermeyi sevenler de sadaka kapısından (cennete girmeye) davet edilirler."

Ebû Bekir *radıyallahu anh*:

– Anam babam sana kurban olsun ey Allah'ın Resulü! Gerçi bu kapıların birinden çağrılan kimsenin diğer kapılardan çağırılmaya ihtiyacı yoktur ama, bu kapıların hepsinden birden çağrılacak kimseler de var mıdır? dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Evet, vardır. Senin de o bahtiyârlardan olacağını ümit ederim"* buyurdu.[4]

1220. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennette reyyân denilen bir kapı vardır ki, kıyamet günü oradan ancak oruçlular girecek, onlardan başka kimse giremeyecektir. Oruçlular nerede? diye çağrılır. Onlar da kalkıp girerler ve o kapıdan onlardan başkası asla giremez. Oruçlular girince o kapı kapanır ve bir daha oradan kimse girmez."[5]

1221. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah rızâsı için bir gün oruç tutan kimseyi Allah Teâlâ, bu bir günlük oruç sebebiyle cehennem ateşinden yetmiş yıl uzak tutar."[6]

1222. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallalllahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır." ***[7]***

1223. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ramazan ayı girdiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır ve şeytanlar bağlanır." ***[8]***

1224. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ramazan hilâlini görünce oruç tutunuz. Şevval hilâlini görünce de oruca son veriniz. Ramazanın başlangıcı bulutlu bir güne rastlarsa, şâbanı otuza tamamlayınız." ***[9]***

Bu, Buhârî'nin rivayetidir. Müslim'in rivayetinde şöyle buyurulmaktadır: *"Eğer şevval ayının başlangıcı bulutlu olursa, orucu otuza tamamlayınız."* ***[10]***

***** İbadetlerimiz yani Kurban ve oruç Kamerî aylara göre hesap edilir, onların görülmesiyle başlanır, yine bir sonraki ayın görülmesiyle de oruca son verilir. Eğer bulutlu olursa oruç otuza tamamlanır, bu hadisteki emre göre kişi kendisi bakmaya gücü yetmezse bakıp görenlerden güvendiği kimselere uyabilir. [11]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 356.

[2] Buhârî, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 357.

[4] Buhârî, Savm 4, Cihâd 37, Bed'u'l–halk 9, Fezâilü ashâbi'n–Nebî 5; Müslim, Zekât 85, 86. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 16; Nesâî, Zekât 1, Cihâd 20, Sıyâm 43.

[5] Buhârî, Savm 4; Müslim, Sıyâm 166. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 43; İbni Mâce, Sıyâm 1.

[6] Buhârî, Cihâd 36; Müslim, Sıyâm 167–168. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 3;

1340’da tekrar gelecektir.

[7] Buhârî, Îmân 28, Savm 6; Müslim, Sıyâm 203, Müsâfirîn 175. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1, Savm 57; Tirmizî, Savm 1, Cennet 4; Nesâî, Sıyâm 39; İbni Mâce, İkâmet 173, Sıyâm 2, 33.

[8] Buhârî, Savm 5, Bed'ul–halk 11; Müslim, Sıyâm 1, 2, 4, 5.

[9] Buhârî, Savm 11; Müslim, Sıyâm 4, 7, 8, 17–20. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 5; Nesâî, Sıyâm 8; İbni Mâce, Sıyâm 7.

[10] Bu rivayet için de ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sıyâm 7; Nesâî, Sıyâm 10; İbni Mâce, Sıyâm 7.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 358.

218) Ramazanda Cömertlik (Ramazanda Cömert Davranmak, İyilik Yapmak, Çok Hayır İşlemek Ve Özellikle Son On Gününde Bunları Daha Da Arttırmak)

Bu bölümde de Ramazanda bilhassa Ramazanın son on gününde cömert olmanın ve ibadetlere ağırlık vermenin gerekliliğini öğreneceğiz. [1]

1225. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûllullah *sallallahu aleyhi ve sellem* insanların en cömerdi idi. Onun en cömert olduğu anlar da ramazanda Cebrâil'in, kendisi ile buluştuğu zamanlardı. Cebrâil *aleyhisselâm*, ramazanın her gecesinde Hz. Peygamber ile buluşur, (karşılıklı) Kur'an okurlardı. Bundan dolayı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Cebrâil ile buluştuğunda, esmek için engel tanımayan bereketli rüzgârdan daha cömert davranırdı."[2]

1226. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Ramazan ayının son on günü girdiğinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleri ihyâ eder, ev halkını uyandırır, ibadete soyunarak eşleriyle ilişkiyi keserdi.[3]

***** Müslümanlıkta, dünyadan el etek çekip kendini ibadete vermek dediğimiz Ruhbanlık yoktur. Ruhbanlık sadece hristiyanlar tarafından uydurulmuş olup, bu uydurdukları işin de hakkından gelememişlerdir.[4] İslamda sadece Ramazanın son on gününde toplumdan ve her şeyden uzaklaşarak ibadet etme modeli vardır ki, buna itikâf diyoruz.

Müslümanlardan bazısının yapmasıyla diğerlerinden bu yük inmiş olur. Bu son on günde kadir gecesinin faziletini yakalayabilmek için geceli gündüzlü ibadete ağırlık vermek esastır.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 358.

[2] Buhârî, Bedü'l–vahy 5, 6, Savm 7, Menâkıb 23, Bed'ul–halk 6, Fezâilü'l–Kur'ân 7, Edeb 39; Müslim, Fezâil 48, 50. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 15; Nesâî, Sıyâm 2; İbni Mâce, Cihâd 9.

[3] Buhârî, Leyletül–kadr 5; Müslim, İ'tikaf 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ramazan 1; Nesâî, Kıyâmu'l–leyl 17; İbni Mâce, Sıyâm 57.

Bu hadis 99-1194 numarada geçmişti.

[4] Hadid: 57/27.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 358.

219) Şâban Orucu (Şâban Ayı'nın Onbeşinden Sonra Ramazanı Karşılamak İçin Oruç Tutmanın Yasaklanması, Ancak Şâbanı Bütünüyle Oruçlu Geçirenin Veya Pazartesi–Perşembe Günleri Gibi Belli Günlerde Oruç Tutmayı Âdet Edinmiş Olan Kimsenin Tutabileceği)

Bu bölümdeki dört hadis-i şeriften Ramazan'ı karşılamak için birkaç gün öncesinden oruç tutulmaması gerektiğini, yine hilal görülüp oruca başlanacağını, hilalle oruca son veirileceğini, Şaban'ın onbeşinden sonra oruç tutulmaması gerektiğini, Ramazan'dan bir gün önce oruç tutulmaması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

1227. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz bir–iki gün öncesinden oruç tutarak ramazanı karşılamaya kalkmasın. Ancak belli günlerde oruç tutmayı âdet edinmiş olan kimse, o gün orucunu tutsun."[2]

1228. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ramazandan (bir–iki gün) önce oruç tutmayınız. Ramazan hilâlini gördüğünüzde oruca başlayınız; şevvâl hilâlini gördüğünüzde oruca son veriniz. Hilâli görmenize bulut mani olacak olursa, günü otuza tamamlayınız."[3]

1229. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şâbanın ikinci yarısında oruç tutmayınız."[4].

1230. Ebü'l–Yakzân Ammâr İbni Yâsir *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ramazandan olup olmadığı belli olmayan günde (yevmü'ş–şek) oruç tutan kişi, Ebü'l–Kâsım *sallallahu aleyhi ve sellem*'e isyân etmiş olur.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 359.

[2] Buhârî, Savm 5, 14; Müslim, Sıyâm 21. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 7, 11; Tirmizî, Savm 2, 4, 38; Nesâî, Sıyâm 13, 31, 32, 38; İbni Mâce, Sıyâm 5.

[3] Tirmizî, Savm 5 . Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 13.

[4] Tirmizî, Savm 37. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 13.

[5] Ebû Dâvûd, Savm 10; Tirmizî, Savm 3. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 3.

220) Hilâl Görüldüğünde Yapılacak Dua

Bu üç konundaki on iki hadisten, hilali görünce de dua yapılacağını, sahura kalmakla bereket olacağını, sahur yemeğinin Ehli Kitapla bizim orucumuz arasındaki fark olduğunu, oruç açmakta acele davranmanın gerekliliğini, iftar edilecek vaktin hangi vakit olduğunu, iftarı hurma ve su ile açmanın uygun olduğunu öğreneceğiz.[1]

1231. *Talha İbni Ubeydullah radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* hilâli gördüğü zaman şöyle dua ederdi:

"Allahım! Bu hilâli bize emniyet ve iman, selâmet ve İslâm hilâli kıl. (Ey hilâl!) Benim rabbim de senin rabbin de Allah'tır" (Bu, doğruluk ve hayr hilâli olsun).[2]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 360.

[2] Tirmizî, Duâ 50.

221) Sahurun Fazileti (Sahurun Fazileti Ve Şafak Sökmesinden Korkulmadığı Sürece Sahur Yemeğinin Geciktirilmesi)

1232. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sahur yapınız, zira sahurda bolluk–bereket vardır."[1].

1233. Zeyd İbni Sâbit *radıyallahu anh* dedi ki: Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte sahur yemeği yedik sonra da sabah namazını kıldık.

Sahur yemeği ile sabah namazı arasında ne kadar zaman geçti? diye soruldu. *"Elli âyet okuyacak kadar"* cevabını verdi.[2]

1234. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* dedi ki, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in iki müezzini vardı: Bilâl ve İbni Ümmü Mektûm. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bilâl geceleyin erkence ezan okur. Siz İbni Ümmü Mektûm ezan okuyuncaya kadar yiyip içiniz."

İbni Ömer, "Bu ikisinin arasındaki zaman, biri inip diğeri çıkıncaya kadar geçen vakitten ibaretti" demiştir.[3]

1235. Amr İbnu'l–Âs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bizim orucumuz ile Ehl–i kitabın orucu arasındaki en önemli fark sahur yemeğidir."[4].

* Gündüz tutulacak oruca gece yenilen sahur yemeği destektir, gece namazı için de gündüz uykusu (kaylule) destektir. (İbn Mace, Sıyam, 23) hadisine göre sahura kalkmak uygundur.[5]

---

[1] Buhârî, Savm 20; Müslim, Sıyâm 45. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 17; Nesâî, Sıyâm 18, 19; İbni Mâce, Sıyâm 22.

[2] Buhârî, Savm 19; Müslim, Sıyâm 47. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 14; Nesâî, Sıyâm.

[3] Buhârî, Ezân 11, 13, Şehâdât 11, Savm 17; Müslim, Sıyâm 36–39. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 35; Nesâî, Ezân 9–10; İbni Mâce, Sıyâm 30.

[4] Müslim, Sıyâm 46. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 15; Tirmizî, Savm 17; Nesâî, Sıyâm 27.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 360.

222) Oruç Açmakta Acele Etmek (Oruç Açmakta Acele Etmenin Fazileti, Ne İle Oruç Açılacağı Ve Oruç Açıldıktan Sonra Yapılacak Dua)

1236. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Oruç açmakta acele ettikleri sürece müslümanlar hayır üzere yaşarlar."[1]

1237. Ebû Atıyye dedi ki, ben ve Mesruk Âişe *radıyallahu anhâ*'nın yanına gittik. Mesruk ona:

– Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbından iki kişi var. İkisi de hayırdan geri kalmıyorlar. Ancak bunlardan biri akşam namazını kılmakta ve oruç açmakta acele ediyor, diğeri ise hem akşam namazını hem de iftarı geciktiriyor, dedi. Bunun üzerine Âişe:

– Akşam namazını kılmakta ve oruç açmakta acele eden kimdir? diye sordu.

Mesruk da:

– (İbni Mes'ud'u kastederek) Abdullah'tır, cevabını verdi. Bunun üzerine Âişe:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de öyle yapardı, dedi.[2]

1238. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki:

“Allah Teâlâ şöyle buyurdu: Kullarımın bana en sevgili olanı, oruç açmakta acele davranandır."[3].

1239. Ömer İbnü'l–Hattâb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gece, (doğudan) geldi de gündüz (batıdan) gitti ve güneş kayboldu mu oruçlu derhal orucunu açar."[4].

***** Nefsini terbiye etmek, sabrını ölçmek bahanesiyle iftarı geciktirmeyi adet haline getirenler, sünnete aykırı davranmış olurlar. Peygamberimizin sünnetinden yan çizip kendi kafasından uygulamalar ortaya koyanlar bir çeşit sapıklığa düşmüşlerdir. Ashabı kiram Rasûlullah (s.a.v.)’ın iftarı çabuk yapmasını ve sahuru geciktirmesini daima taklid ederlerdi. İtiraz edilemeyen iki delilden birisi olan hadislere uymak her müslümanın vazifesidir. Sünnete uyan davranışlardan dolayı da Allah o kullarını sevmektedir. Son hadiste de akşam olduğunun üç alameti bildirilmektedir. Takvim ve saatın bulunmadığı zamanlarda Müslümanlar bu ölçülere göre oruçlarını açacaklardır.[5]

1240. Ebû İbrahim Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ* dedi ki:

Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir seferde beraber bulunduk. O oruçlu idi. Güneş batınca, oradakilerden birine:

– *"Ey fülan! Haydi binitinden in, bize sevik karıştırıver!"* buyurdu. O:

– Ey Allah'ın Resûlü! Keşke geceyi bekleseydin? dedi. Hz. Peygamber:

– *"Ey fülan! Haydi binitinden in, bize sevik karıştırıver!"* buyurdu. Adam yine:

– Henüz gün devam ediyor, dedi. Resûl–i Ekrem yine:

– *"Ey fülan! Haydi binitinden in, bize sevik karıştırıver!"* buyurdu.

Bunun üzerine adam indi ve oradakiler için sevik karıştırıp çorba hazırladı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu içti sonra eliyle doğu tarafını işaret ederek şöyle buyurdu:

– *"Gecenin bu taraftan belirdiğini gördünüz mü oruçlunun iftar vakti gelmiş demektir."*[6].

1241. Sahâbeden Selmân İbni Âmir ed–Dabbî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Herhangi biriniz iftar etmek istediği zaman orucunu hurma ile açsın. Hurma bulamazsa, su ile iftar etsin. Su temizdir."[7].

***** Doğrudan kana karışan tatlı cinsinden olması dolayısıyla ve o gün Medine'de çok bulunan bir meyve olması hasebiyle iftar açmada ilk olarak hurma tavsiye edilmiştir. Hurma bulunamadığı takdirde her bölgede ve her zaman bulunabilen su tavsiye edilmiştir. Hurma ve su tercihlerini kış mevsiminde hurma, yaz ve sıcak mevsimlerde su şeklinde yorum getirenler de olmuştur.[8]

1242. Enes *radıyallahu anh* dedi ki: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* akşam namazından önce bir kaç taze hurma ile orucunu açardı. Taze hurma bulamazsa, kuru bir hurmacıkla iftar ederdi. Kuru hurma da bulamazsa, birkaç yudum su içerek iftar ederdi.[9]

* Bu bölümün başlığında Nevevi, iftardan sonra söylenecek söz diye başlık koymasına rağmen bu konuda bir hadis zikretmemiştir.[10]

İftar esnasında veya iftardan sonra Rasûlullah (s.a.v.):

"Susuzluk gitti, damarlar nemlendi. İnşallah sevap da hasıl oldu" derlerdi. Ayrıca;

"Ey Allahım sadece senin için oruç tuttum ve senin rızkınla orucumu açtım" da derlerdi. [11]

---

[1] Buhârî, Savm 45; Müslim, Sıyâm 48. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 13; İbni Mâce, Sıyâm 24.

[2] Müslim, Sıyâm 49–50. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 21; Tirmizî, Savm 13; Nesâî, Sıyâm 23.

[3] Tirmizî, Savm 13.

[4] Buhârî, Savm 43; Müslim, Sıyâm 51–52. Ayrıca bk. Tirmizî, Savm 12.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 361.

[6] Buhârî, Savm 33, 43, 44, 45; Talâk 24; Müslim, Sıyâm 52–54. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 19.

[7] Ebû Dâvûd, Savm 21; Tirmizî, Zekât 26, Savm 10. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 25.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 362.

[9] Ebû Dâvûd, Savm 21; Tirmizî, Savm 10.

Geniş biçimde 334'de geçmişti.

[10] Ebu Davut, Sıyam, 22.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 362.

223) Oruçlunun Dilini Koruması (Oruçluya Dilini Ve Diğer Organlarını Yasaklardan, Çekişmekten Ve Benzeri Kötülüklerden Korumasını Emretmek)

Bu konudaki iki hadis-i şeriften oruçlu kimsenin diğer zamanlarından daha dikkatli olarak kötü ve çirkin söz söylememesi gerektiğini, başka birisi kendisine çatarsa "Ben oruçluyum" demesi gerektiğini, yalan ve kötülükler yapanların bu halleriyle aç ve susuz durmalarına Allah'ın hiçbir değer vermeyeceğini öğreneceğiz.[1]

1243. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, 'ben oruçluyum desin'[2].

1244. Yine Ebu Hureyre'den bildirildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *"Oruçlu bir kimse yalanı ve yalanla iş yapmayı terk etmezse onun yemesini içmesini terk etmesine Allah'ın hiçbir ihtiyacı yoktur."*[3].

***** Oruç sadece kişinin yeme içme gibi ihtiyaçlarını frenlemesi demek değildir. Başta dili olmak üzere her türlü organlarını da kötülüklerden alıkoymak durumundadır ki böylece oruçtan beklenen sonuç gerçekleşmiş olsun.

Yeme içmenin yanı sıra her türlü kötülük ve zararlı şeylere karşı da irade gücü ve direncin kullanılması gerekmektedir.

Başka biri bizi kötülüğe sürüklemek için söver ve çatarsa yapacağımız iş ona uymak değil, uymayacağımızın en güzel şekilde belirtilmesi olacaktır. Böylece kişi tüm hareketleriyle oruçlu olduğunu göstermiş olacaktır.[4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 362.

[2] Buhârî, Savm 9; Müslim, Sıyâm 163. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 42.

[3] Buhari, Savm, 8.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 362.

224) Oruca Dair Bazı Meseleler

Bu bölümdeki üç hadisten, unutarak orucunu bozan kimsenin orucuna devam etmesi gerektiğini, bunun Allah tarafından ona bir ikram olduğunu, oruçlu iken boğaza su kaçırma tehlikesinden dolayı buruna fazla çekilmemesi gerektiğini, cünüplüğün oruca bir zarar vermediğini öğreneceğiz.[1]

1245. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz unutarak bir şey yer veya içerse, orucunu tamamlasın. Çünkü onu Allah yedirmiş ve içirmiştir."[2]

1246. Lakît İbni Sabire *radıyallahu anh* şöyle dedi: Ben:

– Ey Allah'ın Resûlü! Bana abdest almayı anlat! dedim. O da:

– *"Güzelce abdest al, parmak aralarına suyu ulaştır. Oruçlu olmadığın zaman suyu burnuna iyice çek!"* buyurdu.[3]

1247. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, ailesiyle ilişkide bulunup cünüp olarak sabahladığı olurdu. Sonra yıkanıp, orucunu tutardı.[4]

1248. Âişe ve Ümmü Seleme *radıyallahu anhümâ* şöyle dediler:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ihtilâm olmaksızın cünüp olarak sabahlardı. Sonra (yıkanır ve) oruç tutardı.[5]

* Birinci hadiste unutarak yiyip içmenin orucu bozmayacağı ve bu yemenin ve içmenin Allah'ın bir ikramı olduğunu bize bildirmesi yalnız kişi hatırına geldiği an yemeyi içmeyi bırakıp oruca devam edecektir. İkinci hadiste, abdest alırken genizden boğaza su kaçmaması için dikkatli davranılması gereği vurgulanmaktadır. Üçüncü ve dördüncü hadislerde ise, gusül abdesti alması gerektiği halde sabah namazına kadar yıkanmayan kimsenin oruca devam edip edemeyeceğine açıklık getirilmiştir. Cünüplük, namazı ilgilendiren bir haldir, orucu değil. Aişe ve Ümmü Seleme annelerimizden bildirilen bu ve benzeri hadislerde kişinin Ramazan ve sair gecelerde cünüp olup sabah namazına kadar cünüp durabileceğinin caiz olduğu belirtilmiştir. Böyle bir kişi yıkanıp sabah namazını kılar, Ramazansa orucuna devam edebilir. Peygamberimiz hayatın her safhasında biz ümmetine örnektir. [6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 363.

[2] Buhârî, Savm 26, Eymân 15; Müslim, Sıyâm 171. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sıyâm 39; Tirmizî, Savm 26; İbni Mâce, Sıyâm 15.

[3] Ebû Dâvûd, Tahâret 56, Savm 27; Tirmizî, Savm 68. Ayrıca bk. Nesâî, Tahâret 70; İbni Mâce, Tahâret 44.

[4] Buhârî, Savm 22, 25; Müslim, Sıyâm 76.

[5] Buhârî, Savm 25; Müslim, Sıyâm 75–77.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 363.

225) Muharrem Orucunun Fazileti (Muharrem, Şâban Ve Haram Aylarında Nâfile Oruç Tutmak)

Bu bölümdeki üç hadisten, Ramazan dışında en faziletli orucun Muharrem ayında olduğunu, Rasulullah (s.a.v.)'ın Ramazan dışında en fazla oruçlu bulunduğu ayın Şaban ayı olduğunu, en ideal oruç tutmanın ne şekilde olacağını öğreneceğiz.[1]

1249. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ramazan orucu dışında en faziletli oruç, Allah'ın ayı muharremde tutulan oruçtur. Farzlar dışında en faziletli namaz da gece namazıdır."[2]

1250. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hiç bir ayda, şâban ayında tuttuğu oruçtan daha fazla oruç tutmazdı. Şâban ayının tamamını oruçlu geçirirdi.

Başka bir rivayette[3] "Pek az bir kısmı hariç, şâban ayını baştan sona oruçlu geçirirdi" denilmektedir.[4]

***** Şabanın 15. gününden sonra oruç tutulmamasını isteyen hadisle bu hadis ters gibi görünüyorsa da; alışık olmayanların Ramazana dinç girebilmeleri için bir tavsiye niteliğinde olup alışık olanların en fazla oruç tutacakları ayın Şaban ayı olduğunu açıklamaktır.[5]

1251. Mücîbetü'l–Bâhiliyye, babasından (veya amcasından) naklen, babasının Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e elçi olarak gidip memleketine döndüğünü, bir yıl sonra –hali ve görünüşü oldukça değişmiş olarak– tekrar Hz. Peygamber'e gittiğini ve şöyle dediğini haber verdi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Beni tanıdınız mı? Hz. Peygamber:

– *"Sen kimsin? (tanımadım)"* buyurdu. Adam:

– Bir sene önce size gelmiş olan Bâhilîyim, dedi. Hz. Peygamber:

– *"Seni böylesine değiştiren nedir? Halbuki sen çok iyi görünüyordun"* buyurdu. Adam:

– Senden ayrıldığım günden beri, geceleri hariç, asla yemek yemedim, dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kendine işkence etmişsin!"* buyurdu ve ilâve etti:

– *"Sabır ayı (ramaza)nı bütünüyle, diğer aylardan da birer günü oruçlu geçir."* Adam:

– Benim için bu sayıyı arttırınız. Zira benim gücüm bundan fazlasına yeter, dedi. Hz. Peygamber:

– *"O halde her aydan iki gün oruç tut!"* buyurdu. Adam:

– Daha arttırınız, dedi. Hz. Peygamber

– *"Peki, her aydan üç gün!"* buyurdu. Adam:

– Biraz daha arttırınız, dedi. Hz. Peygamber de:

– *"Haram aylarında (receb, zilkade, zilhicce ve muharrem) üç gün oruç tut, bırak; üç gün oruç tut, bırak; üç gün oruç tut, bırak."* buyurdu ve üç parmağını birleştirip bırakmak suretiyle de fiilen gösterdi.[6]

***** Hiçbir kimse Peygamber (s.a.v.)'den daha kaliteli Müslüman olamaz, ondan daha dindar olamaz, daha müttaki olamaz. Müttaki olmak;

yolunu yordamını Allah'ın kitabı ve peygamberimizin sünnetiyle bulmaya çalışmaktır. 1178 numaralı hadiste de beyan edildiğine göre Allah'ın en çok beğendiği namaz ve orucun da Davut (a.s.)'ın orucu olduğunu öğrenmiştik. Kişinin peygamber tavsiyesine uygunluğu ölçüsünde müttaki olacağını, aksi takdirde onun sünnetinden uzaklaşmış, emrini dinlemeyip isyan etmiş olacağı da kesindir. [7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 364.

[2] Müslim, Sıyâm 202, 203. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 56; Tirmizî, Mevâkît 207; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 6.

1168'de geçmişti.

[3] Müslim, Sıyâm 176; İbni Mâce, Sıyâm 30.

1225-28. hadislere bak.

[4] Buhârî, Savm 52; Müslim, Sıyâm 177. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 30.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 364.

[6] Ebû Dâvûd, Savm 55. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 43.

[7] Bkz. 1228 numaralı hadis ve 14. Bölümün hadisleri olan 142-152. hadisler.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 364.

226) Zilhicce Orucu (Zilhiccenin İlk On Gününde Oruç Tutmanın Ve Diğer İbadetlerin Fazileti)

Bu üç bölümdeki 6 hadis-i şeriften, Zilhiccenin ilk on gününde tutulan oruçtan Allah'ın hoşnut kalacağını, Arefe günü tutulan orucun günahlara keffaret olacağını, aşure günü oruç tutmanın faziletini, Ramazandan sonra gelen Şevval ayından altı gün oruç tutulursa bir senenin oruçlu geçirilmiş gibi sevap olacağını öğreneceğiz. [1]

1252. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Başka günlerin hiçbirinde, –zilhiccenin ilk on gününü kastederek– şu günlerde işlenecek amel–i sâlihten, Allah katında, daha sevimli hiçbir amel yoktur."

– Allah uğrunda yapılacak cihad da mı üstün değildir, Yâ Resûlallah? dediler.

– *"(Evet) Allah yolunda yapılacak cihad da. Ancak malını ve canını tehlikeye atarak cihada çıkan, şehit olup dönmeyen kimsenin cihâdı başka. (O, bundan üstündür), "* buyurdu.[2]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 365.

[2] Buhârî, Îdeyn 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 61; Tirmizî, Savm 52; İbni Mâce, Sıyâm 39.

227) Arefe Günü Orucu (Arefe Gününde Ve Muharremin Dokuz Ve Onuncu Gününde Tutulan Orucun Fazileti)

***** Faziletli günler ve ameller hakkında bkz. 1274-1279[1]

1253. Ebû Katâde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arefe günü tutulan orucun fazileti soruldu; o da:

"Geçmiş bir yılın ve gelecek bir yılın günahlarına kefâret olur" buyurdu.[2]

***** (Fecr: 89/2)'deki on gün (Hac: 22/28)'deki belirli günler (Bakara: 2/197)'deki sayılı günler Kurban bayramı ve teşrik günleri olarak da yorumlanmıştır. Dolayısıyla bu günleri ibadetle ve oruçla geçiren kimseye geçmiş ve gelecek birer yıllık günahlarına kefaret olmaya yetecek kadar sevap ve rahmet verilir.[3]

1254. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* aşûre gününde oruç tuttu ve oruç tutmayı tavsiye etti."[4]

1255. Ebû Katâde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e aşûre günü tutulan orucun kıymeti soruldu; o da:

"Geçmiş bir senenin günahlarına kefâret olur" buyurdu.[5]

1256. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gelecek seneye kadar yaşayacak olursam, muharrem ayının dokuzuncu günü oruç tutarım."[6]

***** Yahudilerin aşure günü oruç tuttukları kendisine haber verilince Rasûlullah (s.a.v.) onlara benzememek için bir gün öncesinden tutmaya niyetlenmiştir. Onlara benzememek için aşureden bir gün önce veya bir gün sonrasıyla tutmak (9-10 veya 10-11 veya 9-10-11) uygun olur.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 365.

[2] Müslim, Sıyâm 196, 197. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 54; Tirmizî, Savm 48; İbni Mâce, Sıyâm 40.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 365.

[4] Buhârî, Savm 69; Müslim, Sıyâm 127, 128.

[5] Müslim, Sıyâm 197. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 54; Tirmizî, Savm 48; İbni Mâce, Sıyâm 40.

[6] Müslim, Sıyâm 134. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 41.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 365.

228) Şevval Orucu (Şevval Ayında Altı Gün Oruç Tutmak)

1257. Ebû Eyyûb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:*

"Ramazan orucunu tutan ve buna şevval ayında altı oruç daha ekleyen kişi, bütün seneyi oruçlu geçirmiş gibi olur."[1]

***** Bu hüküm her hayırlı işin on katı sevap ile değerlendirileceği esasına dayanır. Yani 30 Ramazan + 6 Şevval 36 x 10 = 360 gün. Bu hadiste belirtilen oruç şeklini İmam Malik (r.a.) her halde kendisine ulaşmamış olacak ki Muvatta isimli kitabının oruç bölümünün sonunda böyle bir oruç tutulacağına dair bir bilgi bize ulaşmadı demektedir. Halbuki bu Raviden başka Ebu Hureyre, Cabir, Sevban, Berâ ibni Âzib ibni Abbas ve Aişe (r.anhüm) olmak üzere bu hadisin başka rivayetleri de bulunmaktadır.

Dolayısıyla sünnet olan bu oruçla Ramazan bayramının ikinci gününden başlamak üzere o ayın içinde nasıl olursa olsun peşpeşine veya ayrı ayrı zamanlarda tutmak gerekir. [2]

---

[1] Müslim, Sıyâm 204. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 57; Tirmizî, Savm 53; İbni Mâce, Sıyâm 33

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 366.

229) Pazartesi – Perşembe Orucu

Bu iki bölümdeki on hadisten, Rasulullah'ın doğduğu peygamber olduğu ve vahyin ilk geldiği günün Pazartesi olduğunu, amellerin Pazartesi ve Perşembe günleri Allah'a arzedildiğini, Rasulullah'ın her aydan üç gün oruç tutmayı, kuşluk ve vitir namazını tavsiye ettiğini ve bu üç günlük orucu herhangi bir günde tuttuğunu ve kameri ayların 13, 14, 15.'inde tutulmasını emrettiğini ve kendisinin de bizzat bu günlerde tuttuğunu öğreneceğiz.[1]

1258. Ebû Katâde *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e pazartesi günü oruç tutmanın fazileti soruldu. O da şöyle buyurdu:

"O gün, benim doğduğum, peygamber olduğum (veya bana vahiy geldiği) gündür."[2]

1259. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Pazartesi ve perşembe günleri ameller (Allah'a) arz olunur. Ben, oruçluyken amellerimin arz olunmasını isterim."[3]

1260. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* pazartesi ve perşembe günleri orucuna özen gösterirdi.[4]

* Amellerin haftada iki sefer Allah’a arzolunduğu ve cennetin kapılarının da aynı günler açıldığı[5] gerçeğine dayanarak bu günleri oruçlu geçirmek nafile ibadetler cümlesinden olarak güzel görülmüştür. Böylece sadece Ramazana aid olmaksızın diğer günlerde de oruç tutulup hem fakir fukaranın hali göz önünden uzak tutulmamış hem de açlığa karşı direncimizi kontrol altında tutmuş oluruz. [6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 366.

[2] Müslim, Sıyâm 197, 198.

[3] Tirmizî, Savm 44. Ayrıca bk. Müslim, Birr ve's–sıla 36 (ancak burada oruçla ilgili kısım yer almamaktadır); Nesâî, Sıyâm 70.

[4] Tirmizî, Savm 44. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd 60; Nesâî, Sıyâm 70; İbni Mâce, Sıyâm 42.

[5] Müslim, Birr ve’s-Sıla, 35.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 366.

230) Her Ay Üç Gün Oruç Tutmak

1261. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Dostum *sallallahu aleyhi ve selllem* bana şu üç şeyi; her ay üç gün oruç tutmayı, iki rek'at kuşluk (duhâ) namazı kılmayı ve uyumadan önce vitir namazını edâ etmeyi tavsiye etti.[1]

1262. Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Sevgilim *sallallahu aleyhi ve sellem* bana, yaşadığım sürece asla terketmeyeceğim üç şeyi; her ay üç gün oruç tutmayı, kuşluk namazını kılmayı ve uyumadan önce vitir namazını eda etmeyi tavsiye etti.[2]

1263. Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her ay üç gün oruç tutmak, bütün seneyi oruçla geçirmek demektir." [3]

***** Bu hükümler her hayırlı işin en az on kat sevap ile değerlendirileceği esasına dayanır.[4]

1264. Muâze el–Adeviyye'den rivayet edildiğine göre kendisi, Hz. Âişe'ye:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, her ay üç gün oruç tutar mıydı? diye sordu. Âişe:

– Evet, dedi. Bu defa Muâze :

– Ayın hangi günlerinde tutardı? diye sordum, diyor. Âişe:

– Ayın hangi günlerinde tutacağına pek ehemmiyet vermezdi, cevabını verdi.[5]

1265. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"(Ey Ebû Zer!) Ayda üç gün oruç tutacağın zaman, on üç, on dört ve on beşinci günleri tut."*[6].

1266. Katâde İbni Milhân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize eyyâm–ı bîz'da, ayın on üç, on dört ve on beşinde oruç tutmayı emretti.[7]

1267. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hazarda ve seferde eyyâm–ı bizı oruçsuz geçirmedi.[8]

***** Tavsiyesi ile yaptıkları arasında tam bir uyum olan Rasûlullah (s.a.v.)’ın nafile oruçlarla alakalı tavsiye ve yaptıkları böylece gözler önüne serilmiş oldu. Farzların yanı sıra yapılması gereken bu tür nafile ve tatavvu ibadetlerle de kişi Allah’a yaklaşmaya ve sevabını artırmaya çalışmalıdır.[9]

---

[1] Buhârî, Savm 60; Teheccüd 33; Müslim, Müsâfirîn 85. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 7; Nesâî, Sıyâm 81, Kıyâmü'l–leyl 28.

1140’da geçmişti.

[2] Müslim, Müsâfirîn 86. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir.

[3] Buhârî, Savm 59 ; Müslim, Sıyâm 197. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 78, 82.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 367.

[5] Müslim, Sıyâm 194. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 70; Tirmizî, Savm 54; İbni Mâce, Sıyâm 29.

[6] Tirmizî, Savm 54. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 84.

[7] Ebû Dâvûd, Savm 68. Ayrıca bk. Nesâî, Sıyâm 84; İbni Mâce, Sıyâm 29.

[8] Nesâî, Sıyâm 70.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 367.

231) Oruçluyu İftar Ettirmek (Bir Oruçluyu İftar Ettirmenin Ve Kendisi Oruçluyken Yanında Yemek Yenen Kimsenin Fazileti, Yiyenin Yedirene Dua Etmesinin Sevabı)

Bu bölümdeki üç hadisten, oruçluya iftar ettirenin oruçlu kadar sevap kazanacağını, oruçlu bir kimse başkasına yemek ikram ederse, yemek bitinceye kadar meleklerin o kişiye dua ettiklerini, Rasulullah (s.a.v.)'ın yemekten sonra yaptığı duayı öğreneceğiz.[1]

1268. Zeyd ibni Halid el-Cüheni (r.a.)'dan bize aktarıldığına göre Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu: *"Kim bir oruçluyu iftar ettirirse oruçlunun sevabı kadar sevap kazanır. Oruçlunun sevabından da hiçbir şey eksilmez."*[2]

1269. Ümmü Umâre el–Ensâriyye *radıyallahu anhâ*'dan nakledildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün Ümmü Umâre'nin evini teşrif etti. O da hemen Resûl–i Ekrem'e yemek ikram etti. Hz. Peygamber:

– *"Buyur, sen de ye!"* teklifinde bulundu. Ümmü Umâre:

– Ben oruçluyum, dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Oruçlu bir kimsenin yanında yemek yiyenler yemeği bitirinceye kadar melekler o oruçluya dua ederler."

Hz. Peygamber bazan da *"Yemek yiyenler doyuncaya kadar…"* derdi. [3]

1270. Enes *radıyallahu anh*'den nakledildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir gün Sa'd İbni Ubâde'nin yanına geldi. Sa'd derhal bir parça ekmek ve zeytin çıkarıp Resûlullah'a ikram etti. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bunları yedikten sonra ona şöyle dua etti:

"Evinizde hep oruçlular iftar etsin, yemeğinizi iyiler yesin, melekler de duacınız olsun."[4].

***** Bu üç hadiste farz olsun nafile olsun oruç tutan kimselere iftar ettirmenin sevabını görüyoruz. Başka rivayetlerden de öğrendiğimize göre iftar ettirmek bizim bugünkü yaptığımız gibi mükemmel sofralarda onlarca çeşidin bulunduğu yemek türleriyle değil, bir hurma bir yudum su, birkaç zeytin veya bir bardak süt ile de olabilir ve kişiye aynı sevabı kazandırır.

Mükemmel sofralarda pek çok çeşitle iftar ettirememek korkusundan dolayı bugün Müslümanlar ne Ramazanda ne de Ramazan dışında evlerinde misafir ağırlama ve iftar ettirmeyi yapmamaktadırlar. Herkes gücüne göre kendi yediğinden yedirmekle bu ikram işine başlanılmalıdır. Lüks, israf, gösteriş ve reklama kaçmanın hiçbir mantığı yoktur.

Oruçlu iken başkasına yemek yedirene, *"Biri yer biri bakar"* diye başlayan söz de tutarsızdır, çünkü (1267 hadis öyle söylemiyor).

Kişi her zaman durumuna göre elinde ve evinde bulunandan ikram ederek misafir ağırlamalı, infak ve harcamada bulunarak fedakar olmalıdır. Mallarından bu şekilde fedakarlıklarda bulunamayanlar canlarından asla fedakarlık yaparak şehid olamazlar.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 368.

[2] Tirmizi, Savm, 82.

[3] Tirmizî, Savm 66. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 46.

[4] Ebû Dâvûd, Et'ime 54. Ayrıca bk. İbni Mâce, Sıyâm 45.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 368.

İTİKÂF BÖLÜMÜ

232) İtikâf (Ramazanın son on gününde ibadete çekilme) Bölümü

Bu bölümdeki üç hadis-i şeriften de Rasulullah'ın Ramazanın son on gününde itikafa girdiklerini, sonra eşlerinin bu sünneti devam ettirdiklerini, vefatlarından önceki Ramazanda ise yirmi gün itikafa girdiklerini öğreneceğiz. [1]

1271. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ramazanın son on gününde i'tikâfa çekilirdi.[2]

1272. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, vefat edinceye kadar ramazanın son on gününde itikâfa girmiştir. Vefatından sonra eşleri itikâfa girmeye devam ettiler.[3]

1273. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* dedi ki, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* her ramazan on gün itikâfa girerdi. Vefat ettiği senenin ramazanında yirmi gün itikâfa girdi.[4]

*** İtikaf:** Kulluk ve Allah'a yaklaşmak niyetiyle Ramazanın son on gününde mescide çekilip zaruri işler dışında dışarı çıkmaksızın ibadete soyunmak demektir. İçinde bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesini

yakalamaya imkan verecek önemli bir ibadettir. Bu ibadeti kadınlar evlerindeki bir odaya veya köşeye kapanmak suretiyle yaparlar

Rasûlullah vefat edeceği sene Cibril ile Kur'an'ı iki sefer karşılıklı okumalarının yanı sıra itikafı da yirmi güne çıkarmışlardır. (Bakara: 2/125, 187; Hac: 22/25) ayetlerinde de itikaftan bahsedilmektedir. [5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 369.

[2] Buhârî, İ'tikâf 1, 6; Müslim, İ'tikâf 1–4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 77, 78; Tirmizî, Savm 71; İbni Mâce, Sıyâm 58.

[3] Buhârî, İ'tikâf 1; Müslim, İ'tikâf 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 77.

[4] Buhârî, İ'tikâf 17. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 78; İbni Mâce, Sıyâm 58.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 369.

HAC BÖLÜMÜ

233) Hac İle İlgili Hadisler

Bu bölümdeki bir ayet ve 14 hadis-i şeriften, gücü yeten kimselere haccın farz kılındığını, haccı inkar edenlere Allah'ın ihtiyacı olmadığını, haccın İslamın 5 temel esasından biri olduğunu, Allah ve Rasulü tarafından emredilen hususlara gücü yettiğince uyulması gerektiğini, kabul olunmuş haccın da faziletli amellerden biri olduğunu, kötü söz ve günahlardan sakınılarak yapılan hacdan kişinin evine annesinden doğduğu gibi döneceğini, Allah tarafından kabul edilmiş haccın karşılığının cennet olacağını, kadınların en üstün cihadının kabul edilecek hac olduğunu, Arefe günü Allah'ın cehennemden kullarının çoğunu azat ettiğini, Ramazanda yapılan umrenin hac sevabına veya Peygamberle beraber yapılan hac sevabına eşit olduğunu, hacca sıhhaten güç yetiremeyecek kimseler adına başka birinin vekaleten hac yapabileceğini, küçük yaştaki çocuklara da hac yaptırılabileceğini ve sevabının velisine de olacağını, her türlü vasıtayla hacca gidilebileceğini, hacda alış-veriş yapmanın yasak olmadığını öğreneceğiz. [1]

"...Kabe'yi haccetmek, gücü yeten tüm insanların yerine getirmek zorunda oldukları bir görevdir. Kim bu vazifeyi inkar edip yapmazsa bilsin ki Allah alemlerden bağımsız olup her bakımdan kendi kendine yeterlidir" (Al-i İmran: 3/97)

***** Bu ayetin açıklayıcısı durumunda olan fakat Nevevi'nin buraya almadığı (Tirmizi, Hacc, 3)'de bildiren bir hadiste peygamberimiz şöyle buyururlar: *"Kim yiyecek ve Allah'ın evine ulaştıracak bir bineğe sahip olur da hac görevini yerine getirmezse, Yahudi veya Hristiyan olarak ölmüş fark etmez."* Çünkü hristiyan ve Yahudiler namaz kılarlar asla hac yapmazlar. (Müslim, İman, 194)de namazı kılmayan da Müşrik'e benzetilmiştir ki müşrikler de namaz kılmazlar fakat haccederler. [2]

1274. İbni Ömer r*aıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İslâm dini beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resulü olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, hacca gitmek ve ramazan orucunu tutmak."***[3]**.

***** (Buhari, İ'tisam, 3)'de Allah Rasûlü, *"Suçu günahı en ağır olan kişi yasaklanmamış olan bir meselede soru sormak üzere o işte yasak getirendir"* buyurmaktadır. Yani insanlar lüzumsuz bazı sorularla bazı sınırlamaların getirilmesine sebep olur. İşi zorlaştırıyorlarsa dikkatler buraya çekilip böyle sorular sorarak işlerin zorlaştırılmaması gerektiği vurgulanmış oluyor. Böylelikle kişi yasaklara mutlaka uyacak, emirleri de gücü yettiği kadarıyla yapacaktır. Yani içki, faiz, zinayı herkes yapmayacak, zekat ve hacca gücü yeten imkanı olan yapacaktır. [4]

1275. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize bir gün bir konuşma yaptı ve:

– *"Ey müslümanlar! Allah size haccı farz kıldı, haccedin!"* buyurdu. Sahâbilerden biri:

– Her sene mi, ey Allah'ın Resulü? diye sordu.

Hz. Peygamber, adam sorusunu üç defa tekrarlayıncaya kadar cevap vermeyip sustu. Sonra şöyle buyurdu:

– *"Eğer "evet" deseydim, her sene haccetmeniz farz olurdu, siz de onu yerine getiremezdiniz!"* Sonra sözlerine devamla:

– *"Ben sizi kendi halinize bıraktığım sürece siz de beni kendi halime bırakın. Çünkü sizden öncekiler peygamberlerine çok sual sormaları ve aldıkları cevaplar konusunda ihtilâf etmeleri sebebiyle helâk oldular. Bundan dolayı size, bir şey emrettiğim zaman onu gücünüz yettiğince yerine getirin. Herhangi bir şeyi de yasaklarsam ondan da kesin olarak kaçının!"* buyurdu.[5]

1276. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– En üstün amel hangisidir? diye soruldu.

– *"Allah ve Resulün'e iman etmektir"* buyurdu.

– Sonra hangisidir? denildi.

– *"Allah yolunda cihad etmektir"* buyurdu.

– Sonra hangisidir? denildi.

– *"Makbul olan hacdır"* buyurdu.[6]

1277. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* dedi ki, ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kötü söz söylemeden ve büyük günah işlemeden hacceden kimse, annesinden doğduğu gündeki gibi günahsız olarak (evine) döner."[7]

1278. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Umre ibadeti, daha sonraki bir umreye kadar işlenecek günahlara kefârettir. Mebrûr haccın karşılığı ise, ancak cennettir."[8]

1279. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resulü! En üstün amel olarak cihadı görüyoruz. Biz hanımlar cihad etmeyelim mi? dedim. Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Fakat (sizin için) cihadın en üstünü, hacc–ı mebrûrdur"* buyurdu. [9]

***** Bugünkü şartlar altında hiçbir günaha girmeden ihlaslı ve samimi olarak bir kadın haccını tamamlarsa en büyük cihadını yapmış olur. (Buhari, Cihad, 8) de *"Hac kadınlar için ne güzel cihaddır"* buyrulmakla da bu gerçek pekiştirilmiş oluyor. Son derece hareketlilik isteyen bir ibadetle hiçbir canlıya bile zarar vermemek pek kolay değildir. [10]

1280. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ın, cehennemden en çok kul âzat ettiği gün, arefe günüdür."[11]

***** "Haccın temel direği olan rüknü Arefe günü öğleden sonra gün batıncaya kadarki zaman içinde yapılır, bunu kaçıran kimsenin haccı olmaz.

Tüm dünya Müslümanlarının aynı gün aynı yerde Allah’a yalvarmaları ve bağışlanma dilemeleri gerçekleşir. Allah da o gün başka günlere oranla daha fazla kişiyi cehennemden uzaklaştırmış oluyor. Yıl içinde en faziletli gün arefe, hafta içerisinde en faziletli gün de Cuma günüdür.” (Müslim, Cuma, 17). [12]

1281. Abdullah İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ramazan ayında yapılan umre, tam bir hac sayılır, yahut da benimle birlikte yapılmış bir haccın yerini tutar." ***[13]***.

* Bu hadis bize “*ibadetin fazileti vaktin faziletiyle artar*” kaidesini hatırlatır. Bu hadisten Müslümanların yapacakları ibadetlerin zamanlamasına da önem vermeleri gerektiği de çıkmaktadır. [14]

1282. Yine İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre bir kadın:

– Ey Allah'ın Resulü! Hac farîzası hakkındaki Allah'ın emri, babamın hayvan üzerinde duramayacak kadar yaşlı olduğu bir döneme denk geldi. Onun yerine ben haccedebilir miyim? dedi. Hz. Peygamber:

– *"Evet, haccedebilirsin"* buyurdu.[15]

1283. Lakît İbni Âmir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre kendisi Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelip:

– Babam çok yaşlıdır. Ne hac, ne umre yapabilir, ne de sefere çıkabilir. (Ne emir buyurursunuz?) dedi. Hz. Peygamber de:

– *"O halde babanın yerine sen haccet ve umre yap!"* buyurdu.[16]

1284. Sâib İbni Yezîd *radıyallahu anh* şöyle dedi: Ben yedi yaşımda iken, Vedâ haccında Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in maiyyetinde bana da haccettirdiler.[17]

1285. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ravhâ denilen yerde bir grupla karşılaştı:

– *"Siz kimlersiniz?"* diye sordu. Onlar:

– Biz müslümanlarız, peki sen kimsin? dediler. Hz. Peygamber:

– *"Ben Allah'ın Resulüyüm"* buyurdu. Bunun üzerine içlerinden bir kadın, (kucağındaki) küçük bir çoçuğu Peygamber'e doğru havaya kaldırarak:

– Bunun için de hac var mı? diye sordu. Resûl–i Ekrem:

– *"Evet, ona hac, sana da sevap vardır"* buyurdu.[18]

1286. Enes *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, erzak ve eşyâsı da aynı deve üzerinde olduğu halde deve ile hacca gitmiştir.[19]

***** Bu hadiste bize Rasûlullah'ın ne kadar tevazu içinde olduğunu, riya ve gösterişten uzak olarak haccını yaptığını, erzak ve yükleri için ayrı bir deve daha kullanması mümkün iken kullanmadığını göstermektedir. Bu hadisten bu günde hangi şartlar altında olursa olsun binitinin markası ve

şirketi ne olursa olsun tevazu üzere gösterişten uzak hac yapılması gerektiğini öğrenmiş oluyoruz. [20]

1287. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi: Ukâz, Mecinne (Micenne) ve Zülmecâz İslâm öncesi dönemde meşhur panayır yerleri idi. Bu sebeple İslâm döneminde (bazı müslümanlar) bu pazarlarda alış – veriş yapmayı günah sandılar. Bunun üzerine hac mevsiminde *"Alış-veriş yaparak Rabbinizin fazl ve kereminden istifade etmenizde sizin için bir günah yoktur"* âyeti indi.[21]

***** Hac günleri tüm dünya Müslümanlarının senede bir sefer bir araya gelip siyasi, ekonomik ve her türlü münasebetlerinin en yoğun olduğu günlerdir. Bu günlerde, ibadet ve manevi feyzden alıkoymayacak şekilde meşru olan her türlü ticaret yapılabilir. Bunun bir sakıncası olmadığı ayetle bildirilmiştir. Alışveriş ve ticaret yasağı yalnızca Cuma ezanı okunduktan sonra başlayıp Cumanın farzı kılınıncaya kadarki zaman diliminde geçerlidir. Bunun dışında her yerde ve her zaman serbesttir. [22]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 370.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 370.

[3] Buhârî, Îmân 1, 2; Tefsîru sûre (2), 30; Müslim, Îmân 19–22. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 3; Nesâî, îmân 13.

Önceden 1075 ve 1207'de geçmişti.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 371.

[5] Müslim, Hac 412; Nesâî, Menâsik 1. Ayrıca bk. Buhârî, İ'tisâm 2.

Hadisin kısa bir şekli 157’de geçmişti.

[6] Buhârî, Îmân 18, Hac 4, 34, 102, Umre 1, Sayd 26, Cihâd 1, Tevhîd 47; Müslim, İman 135, Hac 204, 437. Ayrıca bk. Tirmizî, Fedâilü'l–cihâd 22, Hac 88; Nesâî, Hac 4, 5, 6, Cihâd 17; İbni Mâce, Menâsik 3.

314’de geçmişti, 1286’da tekrar gelecektir.

[7] Buhârî, Hac 4, Muhsar 9, 10; Müslim, Hac 438. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 2; Nesâî, Hac 4; İbni Mâce, Menâsik 3.

[8] Buhârî, Umre 1; Müslim, Hac 437. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 88; Nesâî, Menâsik 3, 5, 77; İbni Mâce, Menâsik 3.

[9] Buhârî, Hac 4, Sayd 26, Cihâd 1.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 371.

[11] Müslim, Hac 436. Ayrıca bk. Nesâî, Menâsik 194; İbni Mâce, Menâsik 56.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 371.

[13] Buhârî, Umre 4; Müslim, Hac 221. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 55; Ebû Dâvûd, Menâsik 89; Nesâî, Sıyâm 6; İbni Mâce, Menâsik 45.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 372.

[15] Buhârî, Hac 1, Cihâd 154, 162, 192, Edeb 68; Müslim, Hac 407, Fedâilü's–sahâbe 135, 137. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 25; Nesâî, Hac, 22, 23, Kudât 9, 10.

[16] Ebû Dâvûd, Menâsik 25; Tirmizî, Hac 87. Ayrıca bk. Nesâî, Menâsik 2, 10; İbni Mâce, Menâsik 10.

[17] Buhârî, Sayd 25.

[18] Müslim, Hac 409, 410, 411. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 8; Tirmizî, Hac 83; Nesâî, Hac 10; İbni Mâce, Menâsik 11.

181’de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[19] Buhârî, Hac 3. Ayrıca bk. İbni Mâce, Menâsik 4.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 372.

[21] Buhârî, Hac 150, Büyû 1, Tefsîru sûre (2), 24.

[22] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 372.

CİHAD BÖLÜMÜ

234) Cihadın Fazileti

Bu bölümdeki 6 ayeti kerimeden, müşrikler nasıl ki her an müslümanlarla savaşıyorlarsa müslümanların da topyekün savaş üzere olmaları gerektiğini, hoşumuza gitmese bile savaşın farz kılındığını, mal ve canlarla her an ağır veya hafif silahlarla savaşa çıkılması gerektiğini, Allah'ın mü'minlerin can ve malları karşılığında kendilerine cenneti vereceğini ve bu alışverişe sevinilmesi gerektiğini, oturan kimselerle cihad edenlerin derece bakımından bir olmadıklarını, acıklı azaptan kurtaracak en kazançlı ticaret yolunu öğreneceğiz. 68 hadis-i şeriften de; Allah katında en faziletli amellerin neler olduğunu, insanların en üstün derecelisinin kim olduğunu Allah için İslam davası uğrunda yürümek ve nöbet tutmanın dünyadan ve içindeki her şeyden hayırlı olduğunu, şehidliğin derecesini, İslam için hududlarda nöbet bekleyenlerin şehid olmaları halinde defterlerinin kapanmayacağını, Allah yolunda bir gün nöbetin diğer bin günlük nöbetlerden hayırlı olacağını, şehidlerin Allah katındaki durum ve derecelerini ve şehidlikle alakalı ne mesajlar verdiklerini, dağ başlarına çekilmeyip cihad etmenin yetmiş yıl namaz kılmaktan hayırlı olduğunu, deve sağılacak kadar bir süre cihad edilirse cennete girileceğini, Allah yolunda cihad edene denk bir işin bulunmadığını, hayırda olan kimselerin hangileri olduğunu, mücahidlere hazırlanan yüz derecenin her birinin arasının yerle gök arası kadar olduğunu, cennetin kılıçların gölgesi altında

olduğunu, ayakları Allah yolunda tozlanana cehennem ateşinin dokunmayacağını, Allah korkusundan ağlayan kimsenin cehenneme girmeyeceğini, cihadın tozu ile cehennemin dumanının bir kul üzerinde birleşmeyeceğini, nöbet bekleyen ve Allah korkusundan ağlayan göze ateşin dokunmayacağını, cihada gideni donatan kimse ile mücahidin arkada kalan kimselerine bakanın aynı sevabı alacaklarını, sadakaların en faziletlisinin neler olduğunu, genel seferberlik olmadığı zamanlarda savaşa iki erkekten biri katılırsa sevabın, ikisi arasında ortak olduğunu önce müslüman olup müslümanlar safında savaşa devam edip şehid olan ve az çalıştı çok kazandı sözüne muhatap olan sahabinin durumunu, cennete girenlerden sadece şehitlerin dünyaya dönüp tekrar şehid olmayı istediklerini, şehidin kul borcu dışında her günahına şehidliğin kefaret olduğunu, şehidlerin ne büyük mükafatlarla cennette mükafatlanacaklarını, şehidliği gönülden arzu eden kimsenin şehid olmasa bile o sevaba nail olacağını, şehidin vefat ederken karınca ısırması kadar acı duyduğunu, savaşın istenmeyeceğini savaş çıkarsa da sabredilmesi gerektiğini, duanın kabul olunacak iki vaktini, savaşa çıkılınca nasıl dua edileceğini, savaş vasıtası olan atların hayır olduğunu, İslam düşmanları için savaş hazırlığı yapmanın gerekliliğini, savaş eğitiminden usanılmaması gerektiğini, savaş eğitimini öğrenip terk eden kimsenin müslüman olmayacağını, Allah için savaş aleti yapan, atan ve ona yardımcı olanların cennete gireceğini, savaş eğitimi için verilen emirleri Allah yolunda atılan bir okun köle azadına denk olduğunu, Allah yolunda malını harcayana 700 misli sevap verileceğini, Allah yolunda oruç tutanın mükafatını, İslam uğrunda savaş endişesi duymayan kimsenin nifak üzere öleceğini, savaşa mazeretleri dolayısıyla katılamayıp, fakat niyetleri halis olanların aynı sevaba nail olacaklarını,

savaşta ölenlerin hepsinin şehid olmadığını, ancak Allah'ın dini yüce olsun diye savaşanların şehid olacaklarını, gazilerin ganimet alarak dünyada ecirlerini aldıklarını, ganimet elde edemeden şehid düşenlerin tüm ecirlerinin cennette verileceğini, Allah rızasını kazanmak için yapılacak seyahatin dahi cihat gibi sevap olacağını, savaşa gitmek ve gelmekte de aynı sevabın olduğunu, bir kimse savaşa çıkmaz, savaşa çıkan mücahidi techiz etmez veya mücahidin ailesine yardımda bulunmazsa Allah'ın o kimseyi kıyametten önce büyük bir belaya uğratacağını, cihadın mal, can ve dillerle de olabileceğini, harbin hileden ibaret olduğunu öğreneceğiz.[1]

"...Bununla beraber o kafir ve müşrikler sizinle, nasıl topyekün savaşıyorlarsa, siz de Allah'tan başkalarına ilahlık yakıştıranlarla öylece topyekün savaşın; ve bilin ki, Allah, yolunu yordamını kendi kitabıyla bulmaya çalışanlarla beraberdir." (Tevbe: 9/36)

"Ey inananlar! Gerçi hoşunuza gitmez, ama savaş size farz kılındı. Bazen hoşunuza gitmeyen bir şey hakkınızda iyi olabilir ve yine hoşlandığınız bir şey de sizin için kötü olabilir. Allah bilir, ama siz bilmezsiniz bu gerçekleri." (Bakara: 2/216)

"Sizin için kolay da olsa, zor da olsa, gerek hafif gerek ağır olarak hangi halde bulunursanız bulunun, hep birlikte savaşa çıkın ve mallarınızla canlarınızla Allah yolunda yürekten çaba gösterin, eğer bilirseniz bu sizin kendi iyiliğiniz içindir." (Tevbe: 9/41)

"Bilesiniz ki Allah, kendi yolunda savaşan, öldüren ve öldürülen mü'minlerden, canlarını ve mallarını satın almıştır, hem de karşılığında cenneti vererek. Bu O'nun yerine getirilmesini Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da bizzat güvence altına aldığı gerçek bir vaattir. Kimdir verdiği

sözü Allah'tan iyi tutan? o halde yaptığınız alım satımdan dolayı, müjdelenip sevinin, çünkü en büyük kurtuluş ve bahtiyarlık budur." (Tevbe: 9/111)

"Bir mazeretleri olmaksızın mücadeleden kaçınan mü'minler ile, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla çaba gösterenler bir olamaz. Allah mallarıyla canlarıyla çaba gösterenleri, mücadeleden kaçınanlardan daha üstün bir mertebeye yüceltmiştir. Gerçi Allah tüm mü'minlere sonuçta güzellik vaad etmiş olmasına rağmen, Allah, yolunda çaba gösterenleri büyük bir mükafat vaad ederek, mücadeleden kaçınanlardan üstün kılmıştır. Kendi katından onlara büyük mertebeler bağış ve rahmet vermiştir. Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir." (Nisa: 4/95-96)

"Ey iman edenler! Sizi hem bu dünyada, hem de öteki dünyada şiddetli bir azaptan koruyup kurtaracak bir alışveriş göstereyim mi size. Allah'a ve peygamberine inanır, Allah yolunda malınız ve canınızla gayret gösterirsiniz. Bu sizin için en iyi olan harekettir, keşke bilseydiniz. Eğer böyle yaparsanız Allah günahlarınızı bağışlayacak ve sizi öteki dünyada içinden ırmaklar akan bahçelere ve bu sonsuz mutluluk bahçelerindeki, güzel köşklere sokacaktır. İşte bu büyük bir kurtuluştur. Allah size seveceğiniz bir iyilik daha verecektir ki, o da düşmanlarınıza karşı her zaman yardım etmesi ve yakın bir zamanda nasip olacak ülkelerin fethidir ki, Ey Muhammed mü'minlere bu fethi ve yardımı şimdiden müjdele." (Saff: 61/10-13)

1288. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallallahu aleyhi ve sellem*'e:

–Hangi amel daha faziletlidir? diye soruldu.

–*"Allah'a ve Resûlüne inanmak"* buyurdu.

–Sonra hangisi? denildi.

–*"Allah yolunda cihad etmek"* karşılığını verdi.

–Bundan sonra hangisi? denilince:

–*"Allah katında makbul olan hactır"* buyurdular.[2]

1289. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

–Yâ Resûlallah! Hangi amel Allah'a daha sevimlidir? dedim,

–*"Vaktinde kılınan namaz"* buyurdu.

–Sonra hangisidir? diye sordum,

–*"Ana babaya iyilik etmek"* diye cevap verdi.

–Ondan sonra hangisidir? dedim,

–*"Allah yolunda cihad etmek"* buyurdular.[3]

1290. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

–Yâ Resûlallah! Hangi amel daha faziletlidir? diye sordum,

–*"Allah'a iman ve Allah yolunda cihaddır"* buyurdular.[4]

1291. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah yolunda yapılan bir sabah ve akşam yürüyüşü, hiç şüphesiz dünyadan ve dünya varlıklarından daha hayırlıdır."[5].

1292. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, bir adam Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* e gelerek:

–İnsanların hangisi daha üstündür? diye sordu. Peygamberimiz:

–*"Allah yolunda canıyla ve malıyla cihad eden kimse"* buyurdu. Adam:

–Sonra kimdir? diye sordu. Efendimiz:

–*"Bir vadiye çekilip Allah'a ibadet eden ve insanları şerrinden uzak tutan kimse"* buyurdular.[6]

1293. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah yolunda bir gün hudut nöbeti tutmak, dünyadan ve dünya üzerindeki şeylerden daha hayırlıdır. Sizden birinizin kamçısının cennetteki yeri, dünyadan ve dünya üzerindeki şeylerden daha hayırlıdır. Kulun Allah Teâlâ'nın yolunda akşamleyin veya sabah erken vakitteki yürüyüşü de dünyadan ve dünya üzerindeki şeylerden daha hayırlıdır." ***[7]***.

1294. Selmân *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*i şöyle buyururken işittim demiştir:

"Bir gün ve bir gece hudut nöbeti tutmak, gündüzü oruçlu gecesi ibadetli geçirilen bir aydan daha hayırlıdır. Şayet kişi bu nöbet esnasında vazife başında iken ölürse, yapmakta olduğu işin ecri ve sevabı kıyamete kadar devam eder, şehid olarak rızkı da devam eder ve kabirdeki sorgu meleklerinden güven içinde olur." ***[8]***.

***** Bu konuda Al-i İmran: 3/169 ve 200. ayet ve Enfal: 8/60. ayet ve tefsirine de bakılabilir. [9]

1295. Fadâle İbni Ubeyd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hudutta Allah yolunda nöbet tutanlar dışında her ölenin ameli sona erdirilir. Hudutta nöbet tutarken ölenin yaptığı işlerin sevabı kıyamet gününe kadar artarak devam eder, kabirdeki imtihanda da güvenlik içinde olur."[10].

1296. Osman *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah yolunda hudutta bir gün nöbet tutmak, başka yerlerde bin gün nöbet tutmaktan daha hayırlıdır."[11].

1297. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ kendi yolunda cihada çıkan kimseye, onu sadece benim yolumda cihad, bana îman, benim resullerimi tasdîk yola çıkarmıştır, buyurarak kefil olur. Allah, o kimseyi şehid olursa cennete koymaya, gazi olursa manevî ecre ve dünyalık ganimete kavuşmuş olarak, evine döndürmeye kefil olmuştur. Muhammed'in canını kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda açılan bir yara, kıyamet gününde açıldığı gündeki şekliyle gelir: Rengi kan rengi, kokusu misk kokusudur. Muhammed'in canını kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, eğer müslümanlara zor gelmeseydi, Allah yolunda cihada çıkan hiçbir seriyyenin arkasında asla oturup kalmazdım. Fakat maddî güç bulamıyorum ki onları sevkedeyim, onlar da bu gücü bulamıyorlar. Benden ayrılıp geride kalmak ise onlara zor geliyor. Muhammed'in canını elinde tutan Allah'a yemin

*ederim ki, Allah yolunda cihad edip öldürülmeyi, sonra cihad edip yine öldürülmeyi, sonra tekrar cihad edip tekrar öldürülmeyi çok arzu ederdim." **[12]**.*

1298. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Allah yolunda yaralanan bir kimse, kıyamet gününde yarasından kan akarak Allah'ın huzuruna gelir. Renk, kan rengi, koku ise misk kokusudur." **[13]**.*

1299. Muâz *radıyallahu anh* 'den rivayet edildiğine göre, Nebiy–yi Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Müslümanlardan bir şahıs, deve sağılacak kadar bir süre Allah yolunda cihad ederse, cennet onun hakkı olur. Allah yolunda yaralanan veya bir sıkıntıya düşen kimse, kıyamet gününde yaralandığı gün gibi kanlar içinde Allah'ın huzuruna gelir. Kanının rengi zağferân gibi kıpkırmızı, kokusu da misk kokusu gibidir."**[14]**.*

1300. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbından bir kişi, içinde tatlı su gözesi bulunan bir dağ yolundan geçmişti. Burası çok hoşuna gitti ve:

–Keşke insanlardan ayrılıp şu dağ kısığında otursam. Ama Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den izin almadan bunu asla yapmam, dedi. Sonra arzusunu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e anlattı. Peygamberimiz:

–"Böyle bir şey yapma. Çünkü sizden birinizin Allah yolunda çalışıp gayret sarfetmesi, evinde oturup yetmiş sene namaz kılmasından daha faziletlidir. Allah'ın sizi bağışlamasını ve cennete koymasını istemez misiniz? O halde Allah yolunda cihada çıkınız. Kim devenin sağılacağı kadar bir süre Allah yolunda cihad ederse, mutlaka cennete girer" buyurdu. [15]

***** Uzlet yani insanlardan uzak kendi halinde yaşamak dünyanın tabii güzelliklerinden istifade edip toplumdan uzak kalmak Rasûlullah (s.a.v.) tarafından kabul edilmemiş, 5-10 dakika gibi kısa bir süre dahi olsa Allah yolunda onun rızasını kazanacak ameller yapmanın müslümanı cennete sokabileceğini duyurmuş, bu gayret ve çabanın kişinin evinde veya kendi başına başka tenha bir yerde yetmiş yıl namaz kılmasından daha hayırlı olacağını belirtmiştir. Bunun için her Müslüman durumu ve bilgisi ne olursa olsun Allah rızası ve cenneti kazanmak için toplumdaki yerini mutlaka alacak ve bir gayret içinde olacaktır. Hadisten bunu anlamalıyız. [16]

1301. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem Efendimiz'e:

–Yâ Resûlallah! Allah yolunda cihada denk hangi iş vardır? denildi.

–*"Ona denk bir iş bulamazsınız"* buyurdu. İki veya üç defa aynı soruyu tekrarladılar; Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de her defasında *"Ona denk bir iş bulamazsınız"* cevabını tekrarladı. Daha sonra şöyle buyurdu:

"Allah yolunda cihad eden kimsenin benzeri, gündüzleri oruç tutan, geceleri namaz kılan, Allah'ın âyetlerine hakkıyla itâat eden ve Allah yolunda cihad eden kimse, cepheden dönünceye kadar, namaza ve oruca hiç bir şekilde ara vermeyen kimsenin benzeridir."[17]

Buhârî'nin rivayeti şöyledir:

Bir adam:

–Yâ Resûlallah! Bana cihada denk bir iş gösterseniz? dedi. Resûl–i Ekrem:

–*"Cihada denk olacak bir iş bulamıyorum ki"* buyurdu; sonra da şöyle devam etti:

"Allah yolunda cihad eden kimse yola çıktığında, sen de mescidine girip hiç ara vermeden namaz kılmaya, hiç iftar etmeden oruç tutmaya güç yetirebilir misin?" Soruyu soran kişi:

–Buna kim güç yetirebilir ki? dedi.[18]

1302. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanların en hayırlı geçim yolu tutanlarından biri, Allah yolunda atının dizginine yapışıp, onun üzerinde âdeta uçan kimsedir. Düşman geldiğine dair bir ses veya düşman üzerine hücum feryadı işittiğinde, düşmanın bulunması muhtemel yerlere atının üzerinde uçarcasına saldırıp, öldürmeyi ve ölmeyi göze alır. Bir diğeri de, bir tepenin başında veya bir vadinin içinde koyuncuklarının arasında namazını kılan, zekâtını veren ve kendisine ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet eden kimsedir. İnsanlardan ancak bu şekilde yaşayan kimseler hayırdadır."[19]

***** Bu hadis ile 1298 numaralı hadis birbirine zıd gibi görünürse de öyle değildir. Buradaki fitnelerin çıktığı zamanlarda insanların uzlet için dağ

başlarına çıkmaları kastedilmektedir. Bunun için 596-600 numaralı hadislere bakınız.[20]

1303. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Allah yolunda cihad edenler için Allah Taâlâ cennette yüz derece hazırlamıştır. Her derecenin arası yerle gök arası kadardır."***[21]**

1304. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rab olarak Allah'a, din olarak İslâm'a, resûl olarak Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e inanıp razı olan kimse cenneti hak eder." Bu söz Ebû Saîd'in çok hoşuna gitti ve:

–Yâ Resûlallah! Bu sözü bana tekrarlasanız, dedi. Peygamber Efendimiz sözünü tekrarladı; sonra da şöyle buyurdu:

"Bir başka haslet daha vardır ki, onun sayesinde Allah kulunu cennette yüz derece yükseltir. Her bir derecenin arası da yerle gök arası kadardır." Ebû Saîd:

–O haslet nedir, yâ Resûlallah? diye sordu. Hz. Peygamber:

"Allah yolunda cihad, Allah yolunda cihaddır" buyurdu.[22]

1305. Ebû Bekr İbni Ebû Mûsa el–Eş'arî şöyle dedi:

Babam Ebû Mûsa *radıyallahu anh'*i düşmanın karşısında durup:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'i: "Şüphesiz cennet kapıları kılıçların gölgeleri altındadır"* derken işittim. Bunun üzerine üstü başı perişan biri ayağa kalkıp:

–Ey Ebû Mûsa! Bu sözü Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* söylerken sen mi işittin? diye sordu. Ebû Mûsa:

–Evet, ben işittim, cevabını verdi. Bunu duyan adam, arkadaşlarının yanına dönüp:

–"Sizleri selâmlıyorum" dedi ve kılıcının kınını kırıp attı. Sonra elinde kılıcıyla düşmanın üzerine yürüdü ve ölünceye kadar düşmanla savaştı.[23]

1306. Ebû Abs Abdurrahman İbni Cebr *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Allah yolunda ayakları tozlanan bir kula cehennem ateşi dokunmaz." **[24]***.

1307. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Allah korkusundan ağlayan bir kimse, sağılan süt tekrar memeye girmedikçe cehenneme girmez. Allah yolundaki cihadın tozu ile cehennem dumanı bir kulun üzerinde birleşmez."**[25]***.

1308. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"İki göze cehennem ateşi dokunmaz: Allah korkusundan ağlayan göz ve Allah yolunda nöbet bekleyerek geceleyen göz."**[26]***.

1309. Zeyd İbni Hâlid *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim Allah yolunda cihada gidecek bir gaziyi donatır, cihad için gerekli olan ihtiyaçlarını karşılarsa, bizzat cihada gitmiş gibi sevap kazanır. Cihada giden gazinin arkada bıraktığı ailesine güzelce bakıp onların ihtiyaçlarını karşılayan da bizzat cihad yapmış gibi sevap kazanır."[27].

1310. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sadakaların en faziletlisi Allah yolunda kurulan bir çadırın gölgesi, Allah yolundaki bir mücâhide verilen hizmetçi ve Allah yolunda bağışlanmış bir erkek devedir."[28].

1311. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Eslem kabilesinden bir delikanlı:

–Yâ Resûlallah! Ben cihada katılmak istiyorum, fakat savaşabilmem için gereken malzemeyi temin edecek durumda değilim, dedi. Peygamber Efendimiz:

–*"Filân adama git. O, cihada katılmak üzere hazırlanmıştı; fakat hastalandı"* buyurdu. Delikanlı Hz. Peygamber'in dediği kişiye gidip:

–Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sana selâm ediyor ve savaşa gitmek için hazırladığın malzemeleri bana vermeni söylüyor, dedi. Bunun üzerine adam hanımına seslenerek:

–*Hanım! Savaş için hazırladığım şeyleri bu delikanlıya ver; onlardan hiçbir şey alıkoyma. Allah hakkı için onlardan hiçbir şey bırakma ki, berekete nail olasın*, dedi.[29]

1312. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Benî Lihyân üzerine asker gönderdi ve:

"İki erkekten biri cihada gitsin; elde edilecek sevap ikisi arasında ortaktır" buyurdu.[30]

***** Her zaman genel seferberlik ilan edilmez, bazen de cihada gidebilecek kimselerin yarısına ihtiyaç duyulursa o cihadda kazanılacak sevap, gazaya gidenle geride kalan kimseyle müşterek olmuş oluyor.

Hayati bir zaruret ve tehlike olmadıkça bütün insanların cepheye gitmesi de gerekmez. Cepheye gitmeyenler kaldıkları memleketlerinde diğer görevleri yaptıkları takdirde cihada katılmış gibi sevap kazanırlar. [31]

1313. Berâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Tepeden tırnağa silâhlı bir adam Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve:

–Yâ Resûlallah! Sizinle birlikte önce savaşa mı katılayım, yoksa müslüman mı olayım? dedi. Resûl–i Ekrem:

–*"Önce müslüman ol, sonra savaş"* buyurdu. Bunun üzerine adam müslüman oldu, sonra savaştı ve neticede şehit oldu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–*"Az çalıştı, çok kazandı"* buyurdu.[32]

***** Bu hadis bilhassa bugünün müslümanı için çok büyük mesajlar yüklü, şimdi insanlar istikbalde hedefledikleri şeylere ulaşmak için tam gayret ve kuvvetlerini birleştirip çalışıyorlar ama esas yapılması gerekeni

unutuyorlar. Önce müslüman olmalı, sonra İslamın Kur'an'ın emri ne ise onu yapmalı. Sıralamada yapılan hatadan dolayı insanlar kendi elleriyle kendilerini ateşe atıyorlar, hem bu dünyaları huzursuz, hem de öteki dünyaları perişan oluyor. Şimdilik bu işi yaparım, ileride işleri yoluna koyunca veya emekliye ayrılınca, iyi bir müslüman olurum diye müslüman olmak erteleniyor, belki de işler yoluna konulmadan ve emeklilik gerçekleşmeden ecel yakalayıveriyor ve iş tümden bitiyor. Allah korusun cümlemizi. [33]

1314. Enes *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennete giren hiçbir kimse, yeryüzündeki her şey kendisinin olsa bile dünyaya geri dönmeyi arzu etmez. Sadece şehit, gördüğü aşırı itibar ve ikram sebebiyle tekrar dünyaya dönmeyi ve on defa şehit olmayı ister."

Bir rivayette: *"Şehitliğin faziletini gördüğü için"* denilir.[34]

1315. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Şehidin kul borcu dışındaki bütün günahlarını Allah bağışlar."****[35]***

***** Yani şehidlik kul borcu dışındaki tüm günahlara keffaret olmuş oluyor. Bu konuda 943 no'lu hadise ve 1371 nolu hadisin açıklamasına bakınız. [36]

1316. Ebû Katâde *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâb arasında ayağa kalktı ve *"Allah*

yolunda cihad ve Allah'a iman etmek amellerin en faziletlisidir" diye hatırlattı. Bunun üzerine bir adam ayağa kalkıp:

–Yâ Resûlallah! Şayet Allah yolunda öldürülürsem, bu benim günahlarıma kefâret olur mu? diye sordu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

–*"Evet, şayet sen sabrederek, ecrini de sadece Allah'tan bekleyerek, cepheden kaçmaksızın düşmana karşı koyup Allah yolunda öldürülürsen, günahlarına kefâret olur"* buyurdu. Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–*"Nasıl demiştin?"* diye sordu. Adam:

–Şayet ben Allah yolunda öldürülürsem günahlarıma kefâret olur mu? diye sözünü tekrarladı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

–*"Evet, şayet sen sabrederek, ecrini sadece Allah'tan bekleyerek, cepheden kaçmaksızın düşmana karşı koyup Allah yolunda öldürülürsen, günahlarına kefâret olur. Ancak borçların bunun dışındadır. Bunu bana Cibrîl söyledi"* buyurdu.[37]

***** Cepheden kaçmamak şartıyla Allah'ın dini olan İslam'ı diğer tüm dinlere ve hayat tarzlarına üstün gelsin için sabır ve metanetle kim savaşıp, gayret edip o gayret içerisinde de ölür veya öldürülürse o kimse gerçek manada şehid olur. Kul borçları haricindeki tüm günahları da Allah tarafından bağışlanır. Cihad geniş anlamıyla Allah'ın adını yüceltmek ve hak din olan İslamı bütün insanlığa ulaştırmak için yapılan tüm savaşlar, dini tebliğ faaliyetleri ve her türlü İslami çalışma ve gayreti de içine alır. Şehidlik alelade bir ölüm değildir. Dünyada ulaşılabilecek en büyük mertebedir.[38]

1317. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam:

–Yâ Resûlallah! Eğer Allah yolunda öldürülürsem ben nerede olacağım, dedi. Resûl–i Ekrem:

–*"Cennette"* diye cevap verdi. Bunun üzerine adam elinde bulunan hurmaları attı, sonra düşmanla savaştı ve neticede şehit düştü.[39]

1318. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile ashabı yola çıktı ve müşriklerden önce Bedir'e vardılar. Müşrikler de geldiler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden hiçbiriniz, ben başında olmadıkça herhangi bir şey yapmasın". Sonra müşrikler yaklaştı; bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

"Genişliği göklerle yer arası kadar olan cennete girmek üzere ayağa kalkınız!" buyurdu. Enes der ki:

Ensardan Umeyr İbn Hümâm radıyallahu anh:

–Yâ Resûlallah! Genişliği göklerle yer arası kadar olan cennet mi? diye sordu. Peygamberimiz:

–*"Evet"* buyurdu. Umeyr:

–Ne iyi, ne âlâ! dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–*"Niye öyle söyledin?"* diye sordu. Umeyr:

–Allah'a yemin ederim ki, yâ Resûlallah, cennet ehlinden olmayı istediğim için öyle söyledim, başka maksadım yok, dedi. Resûl–i Ekrem:

–*"Şüphesiz sen cennetliksin"* buyurdu. Umeyr, bu söz üzerine torbasından bir kaç hurma çıkartıp onları yemeye başladı. Sonra:

–Eğer şu hurmalarımı yiyinceye kadar yaşarsam, bu gerçekten uzun bir hayattır, diyerek elindeki hurmaları attı, sonra şehit oluncaya kadar müşriklerle savaştı.[40]

***** Hayırlı işlerde acele etmek gerekli zaman kaybetmeden o işi yapıp sevabına nail olmak ve hayrı gerçekleştirmek esastır. [41]

1319. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Birtakım kimseler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek, bize Kur'an'ı ve Sünnet'i öğretecek insanlar gönderseniz, dediler. Resûl–i Ekrem, içlerinde dayım Harâm'ın da bulunduğu, ensârdan kendilerine kurrâ denilen yetmiş kişiyi onlara gönderdi. Bunlar Kur'an okuyor, geceleri onu aralarında müzakere edip öğreniyorlardı. Gündüzleri ise su getirip mescide koyuyorlar, odun toplayıp onu satıyor, bedeliyle de Suffe ehline ve fakirlere yiyecek satın alıyorlardı. İşte Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* onlara bu kişileri göndermişti. Fakat gidecekleri yere varmadan önlerine çıktılar ve onları öldürdüler. Onlar (öldürülmeden önce):

–Allahım! Bizim haberimizi Peygamberimiz'e ulaştır. Bizler sana kavuştuk ve senden razı olduk; sen de bizden razı oldun, dediler.

Bir adam, yaklaşıp Enes'in dayısı Harâm'a mızrağını sapladı, hatta vücudunun bir tarafından öbür tarafına geçirdi. Bunun üzerine Harâm:

–Kâbe'nin Rabbine yemin ederim ki, cenneti kazandım gitti, dedi. Bu olay üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

"Şüphesiz ki din kardeşleriniz öldürüldüler. Onlar hem de şöyle dediler: Allahım! Bizim haberimizi Peygamberimiz'e ulaştır. Bizler sana kavuştuk ve senden razı olduk; sen de bizden razı oldun" buyurdu.[42]

***** İslam Tarihinde Bi'ri Maune faciası diye bilinen bu olay H. 4. yılda olmuştur. Necidlilerden Beni Süleym kabilesi Ri'l, Zekvan, Usayye ve Beni Lihyan kolları ile birlikte gelip düşmanlarına karşı imdad ve Kur'an hadis öğretecek öğretmenler istemek üzere gelmişlerdi. Fakat yolda hepsi müşrikler tarafından şehid edildiler, bunların haberlerini de Cibril Peygamberimize bildirmiştir. Bu konuda geniş bilgi için İslam Tarihi kitapları Asrı Saadetten 1/270 ve Tecrid Tercemesi 3/240 sayfalarına bakılabilir. [43]

1320. Yine Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Amcam Enes İbni Nadr *radıyallahu anh* Bedir Savaşı'na katılmamıştı. Bu ona çok ağır geldi. Bu sebeple:

–Yâ Resûlallah! Müşriklerle yaptığın ilk savaşta bulunamadım. Eğer Allah Taâlâ müşriklerle yapılacak bir savaşta beni bulundurursa, neler yapacağımı muhakkak Allah görür, dedi.

Uhud Savaşı'nda müslüman safları dağılınca, Enes İbni Nadr –arkadaşlarını kastederek–Rabbim, bunların yaptıklarından dolayı özür beyan ederim, dedi. –Müşrikleri kestederek de–, bunların yaptıklarından da uzak olduğumu arzederim, deyip ilerledi. Derken Sa'd İbni Muâz ile karşılaştı ve:

–Ey Sa'd İbni Muâz! İşte cennet. Nadr'ın Rabbine yemin ederim ki, Uhud'un yakınlarından ben onun kokusunu alıyorum, dedi. Sa'd (bu olayı anlatırken):

–Ben onun yaptığını yapmaya güç yetiremedim, yâ Resûlallah! dedi. Hadisin ravisi Enes, amcasıyla ilgili olayı şöyle anlatır:

Amcamı şehit edilmiş olarak bulduk. Vücudunda seksenden fazla kılıç darbesi, mızrak yarası ve ok izi vardı. Müşrikler ona müsle yapmış, uzuvlarını kesmişlerdi. Bu sebeple onu hiç kimse tanıyamadı. Sadece kız kardeşi parmak uçlarından tanıyabildi.

Enes, biz şu âyetin amcam ve onun gibiler hakkında inmiş olduğu görüşündeyiz, dedi:

"Mü'minler içinde öyle yiğit erkekler vardır ki, Allah'a verdikleri sözlerinde durdular. Onlardan kimi ahdini yerine getirdi (çarpışıp şehit düştü), kimi de sırasını bekliyor. Bunlar sözlerini asla değiştirmemişlerdir." (Ahzâb: 33/23)[44]

***** Cesur ve yiğit sahabiler Allah yolunda şehid olabilme uğrunda çok büyük gayretler sarfetmişler, değişik savaşlarda şehid olamadıkları için bir sonraki savaşta şehid olmayı arzu ederek kahramanca savaşmaya and içerek böyle sözler söylemişlerdir. Cennetin kokusunu Uhud'da alıyorum diye şehidliğe koştuğunu anlatmıştır. Cihad saflarında nasıl çarpışılacağının örneğini vererek herkesin takdirini kazanarak seksenden fazla yara almıştır. Dolayısıyla müslüman kişi şehidlik, cihad vb. güzel şeyleri yapmayı vaad edebilir. Allah da böyle güzel şeyler vaadedenlerden razı olur ve onların isteklerini yerine getirir. Mü'mine de ma'ruf ve meşru yollarda verdiği sözü yerine getirmek yaraşır. [45]

1321. Semüre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bu gece rüyamda iki adam gördüm. Yanıma gelip beni bir ağaca çıkardılar, sonra da bir eve götürdüler. O ev, şimdiye kadar benzerini

görmediğim güzellik ve değerde idi. Sonra o iki kişi bana:

Bu eşsiz ev, şehitler sarayıdır, dedi."[46]

1322. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Ümmü Hârise İbni Sürâka diye bilinen Ümmü Rübeyyi' Binti Berâ, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'*e geldi ve:

–Yâ Resûlallah! Bana Hârise'den haber verir misiniz? –Hârise Bedir Savaşı'nda şehit düşmüştü–. Eğer cennette ise sabredeceğim; böyle değilse ona ağlamaya çalışacağım, dedi. Peygamber Efendimiz:

–*"Ey Ümmü Hârise! Şüphesiz cennetin içinde cennetler vardır; senin oğlun bunların en yücesi olan Firdevs cennetindedir"* buyurdu.[47]

1323. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Babamın müsle yapılmış cesedi getirilip Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'*in önüne konuldu. Yüzünü açmak üzere gittim, fakat oradaki topluluk bana engel oldu. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem:

"Melekler ara vermeksizin onu kanatlarıyla gölgelendiriyorlar" buyurdu.[48]

1324. Sehl İbni Huneyf *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Taâlâ'dan bütün kalbiyle şehitlik dileyen bir kimse, yatağında ölse bile, Allah ona şehitlik mertebesine ulaştırır."[49]

***** Ameller niyetlere göre değer bulur hadisine göre kişi iyi niyetlerine göre mutlaka bu dünyada veya öteki dünyada ecir alır, hiçbir ameli karşılıksız kalmaz. (Bu konuda 11 numaralı hadis

okunursa konu daha iyi anlaşılır.) [50]

1325. Enes *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şehitliği gönülden arzu eden bir kimse, şehit olmasa bile sevabına nâil olur."[51]

1326. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz karıncanın ısırmasından ne kadar acı duyarsa, şehit olan kimse de ölümden ancak o kadar acı duyar."[52]

1327. Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* düşmanla karşılaştığı günlerden birinde güneş batıya meyledinceye kadar bekledi. Sonra ashâbın arasında ayağa kalktı ve:

"Ey müslümanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz; Allah'tan afiyet dileyiniz. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz. Biliniz ki cennet kılıçların gölgesi altındadır" buyurdu. Resûl–i Ekrem sonra sözüne devamla şöyle dua etti:

"Ey Kur'an'ı indiren, bulutları gökyüzünde gezdiren ve düşman saflarını darmadağın eden Allah'ım! Şu düşmanları perişan et ve bizi onlara karşı muzaffer kıl."[53]

1328. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İki dua reddolunmaz veya pek nadir reddolunur: Bunlar ezan okunurken yapılan dua ile savaş anında düşmanla boğaz boğaza gelindiği sırada yapılan duadır."[54].

***** Duanın kabul edilebileceği yerler ve kimseler bu ve başka hadislerden öğrendiğimize göre şöyledir:

Kimseler

1. Darda ve sıkıntıda kalan

2. İnancı ne olursa olsun zulüm gören

3. Ana babanın çocuklarına

4. İmanlı ve adaletli devlet reisi

5. Salih insanlar

6. İftar açtığı esnada oruçlu kimse

7. Müslümanların birbirlerine haberleri yokken ettikleri dualar

8. Zulmetmeyen akraba ile bağını koparmayan kimse

9. Günahından tevbe eden kimse

Yerler

1. Kadir gecesi,

2. Kurban bayramı arifesi,

3. Ramazan ayı,

4. Cuma gecesi,

5. Cuma günü,

6. Cuma günü icabet saati,

7. Gecenin ortası,

8. Ezan okunduğu sırada,

9. Ezanla kamet arası,

10. Farz namazların sonunda,

11. Secde arasında,

12. Kur'an okunduğu esnada,

13. Zemzem suyu içilirken,

14. Allah'ın adının anıldığı mescidlerde.

15. Seher vakitlerinde[55]

1329. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gazâya çıktığı zaman şöyle dua ederdi:

"*Allahümme ente adudî ve nasîrî, bike ehûlü ve bike esûlü ve bike ukâtilü: Allah'ım! Benim dayanağım ve yardımcım sadece sensin. Senin sayende hareket ediyorum; senin yardımın sayesinde düşmana hücum ediyorum; senin verdiğin güç ve kuvvet sayesinde düşmanla savaşıyorum."* ***[56]***

1330. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bir topluluktan endişe duyduğu zaman şöyle dua ederdi:

"Allahümme innâ nec'alüke fî nühûrihim ve ne'ûzü bike min şürûrihim: Allahım! Senin korumanı onlara karşı siper ediniyoruz. Onların şerlerinden sana sığınıyoruz." ***[57]***

1331. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününe kadar atların alınlarına hayır düğümlenmiştir."[58]

1332. Urve el–Bârikî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününe kadar atların alınlarına hayır, yani ecir ve ganimet düğümlenmiştir."[59]

1333. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim Allah'a gerçekten inanarak ve va'dine gönülden bağlanarak O'nun yolunda cihad etmek için at beslerse, o atın yediği, içtiği, gübresi ve bevli kıyamet gününde o kimsenin sevapları arasında olacaktır."[60]

1334. Ebû Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'*e yularlanmış bir deve getirdi ve:

– *Bunu Allah yolunda bağışladım*, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

"Bunun karşılığı olarak sana kıyamet gününde hepsi yularlanmış yedi yüz deve verilecektir" buyurdu.[61]

1335. Kendisine Ebû Suâd, Ebû Esed, Ebû Âmir, Ebû Amr, Ebü'l–Esved veya Ebû Abs de denilen, Ebû Hammâd Ukbe İbni Âmir el–Cühenî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* i minberde:

"Düşmanlarınız için elinizden geldiği, gücünüzün yettiği kadar kuvvet hazırlayınız. Dikkat ediniz! Kuvvet atmaktır; kuvvet atmaktır; kuvvet atmaktır" buyururken işittim.[62]

1336. Yine Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yakında size bir çok yerlerin fethi nasip olacaktır. Allah size yeter. Sizden biriniz oklarıyla tâlim yapmaktan bıkıp usanmasın."[63].

1337. Yine Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim atıcılık öğrenir de sonra onu terkederse bizden değildir (veya muhakkak isyan etmiştir)."[64].

***** Bu ve benzeri hadislerden öğrendiğimiz müslümanın savaş için "kuvvet" ve "atmak" tabirleriyle ifade edilen tüm savaş aletlerinin hazırlık safhası olan savaş eğitimi ve tatbikatını içine alır. Bu öğretilere göre müslüman her devrin şartlarına göre uygun silahları kullanmalı ve kullanmayı da unutmamaları gerekir. Bu dünya sulhu ve selameti için gereklidir. Müslümanların her devir ve her zamanda güçlü kuvvetli olmaları, bu hazırlıkları yapmaları, İslam düşmanlarının onlara karşı besledikleri kötü niyet ve düşünceleri önler ve onların kalplerine korku salar. (Bkz. Enfal: 8/60; Mümtahine: 60/1) Atıcılık, binicilik ve benzeri savaş becerilerini öğrendikten sonra unutmamak ve terketmemek gerekir. Bu dini ve dünyayı korumanın temel şartından biridir. [65]

1338. Yine Ebû Hammâd Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bir ok sebebiyle üç kimseyi cennete koyar: Hayır ve sevap umarak o oku yapan sanatkârı, bu oku Allah yolunda atanı, oku atana yardımcı olanı. Atıcılık ve binicilik öğreniniz. Atıcılık öğrenmeniz binicilik öğrenmenizden bana göre daha sevimlidir. Kim kendisine atıcılık öğretildikten sonra ondan yüz çevirirse, Allah'ın kendisine ihsan ettiği nimete karşı şükrünü terketmiş veya küfrân–ı nimet etmiş olur."[66].

1339. Seleme İbni Ekva‘ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* atış müsabakası yapan bir topluluğa uğradı ve:

"Ey İsmâiloğulları! Atınız; çünkü babanız İsmâil de atıcı idi" buyurdu. [67]

1340. Amr İbni Abese *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim Allah yolunda bir ok atarsa, onun bu hareketi bir köleyi âzat etme sevabına denktir."[68].

***** Malum, İslam'da yapılan iyiliklere verilen mükafat en az 10 katından başlayarak 700 ve yediyüzün katlarıyla otuzbine varacak kadar katmerli biçimde verilir. (Bkz. En’am: 6/160, Bakara: 2/261, Kadr: 97/3) [69]

1341. Ebû Yahyâ Hureym İbni Fâtik *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah yolunda malını harcayana, harcadığının yedi yüz misli ecir verilir."[70].

1342. Ebû Saîd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kul Allah yolunda bir gün oruç tutarsa, bu oruç sebebiyle Cenâb–ı Hak onun yüzünü yetmiş senelik mesâfeden cehennem ateşinden uzaklaştırır."[71].

1343. Ebû Ümâme *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse Allah yolunda bir gün oruç tutarsa, Cenâb–ı Hak onunla cehennem arasında yerle gök genişliğinde bir hendek açar."[72].

1344. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim gazâ etmeden ve gönlünde gazâ etme arzusu taşımadan vefat ederse, bir tür nifak üzere ölür."[73].

***** Gerçek müslüman cihadın her türlüsüne katılmalı, katılma imkanı bulamayanlar da kalb ve gönüllerinde bu niyeti taşımalılar. Cihada katılmaz ve bunu niyetinden geçirmeme münafıklık işidir. [74]

1345. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir gazvede beraberdik. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Medine'de birtakım insanlar var ki, siz bir yolda yürür veya bir vadiyi geçerken sanki sizinle beraberdirler. Onları hastalık

alıkoymuştur."[75]

Bir rivayette şöyledir: *"Onları geçerli mazeretleri alıkoymuştur."*[76]

Bir başka rivayette ise şöyledir: *"Onlar sevapta size ortak olurlar."* [77]

1346. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'* in yanına bir bedevî geldi ve:

–Yâ Resûlallah! Bir adam ganimet için savaşıyor; bir başkası kendinden bahsedilsin diye savaşıyor; bir diğeri de kahramanlıktaki yerini göstermek için savaşıyor.

Bir rivayete göre: Kahramanlık taslamak için ve ırkının üstünlüğünü göstermek için savaşıyor.

Bir başka rivayete göre: Gazabından dolayı savaşıyor! Şimdi kim Allah yolundadır? diye sordu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–*"Kim Allah'ın dini daha yüce olsun diye savaşırsa, sadece o Allah yolundadır"* buyurdu.[78]

***** Allah yolunda savaşıp şehid olan ancak bu üçüncü gruba dahil olan kimselerdir, değilse başka kimseler şehid olmazlar. Her dinin kendisine göre bir şehidi vardır, her hayat tarzı ve yaşam biçiminin de yine bir şehidi vardır. Devrim şehidi, basın şehidi gibi. Gerçek şehid kimdir konusunda kitabımızın 8 numaralı hadisi ve hükmen şehid olan 1354-1358 numaralı hadislere bakınız. [79]

1347. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Cihada çıkan bir birlik veya seriyye savaşır, ganimet alır ve ölümden kurtulursa, ecirlerinin üçde ikisini önceden peşinen almış olurlar. Bir birlik veya seriyye cihada çıkar, ganimet elde edemez, şehit olur veya yaralı dönerlerse onların ecirleri ahirette tam olarak verilir."***[80]**

1348. Ebû Ümâme *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, sahâbeden bir adam:

–Yâ Resûlallah! Seyahata çıkmam için bana izin ver, dedi. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem:*

–*"Şüphesiz ki ümmetimin seyahati Azîz ve Celîl olan Allah yolunda cihada çıkmaktır"* buyurdu.[81]

***** Bu sahabi kimse Osman ibni Maz'un'dur. Kendisi peygamberimize gelerek kendisini hadımlaştırmak için izin istemişti. Peygamberimiz buna müsaade etmeyip, ümmetimin şehvetini önleme yolunun oruç tutmak olduğunu bildirmiş, ruhbanlığın caiz olmadığını bildirip seyahat ve gezinti için izin isteyince de ümmetimin seyahatinin cihad olduğunu haber vermiştir. Ticaret, ilim öğrenmek, hastalığa çare aramak gibi faydalı seyahatlerin yanısıra gayesiz ve maksatsız zaman öldürmek haram ve yasakları işlemek için bulunduğu memleketten çıkmayı İslam seyahat olarak kabul etmez. Kendi memleketinden müslüman ancak cihad için çıkabilir. Bu davet, emr-i bi'l-ma'ruf nehyi ani'l-münker için olabilir. O zaman yapılan tüm seyahatler bir nevi cihad yapmış gibi sayılır.[82]

1349. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gazve dönüşü de sevap açısından gazveye gidiş gibidir."[83].

***** Cihadın her anı kişiye sevap kazandırır. Giderken de sevap kazanılır, dönüşte de aynı sevap kazanılır. Çünkü hepsi Allah'ın rızasını kazanmak için yapılmıştır. [84]

1350. Sâib İbni Yezîd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebük Gazvesi' nden dönünce, sahâbe–i kirâm kendisini karşılamaya çıkmıştı. Ben de Resûl–i Ekrem'i çocuklarla birlikte Seniyyetü'l–vedâ'da karşılamıştım.[85]

Buhârî'nin rivayeti şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* i karşılamak üzere çocuklarla birlikte Seniyyetü'l–vedâ'ya gittik.[86]

***** Cihada gidenleri uğurlamak ve cihaddan dönenleri ise karşılamak İslami adetlerden biridir ve sünnettir. Kıyamete kadar bu gaye ile gidenler şehid olmaları için uğurlanır, dönüşte de gazi olarak karşılanırlar. [87]

1351. Ebû Ümâme *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim gazâya çıkmaz veya gazâya çıkan bir mücâhidi techiz etmez ya da cihada çıkan gazinin aile fertlerine hayırla muamele etmezse, Allah Teâlâ o kimseyi kıyamet gününden önce büyük bir belâya uğratır."[88].

***** Allah'ın dinine yardım hususunda hiçbir ideal taşımayan ve her türlü hayırlardan yani cihada çıkmamak, çıkana yardımcı olmamak, cihada çıkanın arkada kalan aile fertlerine destek olmamak, arka çıkmamak gibi faaliyetlerden mahrum kalırsa, her türlü sevap ve korunmadan mahrum kalıyor demektir. Bu tip kimseler bela ve musibetlere uğrarlar. Allah yolunda cihaddan ve cihada yönelik geri hizmetten yüz çeviren kimse ve toplumlar her türlü bela ve musibeti hak etmiş olurlar. [89]

1352. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müşriklere karşı mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad ediniz."[90]

***** Cihadın ana esaslarıyla ilgili genel talimat niteliği taşımaktadır. "Dil ile Cihad" demek, mücahidleri cihaddan önce ve cihad esnasında düşmanla savaşa teşvik edici, onların cesaret ve şecaatlarını coşturucu vasıfta sözler söyleyip, şiir ve makaleler yazarak faaliyet göstermek, cihadın bir parçası sayılır. Kafir ve müşriklerin kınanması, tehdid ve kötü akibetlerinin ortaya konulması, sapıklık ve batıl yolda olmalarının ortaya konulması ve morallerinin bozulması da dil ile cihadın bir çeşididir. Cihadın her çeşidinin toplumda canlı tutulması bir vazifedir. Bu konuda cihad ayetleri olan (Bakara: 2/218, Al-i İmran: 3/142, Maide: 5/54, Enfal: 8/72, 74, Tevbe: 9/20, 41, 88, Hucurat: 49/15, Saff: 61/11)'e bakınız. [91]

1353. Ebû Hakîm de denilen Ebû Amr Nu'mân İbni Mukarrin *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir arada bulundum. Gündüzün evvelinde harbe başlamadığı zaman, savaşı güneşin öğleden sonra batı tarafa yöneldiği, rüzgârların esip ilâhî yardımın ineceği vakte kadar ertelerdi.[92]

* Rasûlullah'ın savaşlardaki uygulamaları yani savaş taktiği ashab tarafından dikkatle takip edilmiş ve bu zamanlamaya çok dikkat ettiği tesbit edilmiştir. İnsanların akıl, idrak ve her türlü güçlerini kullandıkları zamanların en zayıfı olan vakitlerde savaşa başlardı, savaş stratejisi açısından bu husus üzerinde durulmaya değerdir. Çünkü insanların yorgun, bitkin ve bıkkın oldukları anlar cihadın neticesine doğrudan tesir eder. Havanın serinlemesi ve rüzgarın esmesi, Allah'ın yardımının bir eseridir. Rasûlullah (s.a.v.) harp siyasetini ve stratejisini en iyi bilendi.[93]

1354. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Karşılaştığınız zaman da sabır ve sebat gösteriniz."[94]

* Savaş istenmez ama savaşla karşılaşınca da sabır ve sebat gösterilir, savaştan kaçılmaz. İslam dini savaşı istemeyi emretmez, fakat herhangi bir sebeple savaş çıkarsa müslümanlar o savaşa katılmak, savaşta sabır ve dirençli olmak durumundadırlar.[95]

1355. Ebû Hüreyre ve Câbir *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Harp hileden ibarettir."[96]

* Aldatmak, hile yapmak, kalbinde gizlediği niyeti açığa vurmak gibi anlamlara gelen hud'a kelimesine göre müslümanlar harb esnasında nasıl imkan bulurlarsa o şekilde hile yaparak harbi kazanmaya çalışırlar, yalanın söylenebileceği üç yerden birisi de savaştır. (Bkz. 1548 no'lu hadis) İslam

ordusunun sayısını gizlemek, azı çok göstermek gibi harb taktiği çeşidinden herşeyi müslümanlar yapabilir, sulh halindeki şartlar savaşta beklenemez. Düşmanı yanıltmak için her türlü hileye başvurulabilir. [97]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 373.

[2] Buhârî, Îmân 18, Hac 4, Tevhîd 47; Müslim, Îmân 135. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 22; Nesâî, Hac 4, Cihâd 17.

314 ve 1274’de geçmişti.

[3] Buhârî, Mevâkît 5, Cihâd 1, Edeb 1, Tevhîd 48; Müslim, Îmân 137–139. Ayrıca bk. Tirmizî, Salât 14, Birr 2; Nesâî, Mevâkît 51.

[4] Buhârî, Itk 2, Keffârât 6; Müslim, Îmân 136. Ayrıca bk. İbni Mâce, Itk 4.

[5] Buhârî, Cihâd 5, Rikâk 2; Müslim, İmâre 112–115. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilu'l–cihâd 17, 26; Nesâî, Cihâd 11, 12.

[6] Buhârî, Cihâd 2, Rikâk 34; Müslim, İmâre 122–123. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 5; Tirmizî, Fezâilu'l–cihâd 24; Nesâî, Cihâd 7; İbni Mâce, Fiten 13.

598’de geçmişti.

[7] Buhârî, Cihâd 6, 73, Bed'ü'l–halk 8, Rikâk 2; Müslim, İmâre 113–114. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 17, 25, Tefsîru sûre (3) 22; İbni Mâce, Zühd 39.

[8] Müslim, İmâre 163. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 2; Nesâî, Cihâd 39; İbni Mâce, Cihâd 7.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 375.

[10] Ebû Dâvûd, Cihâd 15; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 2.

[11] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 26. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 39.

[12] Müslim, İmâre 103. Ayrıca bk. Buhârî, Cihâd 7(Hadisin kısa bir bölümü); Nesâî, Îmân 24.

[13] Buhârî, Cihâd 10, Zebâih 31; Müslim, İmâre 105. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilu'l–cihâd 21; Nesâî, Cihâd 27.

[14] Ebû Dâvûd, Cihâd 40; Tirmizî, Fezâilu'l–cihâd 21. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 25.

[15] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 17.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 377.

[17] Buhârî, Cihâd 1; Müslim, İmâre 110. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 1; Nesâî, Cihâd 17.

[18] Buhârî, Cihâd 1.

[19] Müslim, İmâre 125. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 13.

601’de geçmişti.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 378.

[21] Buhârî, Cihâd 4, Tevhîd 22. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 18.

[22] Müslim, İmâre 116. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 18.

[23] Müslim, İmâre 146. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 23.

[24] Buhârî, Cihâd 16. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 7; Nesâî, Cihâd 9.

[25] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 8. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 8; Nesâî, Cihâd 8.

[26] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 12.

[27] Buhârî, Cihâd 38; Müslim, İmâre 135–136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 20; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 6; Nesâî, Cihâd 44.

179'da geçmişti.

[28] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 5.

[29] Müslim, İmâre 134.

178'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[30] Müslim, İmâre 137.

180'de geçmişti

[31] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 379.

[32] Buhârî, Cihâd 13; Müslim, İmâre 144

[33] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 380.

[34] Buhârî, Cihâd 21; Müslim, İmâre 109. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 13, 25.

[35] Müslim, İmâre 119.

[36] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 380.

[37] Müslim, İmâre 117. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 32.

219'da geçmişti.

[38] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 380.

[39] Müslim, İmâre 143 . Ayrıca bk. Buhârî, Meğâzî 17; Nesâî, Cihâd 31.

[40] Müslim, İmâre 145. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, III, 137.

[41] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 381.

[42] Buhârî, Cihâd 9, Meğâzî 28; Müslim, İmâre 147.

[43] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 381.

[44] Buhârî, Cihâd 12; Müslim, İmâre 148. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîr 34.

[45] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 382.

[46] Buhârî, Cihâd 4, Cenâiz 93.

[47] Buhârî, Cihâd 14. Ayrıca bk. Buhârî, Meğâzî 9, Rikâk 51; Tirmizî, Tefsîru sûre(23).

[48] Buhârî, Cenâiz 3, 35, Cihâd 20, Meğâzî 26; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 129–130. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 12, 13.

[49] Müslim, İmâre 157. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 36; İbni Mâce, Cihâd 15.

Bu hadis 57 numarada geçmişti.

[50] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 383.

[51] Müslim, İmâre 156.

[52] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 26. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 35; İbni Mâce, Cihâd 16.

[53] Buhârî, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 89.

Bu hadis önceden 53 numarada geçmişti, 1352 numarada tekrar gelecektir. Bkz. Enfal: 8/45-47 ayeti.

[54] Ebû Dâvûd, Cihâd 39.

[55] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 383-384.

[56] Ebû Dâvûd, Cihâd 90; Tirmizî, Da'avât 121.

[57] Ebû Dâvûd, Vitir 30.

981'de geçmişti.

[58] Buhârî, Cihâd 43, Menâkıb 28; Müslim, İmâre 96–99, Zekât 25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 41; İbni Mâce, Cihâd 14, Ticârât 29.

[59] 1331 numaralı hadisin kaynaklarına bk.

[60] Buhârî, Cihâd 45. Ayrıca bk. Nesâî, Hayl 11.

[61] Müslim, İmâre 132. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 46.

[62] Müslim, İmâre 167. Ebû Dâvûd, Cihâd 23; Tirmizî, Tefsîru sûre(8) 5; İbni Mâce, Cihâd 19.

[63] Müslim, İmâre 168. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 157.

[64] Müslim, İmâre 169. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 23; Nesâî, Hayl 8; İbni Mâce, Cihâd 19.

[65] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 384.

[66] Ebû Dâvûd, Cihâd 23. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 11; Nesâî, Hayl 8.

[67] Buhârî, Cihâd 78, Enbiyâ 12, Menâkıb 4. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 19.

[68] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 11; Ebû Dâvûd, Itk 14. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 26; İbni Mâce, Cihâd 19.

[69] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 385.

[70] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 4. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 45.

[71] Buhârî, Cihâd 36; Müslim, Sıyâm 167–168. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 3; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 3; Nesâî, Sıyâm 44; İbni Mâce, Sıyâm 34.

1219'da geçmişti.

[72] Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 3.

[73] Müslim, İmâre 158. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 18; Nesâî, Cihâd 2.

[74] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 386.

[75] Müslim, İmâre 159. Ayrıca bk. Buhârî, Meğâzî 81; Ebû Dâvûd, Cihâd 19; İbni Mâce, Cihâd 6.

Bu hadis 4 numarada geçmiş, orada açıklama yapılmıştı.

[76] Buhârî, Cihâd 35.

[77] Müslim, İmâre 159. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 6.

[78] Buhârî, Cihâd 15; Müslim, İmâre 149–151. Ayrıca bk. Buhârî, İlm 45, Humus 10, Tevhîd 28; Ebû Dâvûd, Cihâd 24; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 16; Nesâî, Cihâd 21; İbni Mâce, Cihâd 13.

[79] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 386.

[80] Müslim, İmâre 154. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 12; Nesâî, Cihâd 15; İbni Mâce, Cihâd 13.

[81] Ebû Dâvûd, Cihâd 6.

[82] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 387.

[83] Ebû Dâvûd, Cihâd 7. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, II, 174.

[84] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 387.

[85] Ebû Dâvûd, Cihâd 176. Ayrıca bk. Tirmizî, Cihâd 38.

[86] Buhârî, Cihâd 196.

[87] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 387.

[88] Ebû Dâvûd, Cihâd 17. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 5.

[89] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 387.

[90] Ebû Dâvûd, Cihâd 18. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 2, 48.

[91] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 387-388.

[92] Ebû Dâvûd, Cihâd 111; Tirmizî, Siyer 46. Ayrıca bk. Buhârî, Cizye 1.

[93] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 388.

[94] Buhârî, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 89.

Bu hadis 53 numarada ve 1325 numarada geçmişti.

[95] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 388.

[96] Buhârî, Cihâd 157, Menâkıb 25, İstitâbe 6; Müslim, Cihâd 17, 18. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 92, Sünnet 28; Tirmizî, Cihâd 5; İbni Mâce, Cihâd 28.

[97] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 388.

235) Şehitlerin Âhiretteki Sevabı (Şehit Olanların Âhiretteki Sevabının Açıklanması, Kâfirlerle Savaşırken Şehit Olanlar Dışında Şehit Hükmüne Girenlerin Yıkanıp Üzerlerine Namaz Kılınması Gerektiği)

Bu bölümdeki beş hadis-i şeriften şehidliğin 5 çeşit olduğunu, bunların da; bulaşıcı hastalık, ishal, suda boğulma, göçük altında kalma ve Allah yolunda savaşırken şehid olma gibi durumlar olduğunu, malını müdafa etmek için öldürülen, canını kurtarmak için mücadele ederken öldürülen, dini ve ailesi uğrunda öldürülenlerin de şehid olacaklarını öğreneceğiz.[1]

1356. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şehitler beş kısımdır: Bulaşıcı hastalığa yakalanan, ishale tutulan, suda boğulan, göçük altında kalan ve Allah yolunda savaşırken şehit olanlar."[2]

1357. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Siz kimleri şehit sayıyorsunuz?"* diye sordu. Sahâbîler:

– Yâ Resûlallah! Kim Allah yolunda öldürülürse o şehittir, dediler. Peygamber Efendimiz:

– *"Öyleyse ümmetimin şehitleri oldukça azdır"* buyurdu. Ashâb:

– O halde kimler şehittir, yâ Resûlallah! dediler. Resûl–i Ekrem:

– *"Allah yolunda öldürülen şehittir; Allah yolunda ölen şehittir; bulaşıcı hastalıktan ölen şehittir; ishalden ölen şehittir; boğularak ölen*

şehittir" buyurdu.[3]

1358. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Malı uğrunda öldürülen kimse şehittir."[4].

***** Gerçekten şehid olan kimsenin tarifi 8 numaralı hadiste yapılmıştı. Bu bölümde ise hükmen şehid denilenler açıklanmaktadır. Bunlar da pekçok sahih hadislerde değişik çeşitleri vardır.

1. Bulaşıcı hastalığa yakalanan,

2. İshalden dolayı hayatını kaybeden,

3. Suda boğularak can verenler,

4. Göçük altında kalarak ölen,

5. Allah yolunda savaşırken ölen (Gerçek şehid budur),

6. Malını korumak uğrunda ölen. [5]

1359. Cennetle müjdelenen on sahâbîden biri olan Ebü'l–A‘ver Saîd İbni Zeyd İbni Amr İbni Nüfeyl *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Malı uğrunda öldürülen şehittir; kanı uğrunda öldürülen şehittir; dini uğrunda öldürülen şehittir; ailesi uğrunda öldürülen şehittir."[6].

1360. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bir adam geldi ve:

–Yâ Resûlallah! Bir kişi gelip malımı almak isterse ne yapayım? dedi. Resûl–i Ekrem:

– *"Ona malını verme"* buyurdu.

– Benimle savaşmaya kalkarsa ne dersin? diye sordu;

– *"Sen de onunla savaş"* cevabını verdi.

– Adam beni öldürürse? dedi; Peygamberimiz:

– *"Sen şehit olursun"* buyurdu.

– Peki ben adamı öldürürsem? deyince, Efendimiz:

– *"O cehennemdedir"* buyurdu.[7]

***** 1354-1355-1356 hadislerde altı çeşidi sayılan şehidlerin yanısıra buradaki 1357-1358 numaralı hadislerde açıklananlarla birlikte şehid sayısı ona çıkmaktadır:

7. Kendi kanını ve canını kurtarmak uğrunda öldürülen,

8. Dinini korumak uğrunda öldürülen,

9. Ailesi ve çoluk çocuğunun malı ve canı uğrunda öldürülen,

10. Malını koruma ve vermemek uğrunda mücadele ederken öldürülen kimse de hükmen şehid olup, böylece birisi gerçek şehid, dokuzu hükmen şehid olarak şehid cinsi ona çıkmaktadır.[8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 389.

[2] Buhârî, Cihâd 30; Müslim, İmâre 164. Ayrıca bk. Buhârî, Ezân 32; Tirmizî, Cenâiz 65.

Gerçek Şehid Kimdir? hadisi 8 numarada geçmişti.

[3] Müslim, İmâre 165. Ayrıca bk, İbni Mâce, Cihâd 17.

[4] Buhârî, Mezâlim 33; Müslim, Îmân 226. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 29; Tirmizî, Diyât 21; Nesâî, Tahrîm 22, 23, 24; İbni Mâce, Hudûd 21.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 389.

[6] Ebû Dâvûd, Sünnet 29; Tirmizî, Diyât 21.

Gerçek şehid kimdir? hadisi 8 numarada geçmişti.

[7] Müslim, Îmân 225.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 390.

236) Köleyi Hürriyetine Kavuşturmak

Bu bölümdeki bir ayet ve iki hadisten, köle azad edebilecek meblağı gözden çıkarıp vermenin nefse çok zor gelen bir harcama olduğuna, azad edilen kölenin herbir organı için azad edenin tüm organlarının cehennem ateşinden korunacağını, azad edilecek kölenin değer ve kıymetinin yüksek oluşuyla sevabının da yüksek olacağını öğreneceğiz.[1]

"Ama o sarp yokuşu tırmanıp geçemedi. Bilir misin nedir o sarp yokuş? İnsanoğlunu bütün sömürü ve boyunduruklardan kurtarmaktır." (Beled, 90/11-13)

1361. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim müslüman bir köleyi âzat ederse, Allah Teâlâ onun her uzvuna karşılık âzat edenin bir uzvunu cehennem ateşinden kurtarır. Hatta üreme uzvuna karşılık üreme uzvunu da ateşten âzat eder."[2]

1362. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Yapılan işlerin hangisi daha faziletlidir? diye sordum,

– *"Allah'a iman ve Allah yolunda cihad etmek"* buyurdu.

– Hangi köleyi âzat etmek daha faziletlidir? dedim,

– *"Sahibi yanında en kıymetli ve fiatı en yüksek olanı"* buyurdular.[3]

***** Kölelik yani **Rakabe** kelimesi esasen boyun anlamına gelir. Böyle denilmesinin sebebi kölenin manen boynundan bağlanmış gibi olduğuna işaret etmek içindir. Erkeğine köle kadın cinsine de cariye denir. Bugün kölelik müessesesi kitaplarımızda yazıldığı gibi savaştan elde edilen köle pazarlarında alınıp satılan çeşidiyle yoktur, fakat Kur'an'daki ve hadislerdeki köle azadı ile alakalı ayetler (Nisa: 4/92; Maide: 5/89; Mücadele: 58/3) ve hadislere göre bugünkü müslüman, bu köleyi hürriyetine kavuşturma işini nasıl yapacaktır? Bu soru her zaman herkes tarafından sık olarak sorulur ve cevap bulunmaz. Bizim kanaatimiz şudur ki, bugün bağımlılık diyebileceğimiz hastalığa kapılmış kişilerin kurtarılarak bağımsızlığa kavuşturulması gerekir. Meşru ölçüler içerisinde büyük borç altında kalmış ve yoksulluğun tutsağı haline gelmiş kimselerin kurtarılması gerekir veya müslüman olduğundan dolayı siyasi tutuklu durumunda olan siyasi tutuklular ve müslüman olduğu için terörist kabul edilen kimselerin içinde bulundukları tutsaklıklardan kurtarılmaları demektir. Özlü söylemek gerekirse, Beled: 90/13'de belirtildiği üzere müfessir Beğavi tarafından nakledilen İkrime ve müfessir Fahreddin Razi'nin yorumu olarak *"İnsanoğlunun tüm boyunduruklarından kurtarılması"* demektir. Bu boyunduruk, bu zincir, bu tutsaklık, bu sömürü sosyal, ekonomik veya politik biçimlerini de kapsar. Dolayısıyla siyasi yasaklılar bir tutsaktır, değişik usta ve sanatkarlar yine ayrı bir ekonomik tutsak durumundadır. Sosyal hayatta namusunu satılığa çıkaran kadınlar da bir nevi tutsaktır. Hepsinin değişik şekillerde kurtarılması gerekir. [4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 390.

[2] Buhârî, Keffârât 6; Müslim, Itk 22–23. Ayrıca bk. Tirmizî, Nüzûr 14.

[3] Buhârî, Itk 2, Keffârât 6; Müslim, Îmân 136. Ayrıca bk. İbni Mâce, Itk 4.

Değişik bir fazilet hakkında bkz. 1288.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 390-391.

237) Kölelere İyilik Etmek

Bu bölümdeki bir ayet ve iki hadis-i şeriften ellerimizin altında bulunan her kişiye de iyilikte bulunmamız gerektiğini, onlara yediğimizden yedirip giydiğimizden giydirmemiz gerektiğini, hakkından gelemiyecekleri işleri onlara yüklemememiz gerektiğini, aynı sofrada yemesek bile o yiyeceğimizden bir miktarını ayırmamız gerektiğini öğreneceğiz. [1]

"Yalnızca Allah'a kulluk edin ve ondan başka hiçbir şeye ilahlık yakıştırmayın. Ana babaya, yakın akrabaya, yetimlere, muhtaçlara, kendi çevrenizde olan komşulara, uzak komşulara, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve elinizin altındaki hizmetçi ve işçilere iyilik yapın iyi davranın. Doğrusu Allah, kendini beğenip böbürlenenleri sevmez." (Nisa: 4/36)

1363. Ma'rûr İbni Süveyd şöyle dedi:

Ben, Ebû Zer *radıyallahu anh*'ı üzerinde değerli bir elbise ile gördüm. Aynı elbiseden kölesinin üzerinde de vardı. Kendisine bunun sebebini sordum; Ebû Zer, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında bir adama sövdüğünü ve onu annesinden dolayı ayıpladığını anlattı. Bunun üzerine Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ona şöyle dedi:

"Sen, kendisinde Câhiliye huyu bulunan bir kimsesin. Onlar sizin hizmetçileriniz ve aynı zamanda kardeşlerinizdir. Allah onları sizin himayenize vermiştir. Kimin himayesinde bir kardeşi varsa, kendi yediğinden ona yedirsin, giydiğinden de giydirsin. Onlara üstesinden

gelemeyecekleri şeyleri yüklemeyiniz. Şayet yükleyecek olursanız kendilerine yardım ediniz."[2].

1364. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden birinize hizmetçisi yemeğini getirdiğinde, şayet onu yanına oturtmazsa, kendisine bir iki lokma (veya bir iki çiğnem) versin. Çünkü yemeği o yapmıştır."[3].

***** Bu iki hadiste köle, hizmetçi, işçi, yardımcı, çırak, kalfa gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Böyle kimse kullananlar ve çalıştıranlar ağır yükler yüklememeliler, eğer yükleri ağır olursa, yardım etmeliler. Yemeklerini de beraber yemezlerse aynı yemekten onlara da yedirsinler diyerek toplum içinde gerçek hoşgörü ve adaletin nasıl gerçekleşeceğini bize öğretmektedir. [4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 391.

[2] Buhârî, Îmân 22, Itk 15; Müslim, Eymân 40. Ayrıca bk. Buhârî, Edeb 44; Ebû Dâvûd, Edeb 124; Tirmizî, Birr 29; İbni Mâce, Edeb 10.

[3] Buhârî, Itk 18, Et'ıme 55. Ayrıca bk. Müslim, Eymân 42; İbni Mâce, Et'ıme 19.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 391.

238) Allah'ın Ve Efendisinin Hakkını Yerine Getiren Kölenin Fazileti

Bu bölümdeki dört hadisten; hem Allah'a hem de efendisine samimi davranan kölelere iki kat mükafat olduğunu, iki kat mükafat alacak üç sınıf insandan birinin de hem Allah'ın hem de efendisinin hakkını yerine getiren köle olduğunu öğreneceğiz.[1]

1365. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallalahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir köle efendisine hizmetinde samimi davranır ve Allah'a güzelce ibadet ederse onun için iki kat ecir vardır."[2]

1366. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Efendisine hizmette samîmî olan bir köle için iki kat ecir vardır."

Ebû Hüreyre'nin canını kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Allah yolunda cihad, hac ve anneme iyilik emri olmasaydı, köle olarak ölmek isterdim.[3]

1367. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rabbine güzelce ibadet eden, efendisine karşı vazifelerini hakkıyla ve samimiyetle yerine getiren, ona itaat eden köle için iki ecir vardır."[4]

1368. Yine Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç sınıf insan vardır ki, onların sevapları iki kattır: Kitap ehlinden olup da hem kendi peygamberine hem de Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'e iman eden kimse; hem Allah'ın hakkını hem de efendisinin hakkını yerine getiren köle; câriyesi bulunan ve bu câriyeyi güzelce terbiye eden, iyice eğitip öğreten, sonra da onu âzat edip kendisiyle evlenen kimse. İşte bunların iki kat ecri vardır."[5]

***** Bu dört hadiste de anlatılmak istenen yine işçi, amele, kalfa, çırak, tezgahtar gibi kimseler kastediliyor. Bunların sevapları iki kat olanları hem Allah'a hem de patron ve ustalarına karşı saygılı ve sözlerini yerine getiren kimseler olduğu anlatılmak isteniyor. Hem patron, hem de Allah'ın sözünü tutanlar iki mükafat alırlar, hem Allah'tan hem patronlarından.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 392.

[2] Buhârî, Itk 17; Müslim, Eymân 43. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 125.

[3] Buhârî, Itk 16; Müslim, Eymân 44.

[4] Buhârî, Itk 17.

[5] Buhârî, İlim 31, Itk 16, Nikâh 12; Müslim, Îmân 241. Ayrıca bk. Tirmizî, Nikâh 25; Nesâî, Nikâh 65; İbni Mâce, Nikâh 42.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 392.

239) Kargaşa Ve Fitne Zamanında İbadetin Fazileti

1369. Ma'kil İbni Yesâr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ortalık kargaşa içindeyken ibadet etmek, bana hicret etmek gibidir." [1].

***** Fitne ve kargaşalıkların çoğaldığı dönemlerde müslümanın yine Allah'a kulluk ve ibadetini aynı tempoda devam ettirmesi çok zordur, böyle dönemlerde insanlar, ibadet ve kulluk görevlerini yerine getirmekten gafil olurlar, bundan dolayı peygamberimiz (s.a.v.) böyle zamanlarda ibadet ve taate aynı şekilde devamı becerebilen kimseler adeta bana hicret etmiş gibi sevap kazanırlar buyurmaktadır.

Yine başka bir hadiste de böyle fitne zamanlarında sünnete uyan kimselerin yüz şehid sevabı kazanacaklarını öğreniyoruz. Fitne zamanında meydana gelecek hadiseleri yine hadislerden öğrenmek gerekirse şöylece özetleyebiliriz:

Fitne zamanında din lafta kalır. Fitne zamanında eve ve dağa çekilmek gerekir. Fitne zamanında herkes kendi görüşünü beğenir, cehalet artar ve şaşkınlık meydana gelir. Fitne zamanında irtidat = dinden dönmeler çoğalır. Fitne zamanında öldürme hadiseleri artar. Fitne zamanında kişi kendisiyle ilgilenmeli, başkasının sapıklığının ona zarar vermemesi gerçeğini bilmelidir.[2] Fitne zamanı öldürmektense ölmeyi tercih etmenin gerektiği de bilinmelidir. Fitne zamanında ölüm istenir, ganimet helal sayılır. Fitne

zamanı yalan ve zenginlik artar, ümmeti helak edecek belanın fitne olduğu hadis kitaplarımızda yazılıdır.[3]

---

[1] Müslim, Fiten 130. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 31; İbni Mâce, Fiten 14.

[2] Bkz. Maide: 5/105.

[3] Kütüb-ü Sitte Terc. 18/71.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 393.

240) Alış Verişle İlgili Faziletli Davranışlar

(Satışta, Alışta, Alıp Vermekte Cömert Davranmak, Borcunu Güzelce Ödeyip Alacağını Bağışlamak, Ölçü Ve Tartıda Teraziyi Alacaklı Tarafa Eğdirmek, Eksik Ölçmekten Kaçınmak, Zengin Ve Fakir Borçluya Mühlet Vermek Ve Alacağından Bir Kısmını Bağışlamak)

Bu bölümdeki üç ayrı surenin ayetleri ve 9 hadis-i şeriften, Allah'ın rızasını kazanmak için yapılacak her hayrın Allah tarafından bilinmekte olduğunu, ölçü ve tartıyı adaletle yapmanın gerekliliğini, ölçü ve tartıda taşkınlık yapanların da kıyamet günü Allah'ın huzurunda diriltilip hesaba çekileceklerini, alacaklı olan kimsenin söz söylemeye hakkı olduğunu, alış ve satışta kolaylık gösterene Allah'ın rahmet edeceğini, kıyamette Allah'ın kendisini kurtarmasını isteyen kimsenin bu dünyada darda kalan borçluya zaman tanımasını veya borcun bir bölümünü indirmesinin uygun olacağını, darda kalanlara yapılan iyiliğin karşılığının Allah tarafından mutlaka verileceğini, borçluların borcunu affedenin Allah tarafından affedileceğini ve arşın gölgesinde gölgeleneceğini, borçlunun gerektiği hallerde alacaklının durumuna göre borcunu biraz ilave ederek ödeyebileceğini, alıcı isterse satıcıya istediği fiattan daha fazla ücret ödeyebileceğini öğreneceğiz. [1]

"Siz ne iyilik yaparsanız, mutlaka Allah onu çok iyi bilir." (Bakara: 2/215)

"Bunun içindir ki, ey kavmim! ölçü ve tartı işlerinizde dürüst ve duyarlı olun, insanların mal, eşya ve paralarını eksik vermeyin." (Hud: 11/85)

"Ölçü ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar ki insanlardan birşey ölçüp aldıklarında, ölçüyü tam tutarlar. Fakat diğer insanlara ölçüp tarttıklarında ölçü ve tartıyı eksik yaparlar. Onlar tekrar diriltilip kaldırılacaklarını sanmıyorlar mı? Korkunç bir gün ki, mutlaka hesaba çekilecekler. O gün tüm insanlar alemlerin Rabbi huzurunda hazır olup dikilecekler." (Mutaffifin: 83/1-6)

1370. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam alacağını istemek üzere Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve Peygamberimiz'e karşı ağır bir ifade kullandı. Bunun üzerine ashâb ona haddini bildirmek istediler. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Onu bırakınız. Çünkü alacaklı olanın söz söylemeye hakkı vardır"* buyurdu. Sonra da:

– "Onun devesiyle aynı yaşta olan bir deve veriniz" diye emretti. Sahâbîler:

– Yâ Resûlallah! Ancak onun devesinden daha iyi olan yaşlısını bulabiliyoruz, dediler. Peygamber Efendimiz:

– *"O halde onu veriniz; şüphesiz ki sizin hayırlınız borcunu en güzel şekilde ödeyendir"* buyurdu.[2]

1371. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Satışta, alışta ve borcunu istemekte kolaylık gösteren kimseye Allah rahmet etsin."[3].

***** İslam kolaylık dinidir. İslam dinine mensup olanların aralarında muamelelerde de kolaylık esastır, bu yüzden peygamberimiz bu tip kimselere dua etmiştir. [4]

1372. Ebû Katâde *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününün sıkıntılarından Allah'ın kendisini kurtarmasından hoşlanan kimse, borcunu ödeyemeyene mühlet tanısın veya ondan bir bölümünü indirsin."[5].

1373. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlara borç para veren bir adam vardı. O hizmetçisine şöyle derdi:

– Darda kalmış bir fakire vardığında onu affediver; umulur ki Allah da bizim günahlarımızı affeder.

Nihayet o kişi Allah'a kavuştu ve Allah onu affetti."[6].

***** Bakara: 2/280. ayeti de bize bunu tavsiye eder. Bu ayet ve hadislere bakıp borçlu kimse bu durumu istismar etmemeli, alacaklı ise borçlulara daima müsamahalı davranmalıdır. İyilik ister büyük ister küçük olsun, ahiretteki karşılığı bağışlanmak ve ebedi saadet olabilir.

Bu ve benzeri hadislerdeki borç meselesini iyi anlamamız gerekiyor. Borçlanma, bugünkü yapıldığı şekliyle lüks şeylere harcamakla değil, kişinin zaruret durumlarında yani can kaybı, mal kaybı gibi veya açlık, sıhhi yardım, afet gibi durumlarda borçlanıp ödeyememesi durumlarını kapsar. Değilse otomobilinin yaşını beğenmeyip daha kalitelisiyle değiştirmek için borçlanan, dükkan ve deposundaki mal varlığı ile yetinmeyip birkaç misli daha borca giren bir evi ve dükkanı varken birkaç kooperatife daha girip borçlanan veya aldığı maaşın 5-6 kat fazlası ev eşyası alarak lüks ve israfa batarak borçlanan kimsenin borçlanması değildir. Bu konuyla alakalı Rasûlullah'ın birkaç hadisini mealleriyle hatırlatmada faydalar umuyoruz.

1. Rasûlullah (s.a.v.) namazlarında tahiyyattan sonra *"Günahtan ve borçtan sana sığınırım"* diye dua ederlerdi. Aişe validemiz "Hiçbir şeyden Allah'a sığınmanız borç kadar çok olmadı" deyince, şöyle buyurdular: *"Kişi borçlanınca ileri geri konuşur durur. Ödeyeceğine dair söz verir de sözünde durmaz."*

2. Rasûlullah (s.a.v.) borcu olan bir şahsın cenaze namazını kılmadı da, *"Onun borcu vardır, arkadaşınızın namazını siz kılın"* buyurdular.

3. Yine Rasûlullah (s.a.v.) bir duasında: *"Ey Allahım, borcun ve düşmanın bana galip gelmesinden sana sığınırım"* buyurdular.

4. Yine duasının bir bölümünde, *"Küfürden ve borçtan sana sığınırım"* buyurdu.

5. Yine borçlanan biri için, *"Borçlu arkadaşınız borcuna karşılık esir edilmiştir. (Borcu ödenince esaretten kurtulacaktır)"* buyurdular.

6. Yine bir başka hadiste, *"Mü'minin nefsi (kafası, kalbi, zihni) borcu ödeninceye kadar borcuna takılıdır."*

7. Allah yolunda şehid düşmek, borç hariç her türlü günaha keffarettir. [7]

1374. Ebû Mes'ûd el–Bedrî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden önceki ümmetlerden bir adam hesaba çekildi; hayır namına hiçbir şeyi bulunamadı. Fakat bu adam insanlarla düşer kalkardı ve zengin bir kimse idi. Hizmetçisine, darda kalan fakirlerin borcunu affetmesini emrederdi. Azîz ve Celîl olan Allah:

"Biz affetmeye ondan daha lâyıkız; onu affediniz" buyurdu."[8].

1375. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Allah'ın kendisine mal ihsân ettiği kullarından biri Cenâb–ı Hakk'ın huzuruna getirildi. Allah Teâlâ ona:

– Dünyada ne yaptın? diye sordu. Hadisin râvisi Huzeyfe, kullar Allah'tan hiçbir sözü gizleyemezler, demiştir. Bu adam da:

– Ey Rabbim! Bana malını verdin; ben de insanlarla alış veriş yapardım. Alış verişte kolaylık göstermek benim huyumdu. Zengine kolaylık gösterir, fakire mühlet verirdim, dedi. Bunun üzerine Allah Teâlâ:

– "Ben buna senden daha lâyıkım" dedi. (Meleklere de) "Kulumu affediniz" buyurdu.

Ukbe İbni Âmir ve Ebû Mes'ûd el–Ensârî *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

– Biz bunu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in ağzından böylece işittik.[9]

***** İnsanlara borç para verip onları sıkboğaz etmeyen, ödeyemeyecek durumda olanların borcunu affeden kimselerin cennetle müjdelendiklerini görüyoruz. Dünyada bir kimsenin sıkıntısını giderenin Allah da kıyamet gününde sıkıntılarını giderir.[10]

1376. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Bir kimse darda bulunan borçluya mühlet verir veya borcunun bir kısmını ya da tamamını bağışlarsa, Cenâb–ı Hak o kişiyi Allah'ın gölgesinden başka gölge bulunmayan kıyamet gününde arşının altında gölgelendirir."**[11]***

1377. Câbir *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* ondan bir deve satın almıştı. Devenin parasının tartılmasını ve üzerine bir miktar ilâve edilmesini emretti.[12]

1378. Ebû Safvân Süveyd İbni Kays *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben ve Mahreme el–Abdî, satmak üzere Hecer kasabasından bezden yapılmış elbise getirttik. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* yanımıza geldi ve bizden iç çamaşırı almak istedi. Yanımda paraları tahsil eden bir muhasebecim vardı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ona:

"Alacağın ücreti tart; bir miktar da ilâve et" buyurdu.[13]

***** Alıcı ve satıcı ticari münasebetlerinde anlayış içinde hareket etmeliler ve her iki taraf da birbirlerinin memnuniyetini temin için gayret göstermelidir. Her işte olduğu gibi müslümanlar alışverişte de *"Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız"* emrine uymalı ve birbirlerini memnun etmeliler.

Çünkü Peygamber Efendimiz çoğu kere aldığı mal karşılığında kararlaştırılan fiatın üstünde ödediği de bir gerçektir. [14]

---

[1] Kütüb-ü Sitte Terc. 18/71.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 393.

[2] Buhârî, İstikrâz 4, Vekâlet 6, Hibe 23; Müslim, Müsâkât 120. Ayrıca bk. Tirmizî, Büyû' 75; Nesâî, Büyû' 64.

[3] Buhârî, Büyû' 16. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ticârât 28.

[4] Kütüb-ü Sitte Terc. 18/71.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 394.

[5] Müslim, Müsâkât 32. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 23.

[6] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Müsâkât 31. Ayrıca bk. Buhârî, Büyû' 18.

[7] Kütüb-ü Sitte Terc. 18/71.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 394-395.

[8] Müslim, Müsâkât 30. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 120.

[9] Müslim, Müsâkât 29.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 395.

[11] Tirmizî, Büyû' 67. Ayrıca bk. Müslim, Zühd 74; İbni Mâce, Sadakât 14.

[12] Buhârî, Büyû' 34, Hibe 23; Müslim, Müsâkât 109–115.

[13] Ebû Dâvûd, Büyû' 7; Tirmizî, Büyû' 66. Ayrıca bk. Nesâî, Büyû' 54; İbni Mâce, Libâs 12, Ticârât 34.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 395.

İLİM BABI

241) İlmin Üstünlüğü

Bu bölümdeki dört ayet ve on yedi hadis-i şeriften ilmimizi artırması için Rabbimize dua edeceğimizi, bilenlerle bilmeyenlerin hiçbir zaman bir olmadığını, Allah'ın iman eden ve ilimle uğraşanların derecelerini yükselttiğini, Allah'tan ancak ilim sahiplerinin korktuğunu, Allah'ın hakkında hayır istediği kimseye ilim verdiğini, gıbta edilecek iki kişiden birisinin ilim sahibi olduğunu, ilim sahibinin bereketli yağmura benzediğini, vahiy bilgisiyle bir kişinin doğru yolu bulmasının vadiler dolusu develerden hayırlı olduğunu, dinî ilmin yayılması gerektiğini, ilim tahsili için bir yola girene cennet yolunun kolaylaştırılacağını, hidayete çağıranlara kendisine uyanların sevabı kadar sevap verileceğini, sona ermeyen üç amelden birinin de faydalanılan ilim olduğunu, dünya ve içindeki herşeyin değersiz olduğunu, sadece alim ve öğrenci olmanın bunun dışında olduğunu, ilim tahsili için yola çıkanın evine dönünceye kadar Allah yolunda olduğunu, mü'minin cennete girmeye kadar hiçbir hayra doymadığını, alimin ibadet edene üstünlüğünün en alt seviyedeki bir kimsenin peygamberle durumu gibi olduğunu, melekler yer gök ehli karınca ve balıkların dahi ilim öğrenenlere dua ettiğini, duyulan, öğrenilen bilgilerin daima başkalarına aktarılması gerektiğini, bildiği bir şeyde sorulan soruya cevap vermeyenin ateşten bir gem ile gemleneceğini, dünyalık temini için ilim öğrenenin cennetin kokusunu bile duymayacağını, kıyamete yakın zamanlarda ilmin

ortadan kaldırılıp insanların cahillere uyarak sapıtacaklarını öğreneceğiz. [1]

"...Ey Rabbim! ilmimi artır de." (Taha: 20/114)

"...Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer: 39/9)

"...Allah sizden inananları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltir..." (Mücadele: 58/11)

"...Kulları arasından yalnızca, anlama ve kavrama yeteneğine yani vahiy bilgisine sahip olanlar Allah'tan gereği biçimde korkarlar." (Fatır: 35/28)

1379. Muâviye *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah, hakkında hayır dilediği kimseye din hususunda büyük bir anlayış verir."[2]

1380. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yalnız şu iki kimseye gıbta edilir:

Allah'ın kendisine ihsân ettiği malı hak yolunda harcayıp tüketen kimse;

Allah'ın kendisine verdiği ilimle yerli yerince hükmeden ve onu başkalarına da öğreten kimse."[3]

1381. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah’ın benimle göndermiş olduğu hidâyet ve ilim, yeryüzüne yağan bol yağmura benzer. Yağmurun yağdığı yerin bir bölümü verimli bir topraktır: Yağmur suyunu emer, bol çayır ve ot bitirir. Bir kısmı da suyu emmeyip üstünde tutan çorak bir yerdir. Allah burada biriken sudan insanları faydalandırır. Hem kendileri içer, hem de hayvanlarını sular ve ziraatlarını o su sayesinde yaparlar. Yağmurun yağdığı bir yer daha vardır ki, düz ve hiçbir bitki bitmeyen kaypak ve kaygan arazidir. Ne su tutar, ne de ot bitirir. İşte bu, Allah’ın dininde anlayışlı olan ve Allah’ın benimle gönderdiği hidâyet ve ilim kendisine fayda veren, onu hem öğrenen hem öğreten kimse ile, buna başını kaldırıp kulak vermeyen, Allah’ın benimle gönderdiği hidâyeti kabul etmeyen kimsenin benzeridir."[4]

*** Hidayet:** Allah'ın doğru yolunu bulma ve o yola girme anlamlarına gelir. Kasas: 28/56, Fussılet: 41/17. ayetler bunu en güzel şekilde açıklar. Peygamberimiz bu hassas konuyu güzel bir benzetmeyle bize açıklamıştır. Ölü toprağı dirilten yağmur ne ise, gökten gelen Allah'ın vahyi de insanları diriltmekle aynen o su gibidir. Yeryüzünün bazı kesimlerindeki topraklar verimli olup, çok güzel meyve, sebze ve ağaçlar bitirir ve insanlar onlardan istifade eder. Dinin emirlerinden faydalanıp başkalarını da faydalandıran mü'min bu araziye bu toprağa benzetilmiştir. Yine killi ve taşlık arazilerde de su birikir ve oralar havuz vazifesi görür, o sudan insanlar ve hayvanlar istifade ederler. İkinci grup buna benzetilmiştir. İslamı kabul etmeyip ne kendisine ne de başkalarına faydası olmayan kafir insanlar da çöl ve kaypak araziye benzetilmiştir. İnsanlar ve mü'minler de toprak ve madenler gibi çeşit çeşittir. Faydalı olanı, faydasız olanı vardır. Bizler ilim, yani dinimizi

öğrenmeye ve onu başkalarına öğretmeye gayret etmeliyiz, bu hadis bizi buna teşvik etmektedir.-[5]

1382. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* Ali *radıyallahu anh'*a şöyle dedi:

"Allah'a yemin ederim ki, Cenâb–ı Hakk'ın senin aracılığınla bir tek kişiyi hidayete kavuşturması, senin, en kıymetli dünya nimeti olan kırmızı develere sahip olmandan daha hayırlıdır."[6].

1383. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Benim tarafımdan (tebliğ edilen Kur'an'dan) bir âyet bile olsa insanlara ulaştırınız. İsrailoğulları(nın ibretli kıssaları)ndan da haber verebilirsiniz. Bunda bir sakınca yoktur. Kim bile bile bana yalan isnad ederse, cehennemdeki yerine hazırlansın."[7].

1384. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim ilim tahsil etmek için bir yola girerse, Allah o kişiye cennetin yolunu kolaylaştırır."[8].

1385. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hidâyete davet eden kimseye, kendisine uyanların sevabı kadar sevap verilir. Bu onların sevaplarından da hiçbir şey azaltmaz."[9].

1386. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanoğlu öldüğü zaman bütün amellerinin sevabı da sona erer. Şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka–i câriye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı evlat."[10]

1387. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dünya ve onun içinde olan şeyler değersizdir. Sadece Allah'ı zikretmek ve O'na yaklaştıran şeylerle, ilim öğreten âlim ve öğrenmek isteyen öğrenci bundan müstesnadır."[11]

1388. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İlim tahsil etmek için yolculuğa çıkan kimse, evine dönünceye kadar Allah yolundadır."[12]

1389. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mü'min, cennete girinceye kadar hiçbir hayıra doymaz."[13]

1390. Ebû Ümâme *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Âlimin âbide üstünlüğü, benim sizin en aşağı derecede olanınıza üstünlüğüm gibidir." Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle

buyurdu:

"Şüphesiz ki Allah, melekleri, gök ve yer ehli, hatta yuvasındaki karınca ve balıklar bile insanlara hayrı öğretenlere dua ederler."[14].

1391. Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*i şöyle buyururken işittim:

"Bir kimse, ilim elde etmek arzusuyla bir yola girerse, Allah o kişiye cennetin yolunu kolaylaştırır. Muhakkak melekler yaptığından hoşnut oldukları için ilim öğrenmek isteyen kimsenin üzerine kanatlarını gererler. Göklerde ve yerde bulunanlar, hatta suyun içindeki balıklar bile âlim kişiye Allah'tan mağfiret dilerler. Âlimin âbide karşı üstünlüğü, ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Şüphesiz ki âlimler, peygamberlerin vârisleridir. Peygamberler altın ve gümüşü miras bırakmazlar; sadece ilmi miras bırakırlar. O mirası alan kimse, bol nasip ve kısmet almış olur."[15].

1392. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bizden bir şey işitip, onu aynen işittiği gibi başkalarına ulaştıran kimsenin Allah yüzünü ağartsın. Kendisine bilgi ulaştırılan nice insan vardır ki, o bilgiyi, bizzat işiten kimseden daha iyi anlar ve korur."[16].

1393. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimseye bildiği bir konu sorulduğunda cevap vermezse, kıyamet gününde ağzına ateşten bir gem vurulur."[17].

1394. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim kendisinde Allah'ın rızası aranan bir ilmi sadece dünyalığa sahip olmak için öğrenirse, o kimse kıyamet gününde cennetin kokusunu bile duyamaz."[18].

1395. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim:

"Allah Teâlâ ilmi insanların hafızalarından silip unutturmak suretiyle değil, fakat âlimleri öldürüp ortadan kaldırmak suretiyle alır. Neticede ortada hiçbir âlim bırakmaz. İnsanlar bir kısım cahilleri kendilerine lider edinirler. Onlara birtakım meseleler sorulur; onlar da bilmedikleri halde fetva verirler. Neticede hem kendileri sapıklığa düşer, hem de insanları saptırırlar."[19].

***** Alim kimse devamlı ibadet eden kimseden daha faziletlidir. Çünkü ilim öğrenmek farz olup, farz ibadetlerden sonra yapılan nafile ibadetler ise sünnettir. Âbid kimsenin faydası kendisiyle sınırlı olup, alimin faydası bütün canlıları kapsayıcı bir özellik taşır. İbadet ve kulluğun sıhhati de ilme bağlı olduğu için önce ilim, sonra amel gelir. Çünkü bilmeyen bir kişi bir işi hakkıyla yerine getiremez. Alim ve ilim öğrenen talebeye, Allah, melekler, insanlar ve diğer canlıların her biri kendi dilleriyle dua ederler. En büyük ve en üstün zenginlik ilim zenginliğidir. Çünkü ilim zenginliği insanlara hürmet ve saygı kazandırır. Mal ve makam zenginliği ise çok kere düşman

kazandırır. Alimler peygamberlerin varisleri oldukları için onlara saygısızlık fısk ve sapıklık yoludur. [20]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 396.

[2] Buhârî, İlim 10, Humus 7, İ'tisâm 10; Müslim, İmâre 175, Zekât 98, 100. Ayrıca bk. Tirmizî, İlim 4; İbni Mâce, Mukaddime 17.

[3] Buhârî, İlim 15, Zekât 5, Ahkâm 3, İ'tisâm 13, Tevhîd 45; Müslim, Müsâfirîn 268. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 24; İbni Mâce, Zühd 2.

Önceden 544-571 ve 997'de geçmişti.

[4] Buhârî, İlim 20; Müslim, Fezâil 15.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 397.

[6] Buhârî, Fezâilü'l–ashâb 9, Meğâzî 38; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 34.

[7] Buhârî, Enbiyâ 50. Ayrıca bk. Tirmizî, İlm 13.

[8] *Müslim*, Zikr 39. Ayrıca bk. Buhârî, İlim 10; Ebû Dâvûd, İlim 1; Tirmizî, Kur'ân 10, İlim 19; İbni Mâce, Mukaddime 17.

247'de uzunca geçmiş, açıklama verilmişti. 1023'de de benzeri vardır.

[9] Müslim, İlim 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 6; Tirmizî, İlim 15; İbni Mâce, Mukaddime 14.

[10] Müslim, Vasiyyet 14. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vasâya 14; Tirmizî, Ahkâm 36; Nesâî, Vasâyâ 8.

949'da geçmişti, ölümden sonra yapılması gereken iş için 711'e bkz. Allah yolunda olmak nasıldır için 1386'ya bkz.

[11] Tirmizî, Zühd 14. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 3.

478'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[12] Tirmizî, İlim 2.

[13] Tirmizî, İlim 19.

[14] Tirmizî, İlim 19.

[15] Ebû Dâvûd, İlim 1; Tirmizî, İlim 19. Ayrıca bk. Buhârî, İlim 10; İbni Mâce, Mukaddime 17.

Bkz. Ahzab: 33/56; İsra: 17/44; Hadid: 57/1, Haşr: 59/1, Saff: 61/1.

[16] Tirmizî, İlim 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İlim 10; İbni Mâce, Mukaddime 18; Menâsik 76.

[17] Tirmizî, İlim 3. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İlim 9; İbni Mâce, Mukaddime 24.

[18] Ebû Dâvûd, İlim 12. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 23.

[19] Buhârî, İlim 34; Müslim, İlim 13. Ayrıca bk. Buhârî, İ'tisâm 7; Tirmizî, İlim 5; İbni Mâce, Mukaddime 8.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 399.

ALLAH’A HAMD VE ŞÜKÜR

242) Allah'a Hamd Ve Şükretmek

Bu bölümdeki dört ayet ve dört hadisten, Allah'a şükretmemiz, nankörlük etmememiz gerektiğini, şükrederek Allah'ın bize olan nimetlerinin artıracağını, hamdetmemiz gerektiğini, mü'minlerin her zaman ve her yerde tüm nimetler karşısında daima hamdetmek durumunda olduklarını, bize doğruları bulmaya yönelten Allah'a daima şükretmemiz gerektiğini, Allah'a hamdederek başlanmayan her işin sonu kesik ve bereketsiz olacağını, Allah'tan gelen herşeye sabredip şükredene cennette nimetler bağışlanacağını, yeme içme ve her işimizin sonunda Allah'a hamdetmenin Allah'ı memnun edeceğini öğreneceğiz. [1]

"Öyleyse siz, bütün zamanlarınızda beni anın, gündeminizden çıkarmayın, ben de sizi her an bağışlamak ve sevap vermekle anayım. Verdiğim nimetlere karşı bana şükredin, nankörlük etmeyin." (Bakara: 2/152)

"...Bana şükrederseniz muhakkak ki; size kat kat fazla veririm..." (İbrahim: 14/7)

"De ki: Her türlü eksiksiz övgüler Allah'adır..." (İsra: 17/111)

"....O, mü'minlerin o cennetteki dua ve selamlaşmalarının sonu ise, eksiksiz tüm övgüler Alemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur" şeklindedir. (Yunus: 10/10)

1396. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'e İsrâ gecesinde, birinde şarap, diğerinde süt bulunan iki bardak getirildi. Bardaklara şöyle bir baktıktan sonra süt bardağını aldı.

Bunun üzerine Cebrâil:

"Seni, insanın yaratılış gayesine uygun olana yönlendiren Allah'a hamdolsun. Şayet içki dolu bardağı alsaydın, ümmetin sapıklığa düşerdi" dedi.[2]

***** Kötülüklerin anası olan şarap insanı sarhoş edip baştan çıkarır. Eğer o gece ikram edilenler arasında tercih edilen içki türünden şarap olsaydı, ümmet içkiyi tabii görüp sapıtıp azarlardı.[3]

1397. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a hamdederek başlanmayan her önemli iş bereketsiz olur."[4]

1398. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kulun çocuğu vefat ettiği zaman Allah Teâlâ meleklerine:

– "Kulumun çocuğunu elinden aldınız öyle mi?" diye sorar. Onlar da:

– Evet, diye cevap verirler. Allah Teâlâ:

– "Kulumun gönül meyvesini mi kopardınız?" diye sorar. Melekler:

– Evet, diye cevap verirler. Allah Teâlâ tekrar:

– "O zaman kulum ne dedi?" diye sorar. Melekler:

– Sana hamdetti ve “innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn: Biz Allah’tan geldik, Allah’a döneceğiz” dedi, diye cevap verirler.

O zaman Allah Teâlâ şöyle buyurur:

– “Kulum için cennette bir köşk yapın ve ona hamd köşkü adını verin.”[5].

1399. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ, kulunun bir şey yedikten sonra hamdetmesinden, bir şey içtikten sonra hamdetmesinden hoşnut olur.”[6].

***** Rabbimizin çok büyük lütuf ve ihsanının sınırsızlığına bir örnek olan hadisimiz; verilen herbir nimete karşı şükredip hamdetmenin de başlıbaşına bir iyilik olup sevap kazandıracağını ve Allah'ı razı edeceğini bize bildirmektedir. Bu sebeple bunca nimetler karşısında gafil ve nankör olmayıp, şükredip hamdederek kolayca sevap kazanmalıyız. Çünkü müslüman her an kârdadır ve sevap kazanacak yönleri çoktur.

Müslümanca yaşantı ve hareketin başlangıcı besmeledir. Sonucu ise elhamdülillah demektir. Bu ölçü hayatımızın her bölümünde ve anında geçerlidir. Bir iş ki başında besmele çekemiyor isek ve o işin sonucunda da Elhamdülillah diyemiyorsak o iş müslümanın yapacağı bir iş değildir. Başı besmeleli sonu ise elhamdülillahla biten her iş ise müslümanca bir hareket ve iştir.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 400.

[2] Müslim, Îmân 272 , Eşribe 92. Ayrıca bk. Buhârî, Tefsîru sûre (17), 3, Eşribe 1, 12; Nesâî, Eşribe 41.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 400.

[4] Ebû Dâvûd, Edeb 18. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 19.

[5] Tirmizî, Cenâiz 36.

922'de geçmişti.

[6] Müslim, Zikir 89. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ime 18.

Bu hadis önceden 140 ve 437'de geçmişti.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 401.

RASULULLAH’A SALATU SELAM GETİRME

243) Peygamberimize Salat Ve Selam Getirmek

Bu bölümdeki bir ayet ve onbir hadis-i şeriften Allah'ın ve meleklerin bile peygamberlerin şerefini yücelttiklerini, bizim de salevat getirmemiz gerektiğini, Peygambere kim bir salevât getirirse Allah'tan on misli merhamet elde edeceğini, kıyamette peygambere en yakın olanların ona fazla salevât getirenlerin olduğunu, en faziletli gün olan Cuma günü salevât getirmenin faziletli olduğunu ve tüm getirilen salevâtların peygamberimiz (s.a.v.) kendisine ulaştırıldığını, yanında ismi anıldığı halde peygamberimize salevât getirmeyen kimsenin yüzünün yere sürtüleceğini, peygamberimizin kabrini bayram yerine çevirmememiz gerektiğini, nerede olursak olalım getireceğimiz salevâtın ona hemen ulaştırılacağını ve ulaştırılan bu salevâtın ruhu iade edilerek bizzat peygamberimiz tarafından alınacağını, gerçek cimri kimsenin salevât getirilmesi gereken anlarda salevât getirmeyen kimse olduğunu, dua edileceği zaman önce Allah'a hamdedip sonra salevât getirip sonra dua edilmesi gerektiğini, salât ve selâmın ne olduğunu öğreneceğiz.[1]

"Allah ve melekleri peygambere salat etmekte, yani Allah onun şeref ve şanını yüceltip makamını yükseltmektedir. Melekler de dua edip bağışlanmasını dilemekteler ve yüksek derecelere yükseltilmesini isterler. Ey

inananlar! Siz de O'na dua ederek derecesinin yükseltilmesini isteyin. Onu hayırla yad edin, kendinizi O'nun rehberliğine tam bir teslimiyetle terkedin." (Ahzab: 33/56)

1400. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:

"Kim bana bir defa salâtü selâm getirirse, bu sebeple Allah Teâlâ da ona on misli merhamet eder."[2].

1401. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyâmet gününde insanların bana en yakın olanları, bana en çok salât ü selâm getirenleridir."[3].

***** Zümer: 39/75 ve Mü'min: 40/7'de de Allah'ın melekleri Rablerini hamd ile tesbih ederler denerek bizlerin de önceki bölümde Allah'a hamdetmemizin gereği vurgulandığı gibi, burada da peygamberi sevmemiz ve ona salevat getirmemiz tavsiye ediliyor. Al-i İmran: 3/31'de belirtildiği gibi eğer peygamberi seviyorsak, Ahzab: 33/56 gereği ona salevat getirmeliyiz.-[4]

1402. Evs İbni Evs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Günlerinizin en faziletlisi cuma günüdür. Bu sebeple o gün bana çokça salâtü selâm getiriniz; zira sizin salâtü selâmlarınız bana sunulur"* buyurunca, ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Vefat ettiğin ve senden hiçbir eser kalmadığı zaman salâtü selâmlarımız sana nasıl sunulur? diye sordular.

Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Allah Teâlâ peygamberlerin bedenlerini çürütmeyi toprağa haram kıldı"* buyurdu.[5]

1403. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yanında adım anıldığı halde bana salâtü selâm getirmeyen kimse perişan olsun."[6].

***** Hem müslüman olduğunu söylediği halde hem de peygamberin ismi anıldığında salevat getirmeyen kimse Ahzab: 33/56 gereğince bir farzı yerine getirmemiş olacağından, peygamberin cimri demesine ve bedduasına hak kazanmış oluyor.-[7]

1404. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kabrimi bayram yeri haline çevirmeyiniz. Bana salâtü selâm getiriniz. Zira nerede olursanız olun sizin salâtü selâmınız bana ulaşır."[8].

***** Geçmiş ümmetlerin peygamberlerinin kabirlerini bayram yeri haline getirmeleri kınanıp, siz benim ümmetim bunu yapmayın diyor ve kabrimin etrafında bayram yeri gibi merasim yeri haline getirmeyin diyerek (Muvatta, Kasru's-salat, 88)'de beyan edilen *"Allahım kabrimi puthane haline getirme"* diyerek Allah'a sığındığı bu kötü hal gerçekleşmiş olacaktır. Bu yüzden bu sakındırma yapılmıştır.-[9]

1405. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse bana salâtü selâm getirdiği zaman, onun selâmını almam için Allah Teâlâ ruhumu iade eder."[10].

***** Bakara: 2/154 ve Al-i İmran: 3/169-170 beyan edildiği üzere şehidlere ölü denmemekte peygamberimiz ve şehidler bizim bilmediğimiz bir hayata sahip olup yaşamaktadırlar. Gönderdiğimiz salat-u selamın alınması biz ümmeti için şeref vesilesidir ve büyük bir fırsattır.-[11]

1406. Ali *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cimri, yanında adım anıldığı halde bana salâtü selâm getirmeyen kimsedir."[12].

1407. Fedâle İbni Ubeyd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazdan sonra Allah'a hamd etmeden, Peygamber *aleyhisselâm*'a salâtü selâm getirmeden dua eden bir adamı işitti. Bunun üzerine:

"Bu adam acele etti" buyurdu. Sonra o adamı yanına çağırdı. Ona veya bir başkasına şöyle buyurdu: *"Biriniz dua edeceği zaman önce Allah Teâlâ'ya hamdü senâ etsin, sonra Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e salâtü selâm getirsin. Daha sonra da dilediği şekilde dua etsin"*[13].

1408. Ebû Muhammed Kâ'b İbni Ucre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* yanımıza gelmişti. Kendisine:

– Yâ Resûlallah! Sana nasıl selâm vereceğimizi öğrendik, sana nasıl salavât getireceğiz? diye sorduk. O da şöyle buyurdu:

– “*Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ salleyte alâ âli İbrâhîm, inneke hamîdün mecîd. Allâhümme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ bârekte alâ âli İbrâhîm, inneke hamîdün mecîd*: *Allahım! İbrâhim’in âline rahmet ettiğin gibi Muhammed’e ve âline de rahmet et. Şüphesiz sen övülmeye lâyık ve yücesin. Allahım! İbrâhim’in âline hayır ve bereket lutfettiğin gibi Muhammed’e ve âline de hayır ve bereket ihsan et. Şüphesiz sen övülmeye lâyık ve yücesin, deyiniz.*”[14].

1409. Ebû Mes‘ûd el–Bedrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz Sa‘d İbni Ubâde *radıyallahu anh* ile birlikte otururken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanımıza geldi. Beşîr İbni Sa‘d ona:

– Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ sana salavât getirmemizi emretti. Sana nasıl salâtü selâm getireceğiz? diye sordu.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sükût buyurdu. Sükûtun uzaması sebebiyle biz içimizden, keşke sormasaydı, diye geçirdik. Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– “*Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ salleyte alâ âli İbrâhîm, ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed, kemâ bârekte alâ âli İbrâhîm, inneke hamîdün mecîd*: *Allahım! İbrâhim’in âline rahmet ettiğin gibi Muhammed’e ve âline de rahmet et. Allahım! İbrâhim’in âline hayır ve bereket lutfettiğin gibi Muhammed’e ve âline de*

hayır ve bereket ihsan et. Şüphesiz sen övülmeye lâyık ve yücesin, deyiniz. Selâm ise bildiğiniz gibidir.”[15].

1410. Ebû Humeyd es–Sâ‘idî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Sana nasıl salavât getireceğiz? diye sordular. Şöyle buyurdu:

– *“Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zürriyyetihî kemâ salleyte alâ İbrâhîm, ve bârik alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zürriyyetihî kemâ bârekte alâ İbrâhîm, inneke hamîdün mecîd*: *Allahım! İbrâhim’in âline rahmet ettiğin gibi Muhammed’e, hanımlarına ve zürriyetine de rahmet et. İbrâhim’e hayır ve bereket lutfettiğin gibi Muhammed’e, hanımlarına ve zürriyetine de hayır ve bereket ihsan et. Şüphesiz sen övülmeye lâyık ve yücesin, deyiniz.”*[16].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 401.

[2] Müslim, Salât 70. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 26; Tirmizî, Vitir 21; Nesâî, Ezân 37, Sehv, 55.

[3] Tirmizî, Vitir 21.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 402.

[5] Ebû Dâvûd, Salât 201, Vitir 26. Ayrıca bk. Nesâî, Cum`a 5; İbni Mâce, İkamet 79, Cenâiz 65.

1159'da geçmişti.

[6] Tirmizî, Daavât 101.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 402.

[8] Ebû Dâvûd, Menâsik 97.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 402.

[10] Ebû Dâvûd, Menâsik 96. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 527.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 402.

[12] Tirmizî, Daavât, 101. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 201.

[13] Ebû Dâvûd, Vitir 23. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 65; Nesâî, Sehv 48.

[14] Buhârî, Daavât 32, Tefsîru sûre (33), 10; Müslim, Salât 66. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 179; Tirmizî, Vitir 20; Nesâî, Sehv 51; İbni Mâce, İkâme 25.

[15] Müslim, Salât 65. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (33), 23.

[16] Buhârî, Enbiyâ 10, Daavât 33; Müslim, Salât 69. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 179; Nesâî, Sehv 54; İbni Mâce, İkâme 25.

ZİKİRLER

244) Dua Ve Zikirler

Bu bölümdeki 6 ayet ve 36 hadis-i şeriften, Allah'ı zikretmenin en büyük bir iş olduğuna, Allah'ı anarsak onun da bizi anacağını, gafillerden olmayıp sabah akşam yalvararak Rabbimizi anmanın gerekliliğini, Allah'ı çok zikredersek kurtuluşa erişeceğimizi, Allah'ı çok hatırlayan kimselerden olursak Allah'ın bize büyük mükafatlar hazırladığını, dile hafif sevabı fazla olan duaları üzerine güneş doğan herşeyden hayırlı olan duayı, günde yüz ve on sefer söylenmesi gereken duaları, Allah'ın en çok hoşlandığı duayı, göklerle yerin arasını sevapla dolduran duayı, kişinin kendisi için ve Allah için yapması gereken duaları, namazdan sonra yapılacak duaları, namazda tahiyyattan sonra okunacak duaları, rüku ve secdede okunacak duaları, Rasulullah'ın secdede okuduğu duaları, yüz defa Sübhanallah demenin bize bin sevap kazandıracağını, herbir eklem için sadaka verilmesi gerektiğini ve her türlü zikrin de sadaka olabileceğini, kat kat sevap kazandıran zikrin ne olduğunu, zikredenle zikretmeyenin farkının ölüyle diri gibi olduğunu, Rabbimizi nasıl anarsak o da bizi o şekilde anacağını, Allah'ı çok hatırlayanların öne geçeceklerini, zikrin ve duanın en faziletlisinin ne olduğunu, cennette bir hurma ağacı diktiren zikrin ne olduğunu, cennetin ağaçlarının neden ibaret olduğunu, zikrin herşeyden hayırlı olduğunu

saymaya gerek kalmaksızın söylenecek duayı ve cennet hazinelerinden bir hazineyi öğreneceğiz.[1]

"...Allah'ı anmak ve devamlı gündemde tutmak şüphesiz en büyük ibadettir..." (Ankebut: 29/45)

"Öyleyse siz, bütün zamanlarınızda beni anın, beni gündeminizden çıkarmayın ki ben de sizi her an bağışlamak ve sevap vermekle anayım..." (Bakara: 2/152)

"Rabbini alçak gönüllülükle, korku ve duyarlılık içinde sesini yükseltmeden, sabah akşam an ve sakın umursamaz kimselerden olma..." (Araf. 7/205)

"...Allah'ı namaz dışında da daima hatırlayın ki mutluluğa erişebilesiniz." (Cuma: 62/10)

"Gerçek şu ki Allah'a teslim olmuş bütün erkekler ve kadınlar, inanan bütün erkekler ve kadınlar, kendini ibadet ve taata vermiş erkek ve kadınlar, niyet ve davranışlarında doğru ve samimi olan erkek ve kadınlar, sıkıntılara göğüs geren erkekler ve kadınlar, gönülden saygıyla Allah'tan korkan erkekler ve kadınlar, sadaka veren erkekler ve kadınlar, nefislerini kontrol edip herşeyden kaçınarak oruç tutan erkekler ve kadınlar, iffet ve namuslarını koruyan erkek ve kadınlar, Allah'ı durmaksızın çokça anan erkek ve kadınlar var ya, işte onlara Allah bağışlanma ve büyük bir mükafat hazırlamıştır." (Ahzab: 33/35)

"Ey iman edenler, Allah'ı çokça anın ve gündeminizden hiç çıkarmayın ve sabah akşam onun şanını yüceltin. O Allah ki sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için, üzerinize rahmet etmekte, melekleri de size

bağışlanma dilemekte. İşlerinizin düzgün gitmesi için dua etmektedirler. Allah mü'minlere karşı çok merhametlidir." (Ahzab: 33/41-43)

1411. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dile hafif, mîzana konduğunda ağır gelen ve Rahmân olan Allah'ı hoşnut eden iki cümle vardır: Sübhânallahi ve bi–hamdihî sübhânallahi'l–azîm: *Ben Allah'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O'na hamdederim. Ben Yüce Allah'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tekrar tenzih ederim"*[2].

1412. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sübhânallâhi velhamdülillâhi velâ ilâhe illallahü vallâhü ekber demek, benim için, üzerine güneş doğan her şeyden daha kıymetlidir."[3].

1413. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu söyledi:

"Bir kimse her gün yüz defa, *lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l–mülkü ve lehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, derse, on köle âzâd etmiş kadar sevap kazanır; ona yüz iyilik sevabı yazılır; yüz günahı bağışlanır; bu zikir o gün akşama kadar o kimsenin şeytandan korunmasını sağlar. Bu zikri ondan daha fazla tekrarlayan kimse dışında hiç kimse daha faziletli bir iş yapmamış olur"*. Resûl–i Ekrem sözüne şöyle devam etti: *"Bir kimse günde yüz defa sübhânallâhi ve bi–hamdihî derse, onun günahları deniz köpüğü kadar bile olsa hepsi bağışlanır."*[4].

1414. Ebû Eyyûb el–Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse on defa, lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l–mülkü ve lehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, derse, İsmâil aleyhisselâm'ın soyundan dört kimseyi hürriyetine kavuşturmuş gibi sevap kazanır."[5].

1415. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

"Allah'ın en çok hoşlandığı sözü sana bildireyim mi? Allah'ın en çok hoşlandığı söz, sübhânallahi ve bi–hamdihî demektir", buyurdu.[6]

1416. Ebû Mâlik el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Temizlik imanın yarısıdır. el–Hamdü lillâh duası mizanı, sübhânallahi ve'l–hamdü lillâhi zikri ise yer ile göklerin arasını sevap ile doldurur."[7].

*** Elhamdülillah:** Tüm eksiksiz övgüler sadece Allah'a mahsustur.

Sübhanellahi velhamdü lillahi: Ben Allah'ı noksan sıfatlarda uzak bilir ve tüm eksiksiz övgülerin ona ait olduğunu kabul ederim.-[8]

1417. Sa'd İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir bedevî Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– *Bana söyleyeceğim bir zikir öğret,* dedi.

Resûl–i Ekrem ona şu zikri okumasını tavsiye etti:

– *"Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, Allâhü ekber kebîran ve'l–hamdü lillâhi kesîrâ ve sübhânallâhi Rabbi'l–âlemîn, velâ havle velâ kuvvete illâ billâhi'l–Azîzi'l–Hakîm: Tek olan Allah'tan başka ilâh ve O'nun bir eşi ve benzeri de yoktur. Kudreti ve saltanatıyla Allah en büyüktür. Bitip tükenmeyen hamd O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih ederim. Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Azîz ve Hakîm olan Allah'ın yardımıyla kazanılabilir."*

Bedevî:

– Bunlar Rabbim için söyleyeceğim dua ve zikirlerdir. Kendim için ne söylemeliyim? dedi.

Resûl–i Ekrem:

– *"Allâhümmağfir lî verhamnî vehdinî verzuknî: Allahım, beni bağışla, bana merhamet et, rızânı kazandıracak işler yaptır ve bana hayırlı rızık ver, de"* buyurdu.[9]

1418. Sevbân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* selâm verip namazdan çıkınca üç defa istiğfâr eder ve *"Allâhümme ente's–selâm ve minke's–selâm tebârekte yâ ze'l–celâli ve'l–ikrâm: Allahım selâm sensin. Selâmet ve esenlik sendendir. Ey azamet ve kerem sahibi Allahım, sen hayır ve bereketi çok olansın"* derdi.

Hadisin râvilerinden biri olan Evzâî'ye:

– İstiğfâr nasıl yapılır? diye sorulunca:

– Estağfirullah, estağfirullah demektir, dedi.[10]

1419. Muğîre İbni Şu‘be *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* selâm verip namazdan çıkınca şu duayı okurdu:

“Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l–mülkü ve lehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Allâhümme lâ mâni‘a li–mâ a‘tayte ve lâ mu‘tıye li–mâ mena‘te velâ yenfeu ze’l–ceddi minke’l–ceddü: Allah’tan başka ilâh yoktur, yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd O’na mahsustur. O’nun gücü her şeye yeter. Allahım! Senin verdiğine engel olacak, vermediğini de verecek bir kimse yoktur. Senin lutfun olmadan hiçbir zengine serveti fayda vermez.” ***[11]***

***** Peygamberimiz (s.a.v.) namazlardan sonra selam verir vermez değişik dualar okurlardı. Bu hadisteki bunlardan biridir. Yapılacak dualar farz namazdan sonra yapılır. Tesbih çekme işi de yine farz namazı kılınca yapılır. Bazı rivayetlerde her namazın arkasında bu sözleri söylerdi şeklinde geçer ki, bir sonraki hadis bunlardandır. Fakat tesbihat ve genellikle yapılan dualar farzdan sonra yapılmalıdır. Rasûlullah'ın tatbikatı ve emri böyledir.[12]

1420. Abdullah İbni’z–Zübeyr *radıyallahu anh* namazdan sonra selâm verince her defasında şöyle derdi:

“Lâ ilâhe illallâhü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l–mülkü ve lehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr; lâ havle velâ kuvvete illâ billâh; lâ ilâhe illallahu velâ na‘büdü illâ iyyâh; lehü’n–ni‘metü ve lehü’l–fazlu ve lehü’s–senâü’l–hasen; lâ ilâhe illallahu muhlisîne lehü’d–dîne velev

kerihe'l–kâfirûn: Allah'tan başka ilâh yoktur; yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'na mahsustur. O'nun gücü her şeye yeter. Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Allah'ın yardımıyla kazanılabilir. Allah'tan başka ibadete lâyık bir ilâh yoktur. Biz yalnız O'na ibadet ederiz. Sahip olduğumuz nimet ve lutuf O'nundur. En güzel medh ü senâ O'na yakışır. Kâfirler hoşlanmasa bile, bütün samimiyetimizle, Allah'tan başka ilâh yoktur, deriz".

Abdullah İbni'z–Zübeyr, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in her namazdan sonra bu sözlerle zikrettiğini söyledi.[13]

1421. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Mekke'den Medine'ye hicret eden müslümanların fakirleri Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek şöyle dediler:

– Varlıklı müslümanlar cennetin en yüksek derecelerini ve ebedî nimetleri alıp götürdüler. Bizim kıldığımız namazları onlar da kılıyorlar. Tuttuğumuz oruçları onlar da tutuyorlar. Fazla malları olduğu için hac ve umre yapıyorlar, cihad ediyorlar ve sadaka veriyorlar, biz veremiyoruz.

Bunun üzerine Resûl–i Ekrem onlara:

– *"Sizden önde gidenlere yetişebileceğiniz, sizden sonra gelenleri geçebileceğiniz, sizin yaptığınızı yapanlar dışında herkesten üstün olacağınız bir şeyi haber vereyim mi?"* diye sordu.

– Evet, söyle yâ Resûlallah! dediler.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Her namazın ardından otuz üçer defa Allah'ı tesbih eder, O'na hamdeder ve tekbir getirirsiniz."*

Hadisi Ebû Hüreyre’den rivayet eden Ebû Sâlih’in söylediğine göre, sahâbîler bu zikirleri nasıl okuyacaklarını sorunca Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

“Her birinden otuz üçer defa olmak üzere sübhânallah, elhamdülillah, Allâhü ekber, dersiniz."[14].

Müslim’in bir rivayetinde şu ilâve vardır:

Birkaç gün sonra fakir muhâcirler Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tekrar gelerek:

– Zengin kardeşlerimiz bizim yaptığımız zikirleri duymuşlar. Aynını onlar da yapıyorlar, dediler.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Ne yapalım! Artık bu Allah'ın bir lutfudur, Allah lutfunu dilediğine verir."*[15].

1422. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Her namazdan sonra kim otuz üç defa sübhânallah, otuz üç defa elhamdülillâh, otuz üç defa Allâhü ekber der, yüze tamamlamak için de lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü’l–mülkü ve lehü’l–hamdü ve hüve alâ külli şey’in kadîr: Allah’tan başka ilâh yoktur; yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O’nundur, hamd O’na mahsustur. O’nun gücü her şeye yeter” derse, günahları deniz köpüğü kadar çok olsa bile affedilir.”[16].

1423. Kâ‘b İbni Ucre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Farz namazların ardından okunan zikirleri okuyan –veya bunları yapan– kimse hiçbir zaman zarara uğramaz. Bunlar otuz üç defa sübhânallah, otuz üç defa elhamdülillâh, otuz dört defa Allâhü ekber demektir.”[17]

1424. Sa‘d İbni Ebû Vakkas *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazlardan sonra şu duayı okuyarak Allah’a sığınırdı:

“*Allâhümme innî eûzü bike mine’l–cübni ve’l–buhl, ve eûzü bike min en uredde ilâ erzeli’l–ömr, ve eûzü bike min fitneti’d–dünyâ, ve eûzü bike min fitneti’l–kabr: Allahım! Korkaklıktan, cimrilikten sana sığınırım. Erzel–i ömürden sana sığınırım. Dünya fitnesinden sana sığınırım. Kabir fitnesinden sana sığınırım.”*[18]

1425. Muâz *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun elinden tuttu ve:

“Muâz! Vallahi seni gerçekten seviyorum” buyurdu. Sonra sözüne şöyle devam etti: *“Muâz! Her namazdan sonra şu duayı mutlaka okumanı tavsiye ediyorum: Allâhümme einnî alâ zikrike ve şükrike ve hüsni ibâdetik: Allahım! Seni anıp zikretmek, nimetine şükretmek, sana lâyık ibadet etmek için bana yardım eyle!”*[19]

***** 384 numaralı hadiste yaptığı tavsiyeyi burada bizzat uyguladığını görmekteyiz. Sıcak ve samimi dostluğun görüntüleri şunlardır: Elinden tutmak, ismiyle hitap etmek ve yemin ederek

sevdiğini söylemek. Bu samimiyetten sonra Allah Rasulü bir de dua öğretiyor. Bu duayı her namazdan sonra okumak uygun olur.[20]

1426. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz namazda tahiyyâtı bitirdiği zaman, dört şeyden Allah'a sığınarak şöyle desin: Allâhümme innî eûzü bike min azâbi cehennem ve min azâbi'l–kabr ve min fitneti'l–mahyâ ve'l–memât ve min şerri fitneti'l–mesîhi'd–deccâl: Allahım, cehennem azâbından ve kabir azâbından, hayat ve ölüm fitnesinden, kör deccâlin fitnesine uğramaktan sana sığınırım."[21]

1427. Ali *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazda, teşehhüd ile selâm arasında yaptığı duayı şöyle diyerek bitirirdi:

"Allâhümmağfirlî mâ kaddemtü vemâ ahhartü, vemâ esrartü vemâ a'lentü, vemâ esraftü, vemâ ente a'lemü bihî minnî, ente'l–mukaddimü ve ente'l–muahhir, lâ ilâhe illâ ente: Allahım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim ve açığa vurduğum, ölçüsüz bir şekilde işlediğim ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle! Öne geçiren de sen, geride bırakan da sensin. Senden başka ilâh yoktur."[22]

1428. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* rükû ve secdede şu duayı çok okurdu:

“Sübhâneke’llâhümme rabbenâ ve bi–hamdik. Allâhümm’ağfir lî: Allahım! Yüce Rabbimiz! Seni ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve sana hamdederim. Allahım! Beni bağışla.”[23]

1429. Yine Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* rükû ve secdede iken:

“Sübbûhün kuddûsün Rabbü’l–melâiketi ve’r–rûh: Allahım! Sen ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tamamıyla münezzehsin. Sen bütün kusurlardan ve noksanlardan tamamıyla arınmışsın, mukaddessin. Sen meleklerin ve Rûh’un Rabbisin” derdi.[24]

1430. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Rükûda âlemlerin Rabbine tâzim ediniz. Secdede ise dua etmeye çalışınız; çünkü oradaki duanızın kabul olma şansı daha fazladır.”***[25]**.

1431. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Kulun Rabbine en yakın olduğu hal secde halidir. İşte bu sebeple secdede çok dua etmeye bakın!”***[26]**.

1432. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* secdede şöyle dua ederdi:

“Allâhümmağfirlî zenbî küllehû, dikkahû ve cillehû, ve evvelehû ve âhirehû, ve alâniyetehû ve sirrehû: Allahım! Günahımın hepsini, küçüğünü, büyüğünü, öncesini, sonrasını, açığını, gizlisini bana bağışla!”[27]

1433. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Bir gece Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanımda olmadığını farkettim, karanlıkta el yordamıyla bakınmaya çalıştım. Bir de baktım ki, rükûda –veya secde halinde–:

“Sübhâneke ve bi–hamdik, lâ ilâhe illâ ente: Ben seni ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve sana hamdederim. Senden başka ibadete lâyık ilâh yoktur” diye zikrediyor.[28]

Diğer bir rivayete göre şöyle dedi:

(Onu araştırırken) elim ayağının tabanına temas etti. Secde vaziyetinde iki ayağını da dikmiş şöyle diyordu:

“Allâhümme innî eûzü bi–rızâke min sahatik, ve bi–muâfâtike min ukûbetik, ve eûzü bike minke, lâ uhsî senâen aleyke, ente kemâ esneyte alâ nefsike: Allahım! Senin gazabından rızâna, azâbından affına sığınırım. Ben senden sana sığınırım. Ben seni lâyık olduğun şekilde medh ü senâ edemem. Sen kendini nasıl medh ü senâ etmişsen öylesin.”[29]

1434. Sa‘d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanında bulunuyorduk. Bize:

– *“Sizden biri her gün bin sevap kazanmaktan âciz midir?”* diye sordu. Yanında oturanlardan biri:

– Bir kimse her gün bin sevabı nasıl kazanır? diye sordu. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– *“Yüz defa sübhânallah der, ona bin iyilik yazılır veya bin günahı bağışlanır.”*[30]

1435. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her birinizin her bir eklemi için günde bir sadaka vermesi gerekir. İşte bu sebeple her tesbih bir sadaka, her hamd bir sadaka, her tehlîl (lâ ilâhe illallah demek) bir sadaka, her tekbîr bir sadaka, iyiliği tavsiye etmek sadaka, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kuşluk vakti kılınan iki rek`at namaz bunların yerini tutar."[31].

1436. Mü’minlerin annesi Cüveyriye Binti’l–Hâris *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün sabah namazını kıldıktan sonra, Hazret–i Cüveyriye namaz kıldığı yerde oturmakta iken erkenden evden çıktı. Kuşluk vakti tekrar eve döndü. Cüveyriye *radıyallahu anhâ*’nın hâlâ yerinde oturmakta olduğunu görünce:

– “*Yanından ayrıldığımdan beri hep burada oturup zikirle mi meşgul oldun?*” diye sordu. O da:

– Evet, diye cevap verdi. Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm* şöyle buyurdu:

– “*Senin yanından ayrıldıktan sonra üç defa söylediğim şu dört cümle, senin sabahtan beri söylediğin zikirlerle tartılacak olsa, sevap bakımından onlara eşit olur: Sübhânallâhi ve bi–hamdihî adede halkihî ve rızâ nefsihî ve zinete arşihî ve midâde kelimâtihî: Yarattıkları sayısınca, kendisinin hoşnut olduğunca, arşının ağırlığınca ve bitip tükenmeyen kelimeleri adedince ben Allah’ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O’na hamdederim.*”[32].

Müslim'in diğer bir rivayeti şöyledir:

"Sübhânallâhi adede halkıhî, sübhânallâhi rızâ nefsihî, sübhânallâhi zinete arşihî, sübhânallâhi midâde kelimâtihî[33].

Tirmizî'nin rivayeti ise şöyledir:

"Sana okuyacağın bir zikir öğreteyim mi? Sübhânallâhi adede halkıhî, sübhânallâhi adede halkıhî, sübhânallâhi adede halkıhî; sübhânallahi rızâ nefsihî, sübhânallahi rızâ nefsihî, sübhânallahi rızâ nefsihî; sübhânallahi zinete arşihî, sübhânallahi zinete arşihî, sübhânallahi zinete arşihî; sübhânallahi midâde kelimâtihî, sübhânallahi midâde kelimâtihî, sübhânallahi midâde kelimâtihî, dersin."[34].

1437. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rabbini zikredenle etmeyenin farkı, diriyle ölünün farkı gibidir."[35].

Müslim ise bu hadisi şöyle rivayet etmiştir:

"İçinde Allah'ın anıldığı ev ile Allah'ın anılmadığı evin farkı, diriyle ölünün farkı gibidir."[36].

1438. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: Ben kulumun beni düşündüğü gibiyim. Beni zikrettiği zaman onunla beraberim. Eğer beni yalnız başına anarsa, ben de onu yalnız anarım. Şayet beni bir toplulukla beraber anarsa, ben de onu daha hayırlı bir topluluk içinde anarım."[37].

1439. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Müferridler öne geçti”* buyurdu. Bunun üzerine sahâbîler:

– Müferridler ne demektir, yâ Resûlallah? diye sordular. Resûl–i Ekrem de:

– *“Allah’ı çok anan erkeklerle kadınlardır”* buyurdu.[38]

1440. Câbir *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim dedi:

*“Zikrin en faziletlisi lâ ilâhe illallah’tır.”***[39]**

1441. Abdullah İbni Büsr *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’e hitâben:

– Yâ Resûlallah! İslâmiyet’in emirleri çoğaldı. Bana sıkı sıkıya yapışacağım bir şey söyle, dedi. O da:

– *“Dilin hep Allah’ı zikretsin!”* buyurdu.[40]

1442. Câbir *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Bir kimse sübhânallahi ve bi–hamdihî: Ben Allah’ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O’na hamdederim, derse, cennette onun için bir hurma ağacı dikilir.”***[41]**

1443. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İsrâ gecesinde İbrâhim aleyhisselâm'a rastladım. Bana şunu söyledi: Yâ Muhammed! Ümmetine benden selâm söyle ve onlara cennetin toprağının çok güzel, suyunun tatlı, arazisinin son derece geniş ve dümdüz, ağaçlarının da sübhânallahi ve'l–hamdü lillâhi velâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber'den ibaret olduğunu haber ver."[42].

1444. Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbına:

– *"Size en hayırlı, Allah katında en değerli, derecenizi en fazla yükseltecek, sizin için sadaka olarak altın ve gümüş dağıtmaktan daha kazançlı, düşmanla karşılaşıp da sizin onların boynunu vurmanızdan, onların da sizi öldürmesinden daha çok sevap getirecek amelin ne olduğunu haber vereyim mi?"* diye sordu. Onlar da:

– Evet, söyle dediler. Resûl–i Ekrem de:

– *"Allah Teâlâ'yı zikretmektir"* buyurdu.[43]

1445. Sa'd İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh*'in rivayet ettiğine göre, kendisi bir gün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber, önündeki hurma çekirdekleriyle veya çakıl taşlarıyla tesbih çeken bir kadının yanına girdi. Peygamber *aleyhisselâm* kadına:

"Bundan daha kolayını –veya daha faziletlisini– sana haber vereyim mi?" diye sorduktan sonra şöyle buyurdu:

"Sübhânallahi adede mâ halaka fi's–semâi ve sübhânallahi adede mâ halaka fi'l–ard ve sübhânallahi adede mâ beyne zâlike ve sübhânallahi adede mâ hüve hâlik: *Ben Allah'ı gökyüzünde yarattıkları sayısınca ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tenzîh ederim. Ben Allah'ı yeryüzünde*

yarattıkları sayısınca ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tenzîh ederim. Ben Allah'ı yerle gök arasında yarattıkları sayısınca ulûhiyetine yakışmayan sıfatlardan tenzîh ederim. Ben Allah'ı bundan sonra yaratacakları sayısınca ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tenzîh ederim, de. Allahü ekber'i de böyle, elhamdülillâh'ı da böyle, lâ ilâhe illallah'ı da böyle, lâ havle velâ kuvvete illâ billâh'ı da böyle söylersin."[44].

1446. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana hitâben:

– "Cennet hazinelerinden bir hazineyi sana bildireyim mi?" buyurdu. Ben de:

– Evet, Yâ Resûlallah, bildir, dedim. Şöyle buyurdu:

– *"Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh: Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Allah'ın yardımıyla kazanılabilir."*[45].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 404.

[2] Buhârî, Daavât 65, Eymân 19, Tevhîd 58; Müslim, Zikir 31. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 60; İbni Mâce, Edeb 56.

Benzeri bir fazilet 1442'de gelecektir.

[3] Müslim, Zikir 32. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 128.

[4] Buhârî, Bed'ü'l–halk 11; Daavât 64, 65; Müslim, Zikir 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 59, 62; İbni Mâce, Duâ 14.

[5] Buhârî, Daavât 64; Müslim, Zikir 30. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 103.

[6] Müslim, Zikir 85.

[7] Müslim, Tahâret 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 86.

Bu hadis 25 ve 1031 numaralarda geçmişti.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 406.

[9] Müslim, Zikir 33–36.

114'de benzeri geçmişti, 1879'da benzeri gelecek.

[10] Müslim, Mesâcid 135, 136. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 25; Tirmizî, Salât 108; Nesâî, Sehv 81, 82; İbni Mâce, İkame 32.

[11] Buhârî, Ezân 155, İ‘tisâm 3, Kader 12, Daavât 18; Müslim, Mesâcid 137, 138. Ayrıca bk. Müslim, Salât 194, 205, 206; Ebû Dâvûd, Salât 140, Vitir 25; Tirmizî, Salât 108; Nesâî, Tatbîk 25, Sehv 85, 89.

1784'de tekrar gelecek.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 407.

[13] Müslim, Mesâcid 139, 140. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 25; Nesâî, Sehv 34.

[14] Buhârî, Ezân 155; Daavât 18; Müslim, Mesâcid 142. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 24.

[15] Müslim, Mesâcid 142.

[16] Müslim, Mesâcid 146. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 96.

[17] Müslim, Mesâcid 144, 145. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 25; Nesâî, Sehv 92.

[18] Buhârî, Cihâd 25, Daavât 37, 41, 44. Ayrıca bk. Müslim, Zikir 50, 52; Nesâî, İstiâze 5, 6, 27, 39; İbni Mâce, Duâ 3.

[19] Ebû Dâvûd, Vitir 26. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 60.

385'de geçmişti.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 408.

[21] Müslim, Mesâcid 128. Ayrıca bk. Müslim, Mesâcid 130–134; Ebû Dâvûd, Salât 149, 179; Nesâî, Sehv 64.

Deccalle alakalı 1812 numaralı hadis okunmalıdır.

[22] Müslim, Müsâfirîn 201, Zikir 70. Ayrıca bk. Buhârî, Teheccüd 1, Daavât 10, Tevhîd 8, 24; Ebû Dâvûd, Salât 119, Vitir 25; Tirmizî, Daavât 32.

Bir benzeri için bkz 1477 nolu hadis.

[23] Buhârî, Ezân 123, 139; Megâzî 5, Tefsîru sûre (110), 1; Müslim, Salât 217. Ayrıca bk. Müslim, Salât 218–220; Ebû Dâvûd, Salât 148, 151; Nesâî, Tatbîk, 64, 65.

[24] Müslim, Salât 223. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 147; Nesâî, Tatbîk 11, 75.

[25] Müslim, Salât 207. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 148; Nesâî, Tatbîk 8, 62.

[26] Müslim, Salât 215. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 148; Nesâî, Tatbîk 78.

1499'da tekrar gelecek.

[27] Müslim, Salât 219. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 148.

[28] Müslim, Salât 221.

[29] Müslim, Salât 222. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 148; Nesâî, Tatbîk 71, İsti‘âze 62.

[30] Müslim, Zikir 37. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 58.

[31] Müslim, Müsâfirîn 84, Zekât 56. Ayrıca bk. Buhârî, Sulh 11, Cihâd 72, 128; Ebû Dâvûd, Tatavvu` 12, Edeb 160.

Bu hadis 118 ve 1141 numaralarda geçmişti.

[32] Müslim, Zikir 79. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 24.

[33] Müslim, Zikir 79. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 56.

[34] Tirmizî, Daavât 104. Ayrıca bk. Nesâî, Sehv 9.

[35] Buhârî, Daavât 66.

[36] Müslim, Müsâfirîn 211.

[37] Buhârî, Tevhîd 15; Müslim, Zikir 2, 19, 50; Tevbe 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 131; İbni Mâce, Edeb 58.

15, 414, 441'de geçmişti.

[38] Müslim, Zikir 4. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 128.

[39] Tirmizî, Daavât 9. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 55.

[40] Tirmizî, Daavât 4. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 53.

[41] Tirmizî, Daavât 60. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 56.

[42] Tirmizî, Daavât 59.

[43] Tirmizî, Daavât 6. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 53.

Benzer bir fazilet 1409'da geçmişti.

[44] Tirmizî, Daavât 113. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 24.

[45] Buhârî, Megâzî 38, Daavât 50, Kader 7, Tevhîd 9; Müslim, Zikir 44–46. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 26; Tirmizî, Daavât 3, 58; İbni Mâce, Edeb 59.

245) Allah'ı Her Durumda Anmak (Ayakta İken, Otururken, Yatarken, Abdestsizken, Cünüpken Ve Hayızlıyken Allah'ı Anmanın Câiz Olduğu, Ama Cünüp Ve Hayızlı Olanlar İçin Kur'an Okumanın Helâl Olmadığı)

Bu bölümdeki bir ayet ve iki hadis-i şeriften müslümanın ayakta, otururken ve yan üstü yatarken Allah'ı hatırlayıp zikredebileceklerini, Rasulullah'ın her anında Allah'ı hatırladığını, hatta kişi ailesiyle birlikte yatarken bile Allah'ı anması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

"Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbirini izlemesinde derin kavrayış sahipleri için alınacak dersler vardır. Onlar ki ayakta, oturarak ve yanları üzerinde iken hep Allah'ı hatırlayıp anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde inceden inceye düşünürler." (Al-i İmran: 3/190-191)

1447. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah Teâlâ'yı her halinde zikrederdi.[2]

1448. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biriniz eşiyle birleşeceği zaman, 'bismillâh, Allâhümme cennibne'ş–şeytâne ve cennibi'ş–şeytâne mâ razaktenâ: Allahım! Şeytanı bizden ve bize

vereceğin çocuktan uzaklaştır' derse ve bu beraberlikten çocukları olursa, şeytan ona zarar veremez."[3].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 413.

[2] Müslim, Hayz 117. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 9; Tirmizî, Daavât 9; İbni Mâce, Tahâret 11.

[3] Buhârî, Vudû' 8, Bed'ü'l–halk 11, Nikâh 66, Daavât 54, Tevhîd 13; Müslim, Nikâh 116. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 45; Tirmizî, Nikâh 8.

246) Yatağa Yatınca Ve Uyanınca Okunacak Dua

Bu bölümde geçen bir hadis ve hadis kitaplarımızda daha değişik şekillerde geçen dualardan, Rasulullah'ın hayatının her bölümünde dua ettiğini, duası ve Allah'a sığınmaksızın bir an geçirmediğini öğreneceğiz. [1]

1449. Huzeyfe ve Ebû Zer *radıyallahu anhümâ* şöyle dediler:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına yattığı zaman: *"Bismike'llâhümme ahyâ ve emût: Allahım! Senin ismini anarak ölür, dirilirim (uyur, uyanırım)"* derdi. Uykudan uyanınca da: *"Elhamdülillâhillezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n–nüşûr: Bizi öldükten sonra dirilten Allah'a hamdolsun. Yeniden diriltip huzurunda toplayacak olan da O'dur"* derdi.[2]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 414.

[2] Tirmizî, Daavât 28. Ayrıca bk. Buhârî, Daavât 7, 8, 16, Tevhîd 13; Müslim, Zikir 59; Ebû Dâvûd, Edeb 98; İbni Mâce, Duâ 17.

Benzeri 817'de geçti, 1459'da gelecek.

247) Allah Anılan Toplantıların Fazileti

Bu bölümdeki bir ayet ve dört hadis-i şeriften, dünya hayatının süsüne ve aldatmacasına kapılıp Allah'ı hatırlamaktan ve hatırlayan kimselerden uzaklaşılmaması gerektiğini, Allah'ın kendisini ve cennetteki nimetlerini görmedikleri halde kendisine inanıp cehennemden uzaklaşmaya, cennete yaklaştıracak ameller yapmaya gayret edenlerin Allah tarafından bağışlanacağını, Allah'ı hatırlamak ve onun prensiplerini öğrenmek üzere bir araya gelen kimseleri Allah'ın rahmetinin kaplayacağını, Allah'a sığınan kimseyi Allah'ın barındıracağını, Allah'ın ismi anılan meclislerden yüz çevirenden Allah'ın da yüz çevireceğini, bu tür toplantılara katılan kimseleri Allah'ın meleklerine iftihar ederek övündüğünü öğreneceğiz.[1]

"Ve Rabbinin hoşnutluğunu umarak, sabah akşam O'na yalvarıp yakaranlarla birlikte, sen de sabret. Dünya hayatının cazibesine kapılarak gözlerini onlardan ayırma, iyi ve güzel olan ne varsa, hepsini terkedip bencil arzuları peşine düştüğü için, kalbini bizi hatırlamaya karşı duyarsız kıldığımız kimseye de uyma. Zaten o işinde sınırı aşmıştır." (Kehf: 18/28)

1450. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ’nın yollarda dolaşıp zikredenleri tesbit eden melekleri vardır. Bunlar Cenâb–ı Hakk’ı zikreden bir topluluğa rastladıkları zaman birbirlerine “Gelin! Aradıklarınız burada!” diye seslenirler ve o zikredenleri dünya semâsına varıncaya kadar kanatlarıyla çevirip

kuşatırlar. Bunun üzerine Allah Teâlâ, meleklerden daha iyi bildiği halde yine de onlara:

– “Kullarım ne diyor?” diye sorar. Melekler:

– Sübhânallah diyerek seni ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tenzih ediyorlar, Allâhü ekber diye tekbir getiriyorlar, sana hamdediyorlar ve senin yüceliğini dile getiriyorlar, derler. Konuşma şöyle devam eder:

– “Peki onlar beni gördüler mi ki?”

– Hayır, vallahi seni görmediler.

– “Beni görselerdi ne yaparlardı?”

– Şayet seni görselerdi sana daha çok ibadet ederler, şânını daha fazla yüceltirler, ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan seni daha çok tenzih ederlerdi.

– “Kullarım benden ne istiyorlar?”

– Cennet istiyorlar.

– “Cenneti görmüşler mi?”

– Hayır, yâ Rabbi! Vallahi onlar cenneti görmediler.

– “Ya cenneti görseler ne yaparlardı?”

– Şayet cenneti görselerdi onu büyük bir iştiyakla isterlerdi, onu elde etmek için büyük gayret sarfederlerdi.

– Bunlar Allah’a neden sığınıyorlar?”

– Cehennemden sığınıyorlar.

– “Peki cehennemi gördüler mi?”

– Hayır, vallahi onlar cehennemi görmediler.

– “Ya görseler ne yaparlardı?”

– Şayet cehennemi görselerdi ondan daha çok kaçarlar, ondan pek fazla korkarlardı.

Bunun üzerine Allah Teâlâ meleklerine:

– “Sizi şahit tutarak söylüyorum ki, ben bu zikreden kullarımı bağışladım” buyurur. Meleklerden biri:

– Onların arasında bulunan falan kimse esasen onlardan değildir. O buraya bir iş için gelip oturmuştu, deyince Allah Teâlâ şöyle buyurur:

– “Orada oturanlar öyle iyi kimselerdir ki, onların arasında bulunan kötü olmaz.”[2].

Müslim’in bir rivayeti şöyledir:

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ’nın diğer meleklerden ayrı, sadece zikir meclislerini tesbit etmek üzere dolaşan melekleri vardır. Allah’ın zikredildiği bir meclis buldular mı, o kimselerin aralarına otururlar ve diğer melekleri oraya çağırarak cemaatin arasındaki boş yerleri ve oradan dünya semasına kadar olan mesafeyi kanatlarıyla doldururlar. Zikredenler dağılınca onlar da semâya çıkarlar. Allah Teâlâ daha iyi bildiği halde onlara:

– “Nereden geldiniz?” diye sorar. Melekler de:

– Yeryüzündeki bazı kullarının yanından geldik. Onlar Sübhânallah diyerek ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan seni tenzih ediyorlar, Allâhü ekber diye tekbir getiriyorlar, lâ ilâhe illallah diyerek seni tehlil ediyorlar, elhamdülillâh diyerek sana hamdediyorlar ve senden istiyorlar, derler. (Konuşma şöyle devam eder):

– “Benden ne istiyorlar?”

– Cennetini istiyorlar.

– “Cennetimi gördüler mi?”

– Hayır, yâ Rabbi, görmediler.

– "Ya cenneti görseler ne yaparlardı?"

– Senden güvence isterlerdi.

– Benden neden dolayı güvence isterlerdi?"

– Cehenneminden yâ Rabbi.

– "Peki benim cehennemimi gördüler mi?"

– Hayır, görmediler.

– "Ya görseler ne yaparlardı?"

– Senden kendilerini bağışlamanı dilerlerdi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şöyle buyurur:

– "Ben onları affettim. İstediklerini onlara bağışladım. Güvence istedikleri konuda onlara güvence verdim.

Bunun üzerine melekler:

– Yâ Rabbi, çok günahkâr olan falan kul onların arasında bulunuyor. Oradan geçerken aralarına girip oturdu, derler. O zaman Allah Teâlâ şöyle buyurur:

– "Onu da bağışladım. Onlar öyle bir topluluktur ki, onların arasında bulunan kötü olmaz."[3].

1451. Yine Ebû Hüreyre ile Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir topluluk Allah'ı zikretmek üzere bir araya gelirse melekler onların etrafını sarar; Allah'ın rahmeti onları kaplar; üzerlerine sekînet iner ve Allah Teâlâ onları yanında bulunanlara över."[4].

1452. Ebû Vâkıd Hâris İbni Avf *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Mescid–i Nebevî'de oturmuş, sahâbîler de onun etrafını almışken karşıdan üç kişi çıkageldi. İkisi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e doğru yöneldi, diğeri gitti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına gelenlerden biri cemaatin arasında bir boşluk görüp oraya oturdu. Öteki ise cemaatin arkasına gidip oturdu. Üçüncü adam da çekip gitti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sözünü bitirince (bunlar hakkında) şöyle buyurdu:

"Size şu üç kişinin durumunu haber vereyim mi? Onlardan biri Allah'a sığındı, Allah da onu barındırdı. Diğeri (insanları rahatsız etmekten) utandı, Allah da ondan hayâ etti. Ötekine gelince, o (bu meclisten) yüz çevirdi, Allah da ondan yüz çevirdi."[5].

1453. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Muâviye *radıyallahu anh* mescidde halka halinde oturan bir cemaatin yanına geldi ve:

– Burada niçin böyle toplandınız? diye sordu.

– Allah'ı zikretmek için toplandık, diye cevap verdiler. O tekrar:

– Allah aşkına doğru söyleyin. Siz buraya sadece Allah'ı zikretmek için mi oturdunuz? diye sordu.

– Evet, sadece bu maksatla oturduk, dediler. Bunun üzerine Muâviye:

– Ben sizin sözünüze inanmadığım için yemin vermiş değilim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e benim kadar yakın olup da benden daha az hadis rivayet eden yoktur. Bir gün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir ilim halkasında oturan sahâbîlerinin yanına geldi de onlara:

– "*Burada niçin oturuyorsunuz?*" diye sordu.

– Bize İslâmiyet’i nasip ederek büyük bir lutufta bulunması sebebiyle Allah’ı zikretmek ve ona hamdetmek için oturuyoruz, diye cevap verdiler. Resûl–i Ekrem:

– *“Gerçekten siz buraya sadece Allah’ı zikretmek için mi oturdunuz?”* diye sordu.

– Evet, vallahi sadece bu maksatla oturduk, dediler. Bunun üzerine Allah'ın Resûlü:

– *“Ben size inanmadığım için yemin vermiş değilim. Fakat bana Cebrâil gelerek Allah Teâlâ’nın meleklere sizinle iftihar ettiğini haber verdi de onun için böyle söyledim”* buyurdu.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 414.

[2] Buhârî, Daavât 66. Ayrıca bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 251–252, 358–359.

[3] Müslim, Zikir 25. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 129.

[4] Müslim, Zikr 39, 38. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 14; Tirmizî, Daavât 7; İbni Mâce, Mukaddime 17.

[5] Buhârî, İlim 8, Salât 84; Müslim, Selâm 10. Ayrıca bk. Tirmizî, İsti’zân 29.

[6] Müslim, Zikir 40. Ayrıca bk. Nesâî, Kudât 37.

248) Sabah Ve Akşam Allah’ı Zikretmek

Bu bölümdeki 5 ayet ve 7 hadis-i şeriften gafillerden olmamak için sabah akşam Allah'ı zikretmenin gerekliliğini, ticaret ve alışverişin bile gerçek Mü'minleri Allah'ı hatırlamaktan alıkoyamayacağını, yaratılan her yaratığın devamlı Allah'ı anıp onun çizdiği yolda hareket ettiğini, sabah akşam yüzer sefer okunacak duayı, zarar ve sıkıntılara karşı okunacak dualarla yatarken ve kalkarken okunacak duaları ve korunma sureleri dediğimiz surelerin ne zaman okunacaklarını öğreneceğiz. [1]

"Alçak gönüllülükle, korku ve duyarlılık içinde, sesini yükseltmeden sabah akşam Rabbini an ve sakın umursamaz kimselerden olma." (A'raf: 7/205)

"Güneşin doğmasından ve batmasından önce, Rabbinin sınırsız kudret ve yüceliğini, tüm eksiksiz övgüleriyle an." (Taha: 20/130)

"Ve Rabbini tüm eksiksiz övgülerle sabah akşam yücelt." (Mü'min: 40/55)

"Bu ışık, bu nur o evlerdedir ki, Allah oralarda adının yüceltilmesine ve anılmasına izin vermiştir. O evlerde, sabah akşam Allah'ın yüceliğini ve kudretini dile getiren öyle kimseler vardır ki, bunları ne ticaret, ne de kazanma hırsı, Allah'ı anmaktan ve namaza devamlı ve duyarlı olmaktan ve zekat vermekten alıkoyabilir." (Nur: 24/36-37)

"...Ve bunun için her sabah ve akşam sınırsız kudret ve egemenliğimizi anarken, dağları ona eşlik etmeye zorladık." (Sa'd: 38/18)

1454. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim sabah akşam yüz defa sübhânallâhi ve bi–hamdihî: Ben Allah'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O'na hamdederim" derse, onun söylediklerinin bir mislini veya daha fazlasını söyleyen kimse dışında hiçbir şahıs, kıyâmet gününde onun söylediğinden daha faziletli bir zikirle gelemez."[2]

1455. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– Dün gece beni sokan akrep yüzünden ne büyük acılar çektim, dedi. Resûl–i Ekrem de:

– *"Eğer akşamleyin eûzü bi–kelimâtillâhi't–tâmmâti min şerri mâ halak: Yarattıklarının şerrinden Allah'ın mükemmel kelimelerine sığınırım, deseydin o sana zarar vermezdi"* buyurdu.[3]

1456. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* sabahleyin şöyle dua ederdi:

"Allâhümme bike asbahnâ ve bike emseynâ ve bike nahyâ ve bike nemût ve ileyke'n–nüşûr: Allahım! Senin lutfunla sabaha ulaştık, senin lutfunla akşama erdik. Sen isteyince dirilir, sen isteyince ölürüz. Yeniden diriltip huzurunda toplayacak olan da sensin."

Akşamleyin şöyle dua ederdi:

"Allâhümme bike emseynâ ve bike nahyâ ve bike nemût ve ileyke'l–masîr: Allahım! Senin lutfunla akşama erdik. Sen isteyince dirilir, sen

isteyince ölürüz. Huzuruna varılacak olan da sensin."[4]

1457. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Ebû Bekir es–Sıddîk *radıyallahu anh* Peygamber *aleyhisselâm*'a:

– Yâ Resûlallah! Bana sabahleyin ve akşamleyin okuyacağım mübarek kelimeleri belletseniz de okusam, dedi. O da:

– *"Allâhümme fâtıre's–semâvâti ve'l–ardı âlime'l–gaybi ve'ş–şehâdeti, rabbe külli şey'in ve melîkehû. Eşhedü enlâ ilâhe illâ ente. Eûzü bike min şerri nefsî ve şerri'ş–şeytâni ve şirkihî: Gökleri ve yeri, görünen ve görünmeyen âlemleri yaratan Allahım! Ey her şeyin Rabbi ve sâhibi! Senden başka ilâh bulunmadığını kesinlikle söylerim. Nefsimin şerrinden, şeytanın şerrinden, onun Allah'a şirk koşmaya davet etmesinden sana sığınırım" diye dua et ve bunu sabahleyin, akşamleyin ve yatağa yattığın zaman söyle!"* buyurdu.[5]

1458. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* akşamleyin şöyle dua ederdi:

"Emseynâ ve emse'l–mülkü lillâh, vel–hamdü lillâh, lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerîke leh, lehü'l–mülkü ve lehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, rabbi es'elüke hayra mâ fî hâzihi'l–leyleti ve hayra mâ ba'dehâ ve eûzü bike min şerri mâ fi hâzihi'l–leyleti ve şerri mâ ba'dehâ, rabbi eûzü bike mine'l–keseli ve sûi'l–kiber, eûzü bike min azâbi'n–nâr ve azâbi'l–kabr: Akşama girdik. Bütün mülk Allah'ındır. Hamdü senâ da O'na mahsustur. Allah'tan başka ilâh yoktur; yalnız Allah vardır. O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'na mahsustur. O'nun gücü her şeye yeter.

Allahım! Bu gecenin ve bundan sonrakilerin hayrını senden dilerim. Bu gecenin ve bundan sonrakilerin şerrinden sana sığınırım. Rabbim! Tembellikten, insanı perişan eden yaşlılıktan sana sığınırım. Cehennem azâbından ve kabir azâbından sana sığınırım. ”

Sabahleyin de *“asbahnâ ve asbaha’l–mülkü lillâh: Sabaha girdik. Bütün mülk Allah’ındır”* diye başlayarak aynı duayı okurdu.[6]

1459. Abdullah İbni Hubeyb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:

“Akşam ve sabah vakitlerinde Kulhüvallâhü ahad ile Muavvizeteyn sûrelerini üçer defa oku. Her türlü kötülükten korunman için bunlar sana yeter.”[7].

1460. Osman İbni Affân *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kim her sabah ve her akşam üç defa bismillâhillezî lâ yedurru mea’smihî şey’ün fi’l–ardı velâ fi’s–semâ’ ve hüve’s–semîu’l–alîm: İsmi sayesinde yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah’ın adıyla. O herşeyi duyar ve bilir” derse, ona hiçbir şey zarar vermez.”[8].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 417.

[2] Müslim, Zikir 26. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 61.

[3] Müslim, Zikir 55. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 19; İbni Mâce, Tıb 35.

[4] Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 13. Ayrıca bk. İbni Mâce, Duâ 14.

[5] Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 14, 95.

[6] Müslim, Zikir 74–76. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 13.

[7] Ebû Dâvûd, Edeb 101; Tirmizî, Daavât 116. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 1.

[8] Ebû Dâvûd Edeb 101; Tirmizî, Daavât 13.

249) Yatağa Girince Okunacak Dualar

Bu bölümdeki bir ayet ve 7 hadisten, müslümanların otururken, ayaktayken ve yanları üstüne yatmış oldukları vaziyetlerinde, Allah'ı anabileceklerini, yatağa abdestli girmenin uygun olacağını ve yatakta hangi dua ve surelerin okunacağını öğreneceğiz.[1]

"Şüphesiz yerlerin ve göklerin yaratılışında gece ve gündüzün birbirini izlemesinde derin kavrayış sahipleri için alınacak dersler vardır. Onlar ki, ayakta, oturarak ve yanları üzerinde iken hep Allah'ı hatırlayıp anarlar. Göklerin ve yerin yaradılışı üzerinde inceden inceye düşünürler ve şöyle derler: Ey Rabbimiz, sen bunların hiçbirini anlamsız ve amaçsız yaratmadın. Sen yücelikte sınırsızsın, bizi ateş azabından koru." (Al-i İmran: 3/190-191)

1461. Huzeyfe ve Ebû Zer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına yattığı zaman şöyle dua ederdi: *"Bismike'llâhümme ahyâ ve emût: Allahım! Senin ismini anarak ölür, dirilirim (uyur, uyanırım)"*[2]

1462. Ali *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona ve Fâtıma *radıyallahu anhâ*'ya:

"Yatağınıza girdiğiniz zaman –veya istirahate çekildiğiniz zaman– otuz üç defa Allahü ekber, otuz üç defa sübhânallah, otuz üç defa da elhamdülillâh deyiniz" buyurdu.[3]

Diğer bir rivayete göre *“Otuz dört defa sübhânallah deyiniz”* buyurmuştur.[4]

Başka bir rivayete göre ise *“Otuz dört defa Allahü ekber deyiniz”* buyurmuştur.[5]

1463. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Biriniz yatağına yatacağı zaman elbisesinin bir ucuyla yatağını silksin. Çünkü yatağından ayrıldıktan sonra oraya hangi zararlının girdiğini bilemez. Sonra da şöyle desin: Bismike Rabbî, vaza‘tü cenbî ve bike erfauhû, in–emsekte nefsî ferhamhâ ve in erseltehâ fahfazhâ bimâ tahfazu bihî ibâdeke’s–sâlihîn: *Rabbim senin isminle yatağıma yattım, yine senin isminle yatağımdan kalkarım. Eğer uykuda canımı alacaksan, bana merhamet edip bağışla! Şayet hayatta bırakacaksan, iyi kullarını muhafaza ettiğin gibi beni de fenalıklardan koru!”****[6]***.

1464. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına yatacağı zaman, Kul hüvallâhü ahad, Kul eûzü bi–rabbi’l–felak ve Kul eûzü bi–rabbi’n–nâs’ı (Muavvizât’ı) okuyarak ellerine üfler, onları vücuduna sürerdi.[7]

Buhârî ve Müslim’in diğer bir rivayetine göre:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* her gece yatağına yattığı zaman avuçlarını birleştirerek onlara Kul hüvallâhü ahad, Kul eûzü bi–

rabbi'l–felak ve Kul eûzü bi–rabbi'n–nâs'ı okuyup üfler, başından, yüzünden ve vücudunun ön tarafından başlayarak ulaşabildiği yerlere kadar ellerini sürer ve bunu üç defa yapardı.[8]

1465. Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu:

*"Yatağına yatmak istediğin zaman namaz abdesti gibi abdest al. Sonra sağ yanına yat ve: Allâhümme eslemtü nefsî ileyke ve veccehtü vechî ileyke ve fevvaztü emrî ileyke ve elce'tü zahrî ileyke, rağbeten ve rehbeten ileyke, lâ melcee velâ mencâ minke illâ ileyke. Âmentü bi–kitâbikellezî enzelte ve bi–nebiyyikellezî erselte: Allahım! Kendimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. İşimi sana ısmarladım. Sırtımı sana dayadım. Ümit bağladığım sen, korktuğum yine sensin. Senden kaçıp sığınacak ve senin elinden kurtulacak bir yer varsa yine sensin. İndirdiğin kitabına ve gönderdiğin peygamberine iman ettim, de! Eğer ölürsen iman üzere ölürsün. Bu dua senin o geceki son sözlerin olsun."***[9]***.

1466. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağa yattığı zaman şöyle dua ederdi:

*"el–Hamdü lillâhillezî et'amenâ ve sekânâ ve kefânâ ve âvânâ, fe–kem mimmen lâ kâfiye lehû velâ mu'vî: Bize yedirip içiren, koruyup barındıran Allah'a hamd olsun. Koruyup barındıranı bulunmayan nice kimseler var."***[10]***.

1467. Huzeyfe *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uyumak istediği zaman sağ elini yanağının altına

koyarak şöyle derdi:

"Allâhümme kınî azâbeke yevme teb'asü ibâdek: Allahım! Kullarını yeniden diriltiğin gün beni azâbından koru!"[11]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 419.

[2] Buhârî, Daavât 7, 8, 16, Tevhîd 13. Ayrıca bk. Müslim, Zikir 59; Ebû Dâvûd, Edeb 98; Tirmizî, Daavât 28; İbni Mâce, Duâ 17.

817 ve 1447 'de geçmişti.

[3] Buhârî, Farzu'l–humüs 6, Fezâilü ashâbi'n–nebî 9, Nefekât 6, 7, Daavât 11; Müslim, Zikr 80. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 100.

[4] Buhârî, Daavât 11.

[5] Buhârî, Farzu'l–humüs 6, Fezâilü ashâbi'n–nebî 9; Müslim, Zikir 80.

[6] Buhârî, Daavât 13, Tevhîd 13; Müslim, Zikir 64. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 98; Tirmizî, Daavât 20.

[7] Buhârî, Daavât 12; Müslim (bu şekliyle yoktur). Ayrıca bk. İbni Mâce, Duâ 15.

[8] Buhârî, Fezâilü'l–Kur'ân 14, Tıb 39; Müslim, (bu şekliyle yoktur). Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 98; Tirmizî, Daavât 21.

[9] Buhârî, Vudû 75, Daavât 6; Müslim, Zikir 56. Ayrıca bk. Buhârî, Daavât 7, 9, Tevhîd 34; Müslim, Zikir 57–58; Ebû Dâvûd, Edeb 98.

80'de geçmişti. 814 ve 815'de benzerleri geçmişti.

[10] Müslim, Zikir 64. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 98; Tirmizî, Daavât 16.

Bu hadis 80 numarada geçmiş olup, bir benzeri 814'de geçmişti.

[11] Tirmizî, Daavât 18; Ebû Dâvûd, Edeb 98. Ayrıca bk. Müslim, Müsâfirîn 62; İbni Mâce, Duâ 15

DUALAR BÖLÜMÜ

250) Rasûlullah'ın Hayatından Dualar

Bu bölümdeki 4 ayet ve 29 hadis-i şeriften; dua edersek Rabbimizin kabul edeceğini aşırı gitmeksizin yalvarıp yakarıp dua etmemiz gerektiğini, Allah'ın bize çok yakın olup dualarımızı kabul edeceğini, darda kalanlara yardım edenin Allah olduğunu, duanın bir ibadet olduğunu, Rasulullah'ın özlü dua yaptığını ve dünya ahiret iyiliğini istediğini, ayrıca Allah'tan hidayet, takva, iffet ve gönül zenginliği istediğini, ilk müslüman olana namazdan sonra Rasulullah'ın öğrettiği duayı ve Rasulullah'ın hayatı boyunca kendi yaptığı ve ümmetine öğrettiği sakınma, korunma ve isteme modelli dualardan pek çoğunu öğreneceğiz. [1]

"Ama Rabbiniz buyuruyor ki, "Bana dua edin, duanızı kabul edeyim..." (Mü'min: 40/60)

"Rabbinize alçak gönüllü olarak ve yüreğinizin ta derinliklerinden için için yalvarıp gizlice sessizce dua edin, doğrusu Allah aşırı gidenleri sevmez." (A'raf: 7/55)

"Eğer kullarım sana beni sorarlarsa, şüphesiz ki ben onlara çok yakınım. Dua edenin duasına her zaman karşılık veririm. Öyleyse kullarım da benim davetime uysunlar ve bana inansınlar ki, doğru yolu bulabilsinler!" (Bakara: 2/186)

"Peki kimdir, darda kalıp dua ettiğinde dua edenin duasına olumlu cevap veren, üzüntü ve sıkıntıyı gideren ve sizi yeryüzünde, öncekilerin yerine geçirip söz sahibi kılan? Allah'la beraber başka ilah öyle mi? Ne kıt düşünü-yorsunuz?" (Neml: 27/62)

1468. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dua ibadettir."[2].

1469. Hz. Âişe şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* özlü duaları sever, özlü olmayan duayı yapmazdı.[3]

1470. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* çoğu zaman şöyle dua ederdi:

"Allâhümme âtinâ fi'd–dünyâ hasene ve fi'l–âhireti hasene ve kınâ azâbe'n–nâr: Allahım! Bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver. Bizi cehennem azâbından koru!"[4].

Müslim'in rivayetinde şu ilâve vardır:

Enes sadece bir dua okuyacağı zaman bunu okurdu. Birkaç dua okuyacağı zaman onlar arasında bunu da okurdu.[5]

1471. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

“Allâhümme innî es’elüke’l–hüdâ ve’t–tükâ ve’l–afâfe ve’l–gınâ: Allahım! Senden hidâyet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği isterim.”[6].

1472. Târık İbni Eşyem *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir kimse müslüman olduğu zaman Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* ona namaz kılmayı öğretir, sonra da şöyle dua etmesini tavsiye ederdi:

“Allâhümmağfirlî verhamnî vehdinî ve âfinî verzuknî: Allahım, beni bağışla, bana merhamet et, rızânı kazandıracak işler yaptır, bana âfiyet ve hayırlı rızık ver.”[7].

Yine Müslim’in Târık İbni Eşyem *radıyallahu anh*’den rivayet ettiğine göre, Târık Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’i dinlerken bir adam gelerek:

– Yâ Resûlallah! Rabbimden bir şey isteyeceğim zaman nasıl dua edeyim? diye sordu. Resûl–i Ekrem de şöyle buyurdu:

– *“Allâhümmağfir lî verhamnî ve âfinî verzuknî: Allahım, beni bağışla, bana merhamet et, rızânı kazandıracak işler yaptır ve bana hayırlı rızık ver, de. Bu sözler senin hem dünya hem de âhiret için istemen gereken şeyleri ihtiva eder.”*[8].

1473. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua etti:

“Allâhümme musarrife’l–kulûb! Sarrif kulûbenâ alâ tâatik: Ey kalpleri yönlendiren Allahım! Kalplerimizi sana itaate yönelt!”[9].

1474. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dayanılamayacak dertten, insanı helâke götürecek tâlihsizlikten, başa gelecek fenalıktan ve düşmanı sevindirecek felâketten Allah'a sığınınız."[10]

1475. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

"Allâhümme aslih lî dînillezî hüve ısmetü emrî, ve aslih lî dünyâyelletî fîhâ meâşî, ve aslih lî âhiretilletî fîhâ meâdî, vec'ali'l–hayâte ziyâdeten lî fî külli hayr, vec'ali'l–mevte râhaten lî min külli şer: Allahım! Bütün işlerimin başı olan dinim konusunda hataya düşmekten beni koru! Yaşadığım şu dünyadaki işlerimin yolunda gitmesini sağla! Dönüp varacağım âhiretimi kazanmama yardım et! Hayatım boyunca daha çok hayır yapmama imkân ver! Her türlü kötülükten kurtulmamı sağlayacak bir ölüm nasip et!"[11]

1476. Ali *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana:

"Allâhümmehdinî ve seddidnî: Allahım! Beni doğru yola ilet ve o yolda başarılı kıl! de" buyurdu.[12]

Başka bir rivayete göre de şöyle buyurdu: *"Allâhümme innî es'elüke'l–hüdâ ve's–sedâd: Allahım! Senden beni doğru yola iletmeni ve o yolda başarılı kılmanı niyâz ederim."*[13]

1477. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

"Allâhümme innî eûzü bike mine'l–aczi ve'l–keseli ve'l–cübni ve'l–heremi ve'l–buhl, ve eûzü bike min azâbi'l–kabr, ve eûzü bike min fitneti'l–mahyâ ve'l–memât: Allahım! Âcizlikten, tembellikten, korkaklıktan, ihtiyarlayıp ele avuca düşmekten ve cimrilikten sana sığınırım. Kabir azâbından sana sığınırım. Hayat ve ölüm fitnesinden sana sığınırım."[14].

Diğer bir rivayete göre, *"…ve dalai'd–deyni ve galebeti'r–ricâl: Borç altında ezilmekten ve zâlimlerin başa geçmesinden"* buyurdu.[15]

1478. Ebû Bekir es–Sıddîk *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Bana bir dua öğret de namazımda okuyayım, dedi. O da şöyle buyurdu:

– *"Allâhümme innî zalemtü nefsî zulmen kesîran ve lâ yağfirü'z–zünûbe illâ ente, fağfir–lî mağfireten min indik, ve'rhamnî inneke ente'l–gafûru'r–rahîm: Allahım! Ben kendime çok zulmettim. Günahları bağışlayacak ise yalnız sensin. Öyleyse tükenmez lutfunla beni bağışla, bana merhamet et. Çünkü affı sonsuz, merhameti nihayetsiz olan yalnız sensin, de."*[16].

1479. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

"Allâhümmağfirlî hatîetî ve cehlî ve isrâfî fî emrî ve mâ ente a'lemü bihî minnî. Allâhümmağfirlî ciddî ve hezlî, ve hataî ve amdî ve küllü zâlike

indî. Allâhümmağfirlî mâ kaddemtü vemâ ahhartü, vemâ esrartü vemâ a‘lentü, vemâ ente a‘lemü bihî minnî, ente’l–mukaddimü ve ente’l–muahhir, ve ente alâ külli şey’in kadîr:

Allahım! Günahlarımı, bilgisizlik yüzünden yaptıklarımı, haddimi aşarak işlediğim kusurlarımı, benden daha iyi bildiğin bütün suçlarımı bağışla! Allahım! Ciddî ve şaka yollu yaptıklarımı, yanlışlıkla ve bilerek işlediğim günahlarımı affeyle! Bütün bu kusurların bende bulunduğunu itiraf ederim. Allahım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim ve açığa vurduğum, ölçüsüz bir şekilde işlediğim ve benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle! Öne geçiren de sen, geride bırakan da sensin. Senin gücün her şeye yeter”[17].

1480. Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

“Allâhümme innî eûzü bike min şerri mâ amiltü ve min şerri mâ lem a‘mel: Allahım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım işlerin şerrinden sana sığınırım.”[18].

1481. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in dualarından biri şu idi:

“Allâhümme innî eûzü bike min zevâli ni‘metike ve tehavvüli ‘âfiyetike ve fücâeti nıkmetike ve cemîi sahatik: Allahım! Verdiğin nimetin yok olup gitmesinden, lutfettiğin âfiyetin bozulmasından, ansızın vereceğin cezâdan ve senin gazabını üzerime çekecek her şeyden sana sığınırım.”[19].

1482. Zeyd İbni Erkam'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

"Allâhümme innî eûzü bike mine'l–aczi ve'l–keseli ve'l–buhli ve'l–heremi ve azâbi'l–kabr. Allâhümme âti nefsî takvâhâ, ve zekkihâ ente hayrü men zekkâhâ, ente veliyyühâ ve mevlâhâ. Allâhümme innî eûzü bike min ilmin lâ yenfa' ve min kalbin lâ yahşa' ve min nefsin lâ teşba' ve min da'vetin lâ yüstecâbü lehâ: Allahım! Âcizlikten, tembellikten, cimrilikten, ihtiyarlayıp ele avuca düşmekten ve kabir azâbından sana sığınırım. Allahım! Nefsime takvâ nasip et ve onu her türlü günahtan temizle; onu en iyi temizleyecek sensin. Ona yardım edip eğitecek sadece sensin. Allahım! Faydasız ilimden, ürpermeyen gönülden, doyma bilmeyen nefisten ve kabul olunmayan duadan sana sığınırım."[20]

1483. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hep şöyle dua ederdi:

"Allâhümme leke eslemtü ve bike âmentü ve 'aleyke tevekkeltü ve ileyke enebtü ve bike hâsamtü ve ileyke hâkemtü, fağfir–lî mâ kaddemtü vemâ ahhartü vemâ esrartü vemâ a'lentü, ente'l–mukaddimü ve ente'l–muahhir, lâ ilâhe illâ ente: Allahım! Sana teslim oldum, sana inandım, sana güvendim. Yüzümü, gönlümü sana çevirdim, senin yardımınla düşmanlara karşı mücâdele ettim. Kitabın ile hükmettim. Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım, gizlediğim, açığa vurduğum ve senin benden daha iyi bildiğin günahlarımı affeyle! Öne geçiren de sen, geride bırakan da sensin. Senden başka ilâh yoktur."[21]

Bazı râviler, *“lâ havle velâ kuvvete illâ billâh: Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Allah’ın yardımıyla kazanılabilir”* cümlesini ilâve etmişlerdir.[22]

1484. Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şu sözlerle dua ederdi:

“Allâhümme innî eûzü bike min fitneti’n–nâri ve azâbi’n–nâr ve min şerri’l–gınâ ve’l–fakr: Allahım! Cehennem fitnesinden, cehennem azâbından, zenginliğin ve fakirliğin şerrinden sana sığınırım.”[23]

1485. Ziyâd İbni İlâka’nın rivayetine göre amcası Kutbe İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

“Allâhümme innî eûzü bike min münkerâti’l–ahlâki ve’l–a‘mâli ve’l–ehvâ: Allahım! Kötü ahlâklı olmaktan, fena işler yapmaktan ve yanlış inançlara sapmaktan sana sığınırım.”[24]

1486. Şekel İbni Humeyd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Bana bir dua öğret! dedim. Bunun üzerine bana:

– *“Allâhümme innî eûzü bike min şerri sem‘î ve min şerri basarî ve min şerri lisânî ve min şerri kalbî ve min şerri meniyyî: Allahım! Kulağımın şerrinden, gözümün şerrinden, dilimin şerrinden, kalbimin şerrinden ve cinsel organımın şerrinden sana sığınırım, de”* buyurdu.[25]

1487. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

“Allâhümme innî eûzü bike mine’l–barasi ve’l–cünûni ve’l–cüzâmi ve seyyii’l–eskâm: Allahım! Alaca hastalığından, akıl rahatsızlığından, cüzzâm illetinden ve kötü hastalıklardan sana sığınırım.”[26].

1488. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle dua ettiğini söyledi:

“Allâhümme innî eûzü bike mine’l–cûi feinnehû bi’se’d–dacî‘, ve eûzü bike mine’l–hiyâneti feinnehâ bi’seti’l–bitâne:

Allahım! Açlıktan sana sığınırım; o insanı avucunun içine alan ne fena bir haldir. Emanete ihânetten de sana sığınırım; o ne kötü bir huy ve tabiattır.”[27].

1489. Ali *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre anlaşmalı bir köle ona gelerek:

– Borcumu ödeyecek gücüm yok, bana yardım et, dedi. O da:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bana öğrettiği duayı ben de sana öğreteyim mi? Bunu okumaya devam ettiğin takdirde üzerinde dağ gibi borç olsa bile Allah Teâlâ onu ödemene yardım eder. Şöyle dua et dedi:

“Allâhümmekfinî bi–helâlike an harâmik, ve ağninî bi–fazlike ammen sivâk: Allahım! Bana helâl rızık nasib ederek haramlardan koru! Lutfunla beni senden başkasına muhtaç etme!”[28].

1490. İmrân İbni Husayn *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* onun babası Husayn’a dua etmesi için şu iki cümleyi öğretti:

“Allâhümme elhimnî rüşdî ve eiznî min şerri nefsî: Allahım! Beni senin doğru yoluna ilet! Nefsimin şerrinden beni koru!”[29]

1491. Ebü’l–Fazl Abbas İbni Abdülmuttalib *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Bana Allah Teâlâ’dan isteyeceğim bir şey öğret, dedim.

– *“Allah’dan âfiyet dileyin!”* buyurdu.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra tekrar yanına geldim ve:

– Yâ Resûlallah! Bana Allah Teâlâ’dan isteyeceğim bir şey öğret, dedim.

– *“Ey Abbas! Ey Resûlullah’ın amcası! Allah’tan dünya ve âhirette âfiyet dileyin!”* buyurdu.[30]

1492. Şehr İbni Havşeb şöyle dedi:

Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*’ya:

– Ey mü’minlerin annesi! Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* senin yanında bulunduğu zamanlarda en çok hangi duayı okurdu? diye sordum. O da şöyle dedi:

– Çoğu zaman *“Yâ mukallibe’l–kulûb! Sebbit kalbî alâ dînik: Ey kalpleri halden hale çeviren Allah! Benim kalbimi dininden ayırma!”* diye dua ederdi.[31]

1493. Ebü’d–Derdâ *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Dâvûd *aleyhisselâm* şöyle dua ederdi: *Allâhümme innî es’elüke hubbeke ve hubbe men yuhibbüke, ve’l–amele’llezî yübelligunî hubbeke. Allâhümmec‘al hubbeke ehabbe ileyye min nefsî ve ehlî ve mine’l–mâi’l–bârid: Allahım! Senden seni sevmeyi, seni sevenleri sevmeyi ve senin sevgine ulaştıracak amelleri sevmeyi dilerim. Allahım! Senin sevgini bana canımdan, ailemden ve soğuk sudan daha ileri kıl!”*[32]

1494. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“*Yâ ze’l–celâli ve’l–ikrâm: Ey azamet ve kerem sahibi Allahım! duasını ihmâl etmeyip sık sık söyleyiniz.”*[33]

1495. Ebû Ümâme *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* birçok dua okudu, fakat biz ondan hiçbir şey ezberleyemedik. Bunun üzerine:

– Yâ Resûlallah! Pek çok dua okudun, biz onları ezberleyemedik, dedik. O zaman Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– “*O duaların hepsini içine alan bir duayı size öğreteyim mi? Şöyle deyiniz: Allâhümme innî es’elüke min hayri mâ seeleke minhü nebiyyüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve sellem. Ve neûzü bike min şerri mesteâzeke minhü nebiyyüke Muhammedün sallallahu aleyhi ve sellem. Ve ente’l–müsteân, ve aleyke’l–belâğ, ve lâ havle velâ kuvvete illâ billâh: Allahım! Peygamber’in Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in senden dilediği hayırları ben de dilerim. Peygamber’in Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem’in sana sığındığı şerlerden biz de sana sığınırız. Yardım ancak senden beklenir. İnsanı dünya ve âhirette muradına ulaştıracak*

sensin. Günahtan kaçacak güç, ibadet edecek kuvvet ancak Allah’ın yardımıyla kazanılabilir.”[34].

1496. İbn Mes‘ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in dualarından biri şöyleydi:

“Allâhümme innî es’elüke mûcibâti rahmetike ve azâime mağfiretike ve’s–selâmete min külli ismin ve’l–ganîmete min külli birrin ve’l–fevze bi’l–cenneti ve’n–necâte mine’n–nâr: Allahım! Senin rahmetini kazandıracak, bağışlamanı sağlayacak işler yapmayı, her türlü günahtan uzak durmayı, bütün iyilikleri işlemeyi, cennete kavuşup cehennemden kurtulmayı nasip etmeni niyâz ediyorum.”[35].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 421.

[2] Ebû Dâvûd, Vitir 23; Tirmizî, Tefsîru’l–Kur’ân 3, 41, Daavât 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Duâ 1.

[3] Ebû Dâvûd, Vitir 23.

[4] Buhârî, Tefsîr 38, Daavât 55; Müslim, Zikr 23, 26, 27. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 26, Menâsik 51; Tirmizî, Daavât 72; İbni Mâce, Menâsik 32.

[5] Müslim, Zikr 26.

[6] Müslim, Zikir 72. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 72; İbni Mâce, Duâ 2.

Bu hadis 71 numarada geçmişti.

[7] Müslim, Zikir 35.

[8] Müslim, Zikir 36.

[9] Müslim, Kader 17. Ayrıca bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 168.

[10] Buhârî, Daavât 28, Kader 13; Müslim, Zikir 53. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 34, 35.

[11] Müslim, Zikir 71.

[12] Müslim, Zikir 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hâtem 4.

[13] Müslim, Zikir 78.

[14] Müslim, Zikir 50. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 32; Nesâî, İstiâze 7.

[15] Nesâî, İstiâze 8. Ayrıca bk. Buhârî, Daavât 36.

[16] Buhârî, Ezân 149, Daavât 17, Tevhîd 9; Müslim, Zikir 48. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 97; Nesâî, Sehv 59; İbni Mâce, Duâ 2.

[17] Buhârî, Daavât 60; Müslim, Zikir 70. Ayrıca bk. 1427 numaralı hadisin kaynakları.

Bir benzeri 1425'de geçmişti.

[18] Müslim, Zikir 65, 66. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 32; Nesâî, Sehv 63, İstiâze 58, 59; İbni Mâce, Dua 3.

[19] Müslim, Zikir 96. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 32.

[20] Müslim, Zikir 73. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 13, 65.

[21] Buhârî, Teheccüd 1, Daavât 10, Tevhîd 8, 24; 35. Müslim, Müsâfirîn 199, 201, Zikir 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 119; Tirmizî, Daavât 29; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 9; İbni Mâce, İkâme 180.

[22] Buhârî, Teheccüd 1; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 9.

Bu hadis 75 numarada geçmişti.

[23] Ebû Dâvûd, Vitir 32; Tirmizî, Daavât 77.

[24] Tirmizî, Daavât 126.

[25] Ebû Dâvûd, Vitir 32; Tirmizî, Daavât 74. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 4, 10, 11, 28.

[26] Ebû Dâvûd, Vitir 32. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 36.

[27] Ebû Dâvûd, Vitir 32. Ayrıca bk. Nesâî, İstiâze 19, 20; İbni Mâce, Et'ime 53.

[28] Tirmizî, Daavât 111.

Borçlanmayla alakalı 1371 numaralı hadisin açıklamasına bakınız.

[29] Tirmizî, Daavât 70.

[30] Tirmizî, Daavât 85. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 209.

[31] Tirmizî, Kader 7, Daavât 90, 124. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 182, VI, 91, 251, 294, 302, 315.

[32] Tirmizî, Daavât 73, Tefsîrü'l–Kur'ân 39.

[33] Tirmizî, Daavât 92. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 177.

* Esmau'l-Husnanın en kapsamlı ve geniş anlamlı olanıdır.

[34] Tirmizî, Daavât 89.

[35] Hâkim, el–Müstedrek, I, 525. Ayrıca bk. Tirmizî, Vitir 17; İbni Mâce, İkâme 189.

251) Yanında Olmayan Bir Kimseye Dua Etmek

Bu bölümdeki üç ayet ve iki hadis-i şeriften müslümanın geçmişine ve yanında olmayan kimselere dua etmesinin uygun olacağını böyle dua edene meleklerin de duan kabul olsun, sana da aynı şeyler verilsin diye dua etmekte olduklarını öğreneceğiz. [1]

"Bunlardan sonra gelenler şöyle yalvarırlar: Ey Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla..." (Haşr: 59/10)

"Hem kendi kusurlarından ve hem de mü'min erkek ve kadınların kusur ve günahlarından dolayı bağışlanma dile." (Muhammed: 47/19)

Allah, İbrahim (a.s.)'dan bahsederek şöyle dediğini bize duyurur: *"Hesabın görüleceği gün beni, anamı, babamı ve bütün mü'minleri bağışla."* (İbrahim: 14/41)

1497. Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:

"Bir müslüman, yanında bulunmayan bir din kardeşi için dua ederse, mutlaka melek ona, aynı şeyler sana da verilsin, diye dua eder."[2].

1498. Yine Ebü'd–Derdâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyururdu:

"Bir müslümanın, yanında bulunmayan din kardeşine yapacağı dua kabul olunur. Bir kimse din kardeşine hayır dua ettikçe, yanında bulunan

*görevli bir melek ona, ‘duan kabul olsun, aynı şeyler sana da verilsin’ diye dua eder.”**[3]***.

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 426.

[2] Müslim, Zikir 86. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 29.

[3] Müslim, Zikir 87, 88. Ayrıca bk. İbni Mâce, Menâsik 5.

252) Dua İle İlgili Bazı Konular

Bu bölümdeki yedi hadis-i şeriften, iyilik eden kimseye Allah seni hayırla mükafatlandırsın demenin en iyi teşekkür olacağını, kişinin kendisine, çocuklarına ve malı hakkında beddua etmemesi gerektiğini, belki de dileklerin kabul edileceği bir saate rastlıyacağını, kulun Rabbine en yakın olduğu yerin secde vaziyeti olduğunu, duam kabul edilmedi diye acele edilmemesi gerektiğini, gecenin ortasında ve farz namazlardan sonra yapılacak duanın daha çok kabul edilebileceğini, kişi duada günah birşey işlemediği müddetçe mutlaka kabul edileceğini, keder ve üzüntü anında yapılacak duayı öğreneceğiz.[1]

1499. Üsâme İbni Zeyd *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kendisine iyilik edilen bir kimse o iyiliği yapana, cezâkellâhü hayran: Allah seni hayırla mükâfatlandırsın, derse, ona en iyi şekilde teşekkür etmiş olur."[2]

1500. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kendinize beddua etmeyiniz; çocuklarınıza beddua etmeyiniz; mallarınıza da beddua etmeyiniz. Dileklerin kabul edildiği zamana denk gelir de Allah bedduanızı kabul ediverir."[3]

1501. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Kulun Rabbine en yakın olduğu hal secde halidir. İşte bu sebeple secdede çok dua etmeye bakın!”[4].

1502. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Herhangi biriniz acele etmedikçe duası kabul edilir. (Kul acele ederek) Rabbime kaç defa dua ettim de duamı kabul etmedi, der.”[5].

Müslim’in diğer rivayeti şöyledir:

– *“Bir kul günah olan veya akrabası ile darılmasına yol açan bir şeyi dilemedikçe yahut acele etmedikçe duası kabul olunur.”*

– Yâ Resûlallah! Acele etmek ne demektir? diye sorulunca da şöyle buyurdu:

– *“Nice defalar hep dua ettim de Rabbimin duamı kabul buyurduğunu gördüğüm yok, der. Duasının hemen kabul edilmemesi sebebiyle bıkar ve duayı bırakır.”*[6].

1503. Ebû Ümâme *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e:

– Hangi dua daha çok kabul edilir? diye sordular.

– *“Gecenin son saatlerinde ve farz namazlardan sonra yapılan dua”* buyurdu.[7]

1504. Ubâde İbni’s–Sâmit *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Yeryüzünde bir müslüman Allah’tan bir şey dilerse, günah bir şeyi istemediği veya akrabası ile ilgisini kesmeyi arzu etmediği sürece Allah onun dileğini mutlaka yerine getirir veya ona vereceği şey kadar bir kötülüğü kendisinden giderir.”

Orada bulunanlardan biri:

– O takdirde biz Allah’tan çok şey isteriz, deyince, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Allah’ın lutfu dilediğiniz şeylerden daha çoktur”* buyurdu.[8]

1505. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir keder ve üzüntü hissettiği zaman şöyle dua ederdi:

“Lâ ilâhe illallâhü’l–azîmü’l–halîm. Lâ ilâhe illallâhü rabbü’l–arşi’l–azîm. Lâ ilâhe illallâhü rabbü’s–semâvâti ve rabbü’l–ardı ve rabbü’l–arşi’l–kerîm: Azamet ve hilim sahibi olan Allah’tan başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Azametli arşın sahibi olan Allah’tan başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Göklerin rabbi, yerin rabbi ve yüce arşın rabbinden başka ibadete lâyık hiçbir ilâh yoktur.”[9].

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 427.

[2] Tirmizî, Birr 87.

[3] Müslim, Zühd 74. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 27.

[4] Müslim, Salât 215. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 148; Nesâî, Tatbîk 78.

1429'da geçmişti.

[5] Buhârî, Daavât 22; Müslim, Zikir 90, 91. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 23; Tirmizî, Daavât 12; İbni Mâce, Dua 7.

[6] Müslim, Zikir 92.

[7] Tirmizî, Daavât 79. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvû‘ 10; Nesâî, Mevâkît 35, 40.

[8] Tirmizî, Daavât 115. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, III, 18.

[9] Buhârî, Daavât 27, Tevhîd 22, 23; Müslim, Zikir 83. Ayrıca bk. Tirmizî, Duâ 39; İbni Mâce, Duâ 17.

253) Veliler Ve Kerametleri (Allah'ın Gerçek Mü'min Kullarına İkramlarından Örnekler.)

Bu bölümdeki dört ayet ve sekiz hadis-i şeriften, gerçek mü'minlere ne korku ne de üzüntü olmayacağını, Allah dilerse çok yüksek hurma ağacının tepesinden sallamakla hurmanın dökülebileceğini, Allah dilerse kuluna hiçbir emek sarfetmeden bazı rızıklar verebileceğini, yine Allah isterse üç yüz küsur sene bir mağarada birkaç insanın rahatsız olmadan yaşayabileceklerini, Allah isterse kullarına az bir yemeği bereketlendirip çoğaltabileceğini, Allah tarafından bazı kimselere bazı şeylerin ilham edilebileceğini, Hz. Ömer'in de bunlardan biri olduğunu, gerçek mü'minlerin dua ve beddualarını Allah'ın kabul edeceğini, Allah dilerse toprağın cesetlerden hiçbir şeye zarar veremeyeceğini, yine Allah gerçekten mü'min kullarına bir ışık vererek yollarını aydınlatabileceğini, hiçbir meyvenin bulunamayacağı bir anda Allah'ın gerçek mü'min kuluna her türlü meyveyi ikram edebileceğini öğreneceğiz.[1]

"Unutmayın ki, Allah'a dost ve yakın olanların korkmaları için bir sebep yoktur. Onlar acı ve üzüntü de çekmeyeceklerdir. Onlar iman edip sonra yollarını Allah ve kitabıyla bulmaya çalışanlardır. Onlar için hem bu dünya hayatında, hem de sonraki hayatta müjdeler var. Allah'ın va'dinde asla değişme yoktur. O verdiği sözü mutlaka yerine getirir. İşte büyük kurtuluş ve mutluluk da budur." (Yunus: 10/62-64)

"Hurma ağacını kendine doğru silkele ki, üzerine olgun, taze hurmalar dökülsün ve sonra da ye iç, doğacak olan bu çocuktan dolayı da, gözün

aydın olsun! Ve insanlardan birini görürsen, ona de ki: "Ben, o sınırsız rahmet sahibi için, bir süre konuşmaktan kaçınmaya söz verdim. Bu yüzden bu gün insanlardan hiçbir kimseyle konuşmayacağım." (Meryem: 19/25-26)

"...Zekeriyya ne zaman O'nu mabette ziyaret ettiyse, yanında yiyecekler görür ve sorardı: "Ey Meryem, bunlar sana nereden geliyor?" Meryem: "Bunlar Allah'tandır, Allah dilediğine hesapsız rızık bağışlar" diye cevap verdi." (Al-i İmran: 3/37)

"Madem onlardan ayrıldınız ve Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, sığının mağaraya da Rabbiniz, rahmetiyle bir genişlik versin ve işinizde de size kolaylık sebepleri hazırlasın. Ve yıllarca güneşin doğarken, onların mağarasını sağ taraftan yalayıp geçtiğini, batarken de onlara dokunmadan sol yandan geçip gittiğini ve onların mağaranın genişçe bir bölümünde bulunduklarını görürdün. İşte bu Allah'ın ayetlerinden (keramet-lerinden) biriydi." (Kehf: 18/16-17)

Veli: Allah'ın dostu, sevgili kulu, iyi müslüman anlamına gelir.

Keramet: Allah'ın bu tür kullarına ikramıdır ki, başkalarına yapılmayan bu ikram böylesi kullar için yapılır ki Allah'ın bir ikramıdır. Allah'ın peygamberlere yaptığı bu ikramlara ise Mucize denir.[2]

1506. Ebû Muhammed Abdurrahman İbni Ebû Bekr es–Sıddîk *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Suffe ashâbı fakir kişilerdi. Bir keresinde Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "İki kişilik yemeği olan (suffe ashâbından) bir üçüncüsünü; dört kişilik yemeği olan da bir beşincisini ve hatta altıncısını yemeğe buyur edip

götürsün!" Yahut buna benzer bir tavsiyede bulundu.

Ebû Bekir, onlardan üç kişiyi evine getirdi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de on kişiyi alıp götürdü.

Ebû Bekir, akşam yemeğini Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in evinde yedi. Yatsı namazı kılınıncaya kadar orada kaldı. Gecenin hayli ilerlemiş bir vaktinde evine döndü. Hanımı ona:

– Seni misafirlerinin yanında bulunmaktan alıkoyan nedir? diye sordu. O da:

– Vay! Sen onlara hâlâ yemek vermedin mi? diye çıkıştı. Hanımı:

– Sen gelmedikçe yemek yemeyeceklerini söylediler, sofra kurduk, yemediler, dedi.

(Hadisin râvîsi) Abdurrahman şöyle dedi: Ben ortalıktan kaybolup saklandım. Ebû Bekir bana:

– Behey anlayışsız herif! diye bağırdı. Verdi veriştirdi. Sonra hiddetle:

– İçinize sinmesin, yiyin. Vallahi ben bu yemekten yemiyeceğim, dedi.

(Abdurrahman dedi ki), Allah'a yemin ederim ki, bizim her el uzattığımız lokmanın altından yemek daha artıyordu. Nihayet misafirler doydular. Yemek de ilk getirildiğinden daha fazla olarak ortada duruyordu. Ebû Bekir yemeğe baktı, olduğu gibi duruyordu. Hanımına hitâben:

– Bu ne hal? Ey Benî Firâsın kızı! dedi. O da:

– Gözümün nuruna yemin ederim ki, yemek şimdi öncekinden üç misli fazladır, dedi.

Bunun üzerine Ebû Bekir o yemekten yedi ve ettiği yemini kastederek, "O, şeytandandı" dedi. O yemekten bir lokma aldıktan sonra, geri kalanı Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gönderdi. Yemek orada sabaha kadar durdu. Bizim ile bir topluluk arasında bir sözleşme vardı. Sözleşmenin

süresi bittiği için o topluluk Medine'ye gelmişlerdi. İçlerinden sözcü olarak on iki kişi ayırdık. Her biri ile beraber kaç kişinin bulunduğunu Allah bilir. İşte onların hepsi o yemekten yediler.

Buhârî'nin bir rivâyetinde[3] şöyle denilmektedir:

(Misâfirlerin, kendisi gelmedikçe yemek yemek istemediklerini öğrenince) Ebû Bekir, o yemekten yemeyeceğine dair yemin etti. Hanımı da o yemedikce yemeyeceğine yemin etti. Misafir veya misafirler de, zaten o yemedikçe sofraya oturmayacağına – veya oturmayacaklarına– yemin etmişlerdi. Bunun üzerine Ebû Bekir:

– Başlangıçta yaptığım yemin şeytandandır, haydi buyurun yemeğe, dedi. Kendisi de misafirleri de yediler. Her el uzattıkları lokmanın altından yemek çoğalıyordu. Bunun üzerine Ebû Bekir, hanımına:

– Ey Benî Firasın kızı, bu ne hal? dedi. O da:

– Gözümün nûruna yemin ederim ki, yemek şimdi, ilk halinden daha fazladır, dedi. Oradakiler yediler, mevcut yemeği Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gönderdiler.

Abdurrahman, Hz. Peygamber'in bu yemekten yediğini haber verdi.

Bir başka rivâyette[4] olay şöyle anlatılmaktadır:

Ebû Bekir, oğlu Abdurrahman'a;

– Ben Hz. Peygamber'in yanına gideceğim. Ben gelinceye kadar misafirlerin hizmetinde bulun, yemeklerini yedirmiş ol, diye tenbihde bulundu. Abdurrahman misafirlere yemek getirdi, "Buyurunuz, " dedi. Onlar:

– Bu evin sahibi nerede? dediler. Abdurrahman:

– Siz buyurun, yiyin, dedi. Onlar:

– Evin sahibi gelinceye kadar biz yemiyeceğiz, dediler. Abdurrahman:

– Yemeğinizi lutfen yiyiniz. Eğer babam geldiğinde siz yemek yememiş olursanız, bana darılır, kızar, diye ısrar ettiyse de misafirleri yemeye ikna edemedi. (Abdurrahman diyor ki) babam geldiğinde bana fenâ halde çıkışacağını bildiğim için o gelince hemen savuşup bir yere gizlendim.

– Misafirlere ne yaptınız? diye sordu. Durumu haber verdiler. Bunun üzerine:

– Abdurrahman! diye bana seslendi. Cevap vermedim. Sonra yine:

– Abdurrahman! diye bağırdı. Ben yine ses vermedim. Bu defa:

– Behey anlayışsız herif! Sesimi duyuyorsan, Allah aşkına gel, dedi. Ben de yanına gelip:

– Benim kusurum yok, istersen misafirlere sor, dedim. Misafirler:

– Abdurrahman doğru söylüyor, bize yemek getirdi ama biz yemedik, dediler. Bunun üzerine:

– Demek beni beklediniz! Ben de bu gece bu yemeği yemiyeceğim işte! dedi. Onlar:

– Allaha yemin ederiz ki sen yemezsen, biz de yemeyiz, dediler. Ebû Bekir:

– Allah iyiliğinizi versin! Size ne oluyor ki, yemeğimizi kabul etmiyorsunuz? Haydi buyurun yemeğe! dedi. Yemek geldi, babam elini koydu, besmele çekti, "Kızgınlığımdan ötürü başta ettiğim yemin şeytandandır" deyip yemeği yedi, misafirler de yediler.[5]

1507. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden önce yaşamış ümmetler içinde kendilerine ilham olunan kimseler vardı. Şayet ümmetim içinde de onlardan biri varsa, hiç şüphesiz o Ömer'dir."[6].

***** (Müslim, Fezailu's-Sahabe, 24)'de Hz. Ömer'in şu sözü geçer: "Rabbime üç konuda muvafık düştüm. Makamı İbrahim, örtünme meselesi ve Bedir esirlerine yapılacak muamele." Bu konulardaki ayetler Hz. Ömer'in görüşüne uygun inmesine rağmen, Hz. Ömer edebinden dolayı "Ben muvafık düştüm" demektedir. İhtimal ki kendisi için en önemli olanları bunlar olduğu içindir. İbni Hacer bu uygunluğun on beşine vakıf olduk demesi, Suyuti'nin ise bunu yirmi bire çıkarması, bunun çok olduğunu gösterir. Bu kıssaları sıralamak gerekirse,

1. Makamı İbrahimde tavaftan sonra iki rekat namaz kılmak,

2. Hicab yani örtünme meselesi Ahzab: 33/33 ayeti

3. Bedir esirleri hakkında yapılacak muamele (Enfal: 8/68)

4. Münafıkların liderinin cenaze namazını kılmaması gerektiği meselesinde (Tevbe: 9/84)

5. İçkinin haram kılınmasıyla alakalı (Maide: 5/90) ayeti

6. Mü'minun: 23/2-14. ayetlerinin sonu

7. Hz. Aişe'nin iftiradan uzak oluşuyla alakalı Nur: 24/16 ayeti

8. Nisa: 4/65 ayetinde

9. Bakara: 2/98 ayeti. Hz. Ömer'in görüşüne uygun düştü.

Bu konuda hadis kitaplarının Menakıbu'l-Ensar ve Fedailu's-Sahabe bölümleriyle Tecrid terc. 2/346'ya bakılabilir.[7]

1508. Câbir İbni Semüre *radıyallahu anhümâ* dedi ki; Kûfeliler(in bir kısmı vâli) Sa'd İbni Ebû Vakkâs'ı (halife) Ömer İbnu'l–Hattâb *radıyallahu anh*'e şikâyet ettiler. Ömer de Sa'd'ı vâlilikten azledip Ammar İbni Yâsir'i Kufeye vâli tayin etti. Kûfeliler Sa'd hakkındaki şikâyetlerini, "Sa'd namaz kıldırmasını bile bilmiyor" demeye kadar vardırmışlardı. Ömer, adam gönderip Sa'd'ı Medineye getirtti ve:

– Ey Ebû İshak! Bu adamlar senin namaz kıldırmayı bile bilmediğini iddia ediyorlar, dedi. Bunun üzerine Sa'd:

– Allaha yemin ederim ki ben onlara Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in namazı gibi namaz kıldırdım; ondan hiçbir şeyi eksik bırakmadım. Yatsı namazını kıldırırken ilk iki rek'atte uzunca ayakta durur, son iki rek'ati de hafif tutarım, dedi.

Ömer:

– Senden bizim beklediğimiz de aslında budur, Ey Ebû İshak, dedi. Sonra, (durumu bir de yerinde araştırmak üzere) Sa'd ile birlikte bir veya birkaç adamı Kûfeye gönderdi.

Görevli kişi Kûfelilerden Sa'd'ın durumunu soruşturdu, bütün mescidlere gidip cemaata Sa'd'ı sordu. Onlar da Sa'd hakkında hep övgü dolu sözler söylediler. En sonunda Absoğulları mescidine gitti (ve herkesi Sa'd hakkında bildiklerini Allah için söylemeye davet etti). Onlar arasından Ebû Sa'de Üsâme İbni Katâde kalktı ve şöyle dedi:

– Mâdem ki bize Allah adını verdin, söyliyeyim: Sa'd, askerle birlikte harbe gitmez, mal taksiminde eşitliği gözetmez, adâletle hükmetmez, dedi.

Bunun üzerine Sa'd şöyle dedi:

– (Madem ki sen böyle dedin) Ben de senin hakkında vallahi üç dilek dileyeceğim: Allahım, senin bu kulun bu söylediklerinde yalancı ise, sen

onun ömrünü uzat, fakirliğini artır ve kendisini fitnelere çarptır.

Sonraları Üsâme'ye hali sorulduğunda:

– Kocamış, fitneye uğramış zavallı bir ihtiyarım ben. Sa'd'ın bedduasına tutuldum, diye cevap verirdi.

Hadisi, Câbir İbni Semüre'den rivayet eden râvi Abdülmelik İbni Umeyr şöyle der: Daha sonraki zamanlarda o kişiyi ben de gördüm. Yaşlılıktan dolayı kaşları gözlerinin üzerine düşmüş olduğu halde yollarda rast geldiği kız çocuklarına sataşır, onları çimdiklerdi.[8]

***** Allah dilerse sevdiği bir kulunun da dua veya bedduasını kabul eder ve o kuluna böylece de ikramda bulunur. [9]

1509. Urve İbni'z–Zübeyr'den rivayet edildiğine göre Ervâ Binti Evs, kendi arazisinden bir parçayı gasbettiği iddiasıyla Saîd İbni Zeyd İbni Amr İbni Nüfeyl İbni'l–Hakem *radıyallahu anh*'ı (Medine vâlisi) Mervân İbnü'l–Hakem'e şikâyet etti. Bu şikâyet üzerine Saîd:

– Ben bu konuda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in söylediklerini dinledikten sonra, onun hakkını üzerime geçirir miyim hiç! dedi. Mervân:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den ne duydun? diye sordu. O da:

– Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, *"Kim haksız olarak bir karış yer alırsa, o yerin yedi katı o kişinin boynuna dolanır"* buyurduğunu işittim, dedi. Bunun üzerine Mervân Saîd'e hitâben:

– Artık senden, bundan başka delil istemiyorum, dedi.

Dâva bu noktaya gelince Saîd:

– Allahım! Eğer bu kadın yalancı ise, sen onun gözünü kör et, kendisini de o arazisinde öldür! diye beddua etti.

Urve dedi ki, kadın ölmeden önce gözleri kör oldu ve bir gün o dâva konusu yerde gezinirken bir çukura düşüp öldü.[10]

Müslim'in, Muhammed İbni Zeyd İbni Abdullah İbni Ömer'den bir rivayeti de aynı mânadadır. Râvi Muhammed, o kadının kör olduğunu, Saîd'in bedduasına uğradım diyerek duvarlara tutuna tutuna yürüdüğünü görmüş ve o kadının, dâva konusu arazisindeki bir kuyuya düştüğünü ve kabrinin o kuyu olduğunu haber vermiştir.[11]

***** Allah dilerse sevdiği bir kuluna ikram olmak üzere dua veya bedduasını kabul eder de o kuluna ikramda bulunmuş olur.[12]

1510. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Uhud Harbi'nden önceki gece babam beni yanına çağırdı ve "Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sahâbîlerinden ilk öldürelecek kişinin ben olacağımı sanıyorum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hariç, benim için geride bırakacağım en kıymetli kişi sensin. Borçlarım var, onları öde. Kardeşlerine daima iyi davran" dedi.

Sabahleyin babam ilk şehid düşen kişi oldu. Bir başka şehid ile birlikte onu bir kabre defnettim. Sonra onu bir başkasıyla aynı kabirde bırakmayı içime sindiremedim. Altı ay sonra onu kabirden çıkardım. Bir de ne göreyim; kulağı(nın bir kısmı) hariç, tüm vücûdu kendisini kabre koyduğum günkü gibiydi. Onu yalnız başına bir mezara defnettim.[13]

***** Allah dilerse sevdiği kuluna şehid olacağını bildirir, bu sahabi Abdullah ibni Amr ibni Haram'ın ilk kerameti, yani Allah tarafından verilen ilk ikramıdır. İkinci kerameti ise 6 ay geçmesine rağmen cesedinin çürümemesidir.[14]

1511. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbından iki kişi karanlık bir gecede Peygamber *aleyhisselam*'ın yanından çıktılar. Önlerinde meş'ale gibi iki ışık peydâ oldu. Birbirlerinden ayrılınca da evlerine varıncaya kadar herbirinin yolunu bir ışık aydınlattı.[15]

***** Bu ışık işi bu iki sahabe ile sınırlı değildir. Tüm kabilesinin İslam'a girmesine vesile olan Tufeyl ibni Amr ed-Devsî, peygamberimizin *"Allahım ona bir alamet ver"* duası neticesinde iki kaşı arasında meydana çıkan bir nur onun yolunu aydınlatmıştır. İnsanlar bunu bir hastalık kabul ederler, yüzümde olmasın isteği üzerine bu nur elindeki bastonuna geçmiş ve kendisi zünnur nurlu kimse diye anılır olmuştur.

Yine aynı şekilde, Katade ibni'n-Numan, Ebu Ubeys el-Evsi, Hamza ibni Ömer el-Eslemi isimli sahabilerin de bu tür ışık kerametleri hadis kitaplarımızın Menakıbu'l-Ensar ve Fezailu's-Sahabe bölümlerinde aktarılır.[16]

1512. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başlarına Medineli Âsım İbni Sâbit'i komutan tayin ettiği on kişiden oluşan bir kâfileyi (irşad ve istihbârât için) görevlendirdi. Kâfile Usfân ile Mekke arasında bulunan Hüdât denilen

yere ulaştı. Bunların hareketi (müşriklerce), Hüzeyl'in bir kolu olan ve Lihyân oğulları denilen kabileye haber verilmişti. Lihyân oğulları yüze yakın okçudan oluşan bir grupla onları takibe aldılar. Âsım ve arkadaşları izlendiklerini farkedince, kendilerini savunabilecekleri yüksekçe bir yere sığındılar ama düşman da onların çevresini sardı ve:

– İnin aşağı, elinizdeki silahları bırakıp teslim olun. Söz veriyoruz hiç birinizi öldürmeyeceğiz! dediler. Bunun üzerine Âsım İbni Sâbit:

– Arkadaşlar! Ben, bir kâfirin sözüne güvenerek aşağı inmem, dedi. Allahım, durumumuzu Peygamberine bildir, diye dua etti. Bunun üzerine düşmanlar, Âsım'ı (ve komutasındaki altı kişiyi) oka tutup şehit ettiler. İçlerinden üç kişi, Hubeyb, Zeyd İbni Desine ve bir kişi daha verilen söze güvenerek inip teslim oldular. Müşrikler bu üç kişiyi ellerine geçirince, yay tellerini çıkarıp onları kıskıvrak bağlamaya kalktılar. Durumu gören üçüncü kişi:

–Bu bize yapılan ilk kalleşliktir. Vallahi size aslâ teslim olmayacağım. Şu şehitler bana güzel bir örnektir, diye direndi. Onu zorla sürükleyip götürmek istediler ise de şiddetle karşı koydu. Bunun üzerine onu da şehit ettiler. Hubeyb ve Zeyd İbni Desine'yi götürüp Bedir Gazvesi sonrasında Mekke'de sattılar. Hubeyb'i, Bedir Gazvesi'nde öldürdüğü Hâris İbni Âmir İbni Nevfel İbni Abdimenâf'ın oğulları satın aldı. Hubeyb, kendisini öldürmeye karar verdikleri güne kadar onların elinde esir olarak kaldı.

Bu esâret günlerinde Hubeyb, etek traşı olmak için Hâris'in kızlarından birinden bir emânet ustura istedi, o da verdi. Bir ara kadının gafletinden yararlanan küçük çocuğu, Hubeyb’in yanına sokuldu. Hubeyb'in elinde ustura olduğu halde çocuğu dizine oturttuğunu görünce kadın, son derece telaşlandı. Durumu sezen Hubeyb:

– Çocuğu öldüreceğimden mi endişeleniyorsun? Ben böyle bir şey yapmam! dedi.

Kadın dedi ki: Allah'a andolsun ki ben hayatımda Hubeyb'den daha iyi bir esir görmedim. Vallahi ben onu, zincire bağlı olduğu ve Mekke'de hiç bir meyvenin bulunmadığı bir gün taze üzüm yerken gördüm. Bu, Allah'ın Hubeyb'e lutfettiği bir rızıktı.

Hâris'in oğulları onu öldürmek için Harem bölgesinin dışına Hill denilen yere çıkardıkları zaman Hubeyb onlara:

– Müsaade edin de iki rek'at namaz kılayım, dedi. Bıraktılar. Hubeyb iki rek'at namaz kıldı ve sonra “Allaha yemin ederim ki, ölümden korktuğumu zannetmeyeceğinizi bilsem, bu namazı daha fazla kılardım” dedi ve “Allahım! Bunların her birini tek tek mahvet, birer birer canlarını al, hiç birini sağ bırakma!” diye dua edip şu beyitleri okudu:

Müslüman olarak öldükten sonra,

Nasıl öldüğümü asla dert etmem.

Bunların hepsi elbette Allah uğrunda;

Dilerse O, pek kolaydır, parçalanmış vücûdumla rahmete ermem!

Böylece Hubeyb, idam edilecek her müslümanın iki rekat namaz kılması âdetini başlatan kişi oldu.

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, düşman tarafından kuşatıldıkları gün bu on kişilik müslüman kafilesinin başına gelenleri ashâbına anında bildirmişti.

Âsım İbni Sâbit'in şehit edildiğini haber aldıkları zaman Kureyş'in bazı ileri gelenleri, (Bedir savaşında) kendilerinden birini öldürmüş olması sebebiyle onu tanımaya yarayacak bir parçasını getirmek üzere adamlar yolladılar. Bunun üzerine Allah, Âsım'ı korumak için bir arı sürüsü

gönderdi. Bu arı bulutu Âsım'ın cesedini kapladı. Kureyşin adamları, onun nâşından hiç bir şey koparmaya imkân bulamadılar.[17]

1513. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ömer *radıyallahu anh*, herhangi bir şey hakkında "Ben şöyle düşünüyorum" dedi mi, o şey gerçekten onun düşündüğü gibi neticelenirdi.[18]

1505 no'lu hadise ve açıklamasına bakınız.

***** Kitabın müellifi Nevevi der ki: Bu kitabın değişik bölümlerinde velilerin kerameti = Allah'ın sevgili kullarına ikramı konusunda değişik hadisler bulunmaktadır. Mesela:

a) Sihirbaz ve rahib arasında gidip gelen genç, (30. Hadis)

b) Cüreyc hadisi (261. hadis)

c) Kayanın kapattığı mağara kapısı (12. hadis)

d) Buluttan falanın bahçesini sula hadisi (562. hadis) bunlardan bir kısmıdır. Bu örnekleri çoğaltmamız mümkündür.[19]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 429.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 429.

[3] Edeb 87.

[4] Buhârî, Edeb 88.

[5] Buhârî, Mevâkît 41, Menâkıb 25, Edeb 87–88; Müslim, Eşribe 176, 177.

[6] Buhârî, Fezâilü'l–ashâb 6; Enbiyâ 54; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 23. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 17.

1511 no'lu hadise bkz.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 431.

[8] Buhârî, Ezân 95; Müslim, Salât 158–159. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 128; Nesâî, İftitâh 74.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 432.

[10] Buhârî, Bed'ül–halk 2, Mezâlim 13; Müslim, Müsâkât 139–142. Ayrıca bk. Tirmizî, Diyât 21.

[11] Müslim, Müsâkât 138.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 433.

[13] Buhârî, Cenâiz 78.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 433.

[15] Buhârî, Salât 79; Menâkıbü'l–ensâr 13.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 433.

[17] Buhârî, Cihad 170, Meğâzî 10, 28.

[18] Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 35.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 435.

YASAKLAR

254) Sakınılması Gereken Şeyler

Bu bölümdeki üç ayet ve on yedi hadis-i şeriften müslümanların birbirlerini çekiştirmemeleri gerektiğini, bu işin ölü eti yemek gibi tiksindirici olduğunu, bilinmeyen bir konunun arkasına düşülmemesi gerektiğini, çünkü göz, kulak ve kalbin yaptıklarından sorumlu tutulacaklarını, insanın her söylediği sözün anında mutlaka gözetleyen ve kaydeden bir meleğin bulunduğunu ve kaydettiklerini, müslümanın mutlaka hayır söyleyip yahut susması gerektiğini, en değerli müslümanın başkalarının elinden ve dilinden emniyette olduğu kimse olduğunu, diliyle üreme organını korumaya söz verene Allah Rasulü'nün cennet sözü verdiğini, düşünmeksizin söylenen sözlerden dolayı kişinin cehenneme düşebileceğini, aynı şekilde Allah'ın hoşnud olduğu bir cümle söylemekle de ahiretteki derecenin artacağını, Rabbim Allah'tır diyerek dosdoğru olmanın gerektiğini, Allah'ı hatırlamaksızın geçireceğimiz hiçbir zaman olmadığını, kurtuluş reçetesinin aleyhte olacak şeylerden uzakta kalınmasını, günah ortamlarından uzak durulmasını, günahlarımız için pişmanlık gözyaşları dökülmesini, insanın bütün uzuvlarının dilden şikayetçi olduklarını, dil vasıtasıyla doğrulup yine onunla yamuklaşacaklarını, kişiyi cehennemden uzaklaştırıp cennete sokacak amelin şirke düşmeksizin Allah'a kul olunması, namaz, zekat ve oruçla haccın yerine getirilmesi olduğunu, gece yarısı kılınacak namazın günahları

söndüreceğini, namazın ve cihadsız müslümanın müslümanlık olmayacağını, en tehlikeli uzvun dil olduğunu, onun korunması gerektiğini, gıybet edilmemesi gerektiğini, müslümanın müslümana kanı, canı ve namusunun haram olduğunu, insanları çekiştirme ve taklid yapmanın yasak olduğunu, gıybet yapanların kıyametteki cezalarının ne olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Ey iman edenler! Birbiriniz hakkında yersiz zanda bulunmaktan kaçının, çünkü bazı zan ve şüphe vardır ki, günahtır. Birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın ve birbirinizi arkadan çekiştirmeyin. Biriniz ölü kardeşinin etini yemek ister mi? Hayır, siz ondan iğrenirsiniz. Öyleyse adam çekiştirmekten de öylece iğrenin ve yolunuzu Allah'ın kitabıyla bulmaya çalışın. Şüphesiz Allah tevbeleri kabul eden ve acıyandır." (Hucurat: 49/12)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme, çünkü kulak, göz ve kalp, hepsi sorumludur. Kıyamette sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen, dediklerini zapteden bir melek hazır bulunmasın." (Kaf: 50/18)

1514. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a ve âhiret gününe inanan, ya hayır söylesin ya da sussun." [2]

***** Mü'min ve müslüman olduğunu söyleyen kimse daima insanlara faydalı olandır. Herşeyiyle faydalı olan müslüman diliyle de faydalı olmalıdır, faydalı olmayanlarsa veya zararı olanlarsa da susmalıdır. [3]

1515. Ebû Mûsâ *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Hangi müslüman en üstündür? diye sordum.

– *"Dilinden ve elinden müslümanların emniyette olduğu kimse"* cevabını verdi.[4]

***** Gerçek müslümanın elinden, dilinden müslümanlar zarar görmezler. Müslümanın yaşantısı ve ahlakı böyledir ve böyle olmalıdır.[5]

1516. Sehl İbni Sa'd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim bana iki çenesi arasındaki (dili) ile iki budu arasındaki (üreme) organını koruma sözü verirse, ben de ona cennet sözü veririm."[6]

***** İnsan hayatını büyük ölçüde etkileyen iki organ olan dil ile tenasül uzvu, kendilerine has meşru sınırlar içinde tutulmalı ve kullanılmalıdır. Helal yolda ve sevap işleyecek tarzda kullanılmalarından dolayı cennete girebileceği müjdesi verilmiştir. Bu demektir ki müslümanı cennetten mahrum bırakan iki organ bunlardır.[7]

1517. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre o, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlemiştir:

"Kul, iyice düşünüp taşınmadan bir söz söyleyiverir de bu yüzden cehennemin, doğu ile batı arasından daha uzak bir yerine düşer gider."[8]

***** Bir önceki hadiste de belirtildiği üzere kişi dili vasıtasıyla haram mı helal mı, hayır mı şer mi, kötü mü iyi mi olduğunu bilmediği bir sözü

söylemekle Cehennemin doğu-batı arasından daha uzak bir tarafına atılabilir, bu söylediğiyle şirke, küfre, münafıklığa, sapıklığa düşmüş olacağından dolayı, kişi söyleyeceklerini İslamın kitap-sünnet terazisinde tartarak bin düşünüp bir söylemek modeliyle söylemesi uygun olmaktadır. Müslüman her ağzına geleni söylememelidir. Dilini tuttuğu için zarar gören kimse çok azdır, fakat diline hakim olamayıp şirke, küfre, nifaka düşenlerin sayısını tesbite imkan yoktur. Söylenecek sözün Allah'ın rızasını mı yoksa gazabını mı kazandıracağına çok dikkat edilmelidir. [9]

1518. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *salallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kul, Allah'ın hoşnut olduğu bir sözü önemsemeksizin söyleyiverir de Allah onun derecesini yüceltir. Yine bir kul Allah'ın gazabını gerektiren bir sözü hiç önemsemeksizin söyleyiverir de Allah onu bu sözü sebebiyle cehennemin dibine atar."[10].

***** Küfür, şirk, nifak ve her türlü sapıklığa götürecek sözleri söylemeleri yüzünden Allah ya bu dünyada veya ahirette mutlaka cezasını verir.[11]

1519. Ebû Abdurrahman Bilâl İbni'l–Hâris el–Müzenî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kul, Allah'ın hoşnut olduğu bir sözü söyler, fakat onunla Allah'ın rızâsını kazanacağı hiç aklına gelmez. Halbuki Allah, o söz sebebiyle, kendisine kavuştuğu kıyamet gününe kadar o kimseden hoşnut olur.

Yine bir kul da Allah'ın gazabını gerektiren bir söz söyler fakat o sözün kendisini Allah'ın gazabına çarptıracağını düşünmez. Oysa Allah, o kimseye o kötü söz sebebiyle kendisine kavuşacağı kıyamet gününe kadar gazap eder."[12].

***** Allah'a ve Allah'ın dinine karşı gelmek suretiyle kişi cehennemin dibine düşeceği gibi çok basit gördüğü bir işinden dolayı Allah'ı razı edebilir.[13]

1520. Süfyân İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Bana kesinlikle yapmam gereken bir iş söyle dedim. Efendimiz:

– *"Rabbim Allah'tır de, sonra dosdoğru ol!"* buyurdu. Ben:

– Ey Allah'ın Resûlü! Hakkımda (zararını göreceğimden) en çok endişe ettiğin şey nedir? dedim. Efendimiz, o güzel dilini eliyle tuttu ve:

– *"İşte budur!"* buyurdu.[14]

***** Bir kelime veya bir cümleyle kişi Allah'ı gazaplandırarak küfre, şirke düşmez. Allah'ı gazaplandırmış olabilir, bu işte sadece dil vasıtasıyla gerçekleşir. İnsanları yüzüstü cehenneme yuvarlayan tek ve küçük organ dildir.[15]

1521. İbn Ömer *radıyallahu anhümâ* "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu" dedi:

"Allah'ı anmaksızın çok konuşmayın. Allah'ın zikri dışında çok söz söylemek, kalbi katılaştırır. Katı kalpli olanların ise, Allah'dan en uzak

kimseler olduğu kesindir."[16]

***** Allah ve dinini hatırlatan herşey faydalı ve kişiyi rahatlatır. Onun dışında söylenen diğer sözler kalbi katılaştırıp stres ve bunalımları artırır. [17]

1522. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu" demiştir:

"Allah kimi, iki çenesi ve iki budu arasındakinin şerrinden korursa, o kişi cennete girer."[18]

1523. Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Kurtuluş (sebebi) nedir? dedim.

– *"Aleyhine olacak sözlerden dilini tut, evinde kalmayı yeğle, kendi günahın için pişmanlık duyarak göz yaşı dök!"* buyurdu.[19]

***** Müslümanın 24 saatlik nefis muhasebesinde yapacağı işler tekrarlanıyor.[20]

1524. Ebû Said el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsan sabahlayınca, bütün organları dil'e baş vurur ve (âdeta ona) şöyle derler: Bizim haklarımızı korumakta Allah'dan kork. Biz ancak senin söyleyeceklerinle ceza görürüz. Biz, sana bağlıyız. Eğer sen doğru olursan, biz de doğru oluruz. Eğer sen eğrilir, yoldan çıkarsan biz de sana uyar, senin gibi oluruz."[21]

***** Günlük hayatın başlama saati olan sabahın erken saatlerinden başlıyarak tüm insanın uzuvlarının kendi aleyhlerine olacak bir söz söylememesi için başvurdukları dilin insan vücudu üzerindeki etkinliğinin temsîlî bir anlatımıdır bu hadis. Dil kalbin tercümanıdır, o sebeple 588 numaralı hadisle açıklanan gerçekle bu hadisin bir zıdlığı yoktur. Çünkü dilin dışarı vurdukları aslında kalpte oluşan karar, arzu ve meyillerden ibarettir. Kalp bedenin reisidir, tüm organları etkiler. Dil kalbin sözcüsüdür. (Müsned III, 198'de *"Kalbi dürüst olmadıkça kulun imanı doğru olmaz. Dili doğru olmadıkça da kalbi doğru olmaz"* hadisi bu gerçeği ortaya koymuş oluyor. Kişi sözünün esiridir. Ağızdan çıkan her söz diğer organları da bağlar. Dile hakim olup onu Allah ve Rasulü'nün istediği doğrultuda kullanmak dünya ve ahiret mutluluğu için vazgeçilmez şartlardandır. [22]

1525. Muâz İbni Cebel *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ya Resûlallah! Beni cennete girdirecek, cehennemden uzaklaştıracak bir iş (amel) söyle bana, dedim.

– *"Çok büyük bir şey istiyorsun. Ancak bu, Allah'ın kolay kıldığı kişi için pek kolaydır: Hiçbir şeyi ortak koşmadan yalnızca Allah'a kulluk edersin. Namazı dosdoğru kılarsın. Zekâtı verirsin. Ramazan orucunu tutarsın. Gücün yeter, imkân bulabilirsen haccedersin"* buyurdu. Sonra sözüne devamla:

"Şimdi sana hayır kapılarını haber vereyim mi?: Oruç kalkandır. Sadaka, suyun ateşi söndürmesi gibi günahın azâbını söndürür. Kişinin gece yarısı kıldığı namaz da günahı söndürür" buyurdu.

Bundan sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem "Korkuyla ve umutla Rablerine kulluk ettikleri için vücutları yataklarından uzak kalır ve kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcarlar. Yaptıklarına karşılık olarak, onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez"* (Secde: 32/16, 17) âyetini okudu.

Daha sonra Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– *"Sana bütün işlerin başını, ana direğini ve doruk noktasını bildireyim mi?"* Ben:

– Evet, bildiriniz Ya Resûlallah! dedim.

– *"İşin başı İslâm, direği namaz, doruğu cihaddır"* buyurdu.

Sonra:

– *"Sana bütün bunların kıvamının kendisine bağlı olduğu şeyi (can damarını) bildireyim mi?"* dedi.

Ben:

– Evet, bildir Ya Resûlallah! dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber dilini tuttu ve:

– *"Şunu koru!"* buyurdu. Ben:

– Ya Resûlallah! Biz konuştuklarımızdan da sorgulanacak mıyız? dedim.

– *"Annen yokluğuna yansın ey Muaz! İnsanları yüzüstü cehenneme sürükleyen, ancak dillerinin ürettikleridir!"* buyurdu.[23]

***** İslamsız hiçbir şeyin anlamı ve kıymeti yoktur. Müslümanlar yaptıkları güzel işlerin sonuçlarını güzelce görebilmeleri için dillerini tutmak mecburiyetindedirler. İnsan hem dünyada, hem ahirette sıkıntıya

sokan şey, dilinden kontrolsüz dökülen sözlerdir. Dolayısıyla diline dikkat etmelidir.[24]

1526. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Gıybet nedir, bilir misiniz?"*

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Hz. Peygamber:

– *"Gıybet, din kardeşini hoşlanmadığı bir şey ile anmandır"* buyurdu.

– Söylenen ayıp eğer o kardeşimde varsa, ne dersiniz?" diye soruldu.

– *"Eğer söylediğin şey onda varsa gıybet ettin; yoksa, o zaman ona iftira ettin demektir,"* buyurdu.[25]

1527. Ebû Bekir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* Vedâ haccında Mina'da kurban kesme gününde îrad ettiği hutbesinde şöyle buyurdu:

"Bu gününüz, bu ayınız ve bu beldeniz saygı değer ve dokunulmaz olduğu gibi (aranızda) kanlarınız, canlarınız ve namusunuz da saygı değer ve dokunulmazdır. Tebliğ ettim mi?"[26]

***** Bu sayılanlar sadece müslümana mahsus olan başka din mensuplarında bulunmayan hususiyetlerdir.[27]

1528. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

–Ey Allah'ın Resûlü! Safiyye'nin şöyle şöyle oluşu sana yeter, dedim. –Ravilerden biri, bu sözle Hz. Âişe'nin, onun kısa boylu oluşunu kastettiğini söylüyor–. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"Ey Âişe! Öyle bir söz söyledin ki, eğer o söz denize karışsa idi onun suyunu bozardı"* buyurdu.

Âişe dedi ki, ben bir başka gün de kendisine bir insanın durumunu takliden hikâye etmiştim. Bunun üzerine de Hz. Peygamber:

– *"Bana dünyanın en kıymetli şeylerini verseler, ben yine de bir insanı hoşlanmayacağı bir şekilde taklid edip anmayı kesinlikle istemem"* buyurdu. [28]

***** Bir kimseyi hoşlanmayacağı bir şekilde anmak gıybettir. Tek kelimeyle bile olsa gıybet gıybettir, günahı büyüktür. Gıybet sadece sözle değil, el, kol, göz-kaş hareketleriyle de olabilir. Bütün gıybet çeşitleri yasaklanmıştır. (Bkz. Hucurat: 49/12). [29]

1529. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mi'raca çıkarıldığımda ben bakırdan tırnaklarla yüzlerini ve göğüslerini tırmalayan bir topluluğun yanından geçtim.

– Ey Cebrâil! Bunlar kimlerdir? diye sordum."

– Bunlar, (gıybet etmek suretiyle) insanların etlerini yiyenler ve onların şeref ve namuslarıyla oynayanlardır, cevabını verdi. ***[30]***

***** Kılıç yarası iyi olur. Dil yarası iyi olmaz. Yani tesiri çok uzun zaman kalır. Bu sebeple her müslümanın kanı, malı, canı ve namusu birbirlerine haramdır. Müslümanların dokunulmaz haklarına yapılacak sözlü veya fiili tecavüz büyük suçtur. Bu sebeple gıybet müslümanın hakkına tecavüz sayıldığı için yasaklanmıştır. [31]

1530. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her müslümanın öteki müslümana kanı, ırzı (namusu) ve malı haramdır!"[32]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 435.

[2] Buhârî, Edeb 31, 85, Rikak 23; Müslim, Îmân 74, Lukata 14. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 123; Tirmizî, Kıyâmet 50.

311-316 ve 706'da geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 436.

[4] Buhârî, Îmân 4, 5, Rikak 26; Müslim, Îmân 64, 65. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 2; Tirimizî, Kıyâmet 52, Îmân 12; Nesâî, Îmân 8, 9, 11.

Benzeri 310'da geçmişti.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 436.

[6] Buhârî, Rikak 23. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 61.

Bir benzeri 1520'de gelecek.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 436.

[8] Buhârî, Rikak 23 ; Müslim, Zühd 49, 50.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 436.

[10] Buhârî, Rikak 23. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 10; İbni Mâce, Fiten 12.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 436.

[12] Muvatta, Kelâm 5; Tirmizî, Zühd 12. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 12.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 437.

[14] Tirmizî, Zühd 61; Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 12.

Bu hadis önceden 85 numarada geçmişti.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 437.

[16] Tirmizî, Zühd 62.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 437.

[18] Tirmizî, Zühd 61.

1514 nolu hadisin benzeri.

[19] Tirmizî, Zühd 61.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 437.

[21] Tirmizî, Zühd 61.

[22] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 437-438.

[23] Tirmizî, Îmân 8. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 12.

[24] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 438.

[25] Müslim, Birr 70. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 35; Tirmizî, Birr 23.

[26] Buhârî, İlim 9, 37, Hac 132, Tevhîd 24; Müslim, Hac 147, Kasâme 29, 30. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu' 10; Tirmizî, Fiten 6; Nesâî, Kudât 36; İbni Mâce, Menâsik 76, 84, Fiten 2.

* Bu sayılanlar sadece müslümana mahsus olan başka din mensuplarında bulunmayan hususiyetlerdir.

[27] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 439.

[28] Ebû Dâvûd, Edeb 35; Tirmizî, Kıyâmet 51.

[29] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 439.

[30] Ebû Dâvûd, Edeb 35.

[31] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 439.

[32] Müslim, Birr 32. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 18.

Bkz. 1529. hadisin açıklamasına.

255) Gıybet Dinleme Yasağı, Gerektiğinde O Toplantıyı Terketme Gereği

Bu bölümdeki dört ayet ve üç hadisi şeriften, müslümanın boş söz işittiğinde ondan yüz çevirmesi gerektiğini, kulak, göz ve bütün uzuvların sorumlu olacaklarını, ayetler ve din hakkında ileri geri konuşanların yanında durulmaması gerektiğini, din kardeşinin ırz ve namusunu gıybet edene karşı kim savunursa onun da Allah tarafından cehennemden korunacağını, dış görünüşüyle müslüman olduğu bilinen bir kimseye münafık denemeyeceğini, yine bir müslümanın yüzüne karşı söylenemeyecek bir sözün arkasından da söylenmemesi gerektiğini öğreneceğiz. [1]

"Onlar ki, boş ve anlamsız söz işittikleri zaman ondan, yüz çevirip bizim işlediklerimizin hesabı bize; sizin yapıp ettiklerinizin cezası da size ait derler..." (Kasas: 28/55)

"Onlar ki boş, anlamsız söz ve işlerden yüz çevirirler." (Mü'minun: 23/3)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalb hepsi sorumludur, kıyamette sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"Şimdi mesajlarımız hakkında ileri-geri konuşan, kimselere rastladığın zaman, bu kimseler başka değişik konulara geçinceye kadar onlardan uzak dur. Eğer şeytan sana yapman gerekeni unutturursa, hiç değilse hatırladıktan sonra artık varoluş gayesine aykırı hareket eden böyle bir topluluğun içinde yer alma." (En'am: 6/68) Ayrıca Bkz. Nisa: 4/140.

1531. Ebû'd–Derdâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, (din) kardeşinin ırz ve namusunu onu gıybet edene karşı savunursa, Allah da kıyamet günü o kimseyi cehennemden korur."[2]

***** Gıybet etmek haramdır, dinlemek de haramdır. Bunun için öyle bir mecliste bulunan kimse gıybet edene engel olmalıdır. Bu hadis gıybeti yapılan müslümanı savunmanın ahiretteki sonucunu bildirmektedir. Müslümanın ırz, namus, haysiyet ve şerefine söz söylememek bir görev, söyletmemek ise ayrıca bir görevdir. Bir müslümanı bu yönde koruyanı Allah da yarın cehennemden korur. Dinimiz böylece insanın haysiyet ve şerefine çok büyük önem vermiştir.[3]

1532. İtbân İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den "Allah'ın Rahmetini Ümit Etmek" bahsinde geçen uzun hadisinde rivayet edildiğine göre şöyle dedi:

(Bizim evde) Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kalkıp namaz kıldırdı. (Namazdan sonra otururken) cemaattan biri:

– Mâlik İbni Duhşûm, nerede? dedi. Bir başkası:

– O Allah ve Resûlünü sevmeyen bir münâfıktır, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Öyle deme! Görmüyor musun o, Allah'ın rızasını dileyerek Lâ ilâhe illallah diyor. Rızasını umarak Lâ ilâhe illallah diyen kimseyi Allah, cehenneme haram kılmıştır"* buyurdu.[4]

1533. Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den tövbe mâcerasına dair "Tevbe" bahsinde geçen uzunca hadisinde rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebük'te ashâbı arasında otururken:

– "Kâ'b İbni Mâlik ne yaptı?" diye sormuş. Benî Selime'den bir adam:

– Ya Resûlallah! Elbiselerine ve sağına soluna bakıp gururlanması onu Medine'de alıkoydu, demiş. Bunun üzerine Muâz İbni Cebel ona:

– Ne kötü söyledin! diye çıkışmış, sonra da Peygamber *aleyhisselâm*'a dönerek:

– Yâ Resûlallah! Biz onun hakkında hep iyi şeyler biliyoruz, demişti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ise, hiçbir şey söylememiş, sükût etmişti.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 440.

[2] Tirmizî, Birr 20.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 440.

[4] Buhârî, Salât 45, 46, Ezân 4, 5, 153, 154, Teheccüd 25, 33, 36, Meğâzî, 12, 13, Et'ime 15, Rikak 6, İstitâbetü'l–mürteddîn 9; Müslim, Îmân 54, 55, Mesâcid 263, 264, 265, Fezâilü's–sahâbe 178. Ayrıca bkz. Nesâî, İmâme 10, 46, Sehv 73; İbni Mâce, Mesâcid 8.

[5] Buhârî, Meğâzî 79; Müslim, Tevbe 53. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsiru sûre (9).

Bu hadis 21 numarada geniş olarak geçmişti, oraya bakınız.

256) Gıybetin Mübah Olabileceği Haller

Bu bölümdeki beş hadis-i şerif ve İslamın bu konudaki hükümlerinden zulüm gören kimsenin zulüm gördüğü kimseyi şikayet etmesinin gıybet olmayacağını, kötülüğün önlenmesi için yardımlaşılırken bunun bu kötülüğünü önleyelim denilmesi, dünürlük, ortaklık, komşuluk vb. işlerde danışılan kimsenin bildiğini gizlememesi öğüt ve nasihat maksadı güdülen tavsiyelerin hepsinde günahkarlığı ve bid'atçiliği açık olan kimsenin içinde bulunduğu halleri söylemek, bir de tarif için topal, aksak, şaşı diyerek tanıtma yollarının gıybet sayılmayacağını öğreneceğiz.[1]

1534. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre bir adam Hz. Peygamber'in yanına girmek için izin istedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"Kabilesinin kötü adamıdır ama, izin verin ona"* buyurdu.[2]

1535. Yine Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Falan ve falanın dinimizden birşey bildiklerini sanmam."[3]

1536. Fâtıma Binti Kays *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldim ve:

– Ebü'l–Cehm ve Muâviye İbni Ebû Süfyân beni istiyorlar (ne dersiniz) dedim. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Muâviye malı olmayan fakirin biridir. Ebü'l–Cehm ise, sopasını omuzundan indirmez"* buyurdu.[4]

Müslim'in bir rivâyetinde "Ebu'l–Cehm, kadınları çokca döven biridir" ifadesi bulunmaktadır.

***** Mübah olan yani söylenebilen gıybet türü şu yollarda caizdir:

1. Zulme uğrayanın kendisine yardımcı olabilecek kimseye yapılan açıklama,

2. Kötülüğün önlenmesi için yetkililere o işten alıkonulması için haber vermesi,

3. Müslümanı şerden sakındırmak ve iyiliğini istemek için nasihat,

4. Fasık ve bid'atçılığı açık olan kimsenin durumunu anlatmak ve ihbar için,

5. Bir insanı tarif edebilmek için kör, şaşı, topal, çolak vb. ifadeler,

6. Dünürlük, ortaklık, komşuluk vb. işlerde doğru bildiğini söylemek,

7. Hadis ravisi durumunda olan bir kimsenin durumunu ihbar etmek veya dini bid'atçı bir kimseden öğrenmeye çalışan talebeye nasihat ederek o kimsenin durumunu söylemek gıybet sayılmaz.

8. Müslümanları uyarmak ve muhtemel zararlardan korumak maksadıyla bazı kimseler hakkında bazı bilgileri açıklamak da gıybet sayılmaz.

9. Peygamberimiz 1533 nolu hadis ile din hakkında bilgisi olmayanların halkı yanıltmasını önleyici açıklama yaptığını da görüyoruz. 1534 nolu hadiste ise dünürlük yapan bir kimsenin gerçek bildiği yönünü bildirmesi gerektiğini öğreniyoruz.[5]

1537. Zeyd İbni Erkam *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in maiyyetinde bir sefere çıkmıştık. Müslümanlar büyük bir yokluk ve sıkıntı içindeydi. Asker arasında bulunan Abdullah İbni Übey, yandaşlarına:

– Allah'ın elçisinin çevresindekilere sakın bir şey vermeyin ki, onu terketsinler. Eğer Medine'ye dönersek, güçlü olanlar güçsüzleri oradan mutlaka çıkarıp atacaktır, dedi.

Ben de gidip bu olayı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e haber verdim. Peygamber *aleyhisselâm* Abdullah'a adam gönderip durumu soruşturdu. O böyle bir söz söylemediğine dair yemin üstüne yemin etti. Bunun üzerine sahâbîlerden bazıları "Zeyd, Hz. Peygamber'e yalan söyledi" dediler. Allah Teâlâ, benim doğru söylediğimi tasdik eden *"Münâfıklar sana geldikleri zaman…"* diye başlayan Münâfıkûn sûresi'ni Nebî *sallallahu aleyhi ve selleme* indirinceye kadar, onların bu sözlerinden dolayı son derece üzüldüm. Daha sonra, Hz. Peygamber kendilerine istiğfar etmek için onları davet etti, fakat onlar buna da yanaşmadılar.[6]

***** Münafikun suresinin sebeb-i nüzulu olan bu hadise Zeyd'i tasdik edip münafıkların kesin yalan söylediklerini haber veren bu sure gelince, peygamberimiz Zeyd'i çağırıp kulaklarını okşayarak, *"Allah kulaklarını doğruladı"* buyurmuştur. Cephede ve diğer zamanlarda İslam ordusu aleyhindeki söz ve faaliyetleri komutana haber vermek gereklidir. Münafıklığı belli olan kimselerin söz ve davranışlarını yetkililere ulaştırmak gıybet değildir.[7]

1538. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Ebû Süfyân'ın hanımı Hind, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Ey Allah'ın Resûlü! Ebû Süfyân çok cimri bir adam. Onun haberi olmadan benim aldığım dışında bana ve çocuğuma yetecek derecede bir şey vermiyor. (Benim bu yaptığım doğru mu?) dedi. Hz. Peygamber de:

– *"Örfe göre kendine ve çocuğuna yetecek kadar al!"* buyurdu.[8]

***** Bir durum hakkında fetva almak veya o işte ne yapılacağını öğrenmek için bir kimseyi içinde bulunduğu vasıflarla anmak da gıybet değildir. Ailenin reisi örfe göre hanımının ve çocuklarının nafakasını temin etmekle yükümlüdür.[9]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 441.

[2] Buhârî, Edeb 38, 48; Müslim, Birr 73. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 5.

[3] Buhârî, Edeb 59.

[4] Müslim, Talâk 36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Talâk 39; Tirmizî, Nikâh 38; Nesâî, Nikâh 22.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 441-442.

[6] Buhârî, Tefsîru sûre (63), 1; Müslim, Sıfâtü'l–münâfıkîn 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (63).

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 442.

[8] Buhârî, Büyû' 95, Nafakât 4, Menâkıbü'l–ensâr 23; Müslim, Akdiye 7, 8, 9. Ayrıca bk. Nesâî, Kuzât 31; İbni Mâce, Cihâd 13.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 442.

257) İnsanlar Arasında Söz Taşımanın Yasaklığı

Bu bölümdeki iki ayet ve üç hadisten; laf taşıyanlara itaat edilmemesi gerektiğini, her söylenmekte olan sözün mutlaka kaydedilmekte olduğunu, laf taşıyanların cennete giremeyeceklerini ve bu yüzden kabir azabı çeken kimseler olduğunu öğreneceğiz.[1]

"O halde itaat edip uyma çok yemin edip duran alçaklara, ayıp arayan kovuculukla söz getirip götürenlere, hayra engel olan saldırgan günahkarlara..." (68 Kalem, 10-12)

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen ve dediklerini kayda geçiren bir melek bulunmasın." (50 Kaf, 18)

1539. Huzeyfe *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Koğuculuk yapan cennete giremez."[2]

***** İnsanların arasını bozmak için laf götürüp getiren kimsenin asla cennete giremeyeceği böyle bir ahlaki düşüklüğün müzevircilik ve koğuculuğun ne kötü bir düşük ahlak olduğu belirtilmektedir.[3]

1540. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanından geçmekte olduğu iki mezar hakkında şöyle buyurdu:

– "Bu ikisi, kendilerince büyük olmayan birer günahtan dolayı azâb görüyorlar. Evet, aslında (günahları) büyüktür. Biri koğuculuk yapardı. Diğeri ise, idrarından sakınmaz, iyice temizlenmezdi."[4]

***** Koğuculuk yapanın mezarda da rahat olmayıp azablandırılacağı beyan edilen bu hadiste görülen azabın kendilerince büyük olmadığını, fakat gerçekten büyük olduğunu Peygamberimiz bildirmiştir. Bugün pekçok müslüman işledikleri günahları küçük görüyorlar. Bir iki damla değil mi, ne olacak diye küçümserler. Bir iki söz değil mi, ne çıkar bundan diye davranırlar. Nur: 24/15'de belirtildiği gibi Hz. Aişe validemize iftira edilmesi dolayısıyla bazı müslümanların yaptıklarını önemsiz saymalarını halbuki bu ayetle büyük bir suç işlendiğinin bildirilmesi de bu gerçeği hatırlatır. İnsanlar küçük görecekleri, değer vermedikleri bazı şeyler dolayısıyla azaplandırılıyorlar.[5]

1541. İbni Mes'ud *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "Size *el–adh* kelimesinin ne demek olduğunu söyleyeyim mi? O, insanların arasını bozmak için laf taşımak demektir."[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 443.

[2] Buhârî, Edeb 49, 50; Müslim, Îmân 168, 169, 170. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 33; Tirmizî, Birr 79.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 443.

[4] Buhârî, Vudû 55, 56, Cenâiz 82, Edeb 49. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 11; Tirmizî, Tahâret 53; Nesâî, Tahâret 26, Cenâiz 116; İbni Mâce, Tahâret 26.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu'sSalihin Tercümesi: 443.

[6] Müslim, Birr 102.

258) İdarecilere Söz Taşıma Yasağı

Bu bölümdeki ayet ve hadisten idareci ve yönetici durumda olan kişilere ispiyonculuk yapmanın hoş karşılanmadığını öğreneceğiz.[1]

"...Kötülüğü ve düşmanlığı artırmada yardımlaşmayın..." (Maide: 5/2)

1542. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ashâbımdan hiç kimse, bir diğeri hakkında hoşlanmayacağım bir şeyi bana ulaştırmasın. Zira ben, gönül huzuru ile sizin yanınıza çıkmak istiyorum."[2].

***** İdareci durumunda olan kişiye umuma aid düzeltilmesi gerekli aksaklıkların duyurulması gerekir, burada yasaklanan husus tek kişi veya kişilerin durumlarıyla alakalı hususlar idareci durumunda olan kişiye ulaştırılırsa idareci gönül huzuru açısından rahat olamayacağını, halbuki onların toplumun karşısına rahat bir şekilde çıkmasının esas olduğunu ortaya koymaktadır

Bu hadisten bazı alimlerimiz Rasûlullah (s.a.v.)'ın ashabından razı olarak dünyadan ayrılmak istediği, onlardan hiçbirine karşı içinde bir kırgınlık bulunmamasını arzu ettiği anlamını çıkarmışlardır.

Doğması muhtemel bir kötülük söz konusu olmadıkça halkın işlerini yöneticilere ulaştırmak doğru değildir. [3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 444.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 28; Tirmizî, Menâkıb 63.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 444.

259) İki Yüzlülüğün Kötülenmesi

Bu bölümdeki bir ayet ve iki hadis-i şeriften insanların iki yüzlülüklerini herkesten gizleyebileceklerini, fakat Allah'tan gizlemelerinin mümkün olmadığını, insanların da madenler gibi cins cins değişik karakterlerde olduklarını, en kötü insanların iki yüzlü kimseler olduğunu, idarecilere yanlarında başka türlü, yanlarından çıkınca başka türlü konuşmanın Rasûlullah (s.a.v.) zamanında nifak alameti sayıldığını öğreneceğiz.[1]

"Onlar yaptıklarını insanlardan gizleyebildiler ama Allah'tan gizleyemezler. Çünkü gecenin karanlığında Allah (c.c.)'ın razı olmadığı düşünce ve inançları her ne zaman tasarlasalar, Allah onların yanı başındadır ve Allah onların tüm yaptıklarını ilmiyle kuşatır. Sizler belki bu dünya hayatında onları savunabilirsiniz, ya kıyamet günü kim onları Allah'a karşı savunacak, kim onların vekili olacaktır." (Nisa: 4/108-109)

1543. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz insanları madenler (gibi cins cins) bulursunuz. Onların Câhiliye döneminde hayırlı ve değerli olanları, şayet dini hükümleri iyice hazmederlerse İslâmiyet devrinde de hayırlıdırlar. Siz yine en hayırlı kişileri, yöneticilik işinden hiç hoşlanmayanlar olarak bulursunuz. Siz, en kötü kişileri de iki yüzlüler olarak bulursunuz ki onlar, birilerine bir yüzle diğerlerine bir başka yüzle gider gelirler."[2]

1544. Muhammed İbni Zeyd'den nakledildiğine göre bazı kişiler, dedesi Abdullah İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'ya gelip:

– Biz idarecilerimizin yanına girer ve onlara karşı, oradan çıktığımız zaman söylediklerimizin tam tersi sözler söyleriz, dediler. Bunun üzerine Abdullah İbni Ömer:

– Bu sizin yaptığınızı biz, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında iki yüzlülük sayardık, cevabını verdi.[3]

***** İki yüzlü davrananlar insanların en kötüleridir. (4/143) Cehennemde en derinde yanacaklardır. İkiyüzlülük ashab tarafından münafıklık olarak değerlendirilmiştir. Müslüman her zaman ve her yerde mert, doğru sözlü ve dürüst davranışlı olmalıdır.[4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 444.

[2] Buhârî, Menâkıb 1; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 199.

69'da bir kısmı geçmişti.

[3] Buhârî, Ahkâm 27.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 445.

260) Yalan Söylemenin Haram Oluşu

Bu bölümdeki iki ayet ve beş hadis-i şeriften, gerçek bilgi sahibi olunmayan şeyin ardına düşülmemesi gerektiğini, insanın her söylediği sözün her an kaydedici melekler tarafından kaydedildiğini, sözde ve işte doğru olmanın hayırlara vesile olduğunu, hayatı boyunca doğru dürüst olanın doğrulardan yazılacağını, hayatı boyunca yalancılık yapanın da meslek edindiği yalancılardan yazılacağını, münafıkta bulunan alametleri, değil gerçekleri, rüyaları bile saptırarak yalan söyleyenlere ahirette zor işler verileceğini, başkalarının duyması istenmeyen sözü dinlemeye çalışanın kulağına eritilmiş kurşun döküleceğini, canlı resim yapanlara kıyamette bunun canını ver deneceğini, Rasulullah'ın rüyasında gördüğü bazı gerçekleri nasıl yorumladığını öğreneceğiz. [1]

"Bilmediğin şeyin ardına düşme, çünkü kulak, göz ve kalp hepsi sorumludur. Kıyamette sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında onu gözetleyen, dediklerini kayda geçiren bir melek hazır bulunmasın." (Kaf: 50/18)

1545. Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallâhu anh*"den rivâyet edildiğine göre Nebî *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Şüphesiz ki sözde ve işte doğruluk hayra ve üstün iyiliğe yöneltir. İyilik de cennete iletir. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında sıddîk (doğrucu) diye kaydedilir. Yalancılık yoldan çıkmaya (fucûr) sürükler.*

Fucûr da cehenneme götürür. Kişi yalancılığı meslek edinince Allah katında çok yalancı (kezzâb) diye yazılır".[2].

1546. Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dört huy vardır ki bunlar kimde bulunursa o kişi tam münâfık olur. Kimde de bu huylardan biri bulunursa, onu terkedinceye kadar o kişide münâfıklıktan bir sıfat bulunmuş olur:

Kendisine bir şey emânet edildiği zaman ona ihanet eder.

Konuştuğunda yalan söyler.

Söz verince sözünden döner.

Düşmanlıkta haddi aşar, haksızlık yapar."[3].

1547. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim görmediği bir rüyayı gördüm deyip anlatırsa, âhirette yerine getirmesi mümkün olmayan bir işe, iki arpa tanesini birbirine düğümleme cezasına çarptırılır.

Kim, bir topluluğun duyulmasını istemedikleri bir sözü öğrenmeye çalışır (kulak hırsızlığı yapar)sa, kıyamet günü kulaklarına eritilmiş kurşun dökülür.

Kim de herhangi bir canlının resim (ve heykelini) yaparsa, o da kıyamette, yapamayacağı halde, "haydi buna can ver " diye zorlanarak azâb edilir."[4].

1548. *İbni Ömer radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"En büyük yalan, görmediği düşü gördüm diye kişinin gözlerine iftira etmesidir."[5].

***** Görmediği bir rüyayı gördüm diyerek kendi gözlerine iftira edenler ve onları kendi yalanlarına şahid tutmaları büyük bir günahtır, bunun için iki arpayı düğümlemekle cezalandırılacaklardır.

Bir şahsın veya topluluğun duyulmasını istemedikleri bir konuşmayı dinleyen veya bir cihana kaydedip ortaya dökenler kıyamet günü kulaklarına eritilmiş kurşun dökülmek suretiyle cezalandırılırlar.

Yine canlı yaratıkların resim ve heykellerini yapan kimselere de “haydi bu yaptıklarınızın canını verin” diye yapamayacakları bir teklifle azap edileceklerdir.

Bu üç husus ta sahtecilik ve sahtekarlıktır. Her biri kendisine uygun bir ceza ile cezalandırılacaklardır. Müslüman gerçeklerin peşinde olmalı, her türlü sahtecilikten uzak durmalıdır. Sanat ve sanatkarlık adı altında sahteciliği meşrulaştırmak mümkün değildir, haramdır.[6]

1549. Semüre İbni Cündeb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ashâbına:

– *"Düş göreniniz var mı?"* diye sorup, "gördüm" diyenin düşünü, Allah'ın dilediği şekilde yorumlardı. Bir sabah bize şöyle buyurdu:

– *"Bu gece düşümde bana iki kişi gelerek "haydi yürü, gidiyoruz" dediler. Ben de onlarla beraber gittim. Yanı üzerine yatmış bir adamın yanına vardık. Elinde bir kaya parçası bulunan bir başka adam, onun başı*

ucunda ayakta duruyor, elindeki kayayı, yanı üzerine yatmış olan adamın tepesine indiriyor, başını yarıyordu. Taş yuvarlanıp gidiyor, adam taşı arkasından koşup alıyor, o geri gelinceye kadar ötekinin başı iyileşiyor, eski haline geliyordu. Adam, önce yaptığını aynen tekrarlayıp duruyordu. Ben yanımdakilere:

– "Sübhânellah! Bu nedir?" dedim.

–Yürü, yürü hele dediler. Yürüdük. Derken sırt üstü yatmış bir adamın yanına vardık. Başucunda da, elinde demir çengel bulunan bir başkası duruyordu. Bu adam, yatan kişinin bir tarafına geçip elindeki çengelle avurdunu, burnunu ve gözünü ta ensesine kadar yarıyor sonra öbür tarafına geçip orasını da aynı şekilde parçalıyordu. Bir tarafını yarıncaya kadar önceki yardığı taraf eski haline geliyor adam da sürekli aynı şekilde parçalamaya devam ediyordu. Ben:

– "Sübhânellah! Bunlar ne ? dedim.

– Yürü, yürü hele! dediler. Yürüdük. Fırın gibi bir yapıya vardık.

(Râvi diyor ki, sanıyorum Peygamber Efendimiz sözlerine şöyle devam etti:)

Orada ne söylenildiği anlaşılamayan çığlıklar, feryadlar birbirine karışıyordu. O yapının içinde çıplak bir sürü erkek ve kadınların bulunduğunu anladık. Altlarından alevler geldikçe, onlar çığlık atıyor, feryat koparıyorlardı. Ben:

– Bunlara ne oluyor? dedim.

– Yürü, yürü hele! dediler. Yürüdük. Nihayet bir nehire vardık. (Ravi, herhalde *"kan kırmızısı bir nehir"* buyurdu, diyor.) Nehrin içinde yüzen bir adam, kıyısında da yanına birçok taş yığmış bir başka adam… Nehirde yüzen kişi, yüzeceği kadar yüzdükten sonra kıyıya geliyor ve ağzını

açıyordu. Kıyıdaki adam da onun ağzına bir *taş koyuyor, yüzen kişi dönüp yüzmesine devam ediyor, sonra dönüp yine kenara geliyor, ağzını açıyor öteki de ağzına bir taş daha atıyor, o da dönüp gidiyordu. Ben, yanımdaki iki kişiye:*

– "Bu ikisinin hali nedir böyle? dedim.

– Yürü, yürü hele! dediler. Yürüdük. Çirkin –gördüğünüz adamların en çirkini de diyebilirsiniz– bir adamın yanına vardık. Adam, sürekli ateş yakıyor ve ateşin etrafında dolanıp duruyordu. Ben:

– "Bu adam neci?" dedim.

– Yürü, yürü hele! dediler. Yürüdük; içinde baharın tüm çiçek çeşitlerinin bulunduğu geniş yemyeşil bir bahçeye vardık. Bahçenin ortasında gayet uzun boylu bir adam vardı. O kadar ki, göğe uzanan başını nerede ise göremeyecektim. Adamın etrafında, hayatımda hiç görmediğim kadar çok çocuk bulunuyordu. Ben:

– "Bu adam ve bu çocuklar kim, (ne yapıyorlar)?" dedim.

– Yürü, yürü hele! dediler. Yürüdük, Gide gide büyük bir ağaçlığa vardık ki ben onun gibi güzel ve geniş bir ağaçlık görmüş değilim. Beni götürenler, "Gir oraya!" dediler. Birlikte girdik ve bir tuğlası altın bir tuğlası gümüşten örülmüş bir şehirle karşılaştık. Şehrin kapısına varıp açılmasını istedik. Kapı açıldı, biz de girdik. Bizi, vücutlarının yarısı bugüne kadar gördüklerinizin en güzeli, diğer tarafı bugüne kadar gördüklerinizin en çirkini birtakım adamlar karşıladı. Yanımdaki iki kişi onlara:

– Gidip şu nehre girin! dediler. Bir de ne göreyim, suyu süt gibi, bembeyaz, enine doğru akan bir nehir. Adamlar gidip nehre girdiler sonra

çıkıp yanımıza geldiler. Çirkinlikleri tamamen gitmiş, hepsi de son derece güzelleşmişlerdi.

Resûl–i Ekrem sallalahu aleyhi ve sellem sözlerine şöyle devam etti:

Beni götüren iki kişi bana:

– Burası adn cennetidir, şurası da senin konağındır, dediler. Başımı kaldırıp baktım, bir de ne göreyim; beyaz buluta benzeyen bir köşk.

– İşte burası senindir, dediler. Ben o iki kişiye:

– "Allah size büyük hayırlar ihsan etsin, bırakınız da beni oraya gireyim, " dedim.

– Hayır, şimdi değil! Sen oraya daha sonra gireceksin, dediler. Bunun üzerine ben:

– "Bu gece boyunca hayret verici çok şey gördüm. Gördüklerimin anlamı nedir?" dedim. Onlar:

– Anlatalım, dediler ve anlattılar:

– "İlk önce yanına vardığın kafası taşla yarılan adam var ya, o, Kur'an'ı öğrendiği halde terkeden ve farz namaz vaktini uyku ile geçiren kimsedir.

Avurdu, burnu ve gözleri demir çengelle yarılan adam, evinden çıkıp etrafa yalanlar yayan kişidir.

Fırın içindeki çıplak erkek ve kadınlar ise, zina eden erkek ve kadınlardır.

Nehirde yüzüp yüzüp de taş yutan adam, faiz yiyen kişidir.

Yanındaki ateşi sürekli yakıp, etrafında dolaşıp duran çirkin görünüşlü kişi, cehennemin görevlisi Mâlik'tir.

Bahçedeki uzun boylu adam, İbrahim aleyhisselâm'dır. Etrafındaki çocuklar da İslam fıtratı üzere ölen küçük yavrulardır."

Berkânî'nin rivayetinde, *"fıtrat üzere doğan"* kaydı bulunmaktadır.

Müslümanlardan biri:

– Ey Allah'ın elçisi! Müşrik çocukları da bunlara dahil mi? diye sordu. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Müşriklerin çocukları da dahildir"* buyurdu.

Vücutlarının yarısı güzel, yarısı çirkin olan adamlara gelince bunlar, güzel işleri kötü işlere karıştıran kimselerdir. (Ancak) Allah onları bağışlamıştır."[7]

Buhârî'nin bir başka rivayetinde Efendimiz'in *"Bu gece bana iki adam gelip beni kutsal bir yere çıkardılar"* buyurduğu ve sonra oraya nasıl çıktığını şöyle anlattığı bildirilmektedir:

"Biz, üstü dar, altı geniş ve alt kısmında ateş yanan fırına benzer bir deliğin yanına vardık. Alevler yükseldikçe insanlar da yükseliyor, neredeyse delikten çıkacak hale geliyorlar, alevler sakinleşince dibe iniyorlardı."

Bu rivayette , *"Orada çıplak erkekler ve kadınlar bir arada bulunuyorlardı"* ifadesi de bulunmaktadır.

Yine bu rivayette kesin bir ifade ile *"Nihayet kandan bir nehire ulaştık"* denilmektedir. *"Nehrin ortasında ayakta duran bir adam, nehrin kenarında da önünde bir yığın taş bulunan bir başka adam vardı. Nehirdeki adam çıkmak isteyince, kıyıdaki onun ağzına bir taş atıyor ve onu yerine geri çeviriyordu. Çıkmak için kenara her gelişinde aynı şeyi yapıyor ağzına bir taş atıyor, o da geri dönüyordu."*

Yine aynı rivayette şu ifadeler bulunmaktadır:

"O iki kişi beni ağaca çıkardılar ve beni, daha güzelini hiç görmediğim bir eve soktular. İçinde yaşlı ve genç insanlar vardı."

"Şu ağzının parçalandığını gördüğün adam var ya, o yalancının biriydi. Sürekli yalan söylerdi. Onun yalanları ufukları kaplıyordu. İşte o yalancı adam, kıyamet gününe kadar böyle azâb olunacaktır."

"Bir de şu başının ezildiğini gördüğün adam var ya, ona da Allah Kur'an'ı öğretmişti, o geceleri hep uyku ile geçirip Kur'an okumamış, gündüz de Kur'an'la amel etmemiştir. Ona da kıyamet gününe kadar böyle azâb edilir."

"Girdiğin birinci ev, mü'minlerin; şu ev ise, şehidlerin evidir. Ben Cebrâil'im, bu da Mikâil'dir. Kaldır başını! dedi. Başımı kaldırdım bir de ne göreyim, üstümde buluta benzer bir şey duruyor. Burası da senin konağındır" dediler. Ben:

– Bırakın beni, oraya gireyim, dedim.

– "Hayır, sen henüz ömrünü tamamlamadın. Onu tamamlayınca konağına gireceksin" dediler.[8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 445.

[2] Buhâri, Edeb 69; Müslim, Birr 103–105. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 80; Tirmizi, Birr 46; İbni Mâce, Mukaddime 7; Dua 5.

Bu hadis önceden 54 numarada geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[3] Buhârî, Îmân 24, Mezâlim 17, Cizye 17; Müslim, Îmân 106. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Îmân 14; Nesâî, Îmân 20.

Bir benzeri 201'de geçen bu hadis, 690'da geçmişti. 1586 da tekrar gelecek.

[4] Buhârî, Ta'bîr 45. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 88; Tirmizî, Rüyâ 8; İbni Mâce, Rüyâ 8.

[5] Buhârî, Ta'bîr 45.

Değişik bir şekilde 844’de geçmişti.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 446.

[7] Buhârî, Ta'bîr 48.

[8] Buhârî, Cenâiz 93.

261) Yalan Söylemenin Câiz Olduğu Yerler

İnsan ve topluma büyük değer veren dinimiz mevcut şartlar içinde en ideal toplum ve cemaatı oluşturmanın esaslarını getirmiş bulunmaktadır. Böylece birbirini seven, birbiriyle iyi geçinen cemaat ruhuna sahip bir ümmet gerçekleştirilmiş olmaktadır. Aşağıdaki hadis-i şerifte göreceğimiz üzere üç halde yalan söylemeye ruhsat verilmiş olması yalanı helal kılmak anlamında değildir. Yalan yalandır ama taşıdığı gayeler ve varmak istediği hedefler bakımından söyleyenin cezaya çarptırılmayacağı bildirilmektedir. Yalanın meydana getireceği dostluk olmaz olsun denilemez. "İş bitirip ümmetin huzurunu sağlayan yalan fitnelere sebep olan doğrudan daha iyidir." Allah'ın istediği bir maksada ulaşmak mübah ise, yalan da mübahtır; vacip ise, yalan söylemek de vaciptir. Bir zalimin öldürmek istediği bir insanı diğer bir müslümanın zulmü önlemek için saklaması veya yalan söylemesi vacip olur.[1]

1550. Ümmü Külsûm *radıyallahu anhâ'dan* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittiği nakledilmiştir:

*"İnsanların arasını düzeltmek maksadıyla birinden ötekine uygun sözler taşıyan (veya hayırlı konuşan) yalancı sayılmaz."***[2]**.

Müslim'in rivayetinde[3] şu ifadeler yer almaktadır:

Ümmü Külsûm şöyle dedi:

"Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in, şu üç hal dışında, halkın yalan söylemesine ruhsat verdiğini hatırlamıyorum:

Harbte,

Kişilerin arasını düzeltmekte,

(Aile dirliğini sağlamak için) kocanın hanımına, hanımın kocasına söylediği sözlerde."

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 449.

[2] Buhârî, Sulh 2; Müslim, Birr 101. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 50; Tirmizî, Birr 26.

[3] Birr 101.

251’de geçmişti.

262) Sözü Sağlamlaştırmaya Teşvik

Bu bölümdeki iki ayet ve üç hadisten, iyice bilinmeyen bir şeyin peşine düşülmemesi gerektiğini, ağızdan çıkan her sözün mutlaka kayda geçirildiğini, her duyduğunu nakletmesi kişiye yalan olarak yeteceğini, yalan olduğunu bildiği bir sözü peygambere nispet ederek söyleyen kimsenin yalancılardan olduğunu, kendisine verilmeyen bir şey ile övünen kimsenin sahte elbise giyerek gösteri yapan kimse gibi olduğunu öğreneceğiz.[1]

"Bilmediğin şeyin ardına düşme, çünkü göz, kulak ve kalp hepsi sorumludur, mutlaka sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında onu gözetleyen ve dediklerini kayda geçen bir melek hazır bulunmasın." (Kaf: 50/18)

1551. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Her duyduğunu nakletmesi kişiye yalan olarak yeter."[2]

***** Bu hadis, herhangi bir araştırma yapmadan her söyleneni aktarmanın yalan söylemek anlamına geldiğini çok kesin bir şekilde ortaya koymaktadır. Yalan söylemenin yolu duyulanları iyice tahkik etmekten geçer. [3]

1552. Semüre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yalan olduğunu zannettiği bir hadisi benden nakleden kimse yalancılardan biridir. "[4].

***** Herşeyde olduğu gibi peygamberin sözlerinde de daha fazla araştırıp tatbik etmek gerekir.[5]

1553. Esmâ *radıyallahu anhâ* şöyle dedi: Bir kadın:

– Ey Allah'ın Resûlü! Benim bir kumam var. Kocamın bana vermediği bir şeyi, verdi diye kumama karşı gösteriş yapsam, bunun bana bir günahı olur mu? diye sordu. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Kendisine verilmemiş bir şey ile doymuş görünen kişi, iki sahte elbise giyerek gösteriş yapan kimse gibidir"* buyurdu.[6]

***** Aile içerisinde kumaların birbirlerine karşı aslı olmayan şeylerle efendileri adına gösterişe kalkışmaları çifte yalancılık hükmündedir. Gerek söz, gerek davranış her durumda müslümana gerçekçi olmak yaraşır. Bu hadis nüfuz, servet, ilim, fazilet, mevki ve şöhret sahtekarları hakkında edebî değeri yüksek bir darbı meseldir. [7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 450.

[2] Müslim, Mukaddime 5.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 450.

[4] Müslim, Mukaddime, rakamsız (I, 9); Ayrıca bk. Tirmizî, ilim 9

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 450.

[6] Buhârî, Nikah 106; Müslim, Libâs 127. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 87.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 450.

263) Yalan Şahitliğin Şiddetle Yasak Oluşu

Bu bölümdeki beş ayet ve bir hadis-i şeriften yalan söz ve yalan şahitliğinden kesinlikle kaçınılması gerektiğini, iyice bilmediğimiz bir işin ve sözün ardına düşülmemesi gerektiğini, söylediğimiz her söz için görevlilerin zabıt tuttuklarını, Rabbimizin de devamlı gözetlemekte olduğunu, gerçek mü'minlerin yalan şahitliği yapmadıklarını, en büyük günahlardan olan Allah'a şirk koşmak, ana-babaya itaatsizlikten sonra gelen büyük günahın, yalan söz ve yalan şahitliği olduğunu öğreneceğiz.[1]

"... Yalan sözden mutlaka sakının." (Hacc: 22/30)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme, çünkü göz, kulak ve kalp hepsi sorumludur, mutlaka sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında onu gözetleyen ve dediklerini kayda geçen bir melek hazır bulunmasın." (Kaf: 50/18)

"Çünkü Rabbin her zaman gözetleyip durmaktadır." (Fecr: 89/14)

"Onlar ki yalan ve asılsız olan şeylere tanıklıkta bulunmazlar..." (Furkan: 25/72)

1554. Ebû Bekre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* :

– *"En büyük günahı size haber vereyim mi?"* buyurdu. Biz:

– Evet, yâ Resûlallah, dedik. Resûl–i Ekrem:

– *"Allah'a şirk koşmak, ana babaya itaatsizlik etmek"* buyurduktan sonra, yaslandığı yerden doğrulup oturdu ve *"İyi belleyin, bir de yalan*

söylemek, yalancı şâhitlik yapmaktır" buyurdu. Bu son cümleyi sürekli tekrarladı. Biz daha fazla üzülmesini arzu etmediğimiz için "keşke sussa" diye temennide bulunduk.[2]

***** Kur'an ve hadislerde günahlar büyük ve küçük olarak ikiye ayrılmaktadır. Ağır tehdid, lanet ve ceza öngörülen suçlar büyük günah olarak kabul edilmektedir. Burada üç tanesi açıklanan büyük günahlar diğer hadislerde sayısı beşe ve yediye çıkarılmaktadır. Allah Rasulu ve ashabı bunların sayısını kırka kadar çıkarmışlardır. Ayrıca bu konuda pekçok eserler de kaleme alınmıştır. Zehebi'nin el-Kebair'i ve İbni Hacer el-Heytemi'nin ez-Zevacir an İktirafi'l-Kebair'i bunların en önemlilerindendir. Bu ikinci eserde büyük günahların sayısı 467'ye kadar çıkarılmıştır.

Lokman: 31/13'de en büyük zulmün şirk olduğu belirtilmiştir. Hac: 22/30'da da yalan söz söylemekten sakınmak emrolunmaktadır.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 451.

[2] Buhârî, Şehâdât 10, Edeb 6, İsti'zân 35, İstitâbe 1; Müslim, Îmân 143. Ayrıca bk. Tirmizî, Şehâdât 3, Birr 4, Tefsîru sûre(4), 5.

338'de geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 451.

264) Belli Bir İnsan Veya Hayvana Lânet Etme Yasağı

Bu bölümdeki sekiz hadis-i şeriften mü'min kimseye lanet etmenin onu öldürmek gibi olduğunu, özü sözü doğru olan müslümana lanetçi olmasının yakışmayacağını, lanet edicilerin kıyamet günü ne şefaatçi, ne de şahid olabileceklerini, müslümanların birbirlerine lanet, gazab ve cehennem azabı şeklinde beddua etmelerinin yasaklandığını, gerçek mü'minin kötüleyici, lanetçi ve kötü söz sahibi olmayacağını, kul herhangi bir şeye lanet ettiğinde lanet gökyüzüne çıkar. Semanın kapıları ona kapanır. Sonra sağa sola bakınır, girecek yer bulamaz. Lanet edilen kişiye döner, gerçekten o kişi lanete layık ise onda kalır, değilse, lanet eden kimseye geri döner hadisindeki gerçeği, kendisine lanet okunan devenin, bırakın gitsin denilerek binilmesinin yasaklandığını öğreneceğiz.[1]

1555. Rıdvân bîatında bulunan sahâbîlerden Ebû Zeyd Sâbit İbni'd–Dahhâk el–Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim İslâm'dan başka bir din adına bilerek yalan yere yemin ederse, o kişi dediği gibi (yalancının biri)dir. Kim, ne ile intihar ederse, kıyamet günü onunla azâb olunur. Sahip olmadığı bir şeyi adayanın adağı geçersizdir. Mü'mine lânet etmek, onu öldürmek gibidir."[2]

***** Müslümana lanet etmek onu öldürmek gibi büyük günahlardandır. Müslüman müslümana lanet değil, rahmet dilemelidir. Kişi bu dünyada ne ile intihar ederse ahirette aynı şeyle azaplandırılır. Elinde bulunmayan veya

sahip olması çok güç olan bir şeyi nezredenin nezri geçersizdir. İslamdan başka bir sistem adına yemin eden kimse yalan yere yemin etmiş olur.[3]

1556. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sıddîka lânetçi olması yakışmaz."[4]

***** Özü sözü doğru olan bir kimseye yani gerçek müslümana lanet etmek yakışmaz. Çünkü peygamberimize pek çok eziyetler eden müşriklere lanet okuması teklif edilince, *"Ben lanetçi olarak değil, rahmet olarak gönderildim."* (Müslim, Birr, 87) demiştir. Böyle bir peygamberin ümmeti de ona uyarak lanet etmemelidir.[5]

1557. Ebu'd–Derdâ *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Lânetçiler, kıyamet günü ne şefaatçı ne de şâhit olurlar."[6]

***** Kıyamette şefaatçi ve de şahitlikten mahrum kalacak kimseler olduğu anlaşılan ve bu tür mutluluktan mahrum olan bu kimseler böylece cezalarını çekeceklerdir.[7]

1558. Semüre İbni Cündeb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Birbirinize Allah'ın lâneti, gazâbı ve cehennem azâbı ile lânet ve beddua etmeyiniz!"[8]

***** Müslümanın müslümana bu ifadelerle hiçbir zaman felaket tellallığı yapmamalıdır.[9]

1559. *İbni Mes'ûd radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Olgun mü'min, yerici, lânetçi, kötü iş ve kötü söz sahibi olamaz."[10]

***** Gerçekten İslam ahlakını benimseyen kimsenin bu tür haddi aşmak gibi ahlaksızlık yapması mümkün değildir.[11]

1560. Ebu'd–Derdâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kul, herhangi bir şeye lânet ettiğinde o lânet gökyüzüne çıkar. Semânın kapıları ona kapanır. Sonra yere iner, yeryüzünün kapıları da ona kapanır. Sonra sağa sola bakınır, girecek yer bulamaz da lânet edilen kişiye döner. Eğer gerçekten lânete lâyık ise onda kalır, değilse lânet edene döner."[12]

***** Lanetin sonuçta lanetçiye dönmesidir. Çünkü lanet kendisine gökyüzünde ve yeryüzünde yer bulamadığını ve kişinin böylece kendi ağzı ve dili ile kendi felaketini hazırlamış olduğunu görüyoruz. Gerçek mü'min bizleri gülünç ve acı bir duruma düşürmek istemez ve düşürmemelidir. Bunun da en kısa yolu kimseye lanet etmemektir.[13]

1561. *İmrân İbni Husayn radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir seferde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in maiyyetinde bulunuyorduk. Devesinin üzerindeki Medineli bir hanım, devesinden sıkılarak ona lânet etti. Resûlullah *sallahu aleyhi ve sellem* kadının sözünü duyunca:

–"Üzerindekileri alın, deveyi salın gitsin. Çünkü o deve lânetlenmiştir" buyurdu.

İmrân der ki: O deve hâlâ gözümün önündedir, insanların arasında gezinirdi de kimse ona ilişmezdi.[14]

***** (1559-1560) Dinimizde lanet yasağı sadece insanlara yönelik değildir. Hayvanlara da lanet edilmemelidir. Lanetlenmiş bir hayvanın bile bize yol arkadaşlığı etmesi uygun olmaz diyen peygamberimiz, laneti müslümanın hayatından tamamen kaldırmayı hedeflemektedir. Yani İslam toplumunda lanetlenmiş bir kimse ve hayvan bulunmamalıdır. İslam gerçekten insan ve hayvan haklarını koruyan tek dindir.[15]

1562. Ebû Berze Nadle İbni Ubeyd el–Eslemî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Genç bir hanım, üzerinde müslümanların birtakım eşyalarının da bulunduğu bir deve üstünde bulunuyorken, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görüverdi. Dağ yolunun dar yerine gelmişlerdi. Kadın:

– "Deeh, Allahım bu hayvana lanet et!" deyip hayvanı sürmeye çalıştı. Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm*:

– *"Lânetlenmiş bir deve bizimle birlikte bulunmasın!"* buyurdu.[16]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 452.

[2] Buhârî, Cenâiz 84, Edeb 44, 73, Eymân 7; Müslim, Îmân 176, 177. Ayrıca bk. Tirmizî, Nüzûr 16; Nesâî, Eymân 7, 11, 31; İbni Mâce, Keffârât 3.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 452.

[4] Müslim, Birr 84. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 72.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 452.

[6] Müslim, Birr 85, 86. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 45.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 452.

[8] Ebû Dâvûd, Edeb 45; Tirmizî, Birr 48.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 452.

[10] Tirmizî, Birr 48.

1736'da tekrar gelecek.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 453.

[12] Ebû Dâvûd, Edeb 45. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 48.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 453.

[14] Müslim, Birr 80, 81.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 453.

[16] Müslim, Birr 82, 83.

265) İsim Belirtmeksizin Günahkarlara Lanet Etmenin Caiz Oluşu

Bu bölümdeki iki ayet ve numaraları verilmemiş değişik yollardan bize sahih olarak intikal eden bazı hadislerin parçalarından, Allah'ın rahmetinden uzak olmanın (lanetin) varoluş gayesi dışında yaşayanlara ait olacağını, ahirette de bir çağırıcı yaradılış gayesi dışında yaşayanlara Allah'ın rahmetinden uzak olmalarını isteyeceğini, peruk takana ve taktırana, faiz yiyene, canlıların resim ve heykellerini yapanlara, bahçe ve tarlalardaki sınırları gizlice değiştirip bozanlara, Allah'ın lanet ettiğini ayrıca çelik miğfer veya yumurta çalana, ana babasına lanet edene, kestiğini Allah adına kesmeyenlere, Allah'a ve Rasulüne isyan etmiş olan kabilelere, peygamber mezarını mescid edinen yahudilere ve erkeklere benzemeye çalışan kadınlarla kadınlara benzemeye çalışan erkeklere Allah'ın lanet ettiğini öğreneceğiz.[1]

"...Dikkat edin ve unutmayın! Allah'ın rahmetinden uzak olup cehennemde azap görmek, yaradılış gayesine aykırı hareket edenler üzerinedir." (Hud: 11/18)

"...Bunun üzerine, içlerinden bir seslenici haykıracak: Allah'ın rahmetinden uzak kalıp cehennemde azap görmek, siz yaradılış gayesine aykırı hareket edenleredir." (A'raf: 7/44)

Bu konuda sahih hadislerden:

1. Allah iğreti saç, peruk takana ve taktıranlara lanet etsin. (Rahmetinden uzak kılsın) (Bu kitapta 1644-1646 nolu hadislerden)

2. Faiz yiyene de Allah lanet etsin. (Rahmetinden uzak kılsın) Bu kitapta 1617 no'lu hadise bakınız.

3. Canlıların resim ve heykellerini yapanlara da Allah lanet etsin. (Bu kitapta 1680-1688 nolu hadislere bakınız.)

4. Bahçe ve tarlalardaki izleri ve sınırları gizlice bozup değiştirenlere de Allah lanet etsin. (Rahmetinden uzak kılsın.)[2]

5. Çelik miğfer veya küçücük yumurta bile çalarak hırsızlığı alışkanlık haline getirenlere de Allah lanet etsin.[3]

6. Ana babasına lanet edene Allah lanet etsin.[4]

7. Kestiğini Allah'tan başkası adına kesene de Allah lanet etsin.[5]

8. Bütün meleklerin ve tüm insanların laneti Medine'de bidat çıkaran veya bir bidatçıyı barındıran kimse üzerine olsun.[6]

9. Ey Allah'ım, Allah'a ve Rasûlüne isyan etmiş olan Ri'l, Zekvan ve Usayye'ye lanet et.[7]

10. Peygamberlerin kabirlerini mescid edinen Yahudilere Allah lanet etsin.[8]

11. Kadınlara benzemeye çalışan erkeklere ve erkeklere benzemeye kalkışan kadınlara lanet olsun.[9]

Biraz bilgi vermek için iktibaslar yapılarak sıralanmış bulunan hadislere numaralar verdik, zulüm ve günah çeşitlerinden bir kısmına lanet edilebileceğini böylece öğrenmiş olacağız. [10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 454.

[2] Müslim, Ezahi, 44; Nesai, Dehaya, 34.

[3] Buhari, Hudud, 7; İbni Mace, Hudud, 22.

[4] Müslim, Edahi, 44.

[5] Müslim, Edahi, 43; Nesai, Dehaya, 34

[6] Buhari, İ'tisam, 5; Müslim, Hac, 403.

[7] Buhari, Cihad, 9.

[8] Buhari, Salat, 48; Müslim, Mesacid, 19.

[9] Bu kitapta 1633 numaralı hadis.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 454-455.

266) Müslümana Sövme Yasağı (Haksız Olarak Bir Müslümana Söğüp Sayma Yasağı)

Bu bölümdeki bir ayet ve beş hadis-i şeriften, müslümanlara eziyete iftira etmenin büyük günah olduğunu ve küfre götürebileceğini, müslümana kafir ve fasık denilmemesi gerektiğini, sövüşenlerin günahı sövmeyi ilk başlatana aid olduğunu, şer'i ceza ile cezalandırılan bir kimseye dahi kötü sözler söylenmemesi gerektiğini, köle ve işçisine zina iftirasında bulunana kıyamet günü ceza uygulanacağını öğreneceğiz. [1]

"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları yapmadıkları bir fiilden dolayı suçlayanlara gelince, onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar." (Ahzab: 33/58)

Bu ayet bize şunu da hatırlatıyor: *"Ama kim bir hata yapar, günah işler de sonra onu suçsuz bir kimsenin üzerine atarsa, iftira suçu ve hatta daha da iğrenç bir günah yüklenmiş olur."* (Nisa: 4/112)

1563. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslümana sövmek fâsıklık, onunla savaşmak küfürdür." [2]

1564. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre o, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir:

"Hiç kimse, bir başkasına fâsık veya kâfir demesin. Şayet itham altında bırakılan kişide bu sıfatlar yoksa, o söz onu söyleyene döner." [3]

1565. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Birbirine söven iki kişinin söylediklerinin günahı, mazlum olan haddi tecâvüz etmedikçe, sövüşmeyi ilk başlatana yazılır."[4].

1566. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir defasında Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e içki içmiş bir kişi getirdiler. Hz. Peygamber, orada bulunanlara:

– *"Dövün şu adamı!"* buyurdu.

Ebû Hüreyre dedi ki: Bunun üzerine bizden kimileri eliyle, kimileri papuçlarıyla, kimileri de elbiselerinin ucuyla adama vurmaya başladı. Dayak faslı bittikten sonra oradakilerin birisi:

– "Allah seni rezil etsin, kahretsin!" diye söylendi. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– *"Hayır, öyle demeyiniz, adam aleyhinde böyle şeyler söyleyip de şeytana yardımcı olmayın!"* buyurdu.[5]

1567. Yine *Ebû Hüreyre radıyallahu anh* şöyle dedi: Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim:

"Kim, köle ve câriyesine (memlûküne) zina iftirasında bulunursa, köle ve câriyede böyle bir kusur bulunmadığı takdirde kıyamet günü o kişiye had cezası uygulanır."[6].

***** İslamda cezaların herkesin önünde uygulanıp caydırıcı oluşu, gerçeğiyle seyredenlerin ibret alıp böyle bir duruma düşmemeleri temin

edilmiş olur. Cezayı çeken ise utanıp mahçup olur ve bir daha suç işlememeye karar verebilir. Peygamberimiz ceza uygulattığı kimseye sahabenin beddua etmesini yasaklamış ve uygun görmemiştir. Bu sebeple cezasını dünyada çekmeye razı olan ve çeken kimseye bir de hakaret ve beddua hoş olmaz. Bu tip suçluları toplumdan dışlamamak ve onlara merhamet ve şefkatle yaklaşmak uygundur. Bu tür suçları işleyenlere ceza uygulama yetkisi İslam devletine ait olup, kişiler devletsiz kendi başlarına bu işi yapamazlar.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 455.

[2] Buhârî, Îmân 36, Edeb 44, Fiten 8; Müslim, Îmân 116. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 51, Îmân 15; Nesâî, Tahrîm 27; İbni Mâce, Mukaddime, 7, 9, Fiten 4.

[3] Buhârî, Edeb 44.

[4] Müslim, Birr 68. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 39; Tirmizî, Birr 51.

[5] Buhârî, Hudûd 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 35, 36.

245'de geçmişti.

[6] Buhârî, Hudûd 45; Müslim, Eymân 37. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 124; Tirmizî, Birr 30.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 456.

267) Ölülere Sövme Yasağı (Haksız Yere, Bid'at Ve Günahına Ortak Olmaktan Sakındırmak Gibi Dinî Bir İyilik Maksadı Da Bulunmaksızın Ölülere Sövüp Saymanın Nehyedilmiş Olduğu)

1568. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ölülere sövmeyin! Çünkü onlar, önceden âhirete göndermiş olduklarının sonuçlarıyla başbaşadırlar."[1].

---

[1] Buhârî, Cenâiz 97, Rikak 42. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 52.

268) Müslümanlara Eziyet Etmemek Ve İncitmemek

Bu bölümdeki bir ayet ve iki hadisten mü'minlere eziyet edip rahatsız edenlerin büyük bir günah yüklendiklerini, gerçek müslümanın elinden ve dilinden başkalarının emniyette olduğu kimse olduğunu, müslüman kendisine karşı nasıl davranılmasından hoşlanıyorsa, başkalarına da öyle davranması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları, yapmadıkları bir fiilden dolayı suçlayanlara gelince, onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar." (Ahzab: 33/58)

1569. Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"(İyi) müslüman, dilinden ve elinden müslümanların emin olduğu kişidir. (Asıl) muhâcir de Allah'ın yasakladıklarını terkedendir."[2]

***** İnsanlara zarar vermemek de bir faydadır. Gerçek muhacir Allah'ın yasakladığı şeyleri günahları terkedenlerdir. Müslümanın müslümanı her yönden incitmesi yasaklanmıştır. Müslüman güvenilir kimsedir.[3]

1570. Yine Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, cehennemden uzaklaştırılıp cennete konulmayı isterse, ölümünü, Allah'a ve âhirete inanmış olarak karşılasın. Bir de başkalarına karşı, kendisine nasıl davranılmasından hoşlanıyorsa öyle davransın."[4]

***** Ahirette mutluluğa ermek, iman üzere ölenler içindir. Ölüme imanla kavuşabilmek için hayatı iman üzere yaşayıp bitirmek gerekir. Toplumsal ilişkilerde herkes kendisine yapılmasını istediği şeyleri başkalarına yapmayı prensip haline getirmelidir. Kendisine iğne batırmayan başkasına çuvaldızı hiç batıramaz.[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu'ş-Salihin Tercümesi: 456.

[2] Buhârî, Îmân 4, 5, Rikak 26; Müslim, Îmân 64–65. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 2; Tirmizî, Kıyâmet 52, Îmân 12; Nesâî, Îmân 8, 9, 11.

213'de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu'ş-Salihin Tercümesi: 456.

[4] Müslim, İmâre 46. Ayrıca bk. Nesâî, Bey'at 25; İbni Mâce, Fiten 9.

Uzunca 668'de geçmişti.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu'ş-Salihin Tercümesi: 457.

269) Müslümanlara Buğuz Etme İlişki Kesme Ve Sırt Çevirmenin Yasaklığı

Bu bölümdeki üç ayet ve iki hadisten mü'minlerin ancak kardeş olduklarını ve kendi aralarında alçak gönüllü olmaları gerektiğini kafirlere ise çetin ve onurlu olunmasını, kin, haset, alaka kesme ve üç günden fazla dargın durmanın helal olmadığını, iki mü'minin barışıncaya kadar affedilmeleri için beklendiğini öğreneceğiz.[1]

"Tüm mü'minler kardeştir, o halde her ne zaman araları açılırsa kardeşlerinizin arasını düzeltin..." (Hucurat: 49/10)

"...O mü'minler mü'minlere karşı alçak gönüllü, Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlere karşı ise onurlu ve şiddetlidirler." (Maide: 5/54)

"Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla beraber olanlar, Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlerin tümüne karşı, kararlı ve tavizsiz; ama birbirlerine karşı daima merhametlidirler." (Feth: 48/29)

1571. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Birbirinize kin tutmayınız, hased etmeyiniz, sırt dönmeyiniz ve ilginizi kesmeyiniz. Ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz. Bir müslümanın, din kardeşini üç günden fazla terketmesi helâl değildir."[2]

***** Şahsi konularda küsüp konuşmama müddetinin en uzunu üç günden daha fazlası müslümanlar arasında olmaz. Dini maksatlarla küsmek tartışmasız

caizdir. (Ka'b ibni Malik ve iki arkadaşına müslümanların konuşmamaları gibi)[3]

1572. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Pazartesi ve perşembe günleri cennet kapıları açılır. Din kardeşi ile aralarında düşmanlık bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. (Meleklere) siz şu iki kişiyi birbiriyle barışıncaya kadar tehir edin, evet siz bunları birbiriyle barışıncaya kadar tehir edin! buyurulur."[4].

***** Müslümanlar düşmanlıktan vazgeçip aralarını düzeltinceye kadar bağışlanma dışı bırakılmaktadırlar. Her hafta iki kere bağışlanma fırsatını kaçıran kimsenin felaket ve mahrumiyetinden daha büyük ne olabilir? Şirk koşan yani Allah'la beraber başka kanun koyucular tanıyanlar ne affedilirler, ne de amelleri kabul olunur. (Bu hususta bakınız Zümer: 39/65, Enam: 6/88, Hud: 11/16, Araf: 7/147, Tevbe: 9/17, Tevbe: 9/69, Kehf: 18/105, Ahzab: 33/19).[5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 457.

[2] Buhârî, Edeb 57, 58, 62; Müslim, Birr 23, 24, 28, 30–32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Birr 24; İbni Mâce, Duâ 5.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 457.

[4] Müslim, Birr 34–36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 47.

1595’te tekrar gelecektir.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 458.

270) Bir Kimsenin Sahip Olduğu Dini Ve Dünyevi Nimetlerin Elinden Çıkmasını İstemenin Haram Kılındığı

Bu bölümdeki tek ayet ve tek hadisten Allah'ın verdiği nimetlere karşı hased edilmemesi gerektiğini, çünkü hasedin aynen ateşin odunu yiyip tükettiği gibi iyilikleri yiyip bitireceğini öğreneceğiz.[1]

"Yoksa onlar Allah'ın lütfundan verdiği şeyler için insanları kıskanıyorlar mı?..." (Nisa: 4/54)

1573. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Haset etmekten sakının. Zira, ateşin odunu (veya otları) yiyip bitirdiği gibi haset de iyilikleri yer bitirir."[2]

***** Ateş için odun ve otları yakıp kül etmek ne kadar kolay ise hasetçilik = çekememezlik duygusu da müslümanın tüm yaptığı iyilikleri öylece tüketir. Hasetçi kişi haset ettiği kimselerin gıybet ve dedikodusunu yapar. Aleyhinde bulunur ve böylece kendi kayıp ve zararını haset ettiği kimsenin de nimet ve sevabını artırır. Böylece hased edenin hem dünyası hem de ahireti mahrumiyetle neticelenir. Tedavi edilmezse kişinin imanını da ifsad edip yok olmasına sebep olabilir. Bu sebeple şiddetle yasaklanmıştır. (Hucurat, Felak vb. sureleri bir tefsirden mutlaka okuyunuz) Gıbta ise caizdir. Başkalarının sahip olduğu nimetlerin yok olmasını istemek, hased aynı şeylerin kendisinde olmasını istemek ise gıbtadır.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 458.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 44. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 22.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 458.

271) Gizli Şeyleri Araştırmanın Ve Duyulması İstenmeyen Şeyleri Duymaya Çalışmanın Yasak Oluşu

Bu bölümdeki iki ayet ve üç hadisten, müslümanların birbirlerinin gizli hallerini araştırmamaları gerektiğini, mü'minlerin birbirlerine iftira ve eziyet etmelerinin apaçık günah yüklenme olduğunu, haset edilmemesi, kin tutulmaması, haksızlık edilmemesi, müşteri kızıştırılmaması, kardeş olunması, alaka kesilmemesi, başkasının pazarlığı üzerine satış yapılmaması, müslümanların gizli durumlarının araştırılması halinde ahlâken bozukluğun yaygınlaşacağını ayıp ve kusur araştırmaktan menedildiğimizi öğreneceğiz. [1]

"... Ey mü'minler birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın..." (Hucurat: 49/12)

"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları yapmadıkları bir işten dolayı suçlayanlara gelince, onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar." (Ahzab: 33/58)

1574. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zandan sakınınız. Çünkü zan (yersiz itham), sözlerin en yalan olanıdır. Başkalarının konuştuklarını dinlemeyin, ayıplarını araştırmayın, birbirinize karşı öğünüp böbürlenmeyin, birbirinizi kıskanmayın, kin tutmayın, yüz çevirmeyin. Ey Allah'ın kulları! Allah'ın size emrettiği gibi kardeş olun.

Müslüman müslümanın kardeşidir: Ona haksızlık etmez, onu yardımsız bırakmaz, küçük görmez. (Göğsüne işâret ederek) Takvâ buradadır, takvâ buradadır!”

"Kişiye, müslüman kardeşini hor görmesi kötülük olarak yeter. Müslümanın her şeyi, kanı, namusu ve malı müslümana haramdır.”

"Şüphesiz ki Allah, sizin bedenlerinize, görünüşünüze ve mallarınıza değil, kalblerinize kıymet verir."

Bir rivâyette şöyle buyurulur: *"Birbirinize haset etmeyin, kin tutmayın. Başkalarının ayıplarını araştırmayın, konuştuklarını dinlemeyin, müşteri kızıştırmayın. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun."*[2].

Bir rivayette de şöyle buyurulur:

"Birbirinizle alâkayı kesmeyin! Birbirinize sırt dönmeyin! Birbirinize kin tutmayın! Haset etmeyin. Ey Allah'ın kulları! Kardeş olun!”[3].

Bir rivayette de şöyle buyurulur:

"Birbirinizle alâkayı kesmeyin! Biriniz bir başkasının satış pazarlığı üzerine satış yapmasın!"[4].

Müslim bu rivâyetlerin tamamını[5], Buhârî de büyük bir kısmını rivayet etmiştir.

***** Bu hadisin kısa şekli 7 numarada geçmiş ve gerekli açıklamalar orada verilmişti. 1575'de kısa bir şekli de gelecektir.[6]

1575. Muâviye *radıyallahu anh* şöyle dedi: Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Müslümanların ayıplarının, gizli durumlarının peşine düşer, araştırmaya kalkışırsan, onların ahlâkını bozarsın veya onları buna zorlamış olursun."[7].

***** Yönetimlerin istihbarat teşkilatları ülke insanlarını dış düşmanlara karşı korumak maksadıyla çalıştırılmalıdır. Toplumlarından şüphelenen bir yönetim aslında kendisinden şüpheleniyor demektir. Bu da halkla beraber yönetimin bizzat yöneticiler tarafından bozulması anlamına gelir. Birkaç müslümanın bir araya gelmesinden kuşku duyan yönetim ve yöneticilerin ne tür sıkıntılara sebebiyet verdikleri henüz unutulmuş değildir. Dün, bugün ve yarın aynı konuma düşüldüğü görülmüştür. Kendilerine hak ve hürriyet verilmeyen kimselere baskı ve fişleme tehdidleriyle düzeltmek mümkün değildir. Böylesi ortamlarda yöneticiler aslında kendi acizlik ve dengesizliklerini ortaya koymuş olurlar. Ayıp ve kusur araştırmak, toplumların ahlakını ifsad eder. Yöneticiler ve yönetimler halkın kusurunu araştırmakla değil, huzurunu temin etmekle meşgul olmalılar. Toplumundan kuşkulu yöneticiler ne kendileri huzur bulur, ne de toplumlarına huzur verirler. (Hucurat: 49/ 6).[8]

1576. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*, bir gün kendisine bir adam getirilerek, "Bu, sakalından şarap damlayan falanca kişidir" denildiğini bunun üzerine kendisinin de şu cevabı verdiğini bildirmektedir:

"Biz ayıp ve kusur araştırmaktan menedildik. Kendiliğinden bir kusur veya ayıp ortaya çıkarsa biz onun gereğini yaparız."[9].

***** Günah ve kusur araştırıcılığı yapmak yasaktır. Açığa çıkmış hata ve günahların cezasını vermek yeterlidir. Apaçık hatalara ses çıkarmayıp da gizli kusur aramayı hüner sayanlar toplumun ahlaken bozulmasını hızlandırmaktan başka birşey yapmazlar. [10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 458.

[2] Müslim, Birr 30.

[3] Müslim, Birr 30' un ikinci rivayeti.

[4] Müslim, Birr 32.

[5] Birr 28–34.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 458.

[7] Ebû Dâvûd, Edeb 37.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 459.

[9] Ebû Dâvûd, Edeb 37.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 459.

272) Müslümanlara Gereksiz Yere Sûizanda Bulunma Yasağı

Bu bölümdeki bir ayet ve bir hadisten, kötü zandan uzak durulması gerektiğini, çünkü zannın bir kısmının günah olduğunu, sözlerin en yalan olanının zan olduğunu öğrenmiş olacağız. [1]

"Ey iman edenler! birbirinizin hakkında, yersiz zanda bulunmaktan kaçının, çünkü bazı zan ve şüphe vardır ki, günahtır." (Hucurat: 49/12)

1577. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zandan sakının. Çünkü zan, sözlerin en yalan olanıdır." [2]

* Yunus: 10/36'da ve Necm: 53/23'de anlatılan zan "kötü zandır" 1549 no'lu hadiste beyan edilen husus da yine kişinin tetkik ve tahkik etmeden her sözü söylemesinin uygun olmadığı meydandadır. [3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 460.

[2] Buhârî, Vasâyâ 8, Nikâh 45, Ferâiz 2, Edeb 57, 58; Müslim, Birr 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 56.

Çok uzunca 1572'de geçmişti, gerekli açıklama 7 numarada verilmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 460.

273) Müslümanı Küçük Görme Ve Aşağılamanın Yasak Oluşu

Bu bölümdeki iki ayet ve üç hadis-i şeriften mü'minlerin birbirlerini asla alaya almamaları gerektiğini, kötü lakaplarla çağırmamak gerektiğini, arkadan çekiştirip göz kaş hareketleriyle alay ve eğlence konusu edinenlere büyük azaplar hazırlandığını, bir kimseye kötülük olarak müslüman kardeşini hor görmesinin yeteceğini, kalbinde zerre kadar kibir olanın cennete giremeyeceğini, bir müslümanın bağışlanmayacağı hakkında kim yemin ederse amellerinin boşa gideceğini, diğer kimsenin ise affedileceğini öğreneceğiz.[1]

"Ey iman edenler! Hiçbir insan başka insanları alaya alıp küçümsemesin, belki o alaya alıp küçümsedikleri, kendilerinden daha hayırlı olabilirler. Ve hiçbir kadın da başka kadınları küçümseyip alaya almasın, belki de onlar kendilerinden daha hayırlı olabilirler. Ve hiçbirinin başka birinde ayıplar arayıp onu karalamasın ve kınamasın. Kötü lakaplarla sataşıp atışıp birbirinizi aşağılamayın. İman ettikten sonra kötü bir ad sahibi olmak ne çirkin şeydir. Artık her kim bu yasak ettiği şeylerden tevbe edip dönmezse, işte onlar yaratılış gayesine aykırı yaşayanlardır." (Hucurat: 49/11)

"Ayıp kusur arayan ve göz kaş işaretleriyle alay edenlerin vay haline..." (Hümeze: 104/1)

1578. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslüman kardeşini hor görmesi kişiye kötülük olarak yeter."[2]

***** Müslüman, müslüman kardeşini asla hor ve hakir görmemelidir. Çünkü en büyük kötülük budur, böyle yapılınca müslümanlar arasına kötülük tohumu ekilmeye başlanmış demektir. Müslümanlar birbirleriyle bir binanın parçaları gibi sağlamca kenetlenmiş kişilerdir. Birbirlerini hor görmeleri, hakir görmeleri uygun olmaz. Gerçek müslümanlar arasında bu tür davranışlar görülmez, görülmemelidir.

Ama müslüman olmayıp din ayrılığı yönünden müslümanı küçük gören laik demokrat çağdaş kimseler de vardır ki bu konumuzun dışındadır. Her peygamber ve ümmeti kendi döneminin inanmayanları tarafından küçümsenmişlerdir. Peygamberimize bile Allah'tan bu konuda tavsiyeler gelmiştir. Bkz. Enam: 6/52, Hud: 11/29-31, Şuara: 26/114, Kehf: 18/28. [3]

1579. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Kalbinde zerre kadar kibir olan kimse cennete giremez."*

Bunun üzerine bir sahâbî:

– İnsan elbisesinin ve ayakkabısının güzel olmasını arzu eder, dedi. Resûl–i Ekrem de şöyle buyurdu:

– *"Allah güzeldir güzeli sever. Kibir ise, hakkı kabul etmemek ve insanları hor görmektir."*[4]

* **Kibir:** Hakkı tanımamak ve insanları küçük görmek olarak tarif edilir. Zerre kadarı bile insanları cennetten mahrum edecek olan bu ahlaki

hastalık çok tehlikelidir. Kişinin elbise veya ayakkabısının güzel olmasını istemesi kibir kapsamına girmediği de açıklanmıştır. [5]

1580. Cündeb İbni Abdullah *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

Bir kişi:

– Vallahi, Allah falan adamı bağışlamaz, diye yemin etti. Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah da:

– "Falanı bağışlamayacağım hakkında benim adıma kim (yemin edip) hüküm verebilir? Ben onu bağışladım, senin amelini de boşa çıkardım" buyurdu.[6]

***** Bu hadis hiçbir kimsenin hiçbir kimseyi mevcud haline bakarak Allah'ın rahmet ve mağfiretinden uzak görmeye ve göstermeye Allah adına hüküm vermeye, hakkı ve haddi olmadığını ortaya koymaktadır. Bu kişinin kendisini belli bir mertebede görerek büyüklük taslayarak yapması büsbütün hatadır. Allah'ın ve peygamberinin bir açıklamasına uyar bir hali olmaksızın insanların cennetlik ve cehennemlik olduklarını söylemek asla caiz değildir. İnsanlar kendi ayıp ve kusurlarıyla meşgul olup bağışlatmak için uğraşacakları yerde başkalarının hatalarını büyük görüp cehennemlik olduklarını söyleyebilmektedirler. Bu hadis bu türden davranış sahiplerini bekleyen büyük tehlikeyi haber vermekte ve Allah'ın işine karışmaya kalkışmanın çok ağır bedelini hatırlatmaktadır. Bu davranış Allah korusun gazabı ilahiyi celbedecek büyük bir kusurdur. Müslümanı hor gören kendisini horluğa, ateşe mahkum eder.[7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 460.

[2] Müslim, Birr 32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 35; Tirmizî, Birr 18; İbni Mâce, Zühd 23.

Uzunca 237'de geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 461.

[4] Müslim, Îmân 147. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 26; Tirmizî, Birr 61.

612'de geçmişti.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 461.

[6] Müslim, Birr 137.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 461.

274) Müslümanın Felâketini Sevinçle Karşılama Yasağı (Müslümanın Başına Gelen Bir Felâketten Dolayı Sevinç Gösterisinde Bulunmanın Nehyedilmiş Olduğu)

Bu bölümdeki iki ayet ve bir hadisten, mü'minlerin ancak kardeş olduklarını, kötü söz ve hayasızlığın mü'minler arasında yayılmasından sevinç duyanlara dünyada da ahirette de bir azabın beklediğini, müslümanın müslüman kardeşinin uğradığı felaketi sevinçle karşılamaması gerektiğini, aksi halde o kimseyi o dertten kurtarıp diğer şahsı o derde uğratabileceğini öğreneceğiz.[1]

"Bütün mü'minler ancak kardeştirler." (Hucurat: 49/10)

"Mü'minler arasında, kötü şeylerin yayılmasından hoşlananlara bu dünyada da, ahirette de can yakıcı bir azap vardır." (Nur: 24/19)

1581. Vâsile İbni'l–Eskâ *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kardeşinin uğradığı felâketi sevinçle karşılama! Allah onu rahmetiyle o felâketten kurtarır da seni derde uğratır."[2]

***** Müslümanlar kardeştirler, sevinç ve üzüntüde ortaktırlar. "Gülme komşuna, gelir başına" atasözü unutulmamalıdır. Allah dilerse felakete uğrayanı kurtarır, felakete sevineni ise o tür bir felakete uğratabilir.[3]

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 461.

[2] Tirmizî, Kıyâmet 54.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 462.

275) Neseb' e Dil Uzatmanın Haram Oluşu

Bu bölümdeki bir ayet ve bir hadisten mü'minlere eziyet etmenin apaçık günah olduğunu, neseblere dile uzatmak ve ölülere yaka paça yırtarak ağlamanın küfür vasfı taşıyan iki huy olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları yapmadıkları bir işten dolayı suçlayanlara gelince, onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar." (Ahzab: 33/58)

1582. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallalllahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Nesebe dil uzatmak ve yüksek sesle ölüye ağlamak, halk arasında yerleşmiş küfür niteliği taşıyan iki huydur."[2]

***** Müslüman olmayan kafir ve müşriklerin adet ve hareketleri cümlesinden olan iki kötü uygulama ortaya konmuştur. Müslüman toplumlarda bu iki kötü huy asla bulunmaz. Hiçbir müslüman diğer müslümanın sahih nesebine dil uzatma, laf söyleme hakkına sahip değildir ve müslümana yapılacak en büyük kötülük te budur. Bu da iki şekilde olur. Biri, kişinin kendi öz babasını bırakıp babasının başka birisi olduğunu söylemesi veya bu izlenimi verecek şekilde konuşmasıdır. İkincisi ise birilerinin kalkıp bir başkasının nesebi hakkında ileri geri söz söylemesidir. İkisi de yasak ve haramdır. Müslüman bunun yasak olduğunu bile bile ve helal sayarak böyle bir iddiada bulunursa açıkça küfre girmiş olur. Helal

kabul etmeyip böyle davranırsa cahiliye insanları ve kafirlerde görülen bir işi yapmış olur. Bir kimsenin gayri meşru bir şekilde dünyaya geldiğini ifade eden her türlü söz de bu kapsama girer.

Ölüye bağırıp çağırıp yaka paça yolarak ağlamak da yasaklanmış olup, İslam'da sadece gözyaşı ve üzüntü şeklinde teessür hali vardır. Gerisi taşkınlıktır, yasaklanmıştır. [3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 462.

[2] Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 23; Müslim, Îmân 121, Cenâiz 29. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 23.

1669'da tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 462.

276) Hile Yapma Ve Aldatma Yasağı

Bu bölümdeki bir ayet ve beş hadis-i şeriften, mü'minlere eziyet vermenin apaçık günah olduğunu, müslümana silah çeken ve aldatanın müslümanlardan olamayacağını, müşteri kızıştırmamak gerektiğini, devamlı aldatılan kimsenin alışveriş yaparken ne demesi gerektiğini, bir müslümanın karısını ve kölesini aldatan kimsenin müslümanlardan olamayacağını öğreneceğiz.[1]

"Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları yapmadıkları bir işten dolayı suçlayanlara gelince, onlar iftira atma suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar." (Ahzab: 33/58)

1583. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bize silah çeken bizden değildir. Bize hile yapıp aldatan da bizden değildir."[2]

Müslim'in bir başka rivâyetinde şöyle denilmektedir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* pazarda bir buğday sergisine uğradı. Elini buğday yığınının içine daldırdı, parmakları ıslandı. Bunun üzerine satıcıya:

– *"Ey zâhîreci! Bu ıslaklık nedir?"* buyurdu. Adam:

– Ey Allah'ın Resûlü! Yağmur ıslattı, dedi. Resûl–i Ekrem:

– *"İnsanların görüp aldanmaması için o ıslak kısmı ekinin üstüne çıkarsaydın ya! Kim bizi aldatırsa, bizden değildir"* buyurdu.[3]

***** Aldatmanın her türlüsü İslam'da yasaklanmıştır. Malın iyisini öne, kötüsünü arkaya ve alta koymaktan tutun da kalitesi farklı malı kaliteli diye satmaya kadar yalan söylemekle müşterinin aldatılmasına göre her çağın ve her dönemin aldatma modellerinin hepsi yasaktır. Silah çekmek de aynı şekilde tecavüz olması dolayısıyla bir farkı yoktur.[4]

1584. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Müşteri kızıştırmayın!"****[5]***

1585. İbni Ömer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* müşteri kızıştırmayı nehyetmiştir.[6]

1586. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Bir adam Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek alış–veriş yaparken kendisinin sürekli aldatıldığını söyledi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Kimden alış–veriş yaparsan ona 'İslâm'da aldatma yoktur' de!"* buyurdu.[7]

***** Her yaptığı alışverişlerde aldandığından şikayette bulunan bir sahabinin müracaatı üzerine peygamberimiz, alışveriş yaparken böyle söylemesi gerektiğini bildirmiştir. Böyle bir kaidenin alışveriş esnasında hatırlatılması

doğacak sorumluluğun bu kaideye uymayan kimseye ait olacağının dile getirilmesi demektir.

Herkesin her konuda gerekli bilgiye sahip olması, mal ve eşya hakkında yeterli teknik bilgiye sahip olması mümkün değildir. Satıcı olan kimsenin de alıcının bu bilgisizliğinden yararlanmaya kalkması doğru olmaz. Alıcı böyle söyleyerek, sorumluluğu satıcıya yüklerken satıcı da inançları doğrultusunda dürüst davranıp helal kazanmaya ve kimseyi aldatmamaya çalışacaktır.

Gözünü kazanma hırsı bürümüş, haram helal ver Allahım, kulun seçmez yer Allahım, inancıyla hareket edenlere tesiri olmasa bile Allah korkusu ve hak hukuk mefhumunu yitirmemiş kimselere inşaallah tesiri olur. [8]

1587. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, bir adamın karısını veya kölesini ayartıp aldatırsa bizden değildir."[9].

***** (1582-83) Alıcı olmadığı halde sadece müşteri kızıştırmak için müşteri gibi davranıp yüksek fiat vermek suretiyle malın fazla fiatla satılmasına ve böylece gerçek alıcıların zarara uğramasına vesile olmak yasaklanmıştır. İki esnaf arasında pazar yerlerinde yabancı müşterilere fazla fiatla mal satmak için uygulanan bu islamî metodla yasak getirilerek hiçbir kimsenin aldatılmasına meydan vermemiştir. Bugünkü reklamlar da meşhur şahısların çıkıp ben de aldım, ben de kullandım demek suretiyle toplumu

aldatmaları ve o firmanın malına revaç kazandırmaları da bu aldatma içerisine girer. [10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 463.

[2] Müslim, Îmân 164, Fiten 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû 50; Tirmizî, Büyû 72; İbni Mâce, Ticârât 36.

[3] Müslim, Îmân 164.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 463.

[5] Buhârî, Büyû 58, 64, 70, Şurût 8; Müslim, Nikâh 52, Büyû 11, Birr 30, 32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû 44; Tirmizî, Büyû 65; Nesâî, Nikâh 70, Büyû 17, 19, 21; İbni Mâce, Ticârât 14.

[6] Buhârî, Büyû 60, Şurût 11, Hiyel 6; Müslim, Büyû 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû 44; Tirmizî, Büyû 65; Nesâî, Büyû 16, 17, 21; İbni Mâce, Ticârât 14.

[7] Buhârî, Büyû 48, İstikrâz 19, Husûmât 3, Hiyel 7; Müslim, Büyû 48. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû 66; Tirmizî, Büyû 28; Nesâî, Büyû 51.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 463-464.

[9] Ebû Dâvûd, Edeb 126.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 464.

277) Sözden Cayma, Ahdi Bozma Yasağı

Bu bölümdeki iki ayet ve dört hadis-i şeriften Allah'a ve insanlara verilen sözlerin yerine getirilmesi gerektiğini, verilen söz ve anlaşmalardan sorumlu olduğumuzu, münafıkta bulunan hususiyetlerden birinin de sözünde durmamak olduğunu, sözünde durmayanların kıyamet günü bir bayrak dikilerek tanıtılacağını, sözünde durmaması ölçüsünde bu bayrağın yükseltileceğini, kamu yöneticisi durumunda olanların vefasızlıklarının daha büyük olacağını öğreneceğiz. [1]

"Ey inananlar, Allah'a ve insanlara olan akitlerinizi titizlikle yerine getirin." (Maide: 5/1)

"...Ey inananlar, verdiğiniz sözü yerine getirin, çünkü verdiğiniz her sözden hesap gününde mutlaka sorguya çekileceksiniz." (İsra: 17/34)

1588. Abdullah İbni Amr İbni'l–Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dört huy vardır ki bunlar kimde bulunursa o kişi tam münâfık olur. Kim de bu huylardan biri bulunursa, onu terkedinceye kadar o kişide münâfıklıktan bir sıfat bulunmuş olur:

Kendisine bir şey emanet edildiği zaman ona ihânet eder.

Konuştuğunda yalan söyler.

Söz verince sözünden döner.

Düşmanlıkta haddi aşar, haksızlık yapar." [2].

1589. İbni Mes'ûd, İbni Ömer ve Enes *radıyallahu anhüm*'den rivayet olunduğuna göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ahdini bozan herkes için kıyamet günü bir bayrak dikilip bu falanın vefâsızlık alâmetidir diye ilân olunacaktır."[3].

***** Sözünde durmayan kimselerin kıyamet gününde nasıl teşhir edileceği anlatılmaktadır. Sancak ve bayraklar altında teşhir edilmek ne büyük rüsvaylıktır.[4]

1590. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet günü her vefâsız kişinin arkasında bir bayrak bulunacak ve vefâsızlığı ölçüsünde o bayrak yükseltilecektir. Bilin ki, vefâsızlık açısından kamu yöneticisinden daha büyük vefâsız yoktur."[5].

***** Her sözünde durmayan kimseye bir bayrak yükseltilecek, toplumun yönetimini üstlenmiş müslüman ve idareci olmuş kişilerin verdikleri söze, girdikleri taahhütlere ve yönelttikleri insanlara, yaptıkları vaadlere uymamaları halinde onların vefasızlığı bir anda o toplumun fertleri adedince büyüyecektir. Yani onların ihanetlerini belgeleyen bayrakları herkesinkinden daha yüksekçe olacaktır.[6]

1591. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem, "Allah Teâlâ şöyle buyurdu"* demiştir:

"Ben kıyamet günü şu üç (grup) insanın düşmanıyım:

Benim adıma and içtikten sonra sözünden cayan kişi.

Hür bir insanı köle diye satıp parasını yiyen kişi.

*Ücretle bir işçi tutup işini gördüren ve işçinin ücretini vermeyen kişi." **[7]**.*

***** Allah'ın üç sınıf insanın hasmı olacağını bildiren bu kudsi hadiste Allah bu büyük felaketi haber vermektedir. Ne büyük, çaresiz bir felakettir:

1. İnsanları Allah adına söz verip sözünden dönenler ve,

2. İnsanları zorla ekonomik ve kültürel yollarla köleleştirip sahip oldukları doğal zenginlerini sömürenler ve,

3. İşçilerin alınterlerini istismar edenler de aynı şekilde Allah'ın düşmanlığı kazanan kimseler olacaklardır. [8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 464.

[2] Buhârî, Îmân 24, Mezâlim 17, Cizye 17; Müslim Îmân 106. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Îmân 14; Nesâî, Îmân 20.

201-690-1544'de geçmişti, gerekli açıklama 201'de verilmişti.

[3] Buhârî, Cizye 22, Edeb 99, Hiyel 99; Müslim, Cihâd 11–17. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 150; Tirmizî, Siyer 28; İbni Mâce, Cihâd 42.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 465.

[5] Müslim, Cihâd 15–16. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 26.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 465.

[7] Buhârî, Büyû 106, İcâre 10. Ayrıca bk. İbni Mâce, Ruhûn 4.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 465.

278) Bağış Ve Benzeri İyilikleri Başa Kakma Yasağı

Bu bölümdeki 2 ayet ve bir hadis-i şeriften yapılan iyiliklerin başa kakmak suretiyle geçersiz olacağını, başa kakmayanların büyük mükafatlar elde edeceklerini, yaptığı iyilikleri başa kakanlarla kıyamet gününde Allah'ın konuşmayacağını ve yüzlerine dahi bakmayacağını ve acıklı bir azapla azaplanacaklarını öğreneceğiz.[1]

"Ey iman edenler! yaptığınız iyiliği başa kakarak ve muhtaç kimsenin duygularını inciterek, yardımlarınızı değersiz ve geçersiz hale getirmeyiniz." (Bakara: 2/264)

"Mallarını Allah yolunda harcayıp, sonra başa kakmayan ve eziyet etmeyenler, mükafatlarını Rableri katında bulacaklardır..." (Bakara: 2/262)

1592. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç sınıf insan vardır ki kıyamet günü Allah, onlarla konuşmaz, yüzlerine bakmaz, onları temize çıkarmaz. Hem de onlar için can yakıcı bir azab vardır."

Râvî dedi ki, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu cümleyi üç kere tekrarladı.

Ebû Zer:

– Bu kimseler tam bir mahrumiyete ve hüsrana uğramışlar. Bunlar kimlerdir, Ey Allah'ın Resûlü? diye sordu. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– *"Elbisesini kibirle yerlerde sürüyen, yaptığı iyiliği başa kakan ve yalan yere yemin ederek ticaret malını iyi bir fiyatla satmaya çalışandır"* cevabını verdi.[2]

Müslim'in Îman bölümündeki 171. hadisin ikinci rivâyetinde *"izârını yerde sürükleyen"* kaydı bulunmaktadır. Bu da çalım satmak maksadıyla elbisesini topuklarından aşağıya uzatan anlamına gelir.

***** Bu hadis ve benzerlerine benzer bir ayet-i kerime Al-i İmran: 3/77'de yer almaktadır. Tüm bu hadislerde pek çok çeşit insan grubundan bahsedilmektedir ve böyle büyük bir nasipsizliğe mahkum olan bu insanları bize örnek olarak verilmekle bu kimselerden olmamamız gerektiği bizlere duyurulmuş oluyor.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 465.

[2] Müslim, Îmân 171. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 25; Tirmizî, Büyû' 5; Nesâî, Zekât 69, Büyû' 5, Zînet 103; İbni Mâce, Ticârât 30.

Benzerleri 617, 794'de geçti ve 1837, 1854'de tekrar gelecek

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 466.

279) Övünmek Ve Haksız Yere Taşkınlık Yapmanın Yasaklığı

Buradaki iki ayet ve iki hadisten kişinin kendisini övüp temize çıkarmaması gerektiğini, kimin Allah katında daha iyi müslüman olduğunu Allah'ın bildiğini; yeryüzünde taşkınlık yapanlara acıklı azabın hazırlandığını müslümanların birbirlerine karşı mütevazi ve alçak gönüllü olmaları gerektiğini, "kendini büyük görerek, başkalarını hiçe sayan insanlar helak olmuşlar" diyen kimsenin kendisinin helak olduğunu öğreneceğiz.[1]

"...Ey mü'minler öyleyse kendinizi temize çıkarmaya kalkmayın. O, kimin yolunu kendi kitabıyla bulmaya çalıştığını en iyi bilendir." (Necm: 53/32)

"Ceza ve sorumluluk ancak, insanlara haksızlık edip, yeryüzünde haksız yere azgınlıkta bulunanlaradır. İşte bunlara ahirette can yakıcı bir azap vardır." (Şura: 42/42)

1593. Iyâz İbni Hımâr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bana:

Birbirinize karşı öylesine alçak gönüllü olun ki, hiç bir kişi diğerine karşı haddi aşıp zulmetmesin. Yine hiç bir kimse, bir başkasına karşı böbürlenip üstünlük taslamasın diye vahyetti."[2]

1594. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse (kendini üstün görüp diğerlerini küçümseyerek) insanlar helâk oldu derse, kendisi onların en önce helâk olanı olur."[3].

***** Bir kimse yüksekten atıp ahkam keserek "tüm insanlar bozuldu, helak oldu" demesin. İbadet ve taatına güvenip böyle söylemesiyle büyük bir yanılgı içinde olmuş olur ve bu sözü iddia edeni vurur. Kendi kusuruyla meşgul olmayı unutanların helakı herkesten önce gerçekleşir. Felaket tellallığı yapmak kimseye fayda getirmez. Kişinin içinde bulunduğu maddi ve manevi hiçbir nimet ona kendini başkalarından üstün görme hakkını vermez.[4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 466.

[2] Müslim, Cennet 64. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 40; İbni Mâce, Zühd 16.

602'de geçmişti açıklama orada verilmişti.

[3] Müslim, Birr 139. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 77.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 466.

280) Üç Günden Fazla Müslümanlarla İlgiyi Kesmenin Yasak Oluşu

Buradaki iki ayet ve yedi hadis-i şeriften; mü'minlerin ancak kardeş olduklarını böylece kardeşlerin arasını bulmak gerektiğini, günah ve düşmanlıkta yardımlaşmaması gerektiğini müslümanların birbirlerine karşı ilgilerini kesmeyip, sırt dönmeyip haset etmeyip, üç günden fazla dargın durmamaları gerektiğini, dargınlıktan sonra ilk olarak selam verenin daha hayırlı olduğunu, selamı alınırsa her ikisinin de sevap kazanacağını selamı alınmazsa almayanın günaha gireceğini, Pazartesi ve Perşembe günleri dargın ve şirk koşanlar haricinde herkesin bağışlanacağını, şeytanın insanları devamlı birbirine düşürmek için faaliyette bulunduğunu, üç günden fazla küsüp kardeşini terkeden, o hal üzere ölürse cehenneme gireceğini, müslümanın müslüman kardeşine uzun bir süre küserse kanını dökmüş gibi günaha gireceğini öğreneceğiz.[1]

"Tüm mü'minler kardeştir. O halde her ne zaman araları açılırsa kardeşlerinin arasını düzeltin." (Hucurat: 49/10)

"...Ey iman edenler! Kötülük, düşmanlık ve günaha girmede yardımlaşmayın..." (Maide: 5/2)

1595. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Birbirinizle ilginizi kesmeyiniz, sırt dönmeyiniz, kin tutmayınız, ve hased etmeyiniz. Ey Allah'ın kulları, kardeş olunuz. Bir müslümanın, din kardeşini üç günden fazla terkedip küs durması helâl değildir."[2]

1596. Ebû Eyyûb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir müslümanın, din kardeşini üç gün üç geceden fazla terkedip küs durması helâl değildir: İki müslüman karşılaşırlar biri bir tarafa öteki öbür tarafa döner. Halbuki o ikisinin en iyisi önce selâm verendir."[3].

1597. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her Pazartesi ve perşembe günü ameller Allah'a arzolunur. Din kardeşi ile arasında düşmanlık bulunan kişi dışında Allah'a şirk koşmayan her kulun günahları bağışlanır. (Meleklere) siz şu iki kişiyi birbiriyle barışıncaya kadar tehir edin, buyurulur."[4].

1598. Câbir *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim demiştir:

"Şeytan, Arap yarımadasında müslümanların kendisine kulluk etmelerinden ümidini kesmiştir. Fakat onları birbirlerine düşürmeye, aralarını açmaya çalışacaktır."[5].

1599. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim demiştir:

"Müslümanın din kardeşine üç günden fazla küs durması helâl olmaz. Kim müslüman kardeşini üç günden fazla terkeder ve o hal üzere ölürse cehenneme girer."[6].

***** Küsmek kişiyi cehenneme götürecek kadar büyük hatalardandır.[7]

1600. Sahâbî Ebû Hırâş Hadred İbni Ebû Hadred el–Eslemî (es–Sülemî de denir), *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söylemiştir:

*"Kim, din kardeşini bir yıl terkedip küs durursa, onun kanını dökmüş gibi günaha girer."****[8]***

***** Yine aynı şekilde müslümanın kanını dökmüş gibi günaha götürür. [9]

1601. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Bir mü'minin, din kardeşini üç günden fazla terkedip küs durması helâl değildir. Üç gün geçmişse, onunla karşılaşıp selâm versin. Eğer selâmını alırsa, her ikisi de sevapta ortak olurlar. Yok eğer selâmını almazsa, almayan günaha girmiş olur. Selâm veren ise küs durmaktan çıkmış olur."****[10]***

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 467.

[2] Buhârî, Edeb 57, 58, 62; Müslim, Birr 23, 24, 28, 30–32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Birr 24; İbni Mâce, Duâ 5.

Bir benzeri 1569'da geçmiş gerekli açıklama orada verilmişti.

[3] Buhârî, Edeb 62, İsti'zân 9; Müslim, Birr 23, 25, 26. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 47; Tirmizî, Birr 21, 24; İbni Mâce, Mukaddime 7.

[4] Müslim, Birr 36. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 47.

Bir benzeri 1570'de geçmişti, gerekli açıklama orada verildi.

[5] Müslim, Münâfıkîn 65. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 35.

[6] Ebû Dâvûd, Edeb 47.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 468.

[8] Ebû Dâvûd, Edeb 47.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 468.

[10] Ebû Dâvûd, Edeb 47.

281) Fısıldaşma Yasağı

Buradaki bir ayet ve iki hadisten gizli konuşmaların şeytandan olduğunu, üç kişi bir arada iken iki kişinin fısıltı ile konuşmaması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

“O gizli konuşmalar ve fısıldaşmalar şeytandandır...” (Mücadele: 58/10)

1602. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç kişi bir arada iken, diğerini bırakıp ikisi fısıldaşmasın."[2]

Hadisi Ebû Dâvûd şu ziyâde ile rivâyet etti[3]:

Râvilerden Ebû Sâlih dedi ki; İbni Ömer'e "Peki dört kişi olurlarsa?" diye sordum. "O zaman sakıncası yoktur" dedi.

İmam Mâlik *Muvatta*'da[4] Abdullah İbni Dînâr'ın şöyle dediğini nakleder:

Bir gün ben Abdullah İbni Ömer ile birlikte Hâlid İbni Ukbe'nin çarşı içindeki evinde bulunuyordum. Bir kişi gelip İbni Ömer'in yanında benden başka kimse olmadığı halde onunla gizlice konuşmak istedi. Bunun üzerine İbni Ömer, derhal bir başkasını çağırdı, biz evde dört kişi olduk. İbni Ömer, bana ve çağırdığı kişiye, "Siz biraz birlikte oyalanınız. Zira ben Resûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem'in, *"Üç kişi bir arada iken, ikisi öbüründen ayrı olarak fiskos etmesin"* buyurduğunu işittim, dedi.

***** Mücadele suresi 9. Ayette fısıldaşmanın yasaklandığını biliyoruz. Çünkü üç kişi bir arada iken iki kişinin gizli konuşmaları üçüncü kişiyi ilişkilendirir. Kendisi hakkında kötü bir şey planlandığını zanneder. Böyle bir durum olmazsa bile en azından kendisini konuşmalarına ortak etmedikleri için üzülür ve oradaki insanlar arasında soğukluğa ve güvensizliğe sebep olabilir. Bu sebeple Rasûlullah bu tür fiskosu yasaklamıştır. Yine aynı şekilde böyle bir toplantıda üçüncü şahsın bilmediği bir dille konuşması da aynı hükümdedir. Üçten fazla kişinin bulunduğu yerlerde iki kişinin fısıldaşması yasak değildir.[5]

1603. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üç kişi bir arada bulunduğunuz vakit, başka insanlara karışıncaya kadar, (içinizden) iki kişi, diğerini bırakıp fısıldaşmasın. Çünkü bu fısıldaşma, o kişiyi üzer."[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 468.

[2] Buhârî, İsti'zân 45; Müslim, Selâm 36; Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb 24; İbni Mâce, Edeb 50.

[3] Edeb 24.

[4] Kelâm 13, 14.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 468.

[6] Buhârî, İsti'zân 47; Müslim, Selâm 37, 38; Ayrıca bk. Ebû Dâvud, Edeb 24; Tirmizî, Edeb 59; İbni Mâce, Edeb 50.

282) Gereksiz Ve Aşırı Cezalandırma Yasağı (Bir Uşağı, Hayvanı, Kadını Ve Çocuğu Meşrû Bir Sebebe Dayanmadan Veya Terbiye Sınırını Aşacak Şekilde Cezalandırma Yasağı)

Bu bölümdeki bir ayet ve dokuz hadis-i şeriften; herkese karşı iyi davranmanın gerekliliğini, böbürlenenleri Allah'ın sevmediğini, bir kadının hapsederek hiçbir gıda almasına izin vermediği ve bu yüzden ölen bir kedi yüzünden cehenneme girdiğini, canlı hayvanları hedef yapıp atış yapanlara lanet edildiğini, köle ve hizmetçilerin dövülmemesi gerektiğini, dövülürse o işin keffaretinin o köleyi azad etmek olacağını, insanlara haksız yere azab ve işkence edenlere Allah'ın mutlaka azab edeceğini, hayvanların yüzlerinin dağlamak suretiyle damgalanmaması gerektiğini ve böyle yapan kimselere Allah'ın lanet edeceğini öğreneceğiz.[1]

“... Anaya, babaya, yakın akrabanıza yetimlere, muhtaçlara, kendi çevrenizden olan komşulara, uzak komşulara, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve elinizin altındaki hizmetçi ve işçilere iyilik yapın, iyi davranın. Doğrusu Allah, kendini beğenen ve böbürlenenleri sevmez.” (Nisa: 4/36)

1604. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kadın ölünceye kadar hapsettiği bir kedi yüzünden azâb edildi ve bu sebeple cehenneme girdi. Hayvanı hapsettiğinde ona bir şey yedirmemiş, içirmemiş, yerdeki haşereleri yemesine bile izin ve imkân vermemişti."[2]

***** Hiçbir hayvan gereksiz yere cezalandırılamaz. Savunması olmayan bu tür hayvanlara yapılan zulüm asla cezasız kalmaz, Allah mutlaka cezasını verir.[3]

1605. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edilmiştir. Kendisi birgün, bir kuşu hedef olarak dikip ona ok atan Kureyşli gençlerin yanına uğramıştı. Hedefe isabet etmeyen her ok için kuş sahibine bir ödeme yapıyorlardı. Gençler, İbni Ömer'in geldiğini görünce etrafa dağıldılar. İbni Ömer arkalarından şöyle seslendi:

– Bunu yapan kim? Allah ona lânet etsin. Şu bir gerçektir ki, Resûllullah *sallallahu aleyhi ve sellem* canlı bir hayvanı hedef olarak dikip ona atış yapana lânet okudu.[4]

* Atış talimleri ve savaş oyunları canlı hedeflere değil maketlere yapılması gerekir. İyiler bu tür şeylerde ikaz etmeli ve duyurmalıdırlar. Çünkü iyilerin tembelliği kötülerin faaliyetidir denmiştir.[5]

1606. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* öldürmek maksadıyla hayvanları bir yere hedef olarak bağlamayı yasakladı.[6]

***** Zulüm kime ve neye yapılırsa yapılsın zulümdür ve mutlaka sorumluluk gerektirir.[7]

1607. Ebû Ali Süveyd İbni Mukarrin *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben, Mukarrinoğullarının yedinci çocuğu idim. Bizim hepimizin sadece bir kölesi vardı. (Bir gün) en küçüğümüz onu tokatladı. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize o köleyi âzâd etmemizi emretti.[8]

Müslim'in bir rivâyetinde[9] "yedincisi" yerine "kardeşlerimin yedincisi idim" ifadesi yer almaktadır.

***** Köle, uşak, hizmetçi gibi insanlara hiçbir hakkın tanınmadığı bir ortamda insanların sebepsiz yere dövülmelerinin keffareti olarak hürriyetlerine kavuşturma tavsiyesi çok ciddi bir dini tedbirdir.[10]

1608. Ebû Mes'ûd el–Bedrî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Kölemi kamçı ile döverken arkamdan *"Ey Ebû Mes'ûd, bilesin ki…"* diye bir ses duydum. Ancak kızgınlığımdan sesin sahibini çıkaramadım, sözün gerisini de anlamadım. Yaklaşınca bir de ne göreyim Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* değil mi! Ve bana, *"Ey Ebû Mes'ûd! Bilesin ki Allah'ın gücü sana, senin bu köleye gücünün yettiğinden çok daha fazla yeter!"* diyordu.

Bunun üzerine ben, "Bundan böyle bir daha asla köle dövmeyeceğim" dedim.

Müslim'deki bir rivayette, "Onun heybetinden elimdeki kırbaç yere düşüverdi" ifadesi bulunmaktadır.

Başka bir rivayette[11]: Bunun üzerine ben, " Ey Allahın Resûlü! Allah rızâsı için bu köleyi kölelikten âzat ettim" dedim. Resûl–i Ekrem de:

– *"Beri bak! Eğer böyle yapmasaydın seni mutlaka ateş yakardı (ya da cehennem ateşi seni sarardı)"* buyurdu.[12]

1609. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, işlemediği bir suçtan ötürü cezalandırmak maksadıyla kölesini döver veya sebepsiz yere tokatlarsa, bunun kefâreti o köleyi âzat etmesidir." [13]

1610. Hişâm İbni Hakîm İbni Hizâm *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre kendisi, Şam'da, başlarına zeytinyağı döküldükten sonra güneş altında beklemeye mahkum edilmiş çiftçilere rastladı.

– Bu ne haldir? diye sordu.

– Arazi vergisi (haraç) yüzünden bir rivâyette ise baş vergisi (cizye) yüzünden cezalandırılıyorlar, denildi.

Bunun üzerine Hişâm:

– Andolsun ki ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in:

"İnsanlara haksız yere dünyada azâb edenlere Allah, mutlaka azâb eder" buyurduğunu işittim dedi ve Emîr'in huzuruna çıkıp durumu ona arzetti. Emîr de çiftçilerin serbest bırakılmalarını emretti.[14]

***** Gereksiz ve haksız cezalar sona erdirilmelidir. Buna son verilmesine vasıta olmak gerekir.[15]

1611. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yüzü ateşle dağlanarak damgalanmış bir merkep gördü ve durumu çirkin buldu, onaylamadı.

Bunun üzerine İbni Abbas (kendi kendine), Allah'a yemin ederim ki ben bundan böyle hayvanın yüzünden uzak bir yerine damga vuracağım, dedi. Merkebinin uyluklarına damga vurduttu. İbni Abbâs böylece uyluklara damga vurduran ilk kişi oldu.[16]

1612. Yine İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, yüzüne damga vurulmuş bir merkebin yanından geçti. Bunun üzerine;

"Bu hayvanın yüzünü dağlayana Allah lânet etsin!" buyurdu.[17]

Müslim'in bir başka rivayetinde de[18]; "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yüze vurmayı ve yüzü damgalamayı yasakladı" denilmektedir.

***** Hayvancılıkla uğraşan yörelerimizde adet olan bu gelenek yüze olmamak şartı ile ve büyük ve derin olmamak şartıyla onaylanmıştır. İnsan vücuduna dövme yaptırmak ise haram kılınmıştır ve lanetlenmiştir.[19]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 469.

[2] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Selâm 151, 152, Birr 133, 134.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 469.

[4] Buhârî, Zebâih 25; Müslim, Sayd 58, 60. Ayrıca bk. Tirmizî, Sayd 9; Nesâî, Dahâyâ 41; İbni Mâce, Zebâih 10.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 469.

[6] Buhârî, Zebâih 25; Müslim, Sayd 58; Ebû Dâvûd, Edâhî 11; Nesâî, Dahâyâ 79.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 470.

[8] Müslim, Eymân 32–33.

[9] Eymân 33.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 470.

[11] Müslim, Eymân 35.

[12] Müslim, Eymân 34.

[13] Müslim, Eymân 30.

[14] Müslim, Birr 117– 119. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 32.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 470.

[16] Müslim, Libâs 108. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 52.

[17] Müslim, Libâs 107. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 52.

[18] Libas 106.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 471.

283) Canlıları Yakma Yasağı (Karınca Ve Benzerleri Dahil Herhangi Bir Canlıyı Ateşle Yakmanın Haram Olduğu)

Buradaki iki hadisten hiçbir canlının yakılarak imha edilmemesini ateşle azabı ancak Allah'ın yapacağını öğreneceğiz.[1]

1613. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir keresinde bizi bir seriyye içinde savaşa gönderdi. Kureyşlilerden iki kişinin adını vererek:

– *"Falan ve falanı ele geçirirseniz ateşte yakınız!"* buyurdu.

Sonra yola çıkacağımız sırada:

– *"Ben daha önce size falan ve falanı ele geçirdiğinizde ateşte yakmanızı emretmiştim. Halbuki ateşle ancak Allah azâb eder. Bu sebeple siz o iki kişiyi ele geçirdiğinizde (yakmayın) öldürün!"* buyurdu.[2]

1614. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir seferde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in maiyyetinde bulunuyorduk. Hz. Peygamber abdest bozmak için yanımızdan uzaklaştı. Bu sırada biz iki yavrusu olan küçük bir kaya kuşu gördük, yavruları aldık. Kuşcağız yavrularını kurtarmak için çırpınmaya başladı. Tam bu sırada Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* geldi ve:

– *"Bu kuşu yavrularını almak suretiyle kim tedirgin etti? Verin ona yavrularını!"* buyurdu.

Bir kere de yaktığımız karınca yuvasını gördü ve:

– *"Karıncaları kim yaktı?"* diye sordu.

– Biz, dedik.

– *"Gerçek şu ki, ateşle azâb etmek, ateşin yaratıcısından başka hiç kimse için uygun ve meşrû değildir"* buyurdu.[3]

***** Hiçbir sistem ve hiçbir şahıs suçun cezasız kalmasını istemez. İslam ise her suça uygun ve caydırıcı cezalar tayin etmiştir. Öldürülmeyi hak eden hayvanlar yakılarak ve değişik işkencelerle değil en uygun yolla öldürülmelidir. Çünkü yakarak öldürmek ancak Allah'a mahsustur. Tarla ve orman yakmak bir çok canlıyı da ateşte yakmak ve cezalandırmak demek olduğu için çok büyük bir sorumluluk doğurur. Dinimiz her alanda şefkatli ve merhametli olmayı emreder.[4]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 471.

[2] Buhârî, Cihâd 107, 149. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 112; Tirmizî, Siyer 20.

[3] Ebû Dâvûd, Cihâd 112, Âdâb 164.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 471.

284) Zenginin Borcunu Geciktirmesi (Alacaklının İsteği Karşısında Zengin Bir Kimsenin Borcunu Geciktirmesinin Haram Olduğu)

Buradaki iki ayet ve bir hadisten emanetleri ehline vermemizi Allah'ın emrettiğini, zenginin borcunu ertelemesinin zulüm olduğunu, alacaklı kimsenin başka birine havale edildiği takdirde alacağını oradan almak üzere borçluyu terk etmesinin iyi olduğunu öğreneceğiz.[1]

"Gerçekten Allah size, emanetleri ehil olanlara vermenizi emreder..." (Nisa: 4/58)

"...Eğer birbirinize güveniyorsanız, kendisine güven duyulan, bu güvene uygun davransın ve borcunu ödesin..." (Bakara: 2/283)

1615. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zenginin borcunu ödemeyi ertelemesi zulümdür. Sizin biriniz hali vakti yerinde olan birine havâle edildiğinde, bu havâleyi kabullenip o kişiye müracaat etsin."[2]

***** Burada zengin kelimesi borcunu ödemeye mali yönden gücü yeten kimse demektir. Ödeyeceği para malen elinde olan fakat bugün yarın diye atlatarak sürekli geciktirmesi alacaklıya karşı işlenmiş bir suç teşkil etmektedir.

Borçlu, alacaklı tarafından alacağı istendikten sonra borcunu ödemezse tüm sorumluluğu üstlenmiş olur. Alacaklı zengin bile olsa borcun

geciktirilmesine sebep teşkil etmez, yapılan iş tek kelimeyle zulümdür. Yani Allah'ın yarattığı kullarının yapmalarını istediği bir davranışı yapmamaktır, haksızlıktır. Yani verilen süre içinde ödenmelidir ve ödenecektir.

Ödenmeyip uzatılması halinde senet veya çek ne olursa olsun kaç kişi tarafından ciro edilmişse hepsinin hakkı ödenmeyen kişiye geçer. Kişi onların her biriyle özel helalleşmek suretiyle hepsinin haklarını helal ettirmelerini istemesi gerekir. Değilse, helalleşmezse Allah'ın huzuruna kul hakkıyla çıkmış olur.

Hadisin ikinci bölümünde başka birine havale edildiyse alacaklı kimsenin bunu anlayışla karşılaması gerekir. Ben başkasını tanımam sen ödeyeceksin gibi ilk borçluyu zorlaması uygun değildir. Havale edilenden alacağını almalıdır.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 472.

[2] Buhârî, Havâlât 1, 2, İstikrâz 12. Ayrıca bk. Müslim, Müsâkât 33; Ebû Dâvûd, Büyû' 10; Tirmizî, Büyû' 68; Nesâî, Büyû' 100, 101; İbni Mâce, Sadakât 8.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 472.

285) Bağıştan Dönmenin Kerâheti

(Bir İnsanın, Hibe Ettiği Kişiye Henüz Teslim Etmediği Bağışından Vaz Geçmesinin; Teslim Etmiş Olsun Olmasın Kendi Çocuğuna Yaptığı Hibeden Dönmesinin Mekruh Olduğu Ve Yine Sadaka, Zekat, Kefâret V. S. Olarak Çıkarıp Verdiklerinin Bir Kısmını Verdiği Kişiden Satın Almasının Mekruh Olduğu Ama Bunların Kendisine İntikal Etmiş Olduğu Bir Üçüncü Şahıs Veya Kurumdan Satın Alınmasında Herhangi Bir Sakınca Ve Kerâhetin Bulunmadığı)

Buradaki iki hadis-i şeriften bağışından dönen kimsenin kusmuğunu yalayan köpeğe benzediğini, bağış olarak verilen bir şeyin hiçbir şekilde geri alınmaması gerektiğini öğreneceğiz.[1]

1616. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ'* dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bağışından dönen kimse, kusmuğunu yalayan köpeğe benzer."[2]

Müslim'in bir rivâyetinde[3], *"Verdiği sadakadan dönen kimse, yediğini kustuktan sonra dönüp onu yiyen köpeğe benzer"* buyurulur.

Bir başka rivâyette[4] ise, *"Bağışından dönen, kusmuğunu yiyen gibidir"* denilmektedir.

1617. Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ben iyi cins bir atımı Allah rızâsı için bir mücâhide vermiştim. O zât ata iyi bakamadı, onu zayıflattı. Bunun üzerine ben hayvanı para ile satın almak istedim. Ucuza vereceğini de tahmin ediyordum. Durumu Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e arzettim. O şöyle buyurdu:

– *"Bir dirheme bile verse, sakın onu satın alma, verdiğin sadakadan asla dönme! Zira bağışından dönen, kustuğunu yalayan gibidir."*[5]

***** Yukarıdaki her iki hadiste de "Hibe" kavramı hukuki bir akit ve muameledir. Ahlaki ve hayra yönelik yönü de vardır. Hadislerdeki benzetme yapılan için çok çirkin olduğunu gösterir. Yani o kişi köpeğinin yaptığı pis ve iğrenç işi yapmış olur. İkinci hadiste Rasûlullah'ın bir dirheme verse bile satın alma demesinden; Allah rızası için yapılan iyiliğin sonuna kadar o vasıfta kalmasını temin içindir. Böylece Rasûlullah; hem işin içine herhangi bir ticari endişenin girmemesini hem de müslümanlar arası ilişkilerin en iyi şekilde korunmasını hedeflemiştir.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 472.

[2] Buhârî, Hibe 30, Zekât 59, Cihâd 137, Hiyel 14; Müslim, Hibât 2, 5, 8. Ayrıca bk. Tirmizî, Büyû' 62; Nesâî, Zekât 100; İbni Mâce, Hibât 5.

[3] Hibât 5.

[4] Müslim, Hibât 7.

[5] Buhârî, Hibe 30, 37; Müslim, Hibât 1, 2, 3, 4. (Ayrıca bk. Önceki hadisin diğer kaynakları.)

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 473.

286) Yetim Malı Yemenin Haram Oluşu

Buradaki üç ayet ve bir hadis-i şeriften; haksızlıkla yetim malı yiyenlerin karınlarına ateş doldurmuş olacaklarını, onların mal ve işlerinin idaresine iyi niyetlerle yaklaşılması gerektiğini, insanı helak edecek ya da büyük günahtan birinin de haksız yere yetim malı yemek olduğunu öğreneceğiz.[1]

“Doğrusu yetimlerin mallarını haksızca yiyip bitirenler, karınlarına sadece ateşle doldurmuş olurlar. Onlar öteki dünyada da çılgın bir ateşe gireceklerdir.” (Nisa: 4/10)

“Erginlik çağına erişinceye kadar, yetimin mal varlığına onun iyiliği için olmadıkça dokunmayın.” (Enam: 6/152)

“... Yetimlere nasıl davranacağınız hakkında sana sorarlar. De ki: “Onların durumlarını düzeltmek en hayırlı olandır.” Ve onların hayatlarını paylaşırsanız unutmayın ki, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah bozgunculuk yapanları da düzeltmeye çalışanları da en iyi bilir.” (Bakara: 2/220)

1618. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Yedi helâk ediciden kaçının!"* Sahâbîler:

– *Ey Allahın Resûlü! Bunlar nelerdir? diye sordular. Hz. Peygamber:*

– *"Allah'a ortak koşmak, sihir (büyü) yapmak, Allah'ın haram kıldığı bir nefsi haksız yere öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, savaş*

meydanından kaçmak, evli, namuslu ve hiç bir şeyden haberi olmayan kadınlara zina isnad etmektir,” buyurdu.[2]

***** Yedi büyük günah, yedi helak edici şeylerin sıralaması yapılan bu hadisimizin bu bölümde geçmesi yetim malının da aynı günah olması dolayısıyladır. Yukarıdaki ayetlerde de durumun dehşet ve vehameti bildirilmektedir. Dolayısıyla özet olarak söylemek gerekirse müslümanın her türlü şer ve kötülükten uzak durması gerekmektedir. Büyük günahlar yedi sayısıyla sınırlandırılmış değildir. Burada anlatılmak istenen şu yedi şey büyük günahlardandır demektir.[3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 473.

[2] Buhârî, Vasâyâ 23, Tıb 38, Hudûd 44; Müslim, Îmân 145. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vasâyâ 10; Nesâî, Vasâyâ 12.

1795’de tekrar gelecek, sihir hakkında gerekli malumat orada verilecek

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 473.

287) Faizin Haram Oluşu

Bu bölümdeki bir ayet ve bir hadisten; faiz yiyenlerin yataklarından ve kabirlerinden kalkarken şeytan çarpması gibi kalkacaklarını, Allah'ın alışverişi helal, faizi haram kıldığını, Rabbinden gelen faiz yasağı emrine uyan kimsenin işinin Allah'a kaldığını bu işte ısrar edenin ebedi cehennemlik olduğunu, Allah'ın faizli kazançları mahvettiğini, sadakaları bereketlendirdiğini ve müslüman kimsenin faizden mutlaka çekinmesi gerektiğini ve peygamberimizin de faizi alana verene lanet ettiğini öğreneceğiz.[1]

"Faiz yiyenler ancak şeytanın dokunup çarptığı kimseler gibi davranırlar. Çünkü onlar; "Alışveriş de bir tür faizdir" derler, halbuki Allah alışverişi helal sayarken, faizi haram kılmıştır. Kim Rabbinin öğüdünü dinler ve hemen faizden vazgeçerse, artık geçmişte aldığı faizler kendisine aittir. Ve onun hakkında karar vermek, artık Allah'a kalır. Kim de faize tekrar dönerse; içinde yaşayıp kalacakları ateşe mahkum olanlar işte böyleleridir.

Allah faizli kazançları bereketten mahrum eder, ama karşılıksız yardımları, sadakaları kat kat arttırarak bereketlendirir. Allah gerçekleri örtbas edenleri ve günahkarların hiçbirini sevmez. İman edenler, doğru ve yararlı işler yapanlar, namazlarında dikkatli ve devamlı olanlar, karşılıksız yardımda bulunanlar, işte onlar mükafatlarını Rablerinden alacaklardır ve onlara ne korku vardır ne de üzülürler.

Ey inananlar! Yolunuzu Allah ve kitabıyla bulun ve eğer mü'minseniz faizden doğan kazançların tümünden vazgeçin." (Bakara: 2/275-278)

1619. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* faiz alana da verene de lânet etti.[2]

Tirmizî ve diğer muhaddisler, *"şâhitlerine ve kâtibine de"* kelimelerini ilave ettiler.

***** Faiz konusundaki ayetlerin de içki kanunu gibi tedricen geldiğini unutmayalım. Bu konuda önce Rum: 30/39 sonra Âl-i İmran: 3/130, 131 daha sonra Nisa: 4/160, 161 ve en sonunda da Bakara: 2/275 ayet nazil olmuştur.[3]

Bu konuda değişik hadisler (1616 ve 1617. Hadislerin yanısıra:)

3: Rasûlullah (s.a.v.) faizi yiyen ve yedirene lanet etti.[4]

4: Öyle bir zaman gelecek ki faiz yemeyen hiçbir kimse kalmayacak, yemeseler bile buharından veya tozundan bir şey bulaşacaktır.[5]

5: Rasûlullah (s.a.v.) faizi yiyeni, yedireni, faiz akdini yazanı, zekata mani olanı, dövme yapan ve yaptıranı, hulle yapan ve yaptıranı lanetledi.[6]

6: İsra gecesinde karınları evler gibi olan, içinde yılanların da dolaştığı kişilerin kimler olduğunu Cebrail'e sordum. Faiz yiyenlerdir dedi.[7]

7: Faiz yetmiş küsür günahtan oluşur. En hafifi kişinin kendi annesiyle zina etmesidir.[8]

8: Faiz yetmiş üç çeşittir. (Net gelir, gecikme zammı, komisyon, kazanç, nema ve benzeri gibi isimlerle aynı faiz olmasına rağmen çeşidi

çoğalacak)[9]

9: Faizden mal çoğaltanın malı azalır.[10]

10: Bile bile bir dirhem faiz yemek otuz üç zinadan daha beterdir.[11]

11: Bile bile bir dirhem faiz yemek otuz altı zinadan daha beterdir.[12]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 474.

[2] Müslim, Müsâkât 105–106; Tirmizî, Büyû' 2. Ayrıca bk. Buhârî, Büyû' 24, 25, 113; Ebû Dâvûd, Büyû' 4; İbni Mâce, Ticârât 58.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 474.

[4] Müslim, Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace.

[5] Ebu Davud, Nesei, İbn-i Mace.

[6] Nesai, Zinet 25.

[7] K. Sitte 6691.

[8] İbni Mace terc. 6/300.

[9] İbni Mace terc. 6/300.

[10] İbni Mace terc. 6/300.

[11] Müsned 5/225.

[12] Müsned 5/225.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 474.

288) Gösterişin (Riya) Haramlığı

Bu bölümdeki üç ayet ve beş hadis-i şeriften, dinin, hayat tarzının yalnızca Allah'a has kılınacak şekilde olması gerektiğini, mallarını gösteriş için harcayanların durumunun nasıl olduğunu, münafıkların gösteriş yaparak insanları aldattıklarını, Allah'ın kendisi hakkında yapılacak hiçbir ortaklığı kabul etmeyip reddettiğini, kişilerin yaptıkları amellerin Allah rızası olmaksızın olduğu takdirde boşa gideceğini, savaş, ilim, öğrenmek ve infak etmekle de neticenin aynı olduğunu, hangi hareket ve davranışların münafıklık olacağını, kişinin işlediği hayrı halkın takdirini kazanmak için başkalarına göstermesiyle Allah'ın onun riyakarlığını ortaya çıkaracağını, Allah rızasını kazanma haricinde başka maksatlar elde etmek için yapılacak işlerde cennetin kokusunun bile duyulmayacağını öğreneceğiz.[1]

“Oysa kendilerine yalnızca Allah'a ibadet etmeleri, bütün içtenlikleriyle yalnız ona iman ederek batıl olan her şeyden uzak durmaları, namazlarında devamlı ve duyarlı olmaları ve mallarının bencillik kirinden arındırılması için karşılıksız harcama denilen zekatı vermekle emrolunmuşlardı. İşte bu dosdoğru dindir.” (Beyyine: 98/5)

“Ey iman edenler! Malını gösteriş ve övgü için harcayan, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan kişinin yaptığı gibi, yaptığınız iyiliği başa kakarak ve muhtaç kimsenin duygularını inciterek, yaptığınız yardımlarınızı değersiz hale sokmayın. Böyle kimselerin hali; üzerinde biraz toprak bulunan kaygan bir kayanın hali gibidir. Bir yağmur ona dokunursa onu çıplak bırakıverir.” (Bakara: 2/264)

“... O münafıklar Allah'ı kandırmaya çalışırlar. Halbuki Allah onların kendi kendilerini kandırmalarını sağlıyor. Onlar namaz için kalktıklarında insanlar görüp takdir etsinler diye gösteriş için kılarlar. Allah'ı da pek az hatıra getirirler.” (Nisa: 4/142)

1620. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim:

Allah Teâlâ buyurdu ki: “Ben, ortakların ortaklıktan en uzak olanıyım. Kim işlediği amelde benden başkasını bana ortak koşarsa, o kişiyi de ortak koştuğunu da reddederim.”[2].

1621. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

“Kıyamet günü hesabı ilk görülecek kişi, şehit düşmüş bir kimse olup huzura getirilir. Allah Teâlâ ona verdiği nimetleri hatırlatır, o da hatırlar ve bunlara kavuştuğunu itiraf eder. Cenâb–ı Hak:

– Peki, bunlara karşılık ne yaptın? buyurur.

– Şehit düşünceye kadar senin uğrunda cihad ettim, diye cevap verir.

– Yalan söylüyorsun. Sen, "babayiğit adam" desinler diye savaştın, o da denildi, buyurur. Sonra emrolunur da o kişi yüzüstü cehenneme atılır. Bu defa ilim öğrenmiş, öğretmiş ve Kur‘an okumuş bir kişi huzura getirilir. Allah ona da verdiği nimetleri hatırlatır. O da hatırlar ve itiraf eder. Ona da:

– Peki, bu nimetlere karşılık ne yaptın? diye sorar.

– İlim öğrendim, öğrettim ve senin rızân için Kur'an okudum, cevabını verir.

– Yalan söylüyorsun. Sen "âlim" desinler diye ilim öğrendin, "ne güzel okuyor" desinler diye Kur'an okudun. Bunlar da senin hakkında söylendi, buyurur. Sonra emrolunur o da yüzüstü cehenneme atılır.

(Daha sonra) Allah'ın kendisine her çeşit mal ve imkân verdiği bir kişi getirilir. Allah verdiği nimetleri ona da hatırlatır. Hatırlar ve itiraf eder.

– Peki ya sen bu nimetlere karşılık ne yaptın? buyurur.

– Verilmesini sevdiğin, razı olduğun hiç bir yerden esirgemedim, sadece senin rızânı kazanmak için verdim, harcadım, der.

– Yalan söylüyorsun. Halbuki sen, bütün yaptıklarını "ne cömert adam" desinler diye yaptın. Bu da senin için zaten söylendi, buyurur. Emrolunur bu da yüzüstü cehenneme atılır.”[3].

***** Kitabımızın bir numaralı hadisi her zaman olduğu gibi bu hadisi okurken de daima aklımızda olmalıdır. Birilerine duyurmak maksadıyla veya bu kimse şöyledir, böyledir desinler diye yapılan işlerden hiçbir sevap beklenemez. Bunların değeri yoktur. Sonuçta azap ve pişmanlıktan başka bir işe yaramaz. Şehidlik, alimlik, zenginliklerini sırf gösteriş uğruna kullananlar kıyamet günü yalanlanarak yüzüstü cehenneme atılacaklardır. [4]

1622. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre birtakım insanlar kendisine gelip "Biz idarecilerimizin yanına girer ve onlara karşı, oradan çıktığımız zaman söylediklerimizin tam zıddı olan sözler söyleriz”, dediler. Bunun üzerine İbni Ömer:

– "Biz bu sizin yaptığınızı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında iki yüzlülük sayardık" cevabını verdi.[5]

1623. Cündeb İbni Abdullah İbni Süfyân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim işlediği hayrı şöhret kazanmak için halka duyurursa, Allah onun gizli işlerini duyurur. Kim de işlediği hayrı halkın takdirini kazanmak için başkalarına gösterirse, Allah da onun riyakârlığını açığa vurur."[6]

1624. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Azîz ve celîl olan Allah'ın hoşnudluğunu kazanmaya yarayan bir ilmi, sırf dünyalık elde etmek için öğrenen kimse, kıyamet günü cennetin kokusunu bile alamaz."[7]

***** Amellerin makbul oluşları Allah rızası için yapılmalarına bağlıdır. Dolayısıyla müslüman her işinde gösteriş ve "şöyle desinler" diye arzusundan uzak olmalıdır. Çünkü bu durumlar kişiyi münafıklık durumuna düşürür. Riya ve Süm'a = Şöyle şöyle desinler niyeti dini şeyleri istismar etmek demektir. İhlas ve samimiyet her amelin başı ve her türlü kötü duyguların düşmanıdır. Allah'ın rızası ancak ihlas ve samimiyetle kazanılır. [8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 475.

[2] Müslim, Zühd 46. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 301, 475.

[3] Müslim, İmâre 152.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 476.

[5] Buhârî, Ahkâm 27.

[6] Buhârî, Rikak 36, Ahkâm 9; Müslim, Zühd 47–48. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 48; İbni Mâce, Zühd 21.

[7] Ebû Dâvûd, İlim 12. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 23.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 476.

289) Riyâ Olmadığı Halde Riyâ Sanılan Durumlar

1625. Ebû Zer *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Bir kimse, bir hayır yapar da halk bu sebeple onu överse, buna ne buyurursunuz? dediler. O da:

– *"Bu, mü'min için peşin bir müjdedir"* buyurdu.[1]

***** Yapılan hizmet ve iyilikler takdir edilmezse hizmet ve iyilik yapacak kimse zor bulunur. Kişi iyilik yapınca takdir edilmesini istememeli fakat başkaları takdir edince o iyilik sahibinin elde edeceği yegane sonuç mudur? Yoksa onun Allah katında bir ecri de var mıdır? İşte bu kuşkudan dolayı kaynaklanan soruya Rasûlullah (s.a.v.) çok güzel bir cevap vermiştir. *"Bu mü'min için peşin bir müjdedir."* Yani Allah'ın kabul ettiğinin peşin göstergesidir. Çünkü o kimse reklam ve propaganda yapmayı hiç aklından geçirmemiş bu konuda herhangi bir teşebbüs ve müdahalede bulunmamıştır. Allah rızası için yaptığı işi Allah'ın sevdirmesi sonucu toplum kendiliğinden sevmiş ve övmüştür. Bu işler o kimsenin ahiretteki sevabının müjdesidir. [2]

---

[1] Müslim, Birr 166. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 25.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 477.

290) Yabancı Kadın Ve Genç Çocuklara Şehvetle Bakmanın Yasak Oluşu

Bu bölümdeki dört ayet ve altı hadis-i şeriften; mü'minlerin tümünün harama bakmamaları gerektiğini, kulak, göz ve gönül hepsinin yaptıklarından sorumlu tutulacaklarını, Allah'ın her türlü bakışı bildiğini ve her an gözetlemede olduğunu, Ademoğlunun her uzvunun zina edebildiğini, en sonunda üreme organını bunların işlediklerini, ya gerçekleştirdiğini veya yalanladığını, yollarda oturulmaması gerektiğini, oturulursa hakkının verilmesi gerektiğini, bu hakkın birinin de gözü haramdan sakınmak olduğunu, harama ani bakışın affedileceğini, fakat hemen gözü başka tarafa çevirmek gerektiğini, erkeğin erkeklerin mahrem yerlerine, kadınların da kadınların mahrem yerlerine bakmalarının haram olduğunu, bir örtü altında bir erkeğin başka bir erkekle, bir kadının da başka bir kadınla yatmasının haram olduğunu öğreneceğiz.[1]

"İnananlara söyle, gözlerini kendilerine helal olmayan şeylerden sakınsınlar." (Nur: 24/30)

"Bilmediğin şeyin ardına düşme; çünkü kulak, göz ve kalb hepsi sorumludur. Kıyamette sorguya çekilecektir." (İsra: 17/36)

"Allah, art niyetli bakışların ve kalblerin gizlediği düşüncelerin farkındadır." (Mü'min: 40/19)

"Çünkü Rabbin her zaman gözetleyip durmaktadır." (Fecr: 89/14)

1626. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Âdemoğluna zinadan nasibi takdir olunmuştur. O buna mutlaka erişir. Gözlerin zinası bakmak, kulakların zinası dinlemek, dilin zinası konuşmak, elin zinası tutmak, ayakların zinası yürümektir. Kalbe gelince o, arzu eder, ister. Üreme organı ise, bunu ya gerçekleştirir, ya da boşa çıkarır."[2]

***** Yani her organın asli faaliyetini meşru çerçeve dışında yürütmesi bir tür zina olmaktadır. Söz konusu organların suçları haram olmakla birlikte ayrıca ceza takdir edilmemiştir. Necm: 53/32'de bu tür suçlara "lemem" denilmektedir. Bunların bir cezası olmayıp kılınan namazlar bunları siler ve temizler. (Bkz. 435 numaralı hadisle 1044 numaralı hadis ve açıklaması).[3]

1627. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallalahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Yollarda oturmaktan kaçının!"* Sahâbîler:

– Biz buna mecbûruz. Meselelerimizi orada konuşuyoruz, dediler. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Oturmaktan vazgeçemeyecekseniz o halde yolun hakkını verin!"* buyurdu.

– Yolun hakkı nedir Ey Allah'ın Resûlü? dediler.

– *"Harama bakmamak, gelip geçenleri incitmemek, selâm almak, mârufu emredip münkerden nehyetmektir"* buyurdu.[4]

1628. Ebû Talha Zeyd İbni Sehl *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Biz sokak başlarında, evlerin önlerinde oturup konuşurduk. Bir keresinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geldi, başımızda durdu ve:

– *"Size ne oluyor ki, böyle sokaklarda oturuyorsunuz. Buralarda oturmaktan kaçının!"* buyurdu. Biz:

– Sakıncasız şeyler için oturduk, müzâkerelerde bulunuyor, konuşuyoruz, dedik.

– *"Eğer sokaklarda oturmaktan vazgeçmeyecekseniz, hiç değilse hakkını verin. Buraların hakkı, gözü haramdan sakınmak, selâm almak ve güzel şeyler söylemektir"* buyurdu.[5]

***** İslamın ilk dönemlerinde ve cahiliye döneminde insanların kendilerinin değişik işlerini halledebilecekleri sosyal tesisler yoktu ve bu tür işler sokak ve caddelerde yapılıyordu. Bu sebeple sahabi sokakta oturma adetlerinin zaruretten kaynaklandığını ifade ettiler. O da bu durum karşısında yolun hakkından bahsetmek zorunda kaldı ve sıraladı: Kadınlara bakmamak suretiyle harama karşı gözlerinizi yumun, yaya ve vasıta geçişlerine engel olmayan selam alışverişlerine dikkat edip dinimizin hoş gördüğü ve iyi dediği şeyleri emrederek kötülüklerden de insanları sakındırın. Başka hadis-i şeriflerle bunlara birkaç madde daha sıralayabiliriz. İyi ve güzel söz söylemek, aciz ve mazlumlara yardımcı olmak, boş iş ve sözlerden sakınmak, yol sorana yol tarif etmek, aksıran kimse elhamdülillah derse yerhamukallah demek gibi hasletler.[6]

1629. Cerîr *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ansızın görmenin hükmünü sordum.

– *"Hemen gözünü başka tarafa çevir!"* buyurdu.[7]

1630. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in yanında bulunuyordum. Meymûne de vardı. İbni Ümmi Mektum çıkageldi. Bu olay, biz örtünmekle emrolunduktan sonra idi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bize:

– *"Örtünün!"* buyurdu. Biz:

– O âmâ biri değil mi, Ey Allah'ın Resûlü? Bizi göremez, bilemez, dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"Siz ikiniz de mi âmâsınız, onu görmüyor musunuz?"* buyurdu.[8]

***** Bu iki hadis gözü haramdan sakındırma tavsiyesinde bulunuyor. İlk hadis sorulan soru üzerine, gözünü başka tarafa çevir cevabıyla bir anlık görmenin sorumluluk doğurmayacağını, bakmanın isteyerek devam etmesi halinde haram işleyeceğini bildirmiştir. Aynı yasaklamayı zaten Nur: 24/30. ayetinde de görmekteyiz.

İkinci hadiste efendimiz harama bakma yasağının sadece erkeklere ait olmadığını, kadınların da namahreme bakmamaları gerektiğini bildirmek üzere *"Siz ikiniz de mi âmasınız, onu görmüyor musunuz***?"** buyurmuştur. Nur: 24/30. Ayet kadınlar için de aynı yasaklamayı getirmiştir. Bu durum peygamber hanımlarına mahsus değerlendirilmiştir. Esasen (Ebu Davut, Libas 34'de geçtiği üzere) Fatma binti Kays'ın ibni Ümmi Mektum'un evinde iddet beklemesini emretmiş ve *"O âma bir insandır, onun yanında diğer erkekler gibi davranmasan da olabilir"* buyurmuşlar âmâ bir erkeğin yanında örtünmek sadece peygamber hanımlarına has bir görevdir diyen

alimler olduğu gibi her zaman ve her kadın için geçerlidir diyen alimler de vardır.[9]

1631. Ebû Saîd *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Erkek, erkeğin avret yerine, kadın da kadının avret yerine bakamaz. Bir erkek başka bir erkekle; bir kadın da başka bir kadınla bir örtü altında yatamaz."[10]

***** Erkek erkeğin, kadın kadının avret yerine bakmamalıdır. Ayrıca homoseksüellik ve lezbiyenlik gibi sapık ilişkilere yol açacağı için aynı cinsten iki kişinin bir örtü altında vücutları birbirine değecek şekilde çıplak yatmaları da yasaklanmıştır. Bu hadis gerek aynı cinsler gerek farklı cinsler arasındaki cinsel sapmalara tedbir olması için baştan tedbir almaktadır. Bu tedbirlere başvurmayan bugünkü dünyanın her türlü rezaletle karşı karşıya kaldığı ve öldürücü cinsel hastalıklarla uğraştığı günümüzün gerçeklerindendir.[11]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 477.

[2] Buhârî, İsti'zân 12, Kader 9; Müslim, Kader 20–21. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 43.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 478.

[4] Buhârî, Mezâlim 22, İsti'zân 2; Müslim, Libâs 114. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 12; Tirmizî, İsti'zân 30.

192’de geçmişti.

[5] Müslim, Selâm 2. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 30.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 478.

[7] Müslim, Âdâb 45. Ayrıca bk. Ebû Davûd, Nikâh 43; Tirmizî, Edeb 28.

[8] Ebû Dâvûd, Libâs 34; Tirmizî, Edeb 29.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 478-479.

[10] Müslim, Hayz 74. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 38; İbni Mâce, Tahâret 137.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 479.

291) Yabancı Bir Kadınla Başbaşa Kalma Yasağı

Bu bölümdeki bir ayet ve üç hadis-i şeriften; yabancı kadınlarla başbaşa kalınabilecek ortamlardan mutlaka kaçınmak gerektiğini, onlarla yalnız başına kalmanın ölüm gibi dehşetli sonuçlar doğurabileceğini, müslümanın müslümana malı, canı ve namusunun da haram olduğunu öğreneceğiz.[1]

“... Peygamber hanımlarından bir şey isteyeceğiniz veya soracağınız zaman, perde arkasından isteyin ve sorun...” (Ahzap: 33/53)

1632. Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

–*"(Yanında mahremi bulunmayan) Kadınların yanına girmekten sakının!"*

Bunun üzerine ensardan birisi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Kocanın erkek akrabası hakkında ne dersiniz? dedi.

– *"Onlarla halvet, ölüm demektir"* buyurdu.[2]

***** Evli kardeşlerin askerlik ve yurt dışında çalışmak gibi uzun süre evden dışarıda kalması gibi durumlarda dikkat edilmediği takdirde büyük perişanlıklar yaşandığı bir gerçektir. “Herkes şeytan değildir ama hiç kimse de melek değildir” denilmiştir.[3]

1633. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz, yanında mahremi bulunmayan bir kadınla başbaşa kalmasın."[4]

1634. Büreyde *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cihada çıkan erkeklerin geride bıraktıkları hanımları, cihada çıkmayan erkeklere kendi anneleri gibi haramdır. Bunlardan bir erkek, mücâhidlerden birinin âilesine bakmayı üzerine alır da hiyânet ederse kıyamet günü bu adam durdurulur, o mücâhid bunun amelinden dilediğini alır." Büreyde diyor ki, sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize döndü ve *"Ne zannediyordunuz?"* buyurdu.[5]

***** Dini ve cephe gerisindeki değerleri korumak için cepheye giden mücahidin geride bıraktığı aile efradı sefere iştirak etmeyen kişiler için kendi anne ve kardeşleri hükmündedir. Onlar dokunulmazlar kesimini oluştururlar. Hadisin sonunda *“Ne zannediyorsunuz?”* buyurmakla hıyanetin büyüklüğüne hem de cezanın büyüklüğüne işaret etmektedir. İslamın hedefi zina ve zinaya götürecek bütün yolları kapamak suretiyle toplumu cinsel ahlaksızlıklardan arındırmaktadır.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 479.

[2] Buhârî, Nikâh 111; Müslim, Selâm 20. Ayrıca bk. Tirmizî, Radâ' 16.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 479.

[4] Buhârî, Nikâh 111, Cihâd 140; Müslim, Hac 424. Ayrıca bk. Tirmizî, Radâ' 16, Fiten 7.

990’da geçmişti, gerekli açıklama orada verildi.

[5] Müslim, İmâret 139. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 11; Nesâî, Cihâd 47, 48.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 480.

292) Kadın – Erkek Benzeşmesi Yasağı (Giyim – Kuşamda, Hal – Hareket Ve Benzeri Konularda Erkeklerin Kadınlara, Kadınların Erkeklere Benzemesinin Haram Olduğu)

Bu bölümdeki üç hadis-i şeriften birbirine benzemeye çalışan erkek ve kadınlara Rasulullah'ın lanet ettiğini, kılık kıyafetle cehennemlik oldukları belirtilen insan çeşitlerini öğreneceğiz.[1]

1635. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kadınlaşan erkeklere ve erkekleşen kadınlara lânet etti.

Buhârî'nin bir başka rivayetinde de[2] "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kadınlara benzemeye çalışan erkeklere ve erkeklere benzemeye çalışan kadınlara lânet etti" denilmektedir.[3]

1636. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kadın gibi giyinen erkeğe, erkek gibi giyinen kadına lânet etti.[4]

1637. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cehennemliklerden kendilerini dünyada henüz görmediğim iki grup vardır: Biri, sığır kuyrukları gibi kırbaçlarla insanları döven bir topluluk. Diğeri, giyinmiş oldukları halde çıplak görünen ve öteki kadınları kendileri gibi giyinmeye zorlayan ve başları deve hörgücüne benzeyen kadınlardır.

İşte bu kadınlar cennete giremedikleri gibi, şu kadar uzak mesafeden hissedilen kokusunu bile alamazlar."[5].

***** Çağdaşlık ve modernlik sanılan çağımızın hastalıkları cümlesinden olan moda evleri ve yaptığı işlevler, mankenler ve görevleri, TV kanalları ve sergilenen ahlaksızlıklar, renkli basın ve kepazelikleri, kum torbası misali giyinme şekilleri ve vücud çorabı giyercesine giyinmiş fakat çıplak görünümlü kadınların sokaklara döküldüğü şu günümüzdeki durumlara 14 asır önce Rasûlullah'ın dilinden lanet edildiğini görüyoruz. Yine zamanımızda yeryüzünün değişik dilimlerinde özel ceza timleri ve işkence vasıtalarıyla insanlara yapılan zulüm ve işkenceler de gözlerimizin önündedir. Ayrıca saçlarını deve hörgücü misali yaptıran kimseler sokakları doldurmuş vaziyettedir ki değil cennet kokusunu bile duyamayacakları bildirilmektedir.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 480.

[2] Libâs 61.

[3] Buhârî, Libâs 62. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 28; Tirmizî, Edeb 24; İbni Mâce, Nikâh 22.

[4] Ebû Dâvûd, Libas 28. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 325.

[5] Müslim, Cennet 52.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 480.

293) Şeytana Ve Kâfirlere Benzeme Yasağı

Bu bölümdeki üç hadisten şeytanın sol eliyle yiyip içtiğini, bizim ona benzememeksizin sağ elle yememiz gerektiğini, Yahudi ve Hıristiyanların şekil ve yöntem olarak yaptıklarının yapılmaması gerektiğini öğreneceğiz. [1]

1638. Câbir *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sol elinizle yemeyin. Zira şeytan soluyla yer!"[2].

1639. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hiçbiriniz kesinlikle sol eliyle yiyip içmesin. Zira şeytan soluyla yer, soluyla içer."[3].

***** Bu iki hadis şeytana benzememeyi bize tavsiye ediyor. Çünkü onun yemesi ve içmesi sol eliyle oluyor. Biz ise sağ elimizle yiyip içeceğiz. Çünkü şeytan müslümanı Allah'ın dosdoğru yolundan uzaklaştırmak için çalışan şer güçlerin temsilcisi ve başıdır. Şeytanın hangi hareketine uyulursa uyulsun mutlaka kişi doğru yoldan sapmış olur. Bugün Avrupa filmlerinin hepsinde insanları sol elle yemeye ve içmeye yönlendiren sahneler pek çoktur. İnsan ve cin şeytanları tümüyle kendi yandaşlarının kendilerine benzemesini isterler ve öylece onları bu işlere alıştırırlar. Çağdaş şeytani güçler ve onların temsilcileri bu işlerinde şuurlu ve ısrarlı hareket etmekte

ve lokantalarda servisleri sol elle yiyip içecek şekilde yapmaktadırlar. (Bu konuda 160-613 ve 741 nolu hadislere bakılabilir.) [4]

1640. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yahudi ve hıristiyanlar saçlarını hiç boyamazlar. Siz onlar gibi yapmayın." **[5]**

***** Peygamberimiz kendisine vahiy gelmemiş konularda Ehli kitap gibi davranmamayı ilke edinmişti. Bugün için müşrik durumunda olan ehli kitaba muhalefet edilmesi gerektiğini yine başka bir hadisten öğreniyoruz. Yine *"Kim kime benzemeye çalışırsa onlardandır"* hadisine göre bugünkü Yahudi ve Hıristiyanlara benzemek olacağından müslümanlar onlara benzemeye çalışıp onlar gibi olamaz. [6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 481.

[2] Müslim, Eşribe 104–106. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et'ime 15; Tirmizî, Et'ime 9.

[3] Müslim, Eşribe 107. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et'ime 19; Tirmizî, Et'ime 6; İbni Mâce, Et'ime 8.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 481.

[5] Buhârî, Enbiyâ 50, Libâs 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 18; Nesâî, Zînet 14; İbni Mâce, Libâs 32.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 481.

294) Boyama Yasağı (Müslüman Erkek Ve Kadınların Saçlarını Siyaha Boyamalarının Yasaklanmış Olduğu)

1641. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Mekke'nin fethedildiği gün Ebû Bekir es–Sıddîk'in babası Ebû Kuhâfe'yi, saçı sakalı bembeyaz olmuş bir halde Hz. Peygamber'in huzuruna getirdiler. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *"Bunları boyamak suretiyle değiştirin fakat siyaha boyamayın!"*[1].

***** Saç ve sakalları siyaha boyamak yasaktır. Çünkü bu bir aldatmacadır. Siyah boya sadece cihadda düşmana dehşet vermek maksadıyla kullanılabilir, aksi halde haramdır. Saç sakal boyasında tercih edilen renk kırmızımtrak renk olan kına rengidir. Pamuk tarlası gibi bembeyaz olan saç ve sakalların boyanması uygun olur. Bir memlekette boyamak adet ise orada boyamamak karşı çıkmak gibi olacağından mekruh sayılmış yine bir memlekette boyamamak adet ise aynı gerekçe ile boyamak mekruh sayılmıştır. Bu işte çevre ve örf-adetler de nazarı itibara alınarak esnek bir değerlendirme yapılmıştır. Bu yüzden bu boyama işi İslam ülkelerinin hepsinde aynı şekilde revaç bulmamıştır. 1638 nolu hadisten ve açıklamasından da anlaşılacağı üzere Müslüman bugünkü ehli kitap dediğimiz kafir Yahudi ve Hıristiyanlara benzememek için elinden geleni yapmalıdır. Traş olmada da yine müslüman; (1640-1443) hadisleri gözönüne alarak onlara benzememeye çalışmalıdır.[2]

---

[1] Müslim, Libâs 79. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 18; Nesâî, Zînet 15; İbni Mâce, Libâs 33.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 481.

295) Yarım Tıraş Yasağı (Başın Bir Kısmını Tıraş Edip Bir Kısmını Bırakmanın Nehyedildiği Ve Kadın İçin Değil Erkek İçin Saçlarının Tamamını Tıraş Etmenin Mübah Olduğu)

Bu bölümdeki hadis-i şeriflerden perçem bırakılmak suretiyle traş olmanın yasak olduğunu, ya hep traş edilmek suretiyle ya da tam uzatmak suretiyle traş olunması gerektiğini kadınların saçlarının kökten traş edilmesini yasakladığını öğreneceğiz.[1]

1642. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başın bir kısmını tıraş edip bir kısmının (perçem olarak) bırakılmasını yasakladı.[2]

1643. Yine İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün saçının bır kısmı tıraş edilmiş bir kısmı bırakılmış bir çocuk gördü, aile fertlerini böyle yapmaktan menedip şöyle buyurdu:

– *"Ya hep tıraş edin ya hep bırakın!"[3]*

1644. Abdullah İbni Cafer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* Cafer (İbni Ebû Tâlib)'in çoluk çocuğuna üç gün yas süresi tanımıştı. Sonra onlara geldi ve:

– *"Kardeşim Cafer için bugünden sonra artık ağlamayın!"* buyurdu. Sonra:

– *"Bana kardeşimin çocuklarını çağırın!"* diye emretti.

Bizi toplayıp getirdiler. Biz kendimizi annelerini yitirmiş kuş yavruları gibi hissediyorduk. Sonra:

– *"Bana bir berber çağırın!"* buyurdu.

Gelen berbere emretti, berber bizim başlarımızı tamamen tıraş etti.[4]

1645. Ali *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kadının saçlarını tıraş etmesini, (saçlarını kökünden kestirmesini) yasakladı.[5]

***** Dört hadisi şerifin hepsi bize müslüman olmayan toplumların hareket davranış ve şekillerine benzememek gerekir. Amerikan traşı denilen bugünkü bazı gençlerde görülen traş şekline itibar etmemeli, müslüman, kafirlerin yaptığı her şeyden uzak durmalıdır.[6]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 482.

[2] Buhârî, Libâs 72; Müslim, Libâs 72, 113. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 14; Nesâî, Zînet 5, 58; İbni Mâce, Libâs 38.

[3] Ebû Dâvûd, Tereccül 14.

[4] Ebû Dâvûd, Menâsik 78, Tereccül 13. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 57–58.

[5] Nesâî, Zînet 4. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 75.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 482.

296) İğreti Saç Takma Ve Dövme Yaptırma, Dişlerini Süslü Görünsün Diye Törpületmenin Yasaklığı

Buradaki bir ayet ve dört hadisi şeriften; şeytanın insanları nasıl aldatıp boş emellerle kendisine dost edindiğini ve fıtratı, yaratılışı bozduğunu, rahatsızlık bile olsa iğreti saç takmanın Allah'ın lanetini gerektirdiğini, İsrailoğulları, kadınlarının bu tür şeyleri kullandıkları için helak olduklarını, peruk kullanan ve dövme yaptıranlara da Allah Rasulü (s.a.v.)'in lanet okuduğunu, yine fıtratı değiştirmek için yapılan her şeyden dolayı da lanet ettiğini öğreneceğiz.[1]

"Onlar Allah'ı bırakıp, yalnızca dişilere ve dişi saydıkları putlara ibadet edip yalvarıp yakarıyorlar. Böylece de inatçı şeytandan başkasına tapmış olmazlar. Ki o şeytanı Allah, şöyle dediği için rahmetinden uzaklaştırmıştır: "Senin kullarından belirli bir pay edineceğim, onları saptıracağım, boş hevesler ve özlemlerle dolduracağım. Ben onlara emredeceğim, onlar da putperestçe bir kurban âdeti olarak, hayvanların kulaklarını yaracaklar ve onlara yine emredeceğim, Allah'ın yaradılıştaki kanun ve prensiplerini değiştirecekler..." (Nisa: 4/117-119)

***** Ayetteki, *Allah'ın yarattığı şeyleri yani mahlukatını; veya Allah'ın yaratmadaki prensip ve programını değiştirecekler."* (Nisa: 4/119) tefsir ederken Elmalılı Merhum tefsirinde şöyle diyor:

"Yaradılışın şeklini veya sıfatını değiştirerek durumunu başka şekle sokacaklar, fıtratının kemaline götürecek yerde bozacaklar, çığırından

çıkaracaklar. Tefsirlerde gelen misallere bakarak kadını erkek, erkeği kadın yapmaya çalışacaklar; kadın yerine erkek, erkek yerine kadın kullanacaklar; bıyıklarını ve sakallarını yolup traş edecekler; kulak burun kesip göz çıkaracaklar, erkekleri iğdiş edip hadım ağası yapacaklar, uzuvlarını yaradılış görevlerinin dışında kullanacaklar, nikah yerine zina edecekler, temizi bırakıp pisliklere koşacaklar, menfaatı bırakıp zararı seçecekler, ciddilikleri atıp eğlenceye heves edecekler, vazifeden kaçıp oyuna gidecekler, doğruluğu budalalık, eğriliği hüner sayacaklar, helala haram, harama helal, iyiye kötü, kötüye iyi diyecekler, hayır yerine şer işleyecekler, imar edilmesi gerekeni yıkıp, yıkılması gerekeni imar edecekler, kanunu istifa (seçme kanunu) yı kötüye kullanmak suretiyle yaradılışın zıddına alışkanlıklar edinecekler, yaradılış kanunu zıddına işler yapacaklar, ruhlarının yaradılışındaki selamet ve saflıklarını bozacaklar, hak kanunu olan Rum: 30/30 kuvvetli dini doğru yolu hakka tapmayı bırakacaklar, yaradılanı yaratıcı yerine koyacaklar, tevhid dininden çıkacak, batıl dinler ve fikirler arkasından koşacaklar, şuna buna tapınacaklar, şeytanlık peşinde dolaşacaklar, Rum: 30/30 *“Allah'ın yaratmasının değiştirilemez”* olduğunu bilmeyecekler, bilseler bile tanımayacaklar. O inatçı melun şeytan lanetlenince Allah'a karşı bu beş sözü haliyle veya sözlü olarak yemin ile söyledi. Bu şekilde Allah'ın kullarına musallat olarak onlardan belli bir hisse almaya karar verdi ki işte şirkin başı ve sapıklığın kaynağı budur.......” [2]

1646. Esmâ *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre bir hanım Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Ey Allah'ın Resûlü! Yakalandığı bir hastalık sebebiyle kızımın saçları döküldü. Ben onu evlendirmiştim de. Ona iğreti saç taktırayım mı? diye sordu. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"İğreti saç takana da taktırana da Allah lânet etmiştir"* buyurdu.

Âişe *radıyallahu anhâ*'dan da benzeri bir rivayet nakledilmiştir.[3]

***** Bir aile saadetinin artırılmasına yönelik dökülen saçların yerine peruk taktırmak için izin isteyen bir anne görülüyor. Müslümanlara şefkat ve merhametiyle düşkün olan peygamberimiz bu husustaki yasağın ciddiyetini bildirerek kesin ve net *"lanet edileceği"* bildirilmiştir.[4]

1647. Humeyd İbni Abdurrahman'dan nakledilmiştir ki, Muâviye r*adıyallahu anh* hac yaptığı sene Medine'de bir zâbıta memurunun elinde bulunan bir tutam alın saçını alıp Medine Mescidi Minberinden halka şöyle hitabetmiştir:

– Ey Medineliler! Âlimleriniz nerede? (Niçin bunları önlemezler?) Ben Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu tür saçlardan halkı menederek şöyle buyurduğunu duymuşumdur:

– *"İsrailoğulları, kadınları bu tür şeyleri kullanmaya başladıkları zaman helâk olmuşlardır!"***[5]**

***** Devrin halifesi Muaviye o günün Medine'sinde insanların peruk kullandıklarını görünce kızıyor ve "alimleriniz nerede?" diye sesleniyor. Kesin ve net biçimde yasaklanmış şeylerin kullanımına nasıl izin veriyorlar diye bir yakınma, ikaz ve tehdidi içeren konuşmasını yapıyor. Halkı uyarıp ilim adamlarını göreve çağırıyor.[6]

1648. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* saçlarına saç ekleten ve ekleyen, döğme yapan ve yaptıran kadınlara lânet etmiştir.[7]

***** Güzel görünsün diye vücudun değişik yerlerine, değişik boyalarla dövme yaptırmanın lanetlendiğini bildiren hadisimiz konuya bu kadar şiddet gösterilmesinin temelinde yatan sebep Allah'ın yarattığı fıtri güzelliği değiştirme niteliği taşımasıdır. Müslümanların tabii olan ve her türlü sahtecilik ve yapmacılıktan uzak durarak yaşamaları istenmektedir. En güzel şekil *“Ahseni takvim”*de yaratılan insanoğlu fıtrat ve yaratılış gereği bu güzel şeklini muhafaza ederek değiştirmeksizin yaşantısını sürdürecektir. Değilse çağın çağdaşlığını ve modanın maskarası olarak rezil olacak demektir.[8]

1649. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den nakledildiğine göre kendisi, "Döğme yapan, yaptıran, yüzünün tüylerini yolan, güzel görünsün diye dişlerini seyrekleştiren, Allah'ın yarattığını bozan kadınlara Allah lânet etsin" demişti. Bir kadının İbni Mes'ûd'u aşırı gitmekle suçlaması üzerine bu defa; "Peygamberin lânet ettiği kimseye niçin lânet etmeyecek mişim? Peygamberi izlemek Allah'ın kitabında emredilmiştir. Allah Teâlâ; *"Peygamber size ne verirse onu alın, sizi nehyettiğinden de uzak durun!"* (Haşr: 59/7) buyurdu, demiştir.[9]

***** Bugün insanlık değişiklik olsun diye pek çok maskaralığı denemek ve ortaya koymak durumundadır. Güzellik salonları adı altında pek çok

masraflarla güzel görünme duyguları istismar edilerek pek çok kadının bu sektörlerin kurbanı olduğu malumdur.

Allah'ın yarattığı güzelim kaş ve kipriklere değişik şekiller vermek suretiyle maskara haline gelenler, yaptırdıkları dövmelerle suret ve el kol şekillerini değiştirerek maskara olanlar, dişlerini törpületip değişik görünüm sağlamaya kalkan bir maskaralıktan medet uman ve dikkat çekmeye çalışan zavallı kimselerdir.

Bu hadisin değişik ve geniş bir şekli (Müslim, Libas 120)'de geçmektedir. Olay şöyle cereyan etmiştir: Ümmü Yakup isimli bir hanım İbni Mes'udun lanetlediği bu tür kadınlar hakkında müdafa edercesine: "Ben Kur'an'ı baştan sona okudum, bu sayılan işleri yapan hanımlara lanet edildiğine rastlamadım", diye itiraz etmiştir. İbni Mes'ud da böylesi hanımlara peygamberimizin lanet ettiğine, lanet etmekten asla çekinmeyeceğini söyledikten sonra bu hususun Allah'ın kitabına da uygun olduğunu bildirerek Haşr: 59/7 ayeti okumuştur. Ümmü Yakup isimli hanım buna itiraz edememiş ve senin hanımında bile bu lanetlenen şeylerden birisi belki vardır, diyerek işi ileri götürmesi üzerine: "Haydi git benim hanımıma bak" demesi üzerine kadın gidip bakmış ve "Hanımında bundan bir şey görmedim" demesi üzerine İbni Mes'ud o kadına: "Bana bak böyle bir şey olsaydı, biz onunla beraber olmazdık" demiştir.

Bu ayetin nüzül sebebinin özel bir olay olması hükmünün genel olmasına asla mani değildir. Keşke bizler de İbni Mes'ud gibi "Peygamberin söylediği bir sözü ve yaptığı bir işi niçin söyleyip yapmayayım ki" diyebilecek teslimiyet ve iman üzere olabilsek ve ölebilsek... [10]

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 483.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 483.

[3] Buhârî, Libâs 85; Müslim, Libâs 115. Ayrıca bk. İbni Mâce, Nikâh 52.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 483.

[5] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Libâs 122–124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 5; Tirmizî, Edeb 32; Nesâî, Zînet 66.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 484.

[7] Buhârî, Tefsiru sûre (59) 4, Libâs 83, 85, 87; Müslim, Libâs 115, 117, 119. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 5; Tirmizî, Libâs 25, Edeb 33; Nesâî, Zînet 22–24; İbni Mâce, Nikâh 52.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 484.

[9] Buhârî, Tefsîru sûre (59), 4; Libâs 82, 84, 85, 87; Müslim, Libâs 120. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 5; Tirmizî, Edeb 33; Nesâî, Zînet 24, 26, 71; İbni Mâce, Nikah 52.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 484.

297) Beyaz Kılları Yolma Yasağı (Saç, Sakal Ve Başka Yerlerdeki Beyaz Kılları Koparmanın Ve Gençlerin Yüzlerinde İlk Çıkan Tüyleri Yolmalarının Mekruh Olduğu)

1650. Amr İbni Şuayb'ın, babası vasıtasıyla dedesinden rivayet ettiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Beyaz saçları yolmayın. Zira o beyaz saç, kıyamet günü müslümanın nûrudur."[1]

***** Ağaran saç ve sakal tecrübe ve belli bir olgunluğun delilidir. Ve müslümanı ahiret amellerine ağırlık vermeye ve kulluğunu artırmaya sevkeder. Hayatın normal akışına razı olan müslüman ağaran kılları yolma ve koparma yoluna gitmez, ihtiyarlama alameti olarak ağaran saç ve sakal tellerinin yolunması genç görünmeye çalışmanın bir sonucu olup, bir nevi sahtekarlıktır. Boyama işi Yahudilere benzememek için caiz kılınmıştır. Koparma işi ise yasaklanmıştır. İslamda olmayan bu tür bir adeti yapmak yasaktır ve reddolunmuştur. [2]

1651. Aişe (r.anha)'dan bize bildirildiğine göre Rasûlullah (s.a.v.)şöyle buyurdu:

“Kim bizim emrimiz ve uygulamamıza aykırı bir hareket yaparsa bu yaptığı reddedilmiştir. Kabul edilmez.” [3]

* Dinimizde olmayan herşey reddedilir. İnanç olsun amel olsun farketmez. Namaz kılmaktaki yapılan değişiklikten tutun, saç ve sakaldaki

beyazlaşan kılları yolmaya varıncaya kadar hepsi bidattır, dinden değildir, reddedilir ve kabul edilmez.[4]

---

[1] Ebû Dâvûd, Tereccül 17; Tirmizî, Edeb 56; Nesâî, Zînet 13. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 25.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 485.

[3] Müslim, Akdiye, 17.

170 numarada geçmişti.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 485.

298) Sağ Elle Tahâretlenmenin Kerâheti (Özrü Olmadığı Halde Sağ Elle İstinca Yapmanın, Sağ Elle Tenâsül Organını Tutmanın Mekruh Olduğu)

1652. Ebû Katâde *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hiç biriniz küçük abdest bozarken erkeklik uzvunu kesinlikle sağ eliyle tutmasın, sağ eliyle silinmesin, bir şey içerken kabın içine solumasın!"[1]

***** Sağ el ile yeme ve içmeyle alakalı hadisler önceden geçmişti. Sol elin kullanılacağı yerler olarak da burun silmek ve abdest bozduktan sonra temizlenirken kullanılacağını da bu hadisten öğrenmiş oluyoruz. Giyim kuşam ve her hayırlı işinde sağdan başlamayı alışkanlık haline getiren peygamberimiz, bu tür temizlik işlerini görürken de sol elini kullanmayı adet haline getirmişti. Biz müslümanlar da bu edeb kaidesine uymak mecburiyetindeyiz.

Meşrubat içerken de kabın içine üflenmemesi edebi de hadisin ikinci bölümünde bize öğretilmiş oluyor. İğrenme, tiksinmeye sebep olan ve değişik mikropların kaçmasına sebep olacağından değişik hastalıkların yayılmasına sebep olur. İçerken besmele çekip sonuçta Elhamdülillah demeliyiz. [2]

---

[1] Buhârî, Vudû 19, Eşribe 25; Müslim, Tahâret 63. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 18; Nesâî, Tahâret 22; İbni Mâce, Tahâret 15.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 485.

299) Tek Ayakkabı İle Gezmenin Mekruh Olduğu (Özürsüz Olarak Tek Ayakkabı Ve Mest İle Gezmenin Ve Yine Özürsüz Ayakta Ayakkabı Veya Mest Giymenin Mekruh Olduğu)

Tek ayakkabı ve pabuçla dolaşılmaması gerektiğini ya ikisini de çıkarıp veya ikisini de giymek gerektiğini, tamiratı yapılıncaya kadar bile olsa tek pabuç giyilmemesi gerektiğini ve bir tarafa dayanıp yaslanmaksızın ayakta ayakkabı giyilmesinin yasak olduğunu öğreneceğiz. [1]

1653. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz tek ayakkabı ile dolaşmasın. Ya ikisini de giysin veya ikisini de çıkarsın!"[2].

***** Müslüman her tavrında ciddidir, sokaklarda ve insanlar arasında dolaşırken de aynı ciddiyeti sergilmelidir. Her türlü dengesizliğe karşı çıkan dinimiz ve peygamberimiz insanın yürüyüş dengesini bozacağı için bu tür hareketi yasaklamıştır. [3]

1654. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*: Ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, *"Herhangi biriniz ayakkabısının bağı koptuğu zaman onu onarıncaya kadar (bile olsa) tek ayakkabıyla gezmesin!"* buyurduğunu işittim, demiştir.[4]

***** Yine aynı dengesizliği ortadan kaldırmak için ayakkabısı tamir oluncaya kadar tek ayakla tek ayakkabıyla Müslümanın dolaşmaması gerektiği bildirilmektedir. Böylece gülünç duruma düşmekten müslüman kurtulabilir. [5]

1655. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir kimsenin ayakta ayakkabı giymesini yasaklamıştır.[6]

***** Mest, ayakkabı, bot, çizme, uzun bağcıklı ayakkabı gibi kişiyi fazla uğraştıracak olan ayakkabı türleri giyilirken kişi oturmalıdır. Ayakta olursa dengesini kaybedip düşebileceği için ya oturarak veya bir tarafa dayanarak giyilmesi tavsiye ediliyor ki, umulmadık bir durum ortaya çıkmasın. Yani düşüp elbisesinin kirlenmesi veya kırık çıkık gibi bir durumla karşılaşılmaması için. İslam, her işte olduğu gibi ayakkabı giymede bile edeb kurallarına önem verir. [7]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 486.

[2] Buhârî, Libâs 40; Müslim, Libâs 68, 71. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 41; Tirmizî, Libâs 34; İbni Mâce, Libâs 29.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 486.

[4] Müslim, Libâs 69, 71. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Libâs 41; Nesâî, Zînet 116.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 486.

[6] Ebû Dâvûd, Libâs 41. Ayrıca bk. Tirmizî, Libâs 35; İbni Mâce, Libâs 30.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 486.

300) Ateşi Yanar Halde Bırakma Yasağı (Uyku Zamanı Evde Lamba Ve Ocak Gibi Parlamaya Elverişli Nesneleri Yanar Halde Bırakmanın Nehyedildiği)

1656. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Uyumak istediğiniz zaman evlerinizde yanar halde ateş bırakmayınız!"[1]

1657. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Medine'de gece vakti bir ev yandı. Ev sahiplerinin durumu Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e haber verildi. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

"Gerçekten bu ateş sizin düşmanınızdır; uyumak istediğiniz zaman onu söndürünüz!" buyurdu.[2]

***** Değişik ihmaller sonucu pekçok insan yanarak ölmüş, pekçok servet yok olmuştur. Hava gazı, tüpgazı, elektrik, odun, kömür sobaları vs. konusunda daha tedbirli ve dikkatli davranmanın bir vazife olduğu bize bu hadisle bildirilmektedir. Yerleşim bölgelerinde böyle olduğu gibi, tarlalar ve ormanlarda da aynı hassasiyeti göstermeliyiz. Çünkü küçük bir ihmal ne büyük zararlara yol açıyor. Uyumadan önce meskûn mahallerdeki ısıtıcıların ve her türlü aletlerin şartel, dedantör vs.'lerini kapatarak tedbir almak gerekir. Arazi ve ormanlarda da piknik yapanlar ve sigara kullananlar çok dikkatli davranmalıdırlar. Ateşin düşman olarak nitelendirilmesi mala ve cana verdiği zarardan dolayıdır. Çünkü düşman da mala ve cana en

büyük zararı verir. Müslüman her türlü düşmanına karşı gerekli tedbiri almakla yükümlüdür. [3]

1658. Câbir *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Kapların ağzını örtün. Tulumları bağlayın. Kapıları kapatın ve lambaları söndürün! Çünkü şeytan bağı çözemez, kapıyı açamaz ve kapağı kaldıramaz. Eğer herhangi biriniz, kabının üzerine bir çalı–çırpı parçası koymaktan ve besmele çekmekten başka bir çare bulamazsa, bunları yapsın. (Lambaları da söndürsün) Çünkü fâre, içeridekilerin üzerine evi yakabilir." **[4]**.*

* Hadisimiz her coğrafya ve her kesimdeki geçerli güvenlik tedbirlerinin alınmasını bize bildirmektedir. Her türlü kötülük ve şerrin temsilcisi olan şeytan böylece (besmeleyle) tedbiri alınan şeylere zarar veremez denilerek bu gerçek te bize bildirilmektedir. Bir eve girilir selam verilir ve besmele çekilirse "şeytan bu evde bize iş kalmadı, ne barınabiliriz ne de yiyebiliriz der ve avanelerini o evden sakındırır (Bkz. 730 no'lu hadis). Dolayısıyla müslüman kendisini ve çevresindekileri şeytana karşı sigorta altına almalıdır. Alınan maddi tedbirler manevi tedbir olan besmeleyle desteklenmektedir. Müslüman her zaman bilhassa evinden uzaklaşacağı uzun zamanlarda bu tür tedbirlere mutlaka başvurmalı ve ihmal etmemelidir. [5]

---

[1] Buhârî, İsti'zân 49; Müslim, Eşribe 100. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 161; Tirmizî, Et'ime

15.

[2] Buhârî, İsti'zân 49; Müslim, Eşribe 101. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 46.

162'de geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 486.

[4] Müslim, Eşribe 96, 99. Ayrıca bk. İbni Mâce, Eşribe 16.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 487.

301) İş Ve Sözde Faydasız Yükler Yüklemenin Yasaklığı

“De ki, Ey Peygamber! Bu mesaj, tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum ve ben yapmacık uydurmalarla peygamberlik taslayanlardan veya kendiliğimden bir yükümlülük getirenlerden de değilim.” (Sa'd: 38/86)

***** Peygamberimiz insan fıtratına ve kapasitesine göre ortaya konan bu dinin kurallarını asla zorlaştırmamış, “Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız” kaidesini koymuş ve insanlara zorluk ve meşakkat getirmemiştir. (Gerekirse ayetin tefsirine tefsir kitaplarından bakınız.) Böylece peygamberimiz yetkili, bilgili, bir öğütçü ve tebliğcidir. Zorla ve yapmacık hareketlerle ortaya birşey koymaya çalışan iddiacı ve dayatmacı olmamıştır.[1]

1659. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:
"Biz, tekellüften nehy olunduk."[2]

***** Bu hadisten peygamberimiz (s.a.v.)’in zorluk ve dayatmacı zorba olmadığını biz ümmetinin de zorba, dayatmacı ve yük getiren insanlar olmamamız gerektiğini anlıyoruz. Her alanda bilhassa dini alanda işleri yokuşa süren, engel çıkaran, sürekli tartışan ve yük getiren kişilerin yaptığı bu olayların hepsi tekellüfdür. Tekellüf, sözde ve özde sahtekarlık olduğu için yasaklanmıştır. [3]

1660. Mesrûk şöyle dedi:

Abdullah İbni Mes'ûd *radıyallahu anh'* ın yanına gitmiştik. O bize şunları söyledi:

Dostlar! Bilen, bildiğini söylesin. Bilmeyen de "*Allah bilir* " desin. Zira insanın bilmediği konuda *"Allah bilir"* demesi de bir ilimdir. Allah Teâlâ, Peygamber'i *sallallahu aleyhi ve sellem'*e şöyle buyurmuştur: *"De ki: Kur'ân'ı tebliğden ötürü sizden bir ücret istemiyorum. Ben, kendiliğinden bir şeyler uydurup size dayatmak isteyen biri de değilim."*[4]

***** Bu hadiste bize insanların bilmedikleri konularda biliyormuş gibi davranıp anlaşılması zor kelimeler kullanarak bilgiçlik taslamasına da tekellüf diyoruz. Bu bir zorlamadır ve yasaklanmıştır. Öyleyse müslüman biliyorsa bildiğini söylemeli, bilmeyenler ise mutlak ilim sahibi olan Allah'a Allah bilir diyerek havale etmeleri bir edep ve sorumluluk göstergesidir. Din hakkında malumatı olmayan pekçok entel görüntülü kişilerin günümüzde din konusunda ahkam kesmeleri, bu yasağın ne kadar anlamlı olduğunu bize bildirir. Bilmediği konularda Allah bilir demenin de kişiyi küçültmeyeceğini, aksine yüceltteceğini de bilmeliyiz. [5]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 487.

[2] Buhârî, İ'tisâm 3.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 487.

[4] Buhârî, Tefsîru sûre (30, 38), 3. Ayrıca bk. Müslim, Münâfıkîn 39, 40.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 487.

302) Ölüye Ağıt Yakma Yasağı (Ölünün Arkasından Bağıra–Çağıra Ağlamanın, Yüzünü Tırmalamanın, Yaka–Paça Yırtmanın, Saçını Yolmanın, Kazıtmanın Ve "Kahrolayım, Helâk Olayım" Diye Beddua Etmenin Haram Olduğu)

Bu bölümdeki onbir hadis-i şeriften, arkasından feryad edildiğinde ölüye azab edileceğini, baygınlık geçiren bir kimseye böyle bir şey yapıldığında da onun sorgulandığını, ölü arkasından ağlayanlar "Efendimiz, dayanağımız" diye övmeye başladılar mı ölünün başucuna iki melek görevlendirilip "Sen böyle biri misin" diye tartaklanacaklarını, küfür ve cahiliye dönemi adetlerinden birinin nesebe sövmek, diğerinin de ölüye yüksek sesle ağlamak olduğunu, yaka paça yırtıp çığlıklarla ölü arkasından ağlamanın cahiliye adeti olduğunu, böyle yapan kimselerin ikaz edilmesi gerektiğini, Rasulullah'ın kadınlarla bey'at yaparken ölü arkasından yüksek sesle ağlamayacaklarına dair söz aldığını, ölü için kalbin teessüründen dolayı gözyaşı dökülebileceğini, bunun da Allah tarafından bağışlanacağını, ölüler arkasından ağıtçılık yapan kimseler tevbe etmeden ölürlerse katrandan bir gömlek ve uyuzdan bir zırh olduğu halde mezarlarından kaldırılacaklarını öğreneceğiz.[1]

1661. Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Arkasından koparılan feryat (ve yakılan ağıt) sebebiyle ölüye kabrinde azâb olunur."[2]

Bir rivâyette[3] *"ölüye ağlandığı sürece"* denilmektedir.

1662. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ölenin arkasından yüzünü gözünü tırmalayan, yakasını paçasını yırtan, Câhiliye insanı gibi bağıra – çağıra ağıt yakıp kendisine beddua eden, bizden, bizim yolumuzu izleyenlerden değildir."[4].

1663. Ebû Bürde şöyle dedi:

(Babam) Ebû Mûsâ el–Eş'arî hastalandı ve başı hanımlarından birinin kucağında iken bayıldı. Bunun üzerine hanım, bir çığlık atıp yüksek sesle ağlamaya başladı. Fakat Ebû Mûsâ, kadını bundan men edecek durumda değildi. Ayılınca:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hoşlanmayıp uzak kaldığı şeyden ben de hoşlanmam ve uzak olurum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vâveylâcı, saçını yolan, üstünü başını yırtan kadınlardan uzaktı, diye hanımını ikaz etti.[5]

1664. Mugîre İbni Şu'be *radıyallahu anh,* "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* i şöyle buyururken dinledim" dedi:

"Kimin arkasından bağıra–çağıra ağıt yakılırsa, kendisi adına yapılan bu feryattan dolayı o kişiye kıyamet günü azab olunur."[6].

1665. Ümmü Atiyye Nüseybe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bey'at sırasında, ölüye yüksek sesle ağlamayacağımıza dair biz kadınlardan söz aldı.[7]

1666. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Abdullah İbni Revâha *radıyallahu anh*'ın baygınlık geçirmesi üzerine kız kardeşi, "Vah dağ gibi kardeşim, vah şöyle şöyle olan kardeşim" diye onu överek yüksek sesle ağlamaya başladı. Abdullah İbni Revâha ayıldığı zaman kız kardeşine; "Senin hakkımda söylediğin her övgü için ben, ‘sen gerçekten böyle biri misin?’ diye sorgulandım" dedi.[8]

1667. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Sa'd İbni Ubâde *radıyallahu anh* hastalanmıştı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Abdurrahman İbni Avf, Sa'd İbni Ebû Vakkâs ve Abdullah İbni Mes'ûd ile birlikte Sa'd'ı ziyârete geldi. Yanına girdiğinde onu elem ve ıstırap içinde, ailesi tarafından etrafı kuşatılmış bir halde buldu. Bunun üzerine:

– *"Öldü mü?"* buyurdu.

– Hayır, ey Allah'ın Resûlü (ölmedi), dediler.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (Sa'd'ın bu ağır durumuna üzülerek) ağladı. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* 'in ağladığını görünce oradakiler de ağladılar. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

"Bilmez misiniz, gerçekten Allah, gözyaşı ve kalbin hüznü sebebiyle insana azâb etmez. Fakat –eliyle diline işâret ederek– işte bunun yüzünden azâb eder veya bağışlar" buyurdu.[9]

***** Yukarıdaki 7 hadisi şeriften üzülme sonucu sessiz gözyaşı dökmenin azaba vesile olmadığı ve normal karşılandığını öğreniyoruz, yaka paça yırtarak ağlamanın zarar verdiği ve yasaklandığı da ortaya çıkmıştır. Bu yasaklama En’am: 6/164, İsra: 17/15, Furkan: 25/18, Zümer: 39/7 ve Necm:

53/38. ayetlerine ters düşmez. Müslümanlar bu hadislerdeki yasaklığı bilip vasiyet etmeli ve ölümünden sonra böyle şeyler yapılmamasını tenbih etmeliler, arkaya kalanlar da hem bu hadisleri bilmeli, hem de ölünün bu vasiyetine uymalıdırlar. (Bkz.Tecrid Terc. IV, 387-420) [10]

1668. Ebû Mâlik el–Eş‘arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ağıtçı, ölmeden önce tövbe etmezse, kıyamet günü üzerinde katrandan bir elbise ve uyuzlu bir gömlek olduğu halde mezarından kaldırılır."[11]

***** Yani değişik bir azap modeliyle azaplandırılacaklar. [12]

1669. Üseyd İbni Ebû Üseyd et–Tâbiî'nin, Hz. Peygamber'e biat etmiş kadınlardan birinden naklettiğine göre o hanım sahâbî şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ma‘rufta itaat konusunda bizden aldığı biat içinde, iyilikte kendisine isyan etmeyeceğimiz, felâket anında yüz tırmalamayacağımız, ah–vah diye vâveyla koparmayacağımız, yaka–paça yırtmayacağımız ve saç–baş yolmayacağımız sözü de vardı.[13]

***** Rasûlullah'ın siyasi otoritesini kabul eden kişilerden değişik zamanlarda değişik şeyler üzerine biat aldığını biliyoruz, burada da bu hususlar üzerine biat alınıyor ve bunların hiç yapılmaması isteniyor. [14]

1670. Ebû Mûsa *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ölen herhangi bir kişinin arkasından ağlayıcılar, ey kendisine dayandığımız, ey efendimiz vs. diye onu övmeye başladılar mı, adamın başına iki melek görevlendirilip dikilir ve onu tartaklayarak "Sen böyle biri miydin?" derler."[15]

***** Yani eğlenceye alırcasına melekler hakaret etmiş olurlar. [16]

1671. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlar arasında iki âdet vardır ki bunlar küfür dönemi âdetidir: Nesebe sövmek, ölüye yüksek sesle ağlamak."[17]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 488.

[2] Buhârî, Cenâiz 34; Müslim, Cenâiz 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 23.

[3] Tirmizî, Cenâiz 23.

[4] Buhârî, Cenâiz 36, 38, 39, Menâkıb 8; Müslim, İmân 165. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 22, 25; Nesâî, Cenâiz 17; İbni Mâce, Cenâiz 52.

[5] Buhârî, Cenâiz 37, 38; Müslim, İmân 167. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 17.

[6] Buhârî, Cenâiz 34; Müslim, Cenâiz 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 23.

[7] Buhârî, Cenâiz 46; Müslim, Cenâiz 31–32. Ayrıca bk. Nesâî, Cenâiz 15, Bey'at 18.

[8] Buhârî, Meğâzî 44.

[9] Buhârî, Cenâiz 45, Talâk 24; Müslim, Cenâiz 12.

925'de geçmişti.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 489.

[11] Müslim, Cenâiz 29. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 51.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 489.

[13] Ebû Dâvûd, Cenâiz 25.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 489.

[15] Tirmizî, Cenâiz 24.

[16] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 490.

[17] Müslim, İmân 121; Cenâiz 29. Ayrıca bk. Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 27; Tirmizî, Cenâiz 33.

1580'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

303) Falcılara Ve Kâhinlere İnanma Yasağı (Gaybden Haber Verdiğini Söyleyen Kâhinlere, Müneccimlere, Gizli İşleri Ortaya Çıkaracağını İddia Edenlere, Kum, Çakıl, Arpa Ve Benzeri Şeylerle Falcılık Yapanlara Gitmenin Ve Söylediklerine İnanmanın Nehyedilmiş Olduğu)

Bu bölümdeki altı hadis-i şeriften falcılara inanmanın doğru olmadığını, bu tür insanlara inanan kimsenin kırk gün namazının kabul olunmayacağını, falcılığın her türlüsünün sihir çeşidinden olduğunu, yıldızname türü bilgileri elde edenlerin günahlarının da arttığını, haram olan ücretlerden birinin de falcılık ücreti olduğunu öğreneceğiz. [1]

1672. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Bazı insanlar Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kâhinleri (n yaptıkları hakkında fikrini) sordular da Resûl–i Ekrem:

– *"Aslı olan, (doğru) bir şey değildir"* buyurdu.

– Ey Allah'ın Resûlü! Ama onların bize verdikleri geleceğe ait bazı haberler söyledikleri gibi çıkıyor, dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *"Onların bu tür haberleri (görevli meleğin ilham ettiği) gerçeklerdendir. Onu bir cin meleklerden kaparak kâhin dostunun kulağına fısıldar. O kâhinler de bir doğruya yüz yalan karıştırır (halka sunar) lar"* cevabını verdi.[2]

1673. Safiyye Binti Ebû Ubeyd, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bir eşinden naklen Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu

bildirmiştir:

"Kim, çalıntı veya yitik bir malın yerini haber veren kimseye (arrâfa) gidip ondan bir şey sorar, söylediğini de tasdik ederse, o kişinin kırk gün hiçbir namazı kabul olunmaz."[3].

1674. Kabîsa İbni'l–Muhârık *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*i şöyle buyururken dinledim, demiştir:

"Kuşları ürkütüp isimlerinden, seslerinden ve hareketlerinden mânalar çıkarmak, uğursuzluğa inanmak, kum üzerine çizgiler çizerek geleceğe yönelik hükümler çıkarmak bir çeşit sihir ve kehânettir."[4].

1675. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yıldızlardan bir bilgi edinen, bir parça sihir elde etmiş olur. Bilgisi arttıkça günahı da artar."[5].

1676. Muâviye İbni'l–Hakem *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Ey Allah'ın Resûlü! Ben, yeni müslüman olmuş biriyim. Allah Teâlâ bizi İslâm ile şereflendirdi. Bizden öyle kimseler vardır ki, kâhinlere gider, onların söylediklerine inanırlar, dedim.

– *"Artık onlara gitmeyin (söylediklerine de inanmayın)!"* buyurdu. Ben:

– Bizden kimileri de kuşların ötmesini, sağa –sola uçmasını uğursuzluk sayarlar, dedim.

– *"Bu, içlerinde buldukları bir zan, bir duygudur; bu his onlara mâni olmasın"* buyurdu. Ben:

– Bizden kum üzerine birtakım çizgiler çizen ve öylece hüküm çıkarmaya çalışanlar da var, dedim.

– *"Peygamberlerden biri de çizgi çizerdi. Kimin çizgisi onun çizgisine uygun düşerse o isabet etmiş olur"* cevabını verdi.[6]

1677. Ebû Mes'ûd el–Bedrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, köpek parasını, fuhuş gelirini ve falcılık ücretini yasaklamıştır.[7]

* Bu bölümün altı hadisinden Kahin ve Arraf dediğimiz sihirbaz, müneccim, falcı kimselerin sözlerinin % 99'unun yalan ve yakıştırma olduğunu öğreniyoruz. Her dönemde insanlar gelecekte nelerin olacağını önceden bilip öğrenmek istemişlerdir. Bu istekten dolayı da toplumlarda sihirbazlar revaç bulmuş ve yaygınlaşmıştır. Günümüzde de aynı istekten dolayı gazetelerde ve televizyonlarda astroloji, yıldızname ve falcılık yaygınlaşmış olup, insanlar bunları takip edip durmaktadırlar. Gerçeklerin (Allah ve Peygamber sözlerinin) unutulduğu dönem ve yörelerde bu tür hurafeler çok yaygınlaşmıştır ve toplumu yönlendirenler kahinler ve sihirbazlar olmuşlardır. Bugün 20. asrın sihirbazları diyebileceğimiz Medya da (yani Basın ve TV kanalları) aynı işi yapmakta ve toplumu yönlendirmektedir. Müslüman bunların haber ve programlarını kitap ve sünnet ölçüsüyle ölçmeden kabul etmemeli ve bunlara aldanarak hem dünya, hem de ahiretini perişan etmemelidir. Müslüman istihare dediğimiz usulle hakkında karar veremediği şeyleri halleder. [8]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 490.

[2] Buhârî, Tıb 46, Bed'ül–halk 6, Tevhîd 57; Müslim, Selâm 122–124.

[3] Müslim, Selâm 125. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 429, IV, 68, V, 380.

[4] Ebû Dâvûd, Tıb 23. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, III, 477, V, 60.

[5] Ebû Dâvûd Tıb 22, 51. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 28.

[6] Müslim, Mesâcid 33. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, salât 167; Nesâî, Sehiv 20.

[7] Buhârî, Büyû 25, 113, İcâre 20, Talâk 51, Tıb 46, Libâs 86, 96; Müslim, Müsâkât 40. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû 26, 63; Tirmizî, Büyû 46, 49, 50, Nikâh 37, Tıb 23; Nesâî, Sayd 15, Büyû 91, 92, 94; İbni Mâce, Ticârât 9.

Falcılıkla alakalı, 701'e bkz.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 491.

304) Uğursuzluğa İnanma Yasağı

Bu bölümdeki dört hadis-i şeriften, hastalıkların kendiliklerinden bulaşmasının olmadığını, uğursuzluğun olmadığını, herşeyi güzel ve olumlu sözlerle hayra yormanın sünnet olduğunu, uğursuzluk olacak olsaydı insanların en çok vehmettikleri üç konuda (ev, kadın ve binit) olabileceğini, uğursuzluk inancıyla kişinin işlerini terketmemesi gerektiğini ve hayırda duaya devam etmesi gerektiğini öğreneceğiz.[1]

1678. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hastalığın kendiliğinden bulaşması yoktur. Uğursuzluk da yoktur. Ben hayra yormayı yeğlerim." Sahâbîler:

– Hayra yorma (tefe'ül) nedir? dediler.

– *"Güzel, olumlu sözdür"* buyurdu.[2]

1679. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Hastalığın kendiliğinden bulaşması yoktur. Uğursuzluk da yoktur. Eğer bir şeyde uğursuzluk olacak olsaydı evde, kadında ve atta olurdu."[3]

***** Bu hadis-i şerifteki inceliği daha güzel anlayabilmek için; *"Uğursuz saymak şirktir"*[4] *"Cennete hesapsız girecek 70 bin kişiden bir kısmının da uğursuzluğa inanmayanlar"*[5] olduğunu, ayrıca Sehl ibni Sa'd rivayetinde bu hadis *"Eğer uğursuzluk olacak olsaydı"* denilerek cahiliye döneminde

bu üç şey dışında kılıç, dil, Şevval ayında nikah gibi hususlarda da bu inanç geçerli idi. Hz. Aişe (r.anha) annemiz tüm bu uğursuz sayma adetlerini Hadid: 57/22. ayetini okuyarak reddetmişti. *"Ayrıca uğursuzluk yoktur, üç şeyde uğur olabilir"*[6]. hadisi Hz. Aişe'nin bu görüşünü destekler mahiyettedir.[7]

1680. Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* uğursuzluğu kabul etmezdi.[8]

1681. Urve İbni Âmir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in huzurunda uğursuzluktan söz edildi. Bunun üzerine:

"En güzeli hayra yormadır. Uğursuzluk, hiçbir müslümanı teşebbüsünden vazgeçirmesin. Herhangi biriniz hoşlanmadığı bir şey gördüğü zaman; "Allahım! İyilikleri sadece sen verirsin; kötülükleri yalnız sen giderirsin. Günahtan kaçacak güç, ibâdet edecek kuvvet ancak senin yardımınla kazanılabilir" diye dua etsin, buyurdu.[9]

***** Bugün halk arasında pazartesi yola çıkılmaz, perşembe çamaşır yıkanmaz gibi inanışlar batıldır. Birinci hadiste, *"hastalıkların kendiliğinden bulaşması yoktur"* denilerek bu işe insanlar sebep olur, dolayısıyla karantina esasları getirilmelidir denmek istenmektedir. Uğursuzluk kabul edilmeyip güzel ve olumlu sözle hayat idare edilmelidir. İkinci hadise göre uğursuzluk olsaydı denilerek sayılan ev, kadın ve at insanların uzun süre beraber yaşadıkları ve içiçe oldukları bu nesnelerde olabilirdi denmektedir. İnsanların en çok uğursuzluk vehmettikleri üç nesne

hususundaki genel ve yaygın kanaati ortaya koyup bunun asılsız olduğunu anlatmak istemiştir. Uğursuzluk vehmi hiçbir müslümanı teşebbüslerinden vazgeçirmemeli, hayra yorup uğurlu sayacak hayatı devam ettirmelidir. Hadiseler hakkında uğursuzluk kabul etmek, Allah'a kötü zanda bulunmak demektir.[10]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 492.

[2] Buhârî, Tıb 19, 43–45; Müslim, Selâm 102, 107, 110, 114, 116. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 24; İbni Mâce, Mukaddime 10, Tıb 43.

[3] Buhârî, Cihâd 47, Nikâh 17, Tıb 43. 54; Müslim, Selâm 115–120. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 24; Tirmizî, Edeb 58; Nesâî, Hayl 2; İbni Mâce, Nikâh 55.

[4] Ebu Davud Tıb 23.

[5] Buhari, Rikak 21.

[6] K. Sitte 17/218.

[7] Bkz. Tecrid Tercemesi 8/312, 12/84-92; Kütübü Sitte tercemesi 11/464, 17/218.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 492.

[8] Ebû Dâvûd, Tıb 24. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 257, 304, 319, V, 347.

[9] Ebû Dâvûd, Tıb 24. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II. 387, III, 349.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 492.

305) Canlı Resmi Yapma Ve Bulundurma Yasağı

(Yaygı, Taş, Elbise, Gümüş Veya Altın Para, Yastık, Minder Gibi Eşyâya Canlı Resmi Çizmenin Haramlığı Ve Yine Duvar, Tavan, Perde, Sarık, Elbise Ve Benzeri Yer Ve Eşyâ Üzerinde Resim Bulundurmanın Haramlığı Ve Sûretleri Yok Etmeyi Emretmek)

Bu bölümdeki on hadis-i şeriften, resim ve heykel yapanlara kıyamet günü yaptıklarınıza can verin, diye azap edileceğini, en şiddetli azaba uğrayacak olanların bunlar olduğunu, yapılan her resim için ayrı ayrı azap edileceğini, resim yapanlara kıyamette yaptığı resme can vermesi isteneceğini, resim ve köpek bulunan eve melek girmeyeceğini, Rasulullah (s.a.v.)'ın canlı resimleri tanınmaz hale getirmek ve yüksek kabirleri yerle bir etme vazifesini Hz. Ali'ye verdiğini öğreneceğiz.[1]

1682. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bu sûretleri (resim ve heykelleri) yapanlar, kıyamet günü, 'bu yaptıklarınıza can verin, haydi!' diye azâb edileceklerdir."[2]

1683. Âişe radıyallahu anhâ şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir seferden dönmüştü. Ben de odamın önündeki sekiyi resimli bir perde ile örtmüştüm. Bunu görünce Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yüzünün rengi değişti ve şöyle buyurdu:

– *"Ey Âişe! Kıyâmet günü Allah katında insanların en şiddetli azâba uğrayacak olanları, Allah'ın yarattığı şeyi taklide kalkışanlardır."*

Bunun üzerine biz de o örtüyü kesip bir (veya iki) yastık yaptık.[3]

1684. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ,* "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

"Her sûret yapan cehennemdedir. Yaptığı her sûret için orada bir kişi yaratılarak ona cehennemde azâb edecektir."

İbni Abbâs, (kendisinden fetvâ isteyen ve tek işi resim yapmak olan kişiye) şöyle dedi:

– Eğer mutlaka resim yapman gerekiyorsa, ağaçların ve cansız şeylerin resimlerini yap!"[4]

1685. Yine İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ,* "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

*"Kim dünyada bir canlı resmi yaparsa, kıyamet günü yaptığı resme can vermeye zorlanır. O ise, buna aslâ can veremez."***[5]**

1686. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh,* "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

*"Kıyamet günü azâbı en şiddetli olanlar, sûret yapanlardır."***[6]**

1687. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh,* "Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

"Allah Teâlâ:

Benim yarattığım gibi yaratmaya kalkışandan daha zâlim kim vardır? Haydi bir zerre, yahut bir habbe veya bir arpa tanesini yoktan yaratsınlar (bakalım!), buyurdu."[7].

1688. Ebû Talha *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İçinde köpek ve sûret bulunan eve melekler girmez."[8].

1689. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Cebrâil *aleyhisselâm*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geleceğini söylemişti. Gecikti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* çok üzüldü ve dışarı çıkınca Cebrâil ile karşılaştı ve gecikmesinden şikayetçi oldu. Bunun üzerine Cebrâil *aleyhisselâm*:

"Biz melekler, içinde köpek ve sûret bulunan eve girmeyiz" cevabını verdi.[9]

***** Yukarıdaki sekiz hadis-i şeriften anlaşılan iki boyutlu resim ve fotoğraf ile üç boyutlu heykel büst gibi şeylerin İslam'da yasak oluşu ve tevhid inancını zedeleyen ve şirke düşüren konumda olmaları hasebiyle sert uyarılar ve tehdidlerle müslümanların bu tür şeylerden vazgeçmeleri istenmiştir. Putperestliğin yeniden ortaya çıkmasına sebep teşkil edecek olan canlı resimlerin bulunduğu tablolar her türlü fotoğraflar ve üç boyutlu heykel ve büstlerin evlerde bulundurulması kesinlikle haramdır.

Sadece nüfus cüzdanı, ehliyet, pasaport gibi zaruri evraklarla paralarda bulunan resimlerle, çocukların oyuncak bebeklerinin alım-satımı ve oynanması zaruret olduğu için haram sınırı dışındadır denmiştir.

Dolayısıyla müslüman evine melek girmesini temin için ne resim, ne de büst, heykel gibi üç boyutlu canlı temsillerini evinde dükkanında ve bürosunda bulundurması haramdır. Avcı ve koyun köpeği (ziraat köpeği) haricinde de köpek besleyemez. Batı hayranlığıyla süs köpekleri taşımak pekçok paralar masrafıyla onları beslemek müslümana yakışmayan kafir adetlerindendir.[10]

1690. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Cebrâil *aleyhisselâm*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e belli bir saatte geleceğini vadetmişti. Vakit gelmiş ama Cebrâil gelmemişti. Resûlullah elinde bulunan sopayı yere attı ve *"Allah da Resûlleri de va'dinden caymaz!"* dedi. Sonra etrafa bakınmaya başladı. Bir de ne görsün, sedirinin altında bir köpek eniği. Bunun üzerine:

– *"Ey Âişe! Bu enik buraya ne zaman girdi?"* diye seslendi. Ben:

– Allaha yemin ederim ki, bilmiyorum, dedim.

Emir verdi, köpek yavrusu evden çıkarıldı. Cebrâil *aleyhisselâm* da hemen geldi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Bana söz verdin, ben de bekledim, ama gelmedin, "* dedi. Cebrâil:

– "Gelmemi, evindeki köpek engelledi. Biz melekler içinde köpek ve sûret bulunan eve girmeyiz" cevabını verdi.[11]

1691. Ebü'l–Heyyâc Hayyân İbni Husayn şöyle dedi: Ali İbni Ebû Tâlib *radıyallahu anh* bana:

"Seni, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in beni memur ettiği bir işi yapmakla görevlendireyim mi? *Nerede canlı sûreti bulursan onu tanınmaz hale getir, rastladığın yüksek kabirleri de yerle bir et!"* dedi.[12]

***** Tevhid inancının muhafazası, şirk ve putperestlik sistemlerinin değişik biçimlerinin topluma yansıyan görüntülerinin ayıklanması anlamına gelen tüm bu yasaklamalar ve uyarılar, tevhid inancının muhafaza ve korunmasına yönelik tedbirlerdir. Resimli eşya türleri tamamen yasaklanmış olup böylece peygamberimiz (s.a.v.) şirkle mücadelenin benzersiz mücadelesini göstermiş oluyordu, böylece İslam'ın şirke galebesi gerçekleşmiş oluyordu.

Ve müsaade edilen ağaç, taş, eşya ve manzara resimleri serbest bırakılmıştı.[13]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 493.

[2] Buhârî, Büyû' 40, Bedü'l–halk 7, Nikâh 76, Libâs 89, 92 95, Tevhîd 56; Müslim, Libas 96, 97. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 113; İbni Mâce, Ticârât 5.

[3] Buhârî, Libâs 91; Müslim, Libâs 92. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 112.

650'de geçmişti, gerekli açıklama orada verilmişti.

[4] Buhâri, Büyû 104 ; Müslim, Libâs 99.

[5] Buhârî, Libâs 97, Ta'bîr 45; Müslim, Libâs 100.

[6] Buhârî, Libâs 89, 91, 92, 95; Müslim, Libâs 96, 97, 98. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 113.

[7] Buhârî, Libas 90; Müslim, Libâs 101.

[8] Buhârî, Libâs 88, Bedü'l–halk 7; Müslim, Libâs 83, 87.

[9] Buhârî, Libâs 94.

[10] Bkz. Tecrid 6. cild, 415 sh. Mezahibi Erbaa, 2/39.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 494.

[11] Müslim, Libâs 81. 82. Ayrıca bk. Buhârî, Bedü'l–halk 7, Libâs 94. İbni Mâce, Libâs 44.

[12] Müslim, Cenâiz 93; Ebû Dâvûd, Cenâiz 68; Tirmizî, Cenâiz 56; Nesâî, Cenâiz 99.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 494.

306) Köpek Edinme Yasağı (Av, Çoban Ve Ziraat Köpekleri Dışında Köpek Edinmenin Yasaklanmış Olduğu)

1692. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim" dedi:

"Av veya çoban köpeği dışında her kim köpek edinirse her gün o kimsenin ecir ve sevabından iki kırat eksilir."[1].

1693. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim köpek edinirse, her gün o kimsenin amelinin sevabından bir kırat eksilir. Ancak ziraat veya koyun köpeği olursa o başka…"[2].

Müslim'in bir rivayetine göre[3]; *"Av, koyun ve ziraat köpeği hariç, kim köpek edinirse, gerçekten onun ecir ve sevabından her gün iki kırat eksilir"* buyurdu.

***** Hiçbir ihtiyaç (ziraat ve hayvanlar için) olmadığı halde sadece eğlence ve süs olması için evde köpek bulundurmanın yapılan iyiliklerin sevabından bir ölçek veya iki ölçek veya bir birim veya iki birim eksileceği haber verilmektedir. Bu farklı eksilme işi köpeğin diğer insanlara verdiği rahatsızlığa, havlamasına, pis şeyler yemesine, pis kokmasına, kendisinin ve salyasının pis (necis) olmasına göre yaptığı amellerin sevabı bir kat veya iki kat azalır. Her gün bu azalmanın miktarı böyle olunca, zamanla bu kaybın ne kadar büyüyeceği daha iyi tahmin edilebilir.

Bu konudaki tüm hadisler değerlendirildiğinde Koyun veya (çoban köpeği) ziraat köpeği ve av köpeği haricinde köpek edinmek yasaklanmıştır. 1675 numaralı hadisle de köpek alışverişinden dolayı kazanılan paranın da yasaklandığını bilmekteyiz.

İslamî gelenekte herşey kişiye sevap kazandırır. Kişinin sevabının azalmasına vesile olan herşey ve kişiye günah kazandıran herşey İslami olmayan hayat tarzlarının, adet ve yaşantı biçimleridir. Bunların tümünden uzak durmak gerekir. Zevk için köpek besleyen, devamlı bir zarar içindedir. *“Her kim bir toplumun örf ve adetlerine uyarsa onlara benzemeye çalışırsa o onlardandır.”* hadisini de gözden ve gönülden uzak tutmamak gerekir.[4]

---

[1] Buhârî, Hars 3, Bedü'l–halk 17, Zebâih 6; Müslim, Müsâkât 50–54, 57, 61. Ayrıca bk. Tirmizî, Sayd 17; Nesâî, Sayd 12, 13, 14; İbni Mâce, Sayd 2.

[2] Buhârî, Hars 3, Bedü'l–halk 17; Müslim, Müsâkât 59. Ayrıca bk. Tirmizî, Sayd 17; Nesâî, Sayd 13.

[3] Müsâkât 57.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 495.

307) Hayvanlara Çan Takmanın Kerâheti (Deve Ve Benzeri Hayvanlara Çan Takmanın Ve Yolculukta Köpek Ve Çan Bulundurmanın Mekruh Olduğu)

1694. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yanlarında köpek ve çan bulunan bir topluluğa melekler arkadaşlık etmez."[1].

1695. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Çan, şeytan çalgılarındandır."[2].

***** Bu iki hadis, yolculukta köpek ve çan bulundurmanın, rahmet meleklerinin o yolculara eşlik etmesine mani olduğunu bildirmekte ve çanın şeytan çalgılarından olduğu anlatılmaktadır. Yolculukta hayvanlara çan takmak, devamlı gürültü çıkararak o insanların Allah'ı anmaktan uzaklaştıracağını, rahmet meleklerinin onlara eşlik etmeyeceğini öğrendik. Hem rahmet meleklerinin bulunmaması hem de insanları zikir ve fikir gibi ciddi işlerden alıkoyması müslümanın gününü zararla karartması demektir. Ses ve gürültünün meydana getirdiği gerginlikler ve çevrecilik yapanlar bu hadislerden ibret ve ders almak zorundadırlar. Askeri harekatlar ve her türlü yolculuklar da sessizlik emniyet açısından ve dikkatleri dağıtmamak yönünden çok önemlidir.[3]

---

[1] Müslim, Libâs 103. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 46, Libâs 40; Tirmizî, Cihâd 25; Nesâî, Zînet 54.

[2] Ebû Dâvûd, Cihâd 46, Hâtem 6. Ayrıca bk. Müslim, Libâs 104.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 495.

308) Pislik Yiyen Deveye Binme Yasağı (Dışkı Yemeye Alışmış Erkek Veya Dişi Deveye Binmenin Mekruh Olduğu. Böyle Bir Hayvan Temiz Yem Yer De Etinden Pislik Kokusu Giderse Kerâhetin De Kalmayacağı)

1696. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* pislik yemeye dadanmış deveye binmeyi yasakladı.[1]

*** Cellale:** Her türlü pislik, daha doğrusu insan ve hayvan pislikleri de yiyen (domuz gibi) ve bu işe alışmış olan, etinde, sütünde ve terinde ve tersinde bunların etkisi görülen hayvan demektir. Bu hayvanlar küçükbaş ve büyükbaş da olabilirler. Bunların eti ve sütü yasaklanmıştır. Binilmemesi, herhalde teri vasıtasıyla insanlara bu pisliğin koku ve nem olarak bulaşması olabilir. Bunların etleri ve sütlerinin gıda olarak kullanılabilmesi için herbir hayvan için değişik zaman birimlerinde hapsedilmeleri uygun görülmüştür. Temiz ahırlarda temiz gıdalar verilmek suretiyle bir hafta ile kırk gün arasında besiye alınan bu hayvanlar ancak kesilip yenebilir.

Müslüman yediği, içtiği ve kullandığı herşeyin temiz olmasına son derece dikkat eder.[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Cihâd 47, Et'ime 24, 33, Eşribe 14; Tirmizî, Et'ime 24; Nesâî, Dahâyâ 43, 44; İbni Mâce, Zebâih 11.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 496.

309) Mescide Tükürme Yasağı (Mescide Tükürmeyi Yasaklamak, Mescidde Görülen Tükrüğün Giderilmesini Ve Mescidlerin Her Türlü Pislikten Arındırılmasını Tavsiye Etmek)

1697. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mescide tükürmek bir günahtır; kefâreti de onu ortadan kaldırmaktır."[1]

1698. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir keresinde mescidin kıble duvarında sümük veya tükrük ya da balgam görmüş, hemen onu bir taş parçasıyla kazımıştır.[2]

1699. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bu mescidler, abdest bozmak ve sair tiksinti verecek şeyler için yapılmış yerler değildir. Buralar ancak Allah Teâlâyı zikretmek, (namaz kılmak) ve Kur'ân okumak içindir."

Râvî, "Yahut da Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in buyurduğu gibi" demiştir.[3]

***** Birinci hadis tükürmenin günah olduğunu, o işin keffaretinin de "Onun temizlenmesi" olduğunu öğreniyoruz. Namaz kılınan yerin zemini halı, kilim, beton, mermer, toprak, kum her ne ise onun izi kalmayacak

şekilde yok edilmesi esastır. Namaz dışında ve içinde bir kimsenin başına böyle bir durum gelirse onu kağıt, bez vb. bir şeyle gidermesi gerekir, orada bırakması uygun olmaz.İkinci hadiste balgam, tükrük, sümük gibi bir pisliğin mescidin kıble duvarında görülmesi üzerine Rasûlullah (s.a.v.) bizzat kendisi onu bir taş parçasıyla kazıyıp yok etmiştir. Fiilen ne yapılması gerektiğini bizzat bizlere bildirmiştir.

Üçüncü hadis, uzunca bir hadisin son kısmıdır. Zülhuveysıra isimli bir bedevinin mescidde abdest bozması üzerine ashaptan bazıları bağırarak ona mani olmak istediler. Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.), *"Dokunmayın adamı serbest bırakın"* buyurdu ve o kişi işini bitirince Rasûlullah bedeviyi yanına çağırarak kendisine hadisin bu bölümünü söylemiştir. Cemaatten birine emrederek bir kova su getirilmesini emredip o yere döktürdü.

Burada da efendimizin yüksek hoşgörüsü ve üstün eğitimi göze çarpmaktadır.[4]

---

[1] Buhârî, Salât 33; Müslim, Mesâcid 49. Ayrıca bk. Nesâî, Mesâcid 30.

[2] Buhârî, Salât 33, Ezân 94; Müslim, Mesâcid 50. Ayrıca bk. Nesâî, Mesâcid 51.

[3] Müslim, Tahâret 100. Ayrıca bk. İbni Mâce, Tahâret 78.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 496.

310) Mescidde Gürültü Yapmanın Kerâheti (Mescidde Tartışmak, Yüksek Sesle Konuşmak, Yitik Soruşturmak, Mal Alıp Satmak, Ev Kiralamak Gibi Birtakım Faaliyetlerde Bulunmanın Mekruh Olduğu)

Bu bölümdeki beş hadis-i şeriften mescidlerde yitik soruşturan kimselere beddua edilmesi gerektiğini, mescidde alışveriş yapana da yine beddua edilerek karşılık verilmesi gerektiğini, mescidlerde şiir okumanın yasak olduğunu, Hz. Ömer'in mescidde yüksek sesle konuşan iki kişiye kızarak "Canınızı yakacaktım" dediğini öğreneceğiz.[1]

1700. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

"Kim, mescidde yitiğini soruşturan bir kimseyi duyarsa, 'Allah onu sana buldurmasın' desin. Zira mescidler yitik araştırmak için yapılmamıştır."[2]

***** Rasûlullah'ın mescidde kayıp soruşturana "Allah onu sana buldurmasın" diye beddua ediyor ve gerekçesini de söylüyor. Mescidlerin kuruluş amacı dışında kullanılmaması (1700. Hadis) gereğini vurguluyor. Bugünkü Cuma ve bayram namazlarındaki kalabalık o gün her vakitte Medine mescidinde bulunuyordu. Kayıp ilanı ve ticari işlerde hedefe ulaşma şansı çok yüksek olmasına rağmen bu yasaklama getirilmişti.[3]

1701. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mescidde mal alıp satan kimseyi gördüğünüz zaman, ‘Allah kazandırmasın’ deyiniz. Mescidde yitik soruşturanı gördüğünüzde de ‘Allah sana onu buldurmasın’ deyiniz."[4].

***** Yitik aramanın yanısıra alışveriş yasağı da ilave edilen bu hadisle buna rağmen ticaret yapmak isteyen kimselere “Allah bu ticaretinde seni kazandırtmasın” diye beddua edilmesini tavsiye ediyor.[5]

1702. Büreyde *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir adam mescidde yitiğini soruşturuyor ve "Kırmızı devemi gören var mı?" diyordu. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Bulamaz ol! Mescidler ne için yapılmışlarsa ancak o maksatlarla kullanılacak mekanlardır" buyurdu.[6]

***** Kırmızı devesini soruşturan kimseye *“Bulamaz ol”* diye tepkisini gösteren Peygamberimiz mescidlerin ne maksatla kullanılacağını da bildirmiştir. Bu durum onun sözü ile yaşantısı arasındaki uyumun göstergesi olması yanında yapılan münasebetsiz işin affedilecek gibi olmadığını da göstermektedir. Çok nadir hallerde beddua ettiğini bildiğimiz Efendimizin bu olaydaki tavrı cami müessesine gerekli önemin verilmesini de değişik bir şekilde ortaya koymaktadır.[7]

1703. Amr İbni Şuayb'ın babası aracılığı ile dedesinden rivayet ettiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, mescidde alış–veriş yapmaktan, yitik soruşturmaktan ve şiir okumaktan insanları menetmiştir.[8]

***** Bu hadiste de yitik soruşturma ve alışverişin yanısıra şiir okumanın da dahil edildiğini görüyoruz. Mescidde daima namaz kılan, Kur'an okuyan ve değişik zikirlerle meşgul olan kimseler olabilir. Bu insanları rahatsız edecek her türlü davranış yasaklanmıştır. Sokak ve caddelerde yapılması gereken işlerin mescidde yapılması yasaklanmıştır. Peygamberimiz mescidde itikafta iken ashabın yüksek sesle Kur'an okuduklarını duyup *"Birbirinize sesinizi yükselterek eziyet etmeyin"* uyarısında bulunmuştur.[9] Başka bir rivayette, *"Okurken sesinizi yükseltip birbirinizi rahatsız etmeyiniz"* buyurmuştur.[10]

Abdullah ibni Mesud mescidde yüksek sesle salevat ve kelime-i şehadet getirenlere, "Biz Rasûlullah zamanında böyle yapmazdık. Sizler bid'at ortaya koyuyorsunuz" diye kızmıştır.[11]

Yani mescidde namaz kılan, Kur'an okuyan kimselere rahatsızlık verecek şekilde va'z ve değişik sesleri yükseltmek caiz değildir. Bid'attır.

Mabed artistleri diyebileceğimiz kimselerin korolar halinde mescidde gürültü yapmaları hoş değil, bid'attır. Dini bir zaruret olmaksızın camilerin ve minarelerin kullanılması mahzurludur.[12]

1704. Ashâbtan es–Sâib İbni Yezîd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Mesciddeydim, biri bana taş attı. Baktım Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anh*. Yanına varınca bana:

– Git şu iki kişiyi bana getir! dedi. Gidip adamları getirdim. Onlara:

– Nerelisiniz? diye sordu.

– Tâifliyiz, dediler. Bunun üzerine:

– Eğer Medineli olsaydınız, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in mescidinde sesinizi yükselttiğiniz için canınızı yakmıştım, dedi.[13]

***** İlk dört hadiste Peygamberimizin tavrını gördük. Burada da Hz. Ömer'in sükûneti bozan kimselere bağırıp seslenerek değil, bir taş atarak ve sessizce çağırtıp Medineli olmadıklarını anlayınca sözle uyarı ile yetiniyor. Değilse ceza vereceğini de bildiriyor. Cami dışında yapılacak işler camiye taşınmamalı. Cami görevlileri ve cemaat, camide nasıl davranılması gerektiğini öğrenmeleri gerekir.-[14]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 497.

[2] Müslim, Mesâcid 79. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 21; İbni Mâce, Mesâcid 11.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 497.

[4] Tirmizî, Büyû' 75. Ayrıca bk. Muvatta', Sefer 92.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 497.

[6] Müslim, Mesâcid 80, 81. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mesâcid 11.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 497.

[8] Ebû Dâvûd, Salât 214, Tirmizî, Büyû' 75. Ayrıca bk. Nesâî, Mesâcid 22; İbni Mâce, Mesâcid 5.

[9] Ebu Davud, Tatavvu, 25.

[10] İbni Mace, Mesacid, 5.

[11] El-Menhel, IV, 89.

[12] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 497-498.

[13] Buhârî, Salât 83.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 498.

311) Kötü Kokularla Mescide Gelme Yasağı (Zarûrî Haller Dışında, Sarmısak, Soğan, Pırasa Ve Benzeri Kötü Kokulu Şeyler Yiyen Kimsenin Koku Kaybolmadan Mescide Girmesinin Nehyedildiği)

1705. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* sarmısağı kastederek şöyle buyurdu:

"Kim şu bitkiden yemişse, mescidimize yaklaşmasın!"[1].

1706. Enes *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim şu bitkiden yemişse, yanımıza yaklaşıp bizimle beraber namaz kılmasın!"[2].

1707. Câbir *radıyallahu anh* den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim sarmısak veya soğan yemişse, bizden ve mescidimizden ayrılsın! (Evinde otursun)."[3].

Müslim'in bir başka rivayetinde[4] *"Kim sarmısak, soğan, pırasa yemişse, mescidimize yaklaşmasın. Çünkü insanoğlunun rahatsız olduğu şeyden melekler de rahatsız olur"* buyurulur.

1708. Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anh* bir Cuma günü irad ettiği bir hutbede şöyle dedi:

“Sonra ey müslümanlar! Siz, kokusu hoş olmadığını bildiğim şu iki bitkiyi (sarımsak – soğan) yiyorsunuz. Gerçekten ben, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i, mescidde bir kimsede bunların kokusunu duyduğu zaman emredip o kişiyi Baki kabristanına kadar uzaklaştırdığını gördüm. Bu sebeple kim bunları yiyecekse, pişirerek kokussunu gidersin!.”[5]

***** Soğan, pırasa, sarımsak gibi bitkilerin zarar verici, rahatsız edici kokularıyla mescide girilmesini yasaklayan bu hadisler çiğ olarak yendiğinde rahatsızlığın daha çok olacağını bildirmektedir. Mescidler müslümanların rahat bir şekilde ibadet edecekleri yerlerdir. Bundan dolayı buraya geleceklerin büyük bir dikkat ve titizlik göstermeleri gerekir.

Turp, sigara ve rahatsız edici kokuları içeren şeyleri yeyip içenler mescide gelmemeleri şeklinde bir ceza ile cezalandırılmışlardır ki, bu sevaptan mahrumiyettir. Pişmiş olması, kokusunu hafifletir diyen Hz. Ömer'in yanısıra bugün de bazı metodlarla bunların kokuları giderilebilir deniyor. Mesela maydanoz çiğnemek suretiyle veya sarımsak çok ince olarak kıyılıp çiğnenmeden yutulursa onun da kokusu gelmeyeceği söylenmektedir. Kokusunda insan ve meleklerin rahatsız olduğu bu gıda maddelerinin haramlığı yoktur. Sadece başkalarına rahatsızlık verdiği için toplu mahallerde yasaklanmıştır. (Bunlara bugün çağrı cihazları, cep telefonları, gaz kaçıran çakmaklar, sigara, pastırma, sucuk, baharatlı gıdalar ve benzeri şeyler de ilave edilebilir.)[6]

---

[1] Buhârî, Ezân 160, Et'ime 49; Müslim, Mesâcid 68.

[2] Buhârî, Ezân 160, Et'ime 49; Müslim, Mesâcid 70. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et'ime 40; Tirmizî, Et'ime 13; Nesâî, Mesâcid 16; İbni Mâce, Edâhî 2.

[3] Buhârî, Ezân 160, Et'ime 49 İsti'zân 24; Müslim, Mesâcid 73. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et'ime 40; Tirmizî, Et'ime 13; Nesâî, Mesâcid 16, 17.

[4] Mesâcid 74.

[5] Müslim, Mesâcid 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Et’ime 40; İbni Mâce, İkâmet 58, Et’ime 59.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 499.

312) Hutbe Okunurken Dizlerini Dikip Oturmanın Kerâheti

(Cuma Günü İmam Hutbe Okurken, Uyku Getireceği, Hutbeyi Dinlemeye Engel Olacağı Ve Abdestin Bozulmasına Vesile Olacağı Endişesi Sebebiyle Dizleri Dikip Elleri Dizler Üzerine Bağlayarak Oturmanın Mekruh Olduğu)

1709. Muâz İbni Enes el–Cühenî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, cuma günü imam hutbe okurken dizleri dikip oturmaktan nehyetmiştir.[1]

* **İhtiba** veya **Kurfusa**, dizleri yukarı dikip ellerle dizleri kavramak suretiyle oturulan oturuştur ki bunun yasaklanma sebebi olarak; abdestin bozulabilme ihtimali, uyuklamaya sebep olup hutbeyi dinlemeden kişiyi alıkoyması, sıcak iklim olması hasebiyle giyilen elbise türünden dolayı avret yerlerinin gözükebilme ihtimali sıralanmaktadır. Hutbe veren şahsı olumsuz etkileyen bir oturuş olması da söylenebilir, bu sebeplerden dolayı sadece hutbe okunurken yasaklanmıştır.[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Salât 228; Tirmizî, Cum'a 18.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 499.

313) Kurban Kesmek İsteyerek Zilhicce Ayının Onuna Ulaşan Kimsenin Kurbanı Kesinceye Kadar Saçından Ve Tırnaklarından Bir Şey Almasının Nehyedilmiş Olduğu

1710. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kimin kesecek kurbanı varsa, zilhicce ayı (nın hilâli) girince kurbanını kesinceye kadar saçından ve tırnaklarından hiç bir şey kesmesin."[1]

***** Bu yasaklamanın sebebi o günlerde Mekke'de ihramlı bulunan hacı kardeşlerine eşlik etmek, onlar gibi davranmak olduğunu ve oradakilerin ortamını paylaşmak olduğu hedeflenmiştir. Sadece kurban kesecekler için geçerli olan bu husus bir bakıma o günlerde oraya gidenlere benzemek ve o günleri hatırlamak anlamına da gelebilir.

Müslümanlar arasındaki evrensel inanç birliği; mümkün oldukça evrensel çapta davranış birliği şeklinde kendini gösterirse daha güzel bir tebliğ vasıtası da olmuş olur.[2]

---

[1] Müslim, Edâhî 42. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Dahâyâ 3.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 499.

314) Üzerine Yemin Edilmesi Yasaklananlar

(Peygamber, Kâbe, Melekler, Gökyüzü, Ecdat, Hayat, Ruh, Başkan, Sultanın Hayatı, Sultanın Nimeti, Bir Kimsenin Türbesi Ve Emanete Yemin Etmenin Yasak Oluşu)

1711. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki Allah Teâlâ sizin babalarınızın adı ile yemin etmenizi yasakladı. Yemin etmek isteyen kimse Allah'ın adı ile yemin etsin veya sussun."[1]

1712. Abdurrahman İbni Semüre *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Putlara ve babalarınıza yemin etmeyiniz."[2]

*** Yemin:** Verilen bir haberin veya söylenen bir sözün doğru olduğuna yemin edilen şeyle kuvvetlendirilmesidir. Bu da sadece Allah'ın adı anılarak yapılır. Vallahi, Billahi, Tallahi gibi. Allah'ın dışında hiçbir şeyin adı ve sıfatı anılarak yemin edilmez. Yüceltilmeye layık sadece Allah'tır. Dolayısıyla yemin edecek kimse ya Allah adına yemin etsin veya sussun buyurulmaktadır.[3]

1713. Büreyde *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Emanete yemin eden kimse bizden değildir."[4]

***** Emanet'ten maksat Allah'ın kulları üzerine yazdığı farzlardır. Namaz, oruç, hac, zekat gibi. Bunlar üzerine yemin edilmez. Fakat bir kimse Emanetullah'a yemin ederim derse, Allah'ın sıfatlarından olan eminlik sıfatına yemin etmiş olacağından, yemin yerine geçer. Tek olarak emanete yemin eden ise *"Bizden değildir"* denerek bizim yolumuzda değildir, yani müslüman olma yolunda değildir anlamında kullanılmıştır.[5]

1714. Yine Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ben İslâm'dan uzağım diye yemin eden kimse, eğer bu sözünde yalancı ise, söylediği gibidir. Eğer sözünde doğru ise, o kişi inancından bir şey kaybetmeden İslâm'a dönemez."[6]

***** Cahil, dinini bilmeyen toplum arasında şu işi yaparsam veya yapmışsam dinden dönmüş olayım şeklindeki sözler yasaklanmıştır. Bir kimse bu sözünde yalancı ise söylediği gibidir. Doğru sözlü ise o kimse tekrar tevbe ederek dine girmedikçe yani İslama girmedikçe küfür üzere kalır gider. Yeniden imana ve İslam'a girmedikleri sürece kafir sayılırlar. Döndüklerinde de mutlaka günah işlemiş olduklarından dolayı İslama eski halleriyle dönemezler. Mutlaka sevab ve mükafatlarından birşeyler eksilerek ve kaybedilerek dönmüş olurlar.[7]

1715. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ,* hayır, Kâbe hakkı için, diye yemin eden bir adamı işitmişti. Bunun üzerine o, adama şöyle dedi:

Allah'tan başkasının adına yemin etme. Çünkü ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim:

"Allah'tan başkası adına yemin eden kimse küfre veya şirke düşmüş olur."[8].

***** Allah'tan başkası büyük tanınmaz, Allah'tan başkası kanun koyucu tanınmaz. Allah'tan başkası rızık verici tanınmaz, eğer birileri böyle tanıyacak olurlarsa Allah'tan başka birisini veya birilerini Allah'a ortak kılmış olacaklarından şirke düşerler, Allah'tan başkası adına yemin eden kimse de başkalarını büyük tanımış olacağından kişiyi küfre ve şirke götürebilir. O kimseyi ve kimseleri Allah'a eş tutmasından ve Allah'ı büyük saymak gibi büyük görmelerinden dolayı sakındırılmıştır.[9]

---

[1] Buhârî, Eymân 4; Müslim, Eymân 3. Ayrıca bk. Buhârî, Edeb 74, Tevhîd 13; Ebû Dâvûd, Eymân 4; Tirmizî, Nüzûr 9; Nesâî, Eymân 4; İbni Mâce, Keffârât 2.

[2] Müslim, Eymân 6. Ayrıca bk. Buhârî, Eymân 5; Nesâî, Eymân 10; İbni Mâce, Keffârât 2.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 500.

[4] Ebû Dâvûd, Eymân 6.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 500.

[6] Ebû Dâvûd, Eymân 9. Ayrıca bk. Nesâî, Eymân 8; İbni Mâce, Keffârât 3.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 500.

[8] Tirmizî, Nüzûr 8.

[9] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 500.

315) Bilerek Yalan Yere Yemin Etmenin Büyük Günah Oluşu

1716. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslüman bir kimsenin malını elinden almak için yalan yere yemin eden kimse, Cenâb–ı Hakk'ın gazabına uğramış olarak O'nun karşısına çıkar." İbni Mes'ûd der ki:

Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Azîz ve Celîl olan Allah'ın Kitabı'ndan kendisinin bu sözünü tasdik eden şu âyeti okudu:

"Allah'a karşı verdikleri sözü ve yeminlerini az bir bedelle değiştirenlere gelince, işte bunların âhirette bir payı yoktur. Kıyamet günü Allah onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temize çıkarmayacaktır. Onlar için acı bir azâb vardır" (Âl–i İmrân: 3/77)[1]

1717. Ebû Ümâme İyâs İbni Sa'lebe el–Hârisî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yalan yere yemin ederek bir müslümanın hakkını gasbeden kimseye Allah cehennemi vâcip, cenneti de haram kılar." Bunun üzerine bir kişi:

Eğer o hak önemsiz bir şey ise yine böyle midir, yâ Resûlallah? diye sordu. Peygamberimiz:

"Misvak ağacından bir dal parçası olsa bile böyledir" buyurdu.[2]

***** Yalan yere yani helal olmayan yollarla yemin ederek bir müslümanın malını almak, gasbetmek, ele geçirmek haramdır. Bir kimse

bu hareketin helal olduğuna inanarak yaparsa dinden çıkar, kafir olur ve cehennemi hak eder. Bu hak sadece gözle görülen mal ile olmaz, müslümana iftira, gıybet ve benzeri hukuka da şamildir. Hepsinin ayrı ayrı cezası vardır. Hakkın azı da çoğu da haramdır.[3]

1718. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Büyük günahlar şunlardır: Allah'a ortak koşmak, ana babaya itaatsizlik etmek, haksız yere bir kimseyi öldürmek ve yalan yere yemin etmek."

Buhârî'nin bir rivayeti şöyledir: Bir bedevî, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– Yâ Resûlallah! Büyük günahlar nelerdir? diye sordu. Peygamberimiz:

– *"Allah'a şirk koşmaktır"* buyurdu.

Sonra hangisidir, dedi?

– *"Yemîn–i gamûs"* buyurdu. Hadisin ravisi Abdullah İbni Amr der ki:

– Ben, yemîn–i gamûs nedir, diye sordum? Resûl–i Ekrem:

"Bir müslümanın malından bir parça almak için yalan yere yapılan yemindir" buyurdular.[4]

***** Pekçok hadislerde büyük günahların çeşitleri sayılır, burada da bir soru üzerine dört şekli sayılmıştır: Müslümana düşen Allah'ın huzuruna maddi ve manevi kul hakkı olduğu halde çıkmamaktır. peygamberimiz de bu hususu pek çok hadislerinde ısrarla tavsiye buyurmuşlardır. Çünkü Allah'a aid olan hakkı ve hakları Allah dilerse affeder, kul hakkı ise arada

bizzat karşılıklı helalleşilmek şartıyla yani sevap günah değişimi şekliyle takas yapılarak halledilir. Şehidlik Allah'a aid olan tüm günahları affettirdiği halde kul borçlarını affetiremez. Şehid bile olsa orada kul haklarıyla helalleşileceğine göre kişi maddi ve manevi kul borcu olmaksızın Allah'ın huzuruna varmalıdır. Gıybet, iftira gibi günahlar manevi para, mal, mülk gibi geçen haklar ise maddi haklardır.[5]

---

[1] Buhârî, Eymân 11, 17; Müslim, Îmân 220, 222. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eymân 2; Tirmizî, Büyû‘ 42; Nesâî, Âdâbü'l–kudât 36; İbni Mâce, Ahkâm 7.

[2] Müslim, Îmân 218. Ayrıca bk. Nesâî, Âdâbü'l–kudât 30; İbni Mâce, Ahkâm 9.

216'da geçmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 501.

[4] Buhârî, Eymân 16, Diyât 2, İstitâbetü'l–mürteddîn 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre(4) 6; Nesâî, Tahrîm 3, Kasâme 48.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 501.

316) Yemini Bozup Kefâretini Vermek (Bir Konuda Yemin Eden Kişinin Ondan Başkasını Daha Hayırlı Görürse, Hayırlı Gördüğünü Yapıp, Sonra Yemininin Kefâretini Vermesinin Mendup Oluşu)

1719. Abdurrahman İbni Semüre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona şöyle buyurdu:

"Herhangi bir konuda yemin ettiğinde ondan başkasını daha hayırlı görürsen, hayırlı olanı işle ve yeminine kefâret öde."[1]

1720. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Her kim bir hususta yemin eder de ondan başkasını daha hayırlı görürse, yemininden dolayı kefâret versin ve hayırlı olanı yapsın."[2]

1721. Ebû Mûsa *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ben, Allah diler de, vallahi diye bir hususta yemin ederim, sonra ondan daha hayırlısını görür, yeminimin kefâretini verip daha hayırlı olanı yaparım."[3]

1722. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden birinizin ailesi hakkındaki yeminini ısrarla sürdürmesi, onu Allah katında, Allah'ın farz kıldığı kefâreti vermesinden daha günahkâr kılar."[4]

***** Rasûlullah yukarıdaki hadislerde ümmetine ikazını tekrarlamış ve bizzat uygulamalı olarak da göstermiştir. Yemin keffaretinin nasıl olacağı Maide: 5/89'da açıklanmıştır. Son hadiste ise kişinin ettiği yemin kendi dışındaki kimselere zarar verecek bir yuvanın yıkılmasına bazı kimselerin zarar görmesine sebebiyet verecekse o kimse "O ısrarlı tutumundan vazgeçmeli ve yanlışta ısrar etmemelidir. Çünkü böyle bir ısrar yemini bozup keffaret vermekten daha günahtır." (Bakara: 2/224)'de belirtildiği gibi.-[5]

---

[1] Buhârî, Ahkâm 5, 6, Eymân 1, Keffârât 10; Müslim, Eymân 19, İmâre 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, İmâre 2; Tirmizî, Nüzûr 5; Nesâî, Âdâbu'l–kudât 15, 16.

Bu hadisin bir benzeri 72 numarada geçmişti.

[2] Müslim, Eymân 11–13. Ayrıca değişik sahâbî ravilerden rivayeti için 1719 no'lu hadisin kaynaklarına bk.

[3] Buhârî, Eymân 1, Keffârât 10; Müslim, Eymân 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eymân 12, 14; Nesâî, Eymân 15.

[4] Buhârî, Eymân 1; Müslim, Eymân 26. Ayrıca bk. İbni Mâce, Keffârât 11.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 502.

317) Söz Arasında Yemin Maksadı Olmaksızın Söylenen Sözlerin Yemin Sayılmayacağı

“Allah düşünmeden ağzınızdan kaçırıverdiğiniz yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutmaz, ama bilerek ve isteyerek yaptığınız yeminlerden sorumlu tutacaktır.” (Maide: 5/89)

1723. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

"Allah kasıtsız olarak ağzınızdan çıkıveren yeminlerinizden dolayı sizi hesaba çekmez" (Mâide: 5/89) âyeti, bir kimsenin yalanı kasdetmeksizin söylediği "hayır vallahi", "evet vallahi" gibi sözler söylemesi hakkında nâzil oldu.[1]

***** Bugün memleketimizde olan ve sıkça kullanılan “vallahi o iş şöyledir, bu iş böyledir” gibi yeminler muhtemelen o günün Medine'sinde de kullanılıyor ve soruluyordu. Bu sorulara cevap olsun için bu hadis söylendi ve tereddütler ortadan kalkmış oldu.[2]

---

[1] Buhârî, Eymân 1, Tefsîru sûre (5) 8, Keffârât 1, 6.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 502.

318) Doğru Bile Olsa Alış Verişte Yemin Mekruhtur

1724. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim dedi:

"Yemin, malın sürümünü artırır; fakat kazancın bereketini giderir."[1]

1725. Ebû Katâde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Alış verişte çok yemin etmekten sakınınız. Yemin mala sürüm kazandırır; fakat sonra mahveder."[2]

***** Alıcıyı aldatmak ve mal hakkında söylediğinin doğruluğunu ispat için yemin etmekle belki o tüccarın malı çoğalır, sürümü artar, fakat bereketini yok eder veya komple yok ediverir. Bu malın ne bu dünyada ne de öteki dünyada hayır ve bereketi olmaz. Dünyada hırsızlık, yangın, sel, iflas, hastalıklarla telef olabilir veya hayırlı işlere nasib olmaz. Ahirette de sevaba nail olamaz.[3]

---

[1] Buhârî, Büyû‘ 26; Müslim, Müsâkât 131. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû‘ 6; Nesâî, Büyû‘ 5.

[2] Müslim, Müsâkât 132. Ayrıca bk. Nesâî, Büyû‘ 5; İbni Mâce, Ticârât 30.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 503.

319) Allah Rızası İçin İstemek (Allah Rızâsı İçin Cennetten Başka Bir Şey İstemenin Mekruhluğu, İstemesine Allah'ı Vesile Kılarak Allah Adı İle İsteyen Kimseyi Geri Çevirmenin Hoş Görülmeyişi)

1726. Câbir *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ın rızâsı adına sadece cennet istenilebilir."[1]

***** Cennet bir mü'minin Allah'tan isteyeceği şeylerin en üstünüdür. Cenneti isteyen kisi esasen Allah'ın bu dünyada kendisine iyi işler ve rızasına uygun ameller nasip etmesini istemiş olur. Çünkü cennete girmenin yolu dünyada iyi ve güzel ameller yapmak, haramlardan ve günahlardan uzak bir hayat sürmektir. Hiçbir çaresi kalmayan kimse başka türlü isterse kimsenin vermeyeceğini, ancak Allah rızası için isterse vereceklerini bilmesi durumunda böyle de isteyebilir. Dünyalık birşeylere sahip olmak için Allah'ın adını ve rızasını anmak caiz görülmemiştir. Allah'ın adı ve rızası anılarak ancak ahiret saadeti ve cennet istenebilir.[2]

1727. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a sığınan kimseyi koruyup himaye ediniz. Allah için isteyene veriniz. Sizi dâvet edenin dâvetine uyunuz. Size iyilik yapana siz de iyilik yapınız. Şayet verecek bir şey bulamazsanız karşılık vermek istediğinizi göstermek üzere kendisine dua ediniz."[3]

***** Önemli insani prensiplere yer verilen bu hadiste; bir kimsenin başkalarından gelebilecek şeylere, kötülüklere karşı Allah'a sığınır ve bu yönde kendisine yardım edilmesini isterse o kişiye yardım edip davetine gitmek gerekir. Sahipsiz düşkün, çaresiz durumda kalan böyle bir kimseye yardım dinin gereklerindendir.

Allah adını ve rızasını anarak bir şey isteyene de az çok birşeyler vermelidir, sahtekarlık yapıyor olduğu bilinse bile bunun günahı kendisine aittir.

Şer'i yönden mahzurlu ve caiz olmayanlar dışında tüm davetlere katılmak gerekir. (Bkz. 240-241 ve 268 numaralı hadisler)

İyiliğe iyilikle veya daha fazlasıyla karşılık vermek te dinimizin önemli prensiplerindendir. Kötülüğe kötülükle karşılık verilmesi asla tasvip edilmez. Kötülüğe karşı bile iyilikle mukabele edilmesi İslamın önerdiği düsturlardandır. Kur'an'da bu hususta Rahman: 55/60, Kasas: 28/77, Yunus: 10/26 ayetlerine bakmak gerekir. Bir iyilik yapana “Allah sana daha hayırlısını versin” demek te sünnettendir.[4]

---

[1] Ebû Dâvûd, Zekât 37.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 503.

[3] Ebû Dâvûd, Zekât 38; Nesâî, Zekât 72.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 503.

320) Sultana Ve Başkalarına Şehinşah Demenin Haram Oluşu (Sultana Ve Diğer Yöneticilere Şehinşah Demenin Haram Kılındığı, Çünkü Bunun Anlamının Melikler Meliki Demek Olduğu Ve Bununla Yüce Allah'tan Başkasının Nitelendirilemeyeceği)

1728. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Azîz ve Celîl olan Allah katında en kötü isim, Melikü'l–emlâk (melikler meliki) diye isimlendirilen kimsenin adıdır."[1]

***** Peygamberimiz isim koyma konusunda ashabını uyarır. Makbul olmayan isimleri değiştirirdi. Bu hadiste de Meliku'l-emlak = Bütün mülklerin sahibi isminin verilmesini yasaklamış oluyor. Çünkü mülkün tamamı Allah'a aid olduğu için insanlara böyle ad verilmesi caiz görülmemiştir. Başka hadislerden (Müslim, Adab, 21) sadece bu ismin değil, Rahman, Kuddüs, Halık, Cebbar, Müheymin gibi Allah'a mahsus isimlerin konulması da yasaklanmıştır, başına Abd getirilmek suretiyle bu isimler de konulabilir. Abdurrahman, Abdulhalık gibi. Peygamberimiz, Abdullah ve Abdurrahman isimlerini teşvik etmiştir.[2]

---

[1] Buhârî, Edeb 114; Müslim, Âdâb 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 62; Tirmizî, Edeb 66.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 504.

321) Fâsık, Bid'atçı Ve Bunlar Gibilerine Seyyid Ve Benzeri Adlarla Hitap Edilmesinin Yasaklanması

1729. Büreyde *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Münafıka, 'efendi' demeyiniz. Eğer onu efendi sayacak olursanız, Azîz ve Celîl olan Rabbinizin kızgınlığını çekmiş olursunuz."[1]

***** Müslüman her halinde izzet ve şeref sahibidir. Müslüman olmayan kafirlik yani münafıklık İslam nazarında bir üstünlük değil, bir aşağılıktır. Efendilik ise üstünlük ifade eden bir vasıftır. İnsanı üstün kılan onun imanı, müslüman oluşu ve takvasıyla ölçülür. Allah katında değersiz olan birine üstünlük verilmesi Cenab-ı Hakk'ın gazabına ve kızgınlığına sebep olur, dolayısıyla müslüman Allah'ın sevmediği kafir, münafık, fasık, bid'atçı kimselere (efendi, bey, beyefendi, sayın) gibi sözlerle hitab edilmesi yasaklanmıştır. Bütün ifadeler müslümanlara layıktır, saygı ve itaat da yine onlara aittir.[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Edeb 83. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, V, 346.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 504.

322) Ateşli Hastalıklara Sövmenin Mekruhluğu

1730. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Ümmü Sâib veya Ümmü Müseyyeb'in yanına geldi ve:

–"Ey Ümmü Sâib veya Ümmü Müseyyeb! Sana ne oldu, titriyorsun?" diye sordu. Ümmü Sâib:

–Sıtmaya yakalandım! Allah hayrını vermesin! dedi. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

–*"Sıtmaya sövme; çünkü o, körüğün demirin kirini ve pasını giderdiği gibi insanoğlunun hata ve günahlarını giderir"* buyurdu.[1]

---

[1] Müslim, Birr 53.

323) Rüzgâra Sövmenin Yasaklığı Ve Rüzgâr Estiğinde Ne Denileceği

1731. Ebû Münzir Übey İbni Kâ'b *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rüzgâra sövmeyiniz. Hoşunuza gitmeyen bir rüzgâr gördüğünüzde: Allahümme innâ nes'elüke min hayri hêzihi'r–rîhi ve hayri mâ fîhâ ve hayri mâ ümirat bihi. Ve neûzü bike min şerri hêzihi'r–rîhi ve şerri mâ ümirat bihi: Allah'ım! Senden bu rüzgârın hayrını, onun içinde olanların hayrını ve emrolunduğu şeyin hayrını isteriz. Bu rüzgârın şerrinden, içinde bulunanların şerrinden ve emrolunduğu şeyin şerrinden sana sığınırız, deyiniz."[1].

1732. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Rüzgâr, Allah'ın kullarına bir nimetidir. Bazan rahmet, bazan da azap getirir. Rüzgârı gördüğünüz zaman ona sövmeyiniz. Onun hayrını isteyiniz; şerrinden de Allah'a sığınınız."[2].

1733. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, rüzgâr şiddetli estiğinde şöyle dua ederdi:

"Allahümme innî es'elüke hayrahê ve hayra mâ fîhê ve hayra mâ ürsilet bihî; ve eûzü bike min şerrihê ve şerri mâ fîhê ve şerri mâ ürsilet bihî: Allahım! Senden bu rüzgârın, onun içinde bulunanın ve onunla

gönderilenin hayrını isterim. Bu rüzgârın şerrinden, içinde bulunanın ve onunla gönderilenin şerrinden sana sığınırım."[3]

Rüzgarlar ve çeşitleriyle alakalı En'am: 6/44-45, Hakka: 69/6, Fussılet: 41/16, Ahkaf: 46/24 ayetlerine bakınız.[4]

---

[1] Tirmizî, Fiten 65. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 29.

[2] Ebû Dâvûd, Edeb 104.

[3] Müslim, İstiskâ 15.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 505.

324) Horoza Sövmenin Mekruh Oluşu

1734. Zeyd İbni Hâlid el–Cühenî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Horoza sövmeyiniz. Çünkü o namaz için uyandırır."[1].

***** Allah'ın horoza verdiği en önemli özelliklerden biri de gecenin değişik dilimlerini insanı şaşırtacak derecede hissedip ötmek suretiyle haber vermesidir. Her mevsim ve zamanda horoza bahşedilmiş öyle hususiyet olunca, kasaba ve köylerimizde en büyük uyarıcı ve uyandırıcı horozlar olmaktadır. *"Horoz ötünce bir melek görmüştür. Eşek anırdığında da şeytan görmüştür. Şeytandan Allah'a sığınınız"* buyurulur.[2] Müslüman kendisini Allah yolunda uyaran namaz vakitleri için uyandıran her şeye değer verir. [3]

---

[1] Ebû Dâvûd, Edeb 115. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 115; V, 193.

[2] Buhari, Bedü'l-Halk, 15; Tirmizi, Deavat, 56.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 505.

325) İnsanın "Şu Yıldız Sayesinde Yağmura Kavuştuk" Demesi Yasaklanmıştır

1735. Zeyd İbni Hâlid el–Cühenî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Hudeybiye'de geceleyin yağan yağmurdan sonra bize sabah namazı kıldırdı. Namazı bitirince yüzünü cemaate döndü ve:

– *"Rabbiniz ne buyurdu biliyor musunuz?"* diye sordu. Sahâbîler:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dediler. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem:

– *"Buyurdu ki: Kullarımdan bir kısmı bana iman ederek, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı. Allah'ın fazlı ve rahmeti sayesinde yağmura kavuştuk diyenler bana iman etmiş, yıldızlara iman etmemiştir. Filan ve filan yıldızın batıp doğması sayesinde yağmura kavuştuk diyenler ise beni inkâr etmiş, yıldızlara iman etmiştir"* buyurdu.[1]

***** Falan filan yıldızların doğup batmasıyla yağmura kavuştuk demek küfür olduğu için insanı dinden çıkarır, çünkü yağmur yağdıran Allah'tır. Kainatta cereyan eden her türlü hadisenin gerçek faili Allah'tır. O yüzden bunların hepsini Allah'a nispet etmek gerekir. Allah'tan başka sebeplere nispet etmek caiz değildir, gerçekten böyle inananlar kafir olur.[2]

---

[1] Buhârî, Ezân 156, İstiskâ 28, Megâzî 35; Müslim, Îmân 125. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tıb 22; Tirmizî, Tefsîru sûre (56) 4; Nesâî, İstiskâ 16.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 506.

326) Müslümana Kâfir Demenin Haram Oluşu

1736. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir adam din kardeşine, ey kâfir derse, bu söz ikisinden birine döner. Eğer böyle denilen kişi söylenildiği gibi ise söz doğrudur; yerini bulmuş olur. Aksi takdirde bu söz söyleyene geri döner."[1]

1737. Ebû Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim bir adamı ey kâfir diye çağırır veya ona ey Allah'ın düşmanı derse, o adam da böyle değilse, bu söz, söyleyenin kendisine döner."[2]

***** Bu iki hadis-i şerif müslümana yakışmayan kafir ve Allah'ın düşmanı gibi sözlerin söylenemeyeceğini ve büyük günah olduğunu bildirir. Cahillik ve bilgisizlik yüzünden ve aşırı kindarlık sebebiyle İslam düşmanlarına hizmet ettiklerinin farkında olmayan bazı Müslümanlar tarihin her döneminde varolagelmiştir.

Gerçekten müslümanın vazifesi bir Müslüman kardeşini işlediği bir hatadan dolayı İslam toplumundan dışlaması değil, onu kardeşçe ve İslam adabına uygun biçimde uyarıp ikaz etmek, hata ve günahlarından kurtulmasına vesile olmaktır. Peygamberimiz bizden bu hassasiyete riayet etmemizi istemiş ve böyle bir hata yapan kimseye o sözün geri döneceğini bilmesi gerektiğini bildirmiştir. Çok tehlikeli olan bu sözden Müslüman

daima kaçınmalı ve uzak durmalıdır. Bilerek veya bilmeyerek düşmanlara hizmet etmemelidirler.

Cahillik ve bilgisizliğin yanı sıra bir de bilerek tekfirci olmak durumu vardır ki, bugün yeryüzünde İslam aleminin durumu meydandadır. Müslümanların birlik ve beraberlik içinde birbirlerini tevhid inancına çağırmaları küfür ve şirke düşmelerini engelleyecek esasları ortaya koyarak birbirlerini ikaz ve irşadla doğru öğrenme ve İslami eğitim kurumlarını çalıştırmaları ve kardeşlik üzere birbirlerine nasihat etmeleri ve birbirlerini ikaz ederek düzeltmeleri uygun olur.[3]

---

[1] Buhârî, Edeb 73; Müslim, Îmân 111. Ayrıca bk. Tirmizî, Îmân 16.

[2] Buhârî, Edeb 44; Müslim, Îmân 112.

1807’de tekrar gelecek.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 506.

327) Kötü Söz Ve Fena Konuşmanın Yasak Oluşu

1738. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mü'min; insanları kötüleyen, lânetleyen, kötü söz ve çirkin davranış sergileyen kimse değildir."[1].

***** Bu hadiste müslümanda bulunmaması gereken çirkin özellikler sayılmıştır. Bunlar:

1. Başkalarını kötülemek, ayıplarını araştırmak, bazı kusurlarını ifşa edip soy ve sopuna dil uzatmaktır ki mü'mine yakışmaz.

2. Lanet: Allah'ın rahmetinden uzak olmak demektir. Bu yüzden şeytana mel'un denilir. Bir Müslüman bir Müslüman kardeşine lanet okuyamaz, bu da İslam ahlakıyla bağdaşmaz.

3. Söz ve davranışlarda haddi aşmak ve çirkinlikler sergilemek bir mü'mine yakışmaz. Haya duygusuna yakışmayan her türlü davranış fuhuş olarak isimlendirilir.

İnsanlar arasında çıkarılmış en hayırlı ümmet ve örnek toplum olması gereken mü'minler (Bkz. Al-i İmran: 3/110 ayeti) böyle davranışlara girerlerse birlik ve beraberlik ruhunu kaybederler ve aralarına kin ve düşmanlık girer.

Oysa gerçek mü'min daha iyi mü'min olmaya özen göstermek ve iyilikte her gün bir adım daha ileriye gitmek, her mü'minin üzerine düşen görevlerindendir.[2]

1739. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir işte çirkinlik bulunması onu lekeler; bir işte hayâ duygusunun bulunması ise onu süsler."[3].

***** İslam Müslümanlara her hususta iyilik ve güzelliği ön planda tutmalarını, çirkinliğin her çeşidinden uzak durmalarını öğütler. Çünkü çirkinlik neye bulaşırsa onu kirletir ve sevimsiz hale getirir. Mesela konuşma anında sertlik, yalan, iftira, gıybet sözlerimizi lekeler, sevimsiz hale getirir. Alışverişte dürüst olmayan bir tüccarın bu tavrı onu lekeler ve insanlar yanında sevimsiz kılar.

Haya duygusu bütün hayırların temelidir ve her şeyi süsler ve güzel gösterir. (683 nolu hadisin açıklamasına bakınız.)[4]

---

[1] Tirmizî, Birr 48. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, I, 405, 416.

1557'de geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 507.

[3] Tirmizî, Birr 47. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 17.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 507.

328) Konuşmada Dikkat Edilmesi Gereken Özellikler

(Ağzını Yayarak, Kendini Sanatlı Konuşmaya Zorlayarak, Halkın Anlayamayacağı Kelimeler Kullanarak, Dil Bilimin İnceliklerinden Bahsederek Konuşmanın Mekruh Olduğu)

1740. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* :

"Sözde ve işte ince eleyip sık dokuyan, haddi aşan kimseler helâk oldular" buyurdu ve bu sözü üç defa tekrarladı.[1]

***** Dikkatimiz çekilmek için üç sefer tekrarlanan, dengeli ve ölçülü olmamızı tavsiye eden bu hadis-i şerife göre, edebiyat parçalamak için sözde ileri giden, her türlü farz ve nafile ibadetlerde başkalarına farklı davranışlarıyla dikkat çekmek isteyenler, aşırı nezaket ve kibarlık budalası durumuna düşenler tüm Müslümanlar arasında yalnızlığa itilmiş olur. Böylece İslam cemaatı içinde yalnızlığa itilmiş olmaktan daha büyük bir bela da düşünülemez. Bu hadisle dinde ve sosyal hayattaki her türlü aşırılıklardan uzak durularak ne sivrilip ne de geri kalarak göze batan insan durumuna düşmemek öğütleniyor.[2]

1741. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz ki Allah Teâlâ, sığırın otu yerken ağzında evirip çevirdiği gibi, sözü ağzında evirip çevirerek lugat paralayan erkeklere buğz eder."[3]

***** Allah her işte samimiyet ve iyi niyeti esas alır. Hava atmak ve gubuzluk yapmak için konuşmada ağzı evirip çevirmek durumu yasaklanmış ve kişi sığır gibi büyük baş hayvana benzetilmiştir. (Güzel ahlak ve samimi davranışlarla alakalı 621 ve 631 numaralı hadislere de tekrar bakılabilir.) Güzel konuşmakla yapmacık konuşmayı birbirine karıştırmamalıdır. Konuşurken kendini farklı gösterme ve bilgiçlik taslama İslami edebe aykırı kabul edilip yasaklanmıştır. Göründüğünden başka tavırlar sergilemek münafıklık alameti sayılır. Müslümanlar her halinde Allah'ın rızasını kazanacak şekilde olmak durumundadır, başka gaye ve maksatlara ulaşmak için Allah'ın rızasını terk etmemelidir.[4]

1742. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anhümâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İçinizde en çok sevdiğim ve kıyamet günü bana en yakın mesafede bulunacak kimseler güzel ahlâk sahibi olanlarınızdır. Güzel konuşuyor dedirtmek için uzun uzun konuşanlar, sözünü beğendirmek için avurdunu şişire şişire lafedenler ve bilgiçlik etmek için lugat paralayanlar ise en sevmediğim ve kıyamet günü bana en uzak mesafede bulunacak kimselerdir."[5]

---

[1] Müslim, İlim 7. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 5.

Bu hadis 144'de geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 507.

[3] Ebû Dâvûd, Edeb 94; Tirmizî, Edeb 72.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 507-508.

[5] Tirmizî, Birr 71.

631’de geçmiş ve gerekli açıklama orada verilmişti.

329) "Nefsim Murdar Oldu" Demenin Mekruh Oluşu

1743. Âişe *radıyallahu anhâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz 'nefsim pis ve murdar oldu' demesin; fakat nefsim yaramazlaştı desin."[1]

***** Müslüman, dilini daima iyi ve güzel sözlere alıştırmalı, kötü sözleri kullanmaktan sakınmalıdır. Peygamberimiz bir manayı ifade etmek için aynı anlama gelen farklı kelimeler kullanma imkanı varsa bunlar arasında edebe en uygun olanını tavsiye eder ve kendisi de hep onu kullanırdı. **Habûse** ve **Lakıse** kelimeleri aynı anlamı ifade ederler fakat tercih müslümana yakışan kelime olmalıdır çünkü pislik, murdarlık mü'mine yakışmaz. Dolayısıyla Müslüman önce niyetini sonra sözünü ve hareketlerini düzeltmeli ve Allah'ın rızasını kazanacak bir hayatı yaşamaya çalışmalıdır.[2]

---

[1] Buhârî, Edeb 100; Müslim, Elfâz 17. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 76.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 508.

330) Üzüme Kerm Demenin Mekruh Oluşu

1744. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Üzümü kerm diye isimlendirmeyiniz; çünkü kerm müslimdir."[1]

Müslim'in bir rivayetinde: *"Kerm, ancak mü'minin kalbidir"* denilmiştir.

Buhârî ve Müslim'in bir başka rivayetlerinde: *"(Üzüme) kerm diyorlar; oysa kerm ancak mü'minin kalbidir"* denilmiştir.

* **Ineb, Kerm, Habele** kelimelerinin her üçü de üzüm anlamına gelir. Üzüm bağı, üzüm çubuğu anlamını da ifade eder. Kerm kelimesi ise cahiliyye döneminde şarap anlamına da gelmekteydi. Aynı anlama gelen fakat yasaklanan şarabı akla getirme endişesinden dolayı bütün kötülüklerin anası durumunda olan şarabı hatırlattığı veya müslümana ve kalbine bu isim verildiği için Rasûlullah bu kelimenin kullanımını yasaklamıştır. Dolayısıyla kendisi yasaklanan şeyin teşvik edicisi ve hatırlatıcısı olan şeylerin de ortadan kaldırılması gereğine binaen bu kelimenin kullanımını yasaklamıştır. Rasûlullah insan zihninde kötü ve çirkin çağrışımlar yapacak olan kelime ve sözcükleri de ortadan kaldırmayı hedeflemiştir. Peygamberimiz toplumda iyiliklerin yaygınlaşması, kötülük ve çirkinliklerden uzaklaşılması için her türlü çareye başvurmuştur.[2]

1745. Vâil İbni Hucr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz kerm demeyiniz; fakat yaş üzüm ve üzüm asması deyiniz."[3].

---

[1] Buhârî, Edeb 101; Müslim, Elfâz 6–10. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 74.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 508.

[3] Müslim, Elfâz 12.

331) Bir Kadının Güzelliğini Bir Erkeğe Anlatmanın Yasak Oluşu (Bir Kadının Güzelliklerini Bir Erkeğe Anlatmanın Yasaklandığı Ancak O Kadını Nikahlamak Gibi Şeriata Uygun Bir Maksatla Buna İhtiyaç Duyulursa Anlatılmasına İzin Verildiği)

1746. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kadın, başka bir kadınla çıplak vücutları birbirine temas ederek yatmasın. Sonra o kadını kocasına anlatır da, kocası sanki o kadına bakıyormuş gibi olur."[1]

***** İslam; toplumda fitne ve huzursuzluk kaynağı olacak ve kişinin günaha girmesine sebep olacak her türlü tavır ve davranışlara müsamaha göstermemiş, bilakis yasaklamıştır. Yabancı bir kadını bir erkeğe bir erkeği bir kadına meşru bir sebep olmaksızın vasfedip anlatmak sanki onu görüyormuş gibi ve ona bakıyormuş gibi olacağından günah sayılır. Hele bu anlatılan bilgiler mahrem konular olursa, o zaman bu iş haram hududuna girer. Başka bir kadının veya erkeğin mahrem yönlerini ve yerlerini eşlerine anlatanların bu anlatmaları neticesinde anlatılana özlem duyarak birbirlerinden soğur, nefret eder ve yuvalarının yıkılmalarına sebep olabilir.

Böyle anlatma şekliyle olabileceği gibi teşhircilik dediğimiz TV'ler, gazetelerdeki resimler, radyoda anlatılanlar, gazete köşeleri, seks ve cinsel sorulara cevap köşeleri, her türlü müstehcenlik ve teşhir salonları, güzellik salonları ve ailecek oturmalar sonucunda da bugün pek çok yuvalar yıkılmakta ve toplumun düzeni bozulmaktadır. Toplum örneğini bu

vasıtalardan alarak bizzat tatbikat sahasına koymaktadırlar. Böylece de ahlaksızlık, hayasızlık, boşanmalar, gizli dost tutmalar ve büyük aile facialarý, boşanmalar mahkemelerde çoğalmakta ve insanlar tatminsizlikten dolayı ne yapacağını bilmez şaşkın bir duruma düşmektedirler.

Bugün toplumumuzun en baş derdi seks, fuhuş, gizli dostluklar ve ahlaksızlıktır. Bunu körükleyen amilleri yok edip veya en aza indirmeye çalışıp İslam ahlakını topluma, okulda, evde, basın ve yayın organlarında öğretip İslamı topluma hâkim kılmak gerekir.

Bu hadis ve benzeri hükümler; doğması muhtemel tehlikelerin tedbirlerini önceden almaya yönelik faaliyetler cümlesindendir. [2]

---

[1] Buhârî, Nikâh 118. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 43; Tirmizî, Edeb 38.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 509.

332) İnsanın Dua Ederken, "Allahım Dilersen Beni Bağışla" Demesinin Mekruhluğu Ve İsteğini Kesin Bir Dille İfade Etmenin Gerektiği

1747. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz dua ederken: Allahım! Dilersen beni bağışla; dilersen bana merhamet et, demesin. Dilediğini kesin bir dille istesin. Çünkü Allah'ı zorlayan hiçbir kuvvet yoktur."[1].

1748. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz dua ettiği zaman kesin bir ifade ile dilekte bulunsun. Allahım! Dilersen bana ver, demesin. Çünkü Allah'ı zorlayan hiçbir güç yoktur."[2].

***** İslamda her ibadet ve dua kesin ve net ifadelerle ve sağlam bir niyetle yapılır, çifte standartlı veya iki ayrı niyetli bir amel kabul edilmez böyle bir model İslamda yoktur. İki örnek verecek olursak, bu tuttuğum oruç Ramazan ise Ramazan orucu olsun, değilse nafile olsun demekle, kıldığım Cuma olduysa olsun, olmadıysa öğle yerine geçsin diye bir namazı kılmak gibi.

Her ibadet, namaz, oruç, zekat vb. şeylerde ve duada Müslüman kesin ve kararlı bir şekilde ifadeler kullanmalı, samimi ve ihlaslı olmalıdır. Allah

zengindir, cömerttir, bütün kainattaki mahlukatının her istediklerini verse yine de mülkünden hiçbir şey eksilmiş olmaz.[3]

---

[1] Buhârî, Daavât 21, Tevhîd 31; Müslim, Zikr 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitr 23; Tirmizî, Daavât 77.

[2] Buhârî, Daavât 21; Müslim, Zikr 7.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 509-510.

333) "Allah Ve Filanca Dilerse" Demenin Mekruh Oluşu

1749. Huzeyfe İbni Yemân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Siz, Allah dilerse ve filanca dilerse demeyiniz. Fakat, Allah dilerse sonra filanca dilerse deyiniz."[1]

***** İnsanın kurtuluşu ve felaketi diline bağlıdır, dinimiz konuşmalarımız için önemli kurallar koymuştur. Bu kurallara uyulduğu takdirde hatalar en aza indirilmiş olur. her şeyi geçici ve fani olan aciz bir kimsenin her şeyi ezeli ve ebedi olan Allah'la birleştirilmesi doğru olmaz. Yani Allah ve filan kimse isterse denmez. Allah ve sonra da falanca isterse denebilir. Allah'a aciz ve zayıf bir kimse aynı konumda bulundurulamaz. Peygamberimiz böylece söz söyleme edebini bize öğretmiş olmaktadır.[2]

---

[1] Ebû Dâvûd, Edeb 84.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 510.

334) Yatsıdan Sonra Allah'ın Rızası Olmayan Konuşmaların Mekruh Olduğu

1750. Ebû Berze *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem,* yatsı namazından önce uyumayı, yatsı namazından sonra da konuşmayı hoş karşılamazdı.[1]

***** İlim müzakeresi ve sevap kazandıracak işler konuşulur ve yapılırsa bunlar faydalı ve caizdir. Yatsıyı kılmak üzere uyandırılacak bir kimse olursa uyumanın da caiz olduğu söylenmiştir. Bu yasaklama yatsı namazının kaçırılma tehlikesindendir.[2]

1751. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hayatının sonlarında cemaate yatsı namazını kıldırıp selâm verdikten sonra şöyle buyurdu:

"Bu geceyi görüyorsunuz ya! İşte bu geceden itibaren yüz sene sonra bugün yeryüzünde olanlardan hiç kimse hayatta kalmayacaktır."[3]

***** Bu hadis yatsıdan sonra hayırlı konuşmanın yasak edilmeyişine delil olarak getirilmiştir. En son ölen sahabi olduğu kabul edilen Ebu't-Tufeyl Amir ibni Vasile ölüm tarihi H. 100-110 yılları arasıdır. Bu şekilde Peygamberimizin vefatından yüz sene geçtikten sonra sahabi olduğunu iddia edene itibar edilmemiş ve o kimseler yalancı kabul edilmişlerdir.[4]

1752. Enes *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre sahâbîler Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'*in mescide gelmesini beklediler. Neticede gece yarısına yakın bir zamanda onların yanına geldi ve yatsı namazını kıldırdı. Namazdan sonra bize bir konuşma yaptı ve şöyle buyurdu:

"Dikkatinizi çekerim! İnsanlar namazlarını kılıp ardından uyudular. Sizler ise namazı beklediğiniz sürece namaz sevabı kazandınız."[5]

---

[1] Buhârî, Mevâkît 23; Müslim, Mesâcid 236 . Ayrıca bk. Tirmizî, Mevâkît 11; Nesâî, Mevâkît 20; İbni Mâce, Salât 12.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 510.

[3] Buhârî, İlim 41, Mevâkît 20, 40; Müslim, Fezâilü's–sahâbe 217.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 510.

[5] Buhârî, Mevâkît 25.

335) Kadının Kocasının Çağrısına Uyma Zorunda Oluşu (Dini Bir Özrü Bulunmadığı Sürece Bir Kadının Kocası Kendisini Çağırdığı Vakit Onun Yatağına Gitmemesinin Haram Oluşu)

1753. Ebû Hüreyre *radıyallah anh'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir erkek hanımını yatağına çağırır, o da gelmez ve kocası kendisine kızgın vaziyette gecelerse, melekler o kadına sabaha kadar lânet eder."[1]

Buhârî'nin bir rivayetinde: *"Kadın kocasının yatağına dönünceye kadar"* buyurulur.

***** İslam dininde toplumun en küçük çekirdeğini oluşturan ailenin önemi büyüktür. Bu birimde, erkek evin reisi ve dış işler sorumlusu olup, kadın da iç işleri ve çocuk terbiyesinden sorumlu Allah ve Rasulünden sonra kocasına itaat eden ailenin bir üyesidir. Kadın kocasının meşru tüm isteklerine evet demeli ve ona asla karşı çıkmamalıdır. Hadisimiz bize ailede huzur ve rahatın temin edileceği yönlerden birine işaret etmekte, buna riayet edilmediği takdirde meleklerin lanetine, sonra karı-koca arasındaki nefrete, daha sonra ise yuvanın bozulmasına varacak kötü sonuçlar doğurmasına sebebiyet verecek bir işin sonucunu bildirmektedir. İslam huzurlu bir aile hayatı oluşturmaya büyük önem verir. Bu yüzden kocanın meşru ve makul isteklerine kadının müsbet cevap vermesi gerektiğini bildirir.[2]

---

[1] Buhârî, Bed'ü'l–halk 7, Nikâh 85; Müslim, Nikâh 122. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Nikâh 40.

283’de geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 511.

336) Kocası Yanında Bulunan Bir Kadının Onun İznini Almadan Nafile Oruç Tutmasının Haram Olduğu

1754. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kocası yanında iken onun iznini almadan bir kadının nafile oruç tutması helâl olmaz. Kadın, kocasının izni olmadıkça, evine hiç kimsenin girmesine izin veremez."[1]

***** Kocanın hakkına saygılı olması gereken kadının farzlar haricinde nafile ibadetler yapması, aile reisinin iznine bağlıdır. Çünkü ailenin reisi olan kocanın hakkı bir hanım için nafile oruç tutmaktan daha önce gelir, farz namaz farz oruçlar bunun dışındadır. Yine kadın kocasının izin vermediği kimseleri eve koymaması da onun vazifeleri cümlesindendir. Misafir olarak da olsa kocanın izni olmaksızın eve alamaz, caiz değildir.[2]

---

[1] Buhârî, Nikâh 86; Müslim, Zekât 84. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 73; Tirmizî, Savm 64; İbni Mâce, Sıyâm 53.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 511.

337) İmama Uyan Kimsenin İmamdan Önce Başını Rükû Ve Secdeden Kaldırmasının Haram Oluşu

1755. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz, imamdan önce başını (rükû veya secdeden) kaldırdığı zaman, başını Allah Teâlâ'nın merkep başına veya suretini merkep suretine çevirmesinden korkmuyor mu?"[1]

***** Cemaatle namaz kılanlar imama uymaya niyet etmiş olurlar. İmama uyanlar onu takip etme ve yaptıklarını ondan hemen sonra yapmak zorundadırlar. Hem imama uymak hem de uymamış gibi ondan önce hareket etmesi caiz değildir. Kendisi imama değil de imam kendisine uyacakmış gibi davranan kimse ahmaklık etmiş olur, bu kimsenin merkebe benzetilmesi bu ahmaklığı sebebiyledir. Çünkü merkebin hususiyeti ahmaklık, basiretsizlik ve inatçılıktır. Bu benzetmeyi mecaza alanların yorumu.

Bir de işi gerçek olarak alanlar vardır, onlar da şu hadise dayanırlar: “Bu ümmetin en son gelenlerinde hazf, mesh ve kazf meydana gelecektir.”

Hazf, yerin üzerindekileri yutması,

Mesh, insanın hayvan şekline bürünmesi,

Kazif, gökyüzünden taş yağması demektir. Namazda imama uymayanlar siret veya suret halinde hayvan şekline çevrilebilirler.[2]

---

[1] Buhârî, Ezân 53; Müslim, Salât 114–116. Ayrıca bk. Tirmizî, Cum'a 56; Ebû Dâvûd, Salât 75; Nesâî, İmâmet 38; İbni Mâce, İkâme 41.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 511.

338) Namazda Eli Böğüre Koymanın Mekruh Oluşu

1756. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazda elin böğüre konulmasını yasaklamıştır.[1]

***** Elin böğre konulması diye terceme edilen bu kelime,

1. Hasr: Namazda kıratı kısaltarak kıyamı kısa tutup rüku ve secdeleri de kısaltarak secdede söylenmesi gereken duaları az yapıp namazı kısa kılmak demektir. Herevî bu mana üzere durarak böyle kısa namaz kılmak yasaklanmıştır, demiştir.

2. Hasr, ihtisar: Namazda secdeden kaçınmak için secde ayetlerini atlayarak okumak demektir ki, bu atlama yasaklanmıştır.

3. Namazda elleri böğür üzerine koyarak kişinin haç işaretine benzemesi ve hristiyanlığın alemi olan salib manzarası meydana getirme şeklidir ki yasaklanan şekil budur. Ayrıca şeytana benzemek, çünkü şeytan lanetlenmiş olarak yeryüzüne indiğinde bu şekilde durmuştur, Yahudilere benzemek, cehennem ehlinin istirahat haline benzemek, kibir ve büyüklük taslayanların haline benzemekle, felakete uğrayanların çaresizlik halinde başvurdukları ümitsizlik haline benzemesinden dolayı namaz içinde ve dışında eli böğre koymak yasaklanmıştır. (Bu açıklamalar için yukarıdaki iki kaynak yanı sıra Ebu Davut, Salat 176; Tirmizi, Salat, 281; Nesai, İftitah, 12; Buhari, Enbiya, 50; Ebu Davud, Salat, 160; Kütübü Sitte Terc. 8/396, 16/171 bakılabilir. Ağrı sızı gibi zorunlu bir sebepten dolayı eli böğüre koymak bu yasaklamanın dışında olup, namaz ve namaz haricinde

elini böğre koymak kesinlikle yukarıdaki sebeplerden dolayı yasaklanmıştır. [2]

---

[1] Buhârî, Amel fi's–salât 17; Müslim, Mesâcid 46. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 172; Tirmizî, Salât 164; Nesâî, İftitâh 12.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu'ş-Salihin Tercümesi: 512.

339) Namaz Kılmanın Mekruh Olduğu Haller (Yemek Hazırken Ve Canı Yemek Arzu Ederken, Büyük Veya Küçük Abdest Bozma Sıkıntısı Varken Namaz Kılmanın Mekruh Olduğu)

1757. Âişe *radıyallahu anhâ,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* in şöyle buyurduğunu işittim, dedi:

"Yemek hazırken, büyük ve küçük abdest kişiyi zorlarken kılınan namazın kıymeti yoktur."[1]

***** Tüm ibadetler gibi namaz da gönül hoşluğu ve kalb huzuru içerisinde yapılmalıdır. İnsanın zihnini, gönlünü meşgul eden ve sıhhi açıdan vücuda zarar veren büyük ve küçük abdest vakitleriyle yemek hazırken namaz huzurlu kılınmaz. O nedenle bu vakitlerde yasaklanmıştır. Namaz vakti yemek yenince geçecek ise önce namaz kılınmalı, sonra da yemek yenmelidir. (4/103) Bkz.[2]

---

[1] Müslim, Mesâcid 67. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 43.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 512.

340) Namazda Gözleri Semaya Dikmenin Yasak Oluşu

1758. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bazı kimselere ne oluyor ki, namazlarında gözlerini semaya dikiyorlar?" Sonra sözünü daha da şiddetlendirdi ve:

"Ya bundan vaz geçerler, ya da gözlerinin nuru alınır da kör olurlar" buyurdu.[1]

***** Mü'minun: 23/12 ayeti nazil olmadan önce ashab namaz kılarken sağa sola ve yukarıya bakarlardı. Bu ayet ve bu hadisi duyduklarında sadece önlerine bakmaya başladılar. Şu anda bizler de namaz kılarken huşu içerisinde olmak için sağa sola ve yukarıya bakmamalıyız.[2]

---

[1] Buhârî, Ezân 92. Ayrıca bk. Müslim, Salât 117; Ebû Dâvûd, Salât 163; Nesâî, Sehv 9; İbni Mâce, İkâme 67.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 512.

341) Bir Mazereti Olmaksızın Namazda Başını Sağa Sola Çevirmenin Mekruh Oluşu

1759. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e namazda başı sağa sola çevirmenin hükmünü sordum. Peygamberimiz:

"Bu, kulun namazından bir miktarını şeytanın kapıp aşırmasıdır" buyurdu.[1]

1760. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Namazda sağa sola bakmaktan sakın. Çünkü namazda iken sağa sola bakmak helâk olmaya sebeptir. Sağa sola dönmekten kurtuluş yoksa, bari bu nâfilede olsun, farzda olmasın."[2]

***** Farz namazlarla nafile namazlar arasında biraz fark vardır. Nafile namaz binitle kılınabilir, farz namaz için mutlaka binitten inmek gerekir. Burada da bakınma işi nafile de olabiliyor, fakat farzda yasaklanıyor.[3]

---

[1] Buhârî, Ezân 93, Bed'ü'l–halk 11. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 161; Tirmizî, Cum'a 59; Nesâî, Sehv 10.

[2] Tirmizî, Cum'a 59.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 513.

342) Kabirlere Doğru Namaz Kılmanın Yasak Olduğu

1761. Ebû Mersed Kennâz İbni Husayn *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*"Kabirlere doğru namaz kılmayınız ve kabirler üzerine oturmayınız." **[1]***

***** Yani kabirleri kıble edinmek gibi ters bir iş olacağından müslümanın da namazda mutlaka Kabe'ye döneceğinden böyle bir iş doğru olmaz, kıble edinme niyeti olmasa bile kabre doğru namaz kılınmaz. Kabirlerde cenaze defnedilirken oturup basmanın dışında keyfi olarak oturmak, vakit geçirmek için piknik yeri gibi kullanarak kabirler üzerine yatıp uyumak, istirahat etmek ve abdest bozmak yasaktır.[2]

---

[1] Müslim, Cenâiz 97, 98. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 73; Tirmizî, Cenâiz 57; Nesâî, Kıble 11.

1768 nolu hadiste benzeri gelecektir.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 513.

343) Namaz Kılan Kimsenin Önünden Geçmenin Haram Oluşu

1762. Ebû Cüheym Abdullah İbni Hâris İbni Sımme el–Ensârî *radıyallahu anh'* den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Namaz kılmakta olanın önünden geçen kimse ne kadar günah işlediğini bilmiş olsaydı, kırk şu kadar zaman yerinde durması onun için daha hayırlı olurdu."[1]

Hadisin ravisi der ki: "Kırk gün mü, kırk ay mı, kırk yıl mı dedi bilmiyorum".

***** Namaz kılan kimse önüne sütre koymalıdır. Sürtenin önünden geçmekle namaz bozulmaz, geçene de bir sakınca yoktur. Geçme yasağı kişiyle secde edeceği yer arasıdır.[2]

---

[1] Buhari, Salat, 101; Müslim, Salat, 261

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 513.

344) Müezzin Kâmete Başlayınca Nafile Kılmanın Mekruh Oluşu (Müezzin Farz Namaz İçin Kâmete Başladıktan Sonra İmama Uyacak Kişinin O Farz Namazın Sünneti Bile Olsa Nafile Kılmaya Başlamasının Mekruh Oluşu)

1763. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Namaz için kâmet getirilince, artık farzdan başka bir namaz kılmak yoktur."[1]

***** Kamet sadece farz namaz için getirilir. Kamet getirilen farz namazdan başka kametten sonra namaz kılınmaz. Cemaat farza başlayınca başka namaz kılınmaz. Farzı kılmak nafileyle meşgul olmaktan daha önceliklidir.[2]

---

[1] Müslim, Müsâfirîn 63, 64. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tatavvu‘ 5; Tirmizî, Salât 195; Nesâî, İmâmet 60; İbni Mâce, İkâme 103.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 513.

345) Orucu Sadece Cuma Günü Tutmanın Ve Cuma Gecesini Namaza Ayırmanın Mekruh Oluşu

1764. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Geceler arasında sadece cuma gecesini namaz kılmaya ayırmayınız. Günler arasında da sadece cuma gününü oruç tutmaya tahsis etmeyiniz. Ancak, sizden birinizin tutmakta olduğu oruç cumaya rastlarsa, bunda bir sakınca yoktur."[1].

1765. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'* i şöyle buyururken işittim demiştir:

"Sizden biriniz, cumadan bir gün önce veya bir gün sonra oruç tutmadıkça, sadece cuma günü oruç tutmasın."[2].

1766. Muhammed İbni Abbâd şöyle dedi:

Câbir *radıyallahu anh*'den, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* cuma günü oruç tutmayı yasakladı mı diye sordum? Câbir:

– Evet, yasakladı, dedi.[3]

1767. Mü'minlerin annesi Cüveyriye Binti Hâris *radıyallahu anhâ*'dan nakledildiğine göre, kendisi oruçlu iken bir cuma günü Peygamber–i Zîşan *sallallahu aleyhi ve sellem* onun yanına girmişti. Efendimiz:

– *"Dün oruç tuttun mu?"* diye sordu, Cüveyriye:

– Hayır, tutmadım, dedi.

– *"Yarın oruç tutmak istiyor musun?"* diye sordu.

– Hayır, tutmayacağım, dedi. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz:

– *"O halde orucunu boz"* buyurdu.[4]

***** Yukarıdaki dört hadis sadece Cuma günü tek başına oruç tutmanın yasak olduğunu bildirmektedir. Sadece Cuma gecesinin namazla ihya edilmesini de yasaklamıştır. Tüm geceler Allah'a ibadet ve namazla ihya edilmeli, haftanın herhangi bir gecesi diğerinden farklıdır zannedilmemelidir. Cuma günü Müslümanların haftalık bayram günleridir. Bu nedenle bayram günü oruç tutmak caiz değildir. Hristiyan ve Yahudilerin Cumartesi ve Pazar günlerini ibadete ayırmaları gibi olmasın diye haftanın bir gününü ibadete ayırmaları yasaklanmıştır. Sadece o gün oruç tutulmaz, Perşembe, Cuma tutulabilir. Cuma, Cumartesi tutulabilir. Her ayın baş, orta sonlarından oruç tutan kimsenin orucunun cumaya rastlaması mahzurlu değildir. (Cuma ve Cuma gününün faziletiyle alakalı hadisler 1148-1159'da geçmişti. Bilgi edinmek isteyenler oraya bakabilir.) [5]

---

[1] Müslim, Sıyâm 148. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, VI, 444.

[2] Buhârî, Savm 63; Müslim, Sıyâm 147. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 50.

[3] Buhârî, Savm 63; Müslim, Sıyâm 146.

[4] Buhârî, Savm 63.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 514.

346) İftar Etmeden Orucu Birbirine Eklemenin Haram Oluşu (Yiyip İçmeksizin İki Veya Daha Fazla Günün Oruçlarını Birbirine Eklemenin Haram Oluşu)

1768. Ebû Hüreyre ve Âişe *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* iftar etmeden orucu birbirine eklemeyi yasakladı.[1]

1769. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* iftar etmeden bir günün orucunu öbür günün orucuna eklemeyi yasaklamıştı. Ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! Fakat sen ekliyorsun? dediler. Peygamberimiz:

– *"Şüphesiz ben sizin gibi değilim. Ben yedirilip içirilmekteyim"* buyurdu.[2]

***** Bir günün orucunu diğerine eklemeye **visal** denilir ki bu dinimizde caiz görülmemiştir. Her gece teheccüd namazı ve visal gibi fiiller sadece Peygamberimize ait olan şeylerdir. Ümmetin onu taklid etmesi caiz değildir. İnsanı güç ve kuvvetten düşürüp çalışmasına ve ibadetleri yapmasına engel olacak tarzda davranışlar yani nafile ibadetler içine girmek, dindarlık ve takva sayılmaz. Bu din kolaylık dinidir. Zorluk dini değil. Rasûlullah devamlı her işlerimizde ve bilhassa ibadet ve taatte bizlere *kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız, müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz* buyurmuştur.[3]

[1] Buhârî, Savm 48, 49; Müslim, Sıyâm 59. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 24.

[2] Buhârî, Savm 48; Müslim, Sıyâm 56. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 24; Tirmizî, Savm 62.

232’de geçmişti.

[3] Buhari, Megazi, 60.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 515.

347) Kabir Üzerine Oturmanın Haram Oluşu

1770. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden birinizin bir kor üzerine oturup elbisesini ateşin yakması ve ateşin vücuduna işlemesi, bir kabrin üzerine oturmasından daha hayırlıdır." ***[1]***.

***** 1759'da geçtiği üzere ölülerin evleri ve mekanları olan kabirlere oturmak caiz değildir. Onları hesaba katmayıp yok sayarak çiğnemek ve oturmak caiz görülmemiştir. Kabirlere gösterilen hürmet gerçekte insanlara gösterilen hürmet sayılır. Cenaze defnedilirken basılması ve oturulması zaruret olduğu için zararlı değildir. Fakat piknik ve zevk için mezarları çiğneyip üzerlerine oturmak, kabirleri pislemek için oturmak caiz değildir. [2]

---

[1] Müslim, Cenâiz 96. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 73; Nesâî, Cenâiz 105; İbni Mâce, Cenâiz 45.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 515.

348) Kabri Kireçlemenin Ve Üzerine Bina Yapmanın Yasak Oluşu

1771. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kabrin kireçlenmesini, üzerine oturulmasını ve kabir üzerine bina yapılmasını yasakladı.[1]

***** Kabirler, kabir olduğu belli olacak kadar yükseltilmeli, başka birisinin orayı kazıp cenaze ile karşılaşmasını önlemek için yükseltilerek belirtilmelidir. Kabirlerin kireçle, mermerle ve değişik taşlarla üzerine bir kubbe, türbe yapılması haramdır. Bu konuda pek çok hadisler de vardır. (Bunun için bakınız. Tirmizi, Cenaiz, 58; Nesai, Cenaiz, 96, 98; İbni Mace, Cenaiz, 43; Ebu Davud, Cenaiz, 72).[2]

---

[1] Müslim, Cenâiz 94. Ayrıca bk. Tirmizî, Cenâiz 58; Nesâî, Cenâiz 96, 98; İbni Mâce, Cenâiz 43.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 515.

349) Kölenin Efendisinden Kaçmasının Ağır Bir Haram Oluşu

“...Zina eden erkek ve kadından her birine yüz değnek vurun. Eğer Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onlara karşı duyduğunuz acıma duygusu Allah’ın bu yasasını uygulamaktan sizi alıkoymasın, müsamaha ve şefkat gösterip cezayı tatbikte gecikmeyin...” (Nur: 24/2)

1772. Cerîr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Herhangi bir köle kaçarsa, korunma ve güvenlik hakkını yitirmiş olur."[1]

1773. Yine Cerîr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir köle kaçtığı zaman, onun hiçbir namazı kabul edilmez."[2]

Bir başka rivayet şöyledir: *"Efendisine nankörlük etmiş olur."*[3]

*** Köle:** Savaşta esir alınmak suretiyle öldürülmekten korunmuş, can emniyeti garanti altına alınmış, hayat hakkı bir kimsenin zimmetine verilmiş kimsedir. Böylece hayatı garanti altına alınmış olan kimse olan köle nankörlük ederek kaçarsa bu yaptığı işten dolayı harbî = kendisiyle savaş edilebilen kişiler durumuna düşmüş olur. Efendisinden kaçan bu köle, ahde vefa etmediği ve kaçmayı helal saydığı için can emniyetini tehlikeye

atmış ve Müslümanlarla harbe tutuşan bir insan konumuna düşmüştür. Bu sebeple de kanı helaldir.[4]

---

[1] Müslim, Îmân 123. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 357, 362, 364, 365.

[2] Müslim, Îmân 124. Ayrıca bk. Nesâî, Tahrîmü'd–dem 12.

[3] Müslim, Îmân 122.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 516.

350) Şer'î Cezaların Uygulanmaması İçin Aracı Olmanın Haram Oluşu

1774. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Benî Mahzûm kabilesinden hırsızlık yapan bir kadının durumu Kureyşlileri çok üzmüştü. Onlar:

– Bu konuyu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile kim konuşabilir, diye kendi aralarında müzakere ettiler. Bazıları:

– Buna Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sevgilisi Üsâme İbni Zeyd'den başka kimse cesaret edemez, dediler. Üsâme, onların istekleri doğrultusunda Resûlullah ile konuştu. Bunun üzerine Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* Üsâme'ye:

– *"Allah'ın koyduğu cezalardan birinin uygulanmaması için aracılık mı yapıyorsun?"* diye sordu; sonra ayağa kalktı ve halka şöyle hitap etti:

"Sizden önceki milletler şu sebeple yok olup gittiler: Aralarından soylu, mevki ve makam sahibi biri hırsızlık yapınca onu bırakıverirler, zayıf ve kimsesiz biri hırsızlık yapınca da onu hemen cezalandırırlardı. Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık yapsaydı, elbette onun da elini keserdim."[1]

Buhârî'nin bir rivayeti şöyledir: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yüzü renkten renge girdi ve:

"Allah'ın koyduğu cezalardan birinin uygulanmaması için aracılık mı yapıyorsun?" buyurdu. Bunun üzerine Üsâme:

– Allah'tan benim bağışlanmamı dile yâ Resûlallah, dedi. Hadisin ravisi (Urve) der ki:

– Sonra bu kadının elinin kesilmesi için emir verdi ve onun eli kesildi. [2]

---

[1] Buhârî, Enbiyâ 54, Megâzî 53, Hudûd 11, 12; Müslim, Hudûd 8, 9. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 4; Tirmizî, Hudûd 6; Nesâî, Sârik 6; İbni Mâce, Hudûd 6.

[2] Buhârî, Megâzî 53.

651’de geçmişti.

351) Halkın Geçeceği Yola, Gölgeleneceği Yere, Su Kenarlarına Ve Benzeri Yerlere Abdest Bozmanın Yasak Oluşu

“Erkek ve kadın mü’minler işlemedikleri bir günah yüzünden suçlayanlara gelince onlar iftira suçu işlemiş ve böylece açık bir günaha girmiş olurlar.” (Ahzab: 33/58)

***** Müslüman hiçbir hareket ve sözüyle Müslümanlara eziyet etmemelidir.[1]

1775. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Lâneti gerektirecek iki şeyden sakınınız"* buyurdu. Sahâbe–i kirâm:

– Lâneti gerektirecek iki şey nedir? diye sordular. Peygamber Efendimiz:

– *"İnsanların gelip geçtikleri yollara ve gölgelendikleri yerlere abdest bozmaktır"* buyurdu.[2]

***** Umuma açık su başları, gölgelikler ve piknik mekanlarını kirletenler tüm oraya gelen insanları rahatsız etmiş gibi olurlar. İnsanlar bu iki suçu işleyen kimselere daima beddua, lanet ve söverek karşılık verirler. Cahili toplumların yapageldikleri kötü adet ve alışkanlıklardan İslam toplumunu soyutlamak istediği için Rasûlullah böylece uyarmıştır. İslamın ortaya koyduğu temizlik, nezafet ve nezaketi yerleştirmek pek de kolay olmamıştır. Vücut temizliği ve mekan temizliği olmadan namaz ve benzeri

ibadetlerin olamayacağını bildiren dinimiz, maddî manevi temizliğin yanı sıra çevre temizliğine de gerekli önemi vermiştir. Bugünkü modern toplumların aklına yeni gelen pek çok husus İslam tarafından bin dörtyüz sene önce ortaya konmuştur. [3]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 517.

[2] Müslim, Tahâret 68. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tahâret 14.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 517.

352) Durgun Suları İdrar Ve Benzeri Pisliklerle Kirletmenin Yasak Oluşu

1776. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* durgun sulara idrar yapmayı yasakladı.[1]

***** Akarsular pislik tutmaz, durgun sular içerisine pisliğin düşmesiyle temizlik vasfı bozulur. Pislik suyun koku, tadı ve rengini değiştirirse o su temizlik vasfını kaybeder.

Dinimiz insan sağlığı ve temizliği için vazgeçilmez maddelerin başında olan suların temiz kalmasını sağlamak için her türlü tedbiri almıştır. Bu sebeple bu ve benzeri hadislerle durgun suların her türlüsüne ve akarsulara idrar ve benzeri pisliklerin atılmasını ve akıtılmasını yasaklamıştır. (Müslim, Tahare, 95)de, *"Suya pislik bulaştırmayın, sonra ondan yıkanır ve kullanırsınız"* buyurulmaktadır.[2]

---

[1] Müslim, Tahâret 94. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret 51; Nesâî, Tahâret 31, 140; Gusül 1; İbni Mâce, Tahâret 25.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 517.

353) Bir Babanın Mal Bağışlarken Çocukları Arasında Ayırım Yapmasının Doğru Olmadığı

1777. Nu'mân İbni Beşîr *radıyallahu anhümâ'*nın anlattığına göre, babası onu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e götürdü ve:

– Ben, sahip olduğum bir köleyi bu oğluma verdim, dedi. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Buna verdiğini diğer çocuklarına da verdin mi?"* diye sordu. Babam Beşir:

– Hayır, vermedim, dedi. *Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"O halde hibenden dön"* buyurdu.

Müslim'in bir rivayetine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Bu hibeyi çocuklarının hepsine yaptın mı?"* buyurdu. Beşir:

– Hayır, yapmadım, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz:

– *"Allah'tan korkunuz; çocuklarınız arasında adaletli davranınız"* buyurdu. Bunun üzerine babam hibesinden döndü ve derhal o bağışını geri aldı.[1]

Müslim'in bir başka rivayetine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Ey Beşir! Bundan başka oğlun var mı?"* diye sordu. Beşir:

– Evet, var, dedi. Peygamberimiz:

– *"Buna verdiğin gibi onlara da verdin mi?"* buyurdu. Beşir:

– Hayır, vermedim, dedi. Bunun üzerine:

– *"O halde beni şahit tutma; çünkü ben bir zulme şahit olamam"* buyurdu.[2]

Müslim'in bir başka rivayetinde, Hz. Peygamber:

"Beni bir zulme şahit kılma" buyurdu.[3]

Yine Müslim'in bir diğer rivayetinde, Peygamberimiz:

"Bu bağışına benden başkasını şahit göster" buyurdu ve:

– "Çocuklarının sana iyilik yapmada eşit olmaları seni sevindirir mi?" diye sordu. Beşir:

– Elbette, evet, cevabını verdi.

– *"O halde (aralarında sen de eşit davran) böyle yapma"* buyurdu.[4]

***** Çocuklar arasında ayrıcalıklı davranışlar aile düzenini bozduğu gibi kardeşler ve ana-baba arasındaki sevgi ve muhabbeti de noksanlaştırır ve pek çok münakaşalara sebep olur. Her ana ve baba miras ve bağış konularında çocuklarına eşit davranmak durumundadır. Böyle bir zulme şahit olmak da iyi değildir. Müslüman her zaman ve herkese karşı adil ve insaflı olmalıdır, zulme düşmemelidir.[5]

---

[1] Müslim, Hibât 13.

[2] Müslim, Hibât 14.

[3] Müslim, Hibât 16.

[4] Müslim, Hibât 17.

Buhârî, Hibe 12, Şehâdât 9; Müslim, Hibât 9, 10, 14, 17, 18. Ayrıca bk. Tirmizî, Ahkâm 30; Nesâî, Nihal 1; İbni Mâce, Hibât 1.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 518.

354) Yas Tutmanın Yasak Oluşu (Bir Kadının Kocası Dışında Bir Ölü İçin Üç Günden Fazla Yas Tutmasının Haram Oluşu, Sadece Kocası İçin Dört Ay On Gün Yas Tutabileceği)

1778. Zeyneb Binti Ebû Seleme *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zevcesi Ümmü Habîbe *radıyallahu anhâ*'nın babası Ebû Süfyân İbni Harb vefat ettiğinde Ümmü Habîbe'nin yanına gitmiştim. Ümmü Habîbe, içinde safran veya başka bir şey bulunan güzel bir koku istedi. Bu kokudan önce bir câriyeye sonra kendi yanaklarına sürdü. Daha sonra şöyle dedi:

Allah'a yemin ederim ki, benim kokuya hiç ihtiyacım yok; şu kadar var ki, ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in minberde şöyle buyurduğunu duydum:

"Allah'a ve âhiret gününe iman eden bir kadının ölü için üç günden fazla yas tutması helâl değildir. Sadece kocası için dört ay on gün yas tutabilir." Hadisi rivayet eden Zeyneb Binti Ebû Seleme der ki:

Daha sonra ben, kardeşi vefat ettiğinde Zeyneb Binti Cahş *radıyallahu anhâ*'nın yanına da gitmiştim. O da koku isteyip süründü ve sonra şöyle dedi:

Allah'a yemin ederim ki, benim koku sürünmeye ihtiyacım yok; ancak ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in minber üzerinde şöyle buyurduğunu işittim:

"Allah' ve âhiret gününe iman eden bir kadının ölü için üç günden fazla yas tutması helâl değildir. Sadece kocası için dört ay on gün yas tutabilir."[1]

***** Kişinin bir yakını öldüğünde üç gün üzülüp yas tutması mübah sayılmıştır. Bir kadının kocası öldüğünde ise dört ay on gün iddet süresi beklemesi gerekir, bu süre zarfında süslenme, koku sürünme, sürme çekme, kına yakma gibi makyaj işlerini terk eder.

Hayat arkadaşından ayrılan bir kadının bu kadar süre içerisinde süslenmesi kadar çirkin ve şuursuz bir hal tasavvur olunamaz. Kadının bu yas ve üzüntü hali hem hayat arkadaşının hatırasına hürmet, hem de kocasının hayatta olan aile fertlerine karşı bir saygı ifadesidir. Aynı zamanda bu süre kadının eski kocasından hamile olup olmadığının belirlenme süresidir. Bu süre içerisinde başka bir erkekle o kadın evlenemez.[2]

---

[1] Buhârî, Cenâiz 31, Talâk 46; Müslim, Talâk 58. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Talâk 43, 46; Tirmizî, Talâk 18; Nesâî, Talâk 55, 58, 59; İbni Mâce, Talâk 35.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 518.

355) Simsarlık Ve Satış Üzerine Satış Yapmanın Yasak Oluşu

(Şehirlinin Köylüye Simsarlık Etmesinin, Pazara Mal Getiren Köylüleri Pazar Dışında Karşılayıp Mallarını Ucuza Almanın, Kardeşinin Satışı Üzerine Satış Yapmanın, Başkasının Nişanladığı Bir Kadına, Nişanlayan İzin Vermeden Veya Onu Terk Etmeden Talip Olmanın Haram Oluşu)

Bu bölümdeki 6 hadis-i şeriften, şehirlinin köylüye malını ben satarım diye yanında alıkoymasının yasak olduğunu, pazara girip piyasayı öğreninceye kadar köylüyü yolda karşılayıp mal almanın yasak olduğunu, müşteri kızıştırmamak gerektiğini, din kardeşiniz dünürlüğü üzere dünür gönderilmemesi gerektiğini, satışı yapılmış bir akdin bozdurulup aynısını veya benzerini daha ucuza satarım demenin yasak olduğunu öğreneceğiz.[1]

1779. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, şehirlinin köylüye simsarlık etmesini, ana baba bir kardeş olsa bile, yasakladı.[2]

***** Köylüye yardım maksadı taşımayan sadece kendi kazancını ilk planda tutan simsarlık müessesesi haram bir muameleye sebep olmaktadır.[3]

1780. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Pazara getirilen satılık malları çarşıya götürülünceye kadar yolda karşılamayınız."[4]

***** İslam kişinin hakkını koruduğu gibi toplumun hakkını da korur. Gerekli olan yerde ferdi topluma değil, toplumu ferde tercih eder. Toplumun menfaati, aracının ve satıcının menfaatinden daha önce gelir. Burada ferdin hakkının zayi olması da söz konusu değildir. Burada yapılmak istenenle sadece haksız kazanç ve tekelcilik önlenmiş olacaktır.[5]

1781. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Pazara gelenleri yolda karşılamayın. Şehirli köylü namına onun malını satmasın."

Tâvûs, İbni Abbâs'a *"Şehirli köylü namına onun malını satamaz"* sözünün anlamını sordu. İbni Abbâs:

Ona simsarlık edemez, diye cevap verdi.[6]

***** Şehirli tüccar ve simsar kötü niyetli olursa malı piyasaya arzetmeyebilir veya piyasa düşmesin diye azar azar ortaya çıkarır. Bu ise piyasanın düzensizliğine veya pek çok malların çürüyüp telef olmasına sebep olabilir. İslamın sistemleştirdiği ticaret ahlâkı kurallarına uyulması halinde pek çok kötülük aşırı fiat ve israf da önlenmiş olacaktır.[7]

1782. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle der:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, şehirlinin köylünün malına simsarlık etmesini yasakladı. *“Müşteri kızıştırmayınız. Bir kimse kardeşinin*

satışı üzerine satış yapmasın. Din kardeşinin dünürlüğü üzerine dünür göndermesin. Bir kadın, din kardeşi bir kadının çanağındaki nimeti kendi kabına doldurmak için onun boşanmasını istemesin”.

Müslim'in bir rivayeti şöyledir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* pazarcıların yolda karşılanmasını, şehirlinin köylünün malını satmasını, bir kadının, evleneceği erkeğe din kardeşi bir kadını boşamayı şart koşmasını, bir kimsenin din kardeşinin pazarlığı üzerine pazarlıkta bulunmasını, müşteri kızıştırmayı ve satılık hayvanın sütünü sağmayıp memesinde biriktirmeyi yasakladı.[8]

1783. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bazınız bazınızın satışı üzerine satış yapmasın. Kardeşinin dünür gönderdiği birine dünür göndermesin. Ancak din kardeşinin kendisine izin vermesi müstesnadır."[9]

1784. Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mü'min mü'minin kardeşidir. Hiçbir mü'mine kardeşinin satışı üzerine satış yapması helâl olmaz. Kardeşinin dünür gönderdiği kadına, o kimse vazgeçinceye kadar dünür göndermesi de helâl olmaz."[10]

***** Üç hadiste de toplum ve ferd hayatı açısından çok önemli olan birtakım prensipler topluca zikredilmiştir. Geçmiş hadislerdeki açıklanan şeyler dışındaki şeyleri de burada açıklayacağız.

Neceş: Her türlü aldatma, heyecanlandırıp kızıştırmayla fiatı suni olarak artırmak demektir. Bu durum ticaret ahlakı açısından uygun görülmemiş ve yasaklanmıştır.

Kardeşin satışı üzerine satış yapmak: Hem alıcı hem de satıcı tarafından yapılabilen bu tür alışveriş de yasaklanmıştır.

Dünürcülük üzerine dünür göndermek de yasaklanmıştır. (Müsaade edilirse sakınca yok.)

Bir kadının karını boşa beni al diye teklifte bulunması da yasaklanmıştır.

Müşteriyi aldatmak için sütün memede bırakılması da aldatma olduğu için yasaklanmıştır.[11]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 519.

[2] Buhârî, Büyû' 58, 64, 68, 71, İcâre 14, Şurût 8; Müslim, Büyû' 21. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû' 45; Tirmizî, Büyû' 13; Nesâî, Büyû' 17; İbni Mâce, Ticârât 15.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 519.

[4] Buhârî, Büyû' 71; Müslim, Büyû' 14 . Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû' 43.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 519.

[6] Buhârî, Büyû' 68; Müslim, Büyû' 19. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû' 47; Nesâî, Büyû' 18; İbni Mâce, Ticârât 15.

[7] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 519.

[8] Buhârî, Büyû' 64, 70; Müslim, Nikâh 51, Büyû' 11, 12. Ayrıca bk. Nesâî, Büyû' 16.

[9] Buhârî, Nikâh 45; Müslim, Büyû' 8. Ayrıca bk. Tirmizî, Büyû' 57; Nesâî, Büyû' 20.

[10] Müslim, Nikâh 56.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 520.

356) Şeriatın İzin Verdiği Yerlerden Başka Alanda Malı Telef Etmenin Yasak Oluşu

1785. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Allah Teâlâ sizin için üç şeyden hoşnut olur, üç şeyden de hoşlanmaz. Sizin sadece kendisine ibadet etmenizden, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanızdan ve Allah'ın ipine sımsıkı sarılıp tefrikaya düşmemenizden hoşlanır. Dedi kodu yapmanızdan, çok sual sormanızdan ve malı telef etmenizden de hoşlanmaz."[1]

1786. Mugîre'nin kâtibi Verrâd şöyle dedi:

Mugîre İbni Şu'be, Muâviye *radıyallahu anh*'e gönderdiği bir mektubunda bana şöyle yazdırdı:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* her farz namazın ardından şöyle dua ederdi:

"Lâ ilâhe illallâhü vahdehü lâ şerîke leh. Lehü'l–mülkü velehü'l–hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr. Allahümme lâ mânia limâ a'tayte, ve lâ mu'tiye limâ mena'te; ve lâ yenfeu ze'l–ceddi minke'l–ceddü: Bir olan Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun ortağı da yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsustur. O'nun her şeye gücü yeter. Allahım! Senin verdiğine engel olacak hiçbir güç yoktur. Senin vermediğini verecek de yoktur. Servet sahibi olanın serveti, senin yardımın yerine geçip kendisine bir fayda sağlamaz. "

Mugîre, Muâviye'ye şunu da yazdı:

Resûl–i Ekrem, dedikodudan, malı telef etmekten, gereksiz yere çok soru sormaktan nehyederdi.

Ayrıca Peygamberimiz, analara itaatsizlikten, kız çocuklarını diri diri toprağa gömmekten, verilmesi gerekeni vermemekten ve hakkı olmayan bir şeyi istemekten de nehyederdi.[2]

***** Namaz arkasında ve namazda yapılacak dualar hakkında 342, 1416-1430 numaralı hadislere bakılabilir.[3]

---

[1] Müslim, Akdiye 10. Ayrıca bk. Mâlik, Muvatta', Kelâm 20; Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 327, 360, 367.

342 no'lu hadis ve açıklamasıyla Al-i İmran: 3/103; Bakara: 2/115; Nahl: 16/43; Maide: 5/101; Furkan: 25/67 ayetleriyle Buhari, İ'tisam, 2; Müslim, Fezail, 130'a bakınız.

[2] Buhârî, İ'tisâm 3, Rikâk 22; Müslim, Akdiye 12–14. Ayrıca bk. Buhârî, İstikrâz 19, Edeb 6.

1417'de geçmiş, gerekli açıklama orada verilmişti.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 521.

357) Silâhla Şakalaşmanın Yasak Oluşu (Ciddî Veya Şaka Olarak Bir Müslümana Silâh Ve Benzeri Şeylerle İşaret Etmenin Ve Kınından Çıkmış Kılıcı Alıp Vermenin Yasaklığı)

1787. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sizden biriniz silâhını (ortaya çıkarıp) din kardeşine işaret etmesin. Çünkü o bilmez, belki şeytan silâhı elinden çıkarır da, bu yüzden cehennemin bir çukuruna yuvarlanır."[1]

Müslim'in bir rivayeti şöyledir:

Ebû Hüreyre dedi ki:

Ebü'l–Kâsım *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse kardeşine bir demirle işaret ederse, elinden onu bırakıncaya kadar melekler ona lânet eder. Ana baba bir kardeşine olsa bile."[2]

***** Müslümanların her türlü yollarla birbirlerini korkutmaları yasaklanmıştır. Bu sebeple bir kimseye çevrilen silah aniden ateşlenebilir veya ok yaydan fırlayabilir. Neticede sonu ölümle biten bir kaza meydana gelebilir. İstemeyerek ortaya çıkan bu durumun sebebi de hadiste şeytan olarak gösterilmiştir. Halk arasında silahla şaka olmaz, şeytan doldurur gibi söylenen atasözleri bu konuda çok dikkatli olmayı bize gösterir, bazen şaka olarak başlayan işler çok ciddi boyutlara ulaşabilir, bu silah çevirme yasağı toplumun her kesimini kaplar.

Toplum hayatımızda bunun pek çok örneklerini görmekteyiz.

Meleklerin laneti ve neticesinde de cehennem çukuruna yuvarlanma, hadisenin haramlık boyutunu gözler önüne sermektedir.[3]

1788. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, kınından çıkmış kılıcı elden ele vermeyi yasakladı.[4]

***** Müslümanlar Kur'an ve Sünnette olan her emir ve yasağa önem vermelidirler. Kılıç, hançer gibi kesici aletlerle patlayıcı aletlerin elden ele alınıp verilmesindeki mahzur ve tehlikelere hadisle dikkat çekilip tedbirsizlik yapmanın hoş olmayacağı anlatılmak istenmektedir. Dolayısıyla tüm silahlar ve tehlike arzedecek makine alet ve cihazların nakil ve alınıp verilmesinde çok dikkat ve tedbirli davranmak gerektiğini öğrenmekteyiz. [5]

---

[1] Buhârî, Fiten 7; Müslim, Birr 126.

[2] Müslim, Birr 125. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 4.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 521.

[4] Ebû Dâvûd, Cihâd 66; Tirmizî, Fiten 5.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 521.

358) Ezandan Sonra Mescidden Çıkmanın Mekruh Oluşu (Ezan Okunduktan Sonra Bir Özür Olmadıkça Farz Namaz Kılınıncaya Kadar Mescidden Çıkmanın Mekruh Olduğu)

1789. Ebü'ş–Şa‘sâ şöyle dedi:

Biz Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* ile birlikte mescidde oturuyorduk. O esnada müezzin ezan okudu. Bir adam kalkıp dışarıya doğru yürüdü. Ebû Hüreyre, o adamı mescidden çıkıncaya kadar gözüyle takip etti ve:

Bu adam, Ebü'l–Kâsım *sallallahu aleyhi ve sellem*'e isyan etti, dedi.[1]

***** Bu hadisin müsned 5/337 şu şekilde geçtiğini görüyoruz: *“Herhangi biriniz namaz için kamet getirildiği zaman namazı kılmadan mescidden dışarıya çıkmasın.”* Hastalık, zaruri ihtiyaç yoksa kametten sonra mescidden çıkmamak gerekir. Çıkan ve farz namazı kılmayan kimse peygamberimize itaat değil isyan etmiş olur.[2]

---

[1] Müslim, Mesâcid 258. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 42; Tirmizî, Salât 36; Nesâî, Ezân 40; İbni Mâce, Ezân 7.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 522.

359) Özrü Olmaksızın Güzel Kokuyu Reddetmenin Mekruh Olduğu

1790. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Güzel bir koku ikram edilen kimse onu reddetmesin; çünkü onun taşınması kolay, kokusu güzeldir."[1]

1791. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* güzel kokuyu reddetmezdi.[2]

***** Peygamberin her cins helal hediyeyi azlığına çokluğuna cins ve çeşidine bakmaksızın kabul ederlerdi. Koku da bunlardan biri olduğu için hiç reddetmemiş ve kabul etmiştir. Pek çok hadislerde erkeklerin kokusu açığa çıkan ve rengi gizli olmalı, kadının kullanacağı koku ise rengi açık olan fakat kokusu gizli olandır buyurulur. Bu konuda bkz. (Şemail-i Mühammediye 187-192. hadislerle Buhari III/133; Ebu Davud, IV/110; Nesai, VIII/189; Müsned, II/320; Nesai, VIII/61-62).[3]

---

[1] Müslim, Elfâz 20. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 6.

[2] Buhârî, Hibe 9, Libâs 80. Ayrıca bk. Tirmizî, Edeb 37.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 522.

360) Kişiyi Yüzüne Karşı Övmek (Kendini Beğenmesinden Ve Benzeri Hallerinden Korkulan Kimseyi Yüzüne Karşı Övmenin Mekruhluğu, Bu Hususta Güvenilen Kimseyi Övmenin Câiz Olduğu)

1792. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir adamın bir kişiyi övdüğünü ve övmede çok ileri gittiğini işitti. Bunun üzerine:

"Adamı mahvettiniz (veya adamın bel kemiğini kırdınız)" buyurdu.[1]

1793. Ebû Bekre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında bir adamdan bahsedilmiş ve orada bulunan bir kişi o adamı aşırı şekilde övmüştü. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz:

"Yazık sana! Arkadaşının boynunu kopardın" buyurdu ve bu sözünü defalarca tekrarladı. Sonra da:

"Şayet biriniz mutlaka arkadaşını methedecekse, eğer söylediği gibi olduğuna da gerçekten inanıyorsa, zannederim o şöyle iyidir, böyle iyidir, desin. Esasen onu hesaba çekecek olan Allah'tır ve Allah'a karşı hiç kimse kesin olarak temize çıkarılamaz" buyurdu.[2]

***** Müslümanın yüzüne karşı da övülebileceğini fakat yüzüne karşı övmek kişinin kendisini beğenmesine, kibirlenip gururlanıp şımarmasına ve fitneye düşmesine sebep olacaksa, o kimsenin yüzüne karşı övülmesi yasaklanmıştır. Takva sahibi aklı başında gurur, kibir ve şımarmasından endişe edilmeyen kimselerin övülmesinde sakınca görülmemiştir. Övme işi

güzel hasletler, takva ve örnek şahsiyet oluşturma yönleridir. Değilse az bir dünya geçimliği için mal ve makam sahiplerinin övülmesi şiddetle yasaklanmıştır. Böylelerine dalkavuk, çığırtkan ve yağcı gibi adlar verilir. Bunlar toplumu baştan çıkarırlar, yasaklanan bu tiplerin yaptığı işlerdir.

Aşırı olarak ve yüzüne karşı övülen kimsenin belinin ve boynunun kopması demek; övgüye layık olmayan ve haddinden fazla övülen şahsın kendisini gerçekten öyle zannetme ve bu yüzden nefsini murakabe ve muhasebeden vazgeçip tevbeye yönelmeme tehlikesi vardır, bu da onun için bir ölümdür.[3]

1794. Hemmâm İbni Hâris'in Mikdâd *radıyallahu anh*'den rivâyet ettiğine göre, bir adam Osman *radıyallahu anh*'i övmeye başlayınca, Mikdâd da dizleri üstüne çökerek metheden kişinin yüzüne çakıl taşları atmaya başladı. Bunun üzerine Hz. Osman ona:

– Ne yapıyorsun öyle? deyince Mikdâd:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: *"Meddahları gördüğünüz zaman yüzlerine toprak serpiniz"* buyurdu, diye cevap verdi.[4]

***** Dalkavuk ve yağcılara toprak serpmek bekledikleri dünyalığı elde edemeyeceklerine işarettir. Toprak serpme işi hem öven, hem de övülenin topraktan yaratıldığını, bu sebeple mütevazi olunması gerektiğini, kendilerini büyük görmemeleri icab ettiğini hatırlatma anlamında olduğu da söylenmiştir.[5]

---

[1] Buhârî, Şehâdât 17, Edeb 54; Müslim, Zühd 67.

[2] Buhârî, Şehâdât 16, Edeb 54; Müslim, Zühd 65. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 9; İbni Mâce, Edeb 36.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 523.

[4] Müslim, Zühd 69. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 9; Tirmizî, Zühd 55; İbni Mâce, Edeb 36.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 523.

361) Bulaşıcı Hastalık Olan Yerden Dışarı Kaçmanın Ve Böyle Bir Yere Girmenin Mekruh Olduğu

“Nerede olursanız olun ölüm gelip sizi bulacaktır, göğe yükselen sağlam kulelerde olsanız bile...” (Nisa: 4/78)

“Allah yolunda bol bol harcayın. Harcamamak suretiyle kendi elinizle kendinizi mahvetmeyin ve iyilik yapmaya devam edin. Unutmayın Allah iyilik yapanları sever.” (Bakara: 2/195)

1795. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Ömer İbni Hattâb *radıyallahu anh* Şam'a doğru yola çıktı. Serg denilen yere varınca, kendisini orduların başkomutanı Ebû Ubeyde İbni Cerrâh ile komuta kademesindeki arkadaşları karşıladı ve Şam'da vebâ hastalığı başgösterdiğini ona haber verdiler. İbni Abbâs'ın dediğine göre, Hz. Ömer ona:

– Bana ilk muhacirleri çağır, dedi; ben de onları çağırdım. Ömer, onlarla istişare etti ve Şam'da vebâ salgını bulunduğunu kendilerine bildirdi. Onlar, nasıl hareket edilmesi gerektiğinde ihtilaf ettiler. Bazıları:

– Sen belirli bir iş için yola çıktın; geri dönmeni uygun bulmuyoruz, dediler. Bazıları da:

– Halkın kalanı ve Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı senin yanındadır. Onları bu vebânın üstüne sevketmenizi uygun görmüyoruz, dediler. Bunun üzerine Hz. Ömer:

– Yanımdan uzaklaşınız, dedi. Daha sonra:

– Bana ensarı çağır, dedi; ben de onları çağırdım. Fakat onlar da muhacirler gibi ihtilâfa düştüler. Hz. Ömer:

– Siz de yanımdan gidiniz, dedi. Sonra:

– Bana Mekke'nin fethinden önce Medine'ye hicret etmiş olan ve burada bulunan Kureyş muhacirlerinin yaşlılarını çağır, dedi. Ben onları çağırdım; onlardan iki kişi bile ihtilaf etmedi ve:

– Halkı geri döndürmeni ve bu vebânın üzerine onları götürmemeni uygun görüyoruz, dediler. Bunun üzerine Hz. Ömer insanlara seslendi ve:

– Ben sabahleyin hayvanın sırtındayım, siz de binin, dedi. Ebû Ubeyde İbni Cerrâh *radıyallahu anh:*

– Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun? dedi. Hz. Ömer:

– Keşke bunu senden başkası söyleseydi ey Ebû Ubeyde! dedi. Ömer, Ebû Ubeyde'ye muhalefet etmek istemezdi. Sözüne şöyle devam etti:

– Evet Allah'ın kaderinden yine Allah'ın kaderine kaçıyoruz. Ne dersin, senin develerin olsa da iki tarafı olan bir vadiye inseler, bir taraf verimli diğer taraf çorak olsa, verimli yerde otlatsan Allah'ın kaderiyle otlatmış; çorak yerde otlatsan yine Allah'ın kaderiyle otlatmış olmaz mıydın?

İbni Abbâs der ki:

– O sırada, birtakım ihtiyaçlarını karşılamak için ortalarda görünmeyen Abdurrahman İbni Avf *radıyallahu anh* geldi ve:

– Bu hususta bende bilgi var; Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i:

"Bir yerde vebâ olduğunu işittiğinizde oraya girmeyiniz. Bir yerde vebâ ortaya çıkar, siz de orada bulunursanız, hastalıktan kaçarak oradan dışarı çıkmayınız" buyururken işitmiştim, dedi.

Bunun üzerine Ömer *radıyallahu anh* Allah'a hamd etti ve oradan ayrılıp yola koyuldu.[1]

1796. Üsâme *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir yerde bulaşıcı hastalık ortaya çıktığını duyduğunuz zaman oraya girmeyiniz. Bulunduğunuz yerde bulaşıcı bir hastalık ortaya çıkarsa, oradan da çıkmayınız."[2]

***** Havayı, bedeni karakteri bozan her türlü bulaşıcı hastalık bulunan o yerlerden ve şahıslardan uzak durulması gerektiğini Peygamberimizden öğrenen Hz. Ömer yine de ashabıyla istişare etmeyi de ihmal etmemiştir. Çoğunluğun teklifi ve kendi ictihadı da aynı yönde olması dolayısıyla kararını geriye dönme doğrultusunda vermiştir ki böylece peygamberimizin sünnetini de yerine getirmiş oldu.

Burada geri dönmenin kaderi değiştirmek anlamında olmayıp ihtiyatlı davranma olduğunu öğrenmiş oluyoruz. Her şey Allah'ın kaza ve kaderi ile olur. Fakat insan tedbir almazsa Allah katında sorumlu olur. Dönmek veya dönmemek de Allah'ın kaderine dahildir. Tedbirden yüzçevirmek ve ihtiyatı elden bırakmak körü körüne kendisini tehlikeye atmak intihar olacağından müslüman böyle dengesizlikler yapmaz. Bu gün koruyucu hekimlik ve karantina dediğimiz şeye riayet gerekir.[3]

---

[1] Buhârî, Tıb 30; Müslim, Selâm 98.

[2] Buhârî, Tıb 30; Müslim, Selâm 100.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 524.

362) Sihir Ve Büyü Yapmanın Kesinlikle Haram Olduğu

“Kitapta olana inanmaları gerekirken, onun yerine Süleyman’ın hükümdarlığı ve peygamberliği konusunda, şeytanların uydurup takip ettikleri şeylere uyarlar. Oysa Süleyman, büyü yaparak küfre sapmamıştı. Ama o şeytanlar, halka sihir öğreterek hakikatleri örtbas ettiler. Ve onlar, Babil’deki iki melek Harut ve Marut vasıtasıyla ortaya konulan şeyleri öğretiyorlardı. Halbuki o iki melek: “Biz, ancak imtihan aracıyız. Sakın sihir ve büyü yapıp da, hakkı örtbas edenlerden olmayınız” demedikçe hiçbir kimseye sihir öğretmezlerdi. İşte onlar o iki melekten, koca ile karısının arasını ayıracak şeyler öğrendiler. Halbuki sihirbazlar Allah’ın izni olmadıkça, onunla hiçbir kimseye zarar verici değillerdir. Onlar ancak kendilerine zarar veren, hiçbir faydası olmayan şeyleri öğrenmekteydiler. Oysa onlar, bu bilgiyi edinenin ahiret hayatının güzelliğinden nasipsiz kalacaklarını da iyi biliyorlardı. Canları pahasına aldıkları şey ne kötüdür, keşke bunu bilselerdi.” (Bakara: 2/102)

1797. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanı helâke sürükleyen yedi şeyden sakınınız." Sahâbîler:

– Yâ Resûlallah! Bu yedi şey nedir? diye sordular. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

"Allah'a şirk koşmak, sihir ve büyü yapmak, – haklı olarak öldürülen müstesna– Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı bir insanı öldürmek, fâiz yemek, yetim malı yemek, düşmana hücum sırasında harpten kaçmak, evli

olup hiçbir şeyden haberi olmayan namusuna düşkün müslüman kadınlara zina isnad etmek."[1].

***** Sihir, lügatte gizli, üstü kapalı şey demek olup, aldatmak, göz bağcılık ve gözboyacılığı yapmak suretiyle insanları aldatmak demektir. Çok güzel konuşarak aldatmaya da sihir denilir. (Buhari, Tıb, 51)'de, *"Nice güzel sözler vardır ki, sihir gibi etkilidir"* buyurulur.

Sihirin ve sihirbazlığın tarihi en eski medeniyetlerden olan Keldaniler zamanına kadar ulaşır. Keldaniler yıldızlar ve gezegenlerle ilgili gökbilimlerine ağırlık vermişler hatta onlara ibadete kadar ileri gitmişlerdi.

Mısır'da Musa (A.S.) döneminde sihir çok yaygın bir meslekti. Musa (A.S.)'ın asa mucizesi karşısında iman eden sihirbazlar da o maharetli kimselerdi.

Süleyman (A.S.) zamanında da sihir ve büyü çok ileri idi. Bakara: 2/102 bu gerçeği anlatır. Babil'de iki melek insanlar için hayır olacak bazı gerçekler öğretiyorlardı. Kafirler ve şeytanlar bu gerçekleri şerre kullanarak bunu şer olarak sihir olarak kullanmışlardı. Sihir yapmanın caiz olduğuna veya fayda verdiğine inanmak küfürdür, sihir ve büyü yapan kimsenin cezası ölümdür. (Bu konuda geniş bilgi isteyenler Tecrid-i Sarih Tercemesi, 8/224-235 sh. Hak Dini Kur'an Dili Elmalı Tefsiri, 1/364-373 bakabilirler.)

Bu hadiste belirtildiği üzere büyük günahları yedi ile sınırlamak doğru değildir. Burada şu yedi şey büyük günahlardandır denmek istenmektedir. [2]

---

[1] Buhârî, Vasâyâ 23, Tıb 48, Hudûd 44; Müslim, Îmân 145. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vesâyâ 10; Nesâî, Vesâyâ 12.

1616’da geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 525.

363) Düşman Eline Geçmesinden Korkulduğunda Mushaf İle Kâfirlerin Yurduna Yolculuğun Yasak Kılındığı

1798. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Kur'ân–ı Kerîm ile düşman diyarına yolculuk yapmayı yasakladı.[1]

***** Rasûlullah (s.a.v.) zamanında bugünkü şekliyle Kur’an haline getirilmemişti. Ebubekir döneminde bu şekli aldı, fakat o dönemlerde değişik ayet ve surelerin yazılı olduğu parçalar kıymetli bir hazine gibi sahabenin yanında taşınıyordu, fakat her sahabenin elindeki yazılı metinler farklı surelerden ibaretti.

İş bu durumda iken küfür diyarına giderlerken ellerindeki Kur’an, sure ve ayetleri kafirlerin eline geçer, imha edilip kaybolabilir veya kafirler o metinlere saygısızlık edip imha edebilirler diye o gün Kur’an yazılı bulunan parçalarla küfür diyarına gidilmesi yasaklanmıştır. Bugün hakaret imha edilme gibi bir mahzur yoksa gidilebilir, İslami tebliğde esas metin olan Kur’an ve tefsirleri değişik dillerde tüm dünyaya yaygın vaziyettedir. İslami tebliğin temel taşı olması dolayısıyla bugün her yere Kur’an ulaştırılmalıdır. [2]

---

[1] Buhârî, Cihâd 129; Müslim, İmâre 92–94. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 81; İbni Mâce, Cihâd 45.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 525.

364) Altın Ve Gümüş Kap Kullanmanın Yasak Oluşu (Yemede, İçmede, Taharette Ve Benzeri Yerlerde Altın Ve Gümüş Kap Kullanmanın Haram Olduğu)

1799. Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ'*dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gümüş kaptan bir şey içen kimse karnına cehennem ateşi doldurmuş olur."[1].

Müslim'in bir rivayetinde: *"Gümüş ve altın kaplardan yiyen ve içen kimse"* şeklindedir.[2]

1800. Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Şüphesiz Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* bize ipek ve atlastan yapılmış elbise giymeyi, altın ve gümüş kaplardan içmeyi yasakladı ve:

"Bunlar dünyada kâfirlerin, âhirette ise sizlerindir" buyurdu.[3]

Buhârî ve Müslim'in bir rivayetinde, Huzeyfe *radıyallahu anh:*

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i *"Saf ipek ve atlas elbise giymeyiniz. Altın ve gümüş kaptan bir şey içmeyiniz. Altın ve gümüş tabaklardan da yemek yemeyiniz"* buyururken işittim, demiştir.[4]

1801. Enes İbni Sîrîn şöyle dedi:

Ben, Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* ile birlikte Mecûsîlerden bir grubun yanında idim. Gümüşten bir kap içinde pelte tatlısı getirildi; Enes

onu yemedi. Getiren kişiye, onu başka bir kaba aktarması söylenildi; o da ağaçtan yapılmış bir kaba aktarıp getirdi, Enes de ondan yedi.[5]

* Rasûlullah (s.a.v.) dünyaya ve dünyalığa aşırı düşkünlük alameti sayılan lüks israf aşırılıklardan bizleri sakındırmıştır. Altın, gümüş ve ipek dünyaya bağımlılığın önemli simgelerinden biri kabul edilmiş, her türlü kavga, hırsızlık ve soygunluk ve ölümlerin sebebi olmuştur. Bu tür eşyalar kullanmak kibir, kendini beğenme ve kendini başkalarından üstün görme alameti sayılır. Ahiret nimetleri dünyadakilere göre hem üstün hem de daha süreklidir.[6]

---

[1] Buhârî, Eşribe 28; Müslim, Libâs 1. Ayrıca bk. İbni Mâce, Eşribe 17.

[2] Müslim, Libâs 1.

[3] Buhârî, Eşribe 28, Libâs 27; Müslim, Libâs 3, 4. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eşribe 17; Tirmizî, Eşribe 10; İbni Mâce, Eşribe 17.

777’de geçmişti.

[4] Buhârî, Et‘ime 29; Müslim, Libâs 5.

804-809 numaralı hadislere bakınız.

[5] Beyhakî, es–Sünenü'l–kübrâ, I, 28, Tahâret, bâbü'l–men'i mine'l–ekli fî sıhâfi'z–zehebi ve'l–fıdda.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 526.

365) Erkeğin Sarı Renk İle Boyanmış Elbise Giymesinin Haram Oluşu

1802. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* erkeğin sarı renkli koku sürünmesini yasakladı.[1]

1803. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* benim üzerimde sarıya boyanmış iki elbise gördü ve:

"Bunu sana annen mi emretti?" buyurdu. Ben:

Onları yıkarım, dedim.

"Hattâ onları yak" diye emretti.[2]

Müslim'in bir başka rivayetinde:

"Şüphesiz ki bunlar kâfirlerin giysilerindendir. Sen onları giyme" buyurdu.[3]

***** Dinimiz kadın erkek elbiselerinin ayrımını ve kafirlere benzememek gerektiği konusunda sert çıkışlarda bulunmuştur. Burada da aynı şekilde elbise ve makyaj konusunda aynı yasaklama getirilmiştir. Her bölge ve her zamanda kafirlere benzememek üzere ve kadın-erkek benzeşmemesi üzerine müslüman tedbirli olmalı ve onlara benzememeye çalışmalıdır. Çünkü “kadınlara benzeyen erkekler ve erkeklere benzeyen kadınlara lanet edilmiştir. Ayrıca kim bir müşrik ve kafir topluma benzemeye çalışırsa o kimse onlardandır” buyurulmuştur.[4]

---

[1] Buhârî, Libâs 33; Müslim, Libâs 77. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Tereccül 8; Tirmizî, Edeb 51; Nesâî, Menâsik 43, Zînet 73.

[2] Müslim, Libâs 28. Ayrıca bk. Nesâî, Zînet 95.

[3] Müslim, Libâs 27.

193’de benzeri geçmişti.

[4] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 527.

366) Gün Boyu Konuşmadan Susup Durmanın Yasak Oluşu

1804. Ali *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den şöyle buyurduğunu işitip ezberledim:

"Büluğ çağına ulaştıktan sonra yetimlik kalkar. Bütün gün geceye kadar susmak yoktur."[1]

1805. Kays İbni Ebû Hâzim şöyle dedi:

Ebû Bekir es–Sıddîk *radıyallahu anh*, Ahmes kabilesine mensup Zeynep isimli bir kadının yanına gelmişti. Onun hiç konuşmadığını görünce:

– Bu kadına ne oldu ki hiç konuşmuyor? diye sordu. Orada bulunanlar:

– Suskunluk ibadeti yapıyor, dediler. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir ona:

– Konuş! Çünkü bu yaptığın iş helâl değildir; bu Câhiliye amelidir, dedi. Bu uyarı üzerine kadın konuştu.[2]

***** Yetimlerin hukuku Kur’an ve hadislerde korunmuştur. Bu konuda Nisa: 4/6-10 ayetleri ile kitabımızın 33. bölüm 262-276 no’lu hadislerine bakılabilir.

Dindarlık ve ibadet modeli sayılan konuşmamak, cahiliye döneminde yapılan iyi işlerdendi. İslam bunlara yasaklama getirerek bunun yerine

Allah’ı zikretmeyi, insanları irşadı ve hayırlı sözler söylemeyi tavsiye etmiştir.[3]

---

[1] Ebû Dâvûd, Vesâyâ 9.

[2] Buhârî, Menâkıbü'l–ensâr 26. Ayrıca bk. Dârimî, Mukaddime 23.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 526.

367) Kendi Babası Olmayan Birini Babası Diye Göstermenin, Kendi Efendisi Olmayan Birini Efendi Kabul Etmenin Haram Olduğu

1806. Sa'd İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bir kimse kendi babası olmadığını kesinlikle bildiği birinin soyundan geldiğini ileri sürerse, ona cennet haramdır."[1].

1807. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Babalarınızdan yüz çevirip onları inkâr etmeyiniz. Her kim kendi babasını bırakıp bir başkasına baba derse, nankörlük etmiş olur."[2].

1808. Yezîd İbni Şerîk İbni Târık şöyle dedi:

Ali *radıyallahu anh*'ı minberde konuşurken gördüm ve şöyle buyurduğunu duydum:

"Hayır, iddialar doğru değildir. Vallahi bizim yanımızda Kur'ân–ı Kerîm'den ve şu sahîfeden başka okuduğumuz bir yazı yoktur." Böyle dedikten sonra o sahîfeyi açtı. Orada develerin yaşları ve yaralamayla ilgili hükümler vardı. Yine bu sahîfede Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyordu:

"Ayr (Âir) dağından Sevr dağına kadar olan yerler Medine'nin haremidir. Her kim orada Kitap ve Sünnet'e aykırı bir iş yapar veya bid'at çıkaran birini korursa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Allah Teâlâ kıyamet gününde o kimsenin ibadetlerini ve

tövbesini kabul etmeyecektir. Müslümanlardan birinin verdiği bir söz ve güvence, yaptığı bir antlaşma hepsini bağlar. Her kim bir müslümanın verdiği söz ve himayeyi dikkate almazsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Allah Teâlâ kıyamet gününde o kimsenin tövbesini ve ibadetlerini kabul etmeyecektir. Her kim kendi babası olmadığını kesinlikle bildiği birinin soyundan geldiğini ileri sürerse veya kendi efendisi olmayan birini efendi olarak kabul etmeye kalkarsa, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onun üzerine olsun. Allah Teâlâ kıyamet gününde o kimsenin tövbesini ve ibadetlerini kabul etmeyecektir."[3]

1809. Ebû Zer *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlediğini söyledi:

"Babası olmadığını bildiği birini babam diye sahiplenen kimse, babasına nankörlük etmiş olur. Kendisine ait olmayan bir şeyi sahiplenmeye kalkışan kimse bizden değildir; o cehennemdeki yerine hazırlansın. Her kim, bir adama öyle olmadığı halde kâfir veya Allah düşmanı derse, bu sözler gerisin geriye kendine döner."[4]

***** Bir müslümanın bir kimsenin mirasına veya şöhretine konmak için veya değişik hesaplar yüzünden annesinin kocası olmayan bir kimseye, onun oğlu ve kızı olduğunu ileri sürmesi şiddetle yasaklanmıştır. (İbn Mace, Hudud, 36'da) Babasını inkar edip başka birini baba kabul eden kimse kokusu beş yüz senelik mesafeden duyulan cennetin kokusunu bile duymayacaktır. Bu tür bir kimse mirasa konmak için diğer meşru varisleri mirastan mahrum bırakacağı ve onların paylarını azaltacağı için hak

etmediği bir şeyi almanın suçunu da yüklenmiş olacaktır. Cahiliye devrinde olan evlat edinme hadisesi İslam’da Ahzab: 33/4 ayetiyle yasaklanmıştır. Bu ayete göre hiçbir kimse başka birinin çocuğunu evlat edinemez. Bu haramdır. İslam soy sop korumasına gerekli önemi vermiştir.

1806 numaralı hadiste pek çok mesele ele alınıyor. Konumuzla ilgili kısmı kendi babası olmadığını kesinlikle bildiği halde onun soyundan olduğunu iddia ederse veya efendisi olmayan birini efendi olarak kabul etmeye kalkarsa Allah, melekler ve bütün insanların laneti o kimseye olsun tehdidinden ibarettir. Burada da söz konusu işin ne kadar büyük günah olduğunu öğrenmiş oluyoruz. Kölenin de efendisi olmadığı halde bu benim efendimdir demesi aynı cezayı gerektiriyor. Efendisine karşı nankörlük etmesinden dolayı.

Hadisteki diğer konulara gelince Mekke Allah tarafından haram kılınmış bir bölgedir. Medine ise Peygamberimiz tarafından haram bölge olarak ilan edilmiş ve orada bid’at çıkaranı koruyan kimseye Allah, melekler ve tüm insanların laneti yağdırılmıştır.

Hadisteki müslümanların birinin verdiği bir söz ve güvence hepsini bağlar ifadesinden bir müslüman bir kafirin hayatını koruyacağına dair söz ve güvence vermişse bu güvence diğer müslümanları da bağlar. Onlar bu şahsa kötülük yapıp onu öldüremezler demektir. Çünkü işlerinden bir müslüman onu himaye etmiştir.

1807 no’lu hadiste de üç konuya parmak basılmış olup, **birincisi** babası olmadığını bildiği halde babamdır diyerek küfre girmesidir. Miras ve başka çıkarlar uğruna ve başka mirasçıları mahrum etme pahasına kişi böyle kötü bir sonuçla başbaşa kalacaktır.

İkincisi: Kendisine ait olmayan bir şeye bu benimdir diye sahip çıkmaktır ki başkasının hakkına tecavüzdür ki kesinlikle haramdır ve cehennemdeki yerine hazırlansın demekle bu davranışın büyük bir haksızlık olduğu da ortaya konmuş oldu.

Üçüncüsü: Kafir olmayan birine kafir ve Allah düşmanı diye hakaret etmektir. (1734-1735 no'lu hadislere ve açıklamasına bakınız.) Müslüman durumun dehşetini gözönünde bulundurup diline sahip olmalıdır. Müslüman birine kafir veya Allah düşmanı demek son derece tehlikelidir. Zira o adam gerçekten kafir veya Allah düşmanı değilse bu söz hedefini bulmamış bir ok gibi iddiayı atan kimseye geri dönmüştür. [5]

---

[1] Buhârî, Ferâiz 29; Müslim, Îmân 114, 115. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 109–110; İbni Mâce, Hudûd 36.

[2] Buhârî, Ferâiz 29, Hudûd 31; Müslim, Îmân 112, 114.

[3] Buhârî, Fezâilü'l–Medîne 1, Cizye 10, 17, Ferâiz 21, İ'tisâm 5; Müslim, Hac 467, 468. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Menâsik 95–96.

[4] Müslim, Îmân 112; Ayrıca bk. Buhârî, Menâkıb 5, Edeb 44.

1735'de geçti.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 528.

368) Allah Ve Resûlü'nün Yasakladığı Şeylerden Sakınmak

"...Allah'ın buyruğuna karşı gelmek isteyenler, başlarına bu dünyada bir belanın, bir güçlüğün, ya da öte dünyada can yakıcı bir azabın gelmesinden korkup sakınsınlar." (Nur: 24/63)

"...Allah sizi kendisinin emirlerine karşı gelmekten sakındırıyor." (Al-i İmran: 3/30)

"Şüphesiz Rabbinin yakalaması son derece çetindir." (Bürûc: 85/12)

"İşte senin Rabbin varoluş gayesine aykırı hareket eden kentlerin toplumlarını, böylece kıskıvrak yakalayıverir. Şüphesiz ki, onun yakalaması çok şiddetli ve çok zorludur." (Hud: 11/102)

1810. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ da kıskanır. O'nun kıskanması, kulun ilâhî yasakları çiğnemesi sebebiyledir."[1]

*** Gayret göstermek** yani kıskanmak anlamına gelir. Allah kullarının günah ve haram işlemesini istemez ve kıskanır. Yani Allah, kulunun iyi işler yapıp cennete girmesini ister ve ondan memnun olur. Yine Allah kulunun kötülükler ve haram işlemesinden dolayı gücenir ve hoşnutsuzluğu artar. İnsan sevdiği bir şeyi başkasına kaptırma korkusuyla nasıl kıskançlık duyarsa Allah da çok sevdiği kulunu cehenneme kaptırmaktan dolayı razı olmaz ve kullarının cenneti kazanmaları için gayret eder ve kazandıklarına sevinir.[2]

---

[1] Buhârî, Nikâh 107; Müslim, Tevbe 36. Ayrıca bk. Tirmizî, Radâ‘ 4.

Bu hadis önceden 64 numarada geçmişti.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 529.

369) İlâhî Bir Yasağı Çiğneyen Kimsenin Ne Diyeceği

“Eğer şeytandan gelen kötü bir düşünce, bu tür iyilikleri yapmaya karşı seni dürtecek olursa, hemen Allah’a sığın. Çünkü O, hem işitendir, hem de bilendir.” (Fussilet: 41/36)

“Yollarını kitap ve Allah vasıtasıyla bulanlar var ya onlara şeytandan bir kışkırtma dokunduğunda, O’nu hatırlayıp akıllarını başlarına toplarlar da olup biteni açık bir biçimde kavramaya başlarlar.” (Araf: 7/201)

“Ve onlar utanç verici bir iş yaptıkları veya varlık sebebine aykırı bir davranışta bulundukları zaman, Allah’ı hatırlar ve günahlarının affı için yalvarırlar. Zaten Allah’tan başka kim günahları affedebilir? Onlar işledikleri günah üzerinde de bilerek ısrar etmezler. İşte onların mükafatı Rablerinden bir bağışlanma ve içinden ırmaklar akan cennet olacaktır. İyiliklere gayret gösterenler için ne güzel bir mükafat.” (Al-i İmran: 3/135-136)

1811. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse ‘Lât ve Uzzâ hakkı için’ diye yemin edecek olursa, hemen ardından ‘lâ ilâhe illallah’ desin. Yine bir kimse arkadaşına ‘Gel, seninle kumar oynayalım’ derse, hemen sadaka versin.”[1].

* Bu hadiste İslam’a ters düşen iki davranış ele alınmaktadır. Biri yemin ederken Allah adıyla değil, cahiliyye devrinde olduğu gibi putlar adına yemin etmektir ki, dil sürçmesi olarak bir müslüman bu putlardan biri

adına yemin ederse bu sürçmenin keffareti olarak la ilahe illallah veya (İbn Mace, Keffaret, 2)'deki rivayete göre *la ilahe illallahu vahdehu la şerike leh* diyerek tevbe ve istiğfar etmelidir ki böylece hem işlediği günaha tevbe etmiş, hem de günahına tevbe etmiş olur. (Bu konuda 1533 no'lu hadisle 1709'la 1713 arasındaki hadisler ve gerekli açıklamalar tekrar okunmalı)

Hadisin ikinci kısmında ise kumar oynayalım diyen kimse Allah'ın yasakladığı bir haramı işlemeye teşebbüs etmek üzere veya hemen yapmak üzere karar vermiş durumda olan bir kimsenin bu konuda ne yapacağını bildirmekte ve sadaka vermesi emredilmektedir. Belki vereceği bu sadaka bu anlamsız sözün çirkinliğini silebilir veya iyilikler kötülükleri siler götürür Hud: 11/114 ayetine göre belki neticeyi sıfırlayabilir diye Rasûlullah (s.a.v.) bu tavsiyede bulunmuştur.[2]

---

[1] Buhârî, Tefsîru sûre (53), 2, Edeb 74, İsti'zân 52, Eymân 53; Müslim, Eymân 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eymân 3; Tirmizî, Nüzûr ve'l–eymân 18; Nesâî, Eymân 11; İbni Mâce, Keffârât 2.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 529-530.

BELLİ BİR KONUYA AİT OLMAYAN İLGİ ÇEKİCİ HADİSLER

370) Belli Bir Konuyu Kapsamayıp Hoş Cazip Ve İlginç Hadisler

1812. Nevvâs İbni Sem'ân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir sabah Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* deccâlden uzun uzun bahsetti. Sonunda yorulup sesini alçalttı, sonra tekrar yüksek sesle konuştu. Biz onun anlatışına bakarak deccâlin Medine civarındaki hurmalıklara gelip dayandığını zannettik. Tekrar yanına gittiğimiz zaman üzüntümüzü anladı ve:

– "*Hayrola, bu ne hal?*" dedi. Biz de:

– Yâ Resûlallah! Sabahleyin deccâlden bahsettin. Kâh alçak sesle kâh yüksek sesle konuştuğun için, biz onun hurmalıklara gelip dayandığını sandık, dedik. Bunun üzerine şöyle buyurdu:

– "*Sizin adınıza deccâlden başka şeylerden daha çok korkuyorum. Şayet deccâl ben aranızdayken çıkarsa, onun oyununu bozar, delillerini çürütürüm.*

Eğer ben aranızdan ayrıldıktan sonra çıkarsa, artık herkes kendini ona karşı savunup korumalıdır. Zaten Allah Teâlâ mü'minleri onun kötülüklerinden koruyacaktır. Deccâl kıvırcık saçlı, patlak gözlü, (Câhiliye devrinde ölen) Abdüluzzâ İbni Katan'a benzeyen bir gençtir. Sizden onu gören Kehf sûresinin baş (ve son) tarafından onar âyet okusun. O Şam ile Irak arasındaki bir yerden çıkacak. Sağa sola her yana kötülüğünü yayacaktır. Ey Allah'ın kulları, imanınızı koruyup direnin!"

– Yâ Resûlallah! Deccâlin yeryüzünde kalma süresi ne kadardır? diye sorduk. Şöyle buyurdu:

– *“Kırk gündür. Bir günü bir yıl kadar, bir başka günü bir ay kadar, bir diğer günü de bir hafta kadardır; geri kalan günleri ise sizin bildiğiniz günler gibidir.”* Biz:

– Yâ Resûlallah! Bir yıl kadar olan günde, kılacağımız bir günlük namaz kâfi gelecek mi? dedik.

– *“Hayır, siz namaz vakitlerini ona göre takdir ve hesap ediniz”* buyurdu. Biz:

– Yâ Resûlallah! Onun yeryüzündeki sürati ne kadardır? diye sorduk. Şöyle buyurdu:

– *“Rüzgârın sürüklediği bulut gibi insanların yanından geçer, ilâh olduğunu söyleyerek kendisine iman etmelerini ister, onlar da iman ederler. Göğe yağmur yağdırmasını emreder, yağmur yağar; yere bitki bitirmesini emreder, otlar, çayırlar biter; insanların yayılmaya gönderdikleri hayvanları daha gösterişli ve semiz, sütleri daha bol olarak döner. Daha sonra başka insanların yanına gelerek onları kendine inanmaya davet eder; fakat onlar kendisine inanmayıp teklifini geri çevirirler; deccâl de yanlarından ayrılıp gider; lakin sabahleyin suları çekilip çayır çimenleri kurur, hayvanları da helâk olur.*

Deccâl bir örene uğrayıp ‘Definelerini ortaya çıkar!’ der, o harâbedeki defineler arıbeyinin peşinden giden arılar gibi deccâlin arkasından gider. Sonra deccâl babayiğit bir genci yanına çağırıp onu kılıcıyla ikiye biçer; vücudunun her parçası bir yana düşer; ardından ona seslenir. Delikanlı gülümseyen bir çehreyle ona doğru gelir. Deccâl böyle işler yaparken Allah Teâlâ Mesîh İbni Meryem *sallallahu aleyhi ve sellem*’i gönderir. Mesîh,

boyanmış iki elbise içinde, ellerini iki meleğin kanatları üzerine koyarak Dımaşk'ın doğusundaki Akminare'nin yanına iner. Mesih parıldayan yüzüyle başını yere eğince saçlarından terler damlar, başını kaldırınca inci gibi nûrânî damlalar dökülür. Onun nefesini koklayan kâfir derhal ölür. Nefesi baktığı yere ânında ulaşır. Mesih deccâlin peşine düşer, onu (Kudüs yakınındaki) Bâbülüd'de yakalayıp öldürür. Sonra Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem*, Allah Teâlâ'nın kendilerini deccâlin şerrinden koruduğu birtakım insanların yanına gelir, onların yüzlerini okşayarak deccâl fitnesinin sona erdiğini söyler ve kendilerine cennetteki yüksek derecelerini haber verir. Bu sırada Allah Teâlâ Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem*'e vahyederek "Kimsenin öldüremeyeceği kullar yarattım; diğer kullarımı toplayıp Tûr'a götür" buyurur. Allah Teâlâ Ye'cûc ve Me'cûc'ü yeryüzüne gönderir. Onlar tepelerden süratle inip giderler; öncüleri Taberiye gölüne varıp gölün bütün suyunu içer.

Arkadan gelenler oraya vardıklarında, "Bir zamanlar burada çok su varmış" derler. Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yanında bulunan mü'minler Tûr dağında mahsur kalırlar. Onlardan her biri için bir öküz başı, sizin bugünkü paranızla yüz altından daha kıymetli olur. Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yanındaki mü'minler bu belâdan kendilerini kurtarması için Allah Teâlâ'ya yalvarırlar. Allah Teâlâ da Ye'cûc ve Me'cûc'ün enselerine kurtçuklar musallat eder; hepsi bir anda ölüp gider. Ardından Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem* ile mü'minler Tûr dağından inerler. Ye'cûc ve Me'cûc'ün kokmuş cesetlerinin olmadığı bir karış yer bulamazlar. Îsâ *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yanındaki mü'minler bu belâdan da kendilerini kurtarması için Allah Teâlâ'ya yalvarırlar.

Allah Teâlâ deve boyunları gibi iri kuşlar gönderir; bu kuşlar onların kokmuş cesetlerini alarak Cenâb–ı Hakk'ın dilediği yere götürüp atarlar. Sonra Allah Teâlâ hiçbir evin ve çadırın engel olamayacağı bol bir yağmur gönderir; bu yağmur yeryüzünü ayna gibi pırıl pırıl temizler. Daha sonra yeryüzüne "Meyveni bitir, bereketini getir" diye emredilir. O gün bir grup insan tek bir nar ile doyar, kabuğuyla da gölgelenirler.

Yaylıma gönderilen hayvanların sütü de bereketlenir, bir devenin sütü kalabalık bir grubu, bir ineğin sütü bir kabileyi, bir koyunun sütü bir cemaati doyurur. Onlar böyle yaşayıp giderken Allah Teâlâ tatlı bir rüzgâr gönderir; bu rüzgâr onları koltuk altlarından sarmalayıp her mü'minin ve müslimin rûhunu alıp götürür. Yeryüzünde insanların en fenaları kalır; onlar eşekler gibi birbiriyle tepişip herkesin gözü önünde cinsel ilişkide bulunurlar ve kıyamet onların üzerine kopuverir."[1]

***** Deccal insanın dünya hayatında karşılaşacağı en büyük fitnedir. Müslüman imanı sayesinde onun şerrinden kurtulacaktır. Çok süratli yayılma gücü olan Deccali Hz. İsa öldürüp insanları ondan kurtaracaktır. Ye'cüc ve Me'cücün çıkıp yeryüzünün ifsad edilmesiyle yeryüzü bazı kurtçuklarla bunlardan temizlenip mü'minlerin ruhları kabzedilecek, kıyamet de kötü insanlar üzerine kopacaktır.[2]

1813. Rib'î İbni Hırâş şöyle dedi:

Ebû Mes'ûd el–Ensârî ile birlikte Huzeyfe İbni Yemân'ın yanına gittim. Ebû Mes'ûd ona:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den deccâl hakkında duyduklarını söyle, dedi. Huzeyfe de şunları söyledi:

– “Deccâl, yanında bir su ve bir de ateş olduğu halde ortaya çıkacak. Bazılarının onun yanında gördüğü su gerçekte su olmayıp yakıcı ateştir. Bazılarının onun yanında gördüğü ateş de gerçekte ateş olmayıp soğuk, tatlı bir sudur. Sizden deccâle kim yetişirse, ateş olarak gördüğü tarafta bulunsun. Zira o, tatlı, içimi güzel bir sudur.”

Ebû Mes’ûd el–Ensârî, Huzeyfe’nin böyle söylediğini ben de duydum, dedi.[3]

1814. Abdullah İbni Amr İbni Âs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Ümmetimin hayatta bulunduğu bir zamanda deccâl çıkar ve kırk, bu kadar zaman kalır. (Râvi, Hz. Peygamber’in kırk gün mü, kırk ay mı, yoksa kırk yıl mı buyurduğunu bilemediğini söylemektedir.) *Bunun üzerine Allah Teâlâ Îsâ İbni Meryem’i yeryüzüne gönderir; o da deccâli bularak ortadan kaldırır. Sonra insanlar, aralarında hiçbir düşmanlık bulunmadan yedi yıl yaşarlar. Sonra Allah Teâlâ Şam taraflarından soğuk bir rüzgâr gönderir ve bu rüzgâr kalbinde zerre kadar hayır –veya iman– bulunan yeryüzündeki bütün insanların ruhunu kabzeder. Şayet biriniz dağın içine bile girse, bu rüzgâr onu mutlaka bulup canını alır. İşte o zaman yeryüzünde kötülüklere bir kuş hafifliğiyle dalan, yırtıcı hayvan atılganlığıyla şuursuzca saldıran kimseler kalır. Bunlar ne bir iyilik tanırlar ne de bir kötülüğü yadırgarlar. Şeytan bir insan kılığına girerek onlara görünür ve:*

– Dediğimi yapmayacak mısınız? diye sorar. Onlar da:

– Ne yapmamızı emredersin? derler.

Şeytan da onlara putlara tapmalarını emreder. Onlar her türlü ahlâksızlığı yapıp putlara taparken rızıkları bollaşır, hayat tarzları iyileşir.

Daha sonra sûra üflenir. Onun sesini duyan herkes dehşet ve şaşkınlık içinde yıkılır kalır. Sûrun sesini ilk duyup can veren adam, devesinin havuzunu tamir eden bir kimsedir. Onunla birlikte yanındakiler de kendilerini yere atıp can verirler. Sonra Allah Teâlâ çiğ gibi –veya gölge gibi– bir yağmur yağdırır. İnsanların çürüyüp gitmiş cesetleri bununla yeniden hayat bulur. Ardından sûra bir kere daha üflenir; herkes yerinden fırlayıp kendilerine verilecek emri beklemeye başlar. Daha sonra:

– Haydi, Rabbinize gelin! denir. Meleklere de:

– Onları alıkoyun; çünkü onlar sorguya çekilecektir, denir. Daha sonra yine meleklere:

– Cehennemlikleri ayırın! buyurulur. Onlar da:

– Kaçta kaçını ayıralım? diye sorarlar.

– 1000 kişiden 999'unu, denir. İşte o gün, dehşeti yüzünden çocukların ihtiyarladığı bir gün olacaktır. O gün her şeyin ortaya çıktığı korkunç bir gündür."[4]

1815. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mekke ile Medine dışında, deccâlin ayak basmadığı bir yer kalmaz. Mekke ile Medine'nin bütün yollarında saf tutmuş melekler bu iki şehri korur. Deccâl kumlu, çorak bir yere iner. Ardından Medine üç defa sarsılır; Allah Teâlâ orada bulunan kâfir ve münafıkları dışarı çıkarır."[5]

1816. Yine Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İsfahan yahudilerinden taylasanlı yetmiş bin kişi deccâlin ardından gider.”[6].

1817. Ümmü Şerîk *radıyallahu anhâ* Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle buyurduğunu dinledi:

“İnsanlar deccâlden kaçıp dağlara sığınırlar.”[7].

1818. İmrân İbni Husayn *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken işittim dedi:

“Hz. Âdem’in yaratıldığı zamandan kıyametin kopacağı ana kadar deccâlden daha büyük bir fitne yoktur.”[8].

1819. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Deccâl ortaya çıkınca, mü’minlerden biri onun bulunduğu tarafa doğru gider. Deccâlin silâhlı adamları onun önüne çıkarak:

– Nereye gitmek istiyorsun? diye sorarlar.

– Şu ortaya çıkan adamın yanına, der. Deccâlin adamları:

– Sen bizim Rabbimize inanmıyor musun? diye sorarlar. O da:

– Bizim Rabbimizin gizli bir yanı yok ki onu bırakıp başkasına inanalım, der. Deccâlin bazı adamları:

– Öldürün şunu, derler. Bir kısmı ise:

– Tanrınız, haberi olmadan bir kimseyi öldürmeyi yasaklamadı mı! derler ve o mü’mini deccâlin yanına götürürler. O mü’min deccâli görünce diğer mü’minlere:

– Ey mü'minler! Bu adam Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kendisinden bahsettiği deccâldir, diye seslenir. O zaman deccâl adamlarına:

– Bunu iyice bir dövün, der. Onu dövmek üzere tutarlar. Deccâl tekrar, "Yakalayın şunu, yarın kafasını", der. Onun sırtını, karnını dayaktan geçirirler. Bu defa deccâl, "Bana iman etmiyor musun?" diye sorar. O mü'min:

– Sen yalancı Mesîh'sin, der.

Deccâlin emri üzerine onu testereyle baştan aşağı ikiye biçerler. Deccâl o zâtın ikiye bölünen cesedinin arasından yürüyüp geçtikten sonra ona:

– Ayağa kalk! der. O da doğrulup kalkar. Deccâl tekrar:

– Bana iman ediyor musun? diye sorar. O da:

– Senin hakkındaki kanaatim iyice pekişti, dedikten sonra halka dönerek, 'Ey insanlar! O benden sonra artık kimseyi öldürüp diriltemez', der. Deccâl onu kesmek için yakalar. Fakat Allah Teâlâ o mü'minin boynundan köprücük kemiğine kadar olan kısmı bakır haline dönüştürür; bu sebeple deccâl ona bir şey yapamaz. Bunun üzerine deccâl onun ellerinden ve ayaklarından tutup fırlatır. Halk onu cehenneme attığını zanneder. Halbuki o cennete atılmıştır."

Resûlullah sözünü şöyle tamamladı:

"İşte bu mü'min, âlemlerin Rabbine göre insanların en büyük şehididir."[9].

1820. Mugîre İbni Şu'be *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hiç kimse Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e deccâl hakkında benden fazla soru sormadı. Resûl–i Ekrem bana:

– *“O sana zarar vermeyecek”* buyurdu. Ben:

– Bazı kimseler deccâlin yanında dağ kadar ekmek, bir nehir kadar içme suyu bulunduğunu söylüyorlar, deyince:

– *“Allah yanında o, bu söylediklerinden daha değersizdir”* buyurdu. [10]

1821. Enes *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Bütün peygamberler ümmetlerini yalancı kör deccâlin tehlikesine karşı uyarmışlardır. Şunu bilin ki, onun bir gözü kördür; ama sizin azîz ve celîl olan Rabbiniz tek gözlü değildir. Deccâlin iki gözünün arasına kâfir (ke–fe–re) diye yazılmıştır.”****[11]***.

1822. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

*“Hiçbir peygamberin ümmetine deccâl hakkında söylemediği bir şeyi size haber vereyim mi? Onun bir gözü kördür. Yanında cennete ve cehenneme benzeyen bir şey olacaktır. Onun cennet dediği şey, cennet değil cehennemdir.”****[12]***.

1823. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* herkesin yanında deccâlden söz ederek şöyle buyurdu:

*“Allah Teâlâ tek gözlü değildir. Şunu unutmayın ki, deccâlin sağ gözü kördür. Onun bu gözü üzüm salkımından dışarı fırlamış üzüm tanesi gibidir.”****[13]***.

1824. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Müslümanlarla yahudiler çarpışmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Yahudi taşın, ağacın arkasına saklanacak, bunun üzerine o taş, o ağaç yahudiyi kovalayan kimseye, 'Ey müslüman! Arkamda bir yahudi var, gel onu öldür!' diyecek. Yalnız garkad ağacı bir şey söylemeyecek; çünkü o yahudilerin ağaçlarındandır."[14]

1825. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, bir adam bir kabrin yanından geçerken kendini o kabrin üzerine atıp, 'Âh! Keşke şu kabirde yatanın yerinde ben olsaydım' diye kendini yerden yere vurmadıkça dünya hayatı son bulmayacaktır. O kimse dindarlığı sebebiyle değil, başına gelen belâlar yüzünden böyle davranacaktır."[15]

1826. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Fırat nehrinin suyu çekilip, aktığı yatakta bulunan bir altın dağı meydana çıkmadıkça ve kurtulup kazanan ben olayım diye birbiriyle çarpışan her yüz kişiden doksan dokuzu ölmedikçe kıyamet kopmaz."[16]

Diğer bir rivayet ise şöyledir: *"Pek yakında Fırat nehrinin suyu çekilerek aktığı yatakta bir altın hazinesi meydana çıkacaktır. O günü gören kimse, o hazineden kesinlikle bir şey almasın."*[17]

1827. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim dedi:

"Bir gün gelecek, insanlar Medine'yi bütün hayır ve güzellikleriyle terkedip gidecekler; orada sadece vahşi hayvanlar ve kuşlar kalacaktır. Medine'ye son olarak koyunlarına seslenip duran Müzeyne kabilesinden iki çoban girecek ve orayı ıpıssız, vahşi hayvanlarla dolu bulacaklar. Onlar da Vedâ Tepesi'ne gelince yüzüstü düşüp öleceklerdir."[18]

1828. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Dünyanın son günlerinde, halifelerinizden biri, malı saymaya bile gerek duymadan avuç avuç dağıtacaktır."[19]

1829. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlar öyle bir zaman görecektir ki, bir kimse eline altın alıp onu sadaka olarak vereceği bir kimse arayacak, fakat bulamayacaktır. Erkeklerin azlığı, kadınların çokluğu sebebiyle, kırk kadının bir erkeğin himayesine sığındığı görülecektir."[20]

1830. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Vaktiyle bir adam bir başkasından bir arsa satın aldı. Arsayı alan adam orada altınla dolu bir çanak buldu. Arsayı satan adama:

– Altınını al! Zira ben senden altın değil arazi satın aldım, dedi. Arsanın ilk sahibi de:

– Ben sana o arsayı içindekilerle beraber sattım, dedi.

Anlaşmazlıklarını halletmesi için bir adama başvurdular. Hakem olan bu adam:

– Çocuklarınız var mı? diye sordu. Biri:

– Benim bir oğlum var, dedi. Diğeri de:

– Benim de bir kızım var, dedi. Hakem:

– Oğlanla kızı evlendirin. O altınların bir kısmını onlara verin, bir kısmını da siz harcayın, dedi”.[21]

1831. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledi:

“Vaktiyle iki kadın yanlarında çocuklarıyla giderken bir kurt gelip onlardan birinin çocuğunu kapıp götürdü. Kadınlardan biri arkadaşına:

– Kurt senin çocuğunu götürdü, dedi. O da:

– Hayır, senin çocuğunu götürdü, dedi.

Kadınlar dâvalarını halletmek üzere Dâvûd sallallahu aleyhi ve sellem’e başvurdular. O da yaşlı kadını haklı görerek çocuğu ona verdi. Kadınlar oradan ayrıldıktan sonra Hz. Dâvûd’un oğlu Süleyman sallallahu aleyhi ve sellem’e giderek, meseleyi ona da anlattılar. Hz. Süleyman:

– Bana bıçağı getirin de çocuğu ikiye bölerek aralarında paylaştırayım, dedi. O zaman genç kadın:

– Allah sana rahmet etsin, öyle yapma! Çocuk onundur, dedi.

Hz. Süleyman da çocuğun genç kadına ait olduğunu belirtti.[22]

1832. Mirdâs el–Eslemî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ın sâlih kulları birbiri ardından âhirete göçer; geride arpa ve hurmanın döküntüleri gibi değersiz kimseler kalır. Allah Teâlâ da onlara hiçbir önem vermez."[23]

1833. Rifâa İbni Râfi' ez–Zürakî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Cebrâil *aleyhisselâm* Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelerek:

– İçinizdeki Bedir gazilerine nasıl bir önem veriyorsunuz? diye sordu. Peygamber *aleyhisselâm* da:

– *"Onları müslümanların en faziletlisi kabul ederiz"* buyurdu veya buna benzer bir söz söyledi. Cebrâil *aleyhisselâm*:

– Biz de meleklerden Bedir Gazvesi'ne katılanları meleklerin en faziletlisi sayarız, dedi.[24]

1834. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bir kavme azâb gönderdiği zaman, o azâb orada bulunanların hepsine erişir. Sonra da herkes amellerine göre yeniden diriltilir."[25]

***** Günahların yaygınlaşması ve bunlara engel olunmaması, toplumun helak edilmesinin bir sebebidir. Deprem, sel ve değişik felaketler gibi. Toplumda kötülükler çoğalır. Allah'a ve Allah'ın dinine isyan edilir, iyi kimseler de vazifelerini yapmazlarsa gelen felaketler iyi kimselere de isabet

edebilir. Dolayısıyla kötülükleri görüp onların yaygınlaşmasına engel olmak her müslümanın görevidir.

Bu hadisin bir benzeri 2 ve 91 numarada geçmişti.[26]

1835. Câbir *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Mescid–i Nebevî'de Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hutbe okurken dayandığı bir kütük vardı. Mescide minber konulduğu (artık Resûlullah hutbesini orada okumaya başladığı) zaman bu kütüğün, doğumu yaklaşmış deve gibi inlediğini duyduk. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* minberden indi, elini kütüğün üzerine koyunca sesi kesildi.[27]

1836. Ebû Sa'lebe el–Huşenî Cürsûm İbni Nâşir *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ bazı şeyleri farz kıldı, onları ihmal etmeyin. Bazı günahlara yaklaşılmaması için sınırlar koydu, o sınırları aşmayın. Bazı şeyleri haram kıldı, o haramları çiğnemeyin. Bazı şeyleri de unuttuğu için değil size olan merhameti sebebiyle dile getirmedi, onları da araştırıp kurcalamayın."[28]

1837. Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber yedi gazâ yaptık. O gazvelerde çekirge yedik.

Diğer bir rivayete göre, Resûl–i Ekrem ile beraber çekirge yedik, dedi. [29]

1838. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Mü'min bir yılan deliğinden iki defa ısırılmaz."[30]

***** Müslüman uyanık ve dikkatli insandır, kendisini tecrübe tahtası yapmaz. Dikkatsizlik ve tedbirsizlikten dolayı bir defa aldatılsa bile ferasetini kullanarak ikinci defa aynı tuzağa yakalanmaz.[31]

1839. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ kıyamet gününde üç kişiyle konuşmaz, yüzlerine bakmaz ve kendilerini temize çıkarmaz; onlar için acıklı azâb vardır:

Biri, yolculuk sırasında ihtiyacından fazla suyu olup da onu öteki yolculardan esirgeyen kimse.

Diğeri, ticaret malını ikindiden sonra satarken, onu şu kadar fiyata aldım diye yemin eden, gerçek hiç de öyle olmadığı halde müşteri kendine inanan kimse.

Öteki de, bir devlet başkanına dünyalık hatırına biat sözü veren, kendisine para pul verirse sözünde duran, vermezse sözünden cayan kimsedir."[32]

1840. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Sûra iki üfleme arasında kırk vardır." Ashâb–ı kirâm:

– Ebû Hüreyre! Kırk gün mü? diye sordular.

– Bir şey diyemem, dedi. Sahâbîler:

– Kırk yıl mı? diye sordular.

– Bir şey diyemem, dedi.

– Kırk ay mı? diye sordular.

– Bir şey diyemem, dedi. (Sonra hadisi şöyle tamamladı) *“Kuyruk sokumu (acbü’z–zeneb) dışında insanın bütün bedeni çürüyüp yok olur. Yeniden yaratılma işi kuyruk sokumundan başlar. Sonra Allah Teâlâ gökten bir su indirir, herkes bitkiler gibi yeniden canlanır.”*[33]

1841. Yine Ebû Hüreyre şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* bir yerde sahâbîlerle konuşurken bir bedevî çıkageldi ve:

– Kıyamet ne zaman kopacak? diye sordu.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sözünü kesmeden konuşmasına devam etti. Bunun üzerine sahâbîlerden biri:

– Bedevînin sorusunu duydu, fakat soruyu beğenmedi, dedi. Bir başkası da:

– Hayır, soruyu duymadı, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* konuşmasını bitirince:

– *“Kıyamet hakkında soru soran nerede?”* buyurdu. Bedevî:

– Buradayım, Yâ Resûlallah! dedi.

– *“Emanet zâyi edildiği zaman kıyameti bekle!”* buyurdu. Bedevî:

– Emanet nasıl zâyi olacak? diye sordu. Resûl–i Ekrem de:

– *“Emanet ehil olmayan kimseye verildiği zaman kıyameti bekle!”* buyurdu.[34]

1842. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İmamlar sizin için namaz kılarlar; eğer eksiksiz kıldırırlarsa hem size hem de onlara sevabı vardır; şayet hata ederlerse, size sevap, onlara da ceza vardır."[35]

1843. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*:

"Siz insanların iyiliği için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz" âyetini okudu ve onu şöyle açıkladı:

İnsanların diğer kimselere en hayırlı ve faydalı olanları, bazı şahısları boyunlarından zincire vurulmuş olarak (İslâm toplumuna) getiren kimselerdir. Sonra o getirdikleri esirler İslâmiyet'i kabul ederler.[36]

1844. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, boyunlarından zincire vurulmuş olarak cennete götürülen kimselerden hoşnut olur."[37]

1845. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ'nın bir beldede en beğendiği yer oranın mescitleri, bir beldede en sevmediği yer de oranın çarşı–pazarıdır."[38]

1846. Selmân–ı Fârisî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Şayet yapabiliyorsan, çarşı–pazara ilk giren ve oradan en son çıkan kimse sen olma! Çünkü orası şeytanın savaş alanı olup bayrağını oraya

diker.[39]

Berkânî *Sahîh*'inde bu hadisi şöyle rivayet etmiştir:

Selmân *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Çarşı–pazara ilk giren ve oradan en son çıkan sen olma! Şeytan orada yumurtlar ve orada yavru çıkarır."

1847. Âsım el–Ahvel'den rivayet edildiğine göre Abdullah İbni Sercis *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Yâ Resûlallah! Allah seni bağışlasın, dedim. O da:

– *"Seni de bağışlasın"* buyurdu.

Âsım el–Ahvel dedi ki, Abdullah İbni Sercis'e:

– Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* senin için böyle mağfiret diledi mi? diye sordum.

– Evet, senin için de mağfiret diledi, dedi ve şu âyet–i kerîmeyi okudu:

"(Habîbim!) Hem kendinin hem de mü'min erkeklerin ve mü'min kadınların günahlarının bağışlanmasını dile!"[40].

1848. Ebû Mes'ûd el–Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İlk peygamberlerden itibaren halkın hatırında kalan bir söz vardır: Utanmadıktan sonra dilediğini yap!"[41].

1849. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde insanlar arasında ilk görülecek hesap, kan dâvalarıdır."[42]

1850. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Melekler nûrdan, cinler kızıl ateşten, Âdem de size bildirilen şeyden (topraktan) yaratılmıştır."[43]

1851. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Nebiyy–i Muhterem *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ahlâkı Kur'an idi. [44]

1852. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Kim Allah'a kavuşmak isterse, Allah da ona kavuşmak ister. Kim Allah'a kavuşmak istemezse, Allah da ona kavuşmayı arzu etmez" buyurdu. Bunun üzerine ben:

– Yâ Resûlallah! Ölümü sevmediği için mi (kavuşmak istemez)? Öyleyse hepimiz ölümü sevmeyiz, dedim.

– *"Hayır, öyle değil. Mü'mine Allah'ın rahmeti, rızâsı ve cenneti müjdelendiği zaman Allah Teâlâ'ya kavuşmak ister; işte o zaman Allah da ona kavuşmayı arzu eder. Kâfire Allah'ın azâbı, gazabı haber verildiği zaman Allah'a kavuşmaktan hoşlanmaz; Allah da ona kavuşmaktan hoşlanmaz"* buyurdu.[45]

1853. Mü’minlerin annesi Safiyye Binti Huyey *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* itikâfa girmişti. Bir gece onu ziyarete gidip konuştum. Sonra eve dönmek üzere kalktığım zaman o da beni evime götürmek üzere kalktı.

Bu sırada ensardan iki kişi *–Allah onlardan razı olsun–* bizimle karşılaştı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’i görünce oradan çabucak uzaklaşmak istediler. Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– “*Biraz yavaş olun. Yanımdaki Safiyye Binti Huyey’dir*” dedi. Onlar:

– Elçisinin uygunsuz bir davranışta bulunmasından Allah’ı tenzih ederiz, Yâ Resûlallah! deyince de:

– “*Şeytan insanın vücudunda kan gibi dolaşır, Onun sizin kalbinize bir kötülük – veya bir şüphe– atmasından korktum*” buyurdu.[46]

***** Kötü niyet ve sui zan yani şüpheden uzak durmak ve bu tür işlere meydan vermemenin önemi anlatılan hadisimizle insanın apaçık düşmanı olan şeytana karşı daima dikkatli olması gerektiği hatırlatılmaktadır. Çünkü şeytan vesvese ve telkinleriyle insanları saptırabilir. Şeytan daima boş olup izin kullanmıyor, tatil yapmıyor, istirahat etmiyor, o bizi görüyor, biz onu görmüyoruz. Biz görevimizi unutuyor, ibadetlerimizi ihmal ediyoruz, o ise görevini hiç unutmuyor, şeytan her insanı saptırıp cehenneme sokmak için her hileye başvuruyor, bunu unutmamalıdır.[47]

1854. Ebü’l–Fazl Abbâs İbni Abdülmuttalib *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Huneyn Gazvesi’nde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber bulundum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (Düldül adındaki) beyaz katırın üzerinde otururken, Abdülmuttalib’in torunu Ebû Süfyân İbni Hâris ile ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in yanından hiç ayrılmadık. Müslümanlarla müşrikler birbirine girince müslümanlar gerilemeye başladı. Bu sırada Resûlullah Düldül’ü durmadan kâfirlerin üzerine sürüyordu. Ben Düldül’ün geminden tutmuş savaş alanına girmesine engel olmaya çalışıyordum. Ebû Süfyân ise Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in katırının özengisine yapışmıştı. Bu sırada Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Ey Abbâs! Bey‘atürrıdvân’da bulunanlara seslen!”* buyurdu.

Gür sesli bir zât olan Abbas sözüne şöyle devam etti:

Var gücümle “Bey‘atürrıdvân’da bulunan sahâbîler! Neredesiniz?” diye bağırdım. Vallahi onların sesimi duydukları zaman Hz. Peygamber’e doğru dönüp gelişleri, bir ineğin yavrusuna doğru şefkatle gelişi gibiydi. “Lebbeyk! Lebbeyk! (Emret! Emret!)” diyerek kâfirlerle vuruştular. Ensarı savaşa çağırırken “Ey ensar topluluğu! Ey ensar topluluğu!” diye sesleniyorlardı. Daha sonra da sadece Hâris İbni Hazrecoğullarından yardım istendi. Bu sırada Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Düldül’ün üzerinde ileri doğru uzanmış vaziyette onların çarpışmalarına bakarken *“İşte tandırın kızıştığı zaman!”* buyurdu. Sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yerden birkaç çakıl taşı alıp kâfirlerin yüzüne doğru fırlattı. Ardından da: *“Muhammed’in Rabbine yemin ederim ki, bozguna uğradılar”* dedi.

Ben savaşanlara bakmaya gittim. Gördüğüm kadarıyla savaş başladığı gibi devam ediyordu. Vallahi Hz. Peygamber’in, kâfirlere taşları

fırlatmasından sonra, güçlerinin gittikçe zayıfladığını ve işlerinin tersine döndüğünü gördüm.[48]

1855. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ temizdir; sadece temiz olanları kabul eder. Allah Teâlâ peygamberlerine neyi emrettiyse mü'minlere de onu emretmiştir. Cenâb–ı Hak Peygamberlere:

'Ey peygamberler! Temiz ve helâl olan şeylerden yiyin, iyi ve faydalı işler yapın!' buyurmuştur. Mü'minlere de:

'Ey iman edenler! Size verdiğimiz rızıkların temiz olanlarından yiyin' buyurmuştur."

Resûl–i Ekrem daha sonra şunları söyledi:

"Bir kimse Allah yolunda uzun seferler yapar. Saçı başı dağınık, toza toprağa bulanmış vaziyette ellerini gökyüzüne açarak: Yâ Rabbi! Yâ Rabbi! diye dua eder. Halbuki onun yediği haram, içtiği haram, gıdası haramdır. Böyle birinin duası nasıl kabul edilir!"[49]

1856. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ kıyamet gününde üç kişiyle konuşmaz, onları temize çıkarmaz, suratlarına bile bakmaz; onlar için acıklı azâb vardır:

Bunlar zina eden ihtiyar, yalan söyleyen hükümdar, kibirlenen fakirdir."[50]

1857. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Seyhan, Ceyhan, Fırat ve Nil, bunların hepsi cennet nehirlerindendir."[51].

1858. Ebû Hüreyre şöyle dedi:

Bir gün Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* elimi tutarak şöyle buyurdu:

"Allah, toprağı cumartesi günü yarattı. Oradaki dağları pazar günü, ağaçları pazartesi günü, sevilmeyen şeyleri salı günü, nûru çarşamba günü yarattı. Hayvanları yeryüzüne perşembe günü yayıp dağıttı. Âdem'i yaratılanların sonuncusu olarak cuma gününün son saatlerinde, ikindiyle akşam arasında yarattı."[52].

1859. Ebû Süleymân Hâlid İbni Velîd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Mûte Savaşı'nın yapıldığı gün elimde dokuz kılıç kırıldı. Elimde sadece Yemen yapısı enli bir kılıç kaldı.[53]

1860. Amr İbni Âs *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledi:

"Hâkim, hüküm verirken ictihadda bulunur da isabetli hüküm verirse, iki sevap kazanır. Yine hüküm verirken ictihadda bulunur da yanılırsa, bir sevap kazanır."[54].

1861. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sıtma, cehennem ateşindendir. Onu su ile serinletiniz.”[55]

1862. Yine Âişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse, oruç borcuyla ölürse, yakını onun yerine orucunu tutar.”[56]

***** Bu hadisteki (sâme anhü veliyyühû) ibaresini bir kısım alimler “ölü namı hesabına fakirleri doyurur” diye anlamışlar ve yakın akrabası ve varisleri fakirleri doyurmak suretiyle borcunu telafi etmiş ve orucunu tutmuş gibi olurlar demişlerdir. Ayrıca; müslümanın tutamadığı her günün orucu için Bakara: 2/184 ve benzeri varid olan hadislere göre bir fakirin doyurulması hükmüyle uygulama devam etmiş, sahabe, tabiin ve Medine halkının ameli de bu şekilde devam etmiştir. Dolayısıyla bu hadis-i şerif, yukarıdaki ayetten ve zikredilen hadisten önce geldiği ve hükümünün kalmadığı da bildirilmiştir.[57]

1863. Avf İbni Mâlik İbni Tufeyl’den rivayet edildiğine göre, bir kimse Âişe *radıyallahu anhâ*’ya gelerek, sattığı veya bağışladığı bir şey hususunda (yeğeni) Abdullah İbni Zübeyr’in, “Vallahi Âişe ya bu işten vazgeçer veya ben onun böyle davranmasına engel olurum” dediğini haber vermişti. Âişe bu haberi getiren adama:

– O böyle mi dedi? diye sordu. Oradakiler de:

– Evet, böyle söyledi, dediler. Bunun üzerine Âişe:

– Abdullah İbni Zübeyr ile eğer ölünceye kadar bir daha konuşursam, Allah’a adağım olsun, dedi.

Hz. Âişe’nin dargınlığı epeyce uzayınca, İbnü’z–Zübeyr araya şefaatçiler koyarak teyzesinin kendini bağışlamasını istedi. Fakat Âişe:

– Vallahi ben onun hakkında kimsenin aracılığını kabul etmem, adağımı da bozmam, dedi. Bu dargınlığın hayli uzadığını gören Abdullah İbni Zübeyr, Misver İbni Mahreme ile Abdurrahman İbni Esved İbni Abdiyegûs’a konuyu açarak:

– Allah aşkına beni (teyzem) Âişe’nin yanına götürüp barıştırın. Benimle ilgiyi kesip konuşmamak üzere adak adaması helâl değildir, dedi.

Misver ile Abdurrahman bu teklifi kabul edip Hz. Âişe’nin evine geldiler ve:

– Allah’ın selâmı ve bereketleri sana olsun, girebilir miyiz? diye içeri girmek üzere izin istediler. Hz. Âişe de:

– Girin, dedi.

– Hepimiz mi girelim? diye sordular. Yanlarında İbnü’z–Zübeyr’in olduğunu bilmediği için o da:

– Evet, hepiniz girin, dedi. İbnü’z–Zübeyr de onlarla birlikte içeri girdi; perdenin arkasına geçerek teyzesinin boynuna sarıldı ve kendisini bağışlamasını isteyerek ağladı. Misver ile Abdurrahman da, Allah aşkına onu bağışla, diye yalvardılar ve:

– Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* de, pek iyi bildiğin gibi, küs durmayı yasaklamıştır. Bir müslümanın din kardeşiyle üç günden fazla dargın durması helâl değildir, diyerek onunla barışmasını istediler. Suç bağışlamanın önemi, akraba ile ilgiyi kesmenin kötülüğü konusunda o kadar çok şey söylediler ki, nihayet Hz. Âişe onlara adağından söz ederek ağlamaya başladı:

– Ben konuşmamak üzere adak adadım; adağı bozmak günahtır, dedi. Mahreme ile Abdurrahman onun gönlünü yapmak üzere o kadar çok şey söylediler ki, sonunda Hz. Âişe İbnü'z–Zübeyr ile konuştu. Adağını bozduğu için de kırk köleyi âzad etti. Hz. Âişe sonraki günlerde bu adağını sık sık anıp ağlar, gözlerinden akan yaşlar baş örtüsünü ıslatırdı.[58]

1864. Ukbe İbni Âmir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, aradan sekiz yıl geçtikten sonra bir gün Uhud şehidlerini ziyarete gitti. Yaşayanlara ve ölenlere vedâ eder gibi onlara dua etti. Sonra (konuşmak üzere) minbere çıktı ve şunları söyledi:

"Ben âhirete sizden önce gideceğim ve sizin için hazırlık yapacağım; sizin Allah yolundaki hizmetlerinize şâhitlik edeceğim. Buluşma yerimiz Kevser havuzunun yanıdır. Ben şu bulunduğum yerden Kevser havuzunu görmekteyim. Ben sizin Allah'a şirk koşmanızdan korkmuyorum. Ama dünya hırsıyla birbirinizle didişip çekişmenizden korkuyorum."

Ukbe sözüne şöyle devam etti: Bu benim Resûlullah'ı son görüşüm oldu.[59]

1865. Ebû Zeyd Amr İbni Ahtab el–Ensârî *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize sabah namazını kıldırdıktan sonra minbere çıktı, öğle namazına kadar konuştu. Aşağı inip namazı kıldırdı, tekrar minbere çıktı ve ikindi namazına kadar konuştu. Minberden inip ikindi namazını kıldırdıktan sonra yine minbere çıktı ve güneş batıncaya kadar konuştu. Artık bize olmuş ve olacak her şeyi haber verdi. Bunları en iyi bilenimiz, hâfızası en sağlam olanımızdır.[60]

1866. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'a itaat etmeyi adayan kimse (adağını yaparak) O'na itaat etsin. Allah'a isyan etmeyi adayan da (adağından vazgeçsin ve) O'na karşı gelmesin."[61]

1867. Ümmü Şerîk *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona zehirli iri keleri öldürmeyi emretti ve:

"O, İbrâhim aleyhisselâm'a ateş üflerdi" buyurdu.[62]

1868. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Zehirli iri keleri ilk vuruşta kim öldürürse ona şu kadar iyilik sevabı vardır. Onu ikinci vuruşta kim öldürürse, birincisinden daha az olmak üzere ona da şu kadar iyilik sevabı vardır. Eğer bir kimse onu üçüncü vuruşta öldürürse ona da şu kadar iyilik sevabı vardır."[63]

Bir başka rivayete göre de şöyle buyurdu:

"Kim zehirli iri keleri ilk vuruşta öldürürse ona yüz iyilik sevabı yazılır. İkinci vuruşta öldürene bundan daha az sevap verilir. Üçüncü vuruşta öldürene de daha az sevap verilir."[64]

1869. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"(Vaktiyle) bir adam:

– Ben mutlaka bir sadaka vereceğim, dedi. Geceleyin evinden sadakasını alıp çıktı ve onu bilmeden bir hırsızın eline tutuşturdu. Ertesi gün halk:

– Hayret! Bu gece bir hırsıza sadaka verilmiş! diye konuşmaya başladı. Adam:

– Allahım! Sana hamdolsun. Ben mutlaka bir sadaka daha vereceğim, dedi. Sadakasını alarak evinden çıktı ve onu bir fâhişenin eline tutuşturdu. Ertesi gün halk:

– Olur şey değil! Bu gece bir fâhişeye sadaka verilmiş! diye dedikoduya başladı. Adam:

– Allahım! Bir fâhişeye sadaka verdiğim için sana hamdolsun. Ben mutlaka bir sadaka vereceğim, dedi. Sadakasını alıp evinden çıktı ve onu bir zenginin eline koydu. Ertesi gün halk:

– Bu ne iştir! Bu gece bir zengine sadaka verilmiş! diye söylenmeye başladı. Adam:

– Allahım! Hırsıza, fâhişeye ve zengine sadaka verdiğim için sana hamdolsun, dedi.

Uykusunda o adama şöyle denildi:

– Hırsıza verdiğin sadaka, belki onu yaptığı hırsızlıktan utandırıp vazgeçirecektir. Fâhişe belki yaptığından vazgeçip iffetli bir kadın olacaktır. Zengin de belki bundan ibret alıp Allah'ın kendisine verdiği maldan muhtaçlara dağıtacaktır.”[65].

***** Daima infak edilmesine dair hadisler pek çoktur. Ayrıca her zaman ve durumda infak edilmesini emreden ayetlerden; Bakara: 2/3, 195, 215, 254, 261, 262, 264, 267, 272, 273, 274; Al-i İmran: 3/17, 92, 134; Nisa:

4/39; Enfal: 8/3, 60; Tevbe: 9/34, 99; Ra'd: 13/22; İbrahim: 14/31; Nahl: 16/75; Hac:; 22/35; Furkan: 25/67; Kasas: 28/54; Secde: 32/16, Fatır: 35/29; Sebe': 34/39; Şura: 42/38; Hadid: 57/7; Münafikun: 63/10; Teğabün: 64/16.ayetlerine bakılabilir. [66]

1870. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir yemek dâvetinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber bulunuyorduk. Kendisine etin kol tarafı ikram edildi. Resûl–i Ekrem etin kol tarafını severdi. Ondan bir lokma kopardıktan sonra şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde insanların efendisi benim. Bu da neden biliyor musunuz? Allah Teâlâ gelmiş gelecek bütün insanları düz bir yere toplayacak. Orası, insanlara bakan kimsenin hepsini görebileceği, onlara çağıranın hepsine sesini duyurabileceği bir yerdir. Güneş onlara yaklaşacak, insanlar sıkıntıdan ve kederden artık dayanamayacak hale gelince birbirlerine:

– İçinde bulunduğunuz sıkıntıyı, başınıza gelen hali görmüyor musunuz? Halinizi Rabbinize arzederek size şefaat edecek birini bulmayı düşünmüyor musunuz? diyecekler. Bazıları ötekilerine:

– Babanız Âdem'e gidiniz, diyecekler. Âdeme gelip:

– Ey Âdem! Sen insanların babasısın. Seni Allah kudret eliyle yarattı. Sana kendi rûhundan üfledi. Meleklere sana secde etmelerini emretti, onlar da secde ettiler. Seni cennete yerleştirdi. Rabbine varıp bizim için şefaat et. İçinde bulunduğumuz hali, başımıza gelen derdi görmüyor musun? diyecekler. O da:

– Bugün Rabbim çok gazaplı. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Rabbim o ağaca yaklaşmamı yasakladı,

ama ben O'nu dinlemedim. Asıl benim nefsim şefaat edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Nûh'a gidin, diyecek. Onlar da Nûh'a gelerek:

– Ey Nûh! Sen yeryüzü halkına gönderilen resûllerin ilkisin. Allah Teâlâ sana "çok şükreden kul" demişti. İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? Başımıza gelenleri görmüyor musun? Rabbinin huzurunda bize şefaat etmeyecek misin? diyecekler. O da:

– Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Benim bir duam vardı; onu da kavmimin aleyhine kullandım. Asıl benim nefsim şefaat edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin. İbrâhim'e gidin, diye karşılık verecek. Onlar da İbrâhim'e gelerek:

– Sen Allah'ın peygamberisin, yeryüzü halkı içinde Allah'ın dostu sensin. Rabbinin huzurunda bize şefaat et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? diyecekler. O da şunları söyleyecek:

– Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Ben vaktiyle üç yalan söylemiştim. Asıl benim nefsim şefaat edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Mûsâ'ya gidin. Onlar da Mûsâ'ya gelerek şöyle diyecekler:

– Ey Mûsâ! Sen Allah'ın Resûlüsün. Allah sana peygamberlik vermek ve seninle konuşmak suretiyle seni diğer insanlardan üstün kılmıştır. Rabbinin huzurunda bize şefaat et. İçinde bulunduğumuz hali görmüyor musun? O da:

– Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Ben

öldürülmesine dair emir almadığım bir adamı öldürdüm. Asıl benim nefsim şefaat edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Îsâ'ya gidin, diyecek. Onlar da Îsâ'ya gelerek:

– Ey Îsâ! Sen Allah'ın Resûlü, O'nun Meryem'e yönelttiği kelimesi ve O'nun yarattığı bir ruhsun. Sen daha beşikte iken insanlarla konuştun. Rabbinin huzurunda bize şefaat et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? diyecekler. Îsâ da:

– Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır, diyecek, ama bir günah zikretmeyecek. Sonra da, asıl benim nefsim şefaat edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Muhammed'e gidin, diyecek.

Başka bir rivayete göre Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu: Onlar da bana gelerek:

– Yâ Muhammed! Sen Allah'ın Resûlü ve son peygambersin. Allah Teâlâ senin gelmiş geçmiş bütün günahlarını bağışlamıştır. Rabbinin huzurunda bize şefaat et! İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? diyecekler. Ben de yürüyüp Arş'ın altına geleceğim, Rabbime secdeye kapanacağım. Sonra Allah Teâlâ daha önce kimseye öğretmediği en güzel hamdü senâyı bana ilham edecek. Sonra bana hitaben:

– Yâ Muhammed! Secdeden başını kaldır! İste! İstediğin sana verilecek. Şefaat et, şefaatin kabul edilecek, buyuracak. Ben de başımı secdeden kaldıracağım ve:

– Yâ Rabbî! Ümmetimi bana bağışla! Yâ Rabbî! Ümmetimi kurtar! Yâ Rabbî! Ümmetimi bağışla! diye yalvaracağım. O zaman bana:

– Yâ Muhammed! Ümmetinden hesaba çekilmeyecek olanları cennet kapılarının en sağındaki Bâbü'l–eymen'den içeri al! Onlar başkalarıyla beraber cennetin diğer kapılarından da gireceklerdir, buyurulacak. Sonra Resûl–i Ekrem sözüne şöyle devam etti: Canımı kudretiyle yaşatan Allah'a yemin ederim ki, cennet kapılarının iki kanadı arasındaki mesafe, Mekke ile (Bahreyn'deki) Hecer veya Mekke ile (Suriye'deki) Busrâ arasındaki mesafe kadar geniştir."[67].

1871. İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

İbrâhim *sallallahu aleyhi ve sellem,* İsmâil'in annesi (Hâcer) ile henüz memedeki oğlu İsmâil'i alıp Mekke'ye getirdi. Onları Kâbe'nin üst tarafında ve zemzemin yukarısındaki büyük bir ağacın altına bıraktı. O vakitler Mekke'de kimse bulunmadığı gibi içecek su da yoktu. İşte İbrâhim, karısı ile oğlunu oraya bıraktı. Yanlarına da bir dağarcık hurma ve bir kırba su koydu. Sonra İbrahim arkasını dönüp gitmeye başladı. Hâcer onun peşini bırakmadı:

– İbrâhim! Bizi konuşup görüşecek bir kimsenin, yiyip içecek bir şeyin bulunmadığı bu vadide tek başına bırakıp da nereye gidiyorsun? diye sordu. Bu soruyu birkaç defa tekrarladı. İbrâhim dönüp bakmadı bile. Sonunda Hâcer: Bunu böyle yapmanı sana Allah mı emretti? deyince İbrâhim:

– Evet, Allah emretti, diye cevap verdi. Hâcer:

– Öyleyse Allah bizi korur, dedi.

Hâcer geri döndü; İbrâhim *sallallahu aleyhi ve sellem* de yürüyüp gitti. Kimsenin kendisini göremediği Seniyye mevkiine varınca, yüzünü Kâbe tarafına çevirdi; sonra ellerini kaldırarak şöyle dua etti:

“Ey Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için ben, neslimden bir kısmını, senin saygı duyulması gereken Mukaddes Mâbed’inin yanında, ekin bitmez bir vâdiye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerine onlara karşı muhabbet koy ve kendilerine bazı meyvelerden rızık ver. Umarım ki nimetlerine şükrederler” (İbrâhim: 14/37)

Hâcer İsmâil’i emziriyor ve kırbadaki sudan içiyordu. Nihayet kırbadaki su tükendi. Hem kendi hem oğlu susadı. Çocuk susuzluktan yerde sızlanıp yuvarlanmaya başlayınca, Hâcer onun bu halini görmemek için oraya en yakın tepe olan Safâ’ya gitti ve tepenin üstüne çıktı. Sonra acaba birini görebilir miyim diye vâdiye bakındı; fakat kimseyi göremedi. Safâ tepesinden inip vâdiye gelince, koşmasına engel olmasın diye elbisesinin eteğini topladı. Sonra da çok zor durumda kalmış bir insanın son gayretiyle koşmaya başladı; vâdiyi geçip Merve’ye geldi. Tepenin üstüne çıkıp acaba birini görebilir miyim diye bakındı; fakat kimseyi göremedi. İki tepe arasında böyle yedi defa gidip geldi.

İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* sözünün burasında şöyle dedi: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*: “İşte bundan dolayı insanlar Safâ ile Merve arasında sa‘yeder” buyurdu. Sonra da sözüne şöyle devam etti:

Hâcer Merve tepesine çıkınca bir ses duydu. Kendi kendine “Sus! Dinle!” dedi. Sonra iyice kulak verdi, aynı sesi bir daha duydu.

– Tamam, sesini duyurdun. Yapabiliyorsan bize yardım et! diye seslendi. Bir de baktı ki, zemzemin olduğu yerde bir melek, topuğuyla –veya kanadıyla– yeri kazmakta! Nihayet su göründü. Hâcer, akıp gitmesin diye suyun etrafını eliyle şöyle çevirmeye, suyu avuçlayıp kırbasını doldurmaya başladı. Hâcer suyu avuçladıkça, bir rivayete göre avuçladığı kadar, yerden kaynıyordu.

İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*: *“Allah İsmâil’in annesine rahmet etsin. Zemzemi kendi haline bıraksaydı –veya suyu avuçlamasaydı– zemzem akarsu olurdu”* buyurdu. İbni Abbas sözüne şöyle devam etti:

Hâcer sudan içti ve yavrusunu emzirdi. Melek ona:

– Bize bir zarar gelir diye korkma! İşte şurası Beytullah’ın yeridir. Onu şu çocukla babası yapacaktır. Allah, o işi yapacak kimsenin yok olup gitmesine izin vermez, dedi. Beytullah’ın yeri zeminden yüksekçe idi. Seller oranın sağını solunu yalayıp aşındırmıştı. Onlar bu şekilde yaşayıp giderken nihayet bir gün Cürhümlüler’den bir grup insan veya onlardan bir aile Kedâ yolundan gelerek Mekke’nin alt tarafına indiler. O sırada bir kuşun gelip gittiğini gördüler. Bu kuş mutlaka suyun etrafında dönüp duruyor. Halbuki biz bu vadide su bulunmadığını biliyorduk, diyerek ayağına çevik bir veya iki kişiyi oraya gönderdiler. Gidenler orada su bulunduğunu görünce geri dönüp durumu haber verdiler. Suyun yanına geldiklerinde Hâcer’i gördüler:

– Bizim buraya yerleşmemize izin verir misin? diye sordular. O da:

– Evet, ama su üzerinde bir hak iddia edemezsiniz, dedi. Onlar da:

– Peki, kabul, dediler.

İbni Abbas rivayetine şöyle devam etti:

İnsanlarla bir arada olmaya ihtiyaç duyduğu sırada onların çıka gelmesi Hâcer’i sevindirdi. Cürhümlüler oraya yerleştikleri gibi akrabalarına haber saldılar, onlar da gelip yerleştiler. Böylece Mekke civarı yerleşik bir alan haline geldi.

O zaman çocuk olan İsmâil nihayet büyüyüp gelişti. Cürhümlüler’den Arapça’yı öğrendi. Delikanlılık çağına geldiği zaman, Cürhümlüler’in en

fazla beğenip takdir ettikleri bir kimse oldu. Erginlik çağına gelince, onu kendilerinden bir kızla evlendirdiler. Günün birinde Hâcer vefat etti. İsmâil'in evlenmesinden sonraki bir tarihte, Hz. İbrâhim, Hâcer ile oğlunun durumunu öğrenmek üzere Mekke'ye geldi. Fakat İsmâil'i evde bulamadı. Karısına:

– İsmâil nerede diye sordu. Kadın:

– Rızkımızı temin etmeye, başka bir rivayete göre, avlanmaya gitti, dedi. İbrâhim *aleyhisselâm* ona geçimlerinin ve durumlarının nasıl olduğunu sordu. O da:

– Çok kötü durumdayız. Büyük bir sıkıntı ve darlık içindeyiz, diye hallerinden şikâyet etti. İbrâhim de:

– Kocan gelince ona selâmımı söyle; kendisine hatırlat da kapısının eşiğini değiştirsin, dedi.

İsmâil eve gelince, orada bir şeyler olduğunu sezdi ve karısına:

– Ben yokken eve biri geldi mi? diye sordu. O da:

– Evet, yaşlı bir adam geldi, diyerek onu tarif etmeye çalıştı. Seni sordu, ben de söyledim. Nasıl geçindiğimizi öğrenmek istedi. Ben de büyük bir geçim sıkıntısı çektiğimizi anlattım, dedi. İsmâil:

– Peki, sana bir şey tavsiye etti mi? diye sordu. O da şunları söyledi:

– Evet, sana selâm söyledi ve kapısının eşiğini değiştirsin dedi. İsmâil:

– O gelen benim babamdır. Bana senden boşanmamı emretmiş. Haydi ailenin yanına dönebilirsin, dedi. O kadını boşayıp Cürhümlüler'den bir başka kadınla evlendi.

Allah'ın dilediği kadar bir zaman geçtikten sonra İbrâhim tekrar oğlunun evine geldi. Fakat İsmâil'i bulamadı. İçeri girip İsmâil'i sordu. Karısı:

– Rızkımızı temin etmeye gitti, dedi. İbrâhim:

– Geçiminiz, haliniz nasıl? diye sordu. Kadın:

– Çok iyi durumdayız. Rahat ve bolluk içindeyiz, diyerek Allah'a hamdü senâ etti. Konuşma şöyle devam etti:

– Ne yiyorsunuz?

– Et yiyoruz.

– Ne içiyorsunuz?

– Su.

O zaman İbrâhim, 'Allahım, etlerine sularına bereket ver', diye dua etti.

Sözün burasında Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"O zamanlar Mekke'de ekin yoktu. Eğer olsaydı tahılın bereketlenmesi için de dua ederdi."

İbni Abbas dedi ki: İbrahim'in duası sayesinde et ile su, başka yerde yaşayanlarla kıyaslanmayacak şekilde, Mekkeliler'in sağlığına elverişli olmuştur.

Bir başka rivayete göre İbrâhim *aleyhisselâm* oraya gelince:

– İsmâil nerede? diye sordu. Karısı:

– Avlanmaya gitti, dedi. Sonra da: Bir şeyler yemek ve içmek üzere buyurmaz mısınız? dedi. İbrâhim:

– Ne yiyor ne içiyorsunuz? diye sordu. Kadın:

– Yediğimiz et, içtiğimiz su, dedi. İşte o zaman İbrâhim *aleyhisselâm:*

– Allahım! Onların yiyeceklerine, içeceklerine bereket ver! diye dua etti.

İbni Abbas sözüne şöyle devam etti: Ebü'l–Kâsım *sallallahu aleyhi ve sellem:* “İşte bu, İbrâhim'in duasının bereketidir” buyurdu.

İbrâhim gelinine şöyle dedi:

– Kocan eve gelince ona benim selâmımı söyle ve kendisine hatırlat da, kapısının eşiğine sahip olsun, dedi.

İsmâil eve gelince:

– Eve gelen oldu mu? diye sordu, Karısı:

– Evet, güzel görünümlü bir ihtiyar geldi, diyerek onun hakkında güzel şeyler söyledi. Sözüne devamla, bana seni sordu, ben de anlattım; geçimimizi öğrenmek istedi, ben de çok iyi olduğunu belirttim, dedi. İsmâil:

– Sana bir tavsiyede bulundu mu? diye sordu. O da:

– Evet, sana selâm söyledi ve kapının eşiğine sahip olmanı emretti, dedi. O zaman İsmâil:

– O benim babamdır. Evin eşiği de sensin. Babam seni hoş tutmamı, seninle iyi geçinmemi emretmiş, dedi.

Allah'ın dilediği kadar bir zaman geçtikten sonra İbrâhim *aleyhisselâm* bir daha geldi. O sırada İsmâil zemzemin yakınındaki büyük bir ağacın altına oturmuş ok yontuyordu. Babasını görünce ayağa kalktı. Uzun süre birbirini görmeyen bir baba çocuğuna, bir çocuk da babasına sevgi ve saygısını nasıl gösterirse, onlar da birbirlerine öyle yaptılar.

İbrahim *aleyhisselâm* oğluyla konuşmaya başladı:

– İsmâil! Allah bana önemli bir görev verdi.

– Öyleyse Rabbinin emrini yap, babacığım.

– Ama bana yardım edeceksin.

– Sana elbette yardım ederim.

İbrâhim oradaki yüksekçe bir tepeyi gösterdi:

– Allah, işte şuraya bir ev yapmamı emretti, dedi. İbrâhim oraya Kâbe’nin temelini atıp yükseltti. İsmâil taş getiriyor, İbrâhim de duvar örüyordu. Binanın duvarları yükselince, İsmâil şu (makâm–ı İbrâhim diye bilinen) taşı getirip babasına verdi. O da bu taşın üstüne çıkıp İsmâil’in getirdiği taşlarla inşaata devam etti. Onlar beraberce binayı yaparken: *“Rabbimiz! Bizden bu hizmeti kabul buyur. Şüphesiz sen duamızı duyan, niyetimizi bilensin”* (Bakara: 2/127) diye dua ediyorlardı.

Bir başka rivayet ise şöyledir:

İbrâhim *aleyhisselâm* İsmâil ile onun annesini alıp yola çıktı. Yanlarında bir de su kırbası vardı. İsmâil’in annesi susadıkça kırbadan içip oğlunu emziriyordu. Nihayet Mekke’ye gelince, İbrâhim Hâcer’i büyük bir ağacın altına bıraktı. Sonra geriye, ailesinin yanına dönmeye başladı. Bunun üzerine Hâcer onun arkasına takıldı. Kedâ mevkiine gelince, Hâcer onun arkasından:

– İbrâhim! Bizi kime bırakıp gidiyorsun? diye seslendi. O da:

– Allah’a bırakıyorum, dedi. Hâcer:

– Allah’ın himâyesine razıyım, dedi. Sonra geri döndü. Kırbadaki sudan içiyor, südü artıyor, o da çocuğunu emziriyordu. Sonunda su bitti. Hâcer, gidip etrafa bakınayım, belki birini görürüm, dedi. Yürüyüp gitti, Safâ tepesine çıktı. Birini görebilir miyim diye etrafına bakındı, bakındı, fakat kimseyi göremedi. Vâdiye inince koşmaya başladı. Merve’ye geldi. İki tepe arasında koşarak birkaç defa gidip geldi. Sonra da gidip çocuğa bakayım, acaba ne yapıyor, diye söylendi. Dönüp çocuğun yanına geldi; çocuk bıraktığı gibi bitkin bir halde duruyordu. Orada öylece durmaya gönlü razı olmadı. Gidip etrafa tekrar bakınayım, belki birini görürüm, dedi. Yürüdü gitti, Safâ tepesine çıktı. Bir kimseyi görebilir miyim diye etrafına

bakındı, bakındı, fakat kimseyi göremedi. Böylece iki tepe arasında yedi defa gidip geldi. Sonra tekrar kendi kendine, gidip çocuğa bakayım, acaba ne yaptı, diye söylendi. O sırada bir ses duydu. "Eğer bir iyilik yapabileceksen yardım et!" diye seslendi. Bir de baktı ki Cebrâil *aleyhisselâm*, topuğunu yere vurarak toprağı kazıyor. Derken su fışkırdı. Hâcer hayretler içinde kaldı ve hemen kırbasına avuç avuç su doldurmaya başladı. Sonra Buhârî hadisin tamamını rivayet etti.[68]

1872. Saîd İbni Zeyd *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim dedi:

*"Mantar, kudret helvası türünden ilâhî bir lutuftur. Suyu da göze şifadır."**[69]***.

***** Tabii olarak ekilmeksizin insan emeği karıştırılmaksızın Allah'ın ikramı cinsinden yeryüzünde biten Domalan ve Tabii Mantar'ın suyu göze şifadır. Suyu göze damlatılacağı gibi sürme gibi çekileceği de söylenmiştir.[70]

---

[1] Müslim, Fiten 110. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 59; İbni Mâce, Fiten 33.

[2] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 532.

[3] Buhârî, Enbiyâ 50, Fiten 26; Müslim, Fiten 105, 108.

[4] Müslim, Fiten 116.

[5] Müslim, Fiten 123. Ayrıca bk. Buhârî, Fezâilü'l–Medîne, 9, 26, 27, Tevhîd 31; İbni Mâce, Fiten 33.

[6] Müslim, Fiten 124.

[7] Müslim, Fiten 125. Ayrıca bk. Tirmizî, Menâkıb 69; İbni Mâce, Fiten 33.

[8] Müslim, Fiten 126. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 19–21.

[9] Müslim, Fiten 113. Ayrıca bk. Buhârî, Fiten 27.

[10] Buhârî, Fiten 26; Müslim, Âdâb 32, Fiten 114, 115. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 33.

[11] Buhârî, Fiten 26, Tevhîd 17; Müslim, Fiten 101, 102. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Melâhim 14, Sünnet 25–26; Tirmizî, Fiten 56, 62; İbni Mâce, Fiten 33.

[12] Buhârî, Enbiyâ 3; Fiten 26; Müslim, Fiten 109.

[13] Buhârî, Fiten 26, Tevhîd 17; Müslim, Îmân 274. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 60.

Deccalle alakalı 207 numarada bir hadis geçmişti.

[14] Buhârî, Cihâd 94, Menâkıb 25; Müslim, Fiten 82.

[15] Buhârî, Fiten 22; Müslim, Fiten 54.

[16] Buhârî, Fiten 24; Müslim, Fiten 29. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 25.

[17] Buhârî, Fiten 24; Müslim, Fiten 29–32. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Melâhim 13; Tirmizî, Sıfatü'l–cenne 26.

[18] Buhârî, Fezâilü'l–Medîne 5; Müslim, Hac 498, 499.

[19] Müslim, Fiten 68, 69. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, III, 317.

[20] Müslim, Zekât 59. Ayrıca bk. Buhârî, Zekât 9.

[21] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Akdıye 21. Ayrıca bk. İbni Mâce, Lukata 4.

[22] Buhârî, Enbiyâ 40, Ferâiz 30; Müslim, Akdıye 20. Ayrıca bk. Nesâî, Âdâbü'l–kudât 14.

Dava halledilmesine dair 221'de benzeri geçmişti.

[23] Buhârî, Rikâk 9. Ayrıca bk. Dârimî, Rikâk 11.

[24] Buhârî, Megâzî 11. Ayrıca bk. İbni Mâce, Mukaddime 11.

[25] Buhârî, Fiten 19; Müslim, Cennet 84.

[26] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 536.

[27] Buhârî, Menâkıb 25.

[28] Dârekutnî, es–Sünen, IV, 184. Ayrıca bk. Hâkim, el–Müstedrek, IV, 115.

[29] Buhârî, Zebâih ve’s–sayd 13; Müslim, Sayd ve’z–zebâih 52. Ayrıca bk. Tirmizî, Et’ime 22; Nesâî, Sayd ve’z–zebâih 37.

[30] Buhârî, Edeb 83; Müslim Zühd 63. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 29; İbni Mâce, Fiten 13.

[31] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 537.

[32] Buhârî, Müsâkât 10, Şehâdât 22, Ahkâm 48, Tevhîd 24; Müslim, Îmân 171–173. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû‘ 60; Tirmizî, Siyer 35; Nesâî, Büyû‘ 6; İbni Mâce, Ticârât 30, Cihâd 42.

[33] Buhârî, Tefsîru sûre (39), 3, (78), 1; Müslim, Fiten 28.

[34] Buhârî, İlim 2, Rikak 35. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 361.

[35] Buhârî, Ezân 55. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 355, 537.

[36] Buhârî, Tefsîru sûre (3), 7.

[37] Buhârî, Cihâd 144. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihâd 114.

[38] Müslim, Mesâcid 28.

[39] Müslim, Fezâilü's–sahâbe 100.

[40] Müslim, Fezâil 112.

[41] Buhârî, Enbiyâ 54, Edeb 78. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 6; İbni Mâce, Zühd 17.

[42] Buhârî, Diyât 1, Rikak 48; Müslim, Kasâme 28. Ayrıca bk. Tirmizî, Diyât 8; Nesâî, Tahrîmü’d–dem 2; İbni Mâce, Diyât 1.

[43] Müslim, Zühd 60. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, VI, 153, 168.

[44] Müslim, Müsâfirîn 139. Ayrıca bk. Nesâî, Kıyâmü’l–leyl 2.

[45] Müslim, Zikir 14–17. Ayrıca bk. Buhârî, Rikak 41; Tirmizî, Cenâiz 67, Zühd 6; Nesâî, Cenâiz 10; İbni Mâce, Zühd 31.

[46] Buhârî, İ’tikâf 11, Bed’ü’l–halk 11, Ahkâm 21; Müslim, Selâm 23–25. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 79, Edeb 81; İbni Mâce, Sıyâm 65.

[47] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 540.

[48] Müslim, Cihâd 76.

[49] Müslim, Zekât 65. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru’l–Kur’ân 3.

[50] Müslim, Îmân 172. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 25; Nesâî, Zekât 75, 77.

Benzeri 617-794-1590-1837’de geçmişti

[51] Müslim, Cennet 26. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 261, 289, 440.

[52] Müslim, Münâfıkîn 27. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 327.

[53] Buhârî, Meğâzî 44.

[54] Buhârî, İ’tisâm 21; Müslim, Akdıye 15. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Akdıye 2; Tirmizî, Ahkâm 2; Nesâî, Âdâbü’l–kudât 3; İbni Mâce, Ahkâm 3.

[55] Buhârî, Bed'ü'l–halk 10, Tıb, 28; Müslim, Selâm 78–84. Ayrıca bk. Tirmizî, Tıb 25; İbni Mâce, Tıb 19.

[56] Buhârî, Savm 42; Müslim, Sıyâm 153. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Savm 40, Eymân 21.

[57] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 542.

[58] Buhârî, Edeb 62.

[59] Buhârî, Megâzî 17; Müslim, Fezâil 31. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 68–70; Nesâî, Cenâiz 61.

[60] Müslim, Fiten 25. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, V, 341.

[61] Buhârî, Eymân 28, 31. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Eymân 19; Tirmizî, Nüzûr ve’l–eymân 2; Nesâî, Eymân 27, 28; İbni Mâce, Keffârât 16.

[62] Buhârî, Enbiyâ 17, Bed'ü'l–halk 15; Müslim, Selâm 142. Ayrıca bk. Nesâî, Menâsik 115; İbni Mâce, Sayd 12.

[63] Müslim, Selâm 146. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 162–163; Tirmizî, Sayd 14; İbni Mâce, Sayd 12.

[64] Müslim, Selâm 147.

[65] Buhârî, Zekât 14; Müslim, Zekât 78. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 47.

[66] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 544.

[67] Buhârî, Enbiyâ 3, 9, Tefsîru sûre (17), 5; Müslim, Îmân 327, 328. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 10.

Biraz kısa şekliyle 203’de geçmişti.

[68] Buhârî, Enbiyâ 9 (Yukarıdaki rivayetlerin hepsi Sahîh–i Buhârî’dedir).

[69] Buhârî, Tefsîru sûre (2), 4, Tefsîru sûre (7), 2, Tıb 20; Müslim, Eşribe 157–162. Ayrıca bk. Tirmizî, Tıb 22; İbni Mâce, Tıb 8.

[70] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 549.

İSTİĞFAR

371) İstiğfar Ve Tevbe

Bu bölümdeki yedi ayet ve onbir hadis-i şeriften Allah’tan daima günahlarımızın affını dileyeceğimizi, Allah’ın çok bağışlayan ve çok affeden olduğunu, cennetin bağışlanma isteğinde bulunan mü’minlere hazırlandığını, kötülük işleyen kimse bağışlanma talebinde bulunursa Allah’ı merhametli bulacağını, tevbe ve istiğfar edenlere Allah’ın azap etmeyeceğini, müslümanın günahta ısrar etmeyip bağışlanma talebinde bulunması gerektiğini, Rasulullah’ın günde yetmiş küsur veya yüz defa istiğfar ettiğini bir topluluk hiçbir günah işlemeseydi Allah’ın yeniden günah işleyen ve istiğfar eden bir topluluk meydana getireceğini, istiğfarı dilinden düşürmeyene Allah’ın beklemediği yerden rızık vereceğini ve bağışlayacağını, seyyidü’l-istiğfarın ne olduğunu, Rasulün namazdan sonraki istiğfarını, Rasulullah (s.a.v.)’ın vefatından önce sık sık söylediği duayı Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmaksızın yeryüzü dolusu günahla Allah’ın huzuruna çıkılsa bile bağışlanabileceğini, sadakayı çok verip istiğfar etmenin gerekliliğini öğreneceğiz.[1]

“...Allah’tan günahının bağışlanmasını iste.” (Muhammed: 47/19)

“Allah’tan bağışlanma iste, çünkü Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.” (Nisa: 4/106)

“Hemen Rabbine yönel, O’nu eksiksiz övgülerle överek tesbih et ve kendisini her türlü yakıştırmalardan uzak ve mukaddes bil, onun şanını yücelt. Ondan bağışlanmanı ve affedilmeni iste. Çünkü gerçekten o kendisine tevbe ile yönelenleri her zaman bağışlayıp affedendir.” (Nasr: 110/3)

“...Yolunu Allah’ın kitabıyla bulanlar için Rableri katında mesken olarak içlerinden ırmaklar akan, içinde ebedi kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah’tan bir hoşnutluk vardır. Allah kullarını çok iyi görendir. O yolunu Allah’ın kitabıyla bulanlar, Ey Rabbimiz, sana inanıyoruz, bizi affet, günahlarımızı bağışla ve bizi azabından koru derler. Onlar ki sabrederler ve doğru dürüsttürler. Rablerine yürekten bağlı olup malların Allah yolunda harcarlar ve seher vakitlerinde bağışlanma dilerler.” (Al-i İmran: 3/15-17)

“Ama kim kötülük yapar, yahut başka şekillerde varlık sebebine aykırı davranır, daha sonra affetmesi için Allah’a yalvarırsa, Allah’ı çok bağışlayıcı ve merhametli olarak bulacaktır.” (Nisa: 4/110)

“Oysa ey Peygamber! sen onların arasında iken, Allah onlara azap edecek değildir ve onların arasında bulunan mü’minler, Allah’tan bağışlanmalarını isterken yine Allah onlara azap edici değildir.” (Enfal: 8/33)

“Ve onlar utanç verici bir iş yaptıkları veya varlık sebebine aykırı bir davranışta bulundukları zaman, Allah’ı hatırlar ve günahlarının affı için yalvarırlar. Zaten Allah’tan başka kim günahları affedebilir. Onlar işledikleri günah üzerinde de bilerek ısrar etmezler.” (Al-i İmran: 3/135)

1873. Egar el–Müzenî *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu nakletti:

"Bazan kalbimin perdelendiği olur. Ama ben Allah'a günde yüz defa istiğfâr ediyorum."[2]

1874. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim, dedi:

"Vallahi ben günde yetmiş defadan fazla Allah'tan beni bağışlamasını diler, tövbe ederim."[3]

1875. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, siz hiç günah işlemeseydiniz, Allah sizi yok eder, yerinize, günah işledikten sonra Allah'tan af dileyecek bir millet getirir ve onları affederdi."[4]

***** Bakara: 2/222'de belirtildiği üzere Allah tevbe edenleri sever. Allah'ı gazaplandıran şey kişinin Rabbını hatıra getirmemesidir. Çünkü Rabbi ona hatasını düzeltme yeteneği vermiştir. Bu yeteneği kullanmamak gafletin en büyüğüdür. Bütün insanlar böyle büyük gaflete düşerlerse, Allah'ı unuturlarsa Allah onların hepsini helak eder. Allah'tan bağışlanma isteyecek başka bir toplum getirir. Dolayısıyla insan günahtan değil, işlediği günahtan sonra tevbe ve istiğfar etmemekten korkmalıdır. 423'de geçmişti. [5]

1876. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Biz Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bir yerde yüz defa:

“Rabbiğfir lî ve tüb aleyye inneke ente’t–tevvâbü’r–rahîm: Allahım! Beni bağışla ve tövbemi kabul eyle. Çünkü sen tövbeleri çok kabul eden ve çok merhamet edensin” dediğini sayardık.[6]

***** Bu hadisimiz de bize 110 Nasr 1-3, 33 Ahzab 21’e göre en güzel örneklik teşkil etmektedir. Biz de devamlı Allah’a yönelip günahlarımızdan dolayı ona yalvarıp yakarmalıyız.

1877. İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimse istiğfârı dilinden düşürmezse, Allah Teâlâ ona her darlıktan bir çıkış, her üzüntüden bir kurtuluş yolu gösterir ve ona beklemediği yerden rızık verir.”[7]

1878. İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Her kim ‘estağfirullâh’ellezî lâ ilâhe illâ hû, el–Hayye’l–Kayyûme ve etûbü ileyh: Kendisinden başka ilâh bulunmayan, ebedî hayatla daima diri olan, her şeyin varlığı kendisine bağlı olup kâinatı yöneten Allah’tan beni bağışlamasını diler ve günahlarıma tövbe ederim’ diye yalvarırsa, savaştan kaçmış bile olsa, günahları bağışlanır.”[8]

1879. Şeddâd İbni Evs *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İstiğfârın en üstünü kulun şöyle demesidir: Allâhümme ente rabbî, lâ ilâhe illâ ente, halaktenî ve ene ‘abdüke, ve ene ‘alâ ‘ahdike ve va‘dike m’esteta‘tü. Eûzü bike min şerri mâ sana‘tü, ebûü leke bi–ni‘metike ‘aleyye, ve ebûü bi–zenbî, fağfir lî fe–innehû lâ yağfirü’z–zünûbe illâ ente: Allahım! Sen benim Rabbimsin. İbadete lâyık senden başka tanrı yoktur. Beni sen yarattın. Ben senin kulunum. Ezelde sana verdiğim sözümde ve vaadimde hâlâ gücüm yettiğince durmaktayım. İşlediğim kusurların şerrinden sana sığınırım. Bana lutfettiğin nimetleri yüce huzurunda minnetle anar, günahımı itiraf ederim. Beni affet; şüphe yok ki günahları senden başka affedecek yoktur.”

Resûl–i Ekrem sözüne şöyle devam etti: *“Her kim, bu seyyidü’l–istiğfârı sevabına ve faziletine bütün kalbiyle inanarak gündüz okur da o gün akşam olmadan ölürse cennetlik olur. Yine her kim, sevabına ve faziletine gönülden inanarak gece okur da sabah olmadan ölürse cennetlik olur.”*[9].

1880. Sevbân *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, selâm verip namazdan çıkınca üç defa istiğfâr eder ve *“Allâhümme ente’s–selâm ve minke’s–selâm tebârekte yâ ze’l–celâli ve’l–ikrâm: Allahım selâm sensin. Selâmet ve esenlik sendendir. Ey azamet ve kerem sahibi Allahım, sen hayır ve bereketi çok olansın”* derdi.

Hadisin râvilerinden biri olan Evzâî’ye:

– İstiğfâr nasıl yapılır? diye sorulunca:

– Estağfirullah, estağfirullah demektir, dedi.[10]

1881. Âişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vefatından önce sık sık *"Sübhânallahi ve bi–hamdihî, estağfirullâhe ve etûbü ileyh: Ben Allah'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder ve O'na hamdederim. Allah'tan beni bağışlamasını diler ve günahlarıma tövbe ederim"* derdi.[11]

1882. Enes *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinledim dedi:

"Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

Ey Âdemoğlu! Sen bana dua ettiğin ve benden affını umduğun sürece, işlediğin günahlar ne kadar çok olursa olsun, onların büyüklüğüne bakmadan seni bağışlarım.

Ey Âdemoğlu! Günahların gökyüzünü kaplayacak kadar çok olsa, sonra da benden affını dilesen, seni affederim.

Ey Âdemoğlu! Sen yeryüzünü dolduracak kadar günahla karşıma gelsen; fakat bana hiçbir şeyi ortak koşmamış olsan, şüphesiz ben de seni yeryüzü dolusu bağışla karşılarım."[12].

1883. İbni Ömer *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Ey kadınlar! Sadaka veriniz ve çok istiğfâr ediniz. Çünkü ben cehennemin çoğunu sizin doldurduğunuzu gördüm"* buyurmuştu. Orada bulunan kadınlardan biri:

– Niçin cehennemin çoğunu biz dolduruyoruz? diye sordu. Resûl–i Ekrem de:

– *“Çünkü siz çok lânet eder ve kocanızın yaptığı iyilikleri unutursunuz. Aklı ve dini eksik olup da, aklı başında adamların aklını çelen sizin gibisini görmedim”* buyurdu. O kadın:

– Aklımızın ve dinimizin eksikliği nedir? diye sordu. Resûl–i Ekrem de:

– *“İki kadının şahitliği bir erkeğin şahitliğine bedeldir. Kadının günlerce namaz kılmadığı olur.”*[13]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 550.

[2] Müslim, Zikir 41. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 26.

Baş tarafta 13-14 hadisler olarak geçmişti.

[3] Buhârî, Daavât 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîr 47; İbni Mâce, Edeb 57.

Baş tarafta 13-14 hadisler olarak geçmişti.

[4] Müslim, Tevbe 11. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, III, 238.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 551.

[6] Ebû Dâvûd, Vitir 26; Tirmizî, Daavât 39. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 57.

[7] Ebû Dâvûd, Vitir 26. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 57.

[8] Ebû Dâvûd, Vitir 26; Tirmizî, Daavât 118; Hâkim, el–Müstedrek, I, 511. Ayrıca bk. İbni Mâce, Edeb 57.

[9] Buhârî, Daavât 2, 16. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 100–101; Tirmizî, Daavât 15; Nesâî, İstiâze 57.

[10] Müslim, Mesâcid 135. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Vitir 25; Tirmizî, Salât 108; Nesâî, Sehv 81, 82; İbni Mâce, İkâme 32.

[11] Buhârî, Ezân 123, 139; Müslim, Salât 218–220.

[12] Tirmizî, Daavât 98. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, V, 172.

443'de geçmişti.

[13] Buhârî, Hayz 6, Küsûf 9, Zekât 44, Savm 41, Şehâdât 12; Müslim, Îmân 132. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 15; Tirmizî, Îmân 6; İbni Mâce, Fiten 19.

ALLAH TEALA'NIN CENNETTE MÜ'MİNLERE HAZIRLADIĞI NİMETLER

372) Allah'ın Mü'minlere Cennette Hazırladığı Nimetler

Bu bölümdeki dört ayet ve onyedi hadis-i şeriften, Allah'ın iman eden kulları için cennette hazırladığı pınarları, kalplerden kin ve öfkenin orada sökülüp atılacağını, yorgunluğun da orada olmayacağını, korku ve üzüntüsüz bir hayat olacağını, altın tepsi, tabak ve kadehlerle yiyecek ve içecekler ikram edileceğini, ebedi kalınacak cennetlerde her türlü meyveden yenebileceğini, ipek ve atlas elbiseler içinde karşılıklı sohbetler edileceğini ve iri gözlü huriler verileceğini, cenneti elde edebilmek için insanların dünyada orayı kazanmak için yarış etmeleri gerektiğini, cennette her türlü yeme içmenin olup, idrar ve dışkının olmadığını, oradaki nimetlerin hiçbir göz tarafından görülmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir insanın hatırından geçiremediği ve hayal edemediği nimetler olduğunu, tarakların altından olup her tarafın güzel kokularla donatıldığını, cennetteki en aşağı seviyede olan kimseye dünyanın on misli büyüklüğünde yer verileceğini, altmış mil yüksekliğinde inciden yapılma çadırlar olduğunu, çok büyük ağaçlar olup bir ucundan diğer ucuna yüz senede varılamayacağını, köşklerdeki mü'minlerin birbirlerini semadaki yıldızlar gibi seyredeceğini, esen rüzgarın bile orada insanların güzelliklerine güzellik katacağını ve cennette ölüm, hastalık, ihtiyarlık olmayacağını, keder ve sıkıntı

çekilmeyeceğini, cennetteki tüm nimetlerin en üstünü olarak da Allah'ın razı olduğunu kullarına bildireceğini, şu anda gökteki ayı nasıl görüyorsak orada da Rabbimizi öylece göreceğimizi ve en değerli şeyin de bu olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Muhakkak ki, yolunu Allah ve kitabıyla bulanlar, cennetlerde ve ırmak başlarındadırlar. Esenlik ve güvenlik içerisinde girin oraya! diyerek karşılanacaklar orada. Gönüllerindeki kini, hasedi kökünden söküp attık onların; Onlar mutluluk divanları üzerinde, karşı karşıya oturmuş kardeştirler. O cennetlerde onlara, hiçbir yorgunluk ve bitkinlik erişmez ve oradan çıkarılacak da değillerdir." (Hıcr: 15/45-48)

"O gün Allah onlara: "Ey benim kullarım bugün ne korkacaksınız, ne de üzüleceksiniz!" diyecek. O kullarım ki, ayetlerime inanmışlar ve müslüman olmuşlardır. Ey kullarım! Siz ve mü'min eşleriniz girin cennete, orada ağırlanıp sevindirileceksiniz. Orada altın tepsiler ve kadehlerle onların etrafında dolaşılır. Orada canlarının çektiği, gözlerinin hoşlandığı herşey var. Ve sizler orada ebedi kalacaksınız. Dünyada yaptığınız doğru dürüst işler sayesinde, elde edeceğiniz cennet işte böyledir. Size orada pekçok meyveler de var, onlardan yersiniz." (Zuhruf: 43/68-73)

"Buna karşılık yollarını Allah ve kitabıyla bulanlar, gerçekten güvenilir bir konumdadırlar. Bahçeler ve pınarlar arasında, ince ve kalın ipekten elbiseler giyerler ve karşı karşıya otururlar. İşte böyle olacak, biz o mü'minleri siyah iri gözlü hurilerle de evlendiririz. Orada güven içinde canlarının çektiği her türlü meyveyi isteyip getirtirler. Ve orada ilk ölümden başka bir ölüm tatmayacaklar ve böylece Allah onları yakıcı ateşin

azabından korumuş olacaktır. Bu Rabbinin bir lütfudur ve en büyük zafer de budur." (Duhan: 44/51-57)

"Şüphesiz ki erdem sahipleri ve iyi kişiler cennet nimetleri içindedirler. Koltuklara yaslanarak seyrederler. Onların yüzlerinde nimetin ve mutluluğun sevincini görürsün. Onlara ağızları mühürlenmiş yani bozulmama ve lezzetinin kaçmaması için vakumlanmış, sadece, içecek kimsenin yanında halis sarhoşluk vermeyen şaraplardan sunulur ve içirilir, dünyadaki içkilerin tersine bunların içiminden sonra etrafa kötü kokular değil, misk kokusu yayılır. Öyleyse bu değerli şeylere ulaşmak için can atanlar, yarışanlar bu nimetlerin bulunduğu cennete girmek için yarışsınlar. Ve bu şaraba tesnim pınarının suyu karıştırılmıştır. Bu su öyle bir kaynaktır ki, Allah'a yakın olma şerefine erişenler ondan içerler." (Mutaffifin: 83/22-28)

1884. Câbir *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennetlikler cennette yiyip içerler, ama büyük, küçük abdeste çıkmaz ve sümkürmezler. Sadece hoş kokulu bir geğirti ve ter çıkarırlar. İnsanın kendiliğinden nefes alması gibi, onlar da kendiliklerinden Cenâb–ı Hakk'ı ulûhiyyet makamına yakışmayan sıfatlardan tenzih eder, tekbir getirirler."[2].

1885. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, 'Ben sâlih kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiçbir insanın hatır ve hayal edemediği nimetler

hazırladım' buyurdu."

Ebû Hüreyre, isterseniz şu âyeti okuyunuz, dedi:

"Mü'minlerin yaptıkları ibadet ve iyiliklere karşılık olarak onlara ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez" (Secde: 32/17).[3]

1886. Yine Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennete ilk girecek kimselerin yüzleri, dolunay gibi parlak olacak. Onların ardından gireceklerin yüzleri, gökyüzündeki en parlak yıldız gibi aydınlık olacak. Orada insanlar ne küçük ne büyük abdest bozarlar ve ne de tükürüp sümkürürler. Onların tarakları altındandır. Kokuları mis gibidir. Buhurdanlıklarında tüten hoş koku, cennetin hoş kokulu ağacındandır. Eşleri hûrilerdir. Cennetliklerin hepsi de babaları Âdem'in şeklinde yaratılmış olup boyları altmış arşındır."[4].

Buhârî ve Müslim'in diğer bir rivayetine göre Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

"Onların cennetteki kapları altındandır. Orada terleri mis gibi güzel kokacaktır. Orada her birine, baldırının iliği etinin üstünden görünecek kadar güzel ikişer kadın verilecektir. Onların kalpleri tek bir adamın kalbi gibi aynı duyguları taşıdığından, aralarında ne anlaşmazlık ne de çekişme meydana gelecektir. Akşam sabah Allah Teâlâ'yı ulûhiyyetine yakışmayan sıfatlardan tenzih edeceklerdir."[5].

1887. Muğîre İbni Şu'be *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Mûsâ sallallahu aleyhi ve sellem Rabbine:

– Cennetliklerin en aşağı derecesi nedir? diye sordu. Allah Teâlâ da şöyle buyurdu:

– O, cennetlikler cennete girdikten sonra çıkagelen bir adamın derecesi olup kendisine:

– Cennete gir! denir.

– Yâ Rabbî! Herkes yerine yerleşmiş ve alacağını almışken ben nereye gideceğim? der. Ona:

– Sana dünya hükümdarlarından birinin mülkü kadar yer verilse razı olur musun? diye sorulur. O da:

– Razıyım yâ Rabbî! der. Bunun üzerine Allah Teâlâ ona:

– İşte öyle bir mülk senindir. Bir o kadar daha, bir o kadar daha, bir o kadar daha, bir o kadar daha buyurur. Beşincisinde o adam:

– Razı oldum yâ Rabbî! der. Allah Teâlâ ona:

– İşte bu kadar şey hep senindir. Onun on misli de senindir. Bir de neyi arzu ediyorsan, gözün neden hoşlanıyorsa hepsi senindir, buyurunca adam:

– Razı oldum yâ Rabbî! diyecek.

Daha sonra Mûsâ aleyhisselâm :

– Yâ Rabbî! Cennetliklerin en üstün derecesi nedir? diye sordu. Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

– Onlar benim seçtiğim kullardır. Onların kerâmet fidanlarını kudret elimle ben dikip mühür altına aldım. Onlara hazırladığım nimetleri ne bir göz görmüş, ne bir kulak duymuş, ne de bir kimsenin hatır ve hayalinden geçmiştir.”[6]

1888. İbni Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ben cehennemden en son çıkacak (veya cennete en son girecek) kimseyi biliyorum. O adam cehennemden emekleye emekleye çıkar. Allah Teâlâ ona:

– Haydi git, cennete gir, buyurur. Adam cennete gider, fakat ona cennet doluymuş gibi gelir. Geri dönüp Allah Teâlâ'ya:

– Yâ Rabbî! Cennet ağzına kadar dolmuş! der. Allah Teâlâ ona:

– Git, cennete gir, buyurur. Tekrar oraya gider, yine cennetin dolu olduğunu zanneder. Bir daha geri dönüp Allah Teâlâ'ya:

– Yâ Rabbî! Orası dopdolu! der. Allah Teâlâ ona yine:

– Git, cennete gir, orada senin dünya kadar ve dünyanın on misli (veya dünyanın on misli büyüklüğünde) yerin var, buyurur. O Adam:

– Yâ Rabbî! Sen kâinâtın hükümdarı olduğun halde benimle alay mı ediyorsun? (veya benim halime mi gülüyorsun?) der."

Hadisin râvisi İbni Mes'ûd şöyle dedi: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gerideki dişleri belirinceye kadar tebessüm ettiğini gördüm. Sonra şöyle buyurdu:

"İşte cennetliklerin en aşağı seviyesinde bulunan adamın derecesi budur."[7].

1889. Ebû Mûsâ el–Eş'arî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz mü'min için cennette, altmış mil yükseklikte içi boş inciden yapılma bir çadır vardır. Orada mü'minin gidip ziyaret ettiği aileleri vardır. Fakat bu aileler birbirlerini görmezler."[8].

1890. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennette öyle bir ağaç vardır ki, idmanlı bir ata binmiş olan kimse onun bir ucundan diğerine yüz senede varamaz."[9].

1891. Yine Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennetlikler, kendilerinden yüksekteki köşklerde oturanları, aralarındaki derece farkı sebebiyle, sizin sabaha karşı doğu veya batı tarafında, gökyüzünün uzak bir noktasında batmak üzere olan parlak ve iri bir yıldızı gördüğünüz gibi göreceklerdir." Bunun üzerine ashâb–ı kirâm:

– Yâ Resûlallah! O yerler, peygamberlere ait ve başkalarının ulaşamayacağı köşkler olmalıdır, dediler. Resûl–i Ekrem şöyle buyurdu:

– *"Evet, öyledir. Canımı kudretiyle elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, o yerler, Allah'a iman edip peygamberlere bütün benlikleriyle inanan kimselerin de yurtlarıdır."*[10].

1892. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Cennette yay kadar bir yer, üzerine güneşin doğup battığı her şeyden daha hayırlıdır."[11].

1893. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cennette, cennetliklerin her hafta gittikleri bir çarşı vardır. Orada, yüzlerine ve elbiselerine cennet kokuları üfleyen bir kuzey rüzgârı eser ve böylece güzellikleri daha da artar. Eskisinden daha güzel ve yakışıklı olarak eşlerinin yanına döndükleri zaman, aileleri onlara:

– Vallahi güzelliğinize güzellik katılmış, derler. Onlar da:

– Vallahi yanınızdan ayrılalı beri siz de daha bir güzel olmuşsunuz, derler.”[12]

1894. Sehl İbni Sa’d *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cennetlikler, yükseklerdeki köşkleri, sizin gökyüzündeki yıldıza baktığınız gibi seyredeceklerdir.”[13]

1895. Sehl İbni Sa’d *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün, Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*’in cenneti geniş bir şekilde anlattığı bir sohbetinde bulundum. Sözünün sonunda şöyle buyurdu:

“Orada hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı, hiç kimsenin hatırından bile geçirmediği nimetler vardır.” Sonra da şu âyeti okudu:

“Korkuyla ve umutla Rablerine yalvarmak üzere ibadet ettikleri için vücutları yataklardan uzak kalır ve kendilerine verdiğimiz rızıktan da başkalarına harcarlar. Yaptıklarına karşılık olarak onlar için ne mutluluklar saklandığını hiç kimse bilemez” (Secde: 32/16–17)[14]

1896. Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cennetlikler cennete girince bir kimse şöyle seslenir: Siz cennette ebediyyen yaşayacak, hiç ölmeyeceksiniz; hep sağlıklı olacak, hiç hastalanmayacaksınız; hep genç kalacak, hiç yaşlanmayacaksınız; hep nimet ve mutluluk içinde yaşayacak, hiç keder ve sıkıntı çekmeyeceksiniz.”[15]

1897. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden cennetin en aşağı derecesinde olan birine (Allah Teâlâ veya bir meleği):

– Ne dilersen dile, diyecek. O da bütün dileklerini söyleyecek. Kendisine, kalbinden geçenlerin hepsini diledin mi? diye soracak. O da:

– Evet, diledim, diyecek. Bunun üzerine o kimseye:

– Bütün dileklerin bir misli fazlasıyla sana verilecektir, diyecek.”[16]

1898. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ cennetliklere:

– Ey cennet sâkinleri! diye seslenir. Onlar da:

– Buyur Rabbimiz! Emret! Bütün hayır ve iyilikler senin elindedir, derler. Allah Teâlâ:

– Halinizden memnun musunuz? diye sorar. Onlar:

– Nasıl razı olmayalım, Rabbimiz. Sen bize, hiç kimseye vermediğin bunca nimetler ihsan ettin, derler. Allah Teâlâ:

– Size bunlardan daha değerlisini vereyim mi? buyurur. Cennetlikler:

– Bunlardan daha değerlisi ne olabilir, Rabbimiz! derler. Bunun üzerine Cenâb–ı Hak:

– Üzerinize rızâmı indiriyorum; bundan sonra size hiç gazap etmeyeceğim, buyurur.”[17]

1899. Cerîr İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gece Resûlullah’ın yanında bulunuyorduk. On dördüncü gecesindeki aya baktıktan sonra şöyle buyurdu:

“Şu ayı hiç bir sıkıntı çekmeden gördüğünüz gibi Rabbinizi de ayan beyan göreceksiniz.”[18]

1900. Suheyb *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Cennetlikler cennete girince Allah Teâlâ onlara:

– Size vermemi istediğiniz bir şey var mı? diye soracak. Onlar:

– Yâ Rabbî! Yüzlerimizi ak etmedin mi? Bizi cennete koyup cehennemden kurtarmadın mı, daha ne isteyelim, diyecekler.

İşte o zaman Allah Teâlâ perdeyi kaldıracak. Onlara verilen en güzel ve en değerli şey Rablerine bakmak olacaktır.”[19]

Nevevi elimizdeki Riyazu’s-Salihin kitabını Allah’a hamdini ifade eden iki ayet ve bir dua ile bitirmektedir.

“Ama iman edip de yararlı işler yapanlara gelince; Rableri imanlarından dolayı onları doğru yola eriştirmektedir. Ahirette ise nimet dolu cennetlerde bulunacaklar ve onların konaklarının altlarından ırmaklar akmaktadır. Onlar, orada mutluluk makamında olup: “Ey Allah’ım! Sınırsız

kudret ve izzetinle sen ne yücesin, seni her türlü noksanlardan tenzih ederiz” diye dua ederler. Orada, onların selamlaşmaları “selam olsun” şeklinde olacaktır. Dua ve niyazlarının sonu ise; “Eksiksiz bütün övgüler alemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur” derler.” (Yunus: 10/9-10)

“Mü’minler cennete girmezden önce, onların benliklerinde takılıp kalmış olabilecek düşünce ya da duygu türünden uygun olmayan ne varsa hepsini silip atacağız. Onların önlerinde dereler ve ırmaklar çağıldayacak ve onlar “Eksiksiz bütün övgüler bizi bu bahtiyarlığa eriştiren Allah’a yakışır. Çünkü o bize yol göstermeseydi, biz asla doğru yolu bulamazdık! Ve Rabbimizin elçileri bize gerçekten doğru söylemişler” diyecekler. Ve bir ses: “İşte geçmişte edip-eylediklerinizsayesinde kazandığınız cennet bu” diye seslenecek.” (Araf: 7/43)

Allahım İbrahime ve onun âline rahmet ettiğin gibi kulun ve ümmî peygamber olan Rasûlün Muhammed (s.a.v.)’e onun hanımlarına ve zürriyetine hayır ve rahmetini esirgeme. İbrahim ve O’nun âline hayır ve bereket lutfettiğin gibi kulun ve ümmi peygamber olan Rasûlün Muhammed (s.a.v.)’e ve O’nun hanımlarına ve zürriyetine de hayır ve bereket ihsan eyle, şüphesiz sen övülmeye layık ve yücelerin yücesisin.

Bu eseri H. 670 yılı Ramazanı 14. pazartesi günü Dımışk’ta bitirdim.

Hafız, Fakîh Ebu Zekeriyya Muhyiddin

Yahya en-Nevevî

Abdullah PARLIYAN

16 Zilkade 1419

4 Mart 1999[20]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 553.

[2] Müslim, Cennet 18. Ayrıca bk. Buhârî, Bed'ü'l–halk 8, Enbiyâ 1.

Bir benzeri 708’de geçmişti. 1889 ve 1898 arası benzeri hadislerdir.

[3] Buhârî, Bed'ü'l–halk 8, Tefsîru sûre (32), 1, Tevhîd 35; Müslim, Cennet 2–5. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru’l–Kur’ân 33, 57; İbni Mâce, Zühd 39.

[4] Buhârî, Bed'ü'l–halk 8, Enbiyâ 1; Müslim, Cennet 15. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 60, Cennet 5; İbni Mâce, Zühd 39.

[5] Buhârî, Bed'ü'l–halk 8, Enbiyâ 1; Müslim, Cennet 17.

[6] Müslim, Îmân 312.

[7] Buhârî, Rikak 51, Tevhîd 36; Müslim, Îmân 308. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 39.

[8] Buhârî, Bed'ü'l–halk 8, Tefsîru sûre (55) 2; Müslim, Cennet 23–25. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 3.

[9] Buhârî, Rikak 51; Müslim, Cennet 8.

[10] Buhârî, Bed'ü'l–halk 8; Müslim, Cennet 11.

[11] Buhârî, Cihâd 5, 6, Bed'ü'l–halk 8, Rikak 51; (Hadisi Müslim rivayet etmemiştir). Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü’l–cihâd 17.

[12] Müslim, Cennet 13.

[13] Buhârî, Rikak 51.

[14] Müslim, Cennet 5.

[15] Müslim, Cennet 22. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru’l–Kur’ân 41.

[16] Müslim, Îmân 301. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, Müsned, II, 315.

[17] Buhârî, Rikak 51, Tevhîd 38; Müslim, Cennet 9. Ayrıca bk. Tirmizî, Cennet 18.

[18] Buhârî, Mevâkîtü’s–salât 16, Tefsîru sûre (50), 2, Tevhîd 24; Müslim, Mesâcid 211. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Sünnet 19; Tirmizî, Cennet 16; İbni Mâce, Mukaddime 13.

[19] Müslim, Îmân 297. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru’l–Kur’ân 11.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 558.

ÖNSÖZ

Eksiksiz tüm övgüler; âlemlerin Rabbi olan, hakkı batıldan ayırt ettiren, kitabı indiren Allah’a, salat ve selam da o indirilen Kur’an’ı bizzat yaşayarak kendi hayatında gösteren, sınır koyma yetkisi kendisine verilen O’nun Rasûlüne soy ve sopuna olsun.

Allah’ın lütfu ve yardımıyla ömrümüzün son yirmi yılını Kur’an ve hadis öğrenimi ve öğretimiyle geçirmiş olmamız sebebiyle şu kanaatımızı daima önde tuttuk ve her zaman ve her yerde tekrarladık; Günümüz insanının hiç bilmediği veya çok az bildiği Kur’an ve hadis bilgisi mutlaka öğrenilmeli ve hayata hakim kılınmalıdır. Dinimizin iki temel kaynağından biri olan, Kur’an’ı anlamaya yönelik Özlü Tefsir “Tefsirlerin Özü” isimli eserimizin yanı sıra hadisleri anlama, öğrenme, yaşama konusunda da yani Kur’an’ı evrensel planda yaşama diyebileceğimiz Peygamberimiz (s.a.v.)’in yaşama tarzı olan Sünnet=Hadis bilgisi de günümüz insanı tarafından mutlaka öğrenilip anlaşılmaya çalışılmalıdır. Çünkü Rabbimiz, yüce kitabımızda: Nisa: 4/59, 65, 80 ve Haşr: 59/7 ve Al-i İmran: 3/31 ayetleriyle; Şura: 42/52 ve Nur: 24/63 ve Ahzab: 33/21 ayetlerinde kimin ne görevle gönderildiği ve kime uyulması gerektiği ve anlaşmazlığa düşüldüğünde kime müracaat edilmesi gerektiği bildirilmektedir.

Ayrıca, *“Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.”*[1] ve *“Dinin kaybolması, sünneti terketmekle başlar. Halat, nasıl ki lif lif parçalanırsa din de sünnetin birer birer terkedilerek (ve her birinin yerine*

bir bid'at geçirilip İslam'ın dışındaki hayat tarzlarından ve kültürlerinden değişik bir modelin yerleştirilmesiyle) ortadan kalkar."[2].

Yukarıdaki ayetler ve bu iki hadis-i şerifiyle Peygamberimiz (s.a.v.) müslümanım diyenlerin hem Allah'ın kitabı olan Kur'an'a hem de sünnete sarılmak suretiyle müslüman kimliklerini koruyabileceklerini ifade etmektedir.

İslam toplumu diyebileceğimiz "Ümmet" kavramı kitap ve sünnet kültürü dediğimiz bu iki kaynakla meydana gelebilir.

Kitap ve sünnet ayrı ayrı düşünülemez.... İkisi birlikte olur veya sadece birisiyle müslüman olunmaz, müslümanca hayat da ortaya konularak Ümmet= İslam cemaati ortaya çıkamaz.

Sünnetsiz İslam anlayışı dünyanın her bölgesinde bulunagelmiştir. Memleketimizde de bu anlayışa sahip kimseler çıkabilir. Bunlar islami şuurlanmayı temelinden yaralayacak tehlikeli bir akımdır.

Biz Sünnet=Hadis'lerdeki yorumuyla birlikte Kur'an'ı ve İslamı anlayıp yaşayabileceğimize ve böylece iyi bir müslüman olacağımıza inanıyor, bu sebeble de tüm sahih hadis kitaplarından istifade edilmesini ve böylece iyi bir müslüman olunabileceğini kabul ediyoruz.

Bu gerçeği çok iyi anlayan Suriye'nin güneyinde Havran bölgesindeki Nevâ köyünde 631 yılında doğan, hiç evlenmediği için "Ebu Zekeriyya Yahya" diye künyelenen ve dini ihya ettiği için kendisine Muhyiddin lakabı verilen Hafız Fakîh Ebû Zekeriyya Yahya ibni Şeref ibni Muri en Nevevî diye bilinen kitabımızın müellifi çok küçük yaşlarda hafız olup pek çok eserleri şerh etmiştir.

Devamlı ve çok yorucu çalışmasıyla kısa zamanda büyük bir şöhrete ulaşarak pek çok eser vermeye başlamıştır. Kendisinden sonraki alimlerden

Zehebî’nin hadis alimlerinin efendisi diye andığı müellifimiz; hadis ilimlerinde büyük bir otoriteydi.

Kendi zamanının en büyük ilim merkezi (üniversitesi) durumunda olan Eşrefiyye kurumunun Dârul-Hadis şeyhliğine = Hadis anabilim dalı başkanlığına getirildi, vefatına kadar on bir yıl bu göreve devam etti.

Mütevazi yaşantısı içerisinde devrinin yöneticilerine de doğru bildiğini söylemekten çekinmez, sözlü ve yazılı olarak onları uyarırdı. Haksızlık olabilecek konularda dünyalık temini için fetva vermez ve para karşılığında ilmini satmazdı, hediye dahi almamaya gayret ederdi.

Talebelerinden ve büyük fakîh ve muhaddis İbni Ferah el İşbilî müellifimizin üç ana özelliğini şöyle sayar: Devamlı iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırır, dünya ve dünya menfaatlerine değer vermez, ilim ve görev sorumluluğunu iyi bilirdi.

Hayatı, ilmi ve şahsiyeti hakkında pek çok eserler yazılmıştır. Hacimli yazılan kitapların okunma şansının azlığından dolayı eserlerini özlü ve kısa olarak yazmıştır. Riyazü's Salihîn bunlardan biridir ki; yıllarca dini eğitim ve öğretim kurumlarında vazgeçilmez ders kitabı olarak okunması yanı sıra aynı zamanda geniş kapsamlı konuları içermesi açısından da va’z ve irşad kitabı görevi de görmüştür. 7-8 asırdır İslam dünyasında Kur’an-ı Kerimden sonra en çok okunan, en çok basılan bir eser olmuştur. Bu eserinin yanı sıra Hadis, Fıkıh, Kur’an okuma kaideleri dil ve gramer konularıyla ve daha değişik konularda da pek çok eserler vermiştir.

45 yıllık ömrünün 15-20 yıllık bir diliminde birçok eseri ve tamamlayamadığı pek çok eseri kaleme alan Nevevî’nin bu durumu; Allah’ın lütfu ve ömürünü bereketli kılması şeklinde açıklanabilir. Vefatı 24 Recep 676 tarihi olup 22 Aralık 1277 yılına tesadüf eder.

Riyazü-s Salihîn Niçin Yazıldı?

Nevevî'nin yaşadığı dönem olan 7,5 asır öncesi İslam düşmanları dört bir yandan İslam coğrafyasını kuşatmış içte ve dışta pek çok olumsuzluklar meydana gelmeye başlamıştı. Yani haçlı orduları ve Tatar baskınları her tarafı kasıp kavurmaktaydı. Müslümanlardan bir kısmı bugünkü gibi servet ve şehvet peşine düşmüş, farz ve sünnetleri ihmal ederek değişik bir yaşantıya bürünmüş, bir kısmı da zühd hayatına yöneldiklerini söyleyerek dünyada hiç bir sorumlulukları yokmuş gibi dünyadan yüz çevirmişlerdi. Bir üçüncü grup ta değişik bölgelerde İslam düşmanlarına karşı cihad gayreti içindeydi. Nevevî, böyle bir durumda ne yapılması gerektiğini bilerek o günün insanına neyi nasıl sunması gerektiğini kitap ve sünnete sarılmak olarak tesbit etti ve o dönemdeki üç gruba ayrılan insanların hepsini gerçek bir ölçüde birleştirmek istedi, öğrenme ve yaşama yollarını bu kitabıyla ortaya koymuş oldu. Fert, aile ve toplum planında yapılması gerekenleri ayet ve hadislerle tam yerine oturtarak her türlü sapıklık ve bid'atlara düşenlere gerçek islamı göstermeye çalıştı. İfrat ve tefrite düşmeksizin iddiasız ve gösterişsiz bir islami yapılanmanın yol ve yöntemini ana başlıklar alt birimler ayet ve hadislerle bu kitapta ortaya koymuş oldu. Nevevî'nin kulluk ve samimiyetinin bir meyvesi olarak islam dünyasında bu eseri çok büyük kabul görerek hedefine ulaşmış oldu.

18 ana bölüm ve 372 bölümden oluşan eser her müslümanın her yıl bir sefer okuması gerektiğini anımsatmaktadır.

Riyaz-üs Salihîn hakkında; çağdaş alimlerimizden Abdulfettah Ebu Gudde ve Nâsıruddîn el Elbânî ve Şuayb el Arnavut sened yönünden zayıflığı olan bir kaç hadisin olabileceğini, kendi şahsi tetkik ve değerlendirmelerine dayanarak söylerler. Fakat sened yönünden zayıf bulunan bu hadislerin de başka sened ve yollarla takviye edildiğini dile getiren bu alimlerin yanı sıra yedi asırdır hiç bir alim tarafından tenkid edilmediğini ve daima takdir edildiğini de söylemek gerekir.

Tesbit edebildiğimiz kadarıyla bu kitapta tekrar edilen hadis sayısı 260 civarındadır. Yani aynı hadis veya başka bir ravi tarafından rivayet edilen aynı konudaki hadisler bir kaç konuda ilgili olduğu için tekrar edilmiştir ki bu da sayıyı kabartmak için yapılan bir tekrar olmayıp gerekli olduğundan dolayı tekrar edilmiştir.

Bu güne kadar bu esere Arapça şerhler yapılmıştır.

Delilül Falihîn – Muhammed ibni Allan (996-1057) (4 Cild)

Şerhu Riyaz-üs Salihîn – Abdulmecid Haşim (2 Cild)

Menhel-ül Varidîn Subhi Salih (Tek cilt)

Nüzhet-ül Müttekîn (5 Kişilik Heyet) (2 Cild)

Ayrıca özetleyerek muhtasarları da yapılan bu eserin İngilizce ve Fransızca tercemeleri de vardır.

Türkçe'de de bir kaç tercemesi yapılmıştır. Farklı cilt sayısı ve değişik yayınevleri tarafından çeşitli baskıları yapılan eserin faydalarının yanı sıra cild sayısının fazla oluşu dilinin eski oluşu, baskı ve tertip arızaları yönünden pek çok anlaşılmayı güçleştiren durumlarla karşılaşmamız dolayısıyla bu terceme ve tertibe girmiş bulunmaktayız.

Bu eserimizde de tertip ve usul olarak yaptıklarımızı söylemek gerekirse şöylece özetleyebiliriz:

1. Bölüm başlıklarında verilmek istenen ne ise o söylenmiş oldu, kelime kelime tercemesi yapılmadı.

2. Ayet mealleri Özlü Tefsir çalışmamızdan verilerek daha anlaşılır olması temin edildi.

3. Hadislerde de anlaşılması gereken ne ise –tüm eserlerimizde olduğu gibi- diğer hadisler ve şerhlerden yararlanılarak tercemesi yapılmış açıklama gereken hadislere değişik yazı karakteriyle (*) işareti konularak gerekli açıklamlar yapılmıştır.

4. Mu'cem-ul Müfehres esas alınarak geçen hadislerin bu eser dışındaki alındığı kaynaklar verilmiştir. Ayrıca hadis araştırıcılarına kolaylık olması için Kütüb-ü Sitte dediğimiz altı güvenilir hadis kaynağımızla birlikte İmam-ı Malik'in Muvatta isimli eseriyle Darimi'nin Süneni yani hadis külliyatımızdan sekiz eserin kitap isimleri, bölüm ve hadis miktarları birer cetvel halinde sunulmuş olup Türkçe'ye tercüme edilen bu eserlerin tercemelerde hangi cilde tesadüf ettiği de gösterilmiştir.

5. Hadisler bir kaç yerde geçmiş ise açıklama gereken yerde verilerek diğerlerine de atıflar yapılarak gösterilmiştir.

6. Hadisi rivayet edenlerin isimleri Arapça gramer kurallarına göre değil, Türkçe'deki söyleyişe uygun olarak yazılmıştır.

7. Kullanışlı olması bakımından tek cild olarak düzenlenmiştir.

8. Arapça metinler okuyucunun dikkatini dağıtmaması için arkaya alınmış olup ihtiyaç duyanların müracaat etmesi için aynı numarayla verilmiştir.

9. Kudsi hadislerin numaraları dişi olarak verilmiştir. 1/1618 de olduğu gibi.

Bu çalışmamızda müslümanlara faydalı olmuş isek bu fayda Allah’ın yardımı sebebiyledir. Tüm hata, kusur ve yanlışlar bize, doğrular ise Allah ve Rasûlullah (s.a.v.)’e aittir.

Çalışma, gayret ve samimiyet bizden, faydasını bol kılıp hidayet vermesi Allah’tandir.

“... Ey Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalblerimizi bu gerçekten bir daha saptırma...” (Al-i İmran: 3/8)

Abdullah PARLIYAN

4 Mart 1999

---

[1] Buhari, Nikah 1; Müslim, Nikah 5.

[2] Darimî, Mukaddime 16.

HADÎS İLMİ ÜZERİNE BİR ÖZET...

“Sözlerin en güzeli Allah Teâlânın sözleri, yolların en doğrusu O’nun kulu ve rasûlü Hz.Muhammed sallallahu aleyhi ve sellemin yoludur”

Hadîs

Söz ve haber anlamlarına gelen hadîs; Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in sözleri, fiilleri, takrirleri ile ahlâkî ve beşerî vasıflarından oluşan sünnetinin söz veya yazı ile ifade edilmiş şeklidir. Bu mânâda hadîs, sünnet ile eş anlamlıdır. Hadîs kelimesinden türeyen bazı fiiller ise haber vermek, nakletmek gibi anlamlar ifade eder.[1] Hadîs kelimesi zamanla, Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*den rivâyet edilen haberlerin genel adı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kelime, bizzat Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* tarafından da, bu anlamda kullanılmıştır.[2]

---

[1] Hadis kelimesi, Kur'ân'da bu anlamları ifade edecek biçimde kullanılmıştır: *"Demek onlar bu söze (hadis) inanmazlarsa, onların peşinde kendini üzüntüyle helâk edeceksin"* (Kehf S. 18/6) âyetinde *"söz (Kur'ân)"; " Musa'nın haberi (hadîsu Mûsa) sana gelmedi mi?"* (Tâhâ S. 20/9) ayetinde *"haber"; "Ve Rabbinin nimetini anlat (fehaddis)"* (Duhâ S. 93/11) ayetinde "anlat, haber ver, tebliğ et" anlamında kullanılmıştır.

[2] Buhârî'de yeralan bir hadîse göre Ebû Hüreyre, "Yâ Rasûlallah, kıyâmet günü şefâatine nâil olacak en mutlu insan kimdir?" diye sorar. Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap verir: *"Senin 'hadîse' karşı olan iştiyakını bildiğim için, bu hadis hakkında herkesten önce senin soru soracağını tahmin etmiştim. Kıyâmet günü şefâatime nâil olacak en mutlu insan, "Lâ ilâhe illâllah" diyen kimsedir"* (Buhârî, İlim; 33).

Sünnet

Yol, gidiş, tabiat, şeriat, yüz, yüzün görünen yeri, alışılmış yol[1] anlamlarına gelen sünnet kelimesi zamanla “Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in söz[2], fiil[3] ve takrirlerinin[4] bütünü”nü ifade eden bir terim olmuştur.[5]

---

[1] “Sünnet” sözcüğü bir kişiye nispet edilince, onun iyi veya kötü, sürekli olarak yapageldiği davranışlarını kapsar.

[2] Kavlî sünnet= Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in sözleri

[3] Fiilî sünnet= Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in davranışları ve tavırları

[4] Takrirî sünnet= Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in haberdar olduğu söz ve hadiseler karşısında susması veya ikrarı

[5] Kelimenin, Kur’ân-ı Kerim’de “*önceki ümmetlerin izlediği yol*” veya “*önceki ümmetlere uygulanan hüküm*” (Enfâl S. 8/38; Hicr S. 15/13; Kehf S. 18/55; Fâtır S. 35/43); “*şeriat*” (Âl-i İmrân S. 3/137); “*öncekilerin yolları*” (Nisâ S. 4/26; İsrâ S. 17/77); “*Âllah’ın sünneti* {Allah’ın evreni, canlıları ve toplumu yaratırken veya daha sonra yönetirken izlediği yol, kanun ve prensipler}“ (Feth S. 48/23; Fâtır S. 35/43; Ahzâb S. 33/62) gibi kullanımları vardır.

Hadîsin Yapısı

Hadîsler birbirinden farklı iki ana kısımdan oluşur: *sened* ve *metin*.

Sened; güvenmek, dayanmak anlamına gelen “sened” kelimesi, bir hadîs terimi olarak, metnin başında yeralan ve biri diğerinden almak ve nakletmek suretiyle hadîsi rivâyet eden kişilerin, Rasûlüllah *sallallahu aleyhi ve sellem*e varıncaya kadar sayıldığı kısımdır. Başka bir deyişle, râvîler zincirinin adı olup bu zincir, hadîsin Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*den kimler aracılığıyla ve hangi yollarla bize ulaştığını gösterir. Sened daha çok hadîs uzmanları için, hadîsin sıhhatini, yani, hadîsin Hz. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*e âit olup olmadığını kontrol edebilmek açısından önem taşımaktadır {bakınız: isnâd, rivâyet, merviyy, tarîk, vecih kelimeleri}

Metin; senedin, ya da râviler zincirinin kendinde son bulduğu, rivâyet edilen asıl hadîs kısmına verilen isimdir.

Bir hadîsin makbul olup olmadığının araştırılmasında hadîsin bu iki kısmı incelenir: Metin incelemesi/tenkidi, sened incelemesi/tenkidi.

Metin tenkidi, hadîsin metninin incelenmesi ile içinde tutarsızlıkların olup olmadığının, daha kuvvetli ve yaygın hadîslerle çelişip çelişmediğinin araştırılmasıdır. Sened tenkidi ise senedin yapısının incelenmesi ve tarihi bilgilerle râvîlerin ömürlerine bakarak kopukluk olup olmadığının, râvîlerin rivâyete ehil olup olmadığının araştırılmasıdır.

Kabul ve red yönünden hadîsin sened ve metnini inceleyen ilim dalına Hadîs Usûlü denmektedir. Hadîs ilmi temelde rivâyetu’l-hadîs ve dirâyetu’l-hadîs diye iki ana bilim dalına ayrılmaktadır. Rivâyetü’l-hadîs ilmi, Rasûl-i

Ekrem’in söz, fiil, takrir ve hallerini; bunların zabt edilip usûlüne uygun olarak sonraki nesillere nakledilmelerini konu edinen hadîs ilim dalıdır. Mustalahu’l-hadîs ve usûlü’l-hadîs diye de isimlendirilen dirayetü’l-hadîs ilmi, “*Sened ve metnin durumlarını anlamaya imkan veren kaideler ilmi*” olarak tarif edilmektedir. Bu tariften açıkça anlaşılacağı gibi dirayetü’l-hadîs ilmi, genel ve teorik kaideler vaz ederek râvî, rivâyet ve merviyy konularının tetkik ve tenkidine zemin hazırlamaktadır. Zaten usûl, aslın çoğulu olarak, asıllar, kökler, kaynaklar anlamındadır. Kelime olarak yol, yöntem, kaide, düzen ve metod anlamlarına gelen usûl, *bir ilmin asıl mevzuundan önce öğrenilmesi gereken esaslar, prensipler, başlangıç bilgileri ve teknikleri* demektir. Böyle olunca, hadîs usûlü, hadîs ilminin dayandığı prensipler, hadîs metodolojisi anlamına gelmektedir. “Hadîs usûlcüleri” denilince de hadîs ilminin dirâyete dayanan prensipler bölümü (usûliyyât) ile meşgul olan âlimler (usûliyyûn) akla gelir.

Hadîs ilmi ve alimlerinin emekleri sayesinde İslâm dininin tahrif ve tebdîlden korunması sağlanmış, tespit edilen kaidelerle hadîs rivâyetinde gerekli titizliğin gösterilmesi sağlanmış, zihinlerin hurafeden arındırılması sağlanmıştır.

Hadîs ilmi kapsamında mevcut bilgi alanlarından, müstakil araştırmalara mevzu teşkil edecek muhtevada olanları hakkında bakınız: Cerh ve Ta’dîl İlmi, Hadîs Râvîleri İlmi, Hadîslerin Vürûd Sebepleri İlmi, Ğarîbu’l-Hadîs İlmi, İlelu’l-Hadîs İlmi, Muhtelifu’l-Hadîs İlmi kelimeleri.

Başlangıçtan Günümüze Kadar Hadîs İlminin Geçirdiği Devreler

Hadîs ilimleri tedrîcî bir gelişme göstermiştir. Doğuş Dönemi olarak adlandırılabilecek hicrî I. asrın sonuna kadar uzanan sahâbe asrının iki belirgin özelliği vardır; *hadîslerin ashâb-ı kirâm tarafından ezberlenmesi* ve *hadîslerin yazıya geçirilmesi*. Takip eden hicrî II. asrın başından III. asrın evveline kadar süren Tekâmül Döneminde ise hadîs ilimleri gelişmiştir. Bu gelişmenin nedeni olarak; insanlarda hıfz melekesinin zaafa uğraması, zaman diliminin açılması nedeniyle senedlerin uzaması, buna ek olarak hadîs râvîlerinin çoğalması, siyasî ve itikâdî mezhepler ve gruplaşmaların ortaya çıkması gibi olumsuz gelişmeler karşısında İslâm alimlerinin muhtemel zararların önüne geçebilecek tedbirler alma gayretlerini tespit etmek mümkündür. Tekâmül Dönemini hicrî III. asırdan IV. asrın yarısına kadar süren ve "hadîs edebiyatının altın çağı" denmeye sezâ tasnif asrı gelir. Çünkü bu asırda sünnet ve sünnetle ilgili ilimler tam anlamıyla tedvîn ve tasnîf edilmiş, hadîs kitaplarının en değerlileri olan "Kütübü Sitte" bu devrede telif edilmişlerdir. Bereketlenme Dönemi olarak isimlendirilen IV. asrın ortalarından VII. Asrın başlarına kadar uzanan dönemde ulema, geçmiş alimlerin ilk tedvîn devri eserleri üzerine eğildi; bir branşta yazılmış olan muhtelif eserlerdeki bilgileri birleştirdiler, öncekilerin ihmal ettikleri konuları tamamladılar, hadîs ilimleri konusunda tedvin faaliyetleri artarak devam etti. VII. asırdan X. asıra kadar devam eden döneme Olgunlaşma Dönemi denir ki, bu dönemde hadîs ilimlerine ait eserler kemâle ulaşmıştır. Bu ilmin bütün branşlarını içine alan eserler ortaya konmuştur. Duraklama Dönemi adı verilen X. asırdan XIV. asra kadar süren dönemde nazım ve

nesir olarak hadîs ilimlerinde özet çalışmalar çoğalmış, konuların derinliklerine girmeksizin önceki müelliflerin sözleri üzerinde lafzî münakaşalar ulemayı meşgul etmiştir. XIV. asırdan günümüze kadar gelen dönem içinde, İslâm dünyasının başka kültür havzalarıyla temasının neticesinde ortaya çıkan tehlikeler, sünnet etrafında oryantalistler tarafından ortaya atılan ve müstağribler tarafından da aynen iktibas edilen ve benimsenen birtakım şüpheler baş gösterdi. Şüphe belirtilen konular etrafında eserler yazmak, onların yanlış ve iftiralarını reddetmek gerekmekteydi. Keza mevcut hadîs ilimleri hakkında telif usulü de yenilemeyi gerektiriyordu. Nitekim ulema bu gerekleri yerine getirdiler ve faydalı, gerçekten orijinalitesi olan eserler artmaya başladı.

Hadis Istılahları

Her ilim dalının bir terminolojisi olduğu gibi hadîs ilimlerinin de ıstılahları vardır. Hadîs ıstılahları anlaşılmadıkça hadîs usûlü de anlaşılamaz. Hadîs ıstılahları çok sayıda olduğu için aşağıda sadece bir kısmına temas edilecektir:

ADL: Râvînin hadîsi bozmadan rivâyet eden dürüst bir müslüman olması...

AHZ: Bir şeyhden hadîs almak.

ÂLÎ İSNÂD: Herhangi bir hadîsin râvîsi ile kaynağı olan Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* veya o hadîsi rivâyet etmiş bulunan meşhur hadîs imamlarından birisi arasında en az sayıda râvînin bulunduğu veyahut da tanınmış hadîs kitaplarından birinin musannefine arada en az râvî ile ulaşabilen isnaddır.

CÂMİ: Akâid, ahkâm, zühd, edeb, tefsîr, siyer, fitneler, menâkib konularındaki hadîsleri toplayan eserlere verilen ad. Örneğin Buhârî'nin Sahîhi bir "câmi" dir.

CERH VE TA'DÎL İLMİ: Hadis ilminin bir dalı olup hadîs ilimleri içinde aşağı yukarı en gelişmiş branştır. Bu ilim dalında hadîs râvîlerinin kusurları ve meziyetleri özel terimlerle incelenir. Yani râvîlerin doğruluk ve güvenirlik yönlerinden durumları ortaya konur.

EDÂ: Bir hadîsi başkasına rivâyet etmek.

ĞARÎBU'L-HADÎS İLMİ: Hadîs metinlerinde geçen, az kullanıldığından dolayı anlaşılması zor kelimelerin açıklanmasıyla uğraşan hadîs ilmi branşı.

HABER-İ VAHİD: Bir nesilde bir tek râvî tarafından rivâyet edilen habere denir.

HADÎS CÜZ'Ü: Daha ziyade belli bir kişiden gelen hadîsleri toplamak maksadıyla tertip edilen çoğu küçük çapta hadîs kitaplarına verilen ad.

HADÎS RÂVÎLERİ İLMİ: Bir anlamda *râvîler tarihi* demek olan bu hadis ilmi branşı râvîlerin hadîs rivâyeti bakımından tanıtımını yapar.

HADÎSLERİN VÜRÛD SEBEPLERİ İLMİ: Hadîs ilminin kapsadığı branşlardan biri olan bu ilim, hadîslerin vürûd sebeplerini, yani niçin ve neden dolayı söylenmiş olduklarını tespit etmeye çalışır. Nüzûl sebeplerini bilmek Kur'ân ayetlerini anlamak bakımından ne kadar gerekli ise, vürûd sebeplerini bilmek de hadîsleri doğru anlamak ve değerlendirmek bakımından o kadar lüzumlu ve önemlidir.

HASEN: Adalet cihetiyle sağlam olmakla beraber zabt yönünden bazı zaafları bulunan râvî ya da râvîlerin bulunduğu senede sahip olan hadîstir. Hasen hadîs sahihden aşağı fakat ona yakın, zayıf hadîsden yukarda bir yerdedir.

HIFZ: Genellikle râvînin şeyhinden rivâyet ettiği hadîsleri güzelce ezberleyip muhafaza ederek yeri geldiğinde eksiksiz ve fazlasız olarak kendi talebelerine rivâyet edebilme yeteneğine denir.

İHTİCÂC: Hadîsten hüküm çıkarmaya denir.

İLELU'L-HADÎS İLMİ: Dış görünüş itibariyle sahih denebilecek bir hadîsin, sıhhatini zedeleyen ve ancak konunun uzmanları tarafından anlaşılabilecek gizli kusurlardan bahseden hadîs ilmi dalıdır. Bu gizli kusur hadîsin senedinde, metninde veya her ikisinde birden olabilir.

İLLET: Bir hadîste dışarıdan farkedilemeyen ve bu hadîsin sıhhatini yok edecek nitelikteki kusuruna denir.

İRSAL: Tabiinin büyüklerinden birinin isnadında sahabiyi atlayıp "Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki" veya "Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şunu yaptı" ve benzeri ifadelerle isnadını Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*e ulaştırarak O'ndan -*sallallahu aleyhi ve sellem*- rivâyette bulunmasına denir {bkz. mürsel hadis kelimesi}.

İSNÂD: Senedi, yani râvîler zincirini zikretmek.

KÜTÜB-İ SİTTE: Altı kitap anlamındadır. Bu altı kitap; İmam Buhârî'nin ve Müslim'in Sahihleri, İmam Ebû Dâvûd, Tirmizî, Neseî ve İbnu Mâce'nin Sünen'leridir.

MAKLÛB HADÎS: Râvîlerden birinin metindeki bir lafzı veya isnaddaki bir şahsın ismini yahut nesebini alt-üst etmesiyle; tehir edilmesi (geriye bırakılması) gerekeni takdim (öne almasıyla) veya takdim edilmesi gerekeni tehir etmesiyle veyahut bir şeyin diğerinin yerine konması suretiyle rivâyet edilen hadîse denir.

MAKTU' HADÎS: Tabiinden rivâyet edilen söz, fiil ve takrirlerdir.

MERFÛ HADÎS: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*e ait olan hadîsdir {bkz. ref' kelimesi}.

MERVİYY: Bir râvînin rivâyeti; hadîs.

MEVKUF HADÎS: Söz veya fiilin sahabiye ait olduğu hadîsdir.

MEVZU HADÎS: Uydurulmuş ve hadîs diye ortaya atılmış sözdür. Kimi alimlere göre mevzu hadîs, zayıf hadîslerin en düşük derecesidir. Bir başka görüşe göre de mütevâtir ve mevzu hadîsler, ilki kesin olduğundan, ikincisi de uydurma olduğundan hadîs araştırmalarına dahil edilmezler

MU’CEM: Hocaların veya şehirlerin yahut kabilelerin adlarına göre hadîslerin alfabetik olarak sıralandığı kitaplardır. En meşhur mu’cemler, et-Taberânî’nin el-Kebîr, el-Evsât ve es-Sağîr adlı mu’cemleridir.

MUHADDİS: Senedleri, illetleri, senedde adı geçen râvîleri, isnâdın âlî ve nâzil olanını bilen, çok sayıda hadîs ezberleyen, Kütüb-i Sitte’yi, Ahmed b. Hanbel’in Müsned’ini, Beyhakî’nin Sünen’ini, Taberânî’nin Mu’cem’ini ve ayrıca bin tane hadîs cüz’ünü dinlemiş olan kimseye denir.

MUHTELİFU’L-HADÎS İLMİ: Hadîs ilimlerinin en çetrefili olduğu kabul edilen bu branş, hadîsler arasında görülen anlam çatışma ve çelişmelerini inceler –ki ihtilafların bir kısmı bağdaştırılabilir cinsten bir kısmı da bağdaştırılamaz cinstendir–.

MUSANNEF: Çeşitli konulardaki hadîsleri bir araya toplayan hadîs kitaplarına verilen ad.

MÜNKER HADÎS: Zayıf bir râvînin, sika râvîye muhâlif olarak rivâyet ettiği hadîstir.

MÜRSEL HADÎS: Senedinden bir sahabi düşen hadîstir.

MÜSNED: Hadîslerin onları rivâyet eden sahabe adları altında gruplandığı kitaplardır. Mesela önce Ebu Bekir *radıyallahu anh*ın rivâyet ettiği hadîsler, sonra Ömer *radıyallahu anh*ın rivâyet ettiği hadîsler... şeklinde devam eder. Müsnedlerin en meşhuru Ahmed b. Hanbel’in müsnedidir.

MÜSNED HADİS: İlk râvîden sonuncu râvîye kadar, senedi muttasıl olarak Rasulüllah *sallallahu aleyhi ve sellem*e ref ‘ edilen hadîstir.

MÜTEVATİR: Yalan üzerine birleşmesi aklen imkansız olan bir grup insanın rivâyet ettiği hadîsdir. Bu şart her tabakada tahakkuk etmelidir. Bu

nedenle de mütevatirlerin sayıları pek azdır. Mütevatir hadîse “kesin” gözü ile bakıldığından inkârı tehlikeli görülmüştür.

NAZİL İSNAD: Âlî İsnad’ın zıddıdır ve hadîsi rivâyet eden son râvî ile ilk kaynağı olan Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* veya bir hadîs alimi arasında normalin üstünde bir sayıda râvî bulunan isnaddır.

RÂVÎ: Hadîsi rivâyet eden kişidir.

REF’: Hadîsi, isnadını Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*e kadar ulaştırıp merfu’ olarak rivâyet etmeye denir {bkz. merfu hadis maddesi}.

RİVÂYET: Râvîlerin hadîsleri nakletmesi.

SAHÂBÎ: Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*i peygamberliği sırasında mü’min olarak gören, mü’min olarak ölen kişilere denir (çoğulu: ashâb veya sahâbe). Ashâb-ı kiram hadîs rivâyeti bakımından iki kısma ayrılmaktadır. Binden fazla hadîs rivâyet etmiş olanlar muksirûn, binden az rivâyet etmiş olanlar mukillûn diye tanımlanır. Muksirun 7 sahabeden oluşmaktadır. Ehli sünnet bilginlerince Rasûlüllahı görme mutluluğuna ermiş olan ashab, hadîs rivâyeti bakımından güven ve itimada layık kabul edilmiştir. Bunun için onlar tenkid (cerh ve tadil) dışı bırakılmıştır.

SAHİH HADÎS: Senedinde kopukluk olmayan, bütün râvîleri sika olan, illet ve şazlık bulunmayan hadîslerdir. Başka bir ifadeyle Resulullah *sallallahu aleyhi ve sellem*e ait olduğuna teknik açıdan herhangi bir şüphe ve tereddüt bulunmayan hadîs demektir.

SAHİHAYN: “İki sahih” mânâsına gelen bu tabir İmam Buhârî ve İmam Müslim’in sahihleri için kullanılır. Sahih, terimi ise sahih hadîsleri ihtiva eden kitaplar için kullanılır.

SEMA’: Hadîs rivâyet metodlarından biri, birincisi ve en önemlisidir. Hadîsi, bizzat şeyh denilen muhaddisle bir araya gelerek, ondan işitmek suretiyle almak şeklinde gerçekleşir.

SENED: Hadîsi rivâyet eden râvîler zinciri.

SİKA: Adalet ve zabt vasfı taşıyan râvîlere denir.

SÜNEN: Yalnızca namaz, oruç, taharet vb. ahkâm hadîslerini içeren kitaplardır. Sünen-i Ebû Dâvûd, Sünen-i Neseî gibi. Sünen kitaplarında genellikle merfu’ yani Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*e ait hadîsler bulunur.

ŞEYH: Bir râvînin hadîsi aldığı kişi.

TABİİ: Hz.Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*in ashabından herhangi birisi ile görüşüp ondan hadîs rivâyet edene verilen isim.

TAHDİS: Hadîs rivâyeti...

TÂLİB: Bir şeyhden hadîsi alan râvîye verilen ad.

TARÎK: Hadisin senedi {ayr. bkz. sened ve vecih kelimeleri}.

TARÎK: Bir hadîsin senedine verilen bir diğer isimdir

TEBE-İ TABİİN: Tabiilerden sonra gelenler, tabiine tabii olanlar, tabiini takip edenler; kısaca tabiilerle görüşüp onlardan hadîs rivâyet edenlerdir.

VECİH: Hadisin senedi {ayr. bkz. sened ve tarîk kelimeleri}.

ZABT: Hafızanın kuvvetli olması özelliğidir

ZAYIF HADÎS: Râvîleri, sahih ve hasen hadîs râvîlerinin vasıflarını taşımayan hadîslerdir.

MÜSLÜMANIN HAYAT ÖLÇÜLERİ BÖLÜMÜ[1]

1) İhlâs Ve Niyet (Gizli Ve Açık Bütün İşlerde, Sözlerde Ve Hallerde İyi Niyet Ve İhlâs)

Bu bölümdeki üç ayet ve oniki hadîs-i şerîften; dinin sadece Allah'a has kılınması, boş ve anlamsız şeylerden Allah'a yönelinmesi, niyetin samimi olması, Allah'ın herkesin duygularını da bildiğini, amellerin niyetin samimi oluşuna göre değer bulacağını, İslâmı yaşayamayacağımız bölgelerden yaşayacağımız yerlere göç etmemiz gerektiğini veya daima bu niyette olmamız gerektiğini, cihad için çağrılınca hemen koşulması gerektiğini, mazeretleri sebebiyle cihada katılamayanların niyetlerinin samimiyetinden dolayı aynı sevaba ortak olduklarını, herkesin niyetine göre sevap kazanacağını, kişinin sağlığında malı hakkında tam yetkili ve tasarruf sahibi olduğunu, hastalık ve ölüm anında ise üçte birden fazlasına vasiyet etme vakfetme ve dağıtma yetkisine sahip olmadığını, Allah'ın sadece kalplerimize ve niyetlerimize baktığını, dış görüntülerimiz ve mal varlığımıza göre değerlendirme yapılmayacağını, sadece İslâmı yüceltmek maksadıyle savaşan kimsenin Allah yolunda olup ölürse şehit olacağını, bu maksat dışında savaşanların ve ölenlerin Allah yolunda olamayıp şehit de olamayacaklarını, birbirine silah çeken iki müslümanın ikisinin de cehennemlik olacağını, samimi niyetle ibadet için yapılacak her şeyde

ibadet sevabı yazılacağını, iyilik için niyet edenin yapmasa bile sevap alacağı yaptığında ise en az on ve yediyüzden fazla sevaplar alacağını, kötülüğe niyet eden kimsenin o kötülüğü yapmadığı takdirde bir sevap yaptığında ise bir günah kazanacağını, yapılan iyi amelleri anlatarak Allah'a dua etmenin kişiyi belalardan kurtaracağını öğreneceğiz.[2]

"Oysa kendilerine yalnızca Allah'a ibadet etmeleri, bütün içtenlikleriyle yalnız O'na iman ederek batıl olan her şeyden uzak durmaları, namazlarında dikkatli ve devamlı olmaları ve mallarının bencillik kirinden arındırılması için karşılıksız harcamada bulunmaları emrolunmuştu. İşte dosdoğru din de budur." **(Beyyine: 98/5)**

"Fakat unutmayın ki, onların ne etleri Allah'a ulaşır, ne de kanları. Fakat O'na ulaşan, yalnızca sizin iyi niyet ve samimiyetinizdir. İşte bu amaçla onları sizin yararınıza sunuyoruz ki, O'nun sizi doğru yola iletmesine karşılık, O'nun şanını yüceltip tekbir getiresiniz için. Öyleyse güzel davrananları müjdele" **(Hacc: 22/37)**

De ki: "Kalplerinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Zira O göklerde ve yerde olan her şeyi bilir. Allah'ın gücü her şeye yeter." **(Âl i İmrân: 3/29)**

1. Mü'minlerin emîri Ebû Hafs Ömer ibni Hattâb ***radıyallahu anh,*** **Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem'*****i şöyle buyururken dinledim, dedi:**

"Yapılan işler niyetlere göre değerlenir. Herkes yaptığı işin karşılığını niyetine göre alır. Kimin niyeti Allah'a ve Resûlü'ne varmak, onlara hicret etmekse, eline geçecek sevap da Allah'a ve Resûlü'ne hicret

sevabıdır. Kim de elde edeceği bir dünyalığa veya evleneceği bir kadına kavuşmak için yola çıkmışsa, onun hicreti de hicret ettiği şeye göre değerlenir.”[3]

*** Hicret: Kişinin müslümanlığı yaşayamadığı yerden yaşayabileceği yere göç etmesidir. Müslüman bir memlekette müslümanlığı gerektiği gibi yaşayamıyorsa yaşayabileceği yere göç etmelidir. Yapılan işlerden sevap beklenecekse önce iman sonra iyi niyet şarttır. İmansız sırf iyi niyetin bir faydası yoktur. Müslüman göründüğü gibi olmalı, olduğu gibi görünmelidir. Dünyalık bazı çıkarları için dini hiçbir zaman istismar etmemelidir.[4]**

2. Mü'minlerin annesi Ümmü Abdullah Âişe *radıyallahu anhâ'*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– *“Bir ordu Kâbe'ye saldırmak üzere yola çıkacak; bir çöle geldiklerinde baştan sona bütün ordu yere batacaktır.”*

Hz. Âişe der ki, bunun üzerine ben,

“Yâ Resûlallah, onların arasında ticaret için yola çıkanlar ve kötü niyetli olmayanlar varken niçin hepsi birden yere batacaktır?” diye sordum.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Hepsi birden yere batacak, âhirette yeniden diriltilip niyetlerine göre hesaba çekileceklerdir”* buyurdu.[5]

*** Künye: Hiç bir çocuğu olmayan Aişe anamız; peygamberimiz (s.a.v.)'e "Tüm kardeşlerimizin bir künyesi vardır, benim de olsa ya deyince, *"Sen de kız kardeşinin oğlu Abdullah ile künyelen"* buyurmaları üzerine Aişe anamız Ümmü Abdillah olarak künyelenmiştir. Bu hadiste de o künyesiyle anılmıştır.**[6]

- Bir kötülüğü istemeyerek yapanlar öteki dünyada cezaya çarptırılmazlar.

- Kötülük yapanlardan uzak olmayanlar bu dünyadaki cezaya ortak olurlar.

- Kötü arkadaş ve kötü toplumdan uzak durmak gereklidir.[7]

3. Âişe ***radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Peygamber** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Mekke fethinden sonra artık hicret yok; fakat cihad ve niyet vardır. Allah yolunda savaşa çağırıldığınız zaman hemen katılın."[8]

*** Mekke müslümanlar tarafından fethedilince İslam diyarı olmuştur, artık oradan hicret edilmez hicrete gerek yoktur. Fakat İslâm'ı yaymak için cihad her an farzdır. İslâm'ı gereği şekilde yaşama imkanı kalmayınca yine yaşayabilecek yerleri tesbit edip oralara hicret etmek mümkündür. Hicret kıyamete kadar bâkidir. Bir gün Rasûlullah (s.a.v.)'in huzurunda hicret müzakere ediliyordu da Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurdular:**

"Tevbe etme imkanı sona ermeden, hicret etme imkanı da sona ermez"[9]

İslâm diyarı olan bir yeri terkedip başka yerlere gitmemeli, kendi bulunduğu memlekette kötülükleri yok etmek için çaba sarfetmelidir. Müslümanın kalbinden ve kafasından İslâm için savaş ve şehitlik niyeti ile, müslümanca yaşantı olmadığı takdirde hicret niyeti hiç çıkmamalıdır. İslâm uğruna savaş için çağrılınca da, hasta ve sakat olunmadığı sürece mutlaka katılmak farzdır.[10]

4. Ebû Abdullah Câbir İbni Abdullah el–Ensârî *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

– Bir defasında Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte bir gazvede bulunuyorduk. Buyurdu ki:

– "Hastalıkları yüzünden Medine'de kalan öyle kimseler var ki, siz bir yolda yürüdüğünüz veya bir vâdiyi geçtiğinizde, onlar da sizinle birlikte gibidir."

v Bir başka rivayete göre:

– "*Sevap kazanmada size ortak olurlar*" buyurdu.[11]

5. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile Tebük Gazvesi'nden döndüğümüz sırada şöyle buyurdu:

– "Medine'de bizden geride kalan öyle kimseler vardır ki, bir dağ yoluna, bir vâdiye girdiğimizde onlar da bizimle yürüyormuş gibi sevap kazanırlar. Çünkü onları birtakım mâzeretleri alıkoymuştur."[12]

*** Bir önceki hadiste de anlatıldığına göre cihad niyetiyle mazeretlerinden dolayı savaşa katılamayanlar aynı sevaba ortak olmuş**

oluyorlar. Bir numaralı hadis zaten bunu en güzel biçimde açıklamıştı. Niyeti savaşa katılmak olduğu halde özürlerinden dolayı katılamayanlar aynı sevabı kazanmış oluyorlar. Bu işte mazeret ve niyet esastır. Tembellik yüzünden savaşa katılmayanlar Nisâ 4/95 nci Ayetin hükmüne girerler.[13]

6. Ebû Yezîd Ma`n İbni Yezîd İbni Ahnes *radıyallahu anhüm* –Ma`n de, babası Yezîd de, dedesi Ahnes de sahâbîdir– şöyle dedi:

Babam Yezîd sadaka vermek üzere yanına birkaç dinar aldı ve onları Mescid–i Nebevî de oturan birinin yanına koydu. Ben Mescid'e uğrayarak paraları aldım ve babama götürdüm.

Babam:

– Vallâhi ben onları sen alasın diye bırakmamıştım deyince, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanına giderek durumu arzettim.

Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

– "Yezîd! Sen niyet ettiğin sadaka sevabını kazandın. Ma`n! Aldığın para da senindir."[14]

*** Nafile sadaka sadece Allah rızası için verilmelidir. Bu tür sadakalar kişinin yakınlarına da verilebilir. Farz olan zekat ve nafile sadakalar bir vekil vasıtasıyla da verilebilir. Kişi niyetine göre sevabını mutlaka alacaktır.[15]**

7. Cennetle müjdelenen on sahâbîden biri olan Ebû İshâk Sa`d İbni Ebû Vakkâs *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Vedâ Haccı yılında (Mekke'de) yakalandığım şiddetli bir hastalık dolayısıyla Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ziyâretime geldi. Ona:

– Yâ Resûlallah! Gördüğün gibi çok rahatsızım. Ben zengin bir adamım. Bir kızımdan başka mirasçım da yok. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtayım mı? diye sordum.

Hz. Peygamber:

– "*Hayır*", dedi.

– Yarısını dağıtayım mı? dedim. Yine:

– "*Hayır*", dedi.

– Ya üçte birine ne buyurursun, yâ Resûlallah? diye sordum.

– "*Üçte birini dağıt! Hatta o bile çok. Mirasçılarını zengin bırakman, onları muhtaç bırakıp da halka avuç açtırmaktan hayırlıdır. Allah rızâsını düşünerek yaptığın harcamalara, hatta yemek yerken eşinin ağzına verdiğin lokmalara varıncaya kadar hepsinin mükâfatını alacaksın*" buyurdu.

Sa`d İbni Ebû Vakkâs sözüne devamla dedi ki:

– Yâ Resûlallah! Arkadaşlarım gidipte ben kalacak mıyım? (burada ölecek miyim?) diye sordum.

– "*Hayır, sen burada kalmayacaksın. Allah rızâsı için güzel işler yaparak yükseleceksin. Allah'tan öyle umuyorum ki, daha nice yıllar yaşayarak kimi insanlar (mü'minler) senden fayda, kimileri de (kâfirler) zarar görecektir.*

***Allahım! Ashâbımın (Mekke'den Medine'ye) hicretini tamamla! Onları geri döndürüp hicretlerini yarım bırakma! Acınacak durumda olan Sa`d İbni Havle'dir*" buyurdu.**

Bu sözleriyle Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Sa`d İbni Havle'nin Mekke'de ölmesine üzüldüğünü ifade etti.[16]

*** Kişi sağlığında malı hakkında istediği gibi tasarruf hakkına sahiptir. Hastalığı veya ölümü anında yapacağı vasiyyet üçte birini geçmeyecektir. Dolayısıyla müslüman hasta olmayı beklemeden veya ölüm hastalığına yakalanmadan önce malını cenneti kazanacak yolda harcamalıdır.**

*** Gerideki mirascılar bir şeyler yapsınlar diye beklemektense, kişi sağlığında kendi hayır ve infakını kendi yapmalıdır. Bu da kişinin en yakını olan ailesinden başlamalıdır. Hanımı ve çocukları için yaptığı harcamayla kişi sevap kazanır. Aile reisi böylece hem vazifesini yapmış olur hem de Allah'ın rızasını kazanmış olur. Burada Sa'd'ın hicret ettiği Mekke'de hastalanıp öleceğini sorması üzerine peygamberimiz (s.a.v) Allah'ın bildirmesiyle Sa'd'ın ölmeyeceğini ve yaşayacağını İslâm'a ve müslümanlara faydası dokunacağını, kafirlere de zararı dokunacağını söylemesi Cin: 72/26. ve 27. Ayetlerinde belirtildiği üzere: *"Allah gayb bilgisinden dilediği kadarını peygamberlerine bildirebilir."* hükmünce meydana gelmiştir.**

*** İyi niyetle yapılan her işte kişinin hanımıyla şakalaşması dahi olsa sevap vardır, nafile ibadet türünden sayılır.**

*** Hasta kimseleri ziyaret etmek te müslümanların yapması gereken işlerdendir. Bu hususta peygamber (s.a.v.)'in teşviki ve bu işi bizzat kendisinin de yaparak göstermesi de vardır.**

*** Sahabîler Allah rızası için hicret ettikleri yere geri dönüp orada ölmeyi doğru bulmazlardı. Hicret ettikleri yerin dışında ölmeyi**

isterlerdi. Bu hadiste peygamber (s.a.v.)'in *"Acınacak durumda olan Sa'd ibnü Havle'dir"* dediği sahabî önce Habeşistan ve Medine'ye hicret etmiş, Bedir, Uhut, Hendek ve diğer pek çok savaşlarda bulunmuş ama veda haccı sırasında Mekke'de vefat etmiştir. Böylece Rasûlullah (s.a.v) erken vefat etmesi ve yapamadığı bazı sevaplardan mahrum kalması dolayısıyle "Acınacak olan" diyerek bu sahabiye olan üzüntüsünü dile getirmiştir. [17]

8. Ebû Hüreyre Abdurrahman İbni Sahr *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "*Allah Teâlâ sizin bedenlerinize ve yüzlerinize değil, kalblerinize bakar.*" [18]

*** Vahiyden, Allah bilgisinden yoksun olan kimseler insanların dış görünüşlerine ve varlıklarına değer verirler. Cahilî sistemlerin ölçüsü budur. İslâm'ın ölçüsü ise bu hadîs i şerîfte verilmiştir. Bu ölçü İslâm'ın ve Allah'ın ölçüsüdür. Allah insanların yüz güzelliğine ve mal varlığına bakarak yaptıkları davranışları değerlendirmez, çünkü bunlar dünya hayatının gelip geçici değerleridir.**

Ama kalplerdeki iyi niyet ve güzel davranışlar Allah katında sevap kazanmaya ve dereceleri artırmaya yarar. Sebe' 34/37 de Rabbimiz: "*Sizi bize yaklaştıracak olan ne ekonomik, ne de sayısal çoğunluğunuzdur. Yalnızca iman edip, doğru ve yararlı işler yapanlar, bize yakın olabilirler. Onlara yaptıklarının kat kat fazlası mükafat var ve*

onlar cennet köşklerinde huzur ve güven içinde kalacaklardır." **Buyurmaktadır.**

İnsanın gerçek değeri tüm bedenini yönlendirecek olan kalbiyle ölçülür. O düzelirse tüm vücut düzgün olur, o bozuksa bütün beden bozulur.[19] Yapılan iş ve ibadetleri değerli kılan kalpteki niyettir. Dolayısıyla kalbi kötü niyetlerden yani küfür, nifak, haset, kin gibi hastalıklardan koruyup düzgün ve samimi bir hale getirmeye çalışmalıdır ki, gerçek dünya ve ahiret saadetine erişilebilsin.[20]

9. Ebû Mûsâ Abdullah İbni Kays el–Eş\`arî ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*'e:**

– Biri cesaretini göstermek, diğeri milletini korumak, öteki kendine yiğit adam dedirtmek için savaşan kimselerden hangisi Allah yolundadır? diye soruldu.

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şu cevabı verdi:**

– ***"Kim, İslâmiyet daha yüce olsun diye savaşıyorsa, o Allah yolundadır. "[21]***

*** Allah yolunda olmayan bir çarpışmanın neticesinde de sevap beklenmez. Allah yolunda ölen ise ancak şehid olabilir. Başka maksatlarla çarpışanlara ve çarpışıp ölenlere de İslâm dininde şehid denilmez. Her beşerî sistem ve hayat tarzının da kendine göre şehitleri vardır. (Basın şehidi, devrim şehidi gibi.)[22]**

10. Ebû Bekre Nüfey` İbni Hâris es–Sekafî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“İki müslüman birbirine kılıç çektiği zaman, öldüren de, ölen de cehennemdedir”.

Bunun üzerine ben:

– Yâ Resûlallah! Öldürenin durumu belli, ama ölen niçin cehennemdedir? diye sordum.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Çünkü o, arkadaşını öldürmek istiyordu”* buyurdu.[23]

*** Müslümanlar birbirleriyle silahlı çatışmaya girmezler. Hucûrat: 49/9’a göre çatışmaya giren olursa diğer müslümanlar onları barıştırmak mecburiyetindedirler. Nisâ: 4/92’ye göre bile bile bir mü’minin bir mü’mini öldürmesi yasaktır, öldürürse ebedî cehennemlik olur, dolayısıyla müslüman müslümana karşılıklı silah çekemez, silah işi tek taraflı olursa ölen şehid, öldüren de ebedî cehennemlik olur.[24]**

11. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Bir kimsenin câmide cemaatle kıldığı namaz, işyerinde ve evinde kıldığı namazdan yirmi küsur derece daha sevaptır. Şöyleki bir kişi güzelce abdest alır, sonra başka hiçbir maksatla değil, sadece namaz kılmak üzere câmiye gelirse, câmiye girinceye kadar attığı her adım sebebiyle bir derece yükseltilir ve bir günahı bağışlanır. Câmiye girince

de, namaz kılmak için orada durduğu sürece, tıpkı namaz kılıyormuş gibi sevap kazanır. Biriniz namaz kıldığı yerden ayrılmadığı, kimseye eziyet etmediği ve abdestini bozmadığı müddetçe melekler:

Allahım! Ona merhamet et!

Allahım! Onu bağışla!

Allahım! Onun tövbesini kabul et! diye ona dua ederler.”[25]

12. Ebü'l–Abbâs Abdullah İbni Abbâs İbni Abdülmuttalib *radıyal–lahu anhümâ'*dan nakledildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Allah Teâlâ'dan rivayet ettiği bir hadiste şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ iyilik ve kötülükleri takdir edip yazdıktan sonra bunların iyi ve kötü oluşunu şöyle açıkladı:

Kim bir iyilik yapmak ister de yapamazsa, Cenâb–ı Hak bunu yapılmış mükemmel bir iyilik olarak kaydeder.

Şayet bir kimse iyilik yapmak ister sonra da onu yaparsa, Cenâb–ı Hak o iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle, hatta kat kat fazlasıyla yazar.

Kim bir kötülük yapmak ister de vazgeçerse, Cenâb–ı Hak bunu mükemmel bir iyilik olarak kaydeder.

Şayet insan bir kötülük yapmak ister sonra da onu yaparsa, Cenâb–ı Hak o fenalığı sadece bir günah olarak yazar. ”[26]

*** Bu konuyla ilgili Bakara: 2/261; Nisâ: 4/40, 124; En'âm: 6/160; Yûnus: 10/26; Şûrâ: 42/23; Kadr: 97/1-5 ve benzeri pek çok ayetler**

tetkik edilirse günahın bire bir, sevabın ise ondan otuzbine kadar çıktığı görülecektir.[27]

13. Ebû Abdurrahman Abdullah İbni Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:

"Sizden önce yaşayanlardan üç kişi bir yolculuğa çıktılar. Akşam olunca, yatıp uyumak üzere bir mağaraya girdiler. Fakat dağdan kopan bir kaya mağaranın ağzını kapattı. Bunun üzerine birbirlerine:

– Yaptığınız iyilikleri anlatarak Allah'a dua etmekten başka sizi bu kayadan hiçbir şey kurtaramaz, dediler.

İçlerinden biri söze başlayarak:

– Allahım! Benim çok yaşlı bir annemle babam vardı. Onlar yemeklerini yemeden çoluk çocuğuma ve hizmetçilerime bir şey yedirip içirmezdim. Birgün hayvanlara yem bulmak üzere evden ayrıldım; onlar uyumadan önce de dönemedim. Eve gelir gelmez hayvanları sağıp sütlerini annemle babama götürdüğümde, baktım ki ikisi de uyumuş. Onları uyandırmak istemediğim gibi, onlardan önce ev halkının ve hizmetkârların bir şey yiyip içmesini de uygun görmedim. Süt kabı elimde şafak atana kadar uyanmalarını bekledim. Çocuklar etrafımda açlıktan sızlanıp duruyorlardı. Nihayet uyanıp sütlerini içtiler.

Rabbim! Şayet ben bunu senin rızânı kazanmak için yapmışsam, şu kaya sıkıntısını başımızdan al! diye yalvardı. Kaya biraz aralandı; fakat çıkılacak gibi değildi.

Bir diğeri söze başladı:

– Allahım! Amcamın bir kızı vardı. Onu herkesten çok seviyordum. (Bir başka rivayete göre: Bir erkek bir kadını ne kadar severse, ben de onu o kadar seviyordum). Ona sahip olmak istedim. Fakat o arzu etmedi. Bir yıl kıtlık olmuştu. Amcamın kızı çıkıp geldi. Kendisini bana teslim etmek şartıyla ona 120 altın verdim. Kabul etti. Ona sahip olacağım zaman (bir başka rivâyete göre: Cinsî münasebete başlayacağım zaman) dedi ki: Allah'tan kork! Dinin uygun görmediği bir yolla beni elde etme! En çok sevip arzu ettiğim o olduğu halde kendisinden uzaklaştım, verdiğim altınları da geri almadım.

Allahım! Eğer ben bu işi senin rızânı kazanmak için yapmışsam, başımızdaki sıkıntıyı uzaklaştır, diye yalvardı. Kaya biraz daha açıldı; fakat yine çıkılacak gibi değildi.

Üçüncü adam da:

– Allahım! Vaktiyle ben birçok işçi tuttum. Parasını almadan giden biri dışında hepsinin ücretini verdim. Ücretini almadan giden adamın parasını çalıştırdım. Bu paradan büyük bir servet türedi. Birgün bu adam çıkageldi. Bana:

– Ey Allah kulu! Ücretimi ver, dedi. Ben de ona:

– Şu gördüğün develer, sığırlar, koyunlar ve köleler senin ücretinden türedi, dedim. Adamcağız:

– Ey Allah kulu! Benimle alay etme, deyince, seninle alay etmiyorum, diye cevap verdim. Bunun üzerine o, geride bir tek şey bırakmadan hepsini önüne katıp götürdü.

Rabbim! Eğer bu işi sırf senin rızânı kazanmak için yapmışsam, içinde bulunduğumuz sıkıntıdan bizi kurtar, diye yalvardı. Mağaranın ağzını tıkayan kaya iyice açıldı; onlar da çıkıp gittiler. [28]

* Anaya babaya saygı ve hürmet, nefsin bilhassa şehevî hislerine sadece Allah korkusundan dolayı hakim olabilmek ve kul hakkına hürmet etmenin değerli amellerden olduğunu öğrenmiş oluyoruz. Müslüman daraldığı zaman böyle samimi davranışlarını dua vesilesi yapabileceğini de bu hadis bize öğretmiş oluyor. Bu konuyu daha iyi anlamak için Bakara: 2/25, 82, 277; Âl i İmrân: 3/57; Nisâ: 4/57, 122; Mâide: 5/9; A'râf: 7/42; Yûnus: 10/9, 26; Hûd: 11/11, 23; Nâziât: 79/40, 41 ayetlerine bakılabilir. **[29]**

---

[1] **Kitâbü Mekâsidi'l Ârifîn (Gerçek müslümanın dünyada ve ahirette ulaşmak istediği hedefler)**

[2] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 1.**

[3] **Buhârî, Bed'ü'l–vahy 1, Îmân 41, Nikâh 5, Menâkıbu'l–ensâr 45, İtk 6, Eymân 23, Hiyel 1; Müslim, İmâret 155. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Talâk 11; Tirmizî, Fezâilü'l–cihâd 16; Nesâî, Tahâret 60; Talâk 24, Eymân 19; İbni Mâce, Zühd 26.**

[4] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 2.**

[5] **Buhârî, Büyû` 49; Hac 49, Müslim, Fiten 4–8. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 21; Nesâî, Menâsik 112; İbni Mâce, Fiten 30.**

Bu hadisin bir benzeri 191 ve 1832 numarada tekrar gelecektir. Hadisi daha iyi anlayabilmek için dünya ve ahiret hayatı hakkında Bakara: 2/200, Enfâl: 8/25, Hûd: 11/15-16, Rûm: 30/7, Şûrâ: 42/20 ayetlerine de bakılabilir.

[6] **Ebû Dâvûd, Sünen K.Edep 4970.**

[7] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 2.**

[8] Buhârî, Menâkıbü’l–ensâr 45, Cihâd 1, 27, 184; Müslim, Hac 445, İmâret 85. Ayrıca bk. Tirmizî, Siyer 32; Nesâî, Bey`at 15.

[9] Ebû Dâvûd, Cihad 2; Müsned, 4/99.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 2.

[11] Müslim, İmâre 159.

[12] Buhârî, Megâzî 81, Cihâd 35. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cihad 19; İbni Mâce, Cihâd 6.

Bu hadis ileride 1343 numarada tekrar gelecektir.

[13] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 3.

[14] Buhârî, Zekât 15. Ayrıca bk. Dârîmî, Zekât 14; Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, III, 470.

[15] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 3.

[16] Buhârî, Cenâiz 36, Vesâyâ 2, Nefekât 1, Merdâ 16, Daavât 43, Ferâiz 6 ; Müslim, Vasıyyet 5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Ferâiz 3; Tirmizî, Vesâyâ 1; Nesâî, Vesâyâ 3; İbni Mâce, Vesâyâ 5.

Bu hadisin kısa bir şekli 915 numarada tekrar gelecektir.

[17] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 4.

[18] Müslim, Birr 33. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 9.

Bu hadis daha geniş bir biçimde 1572 de, kısa şekliyle 1575 de gelecektir.

[19] Buharî, İman 39.

[20] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 4.

[21] Buhârî, İlim 45, Cihad, 15, Farzu’l–humüs 10, Tevhîd 28; Müslim, İmâre 150, 151. Ayrıca bk. Tirmizî, Fezâilü’l–cihad 16; Nesâî, Cihad 21; İbni Mâce, Cihad 13.

Başka şehid cinslerinden bahseden hadisler 1354 ve 1358 numaralarda gelecektir.

[22] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 4.

[23] Buhârî, Îmân 22, Diyât 2, Fiten 10; Müslim, Kasâme 33, Fiten 14, 15. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Fiten 5; Nesâî, Tahrîm 29, Kasâme 7; İbni Mâce, Fiten 11.

Bu hadisin bir benzeri 1358 numarada tekrar gelecektir.

[24] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 5.**

[25] **Buhârî, Salât 87, Ezân 30, Büyû` 49; Müslim, Tahâret 12, Mesâcid 272. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 48; İbni Mâce, Tahâret 6, Mesâcid 14.**

1061 ve 1070 numaralı hadislerde benzeri bilgiler mevcuttur.

[26] **Buhârî, Rikâk 31; Müslim, Îmân 207, 259. Ayrıca bk. Buhârî, Tevhîd 35; Tirmizî, Tefsîru sûre (6), 10.**

[27] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 5.**

[28] **Buhârî, Büyû` 98, İcâre 12, Hars ve’l–müzârea 13, Enbiyâ’ 53, Edeb 5; Müslim, Zikir 100.**

[29] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 6.**

2) Tövbe (Allah'tan Af Dilemek)

Bu bölümdeki üç ayet ve oniki hadisten; Allah'tan af dilememiz ve günahlarımızdan dolayı tevbe etmemiz gerektiğini, Peygamber (sav)'in bile günde yetmiş ve yüz civarında tevbe ve istiğfar ettiğini, kulun tevbesinden dolayı Allah'ın hoşnutluğunun ne kadar büyük olduğunu, kullarının tevbelerini kabul etmek için tevbe kapısını Allah'ın devamlı açık tuttuğunu, tevbe kapısının kıyamete kadar açık olacağını, kişinin son nefesine kadar tevbe etme imkanının olduğunu, doksandokuz kişiyi öldürenin bile tevbesinin kabul edileceğini, tevbelerinin kabul edildiğine dair Kur'ân'da haklarında ayet inen üç sahabinin durumunu, zina ve hırsızlık etse bile bir kimse sağlam bir tevbe ederse tevbesinin kabul edileceğini, Allah'ın tevbeleri mutlaka kabul edeceğini, dünya malına hırslı insanın gözünü ancak bir avuç toprağın doldurabileceğini, biri diğerini öldürdüğü halde ikisi de cennete giren kimselerin durumunu öğreneceğiz.

Tevbe ile alakalı ayet ve hadislerin genel muhtevasından İslâm alimleri şu hususları ortaya koymuşlardır: Allah'a ait olup kul hakkı karışmayan bir şeyde tevbe etmenin üç şartı vardır

1. O günahı terketmek,

2. Yaptığına pişman olmak,

3. Bir daha yapmamaya karar vermek.

İşlenen günaha kul hakkı karışmışsa bu üç şartın yanısıra;

1. Bu günah, mal gasbı ve benzeri birşey ise o malı sahibine geri vermeli,

2. Zina ve iftira gibi bir suç ise o kimseden kendisini bağışlamasını ister veya o kimseye cezalandırma yetkisi verir,

3. İşlenen suç gıybet ise o kimseden affedilmesini ister.

Böylece müslüman daima tevbe ve istiğfar eder olmalı, işlediği günah ve hatalarından dolayı da tevbe ve istiğfara ömür boyu devam etmelidir.[1]

***"Ey mü'minler! Hepiniz topluca, günahkarca davranışlardan dönüp, Allah'a yönelin ki, dünya ve ahiret mutluluğunu elde edesiniz."* (Nûr: 24/31)**

***"Rabbinizden günahlarınız için bağışlanma dileyin ve sonra tevbe ve pişmanlık tavrı içinde O'na yönelin."* (Hûd 11/3)**

***"Ey iman edenler! Tam bir pişmanlık ve gönül huzuru içinde gösterişten uzak ölçüde Allah'a tevbe edin."* (Tahrim 66/8)**

14. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittiğini söylemiştir:

"Vallahi ben günde yetmiş defadan fazla Allah'dan beni bağışlamasını diler, tövbe ederim."[2]

*** Müslim, Zikir 41 de geçen bir hadiste de: *"Benim de kalbime gaflet çöküyor, ben de Allah'tan günde yüz sefer bağışlanma istiyorum."* buyuruluyor. Bunun için insan hergün kendisini hesaba çekmeli, işlediği günahlardan dolayı Allah'a yönelmeli ve O'ndan bağışlanmasını istemelidir. Müslüman için yenilenme ve temizlenme**

imkanı ve fırsatı olan tevbeden her an yararlanmalıyız. Hiç olmazsa günde yetmiş veya yüz sefer istiğfar etmeliyiz.[3]

15. Egarr İbni Yesâr el–Müzenî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ey insanlar! Allah'a tövbe edip ondan af dileyiniz. Zira ben ona günde yüz defa tövbe ederim."[4]

*** Ey insanlar diye başlayan bu hadîs-i şerîften müslüman toplumun her kesimine hitap edildiğini anlayacağız. Kişi ne durumda olursa olsun hacı, hoca, alim, talebe, avam, havas her gurup tevbe ve istiğfara devam etmeli, kendisinde günahlardan masum oluş gibi bir özellik görmemelidir. Peygamberler dahi hata işleyebilirler, ama onların hataları Allah tarafından anında düzeltilir. Tek örneğimiz ve önderimiz peygamberler olduğuna göre; tevbe konusunda da her müslümanın örneği peygamberdir. Böylece müslüman tevbesiz ve duasız gününü geçirmemelidir.[5]**

16. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hizmetkârı olan Ebû Hamza Enes İbni Mâlik el–Ensârî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah Teâlâ'nın duyduğu memnuniyet, sizden birinin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğu zamanki sevincinden çok daha fazladır."[6]

v Müslim'in başka bir rivayeti de şöyledir:

“Herhangi birinizin tevbesinden dolayı Allah’ın duyduğu hoşnutluk ıssız çölde giderken üzerindeki yiyecek ve içeceği ile birlikte devesini kaybetmiş ve tüm ümitlerini de yitirmiş halde bir ağacın gölgesine uzanıp yatan, derken devesinin yanına dikiliverdiğini gören ve yularına yapışarak aşırı sevincinden dolayı ne söylediğini bilmeyerek Allah’ım sen benim Rabbim ben de senin kulunum diyeceği yerde, sen benim kulumsun ben de senin Rabbinim diyen kimsenin sevincinden çok daha fazladır.”[7]

*** Af ve bağışlanma konusunda Bakara: 2/199; Nisâ: 4/106; Enfâl: 8/33; Hûd: 11/3; Ahzâb: 33/43; Mü’min: 40/55; Şûrâ: 42/5; Muhammed: 47/19; Zâriyât: 51/18; Nasr: 110/3 ayetlerine bakılabilir.** [8]

17. Ebû Mûsâ Abdullah İbni Kays el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Nebiyy–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah Teâlâ gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için geceleyin elini açar. Geceleyin günah işleyenin tövbesini kabul etmek için de gündüzün elini açar. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar bu böyle devam edip gider.”[9]

*** Yani tevbe için belli bir zaman olmayıp kişi ne zaman isterse o zaman tevbe edebilir ve Allah’ı karşısında her zaman tevbeleri kabul edici olarak bulur. Hayat devam ettiği sürece hata ve kusurlarımız da olacaktır. Bu sebeble hiç vakit kaybetmeden tevbeye yönelmeliyiz.** [10]

18. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Güneş batıdan doğmadan önce kim tövbe ederse, Allah onun tövbesini kabul eder."*[11]**

*** Güneşin batıdan doğması kıyametin büyük alametlerinden olup tevbe kapısı o güne kadar tüm insanlık için açıktır. Yaşama ümidi kesilme anı olan ölüm sarhoşluğu anına kadar da şahıslar için o kapı açıktır. O anda tevbeler kabul edilmez. Bu Allah'ın değişmez yasalarındandır. Nisâ: 4/18; En'âm: 6/158; Yûnus: 10/90, 91 ayetlerinde olduğu gibi.**

Sahabilerin büyüklerinden Abdullah ibn Mes'ud şöyle der: "Mü'min kimse günahlarını öylesine büyük görür ki, eteğinde oturduğu dağın üzerine çökmesi gibi zanneder. Günahlara batıp giden kimse ise, günahlarını burnu üzerindeki bir sinek gibi küçücük görür. [12]

19. Ebû Abdurrahman Abdullah İbni Ömer İbni'l–Hattâb *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Bir kul can çekişmeye başlamadığı sürece, Allah Teâlâ onun tövbesini kabul eder."*[13]**

*** Dünya hayatı olan elli, altmış, yetmiş sene; uzun gibi görünmesine rağmen ahiret günlerine göre çok kısadır. Bu kısa ömrü**

Asr 103/1-3 ayetinde açıklandığına göre değerlendirmek gerekir. Bugün, yarın, büyüyünce, emekliye ayrılınca ibadet ederim, iyi bir kul olurum diye işleri ileriye bırakmak doğru olmaz. Ölümün son habercisi gelince yani can boğaza tıkanınca yapılacak tevbe ve ibadetler hiçbir zaman kabul edilmez. (Nisâ 4/18; Münâfikûn 63/10, 11 ayetlerinde olduğu gibi.)[14]

20. Zirr İbni Hubeyş şöyle dedi;

Mestler üzerine nasıl mesh edileceğini sormak üzere Safvân İbni Assâl *radıyallahu anh*'ın yanına gitmiştim. Bana:

– Zirr! Niçin geldin? diye sordu. Ben de:

– İlim öğrenmek için, deyince şunları söyledi:

– Melekler, ilim öğrenenlerden hoşlandıkları için onlara kanat gererler. Ben de:

– Büyük ve küçük abdestten sonra mestler üzerine nasıl mesh edileceği kafamı kurcaladı. Sen de Hz. Peygamber'in ashâbından olduğun için, onun bu konuda bir şey söylediğini duydun mu diye sormaya geldim, dedim. Safvân:

– Evet, duydum. Resûl–i Ekrem seferde bulunduğumuz zaman mestleri üç gün üç gece çıkarmamayı, büyük ve küçük abdest bozduktan, uyuduktan sonra bile mestlere meshetmeyi, ancak cünüp olunca mestleri çıkarmayı emrederdi, dedi.

– Onun sevgiye dair bir şey söylediğini duydun mu? diye sordum.

– Evet, duydum. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile bir sefere çıkmıştık. Biz onun yanındayken bir bedevî kaba sesiyle:

– Muhammed! diye bağırdı.

Hz. Peygamber de onun sesine yakın bir sesle:

– *"Gel bakalım"*, dedi.

Bedevîye dönerek:

– Yazıklar olsun sana! Hz. Peygamber'in huzurunda bulunuyorsun. Kıs sesini! Yüksek sesle bağırmanı Allah yasakladı, dedim.

Bedevî:

– Vallahi sesimi kısmam, dedi ve Resûl–i Ekrem'e: Birilerini seven, ama onlarla beraber olacak kadar iyiliği bulunmayan kimse hakkında ne dersin? diye sordu.

Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

– *"Bir kimse, kıyamet gününde, sevdikleriyle beraberdir."*

Safvân İbni Assâl sözüne devamla dedi ki:

– Hz. Peygamber bu konuda uzun uzun konuştu. Hatta bir ara batı taraflarında bulunan bir kapıdan bahsetti. *"Kapı yaya yürüyüşüyle kırk yıl veya yetmiş yıl* (yahut râvinin hatırladığına göre süvari gidişiyle kırk veya yetmiş yıl) *genişliğindedir"*, buyurdu.

Şamlı muhaddislerden Süfyân İbni Uyeyne şöyle dedi:

– Allah gökleri ve yeri yarattığı gün, bu kapıyı tövbe için açık olarak yaratmıştır. Güneş battığı yerden doğuncaya kadar o kapı kapanmayacaktır.[15]

*** Bu konudaki değişik hadislerden ilim öğrenmeyi; bilen bir kimseyi arayıp bulup öğrenmenin gerekliliğini, alimin üstünlüğünün ayın ondördü gecesindeki durumunun diğer yıldızlara üstünlüğü gibi olduğunu, peygamberlerin altın gümüş değil, ilim miras bıraktıklarını,**

meleklerin ilim öğrenenlere kanat gerdiklerini, göklerde ve yeryüzündeki her türlü varlıkların ve sudaki balıkların dahi alimlerin bağışlanması için yalvardıklarını öğrenmiş oluyoruz.[16]

21. Ebû Saîd Sa`d İbni Mâlik İbni Sinân el–Hudrî ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Vaktiyle doksan dokuz kişiyi öldürmüş bir adam vardı. Bu zât yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir râhibi gösterdiler.

Bu adam râhibe giderek:

– Doksan dokuz adam öldürdüm. Tövbe etsem kabul olur mu? diye sordu.

Râhip:

– Hayır, kabul olmaz, deyince onu da öldürdü. Böylece öldürdüğü adamların sayısını yüz'e tamamladı. Sonra yine yeryüzünde en büyük âlimin kim olduğunu soruşturdu. Ona bir âlimi tavsiye ettiler. Onun yanına giderek:

– Yüz kişiyi öldürdüğünü söyledi; tövbesinin kabul olup olmayacağını sordu.

Âlim:

– Elbette kabul olur. İnsanla tövbe arasına kim girebilir ki! Sen falan yere git. Orada Allah Teâlâ'ya ibadet eden insanlar var. Sen de onlarla birlikte Allah'a ibadet et. Sakın memleketine dönme. Zira orası fena bir yerdir, dedi.

Adam, denilen yere gitmek üzere yola çıktı. Yarı yola varınca eceli yetti.

Rahmet melekleriyle azap melekleri o adamı kimin alıp götüreceği konusunda tartışmaya başladılar.

Rahmet melekleri:

– O adam tövbe ederek ve kalbiyle Allah'a yönelerek yola düştü, dediler.

Azap melekleri ise:

– O adam hayatında hiç iyilik yapmadı ki, dediler.

Bu sırada insan kılığına girmiş bir melek çıkageldi. Melekler onu aralarında hakem tayin ettiler.

Hakem olan melek:

– Geldiği yerle gittiği yeri ölçün. Hangisine daha yakınsa, adam o tarafa aittir, dedi.

Melekler iki mesâfeyi de ölçtüler. Gitmek istediği yerin daha yakın olduğunu gördüler. Bunun üzerine onu rahmet melekleri alıp götürdü. [17].

v *Sahîh(–i Müslim)*deki bir başka rivayete göre:

"O kimse iyi insanların yaşadığı köye bir karış daha yakın olduğundan oralı sayıldı. "

v *Sahîh(–i Müslim)*deki bir diğer rivayete göre:

"Allah Teâlâ öteki köye uzaklaşmasını, beriki köye yaklaşmasını, meleklere de iki mesâfenin arasını ölçmelerini emretti. Adamın beriki köye bir karış daha yakın olduğu görüldü. Bunun üzerine affedildi."

v Bir başka rivayette ise:

"Adam göğsünün üzerinde öteki köye doğru ilerledi" denilmektedir.

*** Zümer: 39/53 ve Furkân: 25/70. ayetleri de bu mesleye ışık tutmaktadır. En büyük günahlar listesinde yer alan adam öldürme günahının sayısı yüz kişiye ulaşsa bile mutlaka affedileceği bildirilmekte ve Allah'ın rahmetinden ümit kesilmemesi hatırlatılmaktadır. Günah ne kadar büyük olursa olsun Allah'ın rahmeti ve merhameti günahlardan çok daha büyüktür.**

*** Bu okuyacağımız uzunca hadisten müslümanın doğru ve dürüst olması gerektiğini, işlediği günahtan dolayı pişmanlık duyup ağlayıp sızlaması gerektiğini, yaptığı tüm hata ve günahlardan dolayı kendisini her an hesaba çekip kontrol etmesi gerektiğini, kişinin kendi aleyhine bile olsa doğru sözlü olması gerektiğini, müslümanca bir haber alınınca şükür secdesine kapanılabileceğini, içerisinde Allah ismi yazılı olan bir vesikanın hakaret maksadı olmaksızın yakılabileceğini, hayırlı bir haber getirene hediye verilebileceğini, doğru olan kimsenin dünya ve ahirette saadette olacağını ve Allah tarafından desteklendiğini öğrenmiş olacağız.[18]**

22. Kâ'b İbni Mâlik *radıyallahu anh* gözlerini kaybettiği zaman onu elinden tutup götürme görevini üstlenen oğlu Abdullah'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte Tebük Gazvesi'ne katılmadığına dair mâcerasını Kâ`b İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den şöyle anlatırken duydum:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gittiği gazâlardan sadece Tebük Gazvesi'ne katılmamıştım. Gerçi Bedir Gazvesi'nde de

bulunamamıştım. Zaten Bedir'e katılmadıkları için hiç kimse azarlanmamıştı. O vakit Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile müslümanlar (savaşmak için değil) Kureyş kervanını takibetmek için yola çıkmışlardı. Nihayet Allah Teâlâ müslümanlarla düşmanlarını, aralarında verilmiş herhangi bir karar olmadığı halde bir araya getiriverdi. Halbuki ben Akabe bîatının yapıldığı gece, İslâm'a yardım etmek üzere söz verirken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanındaydım. Her ne kadar Bedir Gazvesi halk arasında Akabe gecesinden daha meşhursa da, ben Bedir'de bulunmayı Akabe'de bulunmaktan daha üstün görmem.

Tebük Gazvesi'ne Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte gitmeyişim şöyle oldu:

Ben katılmadığım bu gazve sırasındaki kadar hiçbir zaman kuvvetli ve zengin olamamıştım. Vallahi Tebük Gazvesi'nden önce iki deveyi bir araya getirememiştim. Bu gazvede iki tane binek devesine sahip olmuştum. Bir de Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gazveye hazırlandığı zaman asıl hedefi söylemez, bir başka yere gittiği sanılırdı. Fakat bu gazve sıcak bir mevsimde uzak bir yere yapılacağı ve kalabalık bir düşmanla karşı karşıya gelineceği için Resûl–i Ekrem durumu açıkladı. Savaşın özelliğine göre hazırlanabilmeleri için müslümanlara nereye gideceklerini söyledi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber sefere gidecek müslümanların sayısı çok fazlaydı. Adlarını bir deftere yazmak mümkün değildi.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Savaşa gitmemek için gözden kaybolunduğu takdirde, hakkında bir âyet nâzil olmadıkça, işin gizli kalacağı zannedilebilirdi. Resûlullah

sallallahu aleyhi ve sellem bu gazveyi meyvaların olgunlaştığı, gölgelerin arandığı sıcak bir mevsimde yapmıştı. Ben de bunlara pek düşkündüm. Resûlullah _sallallahu aleyhi ve sellem_ ile müslümanlar savaş hazırlığına başladılar. Ben de onlarla birlikte savaşa hazırlanmak için çıkıyor, fakat hiçbir şey yapmadan geri dönüyordum. Kendi kendime de "Canım, ne zaman olsa hazırlanırım" diyordum. Günler böyle geçti. Herkes işini ciddi tuttu ve bir sabah Resûlullah _sallallahu aleyhi ve sellem_ ile birlikte müslümanlar erkenden yola çıktılar. Ben ise hâlâ hazırlanmamıştım. Yine sabah evden çıktım, hiçbir şey yapamadan geri döndüm. Hep aynı şekilde davranıyordum. Savaş henüz başlamamıştı, ama mücâhidler hayli yol almışlardı. Yola çıkıp onlara yetişeyim dedim, keşke öyle yapsaymışım; bunu da başaramadım. Resûlullah _sallallahu aleyhi ve sellem_ savaşa gittikten sonra insanların arasına çıktığımda beni en çok üzen şey, savaşa gitmeyip geride kalanların ya münafık diye bilinenler veya âciz oldukları için savaşa katılamayan kimseler olmasıydı.

Resûlullah _sallallahu aleyhi ve sellem_ Tebük'e varıncaya kadar adımı hiç anmamış. Tebük'te ashâbın arasında otururken:

– "_Kâ'b İbni Mâlik ne yaptı?_" diye sormuş. Bunun üzerine Benî Selime'den bir adam:

– Yâ Resûlallah! Elbiselerine ve sağına soluna bakıp gururlanması onu Medine'de alıkoydu, demiş.

Bunun üzerine Muâz İbni Cebel ona:

– Ne fena konuştun! demiş. Sonra da Peygamber _aleyhisselâm_'a dönerek, yâ Resûlallah! Biz onun hakkında hep iyi şeyler biliyoruz, demiş. Resûlullah _sallallahu aleyhi ve sellem_ hiçbir şey söylememiş. O

sırada çok uzaklarda beyazlar giymiş bir adamın gelmekte olduğunu görmüş:

– *"Bu Ebû Hayseme olaydı"* demiş. Bir de bakmışlar ki, gelen adam Ebû Hayseme el–Ensârî değil mi!

Ebû Hayseme, (bir savaş hazırlığı sırasında) bir ölçek hurma verdiği için münafıklara alay konusu olan zâttır.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Tebük'ten Medine'ye hareket ettiğini öğrendiğim zaman beni bir üzüntü aldı. Söyleyeceğim yalanı düşünmeye başladım. Kendi kendime "Yarın onun öfkesinden nasıl kurtulacağım?" dedim. Yakınlarımdan görüşlerine değer verdiğim kimselerden akıl almaya başladım. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gelmek üzere olduğunu söyledikleri zaman, kafamdaki saçma düşünceler dağılıp gitti. Onun elinden hiçbir şekilde kurtulamayacağımı anladım. Herşeyi dosdoğru söylemeye karar verdim. Peygamber *aleyhisselâm* sabahleyin Medine'ye geldi. Seferden dönerken önce Mescid–i Nebevî'ye gelerek iki rek'at namaz kılar, sonra halkın arasına gelip otururdu. Yine öyle yaptı. Bu sırada savaşa katılmayanlar huzuruna geldiler; neden savaşa gidemediklerini yemin ederek anlatmaya başladılar. Bunlar seksenden fazla kimseydi. Hz. Peygamber onların ileri sürdüğü mâzeretleri kabul etti; kendilerinden bîat aldı; Allah Teâlâ'dan bağışlanmalarını niyâz etti ve iç yüzlerini O'na bıraktı. Sonunda ben geldim. Selâm verdiğim zaman dargın dargın gülümsedi; sonra:

– *"Gel!"*, dedi. Ben de yürüyerek yanına geldim ve önüne oturdum. Bana:

– *“Niçin savaşa katılmadın? Binek hayvanı satın almamış mıydın?”* diye sordu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Allah’a yemin ederim ki, senden başka birinin yanında bulunsaydım, ileri süreceğim mâzeretlerle onun öfkesinden kurtulabilirdim. Çünkü insanlara fikrimi kabul ettirmeyi iyi beceririm. Fakat yine yemin ederim ki, bugün sana yalan söyleyerek gönlünü kazansam bile, yarın Cenâb–ı Hak işin doğrusunu sana bidirecek ve sen bana güceneceksin. Şayet doğrusunu söylersem, bana kızacaksın. Ama ben doğru söyleyerek Allah’dan hayırlı sonuç bekliyorum. Vallahi savaşa gitmemek için hiçbir özürüm yoktu. Hiçbir zaman da gazâdan geri kaldığım sıradaki kadar kuvvetli ve zengin olamamıştım, dedim.

Kâ’b sözüne devamla dedi ki:

Bunun üzerine Hz. Peygamber:

– *“İşte bu doğru söyledi. Haydi kalk, senin hakkında Allah Teâlâ hüküm verene kadar bekle!”* buyurdu. Ben kalkınca Benî Selime’den bazıları yanıma takılarak:

– Vallahi senin daha önce bir suç işlediğini bilmiyoruz. Savaşa katılmayanların ileri sürdükleri gibi bir mâzeret söyleyemedin. Halbuki günahlarının bağışlanması için Peygamber *aleyhisselâm*’ın istiğfâr etmesi yeterdi, dediler.

Kâ’b sözüne şöyle devam etti:

Beni o kadar çok ayıpladılar ki, tekrar Resûlullah’ın yanına dönüp biraz önceki sözlerimin yalan olduğunu söylemeyi bile düşündüm. Sonra onlara:

– Bana verilen cezaya çarptırılan bir başka kimse var mı? diye sordum.

– Evet. Seninle beraber bu cezaya uğrayan iki kişi daha var, dediler. Onlar da senin gibi konuştular ve senin aldığın cevabı aldılar.

– O iki kişi kim? diye sordum.

– Biri Mürâre İbni Rebî` el–Amrî, diğeri de Hilâl İbni Ümeyye el–Vâkıfî diyerek, herbiri Bedir Gazvesi'ne katılmış olan iki mükemmel örnek şahsiyetin adını verdiler. Bunun üzerine ben geri dönme düşüncesinden vazgeçerek yoluma devam ettim.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* savaşa katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşulmasını yasakladı. İnsanlar bizimle konuşmaktan kaçındılar veya bize karşı tavırlarını değiştirdiler. Hatta bana göre yer yüzü bile değişti. Sanki burası benim memleketim değildi. Elli gün böyle geçti. İki arkadaşım boyunlarını büktüler; ağlayarak evlerinde oturdular. Ben ise onlardan daha genç ve dayanıklı idim. Dışarı çıkarak cemaatle namaz kılar, çarşılarda dolaşırdım. Fakat kimse benimle konuşmazdı. Namaz bittikten sonra Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yerinde otururken yanına gelir, kendisine selâm verirdim. Kendi kendime "Acaba selâmımı alırken dudaklarını kıpırdattı mı kıpırdatmadı mı" diye sorardım. Sonra ona yakın bir yerde namaz kılar ve farkettirmeden kendisine bakardım. Ben namaza dalınca bana doğru döner, kendisine baktığım zaman da yüzünü çeviriverirdi.

Müslümanların bana karşı olan sert tutumları uzun süre devam edince, amcamın oğlu ve en çok sevdiğim insan Ebû Katâde'nin bahçesine gidip duvardan içeri atladım ve selâm verdim. Vallâhi selâmımı almadı. Ona:

– Ebû Katâde! Allah adına and vererek soruyorum. Benim Allah'ı ve Resûlullah'ı ne kadar sevdiğimi biliyor musun? diye sordum. Hiç cevap vermedi. Ona and vererek bir daha sordum. Yine cevap vermedi. Bir daha yemin verince:

– Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaşlar boşandı. Geri dönüp duvardan atladım.

Birgün Medine çarşısında dolaşıyordum. Medine'ye yiyecek satmak üzere gelen Şamlı bir çiftçi:

– Kâ'b İbni Mâlik'i bana kim gösterir? diye sordu. Halk da beni gösterdi. Adam yanıma gelerek Gassân Meliki'nden getirdiği bir mektup verdi. Ben okuma yazma bilirdim. Mektubu açıp okudum. Selâmdan sonra şöyle diyordu:

– Duyduğumuza göre Efendiniz seni üzüyormuş. Allah seni değerinin bilinmediği ve hakkının çiğnendiği bir yerde yaşayasın diye yaratmamıştır. Hemen yanımıza gel, sana izzet ikrâm edelim.

Mektubu okuyunca, bu da bir başka belâ, dedim. Hemen onu ateşe atıp yaktım.

Nihayet elli gün'den kırk'ı geçmiş, fakat vahiy gelmemişti. Birgün Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'in gönderdiği bir şahıs çıkageldi.**

– Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **sana eşinden ayrı oturmanı emrediyor, dedi.**

– Onu boşayacak mıyım, yoksa ne yapacağım? diye sordum.

– Hayır, ondan ayrı duracak, kendisine yanaşmayacaksın, dedi. Hz. Peygamber diğer iki arkadaşıma da aynı emri gönderdi. Bunun üzerine karıma:

– Allah Teâlâ bu mesele hakkında hüküm verene kadar ailenin yanına git ve onların yanında kal, dedim.

Hilâl İbni Ümeyye'nin karısı Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e giderek:

– Yâ Resûlallah! Hilâl İbni Ümeyye çok yaşlı bir adamdır. Kendisine bakacak hizmetçisi de yoktur. Ona hizmet etmemde bir sakınca görür müsün? diye sormuş. Hz. Peygamber de:

– *Hayır görmem. Ama katiyen sana yaklaşmasın,* buyurmuş. Kadın da şöyle demiş:

– Vallahi onun kımıldayacak hâli yok. Allah'a yemin ederim ki, başına bu iş geleliberi durmadan ağlıyor.

Kâ`b sözüne şöyle devam etti:

– Yakınlarımdan biri bana: Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den eşinin sana hizmet etmesi için izin istesen olmaz mı! Baksana Hilâl İbni Ümeyye'ye bakması için karısına izin verdi, dedi. Ben de ona: Hayır, bu konuda Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den izin isteyemem. Üstelik ben genç bir adamım. İzin istesem bile Peygamber *aleyhisselâm*'ın bana ne diyeceğini bilemem, dedim.

Bu vaziyette on gün daha durdum. Bizimle konuşulması yasaklandığından bu yana tam elli gün geçmişti. Ellinci gecenin sabahında, evlerimizden birinin damında sabah namazını kıldım. Allah Teâlâ'nın (Kur'ân–ı Kerîm'de bizden) bahsettiği üzere canım iyice sıkılmış, o geniş yeryüzü bana dar gelmiş bir vaziyette otururken, Sel Dağı'nın tepesindeki birinin var gücüyle:

– "Kâ`b İbni Mâlik! Müjde!" diye bağırdığını duydum. Sıkıntılardan kurtulma gününün geldiğini anlayarak hemen secdeye

kapandım.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazını kıldırınca, Allah Teâlâ'nın tövbelerimizi kabul ettiğini ilân etmiş. Bunun üzerine ahâlî bize müjde vermeye koşmuş. İki arkadaşıma da müjdeciler gitmiş. Bunlardan biri bana doğru at koşturmuş. Eslem kabilesinden bir diğer müjdeci koşup Sel Dağı'na tırmanmış, onun sesi atlıdan önce bana ulaşmış. Sesini duyduğum müjdeci yanıma gelip beni tebrik edince, sırtımdaki elbiseyi de çıkarıp müjdesine karşılık ona giydirdim. Vallahi o gün giyecek başka elbisem yoktu. Emanet bir elbise bulup hemen giydim. Peygamber *aleyhisselâm*'ı görmek üzere yola koyuldum. Beni grup grup karşılayan sahâbîler tövbemin kabul edilmesi sebebiyle tebrik ediyor ve "Allah Teâlâ'nın seni bağışlaması kutlu olsun" diyorlardı.

Nihayet Mescid'e girdim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ashâbın ortasında oturuyordu. Talha İbni Ubeydullah hemen ayağa kalktı, koşarak yanıma geldi, elimi sıktı ve beni tebrik etti. Vallahi muhâcirînden ondan başka kimse ayağa kalkmadı.

Râvi der ki, Kâ'b, Talha'nın bu davranışını hiç unutmazdı.

Kâ'b sözüne şöyle devam etti:

Peygamber *aleyhisselâm*'a selâm verdiğimde yüzü sevinçten parıldayarak:

– *"Dünyaya geldiğindenberi yaşadığın bu en hayırlı gün kutlu olsun!"* buyurdu. Ben de:

– Yâ Resûlallah! Bu tebrik senin tarafından mıdır, yoksa Allah tarafından mı? diye sordum.

– *“Benim tarafımdan değil, Yüce Allah tarafından”*, buyurdu. Sevindiği zaman Peygamber *aleyhisselâm*’ın yüzü parıldar, ay parçasına benzerdi. Biz de sevindiğini böyle anlardık.

Resûl–i Ekrem’in önünde oturduğumda:

– Yâ Resûlallah! Tövbemin kabul edilmesine şükran olarak bütün malımı Allah ve Resûlullah uğrunda fakirlere dağıtmak istiyorum, dedim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Malının bir kısmını dağıtmayıp elinde tutman senin için daha hayırlı olur”* buyurdu. Ben de:

– Hayber fethinde hisseme düşen malı elimde bırakıyorum, dedikten sonra sözüme şöyle devam ettim. Yâ Resûlallah! Allah Teâlâ beni doğru söylediğimden dolayı kurtardı. Tövbemin kabul edilmesi sebebiyle, artık yaşadığım sürece sadece doğru söz söyleyeceğim.

Vallâhi bunu Peygamber *aleyhisselâm*’a söylediğim gündenberi doğru sözlü olmaktan dolayı Allah Teâlâ’nın hiç kimseyi benden daha güzel mükâfatlandırdığını bilmiyorum. Yemin ederim ki, Peygamber *aleyhisselâm*’a o sözleri söylediğim günden bu yana bilerek hiç yalan söylemedim. Kalan ömrümde de Cenâb–ı Hakk’ın beni yalan söylemekten koruyacağını umarım.

Kâ’b sözüne devamla şöyle dedi:

Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyet–i kerîmeleri indirdi:

“Allah (savaşa gitmek istemeyenlere izin vermesi sebebiyle) Peygamberini bağışladığı gibi, bir kısmının kalbi kaymak üzere iken güçlük zamanında Peygamber’e uyan muhâcirlerle ensârın da tövbelerini kabul etti. Çünkü Allah onlara çok şefkatli, pek merhametlidir.

“Hani şu tövbeleri (Allah’ın emri gelene kadar) geri bırakılan üç kişinin de tövbesini kabul etti. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmiş, vicdanları kendilerini iyice sıkıştırmıştı. Nihayet Allah’dan başka sığınılacak kimse olmadığını anlamışlardı. Eski hâllerine dönmeleri için Allah onların tövbelerini kabul etti. Çünkü Allah tövbeleri kabuledici ve bağışlayıcıdır.

“Ey imân edenler! Allah’ın azâbından korkun ve doğrularla beraber olun” (Tevbe: 9/117–119).

Kâ’b şöyle devam etti:

Allah’a yemin ederim ki, beni İslâmiyet’le şereflendirdikten sonra Cenâb–ı Hakk’ın bana verdiği en büyük nimet, Peygamber *aleyhisselâm*’ın huzurunda doğruyu söylemek ve yalan söyleyip de helâk olmamaktır. Çünkü Allah Teâlâ şu yalan söyleyenler hakkında vahiy gönderdiği zaman, hiç kimseye söylemediği ağır sözleri söyledi ve şöyle buyurdu:

“O savaştan kaçanların yanına döndüğünüz zaman, kendilerini hesaba çekmiyesiniz diye Allah adına yemin ederler. Onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar pistirler. Yaptıklarına ceza olmak üzere varacakları yer cehennemdir. Kendilerinden râzı olasınız diye size yemin de ederler. Siz onlardan râzı olsanız bile Allah fâsıklardan aslâ râzı olmaz” (Tevbe: 9/95–96).

Kâ’b sözüne şöyle devam etti:

Biz üç arkadaşın bağışlanması, Peygamber *aleyhisselâm*’ın yeminlerini kabul edip kendilerinden bîat aldığı ve Cenâb–ı Hak’dan affedilmelerini dilediği kimselerin bağışlanmasından (elli gün) geri kalmıştı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, hakkımızda Allah Teâlâ

bir hüküm verene kadar bize yapacağı muameleyi tehir etmişti. Nihayet Allah Teâlâ –anlatıldığı üzere– hükmünü verdi. Allah Teâlâ'nın *"tövbeleri geri kalan üç kişinin…"* diye bahsettiği bu geri kalış, bizim savaştan geri kalmamız değildir; bu, Hz. Peygamber'e gelip yemin ederek mâzeretleri olduğunu söyleyenlerin özürlerini Peygamber *aleyhisselâm*'ın kabul etmesi, bize yapacağı muameleyi ise geriye bırakması olayıdır.[19]

v Diğer bir rivayet:

"Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Tebük Gazvesi'ne perşembe günü çıkmıştı. Sefere perşembe günü gitmeyi severdi" şeklindedir.[20]

v Başka bir rivayette ise:

"Seferden mutlaka gündüzün kuşluk vakti dönerdi. Dönünce de ilk iş olarak Mescid'e uğrar, iki rek'at namaz kılar, sonra orada otururdu" denilmektedir.[21]

23. Ebû Nüceyd İmrân İbni Husayn el–Huzâî *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Cüheyne kabilesinden zina ederek gebe kalmış bir kadın Peygamber *aleyhisselâm*'ın huzuruna geldi ve:

– Yâ Resûlallah! Cezayı gerektiren bir suç işledim. Cezamı ver, dedi.

Bunun üzerine Peygamber *aleyhisselâm* kadının velisini çağırttı. Ona:

– *"Bu kadına iyi davran! Doğum yapınca bana getir!"* buyurdu.

Adam Resûl–i Ekrem'in buyurduğu gibi yaparak kadını doğumdan sonra getirdi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kadının üzerine elbisesinin iyice bağlanmasını emretti; sıkı sıkıya bağladılar. Sonra Peygamber *aleyhisselâm'*ın emri üzerine taşlanarak öldürüldü. Daha sonra Resûl–i Ekrem kadının cenaze namazını kıldı.

Hz. Ömer:

– Yâ Resûlallah! Zina etmiş bir kadının namazını mı kılıyorsun? diye sorunca Hz. Peygamber şunları söyledi:

***– "O kadın öyle bir tövbe etti ki, şayet onun tövbesi Medine halkından yetmiş kişiye taksim edilseydi, hepsine yeterdi. Sen Cenâb–ı Hakk'ın rızasını kazanmak için can vermekten daha üstün bir şey biliyor musun?"*[22]**

24. İbni Abbas ve Enes İbni Mâlik *radıyallahu anhüm'*den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"İnsanoğlunun bir dere dolusu altını olsa, bir dere daha ister. Onun ağzını topraktan başka bir şey doldurmaz. Ama Allah, tövbe edenin tövbesini kabul eder."*[23]**

*** Bu hadîs-i şerîf insanın ne kadar aç gözlü ve kanaatsiz bir varlık olduğunu ortaya koyuyor. Açgözlülük ve doyumsuzluğun da günah olduğunu ve bundan dolayı tevbe edilmesi gerektiğini bize hatırlatıyor. Tüm günahlar insanın manevî hayatını nasıl tahrib ederse, dünya malına duyulan aşırı hırs da insanın geleceğini tehlikeye sokar. Allah korusun kulluk ve ibadetlerden müslümanı alıkor. Müslim Zekat 115 de geçen bir hadîs-i şerîfde: *"İnsan ihtiyarlayınca çok kazanma hırsı ve çok yaşama arzusu hep genç kalır."* buyurularak bu doyumsuzluğun**

sebebi izah edilmiştir. Tüm bunlar cimrilikten kaynaklanmaktadır, (İsra: 17/100) de olduğu gibi kazanmak; yaratılış gayesinden uzaklaştırmadığı sürece faydalı olabilir, sevap kazandırabilir. Ahireti kazanmayı ve Allah rızası için dağıtmayı unutturan her kazanç boştur ve insana yüktür. Açgözlülük, cimrilik ve dünyaya doyumsuzluk kişiyi yaratılış gayesinden uzaklaştıracağından hem dünya hem de ahiret hayatını perişan eder.[24]

25. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Biri diğerini öldüren ve her ikisi de cennete giren iki kişiden Allah Teâlâ hoşnut olur. Bunlardan biri Allah yolunda savaş ederken diğeri tarafından öldürülür. Katil olan da daha sonra tövbe eder, müslüman olur, o da Allah yolunda savaşırken şehid düşer."[25]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 7.**

[2] **Buhârî, Daavât 3. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (47) İbni Mâce, Edeb 57.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 7.**

[4] **Müslim, Zikir 42. Ayrıca Ebû Dâvûd, Vitir 26; İbni Mâce, Edeb 57.**

Bu iki hadis ileride 1871 ve 1872 numarada tekrar gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 8.**

[6] **Buhârî, Daavât 4; Müslim, Tevbe 1, 7, 8.**

[7] **Müslim, Tevbe 7.**

Bu hadisin bir benzeri 414, 441, 1436 da tekrar gelecektir.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 8.

[9] Müslim, Tevbe 31.

Bu hadis 438 numarada tekrar gelecektir.

[10] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 8.

[11] Müslim, Zikir 43.

[12] Buharî, Deavât 4.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 8.

[13] Tirmizî, Daavât 98. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 30.

[14] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 9.

[15] Tirmizî, Daavât 98. Ayrıca bk. Tirmizî, Tahâret, 71; Nesâî, Tahâret 97, 113; İbni Mâce, Fiten 32.

Bu hadisin kişi sevdiği ile beraberdir bölümü ileride 369, 370 371 de tekrar gelecektir.

[16] Timîzî, İlim 19; Ebû Dâvût, İlim 1.

Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 9.

[17] Buhârî, Enbiyâ 54; Müslim, Tevbe 46, 47, 48.

[18] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 10.

[19] Buhârî, Megâzî 79; Müslim, Tevbe 53. Ayrıca bk. Tirmizî, Tefsîru sûre (9).

[20] Buhârî, Cihâd 103.

[21] Müslim, Müsâfirîn 74; Ebû Dâvûd, Cihad 166.

1531'de bir bölümü gelecektir.

[22] Müslim, Hudûd 24. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Hudûd 24; Nesâî, Cenâiz 64.

Bu hadis ileride 913 numarada tekrar gelecek, gerekli açıklama orada yapılacaktır.

[23] Buhârî, Rikak 10; Müslim, Zekât 116–119. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 27, Menâkıb 32, 64; İbni Mâce, Zühd 27.

[24] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 15.

[25] **Buhârî, Cihâd 28; Müslim, İmâre 128, 129. Ayrıca bk. Nesâî, Cihâd 38; İbni Mâce, Mukaddime 13.**

3) Sabır (Sabrın Fazileti)

Bu bölümdeki beş ayet-i kerîme ve yirmidokuz hadîs-i şerîften; temizliğin imanın yarısı olduğunu, elhamdülillah diyerek yaşanan hayatın sevabının mizanı dolduracağını, namazın müslümanın hayatında nur olduğunu, Kur'ân-ı Kerîm'in mü'minlerin leh veya aleyhlerinde delil olacağını, herkesin sabahleyin evinden çıkarken kendisini sattığını ya ateşten kurtulup ya da helak olacağını, istemekten çekinip iffetli davrananlarının iffetinin artırılacağını, tok gözlü olmak isteyenlerin başkalarına muhtaç olmaktan kurtarılacağını, sabretmeye gayret edene sabır verileceğini, sabırdan büyük bir nimet olmadığını, mü'minin her durumunun imrenmeye değer olduğunu, sevinirse şükretmek suretiyle bela gelirse sabretmek suretiyle hakkında herşeyin hayırlı olduğunu, Rasûlullah (sav)'in vefatı esnasında kızı Fatıma (r.ah) ile yaptıkları konuşmaları, yine kızı Zeynep (r.ah) oğlu ölmek üzereyken Peygamber (sav)'i çağırmalarını ve aralarında geçen konuşmalarını, geçmiş ümmetler arasında bir padişah ve onun ihtiyarlayan bir sihirbazının uzunca hikayesini yani (Burûc: 85/4-11.) Ayetlerin muhtevasını, felaketle ilk karşılaşınca sabretmenin gerekli olduğunu, kişinin sevdiği dostu elinden alınınca sabrederse mükafatının cennet olacağını, tedavisi zor hastalıklara yakalananların mükafatını Allah'tan bekleyerek sabretmeleri karşılığında şehid sevabı kazanacaklarını, gözleri kör edilerek imtihan edilen kimseye sabrettiği takdirde gözlerine karşılık cennet verileceğini, hastalıklara sabredilirse mükafatının cennet olacağını, tüm peygamberlerin ümmetlerine hayırlı

duada bulunduklarını, her türlü sıkıntı ve hastalıkların günahların bağışlanmasına vesile olacağını ve ağacın yapraklarının döküldüğü gibi günahların döküleceğini, Allah'ın hayrını dilediği kimseyi sıkıntıya sokacağını, başına musibet geldi diye ölümü istememenin gerekliliğini, sabırsızlanmanın iyi olmadığını, peygamberlerin büyük sıkıntılara katlandıklarını ve mükafatlarının da büyük olduğunu, mükafatın büyüklüğünün belanın şiddetine göre olduğunu, Ümmü Süleym denilen sahabiyyenin çocuğu ölmesine rağmen nasıl sabırlı davrandığını, gerçek pehlivanın öfkesini yenen kimse olduğunu, kızgınlık hali geçmesi için söylenmesi gereken sözün ne olduğunu, öfkesini yenen kimseye kıyamette istediği huriyi seçmesinin serbest olacağını, öfkelenmemenin gerekliliğini, mü'mine imtihan için belalar verildiğini, affetmek ve iyiliği emretmenin gerekliliğini, müslümanın gerekenleri yapıp hakkını Allah'tan bekleyeceğini, savaşın istenmeyeceğini, savaş çıkarsa da savaşa katılıp sabredilmesi gerektiğini öğreneceğiz.[1]

"Ey iman edenler! Zorluklara ve sıkıntılara sabırla katlanın ve birbirinizle bu sabırda yarışın, cihad için hazırlıklı ve uyanık bulunun ve yolunuzu Allah ve kitabıyla bulun ki, mutluluğa erebilesiniz." **(Âl i İmrân: 3/200)**

"Muhakkak ki, ölüm tehlikesiyle, korku ve açlıkla, mal, can ve ürünlerin eksiltilmesiyle sizi sınayacağız. Ama zorluklara karşı sabredip sebat ve dayanıklılık gösterenlere iyi haberler müjdele." **(Bakara: 2/155)**

"Her türlü güçlüklere göğüs gerenlere mükafatları tartılmaksızın, ölçülmeksizin, hesapsızca bol bol verilir." **(Zümer: 39/10)**

***“Kim eziyetlere sabreder, yapılan kötülüklere de, intikam almayıp affetme yolunu tutarsa, şüphesiz bu hareketi yapılmaya değer işlerdendir.”* (Şûrâ: 42/43)**

***“Ey iman edenler! Sarsılmaz bir sabır ve namaza sarılarak Allah’tan yardım isteyin. Allah her türlü zorluğa karşı sabredenlerle beraberdir.”* (Bakara: 2/153)**

***“Ve hepinizi mutlaka sınayacağız ki, bizim yolumuzda üstün gayret gösterenleri ve sıkıntılara göğüs gerenleri diğerlerinden ayırabilelim. Çünkü biz iman ve cihadla alakalı bütün iddialarınızın doğruluğunu deneyeceğiz.”* (Muhammed: 47/31)**

26. Ebû Mâlik Hâris İbni Âsım el–Eş’arî *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Temizlik imanın yarısıdır. Elhamdülillah duası mizânı, sübhânellah ve elhamdülillah sözleri ise yer ile gökler arasını sevap ile doldurur. Namaz nurdur; sadaka burhandır; sabır ziyâdır. Kur’an senin ya lehinde ya da aleyhinde delildir. Herkes sabahtan (pazara çıkar) nefsini satar; kimi onu âzâd kimi de helâk eder.”*[2]**

*** Bu hadîs-i şerîf çok kapsamlı konulara işaret etmektedir. Şöyle ki: Kişinin maddî temizliğe riayet etmesi, dininin direği olan namazının ve diğer ibadetlerinin temelini teşkil eder. Manevî temizlik diyebileceğimiz temizlik ise; kişinin küfür, şirk ve münafıklık gibi tevhid inancı dışındaki inanç kirlerinden temizlenmesidir. Bu da imanın yarısı veya tamamlayıcısı anlamına gelmiş oluyor.**

Sonucunda Elhamdülillah diyebilecek bir hayat yaşamak kıyamette terazinin sevap gözünü doldurur. Müslüman yaptığı her bir işin sonucunda Elhamdülillah diyebiliyorsa, yaptığı tüm işler kulluk gereğidir ve ona sevap kazandırır. Sonucunda Elhamdülillah denemeyen işler ise müslümanın günahını artırır.

Sübhanallah ve Elhamdülillah sözlerinden birincisi Allah'ın tek ilah oluşunun kainatta bu sözle vasfedilecek kimsenin olmayışının simgesi olması hasebiyle kendisini yaratan Allah'ı böylece tanıyan müslümanın her işinin sonunda da Elhamdülillah diyebilecek bir hayat sergilemesiyle her taraf müslümanın emrine geçer. Bu kelimelerle yer ve gök arası müslümanların emrine ve idaresine geçecektir.

Namaz kişiyi her türlü kötülüklerden alıkoyan ışığını imandan alan ve doğruya yönelten bir nurdur. Bu nur dünyada müslümanların yüzlerinden farkedilir. (Feth: 48/29) Ahirette de yine önlerinde ve sağlarında onları aydınlatacaktır. (Hadîd: 57/12)

Sadaka kişinin özverili oluşuna, cömertliğine ve imanının en üstün durumda olduğuna delildir. Çünkü zekat, sadaka, hayır ve hasenât gibi şeyler kişinin imanının alametidir.

Sabır mü'min için kaynağı kendi içinde olan bir enerjidir. Kişi her türlü sıkıntı ve güçlüklere göğüs germekle huzura erişir ve böylece de sabır onun önünde bir ışıktır ve her türlü karanlıklardan müslümanı aydınlığa çıkarır.

Kur'ân kıyamette kişinin kendisini okuyup okumadığına, kendisine uyup uymadığına ve yolunda gidip gitmediğine göre lehinde veya aleyhinde şahitlik yapacaktır.

Her yeni gün insanlar için bir pazardır. Bu pazarda dünya ve ahireti alınıp satılmaktadır. Kişi Allah ve Rasûlüne uyarsa kazançlı çıkar hem dünyası hem de ahireti huzurlu olur. Allah ve Rasûlüne uymaz da şeytan ve dostlarına, arzu ve heveslerine uyarsa bu dünya pazarındaki alışverişinden dolayı zararlı çıkar ve cehennemlik olur hem dünyası hem de ahireti perişan olur.[3]

27. Ebû Saîd Sa'd İbni Mâlik İbni Sinân el–Hudrî ***radıyallahu anhüm*****â'dan nakledildiğine göre, Medineli müslümanlardan bir kısmı Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****'den bir şeyler istediler. O da verdi. Sonra yine istediler. Resûlullah** ***sallallahu aleyhi ve sellem*****, elindekiler bitinceye kadar verdi. Verebileceği şeyler tükenince onlara şöyle hitab etti:**

"Yanımda bir şeyler olsaydı, onları sizden esirgemez, verirdim. Kim dilenmekten çekinir, iffetli davranırsa, Allah onun iffetini arttırır. Kim tok gözlü olmak isterse, Allah onu başkalarına muhtaç olmaktan kurtarır. Kim de sabretmeye gayret ederse, Allah ona sabır verir. Hiç bir kimseye, sabırdan daha hayırlı ve büyük bir lutufta bulunulmamıştır."[4]

*** Mü'min için en sağlam siper sabırdır. Sabrı sayesinde mü'min fakir de olsa zengin de olsa rahat ve huzurludur. Sabretmeyi bilmeyen ve istemekten vazgeçmeyenler zengin de olsalar fakir de olsalar doyuma ulaşamazlar, asla doymazlar. Kişi zamanın her türlü bela ve sıkıntılarına karşı kendisini sabırla frenleyip hem dünya hem de ahiret kazançlarını elde edebilir.**[5]

28. Ebû Yahyâ Suheyb İbni Sinân *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Mü'minin durumu gıbta ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır sebebidir. Böylesi bir özellik sadece mü'minde vardır: Sevinecek olsa, şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir belâ gelecek olsa, sabreder; bu da onun için hayır olur."*[6]**

29. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hastalığı ağırlaşınca sıkıntıları çoğaldı. Durumu gören Fâtıma *radıyallahu anhâ*:

– Vah babacığım, ne büyük sıkıntın var! dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– "*(Kızım), bugünden sonra babanın sıkıntısı olmayacak*" buyurdu.

Resûl–i Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* vefat edince, bu defa Fâtıma *radıyallahu anhâ:*

– Allah'ın çağrısına icâbet eden babacığım vah, mekânı Firdevs cenneti olan babacığım vah, kara haberini ancak dostu Cebrail'le paylaşacağımız babacığım vah, diye ağladı.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in defninden sonra da Hz. Fâtıma duygu ve üzüntülerini şöyle dile getirdi:

– Resûlullah'ın üzerine (çarçabuk) toprak atmaya eliniz nasıl vardı, gönlünüz nasıl râzı oldu?[7]

*** Bu hadîs-i şerîften de alemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber (s.a.v.)'in ölüm acılarına nasıl sabrettiğini, kızı Fâtıma (r.anha)'nın da babasının vefatına nasıl sabrettiğini görmekteyiz. Her**

ikisi de insan gücü üzerinde bir dayanıklılıkla nasıl sabrettiler ve bize örnek oldular. [8]

30. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in azadlısı, dostu ve dostunun oğlu olan Ebû Zeyd Üsâme İbni Zeyd İbni Hârise *radıyallahu anhümâ*'dan nakledildiğine göre o şöyle dedi:

Kızı (Zeynep), Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e:

– Oğlum ölmek üzeredir, lutfen bize kadar geliniz, diye haber gönderdi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Alan da veren de Allah'tır. O'nun katında her şeyin belli bir vakti vardır. Sabretsin ve ecrini Allah'tan beklesin"*, buyurarak kızına selâm gönderdi.

Bunun üzerine Kızı, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'e*;

– Ne olur, mutlaka gelsin, diye tekrar haber yolladı.

Bu defa Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yanında Sa'd İbni Ubâde, Muâz İbni Cebel, Übeyy İbni Kâ'b, Zeyd İbni Sâbit ve başka bazı sahâbîler olduğu halde kalkıp kızına gitti. Çocuğu Hz. Peygamber'e verdiler, kucağına aldı. Yavrucak pek zor nefes almaktaydı. Resûlullah'ın gözlerinden yaşlar boşandı.

Durumu gören Sa'd İbni Ubâde:

– Ey Allah'ın Resûlü, bu ne haldir? dedi. Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– *"Bu, Allah'ın, kullarının kalbine koymuş olduğu merhamet duygusudur"* buyurdu.

Hadisin bir başka rivâyetinde Hz. Peygamber, *"Bu, dilediği kullarının kalbine Allah'ın koyduğu bir rahmettir. Zaten Allah ancak,*

***merhametli kullarına rahmet eder”* buyurmuştur.**[9]

31. Suheyb (–i Rûmî) *radıyallâhü anh’*den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Sizden önceki ümmetler içinde bir padişah, bir de onun sihirbazı vardı. Bu sihirbaz yaşlanınca, padişaha:

– “Ben yaşlandım, bana genç birini göndersen de ona sihirbazlığı öğretsem” dedi.

Padişah da ona bir genç gönderdi. Gencin yolu üzerinde bir rahip bulunmaktaydı. Genç ona uğradı, yanında oturdu ve konuşmalarını dinledi, beğendi. Sihirbaza her gittiğinde rahibe uğrar ve yanında bir süre kalırdı. Sihirbaz ona “niçin geç kaldın?” diye kızar ve döğerdi. Delikanlı bu durumu rahibe şikâyet etti. O da şöyle dedi:

– Sihirbazdan korktuğunda, “evdekiler alıkoydular”de; âilenden çekindiğinde de “sihirbaz alıkoydu” de.

Genç, durumu böylece idare edip giderken, bir gün yolda insanların gelip geçmesine engel olan büyük ve yırtıcı bir hayvana rastladı ve kendi kendine “Sihirbazın mı yoksa râhibin mi daha üstün olduğunu işte şimdi öğreneceğim” diyerek bir taş aldı ve “Ey Allahım, rahibin yaptıklarını sihirbazın yaptıklarından daha çok seviyorsan, şu hayvanı öldür ki insanlar yollarına devam etsinler” dedi ve taşı hayvana doğru fırlatıp onu öldürdü. Halk da geçip gitti. Daha sonra delikanlı râhibe gelip olayı anlattı. Râhip ona:

– Delikanlı! Şimdi artık sen benden daha üstünsün. Zira, sen bu gördüğüm mertebeye erişmişsin. Öyle sanıyorum ki, sen yakında bir

belâya uğratılacaksın. Böyle bir şey olursa, sakın benim bulunduğum yeri kimseye gösterme! dedi.

Delikanlı, körleri, alaca hastalığına tutulmuş olanları kurtarır ve diğer hastalıkları da tedâvî ederdi. Padişahın o sıralarda kör olmuş bir yakını bunu duydu, değerli hediyelerle birlikte delikanlıya gitti ve:

– Eğer beni tedâvî edersen, bütün bunlar senin olacak dedi.

Delikanlı:

– Ben kendiliğimden kimseye şifâ veremem. Şifayı ancak Allah Teâlâ verir. Eğer sen Yüce Allah'a inanırsan, ben ona dua ederim, o da (dilerse) sana şifa verir, dedi.

Adam iman etti. Allah Teâlâ da ona şifa verdi. Adam eskiden olduğu gibi padişahın yanına gelip meclisteki yerini aldı.

Padişah:

– Senin gözünü kim iyi etti? diye sordu. O da:

– Rabbim, dedi.

Bu defa Padişah:

– Senin benden başka rabbin mi var? diye gürledi.

Adam:

– Benim de senin de rabbin Allah Teâlâ'dır, dedi.

Bunun üzerine sinirlenen padişah adamı tutuklattı ve gencin yerini gösterinceye kadar ona işkence ettirdi. Sonuçta adam gencin yerini söyledi. Delikanlı getirildi. Padişah ona:

– Delikanlı, demek senin sihirbazlığın körleri ve alacaları iyi edecek dereceye ulaşmış. Duydum ki sen epeyce işler yapıyormuşsun, öyle mi? diye sordu.

Delikanlı:

– Hayır, ben kimseye şifa veremem. Şifa veren Allah Teâlâ'dır dedi.

Padişah delikanlıyı tutuklattı ve rahibin yerini gösterinceye kadar ona işkence ettirdi. Neticede râhip getirildi ve kendisine "dininden dön!" denildi. Râhip bu teklife yanaşmadı. Bunun üzerine padişah bir testere getirtip başının tam ortasından rahibi ikiye biçtirdi. Rahibin parçalarının her biri bir yana düştü. Sonra Padişahın adamı getirildi ona da "dininden dön!" denildi. Ancak o da kabul etmedi. Padişah onu da parçalarının her biri bir tarafa düşünceye kadar testere ile başının ortasından ikiye biçtirdi. Daha sonra delikanlı getirildi ve "dininden dön (yoksa öleceksin)" diye tehdid edildi, fakat delikanlı direndi. Padişah delikanlıyı adamlarından bir gruba teslim etti ve onlara şu tâlimatı verdi:

– Bunu şu dağın tepesine çıkarın, dininden dönerse ne âlâ, değilse, aşağıya yuvarlayın gitsin.

Delikanlıyı götürdüler, dağın tepesine çıkardılar.

Delikanlı:

"Allahım, beni bunların elinden nasıl dilersen öylece kurtar!" diye dua etti. Bunun üzerine dağ sarsıldı ve onlar aşağı yuvarlandılar. Delikanlı sapasağlam yürüyerek padişahın yanına döndü. Padişah ona:

– Yanındakiler ne oldu? dedi.

Delikanlı da :

– Allah beni onların elinden kurtardı, dedi.

Bunun üzerine padişah, delikanlıyı adamlarından bir başka gruba teslim etti ve:

– Bunu Kurkur denilen bir gemiye bindirip denizin ortasına götürün. Dininden dönerse ne âlâ, değilse, denize atın gitsin, dedi.

Delikanlıyı alıp götürdüler. O:

“Allah’ım, beni bunların elinden dilediğin şekilde kurtar!” diye dua etti.

Gemi içindekilerle beraber ala–bora oldu, hepsi boğuldu. Delikanlı sağ–sâlim padişahın yanına döndü.

Padişah onu görünce:

– Yanındakiler ne oldu? diye sordu.

Delikanlı da:

– Allah beni onların elinden kurtardı, dedi ve ilâve etti:

– Benim sana söyleyeceklerimi yapmadıkça beni öldüremezsin.

Padişah:

– Neymiş onlar? dedi.

Delikanlı :

– Halkı geniş bir meydanda topla. Beni de bir hurma kütüğüne bağla. Okdanlığımdan bir ok al, yayın tam ortasına koy. Sonra da “Delikanlının rabbinin adıyla de ve at. İşte ancak bunu yaparsan beni öldürebilirsin” dedi.

Padişah halkı geniş bir meydanda topladı. Delikanlıyı hurma kütüğüne bağladı. Sonra delikanlının sadağından bir ok aldı, yayına yerleştirdi. “Delikanlının rabbi olan Allah adıyla” deyip oku fırlattı. Ok, delikanlının şakağına isabet etti. Delikanlı elini şakağına koydu ve oracıkta öldü.

Bunun üzerine halk:

– Biz, delikanlının rabbine iman ettik, dediler.

Daha sonra durumu padişaha ileterek:

– Gördün mü çekindiğin şey nihâyet başına geldi; halk iman etti, dediler.

Bunun üzerine padişah, sokak başlarına büyük hendekler kazılmasını emretti. Hendekler ateşle doldurulmuştu.

Padişah:

– Bu yeni dinden dönmeyen herkesi, zorla ateşe atın, (yahut "onları ateşe girmeye zorlayın") dedi.

Emri yerine getirdiler. En sonunda kucağında çocuğu ile bir kadın geldi, bir ara ateşe girmemek ister gibi yaptı, sendeledi. Çocuk:

– "Anneciğim, sık dişini, sabret, çünkü sen hak din üzeresin!" de(mek suretiyle annesini cesaretlendir)di.**[10]**

*** Bu hadîs-i şerîfi daha iyi anlayabilmek için kitabımızın 85. Sûresi olan Bürûc sûresi birkaç tefsirden mutlaka okunmalıdır.[11]**

32. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*, (çocuğunun) mezarı başında (bağıra–çağıra) ağlayan bir kadının yanından geçti.

Ona:

– *"Allah'dan kork ve sabret!"* buyurdu.

Kadın:

– Çek git başımdan; zira benim başıma gelen felâket, senin başına gelmemiştir, dedi.

Kadın Hz. Peygamber'i tanıyamamıştı. Kendisine, onun Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* olduğunu söylediler. Bunu duyar duymaz Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kapısına koştu, orada kapıcılar yoktu. (Özür beyân etmek üzere Hz. Peygamber'e):

– Sizi tanıyamadım, dedi.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– *"Sabır dediğin, felâketle karşılaştığın ilk anda dayanmaktır"* buyurdu.[12]

*** Bu hadisten de Peygamberimiz (s.a.v.)'in burada yaptığı ve bize de pekçok hadislerde tavsiye ettiği üzere iyiliği emir ve kötülükten sakındırma işi her zaman ve zeminde yapılmalıdır. Yapılan nasihat esnasında gösterilecek tepkilere hazır olmalı ve onlara göğüs germeli, kırıcı davranışlara döndürmemelidir.**

İyi bir davetçi ve eğitimci yaptığı hizmetlerden dolayı şahsına yapılan hakaretlere bile soğukkanlı davranıp aldırmamalı ve gündeme bile getirmemelidir.[13]

33. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, "Allah Teâlâ şöyle buyurdu demiştir.

***"Dünyada sevdiği bir dostunu aldığım zaman, (sabredip) ecrini Allah'tan bekleyen mü'min kulumun katımdaki karşılığı cennettir."*[14]**

*** Bu kudsî hadisten de gerçekten kişinin dünyada sıkıntılara sabretmesi karşılığında derecelerin en büyüğü olan cennete kavuşacağını öğrenmekteyiz.[15]**

34. Âişe *radıyallahu anhâ*'dan rivâyet edildiğine göre, kendisi Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tâun hastalığını sormuş, o da şöyle buyurmuştur:

“Tâun hastalığı, Allah Teâlâ’nın dilediği kimseleri kendisiyle cezalandırdığı bir çeşit azaptı. Allah onu mü’minler için rahmet kıldı. Bu sebeple tâuna yakalanmış bir kul, başına gelene sabrederek ve ecrini Allah’tan bekleyerek bulunduğu yerde ikâmete devam eder ve başına ancak Allah ne takdir etmişse onun geleceğini bilirse, kendisine şehit sevabı verilir.”**[16]**

*** Tâûn yani veba hastalığı hem bulaşıcı hem de çabucak ölüme götüren bir hastalık olup buna yakalanan kimse gerekli çarelere başvurduktan sonra başkalarına bulaştırmamak ve mükafatını da sadece Allah’tan bekleyerek sabredip bulunduğu yerde oturursa, hem karantina dediğimiz şeyi gerçekleştirmiş hem de sabrından dolayı şehid sevabı almaya hak kazanmıştır. Çünkü müslümanın namazdan başka bir silahı da sabırdır. (Bakara: 2/45) ayetinde olduğu gibi.[17]**

35. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinlediğini söylemiştir:

“Allah Teâlâ buyuruyor ki: “Kulumu, iki gözünü kör etmekle imtihan ettiğim zaman sabrederse, gözlerine karşılık olarak cenneti veririm.”**[18]**

*** Bu kudsî hadiste de kaybedilen nimetler ve onların yokluğuna sabretmekle cennetin kazanılabileceği bildirilmektedir. Çaresizlikten dolayı hadiselere katlanmak sabır sayılmaz, müslümanca yaşantıya devam etmekle birlikte başına gelen herşeye sabreden mü’min Allah tarafından çok üstün ve değerli nimetlere kavuşturulacaktır.[19]**

36. Atâ İbni Ebî Rebâh'dan şöyle dediği rivâyet edilmiştir:

Abdullah İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* bana:

– Sana cennetlik bir kadın göstereyim mi? dedi. Ben:

– Evet, göster, dedim.

İbn Abbâs şöyle dedi:

– Şu (iri yarı) siyah kadın var ya! İşte bu kadın (birgün) Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*'e geldi ve:

– Beni sar'a tutuyor ve üstüm başım açılıyor. İyileşmem için Allah'a dua ediniz, dedi.

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*:

–*"Eğer sabredeyim dersen, sana cennet vardır. Ama yine de sen istersen, sana şifa vermesi için Allah'a dua ederim"* buyurdu.

Bunun üzerine kadın:

– Ben (hastalığıma) sabrederim. Ancak sar'a tuttuğu zaman üstümün başımın açılmaması için dua buyurunuz, dedi.

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona dua etti.[20]

*** Bu hadiste de cennetle sağlıklı bir hayat arasında tercih yapan imanlı bir hanımın durumu sergilenmektedir.**[21]

37. Ebû Abdurrahman Abdullah İbni Mes'ud *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, gönderildiği kavim tarafından dövülüp yüzü kanatılan, bir taraftan yüzündeki kanı silen

bir taraftan da *“Ey Allahım, halkımı bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar”* diyen bir peygamberi anlatması hâlâ gözlerimin önündedir.[22]

*** Sabrın peygamberlerin hayatındaki yerini gösteren bu hadis peygamberlerin tavsiye ettikleri şeyi önce kendilerinin yaşadıklarını bize göstermektedir. Davetçi ve lider durumunda olanların ümmetten herhangi bir farklarının olmadığını da bu hadisten anlıyoruz. Uhud ve benzeri savaşlarda geri hizmetlere kaçmayıp bizzat savaşta ön saflarda yer alan Peygamber (s.a.v.)’in durumu da bunun canlı bir örneğidir. [23]**

38. Ebû Saîd ve Ebû Hüreyre *radıyallahu anhümâ*’dan rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Yorgunluk, sürekli hastalık, tasa, keder, sıkıntı ve gamdan, ayağına batan dikene varıncaya kadar müslümanın başına gelen her şeyi, Allah, onun hatalarını bağışlamaya vesile kılar.”*[24]**

39. Abdullah İbni Mes’ûd *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in huzûruna vardım. Kendisi sıtmaya yakalanmıştı.

– Ey Allah’ın Resûlü! Gerçekten şiddetli bir sıtma nöbetine tutulmuşsunuz, dedim.

– *“Evet, sizden iki kişinin çekebileceği kadar ızdırab çekmekteyim”* buyurdu.

– (Herhalde) bu iki kat sevap kazanmanız içindir, dedim.

– *“Evet, öyledir. Allah, ayağına batan bir diken veya başına gelen daha büyük bir sıkıntıdan dolayı müslümanın günahlarını bağışlar. O müslümanın günahları ağaç yaprakları gibi dökülür”* buyurdu.[25]

40. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah, hayrını dilediği kişiyi sıkıntıya sokar.”[26]

41. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***“Başına bir musibet geldi diye hiç biriniz ölümü temenni etmesin. Mutlaka böyle bir şey temenni etmek zorunda kalırsa: ‘Allahım, benim için yaşamak hayırlı olduğu sürece beni yaşat, hakkımda ölüm hayırlı olduğu zaman da beni öldür’ desin.”*[27]**

42. Ebû Abdullah Habbâb İbni Eret *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Hırkasını başının altına yastık yapmış Kâbe’nin gölgesinde dinlenirken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e (müşriklerden gördüğümüz işkencelerden) şikâyette bulunduk ve :

– Bize yardım dilemeyecek, Allah’a bizim için dua etmeyecek misiniz? dedik. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle cevap verdi:

– *“Önceki ümmetler içinde bir mü’min tutuklanır, kazılan bir çukura konulurdu. Sonra da bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, eti–kemiği demir tırmıklarla taranırdı. Fakat bütün bu yapılanlar onu dininden döndüremezdi. Yemin ederim ki Allah mutlaka bu dini hâkim kılacaktır. Öylesine ki, yalnız başına bir atlı, Allah’tan ve sürüsüne kurt*

saldırmasından başka hiç bir şeyden endişe etmeksizin San'a'dan Hadramut'a kadar emniyetle gidecektir. Ne var ki, siz sabırsızlanıyorsunuz."

v Buhârî'nin bir başka rivayetinde ifade, "Peygamber *aleyhisselâm* hırkasına bürünmüştü. Bizler müşriklerden çok işkence görüyorduk" şeklindedir.[28]

*** İslâm'ı hayata hakim kılmak için sabretmenin ne önemli bir iş olduğunu bu hadisten öğreniyoruz. Çünkü semâvî din dediğimiz Allah'ın şeriatı yani müslümanlık sabırla ve pekçok fedakarlıklarla Hz. Âdem'den bu güne kadar gelmiştir, kıyamete kadar da yine aynı fedakarlık ve sıkıntılara sabretmek ve şehidler verilmek suretiyle toplumların hayatına hakim olacaktır. Cihad etmeksizin, sıkıntılara göğüs germeksizin yattığımız yerden biz de müslümanız demekle bu din yayılmaz ve cihana hakim olmaz. Çünkü cennetin yolu sıkıntılara göğüs germekte ve kılıçların gölgesi altındadır.[29]**

43. Abdullah İbni Mes'ud *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Huneyn Savaşı ganimetlerini taksim ederken Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bazı kişilere diğerlerinden fazla hisse verdi. Akra' İbni Hâbis'e yüz deve, Uyeyne İbni Hısn'a da bir o kadar verdi. Arapların ileri gelenlerine de o günkü taksimde biraz fazla pay verdi. Bunun üzerine bir kişi:

– Vallahi bu taksimde hakkâniyet yoktur, Allah rızâsı da gözetilmemiştir! dedi.

Ben de:

– Allah’a yemin ederim ki bunu ben Resûlullah’a söyleyeceğim, dedim. Gittim, adamın söylediklerini anlattım.

Bunun üzerine, kızgınlığından Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’in yüzü kıpkırmızı kesildi. Sonra şöyle cevap verdi:**

– *“Allah ve Resûlü de adâlet etmezse, hiç kimse adâlet etmez.”* Daha sonra da şöyle buyurdu:

“Allah, Mûsâ’ya rahmet etsin. O bundan daha ağır bir ithama maruz kalmıştı da sabretmişti.”

Ben (kendi kendime), “Bundan sonra kimsenin sözünü Resûlullah’a iletmeyeceğim” diye karar verdim.[30]

*** Bu konuda Musa’ya yapılan eziyetler için bkz. (Bakara: 2/55-56, Maide: 5/24, Ahzab: 33/69)**[31]

44. Enes İbni Mâlik *radıyallahu* anh’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Allah, iyiliğini dilediği kulunun cezasını dünyada verir. Fenalığını dilediği kulunun cezasını da, kıyamet günü günahını yüklenip gelsin diye, dünyada vermez. ”

Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* (yine) şöyle buyurmuştur:

“Mükâfâtın büyüklüğü, belânın şiddetine göredir. Allah, sevdiği topluluğu belâya uğratır. Kim başına gelene rızâ gösterirse Allah ondan hoşnut olur. Kim de rızâ göstermezse, Allahın gazabına uğrar.”[32]

*** Şu içinde bulunduğumuz imtihan dünyasında başımıza gelecek her türlü hadise ve sıkıntılara karşı Allah’tan geliyor diyerek**

sabretmemiz ve dirençli davranmamız gerekiyor.[33]

45. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Ebû Talha *radıyallahu anh*'ın hasta bir erkek çocuğu vardı. Ebû Talha evde değilken çocuk öldü. Eve döndüğü zaman:

– "Oğlumun durumu nedir?" diye sordu.

Çocuğun annesi Ümmü Süleym:

– O şimdi eskisinden daha rahat, dedi. Akşam yemeğini hazırlayıp getirdi. Ebû Talha yemeğini yedi sonra da hanımıyla yattı. Daha sonra hanımı ona "Çocuğu defnediniz" dedi.

Ebû Talha sabahleyin Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gitti ve olup biteni anlattı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Bu gece ilişkide bulundunuz mu?"* diye sordu.

Ebû Talha:

– Evet, dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Allahım, bu ikisine mübârek kıl"* diye dua etti.

(Zamanı gelince) Ümmü Süleym bir erkek çocuk doğurdu. Ebû Talha bana:

– "Çocuğu al, Peygamber'e götür" dedi. Ümmü Süleym de bir miktar hurma verdi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Çocuğun yanında herhangi bir şey var mı?"* diye sordu. Ben:

– Evet, bir kaç hurma var, dedim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hurmaları ağzına alıp çiğnedi. Sonra çıkarıp çocuğun ağzına koydu ve damağını hafifçe oğdu, adını da Abdullah koydu.[34]

v Buhârî'nin bir rivayetine göre Süfyân İbni Uyeyne; "Ensardan bir kişi (İbâye İbni Rifa'a) Abdullah'ın dokuz çocuğunu gördüğünü,

hepsinin de Kur'an'ı okuyan ve mânasını anlayan kimseler olduğunu söylemiştir."[35]

v Müslim'in rivâyetinde ise, olay şöyle anlatılmaktadır:

Ebû Talha'nın, Ümmü Süleym'den olma bir oğlu vefat etti. Ümmü Süleym, ev halkına:

– Ebû Talha'ya ben haber vermedikce, oğlu hakkında hiç biriniz bir şey söylemeyiniz! diye tenbihledi. Sonra Ebû Talha eve geldi. Ümmü Süleym akşam yemeğini getirdi. Ebû Talha yemeğini yedi. Yemekten sonra Ümmü Süleym, eskiden olduğundan daha güzel süslendi. O da hanımıyla yattı. Ebû Talha'nın karnı doyup tatmin olduğunu görünce Ümmü Süleym ona:

– Ey Ebû Talha, bir millet, bir aileye emânet bir şey verseler de, sonra emânetlerini isteseler, iade etmeyebilirler mi, ne dersin? dedi.

Ebû Talha:

– Hayır, (vermemezlik edemezler) dedi.

Ümmü Süleym:

– O halde oğlunu geri alınmış böyle bir emânet bil, dedi.

Ebû Talha kızdı ve:

– Mademki öyle, niçin hiç bir şey olmamış gibi davrandın? Şimdi de tutmuş, oğlumun durumunu bana haber veriyorsun, öyle mi? dedi. Derhal kalkıp Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gitti ve olanı biteni olduğu gibi haber verdi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *"Geçen gecenizi Allah hakkınızda bereketli kılsın"* buyurdu.

Ümmü Süleym hâmile kaldı.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir sefere çıkmıştı. Ümmü Süleym de bu sefere iştirak etmişti. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve*

***sellem* seferden döndüğünde Medine'ye gece girmezdi. Medine'ye yaklaştıklarında Ümmü Süleym'i doğum sancıları tuttu. Bu sebeple Ebû Talha onun yanında kaldı, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yoluna devam etti. Ebû Talha şöyle demeye başladı:**

– Rabbim! Sen çok iyi bilirsin ki ben, Resûlün ile beraber Medine'den çıkmaktan, onunla beraber Medine'ye girmekten son derece memnun olurum. Fakat bu defa bildiğin sebepten takılıp kaldım.

Bunun üzerine Ümmü Süleym:

– Ebû Talha! Şimdi artık sancım kalmadı. Sen git, dedi.

(Enes diyor ki) Biz yolumuza devam ettik. Medine'ye geldiklerinde Ümmü Süleym'i yine doğum sancısı tuttu ve bir erkek çocuk doğurdu. Annem (Ümmü Süleym) bana:

– Enes, bu çocuğu sen sabahleyin Resûlullah'a götürmeden kimse emzirmesin, dedi. Sabahleyin ben çocuğu alıp Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e götürdüm. Resûlullah'ın elinde bir dağlama âleti vardı. Beni görünce:

– Herhalde Ümmü Süleym doğum yaptı, buyurdular.

– Evet, dedim. Hemen elindeki dağlama âletini bıraktı. Ben de çocuğu kucağına verdim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, Medine'ye has acve hurmasından bir tane istedi. Onu ağzında iyice çiğnedi, sonra da çocuğun ağzına çaldı. Çocuk yalanmaya başladı. Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– "*Medinelilerin hurma sevgisine bakın!*" buyurdu. Çocuğun yüzünü okşadı ve ona Abdullah adını verdi.[36]

*** Bu hadîs-i şerîften bir annenin çocuğunun ölümüne karşı ne kadar sabırlı ve metanetli olduğunu öğreniyoruz. Dolayısıyla müslüman verilen her nimete karşı veren de alan da Allah'tır, güldüren de ağlatan da Allah'tır inancı ve şuurunda olmalıdır. Herşeyin yani mal, mülk, karı, koca, sıhhat, evlat, göz, kulak, makam, mevki, zenginlik bizlere emanet olarak verilmiş olup bir gün elimizden alınacaktır inancında hayatımızı sürdürmeliyiz.** [37]

46. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Gerçek babayiğit, güreşte rakîbini yenen değil, öfkelendiği zaman nefsine hâkim olan kimsedir." [38]

*** Kişinin kendi istekleriyle mücadelesi her türlü mücadelenin en zorudur. Kişisel ve toplumsal zararlarını düşünerek müslüman öfkelenmemeye çalışmalı ve bu uğurda çok gayret etmelidir.** [39]

47. Süleyman İbni Surad *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bir gün Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında oturuyordum. İki kişi birbirine sövüp duruyordu. Bunlardan birinin yüzü öfkeden kıpkırmızı olmuş, boyun damarları şişmiş, dışarı fırlamıştı.

Bunu gören Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ben bir söz biliyorum, eğer bu kişi onu söylerse, üzerindeki bu kızgınlık hali geçer. Eğer o, "Eûzü billâhi mine'ş–şeytânirracîm = İlâhi rahmetten kovulmuş şeytandan Allaha sığınırım" derse, üzerindeki hâl kaybolur."

Oradakiler Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ona *“İlâhî rahmetten kovulmuş şeytandan Allah’a sığın!”* tavsiyesinde bulunduğunu ilettiler. [40]

*** Bu hadisin daha iyi anlaşılması için Fussilet: 41/36 ve A’râf: 7/200 ayetlerine bakınız.** [41]

48. Muâz İbni Enes *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“Gereğini yapmaya gücü yettiği halde öfkesini yenen kimseyi Allah, Kıyamet günü herkesin gözü önünde çağırır, hûriler arasından dilediğini seçmekte serbest bırakır.” [42]

49. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre, bir adam Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem*’e:

– Bana öğüt ver, dedi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de ona:

– *“Kızma!”* buyurdu.

Adam dileğini bir kaç kez tekrar etti. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de (her defasında ısrarla) :

– *“Kızma!”* buyurdu. [43]

*** Öfkenin büsbütün yok edilmesi mümkün değildir. Abdullah ibn Mubârek’e güzel ahlak nedir? Anlat demişlerdi de O da öfkelenmemekten ibaret olduğunu söylemiştir. Kişi öfkelenmeyi doğuran sebeblerden uzak durmalı her zaman ve her yerde**

öfkelenmemelidir. Öfke ancak dînî değerlerin korunmasında olursa hoş karşılanabilir. Değilse öfkelenen kimse şeytanın avucuna düşmüş olur ve şeytan ona her türlü kötülüğü yaptırabilir.[44]

50. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Erkek olsun, kadın olsun mü'min, Allah'a günahsız olarak kavuşuncaya kadar kendisinden, çoluk çocuğundan, malından belâ eksik olmaz."[45]

*** Bu dünya imtihan dünyasıdır. İnsanlar değişik ve rengarenk şekillerle Allah tarafından imtihana çekilirler. Kişi imtihanı kazanabilmek için başına gelecek her türlü sıkıntıya karşı sabırlı ve dirençli olmalıdır.[46]**

51. Abdullah İbni Abbâs *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Uyeyne İbni Hısn (Medine'ye) geldi ve yeğeni Hurr İbni Kays'a misafir oldu. Hurr, Hz. Ömer'in danışma meclisi üyelerindendi. Zaten genç olsun yaşlı olsun âlimler (kurrâ), Hz. Ömer'in danışma meclisinde bulunurlardı. Bu sebeple Uyeyne, yeğeni Hurr İbni Kays'a:

– Yeğenim, senin devlet başkanı yanında önemli bir yerin vardır. Beni kendisiyle görüştür, dedi.

Hurr, Ömer'den izin aldı. Uyeyne Ömer'in yanına girince:

– Ey Hattâb oğlu, Allah'a yemin ederim ki, bize fazla bir şey vermiyorsun. Aramızda adâletle de hükmetmiyorsun, dedi.

Ömer hiddetlendi, Uyeyne'ye ceza vermek istedi.

Bunun üzerine Hurr:

– Ey Müminlerin emiri, Allah, Peygamberine *“Affı seç, iyiliği emret, cahilleri cezalandırmaktan vazgeç!”* (A’raf: 7/199) buyurdu. Benim bu amcam da câhillerdendir, dedi.

Allah’a yemin ederim ki, Hurr bu âyeti okuyunca Ömer, Uyeyne’yi cezalandırmaktan vazgeçti. Zaten Ömer, Allah’ın kitabına son derece bağlı idi.[47]

52. Abdullah İbni Mes’ûd *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Hiç şüphesiz, benden sonra, adam kayırmalar ve yadırgayacağınız bazı işler olacaktır”* buyurdu. Ashâb–ı kirâm:

– Ey Allahın Resûlü! O zaman nasıl davranmamızı tavsiye edersiniz? dediler.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de:

– *“Siz üzerinize düşen görevleri yapar, kendi hakkınızı ise, Allah’tan beklersiniz”* buyurdu.[48]

*** Sabrın toplum ve sistemle ilgili yönünü ortaya koyan bu hadîs-i şerîfte de yönetenlerin yönetilenlerin kabalık ve cahilliklerine ceza vermek suretiyle karşılık vermemeleri gerektiğini zekat, cihad gibi görevlerin yerine getirilirken mahrum edilen kimselerin bu haklarını Allah’tan beklemeleri gerektiğini, bu tür basit şeylerden dolayı İslâmî idareye baş kaldırarak hak almak için kargaşa çıkarılmaması ve sabredilmesi gerektiğini öğrenmekteyiz. Allah Rasûlü (s.a.v.): *“Allah’a***

isyan olunan yerde kula itaat yoktur.”[49] **hadisiyle de bunun sınırını çizmiş olmaktadır.**[50]

53. Ebû Yahyâ Üseyd İbni Hudayr *radıyallahu anh*’den rivâyet edildiğine göre Medinelilerden bir adam:

– Ey Allahın Resûlü, falan kişi gibi beni de vâli tayin etmez misiniz? dedi.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Siz, benden sonra adam kayırma olayları göreceksiniz. Havuz başında bana kavuşuncaya kadar sabrediniz!”* buyurdu.[51]

*** İşler ehil olmayan kimselere geçince pekçok yanlışlıklar yapılacaktır. Bu hadîs-i şerîfte de her sahada yapılacak olan bu yanlışlıklara müslümanın sabretmesi gerektiği hatırlatılmaktadır.**[52]

54. Ebû İbrahim Abdullah İbni Ebû Evfâ *radıyallahu anhümâ*’dan rivayet edildiğine göre, düşmanla karşılaştığı gazalardan birinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* güneş tepe noktasından batıya doğru meyledinceye kadar bekledi, sonra kalktı ve:

– *“Ey müslümanlar! Düşmanla karşılaşmayı arzu etmeyiniz; Allah’tan âfiyet dileyiniz. Fakat düşmanla karşılaşınca da sabrediniz ve biliniz ki, cennet kılıçların gölgesi altındadır”* buyurdu. Sonra Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua etti:

“Ey kitab’ı (Kur’an’ı) indiren, bulutları gökyüzünde gezdiren ve düşman saflarını darmadağın eden Allah’ım, şu düşmanı perişan et ve bizi onlara karşı muzaffer kıl!”[53]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 16.**

[2] **Müslim, Tahâret 1. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 86.**

Bu hadis kısa şekilde 1031 numarada ve 1414 de de tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 17.**

[4] **Buhârî, Zekât 50, Rikak 20; Müslim, Zekât 124. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Zekât 28; Tirmizî, Birr 77; Nesâî, Zekât 85.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 18.**

[6] **Müslim, Zühd 64.**

[7] **Buhârî, Meğâzî 83. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cenâiz 65.**

[8] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 18.**

[9] **Buhârî, Cenâiz 33, Müslim, Cenâiz, 9, 11. Ayrıca bk. Buhârî, Eymân 9, Merdâ 9, Tevhîd 25; Ebû Dâvûd, Cenâiz 24, Edeb 58; Nesâî, Cenâiz 22; İbni Mâce, Cenâiz 53.**

Bu hadis kısa olarak 924 numarada tekrar gelecektir.

[10] **Müslim, Zühd 73.**

[11] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 20.**

[12] **Buhârî, Cenâiz 32, 43; Ahkâm 11; Müslim, Cenâiz l4–l5. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 23; Tirmizî, Cenâiz 13; Nesâî, Cenâiz 22.**

[13] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 21.**

[14] **Buhârî, Rikak 6.**

Bu kudsî hadis ileride 923 numarada tekrar gelecektir.

[15] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 21.**

[16] **Buhârî, Tıb 31; Ayrıca bk. Buhârî, Enbiyâ 54; Kader 15; Müslim, Selâm 92–95.**

[17] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 21.**

[18] Buhârî, Merdâ 7; Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 58.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 21.

[20] Buhârî, Merdâ 6; Müslim, Birr 54.

[21] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 21.

[22] Buhârî Enbiyâ, 54. Ayrıca bk. Buhârî, Mürteddîn 5; Müslim, Cihâd 104; İbni Mâce, Fiten 23.

Bu hadis 646 numarada tekrar gelecektir.

[23] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 22.

[24] Buhârî, Merdâ 1, 3; Müslim, Birr 49.

[25] Buhârî, Merdâ 3, 13, 16; Müslim, Birr 45.

Bu hadis kısa bir şekilde 914 numarada tekrar gelecektir.

[26] Buhârî, Merdâ 1.

[27] Buhârî, Merdâ 19; Daavât 30; Müslim, Zikir 10, 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 9; Nesâî, Cenâiz 1; İbni Mâce Zühd 31.

Bu hadis 586 numarada tekrar gelecektir.

[28] Buhârî, Menâkıb 25. Ayrıca bk. Buhârî, İkrâh 1, Menâkıbu'l–ensâr 29, Ebû Dâvûd, Cihâd 97.

[29] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 23.

[30] Buhârî, Edeb 53; Müslim, Zekât 145.

[31] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 23.

[32] Tirmizî, Zühd 57. Ayrıca bk. İbnî Mâce, Fiten 23.

[33] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 23.

[34] Buhâri, Cenâiz 42, Akîka 1; Müslim, Edeb 23; Fezâilü's–sahâbe 107.

[35] Buhâri, Cenâiz 42.

[36] Müslim, Fezâilü's–sahâbe 107.

[37] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 24.

[38] Buhârî, Edeb 102; Müslim, Birr 106–108.

Bu hadis 647 numarada tekrar gelecektir.

[39] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 24.

[40] Buhârî, Bed’ü’l–halk 11, Edeb 44, 76; Müslim, Birr 109.

[41] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 25.

[42] Ebû Dâvûd, Edeb 3 ; Tirmizî, Birr 74; Kıyâmet 48. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 18.

[43] Buhârî, Edeb 76. Ayrıca bk. Tirmizî, Birr 73.

Bu hadis 639 numarada tekrar gelecektir.

[44] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 25.

[45] Tirmizi, Zühd 57.

[46] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 25.

[47] Buhârî, Tefsîru sûre (7), 5, İ’tisâm 2

Bu hadis ileride 358 numarada gelecek ve gerekli açıklama orada verilecektir.

[48] Buhâri, Menâkıbu’l–enbiyâ 8; Fiten 2 ; Müslim, İmâre 45, 48.

[49] Buhârî, Cihad 109.

[50] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 26.

[51] Buhârî, Fiten 2, Menâkıbü’l–ensâr 8; Müslim, İmâre 48, Fedâil 27, 28.

[52] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 26.

[53] Buhârî, Cihâd 112; Müslim, Cihâd 20.

Bu hadis ileride 1325 ve 1352 numaralarda tekrar gelecektir.

4) Sıdk (Doğru Sözlülük)

Bu bölümdeki üç ayet ve altı hadisten doğru sözlü olmanın gerekliliğini, doğrulara verilecek mükafat ve bağışlanmayı, doğruluğun iyiliğe, iyiliğin de cennete götüreceğini, yalanın da yoldan çıkmaya sebeb olacağı sonucunda da cehenneme götüreceğini, müslümanın şüpheli şeylerden uzak durması gerektiğini, tüm peygamberlerin ümmetlerine doğruluğu emrettiklerini, bütün kalbiyle şehid olmayı isteyen kişinin yatağında ölse bile şehidler mertebesine ulaşacağını, ganimetin önceki peygamberlere helal olmayıp sadece bizim peygamberimiz (sav)'e ve biz ümmetine helal olduğunu, alışverişte malın vasıflarını ve paranın ödeme durumlarını doğruca söyleyenlerin alışverişlerinin bereketli olacağını, değilse bereketin kalmayacağını öğreneceğiz.[1]

"Ey iman edenler! Yolunuzu Allah'ın kitabıyla bulmaya çalışın; ve doğrulardan olun ve hem de doğrularla beraber olun." **(Tevbe: 9/119)**

"Gerçek şu ki, Allah'a teslim olmuş bütün erkekler ve kadınlar, inanan bütün erkekler ve kadınlar, kendini ibadet ve taata vermiş erkekler ve kadınlar, niyet ve davranışlarında doğru ve samimi olan erkekler ve kadınlar, sıkıntılara göğüs geren erkekler ve kadınlar, gönülden saygı ile Allah'tan korkan erkekler ve kadınlar, sadaka veren erkekler ve kadınlar, nefislerini kontrol edip herşeyden kaçınarak oruç tutan erkekler ve kadınlar, iffet ve namuslarını koruyan erkekler ve kadınlar, Allah'ı

***durmaksızın çokça anan erkekler ve kadınlar var ya; işte Allah onlara bağışlanma ve büyük bir mükafat hazırlamıştır."* (Ahzâb: 33/35)**

***"Allah'ın çağrısına uymak ve güzel söz söylemektir. İş ciddiye bindiği zaman, cihad işlerinde Allah'a karşı verdikleri sözde dursalardı, elbette kendileri için daha iyi olurdu."* (Muhammed: 47/21)**

55. Abdullah İbni Mes'ud *radıyallahu anh*'den rivâyet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Şüphesiz ki sözde ve işde doğruluk hayra ve üstün iyiliğe yöneltir. İyilik de cennete iletir. Kişi doğru söyleye söyleye Allah katında sıddîk (doğrucu) diye kaydedilir. Yalancılık, yoldan çıkmaya (fücûr) sürükler. Fücûr da cehenneme götürür. Kişi yalancılığı meslek edinince Allah katında çok yalancı (kezzâb) diye yazılır."*[2]**

*** Müslüman hayatı boyunca hata edebilir, yanılabilir, şeytana uyabilir, günah işleyebilir ama asla yalancı olamaz. Her işinde ve her hareketinde doğru ve dürüsttür, yalana asla bulaşmaz.**

Pek çok kötülüklere sebebiyet verecek yalan sözlülük müslümana yakışmaz, dürüstlük kişiyi cennete götüren amellerden biridir. Yalancılık ise; her türlü kötülüğün başı olup sonu cehennemdir. Allah'ı, Allah'tan geleni ve peygamberi tasdik etmek anlamında sadık ve sıddîkla alakalı olarak: (Âl-i İmrân: 3/17; Mâide: 5/119; Tevbe: 9/119; İsra: 17/80; Meryem: 19/41, 56; Zümer: 39/33; Hadîd: 57/19; Leyl: 92/6) ayetlerine bakılabilir.[3]

56. Ebû Muhammed Hasan İbni Ali İbni Ebû Tâlib *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

Ben Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den:

***"Şüpheliyi bırak, şüphe vermeyene bak. Zira gönül, (sözde ve işde) doğrudan huzur, yalandan kuşku duyar"* buyurduğunu belledim.**[4]

*** Peygamber (s.a.v) efendimiz hicretin 6. Ve 7. Yıllarında komşu hükümdarlara birer mektup gönderek onları İslâm'a davet etmişti. Bizans Kralı Herakliyus'a da Dıhye ibn Halîfetü'l-Kelbî ile bir mektup göndermişti. Kral mektubu alınca durumu tetkik için Mekke'li kimi bulursanız yanıma getirin diye emir vermişti. O günlerde henüz müslüman olmamış olan Ebû Süfyân başkanlığında otuz kişilik bir kafile ticaret maksadıyla Şam'a giderken Gazze'ye uğramışlardı. Kralın adamları bunları alıp Kudüs'teki imparatorun huzuruna çıkarmışlardı. Buhârî, (Bed'ül Vahy 6) da geçtiğine göre Kral ile Ebû Süfyân arasında pek uzun konuşmalar geçmiştir. Bu hadiste sadece ilgili bölüm aktarılmıştır. Hadisin bu bölümünde henüz iman etmemiş, fakat yanındaki arkadaşlarından korkması dolayısıyla doğruyu söylediğini hatırlatan Ebû Süfyân'ın doğruluğu için bu hadis buraya alınmıştır.** [5]

57. Ebû Süfyân Sahr İbni Harb *radıyallahu anh*, Bizans Kralı Herakliyus ile aralarında geçen uzun konuşmayı naklederken şöyle dedi:

Herakliyus:

– O (peygamber olduğunu söyleyen) adam size neleri emrediyor? diye sordu. Ben de:

– Sadece Allah'a kulluk ediniz, O'na hiç bir şeyi ortak koşmayınız. Atalarınızın iman ettiklerini söyledikleri şeyleri terkediniz, diyor ve bize namaz kılmayı, sözde ve işde doğruluğu, iffetli yaşamayı ve akraba ile ilgilenmeyi emrediyor, dedim.[6]

58. Ebû Sâbit, Ebû Saîd ve Ebû Velîd künyeleriyle tanınan ve Bedir mücâhidlerinden olan Sehl İbni Huneyf *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Bütün kalbiyle şehid olmayı isteyen kişiyi Allah, yatağında ölse bile, şehidler mertebesine ulaştırır."[7]

59. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Allah'ın salât ve selâmı üzerlerine olsun, önceki peygamberlerden biri düşmanla savaşmaya (cihada) çıktı. (Hareketinden önce) ümmetine şöyle seslendi:

– Bir hanımla evlenmiş olup onunla henüz gerdeğe girmemiş olan, yaptığı evin henüz çatısını çatmamış olan, gebe koyun veya deve alıp yavrulamasını bekleyen kimse peşime düşmesin! Bu sözleri söyledikten sonra yola çıktı. İkindi sularında (düşman) yurduna vardı. Güneşe hitâben:

– Sen de ben de emir kuluyuz dedi; sonra:

Allah'ım onun batmasını geciktir, diye dua etti.

Bunun üzerine orayı fethedinceye kadar güneşin batması geciktirildi. (Nihayet) ganimetler bir araya getirildi. Onları yakmak için gökten ateş indi fakat yakmadı. Bunun üzerine Peygamber:

– İçinizde ganimetten mal aşırmış olanlar var. Haydi her kabileden bir temsilci benimle tokalaşıp bîat etsin! dedi.

Tokalaşma esnasında bir kişinin eli peygamberin eline yapıştı. O zaman Peygamber:

– İhânet eden sizdedir. Derhal senin kabilene mensup kişiler gelip bana bîat etsinler! dedi.

Bîat esnasında iki ya da üç kişinin eli peygamberin eline yapıştı. Bu defa onlara:

– Aşırılmış olan mal sizde! dedi.

Adamlar, sığır kafasına benzer altından yapılmış bir baş getirdiler. Peygamber onu öteki ganimetlerin içine koydu. Ateş de hepsini yaktı, kül etti. Zira ganimet bizden önce hiç bir peygamber (ve ümmetin)e helâl değildi. Allah Teâlâ zaaf ve aczimizi bildiği için onu bize helâl kıldı.”[8]

60. Ebû Hâlid Hakîm İbni Hizâm ***radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:**

“Satıcı ve alıcı (söz kesip) pazarlığı bitirdikten sonra birbirlerinden ayrılmadıkça alış–verişi bozup bozmamakta serbesttirler. Eğer onların her biri karşılıklı olarak doğru söyler (mal ile paranın durumunu olduğu gibi) açıklar ise, alış–verişleri bereketli olur. Yok eğer gizler ve yalan beyânda bulunurlarsa, alış–verişlerinin bereketi kalmaz.”[9]

---

[1] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 27.

[2] Buhâri, Edeb 69; Müslim, Birr 103–105. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 80; Tirmizi, Birr 46; İbni Mâce, Mukaddime 7; Duâ 5.

Bu hadis ileride 1543 numarada tekrar gelecektir.

[3] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 27.

[4] Tirmizî, Kıyâmet 60.

İleride 593 numarada tekrar gelecek olan bu hadisin açıklaması orada verilecektir.

[5] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 28.

[6] Buhârî, Bed'u'l–vahy 6, Salât 1, Sadakât 28; Müslim, Cihâd 74.

Bu hadis ileride 329 numarada tekrar gelecek.

[7] Müslim, İmâre 157. Ayrıca bk. İbni Mâce, Cihâd 15.

Bu hadis ileride 1322 numarada gelecek olup gerekli açıklama orada verilecektir.

[8] Buhârî, Humus 8; Müslim, Cihâd 32.

[9] Buhârî, Büyû' 19, 22, 44, 46; Müslim, Büyû' 47. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Büyû' 1; Tirmizî, Büyû' 6, 26; Nesâî, Büyû' 4, 8, 11.

5) Allah’ın Kullarını Kontrol ve Denetimi

Bu bölümdeki beş ayet ve dokuz hadisten Allah’ın kullarını devamlı görüp gözetmekte olduğunu, nerede olursak olalım Allah’ın bizlerle beraber olduğunu, yerde ve gökte hiç birşeyin Allah’a gizli kalmayacağını her an Rabbimizin bizleri denetlemekte olduğunu, gözlerin sinsi bakışlarını ve kalplerin gizlediğini Allah’ın bildiğini, iman, islâm ve ihsan kelimelerinin tariflerini ve kıyametin alametlerinin neler olduğunu, her an Allah’a karşı sorumluluk bilinci üzere olunması gerektiğini, bir kötülüğün arkasından hemen iyilik yapılırsa o iyiliğin o kötülüğü silip süpürmüş olacağını, Allah rızasının her işin önünde tutulması gerektiğini, Allah dilerse insanların insanlara zararının dokunabileceğini, değilse hiç bir kimsenin zarar verme gücünün olmadığını, zaferin sabırla, sevincin üzüntüyle, kolaylığın zorlukla beraber olduğunu, Allah kullarının günah işlemesini istemediğini, her türlü nimetin Allah tarafından imtihan için verildiğini, Allah’ın kullarını denetiminin devamlı olduğunu, (ala tenli, kel, kör hikayesini) akıllı kişinin nefsine hakim olup ölüm sonrası için çalıştığını, aciz kişinin ise nefsine uyup kurtuluşu için Allah’tan dileklerde bulunup hayal kurduğunu, kişinin iyi müslüman olmasının kendisini ilgilendirmeyen şeylerden uzak durmasıyla mümkün olabileceğini ve kişiye hanımını niçin dövdüğünün sorulmayacağını öğreneceğiz.[1]

“O ki, gece namazına kalktığın zaman, seni görüyor. O’nun huzurunda saygıyla, yere kapananlar arasında yer aldığını da görmektedir.” **(Şuarâ: 26/218-219)**

“Nerede olursanız olun, O sizinle beraberdir.” **(Hadîd: 57/4)**

“Göklerde ve yerde hiçbir şey Allah’a gizli kalmaz.” **(Âl-i İmrân: 3/5)**

“Çünkü Rabbin her zaman gözetleyip durmaktadır.” **(Fecr: 89/14)**

“Çünkü Allah art niyetli bakışların ve kalplerin gizlediği düşüncenin farkındadır.” **(Mü’min: 40/19)**

61. Ömer İbnü’l–Hattâb ***radıyallahu anh*** **şöyle dedi:**

Bir gün Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****’in huzurunda bulunduğumuz sırada, elbisesi beyaz mı beyaz, saçları siyah mı siyah, yoldan gelmiş bir hali olmayan ve içimizden kimsenin tanımadığı bir adam çıkageldi. Peygamber’in yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini Peygamber’in dizlerine dayadı, ellerini (kendi) dizlerinin üstüne koydu ve:**

– Ey Muhammed, bana İslâm’ı anlat! dedi.

Resûlullah ***sallallahu aleyhi ve sellem*****:**

– ***“İslâm, Allah’tan başka ilah olmadığına ve Muhammed’in Allah’ın resûlü olduğuna şehâdet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı (tastamam) vermen, ramazan orucunu (eksiksiz) tutman, yoluna güç yetirebilirsen Kâbe’yi ziyâret (hac) etmendir”*** **buyurdu. Adam:**

– Doğru söyledin dedi. Onun hem sorup hem de tasdik etmesi tuhafımıza gitti. Adam:

– Şimdi de imanı anlat bana, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir”* buyurdu.

Adam tekrar:

– Doğru söyledin, diye tasdik etti ve:

– Peki ihsan nedir, onu da anlat, dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“İhsan, Allah’a onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O seni mutlaka görüyor”* buyurdu.

Adam yine:

– Doğru söyledin dedi, sonra da:

– Kıyâmet ne zaman kopacak? diye sordu.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Kendisine soru yöneltilen, bu konuda sorandan daha bilgili değildir”* cevabını verdi.

Adam:

– O halde alâmetlerini söyle, dedi.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

– *“Annelerin, kendilerine câriye muamelesi yapacak çocuklar doğurması, yalın ayak, başı kabak, çıplak koyun çobanlarının, yüksek ve mükemmel binalarda birbirleriyle yarışmalarıdır ”* buyurdu.

Adam, (sessizce) çekip gitti. Ben bir süre öylece kalakaldım. Daha sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Ey Ömer, soru soran kişi kimdi, biliyor musun?”* buyurdu. Ben:

– Allah ve Resûlü bilir, dedim.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“O Cebrâil’di, size dininizi öğretmeye geldi”* buyurdu.[2]

*** İman, İslâm, ihsan ve kıyamet denilen dinimizin dört direğinden bahseden bu hadîsi şerîfin “cariyenin hanım efendisini doğurması” cümlesi günümüzde çok görülen olaylardandır. Anne ve babaya koca herif ve koca karı ifadeleri; ahlakî yapıdaki bu çöküşün görüntüleridir. Ekonomik yapıda da yine çöküş devam etmekte olup bunun da görüntüsü lüks ve refah o kadar artacak ki; dünün fakirleri geçmişlerine bakmaksızın bina yapımında yarışa gireceklerdir. Günümüzde bunun da örneklerini memleketin her köşesinde görmek mümkündür.**[3]

62. Ebû Zer Cündeb İbni Cünâde ve Ebû Abdurrahman Muâz İbni Cebel *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

“Nerede ve nasıl olursan ol, Allah’dan kork. Kötülük işlersen, hemen arkasından iyilik yap ki, o kötülüğü silip süpürsün. İnsanlarla güzel geçin!”[4]

*** Toplumun hangi kesiminden olursa olsun kişi daima okuyup dinini öğrenmek durumunda olmalıdır. Yapacağı hataları öğrendiği iyiliklerle tamir etmeye çalışmalıdır.**[5]

63. Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*’dan nakledildiğine göre şöyle demiştir:

Bir gün Hz. Peygamber’in terkisinde bulunuyordum. Bana:

***“Yavrucuğum, sana bazı kaideler öğreteyim”* dedi ve şöyle buyurdu: *“Allah’ın buyruklarını gözet ki, Allah da seni gözetip korusun. Allah’ın (rızâsını) her işte önde tut, Allah’ı önünde bulursun. Bir şey isteyeceksen Allah’tan iste. Yardım dileyeceksen, Allah’tan dile! Ve bil ki, bütün bir ümmet toplanıp sana fayda temin etmeye çalışsalar, ancak Allah’ın senin için takdir ettiği faydayı temin edebilirler. Yine eğer bütün ümmet, sana zarar vermeye kalksalar, ancak Allah’ın senin hakkında takdir ettiği zararı verebilirler. Çünkü artık kaderi yazan kalem yazmaz olmuş, yazıları değişmeyecek şekilde kesinleşmiştir. (Bundan sonra takdirde herhangi bir değişiklik söz konusu değildir.)*[6].**

v Tirmizî dışında bir rivayette de[7] şöyle buyurulmaktadır:

“Allah’ın emir ve yasaklarını gözet, O’nu önünde bulursun. Bolluk içindeyken (emirlerine bağlı kalmakla) sen Allah’ı tanı ki O da darlığa düşünce (kurtarmak suretiyle) seni tanısın. Bil ki senin hakkında yazılmamış olan şey başına gelmez. Sana takdir edilen de seni atlayıp (başkalarına) gitmez. Bil ki zafer sabırla, sevinç üzüntüyle, kolaylık da zorlukla birliktedir.”

64. Enes İbni Mâlik *radıyallahu anh* şöyle dedi:

***“Siz kıl kadar bile önemsemediğiniz birtakım işler yapıyorsunuz ki, biz onları, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem zamanında helâk edici büyük hatalardan sayardık.”*[8].**

*** Dinin geldiği ilk dönemlerde insanlar Allah'a kulluk için olanca gayretlerini sarfederler, hatta en küçük günahları bile helak edici suçlar olarak kabul edip sakınırlardı. Zamanla toplumlar tarafından önem verilmeyip küçüklerin yanısıra büyük günahların da serbestçe işleneceği günler gelip geçmiştir. Zamanımızda bunların sayısı ve çeşidi sayılamayacak kadar çoktur.**[9]

65. Ebû Hureyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah kulları hakkında gayret gösterir. Allah'ın gayreti haram kıldığı şeyleri insanların işlemelerine karşı olmasıdır."[10]

66. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre kendisi, Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem'in* şöyle buyurduğunu işitmiştir:

"İsrâil oğulları arasında biri ala tenli (abraş), biri kel, biri de kör üç kişi vardı. Allah Teâlâ onları sınamak istedi ve kendilerine bir melek gönderdi.

Melek ala tenliye geldi:

– En çok istediğin şey nedir? dedi. Ala tenli:

– Güzel (bir) renk, güzel (bir) ten ve insanların iğrendiği şu halin benden giderilmesi, dedi. Melek onu sıvazladı ve ala tenlilik gitti, rengi güzelleşti. Melek bu defa:

– En çok sahip olmak istediğin mal nedir? dedi. Adam:

– Deve (yahut da sığır)dır, dedi. Ona on aylık gebe bir deve verildi. Melek:

– Allah sana bu deveyi bereketli kılsın! diye dua etti.

Sonra kele gelerek:

– En çok istediğin şey nedir? dedi. Kel:

– Güzel (bir) saç ve insanları benden uzaklaştıran şu kelliğin giderilmesi dedi. Melek onu sıvazladı, kelliği kayboldu. Kendisine gür ve güzel (bir) saç verildi. Melek sordu:

– En çok sahip olmak istediğin mal nedir? Adam:

– Sığır… dedi. Ona da gebe bir inek verildi. Melek:

– Allah sana bunu bereketli kılsın! diye dua ettikten sonra körün yanına geldi ve :

– En çok istediğin şey nedir? dedi. Kör:

– Allah'ın gözlerimi iâde etmesini ve insanları görmeyi çok istiyorum, dedi. Melek (onun gözlerini) sıvazladı. Allah onun gözlerini iâde etti. Bu defa Melek:

– En çok sahip olmak istediğin şey nedir? dedi. O da:

– Koyun… dedi. Bunun üzerine ona döl veren bir gebe koyun verildi.

Deve ve sığır yavruladı, koyun kuzuladı. Neticede birinin vâdi dolusu develeri, diğerinin vâdi dolusu sığırı, ötekinin de bir vâdi dolusu koyun sürüsü oldu.

Daha sonra melek ala tenliye, eski kılığında geldi ve:

– Fakirim, yoluma devam edecek imkânım yok. Gitmek istediğim yere önce Allah sonra senin yardımın sâyesinde ulaşabilirim. Rengini ve cildini güzelleştiren Allah aşkına senden yolculuğumu tamamlayabileceğim bir deve istiyorum, dedi.

Adam:

– Mal verilecek yer çoook, dedi. Melek:

– Ben seni tanıyor gibiyim. Sen insanların kendisinden iğrendikleri, fakirken Allah'ın zengin ettiği abraş değil misin? dedi. Adam:

– Bana bu mal atalarımdan miras kaldı, dedi. Melek:

– Eğer yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin, dedi.

Sonra melek, eski kılığına girip kelin yanına geldi. Ona da abraşa söylediklerini söyledi. Kel de abraş gibi cevap verdi. Melek ona da:

– Yalan söylüyorsan, Allah seni eski haline çevirsin! dedi.

Körün kılığına girip bu defa da onun yanına gitti ve:

– Fakir ve yolcuyum. Yoluma devam edecek imkânım kalmadı. Bugün önce Allah'ın sonra senin sâyende yoluma devam edebileceğim. Sana gözlerini geri veren Allah aşkına senden bir koyun istiyorum ki, onunla yoluma devam edebileyim, dedi. Bunun üzerine (eski) kör:

– Ben gerçekten kördüm. Allah gözlerimi iâde etti. İstediğini al, istediğini bırak. Allah'a yemin ederim ki, bugün alacağın hiçbir şeyde sana zorluk çıkarmayacağım, dedi. Melek:

– Malın senin olsun. Bu sizin için bir imtihandı. Allah senden razı oldu, arkadaşlarına gazap etti, cevabını verdi (ve oradan ayrıldı).[11]

*** İnfakla alakalı 291, 298 numaralı hadislerin yanısıra Allah rızası için infak hakkında şu ayetlere bakılabilir: Bakara: 2/195, 261, 262, 264, 265, 272, 274; Âl-i İmrân: 3/92, 117; Enfâl: 8/60; Tevbe: 9/98, 99; Ra'd: 13/22; Furkân: 25/67; Secde: 32/16; Sebe': 34/39; Hadîd: 57/10. [12]**

67. Ebû Ya'lâ Şeddâd İbni Evs ***radıyallahu anh'*****den rivayet edildiğine göre Nebî** ***sallallahu aleyhi ve sellem*** **şöyle buyurdu:**

"Akıllı kişi, nefsine hâkim olan ve ölüm sonrası için çalışandır. Âciz kişi de, nefsini duygularına tâbi kılan ve Allah'tan dileklerde bulunup duran (bunu yeterli gören) dır"**[13]**

*** Bu hadîs-i şerîfe göre akıllı kişi böyle tarif edilirken bu günün insanı akıllı diye kulluktan uzaklaşıp dünyaya ve dünyalıklara saplanıp kalan kişileri tanıyor. Dünyayı ve ahireti değerlendirirken değer ölçümüz vahiy ve inandığımız peygamber olmalıdır. Değilse şeytan, nefis, diğer insanlar, materyalizm, kapitalizm değer ölçümüz olursa Allah korusun doğru yoldan ve İslâm'dan sapabiliriz. Bu dünya ahiretin tarlasıdır. Burada ne ekersek orada onu biçeceğiz. Ahirette cennetin veya cehennemin kazanılması ile alakalı olarak şu ayetlere bakılabilir: Âl-i İmrân: 3/182; Hacc: 22/10; Haşr: 59/18; Müzzemmil: 73/20; Kıyâme: 75/13; Nebe': 78/40; İnfitâr 82/5; Fecr: 89/24. Ayrıca Siyer, İslâm Tarihi ve Hayatü's Sahâbe gibi kitaplardan Peygamber (s.a.v) ve O'nun asrında yaşayan örnek şahsiyetlerin ahiretle alakalı çaba ve gayretlerini de okuyup onlara benzemeye çalışmalıyız ki; gerçek akıllı insan olabilelim, âciz ve zayıf kimselerden olmayalım.**

Âciz ve zayıf yani nefsine uyup ahiretteki cenneti kaybedenlerden olmamak için Nisâ: 4/120; Hıcr: 15/49, 50; Fussılet: 41/23; İnfitâr: 82/6-8 ayetlerini okuyup, anlayıp, uygulamak gerekir. Herhangi bir çabada bulunmaksızın kuru ümit ve hayallerle Allah'tan birşeyler beklemek çok anlamsız ve uygun olmayan bir davranıştır.[14]

68. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Kendisini (doğrudan) ilgilendirmeyen şeyi terketmesi, kişinin iyi müslüman oluşundandır."*[15]**

*** İnsanı doğrudan ilgilendirmeyen lüzumsuz, gereksiz, sevap kazandırmayan, günah kazandıran tüm işlere mâlâyânî denir. Müslümanın böyle şeyleri terketmesi gafil olmadığına ve uyanık olduğuna işarettir. Lüzumsuz şeylerle meşgul olan insan lüzumlu olanları terkeder, Allah'a kulluktan uzaklaşır, ibadetleri yapmaz hale gelir. Günde sekiz on saat televizyon, bilgisayar ve internet başında oturarak vakitlerini öldürenler bunun en güzel örneği olabilir. Lüzumlu lüzumsuz herşeyin bol miktarda bulunduğu zamanımızda lüzumsuzları terkedip lazım olan işlerle meşgul olmak olgun iman sahibi olmakla mümkündür.[16]**

69. Ömer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Kişiye, hanımını neden dövdüğü sorulmaz!"*[17]**

*** Mahremiyeti olan aile müessesesi teftiş ve kontrole müsait değildir. Aile içindekiler kendileri bu sorunlarını başkalarına açmadıkları sürece başkalarının müdahale hakkı yoktur. Aile mahremiyeti dışında haksızlık ve zulümle meydana gelen dövmeler hukuku ilgilendirdiğinden gerekli makamlarca soruşturma yapılıp mahkeme edilebilir.[18]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu' s-Salihin Tercümesi: 29.**

[2] **Müslim, Îmân 1, 5. Ayrıca bk. Buhârî, Îmân 37; Tirmizi Îmân 4; Ebû Dâvûd, Sünnet 16; Nesâi, Mevâkît 6; İbni Mâce, Mukaddime, 9.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu' s-Salihin Tercümesi: 30.**

[4] **Tirmizî, Birr 55.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 30.**

[6] **Tirmizî, Kıyâmet 59.**

[7] **Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, I, 307.**

[8] **Buhârî, Rikak 32.**

[9] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 31.**

[10] **Buhârî, Nikah 107; Müslim, Tevbe 36.**

Bu hadis 1808 numarada tekrar gelecek, gerekli açıklama orada verilecektir.

[11] **Buhârî, Enbiyâ 51; Müslim, Zühd 10.**

[12] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 32.**

[13] **Tirmizî, Kıyâmet 25. Ayrıca bk. İbni Mace, Zühd 31.**

[14] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 32.**

[15] **Tirmizî, Zühd 11. Ayrıca bk. İbni Mâce, Fiten 12.**

[16] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 33.**

[17] **Ebû Dâvûd, Nikâh 42. Ayrıca bk. İbni Mace, Nikâh 51.**

[18] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 33.**

6) Takva (Yolunu Allah ve Kitabıyla Bulma)

Bu bölümdeki beş ayet ve beş hadîs-i şerîften kişinin gücü yettiğince yolunu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışması gerektiğini, Allah'ın tüm hükümlerine karşı bilinçli ve saygılı olunması gerektiğini, bir kimse ki; yolunu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışır, ona her türlü yolların açılabileceğini ve beklenmedik yerlerden rızıklar verileceğini, ayrıca iyiyi kötülükten ayırt eden anlayış verileceğini ve kötülüklerinin örtüleceğini, müslüman olmazdan önce hayırlı ve şerefli olanların dini iyice anladıkları takdirde İslâm'da da hayırlı ve şerefli olacaklarını, dünyaya ve kadınlara kapılmamanın gerektiğini, Allah'tan takvâ, hidayet, iffet ve gönül zenginliği istenmesi gerektiğini, bir şey hakkında yemin edip o işin yapılmamasının takvâya daha uygun olduğunu anlayan kimsenin yemininden vazgeçip takvâya yönelmesi gerektiğini, doğruca cennete girebilmenin yolunun namaz kılmak, oruç tutmak, zekat vermek ve müslüman yöneticilere itaat etmekten geçtiğini öğreneceğiz. [1]

***"Siz ey iman edenler! Gerektiği şekilde yolunuzu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışın ve ancak müslüman olarak can verin."* (Âl-i İmrân: 3/102)**

"O halde elinizden geldiği kadar gücünüz yettiğince yolunuzu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışın. O'nu dinleyin ve itaat edin ve kendi iyiliğiniz için Allah rızasını kazanma yolunda karşılıksız harcamada bulunun. Kim

***nefsinin aç gözlülüğünden, hırsından ve cimriliğinden korunursa işte onlar kurtuluşa erip umduğuna nail olanlardır.”* (Teğâbün: 64/16)**

***“Kim yolunu Allah ve kitabıyla bulmaya çalışırsa, her işinde ona bir çıkış imkanı sağlar ve ummadığı, hesaplayamadığı bir yönde onu rızıklandırır.”* (Talâk:65/ 2-3)**

***“Ey iman edenler! Sizler yolunuzu dâima, Allah’ın kitabıyla bulun ve her zaman hakkı ve doğruyu konuşun.”* (Ahzâb: 33/70)**

***“Ey iman edenler! Yolunuzu Allah’ın kitabıyla bulmaya çalışırsanız, O size hakkı batıldan ayırmaya yarayan, bir ölçü yâni ahlâkî ve mânevi planda değerlendirme yeteneği verecek ve kötülüklerinizi silip örtecek, sizi bağışlayacaktır. Çünkü Allah bağış ve cömertliğinde sınırı olmayandır.”* (Enfâl: 8/29)**

70. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh* şöyle dedi:

Bazı insanlar Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e:

– Ey Allah’ın Resûlü! İnsanların en hayırlısı, şereflisi kimdir? dediler.

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Allah’tan en çok korkanlarıdır”* buyurdu.

– Ey Allah’ın Resûlü! Biz bunu sormuyoruz, dediler.

– *“O halde, Allah’ın halîli (İbrâhim)’in oğlu, Allah’ın nebîsi (İshak)’ın oğlu, Allah’ın nebîsi (Yakub)’un oğlu, Allah’ın nebîsi Yusuf’tur”* buyurdu.

– Ey Allah’ın Resûlü, biz bunu da sormuyoruz, dediler.

– “O halde siz benden Arap kabilelerini soruyorsunuz. (Bilin ki) Câhiliye döneminde hayırlı (şerefli) olanlar, şayet dînî hükümleri iyice

***hazmederlerse İslâmiyet devrinde de hayırlıdırlar"* buyurdu.**[2]

71. Ebû Saîd el–Hudrî *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Dünya tatlı, göz kamaştırıcı ve çekicidir. Allah onu sizin kullanmanıza verecek ve nasıl davranacağınıza bakacaktır. Dünyaya aldanmaktan sakının. Kadınlara kapılmaktan korunun. Çünkü İsrailoğullarında ilk fitne kadınlar yüzünden çıkmıştır."*[3]**

72. İbni Mes'ud *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dua ederdi:

***"Allahım! Senden hidâyet, takvâ, iffet ve gönül zenginliği isterim."*[4]**

*** Bu hadiste istenecek şeylerin sırası bize bildirilmektedir. İlk sırada hidayet: Yani Müslüman olmak. İkinci olarak: Sıradan bir müslüman olmak değil yolunu Allah'ın kitabıyla bularak istenen vasıfta müslüman olmak. Sonra da: Her türlü kötülüğe karşı uzak olma hususiyeti olan iffetli olmak, sonuncu olarak da: Mal ve mülk zenginliği değil, iç huzuru ve gönül zenginliği istenmesi bildirilmektedir.**[5]

73. Ebû Tarîf Adî İbni Hâtim et–Tâî *radıyallahu anh,* Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*i şöyle buyururken dinledim demiştir:

"Bir şeyi yapmak veya yapmamak üzere yemin eden, sonra da (yemininin) zıddını takvâya daha uygun bulan kimse, (yemininden

vazgeçip) takvâya yönelsin!”[6]

74. Ebû Ümâme Sudayy İbni Aclân el–Bâhilî *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i Vedâ hutbesi’nde şöyle buyururken dinledim demiştir:

“Allah’tan korkunuz. Beş vakit namazınızı kılınız. Ramazan orucunuzu tutunuz. Mallarınızın zekâtını veriniz. Yöneticilerinize itaat ediniz! (Bu takdirde doğruca) Rabbinizin cennetine girersiniz.”[7]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 33.**

[2] **Buhârî, Enbiyâ 8, 14, 19, Menâkıb 1, Tefsîru sûre (12), 2; Müslim, Fezâil 168.**

Bu hadisin bir benzeri 372 numarada gelecektir.

[3] **Müslim, Zikir 99. Ayrıca bk. Tirmizî, Fiten 26; İbni Mâce, Fiten 19.**

Bir benzeri 290 numarada gelecek olan bu hadis 459 numarada aynen geçecektir.

[4] **Müslim, Zikir 72. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 72; İbni Mâce, Dua 2**

Bu hadis 1469’da tekrar gelecektir.

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 34.**

[6] **Müslim, Eymân 15.**

Bu hadis 1717’de tekrar gelecektir.

[7] **Tirmizî, Cum’a 80.**

7) Sağlam İman ve Allah'a Güvenip Dayanmak

Bu bölümdeki yedi ayet ve onbir hadîs-i şerîften; Müslümanların Allah ve Rasûlü (s.a.v.)'in doğru söylediklerine inanıp ona göre yaşadıkları takdirde bu durumunun Allah'a olan teslimiyetlerini artırdığını, Allah bize yeter diyen mü'minlere Allah'ın ikram ve nimetler vereceğini, sadece ölümsüz olan ve devamlı diri olan Allah'a güvenip dayanma gerektiğini, bir işe azmedince sadece Allah'a güvenmek gerektiğini, Allah'a güvenene Allah'ın kâfi olduğunu, gerçek mü'minlerin sadece Rablerine güvenip dayandıklarını, büyü yapıp yaptırmayan, uğursuzluğa inanmayan ve sadece Rablerine güvenenlerin hesapsız, azapsız cennete gireceklerini, Rasûlullah (s.a.v.)'in dualarında hep Allah'a güvenip sığındığını, İbrahim (a.s.)'ın ateşe atıldığında Allah bana yeter O ne güzel vekildir dediğini, cennete girecek nice insanların kuşlar gibi tevekkül sahibi olmalarından dolayı cenneti kazandıklarını, Allah'a tevekkül edilirse O'nun her zaman ve her yerde tevekkül edenleri koruyacağını, kuşlar gibi tevekkül sahibi olmamız istendiğini, dualarımızda da Allah'a güvenip dayanmamız gerektiğini, belki de rızık sebebimizin aile ve akraba içerisinden başka kimseler olduğunu öğreneceğiz. [1]

"Mü'minler, düşman bölüklerini gördüler mi; "İşte bu Allah ve peygamberinin bize vâdettiğidir, Allah ve peygamberi doğru söylemiştir" dediler. Bu onların inançlarını ve teslim oluşlarını artırmıştır." **(Ahzâb: 33/22)**

***“O inananlar ki, başka insanlar tarafından “Bakın size karşı bir ordu toplanmış, onlardan korkun ve korunun” denince bu söz onların imanını artırdı ve “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir” diye cevap verdiler.”* (Âl-i İmrân: 3/173)**

***“Öyleyse, hep diri olup, hiç ölmeyecek Rabbine güvenip dayan.”* (Furkân: 25/58)**

***“İnananlar, sadece Allah’a güvenip dayanmalıdırlar.”* (İbrahim: 14/11)**

***“Sonra bir hareket şekline karar verince de, Allah’a güven.”* (Âl-i İmrân: 3/159)**

***“Kim Allah’a güvenip dayanırsa, Allah ona yeter.”* (Talâk: 65/3)**

***“Gerçek mü’minler o kimselerdir ki, her ne zaman Allah’tan söz edilse, kalpleri korkuyla titrer ve kendilerine, her ne zaman O’nun ayetleri ulaştırılsa, imanları artar ve Rablerine daima güvenip, dayanırlar.”* (Enfâl: 8/2)**

75. Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ’*dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“(Geçmiş) ümmetler bana gösterildi. Peygamber gördüm, yanında üç–beş kişilik küçük bir grup vardı. Peygamber gördüm, yanında bir iki kişi bulunuyordu. Ve peygamber gördüm, yanında kimsecikler yoktu. Bu arada önüme büyük bir kalabalık çıktı. Kendi ümmetim sandım. Bana ‘Bunlar Mûsâ’nın ümmetidir, sen ufka bak!’ dediler. Baktım; (çok) büyük bir karaltı. ‘İşte bunlar senin ümmetindir. İçlerinden hesapsız–azabsız cennete girecek yetmiş bin kişi vardır’ dediler.”

(İbni Abbas diyor ki) Söz buraya gelince Peygamber *aleyhisselâm* kalkıp evine gitti. Oradaki sahâbîler bu hesapsız–azabsız cennete girecek yetmiş bin kişinin kimler olabileceği hakkında konuşmaya başladılar: Kimileri, "Bunlar peygamberin sohbetinde bulunanlar olmalıdır" derken, kimileri, "Bunlar İslâm geldikten sonra doğup, şirki tanımamış olanlardır" dediler. Daha başka birçok görüş ileri sürenler oldu.

Onlar bu meseleyi tartışırken Peygamber *aleyhisselâm* çıkageldi.

– "*Ne hakkında konuşuyorsunuz?*" diye sordu.

– Hesapsız–azabsız cennete gireceklerin kim oldukları hakkında konuşuyoruz, dediler.

Bunun üzerine Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– "*Onlar büyü yapmayan, yaptırmayan, uğursuzluğa inanmayan ve Rablerine güvenenlerdir*" buyurdu.

Ukkâşe İbni Mihsan yerinden fırladı ve:

– Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et (Yâ Resûlallah)! dedi.

Peygamber *aleyhisselâm* da:

– "*Sen onlardansın!*" buyurdu. Sonra bir başka kişi daha kalktı ve:

– Beni de onlardan kılması için dua buyur, dedi.

Peygamber *aleyhisselâm* bu defa:

– "*Fırsatı değerlendirmekte Ukkâşe senden önce davrandı*" buyurdu.[2]

*** Peygamberimiz (s.a.v.)'e ilâhî vahyin dışında da bazı şeyler bildirildiği beyan edilen bu hadiste Allah'a tam güven tevekkülün aslı bildirilmektedir. Bu da büyü ve sihir dediğimiz bazı tılsımlı ifade ve şekillerle hastalık ve şerlerden korunmayı zannetmektir. Bu da Allah'a tevekkül inancına ters düşer. Gerçekten Allah'a tam güvenen müslümanı Allah; gerçek imana kavuşturur ve bu tip asılsız endişe ve korkuların, stres ve bunalımından kurtarır ve böylece kişi Allah'ın kaza ve kaderinin önüne geçilebileceği inancına saplanmaz ve bu davranışlara başvurmaz. İnsanların kuşların hareketlerinden ve benzeri şeylerden uğursuzluk çıkarmaları gibi adetlerin hiç birisi İslâm'da yoktur. Bu konuda söylenenlerin hepsi bâtıl ve hurâfe olup boş şeylerdir. Müslümanın şifa ayetlerini ve Kur'ân'dan bazı bölümlerini okumak suretiyle tedavi olması metodu meşru olup bu konu hakkında hadis kitaplarının dua ve zikirler bölümüne bakılabilir.**

Rasûlullah (s.a.v.)'in eğitim metoduna bir örnek de hadisin sonundaki Ukkâşe senden evvel davrandı sözüdür. Çünkü Rasûlullah (s.a.v) müslümanlardan hiç kimseyi kırmayı sevmez ve onların hoşlanmayacağı ifadeyi de kullanmazdı.[3]

76. Yine Abdullah İbni Abbas *radıyalluha anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle söylemeyi itiyat edinmişti:

"Allah'ım! Sana teslim oldum, ben sana inandım, sana dayandım. Yüzümü gönlümü sana çevirdim, senin yardımınla düşmanlara karşı mücâdele ettim.

***Allah'ım! Beni saptırmandan yine sana, senin büyüklüğüne sığınırım, –ki senden başka ilah yoktur–. Ölmeyecek diri yalnız sensin. Cinler ve insanlar ise, hep ölümlüdürler!"*[4]

77. Yine Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ* şöyle dedi:

***"Allah bize yeter, o ne güzel vekildir"* sözünü, ateşe atıldığında İbrahim *aleyhisselâm* söylemiştir. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu sözü *"Müşrikler size karşı toplandılar, başınızın çaresine bakınız!"* dediklerinde söylemiştir. Nitekim bu haber müslümanların imanını arttırmıştı ve onlar hep birlikte *"Allah bize yeter, o ne güzel vekildir"* demişlerdi.**

v Buhârî'nin Abdullah İbni Abbas *radıyallahu anhümâ*'dan naklettiği bir başka rivayette Abdullah şöyle demiştir:

"Ateşe atıldığı zaman İbrahim *aleyhisselâm*'ın son sözü:

***"Allah bana yeter, o ne güzel vekildir"* demek olmuştur.[5]**

*** Bu hadîs-i şerîfte de İbrahim (as) ve Muhammed (as)'ın tevekkül konusundaki örneklikleri gözler önüne serilmiştir. Çünkü tüm peygamberler biz müslümanlar için en güzel örneklerdir. Bunun için bkz. (Ahzâb: 33/21; Mümtahine: 60/4-6.) [6]**

78. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

***"Cennete girecek bir kısım insanlar vardır ki, onların kalpleri kuş kalbi gibi (rakîk ve güven içinde)dir."*[7]**

*** Ölüm tehlikesinin başı sayılabilecek açlık ve gıdasızlık meselesinde kuşlar gibi olup yanına stok yapılmaması konusunda kuşların örnek alınması bize tavsiye ediliyor. Çünkü herkesin rızkını veren Allah'tır. Bu konuda bkz. (Mâide: 5/114; En'âm: 6/151; Yûnus: 10/31; Hûd: 11/6; Ra'd: 13/26; Hıcr: 15/20; Nahl: 16/71; İsra: 17/31; Tâha: 20/132; Ankebût: 29/60; Sebe': 34/24; Sad: 38/54; Zâriyât: 51/57 58.)** [8]

79. Câbir İbni Abdullah *radıyallahu anh'*den rivayet edildiğine göre o, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte Necid taraflarında bir gazvede bulunmuştu. Dönüşte Resûlullah ile birlikteydi. Öğle vakti ağaçlık, çalılık bir vadiye geldiklerinde Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* orada mola vermiş, mücâhidler ağaçlar altında gölgelenmek üzere çevreye dağılmışlardı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ise, semure denilen sık yapraklı bir ağaç altında istirahate çekilmiş kılıcını da ağaca asmıştı.

(Câbir dedi ki:) birazcık (uyku) kestirmiştik ki, Resûlullah'ın bizi çağırdığını işittik ve hemen yanına koştuk. Bir de baktık, Resûlullah'ın yanında (müşriklerden) bir bedevi, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "Ben uyurken bu bedevi kılıcımı almış, uyandığımda kılıç kınından sıyrılmış vaziyette bunun elindeydi. Bana:

– Seni benim elimden kim koruyup kurtaracak? dedi. Ben de üç defa:

– "Allah" cevabını verdim.

(Câbir diyor ki) Resûlullah adamı cezalandırmamıştı, yanında oturuyordu.[9]

v (Buhârî'deki) bir başka rivayette[10] Câbir *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte zâtü'r–rikâ' denilen gazvede bulunuyorduk. Gölgeli bir ağaç bulduğumuzda onu Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e bırakmayı âdet edinmiştik. (Bu defa da öyle yaptık.) Ancak müşriklerden bir adam gelerek Resûlullah'ın (ağaçta asılı olan) kılıcını alıp çekmiş ve:

– Benden korkuyor musun? diye seslenmiş. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Hayır"* cevabını vermiş. Adam:

– Peki seni benim elimden kim kurtaracak? demiş. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de

– *"Allah"* buyurmuştur.

v Ebû Bekir el–İsmâîlî'nin *"Sahîh"*inde yer alan bir rivâyette olayın bundan sonraki kısmı şöyle anlatılmaktadır:

Adam:

– Seni benim elimden kim kurtarır? dedi.

Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *"Allah"* cevabını verdi. Bunun üzerine adamın elinden kılıç düştü. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kılıcı aldı ve:

– *Peki şimdi seni benim elimden kim kurtaracak?* buyurdu. Adam:

– İyi bir cezalandırıcı ol! dedi. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Allah’tan başka ilâh olmadığını ve benim Allah’ın elçisi olduğumu kabul ve itiraf eder misin?”* dedi.

Adam:

– Hayır, kabul etmem. Ancak seninle çarpışmamaya, seninle savaşacak herhangi bir topluluk içinde bulunmamaya söz veririm, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* adamı serbest bıraktı. O da arkadaşlarının yanına döndü ve onlara:

– En hayırlı kişinin yanından geliyorum, dedi.

*** Müslüman Allah’a dayanıp güvenmesini bildikten ve uyguladıktan sonra onun hakkından kim gelebilir. Gerçek güç ve kuvvet Allah’a aittir. Allah’ın herşeye gücü yeter. Burada Rasûlullah (s.a.v.)’in bu şahsı cezalandırmaması cezalandırmasından daha fazla etkili olmuş ve kendisini kışkırtan insanlar olan toplumunun yanına vardığında insanların en hayırlısının yanından geliyorum demiştir. Sonra bu kimse kabilesiyle birlikte müslüman olmuştur. Böylece Rasûlullah (s.a.v) insanların müslüman olmaları için her olay ve şarttan yararlanmayı bilmiştir.** [11]

80. Ömer İbnü’l–Hattâb *radıyalluha anh*’den rivayet edildiğine göre “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle buyururken dinledim” demiştir:

“Eğer siz Allah’a gereği gibi güvenseydiniz, (Allah), kuşları doyurduğu gibi sizi de rızıklandırırdı. Kuşlar sabahları kursakları boş olarak çıktıkları halde akşam dolu kursaklarla dönerler.” [12]

81. Ebû Ümâre Berâ İbni Âzib *radıyallahu anhümâ*'dan rivayet edildiğine göre, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "Ey falân! Yatağına yattığında şöyle dua et:

Allah'ım! Kendimi sana teslim ettim. Yüzümü sana çevirdim. İşimi sana ısmarladım, işimde sana güvendim. (Rızânı) isteyerek, (azâbından) korkarak sırtımı sana dayadım, sana sığındım. Sana karşı yine senden başka sığınak yoktur. İndirdiğin kitaba ve gönderdiğin peygambere inandım.

***Eğer bu duayı yapıp yattığın gece ölürsen, iman üzere ölürsün, ölmez de sabaha çıkarsan hayra kavuşursun."*[13]**

v Buhârî ve Müslim'in *Sahîh*'lerinde (gösterilen yerlerde) yine Berâ İbni Âzib'den rivayet edildiğine göre Berâ, "Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana şöyle buyurdu" demiştir:

– "Yatağına yatacağın zaman, namaz kılmak için abdest alıyor gibi abdest al, sonra sağ tarafına yat ve –yukarıdaki duayı aynen zikrederek– böyle dua et!" Sonra da şunu ilâve etti:

– "En son sözün bu dua olsun!"

82. Ebû Bekir es–Sıddîk, Abdullah İbni Osman İbni Âmir İbni Ömer İbni Kâ'b İbni Sa'd İbni Teym İbni Mürre İbni Kâ'b İbni Lüey İbni Galib el–Kureşî et–Teymî *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre –ki Allah kendilerinden razı olsun, kendisi, babası ve annesi sahâbîdir– o şöyle demiştir:

(Hicret yolculuğunda) biz Resûlullah ile mağaradayken, tepemizde dolaşıp duran müşriklerin ayaklarını gördüm ve:

– Ey Allah'ın elçisi! Eğer şunlardan biri eğilip aşağıya bakacak olsa mutlaka bizi görür, dedim. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

– "Üçüncüleri Allah olan iki kişiyi sen ne zannediyor (ve haklarında neler düşünüyor)sun, Ebû Bekr?"**[14]**.

83. Asıl adı Hind Binti Ebû Ümeyye Huzeyfe el–Mahzûmiyye olan Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* evinden çıkacağı zaman şöyle dua ederdi:

"Allah'ın adıyla çıkıyorum, Allah'a güveniyorum. Allah'ım sapmaktan, saptırılmaktan, kaymaktan kaydırılmaktan, haksızlık yapmaktan, haksızlığa uğramaktan, câhilce davranmaktan ve câhillerin davranışlarına muhatap olmaktan sana sığınırım."**[15]**.

84. Enes *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Kim, evinden çıkarken:

"Allah'ın adıyla çıkıyor, Allah'a güveniyorum. Günahlardan korunmaya güç yetirmek ve taate kuvvet bulmak, ancak Allah'ın tevfik ve yardımıyladır" derse kendisine:

"Doğruya iletildin, ihtiyaçların karşılandı, düşmanlarından korundun, diye cevap verilir. Şeytan da kendisinden uzaklaşır."**[16]**.

v Ebû Dâvûd'un rivayetinde şu ilâve vardır:

Şeytan, diğer şeytana: Hidâyet edilmiş, ihtiyaçları karşılanmış ve korunmuş kişiye sen ne yapabilirsin ki? der.[17]

85. Enes *radıyallahu anh* şöyle dedi:

"Nebî *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında iki kardeş vardı. Bunlardan biri (ilim öğrenmek için) Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e gelir, diğeri de (geçimlerini temin için) çalışırdı. (Bir gün) çalışan kardeş, ötekini Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e şikâyet etti. Peygamber *aleyhisselâm* da:

– *"Belki de sen, onun yüzünden iş buluyor, rızıklandırılıyorsun"* buyurdu.[18]

*** İlâhî yardım ve rızıklanmanın pek çok yolları vardır. İlim öğrenmek te bu yollardan biridir. Din ve ilim yoluna düşenlerin geçimini Allah kolaylaştırır. İlim işine yardımcı olanlar da bunun karşılığını mutlaka görürler. Din kardeşinin yardımında olan kimseye Allah mutlaka yardım eder. Rızık konusunda ayet-i kerîmeler çoktur. Bunlardan bir kısmı için bkz. Bakara: 2/212; Âl i İmrân: 3/37; En'âm: 6/151; İsra: 17/31; Tâhâ: 20/132; Hacc: 22/58; Nûr: 24/38; Neml: 27/64; Ankebût: 29/60; Sebe': 34/24; Fâtır: 35/3; Mü'min: 40/40; Talak: 65/2-3.**[19]

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 35.**

[2] **Buhârî, Tıb 1, Rikak 50, Libâs 18; Müslim, Îmân 374. Ayrıca bk. Tirmizî, Kıyâmet 16.**

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 36.**

[4] Müslim, Zikir 67. Ayrıca bk. Buhârî, Teheccüd 1, Tevhîd 7, 8, 24, 35; Müslim, Müsâfirîn 199; Ebû Dâvûd, Salât 119; Tirmizî, Daavât 29; Nesâî, Kıyâmü'l–leyl 9; İbni Mâce, İkâmet 180.

Bu hadis 1481 numarada tekrar gelecektir.

[5] Buhârî, Tefsîrû sûre (3), 13.

[6] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 36.

[7] Müslim, Cennet 27. Ayrıca bk. Ahmed İbni Hanbel, *Müsned*, II, 331.

[8] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 36.

[9] Buhârî, Cihâd 84, 87, Meğâzî 31, 32; Müslim, Fezâil 13, 14, Müsâfirîn 311.

[10] bk. Meğâzî 31.

[11] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 37.

[12] Tirmizî Zühd 33. Ayrıca bk. İbni Mâce, Zühd 14.

[13] Buhârî, Vudû 75, Daavât 6; Müslim, Zikr 56–58. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Edeb 98.

Bu hadisin benzeri 814 ve 815 de tekrar gelecektir. Bir değişik şekli de 1463 numarada yer alacaktır.

[14] Buhârî, Tefsîru sûre (9), 9; Fezâilü'l–ashâb 2; Müslim, Fezâilüs–sahâbe 1.

[15] Ebû Dâvûd, Edeb 103; Tirmizî, Daavât 34; İbni Mâce, Duâ 18.

[16] Ebû Dâvûd, Edeb 103; Tirmizî, Daavât 34.

[17] Ebû Dâvûd, Edeb 104.

[18] Tirmizî, Zühd 33.

[19] Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 38.

8) Allah'ın Çizdiği Doğru Yolda Olmak (Hayırlı İşlere Koşmak Ve Hayra Yönelmiş Kişiyi Ciddi Ve Tereddütsüz Şekilde Onu İşlemeye Teşvik Etmek)

Buradaki üç ayet ve iki hadîs-i şerîften Allah'ın emrettiği gibi dosdoğru olunması gerektiğini, Rabbimiz Allah'tır diyerek dosdoğru olan Allah yolunu tutup ve o yolda yaşayanlara meleklerin cenneti müjdelediklerini, bunlar için ne dünyada ne de ahirette korku ve endişenin olmadığını İslâm'ın Rasûlullah (sav)'in dilinden gerçek tarifinin Allah'a inandım deyip dosdoğru Allah'ın yolunda devam etmek olduğunu ve her türlü işlerde orta yolun tutulması gerektiğini öğreneceğiz. [1]

"O halde sen ve beraberinde tevbe edenler, emrolunduğunuz şekilde, doğru yolu tutun. Sizden hiçbiriniz büyüklenip, Allah tarafından konulmuş sınırları aşmayın; çünkü unutmayın yaptığınız her şeyi O görüyor." **(Hûd: 11/112)**

"Gerçekten Rabbimiz Allah'tır dedikten sonra da, dosdoğru hareket edenlere melekler indiririz de melekler onlara şöyle derler: "Korkmayın ve üzülmeyin, işte alın size vaadedilmiş olan cennet müjdesini. Biz dünya hayatında da, ahirette de sizin yakın dostlarınızız. O ahiret yurdunda canınızın çektiği herşeye sahip olacak ve istediğiniz herşeye kavuşacaksınız. Çok bağışlayan ve merhamet eden Allah'tan bir konukluktur bu." **(Fussılet: 41/30 32)**

“Rabbimiz Allah’tır deyip, dosdoğru yol üzerinde durmaya devam edenler için, korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Onlar cennetliklerdir, işlediklerinin karşılığı olarak, orada ebedi kalırlar.” **(Ahkâf: 46/13-14)**

86. Ebû Amr (veya Ebû Amre) Süfyân İbni Abdullah *radıyallahu anh* şöyle dedi:

– Yâ Resûlallah! Bana İslâmı öylesine tanıt ki, onu bir daha senden başkasına sormaya ihtiyaç hissetmeyeyim, dedim.

Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem:*

– *“Allah’a inandım de, sonra da dosdoğru ol!”* buyurdu.[2]

*** İnanmak ve inandıktan sonra dosdoğru olmak demek; kişinin kendini yaratan Allah’ın gönderdiği sisteme ve gönderdiği peygambere inanıp onların direktifine göre hareket etmesi demektir. Bu da hayatın her yönünü kapsar. Yemede, içmede, ticarette, düğünde, nikahta, ahlakta, siyasette, ekonomide, kazanmada ve harcamada, tahsilde ve terbiyede, biriktirme ve dağıtmada, her yönde Allah’tan gelene göre yaşayıp o yolda olma ve hareket etme demektir. Müslüman bunlara uymak suretiyle hayatını yaşayacaktır. Başka çıkış yolu yoktur, dosdoğru olmak bu demektir.**[3]

87. Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*’den rivayet edildiğine göre Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

“(İşlerinizde) orta yolu tutunuz, dosdoğru olunuz. Biliniz ki, hiç biriniz ameli sâyesinde kurtuluşa eremez.” **Dediler ki:**

– Sen de mi kurtulamazsın, ey Allah'ın elçisi?

***– "(Evet) ben de kurtulamam. Şu kadar var ki Allah rahmet ve keremi ile beni bağışlamış olursa, o başka!"*[4]**

*** Yaptığımız ameller kurtuluşun bedeli değil, bahanesidir. Çünkü; insanları yaptığı işlere muvaffak kılan da, onları kabul edecek olan da Allah'tır. Kişi hayatı boyunca paraya, makama, kadına, menfaata, ata ve arabaya eğilmemeli, Allah'a itaate devam etmelidir. Çünkü Allah pek çok ayet-i kerîmesinde bana ve elçime itaat edin yani benim ve elçimin dediğini yapın demektedir. Biz de buna uyarak hayatı devam ettireceğiz, müslümanın hedefi olan cennete ulaşabilmenin bahanesi bunlardır. Bu iki hadîs-i şerîfi daha iyi anlayabilmemiz için şu ayetler okunmalıdır: Fâtiha: 1/6; Bakara: 2/142, 213; Âl-i İmrân: 3/50, 101; Mâide: 5/16; En'âm: 6/39, 87, 161; A'raf: 7/29; Yûnus: 10/25, 105; Hûd: 11/112; Rûm: 30/30, 43; Fussılet: 41/30; Şûrâ: 42/13, 15; Ahkâf: 46/13.[5]**

---

[1] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 39.**

[2] **Müslim, İmân 62. Ayrıca bk. Tirmizî, Zühd 61; İbni Mâce, Fiten 12.**

Bu hadisin bir benzeri ileride 1518 numarada tekrar gelecektir.

[3] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 39.**

[4] **Müslim, Münâfikîn 76, 78. Ayrıca bk. Buhârî, Rikak 18, Merdâ 19; İbni Mâce, Zühd 20.**

[5] **Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu's-Salihin Tercümesi: 39.**

9) Yaratılanların Büyüklüğü Dünya Ve Ahiret İşlerini Düşünme

"De ki: "Ben size bir tek öğüt veriyorum: Allah için teker teker, ikişer ikişer kalkın da sonra bir düşünün ki, sizinle konuşan peygamberde hiçbir delilik yok. O ancak, sizi şiddetli bir azabın öncesinde korkutan bir elçidir." **(Sebe': 34/46)**

"Şüphesiz, yerlerin ve göklerin yaratılışında, gece ve gündüzün birbirini izlemesinde, derin kavrayış sahipleri için alınacak dersler vardır. Onlar ki; ayakta, oturarak ve yanları üzerinde iken hep Allah'ı hatırlayıp anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde inceden inceye düşünürler ve şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Sen bunların hiçbirini anlamsız ve amaçsız yaratmadın. Sen yücelikte sınırsızsın, bizi ateş azabından koru." **(Âl-i İmrân: 3/190-191)**

"Peki o inkarcılar bakmazlar mı ki, yağmur yüklü bulutlara, nasıl da yaratılmış onlar veya deveye bakmazlar mı nasıl da diğer hayvanlardan değişik özelliklerde yaratılmış. Göğe bakmazlar mı nasıl da yükseltilmiş? Dağlara da bakmazlarmı nasıl sağlamca dikilmiş? Yeryüzüne bakmazlarmı nasıl da yayılıp döşenmiş. İşte böyle ey peygamber! Onlara öğüt ver, senin görevin yalnızca öğüt vermektir." **(Ğâşiye: 88/17-21)**

"Onlar hiç yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden önce yaşamış olanların sonlarının ne olduğunu görmediler mi? Allah onları kökten yok etti. Tüm Allah'tan gelen gerçekleri örtbas edenlere de, bunlara benzer azaplar vardır." **(Muhammed: 47/10)[1]**

---

[1] **Bu konuda ayet-i kerîmeler pek çok olup bu konunun ilgili hadîsi beşinci bölümde geçen 66 numaralı hadistir. Abdullah Parlıyan, Açıklamalı Tam Riyazu’s-Salihin Tercümesi: 40.**